CONSVLTA VARIA,

Theologica, Iuridica, & Regularia,

A R. P. F. ANTONIO A' SPIRITV SANCTO.

R.^mi P. F.

ANTONIJ A' SPIRITU SANCTO.

Carmelitæ Discalceati Episcopi Angolensis

CONSULTA VARIA, THEOLOGICA, IURIDICA, ET REGULARIA,

PRO CONSCIENTIARUM INSTRUCTIONE CIRCA Controuersias, quæ Authori tam Vlisipone, quàm Matriti, & alijs in locis fuere proposita;

CONFORMITER AD MENTEM, DECRETA, & Declarationes Sedis Apostolicæ & SS. Congregationis:

VBI ETIAM MULTA IUXTA REGULAM ET CONSTITUTIONES Carmelitarum Excalceatorum: Tum iuxta leges Municipales Regni Lusitaniæ, conformiter ad illius Regiam Ordinationem:

ACCESSIT ET PRIMATUS SEU PRINCIPATUS ELIAE,

Accessere etiam suis locis relatæ passim sententiæ damnatæ à SS. Pontif. Alexandro VII. & Innocentio XI. ab Auctore vbique reprobatæ.

VENETIIS, M.DC.XCVII.

Apud Nicolaum Pezzana.

SUPERIORUM PERMISSU, ET PRIVILEGIO.

AD PIVM LECTOREM.

Vm per viginti fere annos lectionibus Theologiæ moralis apud nostrates assisterem, multi ad me casus delati sunt; vt pro foro conscientiæ, & aliquando etiam pro foro externo responsum præberem; & licet ego non ignorassem insufficientiam meam, & optimè cognoscerem, me potiùs indigere consilio, quàm alijs posse præbere, attamen interrogantium importunitas, & desiderium cunctis subueniendi, me coegere, vt quid in prædictis casibus intellexerim, responderem, quæ quidem responsa, cum ad præsentem summam deuenirent, multi amici desiderarunt, vt prælo mandarentur, at cum eis illorum tenuitatem proponerem, responderunt illud adagium, quod Paulus Manucius in suo libro adagiorum ponit, sæpè Olitor valdè opportuna locutus est, id est, aliquando Rusticus Hortulanus dedit bonum, & accommodatum consilium, huic igitur rationi acquiescens has responsiones ad dicta Consulta in lucem profero, forte enim lector aliquid in illis opportunum reperiet à rustico Olitore dictum, nam vt ait Poeta, Forsitan, & hæc olim meminisse iuuabit; si igitur amice Lector aliquid in his responsionibus opportunum inueneris, gratias refer Deo, à quo bona cuncta procedunt, si non inueneris, sustine modicum quid insipientiæ meæ, vt ait Paulus ad Corinth. 11. & vt sustineas alia opera moralia, quæ in tribus præcedentibus tomis prælo, mandaui, & quæ errata inueneris corrige, & emenda, ego enim libens cunctorum iustæ censuræ, & correctioni parebo. Vale.

F. ANTONIVS A SPIRITV SANCTO.

R. Stephanus à Sancto Ioseph, Generalis Ordinis Fratrum Excalceatorum Beatæ Mariæ Virginis de Monte Carmeli primitiuæ obseruantiæ, de consensu nostri Diffinitorij, vt liber cuius titulus est, *Consulta varia Theologica, Iuridica, & Regularia*, à P. F. Antonio à Spiritu Sancto, Diffinitore Generali nostri Ordinis, olim Theologiæ moralis primario Lectore, suis elucubrationibus accuratè compositus, & à grauibus, doctisque viris nostræ Religionis (quibus ipsum videndum, & examinandum commisimus) recognitus, & approbatus, typis mandetur, & in lucem prodeat, quantum in nobis est, tenore præsentium licentiam concedimus. In quorum fidem præsentes litteras manu nostra, ac Secretarij chirographo subcriptas, sigillique nostri prælo, munitas fieri iussimus.

FR. STEPHANVS A SANCTO IOSEPH, Generalis.

FR. ANTONIVS A MATRE DEI, Secretarius.

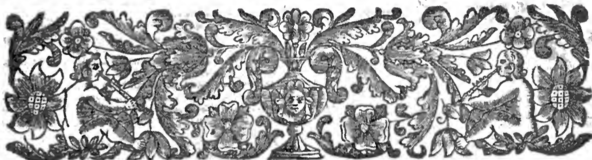
INDEX

INDEX

Consultorum, quæ in hoc Opere continentur.

58 De

CON-

CONSVLTA VARIA THEOLOGICA IVRIDICA, ET REGVLARIA.

CONSVLTVM I.

De intelligentia cuiusdam motus proprij.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Quem effectum habeat motus proprius, si sit taxatiuus temporis cum derogatione omnium priuilegiorum.*
3 *Quem effectum habeat hac clausula*, cæterisque contrarijs quibuscumque.
4 *Hac clausula habet effectum omnimoda derogationis omnium legum, & priuilegiorum, etsi non nominentur.*
5 *Quem effectum habeat hac clausula*, non obstantibus constitutionibus Apostolicis, nec prædicti ordinis, & Prouinciæ, &c.
6 *Per hanc clausulam derogat Pontifex omnia statuta impeditiua dicta gratia.*
7 *Hac clausula*, non obstantibus quibuscumque constitutionibus, *non derogat statutum particulare.*
8 *Quid si Papa addat verba æquipollentia, in quibus statutum particulari includatur?*
9 *Hac clausula*, non obstantibus quibuscunque consuetudinibus apostolicis, &c. *non derogat priuilegium concessum in Concilio generali.*
10 *Quid si Pontifex faciat mentionem talis priuilegij per verba æquipollentia.*
11 *Hac clausula*, cæterisque contrarijs quibuscunque, *derogat quælibet priuilegia, etiamsi de illis non faciat mentionem.*
12 *Derogat priuilegium, etiam insertum in Corpore iuris, etsi de illo non faciat mentionem.*
13 *Qui legis tempus non obseruat, non dicitur formam legis obseruare.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 Vmmus Pontifex informatus de subordinatione, qua Prælati cuiusdam Religionis eligebant Prælatos cuiusdam Prouinciæ, ex motu proprio, & ex certa scientia, elegit Prouincialem, & definitores incipiendos à tertia Dominica post Pascha anni 1667. Et quod hi eligerent omnes priores, & officiales totius Prouinciæ, derogando omnibus legibus, & statutis, & ordinationibus huius Prouinciæ. Accidit autem, quod in Capitulo generali istius Religionis prorogatum fuit ad annum Officium Prouincialis huiusmet Prouinciæ, antequam Pontifex hoc decretum edidisset.

Quæritur, An Prouincialis electus à Summo Pontifice debeat incipere à Dominica tertia post Pascha anni 1667. vel ab anno sequenti; siquidem officium eius Prouincialis antecessoris prorogatum fuit per annum à Capitulo generali, An per hunc motum proprium talis prorogatio cassata fuerit?

RESPONSIO AVTHORIS.

TAnquam rem certam, & indubitabilem existimo hunc motum proprium Pontificis Alexandri VII. derogare, & cassare decretum capituli generali, in quo prorogatur officium præcedentis Prouincialis ad annum.

Ratio est: quia hic motus proprius est taxatiuus, & definat 2
tempus, in quo nouus Prouincialis debeat suum Officium incipere, derogando omnes leges, & statuta, & ordinationes, non solum Apostolicas, sed etiam ipsius ordinis, & huius Prouinciæ Lusitanicę in contrarium, etiamsi fuerint iuramento Apostolico confirmatæ, & consuetudine roboratæ, & statutis stabilitæ; quibus omnibus pro expressis, etiam de verbo ad verbum, si opus fuerit derogat Sanctitas sua ex certa scientia, & de plenitudine potestatis motu proprio, & quibuscunque in contrarium non obstantibus, vt constat ex dicta Bulla: ergo licet non faciat expressam mentionem decreti capituli generalis censetur specialiter derogatum: ita cum Suario, *lib.* 8. *de legibus cap.* 38. *num.* 1. Salas, *d.* 17. *de legibus sect.* 14. & cum alijs Pelizarius, *tract.* 8 *cap.* 1. *numer.* 98. Et clarius Barbosa *in tractatibus varijs de clausulis clausula* 82. *numer.* 6. Vbi refert decisum à sacra Congregatione: vbi etiam dicit, quod hæc clausula, *cæterisque contrarijs quibuscunque:* inducit nouam dispositionem, & quod tollit statutum, *& nu-* 3
mer. 12. idem repetit. Tum quia hic non datur ius aliquod in contrarium; siquidem illud decretum capituli generalis solum fuit quædam fauorabilis extensio officij Prouincialis, cui Papa per aliud contrarium præiudicare potest, etiamsi de illa nullam mentionem expressam faciat. Et dato, quod fuisset lex, vel statutum capituli generalis, illud Pontifex derogauit per illam clausulam, *cæterisque contrarijs quibuscunque*, siquidem hæc clausula operatur effectum omnimodæ derogationis omnium 4
legum, & statutorum, & priuilegiorum, etiamsi priuilegia non nominentur, vt asserit cum Gamb. Barbosa, *de clausulis, clausula* 83. *n.* 30.

Secundò probatur. Quia clausula derogatoria, qua Pontifex vtitur in hac Bulla scilicet, non *obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, necnon, quatenus opus sit prædictorum Ordinis, & prouinciæ, etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, priuilegijs quoque, & indultis, & literis Apostolicis in contrarium permissorum, quomodolibet concessis, confirmatis, & innouatis, quibus omnibus, & singulis illorum tenores præsentibus pro plenè, & sufficienter expressis, & verbo ad verbum insertis habentes illis ad permissorum effectum expressè derogamus cæterisque contrarijs quibuscunque:* Operatur effectum omnimodę derogationis omnium legum, & statutorum, etiamsi priuilegia non nominentur, quæ ipse derogare potest, vt docet cum Glossa, Barbosa *de clausulis, clausula* 83. *n.* 38. Sed sic est, quod Papa poterat illi decreto capituli Generalis derogare, vt est certum: ergo nullum est dubium, quod per illam clausulam illi derogauit.

Confirmatur: quia per illam clausulam *non obstantibus statutis, & ordinationibus prædictorum ordinis, & prouinciæ in*

contrarium permissorum quomodolibet concessis; derogat Pontifex
6 omnia statuta impeditiua dictæ gratiæ, vt docet cum Glossa, Felino, Moneta, & alijs communiter Barbosa, *de clausulis, clausula* 84 *num.* 3. Sed sic est, quod tale decretum est impeditiuum istius gratiæ; siquidem illa est, quod incipiat nouus Prouincialis à Dominica 3. post Pascha anni 1667. quod fieri non potest, si eius prouincialis antecessor per alium annum durauerit in prouincialatu, vt decretum capituli generalis determinat, siquidem non dicitur legis formam seruare, qui legis tempus non obseruat: ergo tale decretum quatenus extendit ad annum officium prouincialis antecessoris, est impeditiuum huius Bullæ, ac per consequens censetur derogatum per illam clausulam motus proprij.

7 Nec obstat, quod per istam clausulam generalem, *non obstantibus quibuscunque constitutionibus, vel ordinationibus Apostolicis in contrarium facientibus*, non censeatur derogatum statutum particulare, vt cum Rota, Natta, & alijs notat Barbosa, *clausula* 83. *num.* 16. Respondeo namque, quod tunc solum locum haberet hæc obiectio, quando Papa non faceret mentionem statutorum, & ordinationum dicti Ordinis; faciendo tamen illam, vt de facto facit, per illam clausulam non obstan-
8 tibus statutis, & ordinationibus prædicti Ordinis, & prouinciæ in contrarium concessis, censetur derogatum qualecumque decretum, & ordinationem, & statutum dicti ordinis, quod in contrarium factum sit, sicut; quamuis, illa clausula generalis (non obstantibus quibuscunque constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis in contrarium facientibus) non deroget priuilegium concessum in concilijs generalibus, vt latè probaui in nostro directorio Regularium, *pars.* 1. *tract.* 1. *dis.* 1 *sect.* ∴ *num.* 84. Et cum multis probat Barbosa, *de clausulis clausula* 83. *num.* 13. Attamen si Papa fecerit mentionem talis legis concilij generalis per verba æquipollentia, v. gr. dicen-
9 do non obstante quauis constitutione, seu lege in concilio generali condita, derogat tale priuilegium concessum in quocunque concilio generali, vt loco citato nostri directorij probaui, & do-
10 cet cum multis Barbosa, *loco cit. n* 13. Ergo eodem modo, vt Papa deroget huiusmodi decretum capituli generalis sufficit dicere, non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus prædictorum ordinis, & Prouinciæ.

Confirmatur 2. quia hic non datur lex, aut statutum, sed tantùm quædam extensio gubernij prouincialis, quæ extensio fuit quidam fauor, & priuilegium Prouinciali præterito con-
11 cessum; sed sic est, quod per illam clausulam, cæterisque contrarijs quibuscunque censetur tale priuilegium derogatum, etiam si de illo non fiat mentio expressa, vt docet Barbosa, *de clausulis clausula* 83. *n* 38. Ergo, &c. Confirmatur 3. quia quando clausula, est amplissima, *non obstantibus quibuscunque priuilegijs*
12 *sub quacumque forma concessis*, &c. censetur derogatum etiam priuilegium in corpore iuris insertum, etiamsi de eo non fiat expressa mentio, vt cum alijs docet Pelizar. *tract.* 8. *c.* 1. *n.* 98. Sed sic est, quod hoc nostrum priuilegium amplissimis clausulis est concessum, vt patet ex illis verbis, *non obstantibus Apostolicis, necnon prædictorum ordinis statutis, & consuetudinibus, priuilegijs quoque in contrarium permissorum quomodolibet concessis:* Ergo per talem clausulam censetur derogatum illum decretum, & ordinatio capituli generalis, per quod prorogatum fuit officium prouincialis præteriti ad annum.

Confirmatur tandem, siquidem Motus proprius signat tem-
13 pus, à quo debet incipere nouus prouincialis, scilicet à tertia Dominica post Pascha anni 1667. Sed sic est, quod qui legis tempus non obseruat, non dicitur formam legis obseruare, *L. obseruare, §. post hæc ff. de offic. Proconsul.* vt cum Rebuffo, Cardoso, Barbosa, *in axiomatibus iuris axioma.* 219. Ergo cum tale decretum capituli generalis impediat, quod tempus, quod determinat motus proprius obseruetur, siquidem extendit gubernium Prouincialis præteriti ad annum, sequitur quod tanquam impeditiuum huius motus proprij Pontificis maneat omninò abrogatum; ac per consequens, vt hic motus proprius obseruetur necesse est, quod incipiat nouus Prouincialis à tertia Dominica post Pascha: ergo per talem motum proprium censetur derogata ordinatio extendens officium Prouincialis præteriti ad annum. Et ita in facti contingentia in insigni illa Religione fuit practicatum anno Domini 1667.

CONSVLTVM II.

De intelligentia alterius *motus proprij* Papæ.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Dictio*, omnium, *quem effectum habeat.*
3 *Hæc dictio*, omnium, *nullam admittit restrictionem.*
4 *Idem operatur, ac si de singulis esset facta specialis expressio.*
5 *Complectitur ea, quæ aliàs non includerentur.*
6 *Prolata ab homine nullam restrictionem recipit.*
7 *Non solum extenditur ad præterita, sed etiam ad futura.*
8 *Comprehendit futura, quæ aliàs non venirent, quando per talem clausulam confertur titulus institutionis.*
9 *In extensione huius dictionis debent attendi, voluntas mandantis, & verba dispositionis.*
10 *Dispositio indefinita compreh endit futurum.*
11 *Quando Papa alicui concedit collationem omnium beneficiorum vnius ciuitatis continentur, non solum beneficia creata tempore concessionis, sed etiam, quæ in posterum erigentur.*
12 *Verba generalia, & indefinita prolata ab eo, qui aliquid excipere potuit, & non excepit, accipiuntur in lata verborum significatione.*
13 *Priuilegium per quod consuetudini derogatur, est fauorabile, & recipit latissimam interpretationem.*
14 *In omnibus dispositionibus finis attendendus est, vt contrarium non operetur.*
15 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
16 *Per clausulam* non obstantibus consuetudinibus in contrarium facientibus *non tollitur consuetudo immemorialis.*
17 *Quid si finis & ratio, quam Pontifex habuit, sit idem in consuetudine memoriali, & immemo riali.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

IN quadam Religione est quædam antiqua consuetudo per 1
quam fiunt in definitorio in Capitulo Prouinciali omnes priores conuentuum, in quibus pauci habitant religiosi exceptis septem, aut octo conuentibus maioribus, quorum priores fiunt in capitulo conuentuali ipsorum conuentuum: & hi non fiunt in capitulo prouinciali, neque in definitorio, sed tantum confirmantur à prouinciali. His suppositis Summus Pontifex de aliquibus inconuenientibus, quæ in his electionibus accidebant informatus, *ex motu proprio*, & ex certa scientia nominauit, & elegit Prouincialem dictæ Prouinciæ, & definitores ipsius, & præcepit, quòd Prouincialis à se electus, cum quatuor à se etiam electis definitoribus, & alijs duobus assistentibus à se ipso etiam nominatis, eligerent omnes priores, & officiales dictæ Prouinciæ Lusitanæ; verba *motus proprij* sunt sequentia.

Qui (loquitur de definitoribus) *coniunctim cum dicto priore Prouinciali, ac dilectis pariter filijs, N. & N. Ordinis, & Prouinciæ huiusmodi Professoribus, in Sacra Theologia Magistris, ad electionem omnium priorum, & aliorum officialium dictæ Prouinciæ procedere debeant, &c. tenore præsentium constituimus, & deputamus.* Et statim reuocat omnes consuetudines, & leges, quæ fortè in contrarium fuissent in dicta Prouincia per hæc verba. *Non obstanibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, necnon quatenus opus sit, prædictorum Ordinis, & Prouinciæ, etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus priuilegijs quoque indultis, & litteris Apostolicis, in contrarium permissarum quomodolibet concessis, confirmatis, & innouatis, quibus omnibus, & singulis illorum tenores præsentibus pro plenè, & sufficienter expressis, & à verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad permissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter, & expressè derogamus, cæterisque contrarijs quibuscumque.* His suppositis

Quæritur, An dicto Prouinciali, & definitoribus cum duobus assistentibus pertineat non solum eligere priores conuentuum paucorum Religiosorum, & conuentuum multorum Religiosorum, qui tempore Capituli fuerint sine prælato, vt mos est apud illos; sed etiam Priores illorum conuentuum magnorum, qui postea vacauerint, quorum Priores ex antiqua prouinciæ consuetudine in Capitulo conuentuali eligebantur.

RESPONSIO AVTHORIS.

REspondi Pontificem non solùm committere Prouinciali, & definitoribus, cæterisque adiunctis electionem Priorum Conuentuum paucorum Religiosorum, & magnorum conuentuum, qui tempore Capituli Prouincialis suis prioribus orbati fuerint, sed etiam electionem Priorum illorum magnorum Conuentuum, qui tempore sequenti post Capitulum Prouinciale vacauerint.

Ratio fundamentalis est, quia illa clausula, *omnium priorum*, nullum excludit. *l. Iulianus, & l. Testatorem in princip.* 1. *ff. de leg.* 3. Et *l. in hoc articulo; ff. de hæred. instituendis, & l. pediculis §. labeo, ff. de auro, & argento*, & cum multis Doctoribus probat Barbosa, *de dictionibus dictione* 241. *numer.* 1. 2
Tum quia ista dictio, *omnium priorum* nullam admittit restrictionem, Rota apud eumdem Barbosam *ibi.* Tum quia illa di- 3
ctio, *omnium priorum*, idem operatur, ac si de singulis esset facta specialis exceptio, vt decidit Rota *decisione* 4. 17. *num.* 1. *&* 4
2. *p.* 2. Et cum Farinacio, & latè probat Barbosa, *de dictionibus, dictione* 241. *numer.* 2. Tum quia hæc dictio, *omnium*, propter 5
suam

suam generalitatem complectitur ea, quæ aliàs non includerentur, vt cum Bartolo, Natta, Surdo, & alijs probat Barbosa *suprà n.3.* Est enim adeò vniuersalis, vt prolata ab homine nullum restrictionem recipiat secundùm Bartolum, *in dicta leg. generali §. vxori*, Ruin. *conf. 61. n. 1. vol. 5.* Rolandus, *conf 27. nu 22. & conf. 76 n. 46.* Sed sic est, quod in præsenti est probata ab homine: ergo nullam restrictionem recipit.

Et quòd hæc clausula, *omnium Priorum*, comprehendat non solùm priores, qui de præsenti tempore Definitorij, & Capituli Prouincialis vacauerint; sed etiam per totum triennium postea vacauerint, probatur. Quia hæc dictio, *omnium*, non
7 solùm extenditur ad præsentia, sed etiam ad futura, vt deducitur ex *l. nam quod 14. § vult cum sequentibus ff. de auro, & argento*, Bero *quæst. 30. num. 5.* Menochius *de præsumptionibus lib. 4. præsumpt. 127 num. 20.* Et quod comprehendat, quæ alias non
8 venirent, dicunt Abbas *in c. fin. ne clerici, vel Monachi*. Surdus, *consil. 73. numer. 63.* Et quando per talem clausulam confertur titulus institutionis tenet cum multis, Barbosa, *de dictionibus, dictione 242.* Sed sic est, quòd hic confertur titulus institutionis per illam clausulam, *ad electionem omnium priorum dictæ Prouinciæ procedere debeant*, per quam clausulam constituit Papa prædictos patres electores omnium priorum; ergo talis clausula non solùm extendenda est ad Priores, qui tempore Capituli Prouincialis vacauerunt. Sed etiam ad illos, qui pro sequenti tempore post dictum Capitulum vacauerint.

9 Confirmatur 1. quia, vt optimè dicit Barbosa *supra numer. 13. & 17.* Vt cognoscatur extensio huius dictionis, *omnium*, attendenda est voluntas mandantis, & verba dispositionis, an habeant aliquod verbum, quod eam restringat; Atqui in hac dispositione non inuenitur verbum, quod aliquo modo restringat vniuersalitatem illius ad solos Priores, qui in præsenti vacauerint; immò dispositio loquitur indefinitè, & indeterminatè, & quasi de futuro, *ad electionem omnium priorum, procedere debeant*. Ergo non debet extendi ad solos Priores, qui in præsenti vacauerint, sed ad illos, qui in futurum vacaue-
10 rint. Confirmatur 2. quia dispositio indefinita sine adiectione præteriti, aut præsentis temporis comprehendit futurum; vt cum communi sententia benè probat Barbosa *in collectaneis Doctorum in librum 5. Decretalium de priuilegijs titul. 33. num. 8.* Sed sic est, quòd dispositio huius Motus proprij est indefinita, *omnium priorum*; ergo non solùm comprehendit priores, qui de præsenti vacauerint, sed & illos, qui de futuro vacauerint.

11 Confirmatur 3. quia quando Papa alicui concedit collationem omnium beneficiorum vnius Ciuitatis, aut princeps concedit donationem omnium officiorum vnius ciuitatis, comprehenduntur in his concessionibus non solùm officia, & beneficia creata tempore concessionis, sed etiam illa, quæ in futurum creabuntur; vt docet cum Innocentio, Couarr. Cabedo, Valasco, Bartolo, & alijs multis Barbosa *in collectaneis Doctorum in librum 5. Decretalium de priuilegijs tit. 33. num. 16.* Sed sic est, quòd hic Pontifex concedit electionem omnium Priorum dicto Definitorio; ergo talis concessio non solùm extendenda est ad prioratus, qui de præsenti vacui fuerint pro tempore Capituli, sed etiam ad eos, qui postea de futuro vacauerint. Patet consequentia, quia si talis concessio extendenda est ad prioratus, qui post illam creati de nouo fuerint, vt dicit Barbosa, multò magis ad prioratus, iam creatos, & qui postea in futurum vacauerint, extendenda est.

12 Confirmatur 4. quia quando verba generaliter, & indefinitè proferuntur ab eo, qui aliquid excipere potuit, & non excepit omnia, venire intelliguntur, quæ venire possunt, & continentur in lata verborum significatione, vt patet ex *capit quia circa 22. cap. ad audientiam, & ex l veteribus 40 ff de pactis*, vt latè cum alijs probat Barbosa *in collectaneis Doctorum in librum 5. Decretalium de priuilegijs titul. 33. numer. 5.* Sed sic est, quod hic verba generaliter, & indefinitè proferuntur à Papa, qui poterat aliquid excipere, & non excepit, vt patet ex illis verbis, *omnium priorum*; ergo in hac concessione comprehenduntur electiones omnium priorum, quæ continentur in lata verborum significatione; sed in hac lata verborum significatione non solum continetur electio priorum, qui in præsenti vacant. Sed etiam, qui de futuro vacauerint; ergo omnes illi comprehenduntur in hac Pontificis concessione.

13 Confirmatur 5. quia priuilegium, per quod consuetudini derogatur, est fauorabile, & recipit latissimam interpretationem, vt patet *ex textu in l si vnus in fine principij, ff. de pactis*, & cum Gutierez, Sanchez, Butr. Abbate, & alij latè probat Barbosa *in collectaneis Doctorum in lib. 5 Decretalium de priuilegijs, tit. 33 cap. 7. num. 13.* Sed sic est, quod per hunc motum proprium, & priuilegium concessum dicto definitorio derogatur consuetudini, vt patet ex illis verbis, (non obstantibus constitutionibus, & consuetudinibus, & priuilegijs, quibus specialiter, & expressè derogamus;) ergo tale priuilegium amplissimè est interpretandum; ergo non solum debet extendi ad priores, qui de præsenti vacauerint, sed ad illos, qui in futurum vacauerint aliàs strictè, & non latissimè interpretabitur.

Secundò probatur. Quia in omnibus dispositionibus, quæ 14
factæ sunt ad aliquem finem, finis spectandus est, vt contrarium non operetur, vt patet *ex l. diximus, ff. de excusat. tutor.* & cum Tiraquell. Mari. Gicuba, & alijs probat Barbosa *in axiomatibus iuris, axiom. 99. num. 5.* Sed sic est, quod finis, quem Pontifex habuit in hac dispositione fuit vtilitas spiritualis, & temporalis huius prouinciæ, pax Religiosorum, vt constat *ex proœmio* ipsius Bullæ; ergo non solum debet extendi hæc concessio ad prioris, qui actu vacauerint tempore Capituli prouincialis, sed etiam ad eos, qui postea vacauerint. Patet consequentia, quia aliàs finis intentus à Papa, qui est vtilitas spiritualis, & temporalis, & pax monasteriorum non consequeretur in maiori parte Prouinciæ, & in principalioribus monasterijs, siquidem, si in illis fierent electiones Priorum, nec fierent cum pace, nec ponerentur personæ idoneæ ad vtilitatem spiritualem, & temporalem conuentuum, quod est finis intentus à Papa in hoc motu proprio; ergo vt hic finis obtineatur, qui est motiuus Bullæ Pontificiæ, omnes priores eligendi sunt in Definitorio, quæ ratio meo videri, per se sola sufficiens erat ad probandum intentum; seclusa aliqua speciali passione.

Nec obstat consuetudo, quæ datur in hac Prouincia, scilicet 15
quòd priores magnorum conuentuum eligantur à Capitulo Conuentuali cuiuslibet Conuentus; Quia id est, quod Pontifex hac vice vult tollere hoc Motu proprio, vt etiam abstulit à Capitulo Prouinciali potestatem eligendi pro hac vice Prouincialem, & Definitores ad consequendum finem intentum, in hoc motu proprio, qui est vtilitas spiritualis, & temporalis huius Prouinciæ, pax & concordia electionum, quod fecit derogando omnibus legibus, & constitutionibus, & consuetudinibus huius Prouinciæ, vt constat ex illis verbis ipsius Bullæ: *Nec non quatenus opus sit prædictorum ordinis, & Prouinciæ statutis, & consuetudinibus, priuilegijs quoque, & indultis, quibus expressè derogamus, cæterisque contrarijs, quibuscunque.* Per quam clausulam operatur effectum omnimodæ derogationis omnium legum, & consuetudinum, etiam si eas non expresserit, vt docet cum Gamb. Barbosa, *de clausulis, clausula 83. n. 38. & clausula 87. n. 3.*

Nec obstat, quod hæc consuetudo eligendi priores in magnis 16
conuentibus sit immemorialis, & per clausulam non obstantibus consuetudinibus in contrarium facientibus non tollitur consuetudo immemorialis, nisi de ea fiat specialis mentio, vt cum multis probat Barbosa *de clausulis, clausula 87 numer. 8.* Nam huic obiectioni respondetur, quod dato, quòd hæc consuetudo sit immemorialis, (de quo dubito,) adhuc per hanc clausulam censetur derogata, siquidem doctrina Barbosæ intelligenda est, quando finis, & ratio, quam Pontifex habuit ad derogandum consuetudini, non est idem in consuetudine immemoriali, quàm memoriali, vt idemmet explicat Barbosa, *clausula 87. n. 8. iuxta finem*, & cum Couar. tradit Gonzales, *ad reg. 8. Can-* 17
cellariæ, glossa 33 num. 2. Garzia *de Beneficijs par. 3. c. 1. num 190. in fine*. Sed sic est, quod ratio motiua, & finis, quem Pontifex habuit ad derogandum huic consuetudini, est idem in consuetudine immemoriali, ac memoriali, qui est vtilitas spiritualis, & temporalis pax, & vnio religiosorum, quæ omnia his temporibus diminuta in hac religione inueniuntur; ergo per hanc clausulam, *quæcunque consuetudo, etiam immemorialis in contrarium*, censetur derogata. Et sic in facti contingentia cum omnium laude factum fuit Vlissipone anno Domini 1667.

CONSVLTVM III.

De nominatione cuiusdam Emphyteusis.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *In Emphyteusi concessa pro masculis, & fœminis succedit ab intestato fœmina senior, & præfertur fratri iuniori.*
3 *Quando emphyteusis conceditur pro masculis, & fœminis, fœminæ æqualiter sunt vocatæ cum masculis.*
4 *Quid si emphyteusis concessa sit pro eo, qui nominabitur.*
5 *Quomodo sit intelligenda nostra ordinatio Lusitana* lib. 4. tit. 62. §. 3.
6 *Secunda dispositio in institutione emphyteusis intelligenda est iuxta formam prioris.*
7 *Emphyteusis in hoc casu non est diuidenda.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

Quædam Emphyteusis Ecclesiastica data fuit per tres vitas: prima cuidam fęminę, & secunda eius marito, & quod secunda vita posset nominare filium, vel filiam, qui ex vtroque nasceretur, & deficientibus filijs nominasset consanguineum propinquiorem eiusdem lineæ vxoris. Accidit autem, quòd

quòd vterque mortuus sit sine liberis, & solum remanserunt vnus frater, & vna soror prædictæ vxoris, quorum soror antiquior erat fratre.

Quæritur, An in hoc casu debeat succedere in emphyteusi frater minor ætate, an soror maior ætate, vel an inter illos sit emphyteusis diuidenda.

RESPONSIO AVTHORIS.

2 RESpondi in hac emphyteusi succedere sororem seniorem excludendo fratrem minorem: ita cum multis Caldas *lib. 2. ordin lib. 44 tit. 62. §. 3. q. 14. n 6.* Ratio est, quia quando emphyteusis concessa est pro masculis, & fœminis, fœminæ æqua-
3 liter sunt vocatæ cum masculis: ergo non est ratio ad hoc, vt masculi minores in ætate præcedant ab intestato fœminis antiquioribus. Ita etiam Corn. *lib. 3. consf. 27. n. 2* Quapropter no-
4 stra Ordinatio Lusitana *lib. 4. tit. 62. §. 3.* Quando dicit, quod masculus minor in ætate præcedat in bonis vinculatis sorori maiori in ætate, intelligitur in casu, de quo loquitur, hoc est, quan-
5 do emphyteusis concessa est pro eo, qui nominabitur, & non quando est concessa pro masculis, & fœminis.

Nec obstat, quòd institutio emphyteusis in secunda dispositione vocet consanguineum propinquiorem, in quibus terminis videtur dicendum, quod succedat frater minor, & non soror se-
6 nior. Nam huic obiectioni respondetur, secundam dispositionem emphyteusis intelligendam esse iuxta formam prioris, hoc est, quod nominaret consanguineum propinquiorem masculum, vel fœminam, quapropter cum filia sit senior, debet præferri fratri iuniori ex his, quæ notat ex multis textibus, & Doctoribus, Cald *lib. 1. q. 17. n. 6 & seq.* vbi plura ad intentum, quę non placet transcribere.

7 Ad id autem, quod vltimo loco quæritur, an in hoc casu emphyteusis sit inter hos duos fratres diuidenda? Respondeo negatiuè ita cum Valasco Caldas, *lib. 1. q. 17. n. 7.* & patet ex ordinatione Lusitana *lib. 4. tit. 77. §. penultimo.*

CONSVLTVM IV.

De venditione cuiusdam Emphyteusis.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Emphyteusis Ecclesiastica ad certas vitas præscribetur per quadraginta annos bona fide, & quomodo id intelligendum sit?*
3 *Ignorantia iuris sufficit ad præscribendum.*
4 *Mala fides non præsumitur, nisi ostendatur.*
5 *Nemo præsumitur malus, nisi probetur.*
6 *Ad præscribendum contra Ecclesiam requiruntur quadraginta anni.*
7 *Qui emphyteusim ad vitas præscripsit, validè potest eam vendere, & quando id intelligendum sit.*
8 *Emptor non tenetur à proprietario accipere emphyteusim ad certas vitas postquam se ei opponere si velit.*
9 *Emphyteuta non potest contra Dominum præscribere proprietatem.*
10 *Emphyteuta licet non possit contra Dominum præscribere proprietatem; potest tamen præscribere vsumfructum.*

PONITVR CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVædam fœmina, quæ erat vltima vita cuiusdam emphyteusis Ecclesiasticæ, reliquit filiæ suæ hanc emphyteusim, existimans esse perpetuam, cum sola obligatione cuiusdam pensionis, quæ in Lusitania dicitur *foro:* Accepit ab ea filia emphyteusim, & sine vlla nominatione possedit eam, ex titulo, quod esset emphyteusis perpetua cum sola obligatione dictæ pensionis per spatium quadraginta annorum. Successit autem, quod cum mulier ista esset, in hac bona fide de licentia Monasterij, quod etiam ignorabat proprietatem illam esse emphyteusim ad certas vitas, eam vendidit cuidam homini dicens esse emphyteusim perpetuam cum sola obligatione illius pensionis, quæ dicitur *foro;* Accidit autem, quod post venditionem illius emphyteusis repertum fuit testamentum institutoris, & inuentum est, quod talis proprietas esset emphyteusis nominationis ad tres vitas, & quod vitę erant finitæ, & quod hæc vltima mulier, quæ eam possedit, & vendidit, carebat inuestitura, & nominatione.

Quæritur, an mulier illa accipiens prædictam emphyteusim à matre sua, & procedens bona fide per spatium quadraginta annorum existimans esse emphyteusim perpetuam, cum sola obligatione illius pensionis præscripserit contra Ecclesiam emphyteusim, ita vt solum illi remaneat obligatio soluendi pensionem annuam monasterio? Et an venditio fuisset bona? Et an emptor possit continuare præscriptionem contra monasterium soluendo tantùm illi pensionem? An verò teneatur à Monasterio inuestiri per vitas in hac emphyteusi, iuxta illius institutionem.

RESPONSIO AVTHORIS.

RESpondi ad primum quęsitum, quod cum mulier illa accepit hanc proprietatem à matre sua titulo hæreditario tanquam emphyteusim perpetuam, cum sola illa pensione, & per quadraginta annos in hac bona fide sine nominatione illam possederit, præscripsit contra Ecclesiam, & per hanc præscriptionem facit, vt iam emphyteusis illa amplius non sit ad certas vitas, sed perpetua cum sola illa pensione. Ita expresse Valascus, Molina, & alij, quos refert, & sequitur Castro Palaus, *de iustitia, d. 10. p. 4. n. 5.* 2

Ratio est, quia sufficit titulus donationis ab eo, qui putabat rem ad eum eo titulo pertinere; ad præscribendum, vt cum multis docet Lugo, *de iustitia, d. 7. n 15.* Sed hæc mulier per quadraginta annos possedit hanc proprietatem, seu emphyteusim titulo donationis à matre sua, quæ putabat rem ad eam eò titulo pertinere: ergo præscripsit contra Ecclesiam.

Confirmatur, quia ignorantia iuris sufficit ad præscribendum, vt cum alijs docet Lugo, *de iustitia, d. 7. num. 32.* Sed hæc mulier habebat ignorantiam iuris, siquidem rem illam possedit titulo hæreditario tanquam emphyteusim perpetuam ignorans esse emphyteusim ad vitas, & illam vendidit cum licentia proprietarij, quæ omnia in hac muliere arguunt ignorantiam iuris, vt benè probat Lugo *sup. nu. 33.* Ergo pręscripsit contra Ecclesiam. 3

Confirmatur 2. Quia mala fides non præsumitur nisi ostendatur, vt probat Molina, *tract. 2. d. 75 num. 2.* Nemo enim præsumitur malus, nisi probetur, vt ex multis iuribus colligit Caramuel 4
in Theologia fundamentali fundamento 37 n. 888. fol mihi 250. Sed huic mulieri, nec ostenditur, nec probatur mala fides: ergo pręsumendum est semper fuisse in bona fide; ergo præscripsit con- 5
tra Ecclesiam. Quod autem deberent transire quadraginta anni ad præscriptionem, est certum, nam contra res Ecclesiæ non præscribitur, nisi per spatium quadraginta annorum, vt docet cum multis Molina, *disp. 449. n. 5.* vbi totam hanc dubitationem valdè illustrat. 6

Ad 2. quæsitum respondeo, quod cum hæc mulier per quadraginta annos possederit hanc proprietatem titulo hæreditario, sine vlla nominatione, & bona fide tanquam emphyteusim perpetuam, validè illam poterat vendere de licentia proprietarij; & cum emptor talem proprietatem à venditore bona fide acceperit tanquam emphyteusim perpetuam cum sola illa pensione, rectè continuata fuit præscriptio, vt cum multis notauit Lugo, *de iustitia, d. 6. nu. 57.* Vnde emptor non tenetur iterum 7
à proprietario accipere emphyteusim ad certas vitas, postquam comparuit testamentum, siquidem eam præscripserat bona fide contra Ecclesiam. Vnde potest ei se opponere si velit; Nam licèt emphyteuta non possit pręscribere proprietatem contra dominum, potest præscribere vsumfructum illius, vt cum multis resoluit Molina, *tract. 2. d. 62. n. 4.* 8
9
10

CONSVLTVM V.

De censu personali cum pignore, seu hypotheca.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Contractus, in quo homo per suam cedulam se obligauit ad soluendum certum censum, dum non soluerit capitale, & ad securationem census dedit pignora argentea in aliquorum sententia est census personalis mistus cum hypotheca.*
3 *Census personalis in aliquorum sententia est licitus, si qui accipit censum, est persona negotiatrix.*
4 *In censu personali misto cum hypotheca stando in prædicta sententia census cadit super personam.*
5 *Si hypotheca pereat, non perit census.*
6 *In censu reali, si perit hypotheca, perit census.*
7 *Bona maioratus non possunt hypothecari, vel oppignorari.*
8 *Si possessor maioratus bona maioratus hypothecauit, vel oppignorauit, successor non tenetur soluere, ob quod sunt oppignorata.*
9 *In aliquibus casibus de iure Lusitano tenetur successor in maioratu soluere debita sui antecessoris.*
10 *Quid dicendum sit in foro conscientiæ?*
11 *Vxor non tenetur soluere debita viri sui ex dote sua, vel arrhis.*
12 *Quando quis rem aliquam liberaliter promisit in dubio standum est intentioni promittentis.*
13 *Ad probandam constitutionem census requiritur scriptura publica manu notarij facta cum testibus, &c.*
14 *Vxor non tenetur soluere census personales viri sui, si nihil ab eo hæreditauit.*

15 Mu-

15 *Mulier, quæ liberaliter promisit census, & iura debita viri sui per censum personalem solum tenetur soluere census vsque ad mortem viri.*
16 *Ad se obligandum ad soluendum iura, & census, etiam post mortem viri requirebatur scriptura publica ab ea facta.*
17 *Ponitur quædam obiectio, & soluitur.*
18 *Illa regula communis, quod dum res hypothecata non traditur continuatur sensus, intelligitur de censu reali, & non personali, seù misto cum hypotheca.*
19 *In censu personali mortua persona extinguitur census, & hypotheca solum remanet ad securitatem capitalis.*
20 *Bona maioratus non possunt hypothecari.*
21 *Successor in maioratu non tenetur debita soluere sui intercessoris in conscientia.*
22 *Promissio liberalis acceptata tanquam ex iustitia est nulla.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVidam homo exoratus petiuit certam quantitatem pecuniæ ab alio viro sub obligatione census, & ad hoc dedit ei chirographum, in quo se obligabat soluere census annuos, dum principale non solueret, & ad capitalis securitatem dedit certa pignora aurea, & argentea, è quibus vnum tantùm vasculum erat extra maioratum, alia verò pignora erant propria maioratus; habuit iste homo hanc pecuniam per aliquot annos, in quibus minimè soluit census, & tandem mortuus est, nullis solutis censibus, nec principali. Accessit creditor ad eius vxorem, & postulauit, vt solueret debitum viri sui; fecit illa rationem cum eo, & ei promisit per quandam schedulam à se obsignatam se soluturum illi esse debita viri sui, quamuis ad id non tenebatur, eo quod nihil ab eo hæreditasset, & eius matrimonium esset per arrhas, & dotem. Post hanc promissionem transierunt aliqui anni, in quibus mulier non soluit. Tandem voluit illa soluere debita viri sui, & cum solueret iura, vsque ad obitum viri sui, & principale, creditor postulauit, vt solueret, etiam censum post mortem viri sui, vsque ad præsens tempus.

Quæritur, 1. An mulier ista teneatur soluere talia iura, & census; siquidem ipsa nihil à viro suo hæreditauit, & eius matrimonium erat per arrhas, & dotem. 2. An creditor habeat contra illam actionem non solum ad postulandum censum vsque ad obitum viri sui, sed etiam ad sequentes post eius obitum ratione promissionis, quam ipsa fecit soluendi debita viri sui. 3. An pignora pertinentia ad maioratum sint obligata huic debito?

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO.

An mulier ista teneatur soluere talia iura, & census, siquidem ipsa nihil à viro suo hæreditauit, & eius matrimonium erat per arrhas, & dotem.

2 PRo explicatione huius casus suppono primò, hunc contractum fuisse quemdam censum personalem cum pignore, seu hypotheca; siquidem in illo solum dedit iste homo schedulam quandam, in qua se obligabat soluere census, dum non solueret capitale, & ad assecurationem capitalis, & census, dedit quædam pignora aurea, & argentea, in quibus terminis remanet iste contractus census personalis, mistus cum hypotheca, vt optimè explicat cum communi sententia, Molina *de iustit. tract.* 11. *d.* 38. *n.* 4.

3 Secundò suppono censum personalem in aliquorum Doctorum sententia esse licitum, vt cum multis tenet Laym. *lib.* 3. *tract.* 4. *c.* 18. *n.* 7. Quamuis quando persona, quæ accepit censum personalem non est negotiatrix, talis census factus cum hypotheca sit vsura palliata, vt docet cum alijs, idem Laym *ibi, n.* 14. Quidquid tamen hoc sit, de quo infrà consulto. Suppono hunc censum factum cum pignoribus, & hypotheca in prædicta opinione fuisse licitum; suppono enim talem hominem fuisse negotiatorem, & industrium.

4 Tertiò suppono stando in prædicta sententia in censu personali mixto cum hypotheca, vel pignoribus, obligationem census cadere super personam, & non super hypothecam: hy-
5 potheca enim solùm est ad securitatem. Vnde quamuis pereat hypotheca non perit census, sicut quando perit hypotheca in censu reali perit census, etiamsi extet persona, è contra ve-
6 rò in sensu personali, si persona super quam erat constitutus census perijt, perit census, etiamsi hypotheca perseueret, & solum remanet hypotheca obligata censibus vsque ad mortem personæ, & capitale, præcipuè si hypotheca transit ad alium possessorem, qui hæres non sit: ita communiter DD. quos refert, & sequitur Molina *tractat.* 2. *d.* 383. *numer.* 4. 5. & 6. & 7.
7 Quarto suppono bona maioratus non posse hypothecari, vel

oppignorari, etsi possessor illa oppignorauerit, successor in maioratu non tenetur soluere illud, ob quod sunt oppignorata, sed debitum soluendum est ex bonis proprijs debitoris 8
defuncti si extiterint, aliàs pereunt talia debita; siquidem maioratus solum tenetur soluere debita sui antecessoris in certis casibus, quos disponit nostra ordinatio, *lib.* 4. *tit.* 111. vt notauit Fagund. *in præcepto Decalogi c.* 24. *nu,* 40. Et in opinione grauissimorum Doctorum, nec etiam in his casibus, quos disponit nostra ordinatio, tenetur successor in maioratu in foro conscien- 9
tiæ soluere debita sui antecessoris, vt docet Azor, Sanch. Alciato, Molina, Gamma, quos refert, & probabile iudicat Fagund. 10
sup. n. 31. & 36.

Quintò suppono vxorem non teneri soluere debita contracta 11
à marito, quæcunque illa sint, ex dote sua, vel arrhis. Ita Sanchez, Rodriquez, Arias, Molina, quos refert, & probabile putat Fagundez, *in* 4. *præcepto Decalogi lib.* 4. *capit.* 9. *numero* 9. & 10. Mallet. *malleatione* 13. *bractea* 1. Et sic iudicatum fuit sæpè sæpiùs in supremo tribunali huius Lusitaniæ Regni, vt testatur Molina, *tom.* 2 *de iustitia*, *d.* 435. Gamma *decis.* 366.

Sextò suppono, quod quando quis promittit liberaliter rem 12
aliquam, & est dubium, an promissio extendatur ad hanc, vel illam rem, eo quod verba promissionis essent ambigua, promittenti pertinet explicare illud, quod promisit, vt latè cum communi sententia probat Molina, *tract.* 2. *de iustit. d.* 268 *n.* 1. Malletus, *malleatione* 66. *bractea* 3.

Septimò suppono, quod ad probandam constitutionem cen- 13
sus non sufficit quodcumque chirographum, vel schedula particularis, etiamsi sit obsignata; sed est necessaria scriptura publica manu notarij facta, & testibus, per quam persona se expressè obliget tali censui, vt docet cum Mascardo, Coa, Durand Mallet. *malleatione* 57. *bractea* 31. his suppositis, & prænotatis.

Respondit primo quæsito prædictam mulierem nullo titulo 14
debuisse prædictos census, nec etiam capitale, quod sic probatur. Quia illos non debebat eo, quod esset vxor illius viri, qui pecuniam illam accepit ad censum, siquidem illa non fuit hęres viri sui, & alias non tenebatur ex dote sua, vel arrhis soluere debita viri sui, vt patet ex 5. prænotando: ergo nullo iure tenebatur soluere prædicta debita.

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO.

An creditor habeat contra illam actionem, non solum ad postulandos census vsquè ad obitum viri sui, sed etiam ad sequentes post eius mortem ratione promissionis, quam ipsa fecit soluendi debita viri sui.

REspondi secundo quæsito mulierem illam ratione liberalis promissionis solum teneri soluere capitale, & census vsque ad mortem viri sui, non verò census sequentes post eius mortem. Ratio est, quia hæc mulier solùm se obligauit ad de- 15
bita, quæ maritus contraxit, sed maritus non contraxit debita, nisi vsque ad suam mortem: nam morte illius extinctus fuit census personalis, vt patet ex tertio prænotando; ergo ad solos redditus vsque ad mortem illius tenetur vxor ratione promissionis, non verò ad sequentes post mortem eius: Maior est certa, siquidem fatetur se solum voluisse obligare ad redditus contractos vsque ad obitum mariti, & non ad redditus sequentes post eius mortem; sed debemus illi credere, quando est dubium ex parte rei promissæ liberaliter, vt constat ex sexto prænotando: ergo, &c.

Tum quia, vt teneretur ad redditus futuros post eius mortem 16
debebat se obligare per scripturam publicam, in qua id exprimeretur, vt constat ex septimo prænotando, quod non fecit, siquidem de hoc non ostenditur publicum instrumentum; sed tantum quædam schedula, in qua illa liberaliter promittit se soluturam debita viri sui huic creditori, & cum census personalis extinguatur morte personæ, super quam est fundatus, vt patet ex tertio prænotando, mortuo viro perijt census in futurum, vt constat ex prænotando tertio.

Nec obstat, quod pignora non traderentur mulieri; nam pigno- 17
ra remanserunt in manu creditoris ad securitatem redditiuum antecedentium, & capitalis; & non ad vincendum nouos redditus post mortem viri, vt constat ex eodem prenotando. Vnde doctrina communis, quæ asserit, quod dum res hypothecata nõ traditur, continuatur census, intelligitur de censu reali, in quo durat proprietas super quam est fundatus, & non fit realis traditio capitalis continuatur census, etiamsi persona, quæ censum 18
constituit moriatur, vt notauit cum communi sententia Molina *loc. citat.* Quòd tamen è contrario dicendum est in censu personali, qui cum fundetur in persona, mortua persona extingui- 19
tur census personalis, & hypotheca solum remanet ad securitatem capitalis, & redditiuum antecedentium mortem personæ, super quam erat fundatus census personalis: Et hæc

 vide-

videtur fuisse mens huius mulieris, quando fecit prædictam promissionem liberalem dicto creditori, siquidem habuit rationem cum illo vsque ad diem mortis viri sui, & nihil disposuit de censibus futuris, sed tantùm illi consignauit certam pecuniam in suis redditibus, tum ad solutionem capitalis, tum censuum victorum vsque ad obitum viri sui.

RESPONSIO AVTHORIS TERTIO QVÆSITO.

An pignora pertinentia ad maioratum sint obligata huic debito?

20 Respondi negatiuè. Ratio est, quia successor in maioratu, non tenetur soluere debita sui antecessoris, vt constat ex quarto prænotando: ergo cum hæc mulier soluerit redditus antecedentes, & principale redemit, saltem pignora, quæ pertinebant ad maioratum; & dato, quod pignora etiam essent obligata iuribus sequentibus istius hominis, hinc solum sequitur, quod illud vasculum, quod non pertinebat ad maioratum maneret huic debito obligatum, non tamen pignora, quæ erant maioratus.
21 Siquidem, vt diximus successor in maioratu, non tenetur soluere debita sui antecessoris: ergo ex solo illo vasculo, quod non pertinebat ad maioratum, poterat creditor accipere redditus sequentes, si ad id sufficerent.
22 Immò addo, quod si creditor, quando mulier illi promisit se soluturam debita viri sui, intellexit quod illa obligabat se ad redditus futuros continuando contractum census, & in hoc sensu acceptauit promissionem, promissio fuit nulla, & potest mulier illam retractare, & soluere illi, tum principale, & redditus antecedentes mortem viri sui, cum solo illo vasculo libero à maioratu. Et ratio est, quia donatio hæc fuit gratuita, & libera ex parte promittentis, & promissarius illam acceptauit tanquam obligatoriam ex iustitia redditnum futurorum per modum sensus; sed in hoc casu promissio fuit nulla, vt probat cum communi sententia Molina, *tract. 2. d. 70. n. 7.* Ergo hæc mulier non tenetur stare promissioni, & cum aliàs pignora pertinentia ad maioratus non sint obligata, nec Capitali, nec censibus antecedentibus, vel subsequentibus mortem sui viri solum illud vasculum argenteum, quod est extra maioratum ad id obligatum erit.

CONSVLTVM VI.

De quodam casu constituto à quodam testamentario ex pecunia relicta à testatore.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Testamentarius non est hæres testatoris, sed merus executor testamenti.*
3 *Dominium vtile in legatis pijs pertinet ad locum pium, cui relicta fuere legata.*
4 *Testamentarius habet ius vendendi bona testatoris ad exequendum legata.*
5 *Testamentarius nullum habet dominium vtile super bonis testatoris.*
6 *Testamentarius non potest pecuniam relictam à testatore ad aliquod legatum pium ponere ad censum, & facere redditus suos.*
7 *Ad efficiendum contractum census requiritur dominium super pecuniam ex parte dantis pecuniam ad censum.*
8 *Testamentarius in foro exteriori tenetur infra sex menses, exequi voluntatem testatoris.*
9 *Testamentarius in foro conscientiæ tenetur exequi voluntatem testatoris, quam primum potuerit.*
10 *Testamentarius, qui quam primum potuerit, vel saltem intra sex menses non exequitur testamentum, si potest peccat mortaliter contra iustitiam, & charitatem.*
11 *Si testamentarius vtatur pecunia testatoris tempore, quo non potest exequi testamentum, si tantumdem habeat in promptu ad exequendum, quod præcipit testator casu, quo pro eo tempore contingat posse exequi testamentum facit redditus annuos dictæ pecuniæ suos.*
12 *Depositarius si tantundem habeat in promptu ad soluendum deponenti potest negotiari pecunia deposita.*
13 *Secus dicendum, si non habeat tantundem in promptu.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

Qvidam homo per mortem suam reliquit certam pecuniam, & certos quosdam census, & disposuit suo testamentario, vt reciperet capitale censuum, & simul cum hac pecunia emeret agros, & res immobiles fructiferas, ad hoc vt ex redditibus illarum tot missæ pro anima illius quotannis celebrarentur.

Quæritur primò, An iste testamentarius possit pecuniam illam extantem post mortem testatoris dare ad censum, accipiens super se periculum sortis? Secundò: An in casu, quo pecuniam illam censui supponat faciat census, & redditus suos etiam si talis testamentarius non habeat vnde soluat capitale, in casu, quo pereat. 3. An teneatur statim distractare censum, & emere res fructiferas ad constituendam capellam missarum pro testatore defuncto.

RESPONSIO AVTHORIS.

Svppono testamentarium non esse hæredem testatoris, sed merum executorem testamenti. Nam quamuis aliqui dicere soliti fuere testamentarium esse veluti hæredem quoad legata pia, vt ita Phœbus, *in Decisionibus decis. q. 5* Valasco, *consult.* 68. *n.* 4 & alij, hæc non intelligitur, quo ad dominium vtile, nam hoc pertinet ad Ecclesiam in legatis pijs, vt ait idem Valascus, *sup.* vbi alios refert, sed solum quoad dispositionem legati; vnde ad hunc finem, potest vendere, dare, & commutare, vt ait Lugo, *de iustit. d. 24. n. 16.* Ex quibus infertur testamentarium nullum habere dominium vtile super bonis testatoris; nam hoc dominium fundatur in aliquo iure, & testamentarius nullum ius habet super bonis testatoris, sed tantùm habet ius ad vendendum, & alienandum bona illa ad exequenda legata relicta à testatore, in quo conueniunt communiter Doctores. 2 3 4 5

Ex hac communi sententia Doctorum sequitur resolutio prædictorum casuum, scilicet Testamentarium absolutè loquendo non posse ponere pecuniam illam ad censum, & facere redditus suos. Et ratio est, quia ad efficiendum contractum census requiritur dominium vtile super pecuniam ex parte dantis pecuniam ad censum; sed testamentarius nullum habet dominium vtile super talem pecuniam, vt manet probatum: ergo non potest illam ponere ad censum. Confirmatur, quia Testamentarius non potest aliquid disponere contra testatoris voluntatem, vt cum Molina, & Sanchez, ait Lugo loco citato; sed testator præcipit, vt pecunia, quæ censui erat subiecta extraheretur, & in rebus radicibus expenderetur: ergo nullo modo voluit, quod pecunia, quæ erat in suo esse ad censum de nouo imponeretur. 6 7

Confirmatur 2. Quia testamentarius tenetur in foro externo infra sex menses exequi voluntatem testatoris, & hoc sub pœna amittendi officium testamentarij, vt docet cum Syluestro, Tabiena, Angel. Nauar. & alijs Sanch. *in consilijs, lib. 4. c. 1. dub. 51.* Lugo, *vbi sup.* immò in foro conscientiæ tenetur exequi testamentum, quàm primum potuerit, vt docet Villalobos, in manuali Confessorum, *c. 7.* Carrillo, Valeros, Nauar & alij, quos refert Sanch. *sup.* Ergo nullo modo potest vti pecunia testatoris constituendo illam ad censum, siquidem iam non exequeretur testamentum quam primum, vel saltem intra sex menses, cum pecunia concessa ad censum non possit saltem per annum extrahi à contractu censuali. 8 9

Ex his igitur infertur, quod si testamentarius non statim, quàm primum potuit, vel saltem intra sex menses non emit res illas immobiles cum prædicta pecunia testatoris peccasse mortaliter contra iustitiam respectu illorum, quorum erant legata, & contra charitatem respectu defuncti, ita cum Syluestro, Molina *de iustitia tom. 1. d. 251.* Fagund. *de iustitia, lib. 6. c. 4. n. 7.* Nec obstat, quod iste testamentarius accipiat super se periculum sortis, & non super defunctum. Nam inde non infertur illum habere dominium super talem pecuniam, nec facere redditus illius suos cum negotietur re non sua contra voluntatem domini, vt cum Rebello notat Villalob. *2. p. tract. 10. dif. 12.* 10

Aduerte tamen, quod licet testator absolutè loquendo non possit vti pecunia testatoris Si tamen detur casus, quod res immobiles non inueniantur, quæ emi possint, vel testator iusserit, quod prædicta pecunia non distrahatur in res fructiferas, dum census non recuperantur, si testamentarius sublato dolo pro eo tempore, quo res immobiles procurantur, & quo pecunia censualis recuperatur, vtatur, vel negotietur pecunia, quæ est in suo esse, illam ponendo ad censum non peccare, & facere fructus illius solos, si tantundem habeat in promptu ad emendum res immobiles, si exeant, vel comparandas res immobiles, si census defuncti extrahantur. 11

Ratio huius resolutionis est, quia depositarius, si tantundem habeat in promptu ad soluendum deponenti, potest negotiari pecunia deposita, vt ait cum Molin. Lessio, & alijs Lugo, *de iustitia, d. 3. 10. 2. sect. 1. n. 4* Sed sic est, quod in hoc casu testamentarius est veluti depositarius illius pecuniæ, dum res immobiles, quæ cum illa emantur non inueniuntur, vel non extrahuntur census ad emendas res immobiles: ergo pro illo tempore, si tantundem habeat in promptu poterit tali pecunia negotiari, & facere fructus suos. Secus dicendum, si non habeat tantundem in promptu, nam tunc nec facit fructus suos, & tenetur statim dissoluere contractum censualem, & emere cum pecunia illius res immobiles ad constituendum capellam pro defuncto. 12 13

CON-

CONSVLTVM VII.

De quodam visitatore regulari excedente suam iurisdictionem.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Visitator, qui excedit terminos suæ commissionis nulliter procedit.*
3 *Elapso termino, quod iudex habet ad iudicandum cessat eius iurisdictio.*
4 *Iurisdictio dependet à lege.*
5 *Visitator in exercitio suæ iurisdictionis debet legibus religionis accommodari.*
6 *Antequam aliquem puniat, debet eum citare, & audire, & dare illi articulos culparum.*
7 *Hoc procedit etiam in causis notorijs.*
8 *Carcer ad custodiam non datur, nisi suspecto de fuga.*
9 *Reus, qui non est solitus fugere, & alias religionis grauis, non est suspectus de fuga.*
10 *Incarcerato ad custodiam non potest denegari commercium cum alijs religiosis, nec missæ auditio, & alia, quæ denegantur veris carceratis.*
11 *Carcer inter regulares est grauissimum, & irreparabile dedecus.*
12 *Visitator, qui in puniendo aliquo delicto non citauit reum, nec dedit ei defensionem sufficientem, nec leges religionis in prædicta punitione obseruauit, potest à reo recusari, vt suspectus.*
13 *Potest etiam reus ab eo appellare ad suum generalem, & à generali ad sanctam sedem.*
14 *Visitatores ordinarij iuxta Tridentinum non possunt recusari, nec ab eorum sententia datur appellatio.*
15 *Hoc intelligitur, si visitator non excedit terminos visitationis paternalis, nec formet processum in scriptis.*
16 *Si excedat terminos visitationis paternalis, vel formet processum in scriptis potest recusari, & ab eo appellari, si dentur sufficientes causæ recusationis, vel appellationis.*
17 *Quid si in aliqua religione detur statutum, quod de iniustitijs visitatorum nemo cognoscat, nisi congregatio generalis?*
18 *Non obstanti hoc statuto potest reus appellare ab iniustitijs visitatorum ad generalem ex Bulla Clementis VIII. concessa huic religioni.*
19 *Tale statutum non excludit generalem, sed alios prælatos, vel non est in vsu.*
20 *Appellatio ab inferiore ad superiorem est de iure communi.*
21 *Statutum alicuius religionis non confirmatum à Papa non præualet contra ius commune.*
22 *Visitator, qui excedit terminos suæ iurisdictionis, incurrit infamiam iuris, & suspensionem ab officio per vnum annum.*
23 *Si excedit suam iurisdictionem vsurpando iurisdictionem aliorum prælatorum superiorum, incurrit excommunicationem 17. Bullæ Cœnæ.*
24 *Tenetur etiam satisfacere, si possit omnia damna religioso contra, quem sine iurisdictione procedit, & ei suam famam restituere.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 IN quadam religione peruenerunt visitatores religionis ad certum conuentum, & fecerunt visitationem ordinariam, & in fine illius præses fecit capitulum culparum, in quo finita fuit illius iurisdictio, iuxta leges huius Religionis, in quibus disponitur, quod potestas visitatorum duret vsque ad capitulum culparum in tali domo: facto igitur culparum capitulo post aliquot dies iussit visitator comprehendere Abbatem transactum illius conuentus, qui actualiter præsidebat cuidam Ecclesiæ sæculari huius religionis, vt mos est apud illos, & illum reclusit in durissimo carcere, & illi denegauit, non solum commercium cum amicis, sed etiam nec confessionem sacramentalem illi permisit, & cum reus ad illum per quandam petitionem recurrisset noluit eum audire, dicens illum tantum comprehendisse ad custodiam, & securitatem.

Quæritur 1. An visitator benè processerit. 2. An reus potuerit eum recusare, vt suspectum, & non admissa recusatione. 3. An potuerit ab eo appellare ad generalem, vel ad sanctam sedem. 4. An visitator incurrerit aliquas censuras.

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO.

An visitator benè processerit.

2 PRimo quæsito respondi, visitatorem nulliter processisse. Ratio est, quia debet porcedere contra reum vsq; ad capitulum culparum inclusiuè: Ergo quidquid postea fecit, fecit sine iurisdictione; Patet antecedens e legibus huius religionis, in quibus ordinatur, quod iurisdictio visitatorum duret vsque ad capitulum culparum; sed prædicti visitatores præcesserunt contra prædictum reum, translacto capitulo culparum; ergo operati sunt tempore, quo iam carebant iurisdictione: ita Camillus, Bercellus, *tom 1. suarum decisionum tract. 41. n. 286.* Portel, *tom. 2. casu 56. n. 3.* Confirmatur, quia elapso termino, quod iudex habet ad iudicandum cessat iurisdictio, *c. causarum de off. deleg.* Barbosa 3 *ad l. 1. in 2. art. n 16. ff. de iurisd.* & sumitur ex *c. si clerici de iudicijs*; Sed quod isti visitatores processerunt contra hunc reum, iam erat elapsus terminus, quem illi habebant ad iudicandum; ergo iam cessauerat eorum iurisdictio; ergo vltra procedendo nihil fecerunt, siquidem sine vlla iurisdictione operati sunt.

Imò addo, quod nec in actu visitationis poterat visitator priuare dictum Abbatem Ecclesia, in qua legitima authoritate fui superioris constitutus, nec officio, quo fungebatur. Et ratio est, 4 quia iurisdictio pendet à lege; sed in lege dictæ religionis, & statutum factum in Capitulo generali anno 1659. in quo decernitur, quod si visitatores interuenerint aliquos defectus Abbatum, qui eo triennio officio Abbatum functi sunt eos deferant ad congregationem generalem, vt ibi puniantur, & priuentur suis officijs, & locis, in quibus extiterint: Ergo visitatores non poterant priuare hunc Abbatem Ecclesia, in qua tanquam parochus 5 constitutus erat à superiore, nec eum comprehendere, sed si eius defectus digni erant priuatione dictæ Ecclesiæ; & carcerationis, hoc debebat fieri in congregatione generali.

Immò addo, quod dato, quod visitatores haberent iurisdictionem ad deponendum Abbatem prædictum Ecclesia, in qua erat parochus constitutus, debebant prius citare, & audire dictum 6 patrem, & dare illi articula culparum, & post eius defensionem illum iudicare, hoc enim est de iure naturali, vt ait Portel, *in additionibus ad dubia regularia verbo citatio rei, n. 36.* Quod verum est etiam in casibus notorijs, vt patet ex *extrauaganti communibus, extrauag rem nouam*; ergo cum hæc omnia omiserint prędicti visitatores, nulliter processerunt. 7

Nec obstat id, quod respondet visitator dicens illum non comprehendisse dictum patrem, sed tantum illum retinere in custodia, ne refugeret, dum eius culpas differebat ad congregationem generalem. Nam contra hoc est, quod in dicto statuto dictæ Religionis non præcipitur, quod visitator comprehendat Abbatem culpatum, sed quod illius defectus deferat ad congregationem generalem, vt ibi iudicentur: ergo visitator illum comprehendendo excessit suam iurisdictionem; siquidem ad id non ei dabat lex iurisdictionem, sed tantùm ad deferendum eius culpas ad congregationem generalem.

Confirmatur, quia licet visitator in prima instantia posset reum culpatum de graui crimine ad custodiam comprehendere, vt tenent communiter DD. id debet intelligi, quando reus 8 probabiliter est grauiter suspectus de fuga ob atrocitatem criminis, vt cum multis dixi, *in nostro Directorio regularium p. 3. tr. 4. d. 3. n. 229.* Sed iste pater non erat rationabiliter suspectus de fuga; ergo nullo modo poterat ad custodiam comprehendi. Minor patet, quia ille censetur rationabiliter suspectus de fuga, qui solitus est fugere, vel aliquod atrocissimum commisit delictum, propter quod rationabiliter timeatur eius fuga; atqui 9 prædictus pater nunquam à religione fugit, nec aliquod atrocissimum delictum commisit, imò erat abbas illius conuentus, & fuerat definitor generalis, & erat senex, & religiosus grauissimus, de quo crimen nullum graue dicebatur in religione nec extra, ergo non erat cur visitator de illo suspicaretur.

Confirmatur, quia visitator adhuc illi non ostenderat suas culpas, nec ille sciebat, ob quam causam comprehenderetur: cur ergo de illo talis suspicio de fuga formanda erat, si nullum illi crimen imputabatur; non ergo visitator illum ad custodiam comprehendit, sed ad carcerationem, & ad pœnam. Tum quia illi denegauit dicere, & audire Missam, commercium cum alijs 10 Religiosis, illum misit ad alterum longissimum conuentum cum custodia. quæ omnia illi adduxerunt grauissimam infamiam: carcer enim inter regulares est grauissimum, & irreparabile dedecus, vt ait Rodriq *tom. 2. quæstionum regularium q. 22. art. 1.* & ego ipse *in nostro Directorio Regularium tract. 4. p 3. d 3. n. 229.* Peyrinis *de subdito q. 2. c. 15. n. 12.* Sed talis modus carcerationis, non potest dici carcer ad custodiam, sed ad pœnam; siquidem carcer ad custodiam solum est detinere personam sub claue in carcere, vel loco munito, ne fugiat, non tamen sic custoditus potest priuari auditione Missæ in die festo; si id sine fugæ periculo fieri possit, nec conuersatione amicorum, cum talis reus non sit verè carceratus. Ergo cum hæc omnia absque tali periculo illi denegata fuerint, talis comprehensio non fuit carcer ad custodiam, sed verus carcer ad pœnam; sed visitator solum ad summum poterat reum suspectum de fuga comprehendere ad custodiam; ergo cum iste Religiosus, nec esset de fuga suspectus, & illum reipsa verè, & realiter incarceranit, procul dubio excessit suam iurisdictionem.

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO.

SEcundo quæsito respondi optimè potuisse reum, in hoc recusare dictum visitatorem. Ratio est, quia dictus visitator excessit suam iurisdictionem, vt supra diximus, & euidenti passioue contra hunc reum processit; ergo optimè potest, vt suspectus à Reo recusari. Antecedens patet, quia si visitator in sua visitatione inuenit istum Abbatem culpatum, debebat formare processum, & citare, & audire, vsque ad sententiam definitiuam exclusiuè, & interim si erat suspectus de fuga, debebat illum ponere in simplici custodia, non denegando ei missæ auditionem, nec loquelam cum alijs religiosis, si id sine periculo fugæ fieri poterat, nec in aliquo eum in custodia poterat vexare, vt supra diximus, & interim remittere processum, & rei responsiones ad Congregationem generalem, vt determinant leges huius religionis, sed prædictus visitator formato processu, reo inaudito, & transacto tempore suę iurisdictionis illum misit in durissimum carcerem, transferendo cum de illo conuentu ad alium longissimum, manibus pedibusque ligatis, & cum custodia, cum maxima infamia ipsius religiosi, denegando ei missæ auditionem, colloquium cum amicis, & defensionem naturalem; ergo cum in omnibus his excesserit suam iurisdictionem contra formam iuris naturalis, & iuris communis, & suæ religionis, & visitationis paternalis optimè potest, vt maximè suspectus à reo recusari: ita Barbos. *de potestate Episcopi alleg.* 73. *n.* 38. vbi plurimos refert.

RESPONSIO AVTHORIS TERTIO QVÆSITO.

An non admissa recusatione, posset ab eo appellare ad generalem, vel ad Sanctam Sedem?

TErtio quæsito respondi, quod si visitator recusatus nolit
admittere recusationem, potest reus ab eo ad suum generalem licitè appellare, & si à generali etiam repellatur, potest
13 ab eo appellare ad sanctam sedem. Et ratio est, quia licet in Concilio Tridentino *sess.* 14. *de reform. c* 10. ordinetur, quòd visitatores ordinarij non recusentur, nec ab eis appelletur etiam ad san-
14 ctam sedem, hoc intelligitur, quando visitator non excessit terminos visitationis paternalis, nec formauit processum in scriptis, vt cum multis resoluit Barb. ad Trid. super prædictum tex-
15 tum *n.* 11. & idem determinat Paulus III. *in quadam bulla*, quam refert Barbosa, *de potestate Episcopi allegation.* 37. *numer.* 38. Vbi plures refert DD. sed sic est, quod dictus visitator for-
16 mauit processum in scriptis post Capitulum culparum, denegauit reo defensionem naturalem, detrusit eum in durissimum carcerem, cum de vno ad alium conuentum transmeauit contra statuta suæ religionis, & contra ius commune, & naturale; ergo ab his grauaminibus optimè poterat reus appellare ad suum generalem, & eum, vt suspectum recusare.

Nec obstat, quod in dicta religione detur statutum, quòd de iniustitijs visitatorum nemo cognoscere possit, nisi solum con-
17 gregatio generalis. Nam per hoc non tollitur appellatio ad generalem, vt patet ex Bulla Clementis VIII. concessa eidem religioni, & ab ea acceptata, in qua descernitur, quod à grauamini-
18 bus visitatorum, aliorumque prælatorum, appelletur ad Abbatem generalem, & ab ipso ad capitulum intermedium, & ab isto ad capitulum generale, quæ concessio Pontificia est, in vsu in dicta Religione; ergo quando statutum, ait quod de iniustitijs
19 visitatorum nemo cognoscat, nisi congregatio generalis, non vult excludere generalem; siquidem ad hunc concedit Pontifex appellationem; sed alios prælatos: vel dicito tale statutum per dictam bullam in esse abrogatum.

Tum quia appellatio ab inferiori ad superiorem est, de iure communi, vt colligitur *ex c de priore de appell.* 38. *cap. ad Romanum* 296. Et *ex cap. licet de officio delegati*; & *ex quadam declaratione Cardinalium*, quam refert Marcilia *lib.* 4. *de appellationibus*
20 *appellatio*, 9. *tit.* 10. Portel, *tom.* 2. *casu* 14. *n.* 2. Ego ipse *in nostro Directorio tract.* 4. *d* 3. *n.* 440. Sed contra ius commune non potest præualere statutum non confirmatum à Papa; ergo optimè po-
21 terat iste religiosus à prædictis grauaminibus ei à visitatore illatis, tum ex bulla Clementis VIII. tum iure communi appellare ad suum generalem; & si à generali non audiatur, ab eo potest ad sanctam sedem absque dubio appellare.

CONSVLTVM VII.

RESPONSIO AVTHORIS QVARTO QVÆSITO.

An visitator ita procedendo contra dictum reum incurrerit aliquas censuras.

QVarto quæsito respondi, istum visitatorem ita procedendo contra prædictum religiosum incurrisse primò infamiam iuris. Secundò suspensionem ab officio per vnum annum, 22
quo durante, si se diuinis immiscuerit, incurrit irregularitatem. Ratio est, quia *c.* 1. *de sententia & re iudicata*, prædictis pęnis innondantur visitatores, qui visitando excedunt terminos suæ iurisdictionis; sed iste visitator excessit terminos suæ iurisdictionis, vt in superioribus probatum manet; ergo incurrit pęnas prædicti capitis 1. de sententia, & re iudicata.

Tertiò incurrit iste visitator excommunicationem 17. Bullæ Cęnę. Ratio est, quia dicta excommunicatio fertur contra vsurpantes iurisdictionem, quarumcunque personarum Ecclesiasti- 23
carum; sed iste visitator vsurpauit iurisdictionem congregationis generalis: ergo incurrit prædictam excommunicationem, maior est certa; minor patet, quia visitator detrusit istum religiosum in teterrimum carcerem, quod est grauissimum supplicium inter regulares, vt supra diximus; sed supplicium abbatum præteritorum in criminibus grauibus reseruatum erat iuxta leges huius religionis congregationis generalis, vt supra diximus; ergo visitator vsurpando hanc iurisdictionem congregationis generalis incurrit dictam censuram: ita cum Gonzales, & alijs Fragos. *p.* 2. *lib.* 1. *d.* 3. §. 17. *n.* 302.

Tenetur etiam satisfacere, si potest, omnia damna illata huic 24
religioso, & ei suam famam restituere; siquidem iniustè, & sine iurisdictione eum vexauit, & diffamauit, vt ex se patet.

CONSVLTVM VIII.

De residentia Vicarij perpetui.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Vicarius perpetuus, & si habeat paruum stipendium, tenetur residere.*
3 *Vicarius, qui propter infirmitatem vltra duos menses bona fide, sine licentia Episcopi abfuit, non tenetur de fructibus aliquid restituere, si coadiutorem reliquit.*
4 *Si reliquit substitutum, & absque licentia, & sine causa, & mala fide abfuit vltra duos menses, aliqui dixerunt de iure naturæ facere fructus suos.*
5 *Contraria sententia communior, & certa est.*
6 *Aliqui dixerunt talem, vicarium non teneri restituere ante iudicis sententiam.*
7 *Contraria sententia est certa, & communior inter Doctores.*
8 *In hac communi sententia, quę ait teneri restituere ante sententiam iudicis non tenetur restituere omnes fructus.*
9 *Solum tenetur restituere quintam partem fructuum.*
10 *Hæc quinta pars non est mensuranda pro toto anno, sed pro decem mensibus.*
11 *Ex hac quinta parte auferendum est, quod dedit coadiutori, qui loco illius inseruiuit Ecclesiæ.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

QVidam Vicarius perpetuus per aliquod tempus, vltra duos 1
menses concessos à Trid. abfuit à sua Ecclesia relinquendo in illa curatum, qui sacramenta parochianis administrasset toto tempore suæ absentiæ.

Quęsiuit à me, an de iure teneatur residere in sua Ecclesia, & an ob infirmitatem posset abesse ab Ecclesia sine Episcopi licentia, & in casu, quo absque vlla causa, & licentia abesset ab Ecclesia faceret fructus suos.

RESPONSIO AVTHORIS.

REspondi Vicarium perpetuum, & si paruum stipendium 2
habeat teneri residere; residentia enim omnibus curatis est de iure diuino. Ita Lezius, *lib.* 2. *c.* 34. *n.* 160. Garzias, Gonzales, Barbosa, quos refert, & sequitur Castro Palaus, *tract.* 13. *d.* 5. *p.* 1. *n.* 6. estque communis inter DD.

In casu tamen, quod parochus, vel iste vicarius infirmetur, si infirmitas patitur recursum ad Episcopum pro licentia, ad id tenetur ad non residendum vltra duos menses concessos à Tridentino: ita Garzia, *p* 3. *c.* 2. *n.* 34. Bassæus in supplemento verbo residentia, *num.* ∴ estque communis. Quod si infirmitas talis sit, quod non patiatur talem recursum ad prælatum, eo quod sit periculum in mora, tunc potest licitè discedere à loco relicto vicario, & quam primum tenetur certiorem facere Episcopum de sua absentia, ita cum alijs Garzia, *sup. num* 34. Immò aliqui dicunt etiam sine licentia posse abesse vltra duos menses concessos à Trident. per quindecim dies, eo quod sit res modica. Ita Vicentius Vingals, in Apolog. pro necessaria residentia parochorum, *num.* 47. quod tamen negat Pasqualigus, *in decisionibus varijs decisione* 473. *num.* 3. Nam cum Trid. iam concesserit parochis duos menses absentiæ illos reputans paruitatem materiæ; non est ampliùs absentia parochorum extendenda; siquidem paruitas materiæ in eodem præcepto non est repetenda; ita Pasqualigus ibi.

3 Ad-

3 Aduerte tamen, quod si iste vicarius propter suam infirmitatem adfuit ab Ecclesia vl tra duos menses bona fide, etiam absque licentia Episcopi, existimans quod ponendo curam in Ecclesia satisfaceret suæ obligationi, non tenetur aliquid de fructibus restituere. Ita expressè Garcias. *de beneficijs*, *p.* 3. *cap.* 2. *n.* 36.
4 Imò aliqui dicunt, quod si parochus absque vlla causa, & mala fide non resideat, si posuit vicarium in Ecclesia, adhuc facere
5 fructus suos de iure naturæ. Ita Cord. Nau. Cou quos refert Bonac. *de benef. d.* 5. *p* 2. *n.* 6. ac per consequens non teneri re-
6 stituere ante iudicis sententiam, siquidem decretum Trid. cum sit pœnale, solum obligat post sententiam declaratoriam iudicis. Ita Nauar. Layman, quos refert Bassæus: *verb. residentia*,
7 *n.* 8. Vasquius, Caiet. Lessi. Azor. & alij, quos refert, & sequitur Bauni, *de benefic. d.* 14. *q.* 3. *lit. D. fol. mihi* 361. Contraria tamen sententia omninò tenenda est, est enim communis, vt testatur Bassæus. *sup. n.* 8. Nec ratio pro parte contraria aliquid valet, nam illa doctrina intelligitur, nisi aliter in ipsa lege caueatur; in Trid. autem cautum est, vt non residentes hanc pœnam subeant ante vllius iudicis sententiam declaratoriam, & damnatur hæc ratio in hac materia prop 20. inter damnatas ab Alex. VII. quæ talis est Restitutio à Pio V. imposita Beneficiatis non recitantibus, non debetur in consilia ante sententiam declaratoriam Iudicis eo quod sit pœna.
8 Aduerte tamen, quod adhuc stando in hac sententia non tenetur Parochus restituere omnes fructus, vt docet Poceuin. Barb. quos refert, & sequitur Bonac. *de varijs tract. d.* 5. *p.* 4. *n.* 5. & cum Vasq. Palaus *tr.* 13. *d.* 5. *p.* 3. *nu.* 4. Bauni, *de benefic. d.* 14. *q.* 3. *lit. B. fol.* 362. Sed solum tenetur restituere quintam partem fructuum. Et ratio est, quia Bonac. *t.* 1. *de varijs contract. d.* 5.
9 *p.* 4. *n.* 5. asserit quod restituendum est id quod correspondit recitationi horarum canonicarum, quod in opinione Bonacinæ est quarta pars, vt ipse ait, *de horis canonicis*, *d.* 1. *q.* 5. *p.* 3. *n.* 2. Ergo cum in opinione Castri Palai, *tr.* 7. *d.* 2. *p.* 7. *nu.* 9. & Trullenc. *in cruciata lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 3. correspondeat recitationi quinta pars, hanc solum tenetur iste vicarius restituere in opinione Bonac.

Imò hæc quinta pars non est numeranda pro toto anno, sed
10 pro decem mensibus, siquidem per duos menses poterat ille abesse cum causa etiam sine licentia Episcopi. Ita Naldus, Nau. Azo. Zech. Garc. & alij, quos refert, & sequitur Bonac. *suprà d.* 5. *p.* 4. *n.* 8. Bassæus verb. *residentia. n.* 9. Imò aliqui dicunt cum causa vltra prædictos duos menses posse abesse ab Ecclesia absque licentia Episcopi in scriptis, sed ore tenus. Ita Villalob. *t.* 2. *dif.* 18. *tr.* 9. *n.* 4. Fr. Christoph. à S. Iosepho *verbo beneficium*, *dub.* 16. *n.* 1. alij dicunt sufficere licentiam Episcopi petitam, & non obtentam. Ita cum multis Vidal. *in arca vitali titulo de residentia inquisitione vnica. nu.* 22. alij dicunt sufficere licentiam Episcopi presumptam, & tacitam. Ita cum Barb. Suar. in En-
11 chiridio, Vidal. *in arca vitali suprà nu.* 19. Tandem aduerte ex hac quinta parte auferendum esse id quod vicarius iste dedit coadiutori, qui loco illius inseruiuit Ecclesiæ, quia nullus proprijs stipendijs militat. Ita Bonac. *sup. d.* 5. *p.* 4. *n.* 10. *propè finem.*

CONSVLTVM IX.

De censu personali cum hypotheca.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Censum personalem cum hypotheca in persona frugifera, & negotiatrice aliqui dicunt esse licitum.*
3 *Imò id aliqui etiam admittunt in persona inutili, & non frugifera de iure naturæ.*
4 *Hanc opinionem reputo probabilem.*
5 *Census personalis cum hypotheca, etiam cum persona negotiatrice probabilius est non licere, etiam stando in iure naturæ.*
6 *Census est ius percipiendi annuam pensionem ex re vtili & frugifera certa, & designata alterius.*
7 *Pignora argentea non sunt res fructifera.*
8 *In censu personali nihil emitur, nisi debitum personale ad aliquid successiuè soluendum.*
9 *Census personalis cum hyphotheca, licèt iure naturæ esset licitus, iure tamen canonico est illicitus.*
10 *De iure Ecclesiastico census debet constitui super re immobili, & frugifera.*
11 *Decretum Pij V. de censibus est receptum in Lusitania.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVidam homo dedit ducentos aureos ad censum: is, qui talem censum recepit hypothecando quædam auri, & argenti vascula loco proprietatis immobilis.

Quæritur an prædictus contractus fuerit vsurarius, an verò censualis, & licitus?

RESPONSIO AVTHORIS.

ALiqui Authores dicunt talem contractum esse censum 2
personalem cum hypotheca, seu securitate, quem dicunt de iure naturæ esse licitum; si fiat cum persona vtili, & frugifera, vel quæ artem aliquam, vel industriam habeat. Ita Conradus *de contractibus, quæst.* 74. & 75. Maior, *in* 4. *dist.* 15. *quæst. vltima*, Soto *lib.* 6. *quæst.* 5. *art.* 1. Medina *de vsura quæst.* 11.
Couar. *lib.* 3. *variarum cap.* 7. Salon, *art.* 3. *controuersia* 5. Arago- 3
nius, 22. *quæst.* 78. *art.* 4. Silecius *ibidem quæst.* 2. Lessius. *dub.* 64. 4
Malderus, quem refert, & sequitur Amicus *d.* 22. *sect.* 4. Bertrandulot. *tract.* 12. *art.* 4. *n.* 2. & nos *suprà* diximus *casu* 5. Imò aliqui dicunt, quod talis contractus initus cum persona inutili & nuda, non est vsurarius iure naturæ, ita Bañes, Ledesma, quos refert Bertrandulot, *suprà*, *num.* 2.

Probabiliùs existimo talem contractum, etiam cum persona
vtili, & frugifera, & cum hypotheca securitatis, nō solùm stan- 5
do in Motu Pij V. & aliorum Pontificum, sed etiam stando in solo iure naturæ, esse vsurarium. Ita Villalobos 2. *p. tr.* 23. *dif.* 9. *n.* 2. Lessius, *lib.* 2. *cap.* 22. *dub.* 12. *n.* 37. Bauni, *tom.* 3. *quæst.* 93. *lit. B.* Rebello, *lib.* 10. *quæst.* 7. *n.* 3. Emanuel, *de censibus condict.* 2. Suarez, Molina, Gregorius Lopez, Nauarra, Phelibertus, Valentia, & alij, quos refert, & sequitur Lugo, *de iustitia*, *tom.* 3. *d.* 27. *n.* 25. Azorius, Bañes, Toletus, Filliucius, Tuscus, Salis, quos refert, & sequitur Bonacina, *tom.* 2. *d.* 3. *de contractibus*, *q.* 4. *p. vnico*, *n.* 5. & 13. Vrbanus. *ab Ascensione tract.* 3. *tit.* 14. *de contract. cap.* 1. *versu primo*. Colligiturque *ex element. exiui de paradiso §. cumque anni redditus*.

Ratio est, quia census est ius percipiendi annuam pensionem 6
ex re vtili, & frugifera certa, & designata alterius; sed sic est, quòd pignora aurea, & argentea, quæ designantur, non sunt fructifera; ergo tale ius est fictitium, ac vsura palliata; solùm enim super re fructifera potest dari tale ius; emitur
enim ibi pars vsusfructus illius, vt ait Lugo, *iustitia*, *dist.* 27. 7
sect. 2. *num.* 20.

Nec obstat si dicatur, censum personalem fundari super per-
sonam fructiferam, & solum adhiberi pignora ad securitatem. 8
Nam contra hoc est, quod in censu personali, nihil aliud emitur, quam debitum personale ad aliquid successiuè soluendum, & ius ad tale debitum exigendum; sed tale debitum non minùs valet, quàm res ipsa, quæ debetur, v. g. debitum soluendi 200. aureos intra decennium, non minùs valet, quàm ipsi 200. aurei: ergo si sperentur percipiendi 250. aurei, vel plures, contractus erit iniustus, & vsurarius.

Quibus addo, quòd licèt talis contractus initus cum persona 9
frugifera esset de iure naturæ licitus, vt volunt DD. primæ sententiæ; de iure tamen canonico est illicitus, supposita Bulla Pij V. & aliorum Pontificum. Nam prima conditio, quam ponit Pius V. *in suo decreto* est, vt census constituatur super re immobili. aut quæ pro immobili habeatur, & quæ ex natura sua sit fructifera, vt refert Lugo referens idem decretum, *d.* 27. *n.* 64. & alij communiter; ergò licèt hæc conditio non sit de
iure naturæ, vt volunt contrarij Doctores, in hoc Lusitaniæ 10
Regno, nullo modo potest constitui census super re mobili, v. g. in pignoribus aureis, vel argenteis, vel in ipsa persona, stante iure Lusitano; Nam vt dicunt communiter Doctores, Decretum Pij V. obligat in conscientia, & in foro externo, vbi est re-
ceptum; sed sic est, quod hoc decretum Pij V. est receptum 11
in Lusitania, vt testatur Rebello *lib.* 10. *de censibus quæst. vltima*, *n.* 1. *lit.* E. & constat ex Nostra *ordinatione Lusitana lib.* 4. *tit.* 67. *n.* 9. *in fine*; Ergo talis census positus in persona cum prædictis pignoribus est vsurarius. Fateor hunc contractum cum prædictis pignoribus maximè esse in vsu in Vlissipone, & in solo ferè Lusitaniæ regno, vt sæpè sæpius vidi inter mercatores illius magnæ ciuitatis, sed quo iure id faciant ipsi viderint, nisi fortè dicere velis, decretum Pij V. in hac parte non esse iam in vsu in Lusitania, quod communis vsus prædictorum mercatorum in tota ferè Lusitania satis probabiliter nobis persuadet: lex enim, etiam recepta à principio, postea per contrarium vsum euanescit, vt est certi iuris apud Doctores.

CONSVLTVM X.

De quodam sedili in Ecclesia regularium.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Regulares possunt sedile concessum alicui sæculari in sua Ecclesia per aliquot annos ab eo iterum auferre.*
3 *Non obstat possessio per aliquot annos ad dandum ius sæculari.*
4 *Non obstat tolerantia Prælati, & Religiosorum.*
5 *Non obstat quòd talis homo in eodem loco habeat ius sepulcri.*
6 *Contra regulares non potest præscribi, nisi spatium centum annorum.*

7 *Facul-*

7 *Facultas ad sepeliendum mortuos in certo loco non extenditur ad ibi habendum sedile in Ecclesia.*
8 *A diuersis non fit illatio.*
9 *Secunda dispositio debet intelligi in eodem sensu, & materia, ac prima.*
10 *Dispositio, quæ aliquam rem supponit, non verificatur nisi in sensu in quo verificatur suppositum.*
11 *Omnis dispositio intelligitur fieri taliter, vt conueniat actui, qui celebratur.*
12 *Omnis dispositio quantumuis generalis restringitur secundùm qualitatem, & naturam rei super quam fit.*
13 *Religiosi possunt reclamare in tempore habili, à quacumque licentia concessa à Prælatis antecedentibus.*
14 *Habere certum locum, & sedile in Ecclesia in loco meliori est dignum pretio.*
15 *Potest vendi absque simonia.*
16 *Conuentus vendens sepulturam non præsumitur vendere ius habendi sedile super talem sepulturam, nisi exprimatur.*
17 *Si Religiosi tale sedile concesserunt à principio possunt reclamare.*
18 *Idem dicendum est, si contractus factus fuit sine licentia Prouincialis.*
19 *Quid si transacti fuissent anni sufficientes ad præscriptionem.*
20 *Religiosi habent priuilegium minorum ad reclamandum, etiam contra eos, qui contra illos præscripserunt si intra 4. annos reclament.*
21 *Prælatus concedendo sepulturam non transfert dominium illius in personas sæculares.*
22 *Solum eis concedit vsum sepulchri sepeliendos mortuos suos.*
23 *Ille cui conceditur vsus alicuius rei non potest excedere vsum, qui illi conceditur.*
24 *In damnum Ecclesiæ negligentia Prælatorum nullum potest inferre præiudicium.*
25 *Gratia concessa à Prælato sedendi in sua Ecclesia in certo loco potest ab eo tolli, quando voluerit.*
26 *Quando Ecclesia ex sua fundatione est exempta, laici non possunt præscribere ius patronatus, vel cedendi contra voluntatem Prælatorum.*
27 *Regulares, infra 4. annis possunt reclamare contra eos qui aliquod ius præscripserunt in suis Ecclesijs.*

CASVS SIVE FACTI SPECIES.

1 QVidam homo emit quandam sepulturam in Ecclesia S. Dominici in oppido Vienne in Lusitania, & posuit super illam stratum, super quem sedebat eius vxor, cùm ibat ad Ecclesiam huius monasterij S. Dominici: fuit illic stratus per spatium triginta annorum, accidit quòd auferretur stratus, vt melius componeretur, erat enim fractus; cum igitur Religiosi viderent locum sine strato, concesserunt alteri homini, vt illic poneret alium stratum pro vxore sua, quo posito venit primus homo ad Ecclesiam, & videns locum altero strato occupatum, mouit actionem contra religiosos dicens, se velle ponere stratum suę vxoris super suam sepulturam, vt antea erat, & quod secundus stratus tolleretur.

Quæritur, An Religiosi Dominicani teneantur tollere secundum stratum, & dare locum primo, vel an possint sustinere, quod secundus stratus sit in eo loco, & impedire primo, & hoc tam in foro interno, quàm externo.

RESPONSIO AVTHORIS.

2 REspondi posse patres illos Dominicanos admittere, & sustinere secundum stratum, & non admittere primum, & posse primum à sua possessione deturbare, non solum in foro conscientiæ, sed etiam in foro externo.

3 Ratio est, quia ex tribus causis non possent prædicti patres demittere primum stratum. Prima, quia primus homo erat in possessione habendi illic suum sedile, vt cum Baldo, Menochio, Marzer, Cardinales, & alijs latè probat Gratianus, *disceptationum forensium, cap* 10. *n* 44. *& sequentibus*, & latiùs cum multis textibus, & doctoribus, *tom.* 2. *cap.* 211. *n.* 9. *& sequentibus*, Garcia & alij. Secunda, quia Prælatus illius conuentus tolerauit illic tale sedile per tot annos, quod videtur sufficere ad hoc, vt tale sedile ab eo non auferatur, vt docet loquendo de Episcopo respectu suæ Ecclesiæ Abbas, *in cap.*
4 *Abolenda*, *n.* 13. *col.* 2. *in princip. versu quidquid tamen dicitur*, *n.* 6. *de sepulturis*, Molina *de primogenijs*, *lib.* 1. *cap.* 23. *num.* 34. Rota, *diuersarum decisionum*, *decisione* 222. *n.* 1. *p.* 1. Gratianus, *disceptationum forensium*, *cap.* 110. *n.* 19.

Tertia, quia homo ille erat dominus illius sepulturæ: ergo poterat super eam habere suum sedile patet consequentia, nam
5 licèt solum vsum illius haberet, iste vsus extenditur non solum ad ius sepeliendi, sed etiam ad ius sedendi, quod clarè videtur in mero vsuario, qui quando ei conceditur vsus alicuius agri, potest non solum colligere ab eo fructus, sed etiam in eo sedere, & deambulare, vt dicitur *in instituta de vsu*, *& habitatione*, & cum pluribus probat Molina *tom.* 1. *tract.* 2. *d.* 5. *n.* 8. Atqui omnes hæ tres rationes nullius sunt roboris, nec momenti, ergo optimè possunt prædicti Patres Dominicani dimittere primum sedile, vel stratum, & secundum admittere.

Minor quo ad primam partem probatur, quia primus homo 6
non fuit in possessione habendi illic suum sedile per spatium centum annorum; sed tantùm per spatium triginta annorum, vt constat ex schedulis, quos offert; sed contra Ecclesias, & bona regularium non potest præscribi, nisi per spatium centum annorum, vt constat *ex Bulla Eugenij VI.* quam refert Rodriquez *in Bullario*, *in Bullis huius Pontificis*, & docet idem Rodriquez *tom.* 3. *q.* 33. *art* 2. *& alij*, quos refert, & sequitur Tamburinus *de iure Abbatum tom.* 1. *d.* 6. *q.* 14. *nu* 6. F. Ioannes à cruce, & alij, quos refert, & sequitur Belasius *verbo præscribere c.* 7. Pelizarius *tract* 8. *cap.* 7. *nu.* 76. Portel, quem refert, & sequitur Diana 2. *p. tract.* 2 *resol* 88. ergo talis possessio non potest impedire patres, quin redeant ad suam libertatem, & exemptionem dandi dictum sedile, cui voluerint, vt in alijs rebus quotidie experimur, specialiter apud Capucinos Monasterij Viennensis, qui cum tolerassent per spatium 40. annorum, quod clerici Confraternitatis Spiritus Sancti illius oppidi Viennensis efficerent in sua Ecclesia officium sepulturæ pro cadaueribus sepeliendis, tandem ab hac possessione eos depellere, quia per spatium centum annorum non præscripserant contra eos, vt iudicatum fuit in Tribunali Brachor. anno Domini 1652.

Quoad secundam verò partem, etiam liquet; nam ex schedulis, & publicis instrumentis, quæ iste homo affert, solum constat patres illos dedisse illi facultatem sepeliendi in eo loco mortuos suos: ergo talis facultas non est amplius extendenda. 7
Nam concedens vnum ex pluribus, videtur cætera omnia denegare, *l. tribunus*, *§ final. ff. de testament. militum*. vbi Bald. & cum eo Surd. *consil.* 454. *num.* 6. Et à diuersis non fit illatio, vt cum multis textibus, & doctoribus latè probat Bard *in axiomatibus iuris verbo illatio*, *n.* 18. Et quamuis in eodem instru- 8
mento dicatur, quod talis homo possit disponere de illa sepultura tanquam de re sua; hæc dispositio, & facultas debet intelligi in eadem materia sepeliendi, de qua loquitur prima dispositio, hoc est, quod possit facere dictam sepulturam, vt 9
sibi placuerit, & illa vti sicut voluerit; nam dispositio quæ aliquam rem supponit, non verificatur, nisi in casu in quo verificetur præsuppositum, Roland. Surdo, Cephal, Decio, & alijs notat Barbosa *in axiomatibus iuris lit. D. verbo dispositio*, *num.* 117.

Tum quia omnis dispositio, & concessio intelligitur fieri 10
taliter, vt conueniat actui, qui celebratur, vt cum Tusco, Surdo, Barbosa, *suprà nu.* 109. Et omnis dispositio quantumuis ge- 11
neralis restringitur secundum qualitatem, & naturam rei, super qua fit, cuiue adijcitur dispositio, *l.* 1. *§.* 1. *ff. de offic. procurat. Serar. l. stipulatus §. verum ff. de vsur. l. damni versic. & quod in stipulatione. ff. de damni infect. l. filius familias, ff. de* 12
donat. Et secundum naturam actus, qui geritur censetur facta: *l. semper in stipu ationibus*, *ff. de reg. iuris in* 6. *l. quæsiti §. inter locatorem*, *ff. locati*, Menochius, Castill. Surdo, quos refert, & sequitur Barbosa, *suprà nu.* 109. Sed sic est, quod prima donatio, & dispositio tantum fuit vsus sepulturæ; ergo secunda ad hunc vsum restringenda est: Nemo enim præsumitur donare suum: *l. cum de indebito*, 2. *§. non verò*, *ff. de probat. l. fin. ff. de nouat. l. Campanus*, *ff. de oper. libert.* Mascardus, Surdus, Flamin, Flores, Dias, quos refert, & sequitur Barbosa, *de locis*, *verbo donare*, *n.* 215. Tum quia dato, & non concesso, quod tales 13
patres concesserint dictam licentiam, poterant reclamare in tempore habili; vt cum multis aduertit Gratianus in eodem casu, *disceptationum forensium*, *cap.* 11. *num.* 47.

Confirmatur, quia habere certum locum, & sedile in Ec- 14
clesia, in loco meliori est dignum pretio, & potest vendi absque simonia, vt cum multis probat Gratianus, *Disceptationum fo-* 15
rensium cap. 20. *n.* 32. Sanch. *in Consilijs*, *lib.* 2. *cap.* 3. *dub.* 14. Bonacina, *de simonia*, *d.* 1. *q.* 4. *§.* 6. *n.* 4. Ergo non est præsumendum patres id voluisse includere in concessione sepulturę. Probatur consequentia, quia homo iste solum dedit quindecim aureos, quod est pretium præcisum sepulturæ; ergo non est præ- 16
sumendum patres fecisse gratis donationem iuris habendi stratum, seu sedile in sua Ecclesia; nemo enim præsumitur donare suum, *l. cum de indubio* 2. *§. si verò ff.*

Tum quia dato casu, quod prædicti patres, & Prælatus ta- 17
lem donationem fecissent, possunt iterum reclamare; siquidem contractus fuit omninò nullus, & nullius valoris; fuit enim in præiudicium monasterij, & fuit factus sine licentia Prouincialis; sed donatio illius loci in Ecclesia ad prædictum 18
sedile sine licentia Prouincialis fuit nulla, vt probat Moronius, *responsio*, 51. *num.* 35. Ergo patres possunt iterum reclamare, & redire ad suam antiquam libertatem, etiam si transierint anni sufficientes ad præscriptionem: ita concessit Ioannes XXIII.

in qua-

in quadam Bulla, quam refert Pelizar. *to.2.tr.8.c.7.n.77.* Et Eu-
19 gen. IV. in alia Bulla, quam refert, idem Peliz. *sup.* & docet Rodriq. *tom.3 q.35.art.3.* Pelizar. *sup.*

Tum quia prædicti patres possunt recurrere ad priuilegium
20 minorum, etiam si prædictus homo præscripserit contra illos, dummodo intra 4. annos reclament, vt cum Lessio, & alijs tale probat Pelizarius, *supra*; Ergo cum nondum decurrerint anni sufficientes ad præscriptionem contra prædictos religiosos, possunt rescindere dictum contractum, eo quod læsi inueniantur; siquidem dederunt ius cedendi in certo loco in Ecclesia, & sepeliendi pretio vndecim aureorum, quod est pretium ordinarius cuiuslibet sepulturæ in illo oppido, & Ecclesia.

21 Quoad tertiam partem etiam probatur minor. Quia prælatus vendendo sepulturam, non transfert dominium illius in personis sæculares, sed solum concedit eis vsum illius ad sepeliendos mortuos, vt patet ex *l.qua de tota ff. de rei vindicat.* & docet Syluester, Lambertinus, Barbosa, quos refert, &
22 sequitur Peyrinis de Priuilegijs, *tom. 3. in additamentis ad Constitut. Leonis X. cap. 4. numer.* 46. Et in nostro casu probatur ex eadem scriptura publica, in qua dicitur, quod illi conceditur vsus illius sepulchri: Ergo homo ille solum potest vti illo sepulchro ad sepeliendos mortuos suos, & non ad alium vsum. Probatur consequentia, quia quando conceditur vsus vnius rei alicui homini, non potest excedere vsum, qui illi conceditur, vt notauit Molina, *tom.1.tract.2.d.5. num.1.* & constat ex instituta de vsu, & habitatione, & tenent alij Doctores; sed sic est, quod vt constat ex scriptura publica illi pa-
23 tres solum illi concessere vsum illius sepulchri ad sepeliendos mortuos suos; ergo non potest excedere vsum illius, etiam ad viuos, ad sedendum in tali loco.

Nec obstat, quod prælati videntes sedile in prædicto loco per tot annos non contradixerunt, sed illud tolerarunt. Nam in
24 damnum Ecclesiæ negligentia prælatorum; aut aliorum nullum infert præiudicium, vt cum multis decisionibus fuit luculenter firmatum in vna Hispalensi decimarum 27. Iunij anno 1644. *in §.2.* & secuta fuit Rota in Toletana decimar. 11. Iunij 1649. Ergo talis tolerantia non sufficit, vt talis Ecclesia amittat suam possessionem, præcipuè si tempus præscriptionis non est transactum.

Tum quia iste consensus prælatorum fuit solum quædam tolerantia, & gratia, quam potest prælatus impedire auferendo prædictum sedile, quotiescumque voluerit, vt in proprio casu probant Hostiensis, & Panormitanus, quos refert, & sequitur Moronius, *responsio 51. num.* 33. Syluester, *verbo se-*
25 *pultura quæst.* 3. Peyrinis, *de priuilegijs in additamentis ad constitut. Leonis X. num.* 4. Barbosa, *de iure Parochorum c.26. numer.* 11. Abbas, Ancharranus, Butr. Card. quos refert, & sequitur Gratianus, *disceptationum Forensium, cap.211. num.* 47 Vbi ait: (Quemadmodum ex gratia patronus habet ius patronatus in Ecclesia *c. quoniam de iure patronatus*: sic etiam potest ex gratia concedi ius sedendi;) Ergo cum hic reclamet prælatus antequam iste homo præscripserit contra Ecclesiam, sequitur quod possit illum expellere.

Confirmatur, quia quando Ecclesia è sua fundatione est libe-
26 ra, & exempta, laici non possunt præscribere in illa ius patronatus, vel ius sedendi, aut sepeliendi contra Episcopos, vel prælatos Ecclesię per nullum tempus, etiam centum annorum, vt docet Molina: Couar. *ad reg. possessor. p.2.§.10 num.8 9. & 10.* Lessius, quos refert, & sequitur Fagund. *de iustitia, lib.2.c.15.n.* 47. Lambert. *de iure patronat. lib.1.q.10.art.5.* Vbi probat, quod si ius patronatus fuit à principio collationis liberam stare præsumptionem contra laicum, quod ab illo fuerit vsurpatus; sed sic est, quod hæc Ecclesia fuit semper libera, & exempta, & hoc ius sedendi fuit semper liberum ab initio collationis; ergo laici non possunt præscibere contra talem Ecclesiam, etiamsi possessio fuisset centum annorum.

Confirmatur tandem, quia dato, & non concesso, quod talis homo præscripserit contra tales religiosos, possunt prædicti religiosi infra 40. annos post dictam præscriptionem petere re-
27 stitutionem in integrum, etiamsi præscriptio fuisset facta ipsis scientibus, & valentibus resistere, vt docet Lessius *lib 2. c.6. nu.* 52. Couar. *ad reg. possessor. p.3.§.3.n.* Pelizarius, *tract.8.c.7 n.77.* Gratianus *Disceptationum forensium, c.110.n.6.* Vbi etiam refert Rotæ decisionem; ergo tales religiosi quacunque obstante etiam præscriptione possunt repellere dictum sedile, & dare locum in Ecclesia, seu cui voluerint.

CONSVLTVM XI.

De quadam legitimatione regia, an det ius succedendi in bonis patris?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Pater, qui filium spurium legitimauit in Lusitania, potest ex testamento instituere hæredem, quem voluerit.*
3 *Filius legitimatus in forma Regni Lusitaniæ, non succedit parentibus, nisi ab intestato, vel ex testamento.*
4 *Pater, qui habet filium legitimatum potest in vita sua dare bona sua siue Ecclesiastica, siue patrimonialia, cui voluerit.*
5 *Si filius, vel filia fuit legitimata tali lege, vt succederet necessario in legitima, vt succedat debet præcedere acceptatio legitimationis ex parte filiæ, vel filij legitimati.*
6 *Filius per legitimationem amittit libertatem, & remanet in dominio patris.*
7 *Legitimatio est priuilegium.*
8 *Priuilegium non fertur in inuitum.*
9 *Ad valorem legitimationis requiritur patris consensus.*
10 *Clericus in laicum consentire non potest.*
11 *Filius clerici licet sit laicus gaudet priuilegio patris.*
12 *Pater, qui validè legitimauit filium ea lege, vt succederet necessario in legitima, potest efficere opera pia in vita.*
13 *Potest instituere capellam missarum*
14 *Quid si tales donationes fuissent excessiua.*
15 *Bona patris non sunt bona filij, nisi in spe.*
16 *Legitima filiorum debet regulari per bona, quæ pater possidet tempore mortis.*
17 *Quid si pater fecisset donationes particulares extraneis?*
18 *Quid si donationes fuissent inofficiosa?*
19 *Error, vel dolus dans causam contractui, etiam in qualitatibus vitiat contractum.*
20 *Talis contractus licet sit validus, potest rescindi ex parte decepti.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

QVidam Clericus habebat filiam spuriam, legitimauit illam apud Regem, & nemo, nec etiam ipsa filia notitiam habuit talis legitimationis; post hanc legitimationem fecit talem filiam religiosam, & post eius professionem mortuus est. 1

Quæritur, An ratione talis legitimationis regiæ conuentus possit hæreditare legitimam istius religiosę in bonis patris eius, siquidem clericus ille non habebat alios filios legitimatos. Et an posset prædictus clericus relinquere bona sua post mortem suam, quibus voluerit ex testamento? Et an in vita sua potuerit bona sua donare, cui voluerit, non obstante hac filia legitimata religiosa.

RESPONSIO AVTHORIS.

REspondi talem clericum posse conficere suum testamentum, & relinquere bona sua, cui sibi videbitur post mortem suam. Hoc est certum apud Doctores, nec in hoc inuenio dubium, non obstante legitimatione huius filiæ, & licèt de tali legitimatione constaret. 2

Ratio est, quia filij legitimati in forma huius Lusitaniæ Regni, solum succedunt parentibus suis ab intestato, aut ex testamento, & non contra testamentum, etiam in legitima, vt docet Valascus, *consultatione 165.num.6. & 7.* Cabedo *2.part. decis.* 69. *num* 3 Barbosa, *in leg. qua dotis, ff solut matrimon. numer.* 65. Caldas Pereira, *in l. si curatorem verbo sine curatore, numer.* 52. Molina, *tom.1. de iustitia, tract.2.d.173.* Gamma, *decis.* 334. & 383. *num* 5. Fragos 1.*p.lib.3.d.* 6. *§.6.n* 81. Et eadem ratione potest pater in vita sua dare, & donare bona sua, quibus sibi videbitur, siue sint Ecclesiastica, siue patrimonialia. Siquidem prædicta filia legitimata solum succedit ab intestato, & non habet legitimam in bonis patris. 3 4

Et dato, quod filia fuisset legitimata tali legitimatione, vt posset succedere necessariò in legitima in bonis patris. Adhuc existimo prædictam filiam in hoc casu, & in terminis illius, non posse succedere in bonis prædicti patris. Et ratio est, quia ad valorem legitimationis requiritur, vt legitimatio sit acceptata ab ipsa filia legitimata, requiritur enim consensus illius ad legitimationem, vt docet cum Pinello, & alijs Molina, *tom 1.tract.2.d.173.num.16.* Curt. & alij, quos refert, & sequitur Thomas Delbene, *de immunitate Ecclesiastica, tom. 2. cap.10.dub.: sect.9 num 7.* Brun. Socin. Boer. & alij, quos refert, & sequitur Fragosus, *tom.1 part.1.lib.3.d.6.num.4* Habeturque *in §. generaliter in authent, quibus modis natur. efficiam sui.* Et ratio est, quia filius per legitimationem amittit libertatem, & remanet in dominio patris. Tum etiam, quia legitimatio est beneficium, & priuilegium; sed priuilegium non fertur inuito: Ergo cum talis filia nunquam habuerit notitiam talis legitimationis, nec illam acceptauerit, potest pater scindere legitimationem. Nam sicut promissio, aut donatio ante acceptationem iure naturæ non est valida, & potest reuocari, vt cum multis docet Lugo, *de iustit. tom.2.d.23.sect.2.n.38.* Idem dicendum est de legitimatione, quæ est veluti quędam donatio beneficij legitimationis. 5 6 7

Confirmatur, quia talis legitimatio à Rege concessa esto fuisset à

set à filia acceptata, vel talis acceptatio non requireretur; probabile est fuisse nullam, & nullius valoris, vt docet Geminianus, *in cap. vlt. de iudicijs, in 6.* Et fuit decisum in Senatu Parisiensi, vt testatur Petrus Grat. *lib. 10. Syntag. 14.* Et probabile putat Azor, & Curtillius, prout refert Delbene, *suprà n. 12.* & Molina contrariam opinionem tantam vocat communiorem,
9 *tom. 1. tract. 2. d. 173. n. 3.* Et ratio est, quia in legitimatione requiritur patris consensus, vt docent omnes DD sed clericus
10 in laicum consentire non potest *cap. si diligenti de foro competen-*
11 *ti:* ergo confirmatur, quia filius clerici, licèt sit Laicus, gaudet priuilegio patris, vt cum multis resoluit Delbene *tom. 1. cap. 1. dub. 11. sect. 4. & cap. 4. dub. 23.*

Et addo quod dato, quod hæc legitimatio non fuisset nulla,
12 vt docet probabilior sententia. Adhuc existimo posse prædictum clericum efficere opera pia, dotando alias alias, & consobrinas,
13 & eas efficiendo religiosas, & facere eleemosynas, & alia opera pia, imò instituere capellam missarum, &c. Ita Nauarrus, *cap. non dicatis 12. q. 1. nu. 37.* Barbosa, *n. 42. ad p. 1. l. 1. ff. solut. Matrimon.* Rebellus, *de iustitia 2. p. lib. 6. q. 2. n. 3.* quod
14 verum est, & si tales donationes fuissent excessiuæ, & quamuis legitima huius filiæ inde diminueretur. Et ratio est, quia bona
15 patris non sunt bona filiorum, nisi in spe. Et legitima filiorum
16 debet regulari per bona, quæ pater possidet tempore mortis, & non per ea, quæ possedit tempore vitæ, in quo ditior fuit, vt cum multis notauit Valascus in Praxi partitionum, *c. 21. n. 21.*

Imò addo quod si dictus pater fecisse: donationes particula-
17 res, etiam extraneis, dummodo non fuissent inofficiosæ, hoc est, animo fraudandi hæredem, tales donationes essent validæ,
18 & prædicta filia eas non posset repetere, vt potest repetere donationes inofficiosas re, & consilio, vt optimè probat cum multis Rebellus, *2. p. lib. 10. q. 11. n. 1.* etiam si aliàs essent validæ, vt docet cum multis Lugo, *de iustitia, tom. 2. d. 23. n 47.*

Et addo, quod esto quod talis legitimatio fuisset valida, adhuc prædictus clericus non tenebatur in foro conscientiæ dare legi-
19 timam prædicto Monasterio. Siquidem hic interuenit error, & quamuis fuisset in qualitate, dedit causam contractui: Et error etiam in qualitate dans causam contractui vitiat illum, & quamuis contractus non sit nullus, potest deceptus rescindere
20 contractum propria authoritate, & non tenetur soluere, vt cum Sanchez, & alijs latè probat Lugo, *de iustitia, tom. 2. d. 22. n. 95.* Quod autem hic interuenisset error patet, quia putabat pater monasterium non posse succedere in bonis suis: ergo.

CONSVLTVM XII.

De valore cuiusdam dispensationis.

S V M M A R I V M.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Aliqui Doctores existimant dispensationem in vno gradu consanguinitatis, non explicato duplici vinculo eiusdem gradus esse nullam.*
3 *Alij tenent talem dispensationem esse validam.*
4 *Ex duplicitate eiusdem gradus consanguinitatis fit vnum tantùm impedimentum.*
5 *Duplicatio eiusdem gradus est accidentalis respectu intentionis Ecclesiæ.*
6 *Ex pluribus actibus fornicarijs eiusdem speciei cum eadem persona nascitur vna tantùm affinitas.*
7 *Dispensatio non explicata duplicitate eiusdem gradus, & matrimonium secutum validum est.*
8 *Explicato tertio gradu consanguinitatis non est necesse explicare quartum.*
9 *Opinio quæ defendit valorem matrimonij, etiam si sit vnius tantùm Doctoris classici, præferenda est opinio multorum.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVidam homo nupsit cum quadam sua consanguinea in tertio, & quarto gradu cum dispensatione Pontificis, erat tamen quartus gradus duplicatus ex parte patris scilicet, & matris; & in narratiua ad consequendam dispensationem solum fuit explicatum, quod essent consanguinei in tertio, & quarto gradu, & non explicarunt, quod quartus gradus esset duplicatus, ex patre scilicet, & matre.

Quæritur, an tales contrahentes tenerentur explicare quartum gradum esse duplicatum? Et an ob hunc defectum matrimonium iam in facie Ecclesiæ celebratum fuerit nullum? & teneantur quærere aliam dispensationem, & iterum ratificare matrimonium?

RESPONSIO AVTHORIS.

2 SAnchez, *lib. 8. de Matrimonio, disp. 24. n. 5.* existimat talem dispensationem non explicato duplici vinculo eiusdem gradus fuisse subreptitiam, ac per consequens matrimonium fuisse nullum. Eandem sententiam tenet Fragoso, *1. p. lib. 3. d. 6. n. 25.* Basilius, Coninchus, Guttieres, Hurtado, & alij quos refert, & sequitur Palaus, *tom. 1. d. 4. p. vltimo, §. 3. n. 1.*

Verum ego existimo talem dispensationem non fuisse subreptitiam, non enim erat necessarium explicare secundum vinculum consanguinitatis; siquidem erat in eodem gradu, & eiusdem speciei cum illo, quod in narratiua continebatur. Ita docet Henriquez, Ledesma, Veiga, Rodr. Texeda, quos refert, & sequitur Diana, *8. p. tract. 3. resol. 60.* 3

Ratio est, quia ex duplici illo gradu consanguinitatis duplicato fit vnum tantum impedimentum; ergo solus vnus gradus explicandus est in narratiua. Confirmatur quia illa duplicatio vinculorum est materialis, & accidentalis respectu intentionis Ecclesiæ. Tum quia ex pluribus actibus fornicarijs eiusdem speciei, & cum eadem persona, non nascitur nisi vna affinitas, quæ solum debet in narratiua explicari; ergo idem dicendum est de his vinculis. Alias rationes affert Diana supra, quæ ibi videri possunt. 4 5 6

Quibus suppositis dico, dispensationem in prædicto casu non fuisse subreptitiam, nec matrimonium nullum. Quia licèt contrahentes essent consanguinei duplici illo vinculo in 4. gradu, & altero in tertio; explicatus fuit in narratiua tertius, & quartus gradus; & quamuis non exprimerentur quartum esse per duplicem lineam consanguinitatis, sufficiens fuit quod explicaretur esse per vnam. Tum quia cum explicatus fuit tertius gradus consanguinitatis; non erat necesse, vt quartus explicaretur, siquidem quartus gradus continetur in tertio, vt latè cum multis probat Sanchez, *lib. 8. de matrim. d. 24. num. 17.* 7

Hæc opinio mihi videtur debere sequi in hoc casu, non obstante quod contraria probabilior sit. Nam vt notaui cum Sanchez, Mascardo, Hostiensi, Abbate, Felino, Villalobos, Nauarro, & alijs Palaus, *tom. 1. d. 2. p. 1. n. 2.* Opinio, quæ defendit valorem matrimonij iam facti, etiam sit vnius tantùm doctoris classici præferenda est opinione multorum; sed sic est quod opinio quæ asserit in hoc casu fuisse bonam, & validam dispensationem, est multorum, & grauium doctorum, & fauet valori matrimonij iam facti in facie Ecclesiæ. ergo sequi debet in praxi, non obstante contraria sententia. 8 9

CONSVLTVM XIII.

De valore alterius dispensationis.

S V M M A R I V M.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Si in narratiua pro dispensatione ponatur tantùm pro causa, quod præcessisset copula inter contrahendos, si ea non præcessit, dispensatio est subreptitia.*
3 *Si in narratiua non solum fuit datum pro causa, copula habita inter contrahendos, sed etiam infamia, vel periculum illius, si hæc vera sunt, & si non præcesserit copula, dispensatio est valida.*
4 *Præcessio copulæ non potest esse causa principalis motiua dispensationis.*
5 *Causa principalis motiua est scandalum, & infamia, vel periculum illius, & quod fœmina maneret innupta.*
6 *Quando inter contrahendos interuenerunt aliqua facilitates, ex quibus resultauit in vicinia nota, infamia, & scandalum, hoc sufficit ad verificandam dispensationem, & si non præcesserit copula, si id etiam in narratiua fuit Pontifici explicatum.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

PEtrus voluit accipere sibi in vxorem Mariam consanguineam suam in secundo gradu consanguinitatis, & vt facilius consequeretur dispensationem, posuit in narratiua habuisse copulam cum illa, & quòd si cum ea non nuberet, erat periculum notæ, scandali, & infamiæ, quia iam talis mulier erat in vicinia cum eo infamata. 1

Quæritur, an talis dispensatio fuerit valida, si Petrus non habuisset copulam cum prædicta Maria, si tamen illa maneret infamata, eo quod cum illa Petrus sæpè sæpiùs esset in domo sua comedendo, & bibendo cum illa, & aliàs habuerit facilitates cum ea, quæ solent haberi inter sponsos de futuro, vnde & ipsa, si cum eo non nuberet, maneret innupta, ob prædictas facilitates, absque tamen copula.

RESPONSIO AVTHORIS.

REspondi, quod si in narratiua ad consequendam facilius dispensationem datum tantùm fuit pro causa, quod habita fuerit inter eos copula, cum tamen non ita fuerit, remanet dispensatio nulla, & subreptitia. Ita Portel, *in responsione casuum* 2

casuum tom.2. casu 49 *n*.4. citans Bonacin. & alios, quos omnes citat, & sequitur Diana, 8. *p. tract*.3. *resol*.65. Ratio est, quia cum solum fuit datum pro causa, quod præcesserit inter eos copula, & hoc verum non sit, remanet narratio tota falsa, & consequenter dispensatio subreptitia; siquidem in omnibus dispensationibus ponitur illa clausula, *si preces veritati nitantur*, sed hic nituntur falsitati; ergo dispensatio est subreptitia, & nulla.

3 Aliter dicendum est, si in narratiua, non solum fuit datum pro causa, copula inter contrahendos habita, sed etiam infamia, vel periculum illius, & quod talis fœmina, si cum illo viro non nupserit, maneret innupta, eo quod apud vicinium sit cum illo diffamata; Nam si hæc vera sint, & si inter eos non præcesserit copula, dispensatio non est subreptitia, sed vera, & legitima. Ita Sanchez, *lib*.8. *de matrim. d*.21. *n*.4. Bonacina, *de legibus d*.1. *q*.1. *p*.4. *§. si vere.* Merola, *tom*.2. *d*.4. *cap*.6. *nu*.386. Gaeta, *canone ad limina* 30. *q*.1. *§*.4. *q*.134. *&* 385. Amicus, *tom*.5. *d*.6. *sect*.8. *n*.150. Texeda, *tom*.2. *lib*.4 *tract*.3. *n*.9. Portel, *in responsione casuum, tom*.2. *casu* 4. *num*.4. Diana, 8. *p. tract*.3. *resol*.65.

4 Ratio est, quia præcessio copulæ non potest esse causa motiua ad mouendum Pontificem ad dispensandum, imò copula solet facilitare dispensationem; ergo causa motiua principalis, quam
5 habet Pontifex ad dispensandum est scandalum, & infamia, & periculum illius, & quod mulier maneret innupta: ergo cum hæc causa subsistat, quæ est motiua finalis, sufficit ad valorem dispensationis, etiamsi inter eos non præcesserit copula, quia copula habita, tantum fuit causa impulsiua, & non motiua.

6 Ex quibus infertur responsio ad casum propositum. Nam cum in prædicto casu inter hos contrahendos præcesserint illæ facilitates, vt sponsus ingrederetur domum sponsæ, & cum ea comederet, &c. è quibus resultauit in vicinia nota, & scandalum, inde fit, quod licèt inter eos non præcesserit copula, dispensationem fuisse validam; siquidem causa principalis motiua fuit vera; vnde parochus potest assistere huic matrimonio.

CONSVLTVM XIV.

De puella, quæ educationis causa erat in conuentu monialium, an possit extrahi, ipsa renuente, ante finitum tempus educationis.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Filij in electione status sunt sui iuris.*
3 *Possunt qualemcunque statum religionis eligere, inuitis parentibus.*
4 *Puellæ quæ sunt in aliquo conuentu educationis causa si exeant ante finitum tempus concessum à Papa, etiam non reuersuræ, incurrunt in excommunicationem.*
5 *Filia quæ est in conuentu educationis causa, etiam ad præceptum parentis non tenetur ab eo exire, si voluerit.*
6 *Antequam anni concessi à Pontifice ad educationem finiantur, non potest pater per vim extrahere filiam à conuentu monialium, in quo est educationis causa.*
7 *Pater non potest impedire filiæ, vt vtatur dispensatione Pontificis.*
8 *Prælatus non potest impedire subdito, vt vtatur dispensatione Pontificis ad recipiendum presbyteratum ante vigesimum quintum annum ætatis.*
9 *Educatio in conuentu monialium est res virtuosa.*
10 *Pater non potest abstrahere filios à bonis spiritualibus.*
11 *Vna puella non potest extrahi à conuentu, in quo est educationis causa ad alium conuentum, vt ibi etiam educetur, sine noua Pontificis licentia.*
12 *Pater non potest cogere filiam vt fiat religiosa in hoc, vel illo conuentu, in quo illa non vult.*
13 *Papa non potest cogere vnum religiosum, vt transeat ad aliam religionem strictiorem.*
14 *Pater non potest cogere filiam, vt sumat religionem strictiorem, quam illa vult.*
15 *Pater tenetur dotare filiam, quæ vult effici religiosa in conuentu laxiori.*
16 *Dum non dotat, tenetur alimenta præbere.*
17 *Pater de iure Lusitano non potest negare filijs alimenta, nisi in casibus, in quibus potest eos exhæredare.*
18 *Pater denegans filiæ alimenta, vel dotem, vt eam cogat profiteri in conuentu, in quo illa non vult, incurrit excommunicationem.*
19 *Pater denegans alimenta filiæ, vt illa transeat ad strictiorem conuentum educationis causa, incurrit excommunicationem.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 IN quodam monialium conuentu erat quædam puella educationis causa de licentia summi Pontificis, & adhuc illi deerant quinque anni ad complendam licentiam Pontificis, voluit eius pater illam extrahere à dicto conuentu, & ponere illam in altero strictioris obseruantiæ, vt ibi profiteretur, illa renitente, sed in primo conuentu volente perseuerare, & ibi profiteri.

Quæritur, An filia ista in hoc casu teneatur patri suo obedire? & an pater per vim, vel censuras possit eam à tali conuentu extrahere, & in casu quod nolit exire, teneatur illi alimenta præbere, & an filia possit patrem cogere, vt ei alimenta, & dotem ad professionem præbeat?

RESPONSIO AVTHORIS.

RESpondi primò filiam in hoc casu non teneri obedire parentibus. Et est quia filij in electione status sunt sui iuris, 2
& possunt qualemcumque statum religionis eligere, inuitis parentibus, vt cum D. Thoma, Bonac. Sayro, & alijs communiter docet Trullenc. *tom*.1. *lib* 4. *cap*.1. *dub*.2. *nu*.12. Fagundez, *in Decalogum lib*.4. *in* 4. *præceptum. cap*.4. *nu*.3. ergo pater non potest per vim extrahere filiam à dicto conuentu, vbi vult esse religiosa, & multò minus potest pater eam cogere censuris, vt egrediatur, vt in altero conuentu profiteatur. 3

Secundo respondi, quod puella ista tantùm abest, quod teneatur in hoc patri suo obedire, quod si exierit à prædicto conuentu intra tempus assignatum à Pontifice ad suam educationem incurret excommunicationem, etiamsi exeat animo non reuertendi. Ita cum Palao, Tambur. *de iure Abbatissarum, d*.1. *q*.2. *n*.14. Licèt contrarium teneat Peliz. *de clausura monialium tract*.10. *cap*.1. *nu*.187. ergo talis filia, etiamsi noluerit ibi esse religiosa, non tenetur exire à prædicto conuentu; siquidem exeundo incidit in opinione Tamburini in excommunicationem, ad quod pater eam cogere non potest. 4 5

Confirmatur, quia ista puella est in hoc conuentu de licentia Pontificis per certum annorum numerum; ergo antequam anni concessi finiantur, non potest pater per vim eam extrahere; siquidem pater non potest impedire filiæ Pontificis dispensationem, vt benè educetur; sicut Prælatus regularis non potest impedire suo subdito, vt vtatur dispensatione Pontificis ad recipiendum presbyteratum ante vigesimum quintum annum, vel ad habitandum semper in vno conuentu, vt notauit Vidal, *titulo de censuris inquisitione* 2. *n*.17. 6 7 8

Confirmatur 2. Quia educatio in monasterio est res virtuosa: ergo si pater filiæ concessit licentiam ad hanc educationem in conuentu, non potest illam extrahere à tali conuentu contra suam voluntatem. Patet consequentia; quia pater non potest abstrahere filios à bonis spiritualibus, quibus traduntur de eius licentia, vt notauit Trullenc. *tom*.1. *lib*.4. *cap*.1. *dub*.3. *n*.1. 9 10

Nec obstat si dicas, patrem velle istam à prædicto Monasterio extrahere ad alterum strictioris obseruantiæ, vt ibi melius educetur, & religiosa fiat. Nam ad hoc respondetur. Quod ad hanc educationem in altero conuentu requiritur noua licentia Papæ, vt notauit cum Rodriquez, & alijs Tamburinus, *de iure Abbatum, d*.1. *q*.2. *n*.14. Et dato quod detur talis licentia adhuc ista filia non tenetur in hoc casu patri obedire, quia vult esse religiosa in illo conuentu, & pater non potest cogere illam, vt hanc, vel illam religionem accipiat, vt supra diximus, & est certum inter Doctores. 11 12

Confirmatur quia Papa non potest cogere vnum religiosum, vt transeat ad aliam religionem strictiorem, vel quod faciat vitam strictiorem, quam professus est, vt cum Sanchez, & alijs latè probat Peliz. *tom*.1. *tract*.1. *cap*.5. *n*.29. *&* 30. Ergo nec pater poterit cogere filiam ad assumendum vitam strictiorem, quam illa voluerit. Patet consequentia, quia sicut pater habet potestatem dominatiuam super filios, ita Papa super religiosos; ergo si hec Papa summum Ecclesiæ caput id efficere potest, quomodo id concedendum est patri respectu filiorum. 13 14

Tertiò respondi, istum patrem teneri dotare hanc filiam, si voluerit esse religiosa in tali conuentu. Ita cum alijs communiter Trullenc. *in Decalogum lib*.4. *cap*.5. *dub*.3. *nu*.17. Et interim tenetur ei alimenta præbere; primò quia eadem Bulla, per quam concessum est dictæ puellæ viuere in dicto monasterio educationis causa, præcipitur, vt ei alimenta à suo patre præbeantur. Secundò quia ad id tenetur pater iure naturali; siquidem pater tenetur iure naturali præbere filijs alimenta, præcipuè quando ei non sunt inobedientes, vt latè probat cum communi Trullenc. *suprà num*.6. *&* 7. sed sic est, quod hæc filia in hoc casu non fuit inobediens patri; ergo pater tenetur ei alimenta præbere. 15 16

Confirmatur, quia pater de iure Lusitano non potest negare filijs alimenta, nisi in casibus in quibus potest eos exhæredare, vt notauit cum communi Fagundes, *in Decalogum in* 4. *præcept. lib*.4. *cap*.3. *n*.1. Sed sic esto quod pater non potest exhæredare filios, nisi in casibus qui continentur *in lib*.4. *ordinationis Lusitanæ, tit*.88. in quibus iste includitur; ergo pater tenetur in hoc casu alimenta præbere filiæ, & ad id per iustitiam potest obligari. Confirmatur 2. Quia iste pater negando filiæ alimenta, eo fine, vt cogatur recipere habitum alterius religionis, 17 18

gionis, vbi nolit esse religiosa, incurrit excommunicationem, vt cum multis notauit Bordonus, *tom.2. resol.54. n.145.* Peyrinis, *de subdito q.1. cap.29.* ergo pater non potest cogere filiam, vt transeat ad strictiorem conuentum, ei alimenta denegando, & si hoc faciat, incurrit excommunicationem.

Nec obstat, si dicas Patrem non cogere filiam, vt transeat ad alterum conuentum, vt vbi fiat religiosa, sed educationis
19 causa, nam cum sit obseruantior conuentus putat ibi melius educandam. Nam contra hoc est, quod pater non solum incurrit excommunicationem obligando filiam accipere alteram religionem, sed etiam vt alterum conuentum ingrediatur educationis causa. vt docet Suarez *de censuris, d.23. sect.7. nu.9.* Filliucius *tract.14. cap.6. q.5. num.89.* & valdè probabile putat Portel, *tom.1. casuum casu 54. nu.1.* licèt oppositum sit etiam probabile; ergo pater non solum non potest cogere filiam, vt transeat ad alterum conuentum, ve ibi sit religiosa, sed nec educationis causa; siquidem incurrit excommunicationem hoc efficiendo, illa nolente.

CONSVLTVM XV.

De facultate concessa ad absoluendum à casibus Episcopo reseruatis, an extendatur ad censuras reseruatas?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Quoties Papa concedit licentiam ad absoluendum à casibus Sedi Apostolicæ reseruatis, concedit etiam licentiam ad censuras Sedi Apostolicæ reseruatas.*
3 *Idem dicendum est in casibus reseruatis Episcopo cum censura.*
4 *Aliquæ censuræ dantur Episcopis reseruatæ sine casibus, quæ enumerantur.*
5 *Aliqui Doctores videntur inclinare, in facultate concessa ab Episcopis ad omnes casus sibi reseruatos, includi etiam censuras illi reseruatas.*
6 *Facultas concessa ab Episcopo ad omnes casus sibi reseruatos, secundum aliquos extenditur ad censuras annexas.*
7 *Moraliter quando reseruatur censura, præsertim excommunicationis, reseruatur etiam peccatum, ob quod imponitur.*
8 *Licentia concessa ab Episcopo absoluendi ab omnibus casibus sibi reseruatis, latè interpretanda est.*
9 *Licentia concessa ab Episcopo absoluendi à casibus sibi reseruatis non extenditur ad censuras.*
10 *Quid si licentia sit ad absoluendum ab omnibus casibus sibi reseruatis.*
11 *Excommunicatio dicitur casus reseruatus.*
12 *Ponitur definitio casus reseruati.*
13 *Cui conuenit definitio, conuenit definitum.*
14 *Verba ambigua intelliguntur secundum communem vsum loquendi.*
15 *Lex generaliter loquens, generaliter est intelligenda.*
16 *An Bulla Cruciata Lusitana concedat licentiam ad absoluendum à censuris Episcopo reseruatis.*
17 *In facultate quam Papa, vel Episcopus concedit ad absoluendum ab omnibus casibus Episcopo reseruatis, non includitur facultas ad absoluendum à censuris Episcopo reseruatis.*
18 *Apud Episcopum censura, & casus sunt res diuersæ.*
19 *In re morali non est facilè recedendum à communi sententia.*
20 *Nulla est censura Episcopo reseruata, quæ non habeat casum saltem per accidens reseruatum.*
21 *Facultas concessa ab Episcopo ad absoluendum ab omnibus casibus sibi reseruatis, licet latè sit interpretanda, debet tamen interpretari intra proprietatem verborum.*
22 *Censuræ propriæ non sunt casus reseruati, sed pœna casus.*
23 *Verba in dubia accipienda sunt in propria significatione.*
24 *Dictio, omnis, restringitur secundum subiectam materiam.*
25 *Quando Episcopus concedit totam suam authoritatem, in tali facultate includitur facultas ad absoluendum à casibus, & censuris sibi reseruatis.*
26 *Hæc facultas non extenditur ad dispensandum in votis, vel irregularitatibus.*
27 *Censura non dicitur propriè casus sed pœna casus.*
28 *Quid sit casus reseruatus explicatur.*
29 *Illa regula, cui conuenit definitio, conuenit definitum, quomodo intelligenda.*
30 *Rubricæ, & tituli non possunt allegari ad decisionem casuum, nisi rationem perfectam contineant.*
31 *Censura verè, & realiter non est casus reseruatus.*
32 *Priuilegium circa modum seruandi interdictum non extenditur ad cessationem à diuinis, nisi exprimatur.*
33 *Verba ambigua semper debent explicari, attento iure communi, & non speciali.*
34 *Censuræ & casus secundum ius commune, sunt res diuersæ.*
35 *Diuersitas circa eandem rem non debet induci.*
36 *Lex generaliter loquens, generaliter est intelligenda, si non referatur ad casus specialiter notatos.*
37 *Illa verba Bullæ Cruciatæ Lusitanæ, à casibus, qui non sunt reseruati Sedi Apostolicæ, eos absoluant toties, quoties per se, & ex propria significatione, non includunt facultatem ad absoluendum à censuris.*
38 *Includunt talem facultatem ex verbis antecedentibus, & subsequentibus.*
39 *Ponitur quædam obiectio in contrarium.*
40 *Contraria sententia omnibus authoribus est destituta.*
41 *Habens facultatem ab Episcopo ad absoluendum ab omnibus casibus sibi reseruatis toties, quoties potest absoluere toties, quoties ab omnibus casibus Papalibus occultis, etiam intra Bullam Cœnæ, excepta hæresi.*
42 *Probatur id à simili ex Bulla Cruciatæ.*
43 *Episcopus respectu horum casuum est ordinarius, & potest eos delegare generali, vel speciali delegatione.*
44 *Potestas, quam concedit Episcopus ad absoluendum ab omnibus casibus sibi reseruatis, late est interpretanda.*
45 *Casus Papales, etiam intra Bullam Cœnæ, excepta hæresi, quando sunt occulti, sunt casus Episcopales.*
46 *Vbi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus.*
47 *Probatur id argumento desumpto ex Bulla Cruciatæ.*
48 *Quid si Episcopus concedat licentiam ad absoluendum à casibus sibi reseruatis.*
49 *Dictio, omnes, quos comprehendat.*
50 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
51 *Ponitur alia obiectio, & soluitur.*
52 *Ponitur alia obiectio, & soluitur.*
53 *Ponitur alia obiectio, & soluitur.*
54 *In facultate quam Episcopus concedit ad absoluendum ab omnibus casibus sibi reseruatis, non includitur hæresis occulta.*
55 *Facultas ad absoluendum ab hæresi occulta solum conceditur in Tridentino Episcopis, & non eorum vicarijs.*
56 *In nullo priuilegio censetur data potestas ad absoluendum ab hæresi, nisi de illa fiat expressa mentio.*
57 *Facultas, quam habent Episcopi per Tridentinum ad absoluendum ab hæresi occulta, ablata est ab eis per Bullam Cœnæ.*
58 *Quilibet confessor potest absoluere ab hæresi tantùm externa, & materiali.*
59 *Quid si hæreticus tantùm externus, sit etiam idololatra.*
60 *In casu impotentiæ recurrendi ad Papam, vel ad inquisitores, à quo debeat pœnitens absolui ab hæresi occulta.*
61 *Quid dicendum sit de alijs casibus occultis Bullæ Cœnæ.*
62 *Quæ dicantur impedimenta ad recurrendum ad Papam, vel inquisitores pro absolutione hæresis occultæ.*
63 *Quid si pœnitens possit recurrere ad Papam, vel inquisitores per chartam, vel nuncium.*
64 *Absolutus ab inferiore propter prædicta impedimenta, semper habet obligationem comparendi coram Pontifice, vel eius delegato, quando & quomodo potuerit.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

IN Archiepiscopatu Bracharensi aliquando concedit ordinarius facultatem parochis, & alijs confessoribus absoluendi ab omnibus casibus sibi reseruatis. 1

Quæritur primò. An hæc facultas extendatur etiam ad censuras reseruatas eidem ordinario? Secundò an extendatur ad omnes casus papales occultos etiam intra Bullam Cœnæ, excepta hæresi? Tertio quæritur, quid dicendum sit de hæresi occulta?

RESPONSIO AVTHORIS, PRIMO QVÆSITO.

An hæc facultas extendatur ad censuras Episcopo reseruatas.

AD maiorem huius consulti explicationem suppono, vt certum, quod quoties Papa concedit licentiam ad absoluendum à casibus sedi Apostolicæ reseruatis, concedere etiam licentiam ad censuras sedi Apostolicæ reseruatas, & vice versa. 2
Ratio est, quia Papa non solet reseruare peccata sine censuris, nec censuras sine peccatis: Ergo sicut in fieri taliter dependet peccatum à censura, & censura à peccato, vt non detur peccatum reseruatum sine censura, nec censura sine peccato, ita etiam dependet in conseruari, ita vt sublata censura, non maneat peccatum reseruatum, & ablato peccato, maneat etiam ablata censura. Et idem dicendum in casibus reseruatis Episcopo cum 3
censura, propter eandem rationem. Ita Villalobos, Nauarr. Caietan. Suarez, Sanchez, & alij, quos refert, & sequitur Fagundez, *in præceptis Ecclesiæ præcepto 2. lib.8. c.1. n.3.* Bonacina, *de cen-*

de censuris, d. 1. *q.* 3. *p.* 1. *n.* 5. Portel, *in dubijs regularibus, verbo casus reseruati, n.* 5. & cum alijs communiter Trullenc. *in cruciatam lib.* 1. §. 7. *c.* 2. *dub.* 1. *n.* 3.

4 Hoc supposito difficultas solum est, quando censura solum est reseruata Episcopo, non tamen casus, propter quem incurritur censura, vt sunt omnes excommunicationes, siue à iure, siue ab homine nulli reseruatæ, aut in iure Episcopo reseruatæ, an in hoc casu, in quo hæ censuræ ex constitutione Synodali sunt Episcopo reseruatæ, concedendo Episcopus licentiam ad absoluendum ab omnibus casibus sibi reseruatis, extendatur hæc facultas, etiam ad excommunicationes sibi reseruatas.

5 Pro parte affirmatiua citari potest Suarez *de censuris, d.* 7. *capit.* 4. *numer.* 4. vbi videtur maximè in hanc partem inclinare. Bordonus *resolut.* 37. *num.* 2. Nam licet ibi dicat, quod quando Episcopus concedit facultatem non extendi ad censuras, statim addit, nisi quando concedit omnes casus, inter quos numerantur aliquæ censuræ; nam tunc sub nomine casuum veniunt etiam censuræ. Portel, *in dubijs regularibus verbo casus reseruati* vbi ait, Episcopus concedens casus sibi reseruatos, si aliquod specialiter nominet, cætera similia concedere censetur, censuras videlicet reseruatas Villalobos, 1. *par. tract.* 9. *diffic.* 17. *num.* 5. vbi ita ait, *quando se da facultad pera absoluer de la censura, es iusto darla para absoluer de la culpa, è al contrario como dize Suarez, que el esto commun es conceder la authoridad para los casos reseruados;* in quibus videtur etiam fauere hanc opinionem.

6 Ratio autem huius sententiæ esse potest, quia quoties Episcopus concedit facultatem ad casus sibi reseruatos, extenditur hæc facultas ad censuras annexas, talibus casibus reseruatis, vt supra probauimus; sed sic est, quod de facto nulla est censura reseruata Episcopo, quæ simul non habeat annexum casum reseruatum, ob quem incurritur; ergo quoties Episcopus concedit facultatem ad omnes casus, sibi reseruatos, extendi debet talis facultas ad censuras; siquidem sunt annexæ talibus casibus. Probatur minor, in qua est difficultas,
7 nam vt notauit Suarez *d.* 7. *de censuris, sect.* 4. *num.* 14. Moraliter, nunquam fit, vt censura præsertim excommunicationis reseruetur, & non culpa, ob quam imponitur; aliàs vt benè dicit Suarez *de pœnitentia, d.* 28 *sect.* 2. *n.* 10. Si confessor ex malitia sua absolueret pœnitentem bona fide accedentem ad Sacramentum, à peccato, non prius eum absoluendo ab excommunicatione, absolutio Sacramentalis esset valida, vt de excommunicatione non reseruata docet Præpositus, Filliucius, Valentia, & alij, quos refert, & sequitur Diana 5. *p. tract.* 9. *res.* 82. Sed sic est, quod hoc nullo modo dici potest, quia aliàs nulla esset distinctio inter excommunicationem reseruatam, & non reseruatam, in ordine ad absolutionem peccatorum, propter quæ imponitur; ergo per talem reseruationem, non solum reseruatur censura, sed etiam culpa, ob quam imponitur; ergo concessa facultate ad omnes casus reseruatos, conceditur etiam ad omnes censuras reseruatas, vtpotè annexas ipsis casibus.

8 Probatur 2. eadem minor, quia hæc Episcopi licentia latè interpretanda est, siquidem est fauor, & gratia iuxta, *l.* 3. *ff. de constitut. princip.* & mos ita declarauit, si quem Episcopi, ita solent concedere suos casus, & consuetudo facit legem iuxta, *l. legati de offic. delegat.* Et consuetudo in hoc Archiepiscopatu ita se habet, siquidem illi, qui habent facultatem ad casus reser-
9 uatos, absoluunt etiam à censuris reseruatis, vt ipsi dicunt. Confirmatur, quia licet, quando Episcopus concedit licentiam ad casus reseruatos, hæc facultas non extendatur ad censuras, id
10 tamen non videtur dicendum, quando concedit omnes casus sibi reseruatos: Nam illa dictio *omnes*, est vniuersalis, & nihil excludit, sed omnes casus comprehendit, *l. Iulian. ff. de allegat.* 3. quamuis aliàs aliqui non essent comprehendendi, *arg. ex leg.*
11 *si cum ff. de alleg.* 3 vnde merito ait Bordonus, *ref.* 39. *n.* 59. se putare extendi, etiam ad censuras, propter magnam vim, quam habet vniuersalis super indiffinitam.

Probatur 3. quia excommunicatio dicitur casus reseruatus; ergo concedendo Episcopus licentiam, ad omnes casus reseruatos, extenditur etiam hæc concessio ad censuras; Aliàs talis facultas non esset ad omnes casus reseruatos, sed ad partem illorum. Antecedens probatur primò, ex definitione casus reser-
12 uati; Nam vt illum diffinit Suarez, Lusitanus, *fol.* 2. *num.* 2. Est peccatum, seu censura, sed cui conuenit diffinitio, conuenit & diffinitum; & argumentum à definitione est efficax, vt docet Euerard. *in top l. à definit.* ergo excommunicatio dicitur casus reseruatus. Secundò probatur, quia in constitutionibus Episcopatuum huius Lusitaniæ Regni, sub titulo casuum reseruatorum ponitur excommunicatio; sed cum aliqua materia ponitur
13 sub rubro, vel titulo, ex hoc inducitur esse illius naturæ cuius est titulus, iuxta glossam, *in c.* 1. *& in c super.* Griam *de offic. deleg. lib.* 8. ergo cum excommunicatio sit sub titulo casuum reseruatorum, merito intelligitur esse casum reseruatum, quoad hunc effectum absolutionis.

Probatur quartò, idem antecedens ex communi modo loquendi apud nostrates, secundum quem excommunicatio dici-
14 tur casus: verba enim ambigua intelliguntur secundùm communem vsum loquendi, licet improprientur iuxta, *l. labeo ff. super sect. l. vt Alphons ff. verb sign.* ergo cum in hoc Archiepiscopatu, excommunicatio vocetur casus reseruatus, vt talis habenda est. Tum quia lex generaliter loquens, generaliter est intelli- 15
genda, *l. de pretio ff. de public. in rem actio l. in fraudem, §. vlt. de testament. militum*, ergo cum lex huius Archiepiscopatus excommunicationem appellet casum reseruatum, ita absque dubio est intelligenda.

Deinde probatur ab inconuenienti: Nam aliàs sequeretur, 16
quod per Bullam Cruciatæ in hoc Lusitaniæ Regno non possent fideles absolui à censuris reseruatis Episcopo; sed hoc est contra communem sententiam, vt testatur Suarez, Lusitanus, *fol. mihi* 164. *n* 1. ergo, &c. Sequela probatur, quia in Bulla non fit mentio censurarum reseruatarum Episcopo, sed solum dicitur, quod à casibus, qui non sunt reseruati sedi Apostolicæ, eos absoluant toties quoties; ergo si concedente Pontifice facultatem ad absoluendum à casibus Episcopo reseruatis, non includuntur in hac concessione censuræ Episcopo reseruatæ, benè sequitur, quod nec in hac concessione bullæ includuntur, quod est absurdum.

Quo argumento conuictus Trullenc. *in Bullam Cruciatæ lib.* 2. §. 7. *cap.* 2. *dub.* 2. *num.* 1. ait quare consulto Pontifex in hoc §. dixit (loquitur de bulla concessa Castellæ) à casibus, & censuris reseruatis Episcopis, vt omnem Episcoporum, & aliorum prælatorum à Papa comprehenderet reseruationem; ergo cum in nostra bulla non dicantur illa verba è casibus, & censuris, sed solum à casibus; dicendum est, quod bulla non dat talem facultatem ad censuras Episcopo reseruatas, quod est contra communem sententiam, aut censuras in hoc regno comprehendi nomine casus, quod nos intendimus. Et hanc sententiam aliquibus ex his innixus fundamentis tuetur, defendit, & in praxi obseruat, quidam Parochus literatus, vt ipse mihi planè confessus est.

Secunda sententia docet in concessione, quam Papa, vel Epi- 17
scopus facit absoluendi ab omnibus casibus Episcopo reseruatis, non includit facultatem ad absoluendum à censuris ipsis Episcopis reseruatis. Ita Nauar. *cap* 27. *num.* 161. Coninch *de Sacramentis d.* 8. *dub.* 12. *num.* 85. Rodriq. *in summa tom.* 1. *cap.* 59. *nu.* 2. Suar. *de censuris d.* 7 *sect.* 4 *num.* 12. Sanch. *in summa*, quem refert, & sequitur Bonac. *tom.* 1. *de censuris in communi d.* 1. *quæstio* 3. *part.* 1. *num.* 15. Sylu. Tab. quos refert, & sequitur Clauis Regia *lib.* 1. *c.* 1. *n.* 5. Reginaldus *lib.* 8. *c.* 5. *sect.* 3. *num.* 66 Garzias, quem refert, & sequitur Fagundez *in præceptis Ecclesiæ, præcepto* 2 *lib.* 8. *c.* 8. *n.* 10. Suar. Lusitanus, *de casibus reseruatis, c.* 4 *n.* 20. Trullenc. *in bullam Cruciatæ, lib.* 2. §. 7. *c.* 2. *dub.* 2 *nu.* 1. vbi ait esse communem sententiam, Vrbanus ab ascensione, *tract.* 2. *c.* 2. *fol. mihi* 118. Coriolanus, *p.* 1 *sect.* 2. *art.* 9. *n.* 1. Bordon. *ref.* 37. *n.* 2. & alij communiter.

Ratio fundamentalis huius sententiæ est, quia apud Episco- 18
pum censuræ, & casus sunt res diuersæ, sæpè enim inueniuntur casus Episcopo reseruati, sine censura; Atqui à diuersis non fit illatio *c. ad audientium de decimis, & l Papinianus, ff de minorib.* ergo quamuis Pontifex, vel Episcopus concedant facultatem ad absoluendum ab omnibus casibus Episcopo reseruatis, talis facultas non extenditur ad censuras, vtpotè res diuersæ.

Fateor, me sæpè sæpiùs in hac re perplexum fuisse; Nam pro prima sententia videbam non contemnendas rationes, pro secunda verò commune Doctorum placitum, & consensum, quare 19
libentius vellem aliorum sententias audire, quam meam in lucem proferre. Cæterùm, quia in re mortali non est facile recedendum à communi sententia, & quia nullum inuenio Doctorem, qui dare primam sententiam sustineat, eos autem, qui hanc difficultatẽ attigerunt, vide omnes pro parte cõtraria dimicantes, nolo ego in hoc puncto aliquid de nouo definire, sed partem negantem, vt communem, & securiorem consulere. Ita in simili casu respondet Lugo *de pœnitentia, d.* 16 *sect.* 2. *n.* 92. Maioris tamen claritatis gratia, respondeo argumentis contrariæ partis.

Ad primum respondeo cum Suario de pœnitentia *d.* 28 *sect.* 2. *num.* 6. *&* 11. Distinguendo minorem, nulla est censura re- 20
seruata Episcopo, quæ simul non habeat annexum casum reseruatum, ob quem incurritur, immediatè, & in se, nego, per accidens, & in alio concedo; deinde nego consequentiam. Ad primam probationem minoris respondeo cum Sanchez, Suarez, Coninchо, Fagundez, Layman, quos refert, & sequitur Palaus *tom.* 4. *d. vnica, tract.* 23. *p.* 15. §. ·. *num.* 6. admittendo sequelam. Ad secundum inconueniens, quod infert. Respondeo, quod censura reseruata, & non reseruata non differunt inter se, in eo, quod peccatum, ob quod imponitur, sit vel non sit reseruatum, sed in eo, quod solum reseruans, vel eius delegati possint ab illa absoluere.

Ad secundam probationem minoris? Respondeo quod licet facultas Episcopi ad absoluendum à reseruatis, non expressis personis absoluendis latè sit interpretanda, vt cum communi 22
sententia docet Palaus, *tom.* 1. *tract.* 3. *d.* 4. *par.* 11. Semper tamen talis interpretatio debet fieri intra proprietatem verborum: *l. tam leg. ff. de testam. l.* 1. §. *quod autem, ff. aleator: capit. ad audiendam* 12. *de decimis;* vnde cum censuræ propriè non

non sint casus reseruati; sed pœna casus, vt præter Doctores
22 citatos tenet Megala, & alij quos refert, & sequitur Diana, *p.2. tract.2. resol.13.* Inde est, quod talis facultas, licet sit latè interpretanda, non debet extendi ad censuras reseruatas, verba namque in dubio accipienda sunt in propria significatione: *l. non aliter ff. de legat.3.* & verba dubia in potiori significata sunt
23 accipienda, *l.1. §. qui in perpet. ff. si ager vectig.* Et ad id, quod ait de consuetudine in Archiepiscopatu Bracharensi, Respondeo talem consuetudinem non dari, neque de ea aliqui Authores Lusitani meminere, & si aliqui parochi id faciunt malè absoluunt, & de eis præsumi potest, id cum dolo facere; Nam dolus, & malus animus præsumitur in eo, qui facit, quod tenetur non facere, *l. si procuratorem, ff. mand.*

Ad Confirmationem respondeo negando antecedens. Ad
24 probationem respondeo, illam vniuersalem, omnes, restringi secundum subiectam materiam, *l.3. §. si quis hæredi. ff. statu lib.* Barbosa, *de locis lit. V, num.* 21. Et sic non est extendenda ad materiam diuersam, vt sunt censuræ, sed solum debet extendi ad omne illud, quod fuerit casus reseruatus, etiamsi in aliquo sit aliqua ratio specialis, ob quam non includeretur in indefinita, sed requireretur maior explicatio, vt docet Bordonus, *resol.39. nu.59.* Et nos *infrà* agentes de casibus Pontificis occultis dicemus. Vnde ad id quod ait ex Bordono respondeo, Bordonum non loqui, quando Episcopus dicit concedo tibi omnes casus reseruatos, sed quando dicit, concedo ti-
25 bi omnem meam authoritatem. & in hoc casu dicit Bordonus, quod hæc facultas etiam extenditur ad censuras, quod & ego, si aliàs constet de intentione Prælati, vt ait Reginaldus, *lib.8. cap.5. sect.3. num.67.* Etiam libenter admitto; nam illa dictio, omnem, non appellat super casus, vt in nostro casu, sed super authoritatem, & facit hunc censum, concedo sibi omnem meam authoritatem ad absoluendum, vt ait Suarez, *de censuris, d.7. sect.4. n.93.* Vnde cum facultas, & authoritas Episcopi ad absoluendum, extendatur etiam ad absoluendum à censuris, necessariò concedendo omnem suam authoritatem, debet extendi ad censuras; aliàs non concederet omnem suam authoritatem ad absoluendum, sed partem ipsius. Nam qui nihil excludit, vt rectè probat argumentum, omne concedit. Nec
26 tamen hæc facultas extenditur ad dispensandum in votis, vel irregularitatibus, vt docent communiter DD. apud Trullenc. *in Bulla lib.1. §.7. cap.2. dub.2. n.1.* Quia diuersa est facultas ad absoluendum, à facultate ad dispensandum, & vna concessa, non censetur alia concessa: nam aduersis non fit illatio, *vt suprà* diximus.

27 Ad tertiam probationem antecedentis respondeo, quod censura, neque est, nec dicitur casus propriè, & rigorosè, sed pœna casus. Ita Megala, Nauar. quos refert, & sequitur Diana
28 *suprà* Bordonus, *resol.37. n.2.* Casus namque propriè, & strictè accipitur pro crimine mortali exteriori, in quo qui labitur, non potest à quolibet confessario absolui: Ita Bonacina, *tom.1. d.5. q.7. p.5. in principio*, vel vt melius definiunt Trullenc. *lib.1. in Bullam, §.7. cap.2. dub.1. n.1.* Bordonus *resol.37. n.2.* Sumitur pro grauiori crimine, cuius absolutio reseruatur superiori. Vnde quando Theologi appellant censuram casum, id faciunt impropriè vt ait Suarez Lusitanus vbi *suprà*. Ad primam probationem antecedentis respondetur, cui conuenit definitio, conuenit, & definitum, distinguo, cui conuenit definitio impropriè, nego, cui conuenit per propriam, & completam differentiam, conuenit & definitum, concedo; vt ait Aristoteles,
29 Topicorum, *lib.6. capit.1.* optimè probat Barbosa, *de locis vtriusque iuris, verbo definitio, n.9.* Vnde cum definitio casus reseruati, quam affert argumentum, non sit propria per propriam, & completam differentiam, siquidem conuenit alijs à definito, sequitur quod solum impropriè conueniat censuris, ac per consequens talis facultas, non extenditur ad censuras, nam vt sæpè diximus, priuilegium licèt latè interpretandum sit, semper debet esse infra proprietatem verborum.

30 Ad quartam probationem antecedentis respondeo, quod prædicta regula non procedit, quando titulus, & rubrica non est per se clara, & ex omni parte perfecta. Ita Alderet, Mascard Menochius, quos refert, & sequitur Barbosa, *de locis, lit. A, n.207.* Vnde meritò ibi ait Barbosa, rubricas, & titulos non posse allegari ad decisionem causarum, nisi rationem perfectam contineant, quæ tamen non dantur in nostro casu, cum verbum casus reseruati, sit ambiguum ad peccata, & censuras reseruatas. Vnde cum verba ambigua interpretanda sint, secundum ius commune, *cap. cum dilectus de consuetudine*, de iure autem communi excommunicatio propriè non sit casus, vt *infrà*, dicemus, sed pœna casus, vt *suprà* diximus, inde est quod talis facultas secundum omnem suam plenitudinem, non debet extendi ad censuras, nam statutum taliter debet extendi, vt nunquam extrahatur à propria verborum significatione, vt *suprà* diximus.

Ad quintam probationem eiusdem antecedentis respon-
31 deo, quod dato, & non concesso, quod censura apud nos in communi vsu loquendi dicatur casus, adhuc verè, & realiter non debet talis iudicari, neque priuilegium, etsi sit fauorabile, debet ad illam extendi, nisi ex antecedentibus, vel consequentibus colligatur, quod Episcopus certo habuerit intentionem extendendi talem facultatem, etiam ad censuras, vt aduertit Suar. & Fagund. & Vrban. *suprà* citati, nam vt optimè ait Suar. *de leg. lib.8. cap.28. n.1.* licèt Proprietas verborum in priuilegio sumatur ex communi vsu loquendi, hoc tamen 32
semper debet intelligi, secundum ius priuilegio proportionatum; vnde priuilegium circa modum seruandi interdictum, vt ibi ait Suar. non extenditur ad cessationem à diuinis, nisi exprimatur, licet aliàs cessatio à diuinis, etiam dicatur impropriè interdictum, vt docet Suar. *de censuris d.8. sect.1. n.12.* non alia ratione, nisi quia in iure, hæc duo sunt diuersa; sed in iure censuræ etiam sunt diuersæ à casibus reseruatis, apud Episcopos: ergo facultas concessa ad casus, non debet extendi ad censuras.

Ad id verò, quod dicit argumentum, quod verba ambigua 33
intelliguntur secundum vsum loquendi, licèt improprientur; respondeo, leges ibi allegatas debere intelligi attento semper iure communi, & non speciali, *l. fin. C. de his quæ ve. æta. impe.* Barb. *de locis lib. V, n.7.* Vnde cum de iure communi excommunicatio non sit casus, sed pœna casus, parum interest, quod 34
apud nostrates vocetur casus; & quod censuræ, & casus secundum ius commune sint res diuersæ Probatur, tum ex natura, quæ non est casus, sed pœna casus, vt sæpè diximus, tum ex Bullis, & decretis Pontificum, in quibus fit distinctio inter casus, & censuras reseruatas Episcopis, vt videre est *in Bulla Sixti IV.* quam refert Peyrinis, *ad constitutionem 2. Sixt. IV. fol. mihi 17.* vbi ait ab omnibus casibus, & excommunicationibus, & interdictis. Et in decreto sacræ Congregationis de mandato Pauli V. anno 1617. vbi ait, *ab excommunicationibus, vel casibus eiusdem ordinarij:* illa namque particula, vel est disiunctiua, & importat diuersitatem; vt decisum est in sacra Rota Romana apud Farinac. *tom.1. decis.69. 1.p. num.5.* Barb. *de dictionibus dictione* 306. *nu.1.* Et diuersitas circa eandem rem non debet induci, *l.* 35
cum quis ædes. ff. de vsu cap. Tuscus *tom.2 lit. D. concl.518.* Barb. *de locis lit. D, nu.46.* ergo sub nomine casus Episcopo reseruati, non veniunt de iure communi censuræ; aliàs essent superflua illa verba, *ab excommunicationibus*; nam superfluum est dicere, quod iure inest. Vnde dicitur; quòd tacitè inest, de iure expressum nihil operatur, *l. cum dubitari l. Cornel. ff. de hæred. institu.* ergo dicta verba debent aliquid operari, iuxta vulgares regulas iuris, *l. si quando ff. de leg. 1. l.3. in principio, ff. de iure verbo.*

Ad vltimam probationem, quæ ait, quod lex generaliter lo- 36
quens, generaliter est intelligenda, respondeo, ita esse, si talis lex non referatur ad casus specialiter notatos, *l. Sanctio legum, ff. de pæn. dolo ff. de verb. oblig.* Barb. *de locis verbo lex. nu.9.* Vnde cum censuræ sint respectu Episcopi casus specialiter notati, & diuersi vt patet ex dictis non debent comprehendi sub generalitate casus Episcopo reseruati.

Tandem ad inconueniens quod infert ex Bulla Cruciatæ, nego sequi tale inconueniens. Ad probationem respondeo, 37
quod verum est, illa verba à casibus. qui non sunt reseruati sedi Apostolicæ, eos absoluant toties quoties, includere etiam facultatem ad absoluendas censuras Episcopo reseruatas, sed hanc efficaciam non habent illa verba per se, & ex natura sua, & ex propria significatione; sed quia hanc esse intentionem Pontificis certò scimus ex antecedentibus, & consequentibus, quod sufficit vt priuilegium, quamuis per se talem censum non habeat, ita intelligatur; nam verba præcedentia declarant sequentia, & è conuerso, *l. si seruum, §. fi. ff. de legat. 1.* Ita Suarez, 38
& Fagund. *locis citatis*, quam intentionem non colligimus ex verbis quibus Episcopus concedit facultatem ad casus reseruatos, vt suppono. Quod autem hæc intentio in dicta Bulla colligatur ex antecedentibus, & consequentibus, probatur ex eadem Bulla; nam ante illa verba dicit Pontifex (*E de todos os mais peccados, delictos, è excessos, por graues, è enormes, que seian, ainda que por ellos ouuessem de recorrer à Sè Apostolica.*) In quibus verbis includitur, etiam facultas absoluendi à censuris, vt multis relatis probat Suarez Lusitanus, *de casibus reseruatis. fol. mihi 165. num.1.* Et ratio est, quia illa clausula, *ainda que por ellos ouuessem de recorrer à Sè Apostolica*, est augens, & implicatiua, & ponit casum magis dubitabilem, & supponit minus dubitabilem: *l. etiam C. si tutores, l. curatores, Clement. Religiosis de præscript. Clementina vnica, §. fin. de supplen. neglig. prælat. & Clement. nolentes de hæres.* & tradit *in dicta Clement.* cum Zabarello, & Paris, *consil.36. n.9.* Menoch. *de recuperanda possessione, nu.216.* Vrban. *tract.2. dist.1. cap.1. reg.8.* Vnde illa clausula, quæ sequitur, *e dos casos que no seian reseruados*, refertur ad omnes casus, & censuras reseruatas Episcopo, inclusos in illa prima generali concessione, est namque illa clausula repetitiua similium, vt probat textus, *in l. quidam relegatus, & nos infrà*, fusius dicemus.

Quod autem colligatur etiam hæc intentio ex verbis sequentibus probatur. Siquidem statim *infrà* dicit, item *declarou sua Sanctidade que absoluîos que por vigor dos presentes letras so fiserem, depois de satisfeita a parte da excommunhaõ, e de outras censuras Ecclesiasticas*, ab homine latis, & ferendis, &c. ergo intentio

intentio Pontificis fuit concedere in verbis antecedentibus facultatem ad absoluendum ab excommunicationibus, non solum sibi reseruatis, sed etiam aliis prælatis inferioribus; siquidem illa verba, censuris Ecclesiasticis ab homine latis, & ferendis, hæc omnia includunt, vt ex se patet; nec fuit necessaria maior explicatio, nam verba, quæ aliquod præsupponunt, circa illud non disponunt: *l. ex facto in 1. ff. de hæred. instituend. l. nequè enim §. si seruum ff. de militum testam.*

39 Ad id verò, quod ait argumentum ex Trullenc. Respondeo, Trullencum benè locutum fuisse, siquidem in bulla concessa Castellæ, ex antecedentibus, & consequentibus non poterat certò colligi intentio Pontificis, si prædicta verba non ponerentur; siquidem in illa bulla solùm hæc verba ponuntur, *Et ab eo, quorumcumque peccatorum, & censurarum, etiam sedi Apostolicæ, & Bullæ Cœnæ reseruatorum, semel in vita; & semel in articulo mortis, aliorum verò sedi Apostolicæ non reseruatorum, & reseruatorum, toties quoties.* Et quibus verbis, si auferantur illa verba, & censurarum; non remanet aliqua coniectura certa ad collligendam Pontificis intentionem; siquidem in cæteris bullæ clausulis, nec verbum quidem est vnde hoc clarè posset inferri, quod non accidit in nostra bulla, vt manet explicatum.

40 E quibus omnibus constat, hanc sententiam esse, vt veram practicandam, & consulendam; siquidem rationes contrariæ sententiæ nullius sunt roboris, vt ex earum solutione constat. Tum quia ab omnibus est destituta authoribus; Nam Bordonus, qui magis videtur fauere huic sententiæ, non loquitur, quando censuræ sunt distinctæ à casibus, alias sibi esset contrarius, cum ibi contrarium dicat, sed loquitur quando censuræ sunt casibus annexæ, vt ipse statim explicat, *resolut.* 39. *num.* 59. vbi ita dicit, concessis omnibus casibus, inter quos recensentur aliquæ censuræ, intelliguntur etiam concessæ censuræ in illis incertæ, quia veniunt sub nomine casuum reseruatorum, quod nos etiam concedimus.

At verò Villalobos, & Portel; quos aliqui dicunt inclinare in hanc partem, nunquam tale quid illis venit in mentem in citatis locis. Nam Villalobos tantùm ibi loquitur de casibus papalibus. Et in eodem sensu loquitur Portel; Ambo enim se referunt ad sententiam Nauarri; & Suarij, & in tali sensu loquuntur, vt ipsi fatentur ibi; Nauarrus autem, & Suarez, sequuntur nostram sententiam in sensu à nobis explicato; & licèt Suarez, ibi aliquantulum corruptus videatur, quatenus proponit illud primum argumentum contra sententiã Nauarri, & non illi respondet, aperte tamen est pro nostra sententia, contraria non approbat, sed tantùm illius rationem ostendit, quod non sufficit, vt dicatur esse pro hac sententia, cum contrariam ibi apertè sustineat, vt consideranti patebit.

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO.

An licentia Episcopi ad absoluendum ab omnibus casibus sibi reseruatis extendatur ad omnes casus Papales, etiam intra Bullam Cœnæ, excepta hæresi.

41 HVic difficultati breuiter respondi, Habentem facultatem ab Episcopo, ad absoluendum ab omnibus casibus sibi reseruatis toties quoties, posse absoluere toties quoties ab omnibus casibus Papalibus occultis, etiam intra bullam cœnæ, excepta hæresi. Hanc sententiam à fortiori debent tenere Diana, 3. *part. tract.* 2. *resol.* 13. *in fine*, Thomas Sanchez, *in Decalogum, lib.* 4. *cap.* 54. *num.* 27. Marcellus, *d.* 1. *cap.* 2. *dif.* 11. *num.* 540. Cousers, quem refert Diana, 6. *p. tract.* 6. *resol.* 54. Trullenc. *in bullam lib.* 1 *cap.* 2. *§.* 7. *dub.* 3 & *dub.* 6. *eiusdem capitis*, Leander à Martia, quem refert Diana, 9. *p. tract.* 8. *resol.* 50. Auersa, quem refert, Diana, 8. *p. tract.* 7. *resol.* 7. Mendo, quem refert, & sequitur Ausonius, *verba bullæ cruciatæ, nu.* 21.

42 Ratio est, quia licet isti Authores loquantur de facultate, bullæ cruciatæ ad absoluendum toties quoties à casibus reseruatis Episcopo, idem consequenter dicendum est de facultate, quam dat Episcopus ad eosdem casus; siquidem non est maior ratio ad restringendum hanc facultatem, quam confert Episcopus, quàm illam, quam Pontifex concedit; siquidem si Papa est ordinarius respectu istorum casuum, & potest eos delegare generaliter, vel specialiter, etiam Episcopus est ordinarius respectu horum casuum, & potest eos delegare generali, vel speciali delegatione cui voluerit, more cuiuslibet ordinariæ potestatis, vt multis relatis ait Sanchez, *de matrim. lib.* 3. *d.* 40. *nu.* 17. & *in Decalog. cap.* 11. *lib.* 2 *n.* 23. Palaus, *tom.* 1. *tr.* 4. *d.* 4. *p.* 3. *§.* 1. *n.* 10. Trullenc. *vbi suprà, nu.* 4. Ausonius, *verbo absoluere, nu.* 6. non enim hi casus competunt Episcopo, ex aliqua delegatione speciali, vt aliqui volunt, sed iure ordinario, vt ibi latè probant prædicti Authores; Et si priuilegium bullæ latè interpretandum est, ita vt comprehendat omnes casus, quomodocumque adaptabiles casibus in potestate expressis, & sublata verborum significatione, vt multis relatis docet Trullenc. *in bullam in proæmio, dub.* 4. *num.* 4. etiam potestas, quam concedit Episcopus ad absoluendum ab omnibus casibus sibi reseruatis, eodem modo latè est interpretanda, vt cum communi sententia docet Palaus, *tom.* 1. *tract.* 3. *d.* 4. *p.* 11. *num.* 2. ergo si Doctores dicunt, quod concedente Papa licentiam per bullam ad absoluendum toties quoties à casibus reseruatis Episcopis, concedit etiam ad omnes Papales occultos, excepta hæresi, idem dicendum est de facultate, quam concedit Episcopus ad absoluendum ab omnibus casibus sibi reseruatis, vt ex se patet, & non obscurè indicauit Bordonus, *resol.* 39. *num.* 10. vt statim dicemus, & clarius dicit Mazuchellus, *suprà*. 44

Ratio fundamentalis huius sententiæ est, quia casus papales, etiam bullæ cœnæ; quando sunt occulti, excepta hæresi. non censentur Papales, sed Episcopales, à quibus possunt Episcopi absoluere iure ordinario, tam antiquo, quam nouo concesso sibi Tridentino. *sess.* 24. *cap.* 6. non obstante reuocatione facta in bulla cœnæ, vt cum multis docet Coninchius, *de Sacramentis, d.* 14. *dub.* 16. *nu.* 243. ergo concedendo Episcopus facultatem ad absoluendum ab omnibus casibus Episcopalibus, concedit etiam licentiam ad absoluendum à dictis casibus; Nam potestas concessa ad absoluendum latè est interpretanda, vt *suprà* diximus, & vbi lex non distinguit, nec eos distinguere debemus, *l. de pretio, de public. in rem l. non distinguemus*. Et si Episcopus aliud voluisset illud expressisset, cum facile posset iuxta, *l. vnicam, §. sin autem ad deficientes, C. de caduc. tol.* 45 46

Confirmatur primò, quia confessores per bullam cruciatæ possunt absoluere toties quoties à casibus occultis Papæ reseruatis, etiam intra bullam cœnæ, excepta hæresi, vt tenent prædicti Doctores, non alia ratione, nisi quia habent facultatem absoluendi toties quoties à casibus Episcopo reseruatis, vt docent prædicti doctores, quos *suprà* citauimus; ergo idem dicendum est de illo, qui habet facultatem absoluendi ab omnibus casibus Episcopo reseruatis, etiam si hanc facultatem non habeat per bullam cruciatæ concessam, sed concessam ab Episcopo. Patet consequentia, nam quod hæc facultas proueniat à Papa, vel ab Episcopo, per accidens est, cum tam Papa, quàm Episcopus sint ordinarij respectu istorum casuum, & vtriusque potestas sit latè interpretanda, vt *suprà* diximus. 47

Confirmatur 2. quia etiamsi verum sit, quod concedente Episcopo licentiam ad absoluendum à casibus sibi reseruatis, non sit hæc facultas extendenda ad casus Papales occultos, vt *infrà* dicemus; contrarium tamen dicendum est, quando Episcopus concedit licentiam ad absoluendum ab omnibus casibus sibi reseruatis; siquidem illa dictio, *omnibus*, non solùm comprehendit casus, quos Episcopus sibi reseruauit, sed qui altiori reseruatione sunt illi à Papa reseruati. Nam illa dictio, *omnibus*, est vniuersalis, & nihil excludit, sed omnes casus comprehendit, quamuis alios aliqui non essent comprehendendi, propter diuersitatem rationis, & maiorem requirerent expressionem, *argum. ex l. si cui ff. de leg* 3. vbi dicitur, quod si lana indefinitè legetur, non venit lana tincta sub legato, benè tamen, si legetur omnis lana, *l. pediculis §. labeo, ff. de auro, & argento leg.* & notauit Bord. *resol.* 39. *nu.* 10. & 59. & innumeris relatis Barb. *de dictionib. dictione* 207. *nu.* 1. ergo eodem modo, etiamsi nomine casus indefinitè prolati non veniant isti casus propter maiorem illorum reseruationem, benè tamen quando Episcopus omnes casus sibi reseruatos concedit. 48 49

Nec obstat si dicas, hanc facultatem, quam concedit Episcopus, esse contrariam iuri communi, siquidem iure communi vnusquisque debet absolui à suo proprio prælato, ergo interpretanda est strictè. Respondetur namque cum Palao. *tom.* 1. *tract.* 3. *d.* 4. *part.* 11. *nu.* 2 hanc facultatem, quam concedit Ordinarius ad absoluendum à casibus sibi reseruatis, nulli iuri esse contrariam; siquidem nullum ius datur, quod prohibeat iudici ordinario posse delegare facultatem ordinariam, quam habet, imò potius iuri est maximè conformis hæc delegatio, quia sic occurrentibus necessitatibus facilius subuenitur. 50

Nec obstat, si secundò dicas cum Bordono, *resol.* 39. *num.* 59. huiusmodi casus Papales esse censuras, in concessione autem casuum Episcopo reseruatorum non veniunt censuræ reseruatæ, vt *sup.* diximus. Non obstat inquam? Respondeo namque cum eodem Bordono, *resol.* 39. *nu.* 59. huiusmodi censuras non esse separatas à casibus, sed esse annexas simul cum casibus, quare concessis omnibus casibus Episcopalibus, conceduntur etiam censuræ illis annexæ, etiamsi de censuris non fiat mentio, nam, vt *suprà* diximus, tunc nomine casus Episcopo, reseruati non veniunt censuræ, quando tales censuræ non sunt annexæ, & simul reseruatæ cum casibus, quod tamen non datur in præsenti, nam casus Papales omnes sunt simul reseruati cum censura, vt *suprà* diximus, & vt tales Episcopo reseruantur. 51

Nec obstat si 3. dicas cum Vrbano ab Ascensione, *tract.* 2. *cap.* 3. *reg.* 9. Huiusmodi casus esse speciali concessione, & priuilegio Episcopo reseruatos, propter industriam personæ; ergo licèt Episcopus concedat omnes casus in genere, adhuc non censetur concedere huiusmodi casus. Patet consequentia, nam in 52

In generali concessione non veniunt specialia, quæ non esset Episcopus verosimiliter concessurus, *cap. cum in generali de offic. vicarij, in 6 c. 2. de pœnit. & remis. in 6.* respondeo namque cum Sanch. Trullenc, & alijs *suprà* relatis, hos casus Papales, quando sunt occulti, non esse Papales, sed Episcopales, & competunt Episcopo, non ex aliqua delegatione, vt cùm alijs vult Vrban *suprà* sed iure ordinario, tanquàm perpetuo annexi dignitati Episcopali, nec exigitur industria personæ; aliàs non posset Episcopus illos delegare, quod est omninò falsum, vt optimè notauit Trul. *sup. nu. 4.* ergo si non excepit illos, censetur omnes illos concedere.

Aduertendum tamen est hanc doctrinam procedere quando Episcopus concedit facultatem ad omnes casus sibi reseruatos, nam si solùm concedat casus sibi reseruatos, aliter dicendum est; nam tunc hæc facultas non extenditur ad casus Papales occultos, qui de iure sunt Episcopo reseruati. Ita expressè Bord. *resol. 39 n. 59.* Vrban. *tr. 2. c. 3. reg. 9.* Nam cum isti casus sint Episcopo reseruati altiore reseruatione, requiritur maior expressio, nam in generali concessione non veniunt specialia, quæ non esset Episcopus verosimiliter concessurus, *cap. cum in generali de officio vicarij, in 6. & cap. 2. de pœnit. & remiss. in 6.*

53 Non obstat si dicas, quod in bulla cruciatæ non ponitur illa dictio, omnes, sed solùm dicitur, *è dos casos, que son reseruados à See Apostolica absolua todas las veces que for necessario;* Et tamen omnes DD. citati dicunt, quod in tali concessione comprehenduntur omnes casus Papales, quando sunt occulti, excepta hæresi; ergo etiamsi Episcopus solum indefinitè concedat casus sibi reseruatos, talis facultas extendenda est ad omnes casus Papales occultos excepta hæresi. Non obstat inquam. Respondetur namque, quod in bulla Cruciatæ etiamsi in illo loco non ponatur expressè illa dictio, *omnes* poni tamen in concessione generali antecedenti, vbi dicitur, *e de todos os mais peccados, è delictos, &c* quod sufficit, vt in sequenti concessione omnes casus censeantur inclusi; siquidem illa clausula, *e dos casos*, similitudinem denotat, & est repetitiua similium, vt probat textus, *in l. quidam relegatus*, & *ibi* Bart. & alij innumeri, quos refert, & sequitur Barb. *de dictionibus, dictione 17. num. 1.* quod non datur in nostro casu, vt ex se patet. Et idem dicendum est, quando Episcopus concedit hanc facultatem in hac forma, concedo tibi casus meos reseruatos, vel casus reseruatos in constitutionibus huius Episcopati, nam hæc etiam facultas non debet extendi ad casus Papales occultos, est namque facultas limitata ad speciales casus. Ita Graffius, quem refert, & sequitur Bordonus, *resol. 39. nu. 59.*

RESPONSIO AVTHORIS TERTIO QVÆSITO.

Quid dicendum sit de hæresi occulta?

54 Circa hæresim occultam certum est non includi in hac facultate, quam Episcopus concedit ad omnes suos casus reseruatos, quidquid sit, an Episcopus possit, vel non possit facultatem, quam habet à Trid. *sess. 24. c. 6.* vt aliqui volunt ad absoluendum ab hæresi occulta delegare, in hoc conueniunt vniuersi DD. & constat ex Trid. *sess. 24. c. 16.* vbi solùm conceditur hæc
55 facultas Episcopis, & non eorum vicarijs. Tum quia in nullo priuilegio censetur data potestas absoluendi ab hæresi, nisi de
56 illa fiat expressa mentio, vt cum alijs notat Diana, *6. p. tract. 6. resol. 54. in fine.* Tum quia hæc facultas, quam Episcopi habebant ex Trident. ad absoluendum ab hæresi occulta, iam ab eis ablata est per reuocationem factam in bulla cœnæ, vt melior
57 docet sententia, quam cum Fabro, Hurt. docet Diana, *p. 7. tra. 2. resol. 23.* Trullenc. *in Decalog. tom. 1. lib. 1. c. 3. dub. 4. nu. 11.* contra Gran. *in 22. contr. 1. tr. 15. d. 24. sect. 2. nu. 8.* Rodr. *to. 1. q. 20. a. 11.* quos refert Diana, *p. 4. tr. 4. res. 239.*

58 Aduerte tamen, quemlibet confessorem, licet non habeat facultatem ad absoluendum à casibus Episcopo reseruatis, posse absoluere ab hæresi tantùm externa, & materiali. Nam cùm reseruatio sit odiosa, vt docent communiter DD. apud Bordonum, *resol. 37. n. 3.* strictè est interpretanda, & non debet proprium casum excedere, *reg. 49. in 6.* Et cum multis docet Bordonus, *resol. 38. nu. 100.* Vnde cum talis Hæreticus externus non sit propriè hereticus, neq; excommunicatus, vt docent multi DD. quos refert, & sequitur Trullenc. *in cruciatam, lib. 1. §. 7. cap. 2. dub. 7. nu. 4.* non debet reseruatio extendi ad illum.

59 Quod si hic hæreticus materialis tantùm, & externus fuerit idololatra, licèt incurrat excommunicationem latam à Ioanne XXII. in extrauaganti, quæ incipit, *super illius specula*, poterit etiam à quolibet Sacerdote approbato absolui; nam talis excommunicatio non est reseruata. Ita alijs relatis Trullenc. *suprà*. Non poterit tamen in Archiepiscopatu Bracharensi absoluere ab hæresi, etiam purè mentali, sine facultate absoluendi à casibus Episcopo reseruatis, quia hæresis mentalis est reseruata in illo Archiepiscopatu, vt refert Suarez, Lusitanus, *de casibus reseruatis folio mihi 110. num. 5.*

Sed quæres, an in casu, quo pœnitens non potest recurrere 60
ad Papam, vel inquisitores per se ipsum pro absolutione hæresis occultæ, propter impotentiam, an in isto casu possit absolui à Parocho, vel ab alio confessore ordinario ab hæresi occulta, 61
etiamsi tales non habeant facultatem absoluendi à casibus Episcopo reseruatis? Respondeo posse. Et idem dicendum est de alijs casibus bullæ cœnæ, si tamen detur aliquod ex his impedimentis. Primum periculum mortis in itinere, *cap. si quis suadente*, & alijs *de sententia excommunicationis*. Secundùm infirmitas longa, etiam non periculosa, *cap. quod de his de sent. excom.* Tertium Paupertas, nisi mendicare soleat *cap. ea noscitur eodem titulo*. Quartum ætas, siue senilis, *ex dicto cap. ea noscitur*, siue impubertatis, *cap. quamuis eodem titulo*. Quintum 62
sexus fœmineus *cap. mulieres eodem titulo*. Sextum subiectio filijfamilias, & serui ad patrem, & dominum, quando sine illorum præiudicio ad Papam, vel inquisitores adire non possunt, *cap. relatum eodem titulo*.

Septimum cura animarum, vel temporale dominium, quando subiectorum detrimentum timetur, *cap. ne pro dilectione de pœnit. & remis.* Octauum debilitas in viris delicatis, qui labores itineris sustinere non possunt *cap. quamuis*, vel etiam debilitas in membris, vel vti in cæco, & claudo *cap. ea noscitur*, vel aliud simile impedimentum arbitrio prudentis, quæ omnia vera sunt, & si pœnitens possit recurrere ad Papam, vel ad inquisitores per chartam, vel nuntium, si tamen per se ipsos personaliter non possint recurrere. Ita Abbas, Ancarranus, Angelus, Syluest. Tabiena, Nauar. Couar. Henriquez, Vgolinus, Sayrus, quos refert Sanchez, *in Decalogum cap. 14. nu. 36.* Palaus, *tom. 1. tract. 4. d. 4. p. 13. §. 5. nu. 5.* Hurtado, *de excommunicatione, d. 15. def. 3. num. 10.* Diana, *4. p. tract. 4. resol. 58. & part. 7. tract. 10. resol. 23.* Ausonius, *verbo absoluere à censuris, num. 55.* 63

Aduerte tamen, sic absolutum semper illi remanere obligationem comparendi coram Pontifice, vel eius delegatis, si quomodo potest, sed de his vide latius Palaum, *loco citato*. 64

CONSVLTVM XVI.

De irregularitate ex homicidio.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Homicidium simpliciter voluntarium illud dicitur, quod fit ex intentione occidendi.*
3 *Homicidium, vt sit simpliciter voluntarium debet fieri per insidias, & de industria.*
4 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
5 *Episcopus potest dispensare in irregularitate ex homicidio casuali publico non deductum ad forum contentiosum.*
6 *Episcopus potest dispensare in irregularitate ex homicidio voluntario deducto ad forum contentiosum finito iudicio, & reo iam punito.*
7 *Homicidium quod non est deductum ad forum contentiosum dicitur occultum in hac materia.*
8 *In irregularitate ex homicidio casuali publico deducto ad forum contentiosum, si adhuc lis pendet non potest Episcopus dispensare.*
9 *Quid, si iudicium iam sit finitum, & reus absoluitur falsis, vel veris probationibus.*
10 *Quid si reus fuit punitus.*
11 *Ponitur argumentum in contrarium.*
12 *Si reus à crimine homicidij se purgauit, & si fuisset falsis testibus crimen manet inter terminos occulti.*
13 *In irregularitate ex tali homicidio orta potest Episcopus dispensare.*
14 *Verba accipienda sunt cum effectu.*
15 *Infamia iuris non incurritur, nisi post sententiam iudicis.*
16 *Infamia facti incurritur, quando delictum est publicum, & famosum.*
17 *Dimittente parte, vel Rege delictum maneat ac si non fuisset deductum ad forum contentiosum.*
18 *Vt delictum dicatur occultum, sufficit quod delator per annum taceat, licèt iudicium non absoluatur.*
19 *Episcopus, potest dispensare in irregularitate ex homicidio casuali publico.*
20 *Episcopus potest dispensare in irregularitate ex homicidio casuali deducto ad forum contentiosum, si iudicium est finitum, & reus punitus.*
21 *Regulares possunt dispensare cum sæcularibus in omnibus irregularitatibus, in quibus potest Episcopus dispensare iure ordinario.*
22 *Hæc dispensatio data à regularibus, etiam est pro foro exteriori.*
23 *Vt dispensatio data à regularibus prosit pro foro externo, debet acceptari à Prælato.*
24 *Dum non fuerit acceptata, reus in foro externo debet se habere*

habere tanquam irregularis.

25 *Propter homicidium casuale culpabile non incurritur irregularitas.*

26 *Quid si occisor dederit operam rei illicitæ quando aliquem hominem occiderit casualiter.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVidam adolescens informatus de quodam homine, qui in quadam hæreditate sua aucupabat, eo perrexit animo potius eum fugandi, quam offendendi; accedit autem, quod pater huius adolescentis de eadem aucupatione certior factus iratus ad eundem locum aduenit, & ita correptus, quodam fuste hominem percussit. Videns autem adolescens hominem habentem scopletam in manu, in eum se iniecit, & abstulit ab eo scopletam, ne patrem suum eum percutientem scopleto occideret, & volens illud per aera exonerare, aduertens quod scopleto destitutus ipse, vel pater eius ab ipso homine percusso occiderentur, erat enim homo rixosus, & plura iam habebat facta homicidia, voluit eum ipso scopleto vulnerare, non tamen occidere, & explodens in eum scopletum, præter suam voluntatem, statim occidit. Viderunt hoc factum quatuor testes à longe, & casus deductus fuit ad forum contentiosum, & in eo probauit occisor per illos quatuor testes, illum non explosisse scopletum in occisum voluntariè, sed fortè, & præter suam intentionem; nam cùm illud ab eo auferret illud posuit super humeros eo modo, quo solent venatores afferre, rota scilicet eleuata; & cum in domum suam quietus, & pacificus perrexisset, magno vento correptus, & implicatus pallio, quadam illius fimbria tangente rotam scopleti illud repentè exploserit, & hominem à tergo illius stantem repentè, & inopinatè occidit; Qua probatione à iudice acceptata, & nulla alia in contrarium adducta, Rex perpetuum silentium iussit imponi in dicto casu, iudicans occisionem fuisse fortuitam; & sine vlla culpa.

Quæritur primò: An hoc homicidium fuerit simpliciter voluntarium, aut casuale? Secundò, an dato quod fuerit casuale, & publicum, possit in eo Episcopus dispensare, quoad irregularitatem? Tertiò, an dato quod non possit in irregularitate ex eo contracta dispensare, an tale crimen per falsum illam probationem testium, quam dedit ille adolescens in iudicio, ob quam Rex iussit imponi silentium in dicto casu, maneat inter terminos occulti? Quartò, an dato quod non maneat inter terminos occulti possit Episcopus adhuc in hac irregularitate dispensare? Quintò, an in foro conscientiæ possint idem efficere regulares?

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO.

An hoc homicidium fuerit simpliciter voluntarium, vel casuale?

RESpondi hoc homicidium non fuisse simpliciter voluntarium, sed casuale. Ita Rodriquez, Suarez, Miranda, Cruz, Salzedo, Dias; Auila, quos refert, & sequitur Peyrinis, *de priuilegijs ad Constitutionem 2. Iulij 2. nu.* 104. Barbosa, Vasquius, Turrianus, Hurtadus, Diana, *4. p. tr. 2. resol. 72. & p. 2. tract. 15. resol.* 19.

2 Ratio est, quia illud solùm dicitur homicidium simpliciter voluntarium iuxta Tridentinum, *sess.* 14. *de reformatione, cap.* 7. quod factum fuit intentione occidendi, vt eum Turriano probat Diana, *suprà*; sed sic est, quod hoc homicidium factum fuit sine tali intentione, siquidem reus solum habuit intentionem vulnerandi, non lethaliter; ergo tale homicidium non fuit simpliciter voluntarium, sed casuale.

3 Confirmatur, quia solùm illud homicidium dicitur simpliciter voluntarium in Tridentino, quod fit per insidias, & de industria, vt latissimè probat eum doctoribus citatis Peyrinis, *suprà*; sed sic est, quod hoc homicidium factum fuit in rixa repente exorta; ergo tale homicidium non fuit simpliciter voluntarium, sed casuale.

4 Nec obstat, quod Tridentinum, *sess.* 14. *de reformatione, cap.* 7. excipiat homicidium ex proposito factum, ibi enim ait, si verò homicidium non ex proposito; ergo non solùm vult prohibere, quod Episcopus possit dispensare in homicidio proditorio, sed etiam in homicidio facto ex proposito in rixa repentè exorta. Non obstat inquam, quia hoc homicidium non fuit factum ex intentione occidendi, vt supra diximus, & dato casu, quod ita fuisset factum, adhuc Tridentinum nobis non est contrarium; siquidem Tridentinum intelligitur secundùm sensum continuatiuum ad verba antecedentia, per insidias, ergo quando excipit homicidium ex proposito factum intelligitur, per insidias, vt latè probat Peyrinis, *ibi*.

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO.

An in casu, quo fuisset casuale, si esset publicum, posset Episcopus in irregularitate ex illo exorta dispensare?

RESpondi, quod vel fuit publicum deductum ad forum contentiosum, vel solùm fuit publicum; sed non deductum ad forum contentiosum; si fuit deductum ad forum contentiosum, *infrà* dicam in quo casu possit Episcopus in hac irregularitate dispensare. Si tamen solùm fuit publicum, non tamen deductum ad forum contentiosum? Respondeo, quod in tali casu probabile est posse Episcopum in tali irregularitate dispensare. Ita Marchinus, quem refert, & sequitur Diana, 7. *p. tract.* 5. *resol.* 31. Ausonius, *verbo Episcopi iurisdictio in irregularitate, num.* 29. contra Garciam, *de beneficijs, part. 7. cap.* 11. *num.* 27. 5

Ratio est, quia Episcopus poterat dispensare. In tali irregularitate ante Tridentinum, per *cap. continebatur*, & *cap. ad audientiam de homicid.* Sed Tridentinum quoad hoc nihil innouauit; ergo adhuc potest Episcopus in illa irregularitate dispensare. Et hanc sententiam debent tenere Sanchez, Auila, Reginaldus, quos refert Bonacina, *tom. . de censuris, d. 7. q. 5. p. 1. num.* 6. Henriquez, Diana, quos refert, & sequitur Ausonius, *verbo Episcopi iurisdictio, quoad irregularitates, num.* 24. quatenus dicunt, quod Episcopi possunt dispensare in irregularitate ex homicidio voluntario deducto ad forum contentiosum finito iudicio, & reo iam punito, non obstante quod crimen sit publicum, nulla alia ratione, nisi quia iam iudicium est finitum, & cessauit scandalum; atqui in hoc nostro casu res non est deducta ad forum contentiosum, & cessauit scandalum per partium compositionem, & per silentium perpetuum, quod Rex in eo iussit imponi, vt suppono: ergo iuxta mentem horum Doctorum optimè potest Episcopus in tali irregularitate dispensare, non obstante, quod homicidium fuerit publicum, quod à fortiori etiam debet tenere Fr. Ioannes à S. Thoma, quem refert Diana, *p.* 11. *tract.* 8 *resol. vltima*, quatenus ait, quod homicidium, quod non est deductum ad forum contentiosum dici occultum in hac materia, licèt aliunde maximè notorium sit, prout testatur Ausonius, *sup. nu.* 23. 6 7

8 Verum si crimen fuit publicum, & deductum ad forum contentiosum? Respondeo, quod vel adhuc lis pendet, vel reus absolutus fuit à iudice, vel condemnatus per sententiam diffinitiuam, vel ad instantiam. Si adhuc lis pendet, certum est non posse Episcopum in tali irregularitate dispensare. Ita Suarez, Sanchez, Toletus, Filliucius, & alij quos refert, & sequitur Bonacina, *de censuris d* 7. *q. 5. p. 1. nu.* 3. & alij communiter apud Lezanam, *tom.* 4. *verbo litera Apostolica, nu* 28. & colligitur ex Tridentino, vbi hic casus expressè excipitur.

Difficultas igitur est, an Episcopus possit in hac irregularitate dispensare, quando iudicium iam est finitum? Cui difficultati respondeo, quod vel iudicium iam finitum fuit, quia reus fuit absolutus à iudice veris, vel falsis probationibus, vel quia fuit punitus. Si fuit absolutus, aut fuisset, quia purgauit suum delictum testibus veris, aut falsis? Respondeo in tali casu posse Episcopum dispensare in hac irregularitate. Ita Henriquez, Rodriguez, Sayrus, Molina, Sanchez, Auila, Suarez, Sà, Filliucius, quos refert, & sequitur Bonacina, *de censuris, d. 7. q. 5. p. 1. nu.* 5. Portel, quem refert, & sequitur Lezana, *tom.* 4. *verbo litera Apostolica, num.* 28. Viuald. Garcia, Barbosa, Fagundes, quos refert, & sequitur idem Lezana, *tom.* 4. *verbo occultum, nu.* 11. Si verò finitum fuit iudicium, quia reus fuit punitus, aut fuisset per sententiam diffinitiuam, aut ad instantiam. Dico, quod quamuis plures Doctores existiment in hoc casu non posse Episcopum, dispensare in irregularitate, adhuc tamen probabilius esse posse. Ita Sanchez, *in summa, lib. 2. cap. 11. nu.* 21. Auila, Henriquez, Reginaldus, quos refert Bonacina, *d. 7. de censuris, q. 5. p. [illegible] num.* 6. Diana, quem refert, & sequitur Ausonius, *verbo Episcopi iurisdictio, quoad irregularitates, nu.* 24. 9 10

Ratio est, quia eo ipso, quod iudicium iam est finitum, iam satisfactum est Tridentino, quod solum reseruauit hanc irregularitatem, quando delictum fuisset deductum ad forum contentiosum, ne tribunal fori contentiosum turbaretur; sed finito iam iudicio non potest tribunal exterius turbari; ergo optimè potest Episcopus in hac irregularitate dispensare.

Nec obstat, quod crimen per delationem ad forum contentiosum, & extrinsecum maneat publicum. Nam cum causa reseruandi hoc delictum fuisset propter scandalum, vt optimè ait Sanchez, finito iudicio, tollitur scandalum. Ita cùm alijs Sanchez, *suprà*. Tum quia, vt *suprà* diximus, sublato scandalo, Episcopus potest dispensare in irregularitate ex homicidio casuali publico, *per cap. continebatur*, & *cap. ad audientiam de homicidio*; ergo, &c. 11

RESPONSIO AVTHORIS TERTIO QVÆSITO.

An dato, quod Episcopus non posset in irregularitate ex hoc homicidio contracta dispensare, in tale crimen per falsam illam tertiam probationem, quam dedit ille adolescens in iudicio, ob quam Rex iussit imponi silentium, in dicto casu maneat crimen inter terminos occulti?

12 Respondi affirmatiuè. Ratio est, quia eo ipso, quod crimen fuit deductum ad forum contentiosum, & reus ab illo se purgauit per testes, etiamsi essent falsi; si iudex eum à crimine absoluit, crimen manet inter terminos occulti, & Episcopus potest in irregularitate ex eo exorta dispensare, vt suprà diximus, cum Rodriguez, Henriquez, Sayro, Molina, Sanchez, Auila, Suarez, & alijs; sed sic est, quod in hoc casu reus se purgauit à delicto testibus falsis, Rex imposuit perpetuum silentium in hoc casu, pars illi veniam concessit; ergo ta-
13 le crimen manet inter terminos occulti. Probatur consequentia, quia ideò hoc delictum manet inter terminos occulti, quando reus absolutus fuit per falsos testes, quia cessauit motiuum illud deducendi ad forum contentiosum, quod fuit supplicium, quod reo infligendum sperabatur, & mansit tale crimen, ac si non fuisset deductum ad forum contentiosum, vt cùm prædictis Doctoribus latè probat Bonac. *d. 7. de censuris, q. 5. p. 1. n. 6.* Sed sic est, quod idem accidit iubente Rege imponi perpetuum silentium in hoc casu, & dimittente parte reo crimen: ergo etiam in hoc casu manet inter terminos occulti.
14 Confirmatur primò, quia verba accipienda sunt cum effectu *cap. relatum de clerico non residente*, sed hæc delatio ad forum contentiosum non habuit aliquem effectum, siquidem Rex iussit imponi silentium in tali casu; ergo tale crimen mansit inter terminos occulti, Vide Bonacinam, *suprà*. Confirmatur 2. quia iubente Regi imponi silentium in hoc casu, Reus non incurrit aliquam infamiam, vt casus postulabat; ergo tale crimen mansit inter terminos occulti. Consequentia est Bonacinæ, *de censuris d. 7. q. 5. p. 1. nu. 5.* Antecedens probatur, quia si reus incurreret infamiam, vel esset infamia iuris, vel infamia facti, non incurrit infamiam iuris, nam hæc non incurritur, nisi post sententiam declaratoriam iudicis, vt docent Azor, Sanchez, Farinacius, Peyrinis, & alij quos refert, & sequitur
15 Bordonus, *tom. 2. resol. 56. num. 4.* Non incurrit infamiam facti; nam hæc infamia tunc incurritur, quando delictum est publicum, & famosum; sed sic est, quod hoc delictum non fuit publicum famosum; ergo non produxit infamiam facti. Confirmatur 3. Quia, vt hoc delictum produceret infamiam facti, requirebatur, quod pars saltem per duos testes ex visu probaret delictum, vt cum Barbosa, & alijs latè probat Bordonus, *re-*
16 *sol. 56. nu. 53.* Sed sic est, quod nullus fuit testis, qui tale quid assereret, imò potius dixerunt homicidium fuisse fortuitum, & omninò casuale, & inculpabile; ergo tale crimen mansit inter terminos occulti.
17 Tum quia dato, & non concesso, quod tale delictum fuisset per duos testes ex visu probatum, adhuc dimittente parte crimen, & Rege iubente imponere silentium in tali casu, redactum est crimen ad pristinum statum, ac si non esset deductum ad forum contentiosum; siquidem iudicium terminatum est, & res in pristinum statum redacta est, vt ex se patet, sed quando iudex absoluit reum per sententiam definitiuam, vel ad instantiam, & reduxit rem ad pristinum statum; delictum manet inter terminos occulti, & nullam parit infamiam, etiamsi plures haberet testes contestes delicti, vt cum Couar. & alijs latè probat Sanchez, *de matrim. lib. 8. d. 34. nu. 57.* ergo idem dicendum est in nostro casu.
18 Confirmatur tandem, quia vt cum alijs probat Diana, *in summa, verbo Episcopus, nu. 34.* Vt huiusmodi irregularitas dicatur occulta, postquam deducta est ad forum contentiosum, sufficit, quod accusator per annum taceat, licet aliàs iudicium non absoluatur; Atqui in nostro casu accusator nec solùm tacuit per annum, sed impositum est illi à Rege perpetuum silentium in hoc casu; ergo multò magis à fortiori iste casus manet inter terminos occulti; ergo Episcopus potest dispensare in illo. Ita cum alijs Diana, *suprà*.

RESPONSIO AVTHORIS QVARTO QVÆSITO.

An dato quod istud crimen non maneret inter terminos occulti, posset Episcopus adhuc in hac irregularitate dispensare?

19 Respondi affirmatiuè, Ratio est, quia hoc homicidium fuit casuale: vt *suprà*, probauimus; sed Episcopus potest dispensare in irregularitate contracta ex homicidio casuali publico culpabili; vt docet Henriquez, quem refert, & sequitur Diana, *p. 7. tract. 3. resol. 31.* Marquinus, quem refert, & sequitur Ausonius, *verbo Episcopi iurisdictio in irregularitat. nu. 29.* ergo optimè potest Episcopus in hac irregularitate dispensare.

Confirmatur, quia etsi hoc homicidium fuisset publicum, si 20
iudicium iam, vt finitum, & reus punitus, adhuc Episcopus potest in hac irregularitate dispensare, vt docet Sanchez, *in summa lib. 2. cap. 11. num. 21.* Auila, Henriquez, Reginaldus, quos refert, Bonacina, *d. 7. de censuris, q. 5. p. 1. nu. 1.* Diana, quem refert & sequitur Ausonius, *verbo Episcopi iurisdictio in irregularitates, num. 24.* Sed in hoc nostro casu, iam iudicium est finitum, siquidem Rex iussit imponere in illo perpetuum silentium, & pars concessit reo veniam, ergo optimè potest Episcopus in hac irregularitate dispensare. Confirmatur, quia si reus post iudicium, & postquam est iudicatus tanquàm occisor, & irregularis, potest dispensari ab Episcopo, quia iam in iudicio fuit punitus, multò melius dispensari poterit ab Episcopo ille, qui nec occisor, nec irregularis fuit iudicatus, cum etiam iam defacto sit finitum iudicium.

RESPONSIO AVTHORIS QVINTO QVÆSITO.

An in foro conscientiæ possint idem efficere Regulares?

Respondi, regulares posse dispensare in hac irregularitate in 21
omnibus illis casibus, in quibus diximus posse Episcopum iure ordinario dispensare. Ratio est, quia regulares possunt dispensare cum sæcularibus ex priuilegio Sixti IV. *Bulla* 9. & Iulij II. *constitutione, quæ incipit dum ad sacrum Ordinem Minimorum*, in omnibus irregularitatibus, in quibus potest Episcopus iure ordinario, non solùm communi, sed etiam speciali per *cap. liceat* Tridentino, vt docet Veiga, Rodriguez, Henriquez, quos refert, & sequitur Portel, *in responsionibus ad casus conscientiæ, to. 1. casu 3. n. 1.* Belaliu, *verbo irregularitas, n. 12.* Lezana, *to. 3. verbo confessarius regularis, n. 10.* Bauni, *to. 2. tract. 11. q. 58. dicto 4.* Vbi affirmat hoc priuilegium esse in vsu. Vrbanus, *tract. 2. dist. 1. cap. 1. reg. 13.* Martia, *in quæstionibus regularibus, cap. 7. reg. 98. num. 8.* citans pro sua sententia Sanchez, Trullenc. & Dianam, quam sententiam referens Diana, *9. part. tract. 8. res. 50.* non eam contradicit; imò videtur eam probare; sed sic est, quod Episcopus potest in hac irregularitate dispensare iure ordinario, quando est occulta per *cap. liceat in Tridentino*, vt probatum manet ex Doctoribus citatis, & quando est publica per *cap. continebatur*, & *cap. ad audientiam de homicidio*, vt manet probatum: ergo optimè possunt Regulares in tali irregularitate dispensare, siue dicamus fuisse occultam, siue publicam.

Aduertendum tamen est, quod licèt verum sit, quod hæc dis- 22
pensatio à regularibus impertita sit etiam pro foro externo, vt docet Couarruuias, Henriquez, Corduba, Soto, quos refert Auila, *de censuris 2. p. d. 2. dub. 12.* Nauarrus, & alij, quos refert, & sequitur Sayrus, *de censuris, lib. 2. cap. 20. nu. 3.* Lezana, *tom. 5. in mari magno Minimorum, §. 40. nu. 113.* Coriolanus, *1. p. sect. 2. art. 4. nu. 1.* & alij, quos refert, & sequitur Trullenc. *in cruciatam, lib. 1. §. 7. c. 2. dub. 10. nu. 1.* Attamen,
vt habeat suum effectum, debet talis dispensatio acceptari à prælato, & dum non fuerit ab eo acceptata, debet reus haberi in 23
foro externo tanquàm irregularis, aliter namque turbaretur 24
tribunal prælatorum. Vide Trullenc. *sup.* & Castrum Palaum, *tom 4. disp. vnica, p. 25. p. 18. nu. 11.*

Vnde colligo, quod si dictus consulens voluerit accipere dispensationem in hoc casu à Regularibus, debet probare in foro
externo, quod ipse non incurrerit irregularitatem aliquam. 25
Nam licèt verum sit, quod hominem illum occiderit, homicidium tamen fuit omninò casuale, & inculpabile; & propter homicidium casuale, & inculpabile non incurritur irregularitas, vt sumitur *ex cap. lator, cap. ex literis 1. & 2. cap. significasti 1. cum exhibita de homicid.* & etiam ex declaratione Sacræ Congregationis apud Barbosam, *in collectanis Bullarum verbo homicidium*, & tenet D. Thomas, Panormitanus, Toletus, Soto, Nauarr. Corneio, & alij communiter, quos refert, & sequitur Lezana, *tom. 3. verbo irregularitas, num. 78.* Bordonus, *tom. 1. resol. 13. nu. 11.* Et ratio est, quia hoc homicidium fuit omninò inuoluntarium, ac per consequens inculpabile, & homicidium, quod inducit irregularitatem, debet esse peccatum mortale.

Nec obstat, si dicas, hunc hominem dedisse operam rei illici- 26
tæ, quando occidit hunc hominem; siquidem accepit scopletum cùm Rota eleuata ad humeros, res quidem nimis periculosa. Respondetur namque; hunc hominem accepisse scopletum illud, vt à dicto homine se liberaret, & hæc actio non erat illicita, sed bona, siquidem erat in propriam defensionem, vnde corruit argumentum. Tum quia accipere scopletum, & ponere illud super humeros, vel alteri illud dare, vt illud differret, non est dare operam rei illicitæ, si non præcessit aliqua suspicio, aut coniectura, quod vellet illud in aliquem explodere, vt docet cum alijs Bonacina, *de censuris, d. 7. qu. 4. p. 8. num. 35.* imò etiamsi præcesserit talis suppositio, vel etiam scientia, quod sequendum erat homicidium, vt docet Hurtado,

do, quem refert, & sequitur Ausonius, *verbo irregularitas, num.* 48. Et ratio est, quia accipere scopletum in manu, vel dare illud alteri, est actio indifferens, siquidem hoc armamentum ad plurima deseruit: sed in nostro casu accepit illud, vt ab eo non offenderetur; ergo non incurrit irregularitatem, eo quod dederit operam rei illicitæ; Ac per consequens exhibita hac probatione in foro externo, etiam falsis testibus, & lata sententia, quod non incurrerit irregularitatem à Vicario Generali, vel Episcopo, tunc optimè potest dictos consulens dispensari in hac irregularitate, quam verè contraxit, à regularibus, & postea sacris ordinibus initiari, & celebrare tuta conscientia; & sic in facti contingentia factum fuit Vlisipone anno 1659.

CONSVLTVM XVII.

De quadam simonia incursa in receptione cuiusdam Abbatiæ sæcularis.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Pensio non potest absque simonia imponi beneficio, absque licentia Papæ.*
3 *Quid si non ponatur beneficio; sed personæ beneficiarij pro vita sua.*
4 *Penitur sententia Sanchez.*
5 *Non potest imponi pensio etiam pro vita beneficiarij in beneficio, sine licentia Papæ absque simonia.*
6 *Omne pactum in materia beneficiali est prohibitum iure Ecclesiastico.*
7 *Pactum, quod inducit obligationem positiuam, est onerosum, & pretio æstimabile.*
8 *Potest absque simonia dari pactum, quod qui recipit beneficium, tribuat aliquid indeterminatum ex gratitudine illi, qui ei procurauit beneficium.*
9 *Secus si detur pactum de aliquo taxato, vel determinato.*
10 *Si pactum de dando aliquid determinatum etiam ex gratitudine esset licitum nunquam daretur simonia.*
11 *Grauamen, vel pensio non potest poni beneficio sine licentia Papæ.*
12 *Ponuntur aliqua argumenta in contrarium, & soluuntur.*
13 *Qui tantùm habet ius ad rem in beneficio non potest redimere vexationem, quando vexatio est immediatè circa ipsum beneficium.*
14 *Beneficiarius promittens pro vita sua aliquam donationem redituum beneficij absque licentia Papæ, præter pœnas impositas simoniacis, incurrit pœnas extrauagantis Ambitiosæ, de rebus Ecclesiæ non alienandis.*
15 *Ius recipiendi fructus Ecclesiæ computatur inter bona immobilia eiusdem Ecclesiæ.*
16 *Hypothecatio redituum Ecclesiæ per decem annos, est prohibita sub pœnis extrauagantis Ambitiosæ.*

1 QVidam homo N. desiderans, quod frater suæ vxoris haberet quandam diuitem Abbatiam sæcularem, vt inde ab Abbate de aliquo remedio prouideretur, erat enim pauper, consecutus fuit à quodam canonico Bracharensi fratre suo, vt prædicto fratri suæ vxoris tribueret in concursu dictam abbatiam, quod cum canonicus fecisset, post eius electionem in concursu ad Abbatiam, petiuit homo iste à dicto Abbate, electo, vt sibi quotannis donaret certos redditus cuiusdam Ecclesiæ prædictæ Abbatiæ, annexæ in vita ipsius Abbatis; & in casu quo ipse prædictam abbatiam renunciaret, illi dedisset quotannis in vita sua ducentos aureos ex pensione, quam sibi reseruasset in renunciatione ipsius abbatiæ. Respondit ipse Abbas, quod ipse absque dubio illi gratum soluturum post confirmationem Papæ ipsius Abbatiæ, interim tamen non posse dare, nec promittere daturum tales redditus, vel pensionem, eo quod esset absque dubio simonia. Noluit homo ille acquiescere, sed innixè ab eo postulauit, vt per publicum instrumentum talem donationem reddituum prædictæ annexæ, vel pensionis irreuocabilem illi fecisset, affirmans non esse simoniam, eo quod talis donatio in gratitudinem sui laboris, intercessionis, & consecutionis liberaliter optimè ei sine simonia fieri poterat, annuit tandem ipse Abbas, precibus illius conuictus.

Quæritur primo. An in hac donatione, & impositione prędictæ pensionis in dicta Abbatia, interuenerit simonia? Secundò an prædictus Abbas, incurrerit pœnas in iure contra simoniacos stabilitas?

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO.

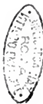
An in hac donatione, & impositione prædictæ pensionis interuenerit simonia?

PRo intelligentia huius consulti notandum est, duobus modis posse imponi hanc pensionem primo modo, primario in beneficio, ita vt transeat ad successorem, & hoc modo, certum est non posse beneficiarium absque simonia imponere pensionem in beneficio, absque licentia Papæ. Ita Sanchez, *lib. 2. consiliorum cap. 3. dub. 26. nu. 12.* Lessius, *lib. 2. de iustitia cap. 34. dub. 38.* aliique communiter. Secundo modo, potest imponi pensio ipsi personæ beneficiarij, & solum secundario ipsi beneficio, hoc est, quod hæc pensio tantùm daret pro tempore vitæ beneficiarij: Et in hoc censu controuertitur quæstio in præsenti. An iste Abbas per conuersum electus, ante Papæ confirmationem, possit imponere talem pensionem illorum reddituum illius annexæ pro vita sua suo beneficio. Et si detur iusta causa pertinente ad vtilitatem Ecclesiæ, dicunt aliqui posse illam imponere de consensu Episcopi. Ita Gigas, Oldrado, Felino, Antonius de Butrio, Ancatrano, Imola, & alij, quos refert Lessius, *vbi suprà.* Sed etiam in hoc censu non controuertitur quæstio; sed an Parochus sine causa pertinente ad vtilitatem suæ Ecclesiæ, & sine licentia Episcopi, vel Papæ, possit in suo beneficio imponere talem pensionem pro vita sua? 2 3

Pater Sanchez, *in consilijs lib. 2. cap. 3. dub. 26. nu. 12.* affirmat posse imponere parochum talem pensionem pro vita sua sine licentia Papæ, vel Episcopi, seclusa praua intentione, verba illius sunt. *Potest quis licitè promittere alicui, si aliquando obtinuerit beneficium, dare quotannis tantam partem fructuum ad suam sustentationem, hoc enim non est constituere pensionem super beneficium: pensio enim transit ad successores in beneficio, obligatio autem hæc non ad solùm est velle dare illi quotannis certam pecuniarum quantitatem ex redditibus beneficij; sic multi retentiores.* Huc vsque Sanchez. In cuius opinione optimè poterat hic Abbas, promittere marito suæ sororis, quod si ei impetraret beneficium, illi soluturum tantùm summam pecuniarum gratuito, & liberaliter, non ad obligandum illum, vt ei procuraret electionem, vel confirmationem beneficij, sed ad ei gratificandam diligentiam, quam ille, vt verus amicus, & parens imponeret, ad consequendum ei beneficium, vel illius confirmationem. 4

Verum quidquid sit de huius sanctij opinione. Ego existimo istum Abbatem, non potuisse imponere hanc pensionem in suo beneficio in quo solùm erat electus, non verò confirmatus, sine licentia Papæ, absque simonia: ita cùm communi sententia Bauni, *de beneficijs d. 11. qu. 11. lit. E,* Vrbanus, *tract. 3. tit. 7. de beneficijs fol. mihi 677.* Ratio est, quia omne pactum in materia beneficiorum est prohibitum iure Ecclesiastico, *cap. tua de simonia, & cap. de Ecclesijs, dist. 18. cap. cum pridem de pactis;* sed hic datur pactum in materia beneficiali; datur enim promissio acceptata soluendi redditus illius annexæ, vel certam pensionem quotannis, cum quo consequeretur beneficium alterius intercessione: ergo tale pactum est iniquum & simoniacum. 5 6

Confirmatur 1. quia pactum, quod inducit obligationem positiuam, est onerosum, & pretio æstimabile: sed hoc pactum inducit obligationem onerosam positiuam in beneficiario soluendi quotannis tantam summam, si alter consequatur illi collationem beneficij: ergo tale pactum est simoniacum. Confirmatur 2. quia licèt Cœlestinus, Valentia, Tannerus, & alij, quos refert Diana, *p. 6. tract. 7. resol. 42.* existimant posse dari pactum, quod qui recipit beneficium tribuat aliquid in gratitudinem illi, qui ei procurauit beneficium, vel pro labore, quem habuit in consequendo beneficio, vel pro compensatione alicuius damni, quod habuit illius procuratione, vt docet Suar. Valentia, apud Dianam, *to. 2. tr. 16. resol. 37.* Auson. *verbo simonia, nu. 7.* Hoc tamen non debet esse cum obligatione determinata ad tantam summam pecuniæ, nam fuse iam non esset remuneratio, sed pretium, siquidem vbi datur taxatio reputatur pretium; ergo licèt aliqua remuneratio possit peti à beneficiario, siue pro labore, siue damno, vel intercessione in opinione prædictorum doctorum, non debet tamen taxari, nec adduci ad certam summam; sed in hoc casu imponitur obligatio huic abbati, vt tribuat quotannis certos redditus vnius Ecclesiæ annexæ, vel certam, & determinatam pensionem; ergo datur pactum rigorosum, ac per consequens simonia. 7 8 9

Confirmatur 3. quia si tale pactum esset licitum, nunquam daretur simonia, vt ait Bordon. *in decision. decisione 131.* Siquidem posset fieri pactum hoc modo, da mihi, vel impetra mihi gratis beneficium, & ego gratis dabo tibi tantam summam, dum vixero ex redditibus beneficij; sed hoc est absurdissimum, ergo tale pactum est simoniacum. Confirmatur 4. quia hæc obligatio est quoddam grauamen, vel pensio, quæ imponitur beneficio; sed grauamen, vel pensio non potest à persona particulari imponi 10 11

imponi beneficio, sine Papæ authoritate, vt habet stylus curiæ, & docet communis opinio; ergo beneficiarius non potest imponere absque simonia talem pensionem in beneficio sine Papæ licentia.

12 Nec obstat, si dicas cum Sanchez, vbi *suprà*, hic non postulari aliquid debitum ex iustitia, sed tantùm ex gratitudine, & beneuolentia. Nam contra hoc est, nam eo ipso, quod datur pactum, & determinatur certa quantitas, iam datur rigorosa exactio, non solùm titulo gratitudinis, sed ex iustitia, & fidelitate; nam gratitudo non obligat ad rem particularem, vt docet Suar. *de simonia*, *lib.* 4. *cap.* 45. *nu.* 10.

Nec obstat, si dicas, quod hoc tunc procederet, quando tale pactum fieret antè electionem beneficij, secus si fieret, vt factum fuit post electionem, huius abbatis in concursum ad istam abbatiam, respondetur namque, quod beneficium adhuc non erat collatum, nec confirmatum, quando factum fuit prædictum pactum, & pacta, quæ fiunt ante collationem beneficij, sunt in ordinem ad consequendum beneficium; sed omne pactum, quod fit in ordinem ad consequendum beneficium est simoniacum, vt docet Candidus, *tomo primo disquisitione* 18. *art.* 38. *dub.* 2. imò & ipse Sanch. *loco citato*; ergo talem pactum proculdubio fuit simoniacum. Tum quia licèt tale beneficium iam esset collatum, parum interest, quod præcedat, vel subsequatur tale pactum ad collationem, vt constat *ex cap. cos q.* 20. iniuncta Glossa, & cùm alijs Bord *in decisionibus*, *decisione* 713. Tum, quia nostra quæstio versatur impositione pensionis, quæ prohibita est imponi, siue ante, siue post collationem beneficij, absque licentia Papæ; ergo Abbas iste nullo modo potuit imponere hanc pensionem in beneficio absque simonia.

Nec obstat, si dicas hic non exigi rigorosam pensionem, sed quandam liberalem donationem, & promissionem? Respondetur namque hanc instantiam esse quandam fallaciam, quo titulo liberalis donationis honestatur simonia, & qui hoc dicunt se ipsos seducunt, nam Pontio, vt definiunt Theologi, est ius non perpetuum percipiendi fructus ex alieno beneficio, vt definit Læsius, *vbi suprà*: sed hic imponitur huic Abbati quædam obligatio per pactum irreuocabile soluendi quotannis redditus vnius annexæ, vel certam summam pecuniæ cuidam personæ sæculari marito sororis suæ: ergo hæc obligatio est pensio laicalis, quæ in omni opinione est Papæ reseruata.

Nec obstat, si dicas, hanc obligationem, quæ imponitur huic abbati esse gratuitam, & liberalem. Nam huic obiectioni? Respondeo cùm Vidal, *in Arca vitali inquisitione* 1. *de simonia*, negando antecedens, Nam omne pactum rei determinatæ inducit obligationem repugnantem obligationi gratuitæ; siquidem ex tali pacto nascitur non solùm obligatio moralis, sed etiam ciuilis, & legalis; siquidem qui tenetur ex gratitudine, tenetur ex honestate, qui verò tenetur ex pacto, tenetur ex fidelitate, qui soluit ex gratitudine, soluit liberaliter, qui soluit ex facto, soluit ex iustitia: ergo tale pactum est simoniacum. Vnde damnatur ab Innoc. XI. sequens propositio, quæ est 45. ex damnatis ab hoc Pontifice.

Dare temporale pro spirituali non est simonia, quando temporale non datur tanquàm Pretium, sed dumtaxat tanquàm motiuum conferendi, & efficiendi spirituale, vel etiam quando temporale sit solùm gratuita compensatio quo spirituali, aut è contra.

Nec obstat, si dicas, istum Abbatem promisisse illos redditus dictæ annexæ ad redimendam vexationem, si enim illos non promisisset illi homini, procul dubio vexaretur ab eo, denegando ei pecuniam ad soluendas litteras Apostolicas, qua indigebat Abbas, & poterat petere ab examinatoribus synodalibus, vt eum exactè examinarent, & si inuenirent parum scientem, vt reuera erat, illum reprobarent; Sed vnicuique licitum est redimere vexationem iniustam absque simonia: ergo prædictus Abbas, promittendo dictam pensionem, nullam

13 commisit simoniam? Respondetur namque, quod hic Abbas cùm tantùm haberet per electionem ius ad rem, & non in re ab beneficium, vt ait Sanchez, *lib.* 2. *consiliorum cap.* 3. *dub.* 30. *numero secundo*, non poterat imponere pensionem super beneficium ad redimendum vexationem, etiam iniustam, sine licentia Papæ; omnis enim impositio pensionis in beneficio, sine licentia Papæ, etiam ad redimendam vexationem iniustam, est illicita, vt ait Sanchez, *lib.* 2. *consiliorum*, *cap.* 3. *dub.* 33. *num.* 3.

Nec obstat, si dicas, hanc doctrinam solùm habere locum in pensione rigorosa, hoc est in impositione pensionis in beneficio, quæ transit ad successores; atqui ille Abbas solùm promisit redditus illius annexæ in vita sua, quod non est vera pensio, quæ transeat ad successores, sed est velle dare illi personæ quotannis tantam summam ex redditibus beneficij, vt ait Sanchez, *lib.* 2. *consiliorum*, *cap.* 3. *dub.* 26. *num.* 12. ergo optimè poterat hic abbas illam promissionem facere ad redimendam vexationem absque simonia. Respondetur namque, quod ille Abbas, ideò fecit illam promissionem, vt re ipsa consequeretur collationem illius Abbatiæ, tollendo impedimenta denegationis pecuniæ ad consecutionem litterarum Apostolicarum, & consequendo fauorem in examine apud examinatores; sed qui tantùm habet ius ad rem in beneficio, vt habebat ille abbas, vt *suprà*, diximus, non potest medio aliquo temporali parare viam, vt sibi detur collatio beneficij, etiam si iniustè vexetur, vt ait Sanchez, *lib.* 2. *consiliorum*, *cap.* 3. *dub.* 30 *num.* 3. ergo iste abbas non poterat sine simonia facere talem promissionem ad consequendam collationem beneficij absque simonia.

Confirmatur, quia, qui tantùm habet ius ad rem in beneficio, non potest redimere vexationem, quando vexatio est immediatè circa ipsum beneficium, sed solùm quando est circa aliam rem distinctam, vt si vi detineatur, vel iniustè infametur, vel electores vi, vel subornatione impediantur, ne eligant, vel confirment, vt ait Sanchez, *lib.* 2. *consiliorum cap.* 3. *dub.* 3. *nu.* 6. Atqui in præsenti non datur talis vexatio, cum homo iste tantùm neget pecuniam, quæ sua est ad consequendas litteras, & tantùm postulet ab examinatoribus, vt faciant suam obligationem, & quod non approbent indignum; ergo hic nulla datur iniusta vexatio, quæ ab isto abbate redimi iustè possit, ergo tale pactum est vera, & rigorosa simonia.

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO.

An prædictus Abbas incurrerit pœnas in iure contra simoniacos stabilitas.

Respondi dictum abbatem facientem talem promissionem, & donationē redditum prædictæ annexæ absque licentia Papæ præter pœnas impositas simoniacis, incurrere pœnas extrauagantis ambitiosæ de rebus Ecclesiasticis, non alienandis, siue talis pensio fuerit solùm in vita pensionarij, siue pro vita beneficiarij. Ita Lessius, *suprà*, *num.* 206. Ratio est, quia ius recipiendi fructus Ecclesiæ computatur inter bona immobilia dictæ Ecclesiæ; ergo si Abbas alienat à se tale ius, & illud transfert in laicum, sequitur quod alienet bona immobilia dictæ Ecclesiæ; sed qui alienat bona immobilia Ecclesiæ, incurrit pœnas ambitiosæ: ergo præter pœnas impositas simoniacis incurrit prædictas pœnas. 14 15

Confirmatur, quia non est minor alienatio imponere sibi obligationem soluendi quotannis redditus dictæ annexæ cuidam homini laico, quàm hypothecare, seu conducere redditus dictæ Ecclesiæ per decem annos, sed hæc hypothecatio est prohibita sub prædictis pœnis Ambitiosæ, quia est alienatio bonorum immobilium Ecclesiæ, vt fatentur omnes: ergo à fortiori illa donatio talium redditum pro vita beneficiarij, erat vera alienatio prohibita in dicta extrauaganti, ac per consequens subiecta illius pœnis. 16

CONSVLTVM XVIII.

De communione, an liceat eam laico statim post mediam noctem sumere.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Aliqui Doctores affirmant posse sæcularem communicare ex deuotione, quacunque hora diei, dummodo sit ieiunus.*
3 *Contraria sententia probabilior est.*
4 *Extra noctem natalis Domini Sacerdos non celebrat absque priuilegio, nisi intra auroram, & meridiem.*
5 *Laici extra hoc tempus non possunt ex deuotione communicare, etsi ieiuni sint.*
6 *Quando dicatur aurora, explicatur.*
7 *In quibus casibus possit Sacerdos ante auroram celebrare, explicatur.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

Qvidam homo laicus habebat deuotionem à plurimis annis communicandi in die S. Claræ. Accidit autem, quod eadem die necesse fuit viam arripere ad alium locum statim post mediam noctem. 1

Quæritur, an possit statim post mediam noctem, vel ad vesperam, si ieiunus sit, accipere eadem die communionem, ex sacrario ab aliquo sacerdote; quem ad id habebat paratum.

RESPONSIO AVTHORIS.

Affirmant cùm Angelo, & Syluestro, Azor, 1. *p. lib.* 2. *cap.* 25. *q.* 8. Ausonius, *verbo communio*, *nu.* 70. Quorum ratio est, quia nullo iure, aut canone id prohibetur, neque est idem iuris de præcipienda Eucharistia, quod de sacrificio faciendo; ergo qualibet diei hora potest, qui rem diuinam non facit, Eucharistiam suscipere ex sacrario, si ieiunus sit. 2

3. Verum

3 Verum licèt hæc sententia satis probabilis sit, contrariam reputo certiorem. Hanc tenent expressè Bonac. *q. 5. de Eucharistia, p. 1. nu. 14.* Sylu. Sà, Tabiena, Henriquez, Suarez, Posseuinus, quos refert, & sequitur Bordonus, *tom. 2. resol 56. nu. 161.* Coninchus, *de sacramentis, q. 8. art. 10 nu. 85.* Ratio est, quia excepta nocte natalis Domini, Sacerdos non celebrat, nisi intra auroram, & meridiem, secluso priuilegio, vt docent
4 communiter DD. ergo nec etiam laici possunt communicare extra hoc tempus. Patet consequentia; quia tempus quo laici debent recipere Eucharistiam, debent regulari cum tempore, quo Sacerdos potest licitè celebrare; siquidem militant eædem rationes, & sic tenet vniuersalis consuetudo Ecclesiæ, & postu-
5 lat reuerentia tanto debita Sacramento; ergo seclusa die natalis Domini, laicus solum potest communicare eo tempore, quo Sacerdos potest celebrare; & hanc sententiam in his terminis docent etiam Rodrig. Filliuc. Cast. Pal. quos refert, & sequitur Diana, *9. p. tra. 7. res. 67.* Nec ratio pro parte contraria aliquid conuincit. Respondetur namque, quod licèt non detur aliquod ius expressum id prohibens, id tamen iam tenere vniuersalem Ecclesiæ consuetudinem, à qua recedendum non est ob tanti Sacramenti reuerentiam.

6 . Si tamen quæras, quando dicatur Aurora, in qua clericus, secluso priuilegio, potest licitè celebrare, & laicus communicare? Respondeo, esse per duas horas ante solis ortum. Vndè quando Sol oritur, hora sexta, potest clericus celebrare, & laicus communicare, hora quarta post mediam noctem. Ita Diana, Rodrig. Fernandes, Victoria, Paludanus, Piligianus, quos refert, & sequitur Trullenc. *praxi sacramentorum, lib. 3. cap. 8. dub. 15. nu. 5.*

7 Si tandem quæratur, an in aliquo casu possit clericus, ante hoc tempus missam celebrare? Respondeo, in casu grauis necessitatis posse: v. g. ad communicandum infirmum, vel ad communicandum personas, quibus non licèt iuxta patriæ consuetudinem è domo mane exire, si detur namque huiusmodi, vel grauis causa, poterit per tres horas ante auroram Missam celebrare, hoc est, hora secunda post mediam noctem, quando sol oritur hora quinta, & hora tertia post mediam noctem, quando Sol oritur hora sexta. Ita Nauarr. Henriq. Azor, & alij, quos refert, & sequitur Fagund. *in primo præcepto Ecclesiæ, lib. 3. cap. 17. num. 14.*

CONSVLTVM XIX.

De Communione, an sit danda indigno, ad euitandum graue damnum?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Peccatori publico, publicè deneganda est communio.*
3 *Si parochus denegando peccatori publico Communionem timeat graue damnum, potest ei dare communionem, si non detur contemptus.*
4 *Actio dandi Communionem ex parte ministri est bona.*
5 *Quilibet ad euitandum graue damnum potest permittere alterius peccatum, si non detur contemptus fidei.*
6 *Casu quo Sacerdos ob timorem grauis damni det Communionem peccatori publico, debet monere populum de causa, cur id fecisset, vt tollatur scandalum.*
7 *Quid si nec hoc efficere possit ob timorem alterius grauissimi damni.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVidam homo nobilissimus, qui viuebat in concubinatu publico, & notorio, petiuit Feria quinta Cœnæ Domini publicè à Parocho Communionem, quam cum ei Parochus publicè denegasset, eo quod publicè viuebat in concubinatu, eum minatus fuit prædictus homo, quod si in die Paschatis ei non tribuisset communionem, ei grauissimum malum inferendum.

Quæritur, An prædictus parochus possit ei licitè Eucharistiam ministrare; vel an teneatur eam ei etiam cum graui periculo propriæ vitæ denegare.

RESPONSIO AVTHORIS.

2 PRo explicatione huius casus suppono, prædictum parochum optimè fecisse, denegando prædicto peccatori publico Communionem, eo quod occasionem proximam non reliquerit, & in ea publicè perseuerauerit. Ita cum communi sententia Ioann. Sanctius, *in selectis, d. 3. num. 1.* Ratio est, quia, vt ei licitè tribueret Communionem, debebat talis peccator publicè ostendere se prædictam mulierem è domo eiecisse, & eam omninò per aliquod tempus reliquisse, vel debebat constare, quod mortua esset. Ita Nauarr. quem refert, & sequitur Ioan. Sanctius, *in selectis, d. 34. n. 12. & 15.* & alij communiter DD. sed nihil horum fecit iste peccator: sed publicè eam domi retinebat; ergo optimè fecit parochus ei publicè sacram Communionem denegando. His suppositis,

Respondeo ad casum propositum. Quod si prædictus peccator publicus, vel alius, qui sit in peccato publico, monitus à parocho, vt desistat à peccato publico, noluit ab occasione peccandi publica desistere, si parochus timet sibi mortem, vel aliud graue damnum ei denegando publicè Communionem posse prædictum parochum eis publicè dare communionem. Ita Thomas Sanchez, *lib. 4. de matrim. d. 4. nu. 12.* Ioannes Sanctius, *in selectis, d. 34. nu. 16.* 3

Ratio est, quia actio dandi communionem ex parte ministri est bona, & potest exerceri absque peccato, si detur causa excusans, etiamsi recipiens Eucharistiam male vtatur hac actione, dummodo non detur contemptus sacramenti, nec sit in odium fidei, vel religionis, sed hic, nec datur contemptus Sacramenti, nec postulatur Eucharistia in odium, vel contemptum fidei, vel religionis, sed tantùm ad satisfaciendum præcepto Ecclesiæ, vt euitentur censuræ, nullum enim alium finem habuit prædictus homo postulandi in Paschate Eucharistiam; ergo optimè poterat Sacerdos ad euitandam mortem, vel aliud malum graue in vita, honore, vel diuitijs, ei ministrare Eucharistiam, etsi publico peccatori, si enim ille male vsus fuit actione bona Parochi, sibi imputet; Nemo enim tenetur cum tanto damno, & onere desistere ab actione bona, qua recipiens si vellet posset benè vti, quod si noluerit, sibi imputet, non Sacerdoti; Sacerdos namque solum permittit malum illius, & non illud vult, nec intendit, imò de illo, quam maximè dolet. 4 5

Nec obstat, quod Populus videns dare communionem huic publico peccatori in peccato publico perseueranti scandalizetur. Respondetur namque cùm eodem Ioanne Sanctio, *suprà*, Parochum debere post communionem populum aduertere, se dedisse illi publico peccatori communionem, eo quod sibi mortem, vel aliud malum graue iustè timuerit. Quod si nec hanc satisfactionem exhibere possit, quia etiam timet graue damnum, patienter ferat, sidens Deum veritatem propalaturum, & interim oret pro eo. 6 7

CONSVLTVM XX.

De communione pro adimplendo Paschatis præcepto, an possit extra propriam parochiam ministrari.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Lex, & præceptum humanum non obligat, quando subditus absque graui nota, & periculo honoris non potest illud adimplere.*
3 *Qui absque graui nota, & periculo honoris non potest ire ad Missam in die festo, excusatur à præcepto, & censura, si detur de audienda Missa.*
4 *Sæculares qui confitentur, & communicant in Ecclesijs regularium, etiam pro adimplendo præcepto annuæ confessionis, & communionis sine licentia parochi, satisfaciunt his præceptis.*
5 *Possunt tolerari à parocho, etsi detur excommunicatio, quod omnes communicent ad adimplendum præceptum in parochia.*
6 *Regulares habens priuilegium ad confitendum, & communicandum sæculares in suis Ecclesijs, etiam ad adimplendum præceptum, sine licentia parochi.*
7 *Ordinarius non potest impedire hoc priuilegium regularium.*
8 *Ordinarius non potest præcipere suis ouibus, vt non confiteantur, etiam pro adimplendo præcepto annuæ confessionis cum regularibus.*
9 *Ponitur argumentum in contrarium & soluitur.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

IVssit ordinarius cuidam parocho sub excommunicatione, ne concederet licentiam alicui parochiano, vel parochianæ ad communicandum extra Ecclesiam parochialem pro adimplendo præcepto annuæ communionis. 1

Quæritur, an in casu vrgentis necessitatis, pura si mulier iuxta patriæ consuetudinem absq; nota honoris, vel quia vestes iuxta suum statum non habet non potest conuenire ad parochialem Ecclesiam, possit idem parochus dare communionem huic suæ parochianæ, in aliqua Ecclesia regularium, vel eremitorio, vel mittere aliquem sacerdotem, qui ei in tali eremitorio tribuat communionem, vel concedere illi licentiam ad communicandũ in Ecclesijs regulariũ, non obstante dicta Episcopi prohibitione.

RESPONSIO AVTHORIS.

REspondi affirmatiuè, ita communiter Doctores apud Palaum, *to. 1. tra. 3. d. 5. p. 3. §. 2. n. 3.* Ratio est, quia lex 2

vel præceptum humanum non obligat, quando subditus absque graui nota, & periculo honoris, & bonæ existimationis non potest illud adimplere; sed hic subditus sine graui nota, & periculo bonæ existimationis, & famæ, ratione patriæ consuetudinis, vel defectu vestimentorum, non potest conuenire ad Ecclesiam parochialem; ergo talis lex non obligat. Maior est communis inter DD. minor verò probatur, quia hæ eædem causæ sufficiunt ad deobligandam fœminam à præcepto audiendi Missam, etiamsi sit posita excommunicatio contra non
3 audientes Missam, vt docet Nauarrus, & alij, quos refert, & sequitur Trullenc. *in Decalogum, lib. 3. cap. 1. dub. 9. nu. 7.* Et à præcepto communicandi in Paschate, si absque prædicta nota, & in honore nequit ad priuatum sacellum noctu conuenire, vt tenent communiter DD. apud Palaum, *tom. 4. tract. 21. d. vnica, p. 15. nu. 5.* ergo idem dicendum est in præsenti casu. Et sic præceptum quando imperat, quod parochus non det licentiam ad communicandum extra Ecclesiam parochialem, intelligendum est, prudentialiter extra casum vrgentis necessitatis.

4 Imò addo, quod si parochiani talis parochiæ confessi, & communicati fuerint in Ecclesijs regularium, absque parochi licentia, etiamsi aliàs possent benè conuenire ad Ecclesiam parochialem sine vllo inconueniente, adhuc posse parochum, si
5 voluerit illos tolerare, & minimè teneri eos obligare ad communicandum in Ecclesia parochiali, etiam pro adimplendo præcepto annuæ communionis, absque eo, quod violet præceptum, etiam cum excommunicatione positum ab ordinario.

6 Ratio est, quia regulares habent priuilegium ad confitendum sæculares, & dandam eis communionem, etiam ad adimplendum præceptum annuæ communionis in suis Ecclesijs, vt docent Rodriguez, Sorbo, Veiga, quos refert Palaus, *to. 4. tr. 21. d. vnica, p. 19. nu. 4.* Ioannes de Crus, Beia, quos refert, & non impugnat Diana, *1 p. tr. 14. res. 73.* Fundaturque hæc sententia. *in priuilegijs Nicolai V. Pauli III. Pij IV.* quæ refert Diana, *suprà*, qui Pontifices concesserunt regularibus, posse dare communionem, etiam in Paschate ad adimplendum præceptum. licentia curatorum minimè requisita, & vt sic præcepto Ecclesiæ satisfacerent, non obstantibus contrarijs quibuscunque, vt testatur Fr. Ioannes à Cruce, *lib. 2. de priuilegijs c. 5. dub. 4. conclusione 3.* ergo optimè potest hic parochus consentire, vt oues suæ, etiam absque vlla necessitate communicent in Ecclesijs regularium ad adimplendum hoc præceptum, non obstante dicto præcepto, & excommunicatione imposita ab ordinario.

7 Patet consequentia, quia dicta ordinarij excommunicatio non potest eum obligare ad hoc, vt cogat oues suas non communicandum in Ecclesia parochiali, si ipsæ voluerint in Ecclesijs regularium communicare. Nam id esset impedire, & derogare priuilegium regularium, quod ordinarius efficere non potest; Nam cùm Papa sit parochus vniuersalis, potuit eximere oues illas ab illius iurisdictione quoad hoc præceptum, sicut non po-
8 test eis præcipere, quod non confiteantur in Ecclesijs regularium, etiam pro adimplendo præcepto annuæ confessionis; ergo parochus non dando talem licentiam, sed solùm permittendo, quod oues suæ communicent in Ecclesijs Regularium, satisfacit præcepto ordinarij, nec incurrit dictam excommunicationem; siquidem præceptum tantùm valet, quantum sonat, & cum aliàs ille licentiam prædictam non det, sed tantùm sinat eas vti priuilegio regularium, non facit contra dictum præceptum sui superioris, sicut non facit quando sinit eas vti priuilegio annuæ confessionis.

9 Nec obstat excommunicatio imposita à prælato. Nam huic obiectioni? Respondeo, Prælatum posuisse talem censuram, seclusis priuilegijs regularium, vel ad summum stando in opinione contraria, quæ negat hæc priuilegia regularibus, quæ etiam probabilis est; sed parochus potest optimè conformari nostræ sententiæ; quia quando prælatus præcipit aliquid sub excommunicatione, de quo est opinio probabilis, quod illud non potest præcipere, non tenetur subditus obedire, vt tenent Spinola, Ianuarius, & alij, quos refert. Diana, *9. p. tract. 9 resol. 41.* ergo non obstante tali præcepto, & censura, potest parochus stare nostræ sententiæ, & sinere, quod oues suæ communicent, etiam sine necessitate in Ecclesijs regularium recipiendo ab eis schedulas, in quibus detur authenticum testimonium ab ipsis regularibus, quod dictæ personæ in Ecclesijs suis communicarunt.

CONSVLTVM XXI.

De iure cuiusdam Parochi celebrandi certas Missas in sua Ecclesia.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Consuetudines laudabiles sunt obseruandæ.*
3 *Quid requiratur, vt aliqua consuetudo dicatur laudabilis.*
4 *Posita laudabili consuetudine datur actio illi, in cuius fauorem fuit introducta.*
5 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

Confratres Sanctissimi Sacramenti Ecclesiæ, S. Mariç montis Serrati. Oppidi Vienæ in Lusitania habuerunt consuetudinem à quadraginta annis, & amplius vocandi parochum eiusdem Ecclesiæ ad celebrandum eis quarta quaque dominica cuiuslibet mensis missam solemnissimam sanctissimi Sacramenti, exponendo in ipsa Missa sanctissimum Sacramentum, tribuendo ei stipendium consuetum pro eadem Missa, & assistentia illius magnæ solemnitatis. 1

Quæritur, an nunc possint prædicti Confratres alterum clericum, qui non sit parochus illius Ecclesiæ vocare ad celebrandum dictam Missam, & festiuitatem, relicto parocho.

RESPONSIO AVTHORIS.

Respondi negatiuè. Ratio est, quia ista consuetudo dicendi illam Missam, & celebrandi illam festiuitatem, & dandi illi parocho dictum stipendium pro tali Missa, & assistentia est laudabilis, & iuxta sacros canones, *cap. ex parte de censibus, & cap. ex parte Astensis de consensu prabendarum;* Sed sacri canones præcipiunt obseruari consuetudines laudabiles, vt constat ex *cap. ex parte;* ergo talis consuetudo obseruanda est. Maior; hoc est, quod vt laudabilis hæc consuetudo probatur, quia ad hoc, vt consuetudo laudabilis probetur, sufficit, quod per decennium, hi confratres ex voluntate sua soliti sint vocare dictum parochum, & dare illi prædictum stipendium pro tali sacrificio, & solemni assistentia illius festiuitatis; vt constat *ex cap. ad Apostolicam de simonia*, & ex Glossa, *notabili in cap. fin. de consuetudine in 6.* Siquidem vocando illum per tantùm tempus, & liberè tribuendo ei stipendium, censentur per allegata iura obligari ad semper illum vocandum, & dandum ei consuetum stipendium; sed posita laudabili consuetudine datur actio ipsi, in cuius fauorem est introducta ad eius obseruationem; ergo talis parochus non debet deturbari à sua possessione, sed manutenendus est in illa. Ita tenet Hostiensis, & Abbas, *in cap. suam nobis, num. 6. de simonia*, & alij quos refert, & sequitur Mor. *cons. 27. num. 9. & sequentibus.* 2 3 4

Nec obstat, si dicant Confratres, illos dedisse illud stipendium, & vocasse illum parochum ex mera voluntate sua; sed per illa, quæ sunt meræ facultatis, non introducitur consuetudo; ego cum illi liberè, & voluntariè illum parochum ad hoc ministerium vocassent. Ita nunc cum possunt liberè non vocare, sed loco illius vocare alium, cum hæc festiuitas sanctissimi Sacramenti non pertineat ad parochiam, sed sit festiuitas propria illius sæcularis confraternitatis, quæ fortè congregata fuit in illa parochia. Non obstat inquam, respondetur namque hoc non procedere, quando simul interuenit labor Sacerdotis, pietas causæ, & fauor animæ; sed hic interuenit labor Sacerdotis, pietas causæ, & fauor animæ; ergo prædictum argumentum non procedit in hoc casu. Maior patet, quia quoties per decennium datur aliquid ex mera voluntate, sed talis donatio non vt purè, sed cum aliquo respectu ad aliquem finem, est signum, quod ille qui talem donationem facit, vult inducere obligationem in fauorem animæ suæ; sed vocare talem parochum ad celebrandam dictam Missam, & festiuitatem, dando ei prædictum stipendium, non est donatio pura, sed habet aliquos dignos respectus, nempè quia Sacramenta ministrat, quia illis parochiæ curam habet, quia cætera onera sustinet, vt latè probat Mor. *suprà;* ergo per illam donationem, & vocationem, introducta fuit laudabilis consuetudo; ergo talis parochus manutenendus est in sua possessione, & non potest alius Sacerdos vocari, relicto parocho, & sic indicatum fuit in facti contingentia, *in supremo Senatu Portuensi, anno 1658.* 5

CONSVLTVM XXII.

De quodam ministro militiæ impediente milites suscipere statum clericalem.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Homo liber quoad electionem status nulli alteri homini, siue Regi, Papæ, Duci, &c. subditur.*
3 *Potest eligere statum, quem voluerit, præcipuè, si fuerit status perfectionis.*
4 *Milites possunt inuitis suis generalibus, & regibus eligere statum clericalem.*
5 *Vnicuique licitum est eligere perfectiorem statum, etiam repugnante*

gnante Rege, Papa, & proprio patre.
6 *Miles relicto cingulo militari potest sumere statum monachi.*
7 *Status Sacerdotalis perfectior est statu monachi nō Sacerdotis.*
8 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
9 *Generalis militiæ qui directè, vel indirectè impedit suos milites, ne suscipiant statum clericalem, vel monachalem, peccat contra iustitiam.*
10 *Incurrit excommunicationem in Tridentino*, sess. 24. cap. 9. *de reformatione.*
11 *Incurrit canonem 15. Bullæ Cœnæ.*
12 *Generalis militiæ, qui vexauit patrem sui militis, eo quod miles factus est sacerdos, peccauit grauiter contra iustitiam.*
13 *Tenetur ad omnia ei damna resarcienda.*
14 *Incurrit excommunicationem Trident.* suprà *relatam.*
15 *Incurrit canonem 15. Bullæ Cœnæ.*
16 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
17 *Sanctus Gregorius Papa procedit contra Mauritium Imperatorem, eo quod prohibebat milites fieri monachos.*
18 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVidam militum Generalis iussit comprehendere, & in vinculis detrudere Patrem cuiusdam sui militis, & illum coegit ad acceptandum cingulum militare, cum iam senex esset, eo quod eius filius, qui miles erat, ordinatus fuit absque licentia ipsius generalis ordine presbyteratus.

Quæritur, an prædictus generalis potuerit licitè obligare Patrem, vel fratrem prædicti militis, qui presbyteratum suscepit relicta militia, ad suscipiendum cingulum militare, eis inuitis, & an eos obligando ob illam causam incurrerit aliquas censuras in iure?

RESPONSIO AVTHORIS.

HIc casus erat quotidie obuius in hoc Lusitaniæ Regno, ob continua bella, quibus Lusitani ab Iberis premebantur? Sed iam nunc ob felicissimam, & honoratissimam pacem, quam cum Iberis celebrarunt anno 1668. quarta die Martij, iam ab hoc labore, Deo ita permittente, liberati sunt, faxit Deus, vt deinde hoc consilio non indigeant. Quia tamen in alijs locis accidere potest idem casus, etiam inter Lusitanos, qui per totum orbem contra infideles, & barbaras nationes militant, non incongruum videbitur, quid tunc senserim, explicare.

Pro huius casus explicatione suppono primò, prædictum generalem militiæ obligasse illum hominem ad suscipiendum cingulum militare ob eam solum causam, quia eius filius reliquit militiam, & factus est Sacerdos, & non quia alij deessent milites, quia si alios voluisset, multi erant iuuenes, quos poterat eligere ad cingulum militare. Vnde solum prędictum hominem comprehendit, & obligauit accipere cingulum militare, ad sic coercendos patres, ne promouerent suos filios milites ad clericatum.

2 Secundò suppono cum D.Thoma, 2.2 *quæst.* 104 *art.* 5. in corpore, nullum hominem liberum in electione status subijci alteri homini, siue Regi, siue Imperatori, vel Papæ, sed liberè
3 posse eligere statum, quem voluerit, & multò magis, si fuerit status perfectionis, & spiritualis, vt latè explicat Thomas Delbene, *cap.* 8. *de immunitate Ecclesiastica*, *dub.* 20. *sect.* 4. *n.* 5. His suppositis

Dico primò, Milites possunt inuitis suis generalibus, & Regibus eligere statum clericalem. Ita habetur *in cap. eos, qui*
4 *semel in clero* 20. *q.* 3. *& cap. si quis post baptismum, dist.* 51. Ratio autem est, quia vnicuique licitum est eligere perfectiorem statum, etiam repugnante Rege, Papa, vel proprio parente;
5 sed status clericalis perfectior est militia, vt ex se patet, & habetur, *in eodem cap. eos*; ergo vnusquisque illum licitè, & liberè eligere potest. Confirmatur, Quia miles relicto cingulo militari potest sumere statum Monachi, vt patet, *ex cap.*
6 *propositum monachi* 2. 20. *q.* 3. *& cap. eos* 2. 20. *q.* 3. & patet ex facto Gregorij Magni, qui Mauritium deterruit, eo quod pro-
7 hibebat milites fieri monachos, vt patet ex lectionibus Breuiarij die 12. Martij; sed status Sacerdotalis perfectior est statu monachi non Sacerdotis; ergo sicut quis liberè, etiam miles, potest eligere statum monachi, ita & sacerdotis.

8 Nec obstat *cap. si quis post Baptismum dist.* 51. Vbi dicitur, militem non posse transire ad statum diaconi, nisi ex dispensatione Pontificis. Respondetur namque cum Glossa, *verbo militauerit*, id intelligi, si irregularitatem contraxisset: in nostro autem casu, talis miles non contraxit irregularitatem, siquidem in bello adhuc inuentus non erat, erat enim à pauco tempore factus miles: ergo non erat, cur non posset ad statum Diaconi, & Presbyteri promoueri.

Dico 2. Generalis militiæ, qui directè, vel indirectè impedit suos milites, ne accipiant statum clericalem, vel monachalem,
9 peccat primò contra iustitiam, quia impedit hominis libertatem. Secundò incurrit excommunicationem in Tridentino, 10
sess. 24. *cap.* 9. *de reformatione*, vbi excommunicantur omnes illi, qui impedierint qualemcumque personam à susceptione status matrimonij, quæ censura extenditur ad illos, qui impediunt matrimonium spirituale, quale est ordo sacer, & status religionis, vt docet cum multis Delbene, *tom.* 1. *cap* 8 *dub.* 19. *sect.* 9. Tertiò incurrit canonem 15. Bullæ Cœnæ, siquidem facit con- 11
tra libertatem Ecclesiasticam, secundùm quam vnicuique liberum est eligere statum Ecclesiasticum, vel matrimonij. Ita cum multis Delbene, *de immunitate Ecclesiastica cap.* 8. *dub.* 19. *sect.* 9. *num.* 11.

Hinc fit hunc generalem equestrem, comprehendendo patrem illius militis, qui ordinatus fuit ordinibus sacris, & ve- 12
xando eum, & adducendo eum ad suum iudicium, eo quod eius filius, qui miles erat, factus sit sacerdos, peccasse contra iusti- 13
tiam, & teneri ad omnia damna resarcienda, procedit enim contra innocentem; siquidem pater non deliquit, etiam consulendo filio, vt fieret Sacerdos. Secundò incurrit excommunicationem *super relatam in Tridentino*, quia indirectè impediuit matrimonium spirituale, siquidem videndo hoc alij patres non 14
curabunt, quod filij sui milites fiant sacerdotes. Tertiò incurrit canonem 15. Bullæ Cœnæ, vbi anathematizantur, qui ad- 15
ducunt ad suum iudicium directè, vel indirectè clericos. Et quotiescumque vexantur patres, vel consanguinei, ob factum clerici, incurritur in hoc canone, vt docet Suarez *disput.* 22. *sect.* 2. *n.* 78. Alterius, *lib.* 5. *d.* 16. *cap.* 1. Vgolinus, Filliucius, Duardus, & alij quos refert, & sequitur Leander, *tr.* 3 *de censuris, d.* 15 *q.* 6. Et tandem incurrit in eodem canone, in quo excommunicantur impedientes libertatem Ecclesiasticam directè, vel indirectè, quam ipse absque dubio impediuit, impediendo saltem indirectè, quod milites fierent Sacerdotes; quatenus illorum patres vexabat.

Nec obstat, si dicas hunc generalem non processisse contra clericum, sed contra merum laicum. Respondetur namque cum 16
Suario contra Regem Angliæ, *lib.* 4. *cap.* 13. *num.* 6. quod quando proceditur contra Laicos, & grauamen ordinatur ad Ecclesiasticos, talis dispositio, seu processio, est contra libertatem Ecclesiasticam; sed hic licet processio fuerit circa laicum, grauamen ordinabatur ad filium clericum, siquidem ideò pater vexabatur; quia filius factus fuit clericus; ergo sic disponentes, & vexantes, incurrunt prædictum canonem bullæ cœnæ. Ita Laderchius, *consil.* 103. *num.* 5. *&* 9. Mandelus, *consil.* 8. *n.* 16. Delbene, *cap.* 5. *de immunitate Ecclesiastica dub.* 7. *sect.* 3. *n.* 2.

Nec obstat, quod hæc vexatio non sit cum animo offendendi libertatem Ecclesiasticam; siquidem sufficit, quod re ipsa lædatur directè, vel indirectè, vt cum multis docet Delbene, *cap.* 8 *sect.* 5. *num.* 2. Sed sic est, quod in hoc casu offenditur re ipsa indirectè libertas Ecclesiastica, siquidem ille pater solum fit miles, & comprehenditur, & in vinculis detruditur, eo solum, quia eius filius, vel frater clericus factus fuit, vt alij patres, & milites terreantur à suscipiendo statu Ecclesiastico, quod est contra hunc canonem bullæ cœnæ in secunda parte illius, vt dicunt multi Doctores: ergo sic facientes, statuentes, & ordinantes grauissimè peccant, & manent excommunicati.

Tandem probatur ex facto S. Gregorij Papæ; qui procedit 17
contra Imperatorem Mauritium, eo quod milites fieri monachos prohiberet, vt constat ex Lectionibus Breuiarij huius sancti, duodecima die Martij; Lectione 2. Mauritium Imperatorem eos, qui milites fuissent, monachos fieri prohibentem, à sententia deterruit. sed idem dicendum est de statu clericali, ne de monachali, ob similitudinem rationis, *vt suprà* diximus, & patet, *ex cap. eos, qui semel* 1. 20. *q.* 3. Ergo huiusmodi generalis deterrendus est à sua sententia, delinquit enim grauissimè contra libertatem Ecclesiasticam.

Nec obstat, quod plures milites suscipiant statum Clericalem, 18
& Monachalem. Nam huic obiectioni respondetur, non omnes velle esse Ecclesiasticos, nec habere scientiam, & alia requisita ad hunc statum. Et quando tot essent, qui hunc statum acciperent, quod valdè exercitus deminueretur, & deficerent, qui arma susciperent; tunc pertinebat ad Prælatos Ecclesiæ de illo prouidere, & numerum ordinandorum minuere, & non ad militum generales; mitterent enim manum in falcem alienam: quod & factum fuit, nam iste generalis, videns huiusmodi rationes, statim prædictum hominem liberum dimisit, & milites fieri clericos, & monachos liberè permisit, erat enim vir docilis, & summæ Christianitatis.

CONSVLTVM XXIII.

De quadam compensatione occulta facta ex bonis Regijs, à quodam Regio ministro.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Quoties Rex non tribuit suo officiali iustum stipendium, potest*

test officialis, si non habuit animum dimittendi, vti occulta compensatione vsque ad iustum stipendium.

3 *Stipendium dicitur iustum, iuxta æqualitatem meritorum ministri.*

4 *Minister qui acceptauit officium minori stipendio, quia non ausus est resistere Regi, potest occultè compensari vsque ad iustum stipendium.*

5 *Illud censetur iustum stipendium, quod similibus ministris ob idem seruitium à Rege tribuitur.*

6 *Quando rex indiget ministro, & nolit eum dimittere, potest minister compensari vsque ad iustum stipendium.*

7 *Iustum stipendium debitum cuidam ministro est illud, quod similibus personis solet tribui in regno; oppido, vel ciuitate.*

8 *Quoties constiterit salarium officialibus taxatum non esse iustum, possunt Officiales sibi occultè compensari.*

9 *Illud censetur iustum stipendium, quod lege, vel consuetudine taxatur.*

10 *Quando minister, vel famulus inuitus seruit, potest recipere iustum stipendium vtendo compensatione occulta, etsi pro minori pactitauerit.*

11 *Minister potest compensari in pecunia regis, quam accepit ad soluendum alijs officialibus regis.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVidam comes acceptauit à Rege officium, & dignitatem cum stipendio ducentorum quinquaginta aureorum pro quolibet mense, quo stipendio, etiam alij similes officiales seruiebant regi; Postea videns Rex stipendium illorum officialium, (erant enim quatuor,) tenuissimum esse, iussit illis, vno tantùm excluso, dare quolibet mense quingentos aureos.

Quæritur, an iste officialis regius, qui exclusus fuit, & cui non fuit stipendium auctum, licitè possit occultè ex ære Regis sibi compensari, surripiendo pro quolibet mense quingentos aureos, sicut Rex ipse præcepit alijs similibus officialibus soluere ex redditibus suis, attento quod iste officialis non minorem occupationem, vt alij habebat.

RESPONSIO AVTHORIS.

2 REspondi affirmatiuè; Ratio à priori est: Quia quotiès Rex tribuit suo officiali minus stipendium, quàm suis meritis debetur, talis officialis seu minister potest vti occulta compensatione vsque ad iustum stipendium, nisi aliàs cesserit voluntariè, aut condonauerit regi, vt docet cum multis Bassæus, *verbo compensatio, num.* 6. Sed sic est, quod in hoc casu non datur iustum stipendium huic ministro, & ille nunquam habuit animum dimittendi; ergo optimè potest occultè compensari. Maior est certa inter DD. minor verò probatur, quia iustum stipendium ministri, non est regulandum per voluntatem regis, sed per merita ministri, vt cum D. Thoma, Soto, Na-
3 uarro, & alijs latè probat Fragosus, *part.* 1. *lib.* 5. *d.* 13. *§.* 9. *num.* 97. Sed merita huius ministri sunt æqualia meritis illorum trium ministrorum, quibus Rex iussit dare quolibet mense quingentos aureos, tanquam iustum stipendium; ergo iste minister potest ex ære Regis compensari vsque ad hoc iustum sibi debitum stipendium.

Confirmatur, quia si Rex noluerit dare iustum stipendium iuxta æqualitatem meritorum, etiamsi minister acceptet officium cum minori stipendio, quia non ausus fuit resistere Re-
4 gi, vel quia non potuit se à tali officio excusare, optimè potest se occultè compensare. vt cum Nauarro, Medina, Vasquio, Lessio, & alijs docet Bassæus, *verbo compensatio, num.* 6. Sed in hoc casu non datur huic ministro iustum stipendium iuxta æqualitatem meritorum, & ille acceptauit tale officium ad redi-
5 mendam suam vexationem, & quia aliter non potuit; ergo optimè potest se occultè compensare. Minor in qua est difficultas, probatur, quia hic minister habet idem officium, ac cæteri tres officiales, & eundem laborem, & illi inseruit eadem perfectione, & labore, ac scientia, vt alij tres, vt omnibus notum est, nec negari potest; sed alijs tribus iussit Rex dare quingentos aureos quolibet mense, iudicandos debitos esse suis meritis; ergo cum merita huius ministri sint æqualia, aut maiora, signum est, quod stipendium debitum suis meritis, est idem, ac illud quod alijs à Rege impenditur; ergo si rex tale stipendium ei non tribueret, sicut alijs facit, iniustè facit, siquidem ei iustum salarium non soluit, ergo talis minister potest sibi occultè compensari.

6 Confirmatur, quia hic minister videns hoc stipendio se non posse sustentari, nec Regi debitè seruire, multoties à Rege postulauit licentiam ad declinandum in domum suam, quam licentiam semper Rex ei denegauit, eo quod illius seruitio maximè indigeret; sed quando Rex indiget ministro, & nolit eum à suo seruitio amouere, potest minister compensari vsque ad iustum stipendium debitum suis meritis, etiamsi minori stipendio antea cum Rege pactitauerit, vt cum Vasquio, Lessio, & alijs multis tenet Bassæus, *verbo compensatio, num.*6. & cum alijs Fragosus, *part.* 2. *lib.* 5. *d.* 13. *§.* 9. *num.* 199. ergo cum rex hic indigeat hoc ministro, & nolit eum relinquere, & non tribuat ei iustum stipendium suis meritis debitum, sequitur quod ipse sibi possit occultè compensari.

Confirmatur 3. quia iustum stipendium debitum cuidam ministro est illud, quod similibus personis solet tribui in regno, 7
oppido, vel ciuitate, vbi minister inseruit, vt cum Molina, Azor, Rebello, & alijs docet Lugo, *de iustitia, d.* 29. *nu.*62. Sed sic est, quod Rex præcipit dare alijs similibus ministris regni quingentos aureos quolibet mense, quia id reputauit stipendium debitum suis seruitijs; ergo iniustitiam facit huic ministro non ei tribuendo omne stipendium, quod alijs similibus tribuit; ergo patiens prædictam iniustitiam, licitè potest compensari; siquidem non ei datur stipendium, quod in regno similibus ministris ob eadem seruitia datur.

Confirmatur 4. quia quoties constiterit, quod salarium of- 8
ficialibus taxatum non est iustum, possunt officiales sibi compensari vsque ad iustum stipendium, vt cum Syluestro, S. Antonino, Molina, & alijs docet Fragosus, *part.* 1. *lib.* 5. *d.* 13. *§.* 9. *n.* 191. Malleto, *de iure militantis Ecclesiæ, lib.* 3. *p.* 1. *tit.* 7. *§.* 2. *n.* 6. Lugo, *de iustitia, d.* 29. *n.* 68. Fragoso, *p.* 3. *d.* 22. *§.* 5. *n.* 104. Sed sic est, quod constat hoc salarium huic ministro taxatum esse iniustum; ergo potest sibi occultè compensare vsque ad iustum stipendium: Minor in qua est difficultas probatur, quia ideò Rex præcepit dare quingentos aureos alijs tribus similibus ministris, quia non eis tribuebat iustum stipendium: ergo quingenti aurei, & non pauciores sunt iustum stipendium horum ministrorum.

Confirmatur quintò: Quia illud est iustum stipendium, quod 9
lege, & consuetudine taxatur, Lugo *de iustitia d.* 29. *num.* 62. Sed lege, & consuetudine, & diplomate ipsius Regis signantur etiam huic officiali quingenti aurei quolibet mense; ergo quamvis Rex alia ordinatione priuata medietatem illius stipendij auferat, si talis minister hanc medietatem illi non remiserit, optimè potest illam accipere occultè de bonis ipsius Regis. Patet consequentia, quia iste minister ideò acceptauit medietatem illius stipendij à Rege taxatam, quia amplius non potuit, & est inuitus in prædicto officio, multoties à Rege postulando, vt eum ab officio eximat, & liberet,
quia se non potest illa medietate stipendij sustentare; sed 10
sic est quod quando minister, vel famulus inuitus seruit, quia rex illum ad seruiendum obligat, potest recipere omne iustum stipendium; etiamsi de minori stipendio pactitauerit, & officium acceptauerit, vt cum communi sententia docet Bartolus, *verbo compensatio, num.* 6. & cum alijs Fragosus, 1. *p. lib.* 5. *d.* 13. *§.* 9. *num.* 197. & cum Lessio, & alijs multis Lugo, *de iustitia d.* 16. *n.* 79. Ergo idem potest facere iste minister, accipiendo occultè per modum compensationis vsque ad iustum stipendium à Rege taxatum sibi, etsi ad redimendam suam vexationem minori promiserit esse contentus.

Et addo, quod si iste minister non inuenerit alia bona regia
ad sibi compensandum, optimè potest sibi compensari ex pecu- 11
nia, quam à Rege accepit ad soluendum alijs ministris inferioribus stipendium debitum à rege; non obstante damno, quod inde sequitur alijs inferioribus ministris. Ratio est, quia qui habet pecuniam sui debitoris, potest vti compensatione illa, etiamsi tradita ei fuisset ad soluendum alteri creditori ipsius debitoris, vt cum Machado, Trullenc. docet Diana, *p.* 7. *tract.* 10. *resol.* 18. & cum Lugo, Ausonius, *verbo compensatio, n.* 3. Sed iste minister apud se habet pecuniam regis sui debitoris, ergo etiamsi ei tradita fuisset ad soluendum stipendia alijs officialibus inferioribus debita ab ipso Rege, potest sibi eam retinere, & occultè in ea compensari. Nec obstat damnum quod inde alijs officialibus sequitur, quia illud est indirectum, & per accidens, & nemo tenetur bono proximi prouidere cum graui dispendio proprio, vt docent communiter DD.

CONSVLTVM XXIV.

De intelligentia cuiusdam breuis pro educatione cuiusdam puellæ in Conuentu Carmelitarum excalceatarum.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*

2 *Ad introducendam consuetudinem sufficiunt duo actus.*

3 *Assuefactio est quid minus consuetudine.*

4 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

5 *Non obseruata forma, vel conditione dispensationis, non potest commissarius dispensare.*

6 *Dictio*, dummodo, *quando coniungitur actui perfecto, importat modum, & non conditionem.*

7 *Ponuntur quædam obiectiones in contrarium, & soluuntur.*

8 *Quando clausula, quæ in bulla apponitur tantum est modus,*

dus, & non conditio, dispensatio sine tali modo facta valet.
9 *Modus contrarius substantiæ dispositionis non illam annullat.*
10 *Talis modus habetur, tanquam non adiectus.*
11 *Conditio impossibilis de facto non annullat dispositionem vltimæ voluntatis.*
12 *Habetur tanquam non adiecta.*
13 *Idem dicendum est in dispensatione.*
14 *Dispensatio non potest obligare ad actum contrarium illi, in quo fit dispensatio.*
15 *Non est præsumendum Pontificem sibi esse contrarium in eadem dispositione, & sibi corrigere in continenti.*
16 *Qualibet dispositio, ita interpretanda est, vt vitetur contrarietas, & subita correctio.*
17 *Præsumptio validitatis actus est fortior, & efficacior cæteris præsumptionibus.*
18 *Clausula in fine dispositionis, non refertur ad capita præcedentia, quæ tali relatione fierent inualida.*
19 *Quando constat Pontificem voluisse dispensare, error notarij præter mandantis intentionem, non annullat dispositionem.*
20 *Intentio, potius quam verba attendenda sunt.*
21 *Non sunt æstimanda verba, quæ solita sunt apponi ex stylo notariorum, sed solum attendendum est ad intentionem mandantis.*
22 *Veritas potius, quàm scriptura, percipi debet.*
23 *Quando clausula apposita in dispositione non potest de facto personis substitutis conuenire, intelligitur apposita non de mente disponentis, sed ex notarij consuetudine.*
24 *Clausula accessoria, nō alterat naturā principalis dispositionis.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 Religiosæ Carmelitæ discalceatæ habent quandam constitutionem, in qua eis prohibetur recipere puellas educationis causa, sed recipiendæ debent habere quindecim annos completos, & solùm debent recipi ad statum religiosum iuxta eandem legem. Voluit autem quædam nobilis matrona introducere in quodam conuentu harum religiosarum duas puellas filias suas causa educationis, vt postea essent ibi religiosæ; impetrauit à Summo Pontifice licentiam, cum clausula dispensatiua legis earundem religiosarum in hac forma. *Discretioni suæ* (loquitur Pontifex cum Vicario Generali Ciuitatis Vlisiponensis) *per præsentes committimus, & mandamus*, vt eisdem Mariæ, & Beatrici, Monasterium prædictum educationis causa, etiamsi statuta dicti monasterij Apostolica authoritate forsan confirmata, inter alia nullam puellam in dictum monasterium educationis causa recipiendam, & admittendam esse disponant, dummodo ipsum monasterium puellas ex eadem causa recipere soleat, & illas actu retineat ingrediendi, & inibi donec nubere, aut habitum monachalem suscipere voluerint, degendi licentiam nostra Apostolica authoritate concedas, &c.

Quæritur, An illa clausula dummodo prædictum monasterium puellas ex eadem causa recipere soleat, & eas actu retineat, verificetur, eo quòd in prædicto conuentu recepta fuit, & adhuc existit educationis causa, quædam filia Serenissimi Portugalliæ Regis, cum quadam puella eam comitante. Secundò an dató, quod hoc exemplum non sufficiat, an maneat irrita dispensatio, eo quod in tali conuentu non datur consuetudo recipiendi dictas puellas educationis causa; vel an non obstanti tali clausula, possint prædictæ puellæ ingredi prædictum monasterium, & religiosæ eas recipere educationis causa.

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO.

An illa clausula, dummodo prædictum monasterium puellas ex eadem causa recipere soleat, & eas actu retineat, *verificetur, eo quod in prædicto conuentu recepta fuit, & adhuc existit, quædam filia Serenissimi Portugalliæ Regis, cum quadam puella eam comitante?*

2 Respondi affirmatiuè. Ratio est, quia ad introducendam consuetudinem sufficiunt duo actus, vt cum multis docet Bocella, Syluester, quos refert Suarez, *de legib. lib. 7. c. 10. n. 3.* sed in prædicto conuentu recepta fuit filia Regis, & alia puella eius socia, & adhuc retinentur, ergo iam verificata est clausula, dummodo prædictum monasterium puellas ex eadem causa recipere soleat, & eas actu retineat.

3 Confirmatur, quia Pontifex non postulat in hac Bulla rigorosam consuetudinem, sed quandam assuefactionem, quæ explicatur per illud verbum, soleant, sed hæc assuefactio est quid minus consuetudine, vt notauit Suarez, *de legibus, lib. 7. c. 10. nu. 3.* ergo illud exemplum filiæ Regis, & eius sociæ, sufficit ad verificandam clausulam huius dispensationis Pontificiæ hanc assuefactionem postulantem.

Nec obstat, si dicas, filiam Regis posse liberè ingredi monasterium propter suam dignitatem, & celsitudinem, & Pontifex non videtur loqui de illa, sed de alijs puellis, quæ non sunt de sanguine Regio. Respondetur namque quod quamvis probabile sit, quod præceptum clausuræ monialium non comprehendat filias regum, vt docet cum Sanchez, & alijs Pelizzarius, *tractat.* 10. *cap.* 5. *num.* 165. Attamen contrarium etiam est probabile, vt docet cum alijs Bonac. *quæst.* 4. *de clausura, part.* 14. Ergo stando in hac Bonacinæ sententia, tam prohibitum est filiabus regum ingredi monialium monasteria educationis causa, quàm alijs puellis: ergo cum hæc filia regis, & alia eius socia ingrederentur hoc monasterium educationis causa, & adhuc ibi retineantur, optimè probabiliter saluatur dispensationis Pontificiæ clausula, *dummodo prædictum monasterium puellas ex eadem causa recipere soleat, & eas actu retineat.* 4

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO.

An dato quod hoc exemplum non sufficiat, maneat irrita dispensatio, eo quod in tali conuentu non datur consuetudo recipiendi dictas puellas educationis causa, vel an non obstante tali clausula; possint prædictæ puellæ ingredi prædictum monasterium, & religiosæ eas recipere educationis causa?

Hvic quæsito difficilior est responsio, nam illa clausula, *dummodo soleant eas ex eadem causa recipere*, videtur importare formam, & conditionem; ergo non obseruata dicta forma, & conditione non posita non potest commissarius dispensare. 5

Verum ego existimo, in hoc casu contrarium dicendum esse, ad cuius probationem supponendum est, illa verba, *dummodo ipsum monasterium puellas ex eadem causa recipere soleat, & eas actu retineat*, non facere conditionem, sed modum; quia faciunt eundem sensum, ac ista dictio, *dummodo*, sed hæc dictio, *dummodo*, quando iungitur actui perfecto, vt do tibi hoc, dummodo hoc facias, non facit conditionem, sed modum, vt docet cum Rebuff. Tiraq. Mol. Sanch. *de matrimon. lib. 3. d. 33. num. 2.* Lezan. *verbo dictio num* 16. ergo cum illa clausula, *dummodo ipsum monasterium puellas ex eadem causa recipere soleat, & eas actu retineat*, iungatur actui perfecto, scilicet *verbo, committimus, & mandamus*, licentiam authoritate nostra Apostolica arbitrio tuo concedas, sequitur quod non fit conditio, sed modus. 6

Nec obstat, quod Pontifex postulet illam qualitatem, & solemnitatem in ipsomet actu, & rei effectione; siquidem cum non addat clausulam irritantem, *& non aliter*, non est conditio, aut clausula substantialis, sed accidentalis, & modalis, vt cum multis probat Suar. *de legib. lib. 5. c. 22. n. 4.* Vbi refert exemplum de iuramento à iudicibus, dando in principio libri iuxta *l. rem non nouam, C. de iudicijs*, quod in ipso actu postulatur, & tamen licet omittatur, actus est validus, vt ibi Glossa vltima notat, & Suarez ibi, & in simili casu resoluit Surdus, *tom. 4. consilio* 482. *num.* 9. 7

Nec obstat, quod in eodem actu det Pontifex primitus iurisdictionem, seruata tali forma, per quod videtur, quod actus factus sine tali forma erit nullus, etiamsi non addatur speciale verbum *irritans*, vt vult Suar. *de legibus, lib. 5. cap. 31. num. 8. & 9.* Nam huic obiectioni respondeo cum eodem Suar. *de legibus, lib. 8. cap. 31. num. 4.* quod hæc doctrina intelligitur, quando talis qualitas postulatur, vt necessaria tali actui; Atqui ad educandas puellas in quodam conuentu non est necesse, quod in tali conuentu sit consuetudo eas ibi educandi, siquidem hoc non est necessarium ex iure naturæ, nec positiuo, vt ex se patet; ergo dicendum est cum eodem Suario *suprà*, quod talis conditio, etiamsi postuletur in commissione iurisdictionis, quam committit Vicario Generali, non sit substantialis, sed tantùm modalis: His suppositis

Probatur nostra resolutio primò. Quando clausula, quæ in bulla apponitur tantùm est modus, & non conditio, dispensatio facta sine tali modo valet, vt docet Suarez *de legibus lib. 8. cap. 15. num. 3.* Sed hæc clausula in hac bulla tantùm est modus, & non conditio: ergo etiamsi non verificetur dispensatio valet. Secundò probatur. Quia modus contrarius substantiæ dispensationis, aut contractus, non illos annullat, vt tenet Bart. Castro, Salicetus, Alberic. Imola, Soto, & alij, quos refert Sanchez, *lib. 5. de matrimon. d. 19. num. 4* Imò talis modus habetur tanquam non adiectus, vt tenent Veruacius, Tabiena, Ledesma, quos refert Sanchez *vbi suprà*; sed hic modus, dummodo prædictum monasterium puellas ex eadem causa recipere soleat, & eas actu retineat, est contrarius substantiæ dispensationis in lege, per quam prædictis monialibus prohibetur habere tales puellas educationis causa; siquidem si tales moniales habent legem in viridi obseruantia non recipiendi puellas educationis causa ante decimum quintum annum, in qua dispensat Pontifex in eadem bulla, non possunt habere consuetudinem eas recipiendi educationis causa, quia iam talis 8 9 10

lis

lis consuetudo, si extaret derogat legem: ergo talis modus habetur tanquam non adiectus.

Deinde dato quod talis clausula non fuisset modus, sed rigorosa conditio, adhuc existimo, quod moniales possunt vti dicta
11 bulla absque eo quod verificetur talis conditio: quod sic probo. Quia illa conditio est impossibilis de facto, quia si tales moniales habent legem in viridi obseruantia, non recipiendi tales puellas educationis causa, est de facto impossibile habere consuetudinem eas recipiendi, siquidem admissa tali consuetudine, iam abrogaretur lex, vt est certum apud Doctores, & non indigerent dictæ moniales dispensatione legis ad recipiendas tales puellas educationis causa: ergo si Pontifex in eadem bulla dispensat in lege, quam habent prædictæ moniales non admittendi puellas educationis causa, conditio addita, dummodo sol ant eas recipere, est impossibilis de facto; sed conditio impossibilis de facto non annullat dispositionem vltimæ voluntatis, iuxta quam debet commensurari dispen-
12 satio Pontificis, vt docet Suar. *de legib. lib. 8. cap. 13. num. 3.* Imò habetur tanquam non apposita, vt cum Eman. de Costa, & alijs docet Mol *de iustit. t. 1. tract. 2. d. 206. num. 9.* & probatur *ex l. si quis ita institutus ff. de cond. instit.* ergo cum talis conditio sit impossibilis de facto, siquidem impossibile de facto est coniungere legem in viridi obseruantia non recipiendi tales puellas educationis causa, cum consuetudine eas recipiendi quando habetur talis conditio, vt non apposita, vt in testamentis, & vltimis voluntatibus; siquidem vt ait Suarez *suprà*, eodem modo philosophandum est in conditionibus bullarum Pontificum, quam in testamentis, & vltimis voluntatibus.

13 Confirmatur, quia Pontifex per dictam bullam dispensauit in dicta lege non recipiendi puellas educationis causa: ergo in tali dispensatione non intendit ponere conditionem habendi consuetudinem illas recipiendi. Patet consequentia, quia dispensatio non potest obligare ad actum contrarium illi, in quo fit dispensatio, vt docet Suar. *de legib. lib. 6. cap. 11. num. 3.* At-
14 qui in hoc casu, si talis conditio haberetur, vt apposita, dispensatio obligaret ad actum contrarium illi, in quo fit dispensatio; siquidem obligaret ad hoc, quod haberent consuetudinem recipiendi puellas educationis causa, contra legem inuiolabilem illas non recipiendi: ergo talis clausula habetur tanquam non apposita: siquidem non est præsumendum Pontificem voluisse, & noluisse concedere dispensationem; nam si tale quid præsumeretur, Pontifex esset sibi ipsi contrarius,
15 & se ipsum corrigeret in instanti, quod non est dicendum, nec verosimile, iuxta, *l. præcipimus in princip. C. de appell. l. cum hic status §. 1. in fine ff. de donation inter virum, & vxorem*: Et clausula illa, vt vitetur contrarietas, solet naturam suam mutare, vt probat Curt. sen. *in consil. 43.* testatur Aug. *Col. pen. in fin. ver.* & primo, vbi vult, quod potius sit superflua, quam quod correctionem inducat, Paris, *consil. 40. num. 35. verba, & etiam* quia per dictam clausulam, Siman. *de Coniect. vltim. volunt. l. 3. interpr. 3. dubitat. 4 colum. 3. num. 29.* Surdus, *in consilijs consil. 362. num. 15.*

16 Tum quia quælibet dispositio ita interpretanda est, vt vitetur contrarietas, Rota, *1. p. decis. 163. d. 14.* Et vt euitetur subita correctio, *l. non ad ea, ff de condit. & demonstr.* Alciatus *de præsumpt. regula 3 præsumpt 28.* Tum quia præsumptio
17 validitatis actus fortior, & efficacior est cæteris præsumptionibus, vt cum multis legibus, & doctoribus latè probat Rota, *in nouissimis decisionibus 2 p. decisione 26* Alciatus, *de præsumption. regul. 3. præsumpt. 44. num. 1.* Tum quia Clausula in fine
18 dispositionis, non refertur ad capita præcedentia, quæ tali relatione fierent inualida, *l. cum vulgari, ff. de dote præleg. l. talis scriptura*, & ibi Bartol. *de l. 1.* Ceuallos, *in practicis quæstionibus quæst. 928 num. 152.* Sed sic est quod talis clausula, si referetur ad dispensationem antecedentem in lege de non recipiendi puellas educationis causa, irritaret talem dispensationem, siquidem cras impossibile habere legem in viridi obseruantia, non recipiendi tales puellas; ergo talis clausula non est referenda ad dispensationem, sed habenda est tanquam non apposita.

19 Secundò probatur. Quia quando constat Pontificem voluisse dispensare, vel commisisse commissionem dispensationis alicui, error notarij præter mandantis intentionem non annullat dispensationem, vel commissionem, sed habetur, vt quid de materiali respectu dispensationis; vt cum Sanchez, & alijs docet Layman. *lib. 1. tract. 4. cap. 22. nu. 27.* In quouis nam-
20 que rescripto, & aiunt prædicti Doctores, intentio potius, quàm verba attendenda est, neque enim, vt ipsi aiunt: decet vt huiusmodi inuoluntarius error veritatis intentioni aliquid deroget; atqui dicta clausula fuit apposita errore notarij, siquidem non est præsumendum Pontificem dispensasse in lege cum clausula de facto impossibili, & contraria eidem dispensationi: ergo cum constet Pontificem voluisse dispensare, & de facto, dispensasse in lege, quæ prædictis monialibus prohibebat recipere puellas educationis causa, clausula quam addidit per errorem notarius, habet se de materiali, & præter mandantis intentionem, ac per consequens habenda est tanquam non apposita.

Confirmatur primò, quia non sunt æstimanda verba, quæ 21
solita sunt apponi ex stylo, & consuetudine notariorum, sed solum attendendum est ad intentionem concedentis, vt cum Bartol. notauit Mantica, *lib. 2. titul. 9. tom. 1. num. 3.* Et cum Alciato, Tiraquello, & alijs communiter, Ceuallus *in practicis quæstionibus q. 179. num. 1.* Nam veritas potius, quàm scriptura percipi debet, vt dicitur, *in l. plus valet quod agitur*, sed 22
sic est, quod talis clausula solet apponi ex stylo, & consuetudine notariorum in similibus concessionibus: ergo cum constet de mente Pontificis, qui voluit dispensare in dicta lege, non est æstimanda hæc clausula, quæ solet apponi in omnibus rescriptis huius qualitatis.

Confirmatur 2. quia quando clausula apposita in dispositione 23
non potest de facto personis substitutis conuenire, intelligitur fuisse appositam non de mente disponentis, sed ex notarij consuetudine, vt cum Socin. Paril. notauit Surdus, *tom. 2. consil. 236. num. 28.* ac per consequens, non annullat dispensationem, vt manet probatum; sed sic est, quod ista clausula non potest de facto conuenire tali conuentui monialium, siquidem si habent legem non recipiendi puellas educationis causa, non possunt habere consuetudinem eas recipiendi: ergo talis clausula habetur tanquam non adiecta.

Tandem probatur, quia clausula accessoria non alterat natu- 24
ram principalis dispositionis, *Clement. 1. de præbend.* Abbas, Decius, Craueta, Nata, & alij quos refert, & sequitur Surdus, *tom. 1. consilio 45. nu. 6.* Sed hæc clausula est accessoria dispensationi *in lege de non recipiendis puellis educationis causa*, quæ dispensatio fuit simpliciter posita in narratiua; ergo non debet alterare eandem dispositionem specialiter quando principalis dispositio compatitur, cum iuris dispositione, in quo casu non est inducenda correctio, nec ab ipso iure recedendum, vt cum Ripal. notauit Surdus, *tom. 2. consil. 265. num. 33.* Ergo cum principalis dispositio sit conformis iuri communi, iuxta quem possunt recipi puellæ educationis causa in conuentibus monialium, vt notauit Pelizzarius, *tractat. 10. cap. 4. nu. 176.* & patet ex decreto Sacræ Congregationis, quod ibi refert Pelizzarius, benè sequitur, quod non sit æstimanda talis clausula, nec corrigendam principalem dispositionem, sed quod possunt admitti prædictæ puellæ educationis causa, & sic factum fuit anno Domini 1658. in nostro Conuentu S. Theresiæ Vlisiponensi.

CONSVLTVM XXV.

De ordinatione ante legitimam ætatem cuiusdam regularis innixi priuilegio Benedicti III. & alijs concessis suæ religioni.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Regularis qui ordinatus fuit 22. anno ætatis suæ ordine presbyteratus, si casus est occultus, potest absque scrupulo ministrare in sacris.*
3 *Regulares ante Tridentinum poterant recipere ordinem presbyteratus anno 22. suæ ætatis ex priuilegio Benedicti III.*
4 *Prælati regulares possunt dispensare cum suis subditis, vt anno 22. suæ ætatis suscipiant ordinem presbyteratus.*
5 *Regulares possunt vti in foro conscientiæ suis priuilegijs contrarijs Tridentino.*
6 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
7 *Omnia oracula vsque ad Gregorium 15. sunt confirmata per bullam.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

Qvidam Regularis, cum tantùm haberet vigesimum secundum ætatis annum, innixus priuilegio Benedicti III. 1
qui concessit Benedictinis Vallesoleti, posse in ætate 22. annorum ad ordinem presbyteratus promoueri, vt testatur Crus, *in epitome lib. 2. cap. 3. dub. 6.* manifestauit suis Prælatis, se habere legitimam ætatem ad ordinem presbyteratus, quod supposito faciliter consecutus fuit demissorias à suo Prouinciali ad ordinem presbyteratus, & de facto ordinatus fuit prædicto ordine, postea cum iam primam missam esset celebraturus, incidit in vehementem scrupulum, an suspensus esset, & licitè posset ministrare in sacris, & his agitatus scrupulis,

Quæsiuit à me, an posset tuta conscientia ministrare in ordinibus sacris susceptis, etiam antequam adimpleat ætatem in Tridentino ad ordinem presbyteratus requisitam?

RESPONSIO AVTHORIS.

Respondi, quod cum casus sit omninò occultus, vt suppono, prædictum religiosum tutè posse absque scrupulo mi-

2 ministrare in sacris, non obstante quod non habet ætatem requisitam in Tridentino ad ordinem presbyteratus. Ratio est,
3 quia Regulares ante Tridentinum poterant recipere ordinem presbyteratus in ætate 22. annorum ex priuilegio, *suprà relato*
4 *Benedicti III.* & eorum Prælati poterant cum eis dispensare, vt in ætate 22. annorum reciperent prædictum ordinem presbyteratus, *ex priuilegio Innocentij VIII. & Iulij II.* Vt latiùs dixi in nostro directorio Regularium, 1.*p.tract.*2.*d.*1.*nu.* 63. Sed
5 regulares possunt in foro conscientiæ vti suis priuilegijs contrarijs Tridentino, ex priuilegio Pij V. quam concessionem à se reuocatam iterum innouauit Gregorius XIII. per viuæ vocis oraculum, vt testatur Amicus, *de ordine d.* 15. *sect.* 4. *num.* 48. ergo iste religiosus optimè potuit vti prædicto *priuilegio Benedicti III.* in foro conscientiæ ad recipiendum ordinem presbyteratus in ætate 22. annorum, non obstante reuocatione Tridentini *sess.* 25. *de reformatione cap.* 12. Ergo cum iam de facto vsus sit prædicto priuilegio suscipiendo ordinem presbyteratus in ætate 22. annorum, optimè potest sine scrupulo ministrare in sacris, cum aliàs casus sit occultus. Et hanc resolutionem debent tenere à fortiori omnes DD. qui dicunt, Regulares posse in foro conscientiæ vti suis priuilegijs contrarijs Tridentino, vt sunt Veiga, Henriquez, Beja, & alij, quos refert Diana, 2. *p. tract.* 2. *resol.* 59. Alias inconsequenter loquentur, vt aduertit Portel, *in dubijs regularibus verbo priuilegium*, *num.* 164.

6 Nec obstat, si dicas cum Dicastillo, *de ordine tract.*6.*dub.* 21. *disput.*1. De hoc priuilegio non posse dari vsum in foro interno, quin detur in foro externo; Nam Prælati regulares debent in demissorijs ferre testimonium de legitima ætate, iuxta Tridentinum, quod tamen salua veritate facere non possunt, si subditus re ipsa non habeat legitimam ætatem, iuxta Tridentinum: Non obstat inquam; Respondetur namque cum Amico, *suprà num.* 48. Hoc fieri posse, si Prælatus non exprimat in demissorijs ætatem; sed solum dicat, ordinandum habere legitimam ætatem. Et idem possunt religioni facere respectu suorum Prælatorum, dicendo se habere legitimam ætatem, hoc est, secundum priuilegium Benedicti III. quod refert Crus, *in Epitome lib.* 2. *cap.* 3. *dub.*6. vt de facto fecit iste Religiosus.

7 Nec obstat si dicas, concessionem illam Pij V. postea à Gregorio XIII. confirmatam, qua regularibus concedebat posse vti suis priuilegijs contrarijs Tridentino in foro conscientiæ, hodie non videri posse sustineri; nam cum fuerit viuæ vocis oraculum, iam est reuocatum, non solum à Gregorio XV. sed etiam ab Vrbano VIII. *in generali oraculorum reuocatione*. Respondetur namque, omnia oracula vsque ad Gregorium XV. fuisse confirmata per Bullam ab eodem Gregorio XV. ex certa scientia, vt latè probat Vidal, *in Arca vitali tit. de iurisdictione inquisitione* 4. *num.* 15. ac per consequens non censeri reuocata per illas generales reuocationes Gregorij XV. & Vrbani VIII. vt cum multis latè probat Vidal, *loco citato*, & ego ipse, cum alijs, *in nostro Directorio Regularium p.*1. *tractat.* 2. *d.*1. *sect.*2. §.1. *n.*63. *& sequentibus*.

CONSVLTVM XXVI.

De Regijs tributis, an possint occultè sine peccato mortali, & onere restitutionis defraudari?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Fraudantes vectigalia, & tributa iusta non peccant mortaliter, nec tenentur ad restitutionem.*
3 *Nemo tenetur soluere aliquod tributum iustum, si tale tributum ab eo non petatur.*
4 *Leges Tributorum non obligant ad non occultandum debitum, nec ad declarandum contractum fundantem debitum tributi.*
5 *Leges solum obligant ad soluenda tributa, si exactor ea petat, vel ad non decipiendum illum, si interroget cum iuramento.*
6 *Tributa ita recipiantur à republica, vt exacta soluantur.*
7 *Decima regia in Lusitania quomodo intelligantur, & sint à populo recepta.*
8 *Lex pœnalis pura, aut mixta non obligat in conscientia, nisi id expressè declaret legislator.*
9 *Leges quæ imponunt gabellas, tributa, & decimas, sunt puræ pœnales, aut mixtæ.*
10 *Quædam aduertentia proponitur.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVidam homo habebat quasdam proprietates, quas alijs commodabat, & vt decimam Regi integram non solueret, hac simulatione vtebatur. Faciebat scripturam commodati minori pretio cum commodatario, & postea commodatario ei per aliam scripturam faciebat aliam obligationem debiti, in qua continebatur residuum commodati. Veniebat exactor decimarum, quærebat scripturas commodati, vt inde sciret quantitatem decimæ soluendæ de prædictis prædijs, dabant ei scripturam, in qua solum erat dimidium pretij, quo erant prædicta prædia commodata, & exactores existimantes nullam simulationem ibi esse, nec inquirentes de alia scriptura anteriori, iuxta prædictam summam ab eo decimam postulabant.

Quæritur, an talis homo vtendo hac simulatione, & medietatem decimarum illorum proprietatum hac simulatione defraudando, peccasset mortaliter, & teneatur ad restitutionem?

RESPONSIO AVTHORIS.

RεSpondi, nec peccasse mortaliter, nec teneri ad restitutionem. Ratio est, quia probabile est fraudantes vectigalia, & tributa regia iusta non peccare mortaliter, nec teneri ad restitutionem, vt cum Lessio, Bonacina, Nauarro, docet Duardus, quem refert, & sequitur Diana, 1.*p. tract.* 10. *resol.* 19. sed huiusmodi decimæ in Lusitania, de quibus est sermo in præsenti, sunt quoddam regium tributum, & vectigal à rege institutum, præter decimam Deo debitam: ergo talis homo fraudando tale decimarum tributum, nec peccauit mortaliter, nec tenetur ad restitutionem. 2

Secundò probatur, quia est opinio probabilis, quod nemo tenetur soluere aliquod tributum iustum, nec tenetur ad restitutionem, si tale tributum ab eo non petatur, & quod quisque potest occultare titulum fundantem debitum tributi, ad hoc vt ab eo non petatur, vt abscondere merces, facere scripturas simulatas, & vti alijs simulationibus ad fugiendum solutionem tributi, vt docent Soto, Angelus, Veiga, Parladorus, Tabiena, Archidiaconus, Raimundus, Panormitanus, quos refert, & sequitur Thomas Hurtadus, *tom.*2 *tractat.*8. *cap.* 1.*resolut.*9. *a.*.*num.* 175. & vt probabile docet Sanchez *in consilijs*, *lib.*2.*cap.*3.*dub.* 9. *num.* 5. Sed hic homo nihil aliud fecit, nisi occultare titulum, ex quo tantam decimam debebat: ergo nec peccauit mortaliter, nec tenetur ad restitutionem. 3 4

Confirmatur, & declaratur. Quia leges tributorum non obligant ad non occultandum debitum, nec ad declarandum contractum, aut vectationem mercium, aut aliam similem actionem fundantem debitum tributi, quin potius nec obligant ad non occultandum simile debitum, seu fundamentum eius, ac proinde non est contra iustitiam occultè, vel palliatè venditionem facere, ne gabella petatur, ac denique solum obligant huiusmodi leges ad soluenda hæc tributa, si exactor, seu publicanus occurrat, & petat, vel ad summam ad non decipiendam illam, si interroget cum iuramento, vt docent Nauarrus, Angelus, Tabiena, Medina, Henriquez, Soto, Socinas, quos refert Suarez, *de legibus lib.*5. *cap.* 18. *num.*2. & vt probabile docet Sanchez, *in consilijs* loquens de omnibus tributis, *lib.* 2. *cap.*3. *dub.* 10. *numero* 5. & quando tributum est nouum, idem docet cum Caietano, Sà, Petro Nauarra, Molina, Fragosus, *part.* 1. *lib.* 3. *d.*8. *num.* 20. Sed hic homo solum occultauit contractum fundantem debitum tributi, nec ab exactore interrogatur de maiori debito, & alias tributum est nouum; ergo neque peccauit, nec tenetur ad restitutionem defraudando decimam, nec vtendo illa simulatione. 5 6

Tertiò probatur ratione, quia tributa, & decimæ, etsi iustissimæ sint, ita recipiantur à republica, vt exactæ, & postulatæ soluantur, & quod si debitores ab eis se possint excusare, non teneantur se ipsos offerre exactoribus, & publicanis; ergo cum publicani, & exactores ab hoc homine solum illud debitum, quod ille palliatum habebat in illis scripturis peterent, nec maiorem facerent diligentiam, quam efficere optimè poterant ex scripturis antiquis, sequitur quod talis homo, nec peccauit mortaliter, nec tenetur ad restitutionem defraudando prædictam decimam illa simulatione. 7

Confirmatur primò: quia decima in hoc Lusitaniæ regno, ita est introducta, quod vnusquisque soluit non rigorosam decimam, sed ex maiori parte suorum redditum, siquidem videmus, quod nemo soluit in rigore pro rata suorum redditum, sed ad arbitrium iudicum taxantium decimam, & ex confessione conductorum, imò ipse Rex optimè norit neminem integram soluere decimam, sed ad summum dimidiam, & tamen tacet, & tolerat; ergo cum hoc ferè omnes efficiant, non est cur hunc hominem hac simulatione vtentem non excusemus. 8

Confirmatur 2. quia satis probabile est, quod lex pœnalis pura, aut mixta non obligat in conscientia, ni id expressè declaret legislator, vt docet Villalobos, *tom.*1. *tractat.*2. *dif.*21. *n.*6. Nauarr. Gomes, Ioannes Andreas, Ceuallo, Decius, Angelus, Tabiena, Valent. Salas, quos refert, & sequitur Thomas Hurtad. *tom.*2. *tractat.* 8. *cap.*1. *resolut.* 9. *num.* 183. sed leges quæ imperant soluere gabellas, tributa, & decimas, sunt leges pœna- 9 10

pœnales puræ, aut mixtæ; ergo nemo tenetur in conscientia soluere tributum, gabellam, vel decimam, nisi ab eo petatur; & potest vnusquisque optimè vti omni simulatione, vel palliatione ad non soluendum quodcumque tributum, etsi iustissimum sit; ergo hic homo vtendo tali simulatione ad non soluendam integram decimam tutus est in conscientia.

Aduerte tamen, quod si à tali homine interrogetur cum iura-
11 mento, an maiori pretio illæ proprietates sint conductæ, quam continetur in instrumento, tenetur dicere veritatem, nam tunc tenetur respondere iuxta mentem iudicis interrogantis, vt benè notauit Sanchez, *lib. 2. consiliorum, cap. 3. dub. 10. num. 5.* Caiet. Sà, Nauarrus, Molin. & alij, quos refert, & sequitur Fragosus, *1. p. lib. 3. disp. 820.* & alij.

CONSVLTVM XXVII.

De quodam Abbate non residente ob litigium suæ Ecclesiæ, an teneatur restituere pro rata non residentiæ?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Parochus, etsi beneficium sit litigiosum tenetur residere.*
3 *Parochus potest ab Ecclesia abesse, si eius absentia necessaria fuerit ad occurrendum litigio super ius eiusdem beneficij.*
4 *Ad hoc non requiritur licentia Ordinarij.*
5 *Parochia qui non residuit absque aliqua causa approbata ab Ordinario, & de eius licentia vltra duos menses, tenetur restituere fructus beneficij pro rata absentiæ, inter sententiam iudiciæ.*
6 *Solum tenetur restituere fructus correspondentes residentiæ.*
7 *Pars fructuum correspondens residentiæ est æqualis parti correspondenti recitationi diuini Officij.*
8 *Quæ sit pars fructuum correspondens recitationi Diuini officij.*
9 *Abbas qui ex legitima causa de licentia Episcopi absfuit ab Ecclesia, facit fructus suos etsi non habuerit licentiam in scriptis Episcopi.*
10 *Quomodo sint comparandi fructus debiti ob defectum residentiæ.*
11 *In eis non potest dari compositio per bullam cruciatæ.*
12 *In parte fructuum, quæ restituenda est ob defectum culpabilem recitationis, potest dari compositio per bullam cruciatæ.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVidam Abbas erat in possessione cuiusdam Abbatiæ; in qua illi motum est litigium. Ipse vt litigio occurreret defuit per aliquod tempus residentiæ eiusdem Abbatiæ.

Quæritur an teneatur fructus, vel partem illorum restituere, & si solum tenetur partem fructuum restituere, ad quam partem teneatur?

RESPONSIO AVTHORIS.

2 SVppono talem Abbatem possidentem, etsi beneficium sit litigiosum, teneri residere, & officium diuinum recitare. Ita Bonacina *de tractatibus varijs d. 5. part. 5. num. 12.* Palaus, *tractat. 7. d. 2. part. 1. §. 2. num. 13.* contra Veigam, Rodriguez, & Ceuallos, quos refert *ibi* Palaus. Hoc supposito

3 Respondi talem Abbatem posse ab Ecclesia abesse, si eius absentia necessaria fuerit ad occurrendum litigio super ius eiusdem beneficij, absque eo quod teneatur restituere fructus dictæ Abbatiæ, vel partem illorum. Ita habetur, *cap. ex p. de clericis non residentibus*, & *cap. cum non deceat de electione*, & ita
4 decidit Rota coram Seraphino 4. Maij 1584. Et ad hoc non requiritur licentia Ordinarij. Ita Garcias, quem refert Bonacina, *suprà*.

5 Quod si prædictus Abbas omisit residere absque alia causa iusta, & probata ab Ordinario, & de eius licentia vltra duos menses, qui à iure ei conceduntur, tenetur restituere fructus pro rata absentiæ. Ita cum Vasquio, Palaus *tractat. 13. d. 5. part. 3. num. 4.* & alij communiter, & hoc etiam ante iudicis sententiam, quidquid dicant Nauarr. Layman, quos refert Bonacina *suprà p. 4. n. 7.*

6 An autem debeat restituere omnes fructus correspondentes tempori, quo culpabiliter omisit residere? Respondeo, solum teneri restituere fructus correspondentes residentiæ, ita Posseuinus, *de officio Parochi, cap. 1. numero 35.* Barbosa *de potestate Episcopi 3. p. allegat. 43. num. 101.* Bonacina, *suprà p. 4. num. 5.* & cum Vasquio, Palaus, *tract. 13. d. 5. part. 3. num. 4.* Bauni, *de beneficijs, d. 54. q. 3. lit. B. fol. mihi 462.* Ratio est, quia parochus, etiam absens potest exercere plura officia necessariæ suæ parochiæ, vt notauit Palaus, *tract. 7. d. 2. p. 7. num. 9.* ergo solum fructus correspondentes absentiæ debet restituere.

Quæ autem sit hæc pars fructuum correspondens absentiæ, seu residentiæ? variant Doctores. Palaus, *tract. 7. d. 2. p. 7. nu. 9.* ait, quod cum tot sint obligationes parochi, vltra residentiam, vix relinquitur pars aliqua, quæ ob omissum officium in loco beneficij restitui debeat. Et Bauni *de Beneficijs, d. 14. q. 9. lit. B. fol. mihi 462.* ait, quod ni vsu nunquam fuit, sic quod Tridentinum *sess. 23. cap. 1.* præcipit, curatos nempè, fructus absentiæ suæ culpabili correspondentes non facere, sed teneri eos in conscientia: etiam nulla declaratione secuta iudicis reddere, non puto cum eo rigore receptum esse, maximè si per eorum absen- 7
tiam Ecclesia damnum nullum sit passa, quia illis Vicarius cum authoritate interim dum abessent est propositus, Layman *lib. 4. tract. 2. cap. 6. n. 6.* hæc Bauni. Ergo si in opinione Palai, vix potest designari pars, quæ correspondeat absentiæ, & decretum Tridentini, in hac parte, in opinione Bauni, & Layman, non est receptum cum tanto rigore, meo videri, sufficiet pars, quæ correspondet omissioni recitationis diuini officij pro rata non residentiæ; ita vt quod si vltra duos menses sibi concessos à iure omisit residere absque causa iusta, & prælati licentia, restituat illam partem redditu um, quæ correspondet omissioni recitationis D. officij. Ita cum Barbosa, & Posseuino, Bonacina, *tom. 1 de tractatibus varijs, d. 5. p. 4. n. 5.*

Si tamen quæras, quæ pars fructuum correspondeat omissio- 8
ni recitationis? Respondeo, Bonacinam existimare esse quartam partem, *d. 1. de horis canonicis, q. 5. part. 3. num. 2.* Verum ego existimo, esse quintam partem. Ita cum multis Palaus, *tractat. 7. d. 2. p. 7. n 9.* Trullenc. *in cruciatam lib. 3. casu 2. num. 2.* Vnde iuxta opinionem horum doctorum, quintam partem fructuum debet prædictus Abbas restituere pro defectu residentiæ.

Aduerte tamen, quod si prædictus Abbas habuit iustam, & 9
legitimam causam absentiæ, si talis causa fuit approbata ab ordinario, etiamsi non habuerit licentiam in scriptis ad non residendum, facit prædictus Abbas omnes fructus suos in conscientia. Ita Lessius *lib. 2. cap. 34. dub 29. n. 158.* & cum Barbos. Moron. *responso 67. nu. 49. fol. mihi 284.*

Aduerte tandem, quod fructus, qui sunt restituendi ob de- 10
fectum residentiæ, debere expendi in fabrica parochiæ, vel in eadem Ecclesia ornando, vel meliorando illam, vel distribuendi sunt inter pauperes eiusdem parochiæ: Ita cum Garcia, & alijs Moronius, *Responso 67. num. 47.* Palaus, *tract 13. d. 5. p. 3. num. 5.* Et in hoc non potest dari compositio per bullam cruciatæ, vt docet cum Garcia, Moronius *ibi*, & cum alijs multis à se relatis Trullenc. *in cruciatam lib. 3. casu 2. num 6.* Secus dicendum est de illa parte fructuum, quæ restituenda est ob defectum culpabilem recitationis D. officij, quæ etiam est quinta pars: nam de his potest fieri compositio per bullam cruciatæ, exhibendo pro qualibet bulla quatuor vigenas, seu duos regales, vnum pro commissario, & alterum pro fabrica Ecclesiæ. Ita cum multis Palaus, *tract. 7. d. 2. p. 7. n. 9.* Trullenc. *in cruciatam lib. 3. casu 2. nu. 2. & 5.* Dixi culpabilem, quia quoties parochus absque peccato omisit recitationem, non tenetur ad vllam restitutionem: Ita communiter Doctores.

CONSVLTVM XXVIII.

De voto pœnali non habendi pollutionem cum certa circunstantia.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Quando est dubium de materia, ad quam se extendit votum, attendenda est intentio vouentis.*
3 *In materia pœnali, benignior pars amplectenda est.*
4 *Religiosus qui fecit soluere sæcularem in aliquorum sententia non tenetur exprimere in confessione suum votum, si in se non habuit pollutionem.*
5 *Religiosus ex voto castitatis tenetur vitare omnem actum turpem in se, & in alio.*
6 *Qui fecit votum non habendi pollutionem cum altero, non tenetur ex vi voti vitare omnem actum turpem in se, sed tantùm pollutionem.*
7 *Quid si talis homo anceps sit de sua intentione in vouendo.*
8 *Dubitans de voto non tenetur ad votum.*
9 *Quid si vouens suspicetur, se votum cum tali extensione fecisse.*
10 *Votum conditionale, etiam posita conditione, potest commutari, vel dispensari à regularibus.*
11 *Idem dicendum est de voto pœnali.*
12 *Quid si votum sit in fauorem Ecclesiæ, vel tertiæ personæ.*
13 *Quæ obseruanda sunt in dispensatione, vel commutatione horum votorum à regularibus, pro illorum rectà dispensatione, vel commutatione.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVidam homo fecit votum non habendi pollutionem cum quodam adolescente, cum quo solebat eas habere, sub pœna dandi certam summam pecuniæ cuidam Ecclesiæ, vel pauperibus, successit quod fecit habere pollutionem huic adolescenti, sed ipse homo pollutionem in se ipso non habuit.

Quæsiuit à me, an fregerit suum votum, & teneatur dare summam pecuniæ promissam Ecclesiæ, vel pauperibus. Et in casu quo teneatur soluere dictam summam, an possit talis pœna per bullam cruciatæ commutari, vel dispensari à regularibus?

RESPONSIO AVTHORIS.

2 PRimo quæsito Respondi in primis attendendam esse intentionem vouentis, nam si ille habuit intentionem se obligandi tali pœnæ in casu, quo habuerit aliquem actum luxuriosum cum tali adolescente, certum est teneri ad pœnam faciendo eum polluere. Verum si solum habuit intentionem se obligandi in casu, quo ipse habuerit pollutionem cum illo, tunc certum est, non incurrisse talem pœnam, cum talem pollutionem cum illo non habuerit. Si verò non constet de alia intentione, sed solum constet de voto non habendi pollutionem cum illo, tunc existimo, quod si in se ipso non habuit pollutionem, non fregisse votum, ac per consequens non teneri ad pœnam.

Ratio est, quia votum fecit non habendi pollutionem cum tali adolescente, & non, non habendi alios actus venereos cum illo, nam si talem intentionem haberet, non esset votum non habendi pollutionem cum illo, sed non habendi aliquem actum turpem cum illo; sed ille tantùm expressit pollutionem,
3 & non alios actus turpes; ergo non habuit intentionem se obligandi, etiam si alios actus turpes cum illo haberet, sed tantùm, si pollutionem ex parte sua cum illo haberet, patet consequentia, quia cum simus in materia pœnali, benignior pars amplectenda est, vt docent communiter Doctores.

Confirmatur, quia in opinione aliquorum Doctorum,
4 Religiosus, qui fecit habere pollutionem sæculari, absque eo quod ipse religiosus in se ipso illam haberet, non tenetur exprimere in confessione suum votum; siquidem suum votum solum erat non habendi pollutionem in se ipso, & non in altero, vt cum Caramuele, ait Diana, *tractat. 11. resolut. 27.* Tamburinus, *in methodo confessionis lib. 2. cap. 5. §. 10. num. 66.* Ergo à fortiori idem dicendum est in nostro casu. Patet conse-
5 quentia, quia licet prædicta sententia non sit vera, sed falsissima, eo quod Religiosus ex voto castitatis tenetur vitare omnem tactum turpem in se, & in alio; attamen in nostro casu venit ad rem; Nam iste homo, non tenetur ex vi voti
6 vitare omnem tactum turpem, etiam in se, sed tantùm pollutionem cum illo adolescente; ergo cum ipse non habuisset cum illo ex parte sua pollutionem, sed tantùm eam illi causasset, non fregit votum, siquidem votum erat non habendi pollutionem in se ab illo adolescente excitatam, & non excitandi eam in ipso adolescente, nisi aliàs constet de alia intentione, quando vouit. Ita expressè Tamburinus explicans suam sententiam, prout testatur Tancred. *tom. 2. tractat. 1. q. 115. versu, nota etiam.*

Nec obstat, quod iste homo anceps sit, & nesciat, an eius
7 intentio se extenderit, non solum ad votum non habendi pollutionem cum tali adolescente, sed etiam nec habendi tactus turpes cum illo, nec & illum excitandi ad pollutionem. Non obstat inquam, nam cum dubitet, an se ad omnem tactum turpem vitandum se velit obligare, liber est ab obligatione voti; quia dubitans de voto, non tenetur ad votum, vt tenent communiter DD. quos refert, & sequitur Tancred. *suprà q. 6.*
8 Quod verum est, etsi vouens suspicatur se tale votum cum illa extensione fecisse, vt docet Garcia, *de beneficijs tractat. 2. c. 2. n. 23.* Layman, Bardi, Sanchez, Diana, quos refert, & sequitur Tancred. *ibi.*

9 Sed dato, quod tale votum fuerit non excitandi meis tacti-
bus, etiam pollutionem in illo adolescente, potest optimè tale
10 votum commutari, & dispensari, etiam postquam cum illo habuit pollutionem. Ratio est, quia hic, vel fuit vnum tantum votum dandi talem summam pecuniæ, casu quo talis homo cum illo adolescente habuisset pollutionem, in quo casu votum est conditionale, & posita pollutione transit in absolutum dandi talem pecuniam, vel fuere duo vota, vnum non habendi pollutionem, quod est absolutum, & alterum dandi tantam summam pauperibus, si illam habuisset, & quamuis primum votum, quoad actum præteritum iam non possit dispensari, cum pollutio iam fuerit habita, & votum sit violatum, potest tamen dispensari quoad futurum. Et idem dicendum est de voto dandi tantam summam, nam licet per positionem pollutionis transierit in absolutum, & obliget ad dandam talem
summam, adhuc potest commutari, & dispensari, sicut alia 11
vota absoluta. Ita Sanchez, *lib. 4. moralium cap. 56. num 32.* debet tamen commutari in materia æquali. Ita Sanch. z, *ibi.*

Nec obstat, quod tale votum fuerit in fauorem Ecclesiæ, vel tertiæ Personæ. Nam id non interest, vt cum multis resoluit Sanchez, *lib. 4. moralium, cap. 41. num 7. & sequentibus.* Imò addo, quod ad commutandum, vel dispensandum hoc votum,
non est necesse quod persona, quæ fecit prædictum votum, 12
quando petit dispensationem voti, dicat se fecisse votum dandi certam eleemosynam, si habuisset pollutionem cum tali adolescente, sed sufficit, si dicat se fecisse votum dandi certam
summam pecuniæ tali Ecclesiæ, vel pauperibus, & quod vult 13
in tali voto dispensari, vel commutare: nam habere, vel non habere pollutionem, solum fuit conditio, qua posita, votum transit in absolutum, & iam non dependet à dicta pollutione. Ita cum Sanchez, Layman, & alijs Palaus, *d. 1. part. 18. numero 5.*

CONSVLTVM XXIX.

De Abbatissa, an possit præcipere monialibus in virtute Spiritus sancti, & sub præcepto.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Abbatissa potest imponere præcepta obligantia ad mortale, si materia grauis sit in ordine ad regimen Monasterij.*
3 *Quæ erit materia grauis in hoc casu.*
4 *Abbatissa habet potestatem ciuilem, œconomicam, & domesticam.*
5 *Hæc potestas Abbatissæ est subordinata Prælato.*
6 *Tacita voluntas Prælati est, vt talia præcepta non imponat, illo inconsulto, toti communitati.*
7 *Mulieris prudentia insufficiens est ad imponenda præcepta sub mortali toti communitati, inconsulto Prælato.*
8 *Aliqui DD. negant Abbatissam posse imponere præcepta sub mortali in ordine ad finem supernaturalem.*
9 *Contraria sententia est satis probabilis.*
10 *Probatur ratione.*
11 *Abbatissa non est incapax potestatis spiritualis, ex concessione sedis Apostolicæ.*
12 *Abbatissa habet aliquam iurisdictionem concessam à confirmante regulam, & dimanantem à voto obedientiæ, saltem quoad punienda delicta monialium.*
13 *Hæc potestas in suo exercitio est subordinata superiori.*
14 *Hæc facultas in ferè omnibus monasterijs est coarctata, & sopita à superioribus.*
15 *Ponuntur aliqua argumenta in contrarium, & soluuntur.*
16 *Præceptum sub mortali impositum à quadam Abbatissa cuidam moniali fuit nullum; eo quod hæc potestas illi coarctata esset à superiore.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

QVædam Abbatissa sciens certo quandam monialem non re- 1
citare D. officium, ad quod tenebatur ex regula, præcepit ei in scriptis in virtute Spiritus sancti, & sub præcepto formali obedientiæ, vt diuinum officium recitaret.

Quæritur, an tale præceptum obligaret dictam monialem sub mortali?

RESPONSIO AVTHORIS.

IN primis suppono, Abbatissam, vel Priorissam posse impo- 2
nere præcepta obligantia ad mortale, si materia grauis sit, vel ad veniale, si materia leuis sit, in ordine ad regimen Monasterij, vt si præcipiat ne literas recipiant, aut donaria, ne loquantur cum sæcularibus, ne ad hortos, aut portas exeant, ne per crates Ecclesiæ sermones habeant cum sæcularibus; quæ præcepta, si ad meram reformationem, & ad regulæ obseruantiam maximè conducant, materia grauis erit, & obligabunt sub mortali, vt notat Sanchez, *lib. 6. in Decalogum, cap. 1. numer. 17.* Ratio est, quia Abbatissa habet ad minus potestatem ci- 3
uilem œconomicam, & domesticam non solum, qualem matres respectu filiorum, sed maiorem, siquidem illæ non ha-
bent talem potestatem per regulam approbatam à sede Apostolica, 4
vt Abbatissæ ad conseruandam familiam sibi subiectam in pace, & recto regimine; ergo potest imponere præcepta obligantia, ne pax communis corruat, ne regula dilabatur, ne obseruatio præceptis fiat, eaq; moniales ex vi subiectionis per votum obedientiæ solemne tenebuntur exequi, iuxta materiæ grauitatem.

Aduerte tamen hanc potestatem Abbatissæ subordinatam es- 5
se Prælato, qui plenam habet in monasterio iurisdictionem spiritualem: Vnde si Prælatus inhibuerit Abbatissæ, ne ipso inconsulto

fulto prædicta precepta imponat, non potest Abbatissa talia pre-
6 cepta, illo inconsulto imponere; Et hæc est tacita, & virtualis voluntas Prælati, vt toti communitati similia præcepta non imponat, eo inconsulto, vel non approbante, nisi aliter expresserit, siquidem id expedit ad bonum communitatis; mulieris enim
7 prudentia insufficiens est ad imponendam obligationem sub mortali toti communitati suo præcepto, sicut non est sufficiens per se ad ferendam legem obligantem totam communitatem, nisi adiecto virorum sapientium consilio. Ita & benè Hurtado *de congrua sustentatione tom.2.lib.6.resol.9.§.1.n.1026.*

8 Tota igitur difficultas est, an Abbatissa possit alicui moniali in particulari imponere præceptum, non solum in ordine ad ciuilem, & politicam gubernationem domus, vt potest prætor alicuius ciuitatis, sed etiam in ordine ad finem spiritualem, vt est præceptum recitandi diuinum officium, quale fuit præceptum, quod imposuit hæc nostra Abbatissa, vel præceptum ieiunandi in ieiunijs ordinis, vel Ecclesiæ, vel audiendi Missam diebus festis, &c. Et partem negantem tenet Sanchez, *lib.6. decalogi, cap.1.n.17.* Soto, *in 4. dist.20. q.1. art.4. col.7.* Ludou. Lopez, *p.2. in tract. cap.1.* Barthol. de Ledesma, *in summa sacram* Vbi de clauibus, *dis.4. dub vltimo.* Martinus de Ledesma, *2.p.4.q.vnica de clauibus dis.5* Henriq. *lib 6. de pœnitentia, cap 2. n.3. & 4.* Syluester *verbo Abbatissa, n.1.* Rodriguez, *to.1. q.12 art.2. & q.15. art.1.* Portel, *in dubijs regularibus, verbo Abbatissa, n.1.* Valentia, *tom.4.d.7.q.16.p.6.* Baldellus, *lib 5.d.6.con.1.* Sayrus *de claui lib.5.cap.10.n.26.* Merola, *tom.1.d.4. cap 4.n.126.* Villalobos, *tom.2.tract.25.dif.3.* Diana, *p.5.tract.9.resol.16.* Tamburinus *de iure Abbatissarum d.129.3. & d.32.9.2.n.2.*

9 Verùm contrariam sententiam existimo satis probabilem. Ita Rodrig. *tom 3.summa, cap.3.n.10.* retractans opinionem, quam alibi docuerat Hieronymus Rodrig. *resol.2. n 25.* Miranda, *tractat.de monialibus q.2.art.4* Et esse in praxi sequendam dicit Villalobos, quamuis speculatiuè ipse opinionem primam amplexetur. Salas *de legibus d 8.sect.19.* Bellet *disquisit. cleric.p.1. tit. de discip.cleri, §.8.a.2.n.19.* Flores de Mena, *lib. 1. variarum q. 10. n.4.* Azor. *p.1. lib.3. cap. 10.q.7.* Ledesma, *in summa verbo Abbatissa, n.4.* Cornelio, *3.p.tract.de excommunicatione, d.24. dub. 5. num.2.* Reginald. *in praxi lib.32.tract.2.n.25.* Samuel Lambl *verbo Abbatissa n.2 & 4.* Castro Palao, *t.1.tr.3.d.1.p.23.n.28.* Hurt. *de sustentatione lib.6.to.2.resol.9.§.1.n.1033.*

Ratio fundamentalis est, quia moniales promittunt obedien-
10 tiam Abbatissæ, non tanquam matri dumtaxat, in regimine domestico, sed tanquam prælatæ, cuius munus approbatum est à sede Apostolica, iuxta regulam, qua profitentur ad regimen spirituale, & temporalis gregis sibi commissi, in omnibus illis, quæ non repugnant sexui fœmineo; sed sexui fœmineo non repugnat potestas imponendi præcepta spirituali a, quando adest necessitas, & datur commissio superiorum, vt censetur indulta, eo ipso quod à superioribus confirmatur in officio Abbatissatus: ergo Abbatissæ possunt imponere præcepta obligantia sub mortali in ordine ad finem spiritualem. Maior est certa; quia licet nemo ex vi voti simplicis, secluso priuilegio, & constitutione Apostolica, possit alterius se subijcere potestati, vt potestatem spiritualem possit in illum exercere, cum iam sit subiectus, quoad spiritualia Pontifici, & alijs superioribus Ecclesiasticis; poterit tamen id efficere, approbante, & consentiente principe; Atqui summus Pontifex, & Ecclesia approbat religionem particulari regula digestam, in qua emittitur votum solemne obedientiæ, secundùm perfectam regulam Abbatissæ, cuius officium instituit, & approbat, vt regat iuxta regulam quam profitentur moniales; ergo moniales promittunt Abbatissæ obedientiam, non tanquam matri dumtaxat, in regimine domestico, sed tanquam prælatæ in ordine ad regimen spirituale: Minor verò etiam liquet; quia ex eo talis potestas sexui
11 fœmineo repugnaret, quia Abbatissa esset incapax potestatis spiritualis; sed Abbatissa non est incapax potestatis spiritualis ex commissione Sedis Apostolicæ, licet alias sit incapax potestatis, & prælationis ordinariæ spiritualis, vt patet *ex cap. dilecta de maiorit. & obedient.* vbi cum Panormitano, Innocentio, & alijs dicit Barbosa, quod qui negant potestatem spiritualem Abbatissæ, loquuntur contra decisionem huius textus; ergo Abbatissæ possunt imponere præcepta obligantia sub mortali ad finem spiritualem.

12 Confirmatur, quia vt ait Sanch. *lib.6. moralium, cap. 1. nu.27* Abbatissa habet aliquam iurisdictionem concessam à confirmante regulam, saltem ad punienda delicta monialium; sed hæc legitima puniendi iurisdictio residens in Abbatissa, spiritualis est, vtpotè concessa à confirmante regulam, & dimanans à voto solemni obedientiæ, qua moniales se Abbatissæ subdiderunt; ergo Abbatissa habet potestatem spiritualem concessam à confirmante regulam in ordine ad finem spiritualem; ergo potest imponere præcepta in ordine ad illam.

Aduerte tamen quod licet hæc potestas spiritualis ad imponenda præcepta sit commissa Abbatissæ à superiore confir-
13 mante regulam, eo ipso quod Abbatissam confirmant. In suo tamen exercitio est subordinata superiori, qui potest illam coarctare, & dilatare, prout sibi placitum, & benè visum fuerit, vt benè notauit Hurtad. *suprà nu.1048.* Vnde cum ex consuetu-
dine Abbatissæ non soleant in multis religionibus, specialiter in 14
mea, imponere præcepta, non solum in materia spirituali, sed etiam nec in ordine ad politicam gubernationem, sed id fiat à Prælato, censetur huiusmodi potestas illis coarctata, & sopita à superioribus, ac per consequens non possunt illa vti sine commissione Prælati, vbi tamen fuerit in vsu, proculdubiò obligabunt præcepta Abbatissæ, non solum in materia graui politica, sed etiam in ordine ad finem supernaturalem.

Nec obstat si dicas cum aduersarijs, quod D. Th. *in 4. dist.19.* 15
artic.1. q.4. dicit quod Abbatissa non habet in moniales iurisdictionem ordinariam, sed quasi ex commissione; ergò non habet propriam iurisdictionem spiritualem. Confirmatur, quia fœmina est incapax iurisdictionis spiritualis saltem iure Ecclesiastico, iuxta *cap. noua de pœnit. & remiss.* Tum quia non decet quod sexui fœmineo ex sua natura, ita prudentia destituto Ecclesia communicet potestatem spiritualem in ordine ad finem supernaturalem, sed sat est quod habeat potestatem ciuilem ad gubernandum monialium communitatem, in ordine ad pacem, & conseruationem domesticam, propter periculum habitandi ibi viros qui eas gubernent.

Non obstant hæc inquam: Respondetur namque D. Thom. solum ibi negare abbatissis prælationem ordinariam, non tamen ex commissione Pontificis, quam solum nos concedimus abbatissis. Ad confirmationem respondetur quod fœmina est incapax potestatis spiritualis ad gubernandum, quæ annexa est sacris ordinibus, & quæ est potestas clauium, non tamen est incapax potestatis spiritualis annexæ officio, & muneri instituto ab Ecclesia; quia eo ipso quod mulier confirmata est in præfato officio, conceditur ei potestas spiritualis ad dirigendum subditos tali officio, non solum quoad ciuilia, sed etiam quoad spiritualia, & Ecclesiastica.

Ad vltimam instantiam respondetur, quod sicut decet mulieri habere munus, ad officium ab Ecclesia institutum, ita decet quoad habeat potestatem spiritualem illi muneri competentem, aliàs enim, si abbatissam moniales non esset verum officium ecclesiasticum, non esset simonia illud emere. Nec esset eius electio canonica, nec esset necessarium votis secretis fieri, & innumera alia sequerentur absurda, & inconuenientia.

Et ex his deduces resolutionem nostri casus, in principio pro-
positi. Respondeo namque ex hucusque dictis, præceptum illud 16
impositum ab illa abbatissa fuisse nullum, non quia abbatissa non haberet potestatem spiritualem illud imponendi, habebat enim talem potestatem, & iurisdictionem, etiam in ordine ad finem supernaturalem, vt hucusque diximus, sed quia in eo conuentu non erat in exercitio, & vsu talis potestas, sed erat impedita, & coarctata à superiore, per eius virtualem, & tacitam voluntatem, vt *suprà* diximus quod tamen non accideret, si Prælatus id concederet abbatissæ; non conuenit tamen id eis concedere, nam cum fœminarum prudentia sit adeò limitata, facilè acciderent multa inconuenientia, ob quæ hæc potestas illis à superiore ordinario coarctatur.

CONSVLTVM XXX.

De quadam Abbatia vacante in mensibus Papæ; an ex vi aliquorum priuilegiorum possit à quodam Monasterio Religiosorum præsentari?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Quæ beneficia reseruet Pontifex in 8. regula Cancellariæ.*
3 *In hac regula non reseruantur vicariæ ad nutum, siue perpetua.*
4 *Abbatia de Gemeses, etsi sit vnita Ecclesiæ Sancti Benedicti de Vargen, non est Vicaria perpetua, vel ad nutum, sed vera Abbatia.*
5 *Beneficium alteri vnitum aequè principaliter, manet beneficium sicut antea erat.*
6 *Manet in suo antiquo statu, & honore, & proprios redditus cognoscit.*
7 *Ecclesia vnita alteri accessoriè est Vicaria, siue ad nutum, siue perpetua.*
8 *Beneficia iuris patronatus Ecclesiastici, comprehenduntur sub reseruatione 8. regulæ cancellariæ.*
9 *Hæc reseruatio octaua regulæ cancellariæ in beneficijs patronatus Ecclesiastici non est recepta in Hispania.*
10 *Lex vsu non recepta non obligat.*
11 *Hoc procedit, etsi lex habeat decretum irritans.*
12 *Procedit, etiamsi deroget consuetudini.*
13 *Hæc reseruatio octaua regulæ cancellariæ pro beneficijs patronatus Ecclesiastici, recepta est in Regno Lusitaniæ.*
14 *Non est recepta in Ecclesia de Gemeses.*
15 *In Ecclesia, in qua non est recepta, non obligat.*
16 *Probatur ex quadam sententia Senatus Bracharensis.*
17 *Clausula* quotiescumque, *importat infinitum.*

18 *Verbi*

18 *Verbi proprietas in dubio attendenda est.*

19 *Quælibet dispositio intelligi debet secundum subiectam materiam.*

20 *Ecclesia de Gemeses exempta est ab hac reseruatione octauæ regulæ cancellariæ ex priuilegio* Eugenij IV. & Sixti IV.

21 *Quomodo intelligatur illa clausula*, quatenus sunt in vsu, & non sunt reuocata, nec aliquibus reuocationibus comprehensa, & sacris Canonibus, & Concilij Tridentini decretis minimè aduersentur.

22 *Bulla Eugenij derogat Regulis cancellariæ, & alijs constitutionibus Apostolicis.*

23 *Priuilegium derogans regulis cancellariæ, non censetur derogatum per ipsius regulas cancellariæ.*

24 *Quid si regulæ cancellariæ sint publicatæ in tempore alterius Pontificis successoris illius, qui tale priuilegium concessit.*

25 *Priuilegia, quæ per modum legis, & pacti conceduntur, non censentur inclusa in reuocatione facta à Pontificibus successoribus illorum, qui talia priuilegia concessere, nisi id exprimant.*

26 *Pontifex per clausulam derogatoriam, non censetur derogare priuilegio concesso à suis prædecessoribus ex causa onerosa.*

27 *Priuilegia remuneratoria, non derogantur per octauam regulam cancellariæ.*

28 *Regula octaua cancellariæ non derogat priuilegia, quæ transferunt in vim pacti, & contractus.*

29 *Hæc octaua regula cancellariæ non derogat priuilegia inserta in corpore iuris.*

30 *Patres de Vilar stando in priuilegio Eugenij IV. & alijs rationibus, possunt præsentare Abbatiam de Gemeses, etsi vacauerit in mensibus Papæ.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 Patres S. Ioannis Euangelistæ Monasterij de Vilar in Lusitania habuere quandam Bullam ab Eugenio IV. in qua eis concedit prædicto Conuentui de Vilar Ecclesiam S. Saluatoris da Varsea, cum quadam Abbatia annexa, dicta de Gemeses, derogando regulas cancellariæ, & alias constitutiones Apostolicas, etiam Conciliorum Generalium, etiamsi de illis non faciat expressam mentionem: Postea Sixtus IV. confirmauit hæc, & alia priuilegia dicti ordinis, cum clausula, quatenus sunt in vsu, & non sint reuocata, nec sub aliquibus reuocationibus comprehensa existant, & sacris Canonibus, & Concilij Tridentini decretis minimè aduersentur. Accidit autem iam abhinc multis annis, quod hæc Ecclesia de Gemeses vacauerit in mensibus Papæ reseruatis; voluit ordinarius ponere prædictam Ecclesiam ad concursum? Restiterunt prædicti Religiosi, & habuerunt sententiam in suum fauorem, quod ad eos pertinebat præsentatio dictæ Ecclesiæ, quotiescunque vacauerit, & non alteri, & manutenti fuerunt in sua possessione præsentandi, etiam in mensibus Papæ reseruatis, prout hunc præsentarunt. Vacauit iterum his diebus in eisdem mensibus hæc Ecclesia. Voluit iterum Ordinarius ponere illum ad concursum allegans dictas Bullas, & priuilegia Eugenij, & Sixti IV. esse reuocatas per octauam regulam cancellariæ.

Quæsierunt dicti Patres à me: An hæc præsentatio non obstanti tali regula cancellariæ, & alijs reuocationibus, adhuc hodie pertineat ad prædictos Patres conuentus de Vilar? An verò ponenda sit dicta Ecclesia ad concursum à dicto ordinario?

RESPONSIO AVTHORIS,

2 Respondi, quod stando in rigore iuris, talis Ecclesia comprehenditur sub reseruatione octauæ regulæ Cancellariæ, non obstante priuilegio Eugenij IV. & Sixti IV. Ita Garzias *de Beneficijs 5.p.cap 1.num* 680. Palaus *tract.13. de beneficijs d.2.par.22.§.1.num.1.* Ratio est, quia Pontifex in octaua regula cancellariæ, reseruat sibi cum derogatione omnium priuilegiorum, quæcunque beneficia Ecclesiastica, cum cura, & sine cura, sæcularia, & regularia, quæ propriè beneficia sunt, qualia sunt beneficia perpetua, etiamsi sint iurispatronatus Ecclesiastici, non tamen laici, vt docet Gonzalez *Glossa 18. numer.6.* Lessius *lib.2.cap.34 dub 9.num.36.* Vasquius *opusculo de Beneficijs cap.2 §.1.dub.8.num.22.* Azor *p.2.lib.6 cap.23.quæst.2.* Couarruuias *practicarum cap.36.num.5.* Palaus *tract. 13. d. 2. de Beneficijs p.10.n.3.* Garzias *de Beneficijs, p.5.c.1.n.552.* Sed hæc Abbatia est beneficium perpetuum, & non ad nutum patronatus Ecclesiastici, & non laici; ergo censetur reseruatum in hac octaua regula cancellariæ.

3 Dices, Vicariæ non solum ad nutum, sed etiam perpetuæ, non includuntur in reseruatione huius octauæ regulæ cancellariæ, etiamsi vacent in mensibus Papæ; sed hæc Ecclesia de Gemeses, est Vicaria perpetua; ergo non includitur in hac reseruatione maior, quoad Vicarias ad nutum est certa, eam tenet Palaus *tract.13. de Beneficijs d 2.p.22.§.1.num 1.* Garzias *de Beneficijs 5.part.cap 1.num.141.* Barbosa *2.part.de potestate Episcopi allegat.370.num. 141.* Gonzalez *glossa 5 §.6.num.9.* Quoad Vicarias verò perpetuas habetur in vna Tirasonan Vicarię coram Domino Leta 13. Octobris, & 4. Decembris 595. vbi ait Rota tenuit etiam in mensibus Apostolicis, posse nominare, seu præsentare ad Vicarias eos, quorum Ecclesijs Parochialibus sunt vnitæ, ex *dicta constitut.46. Pij V.* quæ incipit, *Ad consequendum*, quam ait procedere etiam in mensibus Papæ reseruatis, siquidem constitutio 46. *Pij V.* & Concilium Tridentinum *session.7.de reformatione capit 7.* Loquuntur de Vicarijs perpetuis, quæ ante Concilium non habebant Vicarios perpetuos, vt constat ex quadam declaratione Sacræ Congregationis in Ecclesijs, in quibus ante Concilium Tridentinum Vicariæ perpetuæ iam erectæ erant, nec decretum Concilij, nec Constitutio Pij V. de Vicarijs perpetuis, habet locum, vt latè probat Garzias *de Beneficijs 9.p.c.2.n* 321. Barbosa *in Collectaneis Doctorum in Tridentinum, session.7.de reformationis cap. 7. num.28.*

Minor verò probatur: Quia hæc Ecclesia de Gemeses est vnita Ecclesiæ, S. Benedicti da Vargen; sed vnio operatur, vt Ecclesia, quæ antea erat curata, fiat vicaria perpetua, vt cum Abbate, & alijs multis probat Garzias *part.2. de beneficijs capit. 2. num.35.* Beneficium namque alteri vnitum, amplius beneficium dici non potest, sed iudicatur, vt prædium eius, cui fit vnio, vt cum multis probat Garzias *de beneficijs p 12. c.2.n.2.* ergo cum hæc Ecclesia de Gemeses ante vnionem, solum esset curata, per vnionem remansit quædam vicaria perpetua, ac per consequens non includitur in hac reseruatione octauæ regulæ cancellariæ. Nec obstat, quod vocetur Abbatia. Nam per vnionem vnius Ecclesiæ ad aliam non alteratur status Ecclesiæ vnitæ, sed solum debet ei seruiri per Vicarium perpetuum, vt probat Garzias, *sup.n.35.*

Respondetur hoc argumentum satis efficax esse, sed cum hæc 4
Abbatia hodie gubernetur non per Vicarium, cui certi tantùm fructus solent assignari, sed per Abbatem, qui omnes fructus
ipsius Ecclesiæ comedit, existimo talem Ecclesiam, licet vnicam, non esse vicariam perpetuam, sed verum beneficium, &
solum esse vnitum Ecclesiæ, S. Saluatoris da Vargen æquè principaliter, & non accessoriè; Vnio autem æquè principalis solùm facit, vt vtraque Ecclesia pertineat ad patronatum Mo- 5
nasterij de Vilar, vtrumque tamen beneficium manet beneficium sicut erat, & quælibet Ecclesia in suo statu, & honore
remanet, & proprios redditus agnoscit, & gaudet suis priuilegijs, vt ex multis textibus, & Doctoribus latè probat Garzias
de beneficijs p.12.cap.2.num.37. ergo talis Ecclesia non est Vicaria 6
perpetua, sed verum beneficium curatum, ac per consequens
inclusum in reseruatione octauæ regulæ cancellariæ stando in
rigore iuris. Ad argumentum verò respondetur, doctrinam
in eo contentam, solum habere locum in Ecclesia vnita alteri
accessoriè, vt ibi latè probat Garzias, & Barbosa *de potestate Episcopi part.3.alleg.57 num.158.* Non verò, quando est vnita al- 7
teri æquè principaliter, vt in præsenti. Secundò respondetur, hanc vnionem Ecclesiarum, solum fuisse factam, quoad
erectionem, & gubernationem verò, vt bona illarum communicentur; siquidem Abbas de Gemeses comedit omnes fructus
huius Ecclesiæ, non verò Patres de Vilar, & in hoc casu habet
locum reseruatio huius regulæ, vt docet Gonzalez *gloss.5.§.7.n.
112* Barb. *de potestate Episcopi p.3.allegat.57.n.158.*

Verùm licèt hæc omnia ita sint stando in rigore iuris: adhuc tamen existimo, prædictos Patres de Villar, posse manuteneri in sua possessione presentandi Ecclesiam istam de Gemeses,
etsi non sit Vicaria perpetua, sed sit verum beneficium, & etiam- 8
si vacauerit in mensibus Papæ reseruatis. Ratio fundamentalis est, quia licèt beneficia iuris patronatus Ecclesiastici comprehendantur sub hac reseruatione octauæ regulæ cancellariæ,
& in alijs reseruationibus, vt *sup.* diximus: hoc tamen non obseruatur in Hispania, sed indifferenter beneficia iuris patronatus, etiam Ecclesiastici, ad præsentationem patronorum prouidentur in partibus, in quocunque mense vacauerint, vt quo- 9
tidie videmus, ait Garz. *de beneficijs part. 5.cap.557 & part.9.cap.
2 n.314.* Et sic non est in his Regnis recepta, nec etiam in vsu 10
hæc reseruatio in patronatibus Ecclesiasticis, vt optimè notat
Felyn. *in cap. 1. de treuga, & pace.* Lex enim vsu non recepta non
obligat *cap.fin.de consuetudine,* vt innumeris Doctoribus probat
Garz. *de Beneficijs p.11.c.5.n.150.* quod procedit, etiamsi lex ha- 11
beat decretum irritans, vt cum multis Garz *sup.n.152.* & etiam
si deroget consuetudini, Garz *sup. n.153.*

Nec obstat, quod hæc reseruatio octauæ regulæ cancellariæ, 12
& Tridentini, sit recepta in hoc Portugalliæ Regno. Sufficit
namque quod non sit recepta in hac Ecclesia de Gemeses, ita 13
cum multis Garzias *ibi n. 59. & 160.* omninò videndus. Et in 14
hoc videtur, nisi sententia Senatus Bracharensis, quandam hi
Patres quondã pro manutenentia suæ possessionis habuere in alia
vacatione huius Ecclesiæ in mensibus Papæ, in qua dicitur, 15

quod præsentatio huius Ecclesiæ pertinet ad Rectorem de Vilar, & ad Rectorem de Bantus, quotiescumque vacauerit in solidum; siquidem hæc clausula, *quotiescumque*, importat in-
16 finitum, ita vt non solum pro vna vice, vel pro centum vicibus, sed quotiescunque vsque in infinitum, Tuscus, *verbo clausula*,
17 *num*.58. Et verbi proprietas in dubio attendi debet, Surd.*consil*.315. Grat.*decis*. 43. *num*.12. & ab ea non est recedendum,
18 quantumuis rigida sit dispositio: Mangil.*de imputat.q.52.num.* 40. *&* 44.
19 Tum quia debet intelligi secundùm subiectam materiam, Mascard.*de probationibus, conclus*.1131. Gonzales *ad regulam* 8. *Cancellariæ* Glossa 48.*num*.53.*&* 54. *&* 58. Sed sic est, quod hæc verba, *quotiescumque vacauerit in solidum*, posuit ea iudex iudicando hanc Ecclesiam pertinere ad Patres de Vilar, & non alteri, iudicando ad eos pertinere præsentationem dictæ Ecclesiæ, quæ vacauerat in mensibus Papæ; ergo eius intentio fuit absoluta excludendi etiam menses reseruatos in futurum, alias malè diceret. *Quotiescumque in solidum*: ergo stando in hac sententia, præsentatio huius Ecclesiæ pertinet ad Patres de Vilar, etiamsi vacauerit in mensibus Papæ reseruatis.
20 Secundò probatur. *Ex priuilegio Eugenij IV.* in quo derogantur regulæ Cancellariæ, & aliæ constitutiones Apostolicæ, & *ex priuilegio confirmatorio Sixti IV.* Nec obstat, quod in priuilegio Sixti IV. ponantur illa verbo. *Quatenus sunt in vsu, & non*
21 *sunt reuocata, nec sub aliquibus reuocationibus comprehensa, & sacris Canonibus, & Concilij Tridentini decretis minimè aduersentur:* Non obstat inquam, siquidem, quod hæc præsentatio fiat à prædictis Patribus in mensibus Papæ reseruatis, est in vsu, vt constat ex sententia relata. Non comprehenditur sub reuocationibus octauæ regulæ cancellariæ, saltem in Hispania, vt *suprà* diximus, nec in hac Ecclesia, vt ibi explicauimus. Et non continet aliquid contrarium Tridentini decretis; siquidem non sufficit, quod illud, quod priuilegium continet sit contrarium sacris canonibus, & decretis Tridentini, sed debet aliquid continere, quod sit ab illo reuocatum; siquidem solùm dicitur Priuilegium contrarium Tridentino, quod ab illo est reuocatum, vt docet Moron. *Responso* 76.*nu*.88. Tamburinus *de iure Abbatum, d*.18.*q*.6 *n*.3. & cum alijs multis ego ipse, *in nostro Directorio Regularium* 1.*p tract*.1. *d*. 1. *n*. 72. Sed hoc priuilegium non est à Tridentino reuocatum: Ergo adhuc hodie est in suo vigore; & ratione illius possunt prædicti Patres manu teneri in sua possessione præsentandi dictam Abbatiam de Gemeses in mensibus Papæ reseruatis.
22 Confirmatur, quia dato, quod hæc clausula abstulisset vigorem huius Bullæ Sixti IV ad effectum, quem pertendimus sufficit Bulla Eugenij IV. Nam excludit regulas cancellariæ, vt *supr.* diximus. Necnon regulis cancellariæ expressione priuilegiorum ad instar, & alias constitutiones Apostolicas, etiam conciliorum generalium, etiamsi de illis non faciat expressam mentionem, sed priuilegium derogans regulas cancellariæ, & alias
23 constitutiones Apostolicas, non censetur reuocatum per ipsam octauam regulam cancellariæ, & alias constitutiones Apostolicas; Alias sibi ipsi esset contrarius Pontifex, vt docet Gonzalez, *Gloss*.8.*n*.120. Bonacina *de redditibus q*.1.*p*.2.*n*.8. Bordon.*tom*.1. *resol*.52.*nu*.131. ergo tale priuilegium Eugenij IV. adhuc hodie est in suo vigore.
24 Dices quod licet tale priuilegium non reuocetur per publicationem dictæ octauæ regulæ cancellariæ, & alias constitutiones eiusdem Pontificis, qui tale priuilegium concessit, reuocari tamen per publicationem aliarum regularum cancellariæ, ab alijs Pontificibus postea factam; ergo licet hoc priuilegium tempore Eugenij extiterit in suo vigore, non tamen hodie, cum postea à Pontificibus successoribus per easdem regulas cancellariæ, & alias constitutiones Apostolicas fuerit reuocatum. Re-
25 spondetur cum Castro Palao *tract*.13.*d*.2.*p*.22.§.1. dictam regulam octauam Cancellariæ etiam ab alijs Pontificibus postea factam solum derogare priuilegia, & indulta quibusuis personis, & collegis concessa, quæ vera indulta, & priuilegia sunt; secus verò, quæ per modum legis, & pacti conceduntur, & eandem sententiam tenet Garz.5.*p.de beneficijs c*.1 *num*.679.*&* 9.*p*. *cap*. 2.*num*.109. Vbi id ex varijs decisionibus Rotæ probat? sed priuilegia concessa regularibus conceduntur per modum legis, vt cum D. Thoma, Sanchez, & alijs probat Vidal *in arca vitali, titulo de casibus reseruatis, inquisitione* 1, *n*. 115. Ergo hoc priuilegium, cum sit regularibus concessum, non includitur in illa derogatione huius octauæ regulæ cancellariæ etiam prout fuit ab alijs Pontificibus successoribus facta.
Confirmatur secundò. Quia Pontifex per clausulam derogatoriam in hac lege generali, non censetur derogare priuile-
26 gium ex causa onerosa concessum. Sed solum gratiosum, vt in hoc casu docet Palaus, *tract. de legibus disput. de priuilegijs, circa finem, & part*.13.*d* 2.*p* 3.*num*. 13. & cum multis tenet Garzias, *de beneficijs, par*.5.*cap*.9. *num*.120. Sed hoc priuilegium concessum est ex causa onerum, siquidem concessum est ob labores, quos hi religiosi sustinent in obseruantia regulari, vt constat ex eadem bulla; ergo tale priuilegium adhuc est in suo vigore.
27 Confirmatur 3. quia priuilegium remuneratorium laborum non derogatur per hanc octauam regulam Cancellariæ, vt docet Romanus *consil*.436.*nu*.14.*&* 15. Gonzales *in regulam octauam cancellariæ glossa* 28.*n*.23. Sed sic est, quod hoc priuilegium est remuneratorium laborum, vt docet cum Lezana, & alijs multis Vidal *in arca vitali, titulo de casibus reseruatis, inquisitione* 1. *numer*. 123. Ergo tale priuilegium adhuc hodie est in suo vigore.
Confirmatur quartò. Quia hæc regula octaua cancellariæ 28
non derogat priuilegia, quæ transeunt in vim pacti, & contractus, vt latè probat Gonzalez *in octauam regulam cancellariæ glossa* 36. *num*.36. Sed priuilegia regularium sunt concessa in vim pacti, & contractus, & docet cum Lezana, & alijs multis Vidal *in arca vitali titulo de casibus reseruatis, inquisitione numer*. 123. Ergo tale priuilegium per dictam regulam non censetur reuocatum. Confirmatur tandem, quia hæc octaua 29
regula cancellariæ non derogat priuilegia incerta in corpore iuris, vt docet cum multis Gonzalez *suprà glossa* 36. *num*.34. Sed sic est, quod priuilegia regularium æquantur legi, & sunt incerta in corpore iuris, vt docet cum Sanch. & alijs Vidal *supr. inquisitione* 1. *num*.115. Ergo stando in hoc priuilegio Eugenij IV. & in alijs rationibus supra relatis, prædicti Patres de Vilar possunt præsentare prædictam Ecclesiam de Gemeses, etiamsi vacauerit in mensibus Papæ reseruatis, & in sua possessione sunt manutenendi, non obstante contraria dispositione prædictæ octauæ regulæ cancellariæ, & ita iudicatum fuit.

CONSVLTVM XXXI.

De Sacerdote nunquã celebrãte, an sit ob id in peccato mortali?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Sacrificium in genere est de iure naturali.*
3 *Sacrificium Missæ est de iure diuino positiuo.*
4 *Simplex Sacerdos secluso contemptu, & scandalo, in multorum sententia non tenetur vnquam celebrare in tota vita.*
5 *Præcepta sub mortali non sunt imponenda, sine graui fundamento.*
6 *Soluitur argumentum in contrarium.*
7 *Sacerdos communicando in Paschali more laicorum, secluso contemptu, & scandalo, satisfacit præcepto annuæ communionis.*
8 *Sententia, quæ asserit Sacerdotem teneri sub mortali, saltem semel in anno celebrare probabilior est, & consulenda.*
9 *Parochus tenetur celebrare iure diuino naturali, quoties fuerit necessarium ad satisfaciendum muneri suo.*
10 *Tenetur celebrare omnibus dominicis, & festiuis diebus, vt populus Missam audiat.*
11 *Huic obligationi potest satisfacere per alium Sacerdotem.*
12 *Parochus si diebus festis proponat Sacerdotem, qui parochianis Missam celebret, non tenetur in dicta sententia celebrare.*
13 *Parochus numquam celebrans, difficillimè poterit vitare populi scandalum, etsi per alium celebret diebus festis suis parochianis.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

QVidam Sacerdos cum à multis annis esset Sacerdos nunquam dixit primam Missam, reprehensus ab aliquibus, eo quod nunquam celebrasset. 1
Quæsiuit à me, An sacrificium esset iuris diuini, vel Ecclesiastici, & an Sacerdos iure diuino, vel Ecclesiastico teneretur aliquando Missam celebrare, & an parochus satisfaciat suæ obligationi, si dicat Missam suis parochianis per suum Curam, non celebrando ipse, vlla causa.

RESPONSIO AVTHORIS.

PRimò quæsito respondi, sacrificium in genere esse de iure diuino naturali, vt cum D. Thoma, & alijs communiter 2
latè probat Suar.*tom*.3.*in tertiam partem d*.73 *sect*.8. Decastillius *de sacramentis, tom*.1.*tract*.5.*d*.1.*dub*.3.*n*.56. Et hoc non indiget probatione. Sacrificium verò Missæ, esse de iure diuino positi- 3
uo est de fide definitum in Tridentino *sess*.22.*c*.1. *& canone* 1. *&* 3. *&* 4. Colligiturque ex illis verbis, hoc facite in meam commemorationem *Lucæ* 22.
Secundò quæsito respondi, simplicem Sacerdotem non tene- 4
ri, secluso scandalo, & contemptu, Missam in tota vita vnquam sub mortali celebrare, nec iure diuino, nec Ecclesiastico. Ita Alensis, 4.*part.quæst*.51.*membro* 2. Bonauentura, *distinct*.12. *part*.2.*art*.2.*quæst*.2. Gabriel *lectione* 87.*in canonem, litt.R.* Ricardus, & Palatius *dist*.13. Ledesma 1.*part*.4.*quæst* 23.*art*.10. Victoria, Panteanus, quos refert, & sequitur Rodriquez *verbo Missæ cap*. 24. *conclus*. 4. Decastillius *de Eucharistia d*. 4. *dub*. 1. *num*.10. & vt probabile tenet Henriquez *lib*.9.*cap*.23. *numer*.2.

Sua-

Suarez *tom.3. in tertiam partem d 80.sect.1.* Lugo *de Eucharistia,d.20.n.3.* Diana *2.p.tract.14.res.19.* Caietanus *in tertiam partem, ad quæstionem 82.art.1.* Franciscus Amicus, *de Eucharistia,d.33.sect.9.n 292.* Filliucius *tom.1.tract.5.cap.4 n.96.in fine.* Bonacin. *tom.1.d.4 p.7.n.1.* Trullenc.praxi sacramentorum, *lib.3.cap.8.dub.9.n.2.*

5 Ratio est, quia non est imponendum præceptum sub mortali, sine graui fundamento; sed sic est, quod nulla est ratio efficax, quæ probet sacerdotem teneri, aliquando in vita Missam sub mortali celebrare; siquidem illa verba Christi *Lucæ 22.* hoc facite in meam commemorationem, quamuis contineant præceptum respectu communitatis Apostolorum, & in illis respectu Sacerdotum in communi, non tamen illud continent pro singulis Sacerdotibus, sicut quædam communitas religiosa tenetur sub mortali ire ad chorum, sed hoc præceptum non singulos obligat, sed totam communitatem; ergo cum non detur alia ratio efficax ad imponendum talem obligationem sub mortali Sacerdotibus, communicando talis Sacerdos, sicut laicus in Paschate resurrectionis, si scandalum, & contemptus absit, non peccat mortaliter stando in hac opinione, quæ satis probabilis est, licèt contraria, quæ docet teneri Sacerdotem, saltem semel in anno sub mortali celebrare, sit communior, & securior, & eam docet cum multis Decastilius, *de Eucharistia d.4. dub.*∴. *numer.10.* & alij.

6 (margin numbers: 6 beside "cite in meam", 7 beside "obligat", 8 beside "cet teneri")

9 Tertiò quæsito respondi, Parochum teneri iure diuino naturali toties celebrare, quoties fuerit necessarium ad satisfaciendum muneri suo, vt patet ex Tridentino *sess.23. cap.14. de reformatione*, & docet cum Soto, Nauarro, Vasquio, Valentia, Diana *par.2.tract.14.resolut.26.* Decastillius, *d.4 dub.*

10 *1.num.11.* Vnde tenetur Missam celebrare omnibus dominicis, & festiuis diebus, vt populus missam audiat, vt cum Villalobos, Syluio, Ioanne à Cruce, & alijs communiter docet Diana *par.2.tract.14.resol.26.*

11 Huic tamen obligationi celebrandi his diebus, satisfacere potest, vel per se, vel per alium Sacerdotem in sui loco, vt docent iidem Doctores citati, quibus adde Toletum, *lib.2.cap.5. Syluestrum verbo Missa 1.§.7.* Nauarrum, Azorium, Vasquium, Bonacinam, quos refert, & sequitur Trullenc. *praxi Sacramentorum lib.3.cap 8.dub 9.num 6.* Sà, & alij, quos refert, & sequitur Decastillius, *d.4 de Eucharistia dub.1.num.12.* Ratio est, quia parochus de iure diuino naturali, solum tenetur Missam celebrare, vt sui parochiani Missam audiant; sed hoc non interest, quod illud per se, vel per alium adimpleat, siqui-

12 dem sacrificium est idem, & populus nullum patitur detrimentum ex eo, quòd illud celebret alius Sacerdos, vel parochus; ergo saluo scandalo, & contemptu, non tenetur parochus Missam per se ipsum aliqua die celebrare, stando in opinione, quod Sacerdos iure diuino naturali, vel diuino positiuo, vel Ecclesiastico, non tenetur aliqua die in tota vita celebrare.

13 Aduerte tamen hoc scandalum difficile posse vnquam vitari in parocho, nam cum Parochiani videant suum parochum nunquam celebrare, magnum illis tribuitur fundamentum suspicandi, eum esse in malo statu, & ideò non celebrare. Vnde ego semper in praxi consulerem huic parocho, vt saltem in omnibus maioribus festiuitatibus, ter vel quater, ad minus in anno coram suis ouibus celebraret, & idem consulerem cuilibet simplici Sacerdoti, ad tollendum notam, & scandalum in populo, qui licet illum videat communicare more laicorum in paschate, potest ad minus suspicari, illum esse irregularem, & ideò non celebrare.

CONSVLTVM XXXII.

De contractu, quem in solutione decimarum faciebat quidam parochus.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*

2 *Parochus, qui est in possessione plus centum annorum recipiendi decimam piscationis in pecunia à quodam ministro Regio illam colligentem in propria specie à piscatoribus, potest continuare in sua possessione.*

3 *Si est in possessione plus quindecim annorum recipiendi talem decimam in tanta pecunia, manu tenendus est in illa.*

4 *Contractus fortunæ est licitus.*

5 *Parochus, nec eius colonus non tenetur soluere decimam de passalibus Ecclesiæ.*

6 *Parochus non tenetur soluere Ecclesiæ, cuius est parochus, decimam mixtam, nec prædialem, ex terris, quæ titulo patrimoniali possidet.*

7 *Fructus mixti, sequuntur naturam prædialium.*

8 *Parochus non tenetur soluere decimam de fœtibus cuiusdam equæ, quam pro suo seruitio habet.*

9 *Non datur consuetudo talis decimæ in sua parochia.*

A Spir. Sanct. Consulta var.

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

IN quadam Ecclesia abhinc plus centum annorum, solitum 1 fuit solui decimam piscationis parocho à conductoribus decimarum Regis (solent enim illi conductores decimæ regiæ, & decimam regiam, & Ecclesiasticam recipere) solitum igitur fuit ab eis solui decimam parocho in pecunia, dando ei pro vnoquoque pisce, qui vulgo dicitur Lusitanè, *Pescada*, quinque vigenas; Lusitanè, *bun tostaun*, siue multi, siue pauci essent similes pisces expiscati.

Quæsiuit à me parochus iste, an esset tutus in conscientia, tum recipiendo decimam piscium in pecunia, tum recipiendo tantam pecuniam pro quolibet istorum piscium, siue multa, si ue parua sit abundantia istorum piscium; & tandem quæsiuit, an ipse teneatur soluere decimam de pascalibus suæ Ecclesiæ, & de quadam equa, quam habebat, quę quolibet anno afferebat ei quendam pullum.

RESPONSIO AVTHORIS.

PRimò quęsito breuiter respondi, tutè posse talem parochum recipere illam decimam piscium à conductoribus decimæ 2 regiæ in pecunia & in tanta pecunia. Ratio est: Quia ipse, & eius antecessores erant in possessione recipiendi decimam illam in tanta pecunia abhinc plus centum annorum à prædictis conductoribus decimæ regiæ; ergo præscripsit contra dictos conductores. Confirmatur, quia prædictus parochus, & eius antecessores cum titulo per totum tempus perseuerarunt in hac possessione; sed ad præscribendum res immobiles, quales sunt iura, & redditus, & prouentus beneficiorum sufficiunt decem anni inter præsentes, vt cum communi sententia notauit Fagund. *de iust. lib.2. c.15.n.34.* & constat ex ordinatione Lusitana, *lib.4.tit 33 §.2.* 3 Ergo cum iste parochus per plus quindecim annorum à prædictis conductoribus receperit talem decimam in tanta pecunia, & illius antecessores per plus centum annorum, omninò præscripsit contra eos, quod talem decimam ei soluant in pecunia, & tanta pecunia.

Secundò probatur, quia dato, quod adhuc non præscripsisset, 4 talis contractus est iustus; siquidem si vno die quilibet illorum piscium minus valeat altero die plus valet quinque vigenis, & est contractus fortunæ, siquidem pendet à mari; sed contractus fundatus cum illa incertitudine ex vtraque parte est iustus, sicut enim parochus exponitur periculo plus accipiendi, si plures fuerint pisces, ita conductor exponitur maiori lucro, si pisces pauci fuerint, pendet enim hæc decima ex fortuna maris; Ergo optimè potest dictus parochus continuare dictum contractum cum conductoribus. Ita cum D. Thoma Amicus *de iust. d.27. num.190.*

Secundò quæsito respondi, nec parochum, nec eius colonum 5 teneri soluere decimam ex pascalibus suæ Ecclesiæ Ita Fagund. *in 5.præcepto Ecclesiæ lib.2.c.2.n 10.* Ratio autem est, quia parochus possidet has terras titulo spirituali, & quando eas confert colono, transeunt cum hoc priuilegio. Ita cum multis Fagun. *loco cit.*

Tertiò quæsito respondi, parochum non teneri soluere deci- 6 mam ex fœtibus suę equæ. Ratio est, quia cum parochus seruiat suæ Ecclesiæ, probabilissimum est non teneri soluere decimam, non solum mixtam, sed nec etiam prædialem ex terris, quas titulo patrimoniali possidet Ecclesiæ, cuius est parochus, vt docent Sà, Syluest. Alensis, Angelus, & alij, quos refert & probabile putat Fagund. *in præceptis Ecclesiæ, præcepto 5.lib.2.c.2.n.3.* & *4.* Sed prædicti pulli pertinent ad decimam mixtam; ergo ex eis non tenetur solue re decimam.

Confirmatur, quia fructus mixti sequuntur naturam prædia- 7 lium, vt docent communiter DD. Sed hæc equa sustentatur ex pratis pascalium eiusdem Ecclesiæ, ex quibus parochus iste non tenetur soluere decimam; Ergo nec etiam tenetur soluere decimam ex fœtibus ipsius equæ. Nec obstat, quod aliquando parochus iste emerit ex alijs pratis herbam ad eam sustentandam, nam ex illa herba empta ex alijs pratis, & pascuis, soluit deci- 8 mam, qui eam vendit. Tandem probatur, quia de hoc non datur talis consuetudo in illa parochia, nec in alijs vicinioribus, cum nullus parochus talem decimam soluerit, sed in solutione decimarum standum est consuetudini parochiæ, vt tenet communiter DD. ergo talis parochus non tenetur soluere decimam de pullis suæ equæ.

Et hinc soluitur casus, de quo à quadam Matrona nobilissima Vlissipone fui interrogatus, an scilicet teneretur soluere decimam de pullis vnius gallinę peregrinę, quam domi suæ ad ostensionem, & curiositatem nutriebat. Et respondi negatiuè, cuius 9 ratio est, quia illa persona, non nutriebat illos pullos, nisi ex curiositate, sed nunquam de similibus auibus adeò raris, & quæ ad oblectamentum solum nutriantur, & ex curiositate, solitum alicubi fuit soluere decimam; ergo de tali gallina, vel illius pullis, non tenetur dicta Illustris Domina soluere decimam propter rationes *sup.* assignatas.

CONSVLTVM XXXIII.

De auro reputato ferro à rustico, & alteri pro ferro vendito, inuento auro, cui ex duobus pertineat?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Contractus debet esse aequalis.*
3 *Vnus ex contrahentibus non est decipiendus infra iustum pretium, saltem infimum.*
4 *Quoties emptor cognoscit deceptionem, tenetur rescindere contractum, aut reducere illum ad aequalitatem.*
5 *Qui emit campum vbi erat thesaurus ignotus à venditore, non tenetur aliquid venditori restituere.*
6 *Quid de eo, qui emit saccum plenum puluere tormentario, in quo erat abscondita lamina auri.*
7 *Quid dicendum de rustico, qui vendidit fasciculum herbarum, in quo erat mixta cum alijs herba pretiosa, & magni valoris.*
8 *Iustum pretium rei sumitur ex communi hominum aestimatione, & non praecisè ex maiori vtilitate.*
9 *Lusitani emendo aurum, & margaritas, vel ambarum, à nigris, tintinnabulis, non tenentur eis aliquid restituere.*

PONITVR CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVidam homo rusticus inuenit in quodam loco deserto fragmentum magnum metalli, & illud ferrum existimans, vendidit alteri homini rustico, qui etiam quando illud emit putauit esse ferrum, postea iussit ex eo facere rusticum instrumentum ad culturam agri, & faber ferrarius mittens illud in fornacem inuenit esse purissimum aurum, & ita manifestauit dicto rustico, quod eius metallum, quod illi praebuisset ad dictum instrumentum fabricandum esset verum aurum.

Quaesiuit à me, an istud aurum pertineat ad primum illum rusticum, qui illud in loco deserto inuenit, & postea vendidit alteri rustico, an huic rustico, qui illud emit bona fide existimans esse ferrum.

RESPONSIO AVTHORIS.

1 REspondi aurum illud pertinere, & esse illius rustici, qui illud primo loco deserto inuenit, & postea alteri rustico vendidit, & sic, si emptor illud voluerit, tenetur augere pretium vsque ad valorem auri, saltem infimum. Ita D. Thomas, Conradus, Lessius, Medina, Soto. Syluester, Nauar Molina; quos refert, & sequitur Fagundez *de iustitia, lib 5.c 38.n.16.* Diana, 1. *p. tract. 8 res. 79.* Lugo, *de iust. tom. 1. d. 6 sect. 11. n 17.* Trullenc. *in Decalogum lib. 7. c. 20. dub. 11. n. 10.* estque communis, & indubitabilis sententia apud Theologos, vt testatur ibi Trullenc. & Diana; nec contrarium dici potest probabiliter, vt ibi testatur
2 Fagundez. Et rationem assignat Villalob. 2. *p tr. 21. dif. 13. n. 1.* Quia contractus debet esse aequalis, & non est vnus ex contrahentibus decipiendus infrà iustum pretium, saltem infimum; sed hic venditor deceptus fuit, siquidem multo inaequali pretio
3 vendidit aurum emptori: ergo auferendus est dolus, & reduci debet contractus ad iustum pretium, saltem infimum.
4 Nec obstat, quod hic dolus fuerit commissus absque culpa emptoris. Nam quoties emptor cognoscit deceptionem, tenetur rescindere contractum, aut reducere illum ad aequalitatem, sicut ille, qui vendidit vitrum existimans esse adamantem, postea inuento dolo, tenetur reducere excessum pretij, quod pro vitro ab emptore accepit.

Nec obstat, si dicas, illum qui emit campum, in quo absconditus erat Thesaurus à venditore ignoratus, inuento Thesauro, non teneri aliquid amplius venditori restituere; Et idem dicitur de eo, qui à milite emit saccum plenum puluere tormentario, quod abstulit ex campo inimici, in quo erat inclusa lamina
5 finissimi auri, quam miles venditor non viderat; ergo idem videtur dicendum *in nostro casu*. Non obstat inquam, Respondeo namque cum Lugo, *de iustitia tom. 1. d 6 sect. 11. n. 130.* concedendo praedictos duos casus, & negando consequentiam, & ratio est, quia Dominus campi, in quo erat thesaurus, non acquisiuerat dominium thesauri, nec miles acquisiuerat
6 dominium laminae auri, quae erat intra saccum, siquidem illum nondum inuenerat, nec viderat, & rusticus noster inuenerat illud metallum, & solùm ob suam ignorantiam non agnoscit esse aurum.

Nec obstat, si iterum dicas, quod si rusticus collegerit fasci-
7 culum herbarum, & venale in foro posuerit, & inter illas herbas rusticas mixta fuerit quaedam herba medicinalis magni valoris, quam solum agnouit pharmacopola doctissimus, posse dictum pharmacopolam emere dictum fasciculum herbarum pretio communi, absq; obligatione aliquid rustico venditori restituendi; ergo idem dicendum videtur in nostro casu, nam sicut rusticus ille ignorauit herbam, ita noster rusticus ignorauit aurum. Non obstat inquam, respondetur namque cum Molina, & Lessio, & alijs, quos refert Diana *suprà*, iustum pretium rei non 8
desumi praecisè ex maiori vtilitate rei, sed ex communi hominum aestimatione, vnde etiamsi res sit vtilissima, si homines communiter eam non aestimant, potest emi vili pretio, vnde cum illa herba etiamsi vtilissima non fuisset cognita, nec ab hominibus illius loci communiter esset in aestimatione, optimè poterat illam emere pharmacopola peritissimus minori pretio, quam valebat, sicut faciunt in India Orientali Lusitani, emendo aurum, 9
& lapides pretiosos, ambarum, & coralia, à Nigris illius terrae, tintinnabulis, vt rectè ait cum multis Diana *sup.* quod non accidit in nostro casu, siquidem aurum apud omnes Europas idem pretium habet, & per accidens fuit, quod hic rusticus illud ignorasset.

CONSVLTVM XXXIV.

De pensione posita in beneficio litigioso de licentia Papae, an licitè recipi possit, à beneficiario?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Beneficiarius, qui licitè, & validè potest renunciare suum beneficium, potest ei de licentia Papae ponere pensionem.*
3 *Beneficiarius, qui est in possessione beneficij, non obstante aliquo litigio supradicto beneficio, potest illud validè, & licitè renuntiare de licentia Papae.*
4 *Quamdiu beneficiarius non deturbatur à possessione beneficij, potest illud validè renuntiare.*
5 *Quando possessio nemini praeiudicat, valet talis renunciatio, absque consensu partis litigantis.*
6 *Passim in curia recipiuntur renunciationes litigantium, & sedentibus assignantur pensiones.*
7 *Stylus curiae facit ius.*
8 *Beneficiarius, qui possedit beneficium bona fide, non obstante litigio, potest praesentare beneficia annexa tali beneficio, quod possidet.*
9 *Possessor beneficij, ex eo quod litiget super eodem beneficio, non censetur esse possessor malae fidei.*
10 *Quando ius beneficiati est canonizatum per rem iudicatam, valida est pensio reseruata in renunciatione beneficij religiosi, etiamsi in reseruatione non fieret mentio litigij.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

QVidam clericus praesentatus, & collatus fuit in quodam 1
beneficio parochiali, & postquam illius possessionem accepit, motum est ei litigium super iure eiusdem beneficij, & durante litigio, postquam iam vnam pro se sententiam habuit, renunciauit idem beneficium in fauorem alterius cum reseruatione cuiusdam pensionis de licentia Papae.

Quaeritur, an postquam Papa annuit dictae renunciationi, & reseruationi pensionis, possit tutè, & licitè recipere dictam pensionem non obstante litigio?

RESPONSIO AVTHORIS.

REspondi posse. Ratio est, quia omnis beneficiarius, qui li- 2
citè, & validè potest beneficium renunciare, potest in renunciatione licitè, & validè imponere pensionem de consensu Papae; sed hic beneficiatus, non obstante tali litigio, potuit lici- 3
tè, & validè renunciare beneficium; ergo optimè potest in illo ponere pensionem. Maior, si aliàs beneficium est capax pensionis, docetur à Bauni *de beneficijs d. 11. q. 19. lit. B.* Minor verò probatur, quia quamdiù beneficiatus non deturbatur à possessione beneficij, potest illud renunciare, etsi sit litigiosum, vt docet Bau- 4
ni, *de beneficijs d. 9. q. 33. lit. B fol. mihi 1314.* Sed iste beneficiarius huc vsque non est deturbatus à possessione huius beneficij, immò est in illius possessione; ergo optimè illud potest renunciare cum reseruatione pensionis, non obstante tali litigio.

Confirmatur 1. quia quando pensio nemini praeiudicat, siue pa- 5
trono, vel alteri, qui habet regressum, vel ingressum ad beneficium valet talis pensio absque consensu talis partis, dummodo sit sine detrimento, vt docet Gigas, *de pensionibus q. 7. n. 9.* Rota, Flaminius, Puteus, quos refert, & sequitur Azor. *p. 2. lib. 8. c. 8. q. 12.* Sed haec pensio non potest praeiudicare parti litiganti, siquidem, si dicta pars litigans vicerit, cessat talis pensio, & renunciatio: ergo dum durat litigium, talis pensio est valida, & potest accipi à renunciante beneficium.

Confirmatur 2. quia reseruatio pensionis facta à Papa illi, qui 6
renunciat beneficium, in quo non habet titulum canonicum valet, etiamsi in narratiua non faciat mentionem defectus tituli, si in supplicatione dixerit, se renunciare ex quibusdam causis animum suum mouentibus, & latè docet Nauarr.

lib. 1.

lib.1.consiliorum cons.12.nu.6. Passim enim, vt ait Nauarrus in Curia fiunt,& recipiuntur resignationes litigantium, & cedentibus assignantur pensiones, nec curant partes, neque cancellariæ,an cedentes habeant ius,necne,& stylus curiæ facit ius; ergo multò à fortiori valebit reseruatio pensionis facta ab eo, qui habet titulum litigiosum,absque mentione talis defectus. Patet consequentia, quia maior defectus est carere titulo omninò, quàm habere illum litigiosum, sed sic est, quod valet reseruatio facta à Papa etiam illi, qui absque titulo aliquo, sed solùm, quia erat in possessione beneficij renunciauit; ergo idem dicendum est, quando habet titulum litigiosum, vt in nostro casu.

8 Confirmatur tertiò: quia beneficiarius, qui possidet bona fide aliquod beneficium, potest non obstante, quod litiget super beneficio,vel super iure patronatus illius, præsentare ad beneficia annexa tali beneficio,quod possidet iuxta *cap.consultationibus,de iure patronatus*, vt cum Lamb.docet Nauar. *lib.3.consiliorum de iure patronatus cons.2 n.1.* Et talis possessor beneficij ex eo solùm,
9 quod litiget super illo iure patronatus, non censetur esse possessor malæ fidei, vt cum eodem Lamb. notauit ibi Nauar.ergo etiam poterit renunciare idem beneficium, quia si potest præsentare beneficia illi annexa, non obstante dicto litigio, quæ ratio dari potest, vt non possit renunciare idem beneficium, etsi ex eo,quod præsentet beneficia tali beneficio annexa, non facit iniuriam, vel damnum alteri litiganti, nec etiam tale damnum efficiet, si renunciet eidem beneficio: siquidem si ab altero litigante vincatur, tam presentationes, quas fecit, quàm renunciatio corrunt. Vndè existimo optimè posse prædictum beneficiarium renunciare eidem beneficio, specialiter si in postulatione apposuit verba generalia, in quibus tale litigium includeretur, vt si diceret, ex quibusdam causis animum suum mouentibus, vel si Papa aliquas clausulas generales apposuit, quæ virtualiter includerent litigium,vt latè explicat Nauar. *lib.1.consiliorum de rescriptis cons.12. n.71.*

10 Confirmatur tandem: quia quando ius beneficiati est per rem iudicatam canonizatum, est valida pensio reseruata in renunciatione beneficij litigiosi, etiamsi in reseruatione non fieret mentio litigij, vt benè aduertit, cum quadam decisione Rotæ Garzia,*de beneficijs p.11.c.3.n.133.* Sed sic est,quod hic beneficiarius, iam pro se habuit vnam sententiam coram iudice delegato Papæ, & ius suum fuit canonizatum per rem iudicatam; ergo valet pensio imposita in renunciatione talis beneficij etiam non facta mentione talis litigij.

CONSVLTVM XXXV.

De nominatione cuiusdam emphyteusis.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Prælatus, siue sæcularis, siue regularis potest concedere licentiam nominandi emphyteusim liberæ nominationis, sine consensu sui capituli.*
3 *Aliquæ conditiones ad id requiruntur, quæ ibi ponuntur.*
4 *Si detur aliqua alteratio in dictis conditionibus requiritur consensus capituli.*
5 *Abbatissæ habent liberam administrationem bonorum suorum conuentuum.*
6 *Nominatio emphyteusis liberæ nominationis de solo consensu Abbatissæ absque conuentu non valet.*
7 *Consensus domini directi, & aliæ solemnitates non possunt vltra terminum concessum prorogari.*
8 *Actus agentium non operantur vltra eorum intentionem.*
9 *Renouatio emphyteusis est nouus contractus, & non extentio eiusdem.*
10 *Administratio Abbatissarum hodie non est absoluta, sed dependens à consensu sui capituli, & aliquando à consensu prælati.*
11 *Legitimæ consuetudini standum est.*
12 *Abbatissæ non possunt facere contractus circa bona immobilia, sine consensu sui capituli.*
13 *Renouatio emphyteusis est nouus contractus.*
14 *In casibus magni momenti disponere de bonis conuentus pertinet ad abbatissam cum discretis, vel capitulo.*
15 *Dominus directus in casu, quo deuoluatur ad eum nominatio emphyteusis liberæ nominationis, potest nominare quem voluerit, etiam extra generationem vltimi possessoris, etiam stando in iure Lusitano.*
16 *Dominus directus potest efficere illud, quod de eius consensu facit emphyteuta.*
17 *Dominus directus non est prioris conditionis, ac emphyteusis.*
18 *Casu, quo dominus directus teneatur nominare aliquem de generatione, tenetur nominare proximiorem consanguineum vltimo possessori.*
19 *In casu,quo concurrant ad nominationem emphyteusis consanguinei vltimi possessoris æquales in gradu potest dominus directus eligere, quem maluerit.*
A Spir. Sanct. Consulta var.

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

PEtrus habebat emphyteusim liberæ nominationis, qui cum iam esset in vltima vita, petiuit à domino directo, qui erat conuentus quidam monialium licentiam ad nominandum suam vxorem in prædicta emphyteusi. Annuit Abbatissa conuentus, absque consensu sui capituli conuentualis, & de facto Petrus nominauit suam vxorem in tali emphyteusi, post suam mortem mortuus est Petrus absque alia nominatione prædictæ emphyteusis. 1

Quæritur primò, An hæc nominatio fuerit nulla,& nominatio deuoluta ad conuentum, eo quod defecerit in licentia concessa ab Abbatissa consensus sui capituli? Secundò quæritur, An in casu, quo talis nominatio deuoluatur ad conuentum, teneantur moniales nominare aliquem ex Petri generatione, vel an liberè possint nominare,quem voluerint,etiam extra generationem Petri vltimi possessoris? Quæritur tertiò, An in casu, quo debeant nominare aliquem de generatione vltimi possessoris, teneantur nominare consanguineum proximiorem vltimo possessori, vel possint alterum, quemcunque de generatione vltimi possessoris nominare? 2

RESPONSIO AVTHORIS.

PRIMO QVÆSITO.

An hæc nominatio fuerit nulla, & nominatio deuoluta ad conuentum, eo quod defecerit in licentia concessa ab Abbatissa consensus sui Capituli?

AD intelligentiam primi quæsiti sciendum est, An prima institutio huius emphyteusis fuerit liberæ nominationis, etiam extra generationem possidentis, vel an solum sit liberæ nominationis intra generationem vltimi possessoris; hoc supposito,

Respondi,communem sententiam Theologorum,Canonistarum,& Iuristarum tenere,prælatum,siue sæcularem, siue regularem, posse concedere talem licentiam nominandi ad emphyteusim,sine consensu sui capituli, dummodo in nihilo alteretur primus contractus; sed si primus contractus erat, ad nominandum intra, vel extra generationem vltimi possessoris, eodem modo concedatur prædicta licentia, ad nominandum absque aliqua mutatione Secus si detur aliqua mutatio,nam tunc debet fieri de consensu sui capituli,& alijs iuris solemnitatibus,& debet esse in euidentem vtilitatem conuentus Ita cum innumerisà se relatis Delb. *c.17.dub.5.n.2.* Palaus *de reuerentia debita Ecclesiasticis,d vnica p.15.§.4.n.3.* Molina Theologus, *d.468. n.18.* Peliz. *tract.6.c.7. n.19.* Ventigrilia *annot.de alienatione n. 26.* Tamburinus *de iure Abbatum, to.3.d.14.q.7.* per totam, Megala *verbo alienatio n.10.* 3 3 4

Difficultas igitur solum est,An hoc idem dicendum sit respectu Abbatissarum? Et videtur affirmatiuè respondendum;siquidem Abbatissæ habent liberam administrationem bonorum suorum conuentuum sicut ipsi Abbates,& priores, & possunt de illis disponere eodem modo, quo Abbates, & priores, vt cum Nauarro,Sanchez,& alijs latè probat Pelizarius, *tract. 10. cap.10. num. 146.* 5

Verum his non obstantibus existimo talem nominationem emphyteusis factam de solo consensu Abbatissæ,absque consensu sui capituli conuentualis fuisse nullam. Ita Dominicus de sancto Gemis. *cons.128.n.5.* & allegat notata per glossam,& Innocentium, *in c.per tuas de arbitris & in cap.cum dilect.de emptione, & vendit.* & expressè tenet Caldas, *de renouatione emphyteusis q. 14. n.4.* Et quando renouatio conceditur ad extraneos à generatione, vt fuit in præsenti casu, docet eandem sententiam Iulius Clarus, & Couarruuias, quos refert Molina *d.469.n 8.* Et constat hæc sententia,vt benè aduertit Caldas,*sup.n.3.* Ex communi vsu, & stylo huius Regni Lusitaniæ,& ex constitutionibus synodalibus,quibus hæ religiosæ obligantur,vtpotè subiectæ ipsi ordinario; & consuetudo localis semper attendenda est, in his renouationibus,vt cum Fabro, Decio, Hippolyto, Reminaldo, notauit Caldas in iure,& consuetudinibus huius regni versatissimus,*sup.n.3.* Qua propter docet hanc sententiam,etiam stando in iure communi, vt communiorem,& veriorem, quidquid reclamet Molina,etiam stando in iure Lusitano, *d 468.n 18.* 6

Ratio fundamentalis nostræ, & Caldas sententiæ est. Quia consensus domini directi, & aliæ solemnitates, quæ interuenerunt in prima concessione emphyteusis,cum respicerent certum terminum, non possunt vlterius prorogari; siquidem actus agentium non operantur vltra eorum intentionem, *l.non omnis, ff.si cert.pet.iuncta,l.in agris,ff.d acquirend. rerum domi.* Vrget etiam textus, *l.nuptiæ, ff de ritu nuptiarum, & in l. vt si proponi. Cod. de nuptijs*, vbi solemnitas in primis nuptijs requisita, in secundis etiam requiritur. Stringit etiam communis resolutio Bartol.& DD. *in l.1. §.si quis ædificium, & in l.de pupillo,§.si quis riuos, ff.de operis noui nunciatio.* 7

rio. Vbi reficiens illud, quod penitus destructum est, dicitur de nouo facere.

9 Confirmatur, quia renouatio emphyteusis, est nouus contra-
ctus, & non prorogatio, vel extentio eiusdem contractus; ergo finita priori emphyteusi, necesse est, quod de nouo fiat, & non quod solum reintegretur, argumento textus *in lege, sed si manente, ff. de precario*. ibi, si verò præterita die rogas, proprius est, soluta iam causa precarij, non redintegretur, sed noua causa constituatur: ergo renouatio prædictæ emphyteusis postulat nouam scripturam, & noua pacta, ac per consequens solemnitates requisitas in prima concessione, ac per consequens requiritur nouus consensus capituli, de quibus latè agit Cald. *q.14. & 20. per totam*.

10 Confirmatur 2. quia dato, & non concesso, quod etiam
stando in iure Lusitano Abbates, & Prælati conuentuum, possent absque suis capitulis renouare emphyteusim; Attamen id non possunt efficere Abbatissæ, vel Priorissæ, absque suis capitulis. Et ratio est, quia quamuis verum sit Priorissas, & Abbatissas de iure communi posse administrare bona suorum conuentuum eodem modo, ac Abbates, & Priores; Attamen hæc administratio hodie non est absoluta, & independens, sed in omnibus conuentibus monialium, dicit relationem, & respectum ad cæteras moniales, & in casibus magni momenti ad
11 suos prælatos, vt benè notauit Pelizarius, *tract. 10. capit. 10. num 147*. Tamburinus, *de iure Abbatum d.32.quæst.13. num 3*. Sed sic est, quod legitimæ consuetudini, vtpotè vim legis habenti, standum est, vt ibi benè obseruat Pelizarius; Ergo cum hæc sit consuetudo omnium religionum, & practica in hoc regno Lusitaniæ, & præcepta in omnibus constitutionibus Synodalibus, prout testatur Caldas, *sup.* debet obseruari in tali conuentu, non obstante, quod de hoc non detur in tali conuentu speciali statutum.

12 Confirmatur 3. Quia Abbatissæ non possunt facere aliquem
contractum circa bona immobilia conuentus, absque consensu sui capituli, & sui prælati, vt cum multis Doctoribus resoluit Pelizarius, *tract.10. cap. 10. num. 148*. & patet ex concessione Leonis X. & Gregorij XIII. pro monialibus S. Augustini, quam refert ex Roderico ibi Pelizarius; Sed sic est, quod talis renouatio emphyteusis, est nouus contractus, vt *sup.* dixi-
13 mus, & magni momenti, siquidem requiritur, quod videatur, an sit in commodum conuentus, vel non, quod non potest per se solam efficere Abbatissa, vel Priorissa; ergo talis contractus, & renouatio fuit nulla ex defectu consensus superioris, & capituli.

14 Confirmatur 4. Quia in omnibus ferè religionibus, disponere
de bonis conuentus, non pertinet de iure speciali soli Abbatissæ, sed illi, & senioribus, vel discretis, & in casibus grauioribus Abbatissæ, discretis, & capitulo; sed hic casus est magni momenti, & vt talis per constitutiones synodales huius regni non potest fieri talis renouatio sine consensu capituli; ergo idem dicendum est de his monialibus. Quapropter in hoc regno, hanc resolutionem certam existimo; siquidem in illo est vniuersalis consuetudo, quæ vim legis habet, vt testatur Chaldas *suprà*.

RESPONSIO AVTHORIS.

SECVNDO QVÆSITO.

An in casu, quo talis nominatio deuoluatur ad conuentum, teneantur moniales nominare aliquem ex Petri generatione, vel an liberè possint nominare, quem voluerint, etiam extra generationem Petri vltimi possessoris?

RESpondi communem sententiam tenere, quod finitis vitis, tenetur Dominus directus renouare emphyteusim liberæ nominationis in hærede, siue proximiori consanguineo vltimi possessoris, si ille id postulauerit, intra annum. Ita cum
15 communi sententia Iulius Clarus, Caldas, & alij innumeri, quos refert Molina, *d.484 num.7*. Verum hæc sententia, licet communis, est omninò falsa. Ita expresse Molina, *d.484. nu. 10*. vbi latissimè probat, dominum directum, non solùm sæcularem, sed etiam Ecclesiasticum, non teneri renouare emphyteusim de pacto, & prouidentia, & liberæ nominationis in successore vltimi possessoris, sed posse nominare pro emphyteusi, quem voluerit, etiam stando in iure Lusitano, vt ibi videre
16 potest. Et probatur alterius ex his, quæ dicit Caldas de renouatione emphyteusis, *quæst.17.n.26*. Nam si primus, & secundus emphyteuta, potest nominare quem voluerit, etiam extra generationem vltimi possessoris, & hoc ex concessione domini directi; deuoluto iure nominandi ad dominum directum, multo melius id poterit efficere; Nam propter quod vnum quodque tale, & illud magis, vt est vulgare proloquium philosophorum.

17 Confirmatur, Quia si procurator domini directi, qualis est
Emphyteuta, vt traditur per Bartolum, Alexand. & Iason. *in l.1.§.fin.ff.de noui operis nunc.* potest eligere durante iure suo vtili, quem voluerit, etiam extra generationem vltimi possessoris; Non prioris conditionis debet esse dominus, quam procurator, vel dominus, quam vassallus, & facit ad hoc textus *in l.cum quibus, ff.de legat.2.in l si Titio, & Meuio, ff.eod.* vel de his videatur latius Molina Theologus.

RESPONSIO AVTHORIS TERTIO QVÆSITO.

An in casu, quo debeant nominare aliquem de generatione vltimi possessoris, teneantur nominare consanguineum proximiorem vltimo possessori, vel possint alterum quemcunque de generatione vltimi possessoris nominare?

RESpondi, quod dato, quod dictum conuentus teneatur no- 18
minare aliquem ex dicta generatione vltimi possessoris, teneri in hoc casu renouare emphyteusim in consanguineo proximiori vltimo possessori. Ita cum Bartolo, & alijs multis resoluit Caldas *de renouatione emphyteusis, q.8.n.2.& q.17.n.24*. Vbi illas videre potes, & multas rationes pro probando hoc quæsito. Quamuis multi, & grauissimi DD. quos refert Caldas, *ibi q.8.n. 6*. contrarium teneant in emphyteusi Ecclesiastica, qualis est ista, tu elige opinionem quam malueris, vtraque enim probabilissima est.

Addo, quod in casu, quo concurrant ad nominationem con- 19
sanguinei æquales in gradu, potest Dominus directus eligere, quem voluerit, etiam anteponendo fœminam masculo, vt cum multis latissimè, & dilucidè probat Caldas, *de renouatione emphyteusis, q 17. n.26*. quæ nobis non placet transcribere, sed si arrideat tibi, ibi videre poteris.

CONSVLTVM XXXVI.

De quadam dispensatione Pontificis, in successione vnius maioratus, an fuerit valida?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Pontifex extra suum territorium solùm potest commutare voluntates testatorum, quoad legata pia.*
3 *Papa non potest auferre dominium ab aliquo laico, qui illi non fuerit subiectus temporaliter.*
4 *Nec ab aliquo clerico, qui vixerit extra terras temporaliter Pontifici subiectas, quoad bona patrimonialia.*
5 *Papa non habet in terris Regum Christianorum dominium actu, neque iurisdictionem, quoad temporalia.*
6 *Papa etiam de potestate absoluta non potest mutare voluntates testatorum, etiam quoad legata pia, absque causa iusta, publica, & vniuersali.*
7 *De iure naturali est, quod voluntas testatoris in specifica forma impleatur.*
8 *Pontifex non potest dispensare in iure naturali.*
9 *Papa non potest auferre ordinem iudiciarium, nisi quoad suum forum.*
10 *Papa non potest sine iniuria tertij auferre dominium priuatum, nisi ex causa fidei, vel Ecclesiæ.*
11 *Papa non potest aliquem legitimare extra terras, vbi habet iurisdictionem, quoad bona temporalia.*
12 *Papa non potest legitimare in præiudicium tertij.*
13 *Ponitur obiectio in contrarium, & soluitur.*
14 *Papa nec respectu sui subditi potest exercere suam iurisdictionem temporalem respectu rei, quæ est extra suum territorium temporale.*
15 *Papa non potest legitimare filium sæcularem clerici, vt succedat in bonis patrimonialibus patris sui clerici extra terras sibi temporaliter subiectas.*
16 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
17 *Papa non potest priuare Regno personam, cui venit regnum per successionem, vel electionem, nisi ad bonum fidei, vel Ecclesiæ.*
18 *Papa non potest validè, nec licitè agere contra iustitiam commutatiuam.*
19 *Ponitur argumentum contrarium, & soluitur.*
20 *Nostra voluntas dupliciter accipi potest, vel quoad finem temporalem, vel supernaturalem.*
21 *Papa non habet potestatem super nostram voluntatem, quoad finem temporalem, & naturalem, sed solum quando ordinatur ad finem supernaturalem.*
22 *Papa non potest mutare contractus ciuile, vel in eis dispensare.*
23 *Quomodo Papa possit legitimare ad bona temporalia, dispensando in radice matrimonij.*
24 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
25 *Dispositio testamenti personæ Ecclesiasticæ, quoad bona hæreditaria extra terras Papæ, non ad Papam, sed ad Regem spectat.*

26 *Papa, dato, quod possit mutare voluntatem testatoris extra suum territorium, quoad bona profana, debet esse cum causa publica, & probata, quæ ad bonum publicum spectet.*
27 *Nec in legatis pijs de potestate ordinaria potest Papa mutare voluntatem testatoris, sine iusta causa.*
28 *Vt causa probetur, debet citari pars, cui talis mutatio voluntatis testatoris praiudicat.*
29 *Papa nunquam vult dispensare cum praiudicio tertij, nisi dicat id facere ex certa scientia.*
30 *Si causa motiua allegata ad dispensationem fuit falsa, ruit dispensatio.*
31 *Si tempore, quo primo exequitur dispensatio causa motiua non subsistit, ruit dispensatio.*
32 *Causa debet subsistere, non solum quando postulata fuit dispensatio, & Papa illam commisit, & ordinarius dispensauit, sed etiam quando primo exequitur.*
33 *Cessante causa finali cessat effectus.*
34 *Clausula* in def. ctu filiorum masculorum ex fratribus, comprehendit etiam masculos ex sororibus.
35 *Appellatione fratrum venit soror.*
36 *Quando in eadem dispositione nominantur fratres masculi, & statim nominantur fratres, absque eo, quod vocentur masculi, in illo nomine, fratres, comprebenduntur fratres, & sorores.*
37 *In dispositione Pontificis, non est admittendum aliquod verbum otiosum, & superfluum.*
38 *Commutatio voluntatis testatoris facta à Papa, in dubio debet interpretari, vt quantum minus fieri possit derogetur menti testatoris.*
39 *Papa in dubio non videtur velle derogari iuri tertij.*
40 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
41 *Verbum* descendentibus *adiectum filijs, operari solet, ne filiorum appellatione, nepotes veniant.*
42 *Qui sunt specificè substituti, prius succedere debent.*
43 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
44 *Quando dispensatio Papa solum vocat descendentes, non possunt succedere ascendentes.*
45 *Causa limitata, limitatum produxit effectum.*
46 *Vnius lineæ inclusio, alterius est plena exclusio.*
47 *Emphyteusis, quæ concessa est descendentibus, non potest venire ascendentibus, ratione formæ concessionis.*
48 *Grauatus iniustè à iudice Ecclesiastico, potest recurrere ad iudicem regium, vt tollat violentiam iniustam.*
49 *Ponitur obiectio in contrarium, & soluitur.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVidam Archiepiscopus fecit maioratum de suis bonis patrimonialibus, & iussit in suo testamento, quod in tali maioratu nunquam posset succedere fœmina; sed quod semper succederet vir, & filius masculi, vel vir filius fœminæ proximior vltimo possessori, etiamsi fuisset clericus. Transactis post huiusmodi institutionem plurimis annis F. qui tunc erat possessor dicti maioratus, supplicauit à Papa Pio IV. vt mutaret voluntatem huius institutoris, vt possent succedere in dicto maioratu in defectu filiorum legitimorum masculorum, vel in defectu filiorum masculorum fratrum, etiam filiæ, præcedendo senior iuniori, & quod idem in lineis transuersalibus obseruaretur, allegando pro causa huius dispensationis, quod si ille, qui de præsenti possidebat dictum maioratum; absque filijs masculis è vita discederet, qui iuxta dictam institutionem possent in dicto maioratu succedere, necessariò transiret successio dicti maioratus, cuidam consanguineo, adeò distanti, quod quasi iam erat extraneus, remanentibus eius filiabus, absque dote. Dispensauit Pontifex in hac forma: Quod cum maioratus transiret ad personam adeò remotam, & quasi extraneam à generatione, post mortem ipsius possessoris, si fortè absque filijs masculis moreretur, & remanerent eius filiæ absque dote, in hoc casu, succederent filiæ, in defectu filiorum legitimorum masculorum, vel loco filiorum masculorum fratrum.

Quæritur ergo primò, An Pontifex posset mutare successionem huius maioratus, mutando voluntatem institutoris? Secundò quæritur, An in casu, quo posset, an posset id efficere absque causa, & quæ causa ad id requirebatur? Tertiò quæritur, An si causa allegata esset falsa, scilicet quod mortuo hoc vltimo possessore, successio transibat ab personam nimis remotam, & quasi extraneam, cum actu esset consanguineus in secundo gradu vltimi possessoris vocatus Franciscus de Tobar, mansit irrita talis dispensatio, & commutatio Papæ? Quartò quæritur, An si de facto nunc non existeret causa, quæ tunc allegata fuit Papæ Pio IV. ad commutandam dictam voluntatem huius testatoris, cesset talis commutatio, & dispensatio? Quintò quæritur, An in casu, quo dicta dispensatio sit valida, an filius filiæ secundæ, debeat præcedere in successione sorori seniori matri suæ, siquidem dicit Pontifex, quod succedant fœminæ, in defectu filiorum masculorum, vel filiorum masculorum fratrum? Sextò quæritur, An pars grauata in hoc casu possit recurrere ad iudicem Regium, vt tollat violentiam, quæ illi infertur executione huius rescripti Apostolici?

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO.

An Pontifex possit mutare successionem huius maioratus, mutando voluntatem institutoris?

RESpondi primò Quæsito, Papam non posse commutare voluntatem dicti institutoris, ad hoc, vt succederent etiam fœminæ. Ita expressè Pinellus, *c. de rescindenda venditione* 1. *p. rub. n.* 19. cum Baldo, & alijs. Eandem sententiam tenet Castro, *consil.* 288. estque de mente multorum, quos infra referam, qui hanc potestatem adimunt à principe supremo, nisi ex causa publica.

Ratio fundamentalis est: Quia Pontifex extra suum territorium, solum potest commutare voluntates testatorum, quoad legata Pia, vt benè aduertit Pinellus, *loco cit.* sed sic est, quod institutio huius maioratus non est legatum pium, sed ex bonis sæcularibus, & patrimonialibus, in quo pertenditur extensio, & successio generationis, & honor familiæ, &c. Ergo Papa non potest commutare talem voluntatem, nisi solùm in terris, in quibus habet iurisdictionem temporalem, & etiam tunc ex causa, vt statim dicam 2

Secundò probatur; Quia Papa, vt optimè ait Castro *cons.* 288. *n.* 3. non potest auferre dominium ab aliquo laico, qui illi non fuerit temporaliter subiectus: Nec etiam ab aliquo clerico, qui vixerit extra terras, quæ sunt subiectæ temporaliter ipsi Papæ, verba Castri sunt hæc: *Papa non potest auferre dominium alicui laico non supposito suæ iurisdictioni temporali; non enim potest actum iurisdictionalem in illum exercere; Et idem dicendum est de clerico, qui non esset subditus, nisi ratione clericatus, vt qui non esset de terra supposita temporali iurisdictioni Papæ: nam dico, quod dominium rei, quam non haberet, vt clericus, sed vt laicus quilibet, puta ex successione, vel suo contractu, aliunde, quam de bonis Ecclesiæ, sic non posset sibi Papa auferre, sicut nec alicui laico, non habetur, vt laicus, argumento, ff de adop. si pater, § 1. ad exhibendum, l. de eo, §. fin. cum si* Hucusque Castro, sed sic est, quod hic maioratus est extra terras, vbi Papa habet iurisdictionem temporalem: Atqui Episcopus, qui illum instituit, non est subiectus Papæ, nisi vt clericus, siquidem est naturalis regni, extra iurisdictionem temporalem Papæ, talis maioratus non fuit institutus ex bonis Ecclesiæ, sed ex bonis patrimonialibus, quæ Archiepiscopus possidebat, vt laicus; ergo Papa non poterat priuare eius successores vocatos, iuxta institutionem eiusdem maioratus dominio suo, nec poterat priuare talem institutorem dominio suæ voluntatis, quæ temporaliter non erat illi subiecta. 3 4

Tertiò probatur. Quia Papa non habet in terris Regum Christianorum dominium actu, neque iurisdictionem, quoad temporalia, *c. per venerabilem, §. rationibus,* & ibi Innocentius, & alij apud Alexandrum, *lib* 1 *consiliorum cons* 3. *n.* 1. Vbi dicit, quod Papa non debet se intromittere cum subditis Imperatoris, nisi quando ille negligeret facere iustitiam; sed sic est, quod mutare voluntatem huius testatoris, est exercere iurisdictionem, quoad temporalia, & intromittere se cum subditis alterius regis absoluti; ergo Papa non potest id facere extra terras sibi temporaliter subiectas, & in quibus habet actu dominium, & exercitium iurisdictionis. 5

. Quartò probatur. Quia Papa etiam de potestate absoluta non potest mutare voluntates testatorum, etiam quoad legata pia, nisi ex causa iusta, publica, & vniuersali, vt tenet cum Pinello, Burg. de Paz, Sarmiento, Molina, Sosimo, Driedo, & alijs Sanchez, *in consilijs lib.* 4. *cap.* 2 *dub.* 2. *num.* 3. Mantica *lib.* 1. *tit.* 7. *num.* 19. Ergo à fortiori, neque quoad bona sæcularia, & successiones maioratuum, Sed sic est, quod Papa in hoc casu dispensauit absque causa publica, & vniuersali: Ergo talis dispensatio fuit subreptitia. Minor subsumpta probatur; cætera enim patent, nam vt constat *ex bulla*, causa, quæ mouit Pontificem, fuit ne maioratus transiret ad consanguineum remotum, & quasi extraneum, remanentibus filiabus vltimi possessoris absque dote; Sed sic est, quod hæc causa est particularis, & non pertinet ad bonum publicum, & commune, nec est propter publicam vtilitatem, quæ causa omninò erat necessaria, vt cum multis latè probat Couarruuias, *lib.* 3. *variarum cap.* 6 *num.* 8. Et cum Craueta, Bart. & alijs Marta *de iurisdictione p.* 4 *sent.* 1. *casu* 74. *n.* 16 Ergo Papa non poterat commutare voluntatem testatoris, & per consequens talis commutatio fuit subreptitia. 6

Quintò probatur. Quia est de iure naturali, quod voluntas testatoris in specifica forma impleatur, vt cum communi Doctorum probat Sanchez, *in consilijs libr.* 4. *capit.* 2. *dub.* 1. Sed sic est, quod Pontifex non potest dispensare in iure natura- 7

turali, absque causa pertinente ad bonum publicum, & vtilitatem reipublicæ, vt cum multis latè probat Sanchez, *sup.* ergo cum in casu præsenti non daretur causa pertinens ad bonum commune, non poterat Pontifex dispensare in tali iure naturali. Vnde concludit Couarruuias *lib.* 3. *variarum, c.* 6. *num.* 8 & cum alijs Marta, *sup. n.* 18. Quod si princeps mutando absque causa publica voluntatem testatoris, potius tyrannidem, quàm iura, & leges exercet.

9 Sextò probatur, quia Papa non potest auferre ordinem iudiciarium, nisi quoad suum forum, vt ait Glossa. *in Clementinam dispendiosam de iudicijs, in verbo vsuris*, vt cum alijs notauit Alexander. *lib.* 5. *consiliorum consilio* 3. *n.* 2. Quod etiam notauit Baldus, *in C. eorum, §. in fin. C. de vsuris;* Sed sic est, quod si extra suas terras, vbi Papa habet iurisdictionem temporalem, posset mutare voluntates testatorum, quoad bona profana, tolleret ordinem iudiciarium extra suum forum; ergo Papa non poterat mutare voluntatem huius testatoris.

10 Septimò probatur: Quia Pontifex non potest sine iniuria tertij auferre dominium priuatum, nisi ex causa fidei vtili, vel Ecclesiæ, vt ex multis testibus, & Doctoribus probat Couarruuias, *variarum lib.* 3. *c.* 6. *& in epit.* 2. *c.* 8. *§.* 8 *n.* 16. sed sic est, quod si Papa posset mutare voluntatem huius testatoris priuaret tertium, ad quem veniebat hic maioratus dominio, cum illius iniuria, sine causa vtili fidei, vel Ecclesiæ: ergo non potest mutare talem voluntatem.

11 Octauò probatur. Quia Pontifex non potest aliquem legitimare extra terras, vbi habet iurisdictionem temporalem ad bona temporalia, vt cum multis notauit Couarruuias, *in Epit. c.* 8. *§.* 8. *num.* 14. Molina *tractat.* 2. *de iustitia, tom.* 1. *d.* 173. *numer.* 2. Molina *de primogenijs lib.* 3 *c.* 2. *num.* 11. & patet, *ex c. per venerabilem, qui filij sint legitimi*. Et ratio est, quia faceret magnam iniuriam Regi, disponendo de suis subditis, & auferendo ab eis ius, quod respectu illorum habebat illos legitimandi, vt benè cum multis notauit Couarruuias *supra*, sed sic est, quod eandem iniuriam faceret regi, si posset habilitare fœminas, vt succederent in hoc maioratu, quando ex testamento erant exclusæ; ergo Papa non potest illas habilitare, quoad bona temporalia.

12 Confirmatur primò. Quia Pontifex non potest legitimare in præiudicium tertij, vt latè probat Alexander *lib.* 5. *conf.* 3 *n.* 1. Sed sic est, quod hic habilitat in præiudicium tertij, scilicet successorum vocatorum à testatore; ergo Papa non potest illas habilitare. Nec obstat, quod ius adhuc successoribus non esset acquisitum; Nam vt benè respondit Couarruuias *lib.* 3. *variarum c.* 6 *n* 9. ex hoc rescripto, testatori verum dominium habenti, & eius voluntati omninò præiudicatur.

13

14 Confirmatur 2. Quia vt cum multis notat Couarruuias, *supr. n.* 14. Pontifex, nec etiam respectu sui proprij subditi potest exercere suam iurisdictionem temporalem respectu rei, quæ est extra suum territorium temporale; sed sic est, quod hic maioratus est extra territorium temporale Pontificis; ergo etiam si testator fuisset subditus Pontificis quoad temporalia, non posset exercere in illo suam iurisdictionem, quoad talia bona temporalia, quæ sunt extra suum territorium temporale, qualis est hic maioratus.

15 Confirmatur 3. quia Pontifex non potest legitimare filium sæcularem clerici, vt succedat in bonis patrimonialibus patris sui clerici extra terras, sibi temporaliter subiectas, vt cum multis latè probat Couarruuias, *supra numer.* 19. estque sententia communis; Et ratio est, quia persona, quæ legitimanda est, & bona sunt temporalia, sed sic est, quod idem procedit in habilitatione fœminarum, vt possint succedere in hoc maioratu, siquidem personæ habilitandæ sunt sæculares, bona sunt profana, & temporalia; ergo Pontifex extra terras, vbi habet iurisdictionem temporalem, non potest habilitare tales mulieres, nec commutare voluntatem testatoris.

16 Nec obstat si dicas, Pontificem posse commutare voluntates testatorum iuxta Tridentinum, *sess.* 22. *cap.* 6. *de reformatione*. Respondetur namque, id intelligi respectu legatorum piorum, & non respectu bonorum temporalium, & maioratuum, specialiter quando est in damnum tertij, vt ex Baldo, Pinellus, 1. *p. Codic. de rescindenda venditione cap* 2. *num.* 19. Et in eodem sensu loquitur Barbosa, *in Collectaneis Doctorum super Tridentinum, sess.* 22 *de reformatione cap* 6. *per totum*, Rodriguez, 2 *tom. quæstionum regularium, quæst.* 126. *art.* 9. Molina, *tom.* 1. *de iustitia, d.* 29. *num* 28. Fragosus, *tom.* 3. *d.* 19 *§.* 1. *num.* 3. Quod euidenter probatur; nam idem Molina, *tom.* 1. *de iustitia, d.* 29. *num.* 8. quærit, An possit Pontifex auferre Regnum à quadam persona, cui ex successione, vel electione Regnum venit, & alteri dare? Et respondit cum Victoria, Turrecremata, & alijs, non posse nouos constituere, priuando eum regno, ad quem in defectu depositi, ius regni alioquin pertineret, quales essent respublica, & optimates illius. Excipe nisi in ordine ad bonum Ecclesiæ, vt statim addit. Vnde sic argumentor.

17 Pontifex non potest priuare regno personam, cui venit regnum per successionem, vel electionem, nisi ad bonum fidei, vel Ecclesiæ: ergo etiam non poterit priuare aliquem maioratu temporali, ad quem venit successione, vel vocatione testatoris; consequentia præter quam. quod sit certa, siquidem in maioratibus philosophatur, sicut in regnis; probatur, quia si Pontifex, ideò potest mutare successionem maioratus, quia potest mutare, & alterare voluntatem testatoris, quia est actus potentiæ spiritualis, eodem modo poterit alterare voluntatem primi regni institutoris, qui regnum à Barbaris occupauit, & qui disposuit formam successorum, vel actum electionis reipublicæ, siquidem est actus voluntatis; sed sic est, quod non obstante, quod hi sint actus voluntatis, Papa non potest tale quid efficere, quia est circa bona profana, nisi in ordine ad finem spiritualem; ergo eodem modo philosophandum est de alijs maioratibus bonorum temporalium, vnde dispensatio in hoc pertinet ad Regem, & non ad Papam.

Confirmatur 4. quia Pontifex non potest, nec validè, nec licitè 18 agere contra iustitiam commutatiuam, quæ exigit, vt detur vnicuique, quod suum est, & quod nemo priuetur, neque quoad totum, neque quoad partem suo iure, quod habet ad rem, & in re validè; & iustè, & licitè possessam, vt probat Vidal, *in Arca vitali, titulo de iudice, inquisitione* 5. *num* 24. Delbene, *tom.* 1. *c.* 5. *dub.* 26. *num.* 5. Sed sic est, quod vocatus ad hunc maioratum per institutorem, habet ius ad rem ad hunc maioratum iustè, & licitè acquisitum; ergo Pontifex non potest eum illo priuare, nec validè, nec licitè, nisi indirectè, ad aliquod bonum spirituale, vt probat Delbene, *tom.* 1. *capit* 6. *dub.* 30. *session.* 1. *num.* 9.

Nec obstat, si vrgeas cum aduersarijs, voluntatem testatoris, 19 etiam circa profana esse spiritualem; sed Pontifex habet potestatem super omnem rem spiritualem; ergo potest commutare voluntatem testatoris, vt potè rem spiritualem. Confirmatur: quia ex eo Pontifex potest legitimare ad bona profana dispensando in radice Matrimonij, quando fuit nullum, quia matrimonium est quid spirituale; sed voluntas testatoris est quid spirituale; ergo sicut potest legitimare ad bona temporalia, dispensando in radice matrimonij nullius, ita habilitare ad successionem maioratus, commutando voluntatem testatoris. Non obstat inquam. Respondetur namque ad instantiam, non omne illud, quod est spirituale esse subiectum Papæ dispositioni, siquidem omnes leges principum Christianorum sunt voluntates talium principum, vt latè dicit cum communi sententia Palaus, *tract.* 3 *d.* 1. *p.* 1 *num* 2. & tamen Papa non potest in aliqua dispensare. nisi in ordine ad bonum supernaturale, vt cum communi sententia notat Molina *tract.* 2 *d.* 12. *n.* 20. Ergo quamuis hæc voluntas testatoris sit spiritualis, non potest Papa in ea dispensare, siquidem est quædam lex testatoris, & iuris naturalis, & positiui Regni, quod imperat voluntatem testatoris inuiolabiliter obseruari.

Pro quo notandum est, nostram voluntatem dupliciter posse accipi, vel dum ordinatur ad finem temporalem, vel in quantum ordinatur ad finem supernaturalem; sumpta prout ordi- 20 natur ad finem naturalem, etiamsi sit spiritualis, Pontifex non habet super illam potestatem, quia aliàs haberet eandem potestatem super gentilium voluntates quia etiam sunt spirituales, 21 quod est falsum, vt latè probat Molina, *tract.* 2 *d.* 12. *n.* 15. Confirmatur, quia Christiani per fidem non amittunt libertatem naturalem, nec dominium rerum suarum, nec iura sua, vt notauit Molina, *sup. n.* 15. Sed sic est, quod si Papa posset mutare voluntates testatorum circa bona profana, iam testatores priuarentur sua libertate, & iure suo, siquidem mutatæ fuere eorum voluntates, & eorum bona alijs dabuntur: ergo Pontifex non potest illorum voluntates mutare ob spiritualitatem, nisi talis voluntas sit de re pia, aut supernaturali.

Confirmatur 2. Quia si Papa posset mutare voluntates testatorum quoad bona profana, quia tales voluntates sunt res spirituales, frustranea esset sententia communis Doctorum, quæ dicit Papam posse mutare voluntatem testatorum, quoad legata pia, non verò quoad temporalia. Dicendum est ergo non sufficere, quod voluntas testatoris sit spiritualis, vt statim Papa possit eam mutare, & alterare; sed vt sit subiecta, necessarium est, quod sit voluntas in ordine ad finem supernaturalem. Et hinc fit, quod licet contractus ciuiles sint actus voluntatis, Pa- 22 pam non posse eos abrogare, vel in eis dispensare, dispensando in voluntate contrahentium, vt latè probat Delbene cum communi Doctorum, & tenetur stare contractui à se inito cum alijs, vt probat idem Delbene, *tom.* 1. *cap.* 5. *dub.* 14. *sect.* 12. *a.* . . *num.* 1. Nec potest auferre dominium bonorum temporalium à domino suo, & est subiectus iuri naturali, & gentium, vt probat idem Delbene, *ibi*. Sed sic est, quod mutando institutionem huius maioratus, aufert dominium ab illo, cui veniebat iure naturali, & gentium; ergo id non potest Papa efficere.

Ad confirmationem respondetur, quod adhuc concesso, quod Papa posset legitimare ad bona profana, dispensando in radice matrimonij, quando matrimonium non fuit nullum iure naturali, sed Ecclesiastico, vt docent plures Doctores, 23 non

non obstante quod contrarium probabilius sit, vt docent plures DD. quos refert, & sequitur Dicastillus, *de matrimonio*, *d.8. n.17.* Adhuc nihil inde infertur contra nos: nam ideò Papa potest in dicto casu legitimare filios ad bona profana dispensando in radice matrimonij, quia dispensat in impedimento canonico, ratione cuius matrimonium fuit nullum; vnde quando non præcedit figura matrimonij, non potest concedere talem dispensationem extra suum territorium, vt cum Sanchez, & alijs communiter docet Dicastillus, *de Matrimonio*, *d.8. n.27.* Et multò minus potest Papa dispensare in radice matrimonij, quando matrimonium fuit nullum iure naturali ex defectu consensus, nec quando matrimonium erat infidelium, vt docent communiter DD. quos refert Sanchez, *lib.8. de matrim. d.7. num 3.* Molina, *tom.2. d.624. num.3.* Thomas Hurtadus, *tract.12. p.2. cap.1. num.642.* quia tunc non erat nullum matrimonium ratione alicuius legis Ecclesiasticæ, in qua Papa posset dispensare; ergo ex hoc argumento nihil inferri potest contra nostrum casum, quia quod hic maioratus non transeat ad fœminas, non prouenit ex aliqua lege canonica, sed ex voluntate testatoris, quæ secundum legem naturalem, & regiam debet obseruari; ergo cum Papa non possit in his legibus dispensare, nisi quando sunt in ordine ad finem supernaturalem, cum hæc voluntas solum sit in ordine ad finem temporalem, non potest Papa in illa dispensare.

24 Nec obstat id quod ait, quod hæc voluntas testatoris ex eo, quod vt spiritualis est subiecta Papæ. Non obstat inquam, nam vt iam diximus, res spiritualis potest dupliciter sumi, vel vt est spiritualis naturaliter, id est, in ordine ad finem temporalem, vel potest sumi supernaturaliter, id est, quatenus ordinatur ad finem supernaturalem; si sumatur solum quoad suum esse naturale, non est subiecta Pontifici, vt videri est in legibus regum, quæ cum sint actus intellectus, & voluntatis regum, non sunt subiectæ Pontifici, nisi quatenus opponuntur bono supernaturali, & vt videri est in contractibus inter homines, quos Papa annullare non potest extra suum territorium temporale, nisi quatenus sunt contra bonum animæ, vt aduertit Molina *suprà nu.14.*

25 Nec etiam obstat, quod hic institutor maioratus fuerit Archiepiscopus, ac per consequens subiectus Pontifici. Non obstat inquam, nam dispositio eius testamenti, quoad bona hæreditaria, & patrimonialia non Pontifici, sed Regi, & eius legibus subiecta est; ita ex communi sententia Abbas, *in cap.* ex literis in fine de pignoribus, Felinus *in dicto capite Ecclesia sancta Maria, nu.7.* Barbosa, *in lib.1. decretalium tit.3 in collectis, ad Collectanea Doctorum folio mihi 7. num.18.* Vbi alios multos citat; sed sic est, quod bona ex quibus iste Archiepiscopus instituit hunc maioratum, erant bona patrimonialia, vt constat ex sententia, quam dedit Cardinalis Infans in iustificatione præmissarum pro executione huius breuis, in qua dicit probatum fuisse bona maioratus esse patrimonialia; ergo dispositio eius testamenti quoad hæc bona non est subiecta Pontifici, sed Regi.

RESPONSIO AVTHORIS, SECVNDO QVÆSITO.

An in casu quo Pontifex posset mutare successionem huius maioratus, id posset efficere absque causa, & quæ causa ad id requirebatur?

26 SEcundo quæsito respondi: Quod dato, & non concesso, quod Papa de plenitudine potestatis posset commutare voluntatem huius testatoris, & substituere fœminas in dicto maioratu, adhuc debebat esse cum causa publica, & probata, quæ ad bonum publicum spectaret. Ita expresse ex multis testibus, & Doctoribus latè probat Molina, *de primogenijs lib.1. cap.8. num.31.* Couarruuias, *variarum, lib.3. cap.6.*

27 *a.:· num.7.* Marta, *de iurisdictione, p.4. cent.1. casu 74. nu.15.* Quod adeò verum est, quod nec in legatis pijs, Pontifex vtendo potestate ordinaria potest mutare voluntatem testatoris, sine iusta causa, vt cum multis latè probat Marta, *suprà nu.4.* ergo à fortiori non potest mutare volũtatem testatoris respectu bonorum sæcularium extra suum territorium temporale, nisi eo modo quo potest princeps supremus, hoc est, cum publica causa pertinente ad bonum commune reipublicæ, vt latè probat Molina, Couarruuias, & Marta, *locis citatis*, sed sic est, quod in hac dispositione commutationis vltimæ voluntatis huius testatoris, quam fecit Pontifex, non allegatur, nec probatur causa publica pertinens ad bonum publicum, sed solum quod alias transiret maioratus ad personam consanguineam nimis remotam, & quasi extraneam, remanentibus filiabus vltimi possessoris absque dote, quæ omnia sunt bona priuata, nec Papa in tali Bulla vtitur de plenitudine potestatis: ergo talis Bulla debet vt subreptitia iudicari.

28 Confirmatur primò. Quia vt causa probetur, debet citari pars, cui hæc dispensatio voluntatis testatoris præiudicabat, quæ erat illa persona nimis remota, & quasi extranea, de qua loquitur breuis, vt cum multis Doctoribus resoluit Molina, *de primogenijs, lib.1. c.8. num.33.* vbi plures affert textus, & Doctores; sed sic est quod in tali breui, nec in probatione præmissarum non fit mentio talis citationis partis, quod erat necessarium, siquidem disponendo Pontifex aliquid in præiudicium successorum, causa non præsumitur, nisi probata fuerit, & constet de citatione partis, vt ibi cum multis resoluit Molina, & Marta, *suprà num.18.* Ergo cum tali breui non fiat talis mentio, præsumitur subreptitium, & nullum esse.

Confirmatur 2. Quia Pontifex quando dispensat in radice matrimonij, nunquam vult dispensare cum præiudicio tertij, nisi in dispensatione dicat, id facere ex certa scientia; semper enim in rescriptis intelligitur, sine tertij præiudicio, vt patet per texum, *in l. prima, § si quis à principe, ff. ne quid in loco publico*, & tenet cum Salyceto, Hippolyto, Remin. *consil.46. num.2. col.1.* & cum Sanchez, Dicastillus, *de matrim. d 8. n.25.* Sed sic est, quod in hoc rescripto non dicit Pontifex se id efficere ex certa scientia; ergo non vult dispensare cum præiudicio tertij: Sed hæc dispensatio erat in grauissimum præiudicium illius tertiæ personæ remotæ, & quasi extraneæ, siquidem ab eo auferebat grauissimum, & ditissimum maioratum; ergo talis dispensatio fuit omninò nulla, & subreptitia. 29

RESPONSIO AVTHORIS, TERTIO QVÆSITO.

An si causa allegata esset falsa, scilicet quod mortuo hoc vltimo possessore successio transibat ad personam nimis remotam, & quasi extraneam, cum actu esset quidam consanguineus in secundo gradu vltimi possessoris vocatus Sancius de Touar, mansit irrita talis commutatio, & dispensatio Pontificia.

TErtio quæsito respondi, quod si causa motiua, quæ allegata fuit ad dispensationem, fuit falsa dispensatio, & commutatio est totaliter irrita, & nulla in hac conclusione; conueniunt omnes textus, & Doctores apud Sanchez, *de Matrimonio lib.8. d.3. n.4.* Et patet *ex cap. circa de consanguin. cap. si eo tempore de rescriptis in 6.* Vnde si tempore quo Papa committit dispensationem, & exequitur dispensatio ab Ordinario causa motiua est falsa, certum est talem dispensationem esse nullam, & subreptitiam, vt cum multis latè probat Gutierres, *tract. de Matrimonio, cap.26. n.1.* Imò etiam si causa tantum sit impulsiua, vt tenent multi DD. quos refert Sanchez, *de Matrimonio lib. d.19. n.10.* Vnde cum in hac dispensatione, nec in supplicatione in breui, alia causa allegatur, nisi quod ne successio huius maioratus iret ad personam nimis remotam, & quasi extraneam si tempore quo petita fuit dispensatio, existebat aliquis consanguineus nimis propinquus, qualis est consanguineus in secundo gradu, sequitur quod talis supplica fuit subreptitia, siquidem tacuit veritatem, & supplicauit quandam falsitatem, ob quam motus est Pontifex ad dispensandum; ergo cum de facto in illo tempore, quo facta est supplica, existeret quidam consanguineus in secundo gradu lineæ transuersalis filius fratris vltimi possessoris vocatus Sancius de Touar, qui ex dispositione testamenti veniebat hic maioratus, sequitur talem dispensationem fuisse subreptitiam ex defectu veritatis causæ motiuæ, quæ fuit allegata, quæ si ita sunt, nescio quæ dubitatio esse potest bullam fuisse subreptitiam. 30 31

RESPONSIO AVTHORIS, QVARTO QVÆSITO.

An si de facto nunc non existeret causa, quæ tunc allegata fuit Papæ Pio IV. ad commutandum dictam voluntatem huius testatoris, cesset talis commutatio, & dispensatio?

QVarto quæsito respondi, quod dato quod causa quam allegauit supplicans, fuisset vera tempore, quo Pontifex commisit dispensationem Cardinali Infanti, & dictus Cardinalis dispensauit, si nunc de facto non existit talis causa, quando primo exequenda est talis dispensatio, eo quod huc vsque nunquam executa fuit, ruit talis dispensatio, & omninò manet irrita. Et ratio est, quia causa, quæ mouit Papam ad concedendum talem dispensationem voluntatis testatoris, non solum verificanda est, & existere debet, quando gratia, & rescriptum postulatum fuit, & quando Papa illud commisit ordinario, & quando ordinarius dispensauit, sed etiam quando talis gratia, & dispensatio primò exequitur, & habet suum effectum, vt patet ex *cap. generaliter 16. q.1. & cap. tua de cleric. non resident. & ex l. Vranius 172. versic. sed cum duo ff. de fideiussor* & præter alios textus, quos latè congerit Sanchez, hanc sententiam tenent Gloss. Dec. Ioan. Andreas, Alex. Bald. Felin. Probus, Tiraq. & alij, quos refert, & sequitur Sanch. *lib.8. de matrim. d.30. num.14.* & illam probat Gut. *de matrim. cap.126. n.2.* 32

Ratio autem est: Quia cessante causa finali, cessat effectus: ergo cum effectus huius dispensationis adhuc non sit positus, cessan-

33 cessante causa; quæ mouit Pontificem ad dispensandum, esset talis dispensatio. Alias rationes vide apud Sanchez loco citato; sed sic est, quod in casu præsenti, adhuc non est sortita suum effectum talis dispensatio, & gratia Pontificis, siquidem postquam concessa est, vsque nunc non habuit locum, quia semper extitere filij masculi vltimi possessoris: ergo si de præsenti non existit causa, quæ mouit Pontificem ad concedendum talem dispensationem, & commutationem, cessat, & non sortietur effectum talis dispensatio, & commutatio; sed sic est, quod de præsenti deficit causa, quæ mouit Pontificem ad concedendum talem dispensationem, siquidem causa, quæ illum mouit fuit, ne successio maioratus transiret ad personam remotissimam, & quasi extraneum, remanentibus filiabus possessoris sine dote, siquidem in præsenti talis maioratus, non transit ad personam remotissimam, sed ad consanguineam in secundo gradu vltimi possessoris, filium sororis matris vltimi possessoris, nec vltimus possessor reliquit filias, quæ maneant indotatæ, siquidem absque filijs, & filiabus puer discessit è vita, & alias eius mater remanet vxorata, & dotata alijs bonis; ergo talis commutatio, & dispensatio cessat
34 in casu præsenti, & non debet sortiri effectum, sed standum est clausulæ testatoris, quæ ait; quod succedat vir semper in maioratu, & solum poterit vti tali rescripto, quando concurrerint causæ, quæ mouerant Pontificem ad illud concedendum, dato, quod illud in tali casu validè posset concedere.

RESPONSIO AVTHORIS, QVINTO QVÆSITO.

An in casu, quo dicta dispensatio sit valida, An filius filiæ secundæ debeat præcedere in successione sorori seniori matris suæ, siquidem Pontifex dicit, quod succedant fæminæ in defectu filiorum masculorum, vel filiorum masculorum fratrum.

QVintò quæsito respondi, Quod dato, & non concesso, quod Pontifex posset mutare talem voluntatem testatoris, & quod ad id daretur causa publica, & hæc fuisset vera, & cum citatione partis, & nunc de præsenti existeret, dico quod in hoc maioratu debet præferri filius secundæ filiæ sorori seniori matris suæ; siquidem sic disponit, idem rescriptum Pontificium in illis verbis, *quod succedant fæminæ in defectu filiorum masculorum vltimi possessoris, vel filiorum masculorum ex fratribus*. Et ratio est, quia illa clausula, in defectu filiorum masculorum ex fratribus, comprehendit et-
35 iam filios masculos ex sororibus; appellatione namque fratrum, venit soror, *l. Lucius*, *§. Mæuia*, vt cum Baldo, Alexandro, & alijs multis Barbosa, *de appellat. verb. viri signif. appellat.* 102. *numer.* 4. præcipuè, quando refertur in plurali, prout in casu nostro, vt cum Castro, Alexander *lib. 5. consiliorum*, *cons.* 85. *numer.* 14. Et cum alijs Barbosa *suprà*; Et non colligitur aliud ex mente Pontificis, siquidem eius intentio fuit, quantum possibile erat accedere ad mentem institutoris, & solum substituere fœminas in casu, quo maioratus transiret ad personas adeò remotas, quæ fuissent quasi extraneæ, vt constat ex eodem rescripto.
36 Confirmatur primò: Quia quando in eadem dispositione nominantur fratres masculi, & statim nominantur fratres, absque eo, quod vocentur masculi, colligitur, quod in clausula, in qua ponuntur solum fratres, includi fratres, & sorores, vt cum Tusco probat Barbosa, *verb. iuris signific. appellation.* 102. *numer.* 6. Sed sic est, quod in hac dispositione dicit Pontifex, quod succedunt fœminæ in defectu filiorum masculorum vltimi possessoris, vel filiorum masculorum ex fratribus; ergo si vellet dicere, quod succederent filij masculi ex fratribus, & non ex sororibus, debebat dicere ex fratribus masculis, sicut antea dicit, in defectu filiorum masculorum vltimi possessoris; ergo si solum posuit nomen fratrum, & non fratrum masculorum, voluit absque dubio includere fratres masculos, & fœminas.
37 Confirmatur 2. quia in dispositione Pontificis non est admittendum aliquod verbum superfluum, & sine mysterio, vt dicit Baldus *in rubric. de contract. empt. in quæst. 9. l. ita stipulatus in principio. ff. de vsur. & l. huc leg. ff. de contract. empt. facit l. si quando in princip. de leg. 1. & capit. si Papa de priuilegio in 6.* & notat Alexander *consilio* 85. *numer.* 10. Sed sic est, quod illa verba, filiorum masculorum, fuisset superfluum apponere illa in vna parte dispositionis; & non in altera; ergo colligendum est, Pontificem ideò posuisse filios masculos, & non fratres masculos, vt declararet, quod solum deberent succedere filij masculi vltimi possessoris, vel filij masculi fratrum vltimi possessoris, siue fuissent tales fratres vltimi possessoris masculi, siue fœminæ.
38 Confirmatur 3. quia commutatio voluntatis testatoris facta à Papa, in dubio debet interpretari, vt quantum minus fieri potuerit derogetur menti testatoris Anch. *cons.* 282. *per totum*, Tuscus *tom. 6. concl.* 53. *n.* 12. Sed sic est, quod sumus in dubio, an nomen fratrum, comprehendat etiam filios masculos sororis: ergo cum comprehendere illos sit conformius ad mentem testatoris, sic intelligendum est.

Confirmatur 4. quia Papa in dubio, non videtur velle derogare iuri tertij, maximè cum de eo mentionem non faciat, *capit. super eo de offic. delegat. capit. quamuis de rescriptis, in 6. l. nec accus. Cod. de eman. liber. l. impuberi, ff. de administr. & tenet.* Alexander *consilio* 3. *lib.* 5. *numer.* 3. Sed sic est, quod sumus in dubio. An nomine fratrum velit Papa comprehendere sorores; ergo præsumendum est noluisse præiudicare filijs masculis sororum vltimi possessoris, siquidem id non declarauit. 39

Nec obstat si dicas, quod appellatione fratrum, non venit soror, eo quia in odiosis, masculinum non includit fœmininum: Nam huic obiectioni, respondeo cum Baldo, & alijs, quos refert, & sequitur Alexander *libr.* 4. *consil.* 85. *numer.* 14. Quod vbicunque aliqua dispositio, vel statutum concernit qualitatem personarum, tunc respectu personarum, quibus fauetur illa dispositio, est fauorabilis, & extendenda, quoad illas personas, quibus fauetur; respectu verò illarum personarum, quæ ex dicta dispositione grauantur, illa dispositio censetur odiosa, & restringenda, per illam doctrinam, & ex glossa, *in dicta leg. vnica*, & notat glossa, *in leg. sed si hac §. si ff. eo & in l. qui bona §. si aliena de dam. infe.* ex quo inferunt Bald. & Sal. *in dicta l. vnica*, prædictam dispositionem ex parte fratrum, qui vocantur censeri fauorabilem, & extendendam, vt appellatione fratrum, contineatur soror, vt in *dicta l. Lucius §. Mæuia*; Hæc omnia Alexander *libr.* 4. *consil.* 85. *numer.* 14. Et quod hæc dispositio non sit ad conseruandam agnitionem probatur; quia hæc dispositio admittit fœminas in defectu masculorum, vt ex multis latè probat Alexander *lib.* 4. *consil.* 85. *numer.* 6. 40

Tandem concludo, dico quod adhuc stando in verbis prædicti rescripti, hic maioratus venit ad filium sororis matris vltimi possessoris, quod ex verbis ipsius Bullæ sic probo. *Si illum, vel quemcunque alium legitimum dicti maioratus successorem, absque filijs, & descendendentibus masculis legitimis, siue laicis, siue clericis discedere contigerit, tunc & eo casu, successio maioratus præfati ad eius filiam, &c. deueniat.* Vbi notandum est hunc maioratum, etiam stando in dispositione Papali, solum posse venire ad filiam maiorem vltimi possessoris, quando vltimus ipse possessor mortuus fuerit absque filijs, & descendentibus masculis, sed sic est, quod Pater dominæ pertendentis, si mortuus fuit absque filijs masculis, non mortuus fuit absque descendentibus masculis, siquidem, quando è viuis discessit, iam habebat quemdam nepotem, qui est verus, & legitimus descendens, siquidem illud verbum, *descendentibus*, adiectum filijs, operari solet, ne appellatione filiorum nepotes veniant Soncinas Iunior, *consil.* 168. *numer.* 2. Gier, Mago, Dec. Luca 83. *num.* 2. & notauit Bursato *lib.* 3. *consiliorum*, *consil* 127. *numer.* 14. & qui sunt specificè substituti, prius succedere debent, & donec quis de illis superfit, nemo comprehensus in collectiua generali, vel eius liberorum admittitur, *Decis. consil.* 1. *in fine*. Curt. Iun. *cons.* 58. *num* 3 & *cons.* 161. *num.* 2. Alciat *in l. liberorum versi.* 4. *ff. de verb. signific.* & cum multis appellat communem Bursato, *lib* 2. *cons.* 170. *n.* 19. Ergo talis maioratus existendo, vt de facto existebat nepos, & descendens masculus, non poterat venire ad filiam possessoris, sed veniebat ad nepotem. 41 42

Nec obstat, quod talis nepos adhuc non fuisset natus tempore mortis vltimi possessoris, siquidem sufficiebat, quod fuisset conceptus; nam conceptus pro iam nato habetur: *l. qui in vtero, ff. de statu homin. l. communi, §. sed si ff. communi decid. l. cum inter, Cod. de fidei. Cod. libert.* Tiraquellus, qui plura refert, *de retract. §. 1. glossa 9. num.* 75. *& in l. si vnquam, verbo susceperit liberos, num.* 123. & ita omnes scribentes, vt testatur Molina *de primogenijs, lib.* 4 *cap.* 10 *num.* 2 ergo cum nepos iam fuisset conceptus, non poterat filia succedere in maioratu ex defectu descendentium masculorum, siquidem iam extabat nepos, qui erat legitimus descendens masculus; quapropter si eius mater, quæ de illo grauida erat possessionem dicti maioratus accepit, fuit loco filij, quo grauidata erat, & non pro se, vt clarè apparet, & in hoc non inuenio aliquam difficultatem. 43

Hoc supposito addito, quod mortuo tali nepote, qui fuit per aliquos annos vltimus possessor istius maioratus, ei succedendus est in hoc maioratu eius consanguineus masculus filius alterius sororis matris suæ, etiam stando in eadem dispositione Pontificia, siquidem in illa disponit Pontifex in hac forma. *Et idem in transuersalibus dicti maioratus pro tempore possessoris in perpetuum obseruetur, vt quod, si possessor ipse, absque descendentibus, masculis legitimis, & fœmininis decesserit, successio ad eius proximiorem in gradu deueniat; ita quod si fœmina laica, legitima, honestè viuens, & de consensu patris, vel matris, vel sub eius protectione fuerit nupta, aut soluta, soror ipsius*

ipsius possessoris fuerit illa, non existentibus fratribus masculis legitimis possessoris, vel filijs legitimis masculis ex fratribus, admittatur. Sed sic est, quod hic vltimus possessor decessit absque filijs, vel filiabus, neque descendentibus, nec habet fratres, aut sorores, vel filios fratrum, aut sororum: ergo successura est in hoc maioratu persona proximior in gradu ex linea transuersali, & in eodem gradu debet masculus præcedere fœminæ; sed sic est, quod in secundo gradu lineæ transuersalis est fœmina soror matris vltimi possessoris cum quodam filio masculo legitimo ex Domino Ioanne de Saldanha: ergo ille puer, vt masculus, & eiusdem gradus, & vt filius sororis penultimi possessoris huius maioratus hoc titulo debet succedere in dicto maioratu, & non mater vltimi possessoris, cui infans mortuus est.

Et ratio est, quia Breuis Pontificius solum admittit filium, & descendentes vltimi possessoris, & in defectu illorum substituit ex linea transuersali proximiorem in gradu, præceden-
44 do in eodem gradu masculos fœminam; sed in his terminis non potest succedere mater vltimi possessoris, siquidem est ascendens, & non descendens; ergo succedere debet eius consanguineus in secundo gradu filius sororis matris vltimi possessoris; siquidem tanquam masculus præcedit in eadem linea matri suæ, quæ est soror matris vltimi possessoris, quæ cum vltimo possessore est etiam in secundo gradu consanguinitatis. Et quod non possit succedere mater vltimi possessoris probatur, quia successionis verba, solos descendentes respiciunt, & illis conueniunt: ergo talis maioratus non potest venire ascenden-
45 tibus ex vulgata regula, *l. in agris ff. de acquirend. rerum domin.* vbi causa limitata, limitatum producit effectum, obstat enim concedentis voluntates, qui in fauorem descendentium duntaxat concessit maioratum, parentes namque noluit admittere, quod etiam ex *regula l. cum præter, ff. de iudic.* deducitur.
46 Tum quia in defectu filiorum, & descendentium vltimi possessoris vocat transuersales, sed sic est, quod vnius lineæ inclusio, alterius scilicet parentum est plena exclusio, vt habetur, *in 6. nonne de præsumpt. & in l. maioratus, C. de præsumpt.* ergo talis maioratus debet transire ad lineam transuersalem, & non retrocedere ad matrem vltimi possessoris.

Confirmatur, quia in emphyteusi, quando conceditur filijs, & descendentibus, non potest talis emphyteusis venire ad
47 patrem, vel matrem vltimi possessoris, ratione formæ concessionis, quæ solum respicit filios, & descendentes, & non ascendentes, vt cum multis latè probat Caldas, *de iure emphyteusico, lib. 2. q. 12. n. 38.* Ergo cum Pontifex in hoc Breui disponat, quod re manente vltimo possessore absque filijs, & descendentibus transeat maioratus ad lineam transuersalem, ad consanguineum in gradu proximiorem, præcedendo in eodem gradu masculos fœminæ, non potest talis maioratus transire ad matrem vltimi possessoris, si quidem hæc non est descendens, neque ex linea transuersali, quod si durum videtur, formæ concessionis tribuendum est, vt optimè ait Caldas, *suprà num. 38. propè finem*: quapropter dico, quod hic maioratus venit omnibus vijs huic consanguineo in secundo gradu vltimi possessoris filio sororis matris ipsius vltimi possessoris. Tum ex vi primæ institutionis, tum ex omnibus clausulis dispensationis Pontificiæ.

RESPONSIO AVTHORIS, SEXTO QVÆSITO.

An pars grauata in hoc casu possit recurrere ad iudicem regium, vt tollat violentiam, quæ illi infertur in executione huius rescripti Pontificis.

PRo nota huius quæsiti sciendum est, matrem vltimi possessoris huius maioratus accepisse possessionem huius maioratus, dicens ad ipsam ex vi prædictarum literarum Apostolicarum, vt potè filiam seniorem penultimi possessoris aui vltimi possessoris venire ipsum maioratum, excludendo secundam filiam eius sororem, & eius filium masculum legitimum. In hoc ergo casu quæritur, an hic filius eius sororis iunioris, cui deuenire maioratum ex omnibus titulis iudicauimus, tam ex vi primæ institutionis, quàm ex dispositione Pontificia grauatus à iudice Ecclesiastico, qui minus benè iudicauit maioratum ex vi prædictæ dispensationis Pontificiæ pertinere ad filiam seniorem penultimi possessoris possit recurrere ad iudicem regium pro tollenda violentia, quæ illi infertur in mala executione huius rescripti Apostolici?

Et respondi posse, sic enim practicatur in hoc regno, & satis probabile est, id non continere aliquid contra libertatem Ecclesiasticam, vt docent Couarruuias, Dreido, Humada, Azeuedo, Pereira, quos refert, & sequitur Fr. Cristophorus à S. Ioseph. verbo Bulla cœnæ, *dub. 3. conclus. 13. num. 3.* Salgado,
48 Segura, Callistus, Auendañus, Soce, Aragonius, Cenedus, quos refert Delbene, *tom. 2. cap. 9. dub. 6. sect. 1. num. 21.* Consa, Portel, Emmanuel à Monte Oliueti, quos ego retuli, & secutus sum *in nostro directorio confessariorum, p. 2.* in expositione decimæ tertiæ excommunicationis Bullæ cœnæ.

Ratio autem est, quia vel hæc Bulla disponit aliquid contra hunc prætendentem, vel non; si non disponit aliquid contra illum, vt supra probauimus responso 5. violentiam illi intulit iudex Ecclesiasticus mittendo matrem vltimi possessoris in possessionem huius maioratus, cum non ad illum, sed ad eius consobrinum filium sororis suæ pertineret; & in hoc casu potest hic grauatus recurrere ad iudicem regium, vt auferat violentiam; si verò prædicta Bulla aliquid disponit contra hunc prætendentem, recurrere etiam potest ad iudicem regium, siquidem tunc infert ingentem violentiam successoribus huius maioratus, & contineret dispensationem duram, & iniustam, & sine causa, ex defectu informationis Pontificis; ergo ad iudices regios spectat, & non ad Ecclesiasticos videre, an hæc Bulla sit subreptitia, vel an contineat aliquid iniustum, & contra leges, & gubernium huius Regni.

Nec obstat, quod vt bona sint indicata à D. Cardinali Infante, vt legato Apostolico huius regni; quia Cardinalis solum iudicauit non esse subreptitiam, non tamen esse iustam, nec conuenientem gubernio huius regni, & cum fuisset legatus Pontificis in ordine ad regem eius sententia non habet vigorem, & sic debet Rex præcipere videre talem Bullam per suos ministros regios, An sit contra gubernium istorum regnorum, An contineat aliquid iniustum contra aliquem vassalum suum, an Pontifex se intromittat in iurisdictione reali, vt de facto in hoc casu se intromisit, dispensando in voluntate huius testatoris, quoad bona profana, etsi ita esse iou nerit, potest Rex nolle stare dispositioni factæ, & prætensorem illum mittere in possessionem maioratus, vtpotè successor vocatus ex institutione testatoris. Et sic factum fuit, & maioratus adiudicatus fuit filio sororis matris vltimi possessoris, pro quo huc vsque dimicauimus. 49

Sed huius magni serpentis capite detruncato, aliud surrexit durius contra prædictum puerum, qui potentioribus armis illum præteodit deuorare: Erat iste quidem filius cuiusdam sororis penultimi possessoris, qui nepotem huoc ipsius penultimi possessoris prætendit excludere, eo quod nepos non erat natus, sed tantùm conceptus, quando vltimus possessor maioratus è vita decessit; ait enim iste prætensor, institutionem maioratus postulare, quod successor actu existat in humanis, tempore successionis, & cum nepos adhuc fuerit in vtero matris, non tamen ipse, ad illum ex vi institutionis pertinere maioratum. Huic rationi accedit fauor iudicum, qui meo videri contra omne ius, & rationem illi prædictum maioratum, ob speciales respectus toti orbi notorios adiudicarunt, sed non ob id expauescit Posthumus, sed mutato regni gubernio, & felicissimè translato ad serenissimum, & semper augustum Principem nostrum Petrum, & ab eo concesso, vt par erat, nouo recursu, & finali iudicio iterum assumpsit arma contra dictum iam iniustum maioratus possessorem, & litigio coram nouis iudicibus à rege destinatis iterum de nouo agitato sequens consultum ego pro huius pueri defensione proposui.

CONSVLTVM XXXVII.

De successione cuiusdam maioratus, & intelligentia illius institutionis.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Ponitur sententia multorum iurisperitorum in hoc consulto.*
3 *Probatur hæc sententia ex verbis institutionis huius maioratus.*
4 *Si ad fidei commissum substituatur is, qui tempore mortis grauati reperiatur, ille admittendus est, qui talem qualitatem habet, non verò alius.*
5 *Posthumus non est succedendus in maioratu, si illius institutione dicatur, quod successor existat tempore mortis vltimi possessoris.*
6 *Qui in vtero est, non existit realiter in humanis, nec in rerum natura.*
7 *Fœtus dum in vtero est, portio viscerum matris est.*
8 *Qualitas requisita ad successionem debet adesse in successore, tempore quo successio defertur.*
9 *Illa verba* se a hi ouuer, ou à hi naon ouuer, *quæ reperiuntur in institutione huius maioratus respiciunt tempus, quo successio deferenda est.*
10 *Dictio*, tum, *vel*, tunc, *restringit dispositionem ad personas extantes cum qualitate requisita.*
11 *Verba quæ opponuntur post dispositionem factam pro demonstratiuis reputantur.*
12 *Dispositiones morientium in pendenti esse non possunt.*
13 *Sicut temporis limitatio continet certam inclusionem quoad eos quibus eo tempore qualitas requisitas conuenit, ita continet exclusionem, quoad eos, qui eam qualitatem non habeat.*

14 *Illa*

108 *Non*

108 *Non est idem*, se ahi ouuer, ou, que se alhare, *nam prima verba dicunt solam existentiam in rerum natura, secunda existentiam extra vterum matris.*
109 *Vacatio masculi verè existentis verificatur in posthumo.*
110 *Dictio, ipsi, non demonstrat personam ad oculum, sed refert eandem.*
111 *Demonstrat etiam in ventre, & non ad oculum.*
112 *Probatur ex loco sacræ scripturæ.*
113 *Illa verba*, à sa morte, *solum volunt dicere*, per sua morte.
114 *Idem dicendum est in successione testamentaria ac ex lege.*
115 *Non est necesse quod dispositio hominis expressè vocet posthumum.*
116 *Posthumi per legem sunt comprehensi.*
117 *Excipe nisi expressè excludantur.*
118 *Hic non datur fictio retrotractiua, sed realitas.*
119 *Posthumus in ventre, verè & realiter existit.*
120 *Hic non datur retrotractio in præiudicium tertij.*
121 *Solum præiudicat tertio, quod fit contra ius.*
122 *Exemplum de filio concubinæ non venit ad rem, cum tempore, quo ius fuit acquisitum filio legitimo, filius concubinæ erat incapax successionis.*
123 *Si datur posthumus conceptus, maioratus non est in pendente, cum statim illi deferatur.*
124 *Posthumum haberi pro nato, non est fictio iuris, sicut repræsentatio.*
125 *Posthumum haberi pro nato, est priuilegium iuris, non tamen fictio iuris.*
126 *Si in successione detur conditio, quod solum succederet ille, qui tempore mortis vltimi possessoris existeret, adhuc censeretur vocatus posthumus.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 MArtinus Bracharensis Archiepiscopus Hispaniarum primas, de bonis suis patrimonialibus in vltimo testamento maioratum, nuncupatum da Vlіueira, instituit: dictumque maioratum priori loco eius fratri Mendo Peres reliquit: ita quod ipso Mendo vita functo, filius eius masculus maior, laicus, & legitimus succederet, & post eum eius filius masculus, laicus, legitimus, & postea cæteris alios descendentes à Mendo, ipsa forma, & ordine seruato, ad successionem vocauit. Postmodum vero, deficientibus dicti Mendi filijs, filium natum maiorem alterius fratris Ioannis, & eius filium, ac descendentes, sub eadem forma substituit; quibus deficientibus, tertio loco, filios, ac descendentes ex quadam sorore illius ad successionem perpetuo, ac generaliter vocauit. Hisque deficientibus, filios, ac descendentes alterius sororis, ac tandem clericos descendentes ex vocatis, ad successionem vocauit. Tandem perpetuo, ac generaliter, atque absolutè, atque indistinctè foeminas à successione exclusit, verba autem, quibus prædictus vocationes fecit, in quibus tota versatur controuersia sunt sequentia in lingua Lusitana, in qua ipse Archiepiscopus testauit.

Mando esse lugar da Oliueira à meu Irman Men Peres, con esta condison, que esse Men Peres meu irmaman em toda à sa vida aia, e posua odito lugar, &c. Et infrà, *è mando que per morte do dito Men Pere, ò dito lugar da Oliueira fique à seu filho primeiro, lidimo, leigo, baran, se ò ouuer que nan seia filho de Guiomar Martins*. Et postea substituit. *Ese aquelle filho de Men Peres ouuer à sa morte, filho legitimo, leigo, è baran, ò dito Lugar da Oliueira, fique à esse seu filho primeiro, en sa vida, com aquella maneira, è condisois ditas*. Et posteà. *Ese naon ouuer filho leigo ledimo, ou baraon, è ouuer filho clerigo, aia odito Lugar da Oliueira en sa vida, è asin mando que va pera todo sempre, è aia cada hum os ditos herdamentos, tam solamente en sa vida de cada hum*. Et secundam vocationem fecit hoc modo. *Ese poruentura Men Peres, à sa morte, naon ouuesse filho baraon, leigo, como dito he, ese acontecesse, que à morte daquello seu filho, nan fiquasse à hi seu filho leigo ledimo, è baraon, nen clerigo, como dito he mando que olugar da Oliueira fique filho ledimo, leigo, primeiro baraon, de meu irman Ioan Peres, è se esse filho de meu irman Ioan Peres, ouuesse filho baran leigo, è ledimo à sa morte, fiquem lhe os ditos erdamentos, è asin mando que va pera todo sempre por netos, è que aia cada humos ditos herdamentos tan solamente en sa vida*. Postea sub eadem forma, & eisdem verbis, & eodem modo, cæteras vocationes filiorum sororum illius fecit, vt ex institutione apparet, & tandem foeminas omninò exclusit.

Contingit postea quod finita agnitione Mendi Peres primo loco vocati in persona Ludouici, sine liberis masculis defuncti, & nulla data descendentia agnatitia Ioannis Peres secundo loco vocati, nec etiam existente masculo ex descendentibus illarum trium sororum Institutoris, quarum filij masculi fuerunt ordine expresè ad successionem vocati, nec etiam aliquo existente clerico institutoris agnato, seu cognato, de successione dicti maioratus contendunt actor, filius sororis illius, Coduuisi vltimi possessoris, & opponens eius nepos, ex filia ipsius vltimi possessoris. Et tota difficultas in eo versatur, quod nepos nondum erat natus, quando auus è viuis discessit, licèt iam fuerit conceptus quatuor mensium; Vnde de filijs sororis Ludouici pertendit nepotem excludere, eo quod tempore mortis vltimi possessoris nondum erat natus. E contra verò nepos illum excludere pertendit, eo quod iam à quatuor mensibus fuerit conceptus, & sit descendens vltimi possessoris per lineam rectam; & cum maioratus de quo in præsenti agitur sit ditissimus, magna lis inter iuris peritos nostri temporis mota est super intelligentia verborum institutoris, vtraque enim pars potentissima erat, & vtraque pro parte sua plura iura, & doctores afferebat.

Ponitur sententia excludens posthumum, & admittens filium sororis prædicti Ludouici vltimi possessoris in successione huius maioratus.

QVidam præstantissimi Senatores regij in eam fuere sententiam, quod iste maioratus filio sororis vltimi possessoris deberet adiudicari, nepote excluso, & de facto adiudicarunt, eo quod nepos non erat natus tempore mortis vltimi possessoris, quorum fundamenta hæc sunt. Primum quia institutor 2
in omnibus vocationibus, & substitutionibus, quas fecit de filijs nepotibus, & prænepotibus ac descendentibus tum fratrum, quàm sororum suarum semper vocauit illum masculum, qui reperiretur, & superstes esset tempore mortis vltimi possessoris, vt patet discurrendo per institutionem, vbi dicit post vocatum primum fratrem Mendum Peres. 3

Mando que a morte do dito meu Irman Men Peres fiquem à seu filho primeirol ledimo, leigo è baran, se ò ouuer. Et ibi, *Ese aquelle filho de Men Peres ouuer à sa morte filho ledimo, leigo, baran, fiquem à esse seu filho primeiro, è se nan ò ouuer lidimo, leigo, baran, &c. è ouuer filho clerigo, &c. aia odito lugar, è asin mando que va pira todo sempre por netos, è bisnetos, è por todos aquelles que descenderem de dito men Peres*, & finitis masculis de linea, *Mendi Peres*, vocauit, & substituit masculos descendentes ex linea alterius fratris Ioan. Peres, hoc modo. *E se poruentura Men Peres à sa morte, nan ouuesse filho baran*. &c. *E se acontecesse que abi ò ouuesse, è à sa morte daquelle seu filho nan fiquasse abi sen filho leigo ledimo, è baran non clerigo, como dito he, mande que ò dito lugar da Oliueira*, &c. *Fique à filho ledimo, leigo primeiro, è baran de meu irman Ioan Peres, per aquela maneira*, &c. *E se esse filho de meu irman Ioan Peres ouuesse filho leigo, lidimo, e baran à sa morte, fiquem lhe os ditos erdamentos*, &c. *E se abi nan ouuesse filho leigo, baran do dito Ioan Peres, nem de seu filho, è abi ouuer filho, ou neto clerigo de algum delles, fiquem lhe esses erdamentos*, &c. *ean fim mando que va pera todo sempre per netos, è bisnetos*, &c. Et in eadem forma, & eisdem vocationibus, & conditionibus post extinctos masculos è fratrum lineis descendentes, disposuit circa filios masculos, nepotes, & prænepotes, ac alios descendentes ex sororibus Orendæ, Mariæ, & Theresiæ. Ecce qualiter Archiepiscopus institutor expressis verbis toties repetitis, & geminatis, vocat, substituit, & inuitat illum tantummodo masculum, qui extiterit, superfuerit, vel reperiatur tempore mortis eius, qui maioratum possedit, ibi, *à sa morte*, & tam in conditionibus, ibi, *se ò ouuer*, & ibi, *è se nam ò ouuer*, quam in dispositionibus ibi, *fiquem à esse seu filho primeiro*, & ibi, *fi quem à esse seu filho*, & ibi, *à sa morte ò dito lugar da Oliueira*.

De iure verò est, quod si ad fideicommissum substituatur is, qui tempore mortis grauati reperiatur, ipse admittatur, non verò ille, qui eam qualitatem non habet eo tempore mortis, 4
l. cum pater 69. §. hæreditatem, 1. *ff. leg.* 2. *ibi*, qui eo tempore vixerunt, *l. cum ita* 33. §. 1. *in fideicommissis*, Cod. *l. in substitutione* 31. *ff. vulgari*, *l. ex facto* 17. §. *penultimo*, *ff. ad* Trebellian. *l. vnum ex familia* 69. §. Rogo, *in fin. ff. leg.* 2. *l. pater alium*; 36. §. *filiam*, *ff. de leg.* 3. *bone*, Surdus, *consil.* 375. *num.* 32. *versiculo vltimo*, etsi eo tempore mortis aliqua qualitas requiratur, is qui eam habet eo tempore succedit, vt in specie in maioratibus tradunt Decius, *consilio* 63. *à num.* 2. Alciatus, *responso*. 119. *num.* 20. *lib.* 9. Valasco de iure emphyteutico, *q.* 50. *num.* 13. Costa de patruo, & nepote 1. *p. nu.* 12. 5
Caldas, *consilio*. 15. *num.* 21. 25. 28. & *lib.* 1. *receptarum*, *q.* 19. *num.* 21. Gabriel Pereira, *decisione* 116. *nu.* 20. infinitos refert Molina, *lib.* 3. *cap.* 8. *num.* 17. Surdus, *consilio* 403. *num.* 57. Mantica, *de coniecturis lib.* 1 10. *tit.* 6. *num.* 36. & 7. Menochius, *consil.* 330. *per totum*, Peregrinus, *consil.* 33. *num.* 16. *lib.* 3. & *de fideicommissis*, *art.* 29. *n.* 1. *vsque ad* 13. Valenzuela, *tom.* 1. *consil.* 23. *num.* 101. 153. 157. & *consilio* 97. *num.* 26. Capicius Galeot. *tom.* 1. *controuersia* 48. *num.* 18. 27. & 47. Auendaño, *lib.* 40. *tauri gloss.* 8. *num.* 11. Castillo, 5. *controuers. cap.* 91. *num.* 45. Ioannes Tanglias de sacro Rotæ Romanæ auditorio, *lib.* 1. *cap.* 6. *decisione* 17. *num.* 21. Allogradus, *tom.* 1. *consilio* 60. *num.* 25. & 26. cum ergo tempore mortis Ludouici Francisci vltimi possessoris, nepos adhuc esset in vtero, & non existeret in humanis, tanquam non habens qualitates requisitas ab institutore non poterat admitti, & excluditur à filio sororis 6
ipsius

ipsius vltimi possessoris, eam qualitatem eo tempore habente.

Confirmatur primò: Quia dominus Ludouicus, quamuis in vtero esset iam conceptus, non existebat realiter in humanis, *l. sed si plures* 10. §. 1. *ff. vulgari*, *l. circa in principio*, *l. vbicumque cum sequentibus*, *ff. ventre in possessionem mittendo*, *l. generaliter* 24. §. *seruo eius*, *ff. fideicommiss. l. si quis* 7. §. *de fructibus*, *ff. exceptione rei iudicat. l. cum inter veteres* 14. *Cod. fideicommiss. libert.* Quinimmò, nec in rerum natura, vt docuit Consul-
7 tus Pomponius *in l. quod in rerum* 24. *ff. leg.* 1. & Iustinianus, *in* §. *ea quoque res* 8. *institut. de legat.* Nam fœtus dum non editur, sed tantùm in vtero est, portionem viscerum matris, & spem animanti tantùm, non verò hominem esse, neque animal; omnes iurisconsulti censuerunt vnanimiter, *l.* 1. §. *ex hoc rescripto*, *ff. ventre inspiciendo*, *l. si mulierem*, §. *ff. ad leg. Cornel. l.* 2. *ff. mort. inferendo Papinian. in l. Falcidia*, tradunt Accurs. *versiculo prosit in l. qui in vtero*, *ff. statu hominis*, Baldus *in dicta l. si vnquam*, *verbo superstit liberos*, *numer.* 148. Donel. *de iure ciuili lib.* 8. *capit.* 25. Pinel. *libr.* 2. *selectarum capit.* 1. Amaya *libr.* 3. *obseruationum*, *capit.* 1. §. 2. Carranca *de legitim. partu*, *capit.* 90. *numer.* 50. Valentia, *tractat.* 4 *cap.* 1. *numer* 3. Petrus Gregorius *Syntagmat. lib.* 7. *cap.* 1. *num.* 10. Surdus *consil.* 375. *num* 35. *&* 36. Salzedo *lib.* 2. *capitul.* 2. *numer.* 50. Si ergo fœtus in vtero conceptus, neque in humanis, neque in rerum natura est, neque homo, vel animal, sed tantùm portio viscerum matris, & spes animantis, nullatenus dici potest ipsum esse masculum, illum vocatum à testatore, existentem, & superstitem tempore mortis vltimi possessoris.

8 Confirmatur 2. Quia de iure est, vt qualitas requisita ad successionem adsit in successore, vel substituto eo tempore, quo successio defertur, aut fideicommissum, *l. non oportet* 52. *ff. leg.* 2. §. *cum qui* 104. *ff. condict. & demonstrat. l. interuenit.* 24. *ff. leg. praestat. l.* 1 §. 1. *ff vnde cognati*, cum pluribus alijs iuribus, & in maioratibus tempore mortis vltimi possessoris tradunt in specie Molina, *lib* 1. *capit.* 18. *num.* 36. Castillo 8. *controuers. cap.* 15. *num.* 2. *&* 5. *& cap.* 9 *num.* 5. *&* 21. Surdus *consilio* 125. *num* 154. & plurimis relatis Larrea, 2. *pars. decision.* 52. *num.* 19. Valenzuela 1 *tom cons.* 88. *numer.* 30. Atqui tempore successionis huius maioratus, Ludouicus clausus in vtero matris non habebat qualitates requisitas ad successionem, siquidem in rerum natura non existebat, nec in humanis erat, prout postulabat ipsa institutio maioratus: ergo ei non potuit deferri successio huius maioratus, sed ei, qui actu existebat.

9 Confirmatur 3. ex relatis verbis institutionis ibi, *Ese abi ouuer*, & ibi, *è abi naon ouuer*, quæ verba respiciunt tempus, quo vocaretur maioratus, & successio eius deferenda esset, nam dictio illa, *abi*, nostro idiomate, præsertim antiquis
10 temporibus, & hodie, *abi* idem significent, quod Latine, tum temporis, vel, tunc, quod clarius expressit testator infra dicendo, *e se abi naon ouuer à quelle tempo fillio*, *nem neto*, *nem bisueto*, *&c.* Igitur testator dispositionem, vocationem, ac substitutionem restrinxit, ad illum masculum, qui tunc temporis existeret, ac superesset; nam dictio illa, tum, vel, tunc, restringit dispositionem ad personas extantes cum qualitate requisita, *l in substitutione* 31. *ad fin. ff. vulgari. l.* 4. §. *finali*, *ff. condit. & demonstrat. l. huiusmodi* 64. *ff. verb obligatio.* Et tradunt in specie Decius *consilio* 63. *numer.* 2. Bart. *in l. qui se patris*, *num.* 3. *Cod. vnde liberi*. Auendano *l.* 40. *Tauri glossa* 8. *numer.* 30 Surdus *consil.* 345. *num.* 16. *versiculo* 3. Fusar. *de substitutione, quaest.* 5. *num.* 28. *& quaest.* 583. *num.* 31. Tanaglia *decisione*, 17. *num.* 26. Sed tunc temporis Ludouicus in humanis non existebat, cum esset adhuc clausus in vtero matris; ergo successio non ad eum delata fuit, qui qualitatem requisitam existentiæ non habebat, sed ad filium sororis vltimi possessoris, qui tempore mortis existebat.

Confirmatur 4. quia illa verba institutionis, *à morte*, *à sa*
11 *morte*, *à sua morte*, &c. toties repetita, apertissimè inducant voluntatem testatoris. Nam verba, quæ apponuntur post dispositionem factam, pro demonstratiuis reputantur, vt ait Giurba de Seud. *cap.* 118. §. 1. *glossa* 6 *num.* 5. Ergo verba illa duo indicant voluisse testatorem, nempè illum cæteris præferendum, qui tempore mortis vltimi possessoris esset proximior, quæ dispositio conformis est regulæ textus, *in l.* 1. §. *si quis proximior. ff. vnde cognat. l. per.* §. *quamdiu ff. in l.* 1. §. *sciendum*, *ff suis, & legitimis hered. versiculo solummodo*, attenditur ad proximitatem, & capacitatem tempore mortis illius personæ, cui succeditur, *l. si cognatis*, *ff. de rebus dub. te interuenit*, *ff. de legit.* Deinde voluit testator, quod dispositio sua, nec mo-
12 mento temporis esset in pendente, in quo etiam fuit conformis communi resolutioni, quæ tenet dispositiones morientium in pendente esse non posse, pro qua resolutione pugnant duodecim fundamenta, quæ adducit Molina, *de primogenijs*, *libr.* 3. *c.* 10. *num.* 3. Cumque solus actor existeret in humanis tempore mortis vltimi possessoris, ad eum deferendus est maioratus, ne maneat in pendente.

Confirmatur 5. quia si in institutione daretur conditio, quod solùm succederet ille, qui tempore mortis vltimi possessoris existeret, non censeretur vocatus ille, qui esset inclusus in vtero matris, Atqui in institutione datur talis conditio; 13
ergo posthumus in illa censetur exclusus, Maior videtur certa; nam sicut temporis limitatio continet certam inclusionem, quoad eos quibus eo tempore qualitas requisita conuenit, ita expressam exclusionem continet, quoad alios, qui eam non habent qualitatem, Valasco, *de iure emphyteutico, quaest.* 5. *nu.* 12. Caldas, *receptar. quaest.* : *lib.* 1. *q.* 19. *num.* 21. quia cum sit clausula posita in incertum mortis diem, in hoc casu pro conditione habetur, Surdus, *consil.* 375. *num* 21. Minor verò probatur ex illis verbis institutoris, *se abi ouuer*, *e se abi naon ouuer*, quæ ver- 14
ba includunt conditionem existentiæ tempore mortis vltimi possessoris.

Et ratio est, quia hæc verba, *se abi o ouuer*, sunt similia sui, *que se albare*, atqui hæc verba, *que se algare* includunt dictam conditionem super existentiæ tempore mortis vltimi possessoris, vt tradit Valenzuela, *tom.* 1. *consil* 28. *num.* 1. *bis verbis*, *illa verba* que se alhare, *includunt conditionem*, *ita vt videatur*, *vocatus*, *qui tempore mortis fuerit inuentus solum-* 15
modo, *ex textu in l. Stichus*, *qui meus erit*, *ff. de leg* 1. Idem Valenzuela *num.* 157. ibi *sola persona censetur vocata*, *in qua potest verificari talis conditio*. Idem docet Surdus, *consil.* 371. *numer.* 31. ibi *non succedit*, *qui nondum est natus tempore conditionis impleta*. Peregr. *de fideicommissis art* 29. *num* 6. vbi ita scripsit, *qualitas*, *qua determinat verbum*, *per quod significatur tempus*, *à quo dispositio sumit*, *effectum illo adesse debet tempore*, *quo dispositio effectum*, *sumit* idque per text. *in l in substitutione*, *ff. de vulgari*, vbi Bartol. *columnn.* 2. Et Valenzuela *consil.* 23. *numer.* 10. sic scriptum reliquit, *si testator*, *seu institu-* 16
ter vocat illum, *qui tempore mortis existit per verba*, que se alhare, *requiritur quod sit viuus natus*, *& superstes*, *& ibi*, *quod importat*, *ac si vocasset superuiuentem cum maiori propinquitate tempore mortis vltimi possessoris*, *& num.* 40 ibi, *nec debent esse otiosa verba illa*, que so alhare, *sed operari omne possibile*, *quod fuerit*, *quia esset plus operari fictionem*, *quàm veritatem*, *si contrarium diceremus*, Cald. *recept quaest.* 19. *num.* 43. his verbis, *si vocet filium maiorem existentem tempore mortis patris qualitas illius*, *qui reperitur tempore mortis*, *debet attendi non illius*, *qui non est in rerum natura*, Castillo *lib.* 1. *controuers.* 91. *num.* 45. in hæc verba, *Quoties maioratus institutor vocationes*, *substitutionesque*, *ea verborum forma ordinauit*, *quod ad tempus mortis possessoris se restrinxerit*, *tunc habilitas*, *& qualitas necessaria ad succedendum eo tempore considerari*, *ac præcisè interuenire debet*, *nec qualitas postmodum nati*, *aut concepti*, *in conditione habetur*; cum ergo in domino Ludouico non verificetur prædicta conditio existentiæ tempore mortis vltimi possessoris, cum adhuc esset inclusus in vtero matris, procul dubio censetur exclusus.

Confirmatur 6. quia testator expressis verbis vocauit masculum verè existentem, illum ad oculum demonstrans, vt patet ex illis verbis institutionis, *e se aquelle filo de Men Peres ouuer à sa morte filho ledimo*, *leigo*, *Baran o diso lugar da Oliueira e os ditos herdamentos*, *como dito he*, *fiquen a esse*, *seu filho* 17
primeiro, *&c.* Et notanda est dictio illa, *a esse*, quæ Latinè dicitur, ipsi, quæ quidem dictio est personalissima, Cald. *de extinct. cap.* 13. *num.* 34. Phœb. 1 *par. decis.* 4 *num.* 70 Grat 1. *Forens. cap.* 10. *num.* 13. vbi quod demonstrat personam ad oculum, vt etiam dicunt, Surd. *consil.* 53. *num.* 15. *& decis.* 210. *num.* 18. Menoch *cons.* 105. *num.* 30. Et excludit omnes alias personas, Iason. *in l filiusfamilias*, §. *dixi in* 2. *lectura*, *n.* 181. *ff. leg* 1 Et ibi Ripa *num.* 111. Tiraq. *de retract. conuent.* §. 1 *gloss.* 6. *n.* 259. & deci- 18
sum tradit Farinac. *decis.* 610. *num.* 3. *p. in recentioribus*. Quare cum is, qui in vtero erat, demonstrari, & ostendi non posset ad oculum, non potest dici ipsum esse masculum vocatum à testatore; ergo solus filius sororis vltimi possessoris, qui tempore mortis ad oculum demonstrabatur, ipse solus erat vocatus, vt est textus aptissimus, *in l. vnum ex familia* 69. §. *rogo in fin. ff. leg.* 2. *ibi*, & ita demum petere possit vnus, si solus viuente eo superfuerit. Bart. *in l. demonstr.* §. *argento num.* 10. *ff. auro*, *& argento leg.* & post plures, Valenz. *cons.* 23 *n.* 153. *cum seq.* vbi *n.* 155. dicit, quod non est in esse productum demonstrari non posse, ex Bart. *in l. demonstr. falsa in princ. ff. cond. & demonstr.* & probat text. *in l. si nominatim* 34. *ff. eodem*; cum ergo Dominus Ludouicus non existeret realiter, neque masculus in esse productus esset, verè non potest demonstrari, sed solus filius sororis vltimi possessoris.

Confirmatur 7 quia non debent dici otiosa verba illa, *à morte*, *à sa morte*, toties repetita, sed omnia accipienda sunt cum 19
effectu *cap. relatum de cleric. non resident.* Squilante *eodem tract.* *c.* 2. *nu.* 99. ergo qualitas illa, seu temporis mortis additio, requirit realem, & actualem existentiam in humanis, & non sufficit, quod postea superueniant, vt patet ex text. *in l. instit.* 31. *ff. de vulgari*, quæ vtrumque earum comprehendit, Cast. 5. *contr. c.* 91. *n.* 43. *&* 44. Carol. Bandel. *cons.* 24. *n.* 19. *lib.* 1.

Confirmatur 8. quia testator semper vocauit masculum 20
existentem, & superstitem tempore mortis vltimi possessoris, & hoc

& hoc indubitato signo vocatus, idem est ac si cum proprio nomine vocaret, & demonstraret, *l. si nominatum 34. ff. cond. & demonstr. l. scribit. 36. §. final. ff. auro, & argent.* Et tradit Valenz. *consil.23. à nu.157. & consil.97. nu.28.31. & 32.* Menoch. *consil.442. n.6. lib.5.* Capic. Galeot. *tom.1. controu.48. num.24.* Fuzar. *de substit. q.371. n.93.* vbi dicit, quod hoc fortius procedit, quando testator verbis geminatis superstitem vocauit; Mantica, *de coniecturis lib.3. tit.6. num.10.* vbi dicit, quod testator hunc tantum superstitem admittit, & alios excludit; Atqui per rerum naturam incertum, & impossibile est scire, an ille, qui in vtero est, sit masculus, an sit fœmina, vt dicit Ancharr.
21 *cons.354.* Tangl. *in l. Arbusa col.2. ff. statu homin.* Auend. *responso 28. n.2.* Surd. *consil.375. n.44.* Valenz. *consil.46 nu.7.* Valasc. *to.2. consil.129. n.6.* vbi etiam dicit cum Auendaño eum, qui in vtero est nullam habere qualitatem, subindeque non verè dici posse Dominum Ludouicum in vtero inclusum esse masculum, & multo minus vocatum, vt benè in terminis arguit, Auend *dicto n.2. versiculo fecit*. Sicque non habere qualitatem à testatore requisitam tempore mortis vltimi possessoris.

22 Nec obstat, *l. qui in vtero cum similibus*, quibus dicitur eum, qui in vtero est perinde haberi, ac si natus esset in illis, quæ sibi vtilia sunt. Nam contra hoc est, quod dictæ leges non loquuntur per rei veritatem, sed per fictionem iuris, ad aliquos legum effectus, vt explicat eleganter Cuiacius, *lib.19. quæstion. in l.9. ff. ad l. Falcid.* & post Baldum, Aretin. & Angel. Surdus, *consil.375. num.43.* Carranca, *cap.28. num.8.* Et ita dicta fictio tantum operatur, quoad aliquos effectus ciuiles iuris, vt optimè Marcellus, *in dicta l. penultima ibi*, in toto pœnæ iure ciuili, & non quoad omnes vt benè explicat Carranca, *dicto §.4. num.3.* introductaque vt propter legitimas hæreditates, quæ ab ipsa lege deferuntur. *dicta l. penultima ibi*, nam, & legitimæ hæreditates his restituuntur; & ob id dicta fictio non extenditur, nec procedit in illis, quæ ex testamento deferantur, vt notabiliter tradit Faber. iuris prudentiæ Papinianus, *titulo 4. princip. 5. illatione 3. confutatione 4.* Schiforeger *tract.16. q.4.* Carranca, *dicto §.4. num.14. & 15.* Valenz. *dicto c.2. num.10.* Salzedo, *dicto cap.2. num.8.* & vltra rationes, quas ipsi tradunt ex eo etiam merito factum est.

Quia sola lex æquitate suadente ob fauorem publicum fingere potest, homo vero fingere non potest: *l. si forte 8. ff. castr. pecul. l. codicillis. 91. §. fin. ff. leg.3.* & docent Bart. *in l. is qui pro emptore in 21. in fine, & 24.* Iason. *n.174. ff. vsucap.* Valasco, *de iure emphyteutico q.50. n.6. & tom.2. consil.248. n.8.* Giurba. *de feudis, §.2. gl.2. n.20.* Atque ob hanc rationem verba, & disposi-
23 tionem hominum, non sunt ciuiliter ad perfectionem intelligenda, sed vere, & naturaliter, *ff. fideicommiss.76. ff. cond & demonst. l. ex ea parte. 125. l. insulam ff. verb. l. fin. C. bis qui ven. ætat.* Ita in maioratibus tradunt Gam. *decis.307. n.9.* Perei. *dec. 116. n.2.* Mol. *in proœm. n.5.* Casanate *consil 58. nu.20.* Larrea, *tom.1. decisione 34. nu.18.* Valenzuela, *cons.23. n.104* Salzedo, *lib.3. cap.14. nu.22.* vbi *nu.23.* addit, quod si verba ad duplicem censum ciuilem, & naturalem trahi possunt, tunc potius ad naturalem trahenda sunt, *dicto §. insulam l.3. §. hac verba. ff. negot.* Et post alios Castilius, *tom.6. cap.131. n.8.* Quare fictio dictarum legum, nihil prodest opponenti, neque obstat actori, qui
24 verè superstes erat tempore mortis vltimi possessoris, cum agatur de dispositione, quæ fingere non potest, & non de dispositione legis, neque de hæreditate legitima, quæ à lege defertur, sed de dispositione testamentaria, cuius verba naturaliter intelligenda sunt.

Et confirmatur 9. quia cum hæc fictio sit retrotractiua, siue translatiua de tempore natiuitatis, ad tempus conceptionis,
25 non potest fieri in præiudicium tertij, qui interim ius acquisiuit, *cap. si pro te, c. quamuis de rescriptis in 6.* & docet Gloss. *per textum ibi, in l. si mulier 2 iuncta regula, l. insulam, 42. §. fin.* Bart. *in l. si indebitum, §.1. & l. bonorum, nu.2. ff. rem ratam haberi*, cum multis Tiraquello, *de primogenijs, q.34.* iunctis his, quæ per textum, *in l.2. & 4. ff. natali*, & resoluit Gomes, *l.9. Tauri, n.64.* Et latè Pinellus, *in rubrica, n.6. rescind. 1. p. cap. 20. per totum, & n.8. & 17.* Ioseph Vella, *dissertatione 31. n.20.* Sfortia, *cons.38. n.79.* Giurba, *ad stat. C.1. gloss.4. n.103. vbi allegat.* Bart. *Roman. cons.6. n.34.* Costa *retrotract.19. casu 26. n.8.* Larrea, *disp.8. n.51.* Proindeque, in hoc casu fieri non poterat
26 in præiudicium actoris masculi naturaliter, & verè existentis in humanis, ac nati, & quia fictio veritati præualere non debet, *l. filio, quem pater 24. versic. ne imagine naturæ veritas adumbretur, ff. liber. & posth.* vbi glossa, *versiculo imagine, & omnes*, Valenzuela, *consil.23. num.104.*

Quod & optimè à simili comprobatur. Nam si quis ex concubina habeat filium naturalem, ac postea ducat aliam in vxorem, ex qua legitimum generet filium, defunctaque vxore ma-
27 trimonium contrahat cum concubina, sicque filius naturalis primo natus fiat legitimus ex fictione retrotractiua, *cap. tanta, qui filij sint legitimi, l. cum quis, C. naturalibus liberis*, non nocebit hæc fictio illi, qui vere legitimus natus est, & is in maioratu succedet, Molina, *de primogenijs, lib.3. cap.1. n.7.* Surd. *consilio 369. n.23.* Costa, *de retrotractione cap.43. casu 32. nu.6.* Gomes, *l.9. Tauri, num.63.* Auendaño, *l.40. Tauri, n.41.* Peregr. *fideicommiss. art.24. n.35.* Pater Molina, *de iustitia, d.172. versiculo merito.* Ceuallos, *commun. q.606. n.25.* Casanate, *consil.26. n.14.* Giuba, *de statu*, Mesan, *cap.1. gloss.4. n.120.* ex ea scilicet ratione, quia legitimus verè natus est legitimus, naturalis autem, etsi postea per fictionem retrotractiuam factus est legiti- 28
mus à tempore natiuitatis, ea fictio nocere non potuit legitimo vero, cui ante fictionem erat ius quæsitum; sic in proposito, cum actor vere, & naturaliter tempore delati maioratus natus, & solus masculus existeret, eoque tempore Ludouicus, qui in vtero erat, nec homo, nec animal verum esset, sed viscerum matris portio, cum per fictionem intelligeretur natus à tempore conceptionis, hæc retrotractio præiudicari non potuit actori vero nato, nec tollere ius illi quæsitum ad maioratus successionem.

Quod etiam maximè confirmatur 10. ex natura maioratus, quæ ea est, vt nec per momentum possit esse in pendenti, sed 29
mortuo vltimo possessore illico defertur personæ habili proximiori extanti, & quæ habeat qualitates à testatore requisitas, *ex regula, l. fin. ff. commun.* pro vt cum alijs probat Molina, *lib.3. cap.5. n.4. vsque 15.* vbi multos adducit & tandem sequitur, *n.38.* Alciat. *responso 119. n.9. sic.9.* Auendaño, *l.40. Tauri, gloss.6. n.13.* Flor. de Mena; *in additamentis ad Gamam decis.27. n.44.* Fuzar. *de substit. q.318. nu.3.* Molina, *dicto c.20. n.1. vsque 44.* Tangl. *decis.17. num.2.* Quare reseruatio, quæ *in l. antiqui*, & similibus fit ventri ac tempus nascendi, non potest applicari huic maioratui, qui in pendenti esse non poterat, sed illico deferendum proximiori habenti qualitatem à testatore requisitam; vnde DD. qui ad successionem maioratus admittunt eos, 30
qui in vtero sunt, intelliguntur generaliter, & in maioratibus simplicibus, & ordinarijs, cum in illis vocentur indistinctè, & indeterminate omnes posteri, descendentes, & collaterales, & consanguinei de familia, atque ita tam nati, quàm nascituri vocati censentur, quasi in certum euentum, & conditionaliter, neque tunc necesse est, quod successor sit natus tempore mortis, & sufficit quod conceptus sit, vt notauit Socin. *in si l. cognatis, n.30. ff. reb. dub.* & sic conciliantur text. *in l. cum pater 79. §. hæreditatem, 1. ff. leg.2. cum l. cum ita legatur 33. §. in fideicomm. ff. eod.* vt tradit Molin. *lib.1. cap.6. num.49.* Salzed. *de repræsentatione, lib.2. cap.2. n.18.*

Secus vero est dicendum in maioratibus calificatis, & extra- 31
ordinarijs, in quibus institutor certam aliquam qualitatem, certo atque determinato tempore requirit; tunc enim est admittendus solus, qui eam qualitatem habeat, certo illo, & determinato tempore, vt in nostra hypothesi; Quoniam ante omnia seruanda est forma data in scriptura maioratus, Mol. *lib.1. cap.2. n.fin.* Valenzuela *2. cons.113. n.118.* Castillo *controu.115. in fine*, Giurba, *de feudis, præludio.4. n.73.* Solorzano *de iure Indiarum 2. tom. lib.2. cap.11. n.11.* Salg. *de protectione reg.4. p. cap. 8. num.44.* Cum ergo ex forma, & tenore huius maioratus, ille masculus vocetur, qui realiter supersit, & perexistat tempore mortis vltimi possessoris, vt probatum manet, non succedit in eo, qui natus non est, nec realiter existit. Ita expresse distinguit, & iudicatum dicit cum Griuello, Galeota, *lib.1. contr. 48. n.43.* Tanglius, *decis.17. n.24.* Surd. *decis.375. n.31.*

Confirmatur 11. quia & repræsentatio, & posthumus haberi pro nato, sunt fictiones iuris, & ambulant pari passu; atqui secundum veriorem opinionem fictio repræsentationis, cessat 32
quando institutor disponit, vt ille succedat, qui tempore existebat; ergo etiam in posthumo debet cessare fictio, quando talis concurrat dispositio, Minorem probant DD. quos citat Mol. *lib.3 c.8. n.19.* Costa *1. p. de Patruo & nepote. nu.9.* Gabr. *tit. de fict. concl.3. nu.8.* Valasc. *de iure emphyteut. q.30. num.40.*
Auend. *l.40 Tauri, gloss.8. nu.37.* Mant.8. *de coniect. tit.9. n.5.* 33
Menoch. *consil.124. n.95.* Castillo, *tom.3. controuers.19. n.128.* consequentia est necessaria; ergo.

Confirmatur 12. quia quando institutor vocat ad maioratum
aliquem post mortem successoris; idem est ac dicere, si extet, 34
& reperiatur viuus, quia sub hac conditione facta videtur votio ex textu, *in l. cum pater §. hæred. ff. d. l.2. versic. qui eo tempore vixerit*, Pereir à Castr. *decis.116. n.3.* Cald. *consil.15. n.21. 22. & 23.* Cast. *c.91. n.45. & 46.* Et hanc esse veriorem sententiam, quidquid alij censeantur vocati, qui extant nati, posthumi pro natis non habentur, Surdus, *consil.369. n.22. & consilio.375. n.35.* Molina, *de primogenijs, lib.3. cap.8. num.19.* Capicius Galeota, *lib.1. controuers.48. n.18.* in hæc verba. *Comprobantur prædicta ex eo, quod proximitas ad succedendum consideratur in hoc nostro maioratu, non in vita vltimi possessoris, sed ex tempore quo succes-*
sio maioratus defertur, vt clarissimè indicant verba illa, que lo 35
aia el hiio varon, maior legitimo que deizare al tempo que se finare, *ex his namque verbis aptissimè conspicitur fundatoris voluntatem voluisse repræsentantem excludere, cum qualitas ad succedendum in dicto maioratu debeat adesse propriè, & vere tempore mortis vltimi possessoris*. Idemque confirmat idem Capicius Galeota, *n.27. 89. & 47.* Robles *de repræsentatione, cap.14. n.28.* Tanglius *de sacra Rota Romana auditorio, lib.1. cap.6. decis.17. num.28.* Et confirmatur ex illa regula generali, secundum quam quali-

qualitates requisitæ ad succedendum adesse debent tempore,
36 quo successio defertur, *ex l. interuenit ff. de legat. præstand. l. 1. §. proximior ff. vnde cognati*. Castillo, *lib. 3. controuers. cap* 15. *n* 20. Valenzuela *tom. 1. consil.* 83. Molina, Guttierres, Thesaur. & alij laudati à Castrillo, *dicto, cap.* 91. Sed tempore delatæ successionis, non existebant qualitates requisitæ, scilicet existentiæ in humanis in prædicto Domino Ludouico, sed solum in filio sororis vltimi possessoris, cum Ludouicus adhuc esset clausus in vtero matris; ergo prædicto filio sororis vltimi possessoris adiudicandus est prædictus maioratus.

Hæc sunt fundamenta, quibus freti aliqui Regij Senatores prædictum maioratum filio sororis vltimi possessoris adiudicarunt, relicto nepote vltimi successoris posthumo, eo quod adhuc esset inclusus in vtero matris.

RESPONSIO, ET SENTENTIA AVTHORIS.

Verum ego nunquam in prædictam sententiam horum Senatorum adduci potui, sicut neque alij præstantissimi
37 regij Senatores, qui pro parte posthumi decertantes, inuicti semper stetere, quorum fundamenta repono, & contrariorum iacula tandem in patronos suos retorqueam. Sit ergo primum fundamentum.

38 Tota ratio authorum primæ sententiæ ad excludendum posthumum est, quia testator posuit mortis tempus pro conditione ad succedendum, taliter quod masculus esset natus, & realiter existens, tempore mortis vltimi possessoris, vt patet ex illis verbis *mando que à morte do dito Men Peres fiquem à seu filho primeiro, ledimo, baraon, &c. se ò ouuer, è se aquelle filho do Men Peres ouuer à sa morte filho ledimo, &c. fiquem lhe, &c. E se naon ò ouuer*, & iusrà, *e so poruentura Men Peres à sa morte naon ouuesse filho bardon, &c. è se aconteccesse, que à bi ouuesse, è a sa morte da quelle seu filho naon ficasse à bi seu filho leigo baraon, &c. mando que fique ao ò filho de meu Irmaon Iuaon Peres, e se esse filho de meu Irmaon Ioan Peres ouuesse filho leigo baraon à sa morte, fiquem lhe os ditos berdamentos*. Atqui talia verba non postulant existentiam realem tempore mortis vltimi possessoris in eo, qui successurus est pro conditione, vt patet ex verbis ipsius institutionis, vbi quando testator voluit ponere tempus mortis pro conditione, id expressit, vt patet ex illis verbis, *è por todosos fructos, que abi ouuer ao tempo de minba morte*, & infrà, *con todas as cousas, que abi ouuer ao tempo de minba morte*, & iterum, *e se acontece que ao tempo de minba morte, minbas diuidas fosem pagadas fiquem lhe os ditos berdamentos en esta maneira, e con esta condisaon, &c.* Ergo si testator vellet ponere tempus mortis pro conditione, id exprimeret, vt fecit in his casibus minoris momenti.

39 Confirmatur primò: Quia illa clausula, *à morte*, & *à sa morte*, in dispositione testatoris, habent diuersum significatum ab illis, *e se ao tempo de minba morte*; ergo malè pro idem vsurpatur, antecedens probatur; quia quando testator voluit ponere tempus mortis pro conditione, non dixit, *à morte, vel à sa morte*, sed *e se à tempo de minba morte*; ergo illa clausula, *à sa morte*, non est idem, ac *e se ao tempo de minba morte*, sed in conceptu disponentis habebat diuersum significatum, & ideò quando voluit ponere conditionem dixit, *e se ao tempo de minba morte*, quando verò solum voluit significare tempus successionis dixit, *à sa morte, vel à morte*.

40 Confirmatur 2. quia illa verba institutionis, *pos sua em sa vida*, toties in institutione repetita, hoc habent significatum *pos sua pro sua vida*, ergo illa verba, *berdera à sa morte ò filho varaon*, significant, *que per morte Men Peres berdara ò filho barao o dito morgado*; Patet consequentia, quia in eodem testamento eadem verba non debent habere diuersum significatum. Tum quia in iure melior explicatio alicuius verbi dubij institutionis sunt similia verba in eadem institutione. Sed illa clau-
41 sula, *à sa*, quando coniungitur, vitæ significat *por vida*, ergo quando coniungitur, morti, significat, *por morte*; non ergo includit conditionem naturalis superexistentiæ tempore mortis vltimi possessoris, sed significat tempus, quo debet fieri successio maioratus.

Confirmatur, quia in dispositione, si sine liberis discesserit, illa verba, sine liberis, referuntur, & determinantur ad verbum decesserit, ex Mantica de coniecturis, *lib.* 11. *tit.* 6. *num.* 3. versiculo consequenter; ergo etiam illa verba, *à sa morte, vel, à morte*, referuntur ad illa verba, *fiquem, berdem*; ergo prædicta verba, solum demonstrant tempus, quo substituto locus fit, vt in conditione, si sine liberis discesserit, non autem naturalem existentiam illius inducunt.

42 Confirmatur 3. quia in prædictis vocationibus, & substitutionibus mentio mortis facta est, non in verbis dispositiuis, vt qualitatem in substituto possint inducere, sed in verbis conditionalibus, ex quibus resultat conditio, si liberos habuerit; sed hæc conditio, si liberos habuerit, impletur si testator mulierem prægnantem relinquat, ex textu in l. quia ita legatis Castillo, *tom.* 5. *cap.* 91. *num.* 20. Et illa conditio, si sine liberis decesserit, cessat per posthumum, *ex textu sequi prægnantem, ff. regul.* Mantica, *de coniecturis, lib.* 11. *tit.* 6. *num.* 9. Castillo, *controu. tom.* 5. *cap.* 91. *n* 20. Tuzar. *q.* 318. *num.* 13. *& 66.* Ergo idem dicendum est in nostro casu.

Confirmatur 4. quia illud verbum, *se ò ouuer, ou abi naon ò ouuer*, non volunt dicere, si tunc temporis non fuerit, sed, 43
si ibi non fuerit, sed hæ clausulæ sunt demonstratiuæ temporis, & non conditio realis superexistentiæ illius, qui successurus est: ergo hæc clausula non excludit posthumum. Tum quia illud verbum, *se ò ouuer*, non includit conditionem, si iungatur verbo futuri temporis; siquidem non est relatiuum, sed tantummodo est demonstratiuum personæ, *& de sui natura*, attribuit actum vnicuique, ex *l. huiusmodi, §. penult. ff. de legat.* 1. Glossa, *in cap. quod clerici in principio de foro competenti*, & notat Phœbus 1. *p. decisione* 9. *num.* 9. Tum quia illa clausula, *à sa morte*, est idem, ac vsque ad mortem, & solum significat tempus, in quo debeat fieri successio, & non 44
quod sit natus ille, qui successurus est, Barbosa cum alijs, *dict.* 6. *n.* 4. *&* 20. Ergo istæ clausulæ non excludunt posthumum.

Confirmatur 5. quia dispositio, vt dicatur conditionalis, debet esse talis formaliter, vt si diceret, *e se ò filho de Men Peres* 45
naon tiuer filho viuo nacido eo tempo de sua morte succeda fulano: Valasc. 2. *tom. consil.* 149 *num.* 3. Reinoso, *obseruat.* 44. *nu.* 29. Caldas, *de potestate eligendi, cap.* 2. *nu.* 16. Atqui in tota dispositione talis non ponitur conditio; ergo à doctoribus non est adstruenda; siquidem morientium desideria non sunt ex arbitrio viuentium, sine iusta causa interpretanda, vt dicit Menochius. 1. *p. lib.* 3. *cap.* 15. *num.* 15. Tum quia secundum ius, omnis actus in dubio præsumitur purus, & non conditiona- 46
lis, vt patet *ex textu in l. omnia, ff. de legat.* 2. & cum ratione, quia conditio est quid facti, vt probatur *in l. Mauius, ff. de cond. & demonstr.* Factum autem non præsumitur, sed probari debet, vt probatur, *in l. in bello. § facti. ff. de captiuis, & postlimin. recurs.* Ergo clarè conuincitur hanc dispositionem arbitrariè, & non secundum dispositionem iuris fieri conditionalem. Tum quia ipsa est pura, tum quia, cum ad minus sit dubia, debet secundum ius præsumi pura, & non conditionalis.

Confirmatur 6. quia testator cum esset vir sapientissimus, plura declarauit in testamento, quæ non erant necessaria, & 47
quæ secundum ius optimè currebant, vt fuit quod posset in hoc maioratu succedere clericus, cum alias clericus non excludatur à successione maioratus facti per clericum, si aliàs illum non excludit, etiamsi exclusisset fœminas: Bruno, *in tract. sup. statuto*, quod stantibus masculis fœminæ non succedant, *art.* 12. *num.* 161. Geminianus, Bald. *consil.* 65. Soncina iunior, *consil.* 10. *num* 23. Surdus, *decisione* 20. *num.* 2. & cum multis Molina, *de primogenijs, lib.* 10. *cap.* 13. *nu.* 70. Tum quia optimè sciebat vocationem toties repetitam masculorum, esse exclusionem fœminarum, vt docet Bart. *in l.* 1. *num.* 1. *& 6. ff. de leg* & *ibi*, Iason, *num.* 13. Decius, *in l. fœmina, num.* 97. *ff. de regul. iuris*, Gabriel, *lib.* 6 *commun. tit. de verb. signif. concl.* 6. *num.* 115. Menoch. *consil.* 1006. Cassanate, *consil.* 50. *num.* 34. Castillo, *controu. lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 79. *& lib.* 5. *cap.* 92. *num.* 2. & tamen hac scientia, & cognitione declarauit clericos posse succedere, & fœminas fore excludendas; ergo si vellet, quod posthumus excluderetur, id debebat aduertere, & declarare, nam vt vir literatus optimè sciebat posthumum secundum ius 48
non esse exclusum in successionibus maioratum, imò potius toto iure esse admissum, vt patet *ex l. qui in vtero* 7. *&* 26. *l. communi §. sed si ff. commun. l. cum inter. C. de fideic. libert.* & cum multis docet Mol. *de iust. tom.* 3. *tract.* 318. *num.* 1. Menoch. *consil.* 413. *num.* 16. Fusar *de substit. quæst.* 318. *num.* 1. Cast. *controu. tom.* 5. *cap.* 95. *num.* 45. Solorz. *de iure tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 18. *num.* 90. Bald. *de iure vnius, lib.* 1. *cap.* 8. *num.* 137. Valent. *Illustr.* 1. 3. *tit. de libert. & post. cap.* 20. *num.* 6 Giurba, *de feudis* 49
§. 2. *glossa* 4. *num.* 14. & alij quos *infrà*, lata manu referemus; cumque id optimè sciret vir ille doctus, & posthumum non exclusit, euidenter præsumitur, noluisse illum excludere, nec posuisse conditionem illam, fuisse natum tempore mortis vltimi possessoris, nam si id voluisset facillimè expressisset, vt fecit in alijs dispositionibus textu, *in l. si seruus §. prætor. ait versiculo non dixit, ff. acquirend. hæredit.* Tiraq. *in l. si vnquam verbo libertus, num.* 1. *Cod. reuocand. don.* Menoch. *consil.* 140. *num.* 4. Surd. *decis.* 322. *num.* 22. Menoch. *consil.* 30. *num.* 6. Marta, *cons.* 29. *num.* 14. in quo casu est validissimum argumentum in iure, data scientia testator non expressit; ergo noluit, Altogrado loquens est testatore literato, *cons.* 61. *num* 66 *tom.* 1. Mantica *de coniecturis, lib.* 3. *tit.* 5. *num.* 7. cum ergo testator eximius doctor esset in vtroque iure, & id optimè sciret, & non expressit talem conditionem, præsumitur illam noluisse.

Sed dato, & non concesso, quod conditionem nati tempore mortis vltimi possessoris posuisset, quod ipse minimè fecit, vt probatum manet, adhuc dico, posthumum esse ad hanc successionem admittendum, si iam erat conceptus tempore delatæ successionis, vt de facto noster illustrissimus posthumus conceptus erat quatuor mensium.

Ratio

51 Ratio est, quia cum posthumus iam esset anima rationali animatus, adimplet totam conditionem nati tempore mortis vltimi possessoris. Ita expresse Ancarran. cons. 354. Guillerm. Bendict. in cap. Rayn. p. 2. verb. & soboles, quæ gestabat in vtero, nu. 64. Lara, de vita homi. c. 6. n. 12. l. intelligendus 53. ff. de verb. sign. l. qui in vtero 7. & 2. l. si circumscriptus 6. in fine, C. de soluto
52 matrim. l. vel si viuo, 7 ff. de suis, & leg. hæred. Et hoc solo textu eleganter resoluit Rota Florent. vt notat Nata, cons. 168. n. 41. de successione leg. p. 4. q. 2. art. 16. n. 18. Barb. de appellat. verb. signif. appellat. 159. vbi alleg. l. 1. §. sed si seruus, ff. de ventre, insp. Rebuffus, ad l. natos appell. versic. interdum natus, ff. de verb. signif. pag. 436. Mieres, de maior. p. 3. q. 2. n. 6. Molina, de primogenijs lib. 3. c. 10. n. 1. & 2. Castill. lib. 5. controu. c. 91. n. 2. t. 3. c. 19. n. 103. vsque 109 & in proprijs terminis resoluit Lessius, Altogr. 2. to. consil. 66. n. 19. cuius verba sunt hæc, licèt Lambertinus relatus per Ioannem Andream dixerit descendentes admittendos post mortem hæredis grauati natos esse debere tempore mortis ipsiusmet hæredis, aliàs fieri locum irreuocabiliter successioni alterius substituti successiue vocati: Nihilominus verior, & receptior est sententia sufficere, quod descendentes prædicti, quocumque tempore nascantur, etiam post obitum hæredis grauati ad hoc, vt sint om-
53 nindò admittendi, statim assignati sunt. Idem eleganter resoluit Giurba, de feudis, §. 2. glossa 4. nu. 14. & est textus expressus, in l. cum quidam §. 1. acquirend. vel amittend. hæred. ibi, & in ventre idem accipias, qui legitimum, vel consanguineum pariturus est, quoniam mortis tempore, qui in vtero est, quantum ad moram faciendum inferioribus, & sibi locum faciendum, si fuerit editus pro iam nato habetur, idemque, & per bonorum possessionem editalem. Habetur etiam eadem dispositio, in l. si quis prægnantem, ff. de regul. iuris l. iubemus, §. si quis autem ff. de Treb. & ita docet Mantica, de coniecturis, lib. 11. tit. 6. nu. 9. & 16. & 32. & lib. 8. tit. 12. nu. 22. Quę resolutio adeò vera est, vt procedat etiam contra libertatem datam sub conditione, si tempore mortis non fuerit filius; nam etiam tunc conceptus in ventre, & posthumus habetur pro nato, & non consequitur libertatem, qui sunt fortiores terminis, vt eleganter, & omninò videndus tradit Larrea, dec. 43. nu. 13.

54 Confirmatur primò: quia ius ciuile, & lex duodecim tabularum vocat ad hæreditates legitimas agnatos proximos, qui fuerint tempore mortis illius, cui succedendum est §. proximus autem instit. de legitima agnatorum successione. Faber, in rationali ad l. antiqui, ff. si pars hæreditatis petatur, ibi, in lege duodecim tabularum proximus ille intelligitur, qui mortis tempore proximus reperitur. Et tamen est principium indubitabile, quod in dictis hæreditatibus succedit ille, qui tempore mortis possessoris remanet in ventre conceptus, dicta l. antiqui l. cum quidam 30. §. 1. ff. de acquirenb. hæred. Gomes, variarum, tom. 1. cap. 11. nu. 6. 7. 8. & nouissimè Aylon in illustrationes ad Gomes, dicto tomo, & capite, Valencia, to. 3. tract. 4. cap. 2. num. 9. Ezuald. ad Donel. lib. 69. Digest. Iuliani, in l. qui in vtero, ff. de stat. homin. eo quod ille, qui remanet in ventre conceptus tempore mortis, iam reputatur agnatus proximus ad effectum, vt in eo verificetur dispositio iuris, quod defert hæreditates legitimas proximo agnato, qui fuerit tempore mortis: ergo etiam aliæ vocationes verificantur in eo, qui remansit in ventre tempore mortis illius, cui succedendum est.

55 Confirmatur secundò, quia prætor in suo edito promittit bonorum possessionem vnde cognati illis, qui fuerint cognati tempore mortis illius; de cuius hæreditate agitur, l. item prætor ff. de suis, & legit. hæred. ibi. Item prætor edito suo proximitatis nomine bonorum possessionem pollicetur ijs, qui defuncto mortis tempore cognati fuerint, & tamen hæc vocatio cognati proximi facta cum restrictione ad tempus mortis, verificatur in illo, qui tempore delatæ hæreditatis remanet conceptus in ventre, l. 1. §. si quis proximior. ff. vnde cognati, leg. fin. ff. de ventre in possessionem mittendo: ergo idem dicendum est de alijs vocationibus, licèt sint cùm restrictione ad tempus mortis vltimi possessoris, qualem restrictionem non habet nostra institutio, dato tamen, & non concesso, quod illam haberet, adhuc non excluderet posthumum.

56 Confirmatur tertiò, quia patresfamilias solùm possunt facere substitutionem pupillarem filijs, quos sub sua patria potestate habent ord. lib. 4. tit. 87. l 2. ff. de vulgar. præsertim instit. de pupil. substit. quæ existentia sub potestate patris, qui talem facit substitutionem, est præcise necessaria tempore mortis, sua l. cohæred. 41. §. cum filio ff. de vulgari, Glossa, in dicta l. 2. verbo potestate, & ibi Bart. Garc. §. institutio, q. 23. nu. 5. Pichard. nu. 16. & alij. Et tamen sine dubio est, quod dicta existentia sub patria potestate tempore mortis illius, qui facit substitutionem pupillarem, verificatur in eo, qui dicto tempore erat conceptus, vt patet ex dicta l. 2. & l. paterfamilias 46. ff. eodem tit. Pichard. in dicto principio, nu. 69. Lancelotus polit. de substitutione titulo de pupillari substitutione, nu. 36. Larrea, decis. 43. nu. 12. vbi alios refert, qui omninò videndus est: ergo idem dicendum est in nostro casu.

57 Confirmatur quartò, quia in terminis quibus institutor maioratus vocat consanguineum proximiorem vltimo possessori cum restrictione ad aliquod certum tempus, vt si institutor diceret, quod deficiente possessore in conditionibus maioratus, vel alienante talia bona illius, succederet statim consanguineus proximior, qui tunc temporis, inueniretur absque dubio præferendus est in successione ille consanguineus, qui tali tempore remansit in ventre matris iam conceptus, alijs consanguineis remotioribus, vt tradit in terminis Molina, de primogenijs lib. 3. 6. 10. nu. 1. & 2. Et idem docent Menoch. lib. 4. præsumptione q. 3. nu. 4. & cons. 106. nu. 29. & cons. 118. nu. 17 Fusar. de substit. q. 318. nu. 35. Ergo idem dicendum est, quando testator vocauerit ad successionem consanguineum proximiorem cum restrictione ad tempus mortis vltimi possessoris; ita cùm Alex. Tiraq.
in l. si vnquam, C. de reuocand. donat. 114. vbi dicit, quod qui 58
est in ventre conceptus, habetur pro iam nato, & quod obstat sequentibus in gradu; idem habetur, l. quod dicimus, 231. ff. de verb. sign. & l. vbicumque. ff. de ventre, in possessionem mittendo, idem resoluit Alciat. cons. 594. vbi ponit casum cuiusdam filij, vel nepotis in quo dabatur conditio, quod esset natus tempore mortis vltimi possessoris, & resoluit, tam natis, quàm posthumis, deferri successionem, & solùm excludit non conceptos, nec natos. Idem docet Paul. de Castr. consil. 16. lib. 2. nu. 5. Menoch. consil. 413. nu. 8. & 15. 16. & 19. & consil. 566 num. 8. & lib. 4. & præsumpt. q. 3. nu. 4. Pereg. de fideic. art. 22. num. 7. Fuzar, de substit. q. 318. nu. 1. & 56. Valentia, Illustr. lib. 3. tra. 4. cap. 2. nu. 9. Auendanno, responso 28. Mantica, lib. 11. tit. 6. nu. 9. Robles, de præsent. lib. 2. cap. 2. nu. 6. & 28.

Confirmatur quintò, ex locis sacræ scripturæ, in quibus conceptus in vtero habetur pro nato, vt patet ex illo loco Matth. 1.
Quod in ea natum est, de Spiritu sancto est, & quando Angelus 59
hoc dixit B. Ioseph, Christus tantùm erat conceptus; realis enim conceptio reputatur natiuitas, vt tenet Glossa ordinaria, & D. Th. Abul. & Caiet. ad hunc locum, qui omnes dicunt, quod conceptio est natiuitas in vtero, per quod differt ab alia natiuitate, quæ dicitur ex vtero, videatur D. Th. in 3. part. d. 1. q. 1. art. 9. ad 2. & d. 891. art. 1. Probatur etiam ex illo Luc. 1. quod enim ex te nascitur Sanctum, &c. qui locus non solùm intelligitur de natiuitate ex vtero, sed etiam de conceptione, vt notat Toletus, ibi annotat. 103. & ann. 23. Mitto alia loca, quæ in confirmationem afferri poterant; ergo etiamsi in nostra institutione postularetur, quod ille, cui hic maioratus deferendus esset, fuisset natus tempore mortis vltimi possessoris, adhuc de nostro posthumo iam in vtero concepto verificaretur conditio, quantò magis, quod talis conditio non inuenitur in dicta institutione.

Nec obstat id, quod dicunt, quod non fuisset in rerum natu- 60
ra natus, non possent de eo qualitates postulatæ verificari, vt quod sit masculus, vel homo, quia potest nasci monstrum. Nam huic obiectioni respondetur, hoc inconueniens etiam reperiri in maioratibus non calificatis, & ordinarijs, & tamen in eis non solùm ius, sed etiam Authores contrarij docent, ventrem esse mittendum in possessionem maioratus, imò nostra Ordinatio: lib. 3. tit. 8. §. 7. statuit dari portionem bonorum ei, qui in vtero matris est, & ventrem mittendum esse in possessionem, & idem statuitur, l. 1. §. & generaliter. ff. de ventre in possessione mittendo, l. vbicunque de ventr. in possess. mitt. l. 1. §. quoties. ff. eod. tit. l. si quis prægn. ff. reg. iur. l. Luc. ff. de lib. & posth. l. commodissimè, l posth. C. de leg l. vbicunq. l. si quis post. l. sicut, ff. de vent. in possess mittend. l. curator. l. pater, §. 1. ff. 1. ff. de tut. l. 3. Cod. qui testam. tut. dari potest, l. si curatorem, l. si quis filiabus, cum sequentibus, ff. de testament. tutel. l. nomen filiarum, 164. ff. de verb. signif l item prætor agnati, l. fin. ff. de ventr. in possess. mittend. l. paterfamilias, & idem docent innumeri Doctores; ergo idem dicendum est in nostro casu.

Quod enim ignoretur, quid nasciturum sit, non est ratio, vt ille, qui est in ventre iam conceptus excludatur à successione, & ideò leges statuere spectandum esse tempus natiuitatis, & interim ius esse suspensum, vt patet, ex l. antiqui ff. si pars hær. peta. & l. Siculi §. quare etsi exhæredatio facta sit; successio enim sequitur rei veritatem, & non dubium homi-
nem, vt explicauit Mieres exemplo illius, qui putabatur mor- 61
tuus, & est textus expressus, in §. cond. instit. de verb. obligat. Tum quia fœtus semel conceptus, vel est masculus, vel fœmina; ergo vel conditiones postulatæ iam existunt realiter in rerum natura, vel non, si existant, parum interest, quod id à nobis sciatur; & licèt possit accidere, quod sit fœmina, non tamen propter hoc non est venter mittendus in possessionem, si quidem dubium præsens facit iustum illud, quod accidere potest, quod sit iniustum de futuro, vt per Bartolum notauit Valasco, consult. 129. num. 10. Auendaño, responso 28. Ergo secundùm ius ad successiones non sunt
admittendi sequentes in gradu, dum non constat de natiuitate 62
illius, qui conceptus erat in ventre, l. antiqui ff. si pars hæred. petat. Et sicut captiuo ab hostibus reseruantur in suspenso omnia iura, ac si esset præsens in ciuitate, & excluduntur sequentes agnati, l. illa institutio. 32. §. 1. ff. de hæred. instituend. sic concepto in ventre, reseruatur totum suum integrum vsque

ad tempus natiuitatis: Nec contra id facit aliquid illud, quod
63 dicit argumentum, scilicet posse nasci monstrum, nam id, neque abortus, nunquam iure præsumendus est; natura enim, & lex benè sperant, & abominantur metum abortus. Faber in rationali, *ad l. qui in vtero ff. de testament. homin.*

64 Nec obstat id, quod dicunt Doctores contrarij, leges prædictas, & DD. loqui de maioratibus ordinarijs, & regularibus; nam hi regulantur per leges, non verò illi, qui pendent ab institutorum voluntatibus, in his namque verba testatorum sumenda sunt in proprio, & naturali sensu, & non per fictiones iuris. Non obstat inquam, nam contra hoc est, quod omnes leges huc vsque relatæ, & Doctores, absolutè dicunt ad omnes hæreditates, siue regulares, siue extraordinarias; siue legitimas, siue testamentarias, etiamsi habeant conditionem nati, vt suprà diximus admittendum esse posthumum, si tempore successionis iam conceptus erat. Tum quia hic maioratus, vt suprà diximus, non est irregularis; nam in eo exprèsse non petitur, vt ille, qui successurus est sit natus tempore mortis vltimi possessoris; & in dubio præsumendum est fuisse conformem dispositioni iuris, vt bene resoluit Bartolus, *in l. hæredes mei, §. cum ita, ff. ad Trebellian.* & docet esse communem opinionem Acursio iun. *consil.* 57. *num.* 8. Tum quia in maioratibus irregularibus, quales sunt agnitionis, succedunt concepti, vt cum multis eleganter tradit Giurba, *de feudis*, §. 2. *glossa* 12. *num.* 57. Narbon. *annot. iuris annot.* 1 *quæst.* 1. *num.* 5. Olea, *decisione iuris*, *tit.* 3. *q.* 4. *num.* 26. Robles de repræsent. *lib.* 2. *cap.* 2. vbi omnibus allegationibus in contrarium respondit.

65 Confirmatur 6. Quia maximè irregularis est iussio Regni Franciæ, quæ dicitur Salica, secundùm, quàm legem, solum successurus est in Regno, ille vir agnatus, qui inuentus fuerit tempore mortis vltimi possessoris, excludendo omnes alios consanguineos: Et tamen in hac successione admittitur conceptus, & in ventre reputatur tanquàm proximior agnatus tempore mortis vltimi possessoris, vt iudicatum, & executioni mandatum fuit cum Ludouico Vtin. Rege Franciæ, vt refert Paulus Emilius in vita Ludouici Vtin. *fol.* 178. Garnuai, *lib.* 16. *cap.* 13. Guicciardino, *lib.* 12. *fol.* 336. Mariano, *lib.* 15. *cap.* 11. & idem successit dum Rege Carolo, vt refert Paulus Emilius in vita Regis Ludouici Balbi, *fol.* 57. Ruberto Guagin. in compendio historiæ Franciæ, *lib.* 5. *fol.* 37. & alia exempla in comprobationem huius doctrinæ affert Valenzuela, *lib.* 2. *cons.* 198. *num.* 82. Ergo idem dicendum est in nostro casu.

66 Confirmatur 7. quia nostra ordinatio, *lib.* 2. *tit.* 35. maximè irregularis est in successione bonorum Coronæ, siquidem excludit fœminas, & excludit nepotem vltimi possessoris, cuius pater iam mortuus fuerit, & solùm admittit masculum, qui repertus fuerit tempore mortis vltimi possessoris, vt patet ex §. 1. ibi, *succedera o filho baraon maior, que dele ficase, e naon o neto*, & §. 2. ibi, *ò fillo maior varaon se otiuesse*; Et tamen filius conceptus semper fuit admissus, vt fuit Dominus Ioannes Luis da Vasconcelos Dominus Malpræ; & idem accidit in Comite Odomiræ, Domino Sanctio, qui è viuis discessit anno 1642. Ergo idem dicendum est in nostro maioratu, etsi talem conditionem haberet, quàm vt suprà diximus nullo modo habet.

67 Confirmatur 8. quia Comitia, quæ fecit Rex Alphonsius Portugalliæ primus, quæ refert Monarchia Lusitana, 3. *part. lib.* 1. *cap.* 15. & sunt in *turre do Tombo*, statuunt, quod si Rex tempore mortis suæ non habuerit filium, succedat in Regno filia, & idem dicit testamentum Regis Alphonsi II. & testamentum Domini Regis Ioannis I. & testamentum Regis Alphonsi V. Et tamen non obstantibus his clausulis, quod tempore mortis vltimi possessoris sit filius, tam in comitijs, quàm in Regum testamentis, Dominus Sebastianus Rex non fuit à successione Regni exclusus, sed libenter admissus; Cur ergo noster posthumis Ludouicus excludendus est à maioratu da Oliueira, cum in testamento institutoris tales clausulæ non dentur, sed quia ibi dicitur, *à sa morte*, quæ verba non conditionem existentiæ tempore mortis vltimi possessoris, sed tantùm tempus successionis designant, vt suprà diximus.

68 Confirmatur 9. quia non abhinc multis annis è viuis discessit, Dominus Iorce de Ataide Comes da Castanheira, quæ domus habet clausulam, quod solùm succedat ille, qui repertus fuerit tempore mortis vltimi possessoris; Et tamen eius filius Posthumus in hac domo successit, vt in confesso est apud omnes: ergo licèt institutio nostri maioratus haberet eandem conditionem, adhuc posthumus admittendus est ad illius successionem.

Sed quid plura exempla refero, si institutio nostri maioratus talem conditionem non habet, sed omnes filios, nepotes, & prænepotes vocat, eo modo, quo ius ipsum vocat. Suppone tamen, quod talem conditionem habet, ad hoc; vt in tali
69 suppositione, concepti in vtero ad successionem admittantur, non indigent fictione iuris, cum ipsi verè, & realiter iam in rerum natura existant, in ventre matris, & fictio solùm dicitur respectu illius, qui talis non est, qui tamen verè est homo, vt est conceptus in vtero, non indiget fictione iuris, vt sit homo, sed solum est priuilegium, vt conceptus habeatur pro nato, & non fictio, vt optimè ait Bartholomæus Phelipe, *de fictionibus* 3. *p. cap.* 9. Vbi ait, non esse fictionem, quod posthumus admittatur ad successionem secundùm legem, *qui in vtero*; sed solùm esse quandam prærogatiuam, quod habeatur pro nato, qui enim in ventre portatur, non homo fingitur, sed speratur hominem factum iri.

Confirmatur 10. quia non datur fictio, vbi est realitas; atqui ille, qui conceptus est in vtero, homo realiter est, ergo non indiget fictione iuris, vt sit homo. Minor patet, quia conceptus in vtero, si est vir, vt in præsenti, post quadraginta dies habet animam rationalem, vt docent Aristoteles, *lib.* 7. *de generatione*, *cap.* 3. Plinius, *lib.* 7. *cap.* 6. Suarez, de vita Christi, *d.* 10. *sess.* 2. Syluester, *verò homicidium*, *nu.* 3. Barbosa, *in collecta*, *ad princip. distinct.* 5. *nu.* 2. Machado, *lib.* 2. *p.* 3. *tract.* 17. *docum.* 8. *nu.* 2. Valenzuela, *lib.* 2. *controu. cap.* 9. & cum Philosophorum, Theologorum, & Medicorum communi sententia Diana, *p.* 7. *tract.* 5. *resol.* 6. Sed qui habet animam rationalem verè, & realiter est homo; ergo non indiget fictione, vt sit homo secundùm *consil.* Crauetæ, 579. *num.* 15. Et idem eleganter docet Iuseph Vella, *dissertatione* 31. *num.* 12. & est expressus, *textus in l. filius, quem pater* 23. *ff. de liber. & posthum.* ad quem textum dicit Gotofridus hæc verba, veritas vbi habetur, non est opus fictione, nec fictio cum veritate conuenit, Decius, *ad l.* 5. *ff. de regulis iuris*. 70 71 72

Tum quia posthumus non indiget fictione, vt succedat in hoc maioratu ex hominis dispositione, siquidem regulando hanc successionem ab intestato, lex reputat natum posthumum, & contra suam dispositionem non potest aliquid opponi, sicut non potest aliquid opponi contra præsumptionem de iuris, & iure, & lex, quæ posthumum reputat natum, quando agitur de eius commodo, non potest tantùm dici fingere, quæsito, quod disponit; sic disponunt leges, & sic est in realitate; nam conceptus nascitur, & natus vocatur existens in vtero, Matthæi, 1. *num.* 20. quod in ea natum est, de Spiritu sancto est; Lara, *de vita hom. cap.* 6. *nu.* 35. 73 74 75 76 77

Tum quia lex *in vtero*, & lex, *qui in vtero*, 26. *ff. de stat. homin.* procedit in omnibus dispositionibus, tum hominis, tum legis, tum in successione testamentaria ab homine, quàm quando effectus defertur ad tempus natiuitatis, vel quando est ab intestato à lege, & in vtroque casu posthumus habetur pro nato, quoties de eius commodo agitur, Carranca, *de legit. part. designat. cap.* 2. §. 4. *nu.* 13. vbi laudat Cuiacium, qui hæc, & alia exornat, & prosequitur, *in l.* 2. *ff. de excusat. tutor.* Et ad successiones testamentarias principaliter reputat ius posthumi pro nato, si cum effectu nascatur postea, Carranca *dicto* §. 4. *num.* 49. Siquidem præcipit illum instituere, etsi præteritus fuit rumpit testamentum. Et idem est cum posthumis, quam cum filijs natis, *l.* 3. §. *vnde*, *ff. de iniust. rupto*, ibi, idem in posthumo, quod in filio seruandum est, nec ratio diuersitatis reddi potest iunctis *titulis*, *ff. de liber. & posthumis*, & *de iniusto rupto*, & sic non prodest actori, nec præiudicat posthumo dicta consideratio, siquidem ille successit ex dispositione hominis, absque eo; quod esset necesse adiuuari fictione, & regulando successionem ab intestato, etiam ex dispositione legis pro nato habetur, quoties de eius commodo agitur, siquidem iam erat animatus in ventre, & existebat, & erat verus homo descendens à linea recta effectiua, & author ex linea contemptiua, quæ non erat vocata ad hanc successionem, vt constat ex omnibus vocationibus in linea recta. 78

Confirmatur 11. quia Ius ciuile ampliauit taliter priuilegia conceptis, vt in omnibus casibus, ex quibus illis potest considerari aliqua vtilitas, eam illis reseruauit ad tempus natiuitatis, absque eo quod detur differentia inter successionem, quæ illis defertur per legem, aut ab intestato, *l. antiqui*, *ff. si pars hæreditatis petatur*. Antiqui (dixit Paulus) in libero ventre, ita prospexerunt, vt in tempus nascendi omnia iura integra reseruarent, vbi nota, quod ait Iurisconsultus, omnia ei iura integra, quasi diceret, Iurisconsultus, omnes successiones, tam ex lege, quàm ex testamento ad tempus nascendi posthumo reseruantur; siquidem illam vim habet illa dictio, *omnia*, quæ est vniuersalis, Bart. *in l. Moschi*, *in vltimo in fin ff. de iure fisci.* Gloss. *in capit.* 1. §. Ipsas omnes de reseruat Surdus, *decisione* 268. *num.* 1. *& decisione* 319. *num.* 6. Ergo non est cur posthumus solùm ad successiones legitimas admittatur, & non ad testamentarias. 79

Tum, quia dispositio legis potentior est dispositione hominis, *cap. inferior* 21. *dist. cap. cum inferior de maiorit. & obedient. Clementina ne Romani vbi DD. de election. leg. fin. Cod. de lo it.* Si ergo etiamsi esset necessaria fictio, potest admitti in dispositione legitima, cum sit fortior, quomodo non poterit admitti in testamentaria, cum non sit ita fortior, argumentum enim de maiori ad minus validum est, *l. in suis in fin. liber. & posthum. l. nec in ea* 22. *ff. de adulter. auth. multo* 80 81

magis

magis Cod. de sacrosanct. Ecclesi. Farinacius, *in praxi criminali part. 4. cons. 60. num.* 109. Et multò magis, quia dispositio testamentaria, & legitima in iure æquiparantur, *l. fi.* ita fuerit in fine, & ibi Bartolus, *ff. eodem*, *l. cum quidam*, Menochius, *consil. 97. num.* 24. Surdus, *consil. 278. num.* 9. Et argumentatur ab vno ad alterum, *l non impossibile ff. de pactis*, *l. verbis legis ff. de verb. signif. Auth. de nuptijs*, *§. disponat. coll.* 4. Valasco, *tom.* 2. *consil.* 108. *num.* 2. Caualli, *ad Cap. Rayn. de test.* 2. *part. num.* 237. & est lex de l. verbis legis. 120. *de verbor. l.* 1. *ff. ad l. falcid.* Iustinian. *in §.* 1. *instit. de leg. falcid.* Pichard. *ad rubric. inst. eodem.* & *disput. de mora*, *num.* 202. Ergo sicut est lex dispositio legitima, est etiam lex dispositio testamentaria, & omne est eadem lex; ergo si admittitur coniectura, vel fictio (quando esset necessaria) in dispositione legitima, à fortiori admittenda est in testamentaria.

82 Tum quia quando in casu fuisset necessarium voluntatem testatoris interpretari, certum est in iure faciendam esse interpretationem benigniorem, *l. si de interpretatione*, & *l. minimè*, *ff. de legibus*, *l. benignius*, & quod notatur *in l neque l. in ambiguis*, *ff. eodem*, *l. in ambiguis*, *ff. neque vir Albert.* Bruſ. in terminis in consil. feudal. *consil.* 85. *num.* 3. ergo pro posthum.

83 concepto facienda est interpretatio, quia benignius est deferri successionem descendentibus. Tum, quia si esset dubium voluntatis institutoris, semper interpretanda erat in fauorem concepti, siquidem realiter est nepos vltimi possessoris, quia si de hoc fuisset interrogatus institutor, vbique ita respondisset, iuxta notata per Bartolum, *in l. Titius*, *§. Lucius*, *ff. liber.* & posthum. glossa communiter approbata, *in l. tale pactum*, *§. fin. ff. de pactis*, multa congerit Tiraquellus, *in l. si vnquam*, *lib.* 3. *titulo* 2. *num.* 6. aliàs fuisset facere benigniorem interpretationem legis, quàm eiusdem hominis, contra dispositionem iuris, iuxta tradita per Morl. in empor. iuris *part.* 1. *titulo de legibus*, *num.* 20.

84 Tum, quia in dubio circa voluntatem institutoris, regulanda est illius voluntas per ius commune, *cap. ab exordio* 10. *dist.* glossa verbo numerandum *in cap.* statutum de electionibus, *lib.* 6. *tradit.* Gama, *decis.* 173. *à num.* 12. Cabedo, 1. *part. decis.* 74. *num.* 5. & 2. *part. decis* 86. *num.* 1. specialiter si testator fuerit homo litteratus, vt in præsenti iuxta notata per Doctores, *in l. heredes mei*, *§. cum ita*, *ff. ad Trebell.* & tenuit eleganter Menochius, *lib.* 4. *præsumptione* 202. *num.* 7. Gra-

85 tian. Florentium, *tom.* 4. *cap.* 664. in principio, Robles de repræsent. *lib.* 3. *cap.* 35. in principio, & numeris sequentibus. Tum, quia semper illa interpretatio fuit securior, quæ secuta est regulas iuris ciuilis, argumento textus, *in l. si vnius*, *§.* pactus, ne peteret, *ff. pact.* & ibi Iason. Glossa, receptissima *in cap. statutum* 13. *de præbend. lib.* 6. Couar. 3. variar. *cap.* 6. *num.* 4. Tiraquello, *de primogen. quæst.* 25. *num.* 6. Gutier.

86 *ad lect.* 6. *num.* 329. *ff. de legat.* 1. Molina de primogenijs, *lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 25. Sanchez, *de matrim. lib.* 1. *d.* 12. *num.* 2. Atqui ius ciuile, & commune taliter ampliauit priuilegia conceptis, vt in omni casu, vnde illis posset considerari vtilitas, eam illis reseruauit ad tempus natiuitatis, absque vlla differentia, inter successionem, quæ illis defertur per legem, siue ex testamento, vt patet *ex l. antiqui. ff. si pars hæred. petat*; ergo in omni casu illi differenda est.

Nec obstat id, quod contrarij asserant, scilicèt prædictas leges loqui de dispositionibus legitimis, non verò de testamen-

87 tarijs, qualis est hæc. Nam contra hoc est, quia æqualiter admittuntur, si essent necessaria, coniecturæ in dispositionibus testamentarijs, quam in dispositionibus legitimis, siqui-

88 dem etiam in iure admittuntur coniecturæ, & fictiones in dispositione hominis, vt patet in decisione textus *in l. cum Auus* 101. *ff. de condit.* & *demonstr.* vbi Acursius in glossa huius textus. Et facit in confirmationem textus, *in l. cum acutissimi*, *Cod. de fideicommiss. l. quoties*, *ff. hæred. instit.* & textus, *in l. generaliter*, *§. fin. de instit.* & *substit.* cum multis alijs, & tenent Ozuald. ad Donel. *lib.* 8. *cap.* 1. *lib.* 3. Aylon in additamentis ad Gomez, 1. *par. variarum*, *cap.* 5. *num.* 35. *§. procedit eleganter*; ergo idem dicendum est in dispositionibus testamentarijs, quia in legitimis.

89 Confirmatur 12. Quia posthumi sunt tacitè vocati in institutione ex voluntate testatoris; sed hoc sufficit, vt non censeantur exclusi, vt ex Menochio, Surdo, Fuzar, Rota, Ruin. tradit eleganter Altogrado, *consilio* 66. *num.* 22. Castillo, *dicto cap.* 91. *num.* 42. & 43. ergo noster posthumus nullo modo censeatur exclusus. Maior est certa; quia omnes coniecturæ persuadent institutorem tacitè vocasse conceptum. Quod pro-

90 batur ex verbis, & forma institutionis, ex quibus resultant sequentes coniecturæ. Prima coniectura resultat ex eo, quod in-

91 stitutor substituit descendentes fratris sui Mendi Peres, vt patet ex institutione; sed ex hoc resultat coniectura, posthumos esse vocatos, vt tradit Riminald. Iun. *consil.* 546. *num.* 16. Et idem cum alijs resoluit Altogradus, 2. *to. consil.* 66. *n.* 22. ergo.

92 Secunda coniectura resultat ex eo, quod institutor fecit digressionem, sed plures gradus substitutionum vocando filios, nepotes, & descendentes fratris sui, & in eorum defectu

A Spir. Sanct. Consulta var.

vocauit personas in institutione; sed in his terminis posthumi considerantur vocati, & qui non erant nati ad tempus mortis vltimi possessoris, vt in terminis resoluit ex Sonc. in Ser. Fugaro, Nata, Rota, Altogradus, *dicto cons.* 66. *num* 23. 93
Mantica, de coniecturis, *lib.* 8. *tit. num.* 22. & 28. ergo. Tertia coniectura resultat ex verbis illis toties repetitis, vt patet ex institutione, sed in his terminis iudicantur vocati posthmui, vt ex textu, *in l. cum ita legatur*. *§. in fideicommiss. in fine*, *ff. leg.* 2. & ex Soncino, Reminaldo, Rota, resoluit Altogradus, *dicto cons.* 66. *num.* 24. ergo.

Quarta coniectura resultat ex eo, quod institutor prohi- 94
buit alienationem, & voluit quod bona semper conseruarentur in familia cum vocationibus contentis, vt in institutione; sed in his terminis censetur vocare posthumos, vt ex Soncin. Rota, & alijs resoluit Altogradus, *dicto consil.* 66. *nu.* 26. ergo. Quinta coniectura resultat ex eo, quod institutor vocauit primum possessorem, fratrem suum Men. Peres, & declarauit, quod mortuo illo transirent bo a sua ad suos descendentes masculos, & in illis semper perseuerassent; sed in his terminis præsumitur voluisse vocare posthumus, qui descenderent ab vltimo possessores, vt ex Roman. Menochio, Alciat. Peregrin. re- 95
soluit eleganter Altogradus, *dicto consil.* 66. *num.* 27. *vsque ad num.* 35. ergo in his terminis ex coniecturata mente defuncti, visa forma institutionis, non poterat actor procedere, opponentem posthumum, ex Castillo, *lib.* 5. *cap.* 91. *num.* 31. & in hoc casu excludit posthumum auctorem, etiam si fuisset frater pater sui, ex Giurba, *de feud. §.* 2. *glossa* 4. *num.* 41.

Tandem etiamsi in omnibus huc vsque dictis posset dari du- 96
bium, & etiam ex coniecturis, an voluntas testatoris fuisset vocare posthumum, constat quod in eadem institutione vocatus est posthumus expressè, cum quo cessant omnes dubitationes, quæ contra conceptum possent opponi, quod sic probo. 97
Institutor vocauit filios Mendi Peres, in tempore, in quo eos nondum habebat; sed ex hac vo atione resultat expressa vocatio posthumi concepti, vt post Castrum, Roman. Ruin. Surd. Nat. Menochium, Rotam, Gratian. resoluit Altograd. *consil.* 66. *num.* 25. & cum multis Doctoribus Fular *quæst.* 318. *num.* 92. & cum Geronymo Gabriel. Castrens. Alexander, *num.* 96. & 99. & elegat Ruin. *consil.* 22. *num.* 13. Ergo posthumus expressè fuit vocatus in dicta institutione.

Confirmatur: quia institutor vocauit filios Mendi Peres, qui non nascerentur ex Guiomar Martins, cum qua tunc Men. Peres erat matrimonio coniunctus, sed ex altera legitima vxore, cum qua postea nuberet post mortem dictæ Guiomaris Martins; sed in hac vocatione intrauit noster posthumus Ludouicus; siquidem posthumus illius mulieris, cum qua nondum erat contractum matrimonium poterat institui, & de facto institutus fuit in illa voca ione, *l. placet* 4. *cum l sequenti l. si quis posthumus* 9. *§.* 1. & *§. penultimo*, & *vltimo*, *l. filius* 28. *si quis ex certa*, & *§. si quis ex eo tempore ff. de liberis*, & *posthum.* & hæc est differentia, quæ est inter dispositionem legis, & hominis, quod legalis non est in suspenso, & hominis; differtur, & suspenditur ad tempus in quo posthumus nascatur, vt optimè probat Valentia, ad rem loquitur, *tract.* 4. *cap.* 2. & 7. Ergo noster posthumus expressè fuit vocatus in illa vocatione testatoris, videatur Valentia, qui hæc omnia expressè habet.

Tandem addo. Quod etiamsi institutor præciperet, quod 98
posthumus conceptus non admitteretur ad hanc successionem, quod non præcipit, adhuc talis conditio esset nulla; siquidem 99
erat contra ius, ac per consequens haberetur, vt non posita, vt patet ex textu, *in l. facta §. sub conditione*, *ff. ad Trebellian. l. si quis inquilin. §. si quis scripserit*, *ff. de leg.* 1. vbi hoc ipso, quod conditio apposita in institutione sit contra leges, aut constitutiones, habetur pro non apposita, & nihilominus hæres consequitur maioratum, aut hæreditatem. Quod etiam proba- 100
tur, *ex textu in l. conditiones* 1. & 2. & *l. quidem in suo. ff. de condit. institut. cap. requisisti*, & *textus tunc nobis de testament. l. quæramus ff. eodem*, quia nemo potest facere, ne leges in suo 101
testamento locum non habeant, *l. nemo potest*, *vbi glossa* 1. Imò debet quis in quocumque actu restringere se ad leges de eo loquentes, & disponentes, vt post Menochium, *de adipiscend. remedio* 4. *alias* 44. *num.* 35. & post Bartholum resoluit Valascus, *consil.* 132. *num.* 29. *tom.* 2. Surdus, *de aliment. tom.* 1. *qu.* 11. *num.* 12. Paul. de Castro, *in l. nemo potest num.* 9. *ff. de leg.* 1. & ibi Iason, *nu.* 32. & patet ex textu, *l nemo potest* 58. *ff. de legat.* 1. Et quod dispositum est in hac lege intelligatur dispositum à testatore resoluit Bartolus, *in l. si quis legauerit*. 124. *ff. de legat.* 1. *in fin.* & idem resoluit Menochius, *consil.* 50. *nu.* 20. & *consil.* 95. *num.* 48. & *consil.* 150. *num.* 46. & *de præsumptionibus*, *lib.* 4. *qu.* 84. *num.* 2. Tuscus, *lit.* A, *concl.* 496. *nu.* 4.

Nec contra hoc facit id, quod statuitur in Ordinatione huius 102
Regni, *lib.* 4. *tit.* 100 *§.* 3. vbi ait, *Estudo o que assima dito he, se entendera naon declarando, ou dispondo o instituidor em qualquer dos ditos casos, ou em outra maneira, porque o que elle ordenar, e dispuser se comprira*. Nam huic obiectioni respondetur, quod dicta libertas concessa in ordinatione, non debet extendi, nisi ad id, quod dicitur in duobus paratis antecedentibus

tibus circa repræsentationem, & super præcedentiam viri, vel fœminæ, vel quod succedat consanguineus proximior vltimi possessoris, vt benè declarat, §. 3. *vbi*, *E tudo o que asima dito he*, per quod videtur restringere potestatem testatoris ad id, quod manebat relatum, & alij casus manebant in dispositione iuris, & cum omne ius reputet conceptum pro nato hæc debet sequi.

Tum quia ordinatio ait, si testator contrarium non declarauerit; Atqui in nostro casu testatore posthumum conceptum non exclusit, nec tale quid declarauit, vt patet ex institutione; ergo. Tum quia dictus maioratus fuit institutus ante dictam ordinationem, nam ordinatio facta fuit anno 1505. vt ait Osorius in vita Regis Domini Manuelis, *lib.* 4. *fol.* 108. & 109. Et hic maioratus fuit institutus in anno 1306. vt patet ex institutione; Atqui lex, quæ de nouo fit, non comprehendit institutionem, testamentum, aut dispositionem ante ip-
103 sam factam. Lex enim de nouo lata non extenditur ad præterita, vt patet ex textu, *in l. cum lex ff. de legibus l. diuersus*, *Cod. de mandat.* Quia princeps sua lege nunquam vult alteri præiudicium inferre, *l.* 2. *§. marito si quis à principe*, *ff. ne quis in flumine fiat*, & idem resoluit nostra Ordinatio, *lib.* 2. *tit.* 35. *§.* 27. in quo declaratur, quod lex posterior non comprehendit donationem anteriorem, & idem resolutum fuit in successione domus de Bolas, & sic etiam intellecta fuit ordinatio in casu inter Vincentem Burges de Sousa, & sororem suam D. Margaritam; ergo iste maioratus ex omnibus titulis huc vsque relatis adiudicandus est nostro Illustrissimo posthumo Ludouico, & non actori.

Respondetur argumentis in principio in contrarium factis.

104 AD primum concesso antecedenti respondetur Ludouicum, existere in humanis, cum qualitatibus à testatore requisitis. Ad primam confirmationem respondetur, quod *l.*
105 *cum inter veteres* 14. *de fideicommiss.* non vult dicere conceptum non esse hominem, sed non esse hominem perfectum, sicut infans non potest dici homo perfectus in frigore. Tum quia illa doctrina erat iuris antiqui, non tamen noui, vt patet ex verbis eiusdem textus, ibi nos vetus iurgium discidentes. Et eodem modo debent aliæ leges allegatæ intelligi, quæ vel loquuntur de posthumo nondum concepto, vel de homine non
106 perfecto, vt suprà latè probauimus. Ad secundam confirmationem. Respondetur in posthumo existere omnes qualitates
107 requisitas ad successionem, vt supra latè probauimus. Ad tertiam, quartam, & quintam confirmationem. Respondetur,
108 illa verba, *se abi o ouuer*, *ou a bi o naon ouuer*, verificari in posthumo, siquidem verè existebat, & erat ibi, licet occultatus in ventre matris, nec est idem, *se abi o ouuer*, *ac que se se achor*, *me albar*, *nam se ali o ouuer*, *dis to existentia fora do ser mera mente poti vel*, *è o que se achar*, *dis existentia achada*, *isto he*, *que se possa demonstrar sensu aliquo*.

109 Ad sextam confirmationem. Respondetur, testatorem vocasse masculum verè existentem, quod verificatur in posthu-
110 mo. Nec est necesse, quod ad oculum demonstretur; nec illa dictio, ipsi, demonstrat personam ad oculum, sed refert eandem; est enim relatiua, & demonstrat etiam in ventre, &
111 non ad oculum, vt patet ex verbis Angeli ad D. Ioseph ipse enim saluum faciet populum suum à peccatis eorum Matthæi *cap.* 1.
112 quod etiam patet ex alijs multis scripturæ locis. Ad septimam confirmationem. Respondetur: illa verba, *à sa morte*, so-
113 lùm velle dicere, *per sua morte*, vt supra latè probauimus, non verò requirere, quod verè in humanis existeret. Ad octauam
114 confirmationem benè ibi responsum est. Ad instantiam; Respondetur idem dicendum esse in successione testamentaria, quàm ex lege quoad successionem posthumi, nisi testator ex-
115 cluserit posthumum, quod tamen non fecit in præsenti, vt latè suprà ostendimus. Nec est necesse, quod dispositio homi-
116 nis expresè vocet posthumos, nam ipsi per legem sunt comprehensi, sed solum est necesse, quod non sunt exclusi expres-
117 sè, vel verò similiter.
118 Ad nonam confirmationem. Respondetur, hic non dari fictionem retrotractiuam, sed realitatem, cum posthumus in ventre verè existat, vnde non datur retrotractio in præiudi-
119 cium tertij, tunc enim solùm esset præiudicium tertij, si ille tertius habuisset aliquod ius quæsitum, vel posset acquirere ad maioratum, non tamen venter esset in primo loco, ille quæsi-
120 tum fecit ius, vt dicit eadem lex *antiquis*, & hoc non est præiudicare tertio, qui nunquam ius acquisiuit, Glossa, *in decem ff. de verbor. signif.* Aliàs non successione filij diceremus, quod esset in præiudicium illius, qui esset in remotiori gradu, quod non est dicendum, solùm enim præiudicat tertiò,
121 quod si contra ius, *l. nemo* 94. *ff. de regul. iuris ibi*; Nec exemplum de illo, qui ex concubina habuit filium, cum non esset vxoratus valet, nam licèt postea post mortem vxoris contrahat
122 cum concubina matrimonium, non habet filius concubinæ legitimatus per matrimonium ius quæsitum, qui tempore, quo ius fuit quæsitum filio legitimo vxoris, filius concubinæ erat incapax successionis, quod non accidit in posthumo, qui tempore, quo erat in ventre non erat incapax successionis secundùm ius.

Ad decimam confirmationem. Respondetur, maioratum 123
non esse in pendenti. Nam cùm posthumus iam esset conceptus, & verus homo, illi statim defertur maioratus, quod probat Mieres exemplo absentis, qui putabatur mortuus. Legendus est etiam Palaus, *apud Castill. lib.* 1. *cap.* 91. *num.* 20. Et confirmatum exemplo maioratuum communium, in quibus statim succedit posthumus, antequam nascatur, aliàs esset maioratus in pendenti, quod non admittitur in aliquo maioratu, Molina, *de primogenijs*, *lib.* 3. *cap.* 10. Sufficiebat ergo fœtum esse animatum, ne penderet maioratus. Ad vndecimam con- 124
firmationem negatur posthumum haberi pro nato esse fictionem iuris, sicut repræsentatio. Nam posthumum haberi pro nato est priuilegium iuris, non tamen fictio iuris, cum posthumus 125
verè existat, quod non habet mortuus, quem filius repræsentat. Videatur Valenzuela, *tom.* 2. *consil.* 198. *num.* 82. Ad duodecimam confirmationem. Respondetur, quod si institutione daretur conditio, quod solùm succederet ille qui tempore mortis vltimi possessoris existeret, adhuc censeretur vocatus 126
posthumus, vt supra latè probauimus, siquidem verè iam existebat in rerum natura, per quod patet, ad decimam tertiam confirmationem.

CONSVLTVM XXXVIII.

De iure cuiusdam confraternitatis ad celebrandas Missas, & exequias defunctorum in Ecclesia Parochiali.

SVMMARIVM.

1 *Penitur casus, seu factum.*
2 *Confratres confraternitatis Spiritus sancti populi Viennensis in Lusitania, habent potestatem liberè celebrandi Missas, & Officia defunctorum, absque eo quod teneantur vocare parochum, aut canonicos dictæ Ecclesiæ.*
3 *Naturales Viennæ consuetudine immemoriali soliti sunt vocare ad hæc officia, & Missas dictam confraternitatem.*
4 *In hoc nunquam offensi sunt ius parochiale, aut canonicorum.*
5 *Exequiæ, & Missæ pro defunctis de iure non pertinent ad Parochos, vel Canonicos.*
6 *Ad hæc officia, & Missas possunt testamentarij vocare clericos sibi benè visos.*
7 *Quæ de iure communi competant parochis in suis Ecclesijs referantur.*
8 *Parochus de iure non tenetur assistere exequijs defunctorum.*
9 *Casu quo eis velit assistere, non debet dari ei aliqua portio eleemosynæ, quæ datur alijs clericis exequias celebrantibus.*
10 *Possunt hæredes defuncti illi aliud stipendium dare, si voluerint.*
11 *Tenentur illi tale stipendium dare, si detur laudabilis consuetudo introducta.*
12 *Parochi Ecclesiæ Viennensis non sunt in possessione, quod vocentur ad tales exequias, vel Missas, nec quod eis detur aliquod stipendium pro sua assistentia.*
13 *Hæredes defunctorum in Oppido Viennæ solent à tempore immemoriali vocare ad tales exequias, & Missas confratres dictæ confraternitatis.*
14 *Hodie non possunt vocare alios.*
15 *In pure facultatiuis non potest introduci consuetudo laudabilis, etiam immemorialis.*
16 *Quando res non sunt pure facultatiuæ sed habent aliquos respectus in bonum animæ, potest introduci laudabilis consuetudo per decennium.*
17 *Assistere exequijs defunctorum non pertinet ad ius parochiale.*
18 *Canonici qui non sunt confratres huius confraternitatis, nullum ius habent vt vocentur.*
19 *Confratres huius confraternitatis omnes sunt naturales eiusdem oppidi Viennensis.*
20 *Clerici qui non admittuntur ad prædictas exequias, & Missas sunt extranei, & alienigenæ.*
21 *Iuxta ius diuinum, & canonicum ad bona Ecclesiastica, prius admittendi sunt naturales digni, quam alienigenæ.*
22 *Probatur ex iure diuino.*
23 *Probatur ex iure canonico.*
24 *Probatur ratione.*
25 *Prouisio beneficiorum Ecclesiasticorum, si fiat extraneis, existentibus clericis naturalibus dignis, est nulla, iuxta plurimorum sententiam.*
26 *Patronus qui instituit aliquam capellam, vel testator, qui reliquit aliquas Missas, potest præcipere, vt prius vocentur naturales, & consanguinei digni, quam extranei.*
27 *Intentio omnium testatorum in oppido Viennæ est, quod ad suas exequias, & Missas vocentur confratres Spiritus sancti.*

28 Cho-

28 *Chorarij Sedis Bracharensis non admittunt ad officia, & Missas defunctorum alios clericos, qui non sint Chorarij.*

29 *Ita facientes, non faciunt contra ius canonicum.*

30 *Non est credibile ordinarium confirmasse statutum iniquum, & contrarium iuri communi.*

31 *Praescriptio immemorialis, etiam contraria iuri communi habet vim priuilegij.*

32 *Sufficit allegare hoc priuilegium, etsi titulus non probetur.*

33 *Sufficit allegare tempus sine titulo.*

34 *Praescriptio immemorialis habet vim priuilegij ex certa scientia.*

35 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

36 *Ordinarius potest facere statutum, quod in funeribus non vocentur, nisi tot religiosi, vel clerici, vt sumptus sint moderati.*

CASVS, SIVE FACTI SPEGIES.

1 IN notabili oppido Viennæ in Lusitania, in Prouincia Anteramnensi, in principali Ecclesia illius, S. Ioannis Baptistæ sita est quædam nobilissima, & ditissima Capella Spiritus sancti, quæ à tempore immemorali, & à feudatione ipsius Ecclesiæ, vt naturalis dicunt consueuit gubernari per quandam nobilissimam confraternitatem Clericorum laudatæ, & approbatæ vitæ, & sanguinis puritate comprobata, in qua est quidam prouisor, scriba, & alij ministri necessarij pro gubernio ipsius Capellæ. Consueuerunt autem fideles illius populi prædictos clericos confratres dictæ Capellæ vocare ad associanda cadauera ad sepulturas, ad celebrandas exequias defunctorum, ad dicendas Missas, quas pro animabus suis volunt sibi post mortem celebrari, hæc enim omnia peragunt dicti confratres perfectissimè; cum igitur hi religiosissimi clerici, hac exactione, & perfectione, prædicta officia, & Missas celebrent, consueuerunt naturales illius oppidi, non parocho, sed ipsi prouisori Capellæ, & eius ministris dare omnem summam pecuniarum pro Missis, & dictis officijs celebrandis, & sic præcipiunt in suis testamentis, vt eis talis summa tribuatur, & cum ipsi celebrent pro ipsorum animis, etiam eosdem consueuerunt vocare ad associandum corpora ad sepulturam, ad celebrandum cùm cantu, & sine illo, eorum exequias. Creuit cœtus clericorum, deducta est ad statum perfectum huiusmodi confraternitas, fecit quædam laudabilia statuta, in quibus quomodo Missæ distribuendæ erant assignatur, quod stipendium pro celebrando quolibet officio à tota confraternitate postulando, quot clerici essent admittendi ad confraternitatem, & quod solùm naturales, & liber à sanguine Sarracenorum, & Hebræorum admitterentur. Præsentarunt huiusmodi, & alia statuta Ordinario, qui ea semel, & iterum, vt laudabilia approbauit. Cum igitur huiusmodi religiosi patres essent in hac sua possessione à tempore immemoriali, videntibus, & non reclamantibus parochis, & canonicis dictæ Ecclesiæ, sed potius approbantibus, (parochum enim, etsi extraneum solebant ad confraternitatem recipere non tamen canonicos) quo non obstante cum per multos annos in hac sua possessione immemoriabili existerent.

Accidit, quod quidam parochus, qui noluit intrare dictam confraternitatem, & aliqui Canonici dictæ Ecclesiæ (habet enim illa Ecclesia vltra prædictam confraternitatem suum parochum, & canonicos) voluere assistere prædictis officijs defunctorum, & quod Missæ etiam eis distribuerentur. Responderunt prædicti confratres, parochum posse assistere dictis officijs, si vellet, eos tamen ex stipendio, quod eis dabatur pro officio celebrando, nihil ei daturos, sed tantùm ei daturos eleemosynam pro Missæ officio, vt mos erat apud illos à tempore immemoriali, Canonici autem si vellent assistere officijs, nec eleemosynam eis daturos, nec Missas esse distribuendas, nam hæc omnia ex voluntate defunctorum, non ad canonicos, sed ad ipsos pertinere; non tamen negarent, nec negant, posse testatores, si velint eos vocare, & soluere stipendium sui laboris, & aliàs Missas distribuere. Non est credibile, quàm indignati fuere canonici, & clerici illius Ecclesiæ, voces cœlum penetrarunt, Romam petierunt, & adhuc illic perseuerant ab hinc plurimis annis, & erunt, dicebant enim ad parochum pertinere distributionem Missarum, ipsum debere vocare clericos pro celebrandis officijs defunctorum, vt solet fieri in toto Regno; clamabant hanc consuetudinem Viennensem esse abusum, ipsos clericos confraternitatis esse excommunicatos excommunicatione Bullæ Cœnæ, siquidem impediebant vocare alios clericos ad Officia, & Missas defunctorum, cum solùm permitterent vocari confratres suæ confraternitatis, qui solùm poterant esse naturales, & non extranei: delata igitur huiusmodi querela ad Ordinarium, sæpè sepius in fauorem confraternitatis iudicauit, delata ad Romanum Pontificem, iussit iudices commissarios, & delegatos, qui etiam in fauorem confraternitatis iudicarunt. Cum autem his temporibus, huc, & illico plura essent iurgia, & aliqui ex vna parte, & alij ex alia super iustitia horum clericorum dubitarent.

A Spir. Sanct. Consulta var.

Quæsierunt isti religiosi clerici à me: An hæc confraternitas Spiritus sancti oppidi Viennensis, prout stabilita est à tempore immemorabili, possit efficere officia omnium defunctorum huius villæ, celebrare omnes Missas, quæ in illis iubentur dici, absque eo quod teneantur vocare parochos, qui non fuerint confratres eiusdem confraternitatis, aut canonicos, absque eo quod faciant aliquid contra ius canonicum, diuinum, vel naturale.

RESPONSIO AVTHORIS.

RESpondi, Confratres huius celeberrimæ confraternitatis Spiritus sancti notabilis oppidi Viennensis in Archiepiscopatu Bracharensi in Lusitania, posse liberè celebrare talia officia defunctorum, & dicere tales Missas, absque eo quod teneatur vocare parochum, nec canonicos eiusdem Ecclesiæ, eo quod ad solos prædictos confratres pertineat efficere talia Officia defunctorum, & prædicta defunctorum Missas celebrare; quod sic probo. 2

Ex consuetudine immemorabili solent hæredes testamentarij defunctorum huius oppidi Viennensis vocare, patres huius confraternitatis Spiritus sancti ad celebranda dicta Officia, & dicendas prædictas defunctorum Missas, & illis tribuunt eleemosynas illorum; sed sic est, & quod in hoc nunquam offenderunt ius parochiale, aut canonicorum; ergo ad ipsos solos confratres Spiritus sancti pertinet hodie efficere prædicta Officia defunctorum, & tales Missas celebrare. Maior probatur latissimè ex testibus, qui exhibiti sunt in actibus, & ex possessione, in qua sunt huiusmodi confratres à tempore commemorabili; Minor verò, hoc est, quod nunquam in hoc offenderunt ius parochiale, aut canonicorum, etiam probatur. 3 4

Quia Officia defunctorum, & Missæ pro defunctis de iure non pertinent ad Parochos, aut canonicos, sed sunt suffragia libera, quæ hæredes, & testatores iubent celebrare pro animabus suis, ad quæ secundùm ius canonicum possunt testamentarij vocare Clericos sibi benè visos, vt declarauit Sacra Congregatio anno 1617, die 5. Maij, vt refert Barbosa de Officio curæ *cap. 27. num. 27.* & sic determinauit Vrbanus VIII. *in Constitutione sua 21. §. 1. tom 4. Bullarum in folio 250.* confirmans ex certa scientia Constitutionem Pauli V. vt testatur Peyrinis in additamentis ad Constitutionem Leonis X. *cap. 4. num. 7.* Et ego ipse dixi in nostro Directorio Regularium *tract. 2. d. 3. sect. 4. num. 115.* 5 6

Quod autem huiusmodi suffragia, secundum ius canonicum non pertineant ad Parochos, etiam liquet. Nam parochis de iure solùm competit, quod illorum parochiani audiant illorum Missam in sua parochia, quod soluant eis decimas, & præmitias, & oblationes, & quod ipsi eis ministrent Sacramenta, & eos socient ad sepulturam, & faciant Officium sepulturæ, & tribuant eis benedictiones nuptiales, vt cum Syluestro, notauit Moronius, *responso 99. numero 132.* & cum Tabiena, & alijs communiter Regin. *lib. 30. tract. 1. capitul. 8 sectione 4. numero 51.* ergo Officia, & Missæ defunctorum non pertinent ad ius Parochiale, nec canonicorum. 7

Et hinc fit, parochum de iure non teneri assistere, & præsidere huiusmodi Officijs defunctorum, & in casu quo eis velit assistere, vt potest, non debere ei dari aliquam certam portionem ex eleemosyna, quæ datur Clericis vocatis pro tali Officio, nisi hæredes liberè alteram eleemosynam illi velint dare, vel detur consuetudo legitimè introducta, eam illi dandi, nam tunc possunt obligare hæredes ad obseruandam laudabilem consuetudinem, *cap. ad Apostolicam*, & ibi Glossa, & Abbas, *num. 3. & 4.* Felinus, *num. 2.* Hostiens. *nu. 6.* & tenet cum Azor. Malleto de Hierarchia, & iure Ecclesiæ, *lib. 3. tit. 30. §. 1. num. 5.* ergo si non detur talis consuetudo, vel liberè talem eleemosynam hæredes velint illis dare, assistere debent talibus Officijs gratis, nam ideò recipiunt decimas, & oblationes defunctorum, vt notauit Malletus, loco citato; Sed sic est, quod nec parochi huius Ecclesiæ sunt in possessione, quod vocentur ad hæc Officia, nec est consuetudo dandi eis aliquam portionem eleemosynæ, quæ solet dari pro Officijs defunctorum in casu quo nón sint confratres illius confraternitatis; ergo si ex tempore immemorabili hæredes, & testamentarij huius oppidi, solum solent vocare confratres huius confraternitatis Spiritus sancti, ad talia Officia, & Missas defunctorum hodie non possunt non illos vocare vocando alios, sed solam dictam confraternitatem debent vocare, & illi soli, & eius confratribus debent distribuere stipendia relicta pro Missis, & cum illis talia Officia defunctorum celebrare, & non cum Parocho, vel canonicis dictæ Ecclesiæ. 8 9 10 11 12 13 14

Patet hæc vltima consequentia euidenter primò: Quia quamuis in pure facultatiuis non possit introduci consuetudo laudabilis, & possessio, etiamsi sit immemorialis non sufficiat ad illam introducendam, vt constat *ex l. 1. C. de seruit. & aqua*, & tenet Bartolus, *in l. cum in rem versic. ff. de vsuris*, Innocentius 15

centius *in c. bona 32. de postul. prælator.* Cinus, *in l. 1. & 2. Cod. quæ sit longa consuetudo*, & clarius constat *ex cap. ad Apostolicam de simonia*: attamen quando res non sunt purè facultatiuæ, & voluntariæ, sed habent certos respectus in bonum animæ, cum aliquo onere, si per longum tempus, v. g. decem annorum soleat certis personis committi, talis consuetudo debet obseruari, vt patet *ex cap. ex parte de censibus*, *& ex cap. Astensis de concess. præbend.* vt notauit Abbas, *in cap. suam nobis*, *num. 8. de simonia*, & multò melius constat *ex cap. Abbate de consuetudine*, *& cap. si Episcopus de offic. ordin. in 6. & cap. quoniam eodem titulo*, *sed non eodem libro*, vt latius cum multis probat Moronius, *responso 27. num. 15.* Sed sic est, quod hic sunt certi respectus, vt est labor Sacerdotum in celebrandis dictis defunctorum Officijs, & Missis, pietas causæ, & fauor animæ dantis; ergo optimè in his potest introduci laudabilis consuetudo, si per decem annos solitum fuisset vocari tales patres ad tales Missas, & Officia; Atqui solitum est vocari tales patres à quolibet de populo à tempore immemorabili: ergo iam est introducta talis consuetudo, & possessio, & debent vocari tales patres huius confraternitatis ad tales Missas, & Officia defunctorum, & non alij: Ita docet expressè in simili casu Moronius, *responso 27. num. 2.* vbi latissimè probat quandam curam annualem cuiusdam parochi, qui à multis annis solebat vocari ab hæredibus defunctorum cuiusdam ciuitatus ad Missas, & officia defunctorum, tenebantur eum vocare, & non alium Clericum eius loco, non obstante, quod à principio illis liberum fuisset vocare illum, vel alterum, quem voluissent, & hoc non alia ratione, nisi ratione consuetudinis, quam in bonum animarum suarum introduxerant, & ob possessionem, & præscriptionem, in qua erat talis cura; ergo cum hic tales confratres sint in possessione, vt ipsi, & non alij vocarentur ad prædicta Officia, & Missas, & sint præscripti, & hæc consuetudo sit laudabilis, siquidem est in bonum animarum defunctorum, & habet annexum laborem spiritualem, sic debet obseruari in posterum, & manuteneri, vt in simili casu resoluit Rota Romana, in quadam decisione coram Illustrissimo Cardinale Mantica anno 1597. die 22. Martij, quam refert Hurtado, de congrua sustentatione *appenendice tertio folio mihi 390. num. 4.*

17 Et quod parochus non debeat vocari ad hæc Officia, & in casu quo illis velit assistere, non teneantur hæredes defunctorum, & dare partem stipendij, quod solet dari prædictæ confraternitati. Probatur, Nam vt *suprà* diximus, assistere his Officijs non pertinet ad ius parochiale, & in casu, quo ipse velit assistere debet gratis assistere, nisi detur consuetudo dandi ei aliquod stipendium, vt suprà diximus; sed sic est, quod in hac Ecclesia nunquam solitum fuit dare illi talem eleemosynam, si non esset confrater prædictæ confraternitatis, nec

18 etiam canonicis, qui nunquam fuere admissi, si non erant confratres; ergo nec canonici, qui non sunt confratres prædictæ confraternitatis debent admitti ad prædicta Officia, & Missas, nec parochi debent esse numerati in prædictis stipendijs Officiorum, quia sunt eleemosynæ liberæ, & solum in his habent ius acquisitum confratres huius confraternitatis, ob possessionem, & consuetudinem laudabilem, & immemorabilem, in qua sunt.

19 Quod autem hæc consuetudo sit sancta, iusta, & laudabilis, & conformis iuri communi probatur. Quia confratres

20 huius confraternitatis omnes sunt naturales eiusdem oppidi Viennensis, & Clerici, qui non admittuntur ad hæc Officia, & Missas sunt soli extranei, & alienigenæ; sed est, quod est maximè conforme iuri diuino, & canonico, quod ad bona ecclesiastica sint prius admissi Clerici naturales digni, quàm alienigenæ, & quod si dentur Clerici naturales digni, extranei

21 excludantur; ergo cum sint tot Clerici huius oppidi naturales, inter quos possint distribui hæ Missæ, & fieri hæc Officia, non est iustum, quod dentur extraneis, priuando his bonis ecclesiasticis naturales. Maior est certa, nam vt constat, omnes Clerici naturales huius oppidi, qui volunt ingredi hanc confraternitatem, si non sint ex sanguine maculato, vel in vita deprauati, sunt admissi ad illam, vt constat ex sta-

22 tutis huius confraternitatis. Minor verò probatur: Et quod sit iuxta ius diuinum, probatur, *ex Deuteronomio 18.* Prophe-

23 tam de gente tua 22. *& cap. 17. non poteris alterius gentis facere regem*, & quod sit iuxta ius canonicum constat, *ex Tridentino. sess. 5. cap. 5. de reformatione*, *& ex cap. bona 2. de postulat. versiculo*, *quia verò*, *& cap. ne pro defectu de electione*, *cap. nec à meritis*, *& cap. nullus*, *61. dist. cap. fin. de cler.* Peregrin. *cap. Aphrof. quæst. 8. dist. cap. nimium 70. dist. & l. in Ecclesijs*, ibi in vico, *natus*. *C. de Episcopis*, *& Clericis*, *& l. vna*. *C. non licere habitat. lib. 11.* In quibus textibus ordinatur, quod existentibus naturalibus dignis, hi præferantur in bonis Ecclesiasticis alienigenis, & extraneis.

24 Et ratio istius est, quia secundùm rectam rationem, & bonum regimen est, quod si dentur filij huius populi digni, alienigenæ non præferantur, non enim est æquum panem filiorum eripere, & dare alienigenis, nec est bonum, quod naturales esuriant, & extranei gaudeant beneficijs, & bonis patriæ suæ; ergo secundùm bonam rationem est, quod existentibus Clericis dignis, & naturalibus, hi præferantur in bonis suæ Ecclesiæ alienigenis. Tum, quia hæc bona exeunt ex bonis parentum horum Clericorum; & conueniens est, vt ipsi in distributione illorum præferantur extraneis, & alienigenis, si ipsi commodè æquè possint efficere officia, quæ extranei facturi erant. Hinc plures DD. dicunt prouisionem beneficiorum Ecclesiasticorum, si fiat extraneis, existentibus clericis naturalibus dignis, esse nullam, vt docet Rebuffus, Panormitanus, Glossa, Lopes, Felinus, Corsetus, Selua, Salzedo, Auendaño, Innocentius; Decius, 25
Couarr. Mandosius, Nauarrus, Dueñas, Rochus, Ledesma, Gomes, quos larga manu refert, & sequitur Sanchez, *in consilij lib. 2. cap. primo dub. 8. à numero secundo.* Ergo cum clerici huius confraternitatis sunt omnes naturales huius oppidi, sequitur quod est maximè conforme iuri diuino, & Ecclesiastico, & rationi naturali, quod præferantur in his bonis suæ Ecclesiæ alienigenis, & extraneis.

Confirmatur: Nam vt plures Authores dicunt; patronus, 26
qui instituit quandam capellam, aut beneficium, vel testator, qui præcipit dicere aliquas Missas, potest præcipere, quod præferantur in præsentatione talis capellæ, & in sacrificijs dicendis eius consanguinei, aut naturales, si digni sint, excludendo extraneos, vt cum Lambertino, & Innocentio, docet Sanchez, *lib. 2. Consiliorum cap. 1. dub. 10. num. 10.* Sed sic est, quod intentio omnium, qui in hoc oppido Viennæ instituunt capellas, vel iubent dicere Missas, pro animabus suis est, quod eas celebrent tantùm prædicti patres confraternita- 27
tis Spiritus sancti, & non alij alienigenæ, & extranei, & hæc est voluntas omnium testatorum, & naturalium illius oppidi, vt ego à multis ipsorum, adhuc viuentibus sæpè sæpius audiui; ergo prædicti patres, excludendo alienigenas, & omnes, qui non sunt confratres suæ confraternitatis, non faciunt aliquid iniustum, sed conforme iuri communi, & secundùm voluntatem testatorum.

Confirmatur 2. quia clerici Chorarij sedis Bracharensis non 28
admittunt ad officia, vel Missas defunctorum alios clericos, qui non sunt chorarij eiusdem sedis, vt quotidie cernimus in dicta sede Bracharensi, & testatur Fragoso, *p. 2. lib. 8. disp. 19. §. 7. num. 26.* Et hoc ex statuto confirmato ab ordinario, & hoc absque eo, quod faciant contra aliquod ius canonicum: Ergo idem possunt efficere Viennæ Patres confraternitatis. Con- 29
sequentia rectè infertur; quia tam vnum, quàm alterum statutum est confirmatum ab ordinario, & vltra Patres confraternitatis Spiritus sancti sunt in possessione immemorabili. Antecedens verò quoad secundam partem, etiam probatur; quia non est credibile ordinarium approbasse statutum iniquum, & contrarium iuri communi, ergo si hoc statutum actualiter in sede Bracharensi obseruatur, quid interest, quod obseruetur in collegiata insigni Viennensi, cum antiquior sit in illa hæc consuetudo.

Confirmatur 3. Quia non est credibile, tot prælatos, 30
quot fuere in illa Cathedra Bracharensi, consensisse illis statutis, & consuetudini per tot annos si continerent aliquam iniquitatem contra ius Canonicum, vel libertatem Ecclesiasticam, absque eo quod illa reformassent; Sed sic est, quod nec Bracharæ, nec Viennæ, huc vsque prælatus aliquis impediuit, vel reprobauit hæc statuta, & consuetudinem; ergo signum est nullam continere iniquitatem, nec esse contra ius canonicum, aut libertatem Ecclesiasticam.

Confirmatur 4. quia dato, & non concesso, quod hæc consuetudo fuisset contraria iuri communi, secundùm quod hæc officia, & distributio Missarum pertinerent ad ius parochiale, vel canonicorum, adhuc isti patres debent in sua possessione manu teneri. Et ratio est, quia præscriptio temporis, 31
cuius memoria non extat, habet vim priuilegij, ac iusti tituli, ita vt per eam acquirantur, etiam ea, quæ principi sunt reseruata, tametsi obstet præsumptio iuris communis contra præscribentem, *cap. super quibusdam de verb. signif. cap. 1. de præscript. in 6. l. hoc iure §. ductus aquæ*, *ff. de aqu. quot. & æst.* 32
Aretin. *consil. 50. num. 4.* Decius, *consil. 85. versic. his non obstant. & consil. 231. num. 2. in fine*. Vnde sufficit allegare hoc priuilegium, etsi titulus non probetur Bellon. *cons. 1. num. 5.* Quinimò sufficit allegare tempus sine titulo, Rota, *decis. 20.* 33
num. 2. de reb. Eccles. non alien. in antiquis, Paulus de Castro, *in consil. 423. num. 2. versic. in contrarium*, *lib. 2.* Alexander, *consil. 6. num. 1. & 2. lib. 1.* Felinus, *in cap. accedentes enim versic. sed diceres*, *& in cap. cum officijs*, *nu. 4. de præscript.* habet enim hæc præscriptio vim priuilegij expressi, & concessi ex certa scientia, quia proinde habetur, ac si ab eo, qui hanc habet authoritatem, fuisset concessum, Cornelius, *consil. 384. nu. 1. & 3. lib. 4.* Et ideò licentia etiam Papæ, & principis consensus præsumitur, Aretin. *consil. 56. in principio*, *& num. 1. & sequentibus*, Couarr. *in cap. dum in officijs*, *num. 9. versic. nam*, *&* 34
illa bona de testam. & in cap. possessor. 2. p. §. 7. & 10. num. 2. versic.

versic. fumet tamen de regulis iuris in 6. Atqui huiusmodi patres habent hanc consuetudinem, & præscriptionem à tempore immemorabili: ergo possunt allegare quemcunque titulum voluerint, vt est tritum, & promulgatum, & in nota acceptissimum; igitur possunt etiam allegare priuilegium recipiendi tales eleemosynas, & faciendi illa officia independenter à parocho, & canonicis à summo Pontifice ex certa scientia confirmatum, vt præter suprà dicta iura, & DD. latè decidit sacra Rota, in quadam declaratione coram Illustrissimo Cardinale Mantica, anno 1597. die 22. Martij, quam refert Thomas Hurtadus, *de congrua sustentatione clericorum appendice 3. folio mihi, 390. num. 4.*

35 Nec inde sequitur aliqua violatio immunitatis Ecclesiasticæ, vel illius libertatis, vt vult colligere Fragosus, *part. 2. lib. 7. d. 19. §. 7. num. 27.* Nec aliquod monopolium, vt dicit idem Author ibi, nec iniustitia contra libertatem hominum, aut simonia, siquidem tales patres confraternitatis non dicunt clericos, qui non sunt confratres huius confraternitatis non posse vocari ab hæredibus, & testamentarijs, tam Viennæ, quàm in omni loco ad Missas, & officia defunctorum, si enim id dicerent optimè procedit sententia Fragosi, *loco citato;* sed solùm dicunt, quod de facto hodie non esse vocandos, nec numerandos in hoc oppido ad has Missas, & officia defunctorum, eo quod ius liberum, quod hæredes, & testamentarij defunctorum, & etiam ipsi testatores habebant ad vocandos hos, & non alios clericos, translatum est ad hanc confraternitatem, ob consuetudinem laudabilem, & possessionem immemorialem, in qua sunt, vt manet probatum; vnde sicut hæredes poterant vocare clericos, quos voluissent, admittendo alios, & excludendo alteros, iuxta decretum Sacræ Congregationis, & Vrbani VIII. & Pauli V. absque eo, quod facerent aliquid contra libertatem Ecclesiasticam, vel libertatem hominum, & absque simonia, vel monopolio, idem potest efficere hodie hæc confraternitas, in quam translatum est ius testatorum, hæredum, & testamentorum, ratione possessionis, & consuetudinis laudabilis, & immemorialis, in qua sunt, quæ omnia clarè videntur in hoc exemplo Theologico; sicut enim ex infallibilitate saluationis prædestinati, non sequitur defectus libertatis ad se condemnandum in prædestinato, sed solùm sequitur posse condemnari, sed quod de facto non sit condemnandus, sed omninò saluandus, quia iam est prædestinatus; ita ex eo quod prædicti confratres de facto non vocent, nec sint vocaturi clericos, qui non fuerint confratres, suæ confraternitatis, non infertur defectus libertatis, & potentiæ ad hoc, vt vocentur, sed solùm sequitur, quod non sunt de facto vocandi, eo quod dicta confraternitas habet iam præscriptum per consuetudinem laudabilem, & possessionem immemorabilem ius liberum, quod testatores habebant ad vocandum quos clericos voluissent, & quia de facto habent decretum, & statutum absolutum fundatum in dicta possessione, & præscriptione iuris testatorum, hæredum, & testamentorum non vocandi alteros, qui non fuerint confratres eiusdem confraternitatis.

36 Secundò respondetur, quod ordinarius potest facere statutum, quod in funeribus non vocentur, nisi tot religiosi, vel clerici, vel confraternitates, vt sumptus sint moderati, absque eo quod faciat contra libertatem Ecclesiasticam, vt docet Panormitanus, *in cap. fin. de rebus Ecclesiasticis non alienandis*, Caietanus, *in summa verbo communicatio cap. 11.* Graffius, Vgolinus, quos refert, & sui ipsius oblitus sequitur Fragosus, *part. 2. lib. 1. d. 3. num. 288.* Et ratio est, quia tale decretum non ordinat aliquid per se contra personas Ecclesiasticas, sed solùm per accidens, siquidem quod intendit est, quod sumptus in exequijs, & funeribus defunctorum sint moderati, & non vani, vt dicit Fragosus *suprà:* ergo cum statutum huius confraternitatis sit confirmatum ab ordinario, & solùm præcipiat, quod non vocentur ad exequias, & Missas defunctorum, nisi tantùm Sacerdotes huius confraternitatis ad moderandos sumptus, (siquidem incredibile est, quàm tenuissimum sit stipendium, quod confraternitati soluitur ob celebrationem harum exequiarum; in quibus assistunt ad minus octoginta clerici) sequitur tale decretum non esse contra libertatem Ecclesiasticam, nec naturalem, & multò minus esse monopolium, vel simoniam; videatur Fragosus, *loco citato*, qui nescio quo fundamento hoc statutum, vt bonum admittat, & statum Chorariorum sedis Bracharensis respuat, *p. 2. lib. 8. d. 19. §. 7. num. 26.* Nam sicut hoc statutum præcipit, vt non vocentur, nisi tot clerici, tot confraternitates, tot religiosi ad euitandos sumptus, ita illud statutum Chorariorum sedis Bracharensis, & horum confratrum Spiritus sancti Ecclesiæ Viennensis præcipit, vt non vocentur nisi Chorarij ipsius sedis, vel confratres Spiritus sancti ad euitandum sumptus vanos; vel ergo vtrumque statutum est malum, vel vtrumque bonum; sed hoc, vt bonum admittit Fragosus, *part. 2. lib. 1. d. 3. num. 288.* Ergo & illud, Corariorum Sedis Bracharensis, & consequenter nostrorum confratrum Spiritus sancti, vt bonum debebat admittere. Imò Alterius, *d. 16. cap. 3. fol.* 691. docet statuentes contra priuilegium personæ Ecclesiasticæ particularis, etiam directè non incurrere hanc censuram; vt videri est apud Fragosum, *suprà nu. 288.* per quod manet magis roboratum statutum nostræ confraternitatis.

CONSVLTVM XXXIX.

De Equitibus militaribus, an teneantur soluere decimas de bonis patrimonialibus?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Commendator Equitum Christi non tenetur soluere decimas ex reditibus, vel terris suæ commendæ.*
3 *Probatur ratione.*
4 *Equites Christi non tenentur soluere decimas ex bonis patrimonialibus.*
5 *Probatur authoritate Doctorum.*
6 *Equites Christi, etiam vxorati sunt veri religiosi.*
7 *Religiosi exempti sunt à decimis, tum iure communi tùm ex priuilegijs.*
8 *Hi milites habent multa priuilegia ad non soluendas decimas.*
9 *Hæc priuilegia competunt etiam Equitibus vxoratis.*
10 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
11 *Priuilegium habet latam, & latissimam interpretationem intra verborum proprietatem, dummodo mens concedentis non offendatur.*
12 *Hic non offenditur mens concedentis, si hæc priuilegia ad bona patrimonialia extendantur.*
13 *Ponitur argumentum in contrarium, & eius solutio.*
14 *Secunda solutio eiusdem argumenti proponitur.*
15 *Ponitur aliud argumentum in contrarium, & soluitur.*
16 *Ponitur secunda solutio eiusdem argumenti.*
17 *Hæc priuilegia non fuere reuocata per cap. nuper de decimis.*
18 *Opinio Themudi in hac parte refellitur.*
19 *Sententia lata contra aliquos milites non offendunt illos, contra quos non fuere lata.*
20 *Milites multas habent sententias pro se in iudicio legali huius regni.*
21 *Sententiæ latæ in iudicio ordinarij contra equites nihil eis prosunt.*
22 *Episcopi possunt cognoscere de proprijs causis, quando causa mouetur cum sibi subdito, secus cum exemptis.*
23 *Equites sunt exempti à iurisdictione Episcoporum.*
24 *Religiosi exempti non tenentur respondere coram Episcopo super decimis.*
25 *Valet argumentum de rebus ad personas.*
26 *Equites habent suum iudicem priuatiuum à sede Apostolica.*
27 *Talis cognitio pertinet ad hunc iudicem.*
28 *Nullus ordinarius potest interpretare breuia Apostolica.*
29 *Hæc interpretatio reseruatur Papæ.*
30 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
31 *Hæc priuilegia Equitum non soluendi decimas non sunt sublata per non vsum.*
32 *Renunciatio per non vsum, solum habet locum in priuilegio affirmatiuo.*
33 *Priuilegium non soluendi decimas est negatiuum.*
34 *Priuilegium negatiuum, vt per non vsum amittatur, requiritur, vt interueniat prohibitio, & quod post talem prohibitionem transierint centum anni.*
35 *Priuilegia regularium non amittuntur per non vsum.*
36 *Contra illa ad summum solùm potest præscribi per non vsum centum annorum.*
37 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
38 *Magnus magister non potest per se solùm renunciare priuilegijs ordinis.*
39 *Id debet fieri in capitulo generali.*
40 *Generalis nec capitulum generale non potest renunciare priuilegium exemptionis, absque licentia Papæ.*
41 *Renunciatio magni magistri solùm est respectu Ecclesiarum, quæ sunt in possessione recipiendi decimas à talibus Equitibus.*
42 *Hæc Ecclesia non est in tali possessione respectu nostri Equitis.*
43 *In pari casu melior est conditio possidentis.*
44 *Dum non constat de veritate fauendum est possessori.*
45 *Quando dantur duæ opiniones probabiles sequenda est opinio possidentis, etsi sit minus probabilis.*
46 *Rota solùm iudicauit quendam Equitem teneri soluere decimas, quia non erat in possessione non soluendi.*
47 *Hæc resolutio Rotæ non nocet nostro Equiti, qui est in possessione non soluendi decimas.*
48 *Iste Eques non tenetur soluere decimas de terris patrimonialibus, quæ alijs conduxit.*
49 *Probatur id ex varijs priuilegijs.*

50 *Hæc priuilegia, quæ eximunt Equites à solutione decimarum, sunt realia.*
51 *Ponitur obiectio in contrarium, & soluitur.*
52 *Coloni tenentur soluere decimas ipsis Equitibus, quorum terras excolunt.*
53 *Probatur id ex varijs priuilegijs, & doctoribus.*
54 *Equites non tenentur soluere decimas ex terris alienis, quas ipsi conduxerunt, & suis sumptibus colunt.*
55 *Probatur id ex varijs priuilegijs.*
56 *Consuetudo dat titulum in conscientia, & deobligat à solutione decimarum.*
57 *In materia decimarum standum est semper Ecclesiæ consuetudini.*
58 *Hæc consuetudo præscribit per spatium centum annorum contra Papam.*
59 *Consuetudo cum titulo colorato sufficit ad præscribendum exemptionem à decimis.*
60 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVidam Eques militaris, Ordinis Iesu Christi in Lusitania, & commendator illius, habebat multas possessiones, & terras, tam ipsius commendæ, quàm patrimoniales, & acquisitas, ante, & postquam habuit dictam commendam. quas, & conductas alijs commodabat, & aliàs terras alienas ipse conducebat, & suis sumptibus colebat, quod & eius pater, & alius per plures annos, cum esset commendator eiusdem commendæ etiam faciebat, absque eo quod nunquam ex terris ipsius commendæ, vel patrimonialibus, seu acquisitis, vel commodatis, suæ parochiæ solueret decimas, mortuus est pater eius, & in possessione non soluendi decimas, tam ex terris commendæ, quàm patrimonialibus, vel etiam conductis, succesiit eius filius, etiam commendator eiusdem commendæ, & in ea pacifica possessione per plus viginti annorum stetit, accidit autem, vt moreretur parochus, qui de postulatione decimarum huius Equitis non curabat, & cum alius exaltior ei succederet, postulauit à prædicto commendatore decimas, tam de terris commendæ, quàm patrimonialibus, vel etiam acquisitis, & conductis.

Quæritur ergo primum, An iste commendator teneatur soluere decimas ex redditibus, & terris suæ commendæ? Secundò quæritur, An teneatur soluere decimas ex bonis patrimonialibus, & ex alijs acquisitis, ante & post habitam commendam, siue prædictas terras colat per suos seruos, siue per colonos? Tertiò, An teneatur soluere decimas ex terris patrimonialibus, quàm alijs conductas dedit? Quartò, An teneatur soluere decimas ex terris alienis, quas ipse conduxit, & suis sumptibus colit? Quintò, An si de facto haberet hanc obligationem soluendi prædictas decimas, ab hac obligatione eximeretur, ex eo quod eius pater, & auus per multos annos talem decimam non soluit, in qua possessione ipse hodie adhuc inuenitur.

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO.

An iste commendator teneatur soluere decimas ex redditibus, vel terris suæ commendæ?

2 RESpondi nequaquam talem obligationem tenere, in hoc conueniunt DD. etiam contrarij, vt testatur Brito, *de locato 3. p. cap. 2. nu.* 40. Et hæc sententia procedit, siue ipsi Equites sint veri religiosi, siue sint tantùm personæ Ecclesiasticæ. Ratio est, quia redditus commendæ sunt ipsæmet decimæ, quas coloni soluunt ex terris ipsius commendæ, vel si
3 commendator aliquas terras possidet, censentur veluti passalia ipsius commendæ, sed ex decimis, nec passalibus, non soluuntur decimæ; Ergo iste commendator non tenetur de redditibus, vel terris suæ commendæ soluere decimas, & in hoc nulla est difficultas, vel controuersia inter DD.

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO.

An iste commendator teneatur soluere decimas ex terris patrimonialibus, & ex alijs acquisitis, ante & post habitam commendam, siue eas colat per suos seruos, siue per colonos?

4 RESpondi me in nostro Directorio Regularium, *1. p. tract. 2 d. 3. num.* 180. docuisse illos tenere soluere decimas ex prædictis terris. Per hoc tamen nolui asserere contrariam sententiam non esse probabilem, sed potius id multis argumentis, & rationibus satis indicari, vt dixi *in nostro Directorio Confessariorum 3. p. tract. . num. .* Vnde sententiam negantem ipsos teneri soluere decimas semper reputaui probabilem, quæ probabilitas, vt clarius elucescat, probatur hæc opinio, primò authoritate, deinde probabitur ratione.

Authoritate, quia ita docet Nauarrus, *tom. 1. de redditibus* 5
Ecclesiasticis, fol. mihi 332. num. 1. Gabriel Pereira, de Castro, *decisione 9. per totam:* Phœbus, quem citat Themudus, *1. p. decisione 2. nu.* 36. Tamburinus; *tom. 2. de iure Abbatum d. 24. q. 5. num. 72. & 79.* Lezana, *tom. 2. cap. 5. num.* 55. Eandem sententiam acerrimè defendit Pater Isidorus à Leue, Religionis Sanctissimæ Trinitatis lucidissimum iubar Conimbricensis Vniuersitatis Cathredaticus primarius controuersiarum, in quodam consulto de hac re, quod sæpè sæpius præ manibus habui. Et tandem hanc sententiam debent tenere omnes illi DD.
qui dicunt suos equites etiam vxoratos esse veros religiosos, vt 6
sunt multi, quos refert, & sequitur Sanchez, *in summa, lib. 4. cap. 16. nu.* 11. Diana, *2. p. tract. 2. resol.* 10. Barbosa, *de potestate Episcopi, allegatione 12. n.* 46. Lezana, *tom. 2. cap. 5. n. 6.* & cùm Nouario, Riccio, Valenzuela, *4. p. tract. . res. 86. & p. 10. tract. 2. resol.* 1. & cum multis Ioannes Sanctius, *in selectis, d. 49. n. 1. & 15.* Amicus, *tom. 8. q. 15. sect. 3. n.* 93. Leander, *de Sacrament. p. 1. tract. 5. d. 11. q. 47.* Bordonus, *resol. 36. n.* 7. Suarez, *de Religione, to. 4. lib. 1. c. 4. n.* 8. Pelizzarius, *to. 1. tra. 1. cap. 3. q.* 19. Palaus, *to. 4. tract. 16. d. 1. p. 1. nu.* 34. Larrea, *to. 1. à leg. 64. n. 2. & 3.* Aiala, *in declaratione regulæ S. Iacobi*, Mota, *in opere speciali de hac re*, Valascus, *consult. 14. n. 27. & consult. 66. n. 31. lib. 1.* Mendes à Castro, *in praxi, lib. 2. cap. 1. n.* 10. Fragosus, *p. 2. lib. 1. d. 2. §. 2. n.* 44. Fagundez, *de iustitia, lib. 6. c. 11. n.* 2. Rebello, *p. 12. lib. 3. n.* 13. Ego ipse, *in nostro Directorio Regularium, tract. 2. d. 3. p. 1. sect.* 6.

Quod autem hi Doctores debeant tenere huiusmodi opinionem, videtur necessariò sequi; nam ipsi fatentur prædictos Equites etiam vxoratos esse veros religiosos; sed Religiosi exempti sunt à decimis, tum iure communi; *cap. ex parte de decimis, & cap. quæst & cap. decimis*, tum ex varijs priuilegijs, de quibus Miranda, *tom. 1. q. 25. art.* 12. Lezana, *tom. 1. cap. 3. n.* 1. Suarez, *tom. 1. de religione lib. 1. cap. 19. nu.* 2. Diana, *p. 10. tract. 12. resol.* 52. Fagundes, *in præcepta Ecclesiæ præcept. 5. lib. 2. cap. 9. dub. 4. concl.* 4. Palaus, *tom. 2. tract. 10. d. vnica, p. 19. num.* 2. ergo ex authoritate suorum Doctorum probabilissimum est, hos equites, etiam vxoratos exemptos esse à solutione decimarum ex terris patrimonialibus; siquidem tot, & tam graues Doctores eos eximunt; Ergo equites decimas non soluentes de bonis patrimonialibus tuti sunt in conscientia, saltem per principia extrinseca, ex authoritate horum doctorum. 7

Deinde probatur ratione. Quia tales milites habent multa priuilegia ad non soluendas decimas, ergo non tenentur eas soluere. Antecedens probatur. Quia Martinus V. *in bulla Militanti Ecclesiæ*, tam Militiæ Iesu Christi, quàm de Auis, & D. Iacobi, quàm alijs, quæ pertinent ad ordinem Cisterciensem, concessit priuilegia eiusdem ordinis Cisterciensis S. Iustinæ, & Montis Casini, vt constat, *ex bulla Gregorij XIV.* Sed ordo Cisterciensis habet multa priuilegia ad non soluendas decimas, vt patet ex multis bullis, quas refert Lezana, *tom. 2. cap. 2. num.* 16. Ergo hi milites non tenentur soluere decimas. 8

Adeò clara sunt, & manifesta hæc, & alia priuilegia, vt Britto, *de locato 1. p. cap. 2. num.* 4. quamuis sit acerrimus contrariæ opinionis defensor, illa confitetur, negat tamen illa prodesse Equitibus, qui non viuunt in communitate, sed vi-
uunt vxorati. Sed contra hoc est, quod Gregorius XIII. 9
anno 1571. bullam ex Apostolicæ sedis, concessit ad instantiam Regis Sebastiani his Equitibus huius regni, qui iam tunc viuebant vxorati, omnia priuilegia, & indulta concessa Equitibus D. Iacobi de Alcantara, vt fatetur Rodriguez, *in bullario folio mihi* 793. Et postea idem conformauit idem Gregorius XIII. in alia bulla, quam refert Cherubinus, *tom. 2. pag. mihi*. 300. Sed militia D. Iacobi de Alcantara non tenetur soluere decimas, vt constat, *ex bullis, Honorij III. Sixti IV. & Leonis X.* vt testatur Tamburinus, *tom. 2. di 24. q. 5. nu.* 79. Ergo tales equites etiam vxorati non tenentur soluere decimas. Confirmatur *ex alio priuilegio Leonis X.* quod continetur, *in libro gladiorum, fol.* 30. quæ omnia renouauit Gregorius XIII. vt constat *ex libro gladiorum, fol. 18. & 25.*

Nec obstat, si dicas, in exemptione decimarum non prodesse excommunicationem priuilegiorum, vt decisum est à sacra Rota, vt testatur Trullenc. *in Decalogum, tom. 1. lib. 9. dub. 11. num.* 4. Respondetur namque, quod contrarium docet Fr. Ioannes à Cruce, Raphael de la Torre, Lezana, Philippus à Cruce, Garcias, quos refert Diana, *10. p. tr. 12. resol.* 49. Et probatur ex altera decisione Rotæ, *2. p. in nouissimis decisione* 266. Tum quia quando agitur de causa pia, & in fauorem religionis, priuilegia sunt latè interpretanda; vndè alteri decisioni Rotæ, non est necessariò illi standum. Et dato, quod illi standum esset, adhuc tales Equites non tenentur soluere deci- 10

decimas; siquidem *in bulla Leonis X.* quæ refertur, *in libro gla-*
diorum fol. 309. vt testatur Pereira, *suprà*, eis conceditur dire-
ctè hæc exemptio decimarum, & clarius constat, *ex bulla Iulij*
II. qui ad instantiam D. Iorje Magistri Militiæ D. Iacobi huius
Regni concessit eidem militiæ D. Iacobi Lusitaniæ hanc ex-
emptionem decimarum.

Dices priuilegium non soluendi decimas solùm fuit conces-
sum, quoad bona in communi, ex bulla Bonifacij, Martini V.
Sixti IV. quas refert Brito *suprà*; ergo non debet extendi ad bo-
na patrimonialia; nam priuilegium contra ius commune, &
Ecclesiasticum debet restringi; odiaque à iure *de regulis iuris*,
in 6. cap. 1. de filijs presbyterorum, & in cap. sanè, cap. porro de pri-
uilegijs, est enim odium. Respondetur namque, extra dubium es-
11 se, priuilegium habere latam, & latissimam interpretatio-
nem infra verborum proprietatem, *cap. intelligentia de verb.*
signif. cap. secundo requiritis, quia sequimur non verba, sed
mentem concedentis, *cap. ad audientiam de decimis, & cap.*
12 *olim, cap. recipimus*, & tenet Abbas, *in cap. ad audientiam*, Ma-
rianus, Iunior, Tiraquellus, quos refert, & sequitur Pereira,
decis. 90. dummodo mens concedentis non offendatur, sed hic
non offenditur mens concedentis, si hoc priuilegium ad bona
patrimonialia extendatur, siquidem priuilegia loquuntur de bo-
nis conuentuum, particulariumque personarum dicti ordinis,
vt statim dicemus: ergo.

13 Nec obstat, quod priuilegium odiosum sit restringendum, qua-
le est omne priuilegium, quod est contra ius commune, vt do-
cet Peyrin *ad const. Clementis VIII. num.* 10. Respondetur nam-
que, hoc deberi intelligi de restrictione, quæ fit intra verbo-
rum limites, & mentem concedentis, in hoc enim dispositio
fauorabilis, & odiosa diuersificantur, quia fauorabilis respicit
extensionem iuxta verborum proprietatem ex rationibus ex-
trinsecis, *l. non possum, ff. de legibus*. Odiosa verò, respicit ex-
tensionem intra verborum proprietatem ex rationibus intrin-
secis; vnde falsa est illorum opinio, qui censuerunt, quod vbi
priuilegium in aliquo verificatur, etiam minimo, hoc sufficit,
vt in alijs debeat restringi. Contraria namque est vera, & me-
lior opinio, & comprobatur ex textu, *in cap. ad audientiam*,
cap. quia circa de priuilegijs: Ergo cum hoc priuilegium loqua-
tur de personis singularibus, vt patet, *ex Priuilegio Eugenij IV.*
Cæterum de quibuscunque personis vbilibet constitutis, quæ
in præsenti sunt, & in futurum erunt, &c. & *ex Priuilegio*
Sixti IV. quatenus Abbates, & fratres eiusdem ordinis, à præ-
statione decimarum, &c. & *ex alia bulla eiusdem Sixti IV.*
omnes, & singulos Abbates, Priores, ac Abbatissas; nec non
omnia, & singula monasteria præsentia, futura, vbilibet exi-
stentia, singularesve personas dicti ordinis, & *ex bulla Iulij*
II. quæ illius prælati, monachi, vel personæ colunt; cum igi-
tur hæc priuilegia loquantur de personis singularibus, iam il-
lorum verborum proprietas ostendit, quod Equites, quatenus
tales, etiamsi in sæculo degant, gaudent eodem priuilegio non
soluendi decimas.

14 Secundò, & melius respondetur, hic non fieri extensionem
priuilegij; quia dato, & non concesso, quod priuilegium so-
lum sit, quod non soluant decimas de bonis Religionis in com-
muni, vt contrarij fatentur; Adhuc nihil infertur contra nos;
nam bona patrimonialia illorum militum, non ipsorum pro-
pria, sed Religionis sunt, solum enim habent illorum vsum in
ordine ad licita, & honesta, non tanquam suorum, sed tan-
quam sibi commissorum, ac commendatorum, nutu, & vo-
luntate superiorum, pro vt alij Religiosi, maiori tamen ampli-
tudine; possunt namque instituere maioratus, aliquas dona-
tiones, & cæteros contractus efficere testari, &c. non quia ha-
beant dominium suorum bonorum, sed quia hoc illis permit-
tunt sui prælati, de licentia Papæ, vt benè notat Az. Mot. Rod.
Nau. quos refert, & sequitur Lezan. *to. 2. c. 5. nu.* 28 Ergo Equites
de his bonis non tenentur soluere decimas. Tertiò respondetur
priuilegia, quæ sunt in fauorem Religionis, licet sint contraria
iuri communi, non esse odiosa; sed fauorabilia, & vt talia latè in-
terpretanda, vt docent Suar. *de legibus, lib. 8. cap. 29. nu.* 7. Peyrin.
tom. 1. ad Const. Clementis VII. n. 12. Sed hoc priuilegium est in
fauorem Religionis, est enim in commodum, & augmentum
bonorum Religionis, nam bona patrimonialia militum, non
ipsorum, sed propria Religionis sunt; ergo.

15 Nec obstat, quod verba priuilegiorum videantur dirigi ad bo-
na Conuentuum, & Religionis, quare non debent extendi ad
bona patrimonialia ad instar priuilegij clericalis, quod ad bo-
na patrimonialia non extenditur. Respondetur namque pri-
mò, bona patrimonialia esse bona conuentus, vt supra dixi-
mus. Secundò, respondetur, quod dato quod hæc bona non
sint conuentus, eo quod ipsi milites non sint veri Religiosi,
16 sed personæ Ecclesiasticæ; adhuc non teneri soluere decimas;
Nam verba priuilegiorum non solùm ad bona conuentus, sed
etiam particularium personarum extenduntur, vt supra osten-
dimus; Vnde hoc priuilegium non est reale, sed personale,
nam vt priuilegium sit reale, debet dirigi ad ipsas res, v. g.
si dicat ne soluant nec eorum fundi, &c. Si tamen dicat exi-
mo talem religionem à solutione decimarum, vel tales per-
sonas, vel si dicat de proprijs fundis, vel agris, quos proprijs
sumptibus excolunt, non soluant, tunc priuilegium est perso-
nale, Suarez, *tom. 1. de Religione, cap. 17. num.* 14. Surdus, Bar-
bosa, *in l. qua tale, n. 3. &* 11. quos refert, & sequitur Gabriel
Pereira, *decisione* 91. *num.* 13. Sed hæc priuilegia concedunt
his militibus, ne soluant decimas de prædijs, quæ excedunt
suis sumptibus, & eorum personas eximunt; ergo talia priui-
legia sunt personalia, & ad bona patrimonialia extendan-
tur; ergo licet ipsi tantùm sint personæ Ecclesiasticæ,
non tenentur de bonis suis patrimonialibus soluere deci-
mas.

Tam claræ, & indubitabiles sunt hæ rationes pro militi-
bus, vt Themadus, *1. part. decisione* 2. *num.* 36. videns imbe-
cillitatem suarum rationum, fugit ad aliud fundamentum,
& dicit hæc omnia priuilegia fuisse reuocata, *in cap. nuper de* 17
decimis in Concilio Lateranensi; Sed bone Deus, quàm longè à
veritate discrepat Themadus; siquidem adeò cæcus fuit iste
author, quod etiam in computatione annorum à veritate di-
scessit, siquidem post derogationem, *in cap. nuper de decimis fa-*
ctam in Concilio Lateranensi, fuere alia priuilegia non soluen-
di decimas concessa his militibus, vt constat ex priuilegio Mar- 18
tini V. qui vixit 200. annos post prædictum Concilium Latera-
nense, in quo factum fuit prædictum, *cap. nuper de decimis*,
siquidem tale Concilium fuit celebratum anno Christi 1115. &
Martinus V. regnauit anno 1431. vt refert Historia Pontifica-
lis 2. *part. capit.* 2. Probatur etiam ex priuilegijs Gregorij
XIII. Leonis X. & Iulij II. & ex alijs suprà relatis, quæ
multos post annos à dicto Concilio prædictis Equitibus fuere
concessa.

Hoc conuictus argumento Themadus ad aliquas sententias 19
confugit, quas pro se habuere parochi contra prædictos Equi-
tes. Sed nec hoc fundamentum aliquid conuincit, nam hæ
sententiæ non fuere latæ contra Magnum Magistrum, & or-
dinem in communi, sed solùm contra aliquos particulares mi-
lites, eo quod suam iustitiam nescierunt allegare; sententiæ
autem latæ contra particulares personas non nocent toti ordi-
ni, nec illis, contra quos non fuerunt prolatæ, vt in simili
Ripa, Cruz, Iason, Tiraquellus, Gomes, Molina, Barbosa,
Valasco, quos refert, & sequitur Gabriel Pereira, *suprà nu-* 20
mer. 34. Et si sententijs pugnandum est, plures latæ proponun-
tur in fauorem Militum, non solùm in Regio Tribunali; sed
in iudicio legati huius Regni, quarum tenorem refert Perei-
ra in calce quæstionis, quæ sententiæ maiorem fidem faciunt,
quia latæ sunt in iudicio Ecclesiastico, & competenti Cle-
ment. *dispendiosam de iudic. cap. literas de iuram. cap. sua*
de decimis. Nec sententiæ latæ in iudicio Ordinariorum,
quidquam prosunt, quia ipsi ordinarij sunt notoriè suspecti 21
ad causam, cum propriam vtilitatem prætendant ex non ob-
seruantia horum priuilegiorum, & succedit regula, *l. omnibus*
contra de testibus, cap. 14. q. 4.

Dices de iure Episcopis concessum est, tanquam supremis 22
principibus, vt de proprijs causis cognoscere valeant, *glossa in*
cap. cum venissent verb. causæ suæ actualis de iudic. Responde-
tur hoc ita esse, quando causa mouetur cum eo, qui Episcopo 23
subditus est. Ita Ruin. Alexand Andreas, Alciatus, Surdus,
Abbas, Decius, & alij quos refert, & sequitur Pereira, *su-*
prà num. 35 Atqui Equites sunt exempti à iurisdictione Episco-
porum ex vi suorum priuilegiorum: ergo Episcopi non possunt
respectu illorum cognoscere de causa decimarum suæ Eccle-
siæ.

Nec contra hoc pugnat textus, *in cap. 2. §. Diœcesano, lib. 6.* 24
Vbi videtur ostendere, quod etiam priuilegiati teneantur res-
pondere coram Episcopo super decimis. Respondetur nam-
que, illum textum non loqui de religiosis exemptis à iurisdi-
ctione Episcopi, quia in eodem textu fatetur Pontifex, quod
de illis non potest Episcopus cognoscere, ibi nisi de rebus exem- 25
ptis agatur, &c. Et valet argumentum de rebus ad personas;
vnde cum milites, eorumque priuilegia suum priuatiuum iu-
dicem spectat talis cognitio, cum maior sit ordinario, *capit.*
sanè 15. *de officio delegati cap.* 2. *eodem titulo cap. cum con-*
tingat de rescriptis, & tenent Menochius, Mendosius, quos 26
refert, & sequitur Pereira, *suprà*. Et ad hunc iudicem spe-
ctat cognoscere, an sua sit iurisdictio, *l. si quis ex alieno de iu-*
dic. Nec aliud probat, *cap. cum persona de priuileg. lib. 6.* quia 27
procedit in exhibitione priuilegij, quod debet insinuari coram
ordinario, vt de facto constat. Non autem vt de viribus illius
cognoscet, quia tunc debet illud remittere ad concedentem,
vt dicit Antonius de Butrio, *in cap. super literas de rescriptis*,
Felinus, & alij quos refert, & sequitur Pereira, *suprà*,
num. 35.

Deinde, quia dictæ sententiæ alia laborant nullitate, quia 28
latæ sunt super interpretationem breuium Apostolicorum,
quæ nullus ordinarius potest interpretari, quia reseruatur in-
terpretatio illorum Summo Pontifici, Glossa, & omnes, 29
in dicto capit. cum venissent de iudic. & tenent Palacius, Syl-
uester, Seraphinus, Rota, Henriquez, quos refert, & se-
quitur, *suprà*, *numero* 37. Et quamuis aliqui DD. censuerint
quod

quod inferior potest cognoscere de interpretatione indulti Apostolici, quando incidenter de eo cognoscitur, quando non versatur cognitio circa potestatem principis concedentis, vt dixit Baldus, Abbas, Decius, Henriquez, quos refert Pereira, *suprà, num.* 37. Tamen omnes conueniunt, quod quando agitur principaliter de interpretatione priuilegij, & intentione concedentis, & dubium est graue, quod in his casibus, quamuis incidenter cognoscatur, cognitio ad ipsam sedem Apostolicam spectat, quando cum facilitate obtineri potest declaratio, vt tenent Abbas, Decius, Rota, & alij, quos refert, & sequitur Pereira, *suprà, num.* 17. Vnde cum in præsenti actum sit de interpretando priuilegio Pontificis principaliter, & dubium sit graue valdè, ordinariorum sententias sequitur aperta nullitas, ex regula, *quæ sunt, de regulis iuris in* 6. *cap. at si clerici de iudic.*

31 Videns Themudus imbecillitatem harum suarum rationum, fugit ad aliud fundamentum, & ait hæc priuilegia sublata esse per non vsum; nam non vsus, cum sit quædam tacita priuilegij renunciatio, sufficit ad hoc, *vt priuilegium amittatur*, *l.* 1. *ff. de nundin.* & videre est apud Suarium, *de legibus, lib.* 8. *capit.* 34. *num.* 2. & alios. Sed nec hoc argumentum ei suffraga-
32 tur. Respondeo namque, negando talia priuilegia sublata esse per non vsum pro quo sciendum est priuilegia alia esse affirmatiua, alia negatiua; renunciatio autem per non vsum, solum habet locum in priuilegio affirmatiuo, quia hoc solum ex-
33 tinguitur per non vsum, Suarez, *vbi suprà, cap.* 34. *nu.* 34. In negatiuis verò, non sufficit non vsus, quale est hoc de quo agimus, quod consistit in non soluendis decimis, quod vt per non vsum censeatur derogatum, requiritur vt interueniat pro-
34 hibitio, & post illam, quod tempus effluxisset necessarium ad præscribendum contra priuilegium, vt tenent Molina, Theologus, Suar. Mascardus, quos refert, & sequitur Gabriel Pereira, *suprà, n.* 28.

35 Tum quia priuilegia Regularium, vel non possunt amitti per non vsum, vt patet *ex bulla Eugenij IV.* concessa Congregationi S. Iustinæ Benedictinorum, qua gaudent huiusmodi milites, vt supra diximus, quam refert Rodriguez, *in bulla-*
36 *rio; fol. mihi* 194. & sequitur Portel, quem refert, & sequitur Diana, 1. *part. tractat.* 2. *resolut.* 88. vel contra illos non potest præscribi per non vsum, nisi post centum annos, vt constat ex alia bulla, quam refert, & sequitur Diana ibi.

37 Nec obstat si dicas, in nostro casu constare Prælatos contraxisse, & ab illa prohibitione plus centum annos effluxisse; ergo tale priuilegium debet censeri reuocatum. Respondetur namque, non omnem prohibitionem sufficere, vt priuilegium abrogetur, sed tantum illam quæ fit illis personis, quibus priuilegium principaliter est concessum fuit. Et ratio est, quia cum in hoc includatur tacita renunciatio, hæc nunquam potest præsumi, nisi facta ab eo, qui expresè tali priuilegio renunciare potest; vnde cum priuilegium de non soluendis decimis fuisset principaliter concessum ordini, seu militiæ eius: Ergo magno Magistro, & ordini in communi, nec tacitè, nec expresè potest remitti à particularibus personis, seu Equitibus, *ex reg. cap. si diligenter cap. significasti:* Quare lites aliter motæ, non possunt nocere ordini in communi, Suarez *de legibus, cap* 34. *num.* 3. cum ergo talis prohibitio non fuerit vnquam facta Magno Magistro, & toti ordini, sed particularibus Equitibus inde est, quod non potest tali priuilegio præiudicare.

Hanc rationum vim penetrans Themudus, 3. *part. decisione* 260. *&* 262. Quærit alia fundamenta ad probandam suam sententiam, & sic asserit sic fuisse declaratum, & imperatum à Serenissimis Regibus D. Ioanne III. & D. Sebastiano I. D. Henriquez, non tanquam à Regibus, sed tanquam magnis Magistris dictorum ordinum, quorum diplomata ad instantiam status Ecclesiastici nouiter iussit obseruare in commitijs semper Magnus, & semper Augustus, & inuictus D. Ioannes IV. Rex à Lusitanis, semper desideratissimus, vt magnus Magister, *anno* 1645. *cap.* 6. *pag.* 65. 66. *&* 83.

38 Sed hoc fundamentum nullius roboris est, primò, quia Magnus magister non potest per se solum renunciare priuilegijs ordinis, sed hoc debet fieri in Capitulo generali, vt concessit
39 Leo X. & Gregorius XIII. *in bullis*, quas refert Pelizzarius, *tom.* 2. *tractat.* 1. *cap.* 8. *sect.* 2. *num.* 7. & cum alijs tenet Diana, 2. *part. tractat.* 2. *resolut.* 87. Quod non fecit Rex noster Ioannes IV. nec eius Antecessores. Tum quia hoc priuilegium, est priuilegium exemptionis ab ordinario, sed sic est quod nec
40 Generalis, nec capitulum generale; potest renunciare priuilegio exemptionis absque licentia Papæ, vt decidit sacra Rota, apud Lezanam, *tom.* 5. *in mari magno Carmelitarum*, §. 33. *&* 38. & tenent plures DD. quos refert idem Lezana, *in consilijs, concilio* 5. *num.* 3. Et ego ipse in nostro Directorio Regularium, 1. *part. tractat.* 2. *d.* 3. *num.* 17. Ergo prædictus Rex, nec etiam in Capitulo Generali poterat renunciare tali priuilegio.

Tum quia dictum decretum Regis Ioannis IV. non militat in casu huius equitis, de quo agimus; imò ei fauet, si quidem decretum Regium ait, *Mando aos Corregedores, que sendo requiridos pello dito Daiaon, &c. e constandolhe ouuidas as partes à quem tocar sumariamente, que odico cabido esta em posse de auer elbe pagarem os ditos dicimus os mantenbaon nadita posse*; Sed 41
sic est, quod hæc Ecclesia non est in possessione recipiendi decimas ex terris patrimonialibus, siue conductis huius Equitis, imò ipse Eques; & eius antecessores sunt in possessione longinqua, vltra quadraginta annorum, non soluendi decimas; Ergo iuxta decretum prædictum Regium, non tenetur iste Eques soluere decimas, nec Ministri Regij ad id eum possunt cogere; Imò addo quod etiamsi decretum Regium non fuisset adeò expressum, adhuc talis Eques non est cogendus à Ministris Regijs, vel Ecclesiasticis ad soluendum tales decimas.

Et ratio est, quia hic Eques est in antiqua possessione non sol- 42
uendi decimas, habet deinde pro se opinionem satis probabilem, quod ad id non tenetur: ergo manutenendus est in sua possessione. Maior est certa, constat enim de possessione. Minor satis manet probata. Consequentia verò probatur: Quia in pari casu melior est conditio possidentis regula, *in pari* 62. *de reg. iuris in* 6. *&* 170. *ff. de regul. iuris.* Et dum non con- 43
stat de veritate, fauendum est possessori, nec ei præcipienda est restitutio, *iuxta l. is, qui destinauit ff. de rei vendicata, &* 44
§. retinendæ instit. de interdictis, & consonat, l. 27. *tit.* 2. *p.* 3. vt cum multis probat Palaus, *tom.* 1. *d.* 3. *part.* 2. *num.* 6. Sed sic est, quod non constat, quod huiusmodi decimæ huius Ecclesiæ debeantur, imò contrarium est æquè probabile; ergo non est cogendus talis Eques ad soluendum tales decimas.

Confirmatur, quia satis probabile est, quod talis commenda- 45
tarius non tenetur soluere decimas; ergo cum sit in possessione eas non soluendi, manutenendus est in sua possessione. Patet consequentia, quia quando dantur duæ opiniones probabiles, etiamsi opinio possidentis sit minus probabilis, hæc sequenda est, siquidem titulus possessionis facit hanc opinionem magis pendere, vt docet cum Salas, & Lessio, Dicastillus, *de iustitia lib.* 2. *tractat.* 2. *d.* 1. *dub.* 10. *num.* 200. *& lib.* 2. *tractat.* 1. *d.* 10. *dub.* 16. §. 5. *n.* 344.

Confirmatur 2. Ex quadam sententia sacræ Rotæ contra 46
quendam Equitem Calatrauæ, quam refert Diana, *p.* 10. *in decisionibus Rotæ, fol.* 10. de Toletana decimarum, vbi tota ratio, in qua se fundat Rota ad dandam talem sententiam contra illum Equitem fuit, quia probatum fuit, quod Archiepiscopus erat in possessione recipiendi decimas ex bonis patrimonialibus huius Equitis, & quod dictus eques non probauit se habere possessionem in contrarium, cum scientia dicti Archi- 47
episcopi, sed sic est, quod noster eques, & eius pater, & auus per plures annos fuit in possessione non soluendi decimas suæ parochiæ, vidente id eius parocho, & non contradicente, & hodie est in tali possessione, ergo iuxta dictam sententiam Rotæ non tenetur soluere decimas, vsque quo casus Romæ diffiniatur.

RESPONSIO AVTHORIS, TERTIO QVÆSITO.

An teneatur dictus Eques soluere decimas de terris patrimonialibus, quas alijs conductas dedit?

Respondi negatiuè, ita Suarez, *tom.* 1. *de Religione lib.* 1. *capit.* 19. *num.* 13. Collector priuilegiorum Cistercensium 48
verbo decimæ, Mandozius, Rodriguez, Peyrines, Henriquez, quos refert Diana, *p.* 10. *tract.* 12. *resol.* 32. Ratio est, quia ita concesserunt Ioannes XXII. *Cartusianis*, Lucius III. & Boni- 49
facius VIII. *Religiosis S. Ioannis*, Gregorius XI. & Pius III. & Gregorius XIII. *Patribus S. Hieronymi*; quæ omnia priuilegia participant Patres Benedictini, & Cistercienses virtute bullæ Gregor. XIV. quam refert Rodrig. *to.* 2. *q.* 55. *art.* 7. & eidem Religioni specialiter concessit Sixti IV. vt refert Gabriel Pereira, *suprà num.* 5. Et Eugenius IV. *in bulla*, quæ habetur inter priuilegia, D. Benedicti, *fol.* 135. Sanè de fructibus terrarum, & possessionum vestrarum, ac etiam noualium, quæ proprijs manibus ac sumptibus colitis, vel per homines vestros, aut alios excoli facietis, in proprijs prædijs, in quo priuilegio, vt vides concedit exemptionem à decimis, non solum de terris, quas ipsi Religiosi suis sumptibus excolunt, sed nec de eis, quas alijs suis sumptibus excolendas tradunt.

Confirmatur, quia hæc priuilegia eximunt prædictos Equites à solutione decimarum ex terris, & possessionibus, quomodocunque, & qualitercunque excolantur, vt ait Sixtus IV. & Iulius III. *in bullis suis*; Sed prædictæ clausulæ, quomodocunque, & qualitercunque, debent extendi ad terras, quas alijs colendas ipsi Equites tradunt, vt probat Barbosa in dictionibus vsu frequentioribus, verbo qualitercunque, & quomodocunque, Menochius, *consilio* 335. *n.* 22. Seraphin. *decisione* 317. *num.* 17. Etiamsi materia sit odiosa, vt docet Gonzales,

ad reg.

ad reg.8. Cancellariæ glossa 9.*n*.321. specialiter, quando hæ duæ dictiones iunguntur, vt in prædictis bullis Pontificis; ergo qualitercunque colant prædictas terras exemptæ sunt à solutione decimarum.

50 Confirmatur 2. quia hoc priuilegium, quod eximit huiusmodi Equites à solutione decimarum est reale, vt docet Menochius, *consil*.276. *num*.7. *lib*.3. Henriquez, *lib*.7.*cap*.27.*num*.7. *&* *in glossa litera A*, Mendoza, *in priuilegijs ad instar gloss*. 15. *nu*.14. Manuel Rodriguez, *tom*.2. *quæstionum Regularium q*. 45. *num*. 5. Peirinis, *tom*.1. *ad Constitutionem* 2. *Iulij II*. Diana, *p*.3. *tract*. 2. *resolut*.23. Suarez *suprà n*.13. Ergo translato iure de ipsis terris ad colonos, coloni ex eis non tenentur soluere decimas Ecclesiæ parochiali.

51 Nec obstat si dicas, huiusmodi priuilegia non esse in vsu. Respondetur namque, quod priuilegia, vt supra diximus, non amittuntur per non vsum, & quando non vsus fuisset sufficiens, debebat esse non vsum per spatium centum annorum à data priuilegiorum, vt docet Belasius *verbo præscribere num*. 72. Sed ab vltima confirmatione horum priuilegiorum nondum transierunt centum anni; ergo. Tum quia non vsus, vel contrarius vsus, debebat esse generalis, & non particularium personarum, vt declarat Eugenius IV. apud Tamburinum, *tom*.1. *d*.16. *q*. 17. *num*.4. Tum quia priuilegia horum militum sunt concessa intuitu laboris; sed priuilegia concessa intuitu laboris, non amittuntur per non vsum, vel contrarium vsum, vt docet Cabedo, *decis*.86. *num*.5. *&* *decisione* 94. 2.*part*. Azeuedo *l*.14.*lib*.1. *tit*.13. *n*.44. Pereira *decis*.91.*n*.33. ergo. Tum quia multi Equites vsi fuere, & vtuntur huiusmodi priuilegijs, vt fecit hic commendator, de quo est noster casus, & alij; sed solus vsus vnius sufficit ad saluandum priuilegium ne amittatur per non vsum, vt docet Panormitanus *cons*. 54. *lib*.1. Rota coram Seraphino *decis*.951.*n*.2. ergo.

52 Quod si quæras, quibus coloni, & conductores harum terrarum teneantur soluere decimas, cum non debeant soluere Ecclesiæ parochiali? Respondeo teneri soluere decimam ipsis
53 Equitibus, quorum terras excolant. Ita Suarez *tom*.1. *religionis cap*. 19. *num*. 17. Peirinis *tom*.1. *priuilegiorum ad Const*. 2. *Iulij II*. *§*. 1. *num*. 132. Diana *part*. 1. *tractat*. 10. *resolut*. 13. Mendocius *de priuilegijs ad instar gloss*. 5. *artic*.4. Rodriguez *tom*. 1. *quæstionum regularium*, *quæst*. 41. *artic*. 4. Et ratio est, quia ita concessit Ioann. XXII. Carthusiensibus etiam de terris, & possessionibus domorum alijs ad colendum traditis possunt præcipere, & habere decimas, quas coloni soluere alijs tenentur, etiamsi aliæ Ecclesiæ, vel personæ ex possessione, vel quasi eas à colonis exacturi fuerint, quod priuilegium habetur in compendio priuilegiorum Cisterciensium, verbo decimæ, *§*. 4. Idem priuilegium concessit Gregorius XI. *Religiosis* D. Hieronymi, Lucius III. & Bonifacius XIII. Militibus D. Ioannis Melitensis, quæ videri possunt in Roderico supra, ergo prædicti coloni ipsis militibus tenentur soluere decimas, & non parochis, & si aliud fit, faciunt contra prædicta priuilegia.

RESPONSIO AVTHORIS, QVARTO QVÆSITO.

An iste Eques teneatur soluere decimas ex terris alienis quas ipse conduxit, & suis sumptibus colit?

54 Respondi negatiuè. Ita Pereira *decisione* 91. *n*.14. *&* 20. Et à fortiori debent tenere alij DD. huius sententiæ supra citati. Et probatur ex priuilegijs Iulij III. & Sixti IV. in qui-
55 bus eximuntur huiusmodi Equites absolutione decimarum, tam de possessionibus habitis ante, & post Concilium Lateranense, quàm de cæteris habendis, & acquirendis, quàm proprijs sumptibus excolunt, quàm alias quomodocunque, & qualitercunque, debent extendi ad omnem modum, quo ipsi Equites prædictas terras excolant, etiamsi extentio sit odiosa, vt docent Surdus, *consil*. 497. Barbosa in dictionibus, verbo qualitercunque, & quomodocunque, Menochius *consil*.335. *numer*.22. Gonzales *ad Reg*.8. Cancellariæ *glossa* 9. *n*. 321. Ergo debent extendi ad terras alienas, quas ipsi Equites conducunt, & proprijs sumptibus colunt.

Secundò probatur, quia omnia priuilegia eximunt huiusmodi Equites à solutione decimarum ex terris, quas proprijs sumptibus excolunt, sed huiusmodi terras alienas conductas proprijs sumptibus colunt; ergo neque ex eis tenentur soluere decimas. Tertiò probatur, quia hoc priuilegium verbis expressis concedit Pontifex Gregorius XIII. patribus D. Hieronymi, quod refert Rodrig. *tom*. 2. *quæstionum regularium q*. 45. *artic*. 4. Etiamsi ea ab alijs conductis, dum illa vestris manibus seu sumptibus excolitis. Et Eugenius IV. Cœlestinis Congregationis Diui Benedicti idem concessit, quæ proprijs manibus, & sumptibus excolitis, vel per homines vestros, vel alias excoli facitis, in proprijs prædijs, siue etiam alienis; ergo huiusmodi Equites non solum ex terris suis, sed etiam neq; ab alijs conductis tenentur soluere decimas, si eas proprijs sumptibus excolant.

RESPONSIO AVTHORIS, QVINTO QVÆSITO.

An si de facto hic Eques haberet hanc obligationem soluendi decimas, ab ea eximeretur, ex eo quod eius pater per multos annos tales decimas non soluerit, in qua possessione ipse hodie adhuc inuenitur?

Respondi, quod dato, & non concesso, quod huiusmodi Equiti non constasset tam clarè de huiusmodi priuilegio exemptionis à solutione decimarum, poterat continuare tuta conscientia in possessione, in qua eius pater, & auus per multos annos fuere, & eum in illa reliquerunt.

Ratio est, quia consuetudo dat titulum in conscientia, qui 56
deobligat à solutione decimarum illum, qui alios à tali solutione ex priuilegio non erat exemptus, Menochius *consil*. 278. *numero* 10. Suar. *de religione tom*. 1. *cap*. 13. *num*. 16. *&* *cap*. 30. *num*. 60. Ergo quamuis iste eques priuilegio non esset exemptus, sufficiebat prædicta consuetudo ad eum eximendum. Confir-
matur primò, quia in materia decimarum standum est con- 57
suetudini, *ex cap. commissum*, *cap. cum sint homines*, *cap. Apostolica de dominio decimarum*. Confirmatur 2. quia licet esset lex obligans equites ad solutionem decimarum, hæc iam erat abrogata per talem consuetudinem nou illas soluendi; Nam
prædicta consuetudo præscribit, etiam contra summum Pon- 58
tificem, si sit per centum annos, vt cum multis probat Lezana in mari Magno Carmelitarum *n*.128.

Confirmatur 3. quia si consuetudo per se sola non sufficeret, 59
absque dubio sufficeret cum titulo colorato, qualis est præsumptio priuilegij, & latè probat Suarez *de legibus cap*. 3. *numero* 8. *&* 9. vbi concludit. Tunc autem præscriptio non est propria præscriptio rei, seu iuris, sed est quasi præscriptio priuilegij, seu talis præsumptio eius, quæ & conscientiam reddat securam, & det actionem, & ius etiam in foro exteriori; sed huiusmodi Eques ex antiqua consuetudine non soluit decimas, siquidem nec eius pater, & auus eos soluerunt, in qua possessione ipse succedit ex titulo colorato priuilegij, ergo tuta conscientia eas non soluit, & eas repetere potest, *ex cap*.1. *de decimis in* 6.

Nec obstat si dicas, id procedere quando consuetudo est im- 60
memorabilis, non verò quando ita non est. Respondetur namque, ad id non requiri consuetudinem immemorabilem, sed sufficere consuetudinem centum annorum, vt dicunt multi apud Couar. *lib*. 1. *variarum*, *cap*. 10. Mandocius *consil*.4. *numero* 50. *&* 64. Cabedo 2.*part*. *decisione* 17. *num*.2. Imò aliqui dicunt sufficere consuetudinem quadraginta annorum, quando coniungitur cum præsumptione priuilegij; secus quando non est talis præsumptio priuilegij; nam tunc requiritur consuetudo immemorialis. Ita Socinus Iunior *consil*. 76. *nu*. 91. *lib*. 1. Quintanaduenas in singularibus Theologiæ moralis, de celebratione Missarum singulari 11. Atqui huiusmodi Eques per plus quadraginta annorum est in possessione non soluendi decimas, & hoc ex præsumptione, & fama priuilegij: Ergo etsi illas deberet iam est exemptus à solutione decimarum, ex prædicta consuetudine quadragenaria cum titulo colorato priuilegij.

CONSVLTVM XL.

De reelectione cuiusdam Priorissæ in Vicariam eiusdem conuentus, vbi perfecerat triennium Priorissæ.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Priorissa, quæ compleuit triennium in nostra Religione, si detur iusta causa potest poni à Prouinciali pro Vicaria eiusdem conuentus per triennium.*
3 *Non datur lex Religionis, vel ius, aut decretum Pontificium in contrarium.*
4 *Aliquæ Bullæ Pontificum, quæ dantur in contrarium, non militant in nostris monialibus.*
5 *In nostra Religione solum datur lex, quod non reeligantur in Priorissas, vel Superiorissas.*
6 *Idem statuit Bulla Gregorij XIV.*
7 *Officium Vicariæ constitutæ à Prouinciali multum differt ab officio Priorissæ.*
8 *Constitutiones quæ loquuntur de reelectione Priorissæ, vel Abbatissæ, non sunt extendendæ ad officium Vicariæ positæ à Prouinciali.*
9 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
10 *Non datur aliqua lex obligans Prouincialem ad statim faciendam electionem Priorissæ.*
11 *Ad definitorium, vel capitulum generale non spectat electio Priorissarum.*

12 *Pro-*

22 *Prouincialis data legitima causa potest per tres annos dilatare electionem priorissæ.*
23 *Ita factum fuit multoties in nostra Religione.*
24 *Abbatissæ Sanctæ Claræ, quæ triennium compleuerunt, ex iusta causa possunt eligi in Vicarias ad breue tempus.*
25 *Hoc aliquando pertinet ad bonum regimen monialium.*
26 *Constitutiones Pontificia in contrarium benignè possunt interpretari.*
27 *Multo melius id potest effici in nostris monialibus.*
28 *Iusta causa ad id faciendum, est postulatio totius communitatis.*
29 *Secunda causa est, si non sit alia persona conueniens ad pacem, & quietem, & bonum regimen conuentus, & quod monasterium sit de nouo fundatum.*
30 *Tertia causa est, si priorissa fuerit fundatrix monasterij.*
31 *Abbatissa fundatrix in conuentibus Sanctæ Claræ potest reeligi per viginti annos continuos.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 IN quodam Conuentu nostrarum Monialium perfecit triennium Priorissæ quædam monialis, & cum plures causæ extarent, vt ipsa per plus tempus prædictum monasterium gubernaret, Prouincialis eandem monialem constituit Vicariam prædicti conuentus per sequens triennium dilatando electionem nouæ Priorissæ.

2 Quæritur, an id posset efficere, tam iure communi, quàm iuxta nostras constitutiones Carmelitanas discalceatas, & quæ causa ad id sufficiat, & necessaria sit.

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO.

An Prouincialis id posset efficere, tam iure communi, quàm iuxta nostras institutiones Carmelitanas excalceatas.

2 RESpondi posse: Ratio est, quia non datur ius, nec decretum vllum Pontificium, vel aliqua lex religionis hoc prohibens; ergo id potest efficere. Antecedens quoad ius commune est certum, nullum enim extat id prohibens. Quo-
3 ad Bullas verò Pontificias probatur: Quia solum extat quædam Bulla Gregorij XIII. in qua præcipit quod officium Abbatissarum exspiret finito triennio, & quod non possint eligi in officium gubernij, vt Vicariæ, & præsidentis, &c. illæ quæ det triennium habuere officium Abbatissæ; & Sixtus V. idem præcipit in alia bulla anno 1587. vt refert Diana *part. 7. tractat. 12. resolut.* 19. Portel verbo Abbatissa *numero* 4. Rodriguez *tom. 1. quæstionum Regularium, quæst.* 16. *artic.* 3. Lezana *in summa verbo* Abbatissa *num.* 12. & alij: Atqui nec
4 Bulla Gregorij XIII. *nec Sixti V.* id prohibent respectu nostrarum religiosarum: ergo nullum datur ius Pontificium, nec Bulla Pontificis id prohibens.

Minor patet, quia Bulla Gregorij XIII. solum fuit pro Monasterijs Italiæ, & vtriusque Siciliæ, vt aduertunt Portel, Lezana, Diana, Rodriguez *locis citatis*, Bulla verò Sixti V. solum habet locum quoad Abbatissas S. Claræ, vt declararunt prædicti DD. specialiter Portel *suprà num.* 4. ibi. At Gregorius XIII. pro sola Italia id præcipit circa omnes Abbatissas; & Sixtus V. pro solis Abbatissis S. Claræ, & idem ait Lezana verbo Abbatissa *num.* 4. Ergo prædictæ bullæ non sunt extendendæ ad Religiosas Carmelitas excalceatas. Quod autem non detur lex Religionis hoc prohibens patet, quia ex constitutionibus religionis non constat de aliqua prohibitione,
5 sed solum præcipitur; quod Priorissæ finito triennio non reeligantur in Priorissas, vt patet ex constitutione earundem religiosarum, *cap. 5. num. 5.* vbi dicitur, *las Prioras no pueden ser reeleitas en los mismos Conuentos donde antes lo fueron on Prioras, ni en Supriorias, saluo passados tres annos*. Ex iure verò communi, seu bullis Pontificijs, solum extat constitutio Gre-
6 gorij XIV. quæ habetur in nostro Bullario *pag.* 169. Vbi præcipit Pontifex, quod Priorissæ in eisdem conuentibus, vbi antea fuerunt, non nisi peracto triennio reeligantur in Priorissas, quemadmodum in fratribus Prioribus constitutum est; Atqui tam constitutio Religionis, quàm Gregorij XIV. solum loquuntur de reelectione Priorissæ in idem officium Priorissæ, vel Subpriorissæ facta monialium votis: ergo non debent extendi ad officium Vicariæ, vel præsidentis constitutæ à solo Prouinciali.

7 Probatur hæc vltima minor, quia officium Vicariæ impositæ à Prouinciali maximè differt ab officio Priorissæ; Nam priorissa habet iurisdictionem ordinariam, quæ nisi ex culpa, vel inhabilitate ab ea auferri potest à Prouinciali, benè tamen officium Vicariæ, cum habeat iurisdictionem delegatam quæ tandiu durat, quandiu delegans voluerit, & sine in-
8 iuria auferri potest; Deinde officium Abbatissæ fit per vota secreta Religiosarum, officium Vicariæ, de quo loquimur delegatur à Prouinciali; ergo constitutiones, quæ loquuntur de reelectione abbatissæ, seu priorissæ non debent extendi ad constitutionem Vicariæ à Prouinciali positæ; sumus enim in materia rigorosa, & non fauorabilis, & secundum ius verba legis rigorosæ in rigore proprietatis intelligenda sunt.

Dices in bulla Sixti V. præcipitur vt electiones Monialium 9
in priorissas fiant, quemadmodum in fratribus prioribus constitutum est, & in constitutionibus harum Monialium *cap.* 22. *numero* 3. præcipitur, quod in materia guberni Monialium obseruentur leges Religiosorum in eis rebus, quæ non fuerint expressæ in constitutionibus Monialium, vel non fuerint contrariæ eisdem constitutionibus Monialium? Atqui Priores inter religiosos finito suo triennio, non possunt in eodem conuentu reeligi in Vicarios à Generali, vel Prouinciali, nec etiam à definitorio, si quidem tenetur definitorium eligere prælatos iuxta nostram constitutionem 3. *part. cap.* 6. *num.* 3. Ergo idem dicendum est de monialibus, cum non habeant legem repugnantem. Respondetur concedendo maiorem: deinde ad minorem. Respondetur, negando generalem, vel Prouincialem non posse constituere Vicarium in conuentu eundem priorem, qui desijt officium prioris per triennium: verum quidem est, quod capitulum generale, & definitorium generale tenetur eligere priores finito triennio, dum tamen Electi non veniunt ad domos suas, priores antiqui iubentur in eadem constitutione præsidere in eisdem conuentibus, & si casus accidat; quod prior electus moriatur, poterit Prouincialis, vel generalis constituere Vicarium priorem transactum, id enim conueniens est ad bonum regimen Monasterij: Nam si in Religione Sanctæ Claræ, id fit ob bonum regimen, dum non fit noua electio, non obstanti prohibitione Gregorij XIII. quantò magis in nostra religione, vbi nulla datur prohibitio; imò existimo non posse prouincialem alterum Vicarium eligere; etiamsi prior electus moriatur, cum lex præcipiat, quod prior qui perfecit suum triennium in conuentu, in eodem præsideat is ad vsque veniat nouiter electus; ergo si ille noluerit discedere, non potest absque causa Generalis, vel Prouincialis ponere alium Vicarium, sed vel debent consentire eum præsidere vsque ad nouam prioris electionem, vel ipsummet Vicarium constituere, & potest dari casus, quod per totum triennium persistat in Vicaria, vt si electi ab vno quoque definitorio post electionem, antequam venirent ad domum suam morerentur, qui casus quamuis sit rarus, & moraliter videtur impossibilis, cum tamen sit possibilis, optimè declarat non repugnantiam officij Vicarij, vel præsidentis in priore, qui per triennium functus est tali officio.

Nec contra id facit, quod ait argumentum, scilicet quod Capitulum generale, vel definitorium tenentur statim priorem nouum eligere, & non possunt constituere Vicarios in conuentibus, in quibus officium prioris expirauit; ergo idem videtur dicendum in conuentibus monialium ob prædictam legem, & constitutionem Gregorij XIV. Respondetur namque hoc ideò esse in conuentibus fratrum, quia de hoc datur lex obligans dictum capitulum generale, & definitorium 10
quoties celebratur ad talem electionem statim faciendam, non tamen datur lex aliqua obligans prouincialem ad faciendum statim electionem priorissæ, nec ad eum extendi potest lex, quæ obligat definitorium, vel capitulum generale, nam ad definitorium, vel capitulum generale non pertinet electio priorissarum, & cum simus in materia rigorosa benignè in- 11
terpretanda, & limitanda, & non extendenda ad prouinciales; ergo prouincialis optimè poterit ex iusta causa dilatare, etiam per tres annos electionem priorissæ; & interim constituere Vicariam illam Monialem, quæ desijt esse per 12
triennium priorissa, quæ omnia comprobantur ex vsu, nam anno 1637. Ita factum fuit à P. Fr. Andrea ab Incarnatione in Conuentu S. Alberti Ciuitatis Vlisiponensis, cum M. Michaela Margarita Annuente, P. N. Generali, Fr. Ioanne à Spiritu sancto. Et anno 1647. Id iterum fecit in Conuentu S. Theresiæ de Camide Fr. Sebastianus à Conceptione, Pro- 13
uinciæ, vt scientiæ eminentissimæ, & sanctitatis eximiæ, cum eadem M. Michaela Margarita, quam postquam finiuit suum triennium priorissæ in eodem conuentu Vicariam constituit per aliud triennium.

Confirmatur: Quia in Religione S. Claræ, in qua datur ex- 14
pressa prohibitio, quod monialis finito triennio abbatissæ non reeligatur in Vicariam, vel præsidentem eiusdem conuentus, adhuc potest reelegi ad breue tempus, non obstante dicta constitutione Gregorij; ergo multò melius id poterit fieri non solum ad breue tempus, sed per triennium, si detur sufficiens causa in religione, vbi talis prohibitio non extat. Antecedens probatur, quia ita docet Portel *suprà num.* 8. Vbi ait, quod non obstante, quod pro Clarissis Sixtus V. citata sua bulla de triennio abbatissæ dicat, non posse fieri Vicariam illam, quæ desijt esse abbatissa in illo triennio, neque habere aliud officium regiminis, si tamen vsus obtinuit, vt finito officio abbatissæ fiant Vicariæ, vel quid simile potest tolerari; & tale regimen obtinere; Et Rodriguez *additamentis ad summam*,

mam, *tom.* 3. *cap.* 3. *concl.* 6. addit, hic vsus introductus est in Prouincia Algrabiorum, in Prouincia Portugalliæ, vbi vidi hoc bis fieri, &c. & *in quæstionibus regularibus*, *tom.* 1. *quæst.* 6. *artic.* 3. dicit. Non tamen vetatur ipsas finito sui abbatissatus munere esse præsidentes, donec aliæ loco ipsarum eligantur, hoc enim pertinet ad bonum regimen; & Diana *part.* 7. *tractat.* 22. *resolut.* 19. referens Mirandam in Manuali prælatorum, *tractatu de sacris monialibus quæst.* 7. *artic.* 9. *conclus.* 2. dicit, probabilis

15 mihi videtur pars affirmatiua, quia id videtur pertinere ad bonum regimen, debitamque administrationem monasteriorum monialium, vt scilicet pro paruo aliquo tempore eædem ipsæ, non verò aliæ præsidentes constituantur.

Et Pelizzarius *in manuali regularium* 2. *tom. tractat.* 10. *tractat.* 8. *num.* 59. ait. Illud hic controuerti potest. An attenta constitutione Gregorij XIII. possit Abbatissa, completo triennio sui abbatissatus, obtinere munus præsidentis, donec eligatur noua abbatissa? Et ratio dubitandi est, quod in ea constitutione de Abbatissis statuitur, vt postquam elapso triennio, suis officijs perfunctæ, præesse desinant, omni prorsus careant authoritate, ac regimine, & administratione Monasterij per triennium à die finitæ administrationis inchoandum.

16 Respondeo videri probabile, quod possit, cum id cedat in magnum commodum Monasterij, vt notauit Miranda *quæst.* 7. *de Monialibus num.* 9. Et aliàs constitutio citata Gregorij possit benignè interpretari, sicut aliam similem Sixti IV. interpretatur idem Miranda, nimirum quod abbatissæ, expleto triennio sui abbatissatus, non possint habere quodcunque aliud officium ad aliud triennium, non verò quod eligi non possint ad breue tempus in præsidentes Monasterij modo dicto, ita viri docti à me consulti, & in terminis Tamburinus *quæst.* 3. pro se allegans Lanerium, nobis consentit Sanctorus *in comm. ad Const. minorum cap.* 11. *stat.* 7. & cum illo Diana *part.* 7. *tractat.* 12. *resolut.* 19. Et hoc non obstante declaratione Sacræ Congregationis adducta à Gauanto *in Manuali*, *verbo Monialium officiales*, *num.* 20. his verbis, *officium Abbatissæ finito triennio expirat, nec Episcopus potest illud prorogare, quæ declaratio benignè potest explicari sicut modo explicauimus constitutionem Gregorij XIII.*

17 Ex quibus infero consequentiam in Sicilia, & in Monasterijs S. Claræ, in quibus Pontifex in suis bullis præcipit tanto rigore, quod non reeligantur abbatissæ finito suo triennio, adhuc est opinio probabilis, & in vsu obseruatur, quod Prouinciales prædictas Abbatissas nominent in Vicarios, aut præsidentes eorundem conuentum, quibus præfuerunt, vsque quo fiat noua electio Abbatissæ, & hoc quia id necessarium est ad bonum regimen eorundem conuentuum; ergo à fortiori id poterit efficere Prouincialis nostrarum Monialium Carmelitarum excalceatarum, circa quas tales constitutiones Pontificiæ, nec aliæ dantur, & si ei videbitur ex causa vrgenti, poterit per aliud triennium prorogare electionem nouæ abbatissæ, siquidem id, nec iure communi, aut religionis, aut bulla aliqua Pontificia ei prohibetur.

RESPONSIO AVTHORIS, SECVNDO QVÆSITO.

Quæ causa ad id faciendum sufficiat?

18 RESpondi primam iustam, & efficaciorem causam esse postulationem totius communitatis earundem monialium: Quæ ratio est adeò efficax, quod in Conuentibus Monialium Dominicarum, non obstante, quod habeant legem prohibentem fieri reelectionem abbatissarum in eodem conuentu, si interuenit postulatio totius communitatis, deuoluitur electio ad generalem, vel prouincialem, & dispensant in conuentibus Monialium, vt postulata reeligatur in Abbatissam; Atqui in casu præsenti, tota communitas harum Monialium postulauit à Prouinciali, vt M. Michaela Margarita, saltem vt Vicaria constitueretur pro sequenti triennio; ergo hæc postulatio, causa sufficiens fuit, vt Prouincialis annueret earum postulationi.

19 Secunda causa est, si non sit persona conueniens ad pacem, & quietem, & bonum regimen conuentus, & ad bonam existimationem sæcularium, nisi eadem priorissa, eo quod Monasterium sit à paucis annis fundatum. Quod autem hæc causa sit sufficiens in præsenti casu probatur; quia apud Dominicanos, est lex, quod Abbatissæ non possint esse reelectæ nisi Monasterium fuerit de nouo fundatum, vel reformatum, nam tunc possunt esse reelectæ abbatissæ, vt testatur Pelizzarius *tractat.* 10. *cap.* 10. *sect.* 2. *num.* 113. Et hoc non alia ratione, nisi ob defectum subiectorum ad hoc officium; Atqui hoc Monasterium erat de nouo fundatum, & in eo adhuc non erant religiosæ capaces tanti muneris iuxta nostras leges, vt est notum; Ergo si in religione Dominicana hæc ratio sufficit, vt priorissæ reeligantur in idem officium, ratio sufficiens erit, vt hæc nostra priorissa saltem in Vicariam constituatur à Prouinciali.

Tertia ratio est, si prædicta abbatissa fuerit fundatrix eiusdem conuentus. Quod autem hæc causa sit sufficiens ostenditur. Nam in Religione Franciscana, in qua datur prohibitio Gregorij XIII. ne Abbatissæ S. Claræ reeligantur, nec in officium regiminis, vt Vicariæ, vel præsidentis constituantur, sufficit hæc ratio, vt Abbatissa, quæ est fundatrix eiusdem 20

conuentus reeligatur per viginti annos continuos, non obstante dicta constitutione Gregoriana, vt testatur Portel *verbo Abbatissa*, *num.* 10. vbi ait, Abbatissa prima fundatrix alicuius conuentus potest continuari in officio per viginti annos apud Clarissas, Miranda *in expositione regulæ S. Claræ*; Atqui Mater Michaela Margarita fuit fundatrix huius Conuentus de Carnide à sua prima erectione, vt est notum apud omnes, & adhuc conuentus non est perfectus, & sua industria, virtute, & nobilitate, tam in spiritualibus, quàm in temporalibus augetur, & in dies crescit; ergo non est ratio, vt non possit continuare officium, si non priorissæ, ad minus Vicariæ per viginti annos, vt faciunt Clarissæ, siquidem nulla est lex, aut ius, aut bulla Pontificia id prohibens, & hoc est necessarium ad bonum regimen, & augmentum spirituale, & temporale illius conuentus, quod & factum fuit: quod an benè, videant viri docti; ego enim existimo rectè factum fuisse. 21

CONSVLTVM XLI.

De testamentario, an possit diminuere stipendium Missarum relictum à testatore, quando est nimis pingue ad dotandas sorores ipsius testatoris?

SVMMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*

2 *Testamentarius; cui relictum fuit à testatore, vt sibi tot Missas praciperet celebrare, si inueniat qui illas minori stipendio celebret, quam reliquit testator, potest sibi retinere residuum pecuniæ.*

3 *Hoc lucrum est fructus industriæ suæ.*

4 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

5 *Iure naturæ non est prohibitum, quod Sacerdos qui accipit dicendas centum Missas pro tanto stipendio, eas præcipiat dicere minori stipendio, si inueniat, qui illas illi velit celebrare.*

6 *Contrarium disponit sacra Congregatio.*

7 *Decretum sacræ Congregationis non loquitur de testamentario.*

8 *Legatarius potest præcipere Missas celebrare minori stipendio, quam reliquit testator, dummodo det iustum stipendium, retento sibi excessu.*

9 *Quando constat testatorem noluisse instituere capellam pinguem, si reliquit maiorem quantitatem, quam stipendium ordinarium ad certas Missas, debet numerus Missarum augeri.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

QVidam testator reliquit in suo testamento cuidam clerico fratri suo, quem fecit suum testamentarium, vt constitueret in quodam conuentu Religiosorum vnam Missam, in quacunque hebdomada in perpetuum, ad quam reliquit etiam certam summam pecuniæ, quæ notabiliter excedebat quantitatem, quæ in tali religione solet pro prædicta Missa postulari. Et addit ipse testator, quod si prædicta religio noluerit acceptare prædictam summam pro dicenda illa Missa, sed maiorem expostulet in tali casu, eius frater clericus, & testamentarius dicat in vita sua eandem Missam, & prædictam pecuniam ponat ad censum, vt ex redditibus illius Missa in perpetuum in vnaquaque hebdomada celebretur. Accidit autem, quod prædictus clericus eius frater, & testator, accessit ad vnum conuentum prædictæ religionis, & quæsiuit an velint prædictam Missam in perpetuum accipere dicendam in quacunque hebdomada, & eum religiosi benignè annuerent, pacti sunt super eleemosyna prædictæ Missæ, & conuentus contentus fuit minori summa ea, quam reliquerat testator per dimidium, nesciens defunctum maiorem summam reliquisset. 1

Quæritur, an Clericus testamentarius, possit tuta conscientia sibi retinere excessum pecuniæ relictæ à defuncto, ad dotandam quandam sororem suam, sororem etiam ipsius testatoris defuncti, an verò teneatur totam eleemosynam relictam tradere dicto conuentui.

RESPONSIO AVTHORIS,

RESpondi posse retinere excessum pecuniæ ad dotandam sororem suam, & testatoris; siue ad id, quod voluerit. Ita expressè Pelizzarius *tom.* 1. *tractat.* 6. *cap.* 3. *num.* 23. *versiculo* 2

culo addo, vbi ait. Quod ſi religioſus; & idem dic de clerico, factus teſtamenti executor, curaret minori ſtipendio, quod dicerentur tot Miſsæ, quot relictæ ſunt à teſtatore, poteſt ſibi retinere, quod reſiduum eſt pecuniæ, quæ foret expendenda in loco teſtatoris, ſi ibi celebratæ eſsent, quia hoc lucrum eſt induſtriæ executoris, ſicut qui rem alienam vendendam in aliquo loco accepit, ſi alio transferat, in quo carius vendatur,
3 exceſsus rei, non domino rei, ſed induſtriæ venditoris debetur. Vnde ait, quod quando ſacra Congregatio præcipit, quod ſacerdos, qui accepit ſtipendium Miſsarum, ſi per alium celebret, tenetur ei dare integrum ſtipendium acceptum, loqui de ſacerdote, qui tantum eſt collector Miſsarum manualium non perpetuæ Capellaniæ, vel qui eas ad celebrandum recipit, non verò de Sacerdote, qui eſt teſtamenti executor, hic enim per accidens eſt, quod ſit Sacerdos, poteſt enim eſse laicus, cui non eſt prohibitum hoc lucrum ex induſtria, ergo nec illi cui Capellania tributa eſt, ſic Pelizzarius, & probabile putat Tamburinus *opuſculo de ſacrificio Miſſæ lib. 3. cap. 1. §. 5. num. 16. verſic. ad idem*, Coronius *in Controuerſijs 1. part. lib. 3. controuerſia 5. cap. 3. num. 65.* Quidquid in contrarium dicat Paſcaligus *de ſacrificio quæſt. 792. num. 2. & quæſt. 971. num. 2.*

4 Ex quibus ſic forma argumentum, Sacerdos teſtamentarius, qui accepit tantam pecuniam à teſtatore ad dicendas Miſsas in certo loco, poteſt eas facere celebrare in alio loco minori ſtipendio, retento ſibi reſiduo ſtipendij, non obſtante declaratione ſacræ Congregationis, quia de eo non loquitur; ergo idem poterit efficere iſte ſacerdos teſtamentarius, quando teſtator ex multis conuentibus nullum deſignauit, & in aliquo minori ſtipendio aſſignato à teſtatore, ei tot Miſsæ relictæ celebrantur, non enim apparet maior ratio, cum etiam in quærendo Monaſterium, qui minori ſtipendio contentum eſſet, habuit ſuam induſtriam teſtamentarius.

5 Confirmatur. Quia iure naturæ non eſt prohibitum, quod Sacerdos ſuſcipiat onus dicendi Miſsas, vel procurandi ſacerdotes, qui eas dicant, & quod ſi minori ſtipendio, quam teſtator dixit, Sacerdotes qui dicant tales Miſsas, inueniat, vel ipſe nequit eas dicere, poſſit reſiduum ſibi retinere, quod maximè verum tenet, ſi Sacerdos ſit pauper, & non turpis lucri gratia, ſed ſuæ congruæ ſuſtentationis id faciat, vt ait Dicaſtillus *tractat. 5. d. 4. dub. 16. num. 378.* & Suarez *tom. 3. in 3. partem d. 86. ſect. 6.* & cum alijs Thomas Hurtado *tom. 1. moral. tractat. 2. reſolut. 16. per totum*; Atqui huiuſmodi Sacerdos non id facit turpis lucri gratia, ſed ad dotandam ſororem ſuam, & teſtatoris, quod etiam pertinet ad congruam ſuſtentationem ſacerdotis, vt ait cum Bañes, Henriquez, Orelana, Veiga, Nuño, & alijs, idem Thomas Hurtado *2. tom. moralium de ſuſtentatione Eccleſiaſticorum Appendice 1. §. 15. num. 497.* Ergo ſtando in iure naturæ, id non eſt prohibitum.

6 Dixi ſtando in iure naturæ, nam licet id ſacra Congregatio prohibeat reſpectu Sacerdotum, qui Miſsas recipiunt ad eas celebrandum, vt teſtatur ipſe Hurtadus *ſuprà numero 499.* Non id prohibuit reſpectu teſtamentarij, maximè Pelizzarius *ſuprà*, in onere perpetuo, immò in reſponſione ad dubia orta circa illud decretum innuitur contrarium ab ipſa ſacra Congregatione *ad dub. 5* & ita Ricc *part. 2. dec. 219. nu. 3.* citans Sotum, Nauarrum, Bejam, Lugo *de Euchar. diſ. 21. ſect. 2. numer. 30.* qui loquuntur expreſsè de Legatario, & Capellano. Et in eodem ſenſu videntur loqui decreto Alexandri VII. cum etiam non loquantur de teſtamentario.

Confirmatur 2. Quia legatarius poteſt præcipere Miſsas celebrare minori ſtipendio, quam reliquit teſtator, dummodo det iuſtum ſtipendium, retento ſibi exceſsu, vt docet Lugo *de Eucharistia d. 21. num. 30.* Et cum Soto, Nauarro, Riccio, Tamburinus *lib. 3. de ſacrificio cap. 1. §. 5. num. 10.* Ergo idem poteſt efficere teſtamentarius, præcipuè ſi non ſolum dederit iuſtum ſtipendium, ſed etiam pingue ſtipendium, reſeruando ſibi exceſsum, vt fecit iſte teſtamentarius, qui non ſolum dedit iuſtum, ſed etiam pingue ſtipendium, quia Eleemoſyna relicta à teſtatore erat exceſſiua.

7 Confirmatur 3. quia quando ex circunſtantijs conſtat, quod teſtator noluit inſtituere capellam pinguem, ſi reliquit maiorem quantitatem, quam ſtipendium ordinarium ad certas Miſsas celebrandas, debet numerus Miſsarum augeri, vt probat Tamburinus *lib. 3. de ſacrificio cap. 1. §. 3. num. 93.* Sed hic ex circunſtantijs conſtat teſtatorem noluiſse inſtituere capellam pinguem, ſiquidem in ſuo teſtamento præcepit, quod ſi religio illo ſtipendio non eſset contenta, (putabat enim eſſe adhuc paruam eleemoſynam) quod prædicta pecunia cenſui exponeretur, & quod ex redditibus illius eius frater in vita ſua prædictas Miſsas celebraret, & per mortem alium ſacerdotem inſtitueret pro eadem capella, & ſic in perpetuum, nolens prædictam obligationem ad aliam religionem, vel Eccleſiam tranſire; ergo cum conſtet de mente teſtatoris noluiſſe inſtituere capellam pinguem, ſed grauare quam minus poſſibile fuiſset ſuum hæredem, & teſtamentarium, vel ſunt augendæ Miſsæ, quod tamen ex circunſtantijs conſtat noluiſse teſtatorem, vel exceſsus dandus eſt ſorori teſtatoris, quæ eſt illius hæres, quia conſtat teſtatorem illum, quam minus poſſibile foret voluiſse grauare, vt patet ex verbis ipſius teſtamenti; ſed talis Sacerdos nullam aliam intentionem habet recipiendo illud reſiduum pecuniæ, niſi dare illud ſorori, & hæredi ipſius teſtatoris, eſt enim pauper: ergo id optimè efficere poteſt, vt de facto factum fuit, conſentiente in id definitorio generali dictæ Religionis, quod libenter dimiſit exceſsum illius pecuniæ ad dotandam ſororem illius teſtatoris, in quo caſu nullum eſt dubium, ſed noſtrum conſultum procedit abſolutè, ignorante religione de tali exceſſu, nec eo dimittente.

Appono hic propoſitiones damnatas in hac materia, vt me nihil de ijs affirmare Lector cognoſcat. Propoſitiones ſunt inter damnatas ab Alexand. VII. octaua, nona, & decima. Prima ex his eſt ſubſequens Duplicatum ſtipendium: poteſt Sacerdos pro eadem Miſsa licitè accipere, applicando petenti partem ſpecialiſſimam fructus ipſimet celebranti correſpondentes; idque poſt Decretum Vrbani VIII. 8

Secunda eſt poſt Decretum Vrbani VIII. poteſt Sacerdos, cui Miſsæ celebrandæ traduntur per alium ſatisfacere, collato illi minori ſtipendio, alia parte ſtipendij ſibi retenta. 9

Tertia, non eſt contra iuſtitiam pro pluribus Sacrificijs ſtipendium accipere, & Sacrificium vnum offerre; neque etiam eſt contra fidelitatem; etiam ſi promittam promiſſione etiam iurata danti ſtipendium, quod pro nullo alio offertur.

CONSVLTVM XLII.

De ſucceſſione cuiuſdam Maioratus.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur caſus, ſeu factum.*
2 *Conſanguineus propinquior vltimi poſſeſſoris maioratus non ſuccedit in maioratu, ſi non eſt de ſanguine inſtitutoris.*
3 *Quando inſtitutor maioratus vocauit familiam, non ſentit de familia grauati, ſed de propria familia.*
4 *Quando inſtitutor maioratus vocauit aliquem ad maioratum, dummodo nuberet cum tali fœmina, non inſtituit maioratum per modum dotis, vel donationis propter nuptias, vel ob finem matrimonij.*
5 *Illud præceptum teſtatoris, quod nubat cum tali fœmina, alias amittat maioratum, & pura conditio, vel modus.*
6 *Donatio propter nuptias iam non eſt in vſu.*
7 *Donatio ob cauſam matrimonij, ſed ad nuptias facta viro ſoluto matrimonio morte viri, redit ad conſanguineos mariti, quando bona quæ dantur viro ſunt vinculata, vel non nubant per chartam medietatis.*
8 *Dos ſolum conſtituitur, mulieribus, & non viris.*
9 *Dominium ciuile dotis eſt apud virum.*
10 *Dominium naturale dotis eſt apud mulierem.*
11 *Dominium dotis, mortuo marito tranſit ad vxorem.*
12 *Quoties in contractu matrimonij non ſit expreſſio dotis, præſumendum eſt, voluiſſe nubere modo vulgari.*
13 *Quando non ſit pactum dotis, non cenſentur bona vero data in dotem.*
14 *Dos probanda eſt per ſcripturas, vel teſtes.*
15 *Ponitur argumentum in contrarium, & ſoluitur.*
16 *Sufficit amicitia inter dantem, & recipientem, vt præſumatur, quod donatio facta ſit ob amicitiam, tanquam finem proximum.*
17 *Quando teſtator inſtituit aliquem in ſucceſſorem alicuius maioratus cum conditione, quod nubat cum tali fœmina, ſi talis fœmina noluerit cum eo copulari remanet, vir inſtitutus dominus maioratus, cum per eum non ſteterit.*
18 *Teſtamentarius non poteſt diſponere aliquid de bonis teſtatoris contra voluntatem teſtatoris.*
19 *Non poteſt ponere aliquod grauamen legato, vel maioratu relicto.*
20 *Vocatus ad maioratum in vno caſu, cenſetur excluſus, illo caſu deficiente.*
21 *Deficiente conditione, deficit diſpoſitio.*
22 *Ponitur argumentum in contrarium, & ſoluitur.*
23 *In conditionibus attendendum eſt ad principium primæ exiſtentiæ, & non ad quod ex poſt factum ſucceſſerit.*
24 *In maioratibus ſucceditur ſicut in hæreditatibus ab inteſtato.*
25 *Inſtitutor maioratus non reſtringit ſucceſſionem ad ſolos vocatos, ſed relinquit maioratum toti familiæ, ſuo ordine.*
26 *Ponitur argumentum in contrarium.*
27 *Ponitur eius ſolutio.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

ANtonius maioratum inſtituit in ſuo teſtamento, & vocauit in adminiſtratorem illius ſuum conſanguineum in ſecun- 1

secundo gradu Franciscum, qui si fortè mortuus fuisset ad tempus mortis ipsius testatoris, reliquit administrationem filio ipsius Francisci seniori masculo. Et si fortè nullus esset dicto Francisco filius masculus extaret, in hoc casu succederet in administratione maioratus, proximior consanguineus masculus illi testatori, & quod ita in perpetuum continuaret administratio maioratus in dicta linea ipsius testatoris in consanguineo proximiori masculo. Post hanc institutionem, quam fecit in suo testamento, fecit quendam codicillum, in quo præcepit, quod in omnibus suum testamentum adimpleretur, excepto quod post mortem ipsius testatoris, vocabat in primum successorem, & administratorem huius maioratus, quendam consanguineum suum in secundo gradu innuptum, ex duobus, qui tunc erant, quem determinasset quidem homo vocatus Paulus maritus sororis ipsius testatoris, & illius testamentarius, vt nuberet cum quadam consanguinea in secundo gradu ipsius testatoris vocata Maria, & quod tunc maioratus descenderet ad filium masculum maiorem ipsius Mariæ, & in defectu masculi descenderet ad filiam seniorem, etsi daretur casus, quod nullus ex prædictis duobus suis consanguineis in secundo gradu vellet ducere prædictam Mariam, volebat quod succederet in dicto maioratu suus consanguineus in secundo gradu Franciscus, iuxta verba testamenti, quod condiderat; Et si fortè aliquis ex duobus consanguineis duceret prædictam Mariam, si fortè non haberent filios, nec filias, tunc succederet idem Franciscus, & filij eius in forma præscripta in testamento. Accidit autem, quod vnus ex duabus dictis consanguineis in secundo gradu testatoris, ille quem determinauit prædictus Paulus iuxta verba codicilli; nupsit cum dicta Maria, quia ratione accepit possessionem maioratus, iuxta verba codicilli, & illo mortuo ei successit filius eius habitus ex prædicta Maria, qui etiam mortuus est, absque filijs, vel filiabus.

Quæritur ergo primò. An dicta Maria habeat aliquod ius ad maioratum, eo quod sit proximior consanguinea suo filio vltimo possessori. Secundò quæritur. An ex eo quod testator ordinauit in suo codicillo, quod relinquebat illum maioratum cuidam suo consanguineo, quem determinasset Paulus, qui nuberet cum prædicta Maria, competat dictæ Mariæ ius aliquod, saltem ad fructus ipsius maioratus, siquidem ipse nupsit cum prædicta Maria, vt ordinauit testator in codicillo. Tertiò quæritur. An ratione cuiusdam scripturæ, quam dictus Paulus testam entarius ipsius testatoris fecit prædicto consanguineo testatoris, qui nupsit cum eadem Maria, in qua ei dabat prædictum maioratum in dotem, vt nuberet cum prædicta Maria, habeat dicta Maria post mortem viri sui ad dictum maioratum aliquod ius, si non ad ipsum maioratum, saltem ad fructus illius de vita sua? Quartò quæritur. An mortuo vltimo possessore huius maioratus, habeat aliquod ius ad illum Franciscus, supposito quod in codicillo dicit testator, quod in casu, quod nullus ex prædictis duobus suis consanguineis in secundo gradu vellet ducere in vxorem prædictam Mariam, & si fortè nuberet, si filios, nec filias non haberet succederet Franciscus; An verò sit successurus consanguineus proximior vltimo possessori, qui fuerit ex sanguine ipsius testatoris.

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO.

An dicta Maria habeat aliquod ius ad maioratum, eo quod sit proximior consanguinea suo filio vltimo possessori?

2 Respondi negatiuè nec in hoc potest moueri dubium. Quia quamvis dicta Maria sit consanguinea proximior vltimi possessoris, non est de sanguine institutoris, quod erat necessarium ad succedendum in dicto maioratu suo filio, nam quan-
3 do institutor maioratus vocauit familiam, non sentit de familia grauari, sed de propria familia, vt docet Bartolus, *in l. peto, §. patre ff. de legat. 2. numero 1.* Decius, Iason *consil. 25. col. 1. lib. 2. & consil. 159.* Peralta *in dicto §. in fideicommisso*, & probatur ex glossa singulari *in l. ex facto in princip. verb. sua ff. de Trebell.* Molina *de primogenijs lib. 3. cap. 9.* vbi dicit esse communem, & veram sententiam *num. 20.* Acosta *in quæstione patrui, & nepotis pag. 131.* & hoc decisum est in nostra ordinatione Lusitana *lib. 4. tit. 100. §. 2.*

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO.

An ex eo, quod testator ordinauit in suo codicillo, quod relinquebat illum maioratum cuidam consanguineo, quem determinasset Paulus eius testamentarius, qui nuberet cum prædicta Maria; competat eidem Mariæ soluto matrimonio, aliquod ius, saltem ad fructus ipsius maioratus, siquidem consanguineus nominatus nupsit cum prædicta Maria, vt ordinauit testator in Codicillo?

Respondi quod licet testator posuerit illam clausulam, quod si prædictus consanguineus situs in secundo gradu non duceret dictam Mariam, transiret maioratus ad alterum, non inde potest inferri, quod dictum maioratum instituit per modum dotis, vel donationis propter nuptias, vel ob finem matrimonij ipsi Mariæ; Nam illud præceptum testatoris. quo præcepit, quod dictus consanguineus duceret dictam Mariam, sub pœna amittendi maioratum, est pura conditio, aut modus, quem per modum præmij testator voluit ponere primo successori ad facilitandum matrimonium cum dicta Maria, vt constat ex *l. Titia* 4
centum, §. Titio centum, & l. 1. ff. de conditionibus, & demonstr. 5
& tenent Bartholus, Oldradus, Felin. Rainucius, Suarez, & alij communiter, quos refert, & sequitur Molina *de primogen. lib. 2. cap. 13. num. 2. & 3.* Sanchez *de matrimon. lib. 1. d. 33. num. 7. & 8.* Vbi innumeros refert; sed sic est, quod posito modo, vel conditione, legatum sit legatarij, vt cum communi sententia tenet Lugo *de iustitia tom. 2. d. 24. sect. 9. §. 1. num. 14.* Dominium namque non potest esse in aere, sed statim posita conditione, vel modo acquiritur legatario, Molina *de primogenijs lib. 3. cap. 10. num. 6.* Ergo talis maioratus non fuit institutus per modum dotis, aut donationis propter nuptias: sed solum cum dicta conditione, vel modo quo posito, maioratus statim acquisitus fuit illi consanguineo testatoris, qui cum tali Maria nupsit.

Patet consequentia: Et in primis, quod non fuerit institu- 6
tus per modum donationis propter nuptias constat, siquidem huiusmodi donationes iam non sunt in vsu, vt dicit Baldus, Gomes, Suarez, & alij, quos refert, Valascus *decisione 2. nu. 11.* Et quod hæc donatio fuisset facta ob causam matrimonij, seu ad nuptias, nihil facit contra nos, quia donatio ob causam matrimonij facta viro, soluto matrimonio morte viri, redit ad consanguineos mariti, vt patet *ex textu in l. fin. C. de donationi-* 7
bus ante nupt. textus in l. si liberis, eodem titulo, text. in cap. plerumque de donat. inter virum, & vxorem, & ibi glossa, & communiter DD. apud Gomes *in l. 50. Tauri, num. 10.* Quod debet intelligi, quando bona quæ dantur viro, sunt vinculata maioratui, vel non nubunt per chartam medietatis, Rebell. *de obligationibus iustitiæ, lib. 6. quæst. 11. sect. 1. num. 4.* Et habetur in *ordinatione Lusitana lib. 4. tit. 95. num. 1.* Sed sic est quod in præsenti casu bona, quæ data fuere huic viro, sunt vinculata maioratui: Ergo talis mulier per mortem viri sui nullum habet ius ad talia bona, etiamsi fuissent data ob causam matrimonij.

Et quod non fuisset dos probatur euidenter, quia vt talis maioratus esset dos, debet testator nominare in successorem ipsius maioratus prædictam Mariam, & non eius virum, nam 8
dos solum constituitur mulieribus, *l. fin. C. de dot. promis.* Valascus *cap. 13. num. 40.* Nec obstat quod dominium dotis sit apud maritum, & non apud vxorem, vt dicatur quod ideò testator nominauit in successorem maritum, & non vxorem. Nam huic obiectioni respondeo, quod illud intelligitur de dominio ciuili, subtilitate iuris introducto, & non de dominio naturali, nam hoc residet apud vxorem, constante matrimo- 9
nio, vt colligitur *ex l. dotis ad initium, ff. de iure dotis, & ex l. in rebus, Cod. eodem*, & tenent Barbosa, & D. Thomas quos refert, & sequitur Rebello *lib. 5. quæst. 1. num. 18.* & multos referens Valascus *cap. 36. num. 7.* Molina *de iustitia tractat. 2. to. 2. d. 426. n. 2.* Nisi dos tradatur viro æstimata æstimatione faciente conditionem, quod non est in præsenti casu, vt constat ex ipsa maioratus institutione.

Et dato quod dominium naturale dotis esset apud virum, ad- 10
huc non sequitur, quod talis institutio maioratus fuit facta per modum dotis huic mulieri, quod probetur, quia dominium dotis, mortuo marito, transit ad vxorem, & hæredes ma- 11
riti intra certum tempus tenentur tradere eam illi, vt docet cum communi DD. Rebello *lib. 6. quæst. 11. numero 2.* habeturque in nostra ordinatione *lib. 4. titul. 95. numero 4.* Sed sic est, quod testator præcipit, quod talis maioratus, mortuo marito huius mulieris, transeat ad suos successores, si extiterint, & quod si non extiterint, transeat ad Franciscum; ergo non habuit intentionem faciendi dotem tali mulieri, siquidem in morte viri non vult, quod talis maioratus ei maneat, alias vellet duo contradictoria, quod non est præsumendum, nam voluntas testatoris exponenda est secundum ius commune *cap. Abbate de verb signif.* ita Sylu. Armila, Tabien. Angelus, Sarmiento, quos refert, & sequitur Sanchez *in consilijs 2. part. lib. 4. cap. 2. dub. 4. num. 5.*

Confirmatur primò: Quia quoties in contractu matrimonij 12
non fit expressio dotis, præsumendum est voluisse nubere modo vulgari, vt docet Rebellus *de obligationibus iustitiæ 2. part. lib. 5. quæst. 2. numero 6.* & est de hoc expressa ordinatio Lusitana *lib. 4. titul. 46.* Sed sic est quod hic testator nominando, & instituendo suum consanguineum in secundo gradu in hoc maioratu, ea conditione, vt nuberet cum dicta Maria, non fecit aliquam expressionem, vel mentionem dotis; Ergo illius intentio fuit, quod illam duceret in vxorem modo vulgari.

Con-

13 Confirmatur 2. Quia quando non fit pactum dotis, non censeretur omnia bona, quæ viro dantur data in dotem, vt docet Couarruuias, *tom. 2. cap. 5.* Roland. Mascard. Barbosa, Imola, Gabriel, Menochius, Matienzo, Glossa, & ex Theo-
14 logis Palud. Lopez, Emmanuel, quos refert, & sequitur Sanchez, *de matrimonio, lib. 1. d. 59. num. 3.* Et dos probanda est per scripturas publicas, & testes, vt habetur in nostra ordinatione *lib. 3. tit. 59. in principio*. Ergo cum hic testator non fecisset pactum dotis, instituendo hunc maioratum, nec constet de aliqua scriptura publica facta à testatore optimè sequitur, quod maioratus, quem illi reliquit, non fuit per modum dotis.

15 Nec obstat si dicant, quod quamuis dictus maioratus non fuisset datus in dotem, fuit tamen datus ob causam matrimonij, & quando testator taliter dat maioratum, vel aliam rem viro, propter vxorem, quod illi non dedisset, si non talem fœminam duceret in vxorem, præsumitur quod donatio facta fuit illi, & soluto matrimonio, ius vxori acquiritur, vt docet Sanchez *lib. 6. de matrimonio d. 26. num. 6.* Ergo cum hæc institutio fuisset facta huic homini taliter, quod si non nuberet cum tali muliere, transiret ad alterum, optimè sequitur, quod mortuo marito, & filio suo, ad quem per specialem clausulam descendebat maioratus, ius vxori acquiritur. Non obstat inquam, respondetur namque quod doctrina huius Instantiæ; si fortè procedit in maioratibus, non habet locum, quando constat de voluntate contraria testatoris, vt ait Sanchez *ibi, numero* 4. Sed sic est quod hic constat, quod voluntas testatoris non fuit facere prædictæ mulieri donationem, sed viro, siquidem nominat virum, & non vxorem, & præcipit, quod mortuo marito, maioratus non ad illum, sed ad suos successores descendat, vel quando hi non extiterint, quod transeat ad alteram lineam; ergo dictum argumentum hic non habet locum.

Tum quia doctrina huius Argumenti procedit, quando mulier, & non vir, est consanguinea testatoris, quia tunc præsumitur, quod mulier fuit causa proxima huius donationis, non verò quando vir, & non mulier est consanguineus testatoris; nam tunc mulier tantum est finis remotus, & occasio, & causa proxima est consanguinitas mariti; & sic præsumitur donationem factam fuisse marito, & sic soluto matrimonio, acquiritur ius hæredibus viri, quod probatur, quia sufficit, quod detur amicitia inter dantem, & recipientem, vt præsumatur, quod donatio in hoc casu facta fuit ob amicitiam tanquam finem proximum, vt constat *ex l. sed si plures, §. in ar-*
16 *rogato fine ff. de vulgata, & l. si quid earum in principio vers. ex quibus, ff. de legat.* & docet Bart. Decius, & alij, quos refert, & sequitur Sanchez *de matrimon. lib. 6. d. 16. numero* 11. Sed sic est, quod eodem modo debemus philosophare circa donationes factas à testatore cuidam amico suo ob finem matrimonij cum aliqua fœmina determinata, ac circa donationes factas suo consanguineo, vt colligitur ex *l. sed si plures, §. si in arrogato, ff. de vulgati si arrogantis amicus, & cognatus, l. cum allegas. C. de castrensi peculio*, & tenent Matienzo, Azeuedo, Farinac. Aretin. Syluester, Gutier. Lopez, quos refert, & sequitur idem Sanchez *lib. 6. de matrimon. d. 36. numero* 2. Ergo cum in præsenti casu vir, & non mulier, sit consanguineus testatoris, sequitur quod donatio non fuit facta fœminæ, nec propter illam, vt finis proximus, sed marito, vtpotè consanguineo testatoris, & sic soluto matrimonio, successuri sunt hæredes viri, & non eius vxor.

Confirmatur 3. Quia si hæc donatio facta fuisset huic mulieri, vel propter illam, vt causam proximam, nolendo vir adimplere conditionem ducendi illam; ipsa fœmina succederet in maioratu; sed sic est, quod hoc est contra voluntatem testatoris, siquidem præcipit, quod nolente illo ducere illam, transeat maioratus ad aliam lineam; ergo non fuit intentio testatoris facere prædictæ mulieri hanc donationem, aut pro-
17 pter illam, vt finem proximum, vel modum dotis. Maior probatur, quia quando testator instituit aliquem in successorem alicuius maioratus cum conditione, quod nubat cum tali muliere; si talis mulier noluerit cum eo copulari, remanet institutus Dominus maioratus, siquidem per eum non stetit adimplere conditionem, vt docet Sanchez *lib. 1. de matrimon. d. 33. numero* 14. Molina *de iustitia. tom. 1. tractat. 2. d. 106. & 107.* Pontius *de matrimon. lib. 3. cap. 17. numero* 6. Molina *de primogenijs, lib. 1. cap. 13. numero* 13. Ergo si intentio testatoris in hoc casu fuisset instituere prædictam fœminam in maioratu nolente viro ducere illam, successura erat illa in maioratu; ergo cum constet contrarium de voluntate testatoris, sequitur quod non fuit eius intentio, quod hic maioratus, vel fructus illius aliquando venissent huic mulieri, soluto matrimonio.

RESPONSIO AVTHORIS, TERTIO QVÆSITO.

An ratione cuiusdam scripturæ, quam dictus Paulus testamentarius ipsius testatoris fecit prædicto consanguineo testatoris, qui nupsit cum eadem Maria, in qua ei dabat prædictum maioratum in dotem, vt nuberet cum dicta Maria, habeat dicta Maria, post mortem viri, ad dictum maioratum aliquod ius, si non ad maioratum, saltem ad fructus illius in vita sua?

Respondi negatiuè: Et ratio est, quia testamentarius non 18
potest disponere aliquid de bonis testatoris contra voluntatem ipsius testatoris, nec potest in aliquo discedere à voluntate testatoris, imponendo noua onera, vel grauando legata quæ testator reliquit absque tali grauamine, sed solum habet 19
potestatem exequendi, quod testator ordinauit in testamento, vel codicillo, vt constet *ex c. tua nobis de testamentis*, & alijs iuribus, & tenet Molina *de iustitia tom. 1. tractat. 2. d* 249. *num.* 1. Fagundez *de iustit. lib. 6. cap. 5. num.* 11. Bonacina *de contractibus d. 3. quæst. 18. part. 4. num.* 1. Sanchez *in consilijs, 2. part. lib. 4. c. 1. dub. 47. num.* 1. vbi plurimos refert; sed sic est, quod imponere maioratui obligationem dotis, eius grauare illum, dos namque ex parte viri pertinet ad causam onerosam, *l. pro oneribus c. de iure dotium*, & tenent Valasco *cap. 31. num.* 1. Pinellus 3. *part. num.* 62. Rebello *lib. 5. de contractu dotali quæst. 1. num.* 13. Ergo cum testator non ordinauerit in testamento dicto testamentario, quod dedisset dictum maioratum in dotem suo consanguineo in secundo gradu, sed solum quod ex duobus suis consanguineis in secundo gradu eligeret illum, quem voluisset, vt nuberet cum dicta Maria, non poterat dictus testamentarius facere talem scripturam dotis, etsi de facto eam fecit, fuit nulla, & nullius valoris, siquidem excessit potestatem, quam habebat, sed maioratus statim acquisitus fuit consanguineo illi testatoris, quem ille elegit ad nubendum cum dicta Maria, eo ipso quod cum ea contraxit matrimonium ex vi dispositionis testatoris, vt ex se patet, & in hoc non mihi videtur posse dari aliquam controuersiam.

RESPONSIO AVTHORIS QVARTO QVÆSITO.

An mortuo vltimo possessore huius maioratus habeat aliquod ius ad illum Franciscus, supposito quod in Codicillo dicit testator, quod in casu, quod nullus ex duabus suis consanguineis in secundo gradu vellet ducere in vxorem dictam Mariam, & si fortè nuberet, filios, vel filias non haberet, succederet Franciscus. An verò sit successurus consanguineus proximior vltimo possessori, qui fuerit de sanguine ipsius testatoris?

Respondi, quod supposito quod primus vocatus ad hunc ma- 20
ioratum nupsit cum prædicta Maria, vt disposuit testator, & ex ea habuit vnum filium, qui per mortem patris illi successit in maioratu, absq; dubio mansit caduca nominatio, & institutio dicti Francisci, & sic maioratus debet transire ad propinquiorem consanguineum vltimi possessoris, qui fuerit de sanguine ipsius institutoris. Prima pars huius asserti, scilicet quod remaneret caduca institutio prædicti Francisci probatur euidenter.

Quia eo ipso quod fuit vocatus, in casu quo primus possessor nuberet cum dicta Maria, & moreretur absque filij, vel filiabus, eo ipso censetur exclusus, si ille mortuus est, relicto
filio, *l. 1. C. de cond. in cera, l ex facto, §. penultim. ff. de Tre-* 21
bellian. l. filiusfamilias, §. cum quis, ff. de legat. & docet Decius *consil.* 428. *num.* 1. Cephalus *consil.* 17. *nu.* 4. Tum quia vocatus in vno casu, censetur exclusus, illo casu deficiente, *l. commodissimè, ff. de liberis, & posthumis*, & docet Valascus *consultat.* 139. *num.* 11. Tum quia deficiente conditione deficit dispositio, *l. vnica, §. sin autem sub conditione, C. de caduc. tollen.* & in proprijs terminis docet Aret. *Consil.* 159. Valascus *consil.* 120. *nu.* 19.

Nec obstat, quod filius primi possessoris mortuus sit, nullo 22
relicto hærede necessario; Nam huic obiectioni respondeo, quod mortuus est post mortem patris, & sufficit quod per momentum viueret post mortem patris, vt secundus vocatus maneret exclusus, quia sufficit conditionem esse defectam, licet non duret defectus nisi per momentum temporis, *l. cum vxorem, C. quando dies legat.* & in proprijs terminis docet Aretin *consil.* 159. Cephal. Mantun. Decius, Iason, quos refert, & sequitur Valascus, *consil.* 120. *num. decimo nono*.

Tum quia in conditionibus attendendum est ad principium 23
primæ existentiæ, non autem quod ex post facto successerit, vt decidit Baldus *in l. precib. numero 6. Cod. de impub. & alijs subst.* Baldus *in Autem. sed. & si quis Cod. de secundis nuptijs*, sufficit namque, quod implementum conditionis tempore dictæ successionis existat, etsi ex post factum non durauerit, *l. si quis hæred. C. de instit. & substit.* & tenet Molina *de primogenijs, lib. 3. cap. 10. numero* 8. Sed sic est, quod testator præcepit, quod dictus Franciscus succederet in maioratu, in casu quo suus consanguineus in secundo gradu nollet ducere in vxorem prædictam Mariam, vel ex ea non haberet filios, vel filias, ergo cum ille eam in vxorem duceret, & ex ea haberet

ret vnicum filium, qui ei per aliquod tempus successit in maioratu, sequitur quod nominatio, & institutio Francisci mansit caduca.

Et sic resolutoriè dico, quod supposito, quod vltimus possessor huius maioratus discessit absque filijs, succeslit in hoc maioratu consanguineus propinquior vltimi possessoris, qui fuerit de sanguine institutoris, mota quęstione inter parentes transuersales, ita Couar. Portius, Imola, Roland. Cephalus, Costa, & alij, quos refert, & sequitur Molina *de primogenijs lib. 3. cap. 9. numer. 3.* quos licet conuictus sequitur Valascus *cons. 121. num. 7.* & de hoc datur quædam ordinatio
24 Lusitana *lib. 5. tit. 78.* Et ratio est, quia in maioratibus, sicut in fideicommissis familiæ, succeditur sicut in hæreditatibus ab intestato *l. fin. C. de verb. signif.* Glossa *in l. cum ita legat. §. in fideicommisso*, & tenent Alexander, Ruin. quos refert Molina *supr.* Sed sic est, quod ab intestato succedit consanguineus proximior vltimo possessori; Ergo idem dicendum est in successione maioratuum, si aliud non disposuerit institutor, & de facto in hoc casu non disposuit.

Nec obstat, quod talis consanguineus propinquior vltimi possessoris non fuisset vocatus à testatore. Nam in primis in nostro casu fuit vocatus, siquidem in testamento in defectu aliorum vocat consanguineos suos proximiores: dato tamen, quod eum non vocaret, adhuc eius consanguineus proximior successurus erat; siquidem institutor cuiuscumque
25 maioratus, non restringit successionem maioratus ad solos vocatos, sed relinquit maioratum toti familiæ suo ordine, taliter quod nominati præcedant, siquidem hoc comprehendit illa conditio, vt bona ipsa iure maioratus possideant, quod probatur à simili ex *decisione in textu in l. cum ita legat. §. in fideicommiss. ff. de legat. 2.* & tenent Bart. Palud. Imola. Peralt, & alij, quos refert, & sequitur Molina *de primogenijs lib. 1. c. 4. n. 32.* Ergo benè sequitur, quod etiamsi talis consanguineus propinquior non fuisset vocatus à testatore, adhuc in hoc casu successurus erat.

26 Dices admisso descendente propinquiore vltimi possessoris ad possessionem maioratus, cæteri consanguinei cæterarum linearum præcedentium, censentur perpetuò exclusi, etiamsi causa exclusionis non daret, semel namque exclusus, semper censetur exclusus, ita vt vlterius succedere non possit, quamuis ille, qui eum exclusit absque filijs, & descendentibus moriatur, vt probatur *ex decisione textus, in cap. 1. §. quin etiam Episcopum, & Abbatem in vsibus feudor.* per quem textum id notant Bal. Bartol *in l. fin. §. quando ff. ad Tertull. num. 1.* & sequitur Decius, Mantua, & alij, quos refert Molina *de primogenijs lib. 1. cap. 6. numer. 22.* Sed sic est, quod in nostro casu, vltimo possessori maioratus successit eius filius, qui erat ei propinquior; ergo cæteræ lineæ transuersales præcedentes remanserunt in perpetuum exclusæ, ac per consequens. Patruus huius vltimi possessoris, frater eius patris, non poterit succedere in hoc maioratu, etiamsi sit propinquior vltimo possessori ex sanguine institutoris, & eidem institutori, vt de facto est.

27 Respondeo cum Molina de primogenijs *lib. 1. cap. 6.* Quod dantur duæ exclusiones, alia simplex, & alia temporalis, quæ est veluti suspensio temporalis, & quando dicunt DD. suprà citati in argumento, quod semel exclusus semper censetur exclusus, intelligitur de exclusione simplici, vt docent Baldus, Bart. Paul. Alexander. Socin. Decius, Albert. Paris, Ruin. Mantua, quos refert, & sequitur Molina *ibi numer. 22.* Et non de temporali. Nam hæc cessante excluduè, debet admitti, non enim aliter potest voluntas testatoris durare, & perpetua effici, quod probatur *ex textu in l. si quis ita legauerit, ff. de condic. & ex textu in l. si à te*, Ibi Iason, Bald. Paul. Imol. & alij, quos refert, & sequitur Molina *de primogenijs, lib. 1. capit. 6. numer. 18.* Vnde cum in nostro casu exclusio tantum fuisset temporalis, siquidem in tantum excludebat lineas transuersales præcedentes, quatenus extabant descendentes lineæ vltimi possessoris, vt latè probat Molina plurimos referens, *vbi suprà*, optimè sequitur, quod consanguineus vltimi possessoris, etiamsi sit ex linea transuersali præcedenti; successurus est in hoc maioratu, dummodo sit ex sanguine testatoris.

CONSVLTVM XLIII.

De quodam Capellano monialium, qui intrauit clausuram monialium ad ponendam reliquiam super infirmam, an incurrerit censuras contra intrantes clausuram monialium impositas in iure?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Sacerdos, qui intrauit clausuram monialium ad ponendam reliquiam super infirmam, bona fide, non incurrit censuras positas contra intrantes clausuram monialium.*

A Spir. Sanct. Consulta var.

3 *Ad incurrendas censuras contra intrantes clausuram monialium requiritur præsumptio, & dolus.*
4 *Qui intrat clausuram ex causa iusta, & cum licentia, non incurrit prædictas censuras.*
5 *Sacerdos, qui intrauit clausuram ad ponendam reliquiam super monialem infirmam habuit iustam causam intrandi.*
6 *Abbatissa, secundum aliquos, potest dare licentiam ad introeundum clausuram in casibus licitis.*
7 *Contra opinio est probabilior, & sequenda.*
8 *In casu manifestæ necessitatis, non requiritur licentia Prælati in scriptis, vel in voce.*
9 *Sacerdos, qui intrauit clausuram ex causa licita, potest ibi detineri ad celebrandum absque incursu censurarum.*
10 *Si intro dubitauit, an possit detineri ad celebrandum, si non deposito dubio, se detinuit peccauit mortaliter, non tamen incurrit censuras.*
11 *Bullæ Pontificiæ solum anathematizant præsumentes, hoc est, intrantes clausuram mala fide.*
12 *Qui operatus est cum dubio, & ignorantia crassa, & supina, non dicitur præsumens.*
13 *Dubium, an sit contra præceptum, non est sufficiens ad incurrendas censuras casu, quo præceptum postulet præsumptionem.*
14 *Detinens se intra clausuram sine causa, & etiam ad malum finem, non incurrit aliquam censuram, si intrauit bona fide.*
15 *Bullæ Pontificiæ, solum anathematizant intrantes illicitè, & non detinentes ibi absque causa.*
16 *Confessor potest intrare clausuram, & ibi detineri ad administranda Sacramenta confessionis, communionis, & extremæunctionis infirmis.*
17 *Ad assistendum eis in articulo mortis.*
18 *Ad confitendum infirmas, quæ non possunt venire ad cratem, etiam ob deuotionem.*
19 *Potest intra clausuram celebrare, vt commodius administret communionem.*
20 *Potest Sacerdos introire ad ponendam reliquiam super infirmam.*
21 *Prælati superiores possunt in aliquibus casibus introire.*
22 *Possunt introire officiales ad faciendum aliquod opus conuentus.*
23 *Possunt introire homines ad deferenda onera, quæ non possunt deferre moniales.*
24 *Hæc onera possunt deferri ab hominibus nobilibus ad per transeunnam videndam conuentum, vel aliquam monialem.*
25 *Si aliqua persona nobilis, vir, vel fœmina, sciat aperire venam infirmis, potest introire ad hoc ministerium exercendum.*
26 *Possunt introire Hortulani.*
27 *Potest introire syndicus ad quærendum in archiuo aliquod instrumentum.*
28 *Possunt aliqui introire ad expellendum delinquentem ex conuentu.*
29 *Possunt introire medici, & chirurgi, & barbitonsores ad aperiendam venam infirmis.*
30 *Possunt introire sartores ad aptandas vestes monialium.*
31 *Potest introiri clausura, quoties necessitas iuris naturalis id postulauerit, vt incendium, inundatio, &c.*
32 *In omnibus his casibus requiritur licentia Prælati in scriptis, si haberi commodè potest.*
33 *Si fuerit periculum in mora, possunt prædicti introire sine tali licentia.*
34 *Ad introeundum in casibus vrgentis necessitatis, v. g. incendij, vel inundationis, non requiritur necessitas extrema, sed sufficit, quod sit moralis.*
35 *In casibus in quibus vrget ius naturale, non est necessaria licentia superioris.*
36 *Qui in prædictis casibus intrat clausuram, finito negotio, tenetur statim exire.*
37 *Quid si per breue tempus curiositatis gratia detineatur ad videndas officinas.*
38 *Si per multum tempus, & ad malum finem detineatur, licet non incurrat censuras, peccat mortaliter.*

PONITVR CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

QVidam confessor monialium, qui habebat licentiam à suo Prælato superiore ipsarum monialium ad introeundum intra clausuram, ad administranda Sacramenta infirmis, cum quædam monialis esset graui morbo correpta, intrauit intra clausuram de licentia, & mandato Abbatissæ, deferendo in calice sacrato reliquiam cuiusdam sancti, per quem Deus faciebat plura miracula, ad ponendam illam super caput infirmæ existimans bona fide licentiam, quam habebat ad introeundum ad administranda Sacramenta monialibus infirmis extendi, etiam ad hunc casum, & postquam intrauit Missam celebrauit, in quadam capella intra clausuram earundem monialium dubitans, an illi liceret hæc mora intra 1

clausuram, absque alia necessitate dictæ Missæ, quam deuotio monialium, putans tamen semper se intrasse licitè.

Quæritur ergo primo, An introeundo clausuram ad ponendam dictam reliquiam super infirmam absque alia licentia, quam illa, quam habebat ad introeundum ad administranda Sacramenta, & mandatum Abbatissæ, incurrerit censuras positas contra intrantes clausuram monialium absque licentia, & necessitate? Quæritur secundò, An dicendo Missam intra clausuram cum prædicta dubitatione peccauerit mortaliter, & si peccauit mortaliter, an etiam incurrerit prædictas censuras contra intrantes clausuram?

RESPONSIO AVTHORIS,

PRIMO QVÆSITO.

An Capellanus introeundo clausuram ad ponendam dictam reliquiam super infirmam absque alia licentia, quam illa, quam habebat ad introeundum ad administranda Sacramenta, & mandatum Abbatissæ, incurrerit censuras impositas contra intrantes clausuram, absque licentia, & necessitate.

2 RESpondi, quod si talis Sacerdos, quando intrauit ad ponendam reliquiam super monialem infirmam, existimauit se habere iustam causam, & quod licentia Prælati se extendebat ad hunc casum, etiamsi causa de facto non fuisset iusta, nec licentia dicta se extenderit ad hunc casum, vt de facto in meliori opinione non se extendit; non incurrisse pœnas impositas contra intrantes clausuram monialium. Ita Rodriq. *tom. 1. quæstionum regularium q. 46. art. 2.* Nauarrus, quem refert, & sequitur Portel *verbo clausura n. 78.* Villalobos, *tom. 2. tract. 35. def. 46. n. 6.* Et ratio est, quia Gregor. XIII. postulat, vt incurrantur dictæ censuræ ob præsumptionem, & dolum; sed hic Sacerdos, nec
3 habuit præsumptionem, vel dolum: sed bona fide intrauit, ergo non incurrit prædictas censuras.

Confirmatur primò: Quia iste Sacerdos intrauit in clausuram ex causa iusta, & de licentia prælati, qui illam præbere po-
4 terat; ergo non incurrit censuram aliquam. Consequentia est certa. Antecedens probatur. Et in primis, quod causa fuisset iusta, ita in terminis in simili casu docet Peyrinis, *ad Constitut. Pij V pag 265 num 3. in medio.* citans alios. Et quod intrauerit
5 de licentia prælati potentis dare talem licentiam probatur,
6 quia intrauit de licentia Abbatissæ, quæ absolutè potest concedere licentiam ad introeundum clausuram in casibus licitis, & necessarijs, vt docet Nauarrus *in summa cap. 28. additione 2. ad num. 143. cap. 25.* quem refert, & non impugnat Sanchez *in decalogum lib. 6. c. 16. num. 21.* Immò videtur concedere hanc sententiam Nauarri esse probabilem, siquidem *n. 37.* ait, quod adhuc sub iudice est, an Abbatissa iure ordinario possit concedere talem licentiam.

7 Dato tamen, vt certum existimo, Abbatissam non posse dare talem licentiam iure ordinario, attamen in casu manifestæ
8 necessitatis, vt est hic, non est necessaria specialis licentia prælati superioris, neque in scriptis, neque in voce, vt ex multis iuribus, & Doctoribus probat Lhamas *in sua methodo curationis in appendice, quam posuit in fine, §. 6 Paulo post principium,* quem sequitur Fr. Ioannes à Cruce, *lib. 1. de statu relig. c. 5. dub. 2. conclusione 3. notabili 3.* Barbosa *de potestate Episcopi allegat. 102 num 57.* & in remissionibus ad Trident. *cap. 3. circa finem,* quidquid in contrarium dicat Sanchez *in Decalogum lib. 6. cap 16 num. 327.* Palaus *tom. 3 d. 4. par. 16. §. 2. n. 27.* Ergo cum iste Sacerdos introisset, clausuram, causa iusta, & necessitate manifesta, siquidem, vt talem reputat hanc Peyrinis cum alijs, vt supra diximus, & introisset de licentia Abbatissæ, quæ in opinione Nauarri illam concedere poterat, benè sequitur, quod nullam incurrit censuram. Aduertere tamen oportet hanc opinionem Nauarri, quamuis post factum aliquo modo possit sequi ad aliquem à censuris excusandum, non tamen ante factum, quia omnes DD improbant hanc opinionem, & videtur non esse in vsu, & ita non consulo, vt illa quis vtatur, imò potius illam reijcio, non obstante authoritate Nauarri.

RESPONSIO AVTHORIS.

SECVNDO QVÆSITO.

An dicendo Missam intra clausuram cum prædicta dubitatione peccauerit mortaliter, & incurrerit dictas censuras?

RESpondi, non solum potuisse dictum sacerdotem intra clausuram immorari ad celebrandum dictam Missam absque eo quod incurrerit prædictas censuras; Sed addo, quod etiamsi postquam clausuram intrauit, dubitauerit, an licitè introierit, vel non, si de facto certo non putauit se illicitè introijsse, etiamsi habuisset aliquam ignorantiam crassam, & supinam in deponendo tale dubium, non incurrit aliquam censuram, quamuis si de facto habuit talem ignorantiam, peccauit morta-
liter; non statim exeundo, sed potius immorando, vt de facto 10
peccauit, supposita tali ignorantia, siquidem operatus fuit cum conscientia erronea, & culpabili, vt docent communiter Doctores.

Quod tamen in tali casu prædictus Sacerdos censuras non incurrerit, etiam quando dubitauit, an licitè introijsset, vel non, etiamsi non statim exierit probatur. Quia dato, & non concesso, quod postquam hic Sacerdos bona fide intrauit, si ei cer-
to constaret, se illicitè introijsse, statim teneretur exire à 11
clausura sub pœna prædictarum censurarum, attamen si de facto talem certitudinem non habuit, etiamsi de facto dubium habuisset, & se detinuisset cum conscientia erronea, & ignorantia crassa, & supina, non incurrit tales censuras; Ita Suarez, *tom. 5. in 3. partem, d 25 sect. 29.* Caietanus, & alij, quos refert, & sequitur Sanchez *in Decalogum lib. 6 cap. 8. num. 43.* Nauarrus, Rodriq & Portel. quos refert, & sequitur Villalobos *2. p. tract. 25. def. 46. n. 6.* Bonacina *tract. de Clausura, tom. 1. q. 4. p. 7. num. 8.*

Ratio est, quia bullæ Pontificiæ in materia clausuræ, non anathematizant, nisi præsumentes, hoc est, intrantes clausuram mala fide; Ergo si aliquis introierit ignorantia, etiamsi sit crassa, & supina excusabitur à prædictis censuris, vt do-
cent communiter DD. apud Portel *in responsione casuum tom.* 12
2. casu 76. Sed sic est, quod operans in dubio, an faciat contra ali-
quod præceptum, operatur cum conscientia erronea, & igno- 13
rantia crassa, & supina, & non vt præsumens, vt docet Sanchez *in Decalogum lib. 6. cap. 8. numer. 44.* Ergo cum talis sacerdos postquam introiuit clausuram, solum dubitauerit, an rectè introijsset, vel non, non incurrit prædictas censuras, siquidem solum operatus fuit cum conscientia erronea, & ignorantia crassa, & supina, quæ licet eum non liberauit à peccato, quia tenebatur talem conscientiam deponere, & ignorantiam, liberauit ab incursu censurarum, eo quod non fuerit præsumens. Vide Sanctium, *loco cit.*

Et hinc euidenter infertur, hunc Sacerdotem in casu præsenti non incurrisse aliquam censuram, etiamsi censura fuisset imposita contra eos, qui absque causa detinerentur intra clausuram postquam licitè intrauerunt, vt plurimi volunt, quos refert, & sequitur Palaus *tom 3. tractat. de voto obedientiæ, d. 4 part. 10. §. 3. numer. 12.* Et ratio est, quia noster Sacerdos solum habuit dubium, an licitè posset detineri ad celebrandum Missam, absque eo, quod procederet contra bullas Apostolicas; sed sic est, quod dubium, an sit contra præceptum, vel non, non est sufficiens ad incurrendas censuras, in casu, quo præceptum postulet præsumptionem, vt manet probatum; Ergo cum in casu bullæ Pontificiæ postulent præsumptionem in intrante clausuram, & detinente intra illam, sequitur, quod etiamsi censuræ impositæ essent contra absque causa intra clausuram detinentes postquam licitè intrauerunt, non incurrerit noster sacerdos tales censuras.

Tum, quia iste Sacerdos, etiamsi voluntariè se detinuisset per
multum tempus absque causa intra clausuram, & etiamsi se de- 14
tinuisset cum praua intentione; v. grat. fornicandi cum aliqua moniali, non incurrit aliquam censuram, si de facto intrauit bona fide. Ita Sanchez *in Decalogum libro sexto, cap. decimosexto, numero sexagesimo nono,* & alij, quos refert Portel. *in responsione casuum tomo 2. casu 76. numer. 3.* Bariola, Naldus, quos refert, & non impugnat Diana *4. part. tractat. 4. resolut. 90.* Et ratio est, quia bullæ Pontificiæ solum anathe-
matizant eos, qui intrant illicitè, & non se detinentes intra 15
clausuram absque causa postquam licitè intrauerunt, quidquid in contrarium dicat Palaus, & alij *suprà* relati: Ergo cum talis Sacerdos licitè introiuerit, siquidem bona fide intrauit, etiamsi postquam intrauit dubitauerit, an posset detineri ad dicendum Missam, vel non, de facto non incurrit aliquam censuram, siquidem tali detentioni, de qua ille dubitabat, non erat imposita aliqua censura, vt manet probatum, & censura solum incurritur in casibus, in quibus imposita est, & non in casibus, in quibus quis ignoranter existimat esse impositam, si de facto imposita non est, vt docent communiter Doctores.

Et hinc colligi potest certa regula ad sciendas conditiones, quæ requiruntur, vt aliqua persona sæcularis licitè intret
clausuram monialium, & vt ibi possit immorari. In pri- 16
mis potest introire Confessor, & hic potest intro detine-
ri per omne tempus, quod necessarium fuerit ad admini- 17
strandа Sacramenta confessionis, & communionis, & extremæ-vnctionis infirmis. Ad assistendum eis in articulo mortis,
& ad confitendum, & dandum communionem infirmis, 18
quæ non possunt descendere ad cratem Ecclesiæ, quoties illæ postulauerint, & habuerint deuotionem communicandi, etiamsi non sit in diebus ordinarijs in quibus cœteræ moniales communicant, secluso speciali statuto alicuius religionis.
Ita Sanchez *in Decalogum, lib. 6. cap. 16. per totum innumeros referens.* Immò potest celebrare Missam intra clausu- 19
ram, vt commodius administret Eucharistiam infirmis.

Debet

Debet tamen, quando intrat ad administrandum hæc Sacramenta, aut res similes, intrare cum superpellicio, aut alba, & stola, & sociatus aliquo ministro. Potest etiam introire Sacerdos
20 ad deferendam reliquiam alicuius sancti, per quam Deus facit miracula alicui infirmæ. Ita Peyrines alios referens, *ad Const. Pij V. n.3.*

Secundò possunt prælati superiores introire in aliquibus casibus, quos refert Palaus, *tom.3.d.4.part.10.* §.3.*per totum*. Pos-
21 sunt etiam introire officiales ad reparandum aliquod opus con-
22 uentus, aut ad illud faciendum, vt fabri, & alij similes. Possunt etiam introire homines ad deferenda onera, vel res, quas
23 religiosæ non possunt deferre, vel ad aliquid ex clausura extrahendum. Immò addit Sanchez *suprà libro sexto, capit. decimosexto, num.4.* Bonac. *tom.1.tractatu de clausura, quæst.4.pars*
24 *9.4.num* 8. Portel *in responsione casuum, tom.2. casu 76. numer.2.* Quod si huiusmodi res magni ponderis eas detulerit aliqua persona grauis, & honorata, etiamsi hoc non habeat ex officio, sed solum eas deferat, vt per transennam videat conuentum, vel visitet aliquam monialem, non incurrere prædictas censuras. Et
25 idem dicendum est; si aliqua persona nobilis, siue vir, siue fœmina, sciret venam sanguinem emittendum aperire: Nam hæc posset etiam intrare ad aperiendum venam alicuius monialis infirmæ, etiamsi hoc non habeat ex officio, sed mera curiositate faciat, sed hoc cautè fiat, & raro.

26 Tertiò possunt introire hortulani ad plantandi arbores, scindendum terram, &c. Item si necessium fuerit quærere aliquod instrumentum in Archiuo conuentus, potest introire Syndicus,
27 vel procurator, vel qui habuerit curam rerum ipsarum monialium. Item possunt introire aliqui ad expellendum ex clausu-
28 ra delinquentes, qui illuc confugerunt. Possunt etiam introire Medici, & Chirurgi, ad curandas moniales infirmas, Barbi-
29 tonsores ad venam aperiendam, & personæ ad id necessariæ.
30 Potest etiam introire officialis ad scindendum, & aptandas vestes monialium. Ita Sanchez *supr* Et tandem possunt personæ
31 sæculares intrare clausuram, quoties necessitas iuris naturalis id pullulauerit, vt ad extinguendum ignem, ad extrahendas moniales ab inundatione, & in casibus similibus. Ita Rodriq. & alij, quos refert, & sequitur Villalobos *tom.2.tract.51.desf.46. num.11.*

32 Aduertendum tamen est, quod in omnibus his casibus, requiritur licentia Prælati in scriptis, si commodè potest haberi; si tamen fuerit periculum in mora, potest quis optimè introire,
33 etiamsi talis non detur licentia prælati in scriptis, neque in voce, specialiter quoties inopinatè successerit aliqua ex prædictis necessitatibus, aut alia similis, & non possit dari recursus ad prælatum absque periculo in mora, nam tunc sufficit sola licentia Abbatissæ, vt docent communiter DD. quos refert, & sequitur Sanchez *sup.* Secundò aduerte, quod quando dico posse sæculares intrare clausuram in casu vrgentis necessitatis, vt inunda-
34 tionis, vel incendij, non est necesse, quod hæc causa sit extrema, vel vrgentissima, sed sufficit, quod sit moralis, & tunc erit moralis, quando id, quod est faciendum, sit conuentui necessarium, vel alicui religiosæ, & non potest commodè, vel decenter fieri ab ipsis monialibus absque eo, quod intret aliquis sæcularis; secus dicendum est, si talis res potest fieri commodè à monialibus. Ita cum multis Peyrines, *ad constit.6.Pij V.fol. 165.num.3.* Rodriquez *tom.1.quæstionum regularium, quæst.46. art.4.* Sanchez *in decalogum, capit.16.* Bonacina, Villalobos, *vbi suprà*, & alij communiter, qui etiam aduertunt, quod in
35 casibus, in quibus obligat ius naturale, non est necessaria licentia superiorum, nam in his casibus non obligant leges clausuræ, videatur Villalobos.

36 Tandem aduerte, quod qui in his casibus introiuit clausuram, finito negotio, ad quod introiuit, tenetur statim exire à clausura. Ita communiter DD. sed hoc non ita strictè intelligendum est, quod qualiscunque mora sit sufficiens ad peccatum mortale; vnde etiamsi quis ex curiositate detineretur ad videndas officinas, vel alias res conuentus, non incurrit præ-
37 dictas censuras, nec peccat mortaliter, aut venialiter. Ita Peyrines, & Palaus, *suprà*. Sanchez *in Decalogum, lib.6.cap.16.n. 69.* Qui addit ibi, Naldo, & Barbosa, quos refert Diana *part.4. resol.90.* Quod etiamsi talis homo per multum tempus detine-
38 retur intra clausuram, non solum bona fide, sed ex mala intentione, verb.grat. luxuriandi cum aliqua Moniali, non incurris prædictas censuras, non obstante, quod peccauerit mortaliter, tum in notabili mora absque necessitate, quam in malo fine, quem habuit, vt ait Portel, *in responsione casuum, tomo 2. casu 76.* Et ratio est, quia censuræ non sunt impositæ contra immorantes absque causa intra clausuram, sed contra illicitè intrantes in clausuram: ergo cum hic intrauerit licitè, vt supponimus, sequitur, quod censuras non incurrerit, etiamsi per multum tempus ibi detentus fuisset absque causa, & etiam praua intentione faciendi ibi aliquod malum.

CONSVLTVM XLIV.

De validitate cuiusdam Electionis cuiusdam conuentus regularis.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Nostrum definitorium generale habet iurisdictionem, & potestatem limitatam ad solos illos casus, qui illi sunt expressi in nostris constitutionibus.*
3 *Omnes electiones in nostra religione competunt capitulo generali.*
4 *Electiones intermediæ competunt nostro definitorio generali.*
5 *Definitores in suis congregationibus faciunt electiones eorum officiorum, quæ eo tempore fuerint vacua.*
6 *Ecclesiæ, quæ vacant dicuntur Romæ vacare.*
7 *Lex capituli octaui nostrarum constitutionum, quam potestatem det in aliquorum opinione definitorio ad electiones.*
8 *Quomodo intelligant aliqui hanc legem.*
9 *Actus agentium, quando non faciunt, quod intendunt, faciunt, quod possunt.*
10 *Definitorium potest ponere Vicarios in nouis fundationibus.*
11 *Definitorium generale non potest dispensare in legibus gubernij.*
12 *Prouincialis an possit sine causa auferre Vicarium, quem posuit in vna fundatione.*
13 *Proponitur punctum controuersiæ in hoc consulto.*
14 *Vbi casus legis est, nulla dubitatio, aut dispositio cadit.*
15 *Vbi constat de mente disponentis expressa, vel præsumpta, verborum qualitas non attenditur.*
16 *Quid per officia intermedia in nostra constitutione intelligatur.*
17 *Dictio, siue, quid importet.*
18 *Definitorio generali competit electio noui conuentus, si occurrat eius electio extra capitulum generale.*
19 *Omnes electiones ad capitulum generale spectant.*
20 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
21 *Consuetudo generalis vnius religionis debet comprehendere omnes Ecclesias eiusdem religionis, vbi non est talis consuetudo.*
22 *Quando datur eadem ratio, consuetudo vnius Ecclesiæ, extenditur ad alias.*
23 *Vt Ecclesia sit in consuetudine recipiendi decimas de noualibus, non est necesse, quod ex hoc campo numero semel iam illas receperit, sed sufficit, quod detur consuetudo recipiendi illas, ex alijs noualibus.*
24 *Vt dicatur Ecclesiam esse in possessione recipiendi decimas personales à Petro, sufficit quod Petrus habitet in parochia, vbi est talis consuetudo recipiendi decimas personales.*
25 *Præscriptio realis causata à iure, extenditur ad omnes illos, aduersus quos præscriptum non fuit.*
26 *Definitorium potest eligere primum Vicarium vnius conuentus de nouo fundati*
27 *Vbi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus.*
28 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
29 *Verba generalia statutorum, secundùm ius commune debent intelligi.*
30 *Concessum censetur, quidquid expressè non inuenitur prohibitum.*
31 *Confirmatio omnium electionum, excepta Patris nostris generalis, competit definitorio generali.*
32 *Electio primi prioris pro nouo conuentu committitur expressè à lege nostro definitorio*
33 *Vt capitulum generale dicatur solere efficere electionem prioris pro vno conuentu de nouo fundato sufficit, quod sit in possessione faciendi tales electiones pro alijs conuentibus de nouo fundatis.*
34 *Vt dicatur verus conuentus non requiritur, quod habitatio sit propria, sufficit quod habeat alia requisita ad conuentum.*
35 *Officium manuale potest auferri sine causa ab eo, qui illum dedit.*
36 *Priuatus voce passiua, non potest eligi in vicarium, vel præsidentem alicuius conuentus.*
37 *Multa dicit passio, quæ mens ab ea expers exhorret.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

IN nostra religione Carmelitana excalceata, facta fuit electio definitorio huius Prouinciæ, quod habet ex concessione Apostolica eandem iurisdictionem ac definitorium generale, in primum Priorem vnius conuentus de nouo fundati. 1

Quæritur an talis electio fuerit valida?

RESPONSIO AVTHORIS.

CVm nullum sit delirium, quod non habeat sectatorem, quidam religiosus insignis authoritatis eiusdem Pro-

uinciæ huiusmodi difficultates, absque vllo strepitu iudiciali proposuit, quibus suo videri probabat talem electionem fuisse nullam; quæ cum ad futurum possint aliquando deseruire, non grauabor scribere.

2 Dicebat igitur primò, talem electionem fuisse nullam, siquidem nostrum definitorium generale habet iurisdictionem, & potestatem limitatam ad solos casus, qui illi sunt expressi in nostris constitutionibus, vt constat *ex 3. part. nostrarum constitutionum capit. 8 num. 24.* Sed sic est, quod iste casus non est illi expressus in lege; ergo non poterat definitorium talem Priorem eligere. Maior est certa, minor verò probatur, quia lex solum dat potestatem definitorio ad faciendum electiones intermedias, quæ sunt electiones officiorum, quæ fuerunt factæ in capitulo generali, quæ vacarunt in medio triennij per mortem, aut renunciationem prælatorum electorum; sed hæc electio non fuit officij, quod vocasset intra triennium; ergo non competit definitorio.

Confirmatur primò: quia omnes electiones competunt capi-
3 tulo generali, *3. p. c. 2. n. 1.* & solum electiones intermediæ, si vacauerint aliqua officia committit lex definitorio, vt patet *ex 3. part. nostrarum constitutionum c. 18 num. 20.* Ergo si non fuerint
4 officia vacantia, non habet definitorium potestatem eligendi; sed sic est, quod hoc officium non vacauit, sed fuit de nouo creatum; ergo electio illius non definitorio, sed soli capitulo generali pertinebat.

5 Confirmatur 2. *ex cap. 8. num. 2. eiusdem tertia partis nostrarum constitutionum*, vbi dicitur, quod definitores in suis Congregationibus faciant electiones officiorum, quæ eo tempore fuerint vacantia; sed sic est, quod hæc fuere officia, quæ fuerunt electa in capitulo generali, quæ ob aliquam causam vacarunt; ergo hæc potestas definitorij non potest extendi ad officia, quæ nunquam habuerunt prælatum, nec vacarunt; sed sic est, quod hoc officium fuit creatum de nouo; Ergo ad hunc casum non se extendit potestas definitorij generalis.

Cofirmatur 3. quia quando nostra lex, *3 part. cap. 8 num. 20.*
6 dicit, posse definitorium eligere officia occurrentia, intelligitur vacantia, quod probatur ex beneficijs, quæ quando vacant, dicimus tot Ecclesiæ Romæ occurrunt; Ergo cum hoc officium non vacauerit, non potest dici occurrens; & sic lex tertiæ partis nostrarum constitutionum, *cap 8. num. 20* debet explicari cum lege, *capit. 2. num. 15.* quæ solum loquitur de officijs vacantibus, hoc est, quæ habuerunt prælatos positos à capitulo generali, aliàs loqueretur legislator cum æquiuocatione contra proprietatem legis, siquidem, *in cap. 2. n. 15. & c. 8. num. 2.* loquitur solum de electionibus officiorum vacantium, & *in c. 8. n 20.* volunt, quod loquatur de omnibus officijs, quod esset equiuocatio.

Confirmatur 4. quia lex *capituli 8. nostrarum constitutionum, n.*
7 *2.* nec dat, nec potest dare maiorem potestatem ad faciendas electiones definitorio illa, quam dat lex antecedens *capituli 2. num 2.* Sed sic est, quod hæc solum dat potestatem ad officia vacantia. hoc est, quæ vacarunt post capitulum generale; ergo lex *capituli 8. num. 20.* solum ad has electiones officiorum vacantium dat potestatem. Minor probatur *ex lege capituli 2. n. 2.* quę solùm ad electionem officiorum vacantium dat potestatem definitorio: ergo cum non exprimat in alia parte alia officia, de his debet intelligi lex *capituli 8. n. 2.*

Nec potest dici, quod lex *capituli 8. numer. 2.* loquitur solum de congregationibus definitorij præfixis, & non de voluntarijs, & quod in his poterunt eligi alia officia de nouo creata virtute legis *capituli 8 numer. 20.* Nam huic obiectioni respondetur quod lex *capituli 8. num. 2.* loquitur vniuersaliter de omni-
8 bus Congregationibus, cum sola hac differentia, quod in præfixis, tenetur definitorium eligere officia vacantia, sed non in voluntarijs.

Secundò probatur: quia lex *capituli 8. num 20.* ait, quod dat potestatem ad electionem omnium officiorum ordinis, quæ secundùm nostras constitutiones solent fieri in capitulo generali: sed sic est, quod hæc lex solùm loquitur de officijs vacantibus; ergo non est extendenda ad officia de nouo creata. Minor probatur, quia sola officia vacantia sunt, quæ solent eligi in capitulo generali; siquidem quod nunquam factum fuit, non potest dici solere fieri, sed solùm illud, quod in capitulo generali semel, ad minus fuit factum, vt probat Cabedo *de pot. Reg. c. 6.* Caldas, *cons. 12.* Couar. *practicarum, c. 14. n. 12.*

Nec obstat si dicant, quod si illa electio non valuit, quatenus fuit electio prioratus, voluisse quatenus fuit electio Vica-
9 riatus, ex illa regula iuris, actus agentium, quando non faciunt, quod intendunt, faciunt tamen, quod possunt. Et definitorium potest ponere vicarios in fundationibus, ergo electio, etsi non fuisset valida in officio prioris, esset valida in officio vicarij: & quod definitorium possit ponere Vicarium in fundationibus probatur, siquidem prouincialis potest illum ponere; ergo etiam definitorium, quod habet maiorem potestatem: Tum quia *in tertia part. nostrarum constitut. cap. 4. num. 3.* dicitur, quod post priores sedeant Vicarij electi à definitorio, dummodo sit Sacramentum in eorum Ecclesijs. Non obstat inquam, huic enim obiectioni respondetur, quod sicut definitorium non potest eligere Primum priorem, nec etiam potest eligere primum vicarium, eo quod habeat potestatem limitatam, vnde illa constitutio tertiæ partis *c. 4. n. 3.* loquitur de Vicarijs, qui semel iam fuere electi à capitulo generali.

Tertiò probatur ex lege secundæ partis nostrarum constitutionum, *cap 1. num 4.* vbi dicitur. Nec deinceps Religiosi in Monasterijs nouiter receptis commorentur, donec in 10
eis sit competens clausura, & habitatio pro quindecim saltem religiosis, præter fratres donatos, exceptis duobus, vel tribus fratribus, quibus ibidem pro directione ædificij liceat assistere; ergo ad ponendum pauciores religiosos, & priorem, requiritur dispensatio huius legis; sed hanc 11
non potest concedere definitorium generale, sed solum capitulum generale, siquidem est lex gubernij; ergo definitorium non potest eligere priorem, vel Vicarium huius fundationis, quia ad hoc requirebatur dispensatio huius legis, quia hæc fundatio est in domibus non proprijs, & in quibus non est construendus conuentus. Nec obstat si dicant hanc legem esse per contrarium vsum abrogatam, siquidem nulla ex nostris legibus est abrogata, vt constat *ex prologo nostræ constitutionis.*

Quartò tandem probatur, Quia Prouincialis non poterat auferre Vicarium, quem posuerat in hac fundatione, absque causa, & hæc probata, & ipso Vicario audito; sed sic est, quod hæc omnia omissa fuere: Ergo electio noui prioris, vel Vicarij, fuit omninò nulla.

Hæc sunt fundamenta, quæ quidam religiosus, non ignobilis 12
scientiæ, & authoritatis obtulit, contra electionem prædicti prioris factam à definitorio: sed meo videri nullius sunt roboris, aut momenti.

Pro quo notandum est, nobis hic non esse necesse mouere quæstionem super legem tertiæ partis nostrarum constitutio- 13
num, *capit. 8. numer. 2.* nec super legem tertiæ partis, *capit. 8. numero 20.* nec super legem tertiæ partis, *capit. 1. numero 15.* quæ loquuntur de electionibus vacantibus, & intermedijs, quid intelligatur per electiones vacantes, aut intermedias, siquidem omnes quæstiones, quæ super hoc moueri possunt, ad nihil prosunt, siquidem quærere ex- 14
plicationem legis, quando lex se ipsam explicat, est conterere tempus sine fructu. Tum quia vbi casus legis est, nulla dubitatio, aut dispositio cadit; *l. ille autem, §. cum in verbis delegatis 3. l. ancilla, Cod. de furt.* Cæphalus, *consil. 414. num. 70 column. 3.* Nauarrus, & alij, quos refert: & sequitur Vas Barbosa, *in axiomatibus iuris, litt. C. numer. 2.* & 15
vbicunque constat de mente disponentis expressa, vel præsumpta, verborum qualitas non attenditur, *l. 3. Cod. de liber præter. l. quoniam indignum, Cod. de testament.* Et verba clara non indigent interpretatione; *l. licet Imperator.* Tuscus, *tom. 7. litera V. conclus. 108.* Sed sic est, quod lex tertiæ partis, *capit. 8. numer. 20.* explicat, quid intelligatur per officia vacantia, & intermedia, ibi, Electiones inter- 16
medias, siue quæ extra capitulum generale occurrunt facere, & confirmare pro omnibus ordinis officijs, quæ in ipso capitulo generali fieri solent, iuxta nostras constitutiones, & in constitutionibus linguæ maternæ ait, *Azer electiones entremedias, esto las que ocorren fuera del capitulo general:* Ergo non est cur inquiramus, quæ sint officia vacantia, quæ intermedia, quæ continentur in capitulo primo tertiæ partis nostrarum constitutionum, vbi ait, à quo etiam electiones intermediæ per ipsum factæ confirmari debent, & *3. partis, cap. 2. n. 15.* Electiones intermediæ, si quæ officia in toto ordine vacauerint, & *3. partis, c. 8 n 1.* quando definitorium congregatur pro omnibus officijs ordinis, tam vacantibus personas idoneas eligat, & *tertia partis c. 8. n. 20.* Electiones intermedias, & ratio est.

Quia omnes has leges explicat legislator dicendo, quod per officia intermedia intelligit omnia officia, quæ occurrunt extra capitulum generale, quæ iuxta nostras constitutiones solent fieri in capitulo generali, sic enim habetur in constitutionibus linguæ maternæ liberorum. *Azer electiones intermedias, esto es, las que ocorrem fuera del capitulo general;* Et licet in constitutionibus latinis nouissimis confirmatis ab Alexandro VII. non ponatur illa explicatio, hoc 17
est, quæ correspondet clausulæ constitutionum linguæ maternæ, id non obstat, quia loco illius ponitur dictio, siue, & illa dictio, siue, idem explicat, ponitur enim declaratiuè, seu expositione, pro, id est, vt cum Bartolo, Tusco, Cenedo, & alijs notat Barbosa, *de dictionibus dictione 375. numer. 6.* Tum quia quando non significaret idem, non potest negari, quod sit noua iuris dispositio, & per illam nouam clausulam committit constitutio definitorio, non solum electiones intermedias, sed omnes, quæ extra capitulum generale occurrerint, dummodo secundum nostras constitutiones soleant fieri in capitulo generali, est enim illa dictio, siue, aliquando ampliatiua, vt cum Rota, & Farinacio, notauit Barbosa, *supra num. 4.* Quapropter solum nobis

bis agendum est de intelligentia huius legis, siquidem vel est declaratoria aliarum, vt diximus, vel noua lex, & ampliatio illarum, iuxta constitutiones latinas confirmatas ab Alexandro VII. anno 1658.

18 Dico igitur ratione huius legis, competere definitorio generali electionem primi prioris huius conuentus, quod sit euidenter probo. Lex disponit, quod ad definitorium pertineat electio officiorum intermediorum, seu omnium officiorum, quæ occurrerint extra capitulum generale, quæ secundùm nostras constitutiones solent fieri in capitulo generali; sed sic est, quod officium primi prioris iuxta nostras constitutiones solet fieri in capitulo generali: ergo electio eiusdem prioris, quando occurrerit extra capitulum generale, pertinet ad definitorium generale. Minor in qua est difficultas probatur, ex 3. *part. nostrarum constitutionum*, *cap. 2. numer. 1.*

19 vbi dicitur, omnes electiones ad totum capitulum generale spectabunt; & de facto multæ electiones primorum priorum factæ sunt in capitulo generali; ergo primus prior ad conuentum de nouo fundatum, iuxta nostras leges, solet fieri in capitulo generali, sic enim videmus legem præcipere, & consuetudinem declarare.

20 Nec obstat, si dicas; quod cum hæc sit prima electio illius prioris pro illo nouo conuentu, non solet electio talis prioris fieri in capitulo generali, & sic non competit definitorio, siquidem definitorio solùm competit electio illorum officiorum, quæ solent eligi in capitulo generali, & hoc officium non solet eligi in capitulo generali; siquidem nunquam fuit in eo electum. Non obstat inquam hæc obiectio, nam mutat suppositionem. Nam lex non postulat, quod officia, quorum electionem committit definitorio soleant eligi in capitulo generali, appellans consuetudinem super officia, sed solum postulat, quod iuxta legem soleat eligi tale officium in capitulo generali, ibi electiones intermedias, siue quæ extra capitulum generale occurrerunt facere, & confirmari, pro omnibus officijs, quæ in ipso capitulo generali fieri solent iuxta nostras constitutiones; sed sic est, quod iuxta nostras constitutiones officium primi prioris solet fieri in capitulo generali, siquidem consuetudo secundùm legem est illa, quæ conformatur cum eadem lege, & est executio, & obedientia ipsius legis, nec addit legi, nisi praxim, & obedientiam ipsius legis, vt cum Gratiano, Abbate, & alijs latè probat Layman *lib. 1. tract. 4 cap 24. nu. 3.* & sumitur ex pluribus locis, vt ex illo *Lucæ 2.* vt facerent secundum consuetudinem legis pro eo, vbi per consuetudinem secundum legem, intelligunt Doctores, exercitium, & obedientiam legis, & illius executionem.

Vnde talis consuetudo secundum legem, non postulat conditiones, quas postulat consuetudo præter legem, vel contra legem, nec est propriè consuetudo, vt cum Mancino, docet Barbosa *in collectaneis Doctorum, tom. 2. in additamentis in collectanea in decretum Gratiani, distinct. 1. cap. consuetudo 5. num. 2.* Et idem docent Doctores, *suprà* citati; Ergo non est necesse, quod talis prioratus fuisset iam semel electus, vt dicatur solere eligi iuxta nostras constitutiones; ergo quando lex dicit, quod committit definitorio electionem omnium officiorum, quæ iuxta nostras constitutiones solent fieri in capitulo generali, non vult dicere, quod committit definitorio electionem officiorum, quæ aliquando iam fuere electa in capitulo generali, sed solum vult dicere, quod committit definitorio electionem omnium officiorum, quæ de facto eligantur in capitulo generali; sed sic est, quod officium primi prioris de facto eligitur in capitulo generali; ergo si occurrerit extra capitulum generale, iuxta hanc legem, pertinet ad definitorium, siquidem electio officiorum, quæ occurrunt extra capitulum generale, pertineat ad nostrum definitorium iuxta nostras constitutiones.

Confirmatur primò: Quia dato, & non concesso, quod lex diceret, quod ad definitorium pertinebat electio officiorum, quæ solent fieri in capitulo generali, absque positione illius clausulæ, *secundùm nostras constitutiones*, adhuc dico, quod definitorium, poterat eligere primum priorem alicuius conuentus, quod sic probo Lex committit definitorio electionem officiorum, quæ solent eligi in capitulo generali; sed sic est, quod capitulum generale solet eligere primos priores conuentuum; ergo idem potest efficere definitorium generale; nec est necesse, quod officium particulare, quod eligendum est à definitorio, aliquando fuisset electum in capitulo generali, vt dicatur solere eligi à capitulo generali, sed sufficit, quod elegerit hoc officium multoties, & quod sit in possessione illud eligendi apud alios conuentus antiquiores, patet hæc vltima consequentia.

21 Nam consuetudo generalis vnius religionis, debet comprehendere omnes Ecclesias eiusdem religionis, in quibus non est talis consuetudo, nisi ibi fuerit aliqua specialis consuetudo, quæ opponatur generali, vt docet Aymon, *de antiquitate temporis 4. part. sect. 1. num. 57.* Caput aquem Rochus, *de consuetudine sect. 4. numer. 16. & 17. & 20.* & facit textus *cap. cum Ecclesia Vlterana adfin.* faciunt etiam tradita per Felyn. *in cap. auditis de præscriptis num. 19.* & cum alijs multis tenet Garzia, *de beneficijs part. 5. cap. 4. num. 93.* Et quando datur eadem 22
ratio, consuetudo vnius Ecclesiæ, extenditur ad alias, vnde si fundetur de nouo Academia, frui posset omnibus priuilegijs, quæ scholasticis conceduntur *in Authentica habita, Cod. ne filius*, vt cum Parisio, Iasone, Bartol. Menochio, tenet Rebellus, *lib. 1. de præludijs iustitiæ, quæst. 5. num. 14.* Sed sic est, quod capitulum generale est in possessione, & consuetudine eligendi ad conuentus de nouo fundatos primos priores; ergo talis consuetudo comprehendit omnes conuentus de nouo fundatos; ergo etiamsi numquam elegerit priorem huius determinati conuentus, potest dici de capitulo generali, quod habeat consuetudinem eligendi talem priorem, quia consuetudo, quam iam habet eligendi, extenditur ad hunc nouum conuentum.

Tum quia, vt quædam parochia dicatur esse in possessione, 23
& consuetudine recipiendi decimas de noualibus, non est necesse, quod de hoc campo numero, semel iam illas receperit, sed sufficit, quod detur in tali Ecclesia consuetudo recipiendi decimas de noualibus sitis in districtu parochiæ, vt tradit cum Rebuffo, & Guttierez, Barbosa, *de potestate Parochi part. 3. capit. 28. § 3. numer. 59.* & patet, *ex capit. cum contingat, & capit. quoniam de decimis*; Ergo eodem modo, vt dicatur, quod capitulum generale solet eligere officium primi prioris, non est necesse, quod iam semel elegisset hunc numero priorem huius domus determinatæ, sed sufficit, quod elegerit alios primos priores aliorum conuentuum eiusdem religionis.

Confirmatur 2. quia vt dicatur, quod aliqua Ecclesia est 24
in possessione, & consuetudine recipiendi decimas personales à Petro, v. grat. non est necesse, quod aliquando ab eo recepisset decimas personales, sed sufficit, quod talis Petrus venisset ad locum, & parochiam vbi talis Ecclesia habet consuetudinem legitimè præscriptam recipiendi decimas personales, vt latè probat cum Bartolo, Barbosa *de potestate Parochi, part. 3. cap. 28. §. 2. numer. 62.* Ergo eodem modo, vt dicatur, quod capitulum generale habet consuetudinem eligendi primum priorem alicuius conuentus, non est necesse, quod eum iam elegisset, sed sufficit, quod talis conuentus fundetur in religione, in qua dictum capitulum est in possessione, & consuetudine legitimè præscripta eligendi primos Priores conuentuum de nouo fundatorum.

Et ratio est, quia illa præscriptio in tali loco est realis, & 25
præscriptio realis causata à iure extenditur ad omnes illos; aduersus quos præscriptum non fuit, siquidem tunc non dicitur præscriptio in vna persona, ad aliam extendi, sed in iam facta respectu generis, comprehendi speciem, quæ offertur, quamuis aduersus illam specificè præscriptum non sit, rectè cum Bartolo, explicat Barbosa *suprà numer. 62.* Sed sic est, quod capitulum generale habet consuetudinem eligendi primos priores, aut Vicarios conuentuum de nouo fundatorum in nostra religione; ergo quando lex concedit definitorio posse eligere officia, quæ solent eligi in capitulo generali, hæc commissio extenditur ad hoc officium primi prioris conuentus de nouo fundati, siquidem de eo verificatur; quod capitulum generale habet consuetudinem, & possessionem illud eligendi

Confirmatur 3. Quia dato, & non concesso, quod definito- 26
rium generale non posset eligere officium primi prioris huius conuentus, non potest negari, quod possit eligere officium primi vicarij; ergo quando prælatus electus à definitorio non esset prior, ad minus esset Vicarius; siquidem vt ait noster aduersarius, actus agentium, quando non faciunt, quod intendunt, faciunt quod possunt, & vtile per inutile non vitiatur. Antecedens probatur: quia nostra constitutio supponit, quod definitorium potest eligere Vicarios ad conuentus de nouo fundatos, quia loquendo de sede; quam debent habere tales Vicarij in capitulo Prouinciali dicit, quod Vicarij electi in definitorio, si in suis conuentibus fuerit iam Eucharistia, habeant sedem. & vocem post Priores; ergo definitorium potest facere Vicarios, antequam sit Eucharistia in Ecclesijs suorum conuentuum, siquidem illa verba, dummodo sit Eucharistia in illorum Ecclesijs, supponit posse esse conuentus cum Eucharistia, & sine illa, & in vtrisque posse esse vicarios electos à definitorio, nam exceptio firmat regulam in contrarium, vt est commune iuris proloquium; ergo definitorium potest efficere primum Vicarium alicuius conuentus.

Patet consequentia: Quia vbi lex non distinguit, nec nos 27
distinguere debemus, vt ex vulgaribus iuribus probat Barbosa, *in axiomatibus iuris, axioma. 136. num. 4.* Et lex generaliter loquens, generaliter est intelligenda, vt ex pluribus probat idem Barbosa, *ibi. numer. 1.* Quod procedit etiamsi sit maior ratio in vno, quam in alio, nam si lex voluisset, expressisset, *l. vnica §. sin autem ad deficientis, Cod. de caduc. tollend.* & ex alijs iuribus comprobat Barbosa, *ibi numer. 5.* Sed sic est, quod

nec in hoc loco lex facit distinctionem primi, aut secundi Vicarij, nec quando committit potestatem definitorio, sed solum dicit, quod poterit efficere omnes prælatos, quorum electio occurrerit extra capitulum generale, quæ iuxta nostras constitutiones solet fieri in capitulo generali: ergo non debemus restringere talem legem, siquidem non est maior ratio, vt possit eligere secundùm Vicarium, potius quam primum.

28 Nec obstat si dicas, quod hoc non est expressum in lege, & nostra constitutio 3. *part. cap. 8. num. 24.* præcipit, quod definitorium aliud numquam negotium, vel causam ad se aduocare possit, extra ea, quæ in nostris constitutionibus expressè ei committuntur. Non obstat inquam, respondeo namque, quod eo ipso, quod lex expressè facit confirmatorem omnium electionum definitorium generale, necessariò illi concessit omne illud, quod de iure pertinet ad talem confirmatorem; con-
29 cesso namque vno, concessum dicitur omne, quod ad illud requiritur, *l. 2. de iurisdict. omni iudic. capit. præterea de offic. delegat.* & cum multis tenet Vas Barbosa *litt. C. num. 98. & littera N, nu. 14.* & verba generalia statutorum secundùm ius commune debent intelligi, *iuxta l. 1. ff. quod autem D. aleator. l. in fraudem*, & cum Garzia, Girondo, tenet Vas Barbosa, *li-*
30 *tera V. num. 72.* sed sic est, quod lex absolutè committit officium confirmatoris omnium electionum definitorio generali, excepta electione Patris nostri Generalis, vt patet *ex 3. part. nostrarum constitutionum capit. 10. num. 6. & 13.* ibi Præses cum definitorio illas confirmabit; Ergo etiam illi concedit posse eligere in casibus, in quibus secundum ius, hoc competit
31 confirmatori; concessum namque dicitur quidquid expressè prohibitum non inuenitur, *l. necnon §. quod eius*, & cum alijs Vas Barbosa *litt. C. num. 99.* Atqui confirmatio huius primi Vicarij pertinebat ad definitorium secundùm ius nostrum 3. *part. capit. 1. numer. 18.* Ergo etiam electio huius prioris, vel vicarij, ad illud pertinebit in casu, quo non detur capitulum
32 generale, quod illum eligat; Atqui sumus in præsenti casu; ergo. Tum quia nostra constitutio expressè committit nostro definitorio omnes electiones officiorum occurrentium, quæ solent fieri in Capitulo generali; sed non solum electio secundi Vicarij solet fieri in capitulo generali, sed etiam primi Vicarij, vel prioris, vt supra probauimus; ergo hæc electio primi vicarij, vel prioris, expressè commissa est in lege prædicto definitorio generali.

Et ex his corruunt omnia fundamenta posita pro parte contraria, omnia enim illa claudicant in mala legum intelligentia. Concedimus enim ad primum, definitorium habere iurisdictionem limitatam ad casus sibi expressos in lege, iste tamen casus est illi expressus, *in lege cap. 8. nu. 20. nostrarum constitutionum*, in quo illi committit electiones intermedias, siue quæ extra capitulum generale occurrerint, quæ in ipso capitulo generali fieri solent iuxta nostras constitutiones, per quod euanescunt prima, secunda, & tertia, & quarta confirmatio, omnes enim eodem vitio laborant.

33 Ad secundum respondetur, quod vt verificetur, quod capitulum generale solet efficere hanc electionem, non est necesse, quod semel illam pro illo determinato conuentu fecisset, sed sufficit, quod sit in possessione tales primas electiones pro conuentibus de nouo fundatis faciendi, vt *supra*, ostendimus. Et eodem modo respondetur instantiæ; Ridiculum enim est dicere, definitorium posse eligere secundùm vicarium pro vno conuentu, non verò primum vicarium, vt *supra* diximus.

Ad tertium respondetur: Verùm quidem esse, quod secundùm *legem 2. partis nostræ constitutionis capit. 1. num. 4.* debere dari monasterium cum competenti clausura, & habitatione pro quindecim religiosis, præter fratres donatos, vt religiosi communiter ibi cum suo priore, vel vicario commorentur; id tamen totum factum fuit, nam conuentus habet Ecclesiam
34 cum D. Sacramento, & competentem clausuram, & habitationem pro plus quindecim religiosis, quod autem locus non fuisset adhuc proprius religionis, & quod mutandus sit ad alium districtum ad maiorem commoditatem religiosorum, vt de facto mutatus fuit id per accidens est, quotidie enim conuentus de vno territorio ad aliud commodius transferuntur, & lex non decernit, quod ædificium sit proprium, & perpetuò duraturum, sed solum, quod in eo sit competens clausura, & habitatio pro quindecim saltem religiosis præter fratres donatos, quos quidem habebat prædictus conuentus. Immò sanctissima M. noster Theresia sæpè sæpiùs plura monasteria fundauit in domibus conductis cum Priorissa, & alijs officialibus, vt constat ex libro suarum fundationum, quam si secuti fuerimus, non poterimus oberrare, nec aliquid contra nostras constitutiones, quas ipsa dictauit, & approbauit efficere.

35 Ad quartum respondetur, quod cum officium dicti præsidentis fuisset manuale, & ad nutum poterat Prouincialis licitè, & validè illum auferre, quando sibi visum fuisset, absque aliqua causa, quam quia ita sibi conueniens visum fuit. Ita Legismundus, & alij, quos refert, & sequitur Diana, 2. *part. de dubijs regularibus resolutio. 117.* Lezana *tom. 2. capit. 13. numer. 16.* Et dato, quod licitè ea absque causa non posset auferre, 36
de facto extabat causa ad eum auferendum, quia prædictus præses erat priuatus à definitorio voce passiua, & priuatus voce passiuâ non potest eligi in Vicarium, nec exercere tale officium, vt cum Sanctoro, & alijs dixi *in nostro Directorio Regularium, p. 3. tr. 4. d. 3. n. 164.*

Tum quia, si talis consultor dicit, quod talis conuentus non potest habere prælatum iuxta nostras constitutiones, Vicarius positus à Prouinciali non erat prælatus, nec habebat iurisdictionem ordinariam, sed solum erat merus præses iure antiquitatis, vel ad summum delegatus Prouincialis, qui poterat eum auferre quoties voluisset, suspendendo illi iurisdictionem delegatam, & sic nullam illi iniuriam fecit. Tum quia, si bonus iste religiosus dicit, quod non potest dari conuentus iuxta nostras leges, nisi sit competens clausura, & habitatio pro quindecim religiosis, sed solùm ibi posse assistere duos, vel tres fratres ad directionem ædificij, quod nos libenter admittimus; quomodo vult, quod sua præsidentia esset vera prælatia, & vicaria, à qua nisi ex culpa poterat auferri. Fateor multa licere passionem, quæ mens ab ea expers exhorret. 37

CONSVLTVM XLV.

De interdicto, an illud teneantur obseruare regulares, si illud non obseruat cathedralis, vel Parochialis loci?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Mendicantes non tenentur obseruare interdicta generalia, quando cathedralis, vel matrix, vel parochialis loci illius non obseruat.*
3 *In materia pœnali non est facienda extensio.*
4 *Nulla parochia potest dici parochialis loci, si ibi dentur aliæ parochia, vel cathedralis.*
5 *Nomine Ecclesiæ loci venit cathedralis.*
6 *Si in aliquo oppido dentur plures Ecclesiæ, & nulla sit matrix, nulla potest dici Ecclesia parochialis loci, sed ex loco.*
7 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
8 *Mendicantes non tenentur obseruare, nisi illa interdicta, quæ obseruat matrix, vel cathedralis, vel parochialis loci.*
9 *Referuntur plura exempla, in quibus regulares non obseruarunt interdicta, quia cathedralis ea non obseruabat.*
10 *Ponitur obiectio in contrarium, & soluitur.*
11 *Quid dicendum quando in pago non est, nisi vna Ecclesia, & interdicitur Ecclesia, non verò ambitum illius.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

IN Ecclesia Sanctorum in ciuitate Vlisiponensi positum fuit interdictum generale pro tota parochia, non fuit 1
tamen impositum in Cathedrali ipsius ciuitatis; & cum in prædicta parochia Sanctorum sint plures conuentus regularium.

Quæsitum fuit à me, An monasteria, quæ sunt intra parochiam generaliter interdictam, teneantur obseruare dictum interdictum generale?

RESPONSIO AVTHORIS.

REspondi negatiuè. Ratio est, quia vt dixi *in nostro dire-* 2
ctorio Regularium par. 1. tract. 2. d. 5. part. 1. num. 99. Mendicantes non solùm non tenentur obseruare interdicta specialia imposita ab ordinario, vel legato Apostolico absque speciali sedis Apostolicæ facultate, sed nec interdicta generalia, quando Cathedralis, vel matrix, aut parochialis loci illius non obseruat, vt patet ex *Clement. 1. de sentent. excomm.* Sed in nostro casu, cathedralis, vel matrix non obseruat interdictum; ergo nec regulares tenentur illud obseruare, etsi parochia in cuius ambitu sibi sunt illud obseruet. Patet consequentia, quia cum simus in materia pœnali, non est facienda extensio, iuxta *l. factum cuique, l in pœnalibus*, vbi Decius, & cum alijs Barbosa *in axiomati-* 3
bus iuris axiomate 181. num. 9. & tenet Pelizar. *tractat. 7. cap. 29. num. 85.*

Confirmatur. Quia *in dicta Clementina 1. de sentent excomm.* statuitur, quod religiosi teneantur seruare interdicta generalia, cum viderint obseruare Cathedralem, vel matricem, vel 4
parochialem loci, vbi nota, non dicere, cum viderint obseruare interdictum Ecclesiam parochialem, sed parochialem loci; Atqui nulla parochia potest dici Ecclesia parochialis loci, si in eodem loco aliæ dentur parochiæ, sed solum potest dici vna ex parochialibus loci, vt benè aduertit Sayrus, *lib. 3 de censuris cap. 33. numer. 46.* Rodriquez *tom. 2. quæst. 100. art. 3.* Pelizarius *tom. 2. tract. 7. c. 2. num. 185.* Et multò minus, si in eo-

in eodem loco detur Ecclesia Cathedralis, nam nomen Ecclesiæ
5 loci in singulari, & antonomasticè susceptum, venit Cathedralis, maximè in fauorabilibus, vt ex antiquo stylo curiæ probat cum multis decisio Rotæ anno 1630. *num.6.* quibus adde Barbosam *de canonic.capit.3.numer.9 Et de appellat. verb. iuris signific.appellat.*83.*numer.*7. & cum Fulgosio, Tusco, Rota, Villar. *in scholijs ad decreta Curia in C.* Lezana *in consilijs cap. 3. in Cathedralitate Ecclesia S. Maria do Pilar*; Ergo si in tali loco dantur aliæ parochiales; vel Cathedralis, vt in præsenti casu non obseruantes interdictum, Regulares, qui morantur in tali parochia interdicta, non tenentur tale interdictum obseruare, & ita tenent Couarruuias *in capit. alma mater 2 part.capit.*11. Syluester *verbo interdictum quæstion.* 3. Plouius *tractatu de interdicto in principio numer.*2. Glossa *ad dictam Clementinam, verbo matrix ad finem*, Nauarr. *manuali capit.* 27.*numer.*146. Auila *de censuris part.*5.*dub.*3. *conclus.* 2. Toletus *in summa lib.*1.*capit.*39. *numer.*15. Azor, *tom.*1.*lib.*22. *capit.* 1.§.18. Bonacina *de censuris in particulari d* 2.*quæstione* 8. *part.*24.*num.*7. Tamburinus *de iure Abbatum tom* 2.*d* 26.*quæst.* 3.§.*præterea*, Ego ipse *in nostro Directorio Regularium, part.* 1. *tract.*2.*d.*2.*num.*110. & cum alijs multis admodum R.P.N.Magister Ioannes de Sylueira Carmelita regularis Obseruantiæ, vir nostræ ætatis celeberrimus, & totius Carmelitanæ familiæ decus, & ornamentum, cuius sapientiam totus veneratur orbis, cuncti anhelant, plures inuident, non pauci imitantur, sed nemo æquiparat, in suo doctissimo manuscripto de hac re vtinam lucem videret, sicut & alia opera moralia, quibus equidem non minus orbem illustraret, ac alijs, quibus concionatores ornat, docet, & illustrat; faxit Deus, ac votis meis eueniat opus.

Et idem dicendum est, si in aliquo oppido dentur multæ parochiæ æquè principales, & nulla illarum sit matrix; nam si in aliquibus illarum seruetur interdictum, in aliquibus verò non, tunc regulares non tenentur tale interdictum obseruare, esto parochialis intra cuius ambitum viuunt. & extat monasterium, seruet interdictum; quia sic non est verum dicere, parochialem illius loci seruare interdictum, sed aliquam parochialem loci seruare, aliquam verò non, cum tamen ad hoc, vt regulares iuxta dictam Clementinam teneantur seruare interdictum requiratur, quod Ecclesia parochialis loci illud seruet. Secus dicendum est, si omnes parochiæ illius loci, vel oppidi, seruent interdictum; nam tunc verum esset dicere, parochialem loci seruare interdictum, cum omnes oppidi parochiæ illud seruent, vt benè cum Toleto, Sayro, & alijs communiter aduertit Pelizarius *tract.* 7.*c.*2.*num.* 185. Ego ipse *in nostro Directorio Regularium p.*1 *tract.* 2.*num.*97. Tamburinus, *tom.*2.*d* 1.*q.* 3.*n.* 3.

7 Nec obstat, si cum Sayro *d.*22.*sect.*2 *numer.*9. Alterio, *d.*1. *de interdicto capit.* 4. *dub.*2. & alijs dicas, Clementinam excipere interdictum generale ab Ecclesia parochiali seruatum; sed quando ponitur interdictum, non solum in Ecclesia parochiali, sed in eius ambitu, & districtu, tale interdictum est generale: ergo conuentus in tali districtu parochiæ tenetur tale interdictum seruare; Non obstat inquam, Respondetur namque distinguendo maiorem, Clementina excipit interdictum generale obseruatum à parochia distinguo, interdictum simpliciter generale, concedo, interdictum secundum quid, nego. Vel secundò respondetur; excipit interdictum generale obseruatum à Cathedrali, vel matrice, vel parochiali loci, concedo, obseruatum ab vna ex parochialibus loci, nego; Deinde distinguo minorem, sed quando ponitur interdictum in parochia, & eius districtu est generale, distinguo, est generale simpliciter, & quale postulat clementina, nego, est generale secundum quid, concedo; deinde negatur consequentia.

8 Quorum omnium ratio est, quia mendicantes non tenentur seruare quælibet generalia interdicta, sed illa tantùm, quæ obseruat Cathedralis, matrix, vel parochialis loci, vt patet Clementina *suprà citata*; sed quando in vno oppido dantur plures Ecclesiæ simul cum Cathedrali, vel sine illa, parochialis loci non dicitur vna ex illis, sed solum illa dicitur parochialis loci, quæ est vnica in pago, oppido, vel ciuitate: ergo licet vna ex parochialibus loci cum suo districtu sit interdicta, regulares ibi morantes non tenentur seruare interdictum.

9 Et hac ratione non obseruantur in hac Ciuitate Vlisiponensi à Regularibus quæcunque interdicta obseruata à Parochialibus huius ciuitatis, dum non interdicitur Cathedralis Vlisiponensis, vt fecerunt Patres Societatis Iesu anno Domini 1658. Patres Societatis Iesu anno 1659. Et eodem anno idem fecerunt Patres Dominicani, Et anno 1656. Patres diuinæ prouidentiæ, & anno 1658. Patres Carmelitæ antiquæ obseruantiæ, & Nostrates excalceati anno 1661. Immò cum tota hæc Vlisiponensis ciuitas esse interdicta, & solum Cathedralis fuisset exclusa à nuncio Apostolico Hermaneto anno 1639. Patres Dominicani nunquam tale interdictum voluere obseruare iuxta prædictam Clementinam, & hoc in oculis ipsorum prælatorum, & totius huius magnæ, & inclytæ ciuitatis Vlisiponensis, in quo sapientissimè iuxta hanc sententiam opinati sunt. Vnde reijciendi sunt aliqui regulares minus docti, qui opinionem paucorum Doctorum freti, obseruant interdicta, quæ obseruantur ab aliquibus parochialibus, etiamsi matrix, vel Cathedralis non obseruet.

Nec obstat Tridentinum *sess.* 25. *cap.* 12. *de regularibus*, vbi 10
ait, interdicta, ne dum à sede Apostolica, sed ab ordinarijs promulgata, mandante Episcopo, à regularibus in eorum Ecclesijs publicentur, atque obseruentur. Respondetur namque Tridentinum ibi non derogasse priuilegia regularium, vt cum Miranda, Henriquez, Sayro, Sorbo, Peregrino, Crus, Peyrino, docet Pelizar. *tract.*8. *cap.* 5. *num.*97. Ac per consequens adhuc priuilegia prædicta regularium persistere. Vel secundò respondeo, concilium loqui de interdicto generali, de quo loquitur Clementina I. *de sent.excom.* & iuxta illam, nam cum Trid. specialiter non derogauerit dictam Clementinam, adhuc voluit esse in suo robore, siquidem ius commune non censetur reuocatum, nisi de eo fiat specifica mentio, vt cum multis docet Suar. *de legibus lib.*8.*c.*38. *n.*10.

Vnde iuxta Tridentinum, solum tenentur regulares obseruare interdictum generale, quod obseruatur à Cathedrali, vel matrice, vel parochiali loci, in quo dantur aliæ parochiæ: secus si interdictum fuerit speciale, vt si Cathedralis, vel matrix specialiter interdicatur; nam tunc si interdictum non fuerit generale, sed aliæ parochiæ eiusdem ciuitatis, vel oppidi non fuerint generaliter interdictæ, mendicantes, & cum eis communicantes, non tenentur tale interdictum obseruare, etsi cathedralis, vel matrix illud obseruet, vt rectè aduertit Pelizarius *tract.*8.*cap.*3.*nu.*97. Et idem dicendum est, quando non est in pago, nisi vna parochia, & interdicitur Ecclesia, non verò districtus parochiæ, vt cum alijs dixi *in nostro Directorio Regularium p.*2. *tract.*3. *d.*6. *nu.* 1019. quæ omnia semper in mente retinenda sunt pro praxi.

CONSVLTVM XLVI.

De quodam contractu societatis, & speciali quadam circumstantia, quę in eo accidit.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Quando aliqui inierunt societatem, miscentes quilibet suam partem frumenti in quodam cumulo, vt alibi asportetur, dominium illius cumuli pertinet ad illos, qui talem societatem inierunt.*
3 *Si aliquod frumentum ex tali cumulo naufragio, vel alio accidenti deperditum fuerit, amissio diuidenda est inter eos pro rata.*
4 *Si aliquis ex illis, qui inierunt societatem extraxit aliquam partem illius frumenti ex naufragio, vel incendio, tenetur illud deponere in manu fideli, vt inter omnes diuidatur, deductis expensis.*
5 *Socij debent æqualiter participare lucrum, & damnum.*
6 *Res, quæ est pro derelicto est primi occupantis.*
7 *Fures, qui aliquam partem illius frumenti furati sunt, si illam restituant, debet diuidi inter socios.*
8 *Vnus ex creditoribus non potest petere monitorium à Prælato, dicendo à se furatum tantum frumentum fuisse, quod sibi restituatur.*
9 *Potest illud petere, tanquam vnius ex creditoribus, vt restituatur in manu fideli, vt inter socios diuidatur.*
10 *Qui rem miscuit cum re alterius, jam non habet dominium super certam partem mixti, sed pro tanta parte illius indeterminata.*
11 *Censura debet esse de re certa, & determinata, vt possit obligare.*
12 *Ad hoc, vt detur actio in rem, requiritur res determinata.*
13 *Censura prolata de re incerta non valet.*
14 *Valet, si postuletur ab vno ex creditoribus pro toto cumulo ablato, vt si restituatur inter omnes diuidatur.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

Petrus simul cum alijs nouem personis deposuere decem millia modiorum in quodam nauigio, vt Vlisiponem deportaretur, & ibi venderetur, & ad maiorem commoditatem de communi consensu omne triticum miscuere in ipso nauigio, & omne illud, in quodam aceruo congregarunt. Accidit autem, quod nauigium impetu procellarum deductum, naufragium fecit, & magno vndarum impetu ad littora maris peruenit. Concurrit Petrus, & antequam nauigium penitus submergeretur, ab eo extraxit magnam tritici quantitatem. nõ tamen abstulit mille modios, quos ipse in prędicto nauigio posuerat, quia aliæ multę personę similiter ad nauigium accurrentes, vnaquęq; abstulit, quod potuit, ita vt pęnè omne triticũ extraheretur. Petrus videns se nõ abstulisse totũm triticũ, quod nauigio imposuerat, petiuit à prælato quoddã monitoriũ 1

contra omnes illos,qui suum frumentum furati sunt;quo monitorio multæ ex illis personis, quæ triticum è dicto nauigio abstulerunt,illud prædicto Petro restituerunt,& ipse Petrus cum aliquibus compositionem fecit super prædicto tritico extracto, eis aliquam partem dimittendo iuxta quantitatem, quam ipse in prædicto nauigio reposuerat.

Quæritur primò,An Petrus licitè potuisset prędictum triticum,tam à nauigio extrahere sibi, quàm à prædictis personis restituentibus sibi accipere, vsque quo integraret quantitatem, quam in nauigio reposuerat. An verò prædictum triticum inter alios nouem socios teneatur diuidere pro rata. Secundò quæritur; An personæ, quæ prædictum triticum extraxere, non illud restituentes, incurrant prædictam excommunicationem.

RESPONSIO AVTHORIS.

PRIMO QVÆSITO.

An Petrus licitè potuisset prædictum triticum,tam è nauigio extrahere sibi, quàm à prædictis personis restituentibus sibi accipere, vsque quò integraret quantitatem, quàm in nauigio reposuerat,an verò prædictum triticum inter alios nouem socios teneatur diuidere pro rata?

1 AD intelligentiam huius casus suppono, huiusmodi personas,quæ prædictum triticum in nauigio reposuere, iniisse societatem, & de communi consensu omne triticum miscuisse in vno aceruo, vt maior tritici quantitas deportaretur, erant autem decem personæ,quarum vna quæque mille modios reposuit, & aceruus communis continebat decem millia modiorum. His suppositis

2 Dico primò: Dominium totius illius frumenti ad omnes illos decem homines pertinebat in communi, non quia quilibet habuisset dominium in toto aceruo decem millium modiorum,sed vnusquisque habebat dominium super mille modijs indeterminatis ex illo cumulo decem millium modiorum. Ita Lugo *de iustit.d.6.nu.*165. Decastillus *de iustit.tract.*10.*d.*3.*dub.*11.*n.*43. Tambur.*in decalogum tract.*3.*c.*3.*§.*4.*n.*11. & alij communiter Doctores.

3 Dico secundò, si ex prædicto naufragio aliquod triticum perditum fuit, amissio diuidenda est pro rata inter decem illos homines, qui prædictum triticum in nauigio imposuere, ita vt, quod si mille modij perditi sunt, vnusquisque centum modios minus habebit, quàm reposuit, ita Lugo, Decastillus, & Tamburinus *locis citatis*.

4 Dico 3. si aliquis ex decem illis creditoribus abstulit aliquod triticum è dicto nauigio, tenebatur illud deponere in quodam certo loco, & in manu personæ fidelis, & postquam omne illud fuisset congregatum, tenebatur illud diuidere inter omnes illos decem creditores, vnicuique pro rata deductis expensis,quę soluendę sunt,extrahendi frumentum ex naufragio. Quorum omnium ratio est, quia cum omne illud frumentum esset mixtum, non poterat Petrus separare suum triticum , siquidem quamcunque partem auferret, in ea simul ibat pars aliorum, & sicut de communi consensu facta fuit mixtio, ita de communi consensu, aut per beneficium iudicis, facienda erat diuisio, & cum omnes intrauerunt æqualiter ad cumulum , omnes debebant

5 æqualiter participare lucrum,vel damnum, quod in illo cumulo accideret, & non quidam auferre totam suam integram partem, & alter nullam partem recipere, verum quidem est, quod illi,qui frumentum è naufragio eripuit,soluendæ sunt expensę, quas fecit in illa extractione; Et ratio quia est,vel illud frumentum erat pro derelicto, vel non, si iam erat pro derelicto,erat

6 primi occupantis, etsi non erat pro derelicto , vt de facto non erat, vt cum multis probat Trullenc.*in Decalogum,lib.*7.*c.*2.*du.*9.*n.* 1. *&* 2. vbicumque extat, domino extat; ergo deductis expensis, restituendum est domino suo.

7 Vnde si fortè successit , quod aliqui fures furati sint aliquam partem ipsius frumenti,si eam restituerint, debet simul coniungi,& diuidi pro rata inter creditores,vel ex communi consensu, vel beneficio iudicis, & furi soluendæ sunt expensæ, quas fecit in extrahendo tali frumento è naufragio, si fortè tale frumentum esset periturum,si latro illud non abstulisset; secus si essent personæ, qui eum vellent auferre expensis creditorum, & latro illud furatum fuit à dominis suis,nam tunc sibi imputabitur labor,quem habuit,siquidem illum habuit absque vlla necessitate, siquidem erant aliæ personæ, quæ tale frumentum auferebant. Ita expressè Lugo *sup.n.*173. Tambur. *sup. n.* 16.

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO.

An personæ, quæ prædictum triticum extraxere, non illud restituentes, incurrant prædictam Excommunicationem?

PRo responsione huius quæsiti suppono duobus modis potuisse Petrum postulare illud monitorium; primò dicendo, à se furatos fuisse ducentos, vel trecentos modios frumenti ex nauigio,vbi eos constituerat, quapropter postulabat, vt iudex præciperet sub pœna excommunicationis, quod ei fuissent restituti à personis , quæ illud furto abstulerunt. Secundò modò poterat officium iudicis implorare dicendo, se cum alijs nouem personis reposuisse in naui decem millia modiorum tritici,& quod furati sunt ex eo mille modij , quapropter ille, tanquam vnus ex creditoribus postulabat,vt pręciperet sub excommunicatione, vt qui tale frumentum furatus fuit, illud statim restitueret, in manu cuiusdam depositarij, aut parochi, vt inde pro rata distribueretur creditoribus.

His suppositis dico: Quod Petrus non poterat petere prædictum monitorium primo modo,nec compositionem facere cum personis restituentibus prædictum frumentum, nec sibi soli recipere illud. Et ratio est, quia eo ipso, quod Petrus reposuit in naui suum frumentum mixtum cum frumento aliarum nouem personarum , non habebat iam dominium super certa parte illius frumenti , sed dominium omnibus illis decem personis erat commune ; cuilibet pro decima parte indeterminata; ergo nulla erat pars in illo frumento, quam Petrus posset dicere determinatè esse suam, quæ simul non esset aliorum , quia de communi consensu totum frumentum erat mixtum? ita Tamburinus *supra num.* 11. Hinc fit neminem illorum creditorum habere actionem in rem ad illud triticum, quia non apparet, quæ pars ex illo mixto, cuique competat,quod ad dictam actionem concedendam necessarium erat, iuxta *l.idem Pomponius ff. de rei vendicat.* Non enim conceditur alicui actio in rem, nisi res cum suis qualitatibus designari possit, *l.si in rem, ff de rei vindicat.* vt optimè probat Palaus, *de iustitia in genere* , *d.vnica p.* 21. *num.* 5. Ergo solùm cuique illorum competebat ius iudicem implorandi , vt illud indiuiduum 9 ius diuideret , & singulis applicaret , prout cuiusque iuri conueniret iudicasset ; ergo Petrus non poterat postulare monitorium dicens ab eo furatos fuisse ducentos modios frumenti ex quadam naui , vbi eos reposuerat . Patet consequentia.

Nam cum ille in tali naui non haberet partem determinatam, & certam, quæ sua esset, & super quam haberet domi- 10 nium, non habet actionem in partem determinatam ; atqui censura debet esse de re certa , & determinata , nam vt ait Glossa *in capit. Sacerdos de officio ordinarij* , sententia incertæ rei iudicatæ authoritatem non habet, sicut & illa, quę certam quantitatem non habet, nulla est, *l. penultim. & vltim.* 11 *Cod. de sentent. quæ sine certa quant.* vt optimè probat Gibalinus *de censuris disquisitione* 3. *quæst.*4. *numer.*6. Et quando 12 persona est incerta , debet in censura determinari per ordinem ad delictum certum, & determinatum, vt docet cum Suario, Bonacina, Filliucio, Candido, Bauni, & alijs Leander *tract.* 1.*de censuris d.*4 *q.*10. Ergo Petrus non poterat postulare prædictum monitorium, siquidem ab eo non fuit furata res certa, vel determinata, sed res incerta, & indeterminata, circa quam non potest.

Hinc fit talem censuram sic postulatam esse nullam , nec 13 ligare eos , qui è naui furati sunt frumentum, nec Petrum posse sibi recipere prædictum frumentum restitutum , siquidem recipit alienum, nec posse compositionem facere cum furibus , nec illis aliquam partem dimittere, siquidem non est dominus illius frumenti , & potest accidere , quod frumentum , quod ille in naui reposuit , perijsset fluctibus , vnde solum potest implorare officium iudicis , veluti vnus ex creditoribus, vt præcipiat sub excommunicatione, quod omnes, qui tale frumentum abstulerunt , illud restituant , & reponant in manu personæ fidelis, vt inde inter creditores pro rata diuidatur , vel de communi consensu, vel officio iudicis; ad hoc enim sufficit interesse illius, qui monitorium exorauit, & si tale interesse non sit certum . sed dubium, vt optimè probat Gibalinus *de censuris disquisitione* 2. *quæst.* 5. *num.* 10.

Quapropter resolutoriè dico, quod si censura prolata fuit 14 primo modo, non obligat, benè tamen si fuit prolata secundo modo. In vtroque tamen casu, prædictus Petrus tenetur totum frumentum à se extractum è prædicta naui , & illud quod à furibus accepit, statim reponere in manu parochi, vel alterius depositarij, vt inde officio iudicis, vel de communi consensu, inter illas decem personas, quarum interest, diuidatur pro rata, deductis expensis , quas fecit Petrus in extractione frumenti. Insuper debet Petrus accipere in suam partem omne frumentum, quod demisit furibus, sublatis expensis, quas ipsi fures fecerunt in extractione frumenti, si alius non erat , qui illud è fluctibus, vel naui extraheret ; secus si erat; qui frumentum extraheret, nam tunc sibi imputent fures super se accipere hunc laborem; & Petrus sibi etiam imputet, talem compositionem de alieno cum eis facere, vnde si velit, ab eis recuperet , sic censeo . An autem prædicti fures furripientes hoc frumentum incurrerint excommunicationem Bullæ Cœnæ, contra subripientes bona naufragantium? alia est quæstio , de qua latè egimus *in nostro Directorio Confessa-*

fessariorum, 2. parte agentes de hac censura; quam si placet videre ibi poteris, ego enim hic ab hoc abstineo, ne eadem repetamus.

CONSVLTVM XLVII.

De absolutione casuum Episcopo reseruatorum ex vi cuiusdam Bullæ S. Antonij Vlisiponensis.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Confratres S. Antonij Vlisiponensis possunt virtute Bullæ S. Antonij absolui toties quoties à casibus Episcopo reseruatis.*
3 *Ponitur quædam obiectio, & soluitur.*
4 *Confirmatur solutio.*
5 *Tale priuilegium non est reuocatum, ab* Vrbano VIII.
6 *Decretum Vrbani, quod solum est contra regulares, non fuit promulgatum, nec receptum, nec intimatum regularibus.*
7 *Bulla reuocatoria* Vrbani VIII. *non fuit recepta in Hispania.*
8 *Non fuit registrata per Senatum Castellæ, vel Lusitaniæ, quod erat necessarium, vt obligaret in aliquorum opinione.*
9 *Licet talis reuocatio fuerit recepta, vel promulgata, adhuc mendicantes possunt absoluere à casibus Episcopo reseruatis.*
10 *Hæc reuocatio Vrbani, solum reuocauit facultatem à casibus Episcopo reseruatis, quam Tridentinum abrogauerat.*
11 *Non reuocauit potestatem concessam per* Paulum V. & Gregorium XV.
12 *Eodem modo explicandum est decretum sacræ Congregationis de mandato* Innocen: ij X.
13 Alexander VII. *damnat hanc propositionem, Mendicantes possunt absoluere à casibus Episcopo reseruatis, non obtenta ad id Episcoporum facultate.*
14 *Hoc decretum solum afficit regulares mendicantes, non verò huiusmodi confratres, si quod ad id habent priuilegium.*
15 *Hoc decretum Alexandri VII. non derogat priuilegia mendicantium.*
16 *Dispositio absolutè prolata, debet intelligi secundùm ius commune.*
17 *Omnis dispositio simpliciter prolata intelligitur, ampliatur, & restringitur, secundùm ius commune.*
18 *Pontifex in hoc decreto solùm damnat opinionem aliquorum Doctorum, qui dixerunt mendicantes, secundum ius commune, posse absoluere à casibus Episcopo reseruatis, non obtenta ad id Episcoporum facultate.*
19 *Opinio, quæ asserit Mendicantes ex iure commmuni posse absoluere à casibus Episcopo reseruatis est falsa, & vt talis condemnata ab Alexandro VII. nec de ea licet amplius loqui.*
20 *Hæc propositio, Mendicantes ex vi priuilegiorum Pauli V. & Gregorij XV. possunt absoluere à casibus reseruatis, non est damnata ab Alexandro VII.*
21 *Pontifex potest concedere facultatem mendicantibus ad absoluendum à casibus Episcopo reseruatis.*
22 *Alexander VII. non damnauit opinionem dicentium talia priuilegia non esse reuocata ab Vrbano VIII. vel Innocentio X.*
23 *Probatur id argumento desumpto ex Trid.*
24 *Quamdiù non constat legem Pontificiam loqui de prædicta opinione, lex non possidet contra mendicantes.*
25 *In dubio priuilegium non censetur reuocatum.*
26 *In dubio melior est conditio possidentis.*
27 *Quod Pontifex non expressit, dicere noluit.*
28 *Exceptio firmat regulam in contrarium.*
29 *Lex, quæ importat obligationem, strictè est interpretanda.*
30 *Quando lex est odiosa, in eius interpretatione benignior pars est complectenda.*
31 *Lex imponens aliquod grauamen non obligat, nisi clarè, & expressè illud imponat.*
32 *Leges, & decreta Pontificum non obligant ante illorum promulgationem in omnibus prouincijs.*
33 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
34 *Decretum Alexandri VII. licet sit promulgatum, nihil facit contra hoc priuilegium confratrum S. Antonij Vlisiponensis.*
35 *Decretum Alexandri VII. solum est contra mendicantes.*
36 *Decretum reuocatorium Vrbani VIII. solum est contra Regulares.*
37 *Non est extendendum ad priuilegia concessa sæcularibus.*
38 *Reuocatio priuilegij est odiosa, & restringenda.*
39 *Ponitur obiectio in contrarium, & soluitur.*
40 *Derogatio Priuilegiorum facta à Clem. VIII. non derogat hoc priuilegium.*
41 *Debebat de eo fieri expressa mentio, vt in ipso postulatur.*
42 *Reuocatio Priuilegiorum facta à Clem. VIII. solùm obligat intra Italiam.*
43 *Tridentinum non reuocat hoc priuilegium.*
44 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
45 *Quæ oracula reuocata sint ab Vrbano VIII.*
46 *Ratione huius Bullæ, possunt Confratres S. Antonij absoluere ab omnibus casibus Papalibus, etiam intra Bullam Cœnæ occultis excepta hæresi.*
47 *Probatur authoritate multorum Doctorum, & ratione.*
48 *Ponitur obiectio in contrarium, & soluitur.*

PONITVR CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

Rainuncius Cardinalis anno 1559. de mandato Pontificis concessit quandam Bullam Ecclesiæ S. Antonij in Vlisipone, in qua inter alias gratias, & priuilegia concessit, vt quilibet confrater Confraternitatis S. Antonij Vlisiponensis, qui daret certam eleemosynam pro illa Bulla ad fabricam Ecclesiæ prædicti S. Antonij, posset in perpetuum eligere confessorem regularem, vel sæcularem approbatum ab ordinario, qui respectiuè eos absolueret à quibuscunque excommunicationibus, vel interdictis, vel ab alijs quibuscunque censuris Ecclesiasticis, & à censuris à iure, vel ab homine, ex qualicumque occasione impositis, & à quibuscunque peccatis, & excessibus, & delictis, quantumuis grauia, & enormia fuissent, & reseruata Sedi Apostolicæ, exceptis casibus Bullæ Cœnæ Domini, & à reseruatis semel in vita, & semel in articulo mortis: & ab alijs, qui non fuerint sedi Apostolicæ reseruati, quod possint ab eo absolui toties quoties fuerit necessarium; Accidit autem, quod his temporibus defuerit in hoc regno Lusitaniæ Bulla Cruciatæ. 1

Quæsierunt igitur Confratres huius confraternitatis à me. Primò. An ratione huius bullæ possint eligere confessorem approbatum, qui eos toties quoties absoluat à casibus, & censuris Episcopo reseruatis Secundò an ratione huius priuilegij possint confratres huius confraternitatis, etiam absolui à casibus Papæ, etiam intra Bullam cœnæ reseruatis, toties quoties, dummodo sint occulta, excepta hæresi.

RESPONSIO AVTHORIS.

PRIMO QVÆSITO.

An ratione huius Bullæ possint Confratres Sancti Antonij Vlisiponensis eligere confessorem approbatum, qui eos toties quoties absoluat à casibus, & censuris Episcopo reseruatis, non solum iure, sed ea, quæ solent specialiter Episcopi reseruare?

Primo quæsito respondi affirmatiuè. Ratio est, quia priuilegium ita concedit, sed huiusmodi priuilegium huc vsque non est reuocatum, vt ex solutione argumentorum in contrarium constabit, & de facto in præsenti in hoc Lusitaniæ regno non datur Bulla cruciatæ, in qua priuilegia, exceptis concessis regularibus pro se ipsis tantum, reuocantur, ergo non est principium, vnde colligamus huiusmodi confratres non posse tutè vti hoc suo amplissimo priuilegio. 2

Dices, huiusmodi priuilegium tantùm concedit, quod à reseruatis solum absoluantur semel in vita, & semel in articulo mortis; ergo Sacerdos ex vi illius absoluentes, non possunt absoluere à reseruatis Episcopo toties quoties. Respondeo, quod illa verba, solùm intelliguntur de casibus Papalibus extra bullam cœnæ, non verò de Episcopalibus, vt constat ex verbis sequentibus, & ab alijs casibus, qui non sunt Sedi Apostolicæ reseruati, possint absolui toties quoties, quæ clausula, & ab alijs casibus, qui non sunt Sedi Apostolicæ reseruati, non est intelligenda de casibus, qui non sunt aliquo modo reseruati, nam illa clausula, & de alijs casibus, est relatiua, & refertur ad casus reseruatos præcedentes cum omnibus suis qualitatibus, vt docent Glossa, *cap. Abbat. de elect. 16.* Rebuffus, *l. 1. ff. de verb. signif.* Nauarr. *c. si quando remed. 6. num. 5. de rescriptis*, Gonzalez, Seraphin. & Rota Romana apud Farinacium, *decisione 377. tom. 1. p. 2.* Ergo cum illa clausula, & de alijs casibus, referatur ad casus reseruatos, & hi non possint esse reseruati Sedi Apostolicæ, siquidem eadem bulla eos excludit, sequitur euidenter de casibus, & censuris Episcopo reseruatis esse intelligendum, siquidem non dantur alij casus, de quibus loquatur. 3

Confirmatur: Quia in bulla Cruciatæ ponuntur in terminis eadem verba, & à casibus, qui non sunt Sedi Apostolicæ reseruati, eos absoluat toties quoties, & tamen virtute horum verborum dicunt communiter DD. quod potest confessor toties quoties virtute Cruciatæ absoluere pœnitentem ab omnibus casibus, & censuris Episcopo reseruatis, vt latè probat Trull. *in bullam Cruciatæ, lib. 1. §. 7. c. 2. dub. 11. n. 4.* & cum communi sententia supponit Palaus, *tom. 4. tr. 10. d. vnica p. 8. §. 1. n. 4.* Diana, *1. p. tr. 11. ref. 28.* Ergo idem de hac bulla dicendum est. Patet consequentia, quia vna, & eadem res non debet diuerso iure censeri *l. qui ad es, ff. de vsu, c. agnauimus 12. q. 2. cap. qui circa 22. de priuil.* 4

quos

quos refert, & sequitur Barb. *de locis comm. fol. mihi* 207.
Nec obstat si dicas, huiusmodi priuilegium, quoad absolu-
tionem à casibus Episcopo reseruatis esse reuocatum per quod-
dam decretum Sacræ Congregationis factum de mandato Vr-
bani VIII. anno 1628. sub die 27. Nouembris, vbi omnia priui-
legia talem facultatem concedentia omninò reuocat, vt com-
muniter docent omnes DD. moderni, qui post tale decretum
scripsere, vt ait Diana, *9. p. tr. 6. resol. 55. in fine*. Non obstat
5 inquam, quia omnes recentiores dicunt tale decretum solum
reuocasse de facto priuilegia regularium, contra quos solum
loquitur prædictum decretum, vt infrà dicemus. Imò plures
Doctores dicunt tale decretum, nec etiam priuilegia regula-
rium de facto reuocasse, siquidem non fuit authenticum, nec
receptum, nec intimatum Regularibus, quæ omnia erant ne-
cessaria, vt priuilegia regularium per illud censerentur reuo-
6 cata, vt latè defendit, & probat post dictum decretum, defen-
dendo contrariam sententiam, etiam respectu regularium,
Quintanadueñas, quem refert Diana. *p. 9. tr. 7. resol.* 51. Noster
Vrbanus, *tr. 2. dist. 1. cap. 1. regul.* 7. Vidal. *in Arca Theologiæ
moralis, tit. de casibus reseruatis inquisitione* 1. *n.* 121. & nouissi-
mè Arauio, *in suis decis. moralibus, tr. 1. de statu Ecclesiast. q.* 8.
7 *nu.* 19 *casu* 2. vbi ait, Bullam reuocatoriam Vrbani VIII. non
fuisse receptam in Hispania, neque ad praxim reductam, eo
quod non fuit per Senatum Castellæ, aut Lusitaniæ registrata,
quam conditionem esse essentialem, vt rescripta Pontificum
8 obligent, docent Solorz. *tom. 2. de iure Indiarum, lib. 3. cap.* 5.
Et Salg. *de retentione bullarum* 1. *p cap.* 4. Neque declarationes
Cardinalium postea emanatæ vim præcepti, aut iuris obligan-
tis habent, vt ait ipse Arauio, *ibi, n.* 17.
9 Tum quia dato quod reuocatio Vrbani VIII. fuisset pro-
mulgata, & recepta in Hispania, & Lusitania, adhuc illi non
esse standum à regularibus existimat Castill. *verbo casus reserua-
ti difficult.* 35. *dicto* 2. Tamb. *in methodo Confessionis lib. 3. c. 7. §.
4. nu.* 17. Bruno Castaing. *tract. 5. de priuilegijs cap. 2. proposit.* 2.
Arauio *suprà, num.* 19. Tum quia hoc decretum Vrbani VIII.
solum reuocauit regularibus facultatem absoluendi à casibus
10 Episcopo reseruatis, quam Tridentinum, & decreta sacræ
Congregationis abrogauerant, non verò, quæ postea fuere con-
cessa, vt est priuilegium Pauli V. concessum Societati, & Gre-
gorij XV. concessum Teatinis, & eodem modo responderi po-
test decreto sacræ Congregationis de mandato Innocentij X.
11 anno 1647 & dixi *in nostro Directorio Regularium, p. 1. tract. 2.
d. 3. n.* 30. Tum denique, quia licèt hæc omnia vera essent, &
12 talis reuocatio fuisset promulgata, & acceptata, & extendere-
tur etiam ad prædicta priuilegia Pauli V. & Gregorij XV.
concessa regularibus post Tridentinum; adhuc nihil obstant
quia ipse Vrbanus VIII. anno sequenti post dictam reuocatio-
nem, scilicet anno 16.9. Idem priuilegium pro Iesuitis confir-
mauit, quod & cæteri mendicantes p r communicationem
participant, vt testatur Pater Arauius primarius Vniuersitatis
Salmanticensis Cathedraticus, & Segouiensis Ecclesiæ Episco-
pus *suprà nu.* 19. de cuius fide, & veritate non licet dubitare:
ergo non obstante tali reuocatione adhuc priuilegia etiam regu-
larium, de quibus tantùm loquitur reuocatio Vrbana, sunt in
suo vigore.
13 Nec obstat Decretum Alexandri VII. datum anno 1665. in
quo damnat, vt ad minimum scandalosam hanc propositionem
*Mendicantes possunt absoluere à casibus Episcopo reseruatis, non
obtenta ad id Episcoporum facultate*. In quo decreto. sub ex-
communicatione prohibet, ne quis eam doceat, defendat, edat
nec de ea nec de alijs propositionibus in hoc decreto à se dam-
natis publicè, vel priuatim tractet, nisi forsan impugnando, &
sub præcepto præcipit, ne quis eam, vel aliquam ex prædictis
propositionibus, in praxim reducat, vt constat ex tenore
decreti. Non obstat inquam. Respondetur namque, hoc de-
14 cretum solum afficere regulares mendicantes, vt patet ex ea-
dem propositione, non verò Confratres sæculares huius con-
fraternitatis D. Antonij, si quod à Papa habent aliquod priui-
legium ad absoluendum à casibus Episcopo reseruatis, vt est
hoc de quo disputamus.
15 Secundò respondetur. Hoc decretum non derogare priui-
legia mendicantium, de hoc enim nec verbum quidem dicit,
sed solum damnat hanc propositionem. *Mendicantes possunt
16 absoluere à casibus Episcopo reseruatis, non obtenta ad id Episco-
porum facultate*. Sed hæc dispositio absolutè prolata debet
intelligi secundùm ius commune, siquidem omnis dispositio
17 simpliciter prolata, intelligitur, & ampliatur, ac restringitur
secundum ius commune, vt docet Petrus de Ancharrano,
consil. 6. viso themate n. 13. *versu omnis enim dispositio, & cons.* 82.
themate est, n. 7. & cons. 404. *tria dubia, n. 3. & cons.* 421. præ-
mittendum in principio, vbi extendit in statutis, & omnibus
dispositionibus interpretandis, quia semper reducuntur ad ius
commune, Romanus, *consil.* 350. *in casu nu.* 24. vbi extendi in
rescripto, cuius verba debent semper reduci ad sensum iuris,
Tiraquell. *in tract. de mot. part. 2. declarat. 2. nu.* 2. Tuscus, *tom.*
2. *lit. D. concl.* 510. Valascus *consult. 42. num.* 7. Barbosa, *in l. 1.
18 ff. solutio matrim. p. 1, n.* 61. eius filius Augustinus Barbosa, *in
axiomatibus iuris, axiomate* 73. *n.* 20. Ergo Pontifex in prædicta
dispositione, solum intendit damnare opinionem aliquorum
Doctorum, qui dixerunt Regulares mendicantes, secundum
ius commune posse absoluere ab omnibus casibus Episcopo re-
seruatis, ex Clementina *Dudum*, & extrauaganti *inter cunctos*,
vt fecerunt Panormitanus, Felinus, Bonifacius, Ioannes de Li-
gniano, S. Antoninus, Angelus, Tabiena, Armilla, quos citat,
& sequitur Emanuel, *tom. 1. q. 61. art.* 2. Quintanadueñas *in
Theologia morali, tom. 1. tract. 3. singulari* 16. Franciscus, de
Arauio, *in suis decisionibus moralibus, tract. 1. q. 8. de Ecclesiasti-
co statu, nu.* 20. vbi ait, hoc priuilegium esse insertum in iure
communi in dicta Clementina *Dudum*, ac per consequens non
censetur derogati per generales derogationes, nisi de eo fiat ex-
pressa mentio, vt notant Gregorius Lopez, *leg. 2. tit. 18. partita* 3.
& Sanchez *tom. 2. consiliorum lib. 7. cap. 1. dub. 23. & doctrina*
Gloss. *in l. hæres, ff. de iudicijs*, Bartol. & Bald. *in authentica
Cod. vbi de crimine agi oportet*. & Felin. *cap. 1. de rescriptis*, ac per
consequens, cum Vrbanus VIII. non fecerit expressam mentio-
nem de hac Clementina, adhuc priuilegia regularium, quoad
absoluendum à prædictis casibus Episcopo reseruatis manent,
etsi omnia alia priuilegia ab Vrbano VIII. fuissent reuocata
huc vsque Arauio, *loco citato*: quam quidem opinionem, non
solum scandalosam, vt ait Alexander VII. sed falsam omninò 19
reputo; Mendicantes enim ex eo quod mendicantes sint, talem
facultatem à iure communi non habent, vt rectè cum Palao,
Bordono, Lezana, & alijs notauit Diana, *p. 9 tract. 6. Miscella-
neo resol* 5. Ergo mendicantes stando in terminis iuris commu-
nis, falsum est dicere, posse absoluere à casibus Episcopo reser-
uatis, non obtenta ad id Episcoporum facultate, nec de hac dif-
ficultate nobis est sermo in præsenti, nec esse potest, iuxta præ-
dictum decretum Alexandri VII.
An autem hæc propositio, Mendicantes ex vi priuilegiorum
concessorum à Paulo V. & Gregorio XV. quæ supra diximus
non fuisse reuocata per decreta sacræ Congregationis de man- 20
dato Vrbani VIII. & Innocentij X. sed potius ab eodem Vrbano
VIII. anno sequenti confirmata, vt supra diximus, possint ab-
soluere, à casibus Episcopo reseruatis, sit damnata ab Alexan-
dro VII. in prædicto decreto. Fateor me tale quid non perci-
pere, nec mihi videri esse damnatam, multò enim differunt hæ
duæ propositiones, Mendicantes possunt absoluere à casibus
Episcopo reseruatis, non obtenta ad id Episcoporum facultate,
ab hac, Mendicantes ex priuilegio Pauli V. & Gregorij XV.
confirmato ab Vrbano VIII. post reuocationem priuilegiorum,
possunt absoluere à casibus Episcopo reseruatis, non obtenta ad
id Episcoporum facultate. Nam primam falsam, & scandalo-
sam, secundam verò veram reputamus; quis enim negabit Pon- 21
tificem ad id posse concedere facultatem, etiam non obtenta
facultate Episcopi? Non ergo Alexander VII. opinionem tot
grauissimorum doctorum, quos supra retulimus dicentium eo-
rum priuilegia non esse reuocata per decretum sacræ Congre- 22
gationis de mandato Vrbani VIII. & Innocentij X. sed potius
ab eodem Vrbano VIII. anno sequenti confirmata damnauit,
cum id in decreto non reperiatur, sed solum primam proposi-
tionem absolutè prolatam, & in terminis iuris communis, vt il-
lam proposuit Alexander VII. vt scandalosam damnauit, quod
sic euidenter demonstro.
Ex eo quod Tridentinum, *sess. 14. cap.* 7. de pœnitentia dixit 23
Sacerdotes extra articulum mortis nihil posse quoad reseruata
non per hoc voluit, nec intendit reuocare, & auferre priuile-
gia, quæ ante ipsum concilium habebant Sacerdotes tam sæcu-
lares, quàm regulares ad absoluendum à casibus Episcopo, vel
Papæ reseruatis, sed tantùm locutum fuit Concilium, stando in
iure communi, vt docet Tamburinus, *lib. 3. expedita Confessio-
nis, cap. 7. num.* 16. Peliccionus, *quæstionum illustrium* 8. *cap.* 2.
Cotonius, *in controuersijs, lib. 2. controuersia* 8. *cap. 3. num.* 130.
Ergo idem dicendum est de hac propositione Alexandri VII. si-
cut enim Alexand. VII. ait. *Mendicantes non posse absoluere à ca-
sibus Episcopo reseruatis*: ita Concilium Tridentinum dicebat,
Sacerdotes nihil posse circa reseruata, sed Concilium intelligi-
tur stando in terminis iuris communis; ergo eodem modo debet
intelligi hoc decretum Alexandri VII. non enim apparet maior
ratio.
Secundò probatur: Quia in hoc casu, non constat certò Pon- 24
tificem cōdemnasse hanc propositionem, mendicantes ex vi pri-
uilegiorum à Paulo V. & Gregorio XV. & Vrbano VII. conces-
sorum, possunt hodie absoluere à casibus Episcopis reseruatis,
non obtenta Episcoporum facultate; sed tantum hanc [Men-
dicantes possunt, absoluere à casibus Episcopo reseruatis,] non
obtenta Episcoporum facultate; ergo sententia condemnatoria
Pontificis non est extendenda ad priorem propositionem; sed
solum debet verificari in secunda propositione; patet conse-
quentia, quia quandiù non constat legem Pontificiam ad prio-
rem propositionem extendi, lex non possidet circa obligationem
non absoluendi contra mendicantes, sed mendicantes possident
suam libertatem absoluendi ex vi priuilegij Pontificij, vel ad
minus sumus in dubio, an ad id prædicta lex Pontificia extenda-
tur; sed in dubio priuilegium non censetur reuocatum, vt docet

Cochier. *de conf. Ecclef. q.*102. *n.*2. Rota Romana *volumine* 2.
25 *decifione* 1292. & alij apud Bordonum, *refol.*52. *nu.*127. & regulariter, non quoties oppositum eius, quod concessum erat statuitur, censetur reuocatum priuilegium, si per aliud verificari, & impleri possit dispositio, vt cum Bordono, docet Cotonius, *in controuersijs lib.*4. *controuersia* 8. *cap.*1. *n.*13. Et in dubio melior est conditio possidentis, vt tenet commune proloquium, ergo
26 cum mendicantes possideant libertatem absoluendi à prædictis casibus ex vi suorum priuilegiorum, & alias simus in dubio, an contra eorum priuilegia disponat Pontifex, & optimè possit dispositio Pontificia in alio sensu verificari, non tenentur existimare prædictam sententiam damnatoriam Pontificis eos afficere.

Confirmatur primò: quia si Pontifex vellet dicere Regulares, nec etiam ex priuilegijs, post reuocationem priuilegiorum factam ab Vrbano VIII. posse absoluere à casibus Episcopo reseruatis, id debebat explicare, vt fecit, quando in eodem decreto damnauit opinionem asserentem, posse sacerdotem duplex accipere stipendium pro vna Missa, dando vni partem propriam Sacerdotis, & alteri partem consuetam, vbi ait Pontifex, idque post decretum Vrbani VIII. Atqui Pontifex id non fecit condemnando hanc propositionem; ergo Pontifex noluit condemnare propositionem asserentem, mendicantes ex vi suorum priuilegiorum, etiam post reuocationem Vrbani VIII. posse adhuc absoluere à casibus Episcopo reseruatis, patet consequentia, quia si Pontifex vellet loqui de priuilegijs reuocatis ab Vrbano VIII. id facillimè declarasset, vt fecit in prima propositione de stipendio Missarum; Ergo cum id non fecerit, non est dicendum in hoc sensu locutum fuisse, quod enim non expressit, dicere noluit, nam si aliud dicere voluisset, expressisset, iuxta, *l. vnic. §. si autem ad deficientis, C. de caduc. tollend. l. si seruus, §. Prætor, cit. versic. non dixit. ff. de acquirend. hæred. cap. ad audientiam* 12.
27 *extra de decimis cap. inter corporalia* post medium, & ex alijs iuribus, & Doctoribus probat, Menochius, *conf.*178. *& conf.*140. *n.*4. Surd. *decif.*88. *nu.*4. Gutierres, *pract. quæst. lib.*22. *num.*7. Gonzales, *ad reg.*8. *cancellariæ glossa* 9. §. 1. *n.*33. Cardos. *in praxi iudic. verbo lex*, *n.*28. Tuscus, *lit. V, concl.*89. *nu.*5. & alij multi, quos refert, & sequitur Dueñas, *in axiomatibus iuris verbo lex n.*63. Ergo cum Pontifex id non exprimat, & aliunde clarè, & expresse loquatur de mendicantibus, nulla mentione facta de priuilegijs, ita eius propositio intelligenda est.

28 Confirmatur 2. quia exceptio firmat regulam in contrarium vt est commune proloquium: Atqui Pontifex damnando propositionem asserentem, Sacerdotem posse accipere duplex stipendium pro vna Missa, addit, idque post decretum Vrbani VIII. non tamen quando damnat propositionem asserentem, mendicantes posse absoluere à casibus Episcopo reseruatis, ergo non intendit condemnare propositionem asserentem, mendicantes ex vi suorum priuilegiorum posse absoluere à casibus Episcopo reseruatis, etiam post reuocationem Vrbani, sed tantum illam propositionem quam Pontifex expressè posuit, mendicantes non possunt absoluere à casibus Episcopo reseruatis, non obtenta ad id Episcoporum facultate: Patet consequentia, quia exceptio in vna propositione, firmat alteram propositionem in contrario sensu, vtraque namque propositio, per decretum Vrbani erat reprobata; tam illa de duplici stipendio quam de casibus Episcopo reseruatis, vt videri est in eodem decreto Vrbani VIII.

29 Confirmatur 3. Quia lex quæ imponit obligationem strictè est interpretanda, *l. quidquid astringenda. ff. de verb. obligat. quæ fundatur in reg. iuris communis odia restringenda* &c. *reg. iuris in* 6. Et lex pœnalis, & odiosa non est extendenda vltra proprietatem verborum, etiam ex paritate rationis, & etiamsi maior vrgeat ratio, vt ait Portel. *in additionibus*, *n.*13. Sanchez, *tom.*1. *summa*, *lib.*4. *cap.*4. *nu.*4. & ex multis exornat Cotonius *in controuersia* 1. *cap.*5. *nu.*95. Atqui hæc lex Pontificia est obligatoria, pœnalis, & odiosa; ergo restringi debet; & non extendi vltra proprietatem verborum; sed intra proprietatem verborum non ait mendicantes ex vi suorum priuilegiorum non posse absoluere à casibus Episcopo reseruatis, etiam post reuocationem Vrbani, ergo ad id non est extendenda.

30 Confirmatur 4. quia lex odiosa, in eius interpretatione benignior pars est complectenda, *l. pœna*, *ff. de pœnis*, *cap. in pœnis de reg. iuris in* 6. *cap. ex literis de constit.* Tiraquellus, *in l. non vnquam verb. reseruatur*, *n.*246. *C. de reuocand. donat.* Riccius, *in praxi rerum forens. Ecclef. resol.* 303. *nu.*2. *in* 2. *editione*, Thomas de Thomaset. *regul.*158. Vgolinus, *de offic. & potestate Episcopi*, *cap.*6. *num.*3. §. 1. Ioannes Maria Nouar. *quæst. forens. lib.*1. *q.*152. *n.*7. Sed huiusmodi lex, quæ adimit potestatem regularium est odiosa; ergo in benigniorem partem est interpretanda, vt ad solam primam propositionem extendatur.

31 Confirmatur 5. quia lex aliquando grauamen imponens, non obligat ad ipsum grauamen subeundum, nisi clarè, & expressè illud imponat iuxta textum, *in authent. de non eligend. secund. nub. §. cum igitur*, *l. at si quis impediat*, *§. Diuus autem*, *Marcus*, *ff. de relig. & sumpt. funer. l. cum quid*, *ff. de liber. & posthum.* Glossa, *in cap. fin. de iure patron.* & circa hos plures refert Mari. Anton. *Variarum lib.*3. *resol.*39. *num.*11. *& num.*32. Giron. *de priuileg. seu exempt. applicat. num.*6. *versic.* & est regula communis, *p.*2. Menochius, *de arbitris casu.*276. *lib.*2. *controuers.*7. Sed Pontifex in suo decreto, non clarè damnat hanc propositionem, Mendicantes ex vi suorum Priuilegiorum possunt absoluere à casibus Episcopo reseruatis, sed solum damnat hanc propositionem, Mendicantes possunt absoluere à casibus Episcopo reseruatis, non obtenta ad id Episcoporum facultate; ergo de hac sola propositione intelligendum est grauamen, & non de altera propositione; tantum enim vna differt ab alia, vt hæc, quam Pontifex damnat, falsissima sit, & vt talis à Papa damnata, prima verò est catholica, & vera, & minime à Papa condemnata, vt *suprà* diximus.

Demus tamen, quod sanctissimus, etiam nostram propositionem, quod absit, condemnasset scilicet, mendicantes ex vi suorum priuilegiorum possunt absoluere à casibus Episcopo reseruatis post reuocationem Vrbani VIII. Quæro vbi constat de tali Pontificis damnatione, vnde constat tale decretum esse authenticum, vbi fuit publicatum? non in tota Hispania, non in Lusitania, vt est certum apud omnes; Atqui leges, & 32
decreta Pontificia non obligant ante earum promulgationem in omnibus Prouincijs, vt latè probat Quintanadueñas apud Dianam, *p.*9. *tract.*6. *resol.*51. & idem docet Valerus, *verbo iurisdictio different.*14. *nu.*2. & *de legibus reuocantibus priuilegia*, idem docet Escobar, *tom.*1. *Theolog. Moral. lib.*5. *num.*88. Vigerez, *in.* 1. 2. *q.*77. *art.*4. *à num.*84. apud Dianam, *p.*5. *tract.*14. *resol.*15. Ergo cum adhuc hoc decretum, nec in Castella, aut aliquo Hispaniæ regno, nec in Lusitania, fuerit promulgatum, nec nobis authenticè de eo constet, & sit reuocatorium priuilegiorum, non tenemur in conscientia ei obedire.

Dices aliquos Religiosos, qui ex Roma venerunt, dicere 33
illic huiusmodi decretum fuisse promulgatum, & ex illa Ciuitate illud impressum adduxere. Respondeo primò id satis non esse, nam lex reuocatoria priuilegiorum vt obliget debet non solum Romæ; sed vbique in parochijs totius orbis publicari, vt cum Valentia, Becano, docet Scobar. *tom.*1. *Theolog. moral. lib.*5. *num.*21. & ita vidimus Decretum Alexandri VII. de denunciandis suspectis de fide absque correctione fraterna vbique à Dominis inquisitoribus huius Lusitaniæ Regni fuisse publicatum; ergo cum hoc decretum non fuerit ab eisdem Dominis inquisitoribus, vel ab ordinarijs publicatum, signum est, tale decretum nunquam extitisse, nec à Pontifice emanasse; sed ab aliquo homine otioso, qui id voluit efficere, ad perturbandos Regulares. Secundo respondeo, neminem teneri credere testi fide digno in suum præiudicium, vt ait cum Nauarro, Corneio, *tom.*2. *in* 3. *partem tract.*5. *d.*20. *dub.* 2. Bonacina, *tom.*1. *d.*2. *p.*6. *nu.*46. & habetur, *in cap. cum à nobis de testibus:* Ergo quidquid dicant tales religiosi, qui è Roma venerunt, non tenemur illis credere, etsi Pontifex vult regulares extra vrbem obligare, præcipiat tale decretum in his regnis promulgare, vt fecit cum decreto non dandæ correptionis fraternæ in casibus suspicionis fidei. Idem dicendum propositionabiliter de quadam Bulla Clem. X. incip. superna, de quo etiam addo esse factam pro litibus exatis in Belgio & cum sit edita non debet extendi extra casus, & loca pro quibus est edita, nec Regularis eam tenentur seruare contra se, etiam Episcopi eam non seruetur quo ad ea quæ fauent Regularibus, neq; habet derogationes in fine modo illo quo solet fieri à S. Pontificibus cum Priuilegijs derogant Regularium. Vnde recurrit doctrina dicta *suprà nu.*25. *&* 5. *&* 41. Vide de hac materia quæ dixi supra in nostro direct. Regular. *tract.*2. *disp.*3. *à n.*26. *vsque ad* 33.

Tum, quia dato quod tale decretum Alexandri, & Clem. 34
esset legitimè promulgatum, adhuc nihil facit contra hoc priuilegium horum Confratrum S. Antonij Vlisiponensis, etiamsi esset confirmatiuum decreti derogatorij Vrbani, quod 35
sic probatur: quia decretum Alexandri VII. vt constat ex verbis ipsius decreti, solum est contra mendicantes, & decretum derogatorium Vrbani VIII. solum derogabat priuilegia re- 36
gularium, quoad absolutionem à casibus Episcopo reseruatis, ergo non est extendendum ad reuocanda priuilegia sæcula- 37
rium; Patet consequentia, quia reuocatio priuilegij etiam odiosi, est odiosa, vt tenet Surdus, *consil.*419. *num.*5. Gonza- 38
les, & alij, quos refert, & sequitur Valle, *de incantationibus sect.*3. *cap.*1. *num.*5. Sed dispositio odiosa non est extendenda extra proprietatem verborum, iuxta vulgares regulas iuris, odia restringenda sunt; *l. cum quidam*, *ff. de liber*, *& posthum.* Ergo decretum derogatorium Vrbani non est extendendum ad derogandum priuilegia sæcularium.

Dices, quod licèt priuilegium huius Bullæ S. Antonij non 39
includatur in reuocatione facta ab Vrbano VIII. attamen negari non posse fuisse comprehensum in vniuersali derogatione facta à Clemente VIII. in qua solum priuilegia Regularium ad absoluendum à casibus Episcopo reseruatis fuere reuocata, sed quæcunque priuilegia, quibuscunque personis, & locis concessa, vt testatur Fr. Ioannes à Cruce, *de priuileg. lib.*2. *cap.*6. *dub.*7. *argum.*3. etiam cum derogatione priuilegiorum contrariorum,

riorum, vt constat ex verbis ipsius decreti: *Præcipit sub excommunicatione, & priuatione officiorum, & dignitatum, & inhabilitatione ad prælatias ipso facto confessarijs, sæcularibus, & regularibus, nec prætextu quorumlibet priuilegiorum absoluant à censuris, aut reseruandis ab ordinarijs.*

40 Respondetur, in hoc decreto non derogari priuilegia, sed solum prohiberi absoluere eorum prætextu, & sic per hoc non excluditur absolutio, quæ fit legitima facultate. Nam illud verbum prætextu, est velamen, quo moueri se quis ad aliquid agendum simulat, vt ait Gonzales, & alij quos refert, & sequitur Villalobos, *tom.1. tract.9. dif.62 num.5.* & colligitur *ex l. sub prætextu 1. & 2. C. de transact. cap. sub. prætextu cap. de hæred.*

Nec obstat si dicas, sacram Congregationem de mandato Pauli V. confirmasse hoc decretum Clementis VIII. auferendo illa verba, ne prætextu quorumlibet priuilegiorum, absolutè derogando omnia priuilegia, vt testatur Bordonus, *resol.6. n.9.* in hac forma, *Ac insuper, vt nulli ex sacerdotibus prædictis, quibuscunque priuilegijs, indultis, ac facultatibus suffulti, ab excommunicatione, vel à casibus eisdem ordinarijs, vel sedi Apostolicæ reseruatis absoluant.* Non obstat, inquam. Respondeo namque primo, debere fieri in hac derogatione mentionem

41 huius priuilegij, saltem per aliquam clausulam reflexiuam, v. g dicendo, non obstante quocunque priuilegio, sub quacunque forma verborum concesso, vbi alijs similibus; siquidem hoc priuilegium habet clausulam, quod non censeatur reuocatum in quacunque reuocatione, nisi de eo fiat expressa mentio, vnde cum in tali reuocatione non fiat hæc mentio, saltem per verba æquiualentia, sed solum dicatur, quibuscunque priuilegijs, &c. non obstantibus. non debet tale priuilegium censeri reuocatum, vt optimè cum multis docet Suarius, *lib.8. de legibus, cap.38. n.2.* Peyrines, *tom.1. de priuilegijs ad const. Sixti IV. §.4. num.13.*

42 Secundò respondeo, hæc decreta Clementis VIII. & Pauli V. solum obligasse intra Italiam, non verò extra Italiam vt constat ex eodem decreto, in illis verbis, Sacerdotibus omnibus tam sæcularibus, quàm regularibus per vniuersam Italiam extra Vrbem degentibus, & ita docet Portel, *in dubijs regularibus, verbo confessor erga sæculares, num.22.* Rodriquez, & alij, quos refert, & sequitur Villalobos, *1.p tr.9. diffic.62. num.1.* Lezana, *tom.1. cap.15. num.26.* Naldus, quem refert, & sequitur Peyrines, *ad Const.2. Iulij II. §.52. num.16.* D. Rodericus à Casia, *in expositione Iubilæi, cap.10. dub.8. in fine,* Lugo, *de pœnitentia d.20 sect.1. num 5.* Quidquid in contrarium dicat Bordonus, *resol.6. num.13.* Cotonius, *in controuersijs, lib.4. controuersia 8 cap.3. nu.141.*

43 Nec obstat si dicas, hoc priuilegium Bullæ S Antonij fuisse concessum ante Tridentinum, vt constat, *ex data ipsius*, quæ fuit anno 1559. die 17. Decembris, & Concilium Trid. publicatum fuit anno 1570. vt constat, *ex contextu ipsius:* ergo tale priuilegium est reuocatum à Concilio, siquidem Tridentinum, *sess.14. de pœnis. cap.7.* ordinauit, quod Episcopi possent reseruare casus, à quibus inferiores non possent absoluere. Respondeo, Tridentinum locutum fuisse de Sacerdote non priuilegiato, non tamen derogasse priuilegia, si quæ erant in contrarium; quod necessarium erat, vt priuaret tam regulares, quàm sæculares priuilegijs à Pontificibus antea habitis, ita respondet Fr. Ioannes à Cruce, *de priuilegijs cap.6. concl.3. arg.1.* Quintanaduenas, quem refert Diana, *9. p. tract.6. resol.51.* Pellicionus *quæst. illustr 8. cap.2* Tamburinus, *lib.3. expeditæ confessionis, cap 7. nu.16.* Cotonius, *in controuersijs, lib.4. controuersia 8. cap.3. num.130.*

44 Nec obstat si dicas, quod prædictum priuilegium S. Antonij, licèt per Tridentinum, *sess.14. de pœnit. cap.7.* non fuerit reuocatum fuisse statim reuocatum à Pio IV. *in const. in Principis Apostolorum sede*, vt aduertit Pellicionus *suprà*, nam ibi abrogauit, Pius IV. omnia priuilegia aduersantia Tridentino, etiam ab ipso non derogata; Non obstat inquam, Respondeo namque primo, hanc Bullam Pij IV. solum derogasse priuilegia aduersantia Tridentino ab ipso derogata, vt ait Rodriquez, *tom 1. quæst. reg. q.8. art.6.* Secundo respondetur hanc Bullam Pij IV. fuisse postea reuocatam, & priuilegia ab ea reuocata iterum reualidata à Pio V. in Bulla, & si Mendicantium, vt testatur Cotonius, *in controuersijs, lib.4. contr.8. c.3. num.132.* Ergo licèt hoc priuilegium à Pio IV. fuerit reuocatum, postea à Pio V. fuit restitutum, & reualidatum.

45 Nec obstat si dicas, hoc priuilegium esse oraculum, vt constat ex ipsius verbis, quapropter nos vestris precibus inclinati, authoritate Sanctitatis suæ, cuius pœnitentiæ curam gerimus, & de illius speciali mandato super hoc nobis exhibito ore suo, & viua voce, vobis concedimus, &c. Sed sic est, quod Vrbanus VIII. reuocauit omnia oracula in Bulla edita 28. decembris anno Domini 1631. vt testatur Lezana, & alij, quos refert, & sequitur Diana, *p.1. tract.7. resol.61.* Ergo benè sequitur, hoc priuilegium nullum hodie habere valorem. Respondetur primò, Per hoc oraculum fuisse ad summum datam potestatem Cardinali pœnitentiario ad concedendum hoc priuilegium, & ille illud executioni mandauit expediendo Breue, & ita hoc oraculum iam habuit omnem suum effectum, & sic non censetur reuocatum ab Vrbano VIII. per generalem illam reuocationem oraculorum, siquidem oracula, quæ habuere suum effectum ante dictam reuocationem, etiamsi effectus habeat tractum successiuum in futurum, non fuere comprehensa in illa reuocatione oraculorum facta ab Vrbano VIII. vt docet cum Lezana, & Peyrino, Bordonus, *resolut.3. num.8.*

Secundò respondetur: Quod Pontifex iussit summo Pœnitentiario, quod ille ex suo munere expediret hoc Breue, vt ex tenore ipsius constat; & Breue quod officialis Papæ expedit de illius mandato, non continetur inter oracula reuocata, vt constat ex decretis expeditis à sacris congregationibus, quæ solum expediuntur de mandato Pontificis, re cum illo ore tenus communicata; & multoties Pontifex committit Pœnitentiariæ vt expediat multas dispensationes, quam commissionem facit, ore tenus; & tamen talia Breuia non habentur vt oracula mera, vel vt comprehensa in hac reuocatione Vrbani VIII. vt docet Lezana, *tom.3. verbo affinitas, num.4.* Ergo cum hoc breue sit expeditum ab officiali sacræ pœnitentiariæ de mandato Pontificis, vt ex illo constat, non fuit inclusum in illa reuocatione, vel ad minus magnum dubium extat, an fuerit per illam reuocationem comprehensum: Atqui in dubio, An priuilegium fuerit reuocatum, non debet haberi tanquam reuocatum, vt docet Gratianus, *discep. forens. cap.8. 9.3. num.57.* qui id multis probat, Cordeiro quem refert, & sequitur Peyrines, *ad additam. ad const. Sixti IV. cap.2. num.38.* Bord. *resol. 52. nu.127.* Rota Romana, *col.2. decisione 129. num.6.* & cum Cocheier, Cotonius *in controuersijs controuers.8. cap.1. num.13.* Ergo tale priuilegium adhuc hodie est in suo vigore, & illo possunt vti tuta conscientia Confratres huius confraternitatis, S. Antonij, sic censeo.

RESPONSIO AVTHORIS, SECVNDO QVÆSITO.

An ratione huius priuilegij possint Confratres huius Confraternitatis absolui à casibus Papæ, etiam intra Bullam Cœnæ reseruatis toties quoties, dummodo sint occulta, excepta hæresi?

Respondi affirmatiuè. Ita à fortiori debent tenere Confers, quem refert Diana, *q.1. tract.6. resol.54.* Auena, quem refert Diana, *8. p. tract 7. resol.67.* Vrbanus, *tract.2. dist.1. cap.1. regul.8.* Fr. Martinus à S. Ioseph. *num.530.* Vidal. *tit. de casibus reseruatis, inquisitione nu.99.* consonat Sanchez *in Decalogum, lib 4 cap.54. nu.27.* Trullenc. *in Cruciatam, lib.1. cap.2. §.7. dub.3. & 6.* & à fortiori debet tenere Mazuchellus, quem refert Diana, *8. p. tract.7. resol.67.* Leander à Murtia quem refert Diana, *9 p. tract.8. resol.50.* Ego ipse, *in nostro Directorio Regularium p.1. tract.2. d.3. num.47.* Bosius, *sect.1. casu 7. num.2.* 46 47

Ratio est, quia omnes hi Doctores dicunt, huiusmodi casus reseruatos Bullæ cœnæ, excepta hæresi, posse absolui virtute Bullæ Cruciatæ, vel virtute priuilegiorum regularium, eo quod in Bulla, & in dictis priuilegijs conceditur facultas ad absoluendum toties quoties à casibus Episcopalibus, quales redduntur casus omnes Bullæ cœnæ, excepta hæresi, quando sunt occulti; Atqui etiam in hac Bulla conceditur huiusmodi Confratribus, S. Antonij per eadem verba, ac in Bulla Cruciatæ, & priuilegijs regularium, posse absolui toties quoties à casibus Episcopo reseruatis; Ergo de omnibus his priuilegijs idem iudicium faciendum est; Ergo cum prædicti Doctores dicant, per Bullam cruciatæ, & priuilegia regularium posse absolui casus omnes occultos Bullæ cœnæ, excepta hæresi, idem de hoc priuilegio dicendum est; Patet consequentia, quia vbi est eadem ratio, datur eadem iuris dispositio, *l. illud, ff. ad leg.* vt ex alijs textibus colligit Barbosa, *de locis lit. R. nu.6.* Et vbi diuersa ratio reddi non potest, diuersum ius induci non debet, *l.3. ff.1. de iniust. nupt.* Ergo cum hic, nec dari, nec excogitari possit diuersa ratio, idem de omnibus his priuilegijs dicendum est.

Nec obstat quod casus Bullæ Cœnæ, etiam occulti sint Papales, & tam per Bullam cruciatæ, quàm priuilegia regularium, & hoc priuilegium, non detur facultas absoluendi à casibus Papalibus, nisi semel in vita, & semel in articulo mortis. Non obstat inquam; Respondetur namque, cum prædictis Doctoribus *suprà* citatis, quod hi casus Papales Bullæ cœnæ, eo ipso quod sunt occulti, censentur Episcopales, & competunt Episcopo virtute Tridentini, *in cap.* liceat, non iure delegationis, sed iure ordinario tanquam perpetuo annexi dignitati Episcopali, nec exigitur industria personæ, aliàs non posset illos Episcopus delegare, quod est omninò falsum, vt optimè notauit Trull. *suprà n.4.* Cum ergo in bulla, & priuilegijs 48

legi ÿ Regularium, & in hoc priuilegio, casus Episcopales co mmittantur, hi etiam casus bullæ cœnæ, quando sunt occulti, excepta hæresi, vt verè Episcopales censentur commissi, vt latius diximus, *in nostro Directorio Regularium loco citato*.

CONSVLTVM XLVIII.

De dicto vxoris offensæ à marito in re grauissima, an faciat fidem in iudicio contra maritum?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Qui impetu iracundiæ alterius crimen occultum propalauit, vel falsum imposuit, si iracundia talis fuit, vt libertatem abstulerit, non peccauit.*
3 *Impetus iracundiæ comparatur dementiæ.*
4 *Qui tale crimen falsum imposuit, tenetur dicere in iudicio se id ex impetu iracundiæ falsò dixisse.*
5 *Idem tenetur dicere si res, quæ dixit vera erat, erat tamen occulta.*
6 *Non est præsumendum quempiam dicere, quod prius non præmeditauit.*
7 *Quando concurrunt duæ præsumptiones contrariæ, efficacior elidit minus efficacem.*
8 *Gesta calore iracundiæ non valent.*
9 *Vxor non admittitur vt testis contra virum suum, nec in defensionem illius.*
10 *Talis testis, etiam in casu fidei, non habetur, vt testis integer, nec est exceptione maior.*
11 *Inimicus non potest esse testis contra suum inimicum.*
12 *Ex dicto illius, non solum non resultat probatio in iudicio, sed nec iudicium.*
13 *Qui iniustè alterum infamauit, tenetur dicere in iudicio se mentitum fuisse, si potest absque graui præiudicio.*
14 *Persona, quæ tale quid audierunt ab vx re inimica contra virum suum tenentur iurare in iudicio, tale quid non audiuisse, vtendo amphibologia.*
15 *Qui rem audiuit à persona non fide digna potest dicere in iudicio, talem rem non audiuisse, etiam in casu fidei.*
16 *Persona, quæ repellitur à testimonio in iudicio non est fide digna.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 IN quadam ciuitate commissum fuit grauissimum delictum, vt furtum grauissimum Ecclesiæ, vel quædam occisio hominis grauissimi, violatio cuiusdam monialis intra monasterium, cum violentia, peccatum nefandum cum puero nobili, simul cum raptu, quod fuit casus præsentis quæstionis, vel aliud quod simile, & cum factum fuisset publicum, ignorabatur omninò author illius, ita vt nec per famam, vel indicia aliqua, aut testem sciri, aut probari poterat. Accidit autem, quod quædam mulier nobilissima, habuit graue dissidium, & rixam cum marito suo, & cum vir vxorem suam in fronte grauissimè vulnerata, rapta furore iracundiæ, & passione correpta dixit viro suo, ah infamis homo, quid mirum, quod hoc mihi feceris, cum fueris ille perditus homo, qui nefandum illud crimen cum raptu excellentissimi pueri commisisti, toties in hac ciuitate deploratum; audierunt hoc aliqui, qui præsentes erant rixæ, & cum fama ex dicto ipsius mulieris increbuisset, accessit etiam ad aures iudicis. iudex ergo cum casus esset grauissimus inquisitionem statim fecit.

Quæsierunt igitur à me, an dictum huius mulieris faciat aliquam probationem in iudicio contra virum suum, & an Personæ, quæ tale quid à dicta muliere audierunt faciant probationem in iudicio, si non dentur alij testes, vel coniecturæ, & quid faciendum sit in hoc casu in foro conscientiæ?

RESPONSIO AVTHORIS.

2 IN primis respondi, Quod si mulier isto impetu iracundiæ correpta, falsò imposuit tale crimen viro suo, si impetus iracundiæ adeò vehemens fuit, vt libertatem abstulerit, proculdubio non peccauit, quod verum est, etsi blasphemiam, vel hæresim protulerit, vt cum D. Thoma, Lopez, & alijs latè probat Carena, *part. 2. tit. 2. de blasphemis, numer. 30.* Et ra-
3 tio est, quia impetus passionis æquiparatur dementiæ, & sic talis mulier in iudicio delata tenetur dicere, se impetu iracundiæ ignorasse, quod dixit, & quod tunc temporis erat incapax rationis, & extra se. Et idem tenetur facere, si eius maritus ve-
4 rè quidem tale delictum perpetrauit, si reuera tale delictum
5 erat occultum, & sic eius dictum non facit probationem aliquam in iudicio, quod sic probatur primò.
6 Quia quamuis in hoc casu præsumatur contra talem mulierem, quod illa dixit id, quod sciebat, non enim præsumendus est quispiam dicere, quod prius non præmeditauit, & verborum qualitas est mentis testimonium, ex abundantia enim cordis os loquitur, vt cum Tiraquello, Paramo, & alijs latè probat Carena, *part. 3. tit. §. 8. num. 25.* Attamen quando concur- 7
runt duæ præsumptiones contrariæ, efficacior elidit minus efficacem, vt docent omnes DD. quos refert Carena, *sup.* sed sic est, quod præsumptio exclusiua delicti præfertur præsumptioni delictum includenti; vt cum Mandoz. Farinacio, & alijs latè probat Carena, *par. 3. tit. 4. num. 37.* Ergo cum hæc mulier iracundiæ calore dixisset, maritum suum commisisse tale delictum, & ex dicto illius præsumatur ita fuisse, & quod illa peccauerit manifestando tale delictum occultum, & ex ira, qua tale quid dixit præsumatur, quod tanta passione dixerit, quod non erat compos sui, sequitur, quod in foro exteriori præsumendum est in fauorem talis mulieris, quod non peccauerit, & quod non erat compos sui, quando tale quid dixit, ne dicamus illam peccatum commisisse, manifestando delictum occultum.

Confirmatur primò: Quia gesta calore iracundiæ non valent. 8
nisi perseuerantia apparuerit indicium animi fuisse, vt patet, *ex cap. diuortium de pœnit. ad 1. & capit. si quis iratus 2. quæst. 3. & ex regula quidquid calore 48. ff. de reg. iuris, & 63. ff. de diuort.* Et sic iuramentum, & votum, & alius contractus calore iracundiæ facti non valent, vt patet, *ex l. 2 ad l. Iuli.* & tenent Glossa, Hostiensis, Panormitanus, Tiraquellus, Ricardus, & alij, quos refert, & sequitur Sanchez *de matrimon. d. 8. lib. 1. n. 4.* Sed sic est, quod hæc mulier dixit illa verba delictum manifestantia calore iracundiæ; ergo nullius valoris sunt, nec de eis curandum est, vt de iuramento, & voto factis calore iracundiæ fit.

Confirmatur 2. quia mulier non admittitur, vt testis contra 9
virum suum, nec in defensionem illius, vt latè probat Farinac. *de testibus, quæst. 54. num. 103.* Gillaus, *in arbore criminali, cap. 6. part. nu. 28.* quia vir, & vxor sunt vna caro secundum Baldum, *l. si cum dotem, §. si maritus, ff. solut. matrim.* & talis testis, etiam 10
in casu fidei habetur tanquam testis non integra, nec est exceptione maior, vt probat Farinacius *suprà quæst. 56. num. 680. & seqq.* Ergo talis mulier vocata potest negare se tale quid dixisse, nec etiamsi confessa fuit se ita dixisse, eius dictum facit probationem in iudicio, quia illa non potest esse testis contra virum suum in iudicio.

Confirmatur 3. Quia esto, quod mulier posset esse testis in iu- 11
dicio contra virum suum, adhuc in hoc casu hæc mulier, testis contra maritum suum esse non potest; siquidem erat eius inimica, eo quod vir ei impegerat grauissimum in fronte vulnus, quod mulier magis facit, quam amissionem vitæ, & cum vulnus fuisset grauissimum, & in fronte, reputanda est talis mulier, vt inimica, vt latè probat Gomez, ex multis textibus, & Doctoribus, *tom. 3. variarum, c. 12. n. 14.* Et sic præsumenda est ex odio imposuisse tale delictum viro suo, & vt talis non est admittendum eius testimonium in iudicio, etiamsi fuisset in crimine le- 12
sæ maiestatis, vt ex multis textibus, & Doctoribus, latè probat Gomez *suprà n. 14.* Et dato, quod talis mulier in iudicio admissa fuerit, & illa dixerit ita fuisse, ex dicto illius non solum non resultat probatio, sed nec indicium contra virum suum, specialiter si vir protestauit illam locutam fuisse ex odio, & inimicitia; Nam cum iniuria, quæ fuit causa inimicitiæ fuisset grauissima, præsumitur illam mentitam fuisse, & eius dictum non facit præsumptionem contra reum, *arg. textus in l. 1. §. prætereà, ff. de q.* & cum multis resoluit Gomez, *sup. n. 21.*

Tum, quia talis mulier in iudicio tenetur dicere se nescire, 13
quod dixerit, & quod si tale quid protulit mentitam fuisse, nam cum iniustè infamauerit virum suum, esto quod ille commiserit tale delictum, tenetur illa resarcire damnum, si potest absque graui præiudicio, vt hic accidit, vt cum communi sententia latè probat Lugo, *de iustit. d. 39. sect. 3. n. 19.* Imò etiam cum periculo vitæ, vt docet Vultherus Stroueldorf, *q. 70. de iustit. & iure, concl. 3.* quem refert Diana *p. 4. tr. 4. miscellaneo, ref. 99.*

Ex dictis infertur, quod personæ, quæ ab hac muliere audie- 14
runt tale delictum viri sui, non tenentur iurare in iudicio tale quid ab ea audiuisse, nam cum audierint à persona non fide di- 15
gna, non habent talem obligationem etiam in casu hæresis, vt latè cum Corduba, Guttierez, Sanctarello, & alijs probat Carena, *p. 2. tit. 9. n. 31.* Et quod hæc mulier, à qua tale delictum audierunt non sit fide digna probatur, quia est persona, quæ repel- 16
litur ex testimonio, & est inhabilis ad testificandum, *vt sup.* probauimus. Quapropter resolutoriè dico, quod mulier ista potest in iudicio negare se tale quid dixisse; idem possunt facere testes, qui tale quid ab ea audierunt, nam cum iudex iuridicè non interroget, non tenentur testes respondere. Ita mihi videtur debere fieri, tam in foro interiori, quàm exteriori, & ita factum fuit.

CON-

CONSVLTVM XLIX.

De Abbatissa, an possit conuertere in vsus communes conuentus legatum relictum suæ moniali, contra voluntatem ipsius monialis?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Aliqua supponuntur ad intelligentiam consulti.*
3 *Legatum relictum moniali pertinet ad conuentum, & à conuentu sumenda est illius possessio.*
4 *Per professionem solemnem omnia iura monialium transeunt in conuentum.*
5 *Monialis professa non potest habere proprium.*
6 *Monialis potest sumere possessionem legati de consensu Prælatæ, & nomine conuentus.*
7 *Quod monachus acquirit, non sibi, sed monasterio acquirit.*
8 *Legatum relictum moniali omnibus vijs pertinet ad conuentum.*
9 *Abbatissa potest concedere moniali vsum legati, & redditüum illius in vita sua, dependenter à voluntate Prælati.*
10 *Potest ei concedere licentiam ad illud expendendum in vsus licitos, & honestos.*
11 *Redditus qui conceduntur à Prælato moniali ad vsum non debent esse superflui.*
12 *Quod vni moniali est superfluum, alteri moniali, poterit esse necessarium.*
13 *Monialibus, quæ non tam strictam paupertatem profitentur vt moniales sanctæ Claræ possunt concedi ampliores redditus ad suum vsum.*
14 *Possunt etiam concedi tales redditus ad faciendas eleemosynas, dicendas Missas, & dotandas sorores, &c.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVidam homo reliquit in suo testamento nuncupatiuo duabus sororibus suis monialibus certas proprietates, vt redditibus illarum in vita sua potirentur, & quod post earum mortem venirent ad conuentum.

Quæritur, An Abbatissa conuentus, in quo prædictæ sorores illius testatoris sunt moniales, possit accipere possessionem illarum proprietatum, & an possit eas conuertere in vsus conuentus contra prædictarum monialium voluntatem, quibus relictæ fuere.

RESPONSIO AVTHORIS,

2 AD huius casus clariorem notitiam suppono, quod quando testator reliquit illas proprietates sororibus suis monialibus, & post mortem, illarum Conuentui, fuit cum intentione; vt ipsæ moniales vterentur redditibus illam in vita sua, & quod post illarum mortem omnia remanerent conuentui; hæc enim est communis testatorum intentio, vt notauit Tamb *de iure Abbatissarum, d.8. quæst.5. n.2.* Lezana, *tom.1. c.6. num.34.* His suppositis

3 Respondi, quod non obstante quod legatum indicta forma fuerit relictum, non pertinet ad dictas moniales particulares præcipere suo nomine accipere possessionem illarum proprietatum, sed hoc debebat fieri ab abbatissa nomine conuentus, vnde optime facit abbatissa sic faciendo. Ita cum Couarruuias, Molina, & alijs Castro Palaus, *tom.3. d.3. p.5. num.3.* & cum multis Sanchez, *in summa, lib.7. cap.12. num.36.* & est communis sententia.

4 Ratio resolutionis est, quia per professionem solemnem monialium, omnia iura monialium, & earum voluntas translata sunt ad conuentum taliter, quod ex tunc nulla monialis, amplius habet propriam voluntatem, nec aliquid proprium, vt constat, *ex cap. nolo, cap. non dicatis 12. q.1. cap. si religiosus de electione in 6.* Ergo tales moniales non poterant nomine suo

5 accipere possessionem illarum proprietatum, sed talis possessio capienda erat nomine monasterij, vt factum fuit.

6 Tum quia dato, quod dictæ moniales possent accipere dictam possessionem suo nomine, vt aliqui voluere, id parum interest, cum id semper deberet fieri de licentia prælatæ, & dominium illarum proprietatum acquirebatur conuentui; siquidem tales religiosæ erant incapaces dominij, vt cum communi sententia probet Palaus, *suprà, n.2. & constat ex l. placeat de acquirend. hæred. cap. in præsentia de approbat.* Vbi dicitur, quid-

7 quid monachus acquirit, non sibi, sed monasterio acquirit, non solum quantum ad dominium, sed etiam quoad vsum, vt notauit cum multis Lezana *tom.1. cap.6. num.40.*

8 Hinc fit, tale legatum omnibus vijs ad conuentum pertinere, & Abbatissam posse de illo disponere, vt sibi placuerit in commodum conuentus etiam contradicentibus ipsis monialibus, quibus relictum fuit, absque eo quod eis teneretur aliquid amplius dare de prædicto legato, quam cæteris monialibus eiusdem conuentus, vt optimè probat Rodriquez, *in quæstionibus Regularibus, tom.2. q.126. & tit.6.*

Verum quidem est, quod si Abbatissa, vel Prælatus istarum monialium voluissent, possent optimè concedere his monialibus, vt in vita sua vterentur redditibus illarum proprietatum, dependenter tamen à voluntate superiorum, vt cum multis probat Palaus, *loco citato, n.5.* & cum multis Thomas Hurtado, *tom.2. moralium, tract.8. cap.7. n.90.* Imò possunt eis conce- 9
dere licentiam ad quoscumque vsus indeterminatè, ita vt possent in vita donare, & disponere de eis in eos vsus, & eo modo, in quos, & quomodo ipse Prælatus posset disponere, ita cum Nauarro, Sanchez, Peres, Thomas Hurtado, *suprà, num.825.* Peyrinis, *tom.1. de subdito, q.2. cap.2. §.1.* Lessius, *lib.2. cap.4. dub.5. num.30.* 10

Aduerte tamen, hos omnes redditus concessos à Prælato, 11
debere esse moderatos, & necessarios ipsis monialibus, alias esset superfluum, quod non est licitum monialibus, aut religiosis concedere, vt docet Lezana, *tom.1. cap.6. n 18.* Thomas Hurtado, *suprà n.837.* & habetur, *in c. exijt qui seminat §. insuper de verb. signif. in 6.* Attendi tamen debet personarum qualitas, temporum varietas, locorum conditio, & aliæ circunstantiæ, vt *in dicto cap. exijt qui seminat*, pro monialibus Fran- 12
ciscanis statuit Pontifex, quod enim vni moniali est superfluum, alteri sæpè erit sufficiens, & quod in vno loco superfluit, in alio non, imò addo, quod si Pontifex in ordine S Francisci, in quo strictissima paupertas obseruatur, concedit posse Prælatos concedere monialibus annuos redditus sufficientes, iuxta qualitatem personarum, & temporum, & locorum, in ordinibus, qui 13
non tam strictam paupertatem profitentur, si alias non habeant statutum, vel regulam in contrarium, existimo posse Prælatos ampliore redditus concedere, dummodo expendantur in vsus honestos, vt in eleemosynas factas in moniales pauperes, vel alios religiosos eiusdem, vel alterius ordinis de licentia saltem 14
tacita superioris, vel si expendantur in dotandis sororibus, sustentandis parentibus, & in bonis ipsius conuentus, vt in ornamentis Ecclesiæ, in dicendis missis, hi enim redditus, etsi amplissimi sint; si ita expendantur, non possunt dici superflui, sed necessarij, vt rectè ait Thomas Hurtado, *tom.2. operum moralium, tract.8. cap.8. nu.838.*

CONSVLTVM L.

De legato relicto moniali, an ei possit Prælatus concedere licentiam ad ponendum illud ad censum vitalitium?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Moniales si non habeant statutum in contrarium possunt habere annuos redditus ad suos vsus honestos, & necessarios.*
3 *Decretum Tridentini in contrarium, contrario vsu est abrogatum, vel non fuit vsu receptum.*
4 *Hi redditus possunt poni à monialibus ad censum nomine suo de licentia superioris, vel nomine conuentus.*
5 *Pecunia quæ non est incorporata conuentui, potest superior dare licentiam, vt imponatur ad censum redimibilem.*
6 *Potest Prælatus dare licentiam, vt monialis ponat mille aureos, siue ex labore, hæreditate, vel donatione acquisitos ad censum vitalitium.*
7 *Pecunia dum non est destinata ad aliquid immobile, vel mobile pretiosum, non est res pretiosa, quæ seruando seruari possit.*
8 *Prælatus potest concedere moniali, vt mille aureos in suos vsus consumat.*
9 *Potest ei dare licentiam, vt ponat eos ad censum vitalitium.*
10 *Si mille aurei relinquantur moniali vt vtatur redditibus illius in vita sua, & per mortem maneant conuentui, non potest monialis etiam de licentia Prælati ponere eos ad censum vitalitium.*
11 *Potest conuentus in hoc casu de licentia Prælati renuntiare illi iuri, & sic monialis emere censum vitalitium.*
12 *Si moniali relinquatur res immobilis, vt ex redditibus illius in vita sua vtatur, & post mortem maneat conuentui, non potest conuentus, vel Prælatus cedere huic iuri, nisi cum solemnitatibus requisitis ad alienandum res immobiles.*
13 *Hæ res ex natura sua sunt immobiles, & pertinent ad conuentum.*
14 *Hoc verum est nisi monialis sit grauata ære alieno.*
15 *Conuentus non tenetur soluere debita monialis, nisi contracta sint illius intuitu, vel quia moniali non tribuit alimenta necessaria.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVidam homo reliquit cuidam moniali professæ mille aureos, vt ex redditibus illorum sustentaretur ista monialis dum viueret, petiuit illa à suis Prælatis licentiam imponendi

nendi prædictos mille aureos ad censum vitalitium, concessit Prælatus libenter licentiam petitam. Postea considerans attente, in censu vitalitio amitti principale morte imponentis censum vitalitium, & multum differre censum vitalitium à perpetuo, etiam redimibili, in quo principale non amittitur, bene tamen in vitalitio morte censum imponentis scrupulis anxiatus.

Quæsiuit à me, An talem licentiam potuisset concedere, vel si non poterat, quid facere debuisset, ad quietem suæ conscientiæ?

RESPONSIO AVTHORIS.

2 PRo expositione huius casus, qui quotidianus est hac tempestate in his Hispaniæ, & Lusitaniæ partibus in hac materia suppono primo licitè posse omnes moniales, nisi aliàs habeant statutum proprium in contrarium, vt sunt nostræ Carmelitæ Excalceatæ, habere annuos redditus ad suos proprios, & honestos vsus, de licentia suorum superiorum. Ita habetur, *cap. insinuante, qui clerici vel vouentes, cap. de viduis 27. q. 1.* & tenent omnes Canonistæ, *ad cap. cum monasterium de statu Monachorum*, Azor *tom. 1. lib. 12. cap. 9. nu. 2.* & cum Bartolo, Lessio, Garcia, Ceuallos, Miranda, Rodriquez, Sanchez, Suarez, & alijs multis docet Thom. Hurtado, *tom. 2. moralium tract. 8. cap. 8. n. 819. & 798.*

3 Nec contra hoc facit Tridentinum, *sess. 25. cap. 2. de regularibus*, vbi prohibet, ne liceat superioribus bona stabilia alicui religioso concedere, etiam ad vsumfructum, & vsusfructus administrationem, vel commendam. Non obstat, inquam, quia hoc præceptum Tridentini contraria consuetudine est abrogatum, vt ait Basilius Legionensis, *quæst. 9. quodlibet, scholast. cap. 4.* vel à principio non fuit receptum in Hispania, & Lusitania, nec in multis locis Italiæ, in quibus moniales, & etiam monachi annuos redditus habent, vt notauit Thomas Hurtado, *de congrua sustentatione Ecclesiasticorum, tom. 2. lib. 6. num. 115.*

4 Secundo suppono huiusmodi annuos redditus posse habere moniales, siue super bonum stabile imponantur nomine conuentus, siue nomine ipsarum monialium, siue hos annuos redditus reseruauerint quando professæ sunt, siue ex his, quæ ipsæ licitè ex laboribus manuum suarum, & negotiatione honesta, vel illicitè ob turpem amicitiam acquisiere. Nam etsi quidquid acquirit monialis, sicut & monachus, acquirat monasterio, vndequaque illis proueniant bona acquisita, vt dicit Rota apud Farinacium, *tom. 2. decis. 76. num. 4.* Et censum nullus imponere possit, nisi valeat alienare, & qui prohibitus est alienare, ei etiam prohibetur censum imponere, vt ait Rota apud Farinacium, *tom. 2. decis. 456. num. 5. & tom. 1.*
5 *decis. 678.* vbi plures citantur idem sentientes; Nihilominus cum hæc bona sic acquisita non sint adhuc incorporata conuentui; sed sint in deposito particulari, potest superior dare licentiam, vt imponatur census redimibilis, siue nomine monialis, siue conuentus. Nam quando ponitur nomine monialis, si dicitur id fieri de superioris licentia, implicitè ponitur nomine conuentus. Ita Thom. Hurtado, *de sustentatione, tom. 2. lib. 6. num. 121.* His suppositis

6 Respondi proposito casui, posse Prælatum dare licentiam moniali professæ, vt si habuit mille aureos, siue ex donatione, amicitia, legato, vel etiam ex sua negotiatione, & industria acquisitos, censum vitalitium sumat. Ita insinuat Suarez, *tom. 3. de religione, lib. 8. cap. 15. nu. 24.* Thomas Hur-
7 tado, *de substentatione, tom. 2. lib. 6. nu. 727.* Ratio est, quia pecunia dum non est destinata ad aliquod immobile, vel mobile pretiosum, non est res pretiosa, quæ seruando seruari possit, vt docet Riccius, *in praxi resol. 56.* Molina, *tom. 1. tract. 1. d. 45.* Mantica, *de coniecturis, lib. 9. tit. 3.* Lessius, & alij, quos refert, & sequitur, Sanchez, *lib. 7. summæ cap. 22. n. 16.* Ergo de licentia superioris alienari potest, etiam in cen-
8 sum vitalitium. Patet consequentia, quia sicut Prælatus poterat licentiam concedere huic moniali, vt illos mille aureos insumeret, vel simul vel per partes in suis vsibus pijs, & honestis, & in suis necessitatibus, ita potest dare facultatem, vt emat censum vitalitium, vel quod faciat alium contractum cum periculo amittendi principale.

Confirmatur. Quia ista summa pecuniæ non erat incorporata conuentui, & in libris introitus, & exitus reposita; ergo quamuis conuentus esset dominus illius, & non monialis, ad cuius vsus destinatur à donante, consentiente superiore,
9 optimè potest ipse superior dare licentiam prædictæ moniali, vt emeret prædictum censum vitalitium ad commodius suis necessitatibus succurrendum, sicut si monialis haberet plura vasa argentea, vel illi donaretur aliquis lapis pretiosus, aut alia similia, quæ seruando seruari possent, vt ea monialis diuenderet, aut distraheret, cum non sint conuentui incorporata, non exigitur licentia Pontificis vt hæ distrahantur, & alienentur, sed sufficit licentia Prælati inferioris, vt consuetudine est introductum; Bullæ enim quæ prohibent harum rerum alienationem sic sunt acceptatæ, vt tantum intelligantur de rebus, quæ sunt incorporatæ Ecclesiæ, vel monasterio; ergo sicut in hoc casu potest Prælatus dare licentiam moniali, vt prædicta alienet, ita & quod constituat censum vitalitium.

Aduerte tamen, quod si summa illa pecuniaria donata, vel 10
legata sit moniali, vt vtatur ea dum vixerit, & postea conuentui adueniat, non potest emere censum vitalitium, nec ad hoc potest Prælatus licentiam impertiri, quia est in damnum conuentus. Potest tamen emere censum perpetuum redimibilem, quamuis enim iste non sit res immobilis, quia ex specie sua non est perpetuus absolutè, sed temporaneus, potest enim redimi quando censuarius voluerit reddens sortem principalem, vt egregiè notarunt Garcia, *de beneficijs, p. 2. cap. 5. n. 95.* Gomes, *de censibus, cap. 3. n. 4.* Molina, *de primogenijs, lib. 2. cap. 10. n. 3.* tamen semper manet secura sors principalis, quæ redditur, si redimatur, quod non contingit in censu vitalitio, vbi sors principalis deperditur. Ita Hurtado, *sup. nu. 192.*

Secundo aduerte, quod quando pecunia donata, vel legata 11
fuit moniali vt ea vteretur dum vixerit, & postea conuentui adueniat, poterit tunc conuentus de licentia Prælati renuntiare illi iuri; & sic monialis emere censum vitalitium. Ita Hurtado, *sup. n. 133.* Ratio est, quia licèt ius illud res immobilis videatur, cum tamen sit de pecunia, quæ non est destinata à donante ad aliquid immobile, vel pretiosum, quod seruando seruari possit, sicut conuentus potest pecuniam illam in quoscunque vsus honestos expendere, ita potest ius ad illam cedere de licentia superioris, quod maximè locum tenet, si renuntiet ius istud in remunerationem monialis, vel quia iudicat non profane, sed piè dispositurам de tali summa, nisi hæc adeò ingens sit, vt valdè depauperetur monasterium, vt ab ære alieno egredi nequiret.

Aliter dicendum existimo, si alicui moniali relinquatur, vel 12
donetur domus. Vel vinea, vel alia res immobilis, vt ex redditibus illius in sua vita sustentetur, & per mortem illius transeat ad monasterium, nam in hoc casu, non poterit Prælatus dare licentiam ad vendendas prædictas res, & emendum censum vitalitium sine solemnitatibus, quas diximus, *in nostro Directorio Regularium. p. 1. tract. 2. d. 1. nu. 152.* Ratio est, quia 13
huiusmodi res ex natura sua habent immobilitatem, ratione cuius necessario debent venire ad conuentum, & sic eo ipso conuentui incorporantur, licèt administratio sit apud monialem; sed res immobilis conuentui incorporata non potest alienari, nisi certis iuris solemnitatibus, quas latè diximus *in nostro Directorio loco citato*; ergo sine illis, talis licentia, nec etiam à Prælato, siue à conuentu concedi potest, et si forte talem licentiam dedere, sine prædictis solemnitatibus, non possunt cedere iuri, quod habent ad recuperandum Molina, *tract. 2. de iustitia, tom. 2. d. 446.* Suarez, *tom. 4. de religione, tract. 8. cap. 27. nu. 20.* quod verum est, etsi monialis sit grauata ære alieno, à quo non po- 14
test liberari, nisi bonum hoc immobile distrahatur, & alienetur, quia conuentus non tenetur soluere debita monialis, nisi contracta sint illius intuitu, vel quia moniali non tribuit alimenta necessaria. Ita Hurtado, *sup. n. 138.*

CONSVLTVM LI.

De voto absoluto castitatis facto calore iracundiæ, an sit validum, vel saltem, an possit à regularibus dispensari per sua priuilegia?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Aliqui DD. docent votum factum calore iracundiæ non valere.*
3 *In hac opinione, votum vt sit validum debet fieri matura deliberatione.*
4 *Contraria sententia est communis.*
5 *Ad votum sufficit aduertentia, quæ sufficit ad peccandum mortaliter.*
6 *Votum factum motu primo primus, vel secundo primus non valet.*
7 *Qui facit votum castitatis, si est pauper, & non potest recurrere ad Papam pro dispensatione, vel si potest recurrere, est tamen periculum in mora, potest dispensari ab Episcopo.*
8 *Idem potest fieri à Regularibus in dicto casu.*
9 *Si non est periculum in mora, & potest recurrere ad Papam, si votum castitatis factum fuit calore iracundiæ, & subiectum est inuenis, potest ab Episcopo iure ordinario dispensari.*
10 *Idem possunt facere in dicto casu regulares per sua priuilegia.*
11 *Votum castitatis, vel religionis, non censetur Papæ reseruatum, quando dubitatur de valore voti, vel datur opinio quod non sit validum.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVidam mulieri nobili quoddam maximum teſtimoniu m in ſuo honore impoſitum fuit, illa calore iracundiæ correpta fecit votum abſolutum caſtitatis, quo facto eam parentes ignari voti inueni nobili deſponſarunt, at illa voti memor, & ex alia parte verecundia, & timore parentum, nimia anxietate perplexa.

Quæſiuit à me primò, An tale votum factum iracundiæ calore fuerit validum. Secundò, An in caſu, quo votum fuerit validum, poſſit ab Epiſcopo, vel à regularibus ex vi ſuorum priuilegiorum diſpenſari, ad effectum contrahendi prædictum matrimonium.

RESPONSIO AVTHORIS, PRIMO QVÆSITO.

An votum factum calore iracundiæ fuerit validum?

2 REſpondi primo quæſito, non defuiſſe DD. qui dixerunt votum factum calore iracundiæ eſſe nullum; ſiquidem vt votum eſſet validum, debebat fieri matura, & plena deliberatione, & non ſufficere ad votum eam deliberationem, quæ
3 ſufficit ad peccandum mortaliter, & ſi votum factum ex aliqua animi ſubita paſſione eſſe nullum. Ita tenet Gloſſa, Panormitanus, Hoſtienſis, Antoninus, Felinus, Romanus, Tiraquellus Bartolus, quos refert Suarez, *tom.2. de religione, cap.9. lib.1. de eſſentia voti, n.2.* Ricardus, Antoninus de Butrio, quos refert Raphael de la Torre, *q.98. art.1. d.4. n.3.* Et fauent huic opinioni Doctores, & iura, quæ dicunt facta calore iracundiæ non valere, donec tranſacta paſſione confirmentur, *l. quidquid, ff. de reg. iuris.* vbi Gloſſa, & Bartolus, & alij multi, quos refert Tiraquellus, quem refert Suarez, *ſuprà.*
4 Verùm contraria ſententia eſt communis. Ita Suarez, *loco citato, num.4.* Tancred. *tract.3. d.1. q.7.* Tamb. *lib.3. cap.10. §.1. nu.1.* Raphael de la Torre *ſuprà*, & alij communiter, qui omnes dicunt ad valorem voti ſufficere deliberationem, quæ ſufficiens eſt ad peccandum mortaliter, quod ex coniecturis
5 colligendum eſt, quærendo à pœnitente, An quando tale votum fecit, habuerit aduertentiam ſufficientem ad id, ad quod ſe obligabat, aut an ſciret quod faciebat, & quam ſibi obligationem imponebat. Ratio omnium eſt, quia ea libertas, & non minor, ſufficit ad votum, quæ ſufficit ad faciendum actum ſimpliciter humanum; ſed libertas quæ ſufficit ad peccandum mortaliter, eſt quæ ſufficit ad faciendum actum ſimpliciter humanum; ergo hæc libertas ſufficit ad votum.
6 Hinc fit, quod ſi actus fiat motu non ſolum primo primus, ſed ſecundo primus, non ſufficere ad votum, quia motus ſecundo primus, tantum continet aduertentiam ſufficientem ad peccandum venialiter, non tamen ad peccandum mortaliter: inquirendum igitur ab hac muliere, an habuerit ſufficientem deliberationem ad peccatum mortale, vel an taliter fuerit calore iracundiæ correpta, vt actus tantum fuerit primo primus, vel ſecundo primus, & ſi ita inueniatur fuiſſe, non tenet votum, benè tamen ſi fuit factum cum ſufficienti libertate ad peccandum mortaliter.

RESPONSIO AVTHORIS, SECVNDO QVÆSITO.

An in caſu, quo votum ſit validum, poſſit ab Epiſcopo, vel à regularibus ex vi ſuorum priuilegiorum diſpenſari.

7 REſpondi, quod ſi dicta fœmina eſt pauper, & non poteſt recurrere ad Papam, vel ſi poteſt recurrere, datur tamen periculum in mora, certum eſt poſſe Epiſcopum in tali voto diſpenſare, vt cum multis reſoluit Sanch. *de matrimonio, lib.8.*
8 *d.9. n.22.* Palaus, *de voto, 12. d.2. n.4* Trullenc. *in Decalogum, lib.2. cap.2. dub.39. num.8.* Et idem poſſunt efficere Regulares per ſua priuilegia, ſiquidem poſſunt diſpenſare in omnibus votis, in quibus ratione vrgentis neceſſitatis poteſt Epiſcopus diſpenſare, *ex priuilegio Bullato Eugenij IV.* Vt tenent Quintanaduenas, *tract.3. ſingulari 19.* Vidal, *tract. de voto, inquiſitione 3. num.77.* Bruno Caſaing. *tract.5. cap.5. propoſitione 2.* Baſſæus *tom.1. verb. votum.9. num.29.* Couſers, quem refert Diana, *p.6. tract.6. reſol.5.* Leander à Murtia, quem refert Diana, *p.9. tract. 6. reſol.50.* Paſqualigus quem refert Diana, *9. p. tract.9. reſol.61.* Auerſa, quem refert Diana, *6. p. tract.6. reſol.50.* probabile putat aliter Leander, *tract.1. de iuramento, diſp.17. nu.134.* Ego ipſe *in noſtro Directorio Regularium, p.1. tract.2. d.13. n.84.*
9 Sed ſi prædicta mulier poteſt recurrere ad Papam, & non datur periculum in mora, maius dubium eſt, An in hoc caſu poſſit adhuc Epiſcopus in hoc voto diſpenſare? Et reſpondi ſatis probabile eſſe poſſe diſpenſare in hoc caſu, & quod idem poſſunt facere Regulares. Et quoad Epiſcopum probatur. Quia quando aliquis Canon iuris permittit, & concedit Epiſcopo, poſſe in aliquo caſu diſpenſare, concedit illi poteſtatem ordinariam ſuper tali caſu, non ſolum in caſu vrgentis neceſſitatis, & quando non eſt recurſus ad Papam, ſed abſolutè, vt ex multis textibus, & Doctoribus latè probat Sanch. *de matrimonio, lib.8. d.5. n.1.* Sed ſic eſt, quod *in cap. veniens qui cleric. vel vouent.* datur facultas Epiſcopis, vt poſſit diſpenſare in voto caſtitatis ex perturbatione animi emiſſo, quando vouens eſt iuuenis, & hoc ob periculum incontinentiæ, vt docent Speculator, Abbas, Alexander de Neuo, Cardinalis, Angelus, Armilla, Gambara, & vt probabile docet Paludanus, & Azorius, quos refert, ſed non ſequitur Sanch. *de matrim. lib.8. d.9. nu.24.* Ergo Epiſcopus poteſt optimè diſpenſare in hoc caſu; ſi quidem votum illud, factum fuit ex animi perturbatione, & mulier eſt iuuenis, & iam deſponſata, ac per conſequens in grauiſſimo periculo incontinentiæ. Sic docent DD. allegati.

Quod autem Regulares ex vi ſuorum priuilegiorum poſſint diſpenſare etiam in hoc caſu, probatur. Quia Regulares poſſunt diſpenſare in omnibus votis, in quibus Epiſcopus iure ordinario poteſt diſpenſare, vt docent Portel, Rodriquez, Nauarr. Sanch. & alij, quos refert, & ſequitur Bordonus, *tom.1. reſol.15. num.22.* Auerſa, Murtia, Paſqualigus, Vidal, quos retuli, & ſecutus fui, *in noſtro Directorio Regularium, p.1. tract.2. d.3. n.84.* Sed Epiſcopus poteſt diſpenſare in hoc voto iure ordinario, vt manet probatum, *ex cap. veniens, qui cleric. & vouent.* & ex citatis doctoribus; Ergo optimè poſſunt regulares in hoc voto diſpenſare. 10

Secundò probatur: Quia vota caſtitatis, religionis, &c. non cenſentur Papæ reſeruata, quando dubitatur de valore voti, vel dantur opiniones probabiles, vna quæ dicat votum fuiſſe nullum, & altera quæ dicat fuiſſe validum, ſiquidem reſeruatio, cum ſit odioſa debet ſolum intelligi, quando caſus eſt certus, vt cum Sancio, Suario, Bonacina, & alijs optimè reſoluit Bordonus, *tom.1. reſol.15. nu.3.* Sed in hoc caſu datur multorum doctorum opinio, qui dicunt hoc votum calore iracundiæ factum fuiſſe nullum, vt docent Speculator, Gloſſa, Hoſtienſis, Panormitanus, Antonius, Fenius, Romanus, Tiraquellus, Bartolus, quos refert Suarez, *tom.2. de religione, lib.1. de eſſentia voti, cap.9. nu.2.* & nos *ſuprà* citauimus; Ergo tale votum cum de eo non ſolum detur dubium an ſit validum, ſed detur opinio ſatis probabilis fuiſſe nullum, ad minus non erit Papæ reſeruatum, ac per conſequens, optimè poterit in illo Epiſcopus diſpenſare, & conſequenter etiam regulares, cum poſſint diſpenſare in omnibus votis, in quibus iure ordinario poteſt diſpenſare. 11

CONSVLTVM LII.

De quodam Sacerdote plura ſtipendia pro vna Miſſa accipiente.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur caſus, ſeu factum.*
2 *Multi DD. ante decretum Vrbani VIII. dixerunt poſſe Sacerdotem pro vna Miſſa ſumere plura ſtipendia, vſque ad congruam ſuſtentationem, qui ibi referuntur.*
3 *Poſt decretum Vrbani aliqui idem non verentur aſſerere, qui ibi referuntur.*
4 *Probant id ex loco Sacræ Scripturæ.*
5 *Probant ex eo quod Sacerdos ſit publicus Eccleſiæ miniſter.*
6 *Probant ex Chriſti inſtitutione.*
7 *Probant id ex iure naturali.*
8 *Probant, ex eo quod ſacrificium pro pluribus oblatum, tantum proſit vni, quàm pluribus.*
9 *Probant ex titulo honeſto, quo talia ſtipendia accipiuntur.*
10 *Probant ex neceſſitate Sacerdotis.*
11 *Probatur ex voluntate præſumpta dantium talia ſtipendia.*
12 *Probant ex neceſſitate, in qua eſt Sacerdos.*
13 *Probant ex eo quod lex Vrbana inſtante, & vrgente neceſſitate non obligat.*
14 *Probant ex neceſſitate extrema.*
15 *Probant vrgenti neceſſitate.*
16 *Ex prædictis rationibus formant vnum argumentum ad probandum ſuum intentum.*
17 *Filij de iure naturæ tenentur alere parentes.*
18 *Aliqui voluere aſſerere conuentus religioſorum poſſe ſumere ex eleemoſynis Miſſarum totam congruam ſuſtentationem.*
19 *Sacrificium Miſſæ ex Chriſti inſtitutione offertur pro toto populo.*
20 *Sacerdos in vrgenti neceſſitate non poteſt ſumere ex ſtipendijs Miſſarum totam congruam.*
21 *Probatur authoritate Doctorum.*
22 *Ex iure Diuino ſolum poſſunt Sacerdotes ſuſtentari ex eleemoſynis, quas fideles liberè offerunt pro Miſſæ ſacrificijs.*
23 *Nullus fidelis dat ſtipendium, niſi eum pacto, quod nullus aliàs*

aliàs admittatur ad participandum fructum medium sacrificij cum ille.

24 *Fideles per decimas, & oblationes satisfaciunt iuri diuino alendi Sacerdotes.*

25 *Obligatio, quam habent fideles sustentandi Sacerdotes sacrificantes non est ad integram sustentationem, sed ad partem.*

26 *Alia pars sustentationis sumenda est ex decimis, vel ex patrimonio.*

27 *Sacerdos sumens plura stipendia pro vna Missa non efficit sua stipendia.*

28 *Dominium non potest acquiri contra voluntatem dantis.*

29 *Intentio Christi non est, quod Sacerdos viuat ex sola Missa, sed ex ea, & alijs ministerijs Sacerdotij.*

30 *Exhibens maius ministerium est dignus maiori stipendio.*

31 *Maius stipendium debetur Parocho, quàm Sacerdoti, qui solùm celebrat.*

32 *Ponitur argumentum in contrarium.*

33 *Ponitur solutio huius argumenti.*

34 *Paupertas non dat titulum violandi iustitiam.*

35 *Neque ad exigendum pro ministerio plusquam debitum stipendium.*

36 *Stipendium Missæ non respicit maiorem aut minorem Sacerdotis necessitatem, sed solùm respicit ministerium exhibitum.*

37 *Ponitur obiectio in contrarium, & soluitur.*

38 *Sacerdos sumens plura stipendia pro vno sacrificio sumit alienum inuito domino.*

39 *Paupertas non dat ius decipiendi, vel aliter accipiendi aut sub alia forma alienam pecuniam, quàm à Domino exhibetur.*

40 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

41 *Ex vi ministerij non est debita tota congrua sustentatio Sacerdoti.*

42 *Decreta sacræ congregationis supponunt stipendia Missarum non debere esse sufficientia pro tota sustentatione.*

43 *Tridentinum prohibet sacerdotibus alienare patrimonium ad cuius titulum ordinati sunt.*

44 *Sacerdos non potest sumere nisi vnum stipendium pro vna Missa iuxta decreta sacræ congregationis.*

45 *Refellitur opinio contraria, & illorum authores reijciuntur.*

46 *Ex iure diuino naturali non tenetur postulans Missam dare totam sustentationem Sacerdoti sed iuxta mensuram seruitij.*

47 *Ecclesia prouidit de sustentatione Sacerdotum.*

48 *Sacerdos cui perijt patrimonium debet accipere, vnum stipendium pro vna Missa, & ad cætera, quæ sibi sunt necessaria debet vti aliquo ministerio honesto.*

49 *Si nec hoc ministerium potest efficere melius illi est mendicare, quàm accipere alienum.*

50 *Poterit etiam colore celebrandi ratione extremæ necessitatis, accipere plura stipendia ad suam sustentationem sicut alius in simili necessitate potest sumere alienum, non tamen potest pluribus stipendijs vna Missa satisfacere.*

51 *Sacerdos, qui positus in extrema, vel graui necessitate plura stipendia colore celebrandi accepit, & consumpsit etsi ad meliorem fortunam deueniat, non tenetur pro stipendijs sic consumptis Missas applicare.*

52 *Bonum consilium erit Missas quas dicis pro illis stipendijs, & alijs de nouo acceptis applicare.*

53 *Tacitus consensus Ecclesiæ solùm est, quod Sacerdos habebat sustentationem iuxta mensuram ministerij sui.*

54 *Sacerdos ex Christi institutione debet viuere ex sumptibus fidelium iuxta mensuram ministerij sui.*

55 *Sacerdos à nemine prohiberi potest, quod accipiat sustentationem suam ex ministerijs suis iuxta mensuram ministerij.*

56 *Ecclesia statuit, quod omnes Sacerdotes haberent suum patrimonium vnde viuerent.*

57 *Siue sacrificium sit finiti, siue infiniti valoris nullo modo Sacerdos potest sumere multa stipendia pro vna Missa.*

58 *Datur decretum sacræ congregationis, quod solùm vnum stipendium sumatur pro vna Missa.*

59 *Restitutio non obligat semper sed suo tempore, & certis circunstantijs concurrentibus.*

60 *Paupertas non est titulus suscipiendi alienum, nisi quis sit in extrema necessitate.*

61 *Occasio proxima, & periculum peccati in se non sunt peccata nisi liberè, & voluntariè assumantur.*

62 *Susceptio plurium stipendiorum pro vna Missa ex causa vrgenti in se est peccatum.*

63 *In necessitate extrema potest quis sumere alienum sine peccato.*

64 *Sacerdoti de iure diuino non est debitum stipendium nisi iuxta mensuram seruitij.*

65 *Fideles dando eleemosynas pro missis non solùm intendunt, quod pro eis fiat in sacrificio commemoratio, sed quod eis applicentur fructus medij sine consortio alterius.*

66 *Stipendium datur pro labore, vel obligatione, & seruitute illa celebrandi, vel pro ministri aliquali sustentatione iuxta varias opiniones.*

67 *Ex necessitate vrgenti non habet Sacerdos ius ad accipiendam totam sustentationem ex stipendium Missarum.*

68 *Declaratio sacræ Congregationis de mandato Vrbani VIII. est declaratoria iuris naturalis.*

69 *Propositiones damnatæ Alexandri VII.*

70 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

71 *Dato, & non concesso. quod Sacerdos posset sumere totam sustentationem ex sacrificio pro se non tamen ad sustentandum parentes. filios, & sorores.*

72 *Sustentatio ministri altaris est personalis.*

73 *Si Sacerdos non habet, vnde patrem, vel filios sustentet vtatur potestate sibi concessa à natura, non tamen potest satisfacere pluribus stipendijs vno sacrificio.*

74 *Religiosi non possunt sumere nisi vnum stipendium pro vna Missa.*

75 *Aliqua priuilegia concessa regularibus ad accipienda plura stipendia pro vna Missa, hac tempestate dormiunt vbi quid dicendum de quodam priuilegio Vrbani VIII.*

76 *Sacerdos nec ad subueniendum sibi ipsi potest sumere, plura stipendia pro vna Missa, quanto minus ad subueniendum alijs.*

77 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

78 *Confirmatur solutio eiusdem argumenti.*

79 *Ponitur argumentum in contrarium.*

80 *Ponitur illius solutio.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

QVidam Sacerdos pauper, qui tantùm patrimonium tenuissimum habebat cùm patrem, matrem, & tres sorores, & duos filios haberet, ad quos alendos minimè sufficiebant vires patrimonij, suscipiebat plura Missarum stipendia, & ex eis accipiens illud, quo indigebat ad suam patris, matris, sororum, ac filiorum, & cuiusdam serui, & ancillæ quos habebat sustentationem post aliquos annos, quòd hæc fecit videns decretum Vrban. VIII. quod hoc prohibebat scrupulis agitatus venit ad me, & sequentia proposuit, erat enim sanè eruditus. 1

Proponuntur fundamenta, quæ iste Sacerdos pro se allegauit.

MVltorum opinio fuit ante decretum Vrbani VIII. posse Sacerdotem pauperem pro vna Missa tot stipendia accipere quot sufficiant ad suam diurnam sustentationem, vestitum decentem, &c. vt fuere Arauius, Bañes, Caietanus, Ledesma, Lorca, Soto, Aragonius, Syluester, Remilla, Angelus, Henriquez, Nauarra. Honcala, Chamerora, Graffis, Rodriguez, Cabesado, Molphesius, Ioannes de la Cruz, quos refert Thomas Hurtado, *de congrua sustentatione Sacerdotem Appendice* 1. §. 12. *num.* 451. & alij quos refert Diana, *part.* 1. *tract. de celebratione Missarum*, *resolut.* 8. Fernandos Beia, Teiga, Ludouic. à S. Ioann. quos refert Pasqualigus, *de sacrificio*, *q.* 939. *nu.* 2. 1

Et post Decretum Vrbani VIII. non pauci dicunt adhuc id esse probabile, vt sunt secluso decreto sacræ Congregationis, & Vrbani VIII. Lezana, *tom.* 3. *verbo*. *Missa*, *nu.* 13. Dubal. *de Sacramentis cap.* 4. *dub.* 7. *d.* 3. *de Missa*, *num.*. Et absolutè stante Decreto sacræ Congregationis, & Vrbani VIII. illam adhuc tenent, vt probabilem Bordonus, *resol.* 25. *q.* 6. *tom.* 1. *nu.* 13. Bauni, *to.* 2. *tract.* 10. *q.* 12. Leonsiuus, *de priuilegijs pauperum* 2. *p. priuilegio* 263. *nu.* 5. Thomas Hurtado, *de congrua sustentatione Sacerdotum Appendice* 1. §. 12. *nu.* 429. Columbus, *lib.* 4. *de Hierarch. cap.* 62. *nu.* 24. Vbi dicit vnica Missa multis oneribus, & eleemosynis satisfieri posse, non obstantibus decretis sacræ Congregationis, & Vrbani VIII. prout refert Ausonius, *in controuersijs*. *lib.* 3. *controuersia* 5. *cap.* 2. *nu.* 6. Ergo stando in opinione horum doctorum, qui post tale decretum Vrbani VIII. scripserunt, adhuc non obstante tali decreto, potest Sacerdos pauper plura stipendia accipere pro vna Missa: Non enim dici potest opinionem tot grauissimorum Doctorum esse improbabilem, siquidem decretum Vrbani explicant; & dicunt non loqui de Sacerdote paupere, vt videri est apud Hurtadum, Leonsillum, Columbum, & alijs locis citatis. Nec eorum explicatio, & opinio huc vsque reiecta est ab Ecclesia, nec est falsa, condemnata, aut vt improbabilis reputata, non enim constat de tali censura. 2

Secundò probat id licitè posse fieri ratione. 1. Quia, vt optimè ait Th. Hurtado, *de congrua sustentatione clericorum Appendice* 1. §. 2. *n.* 224. Ius diuinum in vtroque testamento disponit, & præcipit, quod qui altari seruiunt, hoc est cultui diuino sunt mancipati, de altari edant, 1. *ad Corinth.* 9. Et hoc ratio ipsa naturalis dictat, ita vt etiam apud barbaras gentes respectu suorum falsæ Deitatis Sacerdotum obseruatum sit; ergo si Sacerdos non habuerit officium sibi decens, modum aliumue honestum acquirendi sibi necessaria ad victum, vestitum, & alia: quę congruam ingrediuntur, cum indecens valdè sit, quod Sacerdos mendicus sit, & ostiatim stipem quærat mendicans, poterit de sacrifi-

sacrificio sumere congruam sustentationem, non obstanti decreto Vrbani VIII. & sacræ Congregationis, cum ex vi sui officij, quod publicum est in Ecclesia Dei, sit minister publici cultus, & Religionis Christianæ.

5 Confirmatur 1. ex eodem Thom. Hurt. *suprà nu.* 250. Quia eo ipso, quod quis sit dicatus diuino seruitio immobiliter per Sacerdotium, cum sit minister publicus Ecclesiæ, vt cultum deferat Deo pro populo, est quidam tacitus consensus Ecclesiæ, vt congruam sustentationem habeat ex vi officij, & ministerij sui, cum non deceat eum mendicare, & hoc primum attendunt fideles dum stipendia Missarum tribuunt: ergo Sacerdos pauper recipiendo plura stipendia pro vno sacrificio, quot sufficiant ad suam sustentationem, conformatur Ecclesiæ intentioni, quæ est, vt sacrario manducet, & ea quæ ad victum, & vestitum honestum sunt necessaria habeat.

6 Confirmatur 2. quia Sacerdos ex Christi propria institutione Offert Missæ sacrificium pro toto populo: ergo Sacerdos ex Christi institutione habet potestatem viuendi de sumptibus fidelium, vt ait D. Augustinus, *lib. de operibus monachorum cap.* 23. *tom.* 3. vbi ait: *Si Euangelistæ sunt, fateor, habent potestatem viuendi de sumptibus fidelium; si ministri altaris, dispensatores sacramentorum, sibi ista non arrogant, sed plenè vendicant potestatem, & hoc ideò, quia sacrificium altaris vbicunque agatur, commune est toti populo fidelium*. Et idem docet D. Thomas, 2. 2. *quæst.* 107. *art.* 4. Caietanus, *ibi*: Ergo Sacerdos pauper sumendo congruam sustentationem de stipendijs à fidelibus oblatis, offerendo pro omnibus vnum sacrificium, nulli facit iniuriam, cum vtatur potestate sibi à Deo diuinitus concessa, à qua vrgente necessitate nulla potestate humana deturbari potest.

7 Confirmatur 3. quia eo ipso, quod quis ritè, & solemniter est dicatus, & consecratus minister publicus in Ecclesia, iste nequit prohiberi, quod ex ministerijs officij sui, & ex eleemosynis pro illis oblatis à fidelibus sustentationem congruam non accipiat: hoc enim est de iure naturali, & diuino dispositum in vtroque testamento: ergo si non habet alios sumptus præter vniuersalia, & Missæ celebrationem, ex illis sustentari licitè potest, & nisi Ecclesia ex alijs prouideat, nequit id prohibere; cum ergo decretum Vrbani VIII. non prouideat Sacerdotibus, qui non habent congruam sustentationem, id eis non intendit prohibere cum potestas humana non possit resistere potestati diuinæ, nec ius humanum tollere ius diuinum, & naturale.

8 Confirmatur 4. Quia sacrificium Missæ, pro pluribus oblatum, tantum prodest vni, quantum pluribus, iuxta suscipientium dispositionem, cum sit vniuersalis applicatio passionis Christi, & sit idem ac sacrificium cruentum, & solùm incruento modo celebratum, vt cum D. Thoma, Caietano, & alijs innumeris doctoribus probat Thomas Hurtado, *suprà*, *n.* 367. Ergo Sacerdos ex iusta causa accipiens plura stipendia pro vna Missa, præsertim à diuersis, nulli eorum facit iniuriam, cum tribuat vnicuique integrum sacrificium, quod postulat, nec etiam facient contra prohibitionem Ecclesiæ, quia non ex auaritia prædicta stipendia sumit, quæ est ratio prohibitionis Ecclesiæ, sed ad suam congruam sustentationem.

Confirmatur 5. Quia nulla datur lex Ecclesiastica, quæ expressè prohibeat Sacerdotem pauperem posse plura stipendia pro vna Missa ad suam congruam sustentationem accipere. Nec constitutio Vrbana id decernit, sed solùm præcipit, vt tot Missæ celebrentur, quot ad rationem attributæ eleemosynæ præscriptæ fuerint, sed prædicta lex Vrbana intelligi potest seclusa vrgenti necessitate, vt eam plures DD. quos *suprà* citauimus intelligunt, ergo in hoc sensu intelligenda est, nec extendenda ad Sacerdotes pauperes.

9 Confirmatur 6. Quia licèt accipere plura stipendia pro vno sacrificio independenter à quocunque titulo, offerendo illud pro pluribus ea dantibus, sit malum, quia prohibitum lege Ecclesiastica, vel ideò sit prohibitum lege Ecclesiastica, quia malum, vt constat *ex decreto Vrbani VIII.* & dicunt communiter DD. quos refert Thomas Hurtado, *de sustentatione appendice* 1. *nu.* 411. Pasqualigus, *qu.* 937. *de sacrificio*, *num.* 2. contra Ruiguerium, & Montagnolum, tamen non est id ita intrinsecè malum, quin ex aliqua honesta causa, & iusto titulo cohonestari non possit, sicut non restituere alienum, prohibitum est, quia malum, exponere se periculo, & occasioni proximæ peccandi, quia malum, prohibitum est, & tamen multæ causæ possunt interuenire, quæ à restitutione excusent, & propter quas quis licitè possit se exponere periculo, & occasioni proximę peccandi, vt cum multis probat Thomas Hurtado, *tom.* 1. *moralium*, *resol.* 4. Ergo si adest causa honesta, & iustus titulus ad hoc, vt Sacerdos pluribus obligationibus contractis ex stipendijs vnico Sacrificio satisfaciat, cum alijs nullus ex contrahentibus patiatur notabile detrimentum in fructu sacrificij, ex opere operato proueniente iuxta probabilissimam opinionem, licitè id faciet, nec tenebitur ad aliquam restitutionem, quia prohibitio facta ab Vrbano VIII. non obligat, stante titulo honesto.

Confirmatur 7. Quia per accidens est, quod sacrificium altaris habeat infinitatem extensiuam, vel solummodo sit finiti valoris, & fructus, vt Sacerdos existens in vrgenti necessitate possit applicare pluribus, qui plura dederunt stipendia, idem sacrificium; Ergo data vrgenti necessitate, id optimè efficere potest. Antecedens patet, quia sustentatio est de iure naturæ debita Sacerdoti, & eleemosynam ostiatim quærere ad se sustentandum de iure naturæ est indecens Sacerdoti, qui non est professus solemniter paupertatem; ergo omnes fideles ratione ducti, si Sacerdos non habet congruam sustentationem, concurrunt voluntariè, vt congruè sustentetur, eo modo quo possunt: ergo si Sacerdos à pluribus plura accipiat stipendia vt congruè sustentetur, voluntariè fideles ea conferunt, quidquid sit, an sacrificium sit finiti, vel infiniti valoris, dummodo Sacerdos memoriam faciat ipsorum in sacrificij oblatione. 10

Confirmatur 8. quia fideles dando eleemosynas Sacerdoti, vt pro eis dicat sacrificium, quod solum præcipuè intendunt, est, vt pro ipsis faciat memoriam in sacrificij oblatione, & pro ipsis solis, si aliàs Sacerdos habet, vnde congruè sustentetur; ergo Sacerdos accipiendo à pluribus plura stipendia, vt congruè sustentetur, faciendo memoriam illorum in sacrificio, satisfacit suæ obligationi, quidquid sit an sacrificium sit finiti, vel infiniti valoris. Antecedens præterquàm quod illud docet Thomas Hurtado, *suprà num.* 440. probatur. Quia offerentes stipem pro Missa celebranda debent conformari Christi institutioni, & Apostolicæ traditioni; sed Christus pro omnibus fidelibus hoc sacrificium applicauit, nullum excludendo, vt patet ex illis verbis, *hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur, hic est sanguis meus, qui pro vobis, & pro multis effundetur*. Et idem facit Ecclesia applicando illud pro Papa, pro Rege, pro Episcopo, & pro omnibus circumstantibus; Ergo Sacerdos applicando Missam pro multis eleemosynis à fidelibus oblatis, conformatur Christi institutioni, & nulli offerentium stipem facit iniuriam. 11

Confirmatur 9. Quia Sacerdos constitutus in vrgenti necessitate habet ius, vt sustentetur à fidelibus ex stipendijs taxatis pro ministerio altaris, cum indiget, ne cogatur mendicare, vt latè probat Hurtado, *suprà*, *nu.* 446. Ergo accipiendo plura stipendia ad suam congruam sustentationem nulli facit iniuriam, qui enim vtitur iure suo, nulli facit iniuriam.

Confirmatur 10. quia licèt, quod quis in vrgenti necessitate non possit sumere clam sibi necessaria à diuitibus, sed tantùm in necessitate extrema, vt docent grauissimi DD. id ideò est, quia diues inuitus est, siquidem potest habere alios indigentes, quibus subuenire strictiori vinculo sit obligatus; Atqui fideles stipendia pro Missis offerentes non sunt inuiti, si Sacerdos plura accipiat stipendia pro vna Missa ad suam congruam sustentationem, si quidem ea voluntariè, & liberaliter tribuunt, & offerunt Sacerdotibus in ordine ad suam congruam sustentationem; Ergo si Sacerdos in vrgenti necessitate suscipiat ea, quæ sufficiunt ad suam congruam sustentationem, non peccat, nec tenetur ad restitutionem. 12

Nec contra id facit constitutio, & decretum Vrbani, quia instante vrgenti necessitate, lex Vrbana de non accipiendo plura stipendia pro vna Missa non obligat, ergo cum aliàs de iure diuino id possit efficere Sacerdos, non est cur ab hoc impediatur. Antecedens patet, quia lex ista humana Vrbani VIII. non plus obligat, quàm lex quod Canonicus, qui est absens, non lucretur distributiones, quæ dantur propter assistentiam in choro; & tamen si adest iusta causa non interessendi iustè, & licitè quis retinet distributiones has, vt benè dicit Pelizzarius, *tom.* 1. *tract.* 5. *cap.* 8. *num.* 146. & 147. ex Palao, & alijs, argumento manifesto, *ex cap. vnico de cleric. non resident. in* 6. Ergo stante iusta causa ad accipiendum plura stipendia pro vna Missa, id licitè poterit efficere Sacerdos, non obstante Vrbani VIII. prohibitione. 13

Confirmatur 11. Quia stante extrema necessitate, potest Sacerdos satisfacere vna Missa pluribus stipendijs, vt tradunt Suarez, *d.* 86. *de Eucharistia*, *sect.* 4. *verbo dico ergo*, Villalobos, *p.* 1. *tract.* 8. *diff.* 16. *num.* 2. Fraxinetus, *de obligat. Sacerdotis sect.* 5. *in corollario*, *num.* 1. Marcerus; *de sacram. q.* 83. *art.* 1. *dub.* 3. *notabili* 3. Lezana, *tom.* 1. *cap.* 21. *nu.* 3. Franciscus de Lugo, *lib.* 5. *de sacram. cap.* 12. *q.* 4. *nu.* 2. Escobar, *tom.* 2. *lib.* 21. *sect.* 2. *problema* 138. *n.* 604. Marchinus, *p.* 2. *tra.* 2. *de sacrif. Missæ*, *cap* 16. *num.* 22. Ergo idem efficere potest in vrgenti necessitate. Patet consequentia, quia extrema necessitas non alterat æqualitatem iustitiæ, ita vt faciat, quod pro aliquo ministerio aliquid plus debitum sit, quàm aliàs esset ipsa seclusa, vt optimè ait Pasqualigus, *de sacrificio*, *q.* 940. *num.* 5. Ergo si Sacerdos in opinione prædictorum doctorum potest pluribus stipendijs vna Missa satisfacere, hoc ideò est, quia id totum est debitum de iure naturali prædicto ministerio, existente iusta causa, vt *suprà* diximus, sed existente vrgenti necessitate, vrget iusta causa: Ergo sicut in extrema necessitate Sacerdos potest vnica Missa pluribus satisfacere stipendijs, ita vrgente 14 15

te necessitate graui paupertatis, licet non sit extrema.

16 His sic propositis, & prælibatis, vlterius progrediebatur prædictus Sacerdos, iuxta Christi institutionem, & iuxta naturale ius, quod nulla lege Ecclesiæ inficiari potest, & iuxta rationabilem voluntatem offerentium, Sacerdos pauper potest plura stipendia à pluribus accipere pro vna Missa, quot sufficiant ad suam congruam sustentationem, vt hucusque ostensum est; sed ad congruam sustentationem Sacerdotis pertinet, non solùm victus, & vestitus, & habitatio pro se, sed pro patre, & matre, pro filijs, & sororibus, & pro famulis necessariò eis inseruientibus; ergo Sacerdos, siue sæcularis, siue regularis pro his omnibus sumendo Missarum eleemosynas, non operatur iniustè, nec tenetur ad restitutionem.

Minor in quo est difficultas, præterquam quod eam doceant Caietan. 2. 2. q. 100. *art.* 34. Bañes, quem refert Henriquez, *lib.* 9. *de Missa*, *cap.* 22. *num.* 4. *in comment. lit. A*, & cum Orelana,

17 Vela, *in summa*, *tom.* 2. *cap.* 41. *casu* 1. Cabecudo, 3. *p. tom.* 1. *art.* 2. *dub.* 10. *de sacrificio conclusione* 4. Probatur ratione, quia filij de iure naturæ tenentur alere parentes, & parentes filios, & sorores existentes in vrgenti necessitate, nec habentes vnde aliter sustententur; Ergo Sacerdos pro suorum sustentatione plura accipiendo Missarum stipendia, pro congrua sibi debita accipit; ergo nulli facit iniuriam, nec decretum Vrbani id prohibet, cum nulli offerenti stipendium fiat iniuria, siquidem ei applicatur integrum sacrificium, & stipendium non profanè expenditur, sed in illo ad quod Sacerdos iure ipso naturæ obligatur.

18 Confirmatur: quia in sententia Thomæ Hurtadi, *de sustentatione appendice* 1. *nu.* 495. Ludouici à S. Ioanne, *in summa*, *q.* 10. *art.* 6. *ad* 2. In conuentibus Religiosorum pauperum potest sumi ex Missarum stipendijs ea, quæ desunt prouentibus annuis, & consuetis eleemosynis, ad congruam sustentationem strictam conuentus, ad soluenda debita contracta ad congruam sustentationem sibi, & potius habitationis, ornamentorum altaris, reparationis domus, & similia, etsi conuentus plures habeat religiosos, quàm decreuit constitutio Vrbana, cum talis lex Vrbana, præsertim in Hispania, practicari sit moraliter impossibile, & de facto non fuit executioni mandata, vidente id Papa, & non contradicente: ergo idem poterit efficere quilibet Sacerdos pro sua familia, quàm iure naturali tenetur sustentare, & hæc videtur genuina, & ferè omnium patrum communis intelligentia illius dicti Pauli 1. *ad Corinth.* 9. *qui altari seruit, de altari viuere debet*, hoc est si aliàs non habeat vnde viuat, & alium qui eum alat, non habeat in terra.

19 Ex quibus omnibus sic prælibatis, conclusit prædictus Sacerdos, quod eum non haberet sufficiens patrimonium, vt se, & parentes, filios, & sorores posset sustentare; & aliàs sibi decens non esset pro eis subueniendis mendicare, licitum ei esse ex stipendijs fidelium voluntariè oblatis sumere pro his omnibus necessaria, offerendo pro eis omnia sua sacrificia, & quotidie pro eis sacrificando. Hæc mihi legit ex quadam schedula, quàm secum deferebat iste Sacerdos, postulans, vt quod mihi de probabilitate huius sententiæ videretur ei consulerem.

RESPONSIO AVTHORIS.

Attente audiui ratiocinationem illius docti Sacerdotis, quàm equidem ex Thom. Hurtado, ebibit; Et fateor rationes non esse contemptibiles.

20 Verùm si fas est dicere, quod censeo, nunquam in eam sententiam adduci potui, quod Sacerdos pauper ex sacrificio posset sumere congruam sustentationem, etiam in vrgenti necessitate; de qua solùm est sermo in præsenti. Vnde clarè respondi prædicto Sacerdoti, illum prædicta non posse efficere, & teneri ad restitutionem, si habet vnde restituat. Ita cùm Bonacina, Fagundez, Auersa, Toleto, Escobar, *tom.* 2. *lib.* 21. *sect.* 2. *de Missa problema* 138. *nu.*

21 603. & cùm Nauarro, Corduba, Suario, Couarruuias, Azorio, Gutierres, Marchinus, *p.* 2. *tract.* 3. *de sacrificio*, *cap.* 16. *nu.* 22. Gerson, Ioan. Andreas, Archidiaconus, Corduba, D. Antoninus, Vasquius, Lessius, Medina, Rodriguez, Miranda, Reginaldus, Coninchus, Villalobos, Machadus, Possevinus, Granadus, Dicastillus. Bauuius, Alphonsus de Leone, Lugo Card. Lezana, Franciscus de Lugo, Tamburinus, Nouarrius, quos refert, & sequitur Pasqualigus, *de sacrificio*, *q.* 939 *nu.* 3.

22 Ratio fundamentalis est, quia de iure diuino, solùm possunt Sacerdotes sustentari ex eleemosynis, quas fideles voluntariè, & liberè offerunt pro Missis sibi dicendis; Atqui nullus fidelis voluntariè, & liberè offert eleemosynam pro vna Mis-

23 sa, nisi cum pacto, quod ad participandum in illa Missa nullus alius admittatur quoad fructum medium; ergo Sacerdos admittens alios ad participationem illius fructus medij, non recipit eleemosynas à fidelibus liberè dantibus. Maior probatur, quia populus iam concurrit obligationi, quàm habebat

24 de iure diuino alendi Sacerdotes per exhibitionem decimarum, & obligatio, quæ vnicuique remanet concurrendi ad sustentationem Sacerdotis sacrificantis pro se ipso, non est ad integram sustentationem, sed ad partem; nam aliàs pars iam determinata est ab Ecclesia per patrimonium, sine quo nul- 25
lum permittit ordinari, vel per beneficium proueniens ex decimis; cum ergo postulans Missam, iam contulerit sti- 26
pendium, quod statuit Ecclesia, iam satisfecit omni, quod habebat ex iure diuino; Ergo residuum, quod Sacerdos suscipit pro ipsa Missa, accipit contra voluntatem dantis; siquidem nullus vult pro se fieri sacrificium altaris quoad fructuum me- 27
dium, nisi alij in eo non admittantur; Ergo Sacerdos alios ad participationem prædicti effectus admittens, non efficit suam 28
eleemosynam, siquidem illius non potest acquirere dominium contra voluntatem dantis.

Dices, voluntatem offerentis stipem, debere in conditionibus appositis pro sacrificio altaris, postulato conformari intentioni Christus, vt sit recta, aliàs conditio apposita habebitur vt turpis, & tanquàm nom adiecta; sed intentio Christi est, quod Sacerdos; seruiens altari, de eo viuat iuxta *illud Pauli*, qui altari seruit, de altari viuere debet: ergo quidquid ad victum requiritur, ab altari, & ab eleemosynis fidelium potest assumere Sacerdos, vt sibi debitum ex vi ministerij sui. Res- 29
pondetur concedendo maiorem. Ad minorem respondetur, intentionem Christi esse, quod Sacerdos seruiens altari de eo, viuat iuxta mensuram seruitij sui, non enim est intentio Christi, vt ex sola Missa viuat Sacerdos, sed ex omnibus alijs ministerijs Sacerdotij, quæ exercent alij Sacerdotes. Et ratio à priori est, quia obligatio oriens ex iure naturali, & diuino ministrandi sustentationem Sacerdotibus exhibentibus nobis suum ministerium est cum proportione ad ipsum ministerium, quia si est dignus operarius mercede sua, vt ait Christus, *Lucæ* 30
10. exhibens maius ministerium est dignus maiori stipendio; cum ergo ministerium celebrandi non occupet totum, quod exhibere potest Sacerdos, sed tantùm partem, & relinquat locum pro alijs ministerijs, non fundabit ius ad totam, & integram sustentationem, sed ad partem; alioqui non maior sustentatio deberetur parocho, qui tota die occupatur in ministratione Sacramentorum, ac cæteris functionibus Ecclesia- 31
sticis, quàm deberetur simplici clerico, qui vnica vice celebrationi inseruiret. Ita respondet Pasqualigus, *de sacrificio*, *q.* 939. *num.* 9. *&* *q.* 923. *num.* 8. *&* 11.

Dices, omnes Episcopi à principio nascentis Ecclesiæ taxa- 32
runt talem eleemosynam pro qualibet Missa, vt ea sola sufficeret pro integra sustentatione Sacerdotis; tempore enim antiquo, duæ vigenæ cum dimidia, Lusitanæ *meo tostam*, quod erat minimum stipendium taxatum in Episcopatibus huius Lusitaniæ Regni, erat integra sustentatio Sacerdotis, eo quod tunc res minori pretio comparabantur, & quod tunc vna vigena comparabatur, hodie non sufficiunt decem, vt patet in hoc regno, in quo tempore Ioannis 2. Regis taxatum fuit modium tritici vigena vna, & dimidia. Lusitanæ *trinta reis*, vt constat ex chronica huius Regni, & hodie duodecim vigenis non reperitur: ergo patres antiqui illius temporis, & tota Ecclesia intellexere hanc fuisse Christi intentionem, quod Sacerdos integram sustentationem è Missæ sacrificio reciperet; siquidem eis assignabant stipendium, quo integra sustentatio haberi posset; Atqui hodie res cariores factæ sunt, & pluris valent; ergo vt Christi, & antiquiorum Patrum intentioni conformemur, vel stipendium debet augeri iuxta argumentum pretij, quod res decursu temporis habuere, vt benè ait Pasqualigus, *q.* 925. Lex enim, & consuetudo habet tacitam conditionem, quod permaneant res in eodem statu, vel Sacerdos iustè efficere potest, sumendo pro qualibet Missa stipendium commensuratum taxæ antiquæ, & valori antiquo rerum, quia quæ nunc binis argenteis emuntur, tunc propter pecuniæ penuriam, vnico solo emebantur, vt benè notant, & docent Petrus Nauarra, *lib.* 2. *de restitutione*, *cap.* 2. *n.* 330. & Aragonius, *de iustitia*, *&* *iure q.* 85. *art.* 3. *§. bis non obstantibus*, apud Marchinam, *tract.* 3. *p.* 2. *cap.* 16. *de sacrificio*, *nu.* 7.

Respondeo cùm Pasqualigo, *q.* 924. *nu.* 4. *&* 926. *nu.* 5. Quod 33
in taxatione stipendij Missarum; non solùm concurrit obligatio iuris naturalis de ministranda debita sustentatione Sacerdoti, aliàs posset quis sine beneficio, & patrimonio ordinari, contra Tridentinum, *sess.* 21. *de reformatione*, *cap.* 2. Sed etiam attenditur ratio qualitatis, & dignitatis ministerij, quo enim magis est dignum ministerium, eo etiam magis dignum supponit ministrum, & maior dignitas personæ exhibentis ministerium fundat ius ad maiorem recognitionem, attenditur etiam in taxatione stipendij Missæ deuotio commendantis Missas, qui cum habeat pro fine fructuum sacrificij, quo maius est stipendium, eo maior est fructus, siquidem maius erogans stipendium, magis influit in oblationem sacrificij. Hinc factum fuit, quod antiquitus Episcopi attendentes ad dignitatem ministri, ad deuotionem erogantium eleemosynas, & etiam ad aliquam partem sustentationis Sacerdotis, taxauerunt stipendium, ita amplum pro illo tempore, quia tunc minor erat numerus Sacerdotum, ac per consequens minor numerus Missarum, vnde vt ex vna Missa quilibet reciperet fructum, qui resultat ex maiori

maiori eleemosyna, quem posset recipere è duabus, si minor foret eleemosyna, ideò tam amplum taxarunt Patres illius temporis stipendium; At quia iam nunc adest infinitus Sacerdotum numerus, & Missæ multæ sunt, non est necesse amplum taxare stipendium, cum fideles si velint plus impendere in celebratione Missarum, possunt plures Missas facere dicere è quibus reportabant illum fructum, qui adcrescebat antiquitus ex maiori eleemosyna.

Tum, quia eo tempore necesse fuit attendere ad maiorem deuotionem Fidelium, constituendo ita pingue stipendium, quia tunc non erant in Ecclesia Dei tot Religiosi pauperes, circa quos charitatem exercerent; At hodie cum tot sint, circa quos exerceent charitatem eos sustentando, noluere Episcopi fideles magis grauare augendo stipendium Missarum, ne sic grauati desisterent à sustentatione religiosorum pauperum, & cum aliàs relinquant stipendium secundùm dignitatem ministri, & sufficiens ad mediam sustentationem Sacerdotis, non curarunt de augenda taxa, quæ quidem non videtur iniusta, cum sit iuxta circunstantias loci, & temporis, secundùm quas circunstantias habenda est, ratio in taxatione stipendij, vt cùm Caietano, Soto, Aragonio, Henriquez, & alijs notauit Pasqualigus, *q.925. num.* 1. Quod si alicubi videatur stipendium minus iustum, conquerantur Sacerdotes coram Episcopo, vt illud ad maiorem summam eleuet, ad Episcopum enim pertinet taxatio stipendij Missæ, si consuetudine taxarum non sit, vt cum communi sententia notat Pasqualigus, *q.926. num.* 1. Interim tamen, dum Episcopus, vel consuetudo non eleuat, & auget stipendium, tenetur quilibet Sacerdos, etiam regularis contentus esse solo stipendio taxato, si quidem tenetur obseruare legem sancitam pro recto regimine communitatis, & in materia, in qua facile scandalum oriri potest, vt notat Pasqualigus, *q.929. num.* 5. Nec potest conqueri, quod stipendium sit iniustum, cum illud stipendium censeatur iustum, quod lege vniuersali, vel vniuersali consuetudine sancitum est; vnde si maius stipendium clam accipiat, tenetur excessum restituere, vt cum Azorio, Ledesma, Molphesio; Bonacina, Vasquio, Nugno, Suario, Rodriguez, Miranda, Franchineto, Fausto, docet Pasqualigus, *quæst.929. num.*1. *&* 8.

34 Secundò probatur nostra sententia, quia paupertas non præbet titulum violandi iustitiam, & proinde neque etiam ad exigendum pro ministerio aliquid vltra iustum stipendium, neque ad decipiendum aliquem in contractu; ergo non dat titulum ad recipienda plura stipendia exhibita pro pluribus missis, vt in-
35 seruiant pro vna Missa, nam in hoc violatur iustitia. Tum quia accipitur plusquam sit iustum stipendium pro ministerio, inuito exhibente; tum quia non satisfit obligationi annexæ stipendio, & quæ simul cum ipso suscipitur, aut saltem debet suscipi, tum de iure diuino, tum de iure positiuo; tum quia accipiendo plura stipendia pro pluribus Missis, & eas non celebrando, sed celebrando vnam pro pluribus stipendijs decipit postulantes Missas in re graui.

Dices, licèt Paupertas non sit sufficiens titulus, vt possit Sacerdos accipere aliquid vltra iustum stipendium, esse tamen titulum iustum, vt stipendium sit sufficiens pro sustentatione. Verùm hoc non potest subsistere, quia cum istud stipendium considerandum sit in ordine ad ministerium, semper est idem, siue Sacerdos sit pauper, siue non, præsertim quia paupertas est
36 titulus ad exigendum eleemosynam, non autem ad exigendum maius stipendium est iustitia. Deinde dato, quod esset iustus titulus ad maius stipendium, non tamen erit iustus titulus ad vniendum in vnum plura stipendia, quæ data sunt pro pluribus missis, & pro quibus ea acceptans se obligauit,

37 Dices, constitutum in paupertate non teneri soluere debita subtrahendo sibi debitam sustentationem; ergo nec Sacerdos tenetur soluere debitum celebrandi tot Missas, quot accepit stipendia, sed potest vnica satisfacere pluribus, quia soluit quantum potest; sed neque hos iuuat, quia ad summum sequeretur, quod si iam contraxit debitum celebrandi plures Missas, & non potuit abstinere ob paupertatem ab acceptatione nouorum stipendiorum, excusaretur à celebratione præcedentium Missarum pro tunc remanente tamen semper obligatione satisfaciendi quando poterit, sicut remanet in debitore, non autem quod possit venire plura stipendia in vnum pro vna Missa; Deinde hoc solùm potest locum habere, si paupertas superueniret, contracta iam obligatione celebrationis Missarum, non autem facit paupertas, quod possit acceptare plura stipendia exhibita pro pluribus Missis, & satisfacere vnica tantùm. Nam debet alio modo licito consulere suæ paupertati, non autem modo illicito, qui sit contra iustitiam, & contineat deceptionem; vt esset accipere plura stipendia pro vna Missa, vt constat ex dictis.

38 Tertiò probatur nostra sententia: Quia Sacerdos accipiens stipendium taxatum consentit in petitionem exhibentis stipendium, non datur sub onere celebrandi vnam Missam, ac proinde acceptatio est consensus in onus, vel ergo intendit se obligare ad illam celebrandam illo stipendio taxato, & tunc cedit iuri suo exigendi maius stipendium, vel non intendit se obligare, & tunc cum signum externum præseferat animum se obligandi, dum non intendit se obligare, decipit exhibentem stipendium, nec illud facit suum, quia non acceptat illud sub onere, sub quo datur, & dum plura stipendia reducit ad vnum stipendium iusta suam congruam sustentationem contractat alienum inuito domino. & facit id quod est contra eius voluntatem, quia vult, vt se declaret, quod quodlibet ex illis stipendijs taxatis inseruiat pro qualibet Missa.

Dices illa ita acceptare necessitate compulsum, sicut qui acceptat mutuam pecuniam sub vsuris. Verum hoc non iuuat, quia qui acceptat pecuniam sub vsuris scit, quod dans ad vsuram non potest dare, & quod semper tenetur vsuras restituere; At Sacerdos acceptans stipendium taxatum scit, quod potest acceptare, & ijs contentus esse, & ideò tenet acceptatio sub onere sub quo datur stipendium. Deinde paupertas non dat ius decipiendi, nec aliter recipiendi, aut sub alia forma alienam pecuniam, quàm à domino exhibetur. 39

Dices: Si famulus obliget suum famulatum domino mercede minori, quàm sit iuxta, eo quòd dominus non vult amplius exhibere, potest se indemnem seruare, resarciendo occultè damnum, quia dum dominus consentit contractui, subit obligationem, quæ intrinsecè inest contractui, quæ est de æqualitate mercedis, sicuti petenti mutuum, & promittenti vsuras, non debentur vsuræ, licèt promissione illarum inducatur ad mutuandum vsurarius, quia mutuans obligat se ad leges intrinsecas mutui; ergo etiam Sacerdos, qui promittit Missas ob stipendium interius sibi debitum iuxta suam sustentationem, ad quod iure diuino habet ius ex vi ministerij sui poterit se indemnem seruare plura stipendia vsque ad debitam sustentationem coniungendo pro vna Missa; licèt postulans Missam inducatur, ad dandum stipendium ex promissione dicendi tot Missas, quot stipendia, quia postulans Missam obligat se ad legem Diuinam intrinsecam dandi iustum stipendium, & hoc iuxta ius diuinum est integra Sacerdotis sustentatio, vt ait Paulus, 1. *ad Corinth.* 9. *qui altari seruit, de altari viuere debet.* 40

Respondeo nequaquam talem famulum posse se indemnem seruare, quia cum sit in eius libertate locare suum famulatum, quacunque mercede, quæ sit minor iusta, aut etiam gratis exhibere, cum locat minori mercede, cedit iuri suo absque vlla coactione, quia paupertas non est causa extrinseca, quæ inferat coactionem, ac proinde dicatur vim pati, & damnificari. Vndè cum non habeat aliquod damnum, non potest se indemnem seruare, vt potest ille, qui per vim obligatur seruire. Accedit etiam, quod vel reperit maiorem mercedem pro suo famulatu, & tunc si contentus est locare tribuenti minorem mercedem, euidens est, quod omninò liberè eligit minorem mercedem, ita vt neque ratione paupertatis eligat, vel non reperit, & tunc habetur pro iusta mercede, quæ reperitur, quia sicut emptorum raritas facit vilescere merces, ita etiam non reperire dominos, qui conducant seruos, facit vilescere eorum famulatum.

Nec est eadem ratio de promittente vsuras, quia hæc promissio cum sit de eo, quod licitè exigi non potest, non inducit obligationem, & dans mutuum non potest exigere vsuras, non quia ratione mutui se obliget ad petendas, sed quia vsuræ repugnant mutuationi, & sunt de iure naturæ prohibitæ, quod non contingit in acceptando famulatu alicuius, nam sicut licitè potest exhiberi minori mercede, ita etiam acceptari, nec acceptans censetur se obligare ad iustam mercedem, quia talis obligatio non venit, in consequentiam ad contractum, nec est ab ipso inseparabilis cum absque iniustitia possit separari, si vt de facto separatur consensu partium; vnde idem dicendum est de acceptante stipendia secundum taxam pro Missis, quia cum licitè fieri possit, & interueniat consensus, non patitur Sacerdos aliquod damnum, cum volenti non fiat iniuria, & ideò non relinquitur ei locus indemnem se seruandi.

Quæ adeò vera existimo, quod si Sacerdos accipiat etiam minus stipendium pro qualibet Missa taxato, existimo non posse ea venire, & reducere ad stipendium taxatum, minuendo numerum Missarum propter rationem huc vsque dictam, alias argumentum factum etiam in casu præcedenti optimè procedit, vnde vt ab argumento facto nos liberemus, id necessarium, licèt durum nimis videatur, à nobis concedendum est etiam in hoc casu, vt illud concedunt Palaus *part.* 4. *tract.* 22. *d. vnica part.*14. *num.* 6. Bonac. *d.* 4. *de sacram. q.* 7. §. 2. *num.* 8. Baldell. *in summa verbo Missa. num.* 13. Tamb. *de iure Abbatum. tom.* 2. *d.* 5. *q.* 9. *num.* 11. Lugo. *lib.* 5. *de sacram. cap.* 12. *q.* 5. Auers. *q.* 11. *de Euch. sect.* 17. Amic. *tom.* 7. *d.* 33. *sect.* 8. *nu.* 281. Trullench. *lib.* 3. *de sacram. cap.* 8. *dub.* 11. *num.* 8. Coninch. *de sacr. q.* 83. *art.* 1. *d.* 10. *nu.* 193. Et patet *ex decret. sacræ Congregationis de celebratione Missarum.* §. *Deinde.* Quidquid alij dicant in contrarium, quos refert, & sequitur Alter Tamb. *opusc. de sacr. Miss. lib.* 3. *c.* 3. §. 3. *nu.* 50. *&* 53. Megala *ref.* 14. *nu.* 45. *&* *ref.* 63. *nu.* 6.

Portel.

Portel. *in dubijs regularibus verbo Missa. num. 6.* Baunius, *p. 1. tract. 10. q. 12.* & alij.

Quartò probatur nostra sententia: Quia ex eo posset Sacerdos sumere plura stipendia, quot sufficiant pro sua sustentatione diurna pro Missa singulorum dierum, quia ratione ministerij esset illi debita talis sustentatio; sed non est illi debi-
41 ta talis sustentatio, vt constat ex praxi, quæ declarat hoc debitum quale sit: nam nullibi siue attendatur consuetudo, siue taxa per legem, stipendium est tantum, quod in illo loco sufficiat pro integra sustentatione. & decreta sacræ Congregationis
42 supponunt stipendium non debere sufficere pro tota sustentatione, dum volunt quod taxentur Missæ secundùm consuetudinem regionis, & Concilium Tridentinum idem sentit, dum prohibet Sacerdotes alienaré patrimonium, ad cuius titulum sunt ordinati; vt habeant vnde sustententur, nisi obtineant
43 æquiualens beneficium; ergo Sacerdos etiam pauper pro qualibet Missa, non potest sumere totam integram sustentationem, sed solum stipendium taxatum.

44 Quintò probatur, quia id disponunt Decreta sacræ Congregationis, dum præcipiunt sub attestatione Diuini Iudicij, quod tot Missæ celebrantur, quot fuerint præscriptæ à dantibus stipendia, quod clarius constat ex responsione ad secundùm dubium ex propositis super eodem decreto dum ait, esse celebrandum numerum Missarum præscriptum à dante Eleemosynam, neque excipit casum paupertatis Sacerdotis, imò includit, dum præcepit, quod absolutè hoc est, sine vlla exceptione, tot Missæ celebrentur, quot ad rationem datæ eleemosynæ præscriptæ fuerint; ergo Sacerdos pauper non potest pro vna Missa sumere tot stipendia, quot fuerint necessaria ad sui ipsius sustentationem, quanto magis ad suæ familię sustentationem, per quod patet ad rationes nostri Sacerdotis Consulentis.

Respondetur argumentis in principio factis contra hanc nostram sententiam.

45 AD primum deductum ex authoritate illorum Doctorum, qui ibi referuntur respondeo, cum Pasqualigo, *qu.* 937. *de sacrificio, num. 6.* Talem opinionem quatenus docet posse impleri plures obligationes ex accepto stipendio vnica Missa non esse sequendam, quia non est probabile solutione incerta extingui debitum certum, nec quod satisfiat obligationi, si quod exhibetur non correspondeat per omnia obligationi absque periculo, quod creditor patiatur detrimentum, & non obtineat totum, quod debet obtinere. Secundò respondetur, talem opinionem esse reijciendam, vt potè deterrentem fideles à petitione Missarum, & ideò reiectam esse à sacra Congregatione, & ab Alex. VII. in prop. damnatis, ac per consequens nullo modo consulendam, sed potius fugiendam.

46 Ad secundùm ex ratione petitum respondetur, iure diuino naturali non teneri postulantem Missam dare totam sustentationem Sacerdotis, sed iuxta mensuram seruitij illius, iuxta illud Pauli, *qui altari seruit, de altare viuere debet*, hoc est, debet viuere iuxta seruitium, quod exhibet, dignus enim est operarius mercede sua, non tamen dici potest, quod oblatio sacrificij sit adæquatum ministerium Sacerdotis, aliàs non plus deberetur parocho, qui in administrandis Sacramentis, & sacrificio tota die occupatur, quàm simplici Sacerdoti solùm celebranti, quod quàm alienum sit à ratione nemo est, qui non videat? Et ad id quod ait de Gentilitate respondetur, quod dato, quod gentiles darent totam sustentationem suis Sacerdotibus falsæ deitatis, de quo nobis adhuc non constat, id tamen faciebant, quia non prouiderant de congrua substentatione talium Sacerdotum.
47 At Ecclesia iam prouidit de sustentatione suorum Sacerdotum, si quidem in Tridentino, *sess. 21. cap. 2. de reformatione* prohibuit, quod nullus sine beneficio, aut sufficienti patrimonio ordinetur, aliàs sustentetur ab Episcopo ordinante.

48 Ex quo fit, quod si quis decursu temporis perdiderit patrimonium, debet esse contentus stipendio taxato pro qualibet Missa, & aliquod opus honestum facere ad suam sustentationem iuxta, *cap. clericus dist. 91. vbi ex Consil Cartag. 4. cap. 5.* dicitur, clericus victum, & vestitum sibi artifi-
49 cio, vel agricultura, absque officij sui duntaxat detrimento patet. Quod si ad eo inhabilis sit, vel senex, quod ad nihil aliud deseruire possit, nisi ad celebrandum, & aliàs careat patrimonio, quia vel illud prodige consumpsit, vel amisit, melius illi esset mendicare, vt ait Pasqualig. *qu.* 939. *num.* 10. quàm non implere obligationem ex iustitia, quia mendicando non peccat, benè tamen non implendo obligationem ex iustitia.

50 Vel dicito, quod tunc haberet sufficientem causam, vt colore celebrandi Missas reciperet stipendia sufficientia ad sua congruam sustentationem, cum positus in ea necessitate mendicandi, sit iuxta statum Sacerdotis in necessitate extrema, cum indecens ei sit mendicare, vt benè notauit cum Villalobos, Franciscus Dubal, *de sacramentis, capit. 4. d. 3. dub. 7. de Missa, num.* 288. Non tamen habet titulum, vt pro pluribus stipendijs possit satisfacere vnica Missa, nam in hoc intenderetur satisfactio ex iustitia, & exerceretur actus iniustitiæ, quia pro ministerio fraudulenter extorqueretur stipendium *suprà* iustum, & quod non deberetur pro stipendio, acciperetur tanquàm stipendium, non autem tanquàm aliàs debitum de iure naturali, intuitu extremæ necessitatis, vt optimè notauit Pasqualigus, *q.* 940. *num.* 8.

Hinc fit Sacerdotem, qui positus in prædicta extrema necessitate colore Missas, celebrandi plura stipendia accepit, & consumpsit, etiamsi ad meliorem fortunam deueniat, non 51
teneri prædictas Missas celebrare, si quidem talia stipendia, non titulo sacrificandi accepit, sed quia positus in extrema, necessitate alienum licitè accipere poterat, vt rectè cum Syluestro, & Villalobos, notauit Dubal, *suprà, num.* 288. & 289. contra Arauium, 2. 2. *quæst.* 32. *dub.* 2. *num.* 8. Satis enim probabilis est sententia, quæ asserit eum, qui extrema necessitate alienum consumpsit, non teneri postea, etsi ad meliorem fortunam deueniat, illud restituere, vt cum Villalobos, & Syluestro, notauit *ibi*. Dubal. Bonum tamen consilium erit, si talis Sacerdos applicet Missas, quas tunc dicit pro illis stipendijs; 52
quæ in necessitate extrema consumpsit, & simul pro nouis stipendijs, quæ pro illis recepit, siquidem hoc modo nullam facit iniuriam danti de nouo stipendium, & Sacrificium alijs prodest, ac si pro illis offerretur, iuxta opinionem dicentium sacrificium esse infiniti valoris, & tantùm valorem vni, quàm pluribus applicatum. Ita, & rectè Dubal. *suprà num.* 288.

Ad primam Confirmationem respondetur, tacitum consen- 53
sum Ecclesiæ solum esse, vt Sacerdos habeat sustentationem iuxta mensuram ministerij sui, dignus est enim operarius mercede sua, vnde cum totum ministerium Sacerdotis, non sit solùm Missa, non intendit Ecclesia, quod ex ea habeat totam sustentationem, vt *suprà* diximus. Vndè Sacerdos accipiens plus stipendio taxato, non conformatur Ecclesiæ intentioni taxatio enim stipendij declarat, quod taxatum stipendium sit iustum, secundum mensuram obligationis subministrandi sustentationem: ergo si Sacerdotes acceperint maius stipendium taxato, ostendent se velle plusquam de iure naturali, & diuino illis debetur à commendantibus Missas, & præbebunt occasionem murmurationibus, vt optimè ait Pasqualigus, *de sacrificio, quæst.* 926. *num.*6.

Ad secundam confirmationem respondetur, Sacerdotem 54
habere ex Christi institutione potestatem viuendi ex sumptibus fidelium, iuxta mensuram ministerij sui, vt *suprà* diximus, & non vltra. Vndè in hoc sensu explicandus est S. Augustinus, & Angelicus præceptor. Ad tertiam Confirmationem Respondetur Sacerdotem à nemine posse prohiberi, quod ex mini- 55
sterijs officij sui, & ex eleemosynis pro illis oblatis à fidelibus sustentationem congruam non accipiat, iuxta mensuram ministerij sui, vt *suprà* diximus, posse tamen prohiberi, & de facto prohibetur, ne pro sola Missa accipiat integram sustentationem, nam id iure diuino, & naturali non est ei debitum, cum 56
Missa non sit totum ministerium Sacerdotis, & aliàs Ecclesia iam prouiderit, quod quilibet Sacerdos habeat suum patrimonium, vel beneficium, quod si iam consumpsit, quærat, & non alienum inuito domino subripiat.

Ad quartam Confirmationem respondetur, quod siue sa- 57
crificium sit finiti siue infiniti valoris nullo modo Sacerdotem posse accipere pro vna Missa, nisi stipendium taxatum, vnde si amplius recipiat, facit iniuriam danti stipendium. Nec obstat id, quod ait argumentum, sacerdotem dare vnicuique integrum sacrificium. Respondetur namque, quod etiam stando in illa opinione, quod sacrificium pro pluribus oblatum, tantum prosit vni; quàm pluribus adhuc Sacerdotem non tribuere danti stipendium id, quod donans petit, & Sacerdos promisit, nam donans petit sacrificium sine consortio alterius in fructu medio, quod cum non faciat Sacerdos, non dat, quod promisit, ac per consequens facit iniuriam danti stipendium, qui si tale quid sciret, minimè daret stipendium pro tali sacrificio, vt nolit sacrificium sub opinione, sed certum: Nec obstat, quod Sacerdos id non faciat ex auaritia, sed ex necessitate, nam necessitas erit titulus ad surripiendum alienum; non tamen ad hoc, vt vnum sacrificium satisfaciat pluribus stipendijs, vt infrà dicemus.

Ad quintam confirmationem respondetur, de hoc dari 58
decretum sacræ Congregationis, in quo expressè præcipit sub attestatione Diuini iudicij, quod tot Missæ celebrentur, quot fuerint præscriptæ à dantibus stipendia, neque excludit casum paupertatis, imò virtualiter includit, dum præcipit, quod absolutè, hoc est sine exceptione tot Missæ celebrentur, quot fuerint attributæ eleemosynæ, & licèt aliqui DD. illam constitutionem ita velint intelligi, vt non includat ca-

sum vrgentis necessitatis, contraria declaratio est conformis legi, ac per consequens sequenda, & consulenda.

59 Ad sextam confirmationem respondetur, negando secundam partem antecedentis: Ad probationem respondetur, dari diuersam rationem; nam restitutio cum sit præceptum affirmatiuum, non obligat semper, sed suo tempore, & certis circunstantijs concurrentibus, vnde multæ possunt esse causæ, quæ per aliquod tempus excusent à restitutione, non tamen, vt quis fiat Dominus rei non restitutæ, nam hoc licèt ob aliquam causam retineatur, semper est domini sui, quod non accidit in Sacerdote, qui plura subripuit stipendia pro vna Missa, nam hic in sententia horum doctorum fit dominus illorum stipen-

60 diorum, paupertatem autem certum est non esse titulum surripiendi alienum, nisi sit extrema, vel grauis in aliquorum opinione, de quo non agimus in præsenti.

61 Ad id autem, quod ait argumentum de occasione proxima, & periculo peccati respondetur, occasionem proximam, & periculum peccati in se non esse peccatum, nisi liberè, & voluntariè sumantur, quatenus infallibiliter, & moraliter inducunt ad peccatum, secùs si ex vrgenti causa, & inuoluntariè quis in eis ponatur, vt *suprà* diximus: & susceptio plurium stipendiorum ex causa vrgenti pro vna Missa est in se peccatum,

62 quia est acceptio, & contrectatio rei alienæ, inuito domino, quæ in nullo casu, excepto extremæ necessitatis licitum esse potest; in præsenti autem non agimus, an quis in necessitate extrema possit surripere alienum; sed an in vrgenti necessitate; vnica Missa ex iustitia satisfaciat pluribus stipendijs, & id

63 solùm est, quod negamus, non verò quod ex iure naturali in necessitate extrema, possit surripere alienum; hæc enim est alia quæstio, de qua non agimus in præsenti; & illam, vt probabilissimam supponimus, vt *suprà* diximus, in responsione ad primum argumentum.

64 Ad septimam confirmationem, concesso antecedenti negatur consequentia. Ad probationem in contrarium respondetur, Sacerdoti de iure diuino naturali non esse debitum stipendium, nisi iuxta mensuram seruitij sui, hoc autem non est tota sustentatio, sed pars, & hanc partem solùm intendunt, & volunt fideles exhibere, nam altera pars sustentationis, quæ Sacerdotibus etiam erat debita de iure diuino, iam de ea Ecclesia, & fideles prouiderunt per decimas, vel patrimonium. Vndè si amplius à Saderdote suscipiatur, suscipitur inuitis dominis, & vltra propriam sustentationem, nam sustentatio integra sumitur ex decimis, vel patrimonio, & ex stipendio taxato; sed hoc totum iam habet quilibet Sacerdos, nam si non recipit decimas, quia non habet beneficium, habet suum patrimonium, & aliàs recipit taxatum stipendium, quod est alia pars sustentationis; ergo si plus accipit, accipit vltra propriam, & debitam de iure diuino sustentationem, inuitis dantibus, qui solùm intendunt dare id, ad quod iure naturali, & diuino obligantur.

65 Ad octauā confirmationem respondetur, negando antecedens: non enim fideles dando eleemosynam solùm intendunt; vt pro eis fiat in sacrificio commemoratio, sed quod eis applicetur fructus medius, sine consortio alterius in tali applicatione. Ad probationem in contrarium respondetur, concedendo Christum pro omnibus hoc sacrificium obtulisse, & idem facit Sacerdos, quoad fructum generalem, imò & efficere potest pro pluribus, quoad fructum medium sine detrimento alicuius, siquidem est etiam infinitum extensiuè, & æquè multis, ac paucis prodest, vt benè cum multis ait Marchinus, *tract.* 3. *part.* 2. *de sacrificio*, *cap.* 16. *num.* 9. Non potest tamen Sacer-

66 dos pro vna Missa plura stipendia accipere, nam stipendium non datur, vt pretium Missæ, vel fructus eius, sed vel pro labore, vel pro obligatione, & seruitute illa celebrandi, vel ad ministri aliqualem sustentationem, iuxta varias sententias; sed hæc omnia possunt legitimo, certoque pretio taxari, quia non continent pretium infinitum; ergo cum de facto stipendium taxatum sit, non poterit Sacerdos pro sua voluntate, vel necessitate plura stipendia accipere, sed solùm sustentationem iuxta mensuram seruitij sui, vt *suprà* diximus, vel quantum æstimabilis est labor ille ministrandi, & seruitus pro illo celebrandi, qui stipendium concedit, quæ tria certo pretio definiri possunt.

67 Ad nonam confirmationem respondetur, distinguendo antecedens: Sacerdos, in necessitate vrgenti constitutus habet ius, vt sustentetur à fidelibus ex Missarum stipendijs, distingo, quoad totam sustentationem nego, quoad mensuram ministerij præstiti in celebrando, concedo; vnde si Sacerdos ex stipendijs sumat totam sustentationem dicendo vnam Missam pro pluribus stipendijs, offendit ius petentium Missas, vt *suprà* diximus. Ad decimam confirmationem respondetur, concedendo antecedens in ea opinione, & negatur consequentia; nam, vt *suprà* diximus, quis in extrema necessitate potest surripere alienum, non tamen potest vnica Missa multis stipendijs satisfacere, nam id esse iniustum, iam *suprà* diximus.

Ad decimam Confirmationem respondetur, Fideles minimè velle, vel intendere, quod Sacerdos necessitate pressus vnica Missa vnitis stipendijs satisfaciat, imò si id scirent, non eis suas darent eleemosynas pro Missis dicendis. Ad id verò, quod 68
ait contra legem Vrbanam respondetur, negando antecedens. Nam constitutio illa est declaratoria iuris naturalis. Ad probationem respondetur, dari diuersam rationem de lege præscribente assistentiam in choro ad lucrandas distributiones. Nam hæ distributiones secundùm ius commune, ex causa ægritudinis, vel absentiæ in euidentem vtilitatem Ecclesiæ sunt concessæ non interessentibus, vt patet ex *cap. ad audientiam de Cleric. non residend.* & ex textu *in cap.* 1. *de Cleric. ægrotan. vel debilit.* & facit textus *in l. arboribus*, §. *de illo*, *ff. de vsufructu*, textus in Clementina, *vt hi, qui*, vt cum multis docet Saldas, *consil.* 20. *num.* 22. Vnde cum hoc statutum de non lucrandis distributionibus quotidianis nisi interessentes, sit conforme iuri communi, vt ex prædictis textibus patet, debet recipere eandem interpretationem, ac sensum, ac ius ipsum commune, *l. ius autem ciuile à contrario sensu*, *ff. de iustitia*, *& iure*, *l. Cæsar*, *ff. de publica*, *& vectigal. l.* 2. *C. de noxalibus*, *l. vlt. C. de testam. milit. cap. cum dilectus*, & cum multis Saldas, *suprà*, *num.* 22. cum ergo ius commune æquitate recipiat eam interpretationem, vt qui ægritudine, vel in euidentem vtilitatem suæ Ecclesiæ detinetur, gaudeat fructibus, & distributionibus quotidianis, idem de lege prohibente, quod distributiones quotidianæ distribuantur absentibus dicendum est.

Contrarium tamen dicendum est in lege Vrbana de recipiendo vno stipendio pro qualibet Missa. Nam cum hæc lex sit declaratio iuris naturalis, & ius naturale in nullo casu, etiam extremæ necessitatis admittat, vt clericus vna Missa possit satisfacere duplici stipendio, idem dicendum est de hac lege Vrbana, quæ illas tantùm debet admittere interpretationes, quæ fuerint conformes iuri naturali, secundùm quod totum ex priuilegio Pontificio id fieri potest. Nam tunc Pontifex supplet effectum sacrificij ex thesauro Ecclesiæ, ne damnificetur contra iustitiam tribuens stipendium, quæ priuilegia non pauca aliquibus habuere regulares, secundum quæ poterant plura sumere, & vnire stipendia, etiam iusta pro vna Missa, quæ tamen hodie dormiunt, quidquid dicat Cosaing. *suprà*, per quod patet ad argumentum.

Ad 11. Respondetur esse propositionem damnatam ab Alex. 69
VII. prop. 10. dicere non esse contra Iustitiam pro pluribus sacrificijs stipendium accipere & sacrificium vnum offerre; neque est contra fidelitatem etiam si promittam promissione etiam iuramento firmata danti stipendium, quod pro nullo alio offeram, & illa alia quæ est 8. ab eodem Pontifice damnata. Duplicatum stipendium potest sacerdos pro eadem Missa licitè accipere applicando petenti partem etiam specialissimam fructus celebranti correspondentem, idque post decretum Vrbani VIII. per quæ corruunt obiecta.

Ad 12. confirmationem negatur antecedens, licet enim Sacerdos in extrema necessitate possit colore celebrandi Missas plura sumere stipendia ad se sustentandum, vt *suprà* diximus, non tamen potest eis vnica Missa satisfacere, nam primum ei concedit ius naturale, non tamen secundùm, vnde illa opinio illorum Doctorum reijcienda est, vel in hoc sensu explicanda, aliàs argumentum benè procedit.

Dices. D. Thomas, 2. 2. *q.* 87. *art.* 1. *in corpore*, ait: *Eis qui* 70
diuino cultui ministrant ad salutem totius populi ratio naturalis dictat, quod populus necessaria victus ministret, sicut & his, qui communi vtilitati inuigilant, scilicet principibus, & militibus stipendia victus debentur à populis. Hæc D. Thomas: Ex quibus verbis sic formo argumentum, Sacerdotibus cum pro salute populi inuigilent coram Deo sacrificijs suis, & alijs actionibus, quibus Ecclesia taxauit stipendia, ista debentur à populo præstari, non secus, ac præstantur Principi, aut militibus; sed principi, & militibus debetur à populo tota sustentatio; ergo etiam debetur Sacerdotibus, ergo si stipendium taxatum sustentationi Sacerdotis non fuerit sufficiens, potest Sacerdos à pluribus de populo ea stipendia corrodere, quæ sufficiunt ad expellendam indigentiam, & mendicitatem; qua premitur, cum ex vi dignitatis ipsius, non ei deceat mendicare, & ad hoc ex vi institutionis Sacerdotij, & populi obligatione, quilibet fidelis præbet consensum virtualem. Maior, & minor est D. Thomæ, consequentia verò videtur certa in omnibus Sacerdotibus: in regularibus verò, qui solemnem paupertatem profitentur, magis vrget, nam hi cum ex dispositione Ecclesiæ pro populo continuò orent, ex vi talis ordinationis populus tenetur eos congruè sustentare, & ipsi ex altaris ministerio possunt congruam suscipere, si aliàs non habeant sufficienter eleemosynas liberas, & alios prouentus annuos, nec enim par est, vt qui abdicatis, & relictis omnibus se diuino seruitio, & orationi pro populo manciparunt; in indigentia, & penuria in victu molestentur; ergo si indiguerint, ratio naturalis dictat; vt ex stipendijs altaris sustententur, nec hoc est alienum, nec contra voluntatem rationabilem domini rapere, sed debitum compensare.

Respondetur cum Pasqualigo, *q.* 903. *num.* 9. concedendo de iure

iure naturali populum teneri sustentare integrè Sacerdotes, & Sacerdotes teneri offerre sacrificium pro vniuerso populo, ad satisfaciendum autem huic debito populi, introductæ sunt decimæ, tanquàm alimenta Sacerdotum, quæ subministrari debent à populo; quia tamen decimæ interuenit præcipuè pro his, qui in beneficium populi exercent munus Sacerdotale, quoad curam animarum, ideò introductum est, vt obligatio Sacerdotum in offerendo sacrificio determinaretur, vt offerretur in beneficium huius potius, quàm alterius, seu ad instantiam singularium personarum, atque adeò, quod in his singularibus personis consurgeret specialis obligatio concurrendi ad sustentationem Sacerdotis, ad sui instantiam impendentis suum ministerium; At quia possent deesse personæ, qui vellent pro se ipsis Missam impendi, & quia durum visum fuit, quod vna persona daret totam congruam sustentationem pro die, qua Sacerdos pro ea celebrasset, statuit Ecclesia, quod quilibet Sacerdos, si non habuisset beneficium, haberet patrimonium, vt ex eo posset sustentari, & hac ratione populus liberatur ab obligatione alendi particulares Sacerdotes, quia cum Ecclesia eis prouiderit, non est necessaria alia sustentatio, & solum postulans Missam tenetur Sacerdoti dare stipendium taxatum ad adiuuandam eius sustentationem.

Quod si contendas, adhuc hanc obligationem alendi integrè Sacerdotes durare in populo, posset Sacerdos, etiam à non postulantibus Missas sumere congruam sustentationem celebrando pro eis, nam cum populus teneatur alere Sacerdotes iure naturali, etiam ab ipsis non petentibus Missas posset Sacerdos sibi compensare, quod huc vsque nemo dixit: Non ergo Sacerdos, siue sæcularis, siue regularis potest ex stipendijs totam sumere sustentationem, sed partem, *vt suprà* diximus, & aliam partem ex patrimonio sibi ab Ecclesia applicato ad hanc sustentationem, & regularis mendicans ab eleemosynis fidelium, cum ei non sit indecens mendicare, cum id ex instituto habeat.

Quod si Sacerdoti desit patrimonium, & regularibus desint eleemosynæ voluntariæ, tunc non ideò insurgit obligatio naturalis in populo eum alendi, cum huic obligationi iam populus per exhibitionem decimarum satisfecerit, & alijs Sacerdotibus non beneficiatis sit prouisum ab Ecclesia per patrimonium, & stipendium taxatum; aliàs si à petente Missam tota congrua Sacerdoti fuisset exhibita pro die qua pro eo sacrificauit, & Sacerdos illam ludo, vel casu amisisset, teneretur iterum ille, qui petiuit Missam, dare aliam congruam, quod nemo vnquam dixit; non ergo è Missa suscipienda est tota congrua sustentatio, sed si patrimonium desit, alio artificioso, vel opere honesto debet Sacerdos victum quærere, vt ius disponit, quod si nec hoc sufficiat, nec vires suppetant, habeat se Sacerdos, tanquàm in extrema necessitate constitutum, & tunc vtatur iure, quod à natura habet surripiendi alienum, quod etiam efficere potest suscipiendo plura stipendia, quantum sufficiat ad suam sustentationem colore celebrandi, *vt suprà* diximus cum Villalob. & Dubal, non tamen existimet se vnica Missa multis satisfacere stipendijs, *vt suprà* diximus.

71 Et ex his omnibus respondetur, ad illationem nostri Sacerdotis consulentis, quod dato, & non concesso, quod Sacerdos posset accipere pro vna Missa totam congruam sustentationem pro se, non tamen posse sumere pro parentibus, filijs, sororibus, & seruis illorum, vt optimè ait Marchinus, *tr. 3. de*
72 *sacrificio, p. 2. c. 16. n. 18.* Pasqualigus, *q. 922. nu. 10.* Nam sustentatio ministri altaris est personalis, vnde fideles ad summum iure diuino, solos altaris ministros alere debent. Quod si Sacerdos parentes, aut filios, aut sorores habeat pauperes, aliunde quærat illis victum, & vestitum, nimirum honesto aliquo exercitio, aut eleemosynam pro illis à viris pijs petendo, quod, si nulla alia via possit illis prouidere, & illi in grauissima egestate
73 constituti essent, tunc existimandi essent in extrema necessitate, & tunc posset vti priuilegio sibi à natura concesso, *vt suprà* diximus, non tamen vno sacrificio multis stipendijs satisfacere; *vt suprà* diximus.

74 Ad Confirmationem respondetur, negando antecedens, Religiosi namque eodem modo, quo alij Sacerdotes sæculares non possunt sumere pro vna Missa, nisi vnum stipendium taxatum, & quoad nostrates patet, *ex nostra constitutione 1. p. cap. 10.* Vbi præcipitur, vt nunquam in ordine pro vna Missa, nisi vnam tantùm pitantiam recipiant prælati, & sic vidi semper in illa per totam vitam meam practicare, non obstantibus priuilegijs Iulij II. & Leonis X. quæ refert Peyrinis, *ad const. Leonis X. num. 6. & ad const. Iulij II. §. 5.* talia namque priuilegia, hac tempestate dormiunt, &
75 nullo modo licet eis vti, vt latius dixi, *in nostro directorio regularium, p. 1. tract. 2. d. 1. nu. 138.* vbi dixi esse subreptitia, vt existimat Dicastillus, *tract. 5. de sacrificio Missæ, d. 4. dub. 19. num. 35.* Vel fuisse concessa pro aliqua particulari Prouincia, vel domo paupere; vnde non debent alijs tam eiusdem, quàm aliorum ordinum conuentibus communicari, vt dixi cùm Lezana, Basseo, *in nostro directorio, loco citato*, nec scio in aliqua religione practicari præcipuè post declarationem Vrbani, & sacræ Congregationis, in qua prædicta priuilegia omninò reuocantur. Sed de his vide, quæ latius dixi, *in nostro airectorio Regularium, p. 1. tract. 2. d. 2. §. 3. à nu. 190.*

Aduerte tamen, quod post dictam reuocationem priuilegiorum factam à sacra Congregatione de mandato Vrbani VIII. concessit idem Vrbanus VIII. fratribus Minimis cænobij Genuensis; vt legata Missarum perpetua exiguâ, & oneri annexo imparia, ad rationem quinquaginta scutorum monetæ Romanæ pro qualibet Missa reducerentur, decernitque, per celebrationem Missarum sic reductarum saluti animarum eorum, quorum intentione Missæ sic reductæ fundatæ fuerunt suffragari, perinde ac si illæ verè, & realiter, & cum effectu celebrarentur. Hanc constitutionem refert Peyrinis, *ad const. 5. Vrbani VIII. pag. 274. tom. priuilegiorum*, & illo in pari casu possunt vti omnes aliæ religiones, quæ cum Minimis habent communicationem. Ita docet Marchinus, *tract. 3. p. 2. de sacrificio, cap. 20. nu. 6.* Nec ad hanc reductionem requiritur alius consensus, nisi prioris, nec requiritur capitulum generale, vel prouinciale, aut conuentuale, nec consensus aliorum prælatorum, siquidem reductio fit ab ipso Papa, vt patet ex verbis bullæ, [nos onera, seu & Missas huiusmodi, ad rationem scutorum quinquaginta monetæ Romanæ pro qualibet Missa quotidiana perpetua reducimus,] quæ sunt valdè notanda, nam hoc priuilegium fuit concessum anno sequenti post reuocationem priuilegiorum, & constitutionem eiusdem Vrbani VIII. *de celebratione Missarum*, nam constitutio de celebratione Missarum data fuit anno 1625. die 21. Iunij, hæc verò constitutio data fuit sequenti anno 1626. die 13. Iulij, nec huc vsque ab aliquo ex sequentibus Pontificibus fuit reuocata; vnde tuta conscientia possunt illa vti omnes prælati regulares communicantes, cum Minimis sine alicuius capituli, vel definitoris, aut superioris prælati consensu; siquidem hæc concessio, & reductio facta fuit à Papa ad instantiam Deodati, prioris conuentus Ianuensis, & procuratoris generalis totius Ordinis Minimorum, & cum reductio facta sit à Papa, solum requiritur acceptatio illius, & cum concessio dirigatur ad conuentum; & illius priorem, sufficit acceptatio prioris nomine conuentus; non enim aliquam conditionem postulat constitutio, vt ex ea videri potest.

Si tamen quæras, quid importent in moneta Hispania quinquaginta scuta monetæ Romanæ? Respondeo, quod vt à personis fidelissimis, & in hac re versatissimis, & peritissimis cognoui, quinquaginta scuta monetæ Romanæ important, *septingenta regalia argentea*, Hispanæ, *seiscientos reales de plata*, & correspondent Missæ cuiuslibet diei, *duo ragalia argentea*, Hispanè, *dos reales de plata*, non enim hic loquimur de moneta, quæ Hispanè dicitur, *Bellon*, nam de hac, multum plus importat, in quo, quia non potest quantitas certa assignari, cum hæc moneta quotidie augeatur, & diminuatur, ideò de ea non loquimur: Lusitanè verò, quinquaginta scuta monetæ Romanæ important, *sincoenta è dois mil, è ducentos reis, a resaon de seis tostois apataca, como oie curre, ao qual valor se ba redusida toda aprata, è ouro; è corresponde à Missa de cada dia sento è quaranta e tres reis, è sobraon finco reis*, ad hanc igitur quantitatem reduxit Vrbanus VIII. Missas quotidianas, quam reductionem, si aliquis prior voluerit acceptare, & executioni mandare, non illi inficior. His tamen relictis.

Veniendo iterum ad nostrum Sacerdotem consulentem resolutoriè illi respondi, se non posse plura stipendia pro vna Missa accipere, non solum ad subueniendum parentibus, filijs, & sororibus, sed neque ad subueniendum sibi ipsi. Quod si aliqua stipendia iam recipit, & bona fide consumpsit fretus prædictæ opinioni, dum perseuerat in illa bona fide, non tenetur restituere, sublata tamen bona fide, quam auferre debet, viso decreto sacræ Congregationis, vt ait Pasqualigus, *quæst. 948. num. 4.* tenetur restituere, si habeat vnde restituat, non ex iniusta acceptione, cum ipse bona fide receperit talia stipendia, & consumpserit, ac per consequens non peccauerit, sed ex re accepta, sicut qui rem alienam accepit, & consumpsit, putans esse suam, nam sicut iste, sublata bona fide, & cognoscens rem esse alienam, tenetur eam restituere, si extat ex re accepta, vel si eam consumpsit, tenetur restituere, id, in quo factus est ditior, ita & iste Sacerdos in hoc casu, quod si in prædicta opinione voluerit perseuerare fortè deceptus in terribili die domini inueniatur, non mihi, sed sibi, & illis, quos sequutus fuit, imputet suum errorem. 76

Dices, qui vnica Missa pluribus stipendijs iustis satisfecit ex vrgenti necessitate secutus fuit opinionem probabilem, quam *suprà* retulimus; sed qui secutus fuit opinionem probabilem in applicatione huius sacrificij pro pluribus stipendijs non tenetur ad restitutionem, vt docent Bordonus, *in consilijs regularibus, resol. 25. quæst. 13. num. 2.* Leander, *tract. 8. de Sacramentis, d. 4. q. 10.* Peyrinis, *de priuilegijs, to. 3. cap. 1. nu. 2. in additamentis ad Const. Phirri*, Marchinus, *de ordine tract. 3. p. 2. cap. 17.* Ergo cum iste Sacerdos ex illa probabili opinione accepe- 77

acceperit, & consumpserit illa stipendia, non tenetur ea, si extent restituere, nec id in quo factus est ditior, si ea consumpsit, etiamsi postea mutet sententiam, & sequatur nostram opinionem.

Respondeo, quod licèt opinio, quæ docet posse Sacerdotem in vrgenti necessitate sumere plura stipendia pro vna Missa esset probabilis, ego non assero, adhuc in praxi nullo modo sequi potest recipiendo plura stipendia pro vna Missa. Ita Bosius. *in opere morali, p. 1. tr. 1. §. 25. nu.* 397. Pasc. *de sac. q.* 961. *n.* 3. Ratio est, quia opinio probabilis, quatenus est mensura operationis non se extendit ad ditandum vltra honestatem operationis, nec facit, quod satisfactio sit æqualis debito, si aliàs non est, quia ista æqualitas non dependet ab opinione, sed debet interuenire secundùm rei veritatem, debitum debet in re, & non in opinione extingui, atque adeò per æqualitatem, quæ sit in re, & non secundùm opinionem; ergo non obstante quacunque opinione probabili, nemo satisfiet oneri Missarum, nisi satisfactio sit secundùm se ad æqualitatem, ita vt huiusmodi æqualitas sit certa, extinctio namque debiti probabilis, cum æqualitate probabili non æquiualet solutioni certæ debiti certi, quale fuit stipendium acceptum.

78 Confirmatur, nam licèt quando opiniones probabiles sunt de præcisa honestate, & turpitudine actus, vel de obligatione ad operandum, vel non operandum, vnicuique liceat sequi in praxi opinionem, etiam minus probabilem, & minus tutam, relicta probabiliori, & tutiori, vt cum Gerson, Azorio, Vasquio, Sanchez, Portel, Granado, Basseo, Gordono, Arriaga, docet Bocius, *in opere morali, p.* 1. *tract.* 1. §. 17. *num.* 118. *&* 125. *&* 338. Pasqualigus, *decisione* 17. *&* 37. Attamen quando opiniones non sunt de præcisa honestate actus, sed de facti natura, vel conditione, aut modo, periculoue damni notabilis à nobis, vel proximo incurrendi, quod ex charitate, vel ex iustitia quis tenetur vitare, tunc si adest via certa, quam si in praxi sequamur, nullum sequitur damnum, illam debemus, relicta quacunque, etiam opinione probabiliori, ex cuius amplexu, quia in re potest esse falsa, sequi potest damnum, vt tradunt Becanus, *p.* 1. *tract.* 1. *cap.* 4. *qu.* 9. *num.* 7. Bañes, 2. 2. *q.* 10. *art.* 1. *dub.* 3. *conclus.* 4. Aluares, 2. *q.* 19. *art.* 6. *d.* 80. *num.* 9. Reginaldus, *tom.* 1. *lib.* 13. *num.* 95. Gordonus, *in summa, lib.* 1. *q.* 9. *nu.* 30. & alij communiter, quos refert, & sequitur Bocius, *suprà, p.* 1. *tit.* 1. §. 25. *num.* 396. Sed qui iustum stipendium accepit ab aliquo, vt sacrificium pro illo iuxta propriam intentionem celebret, & applicet; si alijs applicet sequens opinionem asserentem sacrificium tantùm prodesse vni, quàm pluribus, & quod id potest efficere ex aliqua vrgenti causa, sequitur viam ex qua sequi potest damnum notabile proximo, scilicet priuatio debiti fructus sacrificij eidem offerenti stipendium, vel illi pro quo voluit sacrificium applicari, cum opinio illa à parte rei sit l. saltem possit esse falsa; ergo grauiter peccat contra prudentiam, charitatem, & iustitiam.

79 Dices, qui habet opinionem probabilem aliquid esse suum, non tenetur illud restituere, etsi probabile, imò & probabilius sit, esse alterius, vt tenet Sanchez, *in summa, cap.* 9. *lib.* 1. *num.* 21. Salas, *d. vnica, num.* 95. Bonacina, *de peccatis, d.* 2. *q.* 4. *p.* 9. *num.* 1. Sayrus, Reginaldus, Gordonus, Portel, quos refert, & sequitur Bocius, *suprà p.* 1. *tit.* 1. §. 22. *n.* 201. *&* §. 25. *nu.* 399. Ergo etiam Sacerdos, qui vnica Missa pluribus stipendijs satisfecit secutus opinionem probabilem, non tenebitur restituere. Patet consequentia, quia si habens opinionem probabilem rem esse suam, ideò non tenetur restituere, quia exponeretur periculo inferendi sibi damnum, restituendo rem, quæ fortè in rei veritate esset sua, ita Sacerdos, restituendo eleemosynas acceptas, quibus vnica Missa satisfecit, exponit se periculo restituendi id, quod fortè in rei veritate erat suum.

80 Respondetur cum Bocio, *suprà num.* 399. Debitorem, vel qui rem possidet, de qua est opinio, an sit aliena, non teneri ex charitate; vel iustitia magis prospicere bono proximi, quàm suo quare licèt non restituendo exponat se periculo inferendi damnum proximo, restituendo tamen exponit se periculo inferendi damnum sibi, quoties autem ex amplexu sententiæ, ex qua alicui prouenit commodum, vel damnum, præcauetur æquale, vel simile damnum operanti, iuxta illam sententiam, vel aliæ tertiæ personæ, nulla adest obligatio ex charitate, vel ex iustitia, sequendi illam sententiam, relicta opposita opinione probabili, eo, quod, cum notabili detrimento nostro, non constringimur ex charitate aliorum bono prospicere. In nostro autem casu. Sacerdos post acceptum iustum stipendium pro Missæ celebratione, & sacrificij applicatione, ex iustitia eroganti eleemosynam, vel ei pro quo erogat, tenetur prospicere, & procurare sua applicatione integrum fructuum sacrificij, & consequenter tenetur ex iustitia, & charitate eligere viam certam, relicta probabili, dubia, & incerta, sicut etiam minister conferens Sacramenta, tenetur ex charitate prospicere bono spirituali suscipientis, & ita administrare iuxta viam certam cùm potest: quod tamen non facit Sacerdos, applicando pluribus sacrificium, vt talis opinio in rei veritate possit esse falsa.

CONSVLTVM LIII.

De quodam Sacerdote, qui multa stipendia Missarum recepit, & distribuit, & Missas non celebrauit, an teneatur distributa, & consumpta stipendia restituere, si habet vnde restituat?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Quidam neotericus asserere voluit, quod si Sacerdos plura stipendia Missarum accepit ad illas dicendas, si eis non satisfecit, non teneri ad restitutionem stipendiorum.*
3 *Quoties aliquid absolutè donatur animo alliciendi aliquem ad aliquid faciendum in commodum donatoris non tenetur donatarius acceptum restituere, etsi non faciat id, quod donans intendit.*
4 *Eleemosynæ, quæ dantur ad Missas, dantur absolutè ad alliciendos Sacerdotes ad illas celebrandas.*
5 *Probatur id Thomæ, & aliorum Doctorum authoritate.*
6 *Id quod deuotionè donatur, absolutè donatur.*
7 *Esse aliquid gratis donatum, & esse debitum ex iustitia, opponuntur ex diametro.*
8 *Sacerdotes nequeunt recipere pitantias pro Missis, nisi earum donatio sit gratuita.*
9 *Fideles stipendia pro Missis donant absolutè, in eleemosynam.*
10 *Fortior est obligatio voti, quàm promissionis.*
11 *Quando materia voti est actio propria vouentis, & votum est personale, vouens non tenetur per alium adimplere votum personale quando factus est impotens adimplendi votum.*
12 *Sacerdos, qui plura stipendia ad Missas dicendas accepit, si eas non celebrauit peccauit grauissimè, & tenetur stipendia accepta restituere, si habeat vnde restituat.*
13 *Probatur id authoritate Doctorum.*
14 *Sacerdos ex debito naturali iustitiæ tenetur sacrificare pro eo, qui dedit stipendium.*
15 *Ponitur argumentum in contrarium.*
16 *Referuntur variæ solutiones Doctorum.*
17 *Refertur solutio Hurtadi.*
18 *Solutio Hurtadi impugnatur.*
19 *Ponitur prima responsio authoris ad dictum argumentum.*
20 *Ponitur secunda responsio.*
21 *Omnia stipendia data pro Missis sunt liberales donationes absolutè, & non sub conditione.*
22 *Dicta stipendia non solùm dantur Sacerdotibus ad eos alliciendos ad dicendas Missas, sed ad eos sustentandos.*
23 *Donatio stipendij prout refertur ad Missam est liberalis, & absoluta donatio.*
24 *Qui vult sacrificium, ex suppositione, quod illud vult, tenetur ex iustitia alere celebrantem.*
25 *Celebrans eo ipso, quod ei datur sustentatio, tenetur ex iustitia celebrare pro eo, qui eum sustentat.*
26 *In hoc sensu intelligendus est D. Thomas.*
27 *Eleemosyna solùm datur pauperi ad alliciendum eum ad orandum pro dante.*
28 *Pitantiæ Missarum dantur non solùm ad alliciendos Sacerdotes ad dicendas Missas, sed etiam in sustentationem Sacerdotum.*
29 *Explicatur hoc ex authoritate D. Thomæ.*
30 *Stipendium transit in dominium Sacerdotis sub obligatione celebrandi pro dante illud.*
31 *Stipendium respicit Sacerdotem celebrantem pro dante illud.*
32 *Quando error versatur circa personam donatarij, donatio non subsist.*
33 *Donatio stipendij solùm dirigitur ad Sacerdotem celebrantem pro dante stipendium.*
34 *Esse gratis donatum, & esse debitum ex iustitia respectu eiusdem opponuntur, non verò respectu diuersorum, & sub diuersa ratione formali.*
35 *Idem stipendium est pura, & liberalis donatio pro sacrificio, & debitum ex iustitia respectu personæ sacrificantis, quatenus respicit illius sustentationem.*
36 *Stipendia non exiguntur, vt pretium sacrificij, sed vt sustentatio debita iure naturæ Sacerdoti.*
37 *Sacerdos accipiens stipendia ad celebrandas Missas, statim fit dominus illorum cum obligatione celebrandi Missas.*
38 *Qui dotatione à Sacerdote accepit pecuniam, quàm Sacerdos collegerat ex stipendijs Missarum ad Missas celebrandas, in ali-*

aliquorum sententia non tenetur restituere prædicta stipendia, si per inductionem non fuit causa illius donationis.

39 *Hoc verum est in illorum sententia, etsi accipiens donationem sciret esse ex stipendijs Missarum, & quod Sacerdos ea dando reddebatur impotens ad ea restituenda, casu quo non celebrasset.*

40 *Sacerdos habebat verum dominium illius pecuniæ donatæ, & illa non erat subiecta alicui hypothecæ reali.*

41 *Si quis aliquid dedit in præiudicium creditorum, quibus bona defuncti satisfacere non possunt, donatio est valida.*

42 *Donatio stipendiorum facta à clerico per se non fuit damnificatiua creditorum, sed per accidens.*

43 *Qui dono bona fide à fure accepit pecuniam quam habebat iam cum sua permixtam, non manet obligatus ad restitutionem.*

44 *Per mistionem acquisiuit dominium pecuniæ.*

45 *Sacerdos per acceptionem stipendiorum ad Missas dicendas acquisiuit illorum dominium.*

46 *Ponitur sententia Authoris.*

47 *Probatur ratione.*

48 *Ponitur confirmatio sententiæ Authoris.*

49 *Respondetur argumentis contrariorum.*

50 *Ponitur quædam aduertentia.*

41 *Fama est superioris ordinis, quàm pecunia.*

52 *Nemo tenetur suum graue delictum manifestare.*

53 *Nemo tenetur cum iactura famæ alienas diuitias restituere.*

54 *Mulier quæ supposuit sibi filium, non tenetur marito tale crimen reuelare.*

55 *Filius adulterinus reputatus legitimus, non tenetur credere matri ei dicenti esse adulterinum.*

56 *Quando donator tenetur de euictione rei donatæ, repellitur in iudicio à testificando contra donatarium.*

57 *Filius adulterinus non potest cogi dimittere hæreditatem ex solo dicto matris confitentis illum esse adulterinum, etsi hoc dicat in articulo mortis.*

58 *Nemo tenetur credere testi fide digno in sui præiudicium.*

59 *Testis, etsi fide dignus, de facto proprio deponens in præiudicium tertij non plenè probat.*

60 *Quid si dentur aliæ coniecturæ vltra dictum testis deponentis de proprio facto.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVidam clericus plures eleemosynas Missarum accepit ad eas dicendas, & congregata magna summa pecuniæ, eam cuidam sorori dedit, qua & ipsa quasdam proprietates emit. Clericus igitur suæ obligationis dicendi Missas oblitus, peruenit ad articulum mortis, & quadam confusione perterritus vocauit me, & quæsiuit.

Primò, An dato quod haberet aliqua bona, teneatur stipendia prædicta accepta, & non satisfacta restituere? Secundò, An in casu, quo non habeat vnde restituat, teneatur eius soror sciens donationem illam fuisse ex stipendijs Missarum illa restituere? Tertiò, An ipse Sacerdos morti proximus teneatur id sorori suæ manifestare, vt ipsa illa stipendia restituat? Quartò, An in casu quo id in suo testamento, vel coram testibus clericus declarasset, posset eius soror per iudicem cogi ad soluendam illam summam, quam clericus dicit fuisse ex Missarum stipendijs?

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO.

An dato quod dictus Sacerdos haberet aliqua bona, teneatur stipendia prædicta accepta, & non satisfacta restituere?

CVm de hoc casu fuissem interrogatus, cum nullum sit delirium, quod non habeat sectatorem, quidam celebris
2 Theologus amicus meus voluit opinari exercitij gratia illum clericum non teneri restituere prædicta illa stipendia in foro conscientiæ, & si bona habuerit vnde restituisset, si voluisset, licèt aliàs grauissimè peccauerit non dicendo prædictas Missas, & solum teneri si vixerit, per se ipsum prædictas Missas celebrare, si potuerit, quod si nec hoc efficere potuerit, ad nihil aliud obligari constantissimè asserebat; & quia doctrina huius consulti ad plurimos casus de hac re deseruire potest, non grauabor hic illam apponere; probabat autem prædictus Theologus suum assertum acutissimè in hunc modum.

3 Quoties aliquid absolutè donatur animo alliciendi aliquem ad aliquid in commodum donatoris faciendum, non tenetur donatarius acceptum restituere, & si non faciat id, ob cuius consecutionem facta fuit prædicta donatio, quod procedit, etsi donator esset dispositus, vt non dedisset si credidisset donatarium non esse alliciendum; si quidem donatio non fuit conditionata, sed absoluta cum animo alliciendi, vt cum Lessio, Valero, & alijs docet Trullenc. *lib. 7. in Decalogum cap. 16. dub. 9. num. 4. & lib. 7. cap. 18. dub. 13. num. 1.* Diana *part. 1. tractat. 2. Miscel. resolut. 40.* & cum Molina, & alijs communiter Lugo *de iustitia d. 23 sect. 7. num. 101.* Et sumitur *ex l. si repetendi, Cod. de donatione ob causam*; Sed omnes eleemosynæ, 4
quæ Sacerdotibus dantur pro Missis dicendis sunt donationes absolutæ, animo alliciendi eos ad Missas dicendas, & non donationes conditionatas; ergo Sacerdotes eas recipientes, & si non celebrent Missas licèt alias peccauerint mortaliter, cum promiserint celebrare, non tamen tenebuntur ad restitutionem stipendiorum acceptorum, & si donans esset taliter dispositus, quando dedit stipendia, quod si sciret Sacerdotes non esse pro eis celebraturos, stipendia non dedisset.

Minor, in qua est difficultas probatur, *authoritate D. Thomæ in 4. distinct. 25. quæst. 25. artic. 2. ad 1. & 2.* vbi ita ait; *in solutione ad 1. quòd anniuersarium celebrare est actus spiritualis primo modo, & ideò nullo modo licèt pacisci pro eo celebrando, si tamen cum deuotione aliquid datur Ecclesiæ, Ecclesia tenetur celebrare pro illis, pro quibus rogatur*, & *in solutione ad 2.* ait *quod oratio est spiritualis primo, & secundo modo, quia ex spirituali deuotione efficaciam habet, & aliquid spirituale decet in ea peti, vnde nullo modo debet sub pretio poni, nec illi qui dant pecuniam pauperibus, vt pro eis orent, orationem emunt, sed animos pauperum alliciunt ad orandum pro se, & eos sibi faciunt debitores.* Et idem repetit *2. 2. quæst. 100. artic. 3. ad 2.* Ergo in sententia D. Thom. eleemosynæ datæ ad Missas dicendas non sunt donationes conditionales, sed absolutæ ad alliciendos animos Sacerdotum; & eandem sententiam tenet Thomas Hurtado *de congrua sustentatione Sacerdotum appendice §. 4. num. 194.* Eandem sententiam tenuere Durandus, & Paludanus *in 4. d. 25. quæst. 3.* Scotus *quæst. 2. quodlibet. 9.* & nouissimè Columbus *lib. 4. de Hierarchia cap. 62. num. 24.* Caietanus *hic §. ad secundum versicul. sed hæc opinio* P. Fr. Gabriel à S. Vincentio *de sacramentis, de sacrificio Missæ, d. 3. quæst. 6. quæsito 2.* vbi dicit stipendium Missæ non dari titulo iustitiæ, sed religionis; ergo Sacerdotes tales eleemosynas recipientes, licèt aliàs teneantur sub mortali celebrare pro illis, pro quibus rogantur, vt ait D. Thomas, & Doctores citati; si tamen fiant incapaces celebrandi non tenebuntur celebrare. Patet consequentia, quia Sacerdotes solum tenentur celebrare ex promissione, & fidelitate, vel ex religione, & nullo modo ex iustitia, aut verò contractu; ergo non satisfaciunt suæ obligationi restituendo stipendia, quæ non promiserunt, & quarum plenum dominium acquisierunt absque vlla conditione, sed dicendo Missas, quas promiserunt, ergo si fiant incapaces eas dicendi, excusabuntur etiam à celebratione ipsarum, quia obligatio promissionis, si res promissa facta sit impossibilis promissario, cessat vt docent cum Lessio, Turriano, & alijs Lugo *de iustitia d. 23. sect. 7. num. 112.* & cum Caietano, Molina, & alijs communiter Castro Palaus *de iustitia commutatiua d. 2. p. 12. n. 5.*

Confirmatur primò, quia id quod ex deuotione donatur absolutè donatur, quia gratis donatur, vnde gratuita donatio, est donatio absoluta transferens dominium rei donatæ in donatarium; Atqui pitantia, & eleemosyna pro sacrificio faciendo donatur ex deuotione, non secus ac illa, quæ datur pauperi, aut monasterio, vt orent pro donante, vt ait D. Thomas, & Doctores citati, & est certum, ita quod nec Ecclesia posset determinare, quod perfecta pecunia detur in pretium sacrificij; esset enim simonia iure D. prohibita, contra quod nequit Ecclesia dispensare; ergo clericus recipiens prædictam eleemosynam, & si Missæ postulatæ non satisfecerit non tenetur ex iustitia eam iterum restituere. Confirmatur secundò, quia quod nequit dari in pretium, neque ex pacto, aut contractu oneroso dari potest, quia hoc est prohibitum quia malum, vt egregiè adnotauit Caietanus §. *ad secundum, versicul. sed hæc opinio*; ergo necessariò est donatio absoluta, & non conditionalis, do vt facias, quia hæc petit obligationem iustitiæ in donatario ponendi conditionem, scilicet sacrificium, & sic ex iustitia teneretur dare spirituale pro temporali, quod re ipsa, & facto est venditio, quamuis absit intentio expressa vendendi, aut emendi, hæc enim intentio; aut eius defectus non facit quod actus exterior non sit contractus inducens exterius, & interius obligationem iustitiæ, sicut qui abnegat fidem exterius, & interius non habet intentionem eam abiurandi in foro exteriori hæreticus est, & vt talis damnabitur, & punietur. 6

Probatur secundò: Quia esse aliquid gratis donatum, & esse debitum ex iustitia opponuntur ex diametro, & sacrificij incruenti applicationem, cum sit purè spiritualis, & supernaturalis, esse gratis faciendam constat ex Domini sententia dicentis gratis accepistis, gratis date, ergo donatio pecuniæ facta Sacerdoti absoluta est, & non conditionalis. Consequentia est euidens. Quia est conditionalis. Do pecuniam 7

vt

vt applices Missam, ita vt donans pertendat à donatario ius strictum respectu applicationis sacrificij, & est velle pecunia possidere donum Dei, vt voluit Simon Magus, cuius peccatum non aliud fuit exterius, quàm velle, vt pro pecunia oblata gratia miraculorum illi conferretur, & sub hac conditione pecuniam donabat, & sic donatio eius fuit conditionalis, quæ est verus, & rigorosus contractus inducens obligationem restitutionis, non impleta conditione, & directè pugnat cum gratiositate, quam imbibit applicatio sacrificij; ergo donatio pitantiarum pro Missis celebrandis à Sacerdotibus aliàs non obligatis ratione capellaniæ, aut beneficij absoluta est, & omninò liberalis, & gratiosa, sicut & ipsa Missæ applicatio, ac per consequens non inducens in donatario obligationem restitutionis eiusdem eleemosynæ, casu quo non adimpleat promissionem sacrificij, sed tantùm imponentis obligationem celebrandi ex fidelitate, ratione promissionis acceptatæ sacrificij.

8 Probatur tertiò: Quia Sacerdotes ipsi nequeunt aliter recipere pitantias datas à fidelibus, nisi earum donatio sit gratuita, & absoluta, nec eas sub titulo aliquo iustitiæ exigere, etiam postquam Missas celebrarunt, aliàs exigerent eas tanquam pretium tanti sacrificij, quod reprehendit Dominus, *Matth. 27.* dicens *quod ministri faciunt domum Dei, domum negotiationis*: Vnde Beda *homil. 7. in quadragesima*, quæ habetur, *tom. 7.* qui sunt inquit in templo Dei hodie, qui columbas vendunt nisi qui in Ecclesia pretium de impositione manuum accipiunt? & quid obsecro est pretium de impositione manuum accipere, nisi non imponere manus, nisi pecunia recepta, non expectando quod gratis offeratur? Et hoc idem faciunt Sacerdotes, qui non expectantes gratuitam donationem, illam ita exposcunt, vt non offerant sacrificia, nisi priùs accepta pecunia, ex quo abusu multa sequuntur absurda, mille fraudes, & inconuenientia in detrimentum animarum.

9 Quartò id constat ex praxi apud cordatos viros, qui ad suas pitantias pro Missis celebrandis eligunt monasteria pauperiora, imò aliquando ditiora excludunt, signum manifestum, quod pecuniam pro Missis assignatam, & taxatam donant absolutè in eleemosynam Sacerdotibus, & ideò quærunt eos, qui magis indigent, & pauperiores sunt, qui ex fidelitate, & gratitudine tenentur tot sacrificia offerre, quot pitantias taxatas acceperunt; ergo si tales Sacerdotes fiant impotentes ad celebrandum non eos obligabit fidelitas, aut gratitudo, cum fidelitas non obliget, quando res promissa redacta est promittenti impossibilis, vt tenent communiter DD. & cum alias Sacerdos non teneatur ex iustitia, nec ex fidelitate pitantias acceptas restituere, cum id non promiserit, sed sacrificia, vt supra diximus, euidenter sequitur, ad nihil amplius teneri, & si multa bona habeat, vnde posset prædictas pitantias restituere.

Dices: Stando in hac sententia, ad minus tenebitur Sacerdos pitantias receptas alijs dare, vt satisfaciat promissioni dicendi Missas, quam ex fidelitate fecit eroganti prædictas elee-
10 mosynas. Sed contra quia fortior est obligatio voti, quàm pro-
11 missionis liberalis factæ homini, siquidem promissio voti, non solum obligat ex fidelitate, sed ex religione; & tamen quando materia voti est actio propria ipsius vouentis, & votum est personale, vouens non tenetur per alium adimplere votum personale, quando factus est impotens ad votum adimplendum per se ipsum, siue factus sit impotens propria culpa, siue absque culpa impotentia superuenerit, vt cum Suario, Azorio, Nauarro, Syluestro, Sanchez, Bonacina, & alijs communiter docet Trullenc. *in Decalogum lib. 2. cap. 2. dub. 14. numero 2.* Ergo cum ille Sacerdos tantum promiserit Missas per se ipsum celebrare, si factus est impotens ad celebrandum, etiam si id sua culpa acciderit, quia celebrationem dilatauit ad tantum tempus, non tenebitur per alios Sacerdotes prædictis Missis satisfacere, siquidem eius promissio fuit de actione propria sacrificandi à se ipso exercita, & non ab alio.

12 Hæc sunt fundamina huius sententiæ, quæ inermia sunt, & paruam habent energiam, sed ego aliter dicendum existimo iuxta praxim Ecclesiæ, quam declarant Concilia, Canones, & decreta sacræ Congregationis. Existimo igitur, illum Sacerdotem, non solum grauissimè peccasse, sed ex iustitia teneri omnia stipendia accepta restituere, si alias habet, vnde restituat: ita innumeris relatis Pascaligus *quæst. 903. numero 5.* & cum communi sententia Lugo *de Eucharistia*
13 *d. 21. sect. 1. num. 4.* Est expressa D. Thomæ 2. 2. q. 100. *articulo 3. in fine corporis, & articul. 1. ad 4.* eam docet cum Tamburino, Auzonius *in controuersijs lib. 3. controuersia 2. capit. 2. num. 7.* Thomas Hurtado *de sustentatione, appendice 1. numero 300.* Suarius *tom. de religion. lib. 4. cap. 1. numero 10.* Et constat *ex decreto sacræ Congregationis, §. Deinde*, vbi ait, quinimò grauiter peccant, & ad restitutionem tenentur.

Ratio fundamentalis est, quia Sacerdos recipiendo pro Mis- 14
sis eleemosynas, eo ipso ex debito naturali iustitiæ tenetur, quod sui muneris, & officij est exhibere pro eo qui ei dedit, vel totam, vel partem sustentationis, iuxta morem receptum Ecclesiæ; ergo si pro alio sacrificauit, vel absolutè non sacrificauit, tenetur restituere eleemosynam acceptam.

Dices: Ergo eleemosyna non fuit gratis donata; nam quod 15
recipitur ex debito iustitiæ, non recipitur gratis; ergo neque gratis datur. Patet consequentia: Nam debitum, & gratia opponuntur, & vbi non est debitum, est gratia, & vbi est gratia, non est debitum iustitiæ, hæc enim sunt quasi correlatiua, & ideò pariformitatem inter se seruant, ac per consequens, si ministri ex iustitia tenentur dicere Missas, & petentes illas ex iustitia tenebuntur conferre pro illis stipendia, sed hoc videtur contra illam sententiam Domini, gratis accepistis, gratis date, & contra tam antiquos, quàm recentiores Theologos, qui omnes dicunt, & ministros Ecclesiæ gratis ministrare, & fideles gratis illi præbere stipendium sustentationis, vt docet D. Thomas *locis citatis*, & cum multis Suarez *lib. 4. de Simonia cap. 4. numero 10.* & cum Tamburino, Auzonius *in controuersijs lib. 3. controuersia 5. cap. 2. numero 7. de Eucharistia distinct. 21. sect. 1. num. 13.* Thomas Hurtado *de sustentatione appendice 1. num. 296.* Ergo Sacerdotes non tenentur ex iustitia dicere Missas, vel restituere stipendia, sed solum ex promissione liberali tenentur Missas promissas celebrare.

Non est facile explicatu quomodo DD. diuisi sint in solu- 16
tione huius argumenti, quod omnes maximè torquet. Alij namque dixerunt, pecuniam dari Sacerdotibus, non ex debito iustitiæ, sed obedientiæ: Alij pecunias non dari, vt pretium Missæ, sed sub conditione Missæ: Alij dari titulo pietatis, & religionis: Alij dixerunt dari non pro Missa, sed pro obligatione, qua Sacerdos se obligat ad celebrandum. Alij dari pro labore, & opere Sacerdotis, qui interuenit, quos omnes modos satis eruditè impugnat Lugo *de Eucharistia distinction. 21. sect. 1. à num. 1. vsque ad 13.*

Tandem non grauabor referre modum soluendi Thom. Hur- 17
tadi huius ætatis celeberrimi Theologi, quem dicit ebibisse ex mente D. Thomæ, ait enim *in opere de sustentatione clericorum appendice 1. num. 296.* donationem stipendij, tam ex parte dantium, quàm recipientium, esse liberalem, & absolutam donationem, sine vlla conditione, an pacto explicito, vel implicito iustitiæ. Addit *num. 300.* Sacerdotes recipientes tales eleemosynas absolutè à fidelibus pro Missis donatas, teneri eas ex iustitia restituere, si Missas assignatas, non celebrauerint, non quia ad id teneantur ex aliquo debito iustitiæ, ex pacto, conuentione, conditione, vel contractu; nam pecunia prout dimanat à dante, & recipitur à ministro, liberalis est, & absoluta illius donatio, libera ab omni emptione, & venditione, & quolibet alio inducente in dante, & accipiente obligationem rigorosæ iustitiæ, cuius debitum gratiosæ exhibitioni spiritualium est oppositum, & gratiositatem excludit; sed quia ex taxa Ecclesiæ, illa donatio, quæ ex parte donantium erat absoluta, & omninò liberalis, fit conditionalis, ita vt non transeat in possessionem, & dominium donatarij, nisi iste actus pro quo facta est taxa exerceatur; si ergo Missa non fuit exhibita tenetur Sacerdos stipendium acceptum, vtpotè alienum restituere danti, siquidem donatio liberalis non habuit effectum ex lege, & dispositione Ecclesiæ, & redit in donantem. Hæc respondit Hurtadus, & dicit hanc solutionem desumpsisse ex D. Thom. 2. 2. *quæst. 100. artic. 1. ad 2.* vbi ait; *si aliqua exigantur, quasi pretium rei spiritualis, cum intentione emendi, vel vendendi, est manifesta simonia, & præcipuè si ab inuito exigantur; si verò exigantur quasi quædam stipendia per consuetudinem approbatam, non est simonia, si tamen desit intentio emendi, vel vendendi, sed intentio referatur ad solam consuetudinis obseruantiam, & præcipuè quando aliquis voluntariè soluit.*

Sed huic solutioni Hurtadi nullo modo potui assentiri, nec 18
meo videri tale quid voluit asserere Angelicus Doctor, quod sic ostendo. Ipsemet Hurtadus vbi *suprà numero 294.* ait, quod pro nullo actu spirituali potest fieri donatio conditionalis, quæ pariat obligationem iustitiæ, & restitutionis; Nam id ait ipse Hurtadus *numero 290.* re ipsa, & facto est venditio iure diuino prohibita, quamuis absit intentio expressa emendi, vel vendendi; Ex quibus verbis sic argumentor. Ecclesia nihil disponere potest contra ius diuinum; Atqui per te est contra ius diuinum donatio conditionalis pro actu spirituali, quæ pariat in donatario obligationem iustitiæ, & restitutionis; ergo Ecclesia sua lege non potuit ordinare, vt donatio liberalis ex parte fidelium, pro Missis celebrandis esset conditionalis, & pareret obligationem iustitiæ, & restitutionis in donatario, qui Missas, pro quibus recepit stipendium, non celebrasset. Patet consequentia; Nam si id omnibus fidelibus de iure diuino prohibitum est, quia malum idem de Ecclesia omninò dicendum est, cum Ecclesia super ius diuinum nullum habeat

habeat

habeat potestatem ad illud auferendum; Non ergo Ecclesia id efficere potest, nec ex verbis D. Thomæ tale quid colligi potest, nam S. Doctor solum ibi ait, donata illa à fidelibus recipi, vt stipendium consuetum in Ecclesia; & ex intentione obseruandi hanc Ecclesiæ consuetudinem, in quo autem fundetur hæc consuetudo Ecclesiæ, hic opus, & labor est.

19 Secundò respondeo eidem Hurtado, quod dato, & non concesso, quod Ecclesia sua lege possit efficere, quod Sacerdos non faciat suam eleemosynam; nec acquirat illius dominium, nisi exerceat actum pro quo facta est eleemosyna, de facto tamen id non fecit, cum grauissimi DD. quos in responsione ad secundum quæsitum huius consulti afferemus dicant, Sacerdotem eleemosynam recipientem cum intentione celebrandi, statim facere illam suam, & statim acquirere illius reddit incapaces dominij ante Missæ celebrationem, & licèt Ecclesia sua lege posset efficere, quod Sacerdos non celebrando Missam promissam statim ipso iure amittat dominium eleemosynæ acceptæ, de facto tamen lex id non fecit, quia lex pœnalis, qualis est hæc, exigit iudicis sententiam, vt Sacerdos amittat dominium eleemosynæ acceptæ, vt rectè cum Nauarro, Vasquio, & alijs in simili casu notat Leander à Murcia *in disquisitionibus moralibus*, *resol.* 20. *num.* 1. *&* 6. Ergo non datur sententia iudicis obligans Sacerdotem ad restitutionem stipendiorum acceptorum; pro quibus non celebrauit, non tenetur ad restitutionem, siquidem donatio ex parte dantis fuit liberalis, & absoluta, & recipiens solum peccauit contra legem prohibentem, ac per consequens contra iustitiam legalem, quæ non obligat ad restitutionem, vt rectè notauit cum communi sententia Murcia *suprà num.* 2. Relicta ergo hac Hurtadi solutione, quæ maiora absurda continet, quàm omnes suprà relatæ.

20 Respondeo cum Suario *de simonia lib.* 4. *cap.* 4. *nu.* 10. Concedo, quod sicut ministri Ecclesiæ gratis ministrant, ita fideles gratis illi præbent stipendium sustentationis, quia sicut illi non vendunt sua ministeria, ita nec isti illa emunt, quia nec isti dant pretium pro re spirituali, nec illi recipiunt, itaque per comparationem rei ad rem gratis vterque dat, & recipit, quia non dat rem vnam pro alia; Nihilominus tamen vterque ex debito iustitiæ quod sui muneris est exhibet; nam ipsa æquitas iustitiæ postulat, vt si vnus ex officio obligatur ex iustitia administrandum; alius teneatur ex eodem iustitiæ debito ad alendum sibi ministrantem. Certum est autem ministros Ecclesiæ teneri ex iustitia ad implenda sua munera, pro quibus ab Ecclesia aluntur; ergo etiam fideles tenentur ex iustitia dare stipendia ad sustentationem Sacerdotum pro eis celebrantium.

21 Ad id autem quod dicit Argumentum, quod debitum, & gratia opponuntur, & vbi est debitum iustitiæ, non est gratia, & è contra. Respondetur, respectu rei ad rem sic esse, si enim res gratis datur, non datur ex debito iustitiæ: Respectu tamen personarum dantium spirituale, & temporale, ex alio capite potest interuenire obligatio iustitiæ; Nam petens Missam, ex suppositione quod vult, quod Sacerdos pro eo gratis celebret, tenetur ei dare necessaria ad celebrationem; sed inter necessaria ad sacrificium, vnum est potissimum sc. sustentatio ipsius Sacerdotis, si enim Sacerdos non habuerit vnde sustentetur, morietur, & non erit possibile sacrificium, siquidem hoc sine Sacerdote offerri non potest; ergo fidelis petens Missam tenetur ex debito iustitiæ concurrere ad sustentationem Sacerdotis, in ea mensura, quam statuit Ecclesia, vel consuetudo vniuersalis: Econtra verò Sacerdos, eo ipso, quod ei exhibetur sustentatio, tenetur ex debito iustitiæ liberaliter offerre Sacrificium pro eo, qui ei administrauit sustentationem. Ita Lugo *de Eucharistia d.* 21. *sect.* 1. *num.* 14. Per quod patet ad argumenta super relata illius Theologi amici mei.

Ad primum namque respondetur, concedendo omnes pitantias à fidelibus datas pro Missis dicendis esse liberas donationes absolutè, & non sub conditione, non tamen solum fuisse datas ad alliciendos animos Sacerdotum, sed etiam ad eos sustentandos; Vnde licèt ipsa donatio prout refertur ad sacrificium sit liberalis, & absoluta donatio, siquidem sacrificium non datur pro ea, ex parte tamen dantium, & accipientium, interuenit obligatio iustitiæ; Nam dans stipendium ex suppositione quod vult sacrificium, tenetur alere ministrantem, & ministrans eo ipso, quod ei datur sustentatio, tenetur pro eo qui illum sustentat sacrificare, & in hoc sensu debet intelligi D. Thomas, vt ipse se explicat: 2. 2. *quæst.* 100. *art.* 3. *in corpore* vbi sic ait, *Accipere, & dare aliquid pro sustentatione ministrantium spiritualia secundum ordinationem Ecclesiæ, & consuetudinem approbatam licitum est*. Nec idem dicendum est de eleemosyna data pauperi, vt oret pro dante, quod de stipendio diximus, vt vult argumentum inferre ex verbis D. Thomæ. Nam eleemosyna solum datur pauperi ad alliciendum eius animum, vt oret; at verò pitantiæ Missarum dantur in sustentationem ministri, quem dans tenetur

22
23
24
25
26
27

ex debito iustitiæ sustentare, vel saltem concurrere ad eius sustentationem, iuxta morem, & taxam Ecclesiæ ex suppositione quod voluit, quod Sacerdos pro eo sacrificasset, vt colligitur ex verbis D. Thomæ *in* 4. *distinct.* 25. *quæst.* 3. *articulo* 2. *& quæst.* 2. *ad* 1. vbi ait, *si tamen cum deuotione aliquid detur Ecclesiæ, Ecclesia tenetur rogare pro illis, pro quibus rogatur*. 28

Ex quibus verbis sic arguo, tenetur Ecclesia rogare; ergo roget, tenetur rogans ministros Ecclesiæ alere, vtraq; enim obligatio est correlatiua; Et licet Angelicus præceptor ibi non declaret, an hæc vtriusque obligatio sit ex iustitia, vel ex fidelitate, aut ex religione, id explicat *artic.* 3. *eiusdem quæstionis in fine corporis*, vbi sic ait, *spiritualibus prius exhibitis, licitè possunt statutæ, & consuetæ oblationes, & quicunque alij prouentus exigi à nolentibus, & valentibus soluere authoritate superioris interueniente*. Et idem repetit *articulo* 2. *ad* 4. *eiusdem quæstionis* 100. vt *suprà* diximus, dum dicit, si verò exigantur quasi quædam stipendia per consuetudinem approbatam non est simonia, si tamen desit intentio emendi, vel vendendi, sed intentio referatur ad solam consuetudinis obseruantiam, vbi nota illud verbum, exigantur, exigere enim præcipuè iudicis authoritate est ex iustitia stipendium debitum postulare, vt notat Thomas Hurtado *suprà num.* 30. licèt ille alio modo hunc locum intelligat. 29

Ad primam confirmationem respondetur illam donationem per comparationem rei ad rem esse gratiosam, liberalem, & ex deuotione, dum tamen respicit sustentationem Sacerdotis transire in eius dominium sub obligatione celebrandi, non quia donatio ex parte donantis sit conditionalis, est enim absoluta, & liberalis, sed quia respicit Sacerdotem celebrantem ex officio pro ministrante ei alimenta; Atqui quando error versatur circa personam donatarij, donatio non subsistit, vt cum Lessio, & alijs communiter docet Trullenc *lib.* 7. *Decalogi cap.* 17. *dub.* 14. *num.* 1. Ergo cum Sacerdos non celebrauerit, non potuit res donata in eum transire, cum solum donatio dirigeretur ad Sacerdotem celebrantem, & pro eius sustentatione, & non ad Sacerdotem non celebrantem; tenetur ergo Sacerdos restituere eleemosynam acceptam, siquidem pro dante non celebrauit; Et licèt hoc difficile sit intellectu, reuera ita est, & ita à supradictis Doctoribus explicatur, & vniuersali consuetudine, imò & lege Ecclesiæ stabilitur. 30 31 32 33

Ad secundam confirmationem, respondetur concedendo, quod id quod nequit dari, vt pretium, nequit dari ex pacto, & contractu oneroso, respectu eiusdem rei, & sub eadem formalitate, & ideò stipendium gratis datur in sensu explicato, id est vt subsidium personæ, & non vt pretium ministerij, non enim datur stipendium, vt ita dicam ratione rei, sed ratione subiecti, idest, non datur vt pretium commensurandum, vel commensurabile ministerio, vel labori operantis, sed conditioni personæ indigenti sua, & familiæ sibi proportionata congrua sustentatione; per hos tamen tollitur, quin respectu personæ Sacerdotis dari possit pactum, non solum implicitum, sed etiam expressum, vt ei detur stipendium, non vt pretium sacrificij, sed vt sustentatio ex debito iustitiæ debita Sacerdoti à petente Missam. Nec hoc pactum obstat quominus largitio, & acceptatio temporalium purè fiat, siquidem per pactum non additur noua obligatio, sed explicatur, & declaratur, quia inest de iure naturali alendi Sacerdotem celebrantem, vt cum Caietano, Imola, Adriano, Nauarro, Suario, Vasquez, Rodrigues, Henriquez, Fausto, Fragoso, Vgolino, Fernandes, Coninckо, Franxinello, Lessio, Bonacina, Dicastillo, Lugo, docet Pascaligus *de sacrificio quæst.* 904. *num.* 1. 34

Ad secundum respondetur. Esse aliquod gratis donatum, & esse debitum ex iustitia opponuntur ex diametro, distinguo respectu eiusdem rei, concedo, respectu diuersorum, & sub diuersa ratione formali, nego, gratia enim data impio iustificanti, & est gratiosa donatio respectu illius, & debita ex iustitia respectu Christi, benè ergo potest idem stipendium esse pura, & liberalis donatio pro sacrificio, & debitum ex iustitia respectu personæ sacrificantis, quatenus respicit illius sustentationem, per quæ corruunt omnia, quæ in argumento congeruntur. 35

Ad tertium negatur antecedens. Neque inde fit exigi stipendia, vt pretium sacrificij, sed vt sustentationem debitam iure naturæ personæ Sacerdotis, & ad id quod dicitur de Beda: Respondetur id verum esse, quando non imponitur manus, hoc est, non datur sacrificium, nisi sub conditione stipendij, vt optimè cum Lugo, notat Pascaligus *quæst.* 903. *numero* 12. Secus quando Missa, & stipendium liberè donantur, & solum exigitur stipendium, non in pretium Missæ, sed in sustentationem Sacerdotis, per quod etiam patet ad quartum argumentum; ex eo enim quod illa stipendiorum largitio liberalis est, ideò fideles quærunt pauperiores conuentus, inde tamen non fit, quod idem stipendium, quod respectu sacrificij est 36

pura, & liberalis donatio respectu sustentationis Sacerdotis celebrandis non sit debita ex iustitia, per quæ corruunt quæ ibi congeruntur.

RESPONSIO AVTHORIS, SECVNDO QVÆSITO.

An in casu, quo prædictus Sacerdos non habeat vnde restituat, teneatur eius soror, sciens donationem illam fuisse ex stipendijs Missarum, illam restituere?

37 Responsio huius quæsiti dependet ex notitia alterius quæstionis, scilicet an Sacerdos accipiens stipendia Missarum ad Missas celebrandas, statim fiat dominus illorum, & in eum transferatur dominium stipendiorum acceptorum; Et statim illorum acquirere dominium sub obligatione celebrandi Missas iuxta intentionem dantium stipendia tenent Vasqu. *part.* 3. *d.* 234. *cap.* 4. *num.* 31. Suarez *d.* 86. *de Eucharistia sect.* 3. *versu hac verò*, Rodriguez *tom.* 1. *sum.* 5. *capit.* 250. *num.* 9. & *tom.* 4. *cap.* 2. *num.* 9. Naldus *in summa verb. Missa num.* 4. Reginaldus *lib.* 13. *num.* 140. Sà *verbo Missa num.* 45. Homobonus *part.* 1. *exam. tract.* 8. *cap.* 24. *quæst.* 131. Bonacina *d.* 4. *de sacrament. q. vltima*, *p.* 2. *num.* 18. Possevinus *de officio curati*, *cap.* 2. *num.* 19. Franxinettus *de obligatione Sacerdotum, sect.* 3. *pranot.* 5. §. 4. Palaus 4. *part. tractat.* 2. *d. vnica*, *part.* 14. *num.* 9. Dicastillus *de Sacrament. tract.* 5. *d.* 4. *dub.* 2. *num.* 372. Granado 3. *par. contr.* 6. *tract.* 14. *d.* 10. *n.* 10.

38 Hac ergo sententia, quæ conuenientior est supposita, dicendum videtur hanc mulierem in foro conscientiæ non teneri restituere prædicta stipendia, si per inductionem non fuit causa illius donationis stipendiorum, etsi conscia aliàs esset il-

39 lam pecuniam esse ex Missarum stipendijs, & quod clericus ea dando reddebatur impotens ad ea restituenda, casu quo non celebrasset Missas, ita expresse docet in simili casu Molina *tractat* 2. *de iustitia d.* 328. *conclus.* 3. & 4. Petrus Nauarr. *lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 218. Lessius *lib.* 2. *cap.* 20. *dub.* 19. *num.* 168. Salas *tractat. de vsur. dub.* 41. Probabile putat Palaus *tom.* 7. *d.* 1. *de iustitia commutatiua part.* 14. *num.* 7. Thom. Tamburinus *lib.* 8. *decalogi tractat.* 3. *cap.* 3. §. 4. *num.* 26. & cum Laym. Lugo *de iustit. d.* 17. *n.* 17. Diana *p.* 2. *tr.* 5. *res.* 39.

40 Ratio fundamentalis est, quia illa pecunia donata nemini erat subiecta reali hypotheca, sed erat propria ipsius clerici donantis *vt suprà* probauimus, illius enim habebat verum, & absolutum dominium; ergo accipiens consequitur illius dominium, cum nulla lege inhabilis reddatur, ad hoc vt in eum transferatur dominium. Confirmatur, quia si quis aliquid de-

41 dit in præiudicium creditoris, quibus bona defuncti satisfacere non sufficiunt, datur creditoribus petentibus sic donatum intra annum rescissoria actio, §. *idem si quis in fraudem inst. de actionibus*; ergo donatio valida fuit, alias non daretur actio rescissoria, sed declararetur irrita omnino donatio. Tum quia id expressè colligitur *ex l. si sciens, ff. de contrah. emptione.* Tum *ex l. vlt.* §. *si procurator versic. non solum ff. quæ in fraudem creditor.*

42 Confirmatur 2. Quia illa donatio stipendiorum facta à clerico in se non fuit damnificatiua creditorum, sed solum per accidens, quatenus donantem impotentem reddidit creditoribus satisfaciendi, quæ impotentia non tam ex donatione, quam ex defectu aliorum bonorum prouenit; Atqui recipiens non fuit causa; quod donanti illa bona deficerent, nec fuit causa quod illis deficientibus velit donare, sed posito quod eam voluntatem habuerit proprio iure vsus fuit donatum acceptans; ergo creditores non possunt conqueri huius donationis, cum nec iustitia, nec charitas exigat; vt quis suum commodum contemnat, & creditorum vtilitati consulat.

43 Confirmatur 3. Quia qui dono bona fide à fure accepit res vsu consumptibiles, vt pecuniam, farinam, vinum, oleum, &c. quas fur habebat cum suis iam permistas, non manet obligatus ad restitutionem, & idem de re vsura comparata cum propria, quam vsurarius alienauit docet cum Lessio, Villalobos, & alijs Trullenc. *lib.* 7. *Decalogi cap.* 19. *dub.* 17. *num.* 2. & colligitur *ex* §. *si duorum instit. de rerum diuisione*, & *ex l. si alicui, ff de solut.* Et hoc nulla alia ratione, nisi quia cum

44 fur, vsurarius per missionem illarum rerum acquisierit dominium, transtulit per donationem dominium in acceptantem; Atqui etiam Sacerdos per acceptationem stipendij pro

45 Missis dicendis, illorum acquisiuit verum, & absolutum dominium, vt cum communiori, & probabiliori sententia diximus suprà; ergo illa ex dono recipiens non tenetur ea restituere, & si clericus ex dicta donatione factus fuerit impotens ad eam restituendam.

46 Hanc sententiam existimo, si clericus eam summam pecuniæ dedit sorori, cui dicendo Missas per modicum tempus, posset stipendijs datis satisfacere, nam tunc non censetur fieri impotentem ex donatione, sed ex sua malitia, qui cum benè posset Missis satisfacere eas dicendo, noluit, ita in simili casu Lessius *lib.* 2. *c.* 2. *dub.* 19. *n.* 169. Rebellus 2. *p. lib.* 1. *q.* 7. *nu.* 10. Palaus *d. vnica tom.* 7. *de iustitia commutatiua p* 14. *nu* 8. & faciunt omnia, quæ pro hac sententia suprà diximus; At si summa pecuniæ data tanta fuit, quod mulier ex eius donatione dare videbat, vel cognoscere debebat ipsum non posse intra multos annos stipendijs acceptis satisfacere Missas dicendo, imò alijs stipendijs indigere ad se ipsum sustentandum, nec alias habere vnde illa restitueret creditoribus, existimo talem mulierem, si conscia erat illam pecuniam esse ex stipendijs Missarum, teneri eam restituere siue extet in æquiualenti. Ita in simili casu Caiet. 1. 2. *opusc. tr.* 8. *c.* 4. Adrianus *de restitutione in materia de vsura q. vlt*, Gabriel *in* 4. *dist.* 15. *q.* 11. *artic.* 4. *ad* 3. Nauarr. *cap.* 17. *nu.* 226. Angel. *verbo restitutio* 1. *dum de vsura agit. num.* 17. Palud. *q.* 2. *art.* 5. *n.* 27. Sotus *lib. de restitutione q.* 1. *art.* 4. *ad* 3. Syluester *verbo vsura* 8. *num.* 1. Couarruuias 3. *variarum cap.* 3. *num.* 6. Rebellus 2. *p. lib.* 1. *q.* 7. *n.* 14. Salas *tract. de vsuris cap.* 42. *nu.* 5. Palaus *d. vnica de iustitia p.* 14. *n.* 7. & *constat ex* §. *si quis in fraudem instit. de actionibus*, & §. *in fraudem instit. quibus manumit. non licet*, & *l.* 1. & *sequentibus per totum, tit. C.* & *ff. quæ in fraudem credit.*

Ratio est, quia licet per donationem illa mulier acquisisset verum dominium rei donatæ, vtpotè datæ à vero domino, & ab eo, qui illius pecuniæ habebat dominium; Attamen tale dominium erat nimis debile, infirmum, siquidem erat sub onere id ipsum creditoribus restituendi, vti erat in clerico donante, si Missas non celebrasset; atqui clericus de facto Missas non celebrauit, ergo eius soror tenetur illa stipendia Missarum accepta restituere, vt tot ex illis Missæ celebrentur. Probatur maior quoad illam partem, in qua asserit tale dominium, habere annexum onus restituendi. Clericus donans illa stipendia iniustus fuit, siquidem illorum donatione redditus fuit impotens ad restituendum illa, & alias non poterat intra modicum tempus Missas celebrare, vel alijs indigebat stipendijs ad se ipsum sustentandum, vt *suprà* diximus; ergo eius soror sciens illam pecuniam esse ex stipendijs Missarum, quibus ipse non poterat satisfacere, acceptans illam fuit causa illius donationis iniustæ, siquidem illam acceptans, reddit efficacem donationem, sed qui est causa iniusta damnificationis alienæ, tenetur ad restitutionem; ergo cum hæc mulier concurrerit ad hanc damnificationem alienam, tenetur sic acceptum restituere. 47

Confirmatur. Quia Sacerdos accipiens illa stipendia pro celebrandis Missis, licet acquisierit illorum dominium, vt *suprà diximus*, tale dominium erat resolubile, quia erat sub modo, nempè sub onere celebrandi, sed de natura modi est, quod si non impleatur, resoluat acquisitionem, *l. libertas*, §. *hac scriptura*, *ff. man. testam.* & notat. cum Bartolo, Decio, Durand. & alijs Pascaligus *de sacrificio q.* 974. *n.* 7. Ergo cum clericus non dixerit prædictas Missas, resolutum fuit dominium, non solum in ipso clerico, sed consequenter in accipiente prædicta stipendia ex illius donatione, siquidem acceptatio donationis illius fuit causa efficax constituens ipsum clericum impotentem prædicta stipendia restituendi. 48

Vnde ad Argumenta in contrarium respondetur ad primum, illam pecuniam esse obligatam illi oneri dicendi Missas, vnde licet clericus habuisset illius dominium, si Missis non satisfecit, resolutum fuit dominium pecuniæ, non solum in ipso, sed etiam in donatario acceptante, siquidem fuit causa efficax reddendi illum impotentem ad restituendum. Ad primam confirmationem respondetur illam alienationem fuisse veram, sed resolubilem, & ideò in illis textibus præcipitur rescindi. Ad secundam confirmationem respondetur illam donationem per se fuisse causam reddendi donantem impotentem ad restituendum, siquidem fuit acceptatio stipendiorum, quibus ipse etiam si vellet non poterat satisfacere, nec Missas dicere, cum ad hæc plures anni requirerentur, & alias ille alijs stipendijs ad se ipsum sustentandum indigebat, & alias non habebat alia bona vnde restitueret, vt *suprà* diximus. Ad vltimam confirmationem respondetur, eodem modo philosophandum esse in donatione facta à fure, vel vsurario, qui rem alienam cum propria miscuit, & qui ex donatione impotens factus est ad restituendum propter eandem rationem. 49

Aduerte tamen, quod si ista mulier, quando recepit illam pecuniam nesciebat esse ex stipendijs Missarum, quibus clericus non poterat satisfacere, dum certo ei non constet fuisse ex illis, non teneri restituere, siquidem est possessor bonæ fidei. At dum ei certo constat illam pecuniam esse Missis dicendis obnoxiam, tenetur statim restituere eandem pecuniam si extat in se, siue in æquiualenti. Quod si illam consumpsit, tenetur solum restituere id, in quo facta est ditior. Quod si in nullo facta est ditior, ad nihil tenetur. Ita cum communi sententia Dicastillus *lib.* 2. *de instit. tract.* 2. *d.* 5. *num.* 6. & 8. Ratio huius asserti est, quia possessor bonæ fidei, non tenetur restituere ex re aliena, quam putans esse suam consumpsit, nisi id in quo factus est ditior; sed hæc mulier fuit possessor bonæ fidei illius pecuniæ, dum ei certo non constitit fuisse collectam ex stipendijs Missarum, quibus 50

bus clericus non satisfecit, nec potuit satisfacere, ergo solum tenetur restituere id, in quo facta est ditior.

RESPONSIO AVTHORIS, TERTIO QVÆSITO.

An ipse Sacerdos morti proximus teneatur id sorori suæ manifestare, vt illa ipsa stipendia restituat.

RESpondi negatiuè, quamuis sciat sororem crediturain, & restituturam. Probatur primò, *ex cap. officij de pœnit. & remission.* Ita in simili casu Nauarrus *cap. 16. num. 44.* Caietanus *tom. 1. opusculor. tract. 31.* Lessius *lib. 2. cap. 10. dub. 7. n. 55.* Petrus Nauarr. *lib. 3. cap. 1. num. 148.* Couarr. *in epitom.*
51 *2. part. decret. cap. 7. §. 1. num. 10.* Ratio fundamentalis est, quia fama est multò superioris ordinis quàm pecunia, & præstat bonum nomen, magis quàm diuitiæ multæ, *prouerbiorum 22.* Atqui iste clericus, vt suppono erat in bona fama, & bono nomine, etiam apud sororem suam, nec ipsa vnquam existi-
52 mauit illum ex stipendijs furatis illam pecuniam ei dedisse, vt suppono, ergo non tenetur suum delictum furti, quod grauissimum est, prodere, vt soror eius restituat.
53 Confirmatur 1. Quia nemo tenetur cum iactura famæ alienas diuitias restituere, vt cum Caietano, Nauarro, Petro Nauarr. Lessio, Sà, Layman, & alijs communiter docet Palaus *d. 1. de iustitia commutatiua p. 17. §. 3. num. 5.* Respectu enim cuiuscunque fama excellentius bonum est, quam diuitiæ. Sed hic clericus manifestando sorori suæ illam pecuniam donatam fuisse ex stipendijs Missarum, quibus non satisfecit, pandit suum delictum, & manifestat se fuisse infidelem, iniustum, latronem, & semper dixisse Missas in peccato mortali cum non curasset de satisfaciendis Missis acceptis, sed alias, & alias conquisiuisse in grauem suæ animæ perditionem, & proximorum detrimentum, ergo clericus cum tanto detrimento suæ famæ non tenetur id sorori suæ manifestare.
54 Confirmatur 2. Quia mulier quæ supposuit sibi filium, etsi adulterium non commisisset, non tenetur tale crimen marito reuelare, vel ipsi filio supposito, aut consanguineis, etiam ad impediendum ne regnum huic supposito deferatur; relicto filio proprio, & legitimo, etiam si sciret filium crediturum, & regnum dimissurum, nec propter id aliquod ei malum inferendum, nec suum peccatum ab alijs sciendum, nisi à solo ipso filio supposito, vel marito, vt tenet cum multis Trullenc. *lib. 7. decalogi cap. 9. dub. 5. num. 5.* Ergo idem dicendum est de isto clerico, patet consequentia, quia minus indecorum videtur filium sibi supponere absque adulterio, cum id excusari posset ex amore successionis; eo quod proprios non haberet, quam pecuniam alienam titulo sacrificandi surripere, homines decipiendo, & alia damna, etiam animabus purgatorij causando; si ergo in illo casu mulier, etiam in articulo mortis, non tenetur filio supposito aperire veritatem ob amissionem propriæ famæ apud illam, etsi nullum aliud malum timeatur, quàm quod eius peccatum à filio supposito sciatur, idem de hoc clerico procul dubio dicendum est.
Confirmatur 3. Quia soror, etsi clericus id in articulo mor-
55 tis, etiam cum iuramento dicat, non tenetur ei fidem adhibere, vt in simili casu de filio adultero respectu matris docet cum Panormitano, Sà, Bartol. Medina, Lessio, Bonacina, Trullenc. *lib. 7. decalogi, cap. 8. dub. 6. num. 1.* Alleganti enim suam turpitudinem, præsertim cum præiudicio tertij, nulla adhibetur fides; ergo non est, cur iste clericus suum delictum prodat, cum eius soror, adhuc eo detecto possit licitè ei non credere, nec restituere quod à fortiori dicendum est, quod ipse clericus dubitat, an illa ex manifestatione sui delicti, prædicta stipendia restituenda sint.

RESPONSIO AVTHORIS QVARTO QVÆSITO.

An in casu, quo id in suo testamento, vel coram testibus clericus declarasset, posset eius soror per iudicem cogi ad soluendam illam summam, quam clericus dicit fuisse ex Missarum stipendijs?

RESpondi negatiuè, si aliæ non dentur coniecturæ, & probationes, benè tamen si dentur. Prima pars probatur.
56 Quia quando donator tenetur de euictione rei donatæ, repellitur in iure à testificando contra donatarium, vt cum Ancharrano, Antonio de Bestr. & alijs communiter docet Farinacius, *in tractatu de testibus lib. 2. tit. 6. quæst. 6. num. 363.* Atqui iste clericus declaratus in testamento dedisse illam summam ex stipendijs Missarum, tenetur *de euictione*, ergo omninò repellitur à testificando.
57 Confirmatur primò. Quia filius adulterinus non potest cogi demittere hæreditatem ex solo dicto matris confitentis illum esse adulterinum, etsi hoc dicat in articulo mortis cum iuramento, nisi certas probationes offerat, quibus filius necessariò conuincatur; Nemo enim tenetur credere testi fide digno in suum præiudicium, vt cum Petro Nauarra, Riccio, Lessio, 58
& alijs docet Trull. *lib. 7. decalogi cap. 8. dub. 6. num. 2.* Ergo idem dicendum de hac muliere.
Confirmatur 2. Quia testis, etsi fide dignus, etiamsi sit Cardinalis, de facto proprio deponens in præiudicium tertij non 59
plenè probat, vt cum multis latè probat Farinacius *in tractatu de testibus lib. 2. tit. 6. q. 63. n. 219. & q. 60. num. 3.* Atqui hic clericus deponit in testamento de facto proprio in præiudicium tertij; ergo non plenè probat in iudicio.
Secus dicendum est, si dentur aliæ coniecturæ, & probatio- 60
nes, nam tunc datur actio in iudicio aduersus hanc fœminam donatariam, & potest à iudice cogi intra annum ad soluendam pecuniam datam in præiudicium creditorum, etiamsi bona fide receperit. Ita cum Molina, Lessio, Rebello, Salas, & alijs Palaus *d. 1. de iustitia commutatiua part. 14. num. 5. & habetur in l. quod autem, ff. quæ in fraudem creditorum, & l. qui à debitore, ff. quæ in fraudem creditorum.* Ratio autem est, quia hæc fœmina eo solum excusatur à restitutione in iudicio, quia dictum clerici deponentis in suo testamento, se dedisse illam summam in præiudicium creditorum, non facit plenam fidem in præiudicium tertij; ergo si aliæ coniecturæ; & probationes adiungantur procul dubio, obligabitur fœmina in iudicio ad restituendum totam summam.

CONSVLTVM LIV.

De quodam testamento metu facto non reuocato à potente illud reuocare an sit validum?

SVMMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Preces importunæ non sufficiunt ad annullandum testamentum, etiamsi iungantur cum metu reuerentiali.*
3 *Metus reuerentialis, si cum eo non iungantur minæ, verbera, aut ictus, non est sufficiens ad annullandum aliquem contractum.*
4 *Minæ solæ non sufficiunt ad annullandum actum, si ille qui minauit non est solitus minas exequi.*
5 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
6 *Preces importunæ, & blanditiæ, non sufficiunt ad annullandum testamentum.*
7 *Mulier quæ per multum tempus potuit rumpere testamentum, quod vi, vel metu fecit, & illud conseruauit, censetur illud ratificare.*
8 *Lætitia, hilaritas, & iucunditas post factum testamentum est signum illud, vt validum reputare, qui illud fecit.*
9 *Metus illatus censetur sublatus quando fuit opportunitas illum fugiendi, & qui illum passus est noluit.*
10 *Quando testator agnoscit nullitatem sui testamenti, & non curat illud rescindere & aliud efficere, cum commodè possit, censetur illud ratificare, & velle.*
11 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
12 *Quando metus à patiente illud facile repelli potest, non censetur grauis.*
13 *Metus censetur purgatus, quando persona cui illatus fuit metus posita est in sua libertate.*
14 *Animus ab operibus dignoscitur, & talis præsumitur qualem facta demonstrant.*
15 *Ex verbis dignoscitur animus, & intentio hominis.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

QVædam mulier nupta, cum proxima esset morti, fecit suum testamentum, & reliquit maritum suum hære- 1
dem vniuersalem: Arguunt autem parentes huius mulieris testamentum fuisse nullum, siquidem fuit factum per metum cadentem in virum constantem. Quod probant, eo quod maritus illius precibus importunis coegit hanc mulierem, vt faceret eum suum hæredem, ei inferendo grauem metum, quod si sana euaderet eam malè tractaturum, nec cum ea amplius habiturum pacem, & quietem, quod cum videret mulier, timens quod grauiter ab eo vexaretur, si ab infirmitate sana euaderet 2
mota illius importunis precibus, blanditijs & minis, fecit prædictum testamentum, & reliquit eum hæredem suum vniuersalem contra suam voluntatem, quæ omnia ipsa narrauit certis, & fide dignis personis. Accidit autem quod mulier hæc ab illa infirmitate sua euaderet; & vixit adhuc per 17. annos, & per septem annos absens fuit à marito suo per spatium quinquaginta leucarum, absq; eo quod in toto hoc tempore reuocauerit, nec mutauerit dictum testamentum, imò illud custodiuit, & conseruauit, & reseruauit in scrinio, vbi res maioris ponderis habebat, cum facillimè in tanto tempore absentiæ mariti aliud efficere posset, & de facto eius maritus, cum illa iterum esset infirma infirmitate, qua & mortua est, ei dixit, quod faceret aliud testamentum, & relinqueret hæreditatem suam, cui voluisset quod

quod illa efficere minimè voluit, imò se mori relinquit cum primo testamento.

Quæritur ergo 1. An hoc testamentum ex illo metu factum fuerit validum? Secundò quæritur. An in casu quo non fuisset validum, censeatur ratificatum, & reualidatum, eo quod illud non reuocauerit, cassauerit, vel ruperit, cum id posset per tantus tempus efficere, & hora mortis id ab ea postulante etiam marito.

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO.

An hoc testamentum ex illo metu factum fuerit validum?

AD intelligentiam huius consulti notandum est, hunc hominem de quo dicitur intulisse prædictum metum, esse hominem doctum, & optimum Christianum, nec de eo dictum vnquam fuit, quod aliquem vulnerauerit, aut occiderit, nec cum aliquo rixas habuerit, nec quod aliquid fuerit furatus, nec erat homo malarum artium, nec vnquam vxorem malè tractauit, sed potius eam summo amore tractauit, quæ omnia sunt notoria. His suppositis

2 Respondi primo quæsito, tale testamentum fuisse validum primò. Quia dato quod præcessissent dictæ preces importunæ, id non sufficit ad annullandum tale testamentum, nec alium contractum, etiamsi simul cum talibus importunis precibus iungeretur metus reuerentialis. Ita Abbas, Rolandus, Gabriel, Henriquez, Ledesma, quos refert, & vt probabilissimum tenet

3 Sanchez *de matrim. d. 8. dub. 4. num. 6.* Tum quia metus reuerentialis, si cum eo non iungantur minæ, verbera, aut ictus, non est sufficiens ad annullandum aliquem contractum, vt patet *ex cap. ex literis de spons. impub. & ex cap. 22. de pactis num. 6. & ex l. si patre cogente 2. de riptu nuptiarum, & ex l. fideiussor impetrauis 16. §. Pater Sei ff. de pignoribus*, & cum Abbate, Ancharrano, Hostiense, Nata, Decio, Gamma, Gutierres, Matienzo, Molina, & alijs tenet Sanchez *de matrim. lib. 4. d. 6. numero 7.* & multoties decidit sacra Rota apud Farinacium, *lib. 2. cons. crim. & decis. 783. & decis. 728. num. 6.* apud Baratum, & ibidem in annotatione Fernantillas, & etiam in annotat. *ad decis. 205.* Atqui iste homo nunquam huic mulieri grauiter minatus est, nec ei ictus, vel verba intulit, sed potius eam benè tractauit. ergo non est cur tale testamentum inualidum, & nullum iudicemus.

4 Confirmatur. Quia dato quod præcessissent dictæ minæ, quas dicunt contrarij, non sufficiunt solæ minæ ad annullandum actum, si ille qui minatus est non est homo crudelis, & qui soleat tales minas executioni mandare, vt cum Nata, Mascardo, Padilla, & alijs multis docet Sanchez *de matrimon. lib 4. d. 6. num. 21.* Sed sic est, quod iste homo nunquam offendit vxorem suam, vel aliam personam, eo quod homo bonæ vitæ, & timoratæ conscientiæ erat; ergo talis metus non fuit cadens in virum, vel mulierem constantem, ac per consequens non annullauit testamentum.

5 Nec contra hoc facit id, quod ista mulier prædictis illis personis dixit, scilicet se fecisse dictum testamentum contra suam voluntatem. Nam contra hoc est, quod protestatio contraria facto non releuat, *l. cum in plures, §. locator ff. locati, cap. gratum de officio delegati*, & docet Baldus, Cephalis, Surdus, Tuscus, & alij apud Barbosam *in axiomatibus iuris, axiomate 194. num. 1.* Tum quia protestatio facta post actum cessat per actum sequentem contrarium, vt docet Cephalus, Craueta, Surdus, Menochius, Rota, apud Farinacium *p. 2. recent.* Et protestans si non repetat in omnibus protestationem, censetur ab ea recessisse, Rota apud Paulum *de rubeis decision. 25. numero 29. & decision. 91. numero 12. tom. 2. diuersarum*: Sed sic est quod hæc mulier nunquam protestata est hoc testamentum factum fuisse per metum, & quod vt tale illud annullabat, sed solum dixit aliquibus personis, quod ex metu mariti sui illud fecerit, & dato quod protestata fuerit, quod ex metu illud fecerit, & quod nunquam voluntatem illud condendi habuerit, non continuauit in omnibus eandem protestationem, imò illud sustinendo, & non illud rumpendo, tacita approbauit, & ratificauit; ergo tale testamentum fuit validum. Confirmatur quia hæc mulier non solum tenebatur protestare se tale testamentum propter metum fecisse, sed quod si adhuc talis metus non duraret, absque dubio tale testamentum infringeret, & annullaret, vt cum Mantica, docet Fragos. *p. 3. lib. 4. d. 7. §. 1. num. 9.* Ergo cum hæc mulier tale quid nunquam dixerit, sequitur quod cum tale testamentum non mutauerit, validum semper permansisse.

6 Nec obstat id quod dicunt contrarij de precibus, & blanditijs. Nam dato quod fuissent importunæ, adhuc non sunt sufficientes ad annullandum dictum testamentum, vt docent Abbas, Rolandus. Gabriel, Henriques, Lopez, Villalobos, & allj, quos refert, & sequitur Bosius *de matrim. c. 12. nu. 118.* Nauarr. *in manuali c. 17. n. 16.* Ledesma *p. 4. q. 49. art. 3. ad finem*, & in proprijs terminis tenet cum Bartolo, Fragosus *p. 3. lib. 4. d. 7. §. 1. n. 9.*

RESPONSIO AVTHORIS, SECVNDO QVÆSITO.

An in casu, quo hoc testamentum non fuerit validum, censeatur reualidatum, & ratificatum, ex eo quod cum mulier illud non reuocauerit, cassauerit, vel ruperit, cum id posset per tantum tempus efficere, & hora mortis id ab ea postulante marito?

RESpondi affirmatiuè: Ratio est, quia eo ipso quod illa per tot annos, in quibus fuit absens à suo marito non reuocauit tale testamentum, quod alias putabat esse nullum, eo quod metu factum fuerit, *iuxta l. fin. ff. si quis aliquem testari probib.* Sed potius illud conseruauit, censetur illud ratificasse: Nam cum toto hoc tempore illud liberè potuisset rescindere, & annullare, & non fecit, censetur illud approbare. Ita cum Alciato, Menochio, Genuensi, Bosius *de matrim. c. 10. n. 397.* 7

Confirmatur 1. Quia hæc mulier per multos annos conseruauit hoc testamentum, quod liberè rumpere, & delineare poterat; ergo cum id non fecerit, censetur illud velle, & approbare. Menochius *præsumptione 4. nu. 28.* Parisius *consil. 170. num. 25. lib. 4.* Genuensis *cap. 87. num. 6.* Confirmatur 2. Quia postquam hæc mulier fecit hoc testamentum vixit per multos annos alacris, & iucunda cum marito, absque eo quod vnquam procurauerit rescindere tale testamentum; sed sic est quod hæc lætitia, iucunditas, & hilaritas, signum est quod testamentum vt bonum, & validum reputabat, siquidem si persisteret adhuc in tali voluntate contraria tristis incederet, & absque consolatione, vt cum Parisio, Ruino, Menochio, probat Bosius *suprà num. 401.* Ergo tale testamentum validum fuit. 8

Nec obstat, quod metus semel illatus non censetur sublatus durante causa metus; Atqui viuente marito; censetur durare causa metus, vt cum multis textibus, & Doctoribus probat Bosius *suprà nu. 407.* Ergo non obstat inquam. Respondeo namque cum Sanchez *de matrimon. lib. 4. d. 18. num. 7.* id intelligi quando non fuit opportunitas fugiendi præ timore; sed sic est, quod hæc mulier per spatium 17. annorum, in quibus fuit absens à viro suo, poterat absq; vllo timore facere suum testamentum occultè iuxta voluntatem suam; ergo si illud non fecit, & antiquum conseruauit, censetur illud approbasse, & velle. 9

Confirmatur, quia hæc mulier vixit per spatium decem, & septem annorum postquam fecit primum testamentum; atqui toto hoc tempore nunquam illud reuocauit, imò conseruauit in scrinio, & inter scripta chariora custodiuit; ergo tacitè voluit fuisse validum. Patet consequentia, quia quando testator cognoscit nullitatem sui testamenti, & non curat illud reuocare, vel in aliam formam reducere cum id possit facere, Imò illud conseruat inter scripturas amabiliores in scrinio domus suæ, censetur illud approbare, vt in proprijs terminis tenet Menochius *lib. 4. præsumptione 7. num. 5.* & alij, apud Gratian. *discept. forens. cap. 235. num. 19.* Sed sic est, quod hæc omnia acciderunt in hoc casu; ergo tale testamentum fuit validum. 10

Nec obstat si dicas, quod cum vir illius adhuc vixerit, etiam si absens esset, adhuc mulier timebat, quod in notitiam illius venisset, & præ metu illud non rumpebat. Non obstat inquam. Respondeo namque, quod per absentiam tanti temporis constituta est mulier ista in sua plena libertate, specialiter ad vnum actum; quem occultè facere poterat, absque eo quod venisset in notitiam mariti absentis, vt patet *ex l. 2. Cod. de his qui vi.* Et ibidem Baldus *nu. 1.* & Gailus *de obseruat. 93. num. 23.* Afflictus *decis. 336. in fine*. Balbus *decis. 22.* Riccius *d. Collect. 878.* & alij apud eundem. 11

Tum quia hæc mulier si vellet, cum esset per tantum tempus absens à viro suo, facillimè poterat facere aliud testamentum implorando auxilium iudicis, si necessarium foret, absq; eo quod maritus suus eam potuisset offendere, sed sic est, quod quando metus facilè repelli potest, non censetur grauis, vt patet ex *cap. fin. de electione*, & cum Angelo, Caco, & alijs docet Sanchez *lib. 4. de matrim. d. 1. n. 2.* Ergo si id noluit facere, censetur tale testamentum approbasse. 12

Confirmatur tandem: Quia hæc mulier cum iterum proxima esset morti vir eius ei dixit, quod fecisset aliud testamentum in quacumque forma voluisset, iuxta voluntatem suam quod illa efficere noluit, ergo censetur approbasse iam factum; Patet consequentia; quia metus censetur purgatus, quando persona cui illatus fuit metus reposita est in sua libertate, vt *cum communi sententia, & pluribus Rotæ decisionibus*, probat Bosius *de matrimon. cap. 12. num. 412.* Sed sic est, quod hic homo reposuit hanc mulierem in sua libertate, dicens ei quod conderet aliud testamentum iuxta voluntatem suam, absque aliquo metu; ergo si illa illud efficere noluit, censetur antiquum approbare. 13

Nec obstat si dicant, illam alterum testamentum non fecisse, quia adhuc timuit, quod illa mariti verba essent ficta, & frau- 14

fraudulenta. Nam huic obiectioni respondetur, quod animus ab operibus operatis dignoscitur, & talis præsumitur qualem facta demonstrant. *l. 1. §. fin. ff. de dolo*, Mascardus *de probationibus consil. 95. num. 1. & conclus.* 1304. *num.* 24. Farinacius *praxi crimin. quæst.* 189. *num.* 176. Maximè si verba etiam iungantur, quia ex illis dignoscitur animus, & intentio hominis *l. Labeo, ff. de supplen. leg. cap. 2. requisitis de appell.* Albanus *consil.* 119. *& consil.* 626. *num.* 9. Surdus *consil.* 83. *num.* 33. *& cons.* 47. *num.* 40. Sed sic est, quod hic homo claré dixit suæ vxori, quod faceret suum testamentum in quacunque forma voluisset iuxta voluntatem suam, ergo si illa illud efficere noluit, signum euidens est voluisse ratificare iam factum. Et nulla ratione de marito præsumi potest, quod ficté hæc verba ei protulerit, siquidem ad hoc nullum erat fundamentum: Qua propter intelligo talem hominem fuisse verum hæredem vxoris suæ, eo quod testamentum ab ea factum in vtroque foro fuerit validum, & vt tale defendendum, & sui hæredes possunt adire hæreditatem ex vi illius.

CONSVLTVM LV.

De religioso, an possit celebrare in arce, vel Castris tempore belli, vt milites Missam audiant?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Religio D. Ioannis Militensis: gaudet omnibus priuilegijs, quibus gaudet religio Sancti Augustini.*
3 *Religio S. Augustini, & alij mendicantes habent priuilegium ad erigendum Altare, & celebrandum in castris, & arcibus in aula Gubernatoris, & in cameris, & plateis, si opus sit.*
4 *Ponitur obiectio in contrarium, & soluitur.*
5 *Religiosus S. Ioannis Militensis, qui residet in quadam arce, vbi sunt multi milites, tenetur ex charitate in dicta arce erigere Altare, & Missam celebrare, vt milites Missam audiant in die festo.*
6 *Si id noluerit efficere, potest id efficere quilibet Sacerdos secularis in die festo.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 IN loco non procul ab inimicis in prouincia Interamnensi, in hoc Lusitaniæ regno, quando bellum inter illius, & Hiberiæ Serenissimos Reges exercebat: *Hac enim die in qua hæc transcribo, quæ est prima Martij anni 1668. semper in Lusitania celebris, stabilita fuit perpetua pax inter vtrumque Regem ab omnibus adeò concupitam, & desideratam, quam Deus in æternum firmet, & conseruet.* In hoc igitur Lusitaniæ loco facta fuit quædam arx ad expugnandos inimicos, & cum in ea adhuc non fuisset Eremitorium, & aliàs Milites, Duces, & gubernator illius non possent extra ad Ecclesias propinquiores exire, eo quod diebus præteritis, cum quidam gubernator cuiusdam arcis dictæ Castro Laboreiro exiret ad audiendam Missam ad Ecclesiam loci, milites illius arcis se rebellarunt contra suum gubernatorem, & tradiderunt arcem inimicis, quapropter præceptum impositum fuit singulis arcium gubernatoribus, vt nunquam ab eis exirent, nec etiam ad Missam audiendam.

Quæsiuit ergo à me armorum gubernator, an quidam clericus religiosus S. Ioannis Militensis, qui fortè tunc residebat in illa arce, posset in domo gubernatoris in prædicta arce, vel in alio honestiori loco eiusdem arcis, Missam celebrare ad milites satisfaciendos præcepto Ecclesiæ audiendi Missam?

RESPONSIO AVTHORIS.

2 REspondi affirmatiuè. Ratio est, quia Religio D. Ioannis Militensis gaudet omnibus priuilegijs, quibus gaudet Religio S. Augustini, vt constat ex Bulla Gregorij XIV. quam ego ipse refero *in nostro Directorio Regularium part. 1. tractat. 2. d. 3. sect. 6. num.* 167. Sed sic est quod tam Religio S. Augusti-
3 ni, quàm aliæ mendicantes cum suis ordinibus militaribus habent priuilegium ad eligendum Altare, & celebrandum, non solum in Castris, sed etiam in arcibus, vt concessit Vrbanus V. Bulla prima, & alij Pontifices, vt ego ipse dixi *in nostro Directorio Regularium part. 1. tract. 2. d. sect. 4. numero* 1174. Ergo non solum possunt erigere Altare in dictis arcibus in Eremitorijs de nouo fundatis, sed etiam in aula gubernatoris, vt concessit Sixtus V. Bulla XIV. & Eugenius IV. Imò non solum in aula gubernatoris, sed etiam in cameris, in quibus dormiunt homines sæculares, & in plateis, vt concessit Alexander VI. non obstante quod cameræ vbi seculares dormiunt, & plateæ videantur loca inhonesta.

4 Nec contra hoc obstat Concilium Tridentinum *sess.* 22. vbi præcipitur, quod Episcopi non permittant celebrare in domibus particularibus. Nam huic obiectioni respondeo. Concilium non derogare priuilegia regularium, sed solum præcipere, ne Episcopi permittant, quod religiosi celebrent in domibus priuatis, & sic dum Episcopus speciali decreto non prohibuerit celebrare in talibus domibus priuatis, possunt regulares vti suis priuilegijs, vt docent Fr. Ioannes à Cruce, Ledesma, Rodriguez, Portel, quos refert, & sequitur Diana *part. 2. tractat. 2. resolut.* 80. Lezana *tom. 3. verbo Altare, numer.* 13. Pascaligus, Marchinus, Dicastillus, Lugo, & alij, quos ego ipse refero, & sequor *in nostro Directorio Regularium, p. 1. tract. 2. d. 2. sect. 4. num.* 174. *&* 175.

Hinc fit, quod cum prædictus Pater Fr. sit Religiosus S. Ioannis Militensis, & vt talis gaudeat supradictis priuilegijs, 5
& cum interim non possit in dicta arce construi Eremitorium ob immensos sumptus belli, & aliàs sit necessarium, quod gubernator, Duces, & Milites non exeant ab arce ad audiendam Missam, ne illis eueniat, quod non ab hinc multis diebus accidit gubernatori Castro Laboreiro, & aliàs Episcopus id non prohibeat. Dico quod tenetur talis religiosus vti hoc priuilegio dicendi Missam in loco honestiori, quæ inuenta fuerit in dicta arce, & si non detur nisi domus vbi dormiant milites hæc decenter præparanda est, & componenda, vt ibi possit erigi Altare, & Missæ sacrificium celebrari ob tantam militum necessitatem. Tenebitur autem ad hoc talis religiosus ex charitate, ne dicti milites in diebus festis Missa careant, & sic gubernator armorum debet dicto Religioso præcipere, vt erigat Altare cum id ex priuilegio efficere possit, & Missam celebret, dum Eremitorium expensis regijs non erigitur, ne milites maneant absque hoc auxilio spirituali.

Addo, quod & si prædictus Pater Fr. non fuisset regularis, 6
nec haberet prædicta priuilegia, sed esset quidam simplex clericus adhuc posset erigere Altare in dicta arce, & Missam celebrare in quacunque domo honesta, & composita, vel etiam in platea; vt milites Missam audirent diebus festis. Ita habetur *in c. sicut de consecrat. d.* 1. Necessitas namque non carendi tanto tempore hoc sacrificio tales milites, & defectu potentiæ exeundi extra arcem ad Missam audiendam sufficit, vt quilibet clericus possit in prædictis locis celebrare; vt ibi Missam habeant, *non obstante dicto decreto Tridentini sess. 22. cap. de vitandis in celebratione Missarum*. Ita docet Henriquez, Sà, Hurtado, Lugo, Suarez, Villalobos, Machado, Valerus, quos refert, & sequitur Leander *de Sacramentis tractat.* 8. *disput.* :. *quæst.* 16. Quapropter resolutoriè dico, quod si prædictus pater, S. Ioannis Melitensis noluerit celebrare in dicta arce modo dicta, potest gubernator armorum præcipere cuicunque clerico, vt erigat altare in dicta arce, & ibi Missam celebret, ne Milites Missæ sacrificio careant in diebus festis. Nec ad hoc requiritur licentia ordinarij, siquidem necessitas sufficit, & præsumitur talis licentia, & ius commune illam concedit, *in cap. sicut de consecratione dist.* 1. videatur Suarez *d.* 81. *sect.* 4. & Leander *loco citato*.

CONSVLTVM LVI.

De operibus præceptis pro consecutione Iubilæi duarum hebdomadarum, an debeant omnia fieri in eadem hebdomada, in qua consequitur Iubilæum, vel possint fieri partim in vna, & partim in alia hebdomada?

SVMMMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Ad consequendum Iubilæum sufficit, quod opera præcepta fiant intra duas hebdomadas assignatas ad lucrandum.*
3 *Hæc opinio est nimis probabilis, licet detur etiam opinio probabilis in contrarium.*
4 *Qui ad consequendum Iubilæum secutus fuit opinionem probabilem, consequitur illud.*
5 *Si Bulla Iubilæi dicat quod opera fiant intra duas hebdomadas, vt fuit Iubilæum in assumptione Innocentij X. hoc est extra quæstionem.*
6 *Si postulet vt opera fiant in vna hebdomada adhuc est probabilis opinio, quod si fiant in duabus hebdomadibus, sufficit.*
7 *Confessor potest immutare opera Iubilæi, quæ intra eadem hebdomadam non fecit pœnitens in alia.*
8 *Qui vsque ad vltimum diem Iubilæi nullum fecit opus assignatum pro Iubilæo, si à confessore opera immutentur in alia, quæ possit facere ipsa vltima die, consequitur Iubilæum.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

SVmmus Pontifex Innocentius X. cum ad cathedram D. 1
Petri assumptus fuerit, concessit Iubilæum per duas hebdomadas, ad cuius consecutionem præcepit, vt aliqua opera fierent ad lucrandum dictum Iubilæum. Aliqui pœnitentes

in quadam hebdomada faciebant partem illorum operum, & in alia alteram partem, quapropter inter eos magnum iurgium de hac re exortum est, aliquibus hic inde disputantibus?

Quæsierunt igitur à me, an sic facientes opera postulata in dicto Iubilæo consequerentur illud?

RESPONSIO AVTHORIS.

2 RBEspondi satis esse ad consequendum Iubilæum, quod ea quæ continentur in Bulla Iubilæi executioni mandentur intra duas hebdomadas signatas ad consequendum ipsum Iubilæum. Vnde qui in prima hebdomada fecit medietatem operum præceptorum, & in altera aliam medietatem, vel aliquod ex prædictis operibus, quod defuit illi in prima hebdomada, consequitur Iubilæum. Et ratio est: Quia licet detur opinio probabilis, quæ asserit omnia opera exequenda esse in eadem hebdomada, in qua lucratur Iubilæum, vt cum Henriquez, Villalobos, Portel, docet D. Rodericus de Cusia *de Iubilæo capit.* 4. *numero* 2. Sanctarelus, Zerola, & alij, quos refert Diana 5. *part. tractat.* 12. *resolut.* 24. Attamen opinio contraria, quæ docet sufficere ad lucrandum Iubilæum, quod qui faciat aliqua opera præcepta in vna hebdomada, & alia in altera hebdomada est etiam probabilis, & secura, vt docet Præpositus, Layman, Naldus, quos refert, & sequitur Diana 5. *part. tractat.* 12. *resolut.* 24. & sic res-
3 ponderunt Patres sacræ pœnitentiariæ Romanæ de hoc interrogati, vt testatur Diana *loco citato*. Et de hoc datur quædam declaratio sacræ Congregationis, vt testatur Diana *loco citato*, & docent etiam hanc sententiam Bonacina *in præsenti d.* 6. *part.* 5. *quæst.* 1. *num.* 34. Pelizzarius *tractat.* 10. *capit.* 9. *num.* 2. & vt probabilem docet Dicastillus *de pœnitentia tractat.* 9. *d* 2. *dub.* 25. *num.* 332. vbi ait quod in eo quod attinet ad communionem probabilius esse posse quempiam in prima hebdomada ieiunare, & distribuere eleemosynas, & in secunda confiteri, & communicare; imò hanc esse communem opinionem vsitatam in Ecclesia; eandem sententiam tenet Palaus *tom.* 4. *tractat.* 24. *d. vnica*, *part.* 12. *num.* 19. Ergo cum hæc opinio sit satis secura, & probabilis, qui fecerit partem illorum operum in prima hebdomada, & partem in secunda, absque dubio lucrabitur Iubilæum.

4 Confirmatur 1. Quia opinio satis probabilis est, quod ille qui tempore Iubilæi secutus fuerit opinionem probabilem circa consecutionem Iubilæi absque dubio consequitur ipsum Iubilæum, vt docet Leander *de Sacramentis tom.* 1. *tractat.* 5. *d.* 14. *quæst.* 164. qui testatur eandem sententiam tenuisse plures DD. inter quos fuit Fr. à S. Iuliano, eandem sententiam docet Fr Martin. à S. Ioseph *tom.* 1. *lib.* 2. *de Indulgentijs tractat.* 12. *num.* 2. P. D. Paulus Maria, quem refert, & sequitur Diana *part.* 10. *tractat.* 11. *resolut.* 34. *in fine*; cum ergo sit sententia satis probabilis, dicens quod qui fecerit partem operum in Iubilæo præceptorum in prima hebdomada, & partem in secunda consequitur Iubilæum, euidenter sequitur, quod ille qui hanc opinionem secutus fuerit absque dubio consequitur Iubilæum.

Confirmatur 2. Quid id in hoc Iubilæo de quo agitur est euidentius, siquidem in illo Pontifex ait se concedere Iubilæum illis; qui in spatio duarum hebdomadarum visitauerint se-
5 mel ad minus vnam Ecclesiam ex nominatis, & ieiunauerint feria quarta, sexta, & Sabbato, vniuscuiusque illarum duarum hebdomadarum, & confessi fuerint, & communicauerint, vel in dominica die sequenti, in qua finitur hebdomada, vel in quacunque die illius, & dederint aliquam eleemosynam modo in bulla assignato; Atqui Pontifex hic non postulat, vt omnia opera fiant in eadem hebdomada, imò dicit sufficere si fiant per spatium duarum hebdomadarum prædictarum; ergo in hoc Iubilæo nulla de hac re dari potest quæstio, cum verba bullæ sic videantur admittere.

Vnde opinio contraria solum est, quando in bulla Iubilæi postulatur, vt opera omnia fiant intra eandem hebdomadam, in qua lucratur Iubilæum, vt dicebat bulla Iubilæi Gregorij XV. & Pauli V. de quibus loquitur D. Rodericus à Cusia *suprà citatus*; videndus ergo est tenor bullæ, & cum Farinacio aduertit Fragosus, *de regimine Reipublicæ Christianæ*, *part.* 2. *lib.* 2. *d.* 4. §. 3. *numero* 18. *in fine*, ea namque id sæpè clarè constat, vt in bulla præsenti. Addo tamen quod
6 quando bulla non esset adeò clara, sed solùm fuisset, vt illa Gregorij Decimiquinti, & Pauli Quinti adhuc dicendum esse facientem opera partim in vna, partim in altera hebdomada consequi Iubilæum, vt docent DD. *suprà citati*.

Imò addo, quod licet contraria sententia fuisset certa quod non est, imò nostra probabilior est adhuc dicendum est, quod homo qui non fecit omnia opera in vna ex prædictis hebdomadibus poterit consequi Iubilæum; si confessor illi commutauerit opera quæ illi defuerunt, quod illa in altera die exe-
7 quatur, aut quod loco illorum faciat aliud opus, quod optimè efficere potest confessor in casu, quo in eadem dicta hebdomada prædictus homo non possit exequi omnia prædicta opera, vel ea faciendi immemor fuit. Ita Veiga, Nauarrus, Grassius, & alij, quos refert, & sequitur Fragosus *part.* 2. *lib.* 2. *d.* 4. §. 3. *num.* 19. D. Rodericus à Cusia *de hoc Iubilæo cap.* 1. *num.* 6. Vbi etiam ait, quod si quis transisset omnes quindecim dies assignatos ad lucrandum Iubilæum absque eo quod in eis aliquod opus executioni mandauerit, adhuc posse in vltimo die consequi Iubilæum, si confessor ei commutauerit omnia opera postulata in Iubilæo in alia, quæ in ipsa die possit executioni mandare. Ita etiam docet Henriquez *lib.* 7. *cap.* 10. *n.* 6. Sanch. *lib.* 4. *decalogi c.* 54. *n.* 20. Rodriguez *in summa*, *verbo Iubilæum*, *n.* 10. Villalobos *tract.* 16. *d.* 24. *n.* 5.

CONSVLTVM LVII.

De testamento non assignato à testatore ob accelerationem mortis, an possit probari validum, vt nuncupatiuum?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Ad testamentum nuncupatiuum iure Lusitano requiruntur sex testes, siue viri, siue fœminæ.*
3 *Testamentum nuncupatiuum in quo non fuerunt sex testes est nullum.*
4 *Testator qui antequam inciperet testamentum scriptum declarauit totam suam voluntatem coram sex testibus, & tabellione fecit testamentum nuncupatiuum validum.*
5 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
6 *Nominatio emphyteusis probata per quinque testes valet.*
7 *Nominatio emphyteusis, etsi fiat in testamento est actus meri facti inter viuos.*
8 *Nominatio emphyteusis facta in testamento nullo valet, probato testamento.*
9 *Nominatio ad petendam renouationem emphyteusis, si probetur tribus testibus valet.*
10 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
11 *Quomodo intelligatur nostra Ordinatio Regia*, lib. 4. tit. 37. *§. 4. quæ videtur nostræ resolutioni opposita.*
12 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
13 *In emphyteusi liberæ nominationis non attenditur quod successor sit de sanguine primæ lineæ, quæ emphyteusim obtinuit.*
14 *Solum attenditur quod sit nominatus ab vltimo possessore, vel proximior consanguineus illius.*
15 *In emphyteusi liberæ nominationis non solum possunt petere renouationem descendentes, sed & transuersales.*
16 *Consanguineus proximior est ille, qui est in gradu proximiori vltimæ vitæ.*
17 *Dominus directus tenetur eligere, qui est in gradu proximiori vltimæ vitæ.*
18 *Quando non dantur testes ad probandam nominationem emphyteusis proximior vltimæ vitæ habet ius petendi renouationem.*
19 *Si vltima vita nominauit coram sufficientibus testibus ius petendæ renouationis remotiori consanguineo, hic præferendus est proximiori in renouatione emphyteusis.*
20 *Dominus directus tenetur sequi in renouatione emphyteusis liberæ nominationis electionem, & voluntatem vltimæ vitæ.*
21 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
22 *Quid si vltima vita dicat coram testibus se relicturum suam emphyteusim Francisco verbi gratia.*
23 *Si domino directo certo constet per testes vltimam vitam aliquem nominasse tenetur in hoc renouare emphyteusim.*
24 *Si de hoc ei non constet tenetur nominare personam proximiorem vltimæ vitæ.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

EBRat Maria v. g. infirma infirmitate, qua est mortua, & 1
cum proxima esset morti, vocauit tabellionem, vt faceret suum testamentum ad nominandum in eo quandam emphyteusim liberæ nominationis, & antequam inciperet testamentum dixit coram notario, & quinque testibus instituere suam hæredem Ioannem consanguineam suam in secundo gradu, & quod eam nominabat ad emphyteusim, quam habebat post hæc, & sic peracta incepit tabellio scribere testamentum, & antequam ab infirma subscriberetur mortua est testatrix.

Quæritur ergo primò. An testamentum illud scriptum, eo quod non fuerit assignatum à testatrice possit probari saltem, vt validum nuncupatiuum. Secundò, an casu quo nec sit nuncupatiuum validum valeat nominatio emphyteusis, quæ postea per illas quinque testes fuit probata. Tertiò an etiam valeat nominatio ad petendam renouationem emphyteusis facta in testamento nuncupatiuo nullo à testatore, qui iam non habebat ius ad nominandum ad emphytesim si tribus testibus probetur. Quartò an in casu quo testamentum nec

nec vt nuncupatiuum valeat, nec etiam nominatio emphyteusis; possit dominus directus dare emphyteusim huic consanguineæ in tertio gradu defunctæ testatricis, relinquendo quandam filiam sororis ipsius defunctæ; vel cui facienda sit hæc renouatio emphyteusis?

RESPONSIO AVTHORIS.

PRIMO QVÆSITO.

An testamentum illud scriptum, eo quod non fuerit assignatum à testatrice possit probari, saltem vt validum nuncupatiuum?

2 Respondi tale testamentum, nec vt nuncupatiuum valuisse. Et ratio est, quia ad testamentum nuncupatiuum de iure Lusitano requiruntur sex testes, siue viri, siue fœminę, vt patet *ex ordinatione, lib.4. titul.8 §. vltimò*; Sed hic non fuit
3 talis numerus testium, ergo nec, vt scriptum, nec vt nuncupatiuum valet, nec etiam, vt codicillum, *l. si quis cum test. 3. l. ab intestato 16. ff. iure codicill.* non enim hic habemus clausulam codicillarem, nec iste casus est ex illis in quibus illa præsumitur.

Aliter dicendum esset, si adessent sex testes, nam tunc valeret
4 tale testamentum, vt nuncupatiuum *iuxta ordinationem, lib.4. titul. 8. §. ultimo*; Nam licet testatrix intenderet facere testamentum scriptum, & dispositio non valet, nisi in ea forma quam disponens intendit, argum *l. contractus, ff. dictum instrum. l. verbis ciuilibus, ff de vulgari*, Cabedo *decis.*159. latissimè Caldas *de emptione c.*14.*n.*6. Phœbus 2.*p. decis.*188.*n.*10. Attamen hic ex modo, quo ista testatrix disposuit, aliter dicendum esset: illa enim antequam inciperet scribere testamentum, voluntatem suam coram testibus totam exposuit, & in his terminis valet testamentum, vt nuncupatiuum Marauta, *disp.*4. *n.*13. Clarus *§. test. quæst.*4 *num.*2. *ad finem*, & cum Mantica, Burg. de Paz, & & alijs benè resoluit Gutier. *lib.*4. *pract. c.*45. *num.*2. Cald. *ubi sup. num.*8. Phœbus *loco citato, num.*3. & 4. Reinoso, *obseruat.* 49. *num.*18.

5 Nec obstat, quod testatrix volebat vltra progredi, & facere testamentum in scriptis; ergo si mortua est eo non finito testamentum manet nullum, vtpotè imperfectum *ex l. si quis testamentum, l. ex ea scriptura, ff. de testam.* Surd. *cons.*258. *num.*19. Stephanus Gratian. *forens. c.*550. *n.*9. Non obstat inquam, respondeo namque testamentum nuncupatiuum in hoc casu iam esse finitum, & perfectum, siquidem testatrix dixerat coram testibus omnia, quæ volebat disponere instituendo hæredem nominando emphyteusim, & voluntas semper præsumitur completa, & absoluta Alexander, *cons.*109. *ad fin. lib* 7. Quod autem scriptura non esset finita, id non interest, cum hic non agatur de valore testamenti scripti, sed nuncupatiui; vnde qui voluerit dicere testatricem non dixisse omnia, quæ volebat disponere circa institutionem hæredis, & alia ad testamentum requisita, debet id probare, & non sufficit probare illum, etiam quod vice protulerat voluisse scribi, ita eleganter resoluit Rota apud Steph. Gratianum *d. c.*550. *n.*49. fatetur idem Gratianus *n.*11. & 12. & alij Doctores *relati ab ipsa Rota loco cit.*

RESPONSIO AVTHORIS,

SECVNDO QVÆSITO.

An casu, quo non fuerit validum testamentum nuncupatiuum, valeat nominatio emphyteusis, quæ posteà per illos quinque testes fuit probata?

Respondi affirmatiuè. Ratio est, quia nominatio emphyteusis it a pendet ex nuda nominantis voluntate, vt nullam aliam solemnitatem requirat, & sufficit, quod de ipsa voluntate constet, Gamma *decis.*287.*n.*1. Cald. *de nominat. q.*1.*nu.* 21. Phœbus *decis.*124.*n.*13. & patet *ex textu in l. vult. ff. rebus eorum.* Decius *in l. fin. n.*10. Peralta *in l. si quis in principio, ff. licet* 3. *n.*215. Valascus *consult.*61.*n.*15. Caldas *de potestate eligendi c.*12. *n.*4. Surdus *de alim. tit.*9.*n.*92. vbi concludit sufficere, quod testator aliquid voluerit, quia et si actus postea non habuerit effectum,
6 tamen probatur, & sustentatur voluntas testatoris; atqui hic per testes constat ex testamento de voluntate testatricis; ergo nominatio, quæ solum ab ipsa voluntate dependet, cum de illa constet per ipsum testamentum, sustinenda est, vt res distincta, etiam si testamentum ex defectu alicuius solemnitatis fuerit nullum.

Probatur 2. quia nominatio emphyteusis, etiamsi fiat in testamento, est actus mei facti inter viuos, vt post Bart. & alios notat
7 Valascus *cons.*61.*n.*5. Caldas *cons.*10.*n.*40 & 45. & nullam dependentiam habet à testamento, quia per se subsistit, vt ex multis aduertit Phebus 1.*p. decis.*30.*n.*21. & 2.*p dec.*124.*n.*27. & 46. Nec partis præsentiam requirit, vt post Paulum, & Bartolum fatetur idem Caldas *sup. n.*4. Gamma *dec.*17.*n.*9. ergo etiamsi testamentum annulletur ex defectu alicuius solemnitatis nominatio in eo facta, vt res independens à testamento, & quæ per se stare potest sustinenda est ex ratione principali *in l. etiam ff. in offic. test am.* si in ipso testamento inueniatur sufficiens probatio, quæ ad nominationem requiritur, vt benè concludit Valascus *sup. n.*5. atqui hic in testamento reperitur sufficiens probatio requisita, ad valorem nominationis; ergo.

Confirmatur, quia quando nominatio fuit facta in testamento in scriptis, & testamentum fuit nullum ex defectu additionis hæreditatis, quia defecit caput testamenti, sustinenda est nomi- 8
natio emphyteusis in eo facta probato ipso testamento nullo, vt resoluit Cald. *cons.*10.*n.*40. & cum multis Pheb. *dec.*124.*n.*9. vbi dicit sic fuisse iudicatum; ergo à fortiori sustinenda est nominatio emphyteusis facta in testamento nuncupatiuo nullo ex defectu vnius testis, vt ex Mol. notat Pheb *sup n.*52. Cald. *n.*49. Patet consequentia, quia in testamento nuncupatiuo testes deponunt se vidisse, & audiuisse, & nuncupatim specificant id, quod testator ordinauit, & nominationem, quam ab eo audierunt, & testamentum solum est nullum eo, quod defecit vnus testis, sed in testamento in scriptis, si defecit vnus testis nullus ex alijs scit in specie; nec deponit de dispositione aliqua, quam testator fecisset, nec de re, quam ab illo audierit ordinare, & tamen in hoc casu adhuc nominatio emphyteusis in eo facta est valida, *ut supr.* ex Cald. Molin. & Phœbo, ostendimus: Ergo à fortiori erit valida, quando testamentum est nuncupatiuum.

RESPONSIO AVTHORIS.

TERTIO QVÆSITO.

An ualeat nominatio ad petendam renouationem emphyteusis facta in testamento nuncupatiuo nullo à testatore, qui iam non habebat ius ad nominandum aliquam uitam ad emphyteusim si tribus testibus probetur?

Respondi affirmatiuè? Ratio est, quia ius petendi renouationem est, idem ac nominatio, & eisdem regulis mentiendum est, nec ex parte gerentis datur differentia in eo, quod detur in vita; vel in morte, vt aduertit Pereira *decis.*31.*n.*6. Siquidem 9
in vtroque est eadem ratio, & vbi diuersa ratio assignari non potest, diuersum ius indici non debet, *l. Titio, ff. de uerbor. l.*3.*§.*1.*ff. iniusto rupto.* & eodem modo, quo potest fieri nominatio emphyteusis, potest etiam fieri donatio, vel nominatio iuris petendi renouationem, quod in illius locum succedit, & quasi subrogatur in locum nominationis, ac proinde eiusdem nominationis naturam sapit iuxta vulgares regulas, vnde non solum in morte potest relinqui hoc ius petendi renouationem, vt sentit Gamma, *decis.*41.*n.*4. Valascus, *consult.*157.*nu.*11. Gabriel Pereira *decis.* 128.*n.*1 & 3. & *de manu regia*, 2.*p.c.*28.*n.*15. Ægidius Lusitanus *in l. ex hoc iure* 2.*p.c.*11.*n.*72. Sed etiam in vita potest fieri nominatio huius iuris renouandi emhyteusim, & sicut nominatio, eo quod fit actus inter viuos non pendet à testamento, si testibus probari possit, eodem modo probari potest hæc nominatio iuris petendi renouationem.

Dices tam contra resolutionem huius quæsiti, quàm antecedentis, omnia contenta in testamento testamenti naturam in- 10
duunt, *l.*1.*§ si filius, ff. leg.*3. Et ibi Bart. *ff. leg. præstand. l. si veritas, l. eam quam, C. de fideicommiss.* iuuat regula accessorium, *de regulis iuris in* 6. & docet Paulus Castr. *in l. fideicommiss.* Molin *de primogen. lib.*2. *c*4.*n.*36. Sed prædictum testamentum de quo in præsenti est sermo fuit nullum; ergo tam nominatio ad emphyteusim, quàm nominatio iuris petendi renouationem fuere nullæ, & frustra quæritur de probatione nominationis, nam si nominatio fuit nulla, quod nullum est, pro non facto habetur, *l.*4.*§. condemnatum, ff. re iudic.* cum vulgaribus, nec potest aliquem effectum producere, *l. si aut nullum, C. de legit hæred. l. non dubium, C. de legibus.* Confirmatur, quia nominatio ad emphyteusim, & institutio hæredis, totum fuit simul factum, & est vnica voluntas, & vnica dispositio, quæ diuidi, aut separari non potest, sed testamentum est actus indiuiduus, qui pro parte valere nequit, *l. nam absurdum, ff. bon. libert.* Baldus, per textum, *ibi in l. si qui legem, ff. de testam.* Ergo si non valet institutio hæredis & alia legata eo, quod testamentum fuit nullum, nec etiam nominatio facta in eodem testamento, aliàs testatrix mortua est ex parte testata, & ex parte intestata *contra regul. l. ius nostrum*, vbi Decius, *n.*1. *ff. regul. iuris.*

Respondetur tam argumento; quàm eius confirmationi, ibi dicta procedere in his, quæ habent effectum vltimæ voluntatis, vt probat Gamma, *decis.*339 *n.*4. Phebus *dicta decis.*124.*n.*30. & non in nominatione, quæ licet fiat in testamento, conseruat suam naturam actus inter viuos, vt per citatos ab eodem Phœbo, *vbi supr.* probatum est, & ita vt res diuersa, & separata potest probari etiam per testamentum nullum.

Dices ordinatio Lusitana *lib.*4.*tit.*37.*§.*4. ex diametro videtur contrarium decidere. Respondetur ordinationem loqui de 11
casibus, in quibus nominatio potest reuocari, & procedit in fauorem nominantis, & ad respectum illius iudicat nullam nominationem factam in testamento nullo, vt de nouo possit

nominare, etiam in terminis in quibus nominatio fit irreuocabilis, vt aduertit Valascus *consil.61. num.5.* Non autem loquitur de casibus, in quibus non fuit reuocatio, nec altera voluntas in contrarium, sed nominans perseuerauit in nominatione facta ante mortem. Denique quod dicta ordinatio sit correctoria, & non obstet nostræ resolutioni declarat Caldas, *consil.10.n.39.* Gamma *decis.339. numer.4.* Phœbus *decis.124. num.40.*

12 Dices, quando annullatur testamentum quoad institutionem hæredis, & non quoad legata, *iuxta authent. ex causa, Cod. de liber. præterit. & ordinat. lib.4. tit. 82. §. 1.* etiam tunc nominatio emphyteusis est nulla ex generalitate ordinationis, *dicto titulo 37. §. 4.* vt defendit Valascus, & iudicatum refert *consultat. 61. num.6.* ergo à fortiori erit nulla talis nominatio, quando fit in testamento, quod in solidum est nullum, tam quoad institutionem, quam quoad legata. Respondetur opinionem Valasci esse communiter in hoc casu reprobatum, siquidem nominatio emphyteusis, vt valida semper iudicatur in casibus illorum textuum; ita Molin. *d.175. per totum,* Caldas *de potestate eligendi, c. 8. n. 7.* post Costam, & alios, quos refert, & sequitur Thomas Valascus *allegat.61. n.17.* Phœbus, qui etiam multos refert, *1. p. decis.30. n.16 & decis.189. n.26.* & sic in nullo ex nostris casibus habet vim hoc argumentum.

RESPONSIO AVTHORIS

QVARTO QVÆSITO.

An in casu, quo testamentum, nec vt nuncupatiuum valeat, nec etiam nominatio emphyteusis, dominus directus dare emphyteusim huic consanguineæ in tertio gradu defunctæ testatricis, relinquendo quandam filiam sororis ipsius defunctæ, vel cui facienda sit hæc renouatio emphyteusis?

13 AD resolutionem huius quæsiti suppono hanc emphyteusim esse liberæ nominationis vnde in ea non attenditur, quod successor sit de sanguine primæ lineæ, quæ emphyteusim 14 obtinuit, sed solum attenditur, quod fit, vel nominatus ab vltimo possessore, vel consanguineus proximior illius, vt aduertit cum alijs Caldas *de renouatione q.9 num.3. & 35. & quæst.13. num 8.* Secundò suppono in his emphyteusibus liberæ nomina-15 tionis, etiam Ecclesiasticis, non solum posse petere renouationem descendentes, sed etiam transuersales, vt aduertit Decius, *cons.131.* Alexander *consil.8. volumini 1.* Antonius Gabriel *lib.3. conclus.1. num 16.* Clarus *de emphyteusi, q.43. num.2.* Caldas *q.9. n.16.* Ant. Riccius, *in praxi Ecclesiastica Neapolit. decis.83. num. 4.* Et competit hoc ius petendi renouationem consanguineo proximiori vltimi possessoris, Baldus *in cap. Titij si defend.* Iason *in l.2 num.23. C. de iure emphyt.* Decius *consil.78. nu. 3.* Caldas *de renouatione q.27. n.4.* Et per consanguineum proximiorem intelligitur ille, qui est in gradu proximiori vltimæ 16 vitæ, quia ex prioritate gradus proximitas demonstratur, *l. 1. §. hac autem, & § gradatim, ff. vnde cognat. §. 1. plures instit. de legitim. agnat. successione.* Et non potest dominus directus eligere eum, qui est in gradu remotiori, & præferre illum illi, qui est in gradu proximiori, vt docet Caldas *dicta quæst.17. numer.* 17 *26. in principio.* Ex his tamen, qui fuerint in eodem gradu potest eligere, quem maluerit, aut masculum, aut fœminam, aut seniorem, aut iuniorem Paris. *cons.22. per totum,* Bald. *in c.1. quem ad feud.* & cum multis Caldas *q.18. num.23.* his suppositis.

18 Respondi, quod in casu, quo non solum testamentum fuit nullum, sed etiam nominatio emphyteusis in eo facta, eo quod talis nominatio, nec etiam per testes probari possit, ius petendi renouationem pertinet ad propinquiorem consanguineum, & erit ille, qui eo, quod proximior sit, fuit hæres ab intestato vltimi possessoris; vnde in hoc casu præferenda erat filia sororis ipsius defunctæ consanguineæ in tertio gradu, eo quod sit proximior vltimæ vitæ, *in gradu l.1. §. si intra, ff. success.* Aloysius *decis.83 num. 10.* Et huic tenetur dominus directus facere renouationem, vt suprà diximus ex Caldas *suprà num. 4.* In nostro tamen casu, in quo constat per quinque testes vltimam vi-19 tam nominasse ius petendæ renouationis, in quadam consanguinea in tertio gradu, hæc consanguinea in tertio gradu præferenda est in renouatione emphyteusis filiæ sororis vltimæ vitæ defunctæ.

Ratio est, quia æquitas, quæ introduxit renouandam esse emphyteusim proximiori consanguineo vltimæ vitæ iuxta tradita per Bartolum, *in l.1. §. permittitur, ff. aqua quotid.* ab omnibus secutum, eadem æquitas introduxit, vt dominus dire-20 ctus sequeretur in renouatione voluntatem, & electionem vltimæ vitæ, quod adeò verum est, vt in praxi iam ab vltima vita relinquitur hoc ius petendi renouationem, cum alias vltima vita non possit nominare, nec disponere de emphyteusi post mortem suam, siquidem per illam ius illius finitur *ex reg. l. Titio cum morietur, ff. vsufruct. l. hæres, §. quamuis, ff. cond. & demonstr.* & notat Gamma *in titulo de legat. num. 15.* Et sic in toto rigore manet statim emphyteusis deuoluta ad dominum directum ex latè adductis per Gabrielem Pereira, *decis.31. numer. 1.* Sed sic est, quod hæc mulier reliquit hoc ius petendi renouationem consanguineæ in tertio gradu; ergo cum domino directo constet per quinque testes de hac voluntate vltimæ vitæ, huic debet facere renouationem emphyteusis, & non filiæ sororis vltimæ vitæ, vt benè considerat Egidius Lusitanus *in l. ex hoc iure, part.1. cap.11. numer. 26. & 27.*

Dices hanc voluntatem vltimæ vitæ debere solemniter con- 21 stare, vel ex testamento valido, vel per tres testes. Non obstat inquam; sufficit namque, quod constet de hac voluntate ex quocunque modo absque aliqua solemnitate. Ita Caldas, *de nominatione quæst.1. num.29.* Phœbus *decis.124. num.13.* vbi dicit sufficit nuda voluntas nominantis absque alia solemnitate, dummodo de ea nobis constet, immò non solum differt ius in his casibus voluntati dispositiuæ nominantis, sed etiam eius desiderijs, & intentioni, vt aduertit Caldas *de potestate ligendi, c. 9. n.7.* Ergo quamuis in nostro casu nihil aliud daretur, nisi testamentum nullum propter, quod iudicatum fuit mortuam fuisse testatricem ab intestato, sufficit hoc testamentum nullum ad hoc, vt dominus directus sciat, & cognoscat voluntatem, & intentionem testatricis, quam ipse scire solum desiderat, ad renouandam emphyteusim, siquidem ad hoc non requiritur aliqua dispositio solemnis testamenti ex parte vltimæ vitæ defunctæ, quæ det actionem ad aliquid petendum, sed solum requiritur cognitio voluntatis, quam habuit prima vita ad eam dominus directus sequendam in renouatione facienda, & hoc modo efficaciter ostenditur voluntas ex testamento nullo, & hæc est formaliter decisio text *in l fin ff. rebus eorum,* vt resoluunt Doctores citati; Non enim illo testamento nullo volumus probare nominationem, nec voluntatem nominandi, quæ tribuat ius ad nominationem in emphyteusi alicui in casibus, in quibus testator poterat nominare, cum qua voluntate sine alia interuentione domini directi nominatus recipiat emphyteusim, nam tunc non habebit locum dicta lex vltima, sed volumus solum cognoscere quale fuit desiderium, quod defuncta habebat, vt dominus directus tribuat emphyteusim conformando se illi suo desiderio, & ad hoc maximè seruit dispositio dictæ legis vltimæ, & sic eam intelligunt DD. *suprà* citati, quibus adde Menoc. *de arbitris casu 171. n.70.* Mascard *concl.1422 n.40.*

Et ad maiorem probationem voluntatis defunctæ iuuat effi- 22 caciter, quod ipsa dum viueret sæpè dixit antequam faceret testamentum se relicturam esse suam emphyteusim suæ consanguineæ in tertio gradu, & sic hoc probandum est per testes, qui id ab ea audierunt antequam moreretur, quæ probatio extra testamentum declarat voluntatem testatricis, *argumento l. cum virum, Cod. de fideicomuiss.* Cald. *consil.9 num.57.* & post Bart. Alex. & alios sequitur Molin. *de primogenijs lib.1. cap.5. num. 40.* Gratian. *Forens. cap.500. num. 33.* vbi dicit ad hoc sufficere duo testes; ergo cum post mortem ex testamento nullo ostendatur, quod ipsa de facto nominauit, vt dixerat in vita se nominaturam hanc suam consanguineam, optimè colligitur ad hunc effectum voluntas testatricis: Facit denique ad hoc decisio Gammæ 287. vbi dicit, quod si ille, qui nominaturus erat, multoties dixit in vita se determinatum esse nominare Petrum, v.g. in emphyteusi, eo quod illum maximè diligebat, & postea nominatio, vt nulla iudicata fuit, eo quod solum duobus testibus suspectis fuit iustificata, id sufficere ad sustentandam nominationem, ergo à fortiori id dicendum est, quando testes fuerint exceptione maiores, & qualificatæ, vt in nostro casu.

Ex quibus deducitur, quod cum dominus directus sciat vo- 23 luntatem vltimæ vitæ fuisse nominandi in emphyteusim hanc consanguineam in tertio gradu; non solum posse sequi hanc voluntatem, sed ad id teneri etiamsi filia sororis defunctæ sit propinquior in sanguinitate, & ratione proximitatis præferenda esset; iniquum enim esset, quod agnatus admitteretur ad renouationem emphyteusis contra voluntatem defunctæ, vt expressè ait Gratianus *Forens. tom. 1. capit. 88. numero penultimo, & sequenti,* eo maximè, quia filia sororis defunctæ hic non est hæres. nec habet titulum, aut aliquam qualitatem cum qua repræsentet defunctum, vt ex iure requiritur, vt aduertit Cald. *de renouatione q.9. n.28. & 29.*

Concludo igitur satisfaciendo rigori quæsiti, quod stante nullitate testamenti, & nominationis, & remota omni voluntate vltimæ vitæ, renouandam esse emphyteusim in filia sororis testatricis defunctæ, siquidem in hæreditate semper præferenda esset alteri consanguineæ in tertio gradu, & hoc ius renouationis regulatur ab ea qualitate, quæ præstare potest succedendi potestatem, vt declarant DD. de hac materia tractantes, & in specie, Caldas *dicta q.9. n.29.* Sed hæc omnia cessant, si constiterit domino directo, *de voluntate vltima vitæ,* vt factum fuit in præsenti.

CON-

CONSVLTVM LVIII.

De quibusdam bonis dotatis post mortem dotantis, an possit in eis per mortem dotantis imponi aliquod onus, quod à principio non fuit impositum.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Per contractum dotis transfertur dominium dotis in dotatam iuxta dispositionem contrahentium.*
3 *Qui habet solum dominium vtile non potest alienare proprietatem.*
4 *Ponitur quædam aduertentia.*
5 *Qui bona sua dotauit alteri non potest amplius prædicta bona grauare.*
6 *Contractus dotalis est onerosus.*
7 *Contractus onerosi producunt obligationem inuariabilem.*
8 *Si quis alteri fecit promissionem, & promissarius acceptauit, qui promisit non potest amplius ponere aliquod grauamen dictæ promissioni.*
9 *Dotatus potest in iudicio obligare dotantem, vt illi assecuret dotem promissam.*
10 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
11 *Pater non potest ponere vinculum maioratus, vel capellæ in legitima filiorum.*
12 *Pater, qui fecit dotem non potest ponere conditionem, vt pars dotis transeat ad filium primogenitum illius matrimonij via maioratus.*
13 *Nemo potest instituere maioratum, nisi de proprijs bonis, de quibus liberè potest disponere, vel illa legare.*
14 *Vxor non tenetur adimplere testamentum nullum viri sui.*
15 *Dispositio de rebus alienis non valet.*
16 *Qui bona sua dotauit non potest postea in testamento illis adiungere vinculum maioratus.*
17 *Ille cui bona absolutè fuere dotata non potest consentire, vt dotans in testamento bonis liberè dotatis iungat vinculum maioratus, nisi ex suo tertio velit integrare legitimas filiorum.*
18 *Pater non potest instituere maioratum defraudando legitimas filiorum.*
19 *Is cui bona fuere absolutè dotata tenetur sub peccato procurare talia bona dotata acquirere sine vinculo maioratus postea eis addito.*
20 *Maritus est administrator bonorum dotalium, & vt talis tenetur curare, vt bona dotata non minuantur.*

PONITVR CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 BErnardus cum vxore sua dotarunt Francisco omnia bona sua habita, & habenda, reseruando sibi fructus illorum in vita sua, ea conditione, vt Franciscus acciperet in vxorem Mariam sororem vxoris Bernardi. Acceptauit Franciscus, & accepit prædictam Mariam in vxorem, ex qua, & plures filios habuit: Post aliquot annos cum Bernardus proximus esset morti fecit quoddam testamentum, & in illo reliquit suam medietatem bonorum suæ vxori, vt ea in vita sua potiretur, & quod per mortem ex ea institueret, quandam capellam, seu maioratum cum duabus Missis perpetuis in quacunq; hebdomada. Dicta autem vxor Bernardi obediendo viro suo, cum etiam proxima esset morti, fecit suum testamentum, & in eo iussit, vt ex bonis sui mariti, & suis, fieret quidam maioratus cum duabus Missis perpetuis in quacunq; hebdomada, & in dicto maioratu nominauit primum administratorem quandam sororem suam Paulam, & per mortem illius dictum Franciscum maritum alterius sororis suæ Mariæ, & iussit, quod si dictus Franciscus circa hanc dispositionem moueret aliquod litigium se reliquisse sororem suam Paulam vniuersalem hæredem suam.

Queritur ergo primò, An dictus Bernardus posset relinquere medietatem suam iam dotatam Francisco, & vxori suæ. Secundò an posset relinquere, vt ex ea institueretur maioratus ab vxore sua cum onere prædictarum Missarum. Tertiò an vxor teneretur instituere maioratum cum prædicta obligatione de bonis mariti, & an id etiam efficere posset de bonis suis nominando in administratorem sororem suam Paulam, & in casu, quo prædictus Franciscus litigium moueret facere illam hæredem suam vniuersalem, Quartò an prædictus Franciscus possit absque mortali consentire in institutione dicti maioratus, & an obligatus sit stare eius institutioni, & obligationibus.

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO.

An dictus Bernardus posset relinquere medietatem suam iam dotatam Francisco, & vxori suæ?

2 REspondi non potuisse dictum Bernardum relinquere bona sua vxori suæ post mortem suam; siquidem omnia dotauerat prædicto Francisco, & solum reseruauerat vsumfructum pro sua sustentatione in vita sua. Ratio autem est, quia per contractum dotis transfertur dominium, vel absolutum, vel ad minus directum, iuxta dispositionem contrahentium, vt cum multis Doctoribus probat Oñate, *d. 24. sectio. 2. numer.* 51. de contractibus; sed qui solum habet dominium vtile non potest alienare proprietatem, vt cum communi sententia latè probat Oñate *d. 24. sect. 4. n. 86. & seqq.* sed solum potest vti re, & fructibus illius in vita sua; ergo prædictus Bernardus non poterat relinquere suam medietatem bonorum suæ vxori per mortem, sed mortuo illo, statim prædicta medietas bonorum transibat ad prædictum Franciscum dotatum, si quidem mortuo vsufructuario fructus consolidatur cum proprietate, vt cum communi sententia resoluit Onate *loco cit.* 3

Aduerte tamen, quod si prędicti dotantes solum intenderunt dotare omnia bona sua post mortem vtriusque tunc bona mariti potest eius vxor in vita sua comedere; sed ad hoc requiritur, quod in scriptura dotis id exprimatur, quod si de tali re in prædicta scriptura dotis non constat, statim bona mariti transeunt ad Franciscum dotatum, & in his nulla reperitur difficultas. 4

RESPONSIO AVTHORIS. SECVNDO QVÆSITO.

An prædictus Bernardus posset disponere, vt ex sua medietate bonorum instituerctur maioratus ab vxore sua cum onere prædictarum Missarum?

REspondi negatiuè: Ratio est, quia iste homo per illum contractum dotis, quem fecit cum Francisco transtulit dominium directum proprietatis illorum bonorum Francisco, reseruando solum fructus in vita sua; ergo non potest amplius grauare talem dotem onere vinculi maioratus, & tot Missarum in perpetuum: Patet consequentia, quia id esset minuere proprietatem, sed hoc ille non potest efficere, siquidem quando fecit testamentum solum erat vsufructuarius talium bonorum, *vt supra* diximus, & latè probat Oñate, *supra numer.* 87. ergo. 5

Secundò probatur: Quia contractus dotalis est onerosus, sed contractus onerosi producunt obligationem inuariabilem inter contrahentes, vt dicunt communiter DD. ergo talis homo non poterat mutare, seu grauare talem contractum, aliàs destruerentur contractus onerosi. Confirmatur primò: Quia si quis alteri fecerit quandam promissionem etiam liberalem, si promissarius acceptauerit, iam ille, qui promisit, non potest ponere aliquod grauamen in tali promissione, vt docet Lugo, *de iustitia, d. 22. n.* 108. Molina *tract. 2. d. 265. n. 1.* & habetur expressè, *l. perfecta, C. de donat.* quæ sub modo, quam etiam sententiam tenet Couarruuias cum communi DD. quos refert Molin. *sup.* sed sic est, quod hæc dos fuit quædam promissio non liberalis, sed onerosa, & acceptata à prædicto Francisco; ergo dictus Bernardus post dictam acceptationem non poterat addere aliquod grauamen tali promissioni. 6 7 8

Confirmatur 2. quia prædictus Franciscus poterat in iudicio obligare dictum Bernardum, quod illi assecurasset dotem promissam, vt cum communi sententia tenet Molin. *tractat. 2. c. 255. n. 9.* Ex promissione namque dotis acceptata oritur ciuilis obligatio, & datur actio aduersus promittentem, vt constat ex *l. ad exactionem, Cod. de dote promissa, & l. vnica, §. 1. §. & vt plenius, versic. & nemo, Cod. de re vxor. act.* & docet cum communi sententia Molin. *suprà eodem tractatu, d. 423. numer. 5.* Ergo talis Bernardus tenebatur facere bonam dotem promissam eo modo, quo illam promisit, sed sic est, quod si illam grauat titulo maioratus, & onere Missarum iam non dat, quod promisit; ergo potest Franciscus obligare suos hæredes ad hoc, vt illi tradant bona promissa absque vllo onere, sicut illi fuere promissa in dote, vt constat ex *l. ob res 20. ff. de pactis dotalibus*, & docet cum communi sententia Oñate, *d. 39. sect. 4. num.* 250. 9

Nec obstat, quod hæc donatio fuerit causa mortis omnium bonorum præsentium, & futurorum, quæ videtur fuisse validam, & eam poterat ipse Bernardus reuocare, & in ea ponere eas conditiones, quas voluisset. Nam huic obiectioni respondetur, talem donationem fuisse inter viuos, cum reseruatione fructuum ad suam sustentationem, siquidem prædictus Franciscus dotatus statim accepit possessionem dictorum bonorum in vita dotantium; sed donatio omnium bonorum præsentium, & futurorum inter viuos cum reseruatione fructuum est valida, vt cum communi sententia tenet Molina *de primogenijs*, Menchaca, & alij communiter, quos refert, & sequitur Molina Theologus *sup. n.* 19. & per illam transfertur dominium directum proprietatis, vt probat Oñate, *d. 24. sect. 2. n.* 51. Ergo. 10

Confirmatur 3. Quia pater non potest ponere vinculum maioratus, aut capellæ in legitima, quæ post mortem illius venit ad filios, vt resoluit cum communi sententia Molina, *de primogenijs lib. 2. cap. 11. num.* 3. quia licèt legitima in vita patris 11

non sit debita filijs, est tamen quasi debita, vt patet ex *l. fin. §. penult. ibi quasi debita ad posteritatem suam deuoluitur, Cod. de curat. fur. & l. vna ibi tanquam debita, Cod. ijs, qui ante apert. est, quæ communis sententia*, vt probat Valascus, *tom. 1. consil. 69. num.* 8. Ergo dotans à fortiori non potest imponere vinculum maioratus, vel capellæ super bona iam dotata; Patet consequentia, tum quia idem dicendum est de dote, quam de legitima, vt probat Molin. *de primogenijs, lib. 2. capitul. 15. num.* 13. Tum quia talia bona per promissionem dotis acceptata remanserunt, non solum quasi debita, sed absolutè debita, & bona dotantis remanserunt tacitè illis hypothecata, vt constat *ex l. vna, §. vt plenius, Cod. de rei vxor. act.* & docet cum communi sententia Oñate, *d. 38. sect. 12. num.* 212. Ergo talis dotans non poterat imponere tale vinculum super dotem, quam fecerat.

12 Confirmatur 4. Quia pater, quando facit donationem dotis non potest ponere pactum, quod dos, vel pars illius transeat ad filium primogenitum illius matrimonij via maioratus. Tum quia tale pactum, est à iure reprobatum, vt latissimè ostendit Tiraquellus *de primog. quæst. 6.* per totam Valascus, *tom. 2. consil.* 230. *num.* 20. vbi plures citat DD. Tum quia est in effectu hæreditatem viuentis pacto inter viuos dari contra, *l. ex eo, C. de inutilibus stipulationibus*, vt tradit Valascus *supr. n.* 10. Ergo multò à fortiori non poterit poni tale pactum post factam, & acceptatam donationem dotis; sed sic est, quod hic dotator posuit tale pactum post factam, & acceptatam promissionem dotis; ergo certi iuris est, quod non poterat talem conditionem imponere in dicta dote.

13 Confirmatur 5. Quia nullus homo potest instituere maioratum, vel capellam, nisi de proprijs bonis, quibus liberè possit disponere, vel illa legare, & non de bonis, quæ post mortem suam necessariò absque eo, quod ille id possit impedire veniunt ad alias personas, vt cum communi sententia docet Molina, *de primogenijs, lib. 2. cap. 10. num. 61.* Sed sic est, quod bona dotata non potest dotans amplius de illis disponere, siquidem eo ipso exierunt de patrimonio dotantis, & facta sunt patrimonium personæ dotatæ, vt patet *ex l. 3. §. sed vtrum in fine, ff. de minoribus, l. 1. § fin.* ibi, & docet cum communi sententia Valascus, *in praxi partitionum c. 19. n. 9.* Ergo talis homo non poterat instituere dictum maioratum, aut capellam in bonis, quæ dotauerat prædicto Francisco.

RESPONSIO AVTHORIS.

TERTIO QVÆSITO.

An vxor Bernardi teneretur instituere dictum maioratum cum prædicta obligatione de bonis mariti, & an id efficere posset de bonis suis nominando in administratorem sororem suam Paulam, & in casu, quo prædictus Franciscus litigium mouere, facere illam hæredem suam vniuersalem?

RESpondi nec vxorem prædicti Bernardi potuisse etiam facere maioratum ex sua medietate bonorum, siquidem eam
14 etiam prædicto Francisco dotauerat, ob easdem rationes. Nec tenebatur adimplere voluntatem mariti sui instituendo dictum maioratum, vel capellam, siquidem clausula testamenti viri sui, quoad hanc partem fuit nulla, & nullius valoris, nec transtulit
15 aliquod ius in illam, vt probatum manet; siquidem fuit dispositio de rebus alienis. Et multò minus poterat nominare in tali maioratu primum administratorem sororem suam, vt constat. Secundò fit multò minus potuisse prædictam Ioannam vxorem Bernardi præcipere in suo testamento, quod si prædictus Franciscus repugnasset, vel mouisset litigium super institutionem dicti maioratus, illam relinquere suam medietatem sorori suæ Paulæ, nam si hæc mulier prædictam medietatem Francisco
16 dotauerat, iam non poterat illi imponere prædictum vinculum maioratus, & multò minus illam ab eo auferre, & alteri dare solam: quia ille, quod suum quæreret: vt probatum manet.

RESPONSIO AVTHORIS,

QVARTO QVÆSITO.

An prædictus Franciscus possit absque mortali consentire in institutione dicti maioratus, & an obligatus sit eius institutioni, & obligationibus?

RESpondi prædictum Franciscum non posse in conscientia absque peccato mortali, & obligatione restitutionis con-
17 sentire in tali institutione maioratus, seu capellæ, nisi ex tertio suo velit integrare partem legitimarum, quæ in his bonis venit suis secundis filijs. Ratio est, quia pater non potest instituere
18 maioratum defraudando legitimas filiorum, vt ex multis legibus, & Doctoribus latè probat Molina *de primogenijs, lib. 2. c. 10. nu. 61.* Siquidem patet, nec etiam de licentia Regis potest instituere maioratum, nisi de bonis de quibus liberè potest disponere, vt est tertium bonorum in Lusitania, & non de bonis, quæ ex legis dispositione absque parentis ministerio à lege filijs assignata sunt, vt notauit Molin. *sup.* Sed sic est, quod pater non potest liberè disponere de legitimis filiorum suorum, quæ ex iure illis adueniunt; vt notauit ibi cum multis Molina; ergo prædictus Franciscus non potest consentire in institutione talis maioratus, nisi obligando se ad integrandas legitimas filijs secundis ex tertio bonorum suorum.

Hinc fit dictum Franciscum teneri sub mortali, & obligatione restitutionis procurare acquirere ab hæredibus dotantium 19
prædictam dotem, absque vllo vinculo, vel onere Missarum, eo modo, quo illi fuit facta, vt cum communi sententia notauit Oñate *d. 39. n. 246.* Et si in hac negligens fuerit, tenebitur filijs, & vxori ad interresse, si nupsit per chartam medietatis, & si nupsit per chartam dotis, tenebitur voti, vt patet ex *l. si extraneus 3. ff. de iure dotis*, & ibi Gloss & Baldus, & alij DD. *& l. in rebus dotalibus 17. eodem & l. ob res 20. ff. de pactis dotalibus, & l. Mauia 41. ff. sola mea, & alijs*, & tenet Molina Theologus, *d. 427. n. 1.* & alij, quos refert, & sequitur Oñate *supr.* Et ratio 20
est, quia maritus est administrator bonorum dotalium, & vt talis tenetur curare, & nulla ratione amittantur, vel minuantur sub pœna restitutionis si interuenerit culpa, vt cum communi sententia docet Oñate *suprà*; sed si prædictus Franciscus consentiat prædicto vinculo, & oneri bona dotata minuuntur, ergo.

CONSVLTVM LIX.

De quadam capella, quam quædam testatrix iussit fieri à suis hæredibus in monasterio Carmelitarum, si ipsi Carmelitæ vellint, vel eis nolentibus, in Ecclesia Eremitarum, S. Augustini. An teneatur hæres eam facere in Ecclesia Carmelitarum, volentibus ipsis Carmelitis, iuxta dispositionem testatricis?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Contractus potest fieri de re actu non existente in se, si existat in spe morali.*
3 *Potest quis mense Decembri vendere centum modios tritici sui agri colligendos mense Augusti.*
4 *Qui vendit domum quam putabat existere, si tempore venditionis fuit, valet contractus, & solum detrahitur de pretio pro ratione damni.*
5 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
6 *Verba testatoris intelligenda sunt de illo, quod est possibile.*
7 *Omnis dispositio intelligi debet de habili.*
8 *Verba in dispositione secundum vsum communem loquendi intelligenda sunt.*
9 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
10 *Verbum facere, aliquando sumitur pro perficere, & ornare, & consummare, id quod cœptum est.*
11 *Facere non dicitur, qui causam ad finem non produxit.*
12 *Verba dispositionis impropriari debent, vt materia de qua agitur conueniant.*
13 *Verba restringuntur, ne absurdum sequatur.*
14 *Nomine conuentus, vel monasterij, non venit Ecclesia in odiosis.*
15 *Capella non est pars Ecclesiæ, sed quid separatum, & contiguum illi.*
16 *Capella est per se oratorium, seu ædes sacra.*
17 *Capella potest fieri in conuentu absque eo, quod ibi sit Ecclesia perpetuò duratura.*
18 *Nomine Ecclesiæ, vel capellæ venit Ecclesia, seu capella cœpta authoritate Episcopi.*
19 *Ecclesia, seu capella cœpta gaudet immunitate, & alijs priuilegijs.*
20 *Polluitur in casibus, in quibus polluuntur Ecclesia perfecta.*
21 *In ea possunt mortui sepeliri.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

PRæcepit Maria in suo testamento, quod suus hæres illi faceret in Monasterio Carmelitarum discalceatorum Ciuitatis Bracharensis quandam capellam, dando Patribus Carmelitis eleemosynam consuetam, & in casu quo Patres Carmelitæ talem eleemosynam nollent acceptare, tunc hæres suus præciperet facere talem capellam in conuentu Eremitarum S. Augustini. Voluere religiosi Carmelitæ, quod in suo conuentu construeretur talis capella, contenti prædicta eleemosyna consueta in illa ciuitate. 1

Quæritur primò, An si in tali conuentu Carmelitarum nondum fuerit Ecclesia perpetuò duratura, vel capella constructa, sed tantùm sit in fieri, possit hæres facere contractum cum prædictis Religiosis Carmelitis super construenda tali capella, vel an ex eo, quod iam non sit constructa, possit hæres eam acceptare in Ecclesia Eremitarum S. Augustini, non obstante, quod ipsi Carmelitæ velint eam in sua Ecclesia fieri.

fieri. Secundò an Carmelitæ teneantur habere constructam hanc capellam, vt hæres eam accipiat, an verò hæres teneatur illam construere, casu quo nondum sit constructæ. Tertiò an hæc capella necessariò construenda sit in Ecclesia, an sufficiat ad satisfaciendum voluntati testatricis, quod fiat intra prædictum
6 conuentum. Quartò an ad construendam hanc capellam necessarium sit, quod Ecclesia construatur, aut quod iam constructa sit. Quintò an sufficiat, quod Ecclesia, & capella sint cœptæ, vt dicatur, quod de facto est Ecclesia, & capella, vt circa illam fiat contractus.

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO.

An si in tali conuentu Carmelitarum nondum fuerit Ecclesia, vel capella constructa; sed tantum sit in fieri, possit hæres facere contractum cum prædictis religiosis Carmelitis super construenda tali capella, vel an ex eo, quod iam non sit constructa, possit hæres eam acceptare in Ecclesia Eremitarum, S. Augustini, non obstante, quod ipsi Carmelitæ velint eam in sua Ecclesia fieri.

2 RESpondi optimè posse vendi, & fieri contractum de re actu non existente in se, si existat in spe morali. Habetur hæc resolutio, *l. nec empt. ff. de contrahenda emptione, & l. si in empti. 34. ff. de contrahenda emptione, ibi, quamuis dixerimus futuras res emi posse, §. omnium idem l. quæ nondum de pignoribus, & l. interdum, §. & ligantur de verborum obligat.* Et concordat *l. 11. tit. §. p. 5.* Glossa *super l. nec empt.* & Bart. Paul. & alij DD. in prædictis iuribus Molina *d. 340. §. quamuis*, Filliucius *tract. 33. cap. 2. quæst. 1. num. 32.* Bonacin. *d. 3. quæst. 2. par. 2. num. 4.* Oñate *tract. 2. de contractibus, d. 5. sect. 2 num. 252.* Thomas Tamburinus *lib. 8. in Decalogum, tract. 3. cap. 7. §. 3 num. 20.* Comes *2. variarum, cap. 2. n. 7.* Malleto *in Decalogum malleatione 46.* Bractea *5.* Lugo *de iustitia, d. 26. n. 15. & 16.* Castro Palaus *de iustitia, d. 5. p. 18. num. 10.* Fagund. *de iustitia, lib. 5. cap. 24. num. 6.*

3 Ratio resolutionis est: Quia licet res tunc non existat in re, quando fit contractus, refertur per intellectum, & voluntatem contrahentium ad tempus, in quo futura est. Hinc fit posse Petrum mense Decembri vendere centum modios tritici sui agri, & soluere illos mense Augusti recipiendo illorum pecuniam mense Decembri, quando celebrata fuit venditio, ad illa fabricandum, & seminandum agrum, qui daturus est tale triticum, vt probat Thomas Tamburinus *tract. 3. in decalogum cap. 7. §. 7. num. 9.* Sed sic est, quod hæc capella moraliter existit in spe, siquidem Ecclesia de facto iam construitur cum suis capellis, immò iam medium ipsius capellæ est factum; ergo optime potest vendi nunc ad tempus, quo finienda est; Imò potest vendi solutione anticipata, vt illa pecunia melius perficiatur, vt venditur triticum, quod nondum natum est, nec seminatum anticipate, vt solutione illius ager fabricetur, vbi nasciturum est triticum.

4 Confirmatur: Quia si Petrus vendidit, quandam domum Paulo existimans illam existere, cum tamen medium illius cecidisset, valet contractus venditionis, & solum detrahitur de pretio pro rata ratione damni resarciendi, vt constat ex *l. domum, & arboribus, ff. de contrahenda emptione*, & docet Lugo, *de iustitia d. 26. numer. 16.* Sed sic est, quod hic iam existit dimidium capellæ iam factum, & dimidium Ecclesiæ, & alia medietas existit in spe morali; ergo circa talem capellam optimè potest fieri contractus validus venditionis, computando illud, quod consumendum est in consummando opere ipsius capellæ.

5 Nec obstat, si dicas, quod super rem, quæ non existit in rerum natura, non potest fieri contractus, siquidem contractus non fit sine re, *l nec emptio, ff. contrahend. empt.* Nec emptio, nec venditio sine re, quæ veneat potest intelligi; non obstat inquam, respondetur namque huic obiectioni cum Oñate, *tract. 2. de contractibus d. 5. sect. 2. num. 146.* Hos textus intelligi, quando res non existit in re, nec in spe, quando tamen res existit in spe morali, valet contractus, vt docet idem Oñate *ibi n. 252.* cum Doctoribus, *suprà citatis*.

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO.

An Carmelitæ teneantur habere constructam hanc capellam, vt hæres eam accipiat, an verò hæres teneatur illam construere casu, quo nondum sit constructa.

RESpondi Religiosos Carmelitas non teneri habere iam constructam capellam, vt hæres eam accipiat, sed hæres ipse eam construere tenetur in dicto monasterio. Quod pro-

A Spir. Sanct. Consulta var.

batur ex verbis ipsius testatricis, meus hæres faciet quamdam capellam in monasterio Carmelitarum excalceatorum huius ciuitatis Bracharensis. Sed hæc clausula non potest intelligi de capella iam facta, quæ ab hærede in dicto Monasterio accipiatur, vt volunt aduersarij; ergo intelligenda est in sensu, quem sonant verba: Probatur minor, quia testatrix optimè sciebat in conuentu Carmelitarum de facto non existere capellas factas; ergo si vellet dicere, quod acciperetur iam facta, quoddam impossibile dicebat, sed verba testatoris intelligenda sunt secundum illud, quod est possibile, vt latè dicet Lugo *de iustitia d. 22. num. 347.* Et omnis 6
dispositio intelligi debet de habili *l. 1. vbi glossa, Cod. de Sacrament. Eccles.* Tuscus *lit. D. conclus. 505.* & omnis dispositio recipit restrictionem de habilitate, Bart. *in authent. de nuptijs* 7
num. 3. column. 4. & verba dispositionis ad intellectum possibilem referenda sunt *l. fin. in princip. Cod. de contrab. & committ. stipulat. l. stipulat. ista §. bi, qui sunt de verbor. obligat.* ergo cum nondum esset constructa capella in conuentu Carmelitarum, non est præsumendum testatricem præcipisse assumere capellam iam factam, siquidem id erat postulare quid impossibile, cum ad hoc, vt daretur capella facta necessariò requireretur, quod Ecclesia etiam esset facta, vt dicunt aduersarij, quæ tamen, quando testatrix è viuis decessit erat in fundamentis.

Confirmatur, quia testatrix præcepit, quod suus hæres faceret quandam Capellam in Monasterio Carmelitarum maiori breuitate possibili; ergo clarum est præcipere illam de nouo construi ab hærede, & non quod illam reciperet iam factam, siquidem non erat possibile fieri à religiosis illa breuitate, quod sic probatur, quia verba in dispositione secundum vsum communem loquendi intelligenda sunt, & secundùm propriam significationem interpretanda, & in dubio secundùm 8
gramaticalem sensum accipienda sunt, & contra proferentem sunt interpretanda, vt ex multis iuribus, & Doctoribus latè probat Simon Vas Barbosa, *lit. V. num 23. & sequentibus*, & verba clara non indigent interpretatione, Vas Barbosa *suprà num. 84.* Sed sic est, quod illa verba testatricis sunt, adeò clara, & possibilia secundùm communem vsum loquendi vsitatum, & significant propriam constructionem Capellæ, & in eo nullum est inconueniens; cur ergo impropriianda sunt, & dicere, quod fuit item, ac si diceret, quod acciperetur Capella iam facta.

Nec obstat, si dicas testatricem præcipere, quod si Carmelitæ noluerint esse contenti eleemosyna consueta, testator suus 9
illam præcipiat facere in Conuentu Eremitarum S. Augustini, quibus verbis, pro idem intellexit testatrix præcipere facere Capellam, ac accipere iam factam; siquidem in Monasterio S. Augustini iam Capellæ sunt constructæ. Non
obstat inquam, respondeo namque primo, voluisse testatricem aliam de nouo fieri Capellam in Monasterio S. Augustini, & voluisse aliquam ex iam factis, & constat id euidenter, quia tempore, quo testatrix id disposuit nulla erat Capella in Ecclesia S. Augustini, quæ non esset vendita.

Secundò respondeo, accepisse ibi testatricem futuram Capellæ pro perfecta constructione, hoc est, vt eam ornamentis, & alijs necessarijs perficeret, & eodem modo potest etiam dici locutam fuisse de Capella in Monasterio Carmelitarum, quæ illo tempore iam erat cœpta, & quod illud verbum, facio, sumatur pro perficere, & ornare, & con- 10
summare, id quod cœptum est, probatur; quia solum ille dicitur facere rem, qui illam perfecit, nam factum nihil videtur cum aliquid cœperat agendum Surdus *consil. 168.* Simo. Vas Barbosa *litt. F. numer. 64.* & facere non dicitur, qui causam ad finem non produxit *l. qui* Vas Barbosæ *lit. F. num. 9.* ergo qui rem ad finem produxit solum dicitur fuisse, & in hoc 11
sensu in vtroque conuentu talis locutio verificari potest; siquidem etiam Capella in Ecclesia Carmelitarum erat iam cœpta.

Tertiò respondeo, quod dato, & non concesso, quod nullo ex prædictis modis posset intelligi illud verbum facere, in hoc casu tunc poterat impropriari, nam verba impropriari debent, vt materiæ de qua agitur conueniant, & verba restringuntur, ne absurdum quid sequatur, ex vulgatis iuribus; ergo si Capella iam est constructa in Ecclesia S. Augustini, quando testatrix dixit, quod in ea construatur Capella, debet intelligi, quod assumatur iam facta, nec sequatur absurdum faciendi, quod factum iam est, quæ improprietas non est necessaria, quando loquitur de Ecclesia Carmelitarum, quia ibi nondum erat Capella constructa, & verba clara non indigent interpretatione *l. licet Imperator.* Barbosa *sup. numer. 83.* Deinde in sequenti responsione clarius hoc argumentum patefiet.

RESPONSIO AVTHORIS.

TERTIO QVÆSITO.

An hæc capella necessariò construenda sit in Ecclesia, an verò sufficiat ad satisfaciendum voluntati testatricis, vt fiat intra prædictum conuentum.

RESpondi, quod cum testatrix non dicat in sua dispositione, quod capella construatur in Ecclesia Carmelitarum, illis annuentibus, vel illis repugnantibus, in Ecclesia Eremitarum S. Augustini, sed solum, quod fiat in conuentu Carmelitarum, si illi annuerint, & contenti fuerint eleemosyna consueta, aliàs quod fiat in conuentu Eremitarum. S. Augustini, sufficere quod construatur talis capella in conuentu Carmelitarum, vel illo renuente, in conuentu Eremitarum, S. Augustini, ac per consequens non est necessarium, accipere illam, quæ iam facta, & constructa est in Ecclesia Eremitarum, S. Augustini, sed debet alia de nouo fieri in conuentu, & quod in hoc sensu possint, & debeant intelligi verba testatricis probatur.

14 Quia nomine conuentus, vel Monasterij non venit Ecclesia in odiosis, in his namque semper iura vtrumque exprimunt, *vt patet ex titulo de religiosis domibus, capit. 6. & 8. capit. 2 de suppl. negl. prælat. & in 6. cap. 8 fin. de sentent. excommun. in 6.* & cum multis latè probat Bordonus *tom. 2. resolut 52. num 357.* Sed sic est, quod in hoc casu odiosum est Carmelitis intelligi per Monasterium Ecclesiam, siquidem vult testamentarius, quod ex eo, quod habeant constructam Ecclesiam perpetuò duratarum amittant legatum; ergo non est intelligenda nomine Monasterij Ecclesia, immò interpretanda est hæc clausula contra testatricem. nam verba in dubio contra proferentem interpretanda sunt, *l. veteribus* 40. & ex multis iuribus probat Barbosa, *sup n* 47. Ergo cum conuentus Carmelitarum iam existat, potest in eo fieri capella in claustro, vel vbi hæres voluerit, absque eo, quod aliquid faciant contra voluntatem testatricis, immò secundùm illam.

RESPONSIO AVTHORIS

QVARTO QVÆSITO.

An ad construendam hanc capellam necessarium sit, quod Ecclesia perpetuò duratura construatur, aut quod iam constructa sit?

15 RESpondi negatiuè. Et ratio est, quia capella non est pars Ecclesiæ, sed quid separatum ab illa, & illi contiguum, & sic sufficit, quod fiat iuxta Ecclesiam. Ita Azor, *p. 2. institutionum moralium, li. 3. c. 1. in fine*, vbi dicit hanc esse inter capellam, & capellaniam distinctionem, quod capellam vocant, quæ est per se

16 Oratorium, siue ædes sacra ab alia separata, & diuisa, Capellaniam verò, quando est Altare in aliqua æde sacra ab alijs Altaribus separatum, huc vsque Azor, videatur etiam Fragosus, *p. 2. de regimine Reipublicæ Christianæ, lib. 1. d. 21. §. 4. n. 1 fol. mihi* 770. vbi ait, Capella dicitur, quæ est per se Oratorium, seu ædes sacra ab alia separata, Capellania autem est Altaris in æde sacra, ab alijs quidem Altaribus separatum, & non seiunctum ab ipse æde sacra; sed sic est, quod hic testatoris non petit in Ecclesia, vel conuentu Carmelitarum Capellaniam, sed tantum Capellam, vt constat ex verbis testamenti; ergo cum capella sit Oratorium per se separatum ab Ecclesia, optimè potest fieri, absque eo, quod fiat Ecclesia, quod esse non potest in Capella-

17 nia, siquidem hæc est quoddam Altare ipsius Ecclesię ab alijs seiunctum, & vsus id ostendit, siquidem capellæ construuntur ad latera Ecclesiæ per modum nouæ Ecclesiæ, vel Oratorij seiuncti ab Ecclesia, remanendo corpus Capellæ extra parietes Ecclesiæ, & solum patet aditus ad illam per Ecclesiam, ergo cum Ecclesia Carmelitarum sit iam media constructa, optimè potest iuxta illam fieri prædicta capella, vel eligi aliqua ex tribus iam factis.

RESPONSIO AVTHORIS.

QVINTO QVÆSITO.

An sufficiat, quod Ecclesia, & capella sint captæ, vt dicatur, quod de facto est Ecclesia, & Capella, vt circa illam fiat contractus.

18 RESpondi affirmatiuè. Ratio est, quia nomine Ecclesiæ, & Capellæ venit Ecclesia, & Capella cœptæ authoritate Episcopi, & benedictæ etiamsi nondum sint finitæ, nec in eis Missa adhuc celebretur, vt docet cum Couarruuias, Syluester, Sanchez *de matrimon. lib. 9. d. 15. numer. 36.* & cum multis Delbene, *de immunitate Ecclesiæ, capit. 16. dub. 9. sectio. 5.* vbi citat Farinacium, & alios qui probant talem Ecclesiam cœptam venire nomine Ecclesiæ, & capellæ, & gaudere immunitate, & omnibus priuilegijs, & pollui, si in ea sanguis, vel semen huma- 19
num effundatur, & in ea possunt mortui sepeliri; ergo cum Ecclesia Carmelitarum sit in medio constructa, & non solum cœpta, & capella iam quasi facta, & hoc authoritate Episcopi, & sit iam benedicta, iam existit Ecclesia, 20
& capella, & circa illas potest celebrari contractus, quando non sufficerent, quæ suprà diximus; Aliàs si necessarium est, quod ædificium Ecclesiæ sit omninò perfectum, nec etiam Ecclesia Eremitarum S. Augustini est omninò constructa, cum solum medietas illius sit facta, ex quibus omnibus constat Patres D. Augustini nullam habere iustitiam contra Carmelitas, & Domini iudices debent sententiam proferre pro Carmelitis, siquidem iam existit capella apud Carmelitas, circa quam potest celebrari contractus, & Ecclesia existit etiam in spe morali, vt manet probatum, & sic in facti contingentia fuit in Senatu Bracherensi iudicatum; licet à prædictis patribus fuerit ad sanctam sedem appellatum, de quo infra suo loco redibit.

CONSVLTVM LX.

De quadam alienatione facta ab vno conuentu, an fuerit valida?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Iura, & annui redditus longi temporis censentur bona immobilia.*
3 *Ad alienationem rerum Ecclesiasticarum immobilium sufficit iuxta nostra priuilegia iusta causa, consensus Prælati, & conuentus.*
4 *Non requiritur consensus Apostolicus.*
5 *Hæc priuilegia non sunt reuocata.*
6 *Reuocatio priuilegiorum facta à Sacra Congregatione de mandato Vrbani VIII. non fuit promulgata in regno Lusitaniæ.*
7 *Pontificiæ leges vt obligent, requiritur promulgatio illarum.*
8 *Requiritur, vt promulgentur in omnibus prouincijs.*
9 *Declaratio legis non indiget hac promulgatione.*
10 *Declaratio legis si contineat derogationem priuilegiorum requirit dictam promulgationem.*
11 *Quando possessio rei est publica, conuentus non tenetur ostendere titulum suæ possessionis.*
12 *Nemo tenetur probare titulum suæ possessionis.*
13 *Stante legitima possessione sufficienter constat de titulo.*
14 *Quando res est publica, & notoria, non indiget probatione.*
15 *Alienatio potest fieri à regularibus ob solam vtilitatem conuentus.*
16 *De iure præsumendum est in alienatione facta à regularibus interuenisse talem vtilitatem.*
17 *Quando constat interuenisse in alienatione solemnitate iuris, præsumitur interuenisse iustam causam.*
18 *In dubio standum est pro valore actus.*
19 *Qui dicit alienationem fuisse nullam ex defectu causæ, illi incumbit onus probandi talem causam fuisse.*
20 *Testamentarius legatum mille aureorum relictum ad eleemosynas, quotannis faciendas ab ipso testamentario, potest illud dare totum simul vni hospitali.*
21 *Potest testamentarius praeuenire tempus restituendæ hæreditatis.*
22 *In legatis, quando seruatur voluntas testatoris, verba non inspiciuntur.*
23 *Conuentus de licentia Prouincialis potest commutare legatum sibi ad vnam rem relictum, in aliam.*
24 *Potest Prouincialis legatum relictum ad opera conuentus conuertere in emptionem cuiusdam Bibliothecæ.*

PONITVR CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

QVædam nobilis mulier reliquit cuidam Monasterio Carmelitarum excalceatorum quingentos aureos quotannis in quodam iure regno, quod habebat ad perficiendum ipsum Monasterium, non enim erat adhuc perfectum, & illa illius accepit patronatum, indiguit autem prior dicti conuentus trecentis aureis, ad faciendum, claustrum eiusdem conuentus, adhuc enim non erat factum, & ad hoc de licentia prelati superioris, & sui conuentus vendidit alteri cōuentui 1
eiusdem

eiusdem ordinis quindecim aureos quotannis ex illis quingentis, quos in prædicto iure regio habebat, & solum non fuit dictum in scriptura titulum prædicti iuris fuisse præsentatum, nec prædictam venditionem fuisse factam ob necessitatem prædicti conuentus.

Quæritur ergo primò, An non obstantibus prædictis defectibus, talis alienatio sit valida. Secundò quæritur, An dictus conuentus posset alienare dictum ius, vel illius partem, ad perficiendum ipsum conuentum supposito, quod testatrix illud reliquit ad constituendum ipsum conuentum.

RESPONSIO AVTHORIS. PRIMO QVÆSITO.

An non obstantibus prædictis defectibus, talis alienatio sit valida?

RESpondi affirmatiuè: ratio est, quia ad licitam alienationem rem Ecclesiasticarum immobilium, *prout reputantur*
2 *tur iura, & annui redditus longi temporis*, vt docet Lezana *tom.1. c.10.n.4.* Ego ipse *in nostro Directorio Regularium, p.1.tr.2 d.1.sect. 6.n.148.* Sufficit secundum priuilegia nostra iusta causa, consensus prælati, & conuentus, & definitorij generalis, nec amplius requiritur consensus Apostolicus, aut sacræ Congregationis, vt
3 constat ex priuilegio Pauli III & Gregorij XIII quæ retuli *in nostro Directorio Regular. vbi suprà n.153.* & docet Tamburinus, *tom.3.d.1.q.6.n.2.* Delbene, *tom.2.c.17.dub.9. nu. 16.* Ego ipse *in nostro Directorio Regul.sup.n 152.* Atqui in præsenti hæc vendi-
4 tio fuit facta ex causa de consensu nostri definitorij Generalis, & Conuentus, & Prælati illius; ergo fuit bona, licita, & valida.

Nec obstat, quod non fuerit requisitus consensus Apostolicus, vel Sacræ Congregationis. Respondetur namque huiusmodi consensum non esse requisitum ex prædictis priuilegijs Pauli III. & Gregorij XIII. & aliorum Pontificum. Nec etiam obstat,
5 si instes hæc priuilegia esse reuocata à sacra Congregatione de mandato Vrbani VIII. pro vt refert Tambur *sup. n.7.* Non obstat inquam respondetur namque hanc reuocationem priuile-
6 giorum non fuisse promulgatam in hoc Lusitaniæ regno, vt autem talis reuocatio obligationem induceret in vtroque foro necessariò requirebatur publicatio iuridica, sine qua non obligant etiam Pontificiæ leges bullæ, & decreta, vt est communis, &
7 certa sententia: promulgatio enim legis, & publicatio est modus ita intrinsecus legi, vt ille sine illo non exerat vires suas ad obligandum, non secus, ac ignis non exierit vim vrendi, nisi applicatus, vt benè Gregor. Martines, *12 q.99.art.4 dub.1.concl.4.* Montesinus Vasq. & alij expositores cum D.Thoma, vnde Bandell. *lib.5.de lege d.27 nu.7.* Molina *d.395 nu.4.de iustitia, & iure*, Reginald *in praxi lib.3.à num.152.* Sot. *lib.1.de iustitia q.1.art.4.* Malderus *lib.2.q.190.art.4.* Thom. Hurtado *de congrua sustenta-*
8 *tione Ecclesiasticorum lib.1. res. 2. n. 269.* & alij plures sentiunt, quod vt leges etiam Pontificiæ obligent in conscientia debent publicari in qualibet Prouincia argumento ex authentico, vt nouæ factę constitutiones, C. de legibus, vbi id determinatur de legibus imperialibus, quæ determinatio, nisi aliter Pontifex discernat in sua lege vim habet ex naturali dictamine, etiam in legibus Ecclesiasticis.

9 Nec obstat, si dicas cum Manrique, *de differentijs vtriusque iuris, q.54.n.6.* quem sequitur Salgad. *de supplicationibus ad sanctissimum, p.2.c.2.n.11. vsque ad 22.* Th. Hurtado, *tom.1.moral.tract. 3.resol.45.n.354.& 395. & de sustentatione Ecclesiasticorum lib.1. res.2.n.273.* Declarationes Concilij, quantum ad declarationem legis conciliaris, & bullæ Pauline, non indigere noua publicatione, declaratio enim nihil noui dat, nec de nouo aliquid inducit, nec nouum actum ad dispositionem nouam facit, sed dumtaxat ostendit quid dispositum, & factum fuerit à principio, seu qualis fuerit antiqua dispositio, solummodo aperit, & demonstrat, vt notarunt Burgos de Pax, *in proœmio legis Tauri, à n. 432.* Mieres *de maioribus 1.p.q.44.n.14.* Castillo *tom.6.c.186.* Valenzuela *cons. 23. n. 10.* ergo licet prædicta declaratio sacræ Congregationis non fuisset in hoc Lusitaniæ Regno promulgata, nullo modo, ea stante, possunt regulares vti prædictis suis priuilegijs.

10 Non obstat, inquam; respondeo namque, quod data, & concessa illa doctrina, adhuc nihil contra non inferri. Nam prædicta Cardinalium declaratio non solum continet legis antiquę declarationem, sed etiam continet derogationem priuilegiorum, quæ contra præfatam legem concesserunt iusta ex causa summi Pontificis Religiosis Communitatibus; Ad hanc autem derogationem non sufficit præcisa declaratio legis iam publicatæ, sed vlterius requiritur iuridica publicatio, quæ requiritur in alijs legibus, quæ de nouo feruntur, vt benè aduertit P. Suar. *lib 8.de leg.c.vlt.n.2.* Bandel. *lib.5.de legib.d.15.n.4.* Regin. *in praxi lib.13. c.16.n.156.* qui ex Nauarr. *cons.2.de consti n.36.& 37.* notat *circa Bullam Pij V.de censibus*, quod si in aliqua Prouincia non sit promulgata, habendam ibi esse, ac si non fuisset edita, & probabile putat Hurt. *de congrua sustentatione Ecclesiasticor. lib.1.res.n.275.* cum ergo hæc reuocatio Priuilegiorum facta à sacra Congregatione de mandato Vrbani VIII. vel etiam ab ipso Vrbano VIII. speciali bulla non fuerit in hoc regno promulgata, iuridicè non obligat. nec regulares in vtroque foro illi tenentur stare, ac per consequens dicendum est prædictam alienationem, sine prædicto consensu Apostolico fuisse validam.

Nec obstat, si dicas in illa alienatione non præsentasse partes 11
illius conuentus titulum quo possidebant illud ius. Respondetur namque ex hoc capite talem contractum non fuisse nullum, siquidem constabat omnibus contrahentibus de titulo, & de pos- 12
sessione illius per plus 30. annorum, & hoc erat publicum, & notorium omnibus; ergo conuentus non tenebatur ostendere titulum suæ possessionis; Patet consequentia, quia nemo cogitur probare titulum suæ possessionis, *l.cogi C. de pet. har.* specialiter, quando non datur præsumptio contra possessorem, vt cum multis Doctoribus probat Grat *discep forens. c.310.* Aliàs, si quilibet regularium conuentus vellet vendere, quendam calicem non posset illum vendere, siquidem talis conuentus non habet alium 13
titulum quam possessionem, siquidem illum non possidet per scripturas, vt constat.

Tum quia, quando res est publica, notoria, & manifesta, non in- 14
diget probatione, *arg. c.de manifesta 17.2 q.1.l.si vero, §.1 ff. qui satis*, & cum Rodriq. & alijs tenet Bord. *to.1.res 52.n.85.* Sed sic est, quod est publicum, notorium, & manifestum in illo oppido, vbi est conuentus, & in tota religione, & regno, quod illa domina illustris dedit illud ius illi conuentui; ergo non est necesse, quod talis titulus pręsentetur. Tum quia inde tantum sequitur, quod possit pars petere, vt illi ostendatur titulus, non verò potest argui, quod contractus fuerit nullus. Tum quia casu dato, quod fuerit necessarium ad validitatem contractus, quod ostenderetur, & exhiberetur titulus, hoc debebat esse coram iudice Ecclesiastico, hoc est coram illo prælato, qui dedit talem licentiam ad faciendum dictum contractum, nec prælatus tenetur rationem reddere iudici sæculari in licentia quam dedit, an contractus fuerit, vel non ritè celebratus, sed id solum pertinet ad iudicem Ecclesiasticum, vt latè cum multis DD. probat Delb. *de immunis. Ecc.to.2.c.10.n.1.& 2.*

Dices, hanc alienationem ex alio capite fuisse nullam, scilicet quia non fuit dictum in scriptura, quod fieret ex necessitate prædicti conuentus. Respondetur, id non esse necessarium, quia absque necessitate poterat fieri prædicta alienatio, ob solam vti- 15
litatem, & commodum conuentus, vt constat ex priuilegio Gregor. XIII. & Pauli III. apud nostrum compendium, *fol. 272.* & ex alia bulla Pauli III. quam refert Tamb. *de iure Abbat. d.12.tom 1. q.16.n.2.* & ex duabus bullis, vna Leonis X & altera Greg. XIII. quas refert Tamb. *loco cit.* Immò addo, quod Paulus III in bulla, quam nobis concessit, solum ponit conditionem, quod talis alienatio fiat secundum leges nostras, vt constat ex bulla, quam refert nostrum Compend. *fol.272.* ergo cum alienatio fuisset facta secundum leges nostras, sequitur quod fuerit valida.

Nec etiam obstat, si dicas, in prædicta scriptura, nec etiam dici talem alienationem fieri in vtilitatem, & commodum conuentus. Resp. namq; quod licet, id non dicatur in scriptura, de 16
iure communi esse præsumendum interuenisse talem vtilitatem, & alias solemnitates ex iure, & ex priuilegijs requisitas, vt cum multis DD. probat Gam. *dec.49.* Mol. *de iust. d.468.n.15.* Ex qua doctrina etiam probatur, id quod supra diximus scilicet non esse necesse ad valorem alienationis, quod in scriptura fiat mentio tituli, sed debet præsumi titulum fuisse præsentatum.

Tum quia, quando constat fuisse obseruatum solemnitatem 17
iuris, præsumitur interuenisse iustam causam, quando contrarium non constat; nec probatur, Mol. *sup.* cum Baldo, Iason, Couar & alijs Felyn. Bonac. Vasq. quos refert, & sequitur Delbene *to.1.de immunit. Ecclesiastica c.17 dub.20.n.13.* Et ratio est, quia 18
non est præsumendum Ecclesiam voluisse alienationem inualidam ex causa non legitima, vnde quando est dubium, an dicta alienatio fuerit in vtilitate, eo quod non constat de scriptura, presumendum est fuisse factam in vtilitatem, quia in dubio standum est pro valore actus, & quia in dubijs nemo presumitur malus, & non præsumitur delictum, nisi demonstretur, vt ex vulga- 19
ribus iuribus constat, & sic illi, qui dicit talem alienationem fuisse nullam incumbit onus probandi non fuisse in vtilitatem conuentus, Masc. *de probationibus conf.488 & 1112.* Rodoanus, *q.78.* Sopranus *c.5.q.5.* Menochius, *lib.2.præsumpt.75.n.15.* & est decisum à Sacra Rota, *1 p.diuersarum decisionum, decis.716.* Layman *lib.1.tr.1.c.5.§.4.* Delben. *tomo 1.c.17.dub.9 num.20.*

RESPONSIO AVTHORIS, SECVNDO QVÆSITO.

An conuentus potuisse alienare dictum ius, vel illius partem, ad perficiendum ipsum conuentum, supposito quod testatrix illud reliquit ad construendum ipsum conuentum?

RESpondi affirmatiuè. Ratio est, quia testamentarius potest censum annuum mille ducatorum relictum ad eleemosy- 20

mosynas quotannis faciendas ab ipso testamentario totum, simul dare vni hospitali, priuando se iure quotannis distribuendi dictum legatum, vt docet Sanchez *lib.4.consiliorum, c.2. dub.*
21 12. potest enim præueniri tempus restituendæ hæreditatis, vt patet *ex l.post mortem C.de fideicommiss.* Idem docet Diana, *p. 4. tract.4. resol.* 140.§.*nota* 4. quidquid dicat Thomas Hurtado *de congrua sustentatione Ecclesiasticorum tom.2.lib.6.resol.* 14. *num.* 1930. Atqui iste conuentus est executor testamenti prædictæ testatricis; ergo censum annuum quingentorum aureorum relictum ad quotannis distribuendum ab eodem conuentu in opera ipsius conuentus poterit totum simul insumere in vno anno in operibus eiusdem conuentus, non enim apparet maior ratio in contrarium.
22 Confirmatur 1. quia in legatis, quando seruatur voluntas testatoris verba non inspiciuntur, *l. penultima eodem titulo, l. hæred.mei, §.cum ita ff. de Trebell. l.cum virum de fideicommiss.* sed voluntas testatricis in præsenti solum fuit ædificare illum conuentum; ergo si ad hoc pars annui census relicti venditur, vt commodiùs, & citius conuentus construatur, omninò seruatur voluntas testatricis, ac per consequens talis alienatio erit valida.
23 Confirmatur 2.quia Prouincialis de consensu illius cõuentus poterat commutare illud legatum in aliam rem extra illam, ad quam fuerat relictum. Ergo multò à fortiori illud poterit commutare ad perficiendum, id ad quod fuit relictum, licet non seruetur modus, quo fuit relictus; Patet consequentia, quia si potest mutare legatum quoad substantiam in aliam rem diuersam ab ea, ad quam illud reliquit testatrix, multò magis poterit mutare quoad modum; Antecedens probatur, quia ita concessit Sixtus IV. & Leo X. *& in duabus bullis*, quas refert Rodr. *tom.2.quæstionum regularium q.*125.*art.*9. & docet Henriquez, Capucinus, quos refert, & sequitur idem Rodr. ibi. Vnde potest Prouincialis legatum relictum ad opera conuentus, conuertere in emptionem cuiusdam Bibliothecæ, vel in soluendis
24 debitis eiusdem conuentus, vel in aliam rem vtiliorem conuentui, vt latè probat Bord. *to* 2.*res*.55.*n*.49. Ergo multò melius poterit illud mutare ad meliori modo satisfaciendum voluntati ipsius testatricis; ergo cum talis alienatio facta fuerit de consensu Prouincialis, & definitorij generalis valida fuit, & vt talis sustinenda.

CONSVLTVM LXI.

De quodam ordinato cum patrimonio cum promissione illud restituendi, post ordinationem, an incurrerit aliquam suspensionem, vel teneatur restituere illud.

SVMMARIVM.

1. *Ponitur casus, seu factum.*
2. *In aliquibus textibus varia ponuntur pœnæ ordinatis, sine sufficienti titulo.*
3. *Qui ordinem suscepit patrimonio vero, sed cum promissione illud restituendi, nullam ex prædictis pœnis incurrit.*
4. *Probatur discurrendo per omnes.*
5. *Constitutio Sixti V. in hac materia fuit abrogata à Clemente VIII.*
6. *Pœnæ contra symoniacè ordinantes, & ordinatos in sua vi permanserunt.*
7. *Ordinatus cum patrimonio vero, sed cum promissione illud restituendi, non potest dici ordinatus sine titulo.*
8. *Ordinatus cum prædicto patrimonio non incurrit prædictas pœnas, etsi omnes in sua vi persisterent.*
9. *Peccauit mortaliter, & incurrit pœnas positas sic ordinatis in suo Episcopatu per constitutiones Synodales.*
10. *Clericus, qui ficto patrimonio accepit dimissorias, vt ab alieno Episcopo promoueretur, & de facto promotus fuit, non incurrit pœnas*, in c. 8. sess. 23. Tridentini.
11. *In pœnalibus non fit extensio, præsertim vbi est dissimilis ratio.*
12. *Ordinatus, qui ante ordinationem iniji pactum de non petendo, vel de restituendo patrimonio non incurrit pœnas*, in cap. per tuas, & c. penult. de symonia.
13. *Probatur ratione.*
14. *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
15. *Ordinatus, qui accepit patrimonium cum pacto post ordinationem illud restituendi, tenetur illud restituere.*
16. *Episcopus sic ordinatum cum promissione restituendi patrimonium non tenetur alere.*
17. *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVidam adolescens pauper volens fieri Sacerdos, petiuit à quodam homine diuite, vt ei faceret patrimonium, promittens quod postquam ordinatus fuisset, illud iterum ei restitueret, annuit diues ille cum pacto de patrimonio post ordinationem restituendo, facto igitur sic patrimonio, ordinatus fuit ordinibus sacris prædictus adolescens, & antequam restitueret patrimonium.

Quæsiuit à me, An sic ordinatus incurrerit aliquam suspensionem. Secundò an teneatur restituere patrimonium.

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO.

An sic ordinatus incurrerit aliquam suspensionem.

AD intelligentiam huius casus suppono *in c.neminem, & cap. sanctorum dist.* 70. imponi ipso facto suspensionem, quoad executionem ordinis illis, qui sine certo titulo, promouentur ad ordines sacros, *& capit. cum secundum Apostolum, & capit. Episcopus de præbendis* prohiberi quempiam sacris initiari absque sufficienti titulo, imposita pœna sic ordinanti, vt teneatur ordinato prouidere, donec titulum habeat. Tridentinum verò *session.* 21. *capit.* 2. iubet neminem sine sufficienti titulo ordinari in sacris, innouando antiquorum Canonum pœnas. Et Sixtus V. in Constitutione sua, quæ incipit *sanctum, & salutare* imponit suspensionem promotis ad ordinem sacrum fraudulenter, sine titulo, his suppositis. 2

Respondi nullam ex prædictis suspensionibus incurrisse sic ordinatum cum vero patrimonio, cum promissione de restituendo illud post ordinationem. Ratio est, quia in primis non incurrit suspensionem *in capit. neminem*, neque quæ habetur *in capit sanctorum*, deinde probabo, quod neque incurrit suspensionem positam in constitutione Sixti V. ergo cum alia in iure non detur, nullam suspensionem incurrit sic ordinatus. Antecedens quo ad primam partem patet. Quia *capit neminem, & capit. sanctorum, d.* 70. fuere reuocata ab Alexandro III. *in capit. Episcopus*, & ab Innocentio III. *in dicto capit.* cum secundùm Apostolum de præbendis, atqui Tridentinum non innouauit pœnas impositas *in capit. neminem, nec in capit. sanctorum d.* 70. sed solum pœnam impositam *in capit.cum secundum Apostolum, & cap. Episcopus, de præbendis*, vt tenet Henriquez *l.*13.*summæ cap* 37.§.2. Toletus *in summa lib.*1.*cap.*49. *num.*18. Sà *verbo suspensio num.* 18. Sayrus *de censuris* 4.*cap.*14. *num.*16. Guttierez *pract. lib.*2. *quæst.* 65. *num.* 1. Auila *de censuris part.*3 *d.*5.*dub.*4 *&* 5. Garzias *part.*2.*cap.*5 *numer.*28. Gonzalez *ad reg.*8 *cancellariæ, glossa* 5.§.10 *num.*22. Sispæus *lib.*1.*tit.de ordinandis num.*15.25. *&* 26. Sanctarellus *resolut.quæst.*46.*num* 15. Squilantes *de obligatione clericorum part.* 3. *num.*12. Piassecius *in praxi part.*2. *num.*42. Homobonus *de examine part.*2.*tract.*11.*cap.*12. *quæst.*22. Augustinus Barbosa *de potestate Episcopi allegat.*20.*num.*27. *& tom.*1. *collect lib.*3. *titul.*5. *cap.cum secundum num.*7.*tom.*4.*d.*70.*num.*5. *& collectanea ad capit.*2 *sect.*21.*num.*67. Diana *part.*2.*tract.*16.*resolut.*5. *& part.* 5. *tract.*10. *resol.*50. Marchinus *de ordine tract.*3.*par.*6 *cap.*8.*num.* 9. Et constat ex quadam declaratione sacræ Congregationis, quam refert Farinacius *in declarationibus addictum cap.*2. Trident. ergo cum *in dicto cap.cum secundùm Apostolum, & cap. Episcopus de præbendis*, nulla ponatur suspensio ordinantis ficto, vel falso titulo, sed solum imponatur obligatio ordinationibus sic ordinatis alendi; si sua culpa eos ficto patrimonio ordinarunt, sequitur quod sic ordinatis, etiam patrimonio ficto, quantò magis patrimonio vero cum promissione de eo restituendo, non incurrerit suspensionem latam *in dicto cap. neminem, & cap. sanctorum*, cum iam omninò sint abrogata, & ita in terminis tenent Doctores supra citati, quibus adde Bossium *tom.* 2. *moralium tit. de ordinationibus*, §. 1.*nu.*3. quidquid alij, in contrarium dicunt, quos refert Diana *p.*2.*tract.*16.*resol.*5. *& p.* 5.*tract.* 10. *resol.*50. 3 4

Quod autem nec etiam incurrerit suspensionem latam à Sixto V. in sua constitutione, quæ incipit sanctum, & salutare, probatur, quia talis constitutio cum nimis rigida multis visa fuisset, & scrupulus varios tam promouentibus, quàm promotis generaret, fuit posteà abrogata à Clemente VIII. Constitutione sua incipiente Romanum Pontificem motu proprio, & ex certa scientia de Apostolicæ potestatis plenitudine sua perpetuo valitura ad terminos sacrorum Canonum, & Constitutionis Pij II. incipientis cum ex sacrorum, & ad dispositionem Tridentini restricta, & educta moderatis, & sublatis censuris, & pœnis in eadem Sixti Constitutione contra quoscumque latis, exceptis contra simoniacè ordinantes, & ordinatos, quam voluit Clemens VIII. in suo robore permanere; ergo cum prædicta pœna sublata sit à Clemente VIII. non potuit à sic ordinato incurri. Ita Sanctarellus *variarum resolut. quæst.*49.*num.* 13. Barbosa *tom.*4 *collect.d.*70 *num.*6. *& collect. ad cap.*7 *sect.*21. Trident. *n.*68. vbi alios allegat Sayrus *lib.*4.*thesauri c.*12 *in fine*, Bossius *sup.* §.2.*n.*6. quidquid in contrarium dicat Gonzalez *dicta glossa* 5. §. 10. *n.*34. 5 6

Immò addo, quod dato, quod dictum *cap. neminem, & capit. sanctorum d.* 70. fuerint innouata per Tridentinum, vt multi autumant, quos refert Diana *supra*, & dato, quod constitutio

tio Sixti V. esset in suo vigore, adhuc ordinatus de quo est sermo in præsenti non incurrit prædictas pœnas. Ita Garzias *de beneficijs p.2.cap.5.num.161.& 162.* Marchinus *capit.8. numer. 10.* & alij, quos refert, & sequitur Barbosa *de potestate Episcopi allegatio. 20. numer. 30. & tom. 2. collect. lib. 5. tractat. 3. capitul. 37. numer. 7.* & alij, quos refert etiam Garzias *dicta capit. 5. numer. 165.* & ratio est, Quia iste non potest dici or-

7 dinatus sine titulo, nam reuera est ordinatus patrimonio vero, & non ficto, & illa donatio patrimonij fuit vera, & transtulit dominium in donatarium, licet fuisset cum pacto de restituendo. Immò etsi donatio fuisset formaliter ficta, & pro forma, & ad apparentiam, adhuc non incurrit prædictam pœnam in motu Sixti V. nec aliorum Canonum, vt probant Garzias, & Marchinus, & Gonzalez *ad reg.8.glossa 5.num.18.* Dian. *p.2.tract.4. resolut.180.* & alij ab eo relati. Nam dicti Canones neminem,

8 & Sanctorum, & constitutio Sixti V. non loquuntur de ordinato cum ficto patrimonio, sed indefinitè de ordinato sine titulo, & alibi in iure non reperitur suspensio lata contra ordinatum cum ficto patrimonio; ergo siue donatio fuerit valida cum pacto restituendi, siue fuerit ficta cum pacto non petendi id, quod datum fuit, nec eo vtendi, sic ordinatus ficto patrimonio nullam incurrit suspensionem, licet alias peccauerit morta-

9 liter, nisi fortè aliqua suspensio lata sit per constitutionem Synodalem in eo Episcopatu vbi aliquis sic ordinatus fuit. Ita Bossius, *sup. n. 9.*

An autem Clericus, qui cum ficto patrimonio fraudulenter obtinuit litteras dimissorias à proprio Episcopo,

10 vt ab alieno promoueretur, & virtute illarum est promotus incurrat suspensionem *in capit. 8. section. 23. de reformatione à Concilio Tridentin.* statutam contra ordinatos ab alieno Episcopo absque demissorijs proprij Episcopi? Respondi negatiuè. Ita Henriquez *lib. 13. summa capit. 37. §. 2. litter. G.* Dian. *part. 2. tractat. 16. resolution. 5. & part. 5. tractat. 10. resolution. 50. & 55.* Bosius *suprà numer. 21.* quidquid dicat Suarez *de censuris d. 31. section. 1. numer. 36.* Reginaldus *in praxi tom. 2. lib. 32. tractat. 2. capit. 25. section. 3. nu-*

11 *mer. 71.* Ratio est, quia Concilium *dicto capit. 8. session. 23.* loquitur de ordinatis absolutè sine dimissorijs, seu facultate, & licentia proprij Episcopi, sed qui per fraudem demissorias, seu licentiam obtinet, veram habet licentiam, etsi alioquin habita scientia de ficto patrimonio fuisset negata, ergo non incurrit dictam suspensionem. Confirmatur, quia ad Episcopum pertinet sumere informationem de titulo, sicut sumit de moribus, literis, & natalibus ordinandi; ergo sicut is, qui in his decipit Episcopum, & per fraudem obtinet demissorias non incurrit suspensionem, ita neque, qui in titulo decipit.

12 An autem ordinatus, qui ante ordinationem inijt pactum cum dante sibi patrimonium, seu cum donatore, patre, & alijs, de non petendo, vel restituendo statim post ordines susceptos patrimonio, comprehendatur pœnis suspensionis statutis *in capit. per tuas, & capit. penultim. de simonia*. Respondi negatiuè. Ita Nauarrus sibi contrarius *consil 17. numer. 2. in nouit.* Gonzalez *ad reg.8. glossa 5. §. 10. num.27.* Henriquez *lib. 10. summa cap.17. § 3. in glossa lit. O.* Toletus *lib 1 summa cap.15. num.5.* Garzias *de beneficijs par.2.cap.5.num.168. & 173.* Quaranta *verbo ordo, versiculo quod intellige pagin. 491.* Sanctarellus *variarum resolution. quæstion. 49. numer. 20.* Bonacin. *de Sacrament. d. 84. quæstion. vnica part. 4. numer. 27.* Barbos. *de potestate Episcopi allegat. 20. numer. 29. & tomo 2. collect. lib. 5. titul. 3. capit. 37. numer. 6.* quidquid in contrarium dicat Azor. *part. 3. lib. 12. cap. 15. quæst. 1.* Suarez *de censuris d. 3. sect. 1. num. 35. & de relig. tom. 1. tractat. 3. lib. 4. capit. 38. num. 4. & 5.*

13 Ratio est, quia præfati textus *cap. per tuas, & capit. penultim.* loquuntur de ordinato ineunte pacto cum ordinante de non petendo pensionem, seu alimenta ab ipso ordinante, vel cum beneficiario à præsentante, in quibus casibus apparet aliqua ratio simoniæ, atqui donatio patrimonij etiam ad illum finem. vt quis possit ordinari, & pactum de illo restituendo, est res distincta ab ordinatione nullam inducens simoniam, cum dare alicui patrimonium non sit spirituale, sed vendi, & emi possit; ergo cum sit dissimilis casus, & diuersa ratio, non est facienda extensio prædictorum textuum, quorum pœna prodire videtur à simonia, quam non nisi remittentes ordinatori, & præsentatori ad ordines, vel ad beneficium committunt.

14 Nec dici potest donantem patrimonium etiam ad finem suscipiendi ordines præsentare ad illos, nam id proprium est Episcopi dantis demissorias; vel beneficiati præsentantis ad titulum suæ Ecclesiæ, vel beneficij, quare prædictum pactum cum dante patrimonium non inducere suspensionem declaranit signatura pœnitentiariæ, vt referunt Garzia, & Quaranta *locis citatis*.

RESPONSIO AVTHORIS.

SECVNDO QVÆSITO.

An sic ordinatus teneatur, vel possit licitè restituere patrimonium datum cum pacto de restituendo illo?

Respondi posse licitè, & teneri dictum patrimonium restituere. Ita Zipæus *li. 1. tit. de ordinand. n. 18.* Sanch. *lib. 6. de matr. d. 32. n. 8.* Garz. *d. n. 163.* March. *tr. 2. p. 2. c. 8. n. 8.* Bossius *sup. n. 11.* Ratio est, quia prædicta remissio solum redit in remittentis præiudicium, sed quilibet in re sua est moderator, & arbiter; ergo si ordinatus à principio promisit non petere patrimonium, vel illud restituere, tenetur stare promissioni, cum solum cedat in sui ipsius præiudicium, quod volens subire potest. 15

Nec obstat, si dicas, id cedere etiam in Episcopi præiudicium, qui tenetur alere eum, quem sine legitimo patrimonio ad ordines promouit, vt patet *ex c. Episc. &c. cum secundum Apost. & c. tuis q. de præbendis.* Non obstat inquam, respondeo namque cum Sanch *sup. n. 8.* negando id cedere in Episcopi præiudicium, quoniam cum bona fide illum ad ordines promouerit, & ita culpe expers sit, non tenetur eum alere, vt benè docent Decius *c. Episc. n. 13. de præb.* Nauar. *lib. 1 consilior. tit. 11. de temp. ord. in 1 edit. consil. 14. & 46.* Tum quia cum iure potuerit habere patrimonium fictionem patrimonij supponere non debuit, quia crimina non præsumuntur, Bossius *sup. n. 11.* 16

Nec obstat, quod patrimonium non possit alienari ob causam publicam, ne ordinatus cogatur mendicare, & alienatio à Concilio declaratur irrita. Nam loquitur Concilium in obtinentibus verè patrimonium, non in fictis, concludunt tamen Sanch. & Zypæus *locis cit.* quod vterque fingentium peccat; & ordinatus poterit extraordinariè puniri per Episcopum, & fictè donans re donata priuari per sententiam eiusdem Episcopi, & idem docent Quar. *verbo ordo, §. quod intellige*, Garz. *d. c 5. n. 152.* Barb. *col. lect. ad c. 2. sess. 21. n. 7.* Dian. *p. 3. tr. 4. res. 189.* 17

CONSVLTVM LXII.

De quodam, qui ante ordinationem patrimonium suum cuidam sorori dotauit, an possit ad titulum patrimonij dotati, ordinari in sacris.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Qui post constitutionem patrimonij promisit illud in dotem suę sorori potest ad tit. illius ordinari.*
3 *Patrimonium non est subiectum solutioni debiti post patrimonij constitutionem contracti.*
4 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
5 *Si res ante constitutionem patrimonij erat alteri pro debito obligata non est sufficiens titulus ad patrimonium.*
6 *Si Clericus tali patrimonio bona fide ordinatus fuit, non incurrit pœnas* c. 2. sess. 21 de reform. Trid.
7 *Si Clericus post ordinationem habet vnde congruè viuat, potest dare suæ sorori in dotem suum patrimonium.*
8 *Dictio, donec, restringit omnia antecedentia, & habet naturam suspensiuam.*
9 *Ante Tridentinum iure communi poterat patrimonium alienari.*
10 *In dubio, ius commune non censetur correctum per Tridentinum.*
11 *Cessante causa, cessat dispositio, ob prædictam causam facta.*
12 *Donans patrimonium alicui ad ordines potest ei apponere conditionem de eo reddendo cum ordinatus habuerit beneficium, vel vnde congruè viuat.*
13 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
14 *Patrimonium gaudet priuilegijs bonorum Ecclesiasticorum.*
15 *Ante Tridentinum patrimonium his priuilegijs gaudebat, & tamen poterat sine licentia Episcopi alienari.*
16 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
17 *Clericus, qui habens vnde sufficienter viueret dedit in dotem sorori suæ suum patrimonium, si ea, quæ habebat prodigè consumpsit, non potest repetere patrimonium.*
18 *Episcopus antequam ille consumat prodigè patrimonium potest illi prohibere distractionem illius.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

Quidam adolescens accepit à patre donatione sufficięns patrimonium, v.g. prædium, vt ad titulum illius ad ordines promoueretur, & posteà ante ordinationem in sacris promisit cuidam sorori suę certam summam, vt nuberet, quę summa maior est valore prædij, vel illi æqualis, contraxit soror matrimonium prædicta promissione facta, vult adolescens ordinari. 1

Quæsiuit à me primò. An possit ad titulum illius prædij ordinari, & adhuc dicatur habere sufficientem titulum, an verò si ordinetur, dici debeat ordinatus sine titulo sufficienti, & incurrat suspensionem, quæ lata est in suo Episcopato

pato contra promotos absque titulo, secundo An dato quod possit ad titulum illius patrimonij ordinari, post ordinationem, si habeat vnde congruè viuere, possit dare dictum prædium, ad cuius titulum ordinatus fuit prædictæ sorori suæ absque licentia Episcopi.

RESPONSIO AVTHORIS.

PRIMO QVÆSITO.

An prædictus adolescens possit ad titulum illius prædij ordinari, & adhuc dicatur habere sufficientem titulum, an verò si ordinetur dici debeat ordinatus sine titulo sufficienti, & incurrat suspensionem, quæ lata est in suo Episcopatu contra promotos absque titulo.

2 RËspondi posse prædictum adolescentem ad talis prædij titulum ordinari tanquam habentem verum titulum, & per ordinationem nullam incurrere pœnam contra promotos sine titulo latam in suo Episcopatu. Ita Nauarrus *consil.* 18. *de tempor. ordinan. in 2. editi.* Rodriquez *tom.* 2. *summæ cap.* 15. Sanch. *lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 42. Bosius *tom.* 2. *moralium, tit.* 3. *de ordini-*
3 *bus*, §. 14. *num.* 79. Ratio est, quia cum debitum fuerit contractum post patrimonium constitutum ad ordines, patrimonium non manet subiectum solutioni illius debiti, nec ad illud soluendum potest alienari, vt constat ex Tridentino, *sess.* 21. *cap.* 22.
4 Dices, bona intelliguntur cuiusque, quæ deducto ære alieno supersunt, *l. subsignatum*, §. *bona, ff. de verb. signif. & cogi, ff. ad Trebellianum.* Vnde venit regula paria videri non habere bona, & debere tantundem. Respondetur hoc argumentum solum procedere, quando æs alienum potest, & debet solui de illis bonis, vt quando debetur pure, & statim peti potest, & nulla iusta exceptione impediri; at debita in hoc casu, non possunt, nec debent solui de illo patrimonio, quia illud non potest peti ante ordinationem, quia donatum fuit causa ordinationis faciendæ *per l.* 1. *&* 2. *C. de donat.* quæ sub modo, nec post ordinationem si aliàs non habeat beneficium, vel patrimonium sufficiens, quia vsque tunc non potest alienari ex Tridentino *dicto*
5 *c.* 2. *vt suprà* probatum est. Argumentum igitur solum probat in casu, quo bona patrimonij ante ipsius patrimonij constitutionem, & donationem factam alicui, vt causa ordinationis fuissent alteri obligata, nam tunc non esset sufficiens titulus, quamuis bona fide, & cum ignorantia obligationis ad titulum illius patrimonij sacris initiatus excusaretur ab omni pœna, vt decidit sacra Rota *die* 26. *Iunij* 1621. prout refert Barbosa *dicto cap.* 43.
6 *n.* 159. cuius declarationis verba sunt, ordinatus ad titulum patrimonij ipsi à patre, & patruo assignati, qui habuit posteà notitiam prioris obligationis dicti patrimonij, cum fuerit ab initio, cum bona fide, non incurrit *pœnas cap.* 2. *sess.* 21. *de reformatione.*

RESPONSIO AVTHORIS

SECVNDO QVÆSITO.

An in casu quo possit ad titulum prædicti patrimonij ordinari, post ordinationem si habeat vnde congruè viuere, possit dare validè, & licitè dictum prædium ad cuius titulum ordinatus fuit prædictæ sorori absque licentia Episcopi?

7 RËspondi affirmatiuè. Ita Ceuallos *commun. contra commun. quæst.* 527. *& quæst.* 561. *n.* 33. Garcias *p.* 2. *cap.* 5. *n.* 186. Stephanus Gratianus *cap.* 159. *n.* 14. Azorius, Flaminius, Parisius, Azeuedo, quos refert, & sequitur Bosius *tom.* 2. *moralium tit.* 3. *de ordinibus* §. 4. *n.* 69. quidquid in contrarium dicat Marchinus *c.* 5. *n.* 12. Barbosa *de potestate Episcopi allegatione* 19. *n.* 90. Ratio est, quia Concilium Tridentinum *sess.* 21. *c.* 2. prius decernendo dicit, quod deinceps sine licentia Episcopi alienari patrimonium non possit, posteà limitans addit, donec sufficiens beneficium sint adepti, vel aliunde habeant vnde viuere possint; ergo ex verbis Concilij non est prohibita alienatio sine licentia Episcopi, sed potius est præmissa, siquidem exceptio debet esse de regula *ex l. præter. de iudicijs*, alioquin tam regula tradita à Concilio, quam eius exceptio idem disponeret, quod esset absurdum.

8 Quod autem prædicta verba, *donec.* &c. limitationem præcedentium continent, probatur, quia illud aduerbium, *donec*, restringit omnia antecedentia, est enim particula restrictiua temporis, & habet naturam suspensiuam ex notatis per Surdum *consil.* 186. *n* 15. *& consil.* 319. *n.* 5. Ceuallos *suprà quæst.* 806. *n.* 15. Bertazolum *ad clausul. instrum. clausul.* 15. *glossa* 14. *n.* 1. & per August. Barbosa *dicta alleg.* 19. *n.* 8. *& tractatu de dictionibus dict.* 93. *n.* 3.

9 Confirmatur hæc sententia. Tum quia cum de iure communi ante Tridentinum posset patrimonium absolutè alienari, vt docet Glossa *in cap. tuis de præbendis*, Imola, & Abbas *n.* 8. Felin. *in c. Eccles. S. Mariæ, nu.* 610. *de constit.* & ibidem Decius *n.* 8. Couarruuias *in cap. Raynaldus, de testam.* §. 2. *nu.* 7. Gomezius, Selua, Vasquez, Gutierrez, quos refert Ceuallos *dicta q.* 527. *c.* 5. *nu.* 1. Gratianus *dicto c.* 5. *nu.* 281. Sanch. *lib.* 7. *consil. c.* 1. *dub.* 43. hoc in casu dubio non censetur correctum per Tridentinum. Tum quia cum clericus habeat aliunde congruam sustentationem, cessat ratio Concilij, scilicet ne cum opprobrio status cogatur mendicare. 10

Confirmatur 2. Quia donans patrimonium alicui ad ordines, rectè potest apponere pactum, & conditionem de eo reddendo cùm ordinatus habuerit beneficium, vel aliàs vnde viuere possit, & tale patrimonium est sufficiens vt ordinari possit, non obstante tali pacto, quia hoc non est contra Concilium, vt tradunt Garcias *cap.* 5. *n.* 169. Barbosa *alleg.* 20. *n.* 31. *& collectanea ad dictum cap.* 2. *sess.* 21. *n.* 4. vbi ex Bellio *in selectis Canonicis, cap.* 3. *nu.* 1. refert ita resolutum fuisse à sacra Congregatione Concilij in Eugubino 22. *Maij* 1590. quæ resolutio continetur sequentibus verbis scilicet, patrimonium donatum per parentes ea conditione, vt filius vsumfructum interim dum beneficium aliquod, vel bona alia ad congruam sustentationem sufficientia acquirit, est sufficiens, & ad illius titulum potest ordinari; at qui in hoc casu patrimonium extinguitur, eo ipso quod bona sufficientia ad viuendum honeste acquisita sunt, vel beneficium cum pacifica possessione obtinetur; ergo mens Concilij quoad durationem, & perseuerantiam patrimonij solum fuit, vt ordinatus non careat victu honesto certo; ergo si aliunde talis victus haberi potest, eo ipso extinguitur patrimonium, ergo cum in nostro casu ordinatus iam habeat vnde congrue, & honeste sustentetur, optimè potest dare patrimonium sorori suæ. imò ad id tenebitur cum donatio ita debeat intelligi, & non aliter, vt suprà dixi. 11 12

Dices: ad Episcopum pertinet arbitrari an beneficium, vel quid aliud sit sufficiens ad congruam sustentationem, iuxta Tridentinum, & Doctores communiter; ergo sine licentia Episcopi non potest ordinatus alienare patrimonium, etsi bona sufficientia habeat ad congruam sustentationem, donec id per Episcopum discernatur. Respondetur hoc argumentum solum probare quoad constitutionem patrimonij examen quantitatis sufficientis spectare ad Episcopum, id enim solum colligitur *ex d. c.* 2. Tridentini, & declarauit Sacra Congregatio. An autem posteà ad derelinquendum patrimonium habeat, vel non bona sufficientia, id non pertinet ad Episcopum, nec tale quid colligitur ex Trid. 13

Dices patrimonium erectum in titulum connumeratur inter bona ecclesiastica, & gaudet priuilegijs, quæ conceduntur à iure bonis Ecclesiasticis, vt docent Menoch. *remed.* 15. *recuper. n.* 21. Garc. *d. c.* 259. *n.* 27. Barb. *alleg.* 19. *n.* 92. Vasq. *de successionum creat. lib.* 3. §. 22. *nu.* 43. ergo potest alienari absque licentia Episcopi. Respondetur quod etiam ante Tridentinum huiusmodi bona habuisse iure communi attento priuilegium bonorum ecclesiasticorum, & tamen secundum ius antiquum commune poterant talia bona absque licentia Episcopi alienari, ergo illud priuilegium ex se non impedit alienationem. 14 15

Dices si ordinatus ad titulum patrimonij dum habet aliunde victum, posset sine licentia Episcopi patrimonium alienare, & carens congruendi victu nec cum licentia Episcopi illud posset distrahere, nullius effectus essent illa verba Trid. *in d. c.* 2. *sine licentia Episc.* & frustratoriè essent addita contra vulgare axioma, quod in legibus nullum verbum iudicatur superfluum. Respondetur ex Garcia *c.* 5. *n.* 188. verba illa non carere omni effectu, esse frustratoriè apposita, nam potest occurrere talis necessitas seu causa ita vrgens, vt possit, ac debeat dari licentia alienandi patrimonium. etiamsi ordinatus non habeat vnde viuere possit, v. g. si ipse, aut parentes, eius essent captiui; ad sui, & parentum redemptionem deberet dari dicta licentia, item si pater, aut frater clerici ob homicidium, vel aliud delictum perpetratum essent puniendi pœna mortis, nisi parti accusanti pro remissione daretur certa quantitas, & filius, aut fratres volendo non possent subuenire, nisi alienando patrimonium, quæ causa id faciendi iustissima esset, sicut etiam talis causa esset prouidere sorori versanti in magno periculo perdendi se, cum enim Episcopus ex simili iusta causa concederet licentiam alienandi patrimonium ad cuius titulum quis ordinatus est, ipse Episcopus maneret securus, etiam si illi non haberet aliunde vnde viuere posset. 16

Sed quæres an clericus, qui prædictæ sorori tradidit patrimonium eo quod habebat sufficienter aliunde vnde viuerret decenter, si fortè hæc quæ habebat prodige distraxit, & consumpsit possit iterum repetere patrimonium, & qui illud accepit teneatur iterum illud reddere? Respondeo negatiuè. Nam talis alienatio fuit omninò valida, & consequenter donatarius non potest cogi ad restitutionem. Ita cum prædictis Doctorib. Bos. *sup. nu.* 75. Poterit tamen Episcopus pœna arbitraria punire clericum, qui post alienationem patrimonij, prodige distraxit bona acquisita, quorum intuitu alienauit patrimonium, & antequam prodige ea bona distrahat poterit illi prohibere distractionem talium bonorum, nisi prius aliunde habeat vnde decenter viuat. 17 18

CON-

CONSVLTVM LXIII.

De quodam, qui professionem solemnem & ordines sacros per metum cadentem in virum constantem accepit, an sublato metu, possit inire Matrimonium.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Ponuntur sufficientes causæ metus cadentis in virum constantem.*
3 *Metus cadens in virum constantem ad annullandam professionem debet durare tempore professionis.*
4 *Qui professus est ex metu cadente in virum constantem, etsi interius consenserit professio est irrita iure Ecclesiastico.*
5 *Religiosus qui professus est ex metu non reclamans viuente eo, qui metum intulit, non est in mora.*
6 *Adolescens qui ex metu cadente in virum constantem professus est, eius professio fuit nulla.*
7 *Protestatio facta paulo ante professionem est clarum iudicium, quod in professione defuit consensus.*
8 *Ponuntur aliquæ obiectiones, & soluuntur.*
9 *Ex querimonijs continuis illius, qui professus est per metum, metus censetur probatus.*
10 *Professio facta per metum cadentem in virum constantem, etsi fuerit intentio profitendi ex parte profitentis iure Ecclesiastico est irrita.*
11 *Ordinatio facta per metum cadentem in virum constantem, si ordinatus in ea consensit, est valida.*
12 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
13 *Ordinatus per metum cadentem in virum constantem non tenetur ad continentiam obseruandam, sed potest inire matrimonium.*
14 *Obligatio castitatis non est annexa per se ordini sacro sed ex lege Ecclesiæ vel ex voto.*
15 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
16 *Votum solum est annexum ordini sacro, quando ordo libere fuit receptus, & non ex metu cadente in virum constantem.*
17 *Qui ex metu graui fuit baptizatus, tenetur ad fidem seruandam, & alias leges Ecclesiæ.*
18 *Decisio consilij Prouincialis non obligat totam Ecclesiam, si talis decisio non fuit recepta in tota Ecclesia.*
19 *Ordinatus per metum, si noluerit vti ordine, nec continere, non gaudet priuilegijs clericorum.*
20 *Vxoratus qui violenter fuit ordinatus, si contineat, non petendo debitum, & clericorum more viuat, & non fuerit bigamus, gaudet priuilegijs clericorum.*
21 *Sic per vim ordinatus post matrimonium etiam non consummatum, potest si velit, vti matrimonio, ac si nunquam fuisset ordinatus.*
22 *Ordinatus per metum cadentem in virum constantem, etsi multoties Missam dixerit, durante metu potest postea contrahere matrimonium.*
23 *Si cessante metu semel sciens, & volens celebrauit, iam non potest contrahere matrimonium.*
24 *Gesta per metum, per ratificationem postea conualescunt.*
25 *Quid si sublato metu errore ductus credens teneri ad continentiam iterum celebrauit.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 IN oppido Viennæ in Lusitania, quidam homo nobilis petiuit à filio suo, vt ingrederetur quandam religionem, & ibi profiteretur quod cum filius nollet efficere, pater eum apprehendit, & in quadam domo reclusum, ligatum per duos annos continuos habuit, ei parcissimum victum tribuens, & quotidie eum magnis cruciatibus, & minis deterrens, absque eo quod puer vellet patris precibus importunis, & minis; imò & flagellis acquiescere; videns pater pertinaciam adolescentis, eum manibus, & pedibus ligatum misit in nauim, vt ad Indiam deportaretur, vt ibi labore, & ærumna, fame, & siti moreretur, & præcepit nauis præsidi, vt eum nimis affligeret. Videns puer maximam persecutionem patris, & quomodo non posset aliter euadere: dixit absque vlla voluntate, sed inuitus, se velle intrare religionem. Gauisus maximè fuit pater, & statim omnia ad ingressum parata sunt. Ingressus fuit adolescens protestando coram aliquibus amicis, se inuitum assumere illum statum. Assumpto igitur habitu, cum annum nouitiatus perficeret, professus est præmissa eadem protestatione coram amicis, se nolle profiteri, & se solum profiteri ob metum parentis: Postea intra annum ordinatus fuit omnibus ordinibus sacris, instante ipso patre, & per duos annos in eis ministrauit, interim mortuo patre filius sic professus, & Sacerdos vult relinquere statum religiosum, imò & clericatum, & ducere vxorem.

Quæsiuit: ergo à me primò, an eius professio fuerit nulla, & an probata illius nullitate posset exire à Religione. Secundò an illa susceptio sacrorum ordinum facta per metum cadentem in virum constantem fuerit irrita. Tertiò an casu quo fuisset validè ordinatus, teneatur vitam saltem clericalem seruare, vel possit transire ad matrimonium. Quartò an ex eo quod multoties Missam celebrauerit, remanserit inhabilis ad contrahendum matrimonium.

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO.

An professio facta per metum cadentem in virum constantem fuerit nulla, & an probata eius nullitate possit exire à Religione?

PRo huius consulti intelligentia, suppono primò, esse causam sufficientem ad metum cadentem in virum constantem primò iniustum carcerem, tunc enim oritur metus cruciatus corporis, si id fiat ad extorquendam professionem. Ita cum multis Bosius, *de matrimonio*, *cap.*12. *n.*46. Quod etiam intelligendum est de carcere priuato, vt ibi latè probat Bosius, & constat *ex l. quæ in carcerem, ff. de eo quod metus causa, l. si donationis, l. si per impressionem, C. de his quæ vi metu.* Mascardus, *de probat. concl.*1051. *à n.*30. *& n.*41. vbi de eo, qui tenetur clausus, & restrictus, Tuscus, *verbo metus concl.*217. *n.*5. *&* 12. *cum sequentibus*, *& concl.*221. *nu.*16. *&* 24. *& concl.*222. *nu.*3. *& concl.*223. *n.*34. *& concl.*224. *n.*4. Sanch. *de matrim. lib.*4. *d.*5. *n.*9. Farinac. *in frag. metus reuerentialis*, *n.*107. 2

Secunda causa grauis metus cadentis in virum constantem est timor magnæ verecundiæ, vt quando quis aliquem denudauit capite, vel corpore, ita vt non posset apparere sine dedecore. Ita cum Bartolo, Baldo, Barbosa, & alijs Bosius, *suprà nu.*44. Tertia causa metus cadentis in virum constantem est periculum mortis. Ita cum communi sententia Bosius, *suprà n.*38. Quartò oritur metus cadens in virum constantem, quando agitur de perdendo magno lucro, vel de incurrendo graue damnum, *l. fin. §. si fænerator. de eo qui metus causa.* Sanch. *de matrim. lib.*4. *d.*5. *num.*27. Farinac. *suprà num.*111. Quintò metus dicitur iustus, & cadens in virum constantem quando ex eo timetur amissio omnium bonorum, aut maioris partis eorum, *cap. cum dilectus*, *de eo quod metus causa* 12. *eodem tit.* Farinac. *suprà n.*87. Sanch. *dicta disp.*5. *n.*20. Vbi hanc conclusionem ampliat tribus modis, vt procedat etiam in paupere habente pauca bona, secundò quando amissa maiori parte bonorum posset metum passus se sustentare, tertiò etiam si non sit timor maioris partis bonorum, sed solum alicuius rei magnæ, & notabilis, sequitur Menochius, *consil.*442. *nu.*55.

Sextò metus iustus cadens in constantem virum nascitur ex importunis precibus, assiduisque sollicitationibus, & molestijs, præsertim eorum, qui aut iubere possunt, aut potentes sunt, *l.* 1. *§.*2. *ff. seru. corrup.* Felinus, *in cap.*1. *post nu.*2. *de officio deleg.* Sanch. *de matrim. lib.*4. *d.*7. *n.*5. *&* 7. Farinacius, *suprà nu* 98. *&* 99. Tuscus, *verbo metus concl.*217. *n.*22. *& consil.* 219. *n.*3. *concl.*323. Septimò metus iustus, & cadens in virum constantem oritur ex timore grauis exilij, & amissionis status, Farinacius, *suprà n.*117. Sanch. *de matrim. d.*5. *lib.*4. *n.*8. *&* 14. Octauò oritur metus grauis cadens in constantem virum ex denegatione alimentorum, cum alimenta negare sit necare, & causet metum mortis, *l. necare videtur, ff.* 1. *ib. agnosc.* & facit ordinatio Lusitana, *lib.*4. *tit.*99. §.1. Nonò etiam metus reuerentialis, si ei adiungantur minæ, & atroces cruciatus; sufficiens est ad annullandum votum tali metu extortum, vt cum multis latè probat Sanch. *de matrim. lib.*4. *disp.*6. *n.*18. Et Portel, *in responsionibus ad casus*, *p.*2. *casu* 32. *n.*3. Lugo, *de iustitia*, *d.*22. *sect.*7. *n.*145. & cum multis Lezana, *in consilijs consil.* 47. *n.*63. Peliz. *tract.*3. *cap.*1. *nu.*56.

Secundò suppono non sufficere quod metus sit impositus, quando filius ingreditur religionem ad annullandam professionem, sed insuper debere persistere, quando actu profitetur, vt cum communi sententia docet Moronius, *responso* 73. *num.*10. 3
Tertiò suppono, quod si quis emiserit professionem ex metu graui cadente in virum constantem, etiamsi dicat verba professionis intendens profiteri, & se obligare, adhuc professio est nulla, siquidem ab Ecclesia irritatur talis professio. Ita cum Sanch. & alijs Portel. 2. *tom. casuum p.*3. *casu* 32. *n.*1. Videatur Sanch. *in Decalog. tom.*1. *lib.*4. *cap.*3. *n.*13. 4

Quartò suppono Religiosum non reclamantem viuente patre, qui metum intulit, non esse in mora, & posse post eius mortem, si iusto metu patris professus est reclamare. Ita Nauarrus *in commentario* 4. *de regularibus*, *n.*71. *versu* 4. Pontius, *de matrim. lib.*4 *c.*17. *n.*3. Tuscus, *verbo metus concl.*220. Farinacius, *verbo metus*, *n.*163. *& decis.*705. *n.*1. Nauar. *consil.*6. *n.*2. *tit. de his quæ vi:* metus enim illatus semper durat, nisi per actus contrarios sublatus doceatur, Brut. *in l.*2. *n.*10. *ff. quod metus causa*, Alex. *consil.*98. *nu.* 8. *l.*3. Decius, *in l. in omnibus causis*, *n.*14. *ff. de reg. iuris*, Ozasco, *dec.*179. Themudus, *decis.*125. *n.*30. his suppositis 5

6 Respon-

6 Respondi primo quæsito, Professionem emissam à tali adolescente fuisse omninò nullam; ac proinde posse exire à Religione. Ratio est, vt quia professio facta per metum cadentem in virum constantem in vtroque foro est nulla, vt cum communi sententia docet Sanch. *in Decalog. lib.4. cap.3. nu.12.* Azor. *lib. 11. instit. moral. cap.15. n.7.* Portel, *in 1. tom. casuum, p.3. casu 32. n.11.* Atqui iste adolescens professus est ex metu cadente in virum constantem; ergo eius professio fuit nulla, & potest exire à Religione. Minor in qua est dubium probatur, quia metus iustus cadens in virum constantem oritur ex carcere etiam priuato, ex verecundia orta ex dedecore, ex periculo mortis, & amissione magni lucri, vel grauis damni, ex amissione omnium bonorum, vel partis magnæ illorum, ex importunis precibus, assiduisque sollicitationibus, & molestijs; præcipuè si iungantur minæ, ex timore grauis exilij, ex denegatione alimentorum, ex minis, & cruciatibus, vt probauimus in primo prænotandò, atqui hic adolescens per duos annos fuit ligatus, & carceratus; vestibus denudatus, alimenta ei fuere denegata, iuxta suam qualitatem, magnis cruciatibus, minis, & precibus fuit deterritus per duos annos continuos, in naui ad Indiam fuit relegatus, vt ibi ærumna, fame, & siti, omni auxilio humano destitutus moreretur, vt constat ex his, quæ in narratione casus ponuntur; Ergo eius professio fuit irrita, & nulla ex multis capitibus.

7 Confirmatur: quia iste adolescens antequam profiteretur coram aliquibus amicis protestatus fuit, se non habere intentionem profitendi, vt constat ex actis; ergo eius professio postea secuta, fuit nulla; Patet consequentia; quia protestatio facta paulò ante professionem est clarum iudicium quod in ipsa professione defuit consensus, vt cum Ioanne Andreas, Caldera, Bart. Gabriel, Ledesma, Emmanuel, docet Portel, *tom.1. casuum, p.3. casu 32. n.1.* Sanch. *de matrim. d 45. q.2. n.7.* Atqui iste adolescens ante professionem protestauit; Ergo nec obstat quod protestatio non fuerit facta in ipso actu professionis, sed antecedenter. Nam vt talis protestatio annullet professionem non est necesse quod fiat in ipso actu professionis, sed sufficit quod fiat ante, quando quis habitum suscepit. Ita Gemeni. *consilio 15. n.13.* Cornel *consil.41. n 14.* Parisius, *consil.62. nu.14. lib.4.* Couarruuias, *de sponsalibus, p.2. cap.3. §.5. n.22.* Bosius, *de matrim. cap.12. §.22. num.361.*

8 Nec obstat, quod talis protestatio fieret absente patre, qui metum intulit, nam etiam eo absente facta sufficit, ad annullandam professionem, vt cum Baldo, Glossa, Imola, Gastro, Iason ibi probat Bosius, & Portel. *tom.1. casuum, p.3. casu 32. n.1.* Imò si constiterit illum fecisse talem protestationem ante sumptionem habitus id sufficit, ad annullandam professionem, etsi aliter metus non probetur. Ita cum Glossa, Celso, Imola, Alexandro, Bosius, *vbi suprà;* Dum enim persona quæ intulit metum durat, & persistit in eadem voluntate, & potentia, non purgatur causa metus, vt ex Aretino, Socino, Boerio, Rota, Bosio, & alijs probat Lez. *in consilijs consi 47. n.118.* vbi dicit metus causam durare, donec viuit ille, qui metum intulit, & ille qui metum passus est non est in sua plena libertate, sed sub potestate illius, qui metum intulit, vt etiam cum multis probat Sanch. *de matrim. lib.4 cap.17. n.7.* & nos diximus, *in 4. prænotando;* Ergo cum toto tempore, quo iste adolescens viuit in religione pater viueret, & statim quod ei de eius morte constitit, cœpit reclamare professionem, sequitur illum ex solo metu patris perstitisse in religione.

9 Confirm. 2. quia toto tempore quo iste adolescens fuit religiosus, & antequam religionem ingrederetur, & profiteretur conquestus est, & dixit se non habere voluntatem fieri, & esse religiosum; sed in hoc casu ex solis his querimonijs continuis metus censetur probatus secundum Farinacium, *tom.2 decis. 643. n.17. & decisione crimin.224. n.190.* & secundum Themudam, *decis.225. num.29.* Ergo professio huius religiosi fuit omninò nulla.

Confirmatur 3. quia dato quod iste adolescens quando professus est habuerit intentionem profitendi, adhuc professio fuit omninò irrita iure Ecclesiastico, vt patet ex tertio pernotando, & cum communi sententia docet Sanch. *in Decalo. lib.4. cap.4.*
10 *num.13.* Ecclesia namque illum consensum extortum per metum cadentem in virum constantem irritat, & insufficientem reddit, vt ex eo voti obligatio oriatur, sicut consensum clandestinum in matrimonium irritat, ne ex eo obligatio matrimonij oriatur, aliàs nihil peculiare concederetur metui, nam etiam eo deficiente, votum absque animo se obligandi est irritum; ergo quantumuis hic adolescens quando professus fuit habuerit animum profitendi, si alias ex metu graui cadente in virum constantem professus est, vt de facto fuit professus, eius professio fuit omninò irrita; & nulla iure Ecclesiastico, ac per consequens licitè potest petere vt emittatur à religione vt de facto factum fuit.

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO.

An susceptio sacrorum ordinum facta per metum cadentem in virum constantem fuerit irrita.

Respondi negatiuè. Fuit enim talis ordinatio valida, si alias 11
ordinatus quando actu recepit ordines non habuit voluntatem expressam non recipiendi ordines, secus si consensit ordinationi, licèt hoc ex metu mortis efficeret. Vtrumque assertum patet, *ex cap. maiores §. item quæritur de baptismo, & cap de iudicijs dist.54. & cap. vbi ista, dist.74.* quibus in textibus distinguitur duplex coactio, altera præcisa, & absoluta, vt quando aliquis reclamans, & nolens vi detinetur, & contradicens baptizatur, vel ordinatur, nam tunc non recipit Sacramentum, nec caracterem, alia coactio dicitur conditionalis, vt quando quis vt mortem vitet, vel ne aliam sibi ominatam pœnam patiatur, baptismum, vel ordinem sibi conferri permittit, nam tunc recipit Sacramentum, & caracterem quia iste est contionaliter volens, licèt absolutè nolit Sacramentum recipere; Atqui prædictus adolescens in præsenti ex metu graui iniusto patris eius voluntati acquieuit, & ordines sacros suscepit ordines. Ita Glossa, *in dictum cap. Maiores, verbo conditionaliter,* Henriquez, *lib.10. cap.14. n.3.* Suarez, *tom.3. de religione, lib.9. cap.17. n.17. & 23.* Comitolus, *responsorum moralium lib.1. q.45. n.1.* Bonac. *de sacramentis, d.8. n.4.* Barbosa, *de potestate Episcopi alleg.2. n.6.* cum alijs communiter Sanch. *lib.7. de matr. d 29. n.1.*

Nec obstat si dicas hunc adolescentem permittentem se or- 12
dinare ex metu caruisse intentione recipiendi sacros ordines, & habuisse voluntatem contrariam illos non recipiendi, siquidem protestatus fuit se non solum nolle esse religiosum, sed multo minus Sacerdotem. Non obstat inquam, respondeo namque illam protestationem solum esse ad probandum metum extrinsecum, non vero ad probandam intentionem, nam de hac solus ipsemet ordinatus debet testari, metus enim extrinsecus non tollit voluntarium absolutè, sed secundum quid, voluntas namque coacta per metum est vera voluntas, *cap. merito, 15. q.1.* & sufficienter voluntaria ad validam ordinationem; ergo si de facto iste adolescens consensit ordinationi, etiamsi ex metu coactus consenserit, verè fuit ordinatus, quidquid in contrarium dicat Nauarrus, *cons.3. n.1.* de his quæ metu sue.

RESPONSIO AVTHORIS TERTIO QVÆSITO.

An casu quo fuisset validè ordinatus teneatur vitam clericalem seruare, vel possit transire ad matrimonium?

Respondi minimè teneri ad continentiam, sed statim reli- 13
cto habitu clericali post iudicis sententiam posse transire ad matrimonium. Ita Glossa, *in cap. maiores,* & cum multis Azor. *1. p. lib.13. cap 14. q.8* Sanch *de Matrim. lib.7. d.29 n.5.* Gutierres, *de Matrim. cap.90. n.16.* Rota, *in nouissimis, p.1. decisione 561.* Nauarrus, *in manuali, cap.22. n.51. & consil 1. nu 8.* Henriquez, *lib.10 cap.14. n 3. & lib.12. cap 5. §.9. lit. Q.* Barbosa, *collectanea ad cap. maiores de baptismo, nu 5. & Collectanea ad cap. vbi ita dist.74. n.4.* Vgolinus, *de potestate Episcopi, cap.13. n.3.* Sayrus, *lib 6. clauis cap.4. n.20.* Reginaldus, *in praxi fori pœnit. lib.31. n.145* Layman, *lib.5. tract.9. cap.11. n.2.* Squilantes, *de obligatione clericorum, p.1. n.8.* Suarez, *cap.17. n.26.* Bonacina, *d. matrim. q.3. p.9 n.11. & de sacramentis, d 8. q. vnica, p.5. n 40.* Marchinus, *de ordine, tract.2. p.6. cap.8. difficult.6.* Villalobos, *p.1. tract.14. difficult.14. n.4.* Diana, *p.3. tr.4. resol.143.* Auena, *de ordine q.4. sect. §. putandum tamen,* Perez, *de matr. tit.3. de ordinibus, §.20. n.169.* Themudus, *decis.125. n 38.* Escobar. *lib.23. Theologia moralis, sect.2. cap.20. problema 127. n.483.*

Ratio fundamentalis est, quia obligatio castitatis non est an-
nexa ordini sacro ex natura rei, sed vel ex lege Ecclesiæ, vel ra- 14
tione voti, quod Ecclesia statuit implicite amitti ab eo; qui sacrum ordinem suscipit; sed in hoc casu, nec lex Ecclesiæ, nec votum sic ordinatum per metum grauem iniustè incussum obligat ad perpetuam castitatem; ergo sic ordinatus nullo modo tenetur ad perpetuam castitatem. Minor quoad primam partem probatur, quia lex Ecclesiæ solum obligat, quando quis spontè ordinem sacrum suscepit, non vero quando quis coacte, & per metum cadentem in virum constantem ab extrinseco iniustè ad id illatum ordinem suscepit, siquidem lex humana, siue canonica, siue ciuilis non obligat ad sui obseruantiam cum probabili vitæ periculo, aut æquiualentis nocumenti, vt docet Azorius, *p.1. lib.1. cap.11. q.1.* Sanch. *lib.1. summa cap.18.* Suar. *cap.29. n.26. & alij;* Quoad secundam vero partem etiam patet, quia quodcunque votum, siue solemne, siue simplex in ordine sacro metu graui extrinseco emissum est iure diuino & naturali irritum est latè probat Bos. *de matr. cap.12. nu.276.* Et dato quod non sit irritum iure naturæ, saltem est irritum

iure

iure Ecclesiastico, vt tradunt communiter DD. quos refert, & sequitur Barbosa, *Collectanea ad cap. perlatum. 1. de his quæ vi, num.3.* Ecclesia enim in votis, etiam simplicibus, exegit maximam libertatem, vt patet, *ex cap. perlatum, & ex cap. notificasti, 33. q.5. & ex cap.17. sess.25.* Trident. *de regul.* Ergo sic ordinatus per metum cadentem in virum constantem ab extrinseco iniustè illatum non contraxit obligationem obseruandi perpetuam castitatem, nec ex statuto Ecclesiæ, nec ex voto ordini sacro annexo.

15 Dices susceptio ordinis sacri per metum cadentem in virum constantem fuit valida vt *suprà* diximus; Sed obligatio obseruandi castitatem cum inhabilitate ad contrahendum validè matrimonium est annexa ordini sacro; ergo si susceptio ordinis sacri fuit valida, etiam obligatio castitatis fuit verè suscepta. Patet consequentia, quia accessorium sequitur naturam principalis, *reg. accessorium, de reg. iuris in 6.* & adiectum alicui rei secundùm illius terminos est iudicandum, *cap. translato de constitutionibus*, Bartolus, *in l. si conuenerit, & l.2. §. nulla, n.2. de pignoribus*, Rota, *in nouissimis, p. 1. decisione 561. n.12.* Respondetur primo obligationem seruandi castitatem solum esse annexam ordini sacro, quando ordo fuit spontè susceptus, & absque metu extrinseco iniusto cadente in virum constantem. Ita Rota, *decis.561. num.13.*

Secundò respondetur ex Rota ibidem, idem iudicium faciendum de principali, & annexo, & accessorio, quando sunt essentialiter, vel connaturaliter connexa, vel secundam necessariam consequentiam sunt indiuidua; in præsenti aut sacer ordo obligatio castitatis non sunt essentialiter, vel connaturaliter connexa; neque iure naturali, vel diuino inseparabilia, sed iure tantum humano Ecclesiastico coniuncta, & ita per metum qui humana rescindit, non diuina, licèt non impediatur essentia Sacramenti ordinis, quod est diuinum; & ponitur in esse positis substantialibus, ex Christi institutione, impeditur tamen coniunctio continentiæ, quæ est humana. Tertiò respondetur regulam accessoriam procedere quando inter principale, & accessorium est eadem, & par ratio, non quando est diuersa, hic autem non militat eadem ratio in essentia Sacramenti ordinis, & obligatione continentiæ; Nam ad recipiendum ordinem, & characterem sufficit quæcumque voluntas, seu non resistentia per carentiam contradictionis, seu nolitionis in adulto, vel sola voluntas Ecclesiæ, in infante, ad contrahendam autem continentiæ obligationem, vel emittendum votum validum, requiritur plena libertas, seu voluntas perfectè libera, *vt suprà* ostensum est.

Dices: qui per metum cadentem in virum constantem suscepit ordinem sacrum verè vult ordinari, & in ordinem consentit; ergo etiam consequenter vult vouere castitatem ei annexam; Sed tale votum iure naturali est validum, nec iure Ecclesiastico irritatur, nam *cap. perlatum*, & alia iura quæ vota per metum immissa irritant, solum loquuntur de voto immisso in professione religiosa, & non de alijs; ergo sicut ordo
16 sacer per metum susceptus fuit validus, ita & votum castitatis ei annexum. Respondetur negando primam consequentiam. Nam tale votum vt *suprà* diximus solum est annexum ordini, quando ordo sine graui metu libere recipitur. Ad probationem respondetur, quod licèt tale votum esset annexum ordini sacro iure diuino, vel saltem Ecclesiastica, irritari vt *suprà* diximus.

Dices qui ex metu graui iniustè baptizatur tenetur ad fidem seruandam, & alias leges Ecclesiæ, & ad id est cogendus eo quod recepit characterem baptismi, *cap. de Iudæis, dist.45.* Ergo etiam qui ordinem suscepit ex metu graui tenetur ad perpetuam continentiam, siquidem etiam recepit characterem ordinis.

17 Respondetur dando diuersam rationem, nam obligatio profitendi fidem est annexa essentialiter, & naturaliter iure diuino characteri baptismatis, quæ ab Ecclesia irritari nequit & qualicunque voluntate in adulto contrahitur, & in infante sola Ecclesiæ voluntate, ac proinde ex mera Sacramenti natura oritur obligatio profitendi fidem, & religionem Catholicam. At continentia perpetua, & inhabilitas ad matrimonium est ordini sacro annexa ex sola lege Ecclesiastica, vel mediante voto tacito, vel implicito, quæ omnia iure etiam Ecclesiastico irritantur, quando fiunt per metum vt *suprà* diximus.

Dices: Concilium Toletanum VIII. *cap.7.* dicit inuiti vel per metū seu terrorem ordinatos teneri permanere in statu Ecclesiastico, prohibetque eos contrahere matrimonium; ergo signum est ordinatos per metum ad id teneri. Respondetur illud consilium forte secutum fuisse contrariam sententiam,
18 quam tenent multi quos refert Azorius, *1. p. lib.13. cap.14. q.8.* Rebellus, *de obligationibus iustit. p.2. lib.3. q.12. n.9.* Vasquius, *to.3. in 3. partem, d.236. cap.3.* Pontius, *de matrim. lib.7. cap.29.* Gaspar. Hurtadus, *de matrim. d.16. difficult.8.* Bauni. *p. tract.7. post quæstionem 13. dub.7.* Sed ideò non adest necessitas amplectendi eius decisionem, quia, vt ait Suarez fuit Prouinciale, nec fuit quoad illum canonem in Ecclesia receptum, nec communi corpori iuris incertum. Secundò respondetur Consilium loqui de ordinatis per metum, qui postea spontè ratificauerunt ordinem per ordinis administrationem omninò liberam, quos certum est obligari ad castitatem, & esse inhabiles ad matrimonium vt *infrà* dicemus.

Aduerte tamen, sic ordinatum quoad forum externum cum metus regulariter non præsumatur, sed per allegantem sit probandus, debere in foro externo probare adfuisse metum grauem cadentem in virum constantem coram iudice Ecclesiastico, vt sic ordinatus possit, seu ab Ecclesia permittatur contrahere matrimonium, neque ante iudicium Prælati Ecclesiastici, quod metus interuenerit sufficiens ad impediendam hanc obligationem poterit, per se loquendo, matrimonium contrahere; quod si talem adfuisse violentiam (cum tamen certum sit ordinato fuisse illatam) non possit in foro externo, & coram iudice Ecclesiastico probare, tunc si velit contrahere matrimonium, oportebit vitare scandalum, obtinendo dispensationem, quam facile à Papa obtinebit, alias debet se habere vt clericus, non tamen tenebitur diuinum officium recitare sublato scandalo, quia hoc onus annexum est ordini sacro spontè assumpto, ita Nauarrus *dicto cap.21. num.51.* Sanch. *d.29. num.7.* & alij *suprà* relati.

Aduertendum est secundò sic ordinatum in sacris ex metu graui iniustè incusso nolente vti ordine, nec continere, non gaudere, nec posse frui priuilegijs clericorum, cum æquum non sit, vt qui onus sentire recusat, sentiat commodum contra regulam, qui sentit, *de reg. iuris in 6.* In Glossa, *in dicto capite maiores, §. item quæritur verb. conditionaliter fine de baptismo*, & dictum, *cap. vbi ista verbo honorem, dist 74.* Hostiensis, *in dictum cap. maiores eodem, §. & verbo, n.38.* Cardinalis, *ibidem, n.1. q.1.* Azorius, *dicta, q.8.* Sanch. *d.29. n.3.* Poterit tamen vti his priuilegijs dum non transit ad actum contrarium, vt in simili habetur, *cap. quisquis*, & ibidem Glossa, & post Hostiensem tradit Sanch. *suprà nu.3.* 19

Aliter dicendum est de eo, qui cum esset vxoratus per iniustam violentiam ordinatus fuit in sacris, nam is si vxore nolente ipse eligat quantum sibi per leges matrimonij permittitur continere, scilicet non petendo debitum, & obliget se ad castitatem, & more clericorum viuat, & non sit bigamus, gaudebit priuilegijs clericorum, *iuxta cap. multorum 29. q.2.* Non tamen omnibus priuilegijs clericalibus, sed tantum his, quibus fruuntur cæteri clerici coniugati, cum vnica, & virgine, portantes coronam, & viuentes clericaliter, *iuxta cap. vnicum de clericis coniungatis in 6. ita post alios*, Sanch. *suprà n.3.* Bosius, *suprà num.185.* & alij. 20

Aduerte etiam tertiò sic ordinatum post matrimonium per iniustam violētiam posse si velit vti matrimonio ac si nunquam fuisset ordinatus etiam si matrimonium non fuisset consummatum ante ordinationem, & etiamsi vxor vellet contineri. Ita Sanch. *suprà n.1.* Abbas, *in cap. maiores, §. item quæritur, n.7.* non enim consentaneum rationi est priuari sic metu graui ordinatum iure vtendi matrimonio antea inito. 21

RESPONSIO AVTHORIS QVARTO QVÆSITO.

An ex eo quod iste sic per metum ordinatus multoties Missam celebrauit, remanserit inhabilis ad contrahendum matrimonium?

Respondi primò, quod si sic ordinatus sciens ex sua ordinatione meticulosa nullam fuisse ortam obligationem, aut inhabilitatem ad matrimonium, actum ordinis sacri per violentiam suscepti exercuit, v. g. Missam celebrando durante tamen metu, v. g. quia metu cadente in virum constantem à patre, vel à superiore illato ordinem sacrum suscepit, & patre seu superiore viuente semel vel pluries in ordine violenter suscepto administrauit, vel dixit se velle permanere in statu Ecclesiastico, in hoc casu non censetur ratificasse ordinem, sed adhuc manet liber ab obligatione continentiæ, etiamsi millies celebrasset, hæc enim ratificatio tam expressa, quàm tacita censetur coacta, nam quandiu durat causa, & ratio metus semel illati in omnes actus sequentes inhærere præsumitur, vt cum communi sententia tenet Barbosa, *suprà n.10.* Bosius, *suprà n.188.* 22

Secus dicendum est si sciens ex vi talis ordinationis meticulosæ non teneri ad continentiam volens & absque omni coactione, & omninò spontè, & liberè ordinationem verbo, vel facto ipso celebrando, etiam semel ratificauit, quia per illam ratificationem omninò spontaneam & liberam elegit in ordine permanere, atque adeò ad eius onera ex tunc obligabitur sicut etiam professio tacita inducitur faciendo opera propria professorum, *cap. vidua, de regularibus*. Tum quia gesta per metum, etiamsi ab initio sint inualida, per ratificationem tunc subsequentem conualescunt, *cap. ad id de sponsalibus, & cap. de illis 2. de sponsalibus & l.2. C. quod met causa*, & docent multi DD. quos refert, & sequitur Barbosa, *collectanea ad cap.1. de his quæ vi metusue num.10.* quæ doctrina procedit non solum in ratificatione expressa, sed etiam in tacita, vt est casus, *in dicto cap. vidua & dicto cap. ad id*, & in terminis docet Butrius, *num.8.* 23 24

*nu.*8. Ioannes Andreas *in fine*, Nauarrus *cons.*2.*num.*9. *titulo de his, quæ vi metusue causa in* 1.*editione & consil.*4.*num.*2. Sanch. *d.*29 *num.*9. Perez *d.*& *sect.*3.*n.*9. & ferè omnes *suprà* citati Doctores.

15 Secundò respondi, quod si iste per metum ordinatus errore ductus, & credens se ad sacri ordinis per violentiam suscepti obseruantiam, & obligationes adimplendas adstrictum esse actus ordinis exercuit, vel verbis, expressis obligationem ratificauit, licet iam sublata causa metus, eoque amplius non perdurante, v.g. quia iam pater, vel superior, qui ab initio metum incussit sit defunctus, adhuc non tenetur ad obligationes ordinis. Ita Nauarrus *dicto cons* 2.*ferè per totum*, Sanchez, & Perez, locis citatis, Bosius, *sup.n.*189. Ratio est, quia in tali casu non censetur ratificare, seu habere animum ratificandi verè, quoniam nunquam fit ratificatio actus nulli, dum ignoratur actum fuisse nullum, siquidem error tollit consensum, cum nihil tam contrarium sit consensui, quam error. *l. si per errorem, ff. de iurisdict. omnium iudic.* & Doctores communiter.

CONSVLTVM LXIV.

De quodam matrimonio contracto in facie Ecclesiæ post ordinem sacrum susceptum ex metu leui, & reuerentiali iniustè incusso in loco, vbi talis ordinatio ignorabatur, an sit validum.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Qui ordinatus fuit ex metu leui, ita vt si ille non fuisset non ordinaretur in foro externo teneretur abstinere à matrimonio, & viuere modo clericali.*
3 *Si constet iudici Ecclesiastico illum contraxisse matrimonium separandus est, & puniendus pœnis statutis contra eos, qui ordinati in sacris ducunt vxores.*
4 *Metus leuis, etsi sit causa principalis actus, actum non annullat in foro externo.*
5 *Qui ex metu leui ordinatus est in loco, vbi est ignotus potest licitè ducere vxorem.*
6 *Omnes actus humani præter matrimonium gesti per metum leuem iniustè incussum tanquam propter causam principalem iure naturæ, & in foro conscientiæ sunt nulli, nullamque obligationem inducunt.*
7 *Probabile est metum leuem, & reuerentialem in foro conscientiæ, immò & in foro externo annullare professionem.*
8 *Qui post talem ordinationem factam per metum leuem duxit vxorem in loco, in quo ignotus est, potest perseuerare in matrimonio contracto.*
9 *Bonum consilium erit, si postulat dispensationem.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVidam adolescens natus in Indijs Occidentalibus, ibi ex metu leui, & reuerentiali Patris, iniustè tamen incusso, ordinatus fuit ordine Diaconatus, qui metus, & respectus patris, si non adesset nullatenus ordinaretur, sed ille fuit tota causa suscipiendi talem ordinem, cum igitur sic iam esset ordinatus, mortuus fuit eius pater, & ipse vendita hæreditate, quæ parua non erat, relicto habitu clericali, transfretauit in Indiam Orientalem, deinde transfretauit in Lusitaniam, & feliciter ignotus omninò peruenit ad hanc Vlisiponensem Ciuitatem, & cum diuitijs abundaret, plura ei & nobilia matrimonia oblata sunt, existimantes ipsum esse sæcularem, & tandem ipse amore cuiusdam puellæ captus, cum ea inijt matrimonium sibi interius persuadens se non teneri ad castitatem, & abstinendum à matrimonio, cum prædictum ordinem propter patris metum recepisset, postea tamen scrupulis agitatus peruenit ad me, & hæc omnia mihi narrauit.

Et quæsiuit, an eius matrimonium post ordinem sacrum ex metu leui susceptum fuisset validum, vel an dimissa vxore teneatur redire ad ordinem susceptum.

RESPONSIO AVTHORIS.

2 REspondi ipsum in foro externo verè contraxisse obligationem obseruandi castitatem, & abstinendi à matrimonio, vnde si constet iudici Ecclesiastico eum post ordinem sacrum, etiam per metum leuem susceptum contraxisse matrimonium, & separandum esse ab vxore, & puniendum pœnis statutis
3 contra ordinatos in sacris ducentes vxorem. Ita Nauarrus *consil* 1. *num.* 7. *titul. de his, quæ vi metusve causa in prima editione, & consil.*3. *numer.*9. *eodem titulo in secunda editione*, & cum communi sententia Bosius 2. *tom. moralium titul.* 3. §. 20. *numer.*195 Ratio est, quia metus leuis, qualis est reuerentialis, etsi sit causa principalis actus, v.g. voti etiam solemnis re-
4 ligionis, aut cuiusuis alterius actus in foro externo, & iure positiuo tam ciuili, quàm Ecclesiastico, illum non rescindit, neque annullat, impeditiuè obligationem, vt constat *ex cap. cum dilectus de his, quæ vi, metusve causa, & toto titulo, ff. de eo, quod metus causa*, quidquid in contrarium cum multis dicat Portel. *tom.*1.*casuum*, *p.*3.*casu* 32. *n.* 2. Atqui huiusmodi adolescens ex solo metu leui, & reuerentiali ordinem sacrum suscepit; ergo licet metus fuisset causa recipiendi talem ordinem, illum in foro externo non annullauit, ac per consequens, si de eo constet iudici Ecclesiastico, debet eum separare à coniugio, & cogere, vt ad ordinem susceptum redeat.

Verùm licet hæc ita sint in foro externo, in foro tamen conscientiæ. Respondi, talem adolescentem non teneri abstinere à matrimonio, sed posse licitè ducere vxorem in loco, vbi eius ordinatio esset omninò ignota, nec esset spes, vt illius notitia ad locum, vbi matrimonium contraheret, perueniisset. Ita Coninkius *de Sacramentis d.*14.*num.*149. Perez *de matrimon.d.*17.*sect.*5.*num.*10. Bonac. *de matrimon.quæst.*3.*p.*9.*num.*12. probabilius putat Sanchez *de matrim lib.*7.*d.*29.*numer.*8. Nauarrus *cons.*1. *num.*7. *tit de his, quæ vi, metusue causa*, Bosius 2. *tom.moralium titul* 3. §. 20. *numer.* 196. & faciunt pro hac parte quæ dicit cum multis Portel. *tom.* 1. *casuum* 3. *part. casu* 32. *numer.* 2. 5

Ratio est, quia omnes actus humani præter matrimonium gesti per metum leuem iniustè incussum tanquam propter causam principalem, & sine quo gesti non fuissent, iure naturæ, & in foro conscientiæ, sunt nulli, nullamque inducunt obligationem faciendi, id quod præstandum; aliàs teneretur, qui actum gessit, si absque tali metu omninò liberè fecisset; vt cum in numeris Doctoribus latè probat Sanchez *lib.*4. *de matrim. d.* 9. *n.*4. atqui iste adolescens, si non fuisset metus incussus à patre, non suscipe-ret ordinem sacrum, ergo in foro conscientiæ non tenetur ad obseruantiam continentiæ, quæ ex tali ordinatione consurgit: ergo vbi omninò fuerit ignotus poterit in foro conscientiæ licitè ducere vxorem, cum ibi ignoretur in foro externo eius ordinatio. 6

Confirmatur, quia satis probabile est metum leuem, & reuerentialem annullare in foro conscientiæ, immò & in foro externo professionem solemnem Religiosam. vt cum Farinacio, Sanch. Riccio, Sayro, Barbosa, Valero, Molina, & alijs viginti Doctoribus latè probat Portel. *tom.*1.*casuum p.*3.*casu* 32 *n.*2. ergo à fortiori annullabit votum, quod implicitè immittitur in sacra ordinatione, non apparet maior ratio. 7

Quapropter cum iste adolescens versetur in Vlisipone, vbi omninò ignotus est nec sit spes, vt eius ordinatio vnquam sciatur, cum ex India Occidentali venerit in Indiam Orientalem, & inde in Vlisiponem, omnibus etiam cum eo venientibus omninò ignotus, & matrimonium iam sit contractum in facie Ecclesiæ, & in foro conscientiæ sit validum, respondi ipsum posse persistere in matrimonio, nec teneri redire ad ordinem, aut se manifestare, quamuis bonum Consilium esset, à Pontifice dispensationem quærere pro maiori securitate, quam ipse in foro etiam externo facillimè concedet, vt benè notauit Bosius *sup.n.* 196. dum tamen eam non postulat, vel nolit impetrare, posse persistere in matrimonio. 8 9

CONSVLTVM LXV.

De occasione proxima peccandi, an ob aliquam causam vtilem, & notabiliter proficuam permitti possit.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Clericus, qui habet ancillam, quæ de re familiari optimè tractat, & optimè in omnibus inseruit, ita vt difficulter alia similis inueniatur, si cum ea habet occasionem proximam peccandi, aliqui voluere asserere non teneri illam à domo eijcere.*
3 *Proponuntur pro hac sententia aliquæ rationes.*
4 *Proponuntur aliæ rationes.*
5 *Talis parochus tenetur eijcere statim talem ancillam, quæ sibi est occasio peccandi, etiamsi sit valdè vtilis, & proficua.*
6 *Omnis occasio proxima peccandi demittenda est, etiamsi ex ea maxima vtilitas sequatur.*
7 *Charitas obligat ad præferenda bona potiora bonis inferioris ordinis.*
8 *Si detur causa vrgens, & necessaria, & quasi moraliter impellens non tenetur quis eijcere occasionem proximam.*
9 *Qui ex causa vrgenti, & necessaria ponit se in periculo proximo peccandi non commutat bona potiora cum bonis inferioris ordinis.*
10 *Solum permittit occasionem per accidens, perdendo bona potiora, ob bona inferioris ordinis.*
11 *Bona inferioris ordinis sunt necessaria ad conseruationem vitæ, & boni communis.*
12 *Adolescens, qui versatur inter fœminas laborando &c. ad lucrandum victum non tenetur relinquere hoc exercitium, etiamsi fœminæ sint sibi occasio peccandi.*

13 Con-

13 *Concubinarius potest absolui si non demittis concubinam ob magnam detrimentum vitæ, honoris, vel famæ.*
14 *Hospita potest absolui, si non demittit hospitium, quod sibi est occasio peccandi cum hospitibus, si alias id non potest efficere sine graui & magno detrimento.*
15 *Qui frequenter relabitur in periurium potest toties quoties absolui.*
16 *Qui multoties relabitur in fornicationem, si domi non habeat concubinam, nec eam in alia domo habeat, fuit expensis vbi quoties voluerit possit accedere, sed ex fragilitate ad domum illius multoties tendit, potest toties quoties absolui, si alias proponat emendam, & pœniteat de præteritis.*
17 *Concubinarius qui iam nihil habet cum concubina, si eam adhuc cum scandalo domi habet non potest absolui.*
18 *Opinio Ioannis Sanctij de non dimittente occasionem proximam peccandi ob vtilitatem oblectamenti in epulis deleta est à Sacra Congregatione aliæ propositiones damnatæ ibidem.*
16 *Alij Doctores qui dicunt ob vtilitatem posse domi retineri concubinas explicandi sunt de vtilitate vrgente, & necessaria, alias illorum opinio reijcienda est, & damnata.*
20 *Bonum vtile non necessarium non dat ius ad perseuerandum in occasione proxima peccandi.*
21 *Ex petitione mutui sub vsuris ab vsurario parato, & ex ornatu fœmina, solum per accidens sequitur aliorum peccatum ex illorum malitia.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVidam parochus habebat domi suæ ancillam, quæ de re familiari optimè tractabat, & omnes res ipsius clerici optimè sollicitabat, ei optimè in omnibus inseruiebat, ita vt difficulter aliam similem posset inuenire, cum ea tamen multoties relabatur prædictus Sacerdos, & cum sæpè sæpius proposuisset ab ea abstinere, multoties occasioni succumbebat, confitebatur tamen, at confessor cum esset indoctus nunquam ei præcepit eijcere illam famulam. Peruenit tandem iste parochus ad confessorem doctum, qui ei dixit se teneri eijcere è domo illam fœminam. Renuit ipse parochus dicens illi esse nimis vtilem illam famulam, non posse eam vllo modo excusare, se tamen proponere amplius cum ea non peccaturum. Institit confessor quod non obstante tali vtilitate, ipsum teneri eam statim è domo eijcere. Noluit parochus, acquiescere, ob quod, & ei confessor absolutionem denegauit, infirmauit parochus, erat enim doctus in Theologia, & ad me profectus post narrationem casus sequentia proposuit.

Proponuntur rationes, quibus monitus prædictus parochus nolebat eijcere occasionem proximam peccandi.

2 DIcebat igitur ille Parochus; se non teneri illam mulierem è domo eijcere etsi ei esset periculum relabendi in fornicationem; nam cum illa esset ei adeò vtilis, vt rarò similem inueniret, ipsum non teneri se priuare illa vtilitate, & quomodo ob periculum peccandi, sed sufficere se dolere de præteritis, & habere firmum propositum non peccandi cum ea, & credulitatem quod Deo iuuante non peccabit iterum cum ea, quam quidem credulitatem, dolorem, & propositum ipse verè tenebat, quoties confitebatur, licet postea ex fragilitate appetitui, & occasioni succumberet, & in confirmationem suæ sententiæ dicebat hanc esse opinionem Bauni *tract.4. quæst.4.* vbi ait benè potest confessarium absoluere pœnitentem, qui firmiter non proponit, & statuit peccati mortalis occasiones propinquas vitare concurrentibus quatuor circunstantijs; prima quod sit vera pœnitudo præteritorum, secunda verum propositum non redeundi ad illa, tertia propositum semper cauendi adiuuante Deo ne peccet ob eam, quarta quod subsit aliqua notabilis causa non se abstinendi, & citat Bauni pro hac sententia Graffium, Veigam, Layman.

Et eandem sententiam tenet Henriquez *lib.4. de pœnitentia cap.25. num.3.* vbi ait. Tertium periculum quod extrinsecè adiacet, & tamen expertus est homo se facilè ex fragilitate, & incautela peccare dum ad certum locum, vel alicuius societatem accedit, quod periculum quamuis in generali debeat homo vitare, ab eo tamen cum in se ipso peccatum non sit, sed peccati occasio excusatur aliquando per impotentiam moralem, quæ occasionem reddit huic homini inuoluntariam, aut non imputabilem, aut ob aliam notabilem causam: imò Nauarrus *in manuali cap.3. num.15.* non petit quod subsit notabilis causa sed rationabilis causa, ita enim ibi ait, quartum requiritur, vt subsit aliqua rationabilis causa non se separandi ab ea. Et idem docet Sà, *in summa verbo absolutio:* vbi ait, item absolui potest qui ex rationabili, & iusta causa non vult omittere peccandi occasionem, modo proponat firmiter non peccare, etiamsi aliquando sit relapsus.

Et idem docet Iosephus ab ortu *in speculo, cap.10. num.3.* non solum si aliquando relapsus fuerit, sed etiamsi pluries, imò septuagesies septies, sit relapsus, dum tamen verum propositum non relabendi habeat, & subsit aliqua rationabilis causa se non separandi ab occasione peccandi, v. g. à concubina, quam sententiam etiam docet Tabiena, *verbo concubinatus, num.2.* vbi ait posse absolui concubinarium promittentem abstinere, licèt non eijciat concubinam, & alios casus similes ponit Diana, *p.4. tract.4. resol.165.* licèt illos aliorum iudicio remittat, & Ioannes Sanctius, *in selectis, q.10. num 2.* ait si concubina nimis vtilis esset ob oblectamentum concubinarij vulgo *regalo*, dum deficiente illo, nimis ægrè ageret vitam, & aliæ epulæ tædio magno concubinarium afficerent, & alia famula ad id nimis difficilè adinueniretur, eijcere illam non erit concubinarius obligandus, quia oblectamentum dictis circunstantijs consideratum est maioris æstimationis, quam quodcunque bonum temporale.

Ex quibus hoc formabat prædictus parochus argumentum. 3
In opinione Bauni, Graffij, Veig. Layman, & Henriquez, sufficit notabilis causa, & in opinione Nauarri, & Iosephi ab ortu, & Tabienæ, rationabilis causa, & in opinione Ioannis Sanctij vtilitas, seu speciale oblectamentum, etiam in epulis ad non eijciendam concubinam cum qua quis habet occasionem proximam peccandi; sed ista mulier est mihi non solum vtilis ad oblectamentum epularum, sed notabiliter, & rationabiliter proficua omni rei familiari, ita vt rarò similis inueniri possit; ergo subest notabilis, rationabilis, & vtilis causa ad eam non eijciendam; cum ergo hoc sufficiat, si adsit dolor de præteritis, & propositum firmum non peccandi, non est cur habenti similes causas absolutio denegetur, eo quod nolit eijcere mulierem, quæ sæpè illi est occasio peccandi.

Deinde proposuit huiusmodi rationes. Qui vere pœnitet de peccatis, & firmiter proponit in futurum, si habeat causam rationabilem, seu notabilem ad non vitandam occasionem, eo ipso habet ius non vitandi illam, sed qui vtitur iure suo, nec Deo, nec Sacramento, nec sibi ipsi facit iniuriam; ergo non tenetur vitare illam occasionem proximam peccandi. Confirmatur 1. quia ex eo qui petit pecunias ab vsurario parato, vel Sacramentum à parocho existenti in peccato non peccat, licèt sequatur peccatum vsurarij, & parochi, quia petens peccatum illorum non intendit, sed vtitur iure suo; sed qui exponit se occasioni proximæ ex rationabili causa, de facto nec committit, nec intendit peccatum, sed potius illud detestatur; sed tantum vtitur iure suo non dimittendi occasionem ex iusta causa; ergo illam non dimittendo non peccat; non enim apparet maior ratio. 4

Confirmatur 2. quia qui non dimittit occasionem ex iusta, & rationabili causa, non amat, nec vult periculum relabendi, sed solum vult illud bonum, quod sequitur ex illa iusta causa non euitandi periculum, sed velle illud bonum quod sequitur ex occasione non dimissa non est intrinsecè malum, licet aliàs ex illa per accidens sequatur peccatum, vt patet in fœmina se ornante iuxta morem patriæ, licèt præuideat quod propter ornatum turpiter à lasciuis concupiscendam, quod ipsa non intendit, sed tantum ornatum suum, ad quod habet ius; ergo eodem modo habens causam rationabilem non deserendi occasionem proximam peccandi, non erit causa sui peccati, si illam non deserat, cum ex vna parte habeat iustam causam ad hoc, & ex alia parte non det operam rei per se illicitæ, nec vlla ratione intendat peccatum, imò de illo pœniteat, licèt alias data illa occasione sequatur peccatum, siquidem hoc non per se, sed per accidens sequitur; ergo sic accedens ad Sacramentum, non dimissa occasione proxima peccandi, non debet priuari beneficio absolutionis.

RESPONSIO AVTHORIS.

PRopositis illius parochi argumentis, relatis opinionibus adhærere non potui, sed ei resolutoriè respondi, ipsum teneri prædictam ancillam è domo eijcere, & rationem reddidi. 5
Quia nemo potest se exponere periculo proximo, siue proximæ occasioni peccandi mortaliter sine causa vrgente, & moraliter impotente, ad non deserendum, vel fugiendum periculum ipsum peccandi mortaliter, siue eiusdem peccati occasionem proximam, ita vt in illa maneat operans ex quadam impotentia morali, & nullatenus ex causa aliqua voluntaria, etiamsi sit valdè vtilis, & rationabilis, vt docent D. Thomas, *2.2. q.10. art.9.* Sotus, *lib.5. de iustitia, q.1. art.6. concl.2.* Corduba, *in summa, q.4. fol.19.* Suarez, *de pœnit. d.32. num.4.* Sanchez, *lib.1. summa, cap.8. num 3.* & cum alijs Diana, *p.2. tract.6. resol.47.* Lugo, *de pœnitentia, d.14. num.152. & 156.* Basilius, *de matrim. in appendicè, q.6. per totam*, vbi quatuordecim Authores graues citat, & ailj communiter; Atqui operatio, & solicitudo rei familiaris quam hæc mulier exhibet in suo famulatu huic parocho, licèt sit valdè vtilis, & proficua, est tamen libera, & nullo modo vrgenter, & moraliter necessaria; cum possit aliam famulam inuenire, quæ etiam sufficienter de re familiari cogitet, & ei prospiciat; ergo si eam non vult dimittere, & aliam quærere, libenter, & non necessitatus

cessitatus vult periculum peccati, sed qui amat periculum peribit in illo, *iuxta illud Ecclesiastici* 3. Ergo talis parochus non dimittens talem famulam, est in peccato, & non potest ei impendi absolutio.

6 Confirmatur 1. quia omnis occasio peccandi dimittenda est, etiamsi ex ea maxima nobis vtilitas sequitur, *iuxta illud Matthæi* 16. *versic*.26. [Quid prodest homini si vniuersum mundum lucretur, animæ vero suæ detrimentum patiatur, aut quam dabit homo commutationem pro anima sua;] ergo licèt causa in occasione proxima permanendi sit magnæ vtilitatis, & commodi, dummodo non sit vrgens, & moraliter quasi ne-
7 cessaria, ex ea non poterit quis se exponere periculo lethaliter peccandi. Confirmatur 2. quia charitas obligat ad præferenda bona potiora alijs inferioris ordinis in genere boni; sed maius bonum est vitare Dei offensam, quam bonum totius mundi; ergo est iniqua commutatio præferre temporalia bonis spiritualibus, & æternis; ergo ex causa etiam valdè vtili, dummodo non sit ex vrgente, & quasi necessaria non poterit quis manere in occasione peccati mortalis proxima, seu illi se exponere cum periculo amittendæ gratiæ, & bonum incommutabile, & infinitum, quod est Deus, propter quandam vtilitatem, seu commodum temporale.

Dices, ergo etiamsi detur causa vrgens, & necessaria nunquam erit licitum, vt quis ob bonum temporale se exponat occasioni proximæ, vel periculo amittendi gratiam, & committendi peccatum; siquidem iniquum est bona potiora bonis inferioris ordinis commutare; ergo si causa vrgens, &
8 necessaria sufficit vt id fiat sine peccato, ita & causa vtilis, & commoda. Respondeo negando illationem; ad probationem respondetur illum qui ob causam vrgentem, & necessariam ponit se in periculo proximo, vel occasione peccandi, non
9 commutare bona potiora cum bonis inferioris ordinis, sed solum permittere occasionem per accidens perdendo bona potiora ob bona inferioris ordinis, quod tamen quis potest efficere, quando ad id datur vrgens, & necessaria causa, siquidem bo-
10 na inferioris ordinis necessaria etiam sunt ad conseruationem
11 vitæ quam quis absque peccato prodigere non potest omittendo bona temporalia, & necessaria ad illius conseruationem, vel ad conseruationem boni communis.

Hinc fit, D. Baptistam militibus interrogantibus quid facturi essent ad salutem consequendam, non eos obligauit ad deserendam militiam, quæ valdè periculosa est, & occasionata peccato, sed tantum dixit, neminem concutiatis, neque calumniam faciatis, sed contenti estote stipendijs vestris, nulla alia ratione, nisi quia talia officia necessaria erant reipublicæ, & ex eis reportabant milites stipendium, quo viuebant; nemo autem tenetur cum tanto detrimento, scilicet deserendi officium, vel rem de qua viuit obligare occasionem proximam peccandi. Secus, dicendum est quando non datur causa vrgens, & necessaria, nam tunc non inuoluntariè, & ex necessitate, sed liberè, & spontè, absque vlla necessitate eligitur periculum peccati ob bonum temporale non necessarium, sed solum vtile ad conseruationem vitæ, quod tamen homo vitare debet ob bonum spirituale, quid enim prodest homini si vniuersum mundum lucretur, animæ verò suæ detrimentum patiatur.

Et ex hac resolutione plures resoluuntur casus de occasione proxima, quæ fortè obuia apud alios non inuenies. Primum
12 posse absolui adolescentes, seu viros qui conuersantur frequenter cum fœminis laborando, emendo, & vendendo, vel in alijs diuersis ministerijs cum ipsis conuersando, in quibus suam operam nauant, vel suam industriam exercent, ad lucrandum victum, vel alia sibi, vel suis vxoribus, liberis, parentibus, fratribus, vel sororibus necessaria, etsi ex tali occasione, consensu, tactibus, verbis obscœnis, vel copula peccent mortaliter, & ab ea occasione nolint abstinere propter prædictam rationem, dummodo cum ipsis fœminis in eadem domo sine causa vrgente non habitent, & habeant pœnitudinem de peccatis præteritis, & propositum de futuro. Ita Nauarrus, *in manuali*, *cap*.3. *num*.17. Lugo, *de pœnitentia*, *d*.14. *num*.150. Candidus, *disquisitione* 24. *num*.27. *dub*.9. Veiga, 1. *p*. *casu* 39. Leander, *de sacram. pœnit. tract*.5. *d*.7. *q*.74. contra Caietanum, Rodriquez, Lopez, Granad. & alios, quos ibi refert Leander.

13 Secundò posse absolui toties quoties concubinarium, non reiecta è domo concubina, quando absque magno detrimento vitæ, honoris, vel famæ, vel notabilissimæ iacturæ rei familiaris, eam eijcere non potest propter eandem rationem. Ita Viualdus, *de absolut. n*.89. Sanctius, *in selectis*, *l*.10. *n*.6. Diana, *p*.2. *tr*.16. *res*.47. Lugo, *de pœnit. n*.156. & 152. Gaspar Hurtado, *de pœnit. d* 10. *difficult*.23. Bonac. *de Sacramentis*, *q*.4. *p*. 14. *n*.11. Sà verbo *absolutio*, Veiga, Layman, Graffius, quos refert & sequitur Baunius, *tr*.4. *q*.14. contra Nauarrum, Suarium, Regninaldum, & alios. In eo enim euentu non dicitur pœnitens velle occasionem peccati mortalis, sed tantum illum subire, & permittere, ne damnum in vita, honore, fama, vel re familiari incurrat danda sunt tamen ei à confessario opportuna remedia.

Tertiò ob eandem rationem potest absolui hospita, licèt non habeat propositum non recipiendi hospitem, cum quo pluries peccauit, si absque magno scandalo, & detrimento non possit eum ab hospitio suo prohibere. Ita Nauarrus, Lugo, Candidus, Leander, Baunius, & Hurtado locis citatis. Imò si ipsa hospita habeat ancillas, quæ verrunt domos, sternunt lectulos, &c. & ferè semper cum hospitibus copulantur, si alias fœminas honestas non possit habere, quæ prædicta ministeria faciant, nec eas eijcere possit sine notabili detrimento suo, vel nocumento, quia videlicet ad suum hospitium hospites non venirent, tunc potest absolui hospita ipsa toties quoties, etsi non proponat tales ancillas eijcere, dummodo: eas non sollicitet, vt peccando alliciant hospites; Nam si hoc fecerit nequaquam absolui debet quo vsque proponat omittere talem solicitationem. Ita cum Hurtado, Leander, *suprà*, *tract*.5. *d*.7. *nu*.55. Ipsæ vero ancillæ si ibi sint vt faciant officium meretricum non sunt, absoluendæ quoad vsque tale officium relinquant, secus si ibi sint animo seruiendi, & absque notabili incommodo, seu damno, & scandalo non possint recedere ab hospitio, vel quia sunt hospitæ, vel hospitis consanguineæ, vel quia ab ineunte ætate cum ea commorantur, nec alibi habebunt vnde viuant, vel quia parentes earum sub stipendio pro suo seruitio cum pacto eas ibi collocarunt. Ita Gaspar Hurtado vbi *suprà*. 14

Quartò deducitur posse absolui toties quoties pœnitentem, qui sæpiùs absolutus relabitur in periurium, mollities, aut frequentem fornicationem cū fœminis, quibus non cohabitat, nec illis domum; victum, nec vestitum præbet, vt sint paratæ ad copulam cum ipso, aut in alia peccata, in quæ ex inueterata consuetudine relabitur, non obstante præterita consuetudine, licèt confessarius ex ea, & ex forti propensione quam ad ea peccata videt in pœnitente iudicet quod sit relapsurus, dum tamen iudicet illum verum dolorem de præteritis, & firmum propositum non relabendi habere. Non enim emendatio futura est dispositio Sacramentis, sed verus dolor de præteritis, & propositum firmum de futuro; secus dicendum, si confessor ex parua dispositione pœnitentis, hic & nunc iudicat illum non habere verum dolorem de præteritis, & propositum firmum non iterum relabendi. Nam tunc etsi pœnitens dicat se verum propositum, & dolorem habere, non debet Sacerdos illi credere, nec illum absoluere. Ita Lugo, *de pœnitentia disp*.14. *nu*.166. Reginaldus, Sanchez, Suarez, quos refert, & sequitur Granadus, *controuersia* 7. *tract*.10. *d*.9. *num*.18. Henriquez, *lib*.4. *cap*.24. *num*.4. Azor. *tom*.1. *lib*.11. *cap*.3. *quæst*.4. contra Petrum de Ledesma, Medinam, Lopez, Rodriguez, & alios. Et idem dicendum est de fœminis comedentibus terram, buccaros, salem, &c. si enim firmiter ab his abstinere proponant, toties quos absoluendæ sunt, imò si dum prægnantes sunt, parum de his comedant, vt succurrant suo appetitui, cui si non succurrerint abortiri solent, non sunt existimandæ peccare, nec etiam venialiter, tum quia parum veneni non nocet, tum quia id faciunt ne sequatur abortus. Ita Ioannes Sanctius, *in selectis*, *d*.2. *num*.15. Leander, *tract*.5. *d*.7. *q*.82. 15

16

Quinto deducitur non esse absoluendum concubinarium, qui iam nihil habet cum concubina, eam tamen absque graui necessitate domi suæ retinet, vel eam frequenter inuisitat cum scandalo viciniæ, quæ adhuc existimat illum rem habere cum illa, quoad vsque veritas publicetur, & ratio est, quia iste licèt non sit in occasione proxima peccandi peccato luxuriæ, est in occasione proxima peccandi peccato scandali, quam sine vrgenti causa non vult deserere; ita Sanctius, *in selectis*, *d*.10. *num*.12. Candidus, *disquisitione* 24. *dub*.6. Baunius, *tract*.4. *q*.5. & cum Nauarro, Manuele, Syluestro, Graffio; Bonacina, Thomas Hurtadus, *tract*.1. *cap*.6. *resol*.24. Et eadem ratione non est absoluenda concubina, quæ non vult relinquere occasionem, & voluntatem visitandi suum concubinarium ægrotantem, aut porrigendi ei candelam in agone mortis, si sciebatur esse eius concubinam propter scandalum, ita cum Nauarro, Lopez, Leander, *suprà q*.54. Imò si nesciretur esse illius concubinam, propter scandalum quod ipsi ægrotanti præbet: ita prædicti DD. 17

Nec assentior illis, qui dicunt, quod si illa haberet intentionem adhortandi infirmum ad pœnitentiam præteritorum in generali, vt eorum memoria per præsentiam renouata, sit potius remedium, quam venenum posse absolui; existimo enim tale remedium potius fugiendum, & detestandum, quam permittendum; vidi enim quendam ægrotantem morti proximum, ad quem cum accessisset eius concubina: & ei plura diceret de contritione veterum peccatorum, ille exclamauit dicens; auferte istam hinc; quia non est contenta me seducendi in vita, sed etiam nunc vult in infernum me detrudere, quod cum audissem, nesciebam enim illam fuisse illius concubinam, illam è domo statim eieci, & cum per ostium nollet exire tentaui eam præcipitare è fenestra, illa tamen videns meam resolutionem; per ostium quieta exiuit, & statim accessi ad infirmum, & dispositum absolui, & magna cordis con-

dis contritione mortuus est. Relegandæ igitur sunt prædictæ concubinæ è domo concubinantium ægrorantium, & nulla ratione eis permittendum ibi adesse, sed statim eijciendæ, nisi aliquando magnum scandalum sequatur, eo quod concubinatus secretus sit: nam tunc sufficit si à præsentia infirmi eijciantur, ita colligo ex *suprà* dictis Doctoribus, sed de his, & alijs vide, quæ latius dixi, *in nostro Directorio Confessariorum p. 1. in tractatu de pœnitentia*.

18 Et ex his respondetur ad argumenta nostri parochi in principio huius consulti proposita. Ad primum ex authoritate Ioannis Sanctij, & aliorum respondeo doctrinam illam Ioannis Sanctij explosam esse à Sacra Congregatione iudicis anno 1646. prout testatur Thomas Hurtado, *tomo 1. moralium, cap. 5. resol. 11. num.* 88. Vbi eam, vt scandalosam reijcit ipse Hurtadus, &
19 alienam à viro Catholico, & est propositio 41. inter damnatas ab Alex. VII. quæ est talis. Non est obligandus concubinarius ad eijciendam concubinam si hæc nimis vtilis esset ad oblectamentum concubinarij vulgò *Regalo* dum deficiente illo nimis ægrè ageret vitam, & aliæ æpulæ tædio magno concubinarium afficerent, & alia famula nimis difficilè inueniretur. Aliorum vero Doctorum opiniones, debent intelligi in bono sensu: per notabilem enim, & rationabilem causam intelligunt causam vrgentem, necessariam, & facientem moraliter impotentem, quod si aliud velint dicere omninò reijciendi, nec audiendi sunt, quoties enim causa libera est, etiam occasio est libera, & peccaminosa, & per consequens deserenda; & dimittenda; damnantur enim ab Innoc. XI. sequentes propositiones prima, quæ est 61. Potest aliquando absolui, qui in proxima occasione peccandi versatur, quam potest, & non vult omittere, quin immo directè, & ex proposito, quærit aut ei se ingerit, & hæc alia quæ est 62. ex damnatis ab eodem Pontifice Innoc. XI. Proxima occasio peccandi non est fugienda, quando causa aliqua vtilis aut honesta non fugiendi occurrit, & ista quæ est 63. eiusdem Inoc. XI Licitum est, quærere directè occasionem proximam peccandi pro bono spirituali, vel temporali nostro, vel proximi.

20 Ad primam rationem respondeo, negando antecedens. Ex suppositione enim quod prosequi aliquod bonum vtile, non tamen necessarium, sit occasio proxima peccandi, non habet quis ius prosequendi illud, sed potius ex charitate propria tenetur à tali vtilitate abstinere, debet enim præferre amicitiam Dei omni bono temporali voluntario, & non omninò necessario, *vt suprà* diximus. Ad confirmationem de petente vsuras ab vsurario, & Sacramenta à parocho existente in peccato, & illud
21 de fœmina se ornante secundùm morem patriæ? Respondeo, ex his actionibus non sequi per se aliorum peccatum, sed per accidens ex ipsarum malitia, quia adhuc posita tali petitione, & omnes fœminæ, possent illi faciliter non peccare, cum talis actio per se non sit inductiua peccati illorum; at occasio proxima per se est inductiua peccati, & existentem in illa traxit ad peccandum tàm forti efficacia, vt ferè compellat hominem moraliter loquendo ad committendum peccatum, adeò vt quasi impossibile sit moraliter peccatum euadere: hæc respondi, an benè? iudicent viri docti.

CONSVLTVM LXVI.

De irregularitate, an plures irruentes in vnum repente, si nesciatur à quo vulnus lethale inflictum fuit, omnes maneant irregulares?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*

2 *Si plures de communi consilio aliquem aggressi sunt, & occiderunt, siue aggressus vno, siue pluribus vulneribus mortuus sit, omnes sunt rei homicidij, & irregulares.*

3 *Si plures in repentina rixa absque communi consensu contra vnum insurrexerunt, si vnum tantum vulnus lethale fuit, & ignoratur à quo illatum sit probabile est nullum in foro conscientiæ manere irregularem.*

4 *In foro externo post sentemtiam iudicis omnes habendi sunt irregulares.*

5 *In dubio melior est conditio possidentis.*

6 *Pœnæ sunt molliendæ.*

7 *Textus de irregularite loquentes, videntur loqui in foro externo.*

8 *Causa dubia non potest producere effectum certum mortaliter.*

9 *Iniustum est pro facto peccaminoso dubio certam pœnam imponere.*

10 *Sanctius est impunitum relinquere factum nocentis, quàm innocentem damnare.*

11 *In dubio iuris nemo post sufficientem diligentiam censendus est irregularis.*

12 *Qui in pugna emittit sagittas in hostes, & dubitat an aliquem occiderit, nec de hoc facta diligentia potest constare, non tenetur, nec in foro externo, vel interno, se habere tanquam irregularem.*

13 *Qui consuluit, vel mandauit fieri abortum, in dubio an fœtus fuerit animatus, probabile est non incurrere irregularitatem, si post moralem diligentiam, adhuc perseuerat dubium.*

14 *Quando plures non inito consilio, sed ex negligentia culpabili, singuli proiecerunt lapides per fenestram, & pertransiens istae vnius lapidis mortuus est, nullus ex illis incurrit irregularitatem, si ignoratur à quo lapide fuerit occisus.*

15 *Contaria sententia, quæ est authoris est probabilior.*

16 *Probatur authoritate Doctorum.*

17 *Probatur ex varijs textibus iuris.*

18 *Probatur ratione.*

19 *Qui habet contra se præsumptionem iuris, non est in possessione suæ immunitatis.*

20 *Pœna est emollienda, si non detur præsumptio iuris in contrarium.*

21 *Textus loquuntur in vtroque foro.*

22 *Causa certa præsumptione iuris potest certum producere effectum.*

23 *Omnes irruentes in vnum hominem censentur præsumptione iuris nocentes, etsi non irruerent inito consilio.*

24 *In dubio facti censendus est, quis irregularis, secus in dubio iuris.*

25 *Quando non constat de homicidio nemo censendus est irregularis.*

26 *Qui iussit fieri abortum, licet dubitetur an fœtus sit animatus, incurrit irregularitatem.*

27 *Quando plures eiecerunt lapides per fenestras, & transiens ex vno lapide mortuus, omnes, qui eiecerunt lapides manent irregulares.*

28 *Quid si vnus solus eijceret vnum lapidem, & hic ignoratur.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

IN quodam foro erant decem homines colloquentes, accedit 1
Petrus, & ab vno ex adstantibus, nescio quid petiuit, & cum ille ei petitum denegasset, exorta est quædam repentina rixa inter eos, & cum vnus gladium euaginasset, omnes simul euaginauerunt, & omnes in Petrum irruentes eum lethaliter percusserunt, & inter paucos dies mortuus est ex prædicto vulnere, dubitatum fuit quis ex adstantibus illum lethaliter percusserit, & occiderit, & cum facta fuisset diligentia super hoc, & non posset sciri quis percusserit.

Quæsierunt à me, An omnes qui præsentes erant, & gladios in Petrum aggressorem euaginarunt, incurrerint irregularitatem, an verò omnes liberi essent ab irregularitate.

RESPONSIO AVTHORIS.

REspondi primò, quod si omnes illi, qui in foro adstabant 2
de communi consilio, & consensu aggressi sunt Petrum, omnes sunt rei homicidij, & incurrerunt irregularitatem, siue vno tantùm vulnere, siue pluribus vulneribus inflictis, aggressus interierit, & siue sciatur, siue nesciatur, quis vulnus lethale intulerit. Et ratio est, quia omnes tunc fuerunt cooperatores ad illud homicidium. Ita Iurisperiti, & Theologi communiter. Ita ex iurisperitis alios allegantes Couarruuias, *in Clement. si furiosus, cap.* 2. §. 3. *num.* 3. Gomez, 3. *variarum, cap.* 3. *nu.* 36. Vgolinus, *de irregularitate, cap.* 14. *num.* 5. Rota, 2. *part. diuersarum*, Farinacius, *decisione* 44. *num.* 2. Farinacius Frag. *crimin.* 2. *p. lit. T, num.* 446. Augustinus Barbosa, Collectan. *ad cap. significasti* 2. *numero* 9. Ex Theologis Molina, *de iustitia tom.* 4. *tract.* 3. *d.* 53. *membro* 1. *&* *membro* 7. Henriquez, *lib.* 14. *cap.* 14. *num.* 2. Suarez, *de censuris, d.* 44. *sect.* 3. *nu.* 31. *& d.* 45. *sect.* 3. *num.* 9. Sayrus, *de censuris, lib.* 7. *cap.* 4. *num.* 12. Coninch. *de Sacramentis, d.* 18. *nu.* 70. Villalobos, *part.* 1. *tract.* 21. *difficult.* 22. *numero* 20. Bauni, *part.* 2. *tract.* 11. *quæst.* 6. *& qu.* 27. *quæstiuncula* 6. Bonacina, *de censuris, d.* 7. *qu.* 4. *p.* 8. *numero* 22. Gaspar Hurtadus, *de irregularitate, dist.* 2. *difficult.* 6. *num.* 21. Escobar, *in Theologia morali tractatu* 4. *examine* 6. *numero* 88. Gordonus, *lib.* 7. *quæst.* 58. *num.* 41. *&* 53.

Secundò Respondi, quod si Petrus ab illis decem adstantibus in foro sine sociali concursu in repentina rixa fuit vulneratus, vel vno tantum vulnere, eoque lethali, vel si pluribus vulneribus, vnum tamen vulnus lethale apparet, ex quo, & in breui mortuus est, si post factam moralem diligentiam ignora-
tur, seu dubium est, quis ex rixantibus lethaliter percusserit, 3
in tali dubio satis probabile existimo, nullum eorum in foro conscientiæ manere irregularem, sed solùm in foro externo
post latam iudicis sententiam, & non antea. Ita Henriquez, 4
libro 14. *de irregularitate, cap.* 13. *num.* 3. *&* 4. *& capit.* 14. *numero* 3. *& capit.* 15. *numero* 3. & citat Hostiensem; Ioannem Andream, & Perez, probabile putat Suarez, *de censuris, disput.* 40. *sect.* 6. *numero* 10. Salas, 12. *quæst.* 21. *tractatu* 8. *disp. vnica, sectione* 6. *numero* 7. Rebellus, *tractatu de* obliga-

obligationibus iustitiæ, part. 2. lib. 1. quæst. 3. sect. 2. numero 13. Leander à Murcia, *in primam secundæ*, D. Thomæ, *lib. 1. d. vnica resolut. 7. numero* 34. Couarruuias, *Clement. si furiosus, p. 2. §. 2. num. 5.*

5 Ratio est, quia in dubio melior est conditio possidentis; sed isti possident suam immunitatem; ergo in foro conscientiæ non sunt censendi incurrisse irregularitatem. Confirmatur 1.
6 Quia pœnæ sunt molliendæ ex regula in pœnis, *de regulis iuris in 6.* cum ergo hæc irregularitas sit delictum, pœna est potius mollienda, ne censeatur in dubio contrahi in foro conscientiæ.
7 Confirmatur 2. quia textus irregularitatem statuentes, videntur clarè loqui in foro externo, vt patet *in cap. ad audientiam de homicidio ibi*. Ad audientiam Apostolicam nostram peruenit: Confirmatur 3. quia factum, seu culpa est causa pœnæ ir-
8 regularitas in genere meriti, id est in genere causæ efficientis moralis, sed factum est dubium, & causa dubia non potest producere effectum certum moraliter; ergo ex dubio facti non potest nasci irregularitas certa.
9 Confirmatur 4. quia iniustum videtur pro culpa, & facto peccaminoso dubio certam pœnam imponere, sed factum est dubium; ergo in eo dubio nemo censendus est certò irregula-
10 ris. Confirmatur 5. quia sanctius est impunitum relinqui factum nocentis, quàm innocentem damnare, *l. absentem, ff. de pœnis*. Confirmatur 6. qui in dubio iuris nemo post debitam
11 diligentiam censendus est irregularis, nec in foro interno, nec externo, vt tenet cùm innumeris Doctoribus Bosius, *in opere morali, p. 2. de conscientia, tit. 1. §. 40. num.* 1290. & cum alijs Leander à Murtia, *in 1. 2.* D. Thomæ, *lib. 1. de vnica,*
12 *resol. 7. num.* 39. contra Vasquium, Sanchez, & alios; ergo idem dicendum est in dubio facti. Confirmatur 7. Quia qui in pugna immittit sagittas in hostes, vel in eos explosit sclopetum, vel bombardam, & dubitat, an aliquem occiderit, nec de hoc facta diligentia potest constare, non tenetur se in foro interno, vel externo habere tanquàm irregularem, vt docet Sanchez, *lib. 1. summa, cap. 10. num.* 44. Bauni, *Theolog. morali, tom. 1. tract. 11. q. 36. versiculo, hac sententia*, Præpositus, *in 1. partem, qu. 5. dub. 25. num.* 58. Diana, *p. 4. tract. 2. resol.* 16. Arriaga, 12. *tom. 1. d. 25. num.* 15. Bosius, *suprà, num.* 1317. Ergo idem dicendum est in nostro casu, nam vtrumque est dubium facti, & per accidens est, quod in vno constet de homicidio, non verò in alio.
13 Confirmatur 8. quia qui consuluit, vel mandauit fieri abortum, in dubio an fœtus sit animatus, probabile est eum non incurrere irregularitatem, si post moralem diligentiam adhuc perseuerat dubium, an fœtus fuerit animatus, vt tenet Præpositus, *suprà, nu.* 58 Bañes, quem refert, & probabile putat Diana, *p. 4. tract. 2. resol.* 16. Gomez, 3. *variarum, cap.* 3. Baiardus, *q. 68. versiculo, idem adde quod in dubio*. Quidquid cùm alijs melius dicat Bosius, *suprà, nu.* 1319. Ergo idem dicendum est in nostro casu, nam etiam hic est dubium facti homicidij.
14 Confirmatur 9. quia quando plures sine præmisso consilio, nec ex dolo, nec ex mutua cooperatione, sed solùm ex negligentia culpabili, singuli proiecerunt lapidem ex fenestra domus, & pertransiens ictu vnius lapidis occisus est, & constat vno tantùm lapide fuisse percussum, nemo ex illis incurrit irregularitatem, vt tenet Henriquez, *lib. 14. cap. 14. nu.* 1333. Villadiego, *cap. 6. nu.* 45. Auila, *p. 7. d. 6. sect. 3. dub. 3. conclus.* 2. Farinacius, 2. *p. fragm. crimin. lit. I, nu.* 456. Ergo idem dicendum est in nostro casu. Patet consequentia, nam etiam in hoc casu constat de facto homicidio, & nescitur à quo fuerit commissum.
15 Verum licèt hæc sententia satis probabilis sit, & tutè possit sequi in foro conscientiæ, communis tamen sententia docet omnes censendos esse, etiam in foro conscientiæ irregulares. Ita Glossa, *in cap. si quatuor, verbo quinque*, 23. *qu.* 8. *& in cap. cupientes, §. verborum verb. qui culpabiles de electione in 6.* & cùm Butrio, Abbate, Gofredo, Anania, Cardinale, Farinacio, Barbosa, Sayro, Molina, Suario,
16 Auila, Bonacina, Gordono, Escobar, Hurtado, Bauni, Bosius, *in opere morali, p. 2. de conscientia. tit. 1. §. 51. nu.* 1326. & cum Azore, Salas, Sanchez, & alijs Leander à Murcia, *in 12. lib. 2. d. vnica, resol. 7. nu. 5.*
17 Et probatur primò: Quia ita expressè, deciditur, *in cap. ad audientiam, & cap. significasti 2. de homicidio*, quod cum iustum sit, nec falsæ præsumptioni innitatur, obligat in vtroque foro instar cuiuscunque legis iustæ, nec textus, *in cap. significasti*, loquitur tantùm, quando est verisimilius fuisse commissum homicidium; sed absolutè in casu dubio, licèt ex superabundanti post decisionem addat Pontifex rationes, quibus constabat esse verosimilius fuisse commissum homicidium; *& cap. ad audientiam*, loquitur apertè in casu dubio, & casus illius textus indicat clarè non esse verosimilius fuisse commissum homicidium.

Secundò probatur: Quia in foro externo, hic condemnaretur tanquàm irregularis, iuxta illorum textuum decisionem, nec ex falsa præsumptione, cum constet homicidium esse dubium; ergo similiter est damnandus in foro conscientiæ, cum in vtroque foro idem iudicium sit, quando externum non innititur falsæ præsumptioni, vt citatis alijs probat Thomas Sanchez, *in summa, lib. 1. cap. 10. nu.* 11. Et denique probatur ratione, *ab vtroque textu cap. ad audientiam, & cap significasti*, adducta, scilicet quod in dubijs tutior pars sit eligenda, 18
sed tutior pars est, vt hic se habeat pro irregulari, ne se exponat periculo peccandi, si celebret; ergo habendus est tanquàm irregularis.

Nec obstat id, quod dicitur in primo contrariorum fundamento, scilicet hunc esse in possessione suæ immunitatis, à 19
censura, & quod in dubio melior est conditio possidentis, quia ad hoc respondetur, illum non esse in possessione suæ immunitatis; Nam qui habet contra se præsumptionem iuris, non habet possessionem, imò possessio stat pro iuris præsumptione contraria, vt docet, & probat prædictus Sanchez, *vbi suprà, num.* 13. Ad primam confirmationem respondetur, pœnam 20
esse molliendam, si non detur præsumptio iuris in contrarium, vt in præsenti: ad secundam confirmationem respondetur, 21
textus loqui in vtroque foro, *vbi suprà*, diximus in ratione pro nostra sententia.

Ad tertiam confirmationem respondetur, concedendo maiorem, ad minorem respondetur, causam esse certam disposi- 22
tione, & præsumptione iuris, ac per consequens posse producere effectum certum moraliter. Ad quartam confirmationem respondetur, in hoc casu factum esse certum, cum constet de homicidio patrato, quod autem ignoretur quis ex multis illud perpetrauit, hoc non tollit quin ius possit in dubio pro omnibus ad illud concurrentibus irregularitatem statuere. Ad 23
quintam confirmationem respondetur, hic non damnari innocentem, cum omnes concurrerint ad idem homicidium irruendo in illum hominem, quod licèt non fuisset ex inito consilio, attamen omnes simul in illum irruerunt, vnde sicut per accidens in illum simul irruerunt, ita per accidens omnibus à iure imputatur, cum discerni nequeat, quis illorum commiserit homicidium.

Ad sextam confirmationem respondetur, concedendo in du- 24
bio iuris neminem censeri irregularem, secus in dubio facti. Et ratio diuersitatis est, quia licèt irregularitas procedat ex facto tanquàm ex occasione, vel tanquàm ex radice, at per se oritur ex iure eam statuente tanquàm ex causa efficiente, & ideò si ius est dubium, nequit effectum certum producere, scilicet rectam irregularitatem, ac stante facto dubio, potest esse ius certam statuens in eo dubio irregularitatem; ergo licèt in dubio facti quis censendus sit irregularis, non tamen in dubio iuris.

Ad septimam confirmationem respondetur, concedendo 25
antecedens cùm Bosio, *suprà, num.* 1317. Deinde negatur consequentia. Ad probationem respondetur, dari diuersam rationem, nam in primo casu, non constat de homicidio, & irregularitas non est annexa incertitudini factorum, sed ipsi facto, & iam posito in re, & durum esset priuare hominem sua libertate, & eum obligare ad habendum se tanquàm irregularem, & abstinendum à diuinis in casu, in quo non constat, nec constare potest de facto, seu occisione; Secus dicendum est in nostro casu, in quo constat de homicidio, & solùm ignoratur quis ex pluribus ad illud concurrentibus illud re ipsa perpetrauerit.

Ad octauam confirmationem negatur antecedens cum San- 26
chez, *in summa dicto, cap. 10. nu.* 47. Barbosa, Quaranta, Molina, Rebello, Portel, Scortia, Bauni, Trullenc. & alij communiter, quos refert, & sequitur Bosius, *suprà, nu.* 1319. Et ratio est, quia hic constat de delicto, vt in nostro casu, & solùm dubitatur; an fœtus fuerit animatus.

Ad nonam Confirmationem respondetur, negando antecedens cum Bosio, *suprà, num.* 1349. Secus dicendum est, quando vnus solùm ex pluribus in eadem domo existentibus ex negligentia culpabili, vel etiam dolo lapidem proiecit, qui hominem prætereuntem interfecit, nam tunc, si prorsus ignoretur 27
quis proiecerit, nec de vllo in particulari indicia sint, tunc in foro iudiciali tenetur iudex omnibus comminari, vt qui lapidem proiecit, sciat se esse irregularem, neminem tamen pote- 28
rit declarare irregularem, ob rationem textus, *in l. absentem, ff. de pœnis*, quod sanctius est impunitum relinquere, quam condemnare innocentem, vt etiam in terminis tradit cum Maiolo, Farinacius, *suprà n.* 486. Molina, *d. 34. num.* 7. & cùm alijs Bosius, *suprà n.* 1350. Nec idem potest diei in nostro casu, nam hic solùm vnus proiecit lapidem, at verò in nostro casu omnes gladijs euaginatis irruerunt in hominem interfectum, vel proiecerunt singuli singulos lapides, & per accidens est, quod nesciatur quis interfecerit, cum omnes ad homicidium concurrerint.

CONSVLTVM LXVII.

De filio nato à muliere vxorata adultera, an censendus sit legitimus, vel potius spurius, & adulterinus.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*

2 *Ado-*

1 *Adolescens natus ex fœmina vxorata ex ante matrimonio vero, præsumitur legitimus.*
3 *Hæc procedunt, etsi mater illius conuicta sit de adulterio.*
4 *In dubio illa præsumptio accipienda est, quæ benignior est partui.*
5 *Excipienti de illegitimitate incumbit onus probandi.*
6 *Delictum non præsumitur, donec probetur.*
7 *Honesta coniectura inhonestam præsumptionem excludit in fauorem Innocentis.*
8 *Extantibus contrarijs famis, vna de legitimitate, altera de illegitimitate, bona fama præualere debet.*
9 *Esse illegitimum est infamia facti.*
10 *Ponitur argumentum in contrarium.*
11 *Ponitur illius solutio.*
12 *Etiamsi vxor habitet continuò in domo adulteri, & ibi concipiat, & pariat, si aliàs maritus habebat accessum ad illam, quando volebat, partus præsumitur legitimus.*
13 *Quid si mulier post mortem viri intra decem menses peperit, cum antea non peperit per annum.*
14 *Etiamsi filius nascatur post nouem, aut decem menses à morte mariti, censetur legitimus.*
15 *Quid si mulier vidua statim post mortem viri nubat alteri, & intra nouem menses pariat, cui marito tribuendus est fœtus.*
16 *In casu dubij actualis, possessio matrimonij possidet.*
17 *Quid si dentur contrariæ verosimiles coniecturæ.*
18 *Ponuntur plures coniecturæ, ob quas filius natus præsumi possit adulterinus.*
19 *Ponitur resolutio quæstionis.*
20 *Contra sic conceptum in domo adulteri semper remanet apud cordatos suspicio, quod sit illegitimus.*
21 *Religio non tenetur recipere hunc adolescentem, de quo est talis suspicio.*
22 *Si sit receptus in religione, debet manuteneri in sua possessione.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

MAria cum per aliquot annos fuisset Antonij concubina, tandem Antonius eam in matrimonium coniunxit Francisco famulo suo, qui post matrimonium celebratum eam in domum suam asportauit, vbi per decem dies permansit, quibus peractis, redijt ad domum Antonij, vbi per annum stetit, & multoties concubuit in hoc anno cum Antonio eius antiquo amasio, marito id sciente, & permittente, post annum mortuus est vir eius Franciscus adhuc illa stante in domo Antonij, & à die mortis viri sui ad nouem menses, & quinque dies, peperit filium, de quo mota est quæstio, an habendus tanquàm filius Antonij, vel censendus sit filius mariti demortui, & quia Antonius erat ex genere Hebræorum, Franciscus verò Christianus vetus, & adolescens volebat ingredi quandam illustrem Religionem, erat enim adolescens optimo ingenio, & alijs dotibus ornatus.

Quæsierunt à me, an iste adolescens censendus foret filius Antonij; An verò Francisci, ac per consequens, an censendus ex genere Hebræorum, An ex immaculato sanguine procedens.

RESPONSIO AVTHORIS.

REspondi adolescentem illum iudicandum esse filium mari-
1 ti demortui, ac per consequens, vt ex sanguine immaculato procedentem habendum, & vt talem in vtroque foro iudicandum. Ratio fundamentalis est, quia huiusmodi adolescens natus fuit ex fœmina vxorata, extante matrimonio verò, & putatiuo, vicinis id scientibus; sed hæc coniectura est sufficiens ad inducendam quasi possessionem legitimitatis, & vt filius præsumatur legitimus, & ex matrimonio procreatus, vt habetur *l. filium 6. ff. de his qui sunt sui, vel alieni iuris, l. non Epistolis, Cod. de probat. cap. per tuas de probat, & cap. transmissa, qui filij sunt legitimi*, quæ procedunt etiam si vxor conuicta
3 sit de adulterio, vt docent Gaillus, *obseru. pract. lib 2. obseruat. 97. nu. 7.* Vasq. *quæst. illust. c. 48 n. 20. 21. & 22.* Paleotus, *de nothis, c. 20 n. 4.* Menoch. *de arbitris casu. 89. n 20. & lib. 6. præs. 53. nu. 3. & præsum. 54. n. 24.* Stephanus Gratian. *disceptionum forensium tom. 4. c. 653. n. 50. & colligitur ex l. miles §. defunct. ff. ad legem*, Iuliam. *de adulterijs*; ergo talis adolescens habendus est tanquam filius legitimus.

4 Confirmatur primò: Quia in dubio illa præsumptio est capienda, quæ benignior est, & partui fauorabilior, *cap. estote de reg. iuris, & l. quoties dubia, ff. eod. titulo.* Tum quia in dubio
5 stat possessio legitimitatis pro filio; ergo excipienti de legitimitate incumbit onus illam probandi. Ita Baldus, *consil. 74. lib. 1. & consil. 437. lib. 5.* Ioannes Fari. *in §. vult. institut. de adopt.* Cæpolla, *cautela 118.* Galliaula, *in rubric. de verbor. oblig. num. 161.* Bero, *consil. 19. nu. 10. & consil. 20. lib. 2* Paleotus, *de nothis cap. 20. per totum*, Menochius, *de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 54. n. 20.* Surdus, *de alimentis tit. 1. quæst. 10. nu. 36.* Simon de Prætis, *lib. 3. interpret. 1. dub. 2. solut. 2. nu. 4.* Caualcanus, *decis. 12. nu. 12.* Farinacius, *in repert. iudic. quæst. 43. n. 52.* Vasquez, *12. d. 76. cap. 8.* Sayrus, *lib. 1. clauis, cap. 13. num. 19.* Salas, *1. 2. tract. 8. sect. 24.* Azorius, *p. 1. lib. 4. cap. 19. quæst. 7.* Villalobos, *p. 1. tract. 1. dif. 20. nu. 11.* Sanctarellus, *variarum resolut. p. 1. quæst. 24. num. 23.* Pontius, *de matrim. lib. 11. cap. 9. nu. 4.* Bresserus, *de conscientia lib. 4. cap. 13.* Arriaga, *12. tom. 1. d. 26. nu. 17.* Layman, *lib. 5. tr. 19. p. 13. cap. 5. nu. 22.* Coninx, *de sacram. d. 18. nu. 105.* & alij quos refert, & sequitur Diana, *p. 4. tract. 3. resolut. 6. & colligitur tum ex cap. lator, qui filij sint legitim. tum ex cap. accedens de prax. canonic.*

Confirmatur 2. Quia delictum non præsumitur, donec proba- 6
tur, *leg. meritò ff. pro socio*; ergo quando ex aliquo actu duæ possunt capi coniecturæ, quarum vna delictum significat, & altera excludit, potius eligenda est ea, quæ vitio, & crimine caret; ergo cum necesse sit filium nasci ex coitu licito, vel illicito, præsumendum est natum ex licito, & legitimo, semper enim præsumendum id, quod est honestum, vt ait Baldus, *in l. filium, ff. de his, quæ sunt sui, vel alien. iuris.* Bartolus, *in l. non solùm, §. sed, vt probari num. 5. ff. de operis noui nunc.* Vasquez, *suprà nu. 20.* Gaillus, *obseruatione 97. nu 2. & 7.*

Confirmatur 3. Quia honesta coniectura in honestam præ- 7
sumptionem excludit fauore innocentis prolis, vt dicunt Baldus, *in l. 1. num. 31. Cod. de his qui accusare non possunt.* Abbas, *in cap. per tuas, nu. 2. de probat.* Menochius, *præsumpt. 54. num. 22.* Gratianus, *discept. forens. tom 4 cap. 653. nu. 8. idque argum. textus in l. miles, ff. defunct. ff. de adulterijs*, tum quia in dubio iudicandum est pro legitimitate, Ananias, *in cap. 2. de infant. exposit.* Gaillus, *obseruat. pract. lib. 2. de obseruat. 97.* Puteus, *decision. 2. lib. 3.* vbi ait, quod extantibus contrarijs famis, vna de legitimitate, altera de illegitimitate, bona fama præualere debet, & in tali dubio pro legitimitate iudicandum, & idem ait Peregrin. *de fideicommiss. art. 43. nu. 71.* Menochius, *consil. 18. nu. 15. col. 1.* Mantica, *de coniecturis vlt. volunt. lib. 11. titul. 12. nu. 1.* Sanchez, *de matrim. lib. 3. d. 44. nu. 2.* & cum Barbatio, & alijs Merlinus, *de legitima lib. 1. titul. 2. quæst. 7. nu. 20.* est enim legitimitas maximè fauorabilis, vt tradunt Tiraquellus, *de iure primog. q. 38. n. 20.* Ossascus, *decis. 119. n. 1.* Mantica, *de coniecturis lib. 11. tit. 12. nu 1.*

Confirmatur 4. Quia esse illegitimum est quædam non le- 8
uis, non solùm filij, sed etiam ad parentes, præsertim matrem, se extendens infamia facti, vt tradit Azo. *in summa, C. de his qui not. infam.* Curtius, *consil. 136. num. 11.* Paleotus, *vbi suprà*, & cum alijs Menochius, *dicta præsumptione 54. num. 30.* Sed infamia cùm præsupponat delictum non præsumitur, *cap. dudum de præsumptionibus*, Felin. *ibi nu. 14.* Paleotus, *cap. 20 num. 5. & 6.* Menochius, *præsumpt. 54. nu. 30.* ergo in dubio filius legitimus præsumi debet, & admitti ad hæreditatem patris, siue ipse, siue alter possideat.

Dices hæc omnia vera esse, si extante matrimonio verò, 10
vel putatiuo filius natus sit ex vxore in domo mariti, simul cohabitantibus, & vicinis id scientibus, vt docet Gaillus, *obseru. 97. num. 1.* Gratianus, *tom. 2. cap. 267. num. 32.* Palaus, *tom. 3. p. 1. d. 3. p. 5. num. 8.* Mascardus, *de probationibus concl. 788. num. 1. concl. 198. num. 1.* Paleotus, *cap. 21.* Petrus Barbosa, *in rubric. solut. matrim. p. 1. num. 19. & 20.* & alij communiter, id enim sufficit ad probandam filiationem, etsi vxor sit conuicta de adulterio, seu habuisse consuetudinem cum adultero tempore conceptionis in domo mariti, vt rectè concludit cum multis Palaus, *suprà num. 5.* imò etsi probetur alicuius vxorem concubuisse cum decem scholaribus, ita cum multis Gaillus *obseruat. quæst. 7. num. 7.* Menochius, *casu, 89. num. 20.* Atqui hæc mulier concepit, & peperit extra domum mariti, & post mortem mariti nouem menses, & decem dies, ergo filius non debet præsumi legitimus, sed illegitimus.

Respondetur, non solùm quando filius conceptus, & na- 11
tus est in domo patris deberi reputari legitimum in casibus assignatis, sed etiamsi vxor habitaret extra domum mariti in domo adulteri, si maritus ad eam accedere solebat, nam etiam tunc filius præsumitur mariti. Ita Gaillus, *obseruat. 97. num. 9.* Paleotus, *cap. 24* Menochius, *dicto casu 89. num. 2. de præsumpt. 53. num. 4.* Mascardus, *consil. 788. num. 9.* Gratianus, *cap. 53. num. 8.* Vasquez, *quæst. illustr. cap. 48. num. 20.* Et idem dicendum est, licet habitaret vxor in lupanari tanquàm meretrix, dummodo ad eam soleret accedere maritus, ita omnes præcitati DD. Et ratio est, qui cum ipsa causa matrimonij concurrat, etiam ipse accessus, seu ipsa cohabitatio mariti qua fieri potest, vt filius ex ipso marito sit procreatus sufficit, vt filius illius reputetur, vt honestius præsumatur, & quia in dubio proli, vt potè innocenti fauendum est, & hoc idem de nato ex muliere, licèt habitandi in lupanari ad, quam accedere soleret maritus, admittit etiam Petra, *de fideicommiss. quæst. 11. num. 340.* nam cum filius inquit natus sit in prostibulo, nulla certa persona ostendi potest, ex quo potius præsumatur procreatus, quàm ex marito.

Dices id verum esse, si vxor non continuò habitabat in 12

domo adulteri; ac si continuò habitabat in domo adulteri, & ibi concepit, & peperit, partus præsumitur illegitimus, & generatus ab adultero. Ita Capra, *consil.* 2. *numero* 2. Aucaranus, *consil.* 225. *num.* 5. Corneus, *consil.* 1. *nu.* 22. *lib.* 1. Alexander, *consil.* 88. *num.* 14. *lib.* 7. Gozadinus, *consil.* 12. *num.* 22. Surdus, *consil.* 1. *nu.* 44. *&* 57. *lib.* 1. *& cum multis præsumpt.* 57. *num.* 19. vbi dicit esse communem. Respondetur, quod nec in hoc casu filius debet præsumi illegitimus, si aliàs maritus habebat liberum aditum ad vxorem, vt in præsenti habebat, ita Petra, *de fideicommiss. quæst.* 11. *num.* 402. Gailus, *suprà*, Couarruuias, *de sponsalibus c.* 6. § 3. *num.* 446. semper enim militat eadem ratio præsumptionis, si nihil aliud in coutrarium sit, nempè constantia matrimonij, quod legitimam prolem monstrat, & fauor eiusdem matrimonij, & prolis.

13 Nec obstat, quod mulier eo tempore, quo habuit maritum viuum nunquam pepererit, & statim post mortem viri intra decem menses peperisset. Respondetur namque id nihil obstare, vt filius dicatur mariti natus in ea figura, & circunstantia matrimonij, cum semper fauendum sit in dubio legitimitati, &, quod proli fauorabilius, & honorabilius est, ita Felinus, *in cap. per tuas de probat.* Alciatus, *de præsumpt. reg.* 3. *præsumpt.* 57. *num.* 8. Ruin. *consil.* 53. *colum.* 5. Mascardus, *consil.* 788. *num.* 2. Paleotus, *cap.* 24. *num.* 5. Menochius, *de arbitris casu* 89. *num.* 1. Quæ procedunt etiamsi si vxor facta vidua in continenti post mortem viri effecta sit concubina vnius scholaris, & intra nouem menses peperit puerum: nam, & in hoc casu filius præsumitur mariti fauore legitimitatis, ita Vasquez *quæst. illustr. cap* 48. *num* 20. Baldus, *in l. si mater, Cod. de suis, & legit. hæred. per d. l. miles, §. defuncti. ff. ad leg. Iuliam de adult.* Franciscus Cremensis, *singular.* 127. Mascard. *consil* 788. *nu.* 23. Quæ omnia vera sunt etiamsi detur fama, seu existimatio, & opinio communis filium esse adulterinum, id enim non tollit præsumptionem iuris: *dicta l. filium*, ita Abbas, *in cap. accedens num.* 6. *de purg canonic.* Mantica, *consil.* 98. *colum.* 1. Mascardus, *consil.* 778. *num.* 13. quia vbi agitur de graui præiudicio, fama non probat, vt post alios Puteus, *decis.* 77. *num.* 6. *lib.* 2. *qui addit num.* 8. *alios allegans*, quod non solùm ex sola fama non potest quis illegitimus iudicare, sed neque etiam ex fama cùm vno teste, Bosius, *in opere morali p.* 2. *titul.* 1. §. 43. *num.* 1455. excipe nisi concurrant simul aliæ coniecturæ, vt infra dicemus.

14 Nec obstat id, quod ait peperisse post mortem mariti vltra nouem menses. Respondetur namque, id nihil obstare, vt filius dicatur legitimus, etiam si nascatur non solùm post nouem menses, & decem dies, sed nec si nasceretur intra integros decem menses à morte viri, vt habetur *l. gallus in principio, ff. de liberis, & posthumis, & l. intestato, §. post decem menses, mortis ff. de suis, & legit. hæred. & l.* 12. *tabularum*, & tenent Mynsingerus, *singular. obseruat. cent.* 6. *obseruat.* 40. *num.* 16. *alios Iuristas allegans*. Layman, *lib.* 5. *tract.* 19. *p.* 2. *cap.* 5. *num.* 22. nisi aliud seu verosimilis, & potens coniectura contrarium suadens obstet, nam partus iuxta Medicorum, Philosophorum, & Iurisconsultorum communem sententiam perficitur, & nascitur spatio nouem, aut decem mensium lunarium, à conceptione, quod tale explicat Menochius, *de arbitris casu* 89. *num.* 39. ac proinde filius natus intra dictum spatium à morte viri, vel à diuortio, præsumi debet mariti, Sceuola, *in l. gallus in principio* ibi, *in decem mensibus proximis, ff. de liberis, & posthumis*, & colligitur ex Vulpiano, *in l. in testato, §. post decem de suis, & legit hæred.* Menochius, *dicto casu* 59. *nu.* 40. *ad* 49.

Dices, ergo si mulier vidua effecta, statim post mortem viri alteri nubat, & in nono, vel decimo mense pariat, filius
15 natus censendus est primi, & non posterioris mariti. Respondeo, relictis varijs dicendi modis, de quibus consule Bosium, *in opere morali p.* 2. *tit.* 1. §. 43. *nu.* 1466. quod si ex coniecturis non constet fœminam tempore mortis primi mariti esse prægnantem, nec aliunde veritas certò sciri possit, tunc debere partum præsumi filium eius, in cuius domo natus est, ac per consequens secundùm filium illius, qui actualiter est in possessione matrimonij, ita colligitur *ex l. si vicinus, Cod. de nuptijs*, Baldus, *in l. si matre, Cod. de suis, & legit. hæred.* Bærous, *consil* 162 *num.* 9. *lib.* 6. Menochius, *de præsumptionibus, præsumpt.* 53. *num.* 19. Vasquez, 1. 2. *d.* 66. *cap.* 8. Salas, *ibidem tract.* 8. *d. vnica sect.* 4. *num.* 245. Palaus, *tomo* 1. *tract.* 1. *d.* 3. *p.* 5. *num.* 7. Bresserus, *de conscientia lib.* 4. *cap.* 13 *num.* 122. & ratio est, quia habenda est ratio eius, qui est in actuali possessione matrimonij, potius quam alterius mariti defuncti, nisi aliunde constet contrarium, putà de impotentia coeundi, seu generandi secundi mariti, nam in dubio possessio actualis præualere debet, quod si filius natus esset vitalis ante septimum mensem à secundis nuptijs, tunc iudicandus esset primi mariti.

16 Nec inde inferri potest, quod si filius intra decem menses à morte mariti nascatur in domo adulteri, propter eandem rationem. Nam huic illationi respondetur, dari diuersam rationem, nam in casu dubij actualis possessio matrimonij, præualet, nec hoc resultat in detrimentum filij, quoad legitimitatem, nam siue vnius, siue alterius mariti dicatur filius, semper est legitimus, at adulter nec erat in actuali possessione matrimonij, & illud resultat in damnum prolis. Ita Bosius, *suprà num.* 1274.

Dixi nisi aliud, seu verosimilis, & potens coniectura contrarium suadens obstet, nam si probetur maritum tempore conceptionis non concubuisse cum vxore, vel propter diuturnam absentiam, vel morbum, aut valetudinem, vel aliud impedimentum, puta senectutis, aut nimiæ frigiditatis, tunc filius non debet præsumi mariti, sed adulteri, ita habetur: *l. filium, ff. de his, qui sunt sui, vel alieni iuris*, Gallus, *lib.* 1. *obseruat.* 97. *num.* 16. *&* 20. Menochius, *de arbitr. casu* 89 *nu.* 40. *&* 45. Paleotus, *dicto cap.* 24. *nu.* 3. Couarruuias, *de sponsalibus, cap.* 6. §. 3. *num.* 8. Vasquius, *q. illustr. cap.* 48. *num.* 26. & idem dicendum est, si constet tempore conceptionis maritum non habuisse facultatem accedendi, vel non accessisse ad vxorem extra domum mariti habitantem, nam tunc accessum probare debet, qui partum illum asserit esse filium mariti, ita post Salicetum Abbatem Castrensem, Alciatum, Menochius, *præsumpt.* 53. *n.* 19. & alij, quos refert, & sequitur Petra, *q.* 11. *n.* 400. 17

Et idem dicendum est, si maritus raro accederet ad vxorem in domo adulteri habitantem, nam tunc ex ea natus potius præsumitur filius adulteri, qui frequentius cum muliere versabatur, quàm mariti, ita Alciatus, *de præsumpt. reg.* 1. *præsumpt.* 37. *nu.* 11. Petra, *de fideicommiss. quæst.* 11. *nu.* 401. Mascardus, *consil.* 788. *n.* 11. Quamuis alij etiam in hoc casu probabilius existiment censendum esse filium mariti, nam cum constet maritum ad eam, licet rarò, accessisse, potius præsumendus est filius mariti, quàm adulteri, in fauorem matrimonij, ita cum Paleoto, Vasquio, & alijs Bosius, *suprà nu.* 1473. 18

Non debet etiam præsumi filius mariti, si dentur aliæ plures coniecturæ contrariæ, vt si filius fuisse educatus, tractatus, nominatus, legitimatus, institutus, tamquam filius adulteri, & etiam concurrat vox publica, & fama viciniæ, seu talis reputetur à vicinis, maximè si etiam natus esset in domo adulteri, & multò magis si tanquam eius filius baptizatus, prædicta omnia marito approbante, seu permittente, & nullo modo contradicente, atque ita tanquam filius adulterinus haberetur, non solum à matre adultera, & ab eodem filio, & à vicinis, sed etiam ab ipso marito, hoc enim casu præsumeretur filius adulteri. Ita Paulus de Castro *consil.* 115. *lib.* 1. Hippolytus *in l.* 1. §. *ad quæstionem de quæstionibus*, Ancharanus, *consil* 225. *secundo dubio* Corneus *consil.* 1. *colum.* 3. Alexander *consil.* 88. *num.* 7. *vol.* 7. Barbatia *consil.* 68. *vol.* 4. & cum alijs Bosius *suprà num.* 1478. omnes enim illæ coniecturæ simul sumptæ, illidunt præsumptionem iuris de legitimitate.

Ex quibus omnibus sic diligenter præpensis, existimo prædictum adolescentem, de quo est quæstio in præsenti reputandum esse filium Francisci, & non Antonij, ac per consequens censendum esse legitimum, & absque sanguine maculato productum, non obstante fama concubinatus matris illius, nec obstanti quod fuerit etiam post matrimonium contractum concubina Antonij sanguine Iudæorum maculati, nec obstanti quod pepererit post nouem menses, & decem dies à morte viri, vt in superioribus probatum manet; Et ratio est, quia sola fama, & communis opinio adulterij non sufficit vt supra probauimus, nec etiam sufficit quod illa ante mortem viri non conceperit, cum matrimonium per solum vnum annum durauerit, vnde accidere potuit, quod per paucos dies ante mortem maritus filium genuisset, nec etiam obstat quod illa per totum tempus matrimonij habitasset in domo adulteri, si quidem ibi habebat etiam eius maritus accessum ad illam, quando volebat *vt suprà* diximus. 19

Verùm licet hæc stando in citatis iuribus ita sint, prædictæ tamen religioni consilium non darem, vt talem adolescentem intra se reciperent, nec ego si prælatus fuissem illum ad statum religiosum reciperem, non obstanti, quod ille ad id habeat ius, vt admittatur, vt docet Galliaula *in rubric. ff. de verbor. obligat.*
n. 161. Mascardus *dicto consil.* 882. *nu.* 10. & Palaus *d. p.* 5. *n.* 4. Bo- 20
sius *sup. nu.* 1420. Nam licet hæc omnia secundum ius ita sint, maxima tamen remanet apud cordatos suspicio, quod prædictus adolescens sit illegitimus, & per consequens ex sanguine maculato procedens, & cum Religio non teneatur illum recipere, non est cur in tali dubio se periculo recipiendi Hebræum expo-
natur, secus dicerem, si adolescens iam esset receptus, nam tunc 21
cum iam sit in possessione illius status debet manuteneri in sua
possessione, donec ab opponente contrarium probetur, ita Gal- 22
liaulam *in rubricam ff de verbor. obligat. nu.* 161. Mascardus *consil.* 882. *n.* 9. *& consil.* 595. *n.* 8. Rota *decis.* 1. *in antiquis*, Menochius *de præsumpt. præsumpt.* 54. *n.* 54. Bosius *in opere morali p.* 2. *titul.* 1. §. 43. *nu.* 1419.

CONSVLTVM LXVIII.

De quodam qui perdidit testamentum, vel aliud publicum instrumentum, ex cuius amissione sibi resultat amissio hæreditatis, an conficiendo priuatim occultè aliud omninò simile peccet mortaliter, & teneatur ad restitutionem?

S V M.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur caſus, ſeu factum.*
2 *Notarius faciens inſtrumentum falſum peccat contra iuſtitiam, & tenetur ad reſtitutionem.*
3 *Notarius ſi priuatim inſtrumenta deperdita conficiat, & ſi deperditis ſint omninò, & in omnibus ſimilia peccat mortaliter.*
4 *Probabile eſt hominem particularem conficientem inſtrumentum publicum omninò ſimile deperdito, non peccare mortaliter.*
5 *Sententia authoris eſt contraria, & probabilior.*
6 *Contraria non caret ſua probabilitate.*
7 *Referuntur DD. pro hac ſententia.*
8 *Iſte homo conficiendo tale inſtrumentum, non commiſit crimen falſi.*
9 *In quo conſiſtat crimen falſi?*
10 *Ponitur argumentum in contrarium, & illius ſolutio.*
11 *Ponitur aliud argumentum, & illius ſolutio.*
12 *Ponitur aliud argumentum, & illius ſolutio.*
13 *Conficiens tale inſtrumentum, ſi illius delictum ſciatur, puniendus eſt.*
14 *Præſumendus eſt vehementer in foro exteriori falſarius.*
15 *In foro conſcientiæ, ſolùm veritas attenditur.*
16 *Si tale inſtrumentum fiat alijs ſcientibus, continebit malitiam ſcandali, & contemptus legis.*
17 *Si cautè fiat, & à nemine ſciatur, ab his extrinſecis malitijs denudabitur.*
18 *Conficiens tale teſtamentum non tenetur reſtituere maioratum ſibi ob tale inſtrumentum adiudicatum.*
19 *Qui in compenſatione occulta omiſit aliquam circunſtantiam poſtulatam à doctoribus, licèt peccauerit, non tenetur tamen rem compenſatam reſtituere.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 PEtrus habebat antiquum teſtamentum inſtitutoris cuiuſdam maioratus, quod ei dabat certum ius ad ſuccedendum in dicto maioratu. Accidit quod cum combureret quaſdam papyros inter eas combuſſit prædictum teſtamentum, & ob defectum illius maioratus abſque dubio alteri adiudicandus erat, quapropter Petrus neceſſitate compulſus alterum omninò ſimile fecit teſtamentum alteri combuſto, quo viſo exiſtimantes iudices ipſum eſſe teſtamentum antiquum inſtitutoris illius maioratus, ei maioratum adiudicarunt, ipſe tamen Petrus ſcrupulis agitatus.

Quæſiuit à me, an in confectione illius teſtamenti peccauerit mortaliter, & an maioratum ſibi ob illud teſtamentum confictum adiudicatum teneatur reſtituere.

RESPONSIO AVTHORIS.

2 PRo huius caſus ſolutione ſuppono conficientem talem ſcripturam non eſſe tabellionem, ſeu notarium, hic enim non ſolum peccat mortaliter cum onere reſtitutionis, ſi falſa inſtrumenta in damnum alicuius conficiat, ſed etiam ſi priuatim inſtrumenta conficiat abſque authoritate publica, quamuis ex eis nulli damnum inferatur, peccat enim contra ſui muneris fidelitatem reipublicæ promiſſam, & debitam, cum tabellio habeat publicam authoritatem inſcribendi inſtrumenta, vt benè notat Machado, *tomo 2. de perfecto confeſſore, libro 6. part. 3. tract. 2. docum. 2.* Trullenc. *tom. 2. in præcepta Decalogi. lib. 7. cap. 2. dub. 2.* & alij. Difficultas igitur ſolum eſt de eo, qui priuatim ſcripturam deperditam abſque vlla additione confecit, ſed eandem prorſus tranſcripſit: his ſuppoſitis,

4 Reſpondi ſatis probabile eſſe prædictum Franciſcum non peccaſſe mortaliter conficiendo tale teſtamentum omninò ſimile deperdito. Dixi ſatis probabile eſſe; quia ſtando in mea opinione confectio talis inſtrumenti eſt peccatum mortale, cuius ratio eſt, quia talis ficta confectio inſtrumenti continet peccatum contra virtutem veritatis cum reipublicæ pernicie, ſed intentare mendacio perniciem reipublicæ non poteſt non eſſe peccatum mortale; ergo talis confectio inſtrumenti eſt grauiter peccaminoſa. Verum quia hæc ratio licet ſatis firma ſuam poteſt habere explicationem, vt ſtatim videbimus, ideò dico ſatis probabile eſſe, prædictum Franciſcum conficiendo tale teſtamentum non peccaſſe mortaliter.

7 Hanc ſententiam docet Caietanus, *in ſumma verbo falſarius*, Emmanuel Sà, *in ſumma verbo falſarius*, Nauarrus, *in ſumma Latina, cap. 17. n. 168.* Mendo, *in ſtatera opinionum diſſert. 13. q. 16. n. 252.* Fauent, qui aſſerunt non eſſe falſarium, qui mutat ſcripturam in aliqua re dummodo veritati innitatur, hi ſunt Iulius Clarus, *lib. 4. §. falſum, n. 34.* Grammaticus, *in voto 26. n. 12.* Craueta, *conſil. 46. n. 8.* Corneus, *conſil. 26. nu. 15.* Alciatus, *conſil. 461. n. 6.* Menochius, *de præſumptionibus, lib. 5. præſumptione 20. n. 52.* Gyptius, *tract. de caſibus reſeruatis, cap. 13. conſil. 7. nu. 7.* vbi ait, quod amiſſo inſtrumento in quo teſtis ſubſcripſerat, ſi nouum conficiatur, poſſe ſubſcriptionem ſimilem primæ apponi; ita refertur à Diana cùm alijs, *p. 5. tract. 14. reſol. 40.* Fauent etiam illi, qui dicunt quod deperdita ſcriptura priuata, ſeu ſyngrapha, non eſſe peccatum mortale aliam ſimilem conficere: hi ſunt Mazuch. *tr. de caſibus reſeruatis, d. 2. cap. 28. q. 2. nu. 33.* & alij.

Ratio huius reſolutionis eſt, quia iſte homo conficiendo tale inſtrumentum non commiſit crimen falſi, ſed non datur aliud crimen graue, quod in confectione illius inſtrumenti poſſet committere; ergo conficiendo tale inſtrumentum non peccauit mortaliter; Maior in qua eſt difficultas, probatur. Quia crimen falſi eſt peruerſio veritatis cum dolo, & alterius iactura, vt ait Syluester, *verbo falſarius, nu. 1.* Sed qui deperdito teſtamento, vel alia ſcriptura publica, ei aliam omninò ſimilem confecit, non peruertit veritatem cùm dolo, vel alterius iactura; ergo non committit crimen falſi. Minor in qua eſt difficultas, probatur, quia imprimis non datur dolus, cum reuera antea præceſſerit verum teſtamentum, nec iactura alicuius, ſiquidem ſolùm conficitur omninò ſimile inſtrumentum deperdito, vnde indemnet ius, quod ex primo habebatur, & non aliud, habetur ex ſecundò; ergo cum ea teſtamenti ſubſtitutio nulli obſit, & proſit illud conficienti, non eſt vnde in eo dolus arguatur, nec iactura alterius. 8 9

Dices dari iacturam, & iniuſtitiam contra rem publicam; ſed contra, quia hæc iactura contra bonum commune reipublicæ eſt generalis, & communis, & neceſſariò reperitur in omni ſcriptura priuatim confecta. Leges autem prohibentes inſtrumenta publica priuatim confici, non intendunt hanc iacturam generalem, ſed iacturam ſpecialem, in qua dolus, & iactura alicuius reperiatur, aut quod in eis aliquid apponatur priuatim, quod authoritate publica non fuit appoſitum, ſiquidem ex eis ſolùm inſtrumentis ruinam pateretur bonum commune, & priuatum, non autem ex ſcriptura, in qua nihil contra veritatem, vel in præiudicium alterius imponitur, ſed ſolùm veritas, quæ in primo inſtrumento erat de nouo inſcribitur, ſed iſte homo eandem prorſus ſcripturam tranſcripſit; ergo non incurrit crimen falſi, ac per conſequens non peccauit mortaliter. 10

Dices, iſte homo conficiendo tale inſtrumentum intendit deceptionem iudicum, qui ei prædictum maioratum ex vi talis inſtrumenti adiudicandi ſunt; ſed deceptio iudicum eſt contra bonum commune; ergo talis homo commiſit crimen falſi? Reſpondetur conceſſo maiori, diſtinguendo minorem, deceptio iudicum eſt contra bonum commune, quando deceptio eſt cum dolo, & iactura alterius concedo, quando non continet dolum, vel iacturam alterius nego, in præſenti autem hæc deceptio pro ſubtracto, vel materia illius non continet falſitatem, vel iacturam alterius, cum inſtrumentum productum nihil aliud contineat, quam id quod antiquum continebat, Fateor ſic decipientem iudices peccare venialiter contra veritatem, ſed quia talis deceptio nec eſt iurata, nec eſt in damnum alicuius, ſolum eſt mendacium leue, ſicut pœnitens, ſi interrogetur à Confeſſore de aliquo non pertinente ad confeſſionem, & illud neget, peccabit quidem contra veritatem, & decipiet confeſſarium, quia tamen talis res negata non continebat aliquid pertinens ad præſentem confeſſionem, nec in damnum alterius, tantum erit culpa venialis, ſic ergo in præſenti, licèt illa confectio inſtrumenti iudices decipiat, quia tamen non continet aliquid doloſum, nec in præiudicium alterius, non erit culpa grauis falſi, ſed tantùm venialis. 11

Dices, ergo talis confectio inſtrumenti nec etiam culpam venialem contra veritatem continebit, patet illatio, quia mendacium eſt aliquid proferre, contra id quod quis habet in mente; ſed iſte homo nihil aliud fecit faciendo illud inſtrumentum, quam ponere in executione id, quod habebat in mente, ſcilicet tranſcribere id, quod reuera continebatur in inſtrumento deperdito; Ergo faciendo tale inſtrumentum non commiſit crimen mendacij. Nec obſtat quòd ex tali confectione inſtrumenti alij decipiantur putantes eſſe idem, nam eorum deceptionem non intendit conficiens inſtrumentum, ſed ſolùm intendit recuperare ſuum maioratum, honorem, aut famam, quod autem inde aliorum ſequatur deceptio, id per accidens eſt, cum id à conficiente inſtrumentum non intendatur. 12

Reſpondetur negando illationem, ad probationem, conceſſa maiori, ad minorem benè ibi reſponſum eſt. Ad probationem in contrarium reſpondetur, conficientem inſtrumentum non ſolùm primario, & per ſe intendere recuperare bona ſua, ſed alios decipere, ſiquidem primo, & per ſe intendit alijs perſuadere illud teſtamentum eſſe primum authoritate publica confectum, ſiquidem aliter inſtrumentum eius fini ad nihil deſeruiret, niſi quatenus exiſtimatur primum, & legale, ſed iſta deceptio eſt inſeparabilis à confectione inſtrumenti, nec reſultat per accidens, ſed primariò à conficiente intenditur, ſiquidem ſine illa non poteſt adipiſci bona, quæ intendit; ergo ſic conficiens teſtamentum peccat contra veritatem, non tamen comiſit peccatum mortale, quia vt

vt diximus, tale mendacium, nec iuratur, nec est in damnum alterius.

13 Hinc fit conficientem tale instrumentum puniendum fore, si in hac falsitate deprehendatur, siquidem forum exterius
14 semper contra eum præsumet talia instrumenta non continere id, quod instrumenta deperdita continebant, sed esse de nouo dolosè confecta, & sic conficientem solere falsa instrumenta priuatim conficere, & ita per indicia vehementia falsarius censebitur, & vt talis punietur; At in foro conscientiæ in quo solùm veritas attenditur, si conficiens tale instrumen-
15 tum nihil addidit, vel detraxit de primo instrumento, sed fideliter quidquid in altero deperdito erat in hoc transcripsit, non peccauit mortaliter, quantum est ex vi confectionis instrumenti. Dixi ex vi confectionis instrumenti, nam si tale instrumentum non fuerit factum cum summo secreto, dabitur pec-
16 catum scandali, cum ignorantibus animum, & finem possit apparere falsificatio, & ad ruinam impellere seu excitare ad alia instrumenta dolosa conficienda, quia & contemptus legum ac publicæ authoritatis ex ea actione dimanare posset, verum hęc omnia sunt extrinseca, & de his non loquimur, sed solùm loquimur de ipsa actione conficiendi instrumentum priuatim, in
17 locum alterius amissi, prædicta enim, quæ ex hac actione possunt dimanare omnia tollentur, si instrumentum secretissimè, & omni cautela fieret.
18 Secundò fit conficientem tale instrumentum non teneri restituere maioratum ei ex tali instrumento adiudicatum, nam cum in foro conscientiæ ad illum re ipsa pertineat, licet aliàs ille hoc illicito medio procurauerit consecutionem illius, licet aliàs id nullo modo sit consulendum ante factum, cum patra-
19 tio venialis nunquam sit consulenda, supposito tamen peracto, potest licitè possidere maioratum, sicut si quis rem suam non posset aliter recuperare, nisi compensando se occultè, nam is si compensationem occultam fecerit, non seruatis conditionibus à Doctoribus requisitis ad licitam occultam compensationem, peccabit quidem, rem tamen non tenebitur restituere, sed eam retinere potest, nemo enim tenetur restituere quod suum est, licèt medio illicito acquisierit, ita cum Medina, Lessio, Vasquio, & alijs Lugo, *de iustitia*, *d.* 16. *nu.* 108. Sic ergo in præsenti philosophandum est.

CONSVLTVM LXIX.

De fœminis intrantibus clausuram Religiosorum sine prætextu priuilegiorum, an peccent mortaliter, & incurrant aliquam censuram?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Fœminæ intrantes clausuram religiosorum, etiam sine prætextu priuilegiorum in multorum sententia peccant mortaliter, & incurrunt excommunicationem.*
3 *Probatur ex motu Pij V.*
4 *Talis motus fuit promulgatus.*
5 *Ignorantia etiam affectata in hoc casu excusat à censura.*
6 *Quoties in motu proprio postulatur præsumptio, ignorantia etiam affectata, excusat ab incursu censurarum.*
7 *Probabile est mulieres intrantes clausuram religiosorum absque prætextu priuilegiorum, nec peccare mortaliter, seclusa intentione mali finis, nec incurrere aliquam censuram.*
8 *Motus Pij V. nec fuit authenticus, nec fuit promulgatus.*
9 *Religiosi admittentes tales fœminas intra clausuram sine prætextu priuilegiorum, nec incurrunt suspensionem à diuinis, nec priuationem ab officio.*
10 *Tales religiosi si fœminas intra clausuram admittentes, incurrunt pœnas positas in constitutionibus suæ religionis.*
11 *Nostri religiosi admittentes tales fœminas incurrunt priuationem ab officio, & excommunicationem.*
12 *Conuentuales nostrorum eremorum peccant mortaliter, & incurrunt excommunicationem fœminas admittentes intra clausuram eremorum, etsi non fiat prætextu priuilegiorum.*
13 *Motus Pij V. casu quod obligasset, non comprehendit Imperatrices, vel reginas, vel earum filias.*
14 *Imperatrices, Reges, & Imperatores, & eorum filij, & filiæ, possunt intrare clausuram monialium.*
15 *Fundatrices possunt intrare clausuram religiosorum.*
16 *Fœminæ possunt ingredi claustra religiosorum in aliquibus casibus.*
17 *Si ingressæ diuertantur ad interiora conuentus non incurrunt excommunicationem.*
18 *Nuncius potest concedere fœminis licentiam ingrediendi clausuram religiosorum.*
19 *Quando regina, vel alia fœmina ex priuilegio ingreditur clausuram religiosorum, possunt eam aliæ fœminæ comitari, quantum necessarium fuerit ad eius ornatum decentem.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

Qvædam fœmina absque prætextu priuilegiorum ingressa est quoddam monasterium Religiosorum ex curiositate illud videndi absque malo fine. 1

Quæsiuit à me, an peccauerit mortaliter, & incurrerit aliquam censuram.

RESPONSIO AVTHORIS.

Respondi plures Doctores asserere fœminas intrantes clausuram religiosorum etiam absque prætextu licentiarum, sed temerè, & cum præsumptione, etiamsi fuerit ex curiositate absque intentione mali finis peccare mortaliter, & incurrere excommunicationem Pontifici reseruatam. Ita Sanchez, *in opere morali*, *lib.* 6. *cap.* 17. Gibalinus, Comitolus, Pelizzarius, Palaus, Henriquez, Tamburinus, quos refert, & sequitur Andreas Mendo, *in statera opinionum*, *dissert.* 13. *q.* 13. *nu.* 170. quorum ratio est. 2

Quia licèt Gregorius XIII. solùm prohibuerit huiusmodi ingressum fœminis respectu Monasteriorum virorum, quando fit sub prætextu alicuius Priuilegij, postea Pius V. in quodam motu proprio, qui incipit Romanus Pontifex, *edito 16. Iulij* 1570. declarauit mentem Gregorij, non solùm comprehendere fœminas, quæ prætextu priuilegiorum prætendant intrare dicta Monasteria, sed etiam omnes, & quascunque fœminas, aliàs tam in genere, quàm in specie, & eundem tenorem continet quædam declaratio sacræ Congregationis, quam refert Quaranta, *verbo monasteria*, *& conuentus*, *vol.* 2. Ergo siue prædictæ fœminæ intrent prætextu priuilegiorum, sine illo, semper peccant mortaliter, & incurrunt excommunicationem Pontifici reseruatam. 3

Nec obstat id, quod communiter dicunt aduersarij, scilicet motum Pij V. non fuisse promulgatum: nam iste motus eadem solemnitate, qua primus fuit promulgatus, & habetur inter motus proprios huius Pontificis, & praxi Pœnitentiariæ Romanæ ostendit eum motum proprium vigere, addunt tamen prædicti Doctores huiusmodi fœminas intrantes clausuram religiosorum sine prætextu priuilegiorum excusari ab hac censura, si bona fides, vel ignorantia etiam vincibilis crassa, & supina, vel etiam affectata eas comitetur, nam cum in dictis motibus petatur præsumptio in intrante clausuram quælibet ex prædictis ignorantijs excusat ab incursu censuræ. Ita cum alijs Mendo, *suprà*, *nu.* 173. 4 5 6

Verum, licet hæc sententia satis probabilis sit, & vt talis semper consulenda. Contraria tamen, quæ asserit mulieres intrantes clausuram virorum sine prætextu priuilegiorum, si excludatur circunstantia praui finis, scandali, violentiæ, vel iniuriæ Monasterio illatæ, non peccare mortaliter, nec incurrere excommunicationem Papæ reseruatam, non caret sua probabilitate, eam tenent Rodriguez, *to.* 1. *q.* 47. *art.* 1. Phoeliarchus, *de officio Sacerdotum to.* 1. *p.* 1. *lib.* 3. *cap.* 30. Zerola, *in praxi Episcoporum in secunda editione*, *p.* 1. *verbo monialis*, ad octauum quæsitum, Sayrus, *de censuris*, *lib.* 3. *cap.* 31. *num.* 10. Layman, *lib.* 4. *tractatu* 5. *cap.* 12. *nu.* 4 Suarez, *tom.* 5. *de censuris*, *disp.* 22. *sect.* 6. & alij quos refert, & sequitur Delbenè, *tom.* 2. *cap.* 19. *dub.* 76. *nu.* 5. 7

Ratio est, quia in Bulla Gregorij XIII. excommunicatio fertur contra fœminas præsumentes ingredi Monasteria virorum prætextu priuilegiorum; ergo cæteræ fœminæ non intrantes, cum tali prætextu non comprehenduntur in tali censura. Patet consequentia, quia excommunicatio vtpotè odiosa non est amplianda. Nec obstat id, quod dicunt contrarij Doctores, de Motu Pij V. qui mentem Gregorij XIII. explicauit, & extendit ad omnes fœminas, etiam intrantes sine prætextu priuilegiorum. Respondetur, namque de hac declaratione, & motu Pij V. non constare authenticè, nec fuisse promulgatum. Ita cum Suario, Rodriguez, Sayro, Miranda, Barbosa, Zechio, Coriolano, Bonacina, Nauarro, Beia, & alijs Delbenè, *tom.* 2. *cap.* 19. *dub.* 58. *nu.* 8. Nec obstat, quod talis motus contineatur inter motus huius Pontificis, nam multi motus proprij, & bullæ ibi continentur, quæ aliàs nunquam fuere receptæ, nec promulgatæ. 8

Et idem dicendum est de religiosis tales fœminas intra clausuram suorum Monasteriorum admittentibus absque prætextu priuilegiorum, nam licèt iuxta motum Gregorij XIII. Religiosi qui præsumunt intromittere, vel admittere fœminas intra clausuram incurrant ipso facto suspensionem à diuinis, & priuationem officiorum, atque inhabilitatem ad illa, & alia in posterum obtinenda, talis pœna solùm est respectu eorum, qui eas admittunt, vel introducunt prætextu alicuius priuilegij, non tamen quando absque tali prætextu eas admittunt, vt aduertit cum Bonacina, Mendo, *suprà*, *num.* 174. & hoc etiam stando in contraria sententia; quidquid in contrarium dicat Filliucius, *tract.* 15. *q.* 9. *nu.* 119. 9

Aduerte tamen 1. quod licet prædicti Religiosi tales fœminas admittentes sine prætextu priuilegiorum non incur- 10
rant

rant dictas pœnas à Gregorio XIII. impositas, incurrere pœnas impositas in suis legibus, & constitutionibus. Vndè si statuta tantùm contineant pœnam, hanc solum incurrunt; si verò contineant peccatum, vel censuram, ad hanc etiam obligabantur, vt aduenit cùm alijs Delbenè, *suprà. num.* 6. Vndè cum *in nostris constitutionibus part.* 1. *cap.* 9. *num.* 8. imponatur
11 præceptum, & excommunicatio admittentibus mulieres intra solam clausuram hanc absque dubio incurrent, vt diximus, *in nostro Directorio regularium*. 3. *d.* 6. *sect.* 5. *§.* 4. *nu.* 683. &
12 idem dicendum est admittentibus fœminas intra septa nostrorum eremorum, vt patet, ex 2. *p. cap.* 8. *§.* 3. *nu.* 9. vbi lex ponit præceptum, & excommunicationem permittentibus mulieres ingredi clausuram nostrorum eremorum.

13 Aduerte 2. quod dato, quod motus Pij V. obligasset, hæc prohibitio non comprehendit Imperatrices, nec Reginas, aut illarum filias, ita Suarez, *tom.* 5. *de censuris*, *d.* 22. *sect.* 6. *num.* 22. Sanchez, *in opere naturali*, *lib.* 6. *cap.* 17. *n.* 9, Imò Imperatores, Reges, Imperatrices, & Reginæ, & illarum filij, & fi-
14 liæ, non solum virorum, sed etiam monialium clausuram ingredi valent, ita Rodriguez, Sanchez, Palaus, Gibalinus, &
15 alij quos refert, & sequitur Mendo, *suprà nu.* 175. Imò aliqui dicunt Fundatrices, posse ingredi monasteria religiosorum, ita cum Palao, Gibalino, Bonacina, Mendo, *suprà nu.* 176.

16 Possunt etiam fœminæ ingredi claustra monasteriorum religiosorum, quando in eis fiunt processiones, aut aliquæ festæ, ob quas claustra ornantur, etsi in claustris sint capellæ, & ibi diuina celebrentur. Ita declarauit Pius V. vt cum Rodriguez, Quaranta, & alijs notat Mendo, *suprà*, *num.* 178. Imò alij qui dicunt posse fœminas ingreditur claustra, si ibi in aliqua capella dicatur Missa, vel vesperæ, vel officium defunctorum, vel cum datur habitus nouitio, ita Texeda, Portel, Pelizzarius, quos refert Diana, *p.* 7. *tract.* 12. *resol.* 6. *& part.* 9.
17 *tract.* 7. *resol.* 55. An autem si mulieres in casibus permissis ad claustra ingressæ ad alia loca Monasterij progrediantur, incurrant dictam censuram, affirmat Mendo, *suprà*, *nu.* 178. Verum alij dicunt non incurrere, quia censura lata est contra præsumentes ingredi, illæ autem solùm illicitè immorantur, non autem illicitè ingressæ sunt, ita cùm Bonacina, *p.* 4. *tract.* 4. *resolut.* 174.

18 An autem Nuncius possit concedere fœminis licentiam ingrediendi monasteria virorum? Respondeo affirmatiuè, habet enim hanc à Pontifice potestatem, ita Mendo, *suprà*, *nu.* 178. Quando autem aliqua fœmina, vt regina, vel alia ex priuilegio ingreditur Monasteria virorum, cum ea possunt ingredi aliæ fœminæ, quæ ad decentem eius comitatum necessa-
19 riæ sunt, cum sit quid annexum, nec potest præsumi, aut credi Pontifices prohibentes ingressum fœminarum intra Mo-
20 nasteria virorum, velle quod si aliqua ex priuilegio ingrediatur decenter comitata non incedat, ita Mendo, *suprà*, *n.* 180.

CONSVLTVM LXX.

De quodam, qui non impediuit, cum posset mortem filij sui, an incurrerit irregularitatem.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Ponitur non impediens mortem filij cum posset, multorum sententia incurrit irregularitatem.*
3 *Contraria sententia est satis probabilis.*
4 *Irregularitas non incurritur nisi ad mortem detur concursus positiuus.*
5 *Pater, qui filium occidit petendo dispensationem super irregularitate non tenetur declarare occisum fuisse filium suum.*
6 *Qualitas personæ, quoad irregularitatem, est quid extrinsecum, & accidentale.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 PEtrus rem habuit cum Maria, & cum ab eo esset grauidata, ei dixit Maria, se velle procurare abortum, Petrus nihil ei respondetur, sed tacuit, quod videns Maria abortum procurauit, & consecuta fuit, cum autem abortiret, abortiuit filium adhuc viuum, Petrus autem sciens illam abortisse filium viuum, accessit ad domum Mariæ, & absque baptismo puerum occidit, ne causa à vicinis deprehenderetur, quibus peractis, Petrus vult sacros ordines suscipere, quia tamen est irregularis.

Quæit primò, An non impediendo abortum huius mulieris, sed tacendo, cum illa ei dixit se velle procurare abortum incurrerit irregularitatem: secundò, An dato quòd non incurrerit, in postulatione dispensationis irregularitatis, quam contraxit ex occisione illa infantis, teneatur declarare infantem occisum esse suum filium, & fuisse occisum absque baptismo, vel sufficiat dicere se hominem occidisse.

A Spir, Sanct. Consulta var.

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO.

PRimo quæsito respondi, multos Doctores dixisse scientem fœminam à se grauidatam abortum procurare, & id non impedientem cum posset, fieri irregularem. Ita Syluester, Nauarr. Sanchez, Reginaldus, Bonacina, Sà, Portel. Bariol. Rodriguez, Layman, quos refert, Diana, *tom.* 4. *tract. de irregularitate*, *resol.* 8. Quorum ratio est, quia pater tenetur defendere, & seruare vitam filij, eiusque occisionem impedire; verum licèt hæc sententia securior sit, satis probabile est patrem non impedientem mortem filij non incurrere irregularitatem. Ita Turrianus, *de censuris*, *lib.* 9. *d.* 63. *dub.* 3. Hurtado, *de irregularitate*, *d.* 2. *difficult.* 9. *n.* 34. Bauni, *tom.* 2. *tract.* 11 *q.* 32. *dicto* 2. Coninchus, Præpositus, Vasquez, & alij, quos refert, & sequitur Diana, *p.* 4. *tract.* 2. *resol.* 7. *& p.* 7. *tract.* 5. *resol.* 28. Lugo, *de iustitia*, *d.* 10. *tom.* 1. *sect.* 1. *nu.* 222. 2 3

Ratio est, quia pater, siue ex iustitia, siue ex pietate sola teneatur ad defensionem vitæ filij, non impediendo tamen illius mortem, positiuè non concurrit, nec cooperatus est ad illius mortem, sed solum mere negatiuè, non defendendo, quem defendere tenebatur; sed irregularitas solùm incurritur per cooperationem positiuam, ad homicidium; ergo cum Franciscus solum negatiuè concurrerit ad filij mortem, nullo modo incurrit irregularitatem. Minor in qua est difficultas, probatur, quia irregularitas ex homicidio solùm incurritur ab eo, qui verè occidit; sed qui nullum influxum habuit in homicidium non potest dici occidisse; ergo cum hic pater nullum influxum positiuum haberet in homicidium filij: non incurrit irregularitatem. Hinc fit scientem alios velle occidere aliquem propter iniuriam sibi illatam, & non contradicentem, non incurrere irregularitatem. Ita cùm Vasquio, Turriano, Hurt. Diana, Lugo, *suprà nu.* 223. Excipe, quando iniuriam passus non solùm non prohibuit homicidium, quod in vindictam illius alij facere volebant, sed in eo consensit: nam consensus ille, aliqua cooperatio positiua fuit ad homicidium. Ita Lugo, *suprà num.* 223. 4

Secundò quæsito. Respondi: Franciscum petendo dispensationem super irregularitate, quàm contraxit ex occisione sui filij. non teneri dicere in narratiua occisum fuisse illius filium, sed sufficit si dicat se voluntariè hominem occidisse: Ita expressè Sanchez, *de matrim. lib.* 8. *d.* 21. *nu.* 22. Salas, Basilius, quos refert; & sequitur Palaus, *to.* 1. *tract.* 3 *dub.* 6. *p.* 16. *§.* 4. *nu.* 16. Portel, Merola, Texeda, & alij, quos refert, & sequitur Diana, *p.* 8. *tract.* 3. *resol.* 11. 5

Ratio est, quia irregularitas non tantùm imponitur propter grauitatem criminis, quàm propter defectum perfectæ lenitatis; ergo quod occisus sit pater, vel filius, baptizatus, vel non baptizatus, masculus, vel fœmina, Clericus, vel Laicus, quid extrinsecum, & accidentale est ad irregularitatem; ergo licèt qualitas occisi taceatur, non per hoc vitiatur dispensatio, cum hæc qualitas per accidens se habeat ad irregularitatem. 6

CONSVLTVM LXXI.

De pluribus, qui furtum commiserunt; si vnus vult restituere, non verò alij, iste teneatur ad restituendam totam summam furatam, an sufficiat restituere id, quod ipse furatus est.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Qui est causa principalis furti, tenetur in defectu aliorum, qui de furto participarunt totum damnum restituere.*
3 *Quando vnus solùm fuit socius furti, & non causa principalis, solùm tenetur restituere partem, quam furatus fuit.*
4 *Tota ratio obligationis restituendi est causalitas, & influxus in damnum.*
5 *Non debet esse maior obligatio restituendi, quam influxus in damnum.*
6 *Potest dari casus, quod plures concurrent ad aliquod damnum, & nullus sit causa principalis illius.*
7 *Persuasio est iterata suasio, cum instantia, & quadam improbitate.*
8 *Causalitas in effectum ita potest diminui, vt ferè non sit causa illius.*
9 *Vnusquisque solùm tenetur id, in quo alterum damnificauit.*
10 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
11 *Vtilius est domino, à quo res furata fuit vt singuli fures ad solùm partem, quam furati sunt, teneantur restituere.*
12 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
13 *Ponitur Authoris sententia.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

DVm homines cognouerunt Petrum; verb. grat. habere magnam pecuniæ summam in quadam villa sua extra ciui- 1

 tatem,

tatem, & cum quadam die Petrus villam solam absque seruis reliquisset, dixit vnus, qui Franciscus dicebatur ex decem illis viris ad alios. Petrus relicta villa venit hodie ad ciuitatem, habemus opportunam occasionem ad furandum eius pecuniam, vultisne, vt eamus, & eum pecunia spoliemus? Responderunt omnes, volumus, & facta nocte, omnes simul properarunt ad locum vbi erat pecunia, & fractis foribus domus ingressi sunt, & vnusquisque asportauit quantitatem pecuniæ, quam afferre potuit, & vnusquisque ea quantitate, quam assumpsit, contentus fuit. Post furti commissionem Franciscus tactus dolore cordis intrinsecus pœnituit facti, & ab alijs petiuit, vt simul cum eo vellent summam furatam restituere vnusquisque suam partem reddendo? Responderunt cæteri, se nolle restituere, recurrit Franciscus, qui volebat restituere ad me, & quæsiuit.

An ipse, nolentibus alijs suas partes furatas restituere, teneatur ipse restituere totam summam furatam, An satisfaciat suæ obligationi si solùm partem, quam furatus fuit, suo domino restituisset?

RESPONSIO AVTHORIS.

2 Respondi aliquos Doctores dixisse satisfacere dictum furem suæ obligationi, si partem à se furatam restituat, & non teneri totam summam in defectu aliorum restituere. Ratio illorum est, quia licèt ille, qui est causa principalis totius furti, & damni illati proximo, vt si fuit dux, caput, & causa alios prouocans, vel persuadens, vel imperans, sicut dominus seruo, eques famulo, princeps subdito, qui ergo in tali re, & facto imperio furatus est, aut alijs pecunias debet pro furti, vel delicti patratione, teneatur ad restitutionem totius damni in defectu aliorum sociorum, vt docet D. Thomas, *2.2. quæst. 62. artic. 7. ad 2.* vbi Caietanus,
3 & Mercado, *opuscul. 4. fol.* 186. & alij communiter Doctorum Quando tamen quis solùm fuit socius delicti, & non fuit causa principalis illius, solùm tenetur ad partem, quam furatus est, restituere, vt docent Henriquez, Strouerdorff, *tract. de iustitia, & iure quæst.* 62. *articul.* 8. *d.* 4. *conclus.* 2. quem refert, nec impugnat Diana, 4. *p. tract.* 4. *resol.* 74. Nauarrus, *in summa Latina, cap.* 17. *nu.* 20. probabilem putat Lugo, *to.* 1. *d.* 19. *de iustitia sect.* 2. *nu.* 5. Ioannes Henriquez Augustinianus, *in summa sect.* 10. *quæst.* 8. Quintanaduefias, 2. *p. singularium, tract.* 3. *ad secundum Ecclesiæ præceptum singulari* 20. 21. & 22 Escobar, *lib.* 37. *nu.* 287. Trullenc. *lib.* 7. *Decalogi cap.* 13. *§.* 2. *num.* 2. Atqui Franciscus solum fuit socius criminis, & non causa principalis illius, ergo solùm tenetur partem, quam furatus fuit, restituere.
4 Maior quoad primam partem est communis, quoad secundam, eam docent citati DD. estque probabilis. Minor verò probatur. Quia tota ratio restituendi est causalitas, & influxus in damnum; ergo non debet esse maior obligatio,
5 quàm est ipse influxus, sed Franciscus, & quilibet aliorum solùm partialiter concurrerunt ad damnum; ergo solùm partialiter obligabuntur ad restitutionem. Antecedens, & consequens est certum, & ea admittunt etiam DD. contrariæ sententiæ. Minor verò subsumpta probatur, quia potest dari casus, in quo multi simul ex condicto, & quasi cogitato consilio concurrant ad aliquod opus, & tamen, quod nullus sit causa totalis concursus aliorum ad idem opus, imò nec causa concursus cuiuslibet concurrentium, vt patet *ex Euangelio Ioannis*
6 *cap.* 21. vbi dicitur, *Erant simul Simon, Petrus, & Thomas, qui dicitur Didimus; & Nathanael, qui erat à Cana Galilea, & filij Zebedei, & alij ex discipulis eius duo: dicit eis Simon Petrus, vado piscari, dicunt ei venimus & nos tecum, & exierunt, & ascenderunt in nauim, & illa nocte nihil prendiderunt.* In quo casu, Petrus non fuit causa principalis moralis piscationis aliorum discipulorum: ipse enim nec suasit ipsis piscationem, nec iussit, nec consiliatus est; sed solùm eis proposuit, quod volebat ire ad piscandum; Atqui in præsenti: Franciscus solùm proposuit occasionem furandi, & quæsiuit ab alijs, an aliquis vellet ire committere furtum, non tamen eis id persuasit, nec præcepit; ergo in hoc casu Franciscus non fuit causa totalis illius damni, sed tantùm partialis; ergo solùm tenetur ad restituendum partem, quam furatus est.
7 Nec obstat illa interrogatio Francisci, qua Franciscus alios veluti inuitauit, & suasit ad furandum, quia illa interrogatio, licèt fuisset quædam propositio, seu leuis suasio, qua Franciscus eis proposuit furtum, & occasionem illius, non tamen dici potest persuasio, quia persuasio est iterata suasio, cum instantia, & quadam improbitate, vt optimè notat Leander à Murtia, *in disquisitionibus moralibus, lib.* 2. *d.* 2. *resol.* 14. *num.* 12. Atqui Franciscus non eis persuasit furtum cùm instantia, aut improbitate, sed solùm ab eis simpliciter quæsiuit, an velint ire committere furtum illarum pecuniarum, non eis exhibendo ad id consilium, nec eis id imperando, sed solùm proponendo optimam occasionem, eo quòd domus esset sola, in loco deserto; ergo Franciscus, nec aliquis illorum, non tenetur restituere, nisi eam pecuniæ partem, quam secum asportarunt.

Confirmatur primò: Quia sicut diminui potest causalitas 8
ex parte effectus propter minorem partem effectus, ad quem quis concurrit, ita diminui potest magis, & magis ex parte ipsius causalitatis, quæ adeò potest extenuari, vt licet terminetur ad totum damnum, ita tamen diminutè, vt fere non sit causa illius propter debilissimam causalitatem, qua concurrit; atqui in præsenti Franciscus solum concurrit ad totum illud furtum inquirendo ab alijs, an velint ire ad furandum, non vero eis id persuasit, consuluit, vel præcepit; ergo licet illa interrogatione aliquem conuersum habuerit ad totum furtum, fuit tamen tam debilis, vt non possit dici causa totalis illius, sed tantùm partialis; ergo non solum tenetur partem ad quam concurrit restituere. Confirmatur 2. quia id solum tenetur quisque restituere, in quo alterum damnificauit; sed Franciscus solum damnificauit, in ea parte, quam ipse 9
subripuit, & quæ sibi obtigit ex furto, ergo ad eam solum restituendam tenetur.

Dices hoc argumento conuinci etiam imperantem, consulentem, persuadentem, si ex furto solum partem retinuit, 10
hanc solum teneri restituere, siquidem solum in illa proximum damnificauit, sed id negant Caietanus, 2.2. *q.* 62. *art.* 7. & ibi Bañes Sanchez, *lib.* 7. *decalogi, cap.* 21. *num.* 19. Petrus Nauarras, *lib.* 3. *de restitut. cap.* 1. *num.* 413. Bonacina, *d.* 1. *de restitutione, q.* 2. *p.* 16. Fagundez, *lib* 7. *cap.* 14. *nu.* 2. Serra, 2.2 *q.* 62. *art.* 7. *concl.* 6. & alij communiter; ergo sicut qui iussit, persuasit, consuluit, &c. furtum, tenetur ad totum, si alij participantes illius non restituerint, vt docent prædicti DD. ita socij furti, si se ad inuicem exhortati, & suasi sunt, tenebuntur singuli ad restitutionem totius furti, si alij noluerint restituere. Respondent, negando illationem, ad probationem respondetur, dari diuersam rationem, quia consulens imperans, persuadens, &c. fuere causa principalis totius damni, vnde moraliter totum damnum illis imputatur, licèt alias non susciperent physicè totum furtum; at in nostro casu omnes illi se ad inuicem exhortantes fuere causæ partiales, & nullus habuit influxum, vt causa principalis in alios, & ideò solum quisque tenetur id, in quo proximum damnificauit restituere.

Confirmatur 2. quia vtilius est domino, à quo res furata fuit, 11
vt singuli fures ad solam partem, quam furati sunt, teneantur restituere, quam quod vnusquisque teneatur ad totam summam, siquidem difficilior vnicuique redditur restitutio illius rei, quàm nec accepit, nec vidit, quàm illius, quam secum asportauit, comedit, & bibit, vt optimè notat Quintanaduenas, *tomo* 2. *tract.* 3. *ad secundum Ecclesiæ præceptum singulari* 22. *nu.* 6. Muntia, *suprà num.* 6. Ergo attendendo maiori commoditati domini, melius est his furibus consulere, vt vnusquisque restituat, quod assumpsit, & consumpsit, quàm quod totum furtum restituat, siquidem primum facilius consequetur, & secundum tardius, vel nunquam.

Dices, si decem homines furati fuissent magnum tripodem 12
auri, quem solùm decem homines possent amoueri, vnusquisque teneretur ad restitutionem totius tripodis in defectu aliorum, ergo pari ratione, si decem homines furati sunt magnam pecuniæ summam, quàm solum decem homines secum possent asportare, vnusquisque tenebitur ad totam summam, si alij noluerint restituere, non enim apparet maior ratio? Respondent prædicti DD. concedendo antecedens, deinde distinguunt consequens, si decem homines furati sunt magnam pecuniæ summam, quàm solum decem homines secum possent asportare, vtriusquisque tenebitur ad totam summam, si alij noluerint restituere, distinguunt, etsi illam pecuniam asportarunt per modum vnius, concedunt, si illam asportarunt diuisibiliter, negant: & ratio diuersitatis est, quia tribus ille non poterat asportari nisi à decem viris, vnde vno deficiente furtum non committebatur; eodem ergo modo dicendum est, quando pecunia esset reseruata in magna arca, vel scrinio, quæ non possent frangi, vel aperiri, & ad ea adsportanda decem homines essent necessarij, & non pauciores; nam tunc si vnus deficeret, iam furtum non committeretur, & aliàs in actu furandi partes furti non poterant separari.

Secus quando furtum est diuisibile, nam tunc vnusquisque assumit, quod vult, & ex eo quòd aliquis nolit suam partem accipere, non ob id impeditur furtum aliorum, vt impeditur in nolente concurrere ad asportandum tripodem, arcam ue plenam nummis aureis, vel argenteis, vt optimè notauit Leander à Murtia, *suprà num.* 12. Cum ergo in dicto casu pecunia furata non esset in aliqua arca magna, vel scrinio, nec furata fuerit per modum vnius, sed diuisibiliter asportando vnusquisque eam quantitatem, quam potuit, sequitur euidenter neminem illorum teneri ad totam summam restituendam, sed satisfacere suæ obligationi si partem, quam assumpsit, domino restituat.

Verum licèt hæc sententia sic relata, & defensa, aliquibus 13
fortasse probabilis videatur: ergo contrariam sustineo. Nam illa interrogatio Francisci fuit sua persuasio, & consilium in

in communi modo loquendo, vnde sicut consulens, & suadens tenetur in defectu aliorum totum damnum restituere, vt *suprà* dictum est, ita in hoc casu Franciscus in defectu aliorum tenetur totum damnum restituere, vt consulens, & suadens per quæ corruunt omnia pro contraria parte allegata, sed hæc saluo meliori iudicio.

CONSVLTVM LXXII.

De quodam venatore venante in locis prohibitis, an peccauerit, & teneatur ad restitutionem ferarum captarum, & quid dicendum sit de custodibus id permittentibus.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Venari in loco à Rege prohibito quod Lusitanicè dicitur*, Contada, *solum est veniale.*
3 *Lex prohibens venationem in locis venationi Principum iustè assignatis, non obligat plusquam venialiter.*
4 *Hac lex tantum obligat ex obedientia, non verò ex iustitia.*
5 *Lex prohibens, ne quis vendat tabacum, saponem, nec asportet ex India piper, margaritas, adamantes, &c. solum obligat ex obedientia, & ad pœnam.*
6 *Lex humana ciuilis aliquando potest obligare ad culpam mortalem.*
7 *Lex pœnalis, si solum conducat ad bonum regimen, solum obligat ad pœnam, & non ad culpam.*
8 *Venator qui feras venatus fuit in prædicto loco prohibito non tenetur ad restitutionem ferarum captarum, vel illarum pretij.*
9 *Iste venator non peccauit contra iustitiam commutatiuam.*
10 *Dominus illius loci, qui dicitur*, Contada, *non erat dominus ferarum, sed solùm habebat ius venandi.*
11 *Venator venando non abstulit à Domino ius venandi.*
12 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
13 *Ius venandi occultè, & cum periculo soluendi pœnas non est pretio æstimabile.*
14 *Custodes permittentes venari in prædictis locis prohibitis non peccarunt mortaliter, nec tenentur ad restitutionem ferarum.*
15 *Probatur ratione.*
16 *Custodes tenentur sub mortali impedire venationem grauiter iniustam.*
17 *In alijs casibus, si venationem non impediant, tenentur restituere pretium acceptum pro custodia in parte, vel in totum, iuxta eorum negligentiam.*
18 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVidam venator plura animalia per longum tempus apprehendit in quibusdam locis, in quibus lege regia erat prohibitum venari, quos Lusitanicè dicimus, *contadas reais*, & vt hoc securius efficeret, ipsos custodes nemorum regalium donis corrumpebat, vt ei permitterent venationem: post aliquid temporis cœpit ipse venator dubitare, an id licitè posset efficere, an verò venando, & multò magis ad id custodes donis alliciendo peccaret contra iustitiam, & veniens ad me.

Quæsiuit primò, an ipse venando in prædictis locis peccasset mortaliter. Secundò an teneatur ad restitutionem ferarum captarum, vel illarum pretij. Tertiò an custodes id ei permittentes peccauerint, & teneantur ad restitutionem.

RESPONSIO AVTHORIS, PRIMO QVÆSITO.

An ipse venando in prædictis locis peccasset mortaliter?

2 REspondi venantem in prædicto loco ad summum solum peccasse venialiter. Ita cum alijs Lugo *de Iustitia d.* 6. *num.*68. & cum alijs Trullenc. *lib.* 7. *Decalogi cap.*3. *dub.* 6. *numer.*7. Et cum Lessio, & Ianuario. Leander à Murcia *in disquisitionibus moralibus lib* 2. *d.* 2. *resolut.* 20. *num.* 3. *in fine*. Ratio
3 est, quia communiter loquendo, hæc lex prohibens venationem in locis venationi Principum iustè assignatis non videtur tum strictè obligare, quamuis ibi Domini soleant venari. Nam feræ sunt nullius, & syluæ sunt communes, & in his locis feræ vtuntur sua natiua libertate. & fiunt primi occupantis, non enim ibi fit sepimentum, vt feræ, vel frises ibi facilius ca-
4 piantur, sed ne inde ad alia loca fugiant, & vt maior copia suppetat venationis, nec prohibitio Principis obligat ex iustitia, sed tantùm ex obedientia, sicut quando Princeps prohibet,
5 ne quis ex India asportet piper, vel gemmas, aut adamantes, vel quando prohibet ne quis faciat saponem, vel vendat tabacum; nam his, & similibus prohibitionibus non intendit obligare ex iustitia, sed tantùm ex obedientia, ergo aliter facientes solum pœnæ legis subiacent, non verò culpæ, vel ad summum culpæ veniali contra obedientiam.

Confirmatur, quia licet lex humana etiam ciuilis possit obligare ad culpam, & pœnam impositam, vt cum Castro, Soto, 6
Medina, Henriques, Toleto, Bartolo, Felino, Syluestro, Angelo, Armilla, & alijs docet Leander à Murcia, *in disquisitionibus moralibus lib.* 2. *d.* 6. *resolut.* 6. *num.*7. Suarez *lib.* 5. *de legibus cap.* 3. *num.* 6. contra Nauarr. *in cap. fraternitas* 12.*q.*1. *num.*22. *& in summa cap.*23. *num.*55. Decium *in cap. non concupiscentia de constit. lection.* 2. *nu.*7. Imolam *in cap.*2. *de maioritate, & in cap. cum contingat, de iureiurando*, Ludouic. Gomez *in cap.*2. *de constitutionibus in* 6. *num.* 60. attamen lex pœnalis, præcipuè si solum conducat ad bonum regimen politicum, & parum conducat ad bonum animæ, nullatenus obligat ad culpam, sed tantum ad pœnam, vt docent Nauarrus, & alij DD. *suprà* citati, quibus adde Victoriam *relectione de potestate ciuil. num.* 20. Castrum *de lege pœnali lib.* 1. *capitul.* 8. Suarium *lib.* 5. *de legibus cap.* 4 Murciam *suprà resolut.* 7. *num.* 5. Atqui hæc lex prohibens venationem solum respexit regimen politicum, & nullo modo bonum animæ, vt docet cum alijs Murcia, *suprà num.* 9. ergo facientes contra dictam prohibitionem nullo modo peccant mortaliter, sed ad summam venialiter contra obedientiam.

RESPONSIO AVTHORIS, SECVNDO QVÆSITO.

An teneatur ad restitutionem ferarum captarum, vel illarum pretij?

REspondi nullo modo teneri ad restitutionem ferarum captarum, vel illarum pretij. Ita Vasquez *de restitutione cap.* 5. *dub.* 7. *num.*28. Turrianus *d.*36. *dub.*2. *num.*19. Ianuarius *resol. moral. p.*1. *resol.*67. Dicastillus *de iustitia lib.* 2. *tract.*2. *d.*9. *dub* 10. *num.* 308. Diana *p.*9. *tract.*9. *res.*39. probabile putat Lugo *de iustitia tom.*1. *d.*1. *sect.*7. *num.*75. Leander à Murcia *in disquisitionibus moralibus lib.*2. *d.*2. *resol.*20. *n.*2. 8

Ratio est, quia iste venator non peccauit contra iustitiam 9
commutatiuam, sed solum contra legem prohibentem, vt *suprà* diximus; sed iustitia legalis non obligat ad restitutionem, vt cum communi sententia docet Lessius *lib.* 2. *cap.* 1. *dub.* 3. *num.*11. & nos diximus *in septimo præcepto Decalogi sect.* 1. *dicto* 2. ergo iste venator non tenetur ad restitutionem ferarum captarum, vel illarum pretij. Maior in qua solum est difficultas probatur. Quia dominus illius loci diplomate regis prohi- 10
biti nondum erat dominus ferarum, quia illæ adhuc nullius erant in bonis, & licet dominus syluæ haberet ius eas capiendi, nondum tamen eas ceperat; atque adeò syluestres manebant, & in sua libertate; ergo animalia adhuc erant communia, & in sua libertate, & apta vt fierent primi occupantis; ergo venator eas capiendo non lædit aliquod ius domini, hic enim, vt diximus solum habet ius venandi, & capiendi feras, quam facultatem, & ius non adimit ab eo venator præripiens 11
animalia, sed relinquit ei totam facultatem, & licentiam, quam habebat venandi impune, vtitur tamen iure suo, sicut qui in loco communi non prohibito venatur, non lædit iniustè ius alterius, qui poterat etiam sibi impune venari in eodem loco, & capere feras.

Nec obstat, quod in nostro casu prohibitum sit in prædicto lo- 12
co venari, quæ prohibitio non datur in loco communi; Non obstat inquam, nam id parum interest; siquidem prohibitio solum facit quod talis venatio sit contra obedientiam, & contra legem, seu iustitiam legalem, non verò quod sit contra iustitiam commutatiuam, cum feræ illæ adhuc maneant nullius in bonis, & aptæ vt fiant primi occupantis. Nec obstat quod locus sit circumseptus, nam si locus vastus sit, vt vnius leucæ, ita vt in illo animalia difficillimè capiantur, animalia degentia adhuc sunt dicenda communia, & non propria, si quidem gaudent sua libertate, vt docet cum Dicastillo, Leander à Murcia *in disquisitionibus moralibus lib.*2 *resol.*20. *num.* 2. ergo illa capientes non tenentur ad restitutionem, siquidem non læserunt ius alicuius, vt rectè cum Dicastillo notauit ibi Leander à Murcia. Dixi si locus vastus sit: nam si sit locus paruus, & circumseptus, ita vt facilè posset dominus ea capere, vt cuniculario, gallinas in gallinario, pisces in stagno, &c. illa sunt in dominio domini, & illa surripere est furtum contra iustitiam, & obnoxium restitutioni, vt docent communiter DD. & notauit ibi Leander, sed in nostro casu sic venator feras cepit in loco vasto regio, vbi feræ sua libertate gaudebant, & nimia difficultate capi poterant; ergo nullius lædit ius, nec tenetur ad restitutionem.

Dices ius venandi est pretio æstimabile; ergo si aliquis vena- 13
tor lædit aliquid pretio æstimabile tenetur ad restitutionem, sed iste venator læsit ius venandi domini illius loci; ergo tenetur ad restitutionem. Respondetur cum Ianuario ibi suprà distinguendo antecedens, ius venandi tanquam potestatem habendo

do liberè, & ad libitum est pretio æstimabile, concedo antecedens, ius venandi feras habentes suam libertatem clam, & occultè, & cum periculo soluendi pœnas impositas est pretio æstimabile, nego. Id enim quod emitur, non est ius ad animalia, cum dum retinent suam naturalem libertatem, nemo habet ius speciale ad illa, sed vnusquisque habet ius capiendi à iure gentium, sed emitur tantum ius speciale liberè, & ad libitum piscandi, vel feras capiendi in hoc loco, sine periculo luendi pœnas, & cum potestate applicandi sibi pœnas piscantium, vel venantium sine licentia, quæ pœnæ debentur post judicis sententiam, & sic negatur consequentia, quia ius conductoris non læditur per venationem clandestinè factam cum periculo pœnas luendi, cum eiusdem conductoris ius sit liberè piscari, & venari sine periculo pœnas luendi, & pœnas piscantium, vel venantium sine licentia sibi applicare, quæ omnia nullo modo læduntur per piscationem, & venationem clandestinam.

RESPONSIO AVTHORIS TERTIO QVÆSITO.

An custodes id ei permittentes peccauerint, & teneantur ad restitutionem.

14 RESpondi custodes talium nemorum, vel fluuiorum, in quibus sunt feræ in sua naturali libertate non peccasse mortaliter, nec teneri ad restitutionem ferarum captarum, si non custodierunt, vel permiserunt venatoribus ea capere. Ita cum Nauar. Trull. *lib. 7. Decalogi c. 13. dub. 3. nu. 4.* & cum alijs Leander à Murcia *suprà num. 4.* & ratio est, quia non co-
15 operati sunt ad rem grauiter iniustam, seu ad venationem iniustè factam; ergo nec peccauerunt mortaliter, nec tenentur ad restitutionem. Antecedens patet, quia venator venando prædictas feras non commisit peccatum furti, nec operatus fuit contra iustitiam commutatiuam, siquidem dominus nemoris non erat dominus ferarum, sed solum habebat ius eas capiendi, nondum tantùm eas ceperat, & adhuc erant in sua natiua libertate; sed hoc ius ab eo non abstulit venator, sed liberum vt antea reliquit; ergo non peccauit peccato furti, nec iniustitiæ; ergo custodes cum eo cooperantes, nec peccarunt mortaliter, nec tenentur feras captas restituere.

16 Dices ex parte custodum dari peccatum, siquidem tenebantur ex contractu venationem impedire. Respondetur custo-
17 des solum teneri sub mortali impedire venationem grauiter iniustam, quod si in alijs casibus venationem non impediunt, tenebuntur restituere primum, quod accipiunt pro custodia syluarum in totum, vel in partem secundum eorum negligentiam, non tamen peccabunt mortaliter, nec tenebuntur ad restitutionem ferarum captarum, quia venatores eas capientes non peccarunt mortaliter.

18 Dices, venatores venando prædictas feras peccarunt mortaliter; ergo custodes eos permittentes etiam peccarunt mortaliter, & tenentur ad restitutionem. Antecedens patet, quia venatores venando abstulerunt à domino syluarum ius prædictas feras liberè capiendi, nam si feræ à venatoribus capiantur, quando eas voluerit capere dominus syluarum non eas inueniet, ac per consequens dominus syluarum priuabitur iure liberè eas capiendi. Respondeo negando antecedens: ad probationem respondetur, quod cum sylua illa adeò vasta sit, vt supponimus, non enim erat locus angustus, vt cunicularius, vel gallinarius, vt *suprà* diximus, sed sylua Regia, etsi venatores multos capiant cuniculos, vel alias feras, semper manebit magnus ferarum numerus, quas potest dominus syluæ capere, si voluerit, quod si non sint tantæ, quantæ poterant esse, si venatores eas non caperent, id per accidens est.

Secundò respondetur, quod cum feræ non sint domini syluæ, cum adhuc sint in sua natiua libertate, nullam iniuriam facere venatores domino syluæ, si eas capiant; per accidens enim est quod domini volentes venari eas non inueniant. Venatores enim non abstulerunt à dominis ius venandi liberè, licet aliàs abstraherent feras. Nam ius venandi liberè dari potest sine feris, quæ venari possint, vt patet in venatoribus, qui in sylua communibus venantur, nam per hoc quod in ipsis syluis communibus non inueniant feras, vel quia alij antea eas ceperant, vel quia ibi fortè non erant, non per hoc eorum ius venandi liberè sublatum, vel diminutum fuit.

CONSVLTVM LXXIII.

De Altari priuilegiato pro omnibus hebdomadæ diebus, an possit à prioribus nostrorum Conuentuum de nouo fundatorum assignari ex vi nostrorum priuilegiorum in vnaquaque Ecclesia prædictorum Monasteriorum.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Nostri Priores possunt designare vnum Altare priuilegiatum in vnoquoque conuentu, etiam nunc denuò fundato.*
3 *Priuilegium, vel indulgentia concessa vni, vel pluribus ex nostris conuentibus, extenditur ad omnes, etiam de nouo fundandos, quando ratio concessionis est generalis.*
4 *Probatur idex varijs priuilegijs.*
5 *Ratio concessionis huius priuilegij est eadem in omnibus conuentibus, tam fundatis, quàm fundandis.*
6 *Eadem ratio concessionis militat æqualiter in omnibus conuentibus constructis, & construendis.*
7 *Gratia quæ fuit extensa ad omnes conuentus totius ordinis, fuit gratia facta religioni in communi.*
8 *In generali concessione veniunt ea, quæ quis esset concessurus, si fuisset de eo interrogatus.*
9 *Quando excluduntur conuentus aliorum ordinum, conuentus ordinis non censentur exclusi.*
10 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

GRegorius XV. concessit vnum Altare priuilegiatum ad omnes hebdomadæ dies in vnaquaque Ecclesiarum Carmelitarum discalceatorum, quæ vsque tunc essent fundatæ, vt constat *ex compendio nostrorum priuilegiorum, fol. 310.* Et Gregorius XIII. concessit idem Altare priuilegiatum pro omnibus hebdomadæ diebus pro vnoquoque conuentu Carmelitarum sine distinctione ex iam fundatis, vel de nouo fundandis, & quod Prior vniuscuiusque conuentus, posset tale Altare designare in qualibet Ecclesia, vt patet ex tribus eius bullis, quæ refert Ioannes à Cruce ad finem Epitomi in compendio, & ego refero *in nostro Directorio Regularium tract. 2. d. 5. sect. 2. §. 3. num. 42.* Accidit autem quod postquam hi Pontifices hæc concessere priuilegia, plura monasteria Carmelitarum discalceatorum de nouo fundata sunt. 1

Quæritur ergo: An priores horum nouorum conuentuum ex vi prædictorum priuilegiorum possint assignare, & deputare in vnaquaque Ecclesia horum nouorum Monasteriorum vnum Altare priuilegiatum pro omnibus hebdomadæ diebus, sicut fecerunt Priores conuentuum iam fundatorum, tempore concessionis prædictorum priuilegiorum.

RESPONSIO AVTHORIS.

REspondi affirmatiuè. Et omitto priuilegium Pauli V. quod refert nostrum compendium *fol. 309.* Nam hoc solum concedit vnum Altare priuilegiatum pro tribus conuentibus vniuscuiusque Prouinciæ, vel iam fundatis, vel fundandis pro aliquibus hebdomadæ diebus, vt constat ex eius bulla, quæ incipit *omnium saluti*, apud Boterium *in regesto tom. 2. annalium pag. 977.* & refert P. Fr. Augustinus à Virgine Maria, Carmelita *verbo Missa n. 31.* 2

Ratio nostræ resolutionis est, quia priuilegium, vel indulgentia concessa vni, vel multis nostrorum conuentuum extenditur ad omnes tam ad iam fundatos, quàm de nouo fundandos, quando ratio concessionis est, propter generalem rationem, vt dixi *in nostro Directorio Regularium tract. 1. d. 1 sect. 3. num. 46.* Et clarius constat ex *bulla Iulij II.* quæ incipit *Dudum*, vbi ita ait, *num. 14.* Quin etiam omnia priuilegia, & indulgentiæ, &c. vni, aut pluribus ordinis domibus in genere concessa, & in posterum concedenda, omnibus & singulis alijs domibus, & fratribus eiusdem ordinis essent, & intelligantur concessa. Et eadem bulla *n. 15.* addit; Idem intelligendum esse vult, de omnibus domibus, etiam in posterum construendis. Et Clemens VII. idem concessit bulla Deuotionis 2. apud Confessium, & apud Peirinum, quæ ad hoc vnicè data fuit, vt etiam testatur Fr. Augustinus à Virgine Maria, *verbo communicatio n. 9.* quod etiam constat ex alijs innumeris priuilegijs, quę breuitatis causa omitto. Atqui ratio concessionis huius priuilegij in omnibus conuentibus iam fundatis, quam de nouo fundandis est eadem, & generalis, vt patet *ex bulla Gregorij XIII.* quæ concedit dictum priuilegium omnibus Conuentibus Carmelitarum Excalceatorum, non distinguendo inter iam fundatos, vel de nouo fundandos; ergo ad omnes Conuentus, tam iam fundatos, quàm de nouo fundandos extenditur. 3 4 5

Confirmatur primò. Quia eadem ratio concessionis æqualiter militat in conuentibus constructis, & construendis, neque adest peculiaris ratio in vno, quàm in alio, quæ mouere posset voluntatem Pontificis concedentis, sed quando eadem ratio militat in vno, ac in alio conuentu, gratia concessa vni extenditur ad alium conuentum, etiam de nouo construendnm, ergo eadem gratia non solum conuentibus constructis, sed de non construendis debet communicari. Confirmatur 2. quia eo ipso quod illa gratia fuit extensa ad omnes conuentus totius religionis satis diffusæ per orbem fuit gratia facta religioni in communi; ergo non est localis sed generalis; ergo sicut conuentus nouiter constructi participant omnia alia priuilegia communia religionis, ita debent participare præsens priuilegium. 6 7

Confirmatur 3. Quia in generali concessione veniunt ea, 8
quæ

quæ quis esset concessurus, si fuisset de eo interrogatus; at Pontifices qui dictam gratiam ex peculiari affectu ad Religionem, & ob peculiares rationes sibi notas, quæ in omnibus conuentibus æqualiter currunt, id certè concessissent si fuissent interrogati; ergo. Confirmatur 4. Ex dictione exclusiua participationis aliarum Religionum, vbi non excluduntur Conuentus ipsius ordinis, sed aliorum; ergo reputantur inclusi ex communi axiomate: exceptio firmat regulam in contrarium, maximè in re fauorabili pro salute animarum, qualis est prædicta gratia, vnde hanc sententiam docet acerrimè P. Fr. Petrus ab Angelis *in speculo priuilegiorum d.2. sect. 2. num. 19.* & ego probabilissimum existimo propter prædictas rationes.

10 Nec obstat, si dicas clausulam illam vsque in illum diem iam fundati videri taxatiuam, & exclusiuam aliorum conuentuum, qui post talem concessionem fundati sunt. Respondetur namque, quod illa clausula vsque in illum diem constructi, non contineri nisi *in bulla Gregorij XV.* Non verò *in bulla Gregorij XIII.* Iste namque absolutè concessit pro omnibus conuentibus Carmelitarum discalceatorum, non distinguendo inter conuentus iam fundatos, vel de nouo fundandos, & clausula vniuersalis ad omnes debet extendi, quando in omnibus militat eadem ratio, vt diximus. Dato tamen quod in vtraque bulla tam Gregorij XV. quam Gregorij XIII. esset eadem taxatiua, vsque in illam diem constructi. Respondeo istam clausulam non deberi regulari taxatiuam in hoc casu, sed magis expressiuam affectus, & voluntatis Pontificis circa hanc religionem, quod ex alia dictione exclusiua aliarum religionum satis clarè constat. Ita respondet P. Fr. Petrus ab Angelis *suprà n. 20.*

CONSVLTVM LXXIV.

De Religioso atrocissimum delictum committente. An propter illud posset à religione expelli, absque eo quod fuisset ter pro eodem delicto punitus, vel per annum incarceratus.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Sacra Congregatio decreuit nullum religiosum posse expelli ab ordine, nisi fuerit verè incorrigibilis.*
3 *Quando censeatur quis incorrigibilis.*
4 *Præcipit etiam quod per annum incarceretur, & pœnitentijs affligatur, etsi resipuerit, non expellatur.*
5 *Religiosus qui commisit atrocissimum delictum, ob quod meretur pœnam mortis, potest statim expelli absque eo quod ter sit punitus, & absque eo quod per annum sit incarceratus, vel nolit pœnitentiam acceptare.*
6 *Datur incorrigibilis de facto, & incorrigibilis præsumptione iuris.*
7 *Quid vtrumque sit.*
8 *Iste licet non sit incorrigibilis de facto, est incorrigibilis præsumptione iuris.*
9 *Decreta Congregationis præcipiunt expellere incorrigibiles.*
10 *Potest dari delictum adeò atrox, & scandalosum, vt non possit alia pœna puniri, neque alia via scandalo satisfieri, nisi expulsione.*
11 *Bonum commune singulari est præferendum.*
12 *Trina monitio non est de forma legis, sed datur ad solemnitatem experimenti.*
13 *In hoc casu magis attenditur ad satisfactionem dandam pro scandalo, quàm ad emendationem delinquentis.*
14 *Visitatores possunt expellere rebelles, iuxta* cap. fin. *de statu monachorum.*
15 *Qui inter bonos malus est, inter malos peior erit.*
16 *Ad triremes damnatus manet perpetuo infamis.*
17 *De homine infami nulla in futurum spes emendæ moraliter duci potest.*
18 *Proponitur argumentum in contrarium, & ponitur etiam illius solutio.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVidam religiosus commisit atrocissimum delictum cum scandalo sæcularium, quod sanè dignum erat morte, vel condemnationis ad triremes.

Quæsitum fuit à me, An Religio in pœnam illius delicti posset eum expellere à Religione, absque eo quod ter fuisset pro eodem delicto punitus, vel per annum incarceratus.

RESPONSIO AVTHORIS.

2 PRo expositione huius casus, qui sanè grauissimus est, suppono, Sacram Congregationem per suum decretum approbatum, & publicatum ab Vrbano VIII. datum Romæ 21. Septembris anno 1624. decreuisse, quod deinceps nullus religiosus professus è Religione expelli posset, nisi fuerit verè incorrigibilis, & quod nullus, vt talis iudicetur, nisi concurrant illa, quæ ius commune requirit, videlicet quod sit prius de delicto, vel delictis punitus, & quod post punitionem non præbeat spem emendationis, quod tunc accidit, quando delinquens correctus, & punitus tribus vicibus reincidit in culpas graues, esto sint specie diuersæ, vel quando delinquens non vult acceptare pœnitentiam pro suis delictis, vel quando delinquens iustè incarceratus pro suis delictis fugit à carcere, vt docet cum S. Augustino, Panormitano, Sayro, Alderete, Sanchez, & alijs Fr. Petrus ab Angelis *in suo ordine iudiciali, cap. 26. n. 2.* 3

Et insuper præcipit Pontifex, quod sit incarceratus per integrum annum, afflictusque ieiunijs, & pœnitentijs, & transacto anno, si se non emendauerit, veluti vt membrum putridum abscindatur, & à Religione expellatur, & tales sit expulsos condemnat. Pontifex ad perpetuam suspensionem ab exercitio ordinum interdicendo Episcopi facultatem concedendi eis licentiam eos exercendi, quæ omnia patent ex ipso decreto, quod refert P. Fr. Petrus ab Angelis *in suo ordine iudiciali suprà nu. 26.* His igitur suppositis inquirit prædictum consultum, An non obstanti tali decreto, si religiosus aliquis commiserit atrocissimum delictum, vt si suum prælatum occiderit, vel crimen Sodomiæ commiserit, vel raptum cum scandalo sæcularium commiserit, vel crimen læsæ Maiestatis Diuinæ, vel humanæ, vel per annum fuerit in Apostasia, vel quid simile, ob quod mereretur pœnam mortis, vel triremium, possit statim expelli à Religione, absque eo quod ter sit punitus, & non emendatus, & absque eo quod per annum sit incarceratus, vel nolit pœnitentiam acceptare. 4 5

Et respondi affirmatiuè. Pro quo sciendum est dari duo genera incorrigibilium, scilicet incorrigibilem de facto, & incorrigibilem præsumptione iuris. Incorrigibilis de facto est ille, qui ter monitus, & per annum incarceratus non resipiscit, nec de eo est spes emendæ. Incorrigibilis præsumptione iuris est ille, qui ausus est committere delictum, qui meritò præsumi potest eadem sæpè, & grauiora commisisse, vt est homicidium qualificatum, crimen læsæ Maiestatis, hæresis, Sodomiæ, falsificationis monetæ, rebellionis, & aliorum similium, vt notauit Palaus *tom. 3. de voto, p. 19. numer. 17.* & cum Peirino, Miranda, Rodriguez, Portel, Syluestr. & alijs Sanctorius, quem refert P. Fr. Petrus ab Angelis *in additionibus ad suum ordinem iudicialem, additione ad capitulo 26. dicto 3.* His ergo suppositis, sumitur ratio nostræ resolutionis. 6 7

Iste talis licet non sit incorrigibilis de facto, est tamen incorrigibilis præsumptione iuris; sed decreta sacræ Congregationis concedunt, & præcipiunt expelli incorrigibiles secundum ius commune; ergo Religiosi qui prædicta crimina commiserunt, etsi nondum de eis fuissent puniti, nec per annum carcerati, statim expelli possunt à Religione, vtpotè præsumptione iuris incorrigibiles. 8 9

Confirmatur primò. Quia dari potest, vnum solum delictum ita atrox, graue, & scandalosum, vt non possit alia pœna puniri, neque alia via scandalo satisfieri, neque honori religionis consuli, nisi expulsione à religione; poteritque tunc delinquens expelli, siquidem bonum commune singulari est præferendum. Hæc ratio est Castri Palai, à quo si quæras, quæ sint hæc crimina; Respondet, *num. 8.* putarem esse peccatum, quod à sæculari commissum, pœnam mortis mereretur, quia rarò huius criminis reus, absque nota religionis contineri in religione potest, hoc tamen requirit maturum examen, & magnam prudentiam, attendendo ad grauitatem, & substantiam delicti, prout notarunt Rodriguez, Miranda, & alij. 10 11

Confirmatur 2. quia trina monitio non est de forma legis, adeò vt ea non seruata actus corruat, sed datur ad solemnitatem experimenti; sed tale experimentum cumulatissimè habetur sine tali solemnitate, cum notorium sit hunc esse pestilentem; ergo non est necesse, vt illud aliunde venemur expectando trinam monitionem, pecus enim morbidum eijciendum est, antequam alios inficiat, non enim expectare debemus, vt qui suum prælatum occidit; v.g. occidit alterum, & hic est scopus sacrorum canonum, neque enim ita adhærere debemus literæ legis, vt contra legis voluntatem nitamur. 12

Confirmatur 3. Quia in hoc casu non tantùm attenditur ad emendationem delinquentis, quantum ad satisfactionem dandam pro scandalo, & infligendam pœnam pro delicto, ad terrorem cæterorum, nec non ad bonum religionis, extirpando, & eradicando arborem tam malos, & nociuos fructus proferentem; vt qui his omnibus non satisfit, nisi expulsione talium delinquentium; ergo etsi non sit præmissa trina monitio, nec præcesserit annus carcerationis, tales sic delinquentes expellendi sunt. 13

Confirmatur 4. Quia *in cap. fin.* de statu monachorum conceditur visitatoribus posse eijcere ab ordine, quos contumaces inuenerint, & rebelles; sed contumacia licet regulariter trinam monitionem requirat, sufficit tamen vna pro tribus, vt apertè traditur, *cap. contingit. de sententia excommunicationis in 6.* 14

Ergo

Ergo in hoc, & similibus casibus, licet non præcesserit trina monitio, stando in iure communi, tales delinquentes, vt incorrigibiles de iure expellendi sunt.

Confirmatur 5. Quia cum tales scelerati sint ad triremes damnandi, expulsio videtur omninò necessaria, quia in societate aliorum remigantium hominum adeò deprauatorum non sunt meliorandi, quoad mores, sed potius deteriorandi; quia
15 qui inter bonos malus est, multo peior erit inter malos, & peruersos; Tum quia sic ad triremes damnati manent perpetuò infames; sed de sic infamibus nulla in futurum mortaliter lo-
16 quendo affulget spes emendæ, sed potius timeri possunt plura incommoda, & nocumenta, & ipsi, & Religioni, nam vt
17 ait D Thomas *cap. 19. n. 15.* Si Religiosi quando se infamatos conspiciunt irrefrænato peccant, multò magis peccabunt, quando se infames conspiciunt de facto, & de iure, & in religione euadunt, vt plurimum magis temerarij, & insolentes, quàm fuerint in sæculo, propter minorem timorem, cum quo viuunt abutentes pietate, & compassione bonorum; ergo tales omninò eijciendi sunt à religione, ne pecus morbida alias inficiat.

18 Et hanc sententiam tenet Sanctorus post prædicta decreta sacræ Congregationis, quem refert Fr. Petrus ab Angelis *in additionibus ad ordinem iudicialem dicto* 3. tenet eam etiam Palaus *de voto religiosæ obedientiæ p.* 19. *nu.* 17. Brunus Casaingus *tract. 4. cap. 6. propositione 9. postulato 2. versiculo, si certo constaret de aliquo*, eam probabilem iudicauit ipse P. Fr. Petrus ab Angelis, nam licet in prædicto loco suarum additionum ad suum ordinem iudicialem, eam viris doctis enucleandum relinquat, interrogatus tamen à me Matriti anno 1668. quid ipse censuerit in hoc casu? Respondit, se dictam sententiam semper probabilissimam iudicasse, & ad praxim reduci posse, & ipsum eam reduxisse, cum esset Definitor generalis nostræ Congregationis.

Nec obstat prædictum decretum sacræ Congregationis de electis præcipiens seruari quæ ex iuris communis dispositione mandantur, quia vt vidimus ius commune declarat etiam incorrigibilem, non tantùm ter monitum, & punitum, sed etiam qui contumax, & rebellis fuerit, & per vnum delictum, quando est nimis atrox, talis è iure delinquens præsumitur, & iudicatus vt *suprà* diximus; ergo hac ratione extra ius commune non sumus, maximè cum tot graues, & pij Doctores in hanc sententiam veniant, ita Sanctorus *suprà*, & ego saluo meliori iudicio.

CONSVLTVM LXXV.

De quodam priore suspenso ab officio, an antequam inciperet suspensionem posset assignare vicarium pro suo conuentu, an necessariò debet succedere Subprior in nostra Religione.

SVMMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Prior suspensus ab officio antequam incipiat suspensionem, non potest designare Vicarium pro suo conuentu, cui vices suas deleget pro tempore suæ suspensionis.*
3 *In nostra religione pro tempore suspensionis prioris præsidere debet est Subprior, nisi Vicarius à Prouinciali imponatur.*
4 *Iurisdictio data à Priore Vicario à se electo pro tempore suæ suspensionis finitur statim, ac prior incipit suam suspensionem.*
5 *Extincta voce authoris, extinguitur ius successoris.*
6 *Nullus actus incipere potest, vbi finem accipere debet.*
7 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
8 *Idem dicendum est, quoties cessat iurisdictio prioris, siue per mortem, vel priuationem ab officio.*
9 *Idem dicendum est quando prior est excommunicatus, vel suspensus dummodo sit denunciatus.*
10 *Quando Prior est in separata ædicula intra cæpta Monasterij, iurisdictio Prioris non deuoluitur ad superiorem.*
11 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
12 *In casibus vrgentis necessitatis, in quibus est periculum in mora, & non potest prior adiri, tunc deuoluitur iurisdictio prioris ad tales casus ad Subpriorem.*
13 *Ponitur quædam instantia in contrarium, & soluitur.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVidam prior Carmelita excalceatus fuit à Prouinciali pro suis culpis per duos menses suspensus ab officio prioris.

Quæsitum fuit à me; Antequam iste prior inciperet tempus suæ suspensionis, posset designare Vicarium pro suo conuentu, cui vices suas delegaret pro toto tempore suæ suspensionis, an verò necessariò debeat succedere Subprior conuentus, nisi alius Vicarius à Prouinciali fuisset designatus.

RESPONSIO AVTHORIS.

REspondi nullo modo posse priores talem Vicarium desi- 2
gnare, qui præsit tempore suæ suspensionis, sed necessa-
riò debet præsidere Subprior conuentus, nisi aliter à Prouin- 3
ciali sit dispositum. Ratio est, quia Vicarij electi à priore iuris- 4
dictio est delegata à priore, & ab eo dependet; ergo illius suspensione finitur, vt patet ex textu, *in l. quod principi iuncta, l. si Augusta seq. ff. de leg. 2.* & tradunt Fulg. *in l. More, n. 25. ff. de iurisd. omni iud.* Sebast. de Medina *tr. Mors omnia soluit, nu.* 83. Nam
extincto iure authoris extinguitur ius successoris, *l. lex vectiga-* 5
lis, ff. de pign. l. 1. C. si pignus pignori datum sit. Confirmatur quia 6
nullus actus incipere potest, vbi finem accipere debet, iuxta illud Philosophi synthesis rerum, sic se habet cum analysi, vt ex inde primum synthesis cœperit, ibi Analysis terminetur, aliàs duos effectus contrarios daremus, quod cum ipsa rei natura pugnat.

Nec obstat id, quod ait nostra constitutio, 3. *part. capit.* 13. 7
num. 12. Subprior in absentia prioris præsideat, nisi ab eo alius Vicarius fuerit designatus. Respondetur namque constitutionem loqui de absentia prioris à conuentu retento munere priorali, & habituali iurisdictione, tunc enim integrum illi est Vicarium designare, non verò in nostro casu, in quo est prior suspensus à iurisdictione; esset enim maxima verborum contorsio, seu impropria vsurpatio si verbum illud, in absentia prioris, intelligeretur de suspensione, verba autem debent intelligi iuxta communem loquendi vsum *l. si §. quod tamen casius*, vbi Bartol. *ff. de legat. 3. l. Labeo, ff. de supellect. leg.* Mantica *de coniecturis, lib. 3. titul. 8. numero* 1. Sousa *in relectione de censuris bullæ cœnæ cap. 2. n. 4. & cap. 6. d. 39. nu. 3. & cap. 7. num.* 5. verbum verò absentia, iuxta vulgarem vsum solum significat egressionem à loco in locum, seu defectionem à loco, non verò defectionem ab officio; cum ergo nullus alius detur locus vnde colligatur, quod prior tempore suspensionis ab officio possit Vicarium designare, euidenter sequitur deuolui prioris iurisdictionem ad superiorem, nam cum lex non disponat, quid in hoc casu faciendum sit, id iuris communis dispositioni relictum credimus, nam casus à noua constitutione omissus intelligitur secundum ius antiquum *l. si verò, §. de viro, ff. solut. matrimon. l. commodatissimè, ff. de liber. & posth.* Gironda *de priuileg. numer.* 556. & 586. ius autem commune decernit, quod Abbate suspenso à collatione beneficiorum ad priorem claustralem collatio deuoluatur Clementina *in agro §. si quis autem, versic.*
Abbate de statu monach. 8

Et idem dicendum est, quoties cesset iurisdictio prioris, siue per mortem, vel priuationem ab officio; siquidem in his casibus eadem est ratio, & prorsus in iure æquiparantur, vt patet
ex cap. 1. de officio Vicarij in 6. Et idem dicendum est, quando 9
prior est excommunicatus, vt patet *ex text. 9. in cap. 1. de officio Vicarij in* 6. vbi sancitur, nullius esse valoris, quidquid Episcopo excommunicato eius Vicarius exequitur, & tenent plures DD. citati à Sanchez *lib. 3. d. 30. num.* 6. Rebuf. *regul.* 3. Bartach. *in repertor. verb. Vicarius, num.* 20. Maranta *specul. aur. pars. 4. distinct.* 1. *num.* 7. Guttierez 1. *canonicarum quæstion. cap. 1. n.* 83. Vgolinus *de censuris tab. 2. c. 11. §. 3. n.* 8. debet tamen esse denunciatus, vel publicus percussor clerici, iuxta Constantiensis Concilij determinationem decernentis excommunicatum non amittere iurisdictionem, nisi duobus casibus prædictis; vt multis probat Sanchez 3. *de matrimon. d. 22. num.* 32. & idem dicendum est, quando prior est suspensus, prout suspensio est censura, requiritur vt sit denunciatus, vt aduertit Sanchez *dicta disputat. 3. de matrimon. numer.* 8. quia antèquam denuncietur, adhuc prior retinet iurisdictionem, & consequenter perseuerat iurisdictio sui Vicarij *argum. text. in dicto cap. 1. de officio Vicarij lib.* 6. & ita receptum est in mea religione, statim enim ac Prior decedit, siue per aliquod tempus suspenditur, etsi suspensio non sit censura, sed tantùm cessatio ab officio, vel si promouetur ad aliquod officium incompatibile cum munere priorali, eo ipso absq; alia nominatione succedit supprior in regimine conuentus, & ad illum tota potestas prioris deuoluitur, nisi aliud à Prouinciali, vel Generali fuit sancitum.

Sed quæres. An prioris iurisdictio deuoluatur etiam ad Sub- 10
priorem modo dicto, quoties ipse prior in sacris separata ædicula à communitate, semotus spiritualibus exercitijs operam nauat, ac si prorsus abesset prior? Respondeo negatiuè. Ita P. Fr. Ioannes à sanctissimo Sacramento *in disquisitionibus regularibus 4. part. num.* 105. Ratio est, quia in hoc casu prior domi est, nulla ergo graui præpeditus infirmitate, aliove constrictus impedimento, ne possit domestico gubernio intendere, sed præsente priore, nulla præter œconomicam, seu propriùs domesticam conceditur Subpriori potestas, & hæc non nisi dependenter à priore præsenti, cuius subest iurisdictioni; ergo pro tempore, quo prior est in ædicula separatus, non deuoluitur iurisdictio conuentus ad subpriorem. Conf. quia velle priorem sese

in

in cellam seu sacram ædiculam ad tempus recipere, vt intentius spiritualibus vacet, non tollit ab eo iurisdictionem, vel Conuentus regimen; sed tantum occasioni est, vt ille ampliorem subpriori potestatem mandet, vt sic expeditior curis temporalium exutus interiora tractare valeat, quo casu quidquid à superiore tractandum sit iure delegationis illi conueniet, poterit ergo pro libito prior mandatam reassumere potestatem, quia sicut sponte illam commisit, ita poterit commissionem, siue coarctare, siue auferre iuxta textum *in cap. 1. de reg. iuris in 6.*

Nec obstat, si sacra ædicula sit extra claustra, siue extra clau-
11 suram sita, nam quoad hoc pro parte Conuentus reputatur, cum intra conuentus septa conclusa sit, ideòque de priore inibi degente, ac si communitati interesset loquendum est. Nec etiam obstat talis segregatio, vt possit ad priorem deferri quidquid tempore talium exercitiorum gerendum occurrat, si enim diu quidquam se obtulerit facillimè potest adiri prior, si verò noctu necesse sit, vt aliquis religiosus egrediatur ad confitendum infirmum, vel quid simile, tunc sicut fores, vt egrediatur, aperiantur, sic vt prior fiat certior ad aperiri queunt; Imò Quintañad. *sing. ad septem Eccl Sacr. t. 1. tr. 3. sing. 13. num. 2.* sentit, nullam Subpriori potestatem accrescere, eo quod prior ad vicinum aliquod prædium recreationis, seu visitationis causa per vnum, vel duos dies diuerterit, quasi idem sit in suburbijs, seu vicino prædio degere, ac manere domi, ergo à fortiori id concedere debet de priore habitante in sacra ædicula intra cœpta Monasterij.

12 Sed non ideò comprehensos volo casus vrgentis necessitatis, in quibus, si consulatur prior, aliquid imminet periculi moræ causa; tunc enim ipsa necessitas post se raptat (quamvis prior spiritualibus exercitijs non insisteret) omnes leges, omniumque legum dispositiones, necessitas enim non habet legem; vnde vt bene subdit Quintañaduenas *dicto num. 2.* si communicandi, aut celebrandi vrget tempus, poterit Subprior, si non est aditus ad Priorem à reseruatis absolutionem concedere, cum onere comparendi, & à fortiori idem dicetur de concessione, siue facultate ad alia leuia; siue minus grauia.

13 Hæc omnia inspecto iuris rigore certissima autumo, nec vllo modo nostris constitutionibus contraria. Nam licet, *1. p. cap. . . num. 2.* dicatur quod, qui in huiusmodi exercitijs versantur ab omni officio, & conuersatione liberi esse debeant, noctu, diuque in cella, siue solitaria ædicula Deo vacantes morari, non intelligitur de Prælatis, sed de reliquis conuentus Officialibus, & ministris exterioribus occupationibus deputatis: Nec ad consequendum finem, quem ipsa constitutio exoptat, scilicet spiritualium frequentationem exercitiorum, supposita humana fragilitate, proportionatum medium foret, priores tandiu ab officio suspendere; quamdiu vacaret prædictis exercitijs, sed æquum fuit eorum arbitrio relinqui, vt vel omninò à negotijs supersederent, vel aliquibus intendere possent, debito pro suo libito gubernationis onere cum Subpriore, vt antea dicebamus.

CONSVLTVM LXXVI.

De Subpriore succedente Priori demortuo, vel priuato ab Officio, an debeat Priori succedere in loco Prioris, & an ei debeatur honorificus titulus, Patris nostri, & an debeat benedictionem in prima, & completorio impertire.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Subprior in nostra religione licet per priuationem Officij, vel mortem Prioris succedat in omni iurisdictione Prioris, non succedit in loco illius.*
3 *Non potest impertire benedictionem in prima, vel completorio.*
4 *Vicarius electus à definitorio succedit in loco Prioris.*
5 *Vicarij electi, siue à Generali Prouinciali, vel Priore, habent eminentiorem locum Superiore Conuentus.*
6 *Qui de vno dicit, de alio negare videtur.*
7 *Electio vnius, est alterius reprobatio.*
8 *Titulus Patris nostri, nec Superiori, nec Vicario electo, Generale, tribuendus est.*
9 *Ponuntur Prælati, quibus talis titulus de iure nostro dandus est.*
10 *Probatur id ex consuetudine religionis.*
11 *Probatur ex multis capitibus iuris.*
12 *Subprior licet habeat totam iurisdictionem conuentus, non potest dicere confessionem, vel impertire benedictionem in choro in prima, vel in completorio.*
13 *Idem dicendum est de Vicario etiam posito à Generali.*
14 *Subprior, etsi præsideat in Conuentu sedet in Choro post Sacerdotes vestibus sacris indutos.*
15 *Idem dicendum est de Vicarijs etiam electis à Generali.*
16 *Qui per Prælatos intelligantur in nostris constitutionibus de iure nostro.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

QVidam Prior nostræ Congregationis Carmelitanæ Excal- 1
ceatæ priuatus fuit ab Officio, & eius Subprior successit in iurisdictione Conuentus cum omni potestate, ac si Prior esset in defectu Prioris ex vi legis, ex eo quod Prouincialis alium Vicarium non designauit, dubitatum fuit.

Et quæsitum fuit à me, an successerit etiam in loco Prioris, & an deberet dare benedictionem in completorio, & in prima, & an deberet ei dari titulus honorificus Patris nostri, alijs Prælatis debitus: & quid dicendum foret de alijs Vicarijs, tam electis à definitorio, quàm à Prouinciali, vel Generali, vel etiam Priore?

RESPONSIO AVTHORIS.

REspondeo nullo modo deberi Subpriori per vacationem 2
Priori. Ita P. Fr. Ioannes à sanctissimo Sacramento *in disquisitionibus regularibus p. 4. num. 121.* Et ratio est, quia licet Subprior ex vi nostræ constitutionis, & iuris communis, & antiquæ consuetudinis succedat in omni iurisdictione ordinaria Prioris, id tamen intelligitur limitationibus, quæ ex eadem constitutione habentur; Atqui nostra constitutio 3. *p.*
cap. 13. num. 13. decernit, quod solus Vicarius electus à defini- 3
torio eandem potestatem, & præeminentiam habeat, ac si esset
Prior; ergo si præeminentiam Prioris hoc solo Vicario à defi- 4
nitorio electo concedit, euidenter sequitur eam alijs Vicarijs, & præsidentibus, etiam positis à lege denegare.

Confirmatur: Quia nostrum Capitulum generale anno 1667. 5
concessit Vicarijs positis, non solum à definitorio, sed etiam à
Generali, Prouinciali, vel Priore eminentiorem locum Supe- 6
riori Conuentus; vt patet *ex declaratione prædicti capituli n. 43.* & nihil disposuit de Superiore, quando ex vi legis præsidet in conuentu; ergo signum est noluisse illum in loco meliorare in defectu Prioris; patet consequentia, quia qui de vno dicit, de
alio negare videtur, vt constat per textum *in cap. nonne de præ-* 7
sumpt. cum similibus, & electio vnius est alterius reprobatio *l. cum ita legatum, §. 1. ff. de condit. & demonstr.* Surdo *consil. 428. num. 8.* ergo cum lex superiorem locum prædictis Vicarijs concedat, & nihil de Superioribus disponat, voluit eos relinquere in sua sede, quam antea habebant, nam si lex aliud voluisset, expressisset.

Et idem dicendum est de honorifico titulo Patris nostri, nam
hic titulus dandus est solum Patri nostro generali, & defini- 8
toribus generalibus in toto ordine, Prouincialibus in suis Prouinciis, & Prioribus in suis conuentibus. Et ratio est, quia
nostra Constitutio 1. *p. cap. 15. num. finali* determinat Præla- 9
tos, qui hoc titulo honorandi sunt, scilicet generalem, & definitores generales in toto ordine, Prouincialem in sua Prouincia, & Priorem in suo conuentu; ergo præter hos, nulli alteri etiam, si sit præses conuentus vel Prouinciæ, vt *infra* dicemus, dandus est talis titulus, Patris nostri. Patet consequentia, quia illa particula, scilicet, est præcedentium declaratoria, vt tenet cum multis Barbosa *de dictionibus dictio-*
ne 423. num. 1. ergo euidenter excludit superiorem, etiamsi 10
cum plena potestate præsideat in conuentu, & idem dicendum est de alijs Vicarijs siue positis à Prioribus siue à Prouincialibus, vel à Generale, propter eandem rationem, vt *infrà* magis explicabimus.

Confirmatur ex vsu, & consuetudine totius Religionis, quæ
nunquam consueuit tales Vicarios, siue præsidentes titulo Pa- 11
tris nostri honorare; sed consuetudo generalis Religionis est optima legum interpres, vt patet *ex cap. cum dilectus de consuetudine, l. more, ff. de legibus l. si de interpretatione ff. eodem*, Syluan. *consil. 88. num. 27.* Tiraquello *de nobilitate cap. 10. num. 9.* Afflictis *decis. 166. num. 9.* Menoch. *consil. 33. num. 44.* Mascard. *de probationibus consil. 1415. num. 10.* Caldas *in l. si cura-*
torem, verbo contractum, n. 29. Cod. de in integr. restit. ergo nul- 12
lo modo talis titulus prædictis Vicarijs, vel præsidentibus dandus est.

Et eadem ratione in prima, & completorio nec confessio- 13
nem, nec benedictionem impertire debent, vel possunt, vt habetur *in nostro ceremoniali, cap. 7. num. 3.* Nam hæc pertinent ad Prælatum, & non ad Superiorem, vel Vicarium, in-
super licet Priores in Choro ministris, & hebdomadario sa- 14
cris indutis præcedant, vt ibi habetur, Subprior etsi præsideat in Conuentu minimè, sed primus ab illis sedet, & idem dicendum est etiam de Vicarijs conuentualibus, positis à
Generali; in omnibus enim his casibus coarctata est autho- 15
ritas Subprioris, & Vicariorum, vt colligitur *ex cap. 12. nostri cæremonialis, num 3.* vbi cum disposuisset debere ministros Altaris sedere in Choro immediatè post Prælatos subiungit, nomine autem Prælatorum intelligitur. P. Fr. Generalis, & Definitores generales in toto ordine, Prouincialis in sua Prouincia, & Prior in suo Conuentu, & in quocunque loco, vbi Prælatorum facta fuerit mentio ad similes res à
dicti

16 dicti intelligantur, vbi nota, ad similes res, id est, ad præcedentiam loci, & alias præeminentias; ergo tam Subprior, quàm alij Vicarij ab his omnibus præeminentijs à lege excluduntur. Ita P. Fr. Ioannes à sanctissimo Sacramento *p. 4. in disquisitionibus regularibus n. 120.*

CONSVLTVM LXXVII.

De Religioso irrogante iniuriam Subpriori actu præsidenti in Conuentu, an puniendus sit eadem pœna, si ac iniuriam Priori ipsi irrogaret?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Subditus qui percussit Subpriorem præsidentem in Conuentu idem delictum commisit, ac si Priorem percuteret.*
3 *Subprior quando habet eandem iurisdictionem ac Prior, eadem reuerentia tractandus est.*
4 *Subprior in absentia Prælati potest imponere præcepta.*
5 *Subditi in absentia Prioris tenentur obedire Subpriori, ac Priori.*
6 *Constitutio correctoria iuris communis, solum in casibus assignatis obseruanda est, & minimè ad alios similes extrahenda.*
7 *Vicario non est tribuendus tantus honor sicut principali, quando Vicarius actualiter subditus est principali, & iurisdictione caret.*
8 *Secus quando vices Prælati exercet.*
9 *Honor non debetur Superiori, quando præsidet in Conuentu ratione personæ, sed officij.*
10 *Si in aliqua religione datur certa pœna contra offendentem Prælatum, eadem pœna mulctandus est offendens Subpriorem quando actu præsidet in Conuentu.*
11 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
12 *Qui in Prælatos injicit manus puniendus est iure nostro, considerata Prælatorum qualitate.*
13 *Subprior cum præsidet in Conuentu non est minor Prælatus, quam Prior.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVidam Religiosus oblitus vocationis suæ, irrogauit quandam iniuriam grauem subpriori, tempore quo ipse præsidebat in Conuentu in absentia Prioris per multum tempus.

Quæsitum fuit à me an puniendus esset delinquens eadem pœna, ac si Priorem ipsum eadem iniuria afficeret.

RESPONSIO AVTHORIS.

2 REspondi affirmatiuè. Ita P. Fr. Ioannes à sanctissimo Sacramento *in disquisitionibus regularibus p. 4. num. 127.* Ratio est, quia tunc temporis Subprior Prælati locum obtine-
3 bat, & eadem potestate fungebatur; ergo eadem reuerentia à subditis illi præstanda erat, ac Priori; ergo subditus iniuria illum afficiens eadem pœna puniendus est, ac si Priorem ipsum iniuria afficeret.
4 Confirmatur: quia Subprior in ordine nostro in absentia Prælati potest imponere præcepta; ergo subditi ei obedire tenen-
5 tur eodem modo, ac si à Prælato impositi fuissent, nihil enim in hoc nostra constitutio minuit Superioris Vicarij authoritatem.
6 Confirmatur 2. Quia constitutio, quæ Subprioris authoritatem aliqualiter minuit, est iuris communis correctoria; ergo solum in casibus expresse ad illa assignatis obseruanda est, & minimè ad alios similes extrahenda, vt patet *ex l. præcipimus, Cod. de appellat.* & cum communi Doctorum tenet Veracruz *in appendice dub. 4. consil. 3.*
7 Nec obstat si dicas cum Roderigo *tom. 2. regul. quæst. 33. artic. 2* non tantum honorem deberi Vicario, sicut principali. Respondetur namque id intelligi, quando Vicarius actualiter Prælato subditus est, omnique iurisdictione est viduatus, secus, quando ipse vices Prælati exercet cum authoritate ordi-
8 naria. Nec obstat aliquando subpriorem iuuenem esse, & non dignum tanta authoritate, & reuerentia, ac Prælatus ipse, nam hic honor non illi debetur ratione personæ, sed officij, quod sufficit, vt iniurius in illum eadem pœna mulctetur, ac si in Prælatum ipsum delinqueret, vnde si in aliqua religione
9 assignata est pœna pro tali, vel tali iniuria inferente in Prælatum, eadem pœna mulctandus est, qui Subpriorem præsiden-
10 tem afficit.
Nec obstat, quod in nostra Religione Subprioris authoritas
11 quando præsidet in Conuentu in aliquibus diminuta sit, siquidem lex nostra, vt *suprà* diximus illi non concedit præeminentias Priori debitas, quæ attento iure communi illi debebantur, quando actualiter præsidet; ergo non illum iniurians æquali pœna puniendus est, ac si Priorem iniuriasset: siquidem non eædem præeminentiæ illi debitæ sunt ac Priori, & pœna debet commensurari delicto *cap. non adferamus 24. q. 1. authentico, vt patris familias succedat. §. quia verò cap. Felices versu, illud autem de pœnis lib. 6. cap. final. de his quæ fiunt à maiori parte capituli* Sanchez *de matrim d. 22. n. 9.*

Respondetur namque constitutionem nostram solum limitare iurisdictionem Subprioris quoad præeminentias ibi assignatas, vt patet *ex illis verbis cap. 2. n. 3. pera causas semelhantes*, quæ verba solum loquuntur de præeminentijs ibi assignatis; aut similibus, vnde illa restrictio non est ad alios casus dissimiles pertrahenda, nam lex diminuens authoritatem Subprioris est iuris communis correctoria, & ideò solum in casibus expressis est obseruanda, & non ad dissimiles casus pertrahenda, *l. præcipimus, Cod. de appellationibus.*

Nec obstat, quod nostra constitutio *p. 4. c. 4. §. 4.* loquens de percussoribus, quo supplicio castigandi sint, quando manus violentas injiciunt in Prælatos, dicit, quod qui in Prælatum manus violentas injicit, puniendus est, considerata Prælatorum qualitate; ergo cum authoritas Subprioris minor sit, ac Prælati, videtur dicendum, quod stando in nostra lege minori pœna puniendus sit, qui in Subpriorem, v.g. alapam iniecit, quam si in Prælatum injiceret. Respondetur legem solum velle dicere minori pœna puniendum esse, qui minorem Prælatum iniuria afficeret, in præsenti autem Subprior non est minor Prælatus, ac ipse Prior, cum eadem prorsus fulgeat authoritate, ac potestate, vnde delinquens eadem pœna puniendus est; ac si Priorem ipsum iniuria afficeret. 12 13

CONSVLTVM LXXVIII.

De Subpriore præsidente in Conuentu in absentia Prioris: An antequam transirent 24. horæ absentiæ Prioris, possit amouere Officiales Conuentus à suis Officijs, & inobedientes inijcere in carcerem, & de eis formare processus, &c.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *In Subpriorem non deuoluitur iurisdictio ordinaria in absentia Prioris, nisi transactis 24 horis, dummodo aliud lege non sit sancitum.*
3 *Pro nostratibus datur de hoc lex in nostris constitutionibus.*
4 *Per hanc legem non habent locum varia opiniones, quæ de hoc dantur in nostra Congregatione.*
5 *Nostra lex qua disponit quod Subprior non possit imponere in absentia Prioris præcepta in Conuentu, nisi post 24. horas, idem disponit in alijs actibus iurisdictionis.*
6 *Casus præcepti, exempli gratia expressus fuit, & non restringit legem generalem.*
7 *Subprior in absentia Prioris antequam sint transacta 24. horæ non potest ostiarum positum à Prælato amouere ab officio, ipso remittente.*
8 *Subprior in absentia Prioris nequit aliquid innouare.*
9 *Dictio, aliquid, pro minima etiam re supponit.*
10 *Remouere officialem ab Officio, in quo eum posuit Prælatus, est magna innouatio.*
11 *Si sit periculum in mora, potest Subprior remouere officialem ab Officio in quo erat positus à Priore.*
12 *Lex solum prohibet, ne Subprior aliquid in absentia Prioris innouare præsumat.*
13 *Qui ex iusta causa operatur, non temere, vel fraudulenter operatur.*
14 *Præsumptio, dolum, & temeritatem profert.*
15 *Talis remotio ab officio ex causa est conformis legi.*
16 *Capitulum sede vacante cum causa potest excommunicare subditos rebelles.*
17 *In nostro casu non erat periculum in mora, nec iusta causa amouendi ostiarium ab officio.*
18 *Quoties lex aliquid prohibet nulla adiecta pœna pro transgressoribus, quamvis lex non apponat clausulam annullantem, quidquid contra illam prohibitionem fit, est nullum.*
19 *Secus dicendum est quando lex imponit pœnam.*
20 *Lex nostra prohibens Subprioribus ne aliquid innouent in absentia Prioris, nullam imponit pœnam.*
21 *Subprior in absentia Prioris antequam transeant 24. horæ non potest formare processum contra aliquem religiosum.*
22 *Non potest, probato crimine, illum in carcerem detrudere.*
23 *Subprior antequam transeant 24. horæ nullam habet iurisdictionem in conuentu.*
24 *Formare processum, inijcere in carcerem est actus iurisdictionis coactiua.*
25 *Castigare Religiosum pertinet priuatiuè ad illius Prælatum, vel ad Papam.*
26 *Subprior antequam transeant 24. horæ ab absentia Prioris, non est Prælatus Conuentus.*

27 Quod

27 *Quod non inuenitur concessum, expressè intelligitur esse prohibitum.*

28 *Priores nostri ex vi legis, etiam absentes habent omnem iurisdictionem, non solum habitualem, sed actualem in subditos suos.*

29 *Lex non absolutè concedit iurisdictionem Subprioribus in absentia Prioris, sed cum limitatione, vt nihil innouare possit.*

30 *Pro tempore absentiæ Prioris dandus est prælatus, qui absolutam habeat totam iurisdictionem Conuentus.*

31 *Prior etiam absens potest exercere omnem iurisdictionem voluntariam in subditos, dummodo possint scripta mandari.*

32 *In alijs religionibus deuoluitur omnis iurisdictio ad Subpriores, & solum remanet habitualis in prioribus.*

33 *Subprior pro eo tempore, quo ad eum iurisdictio non est deuoluta, non est prælatus Conuentus etsi in eo præsideat.*

34 *Solum est coadiutor Prioris, & habet ius præcipiendi intra limites domesticæ gubernationis.*

35 *Subditi in prædictis rebus domesticis tenentur ei obedire ex vi voti obedientiæ.*

36 *Si Subprior excedat limites suæ iurisdictionis, quæ solum est ad res leues, & ad gubernationem domus concernentes, subditi non tenentur ei obedire.*

37 *Si culpæ religiosorum sunt graues Subprior dum ad eum iurisdictio deuoluta non est, non potest eos corrigere, & castigare.*

38 *Excipe nisi periculum sit in mora, nam tunc potest carcerare religiosum ne fugiat, non tamen formare processum; interrogare testes, vel alia similia efficere.*

39 *Prædictus Subprior incarcerando dictum religiosum incurrit censuram* si quis suadente Diabolo.

40 *Carcer solùm ex magna causa tribuendum est religiosis, præcipuè in ordine nostro.*

41 *Carcer in nostro ordine est magna infamia.*

42 *Prædictus religiosus pro eo tempore non tenebatur Subpriori eum præcipitanti in carcerem obedire.*

43 *Sententia carceris lata pro eo tempore à subpriore fuit lata à non iudice.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVidam Subprior nostræ Congregationis, recedente à Conuentu priore, non reuersurus per multos dies, cum præsideret in conuentu iuxta formam legis, accidit quod post paucas horas quod prælatus à domo exierat, ostiarius domus noluit facere rem quandam, quam subprior illi præceperat, iratus subprior eum statim ab officio amouit, & statim de inobedientia formauit processum, & probata inobedientia, reclusit in carcere, antequam transirent 24. horæ post recessum prioris.

Quæsitum fuit à me primò, An subprior licitè posset amouere illum ostiarium à suo officio. Secundò, An pro inobedientia posset formare processum, & probata inobedientia eum in carcerem detrudere. Tertiò an incurrerit censuram contra iniicientes manus violentas in clericum, eo quod absq; iurisdictione miserit religiosum illum in carcerem.

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO.

An Subprior licitè posset amouere illum ostiarium à suo officio?

2 PRo huius quæsiti resolutione notandum est, in subpriorem in absentia prioris non deuolui iurisdictionem ordinariam nisi post 24. horas à recessu prioris à Conuentu, dummodo aliud lege sancitum non sit, seu consuetudine receptum, in aliqua religione. Sic expressè Naldus *verbo abesse num.* 11. & cum eo Peirinis *de priuilegijs const.4. Sixti IV. num.* 26. qui ait debere abesse à Conuentu per vnum diem naturalem quem refert, & sequitur Pelizzarius *manual. regul. tom. 2. tractat. 8. cap 2.n.*50. Miranda *tom.2. Manual. prælator. q.20.art 1.concl.3.* Fr. Ioanne à Sanctissimo Sacramento *in disquisitionibus regularibus p.3.num.*385. & pro nostratibus colligitur ex nostra constitutione 1.*p. cap.* 1. Vbi ait, volumus, & declaramus, quod in

3 absentia proprij prælati Conuentus, quando est extra oppidum, & amplius quam per 24. horas immoratur eius Vicarius, vel præses possit in casu necessitatis præceptum imponere.

Ex quibus verbis colligitur legem solum tunc voluisse subpriorem verum prælatum haberi, & omnes iurisdictionis actus posse exercere post viginti quatuor horarum spatium, vt tol-

4 leret opiniones, quæ circa hoc circumferebantur, An statim ac prior à Conuentu exibat extra locum, vbi constructum est Monasterium, statim ei iurisdictio ordinaria competeret; alij namque ita existimabant, ita Peregrinus 1.*p. constit.* 5. *cap.* 9. *lit. F.* Alij dicebant exeunte priore ad ciuitatem, vbi Conuentus existit, statim iurisdictionem acquiri subpriori, ita Lezana *tom.2.c.13.n.*4. Alij dicebant tunc solum subpriori conferri iurisdictionem, quando prælatus exijt à Conuentu in alterum oppidum eadem die non reuersurus. Ita Diana *p.3. tract.2. de dub. regularib. resol.* 28. Omnes ergo has opiniones volens infringere nostra constitutio statuit, vt subprior non habeat iurisdictionem ordinariam in Conuentu, nisi post 24. horarum spatium, & non antea.

Nam licèt constitutio solùm loquatur de præceptorum impositione, eadem ratio militat pro quibuslibet potestatis, & iurisdictionis actibus, casus verò præcepti exempli gratia expressus fuit, quod minimè restringit generalem dispositionem textus *in l.1.§ quod vulgo, ff. de vi armata, l. damni infecti ff. de damn. infect. l. penult. §. vult. ff. de iur. & facti ignor. l. scire, §. oportet, ff. de excusat. tutor.* Tiraquell. *in l. si vnquam, verbo libertas, n.*37. *Cod. de reuocat. donat.* Surd. *consil.*308. *num.* 10. Molina *de primogenijs lib.2 cap.8.n.*4. Lezana *verbo leges regularium nu.*43. Grat. *Disceptationum forensium cap.*563.*n.*73. Tuscus *tom.3. lit. E, concl.*547. Flam. *de confid.q.9.n.*55. & alij passim: his suppositis, 5 6

Respondi primo quæsito subpriorem non posse ostiarium illum, antequam transirent 24. horæ amouere à suo officio, in quo erat positus à prælato. Ratio est, quia 3. *p. nostrarum constitutionum, c.3.n.*12. statuitur ne subprior, nec illi qui in absentia prioris vices eius gerunt aliquid innouare præsumant, dictio verò illa, aliquid, pro minima enim re supponit, vt docet Tiraquel. *in l. si vnquam, Cod. de renouanda donat. verb. omnia nu.*4. Menoch. *remed.*14. *recuper. n* 8. & *consil.*4.*n.*18. & *cons.*39.*n.*9 & *cons.*1782. *n.*29. Surd. *decis.*283.*n.*8. & *consil.*283.*n.*2. Cened. *singul. num.* 1. Grat. *Disceptationum forensium, cap.*509.*n.*. Barbosa *de dictionibus dictione* 14.*a.*6. Atqui remouere officialem ab officio, in quo cum posuit prior, est magna innouatio, vt benè aduertit P. Fr. Ioannes à sanctissimo Sacramento *in disquisitionibus regularibus p.4.nu.*145. Ergo nullo modo subprior ad id habebat authoritatem, præcipuè cum nondum ad illum deuoluta fuerit iurisdictio, nec vllum esset periculum in mora. 7 8 9 10

Fateor enim, quod si sit periculum in mora, tunc optimè poterit subprior auferre officialem ab officio, in quo erat positus à priore, quod colligitur ex verbis illis legis, ne aliquid innouare præsumant, nam si ex graui ratione, & causa officialem ab officio auferat, tunc non temere, & fraudulenter, vt supponit verbum præsumant, sed iustè, eam ab officio aufert, præsumptio namque dolum, temeritatemque præfert, vt benè Cardin. *Clement.1. de priuil. qu.*39. Imola *Clem.1. de rescriptis num.*12. qui ait hoc verbum importare vexationem, & attentationem contra ius, Sanch 9. *de matrim. d.*32.*n.*38. Barb. *tract. de dictionibus, dictione* 278. & 274. & *in Collectan. tom.* 1. *cap. decernimus nu.* 5. *de iudic.* cum autem rationabilis causa superueuit persuadens dictam innouationem, quæ non patitur recursum ad priorem absentem, tunc talis innouatio, non solum non est contra legem, sed menti illius valdè conformis. 11 12 13 14 15

Quod probatur ex textu *in cap. his quæ* 11. *de maior. & obedient.* Vbi sibi reseruans Pontifex corrigere, seu censuras imponere sede vacante prouidens hac via Ecclesiæ tranquillitati, & paci, ista reseruatione non obstanti commentatur Glossa, *verbo pro bono pacis*, quod satis potest concedi argumento illius capitis, quod capitulum, vacante Ecclesia, cum causa rationabilis subest, poterit excommunicare subditos, si fuerint contumaces, & inobedientes; Similiter ergo quamvis nostra constitutio prohibeat pro bono pacis, ne subprior in absentia prioris aliquid innouare præsumat, satis ei potest concedi argumento ipsius, constitutionis id posse, si causa rationabilis subsit cum autem in præsenti nulla subesset causa cum ex obedientia denegata nullum periculum immineret ex mora, cum aliàs religiosus in officio ostiarij antea benè processisset, nec de eo in officio esset aliqua querela, & obedientia illa fuisset casualis, & ex impetu passionis exorta, inde est quod auferre eum ab officio, non solum antequam ad subpriorem deuoluta esset tota domus iurisdictio, sed etiam postea fuisset magna innouatio, ac per consequens nulla, siquidem omnia illa quæ subprior in absentia prioris innouando attentauerit sunt prorsus nulla. 16 17

Et ratio est, quia quotiescunque lex, siue statutum aliquid prohibet, & remanet pura prohibitio, nulla pro transgressoribus adiecta pœna, quamuis lex non apponat clausulam annullantem, quidquid contra talem prohibitionem fit, redditur cassum, & inane, ita Vantius *de nullit. rubric. quot, & quibus modis nullitas in iudicio proponuntur, n.*55. Bosau. *in const. Picen. glosa 6. numer.*107. Suarez *lib.5. de legibus c.*28. *n.* 20. Salas *eodem tractatu, q.*96. *tract.*14. *d.*16. *sect.*8. *n.*22. Quod non accidit, quando lex imponit pœnam, nam tunc tollit actus nullitatem. Suarez *dicto cap.*28. *n.*29. Salas *dicta sect.*8. *n.*27. Cephalus *consil.*47. *nu.*14. Bechius *praxi nouitior. d.*4. *dub.* 4. Atqui nostra lex in prædicto casu nullam imponit pœnam subprioribus aliquid innouantibus; ergo quidquid egerint innouando absque legitima causa, erit prorsus irritum, & inane, & subditus non tenebitur ei in conscientia obedire: nam quando superior aliquid iniustè, & vltra suam potestatem præcipit, subditus non tenetur ei obedire, vt diximus *in nostro Directorio Regularium p. tract.3. d.6. num.*174. 18 19 20

RES-

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO.

An pro inobedientia possset formare processum, & probata inobedientia eum in carcerem detrudere.

21 RESpondi subpriorem non posse, antequam transirent 14. horæ formare processum, nec recipere informationes, &
22 testes contra reum, nec eum probata inobedientia posse detrudere in carcerem. Ratio autem est, quia subprior pro eo tempore non habebat vllam iurisdictionem in conuentu, nisi tran-
23 sactis 24. horis; Atqui formare processus, inijcere in carcerem, est actus iurisdictionis coactiuæ, vt tenent Henriquez, *de indulgent. cap* 14. Confectius *cap.* 2. *de exemptione*, Brunus
24 *tract.* 2. *priuilegiorum regularium*, *cap.* 14. *propositione* 2 versu accedit, estque communis sententia apud DD. Ergo subprior si antequam habeat iurisdictionem in conuentu hæc faciat, nihil operat.r.

25 Confirmatur primò, quia castigare religiosum spectat priuatiuè ad illius superiorem, vel ad Pontificem, vt tenet Abbas *cap. fin. num.* 5. *versu si verò populus de cleric. Peregrin.* Bartol. *à Diuo Dio in pr. ff. de re iudicata*, Cocheir, *tom.* 1. *part.* 4. *q.* 33. *num.* 2. Portel. *verbo Episcopus*, Sanchez, Henriquez, Rodriguez, quos citat Barbosa, *de potestate Episcopi*, *p* 3. *allegat.* 78. *num.* 25. Tamburinus *de iure Abbatum tom.* 1. *d.* 19. *qu.* 7. *num.* 7. Scortia *in Bullis Pontific. Theoremate* 393. Peirinis *de Priuileg. tom.* 1. *ad censt.* 11. *Sixti IV. num.* 6. Villalobos *tom.* 2. *tract* 8. *difficult.* 6. *num.* 17. Zabarella, & Lupus *in cap Archiepiscop. §. fin.*
26 *9. de Priuilegijs*; Atqui subprior pro illo tempore antequam transirent 24. horæ, non erat verus Prælatus, & superior illius religiosi, nec habebat iurisdictionem ordinariam spiritualem, vel temporalem, vt tradunt communiter DD. *super Clement.* 2. *de rescriptis*, vbi Benedict. Capra, *ibi*, quia tota potestas est penes Abbatem, non penes ipsum, quod antea docuerat Zabarella *ibidem num.* 2. *per textum in cap. quorundam*, *& in cap. si religiosus de elect.* & tenet Syluester *verbo confessor.* 2 *quæst.* 8. *dicto* 3. Sotus *in* 4. *distinct.* 8. *q.* 4. *art.* 2. Azor. *instit. moral.* 2. *part. cap.* 13. *quæst.* 7. Sanchez *in Decalogum tom.* 1. *lib.* 4. *capitulo* 33. *num.* 16. *& cap.* 39. *num.* 6 *& lib.* 6 *cap.* 13. *num.* 73. Suarez *de religione lib* 6. *cap.* 7. *num.* 17. *& tom.* 4. *lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 2. Tamburinus *de iure Abbatum tom.* 2. *d.* 1. *q.* 4. *n.* 4. Molina *tractat.* 5. *de iustitia d.* 10. *num. vltimo*, ergo Subprior antequam transirent 24. horæ, non poterat prædictos actus iurisdictionis exercere.

27 Confirmatur 2. Quia quod non inuenitur concessum expressè, intelligitur esse prohibitum, *cap. illa nec sede vacante*, glossa, *ibidem Lit. C.* Sed subprioribus nostris non inuenitur alicubi concessum in lege ante 24. horas absentiæ prioris posse actus iurisdictionis exercere; ergo ei intelliguntur esse prohibiti: ergo subprior eos antequam transirent viginti quatuor horæ exercendo nulliter procedit. Dices quid ergo faciet Subprior pro illo tempore: nam si ille non potest vti actibus iurisdictionis conuentus, manebit pro eo tempore sine gubernio, & sine prælato, quod dicere proculdubio absurdissimum videtur.

28 Respondeo quod in nostra religione hæc obiectio nullam vim habet, siquidem priores nostri ex vi legis, etiam absentes, etiam post 24. horas habent omnem iurisdictionem, non solum habitualem, sed etiam actualem in subditos suos, siquidem lex non absolutè concedit iurisdictionem subprioribus, sed cum limitatione, vt nihil innouare possit: vnde cum au-
29 thoritas subpriorum pro eo tempore non sit absoluta, sed limitata dandus est prælatus qui absolutè habeat illam, hic autem est ipse prior qui etiam, vt absens potest exercere omnem
30 iurisdictionem voluntariam in subditos, dummodo commodè
31 valeant scripta mandari; Ita Portel *verbo Prælati potestas in additionibus num.* 11. N Fr. Ioannes à Sanctissimo Sacramento *in Disquisitionibus regularibus p.* 4. *num.* 174.

32 In alijs verò Religionibus, in quibus absente priore post 24. horas tota iurisdictio absoluta deuoluitur ad Subpriorem, & solum manet habitualiter in Priore, nisi aliud lege stabilitum sit, vt docent DD. & Glossa *in Extrauaganti venerabilis*, *verbo Prioratus deprabendis*, Sylnester *verbo prælatus numero* 2. Azorius *p.* 1. *lib.* 7. *cap.* 18. Sanchez *in Decalog. te.* 1. *libro* 4. *capitulo* 24. *numero* 23. Sayrus *in claui Regia lib.* 6. *cap.* 10. *dub.* 6. Rodriguez 1. *regul. quæst.* 20. *articulo* 3 Diana *parte* 3. *tractat.* 2. *de dub. regul. resolut.* 28. Tamburinus *tom.* 2. *d.* 2. *quæst.* 18. Pelizzarius *tom.* 2. *tractat.* 3. *cap.* 2. *num.* 3. Dicendum est, pro eo tempore prælatum adhuc censeri, ac si domi esset, vnde sicut si exijsset ad ciuitatem Subprior ex defectu iurisdictionis non posset exercere actus iurisdictionis, sed debet expectare aduentum prælati, nisi periculum sit in mora, ita pro illo tempore antequam transeant 24. horæ à recessu prioris à domo, debet spectare quod iurisdictio ad eum deuoluatur; interim tamen debet considerare, quid faciendum sit, & transactis 24. horis iterum vocare religiosum coram duobus, vel tribus testibus, & ab eo inquirere, an velit ei obedire, an verò persistat in sua inobedientia, & si dicat se velle obedire, lucratus est illum, sin minus, tunc vtatur gladio iurisdictionis quo potitur.

Et ratio huius doctrinæ est, quia subprior pro eo tempore, 33
quo iurisdictio, siue absoluta, siue limitata ad eum non est delata, non est verus prælatus conuentus, etsi in eo præsideat, sed tantum est coadiutor Prioris, & solum habet ius præcipiendi 34
intra limites domesticæ gubernationis, vnde circa res domesticas potest præcipere, corrigere, & leuibus pœnis iuxta religionis morem punire, non quia ei absolutè dominatiua potestas incumbat: nam hæc ex vi voti obedientiæ soli prælato incumbit, sed quia eo ipso quod constitutus est, vt prælatum adiuuet, sufficiens illi potestas in sua nominatione tribuitur, vt intra claustrum illa possit obire, quæ suæ curæ, & ex proprio munere committuntur. Ita Suarez *tom.* 4. *de relig lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 2. & patet *ex textu in cap. cum ad Monasterium*, *versu Prior autem*, *de statu monachor.* Sanchez *tom.* 1. *in Decalogum*, *cap.* 33. *num.* 16. *lib.* 4. *& tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 13, *num.* 75. Rodriguez 1. *tom. regular. quæst. artic.* 1. Molina *tract.* 5. *de iustitia disputat.* 10. Barbosa *in Collectanea ad ius canon. tom.* 3. *clem.* 2. *de rescriptis*, *verbo subpriori claustrali*.

Vnde subditi in prædictis rebus tenentur ei obedire non so- 35
lum vt filij parentibus, sed ex vi voti obedientiæ, vt tenet Vasquius *tom.* 2. *in* 1. 2. *quæst.* 96. *art.* 4. *num.* 26. Sanchez *in Decalog. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 1. *numer.* 21. *&* 22. Suarez 3. *de relig. lib.* 10. *cap.* 11. *num.* 19. Pelizzarius *tom.* 1. *tract.* 4. *cap.* 4. *sect.* 4. *nu.* 116. Et ratio est, quia religiosi ex vi voti obedientiæ tenentur obedire ei, in quem prælatus suas vices delegauerit, ergo multò à fortiori tenebuntur obedire, si lex ipsa potestatem præcipiendi delegauerit, sed lex præcipit, vt subprioribus in eis, quæ sui muneris sunt, omnes obediant; ergo ad id tenentur subditi ex vi voti obedientiæ. Aduerte tamen, quod si subprior excedat 36
limites suæ iurisdictionis, quæ solum est ad res leues communes, & ordinarias, & ad gubernationem domus concernentes, tunc religiosi non tenentur ei obedire, siquidem eius iurisdictio ad solas res concernentes suo officio extenditur, vt diximus.

Vnde si culpæ religiosorum sint graues, vt est inobedientia in faciem ipsius subprioris præsidentis, tunc non potest sub- 37
prior dum non habet iurisdictionem eum corrigere, hoc enim pertinet ad prælatum, ad quem spectat iudicare de culpa graui, sed debet spectare quod iurisdictio ad eum deuoluta sit. 38
Et minus potest processum formare, carcerare, &c. Qui sunt actus iurisdictionis coactiuæ. Dixi nisi periculum sit in mora, nam tunc poterit recludere religiosum ne fugiat, vel alia ad vitandum periculum efficere, vt *suprà* diximus, non tamen formare processum, testes inquirere, quia in hoc nullum est periculum in mora; breuissimè enim transeunt 24. horæ, & postea vt diximus poterit formare processum, & cætera ad suum munus spectantia efficere, vt *suprà* diximus.

RESPONSIO AVTHORIS TERTIO QVÆSITO.

An incurrerit censuram contra inijcientes manus violentas in clericum, eo quod absque iurisdictione miserit religiosum illum in carcerem.

REspondi prædictum Subpriorem incurrisse in censuram si 39
quis suadente Diabolo, inijciens prædictum Religiosum in carcerem. Ita Tuscus *lib.* 2. *de visitatione cap.* 2. *numer.* 2. Paulus de Seas *in cap. si clerici de sent. excomm lib.* 6. & DD. *in Clemen. in frequent de excessibus prælatorum*, & Abbas *in eandem Clement. in verbo capiunt.* Sic etiam Sorbus *in compendio priuilegiorum verbo conuenire*, Villalobos *in summa tom.* 2. *tract.* 35. *difficult.* 5. *num.* 5. Diana *tract.* 2. *de dubijs regularibus resolut.* 132. Hieronymus Rodriguez *quæst. regulare l.* 62. *num.* 8. Brunus Casaingus *de priuilegijs tract.* 2. *cap.* 4. *proposit.* 2. *versu imò Paulus*.

Et tertiò est, nam sicut alij qui clericum, aut religiosum iniuriosè caperent, aut carceri manciparent absque iurisdictione, incurrerent prædictam censuram, sic procul dubio dictus sub- 40
prior, cum absque iurisdictione prædictum religiosum in carcerem inijceret, imò & absque sufficienti causa, vnde videant prædicti subpriores, ne sic contra religiosos inuehantur, inde enim 41
tribuunt occasionem multis dissensionibus, carcer enim cum magna cautela, & ex magna causa tribuendus est religiosis præcipuè in ordine nostro, in quo carcer est grauissima infamia.

Hinc fit prædictum religiosum non teneri obedire prædicto subpriori, siquidem sententia carceris lata fuit à non suo iudice, 42
cum pro eo tempore iurisdictione subprior careret, ac per consequens fuerit omninò nulla, vt constat *ex cap. cum olim de priuileg.* & ex Panormitano *in prædictum caput*, & cum alijs Rodericus *q.* 36. *art.* 4. *tom.* 1. Ioannes de Lomede *de exemptione cap.* 8. qui canones leges, & Authores ad hoc probandum allegat. Brunus Casaingus *de priuileg. tractat.* 2. *capitulo* 4. *prop.* 2. *versu neque propter defectum*, & ita in casu contingenti iudicatum fuit.

CON-

CONSVLTVM LXXIX.

De quodam subpriore nostri ordinis præsidente in couuentu, cum prior ad capitulum Prouinciale iret, an eo quod officiales positos à priore, & alia multa ad gubernium pertinentia alterauit, & mutauit, possit puniri à priore redeunte à capitulo.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Subprior, vel Vicarius in absentia prioris, cuius vices gerunt nihil possunt innouare.*
3 *Lex in hoc intendit pacem inter priorem, & subpriorem.*
4 *Multa pro pace conseruanda conceduntur de iure, quæ aliàs non licebant.*
5 *Subprior in absentia prioris, neque minimum potest innouare.*
6 *Non potest mutare officiales conuentus, quos prior reliquit.*
7 *Non potest aliquid præcipere contrarium illi, quod prælatus præceperat.*
8 *Non potest aliquid considerabile emere, vendere, alienare, seu contractus efficere.*
9 *Solum potest efficere, quæ sunt omninò necessaria, & cedunt in commodum conuentus.*
10 *Quidquid secus fecerit est irritum, & nullum.*
11 *Excipe nisi causa rationabilis superueniat, quæ non pateretur ad priorem absentem recursum.*
12 *Potest vendere sepulturas pro humandis aliquibus defunctis.*
13 *Potest vendere capellas Ecclesiæ de consensu Conuentus ad aliquem defunctum tumulandum, si cedat in euidentem vtilitatem Conuentus.*
14 *Potest in absentia prioris corrigere, & punire subditos.*
15 *Potest vota irritare, & in eis dispensare.*
16 *Potest dispensare in ieiunijs Ecclesiæ.*
17 *Potest secum dispensare in casibus, in quibus potest dispensare cum subditis.*
18 *Potest subditorum confessiones audire, & eos à reseruatis absoluere, censuris ligare, & ab eis absoluere.*
19 *Potest corporalia, & cætera pro cultu diuino benedicere.*
20 *Super his non cadit illa prohibitio, ne aliquid innouare præsumat.*
21 *Prædicta non cedunt in præiudicium prioris, vel Conuentus.*
22 *Prædicta non procedunt quando prior tendit, vt socius ad capitulum generale, vel ad prouinciale.*
23 *Pro hoc tempore concedit lex totam iurisdictionem Conuentus subpriori.*
24 *In hoc casu non potest prior Vicarium ponere in Conuentu.*
25 *Pronomina* hi, & illi, *sunt demonstratiua rei ad oculum.*
26 *Pro hoc tempore potest subprior mutare officiales relictos à priore.*
27 *Potest contractus efficere.*
28 *Propter hoc non potest reprehendi, vel puniri à priore redeunte.*
29 *Pro eo tempore subprior erat absolutè prælatus Conuentus.*
30 *Par in parem non habet Imperium.*
31 *Pro eo tempore non erat subditus prioris, sed prælatus illi æqualis.*
32 *Episcopus non potest suum Vicarium punire in his, quæ deliquit circa suum officium.*
33 *Vicarius Episcopi, quod iurisdictionem, & ea, quæ potest ratione officij non dicitur subditus Episcopo.*
34 *Pro delictis, quæ subprior pro eo tempore tanquàm priuatus commisit, potest eum prælatus castigare.*
35 *Idem dicendum est quoties subprior in locum prioris priuati, vel demortui subrogatur.*
36 *Subrogatus in locum alterius in eius locum, & cura subrogatus censetur, nisi lex aliud explicet.*
37 *Lex nostra in his casibus non restringit potestatem subprioris.*
38 *In his casibus licet subprior succedat priori cum omni potestate, & iurisdictione non succedit tamen cum praeminentijs priori debitis.*
39 *Lex nostra praeminentias loci, & patris nostri, ad certos prælatos restrinxit.*
40 *Vicarius electus à definitorio eandem potestatem, & præeminentias habet, ac si esset prior.*
41 *Iurisdictio, quæ conuenit alicui per electionem collegij ad aliquod officium est ordinaria.*
42 *Vicarius electus à Generali, Prouinciali, vel priore solùm est delegatus.*
43 *In nostra religione potestas eligendi, & nominandi prælatos, qui potestate ordinaria polleant, reseruatur capitulo Generali, vel definitorio Generali.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

QVidam subprior nostræ Congregationis, cum prior iret ad capitulum Prouinciale omnes officiales, quos prior reliquit in officijs mutauit, quosdam contractus emptionis, & venditionis graues fecit, debita grauia contraxit, &

alia similia fecit, non enim gubernium prioris sui illi placebat. Rediens autem prior ex capitulo, vt moris est, voluit prædictum subpriorem castigare, eo quod prædicta innouauerit, & fecerit, dicens deliquisse contra illam legem tertiæ partis nostrarum constitutionum, *cap. 13. nu. 12.* Subprior in absentia prioris nihil innouare præsumat.

Quæsitum fuit à me, An eum ex prædicta causa, & propter illos actus, quos exercuit, dum esset præses in conuentu, posset prior castigare, & an subprior prædicta efficiens fecisset contra illam legem.

RESPONSIO AVTHORIS.

PRo explicatione huius casus notandum est. 3. *part. nostrarum* 2
constitutionum cap. 13. n. 12. disponi, subpriorem, vel alium
Vicarium in absentia prioris, cuius vices gerunt, nihil posse innouare, sic enim ait lex, & tam ij, quàm illi in absentia prioris, cuius vices gerunt, nulla ratione aliquid innouare præsumant. Hinc orta est prædicta difficultas, quæ ponitur in interrogatione huius casus, pro cuius clariori notitia suppono, legem caluisse, quod Subprior, vel alius Vicarius in absentia Prio-
ris Conuentum in eo statu conseruaret, sicut ipse Prior re- 3
liquit, intendens in hoc pacem inter Priorem, & subpriorem, quæ omninò turbaretur, si innouationi circa regimen locus daretur, vt colligitur ex argumento textus *in cap. his*
quæ de maioris. & obedient. ibi pro bono pacis nostræ præsiden- 4
tiæ reseruamus. Multa enim pro conseruanda pace conceduntur de iure, quæ aliàs non licebant, *cap. vltim. de transaction. cap. nisi essent, l. æquissimam, ff. de vsufruct.* Flamin. *de resignat. lib. 5. cap. 3. num. 165.* Gonzalez, *ad reg. 8. Cancellariæ glossa 25. num. 12.*

Et hoc modo interpretandum est verbum, innouare, quem- 5
admodum interpretatur in rubrica decretali; ne sede vacante aliquid innouetur, vnde sicut iuxta illum textum, neque in minimò admittitur innouatio, nam illa particula, seu dictio, aliquid, pro minima etiam re supponit, vt docet Tiraquellus, *in l. si vnquam Cod. de renouand. donat. verbo omnia num. 4.* Menochio, *remed. 14. recuperat. num. 8. & consil. 4. num. 18. & cons. 39. num. 9.* Surdus, *decisione 283. num. 8.* Barbosa, *de dictionibus, dict. 14. num. 6.* ita sumenda est illa dictio in nostra lege, vnde Subprior in absentia Prioris nihil innouare po-
test. Vndè si Prior aliquod præceptum imposuerat illud aufer- 6
re non potest, nec etiam mutare officiales Conuentus, quos Prior designatos reliquit, nec potest aliquid præcipere contrarium illi, quod prælatus præceperat, omnia enim censentur illi prohibita illo verbo, nulla ratione aliquid innouare præsu-
mant, vt patet *ex cap. ne sede vacante,* & tenet N. P. Fr Ioan- 7
nes à sanctissimo Sacramento, *in suis disquisitionibus regular. p. 4. num. 146.*

Vnde non potest aliquid considerabile alienare, emere, ven- 8
dere; seu contractus efficere, hæc enim omnia cedunt in Prioris præiudicium, cuius est habenas pro totius triennij curriculo moderare; vnde sicut capitulum vacante sede non potest exercere nisi necessaria, vt tenet Paninus, *de potestate capituli*
sede vacante, part. 1. princip. quæst. 7. num. 7. Azeuedo, *ad* 9
Curiam Pisan. lib. 1. cap. 8. num. 11. & 12. Sarmient. *select. lib. 3. cap. 15. num. 3.* Barbosa, *de potestate Episcopi part. 3. allegat. 133. nu. 4.* sic nec Subprior noster, nisi omninò necessaria, & quæ cedunt in bonum conuentus efficere potest, vt aduertit Barbosa, *in Collectanea tom. 3. dicto cap. fin. sede vacante, num. 12.* Quod si secus fecerit, omne quod fecerit, erit nullum, vt
suprà diximus. Excipe nisi causa rationabilis superueniat per- 10
suadens dictam innouationem, quæ non pateretur ad absentem priorem recursum, si quidem in tali euentu immutare, seu in-
nouare non modo contra legem, censeo verum, & menti il- 11
lius valdè conforme, quod probatur, *ex cap. hi quæ 11. de maioris. & obedient.*

Hinc fit posse Subpriorem vendere sepulturas, quæ pro hu- 12
mando defuncto tempore suæ præsidentiæ postulantur, cum defunctus non possit inhumatus aduentum Prioris spectare. Idem dic de venditione capellæ; vel altaris pro tumulando defuncto, si cedat euidenter in vtilitatem conuentus, & fiat de consensu
communitatis, vt lex ipsa præcepit, secus dicendum est si ven- 13
ditio sepulturæ, vel capellę, non sit pro tumulando corpore præsenti, sed pro tempore futuro, nam hæc, & alia quę aduentum prælati expectare possunt, vel possunt ad eum deferri vbi-
cunque sit, nulla ratione potest Subprior efficere. Potest tamen 14
Subprior in absentia Prioris subditos punire, & corrigere, vota
eorum irritare, super eisdem dispensare, nec non super ieiunijs 15
Ecclesiæ, reliquisque regularibus obseruantijs, insuper poterit 16
secum dispensare, quemadmodum cum sibi subditis, eorum con- 17
fessionem excipere, & à reseruatis absoluere, censuris ligare, & 18
ab illis absoluere, etiam reseruatis, corporalia, & cætera pro 19
cultu diuino benedicere.

Et ratio est, quia hæc omnia tam ex vi iuris commu- 20
nis, quàm specialis priuilegij pertinent ad Subpriorem præsidentem, nec religio vsque modo restrinxit talem potestatem, ne-

que super prædicta videtur cadere illa prohibitio, nulla ratione aliquid innouare præsumant; Quia eisdem verbis inhibetur capitulo ne sede vacante aliquid innouet *in rubric. ne sede vacante aliquid innouetur*, quæ prohibitio notat ibi, glossa sequitur negatiuè, & ponit orationem perfectam, & ex ea potest argui, quod nihil potest innouari sede vacante in ipsius sedis præiudicium. Argumentum verò benè desumitur à Rubrica, vt probat Moneta, *tract. de option. canon. cap. 2. nu. 14.* ideòque validum reputatur in iure, vt constat per textum 1. *l. versu quoniam*, vbi Bartol. *ff. si cer. petat.* Euerardus, *in Topic. 7. loc. 45.* Petr. Andr. Gamar. *in dialect. leg. lib. 2. loc. 7.* Aldouinus, *consil. 101. num. 6.* Menochio, *consil. 3. num. 11. & consil. 485.*
21 *nu. 2. 11. & 12.* Cenedo, *Canonicarum quæst. q. 21. nu. 16.* Barbosa, *de locis communibus argument. loc. 98. nu. 2.* Atqui prædicta non cedunt in præiudicium prioris, vel conuentus; ergo illa omnia potest Subprior efficere, & alia similia, quæ non cedant in præiudicium prioris, vel conuentus.

22 His, vt certis stabilitis inquiritur, An dicta procedant etiam tempore quo Prior recedit à Conuentu in capitulum prouinciale, vel socius tendit ad Capitulum generale, qui est casus propositus in præsenti difficultate. Et videtur affirmatiuè respondendum, cum lex absolutè loquatur, & tam hi, quàm illi in absentia Prioris cuius vices gerunt nulla ratione aliquid innouare præsumant. Verum his non obstantibus, dicendum est istam prohibitionem legis respectu Subprioris non habere locum, quando Prior à Conuentu abest accessurus ad generale, vel ad prouinciale Capitulum. Et ratio est, quia pro eo tempore absolutè Subpriori constitutio præsidentiam defert, *3. p. cap. 4. num. 11.* ibi, quando
23 Prior tendit ad Capitulum Prouinciale, seu generale, eius præsideat in Conuentu Subprior, nisi aliud prouinciali iusta ex causa videatur. Vnde cum in hoc casu Prior non possit
24 Vicarium designare, censetur tota iurisdictio à lege commissa Subpriori.

Vnde *cap. 13.* vbi præcipitur, quod tam Vicarius designatus à Priore, quàm Subprior in absentia Prioris, nulla ratione aliquid innouare præsumat, non intelligitur in hoc casu, quando Prior tendit ad Capitulum generale, vel Prouinciale, sed in alijs absentijs, quod clarius apparet ex illis
25 pronominibus, *hi*, & *illi*, quibus vsa est constitutio, quæ quidem sunt demonstratiua rei ad oculum coram se positæ, iuxta textum *in l. 1. ff. de nou. oper. nuntiat.* & notata ibi per Bartolum, & alios Nauar. *de dictis, & promissis, num. 42.* & de pronomine, hic probat textus, *in l. nemo, ff. de hæred. instit.* & tenet Surdus, *decis. 125. num. 1. & consil. 308. num. 16.* Tuscus, *tom. 1. lit. D, consil. 260. nu. 13.* Vulpell. *de aduerb. signific. dictio hactenus, versu hac.* Et de pronomine, ille tenet expressè idem Surdus citatus, Monachus, Bononiens. *decis. 66. nu. 46.* & vtrumque docet Geminian. *consil. 108. num. 2.* ergo non comprehenditur in tali constitutione præsidentia, qua Subprior eminet tempore Capituli Prouincialis, vel Generalis de qua *ibi*.

Per quòd respondetur, ad præposita in quæsito. Nam cùm Subprior pro eo tempore potiretur absoluta potestate, & iurisdictione, etiamsi mutaret officiales Conuentus, quos relique-
26 rat Prior, vel aliquos contractus efficeret, non propter hoc potest puniri, nec reprehendi à Priore. Et ratio est, quia Sub-
27 prior à lege constitutus Vicarius, & potestate, & iurisdictione Prælati fulgens, non subditur Priori, neque vllatenus debet
28 dici subditus illius, cum æquali, ac illa potestate, & iurisdictione à lege polleat, par enim in parem non habet imperium
29 text. *in l. magistratus, ff. de arbitr. cap. innotuit de electione*, & tenet Sanchez, *de matrim. lib. 9. disp. 32. nu. 6.* Azorius, *insti-*
30 *tut. moral. 1. p. lib. 12. cap. 20. nu. 14.* ergo cum pro eo tempore non esset subditus illius, sed prælatus illi æqualis, non potest ab eo
31 puniri pro rebus quas fecit tempore suę prędsidentię, vt pręlatus.
32 Confirmatur, quia Episcopus non potest suum Vicarium punire in his, quæ deliquit circa suum officium, & iurisdictionem, vt docet Glossa, *c. 1. verb. rationabili de officio vicarij in 6.* & ibi Innocentius, & Archidiaconus, *cap. Romana, §. fin. de foro compet.* quoad iurisdictionem enim, & ea quæ potest ratione officij obire non dicitur subditus Episcopo, nec minor illo, Boerius, *cons. 22. num. 13. volum. 1.* sed idem dicendum est de subpriore nostro, cum non sit delegatus à Priore, sed à lege ordinarius, & succedat ei cum plena potestate, sine vlla re-
33 strictione; ergo cum non sit inferior Priori pro illo tempore suæ præsidentiæ, nec subditus illius, non potest puniri ab eo pro excessibus, quos commisit in sui officij administratione, sed hoc debet fieri à prouinciali in visitatione. Dixi in sui officij administratione, nam pro illis delictis, quæ tanquàm priuatus commisit potest puniri à Priore ratione delicti commissi, sicut
34 quilibet alius monasterijs. Ita Sorbus, *de Vicarijs Episcopi lib. 3. quæst. 17. nu. 8. & 9.* N. P. Fr. Ioannes à sanctissimo Sacramento *in suis disquis. regul. tract. 3. nu. 371.*
35 Et idem dicendum est quotiescumque Subprior in demortui, siue amoti, aut suspensi Prioris loco subrogatur. Quia talis constitutio horum casuum non meminit, & ideò in illis locum non habet illa restrictio, nulla ratione aliquid innouare præsumant, quia est correctoria, ac proinde nullatenus extendenda, & cum aliàs Subprior subrogetur in his casibus à lege loco prioris habet plenam iurisdictionem, ac ille cuius loco succedit, nam subrogatus in locum alterius, in eius loco, & cura subrogatus censetur, nisi lex aliud explicet, *l. si cum §. qui iniuriarum, ff. si quis caution.* vbi Bartol. Baldus, & Angel. & *l. 1.*
§. hac actio, ff. si quis testament. liber esse iussus est. Thomas de Thomasset. *regul. 289.* Pichard. *§. ex condit. num. 13. instit. de verb. oblig.* Tobias Nonus, *ad §. sed nec hæres instit. de testam.* 36
num. 5. Surdus, *decis. 35. num. 9.* Portel. *verbo prouincialis in addit. num. 5.* Atqui lex in his casibus non restringit potestatem Subprioris, quia solùm loquitur de absentia Prioris, in qua ipse potest Vicarium designare si velit, & non in his casibus, in quibus non potest Vicarium designare, vt suprà diximus; ergo Subprior succedit illi cùm plena potestate, ac si esset Prior. 37

Aduerte tamen, quod licèt Subprior in his casibus succedat cùm omni iurisdictione, & potestate Prioris, non tamen succedit in præeminentijs debitis Priori. Nam quoad hoc restricta est Subprioris authoritas, nam lex solùm voluit præeminentias loci, & patris nostri, & aliàs, quæ suprà retulimus tribui P. Fr. Generali, definitoribus generalibus, prouin- 38
cialí, & Priori, vt *suprà* diximus. Quando verò lex voluit similibus præeminentijs aliquem vicarium decorare id expressit, vt fecit, *3. p. cap. 13. in fine*, ibi declaramus tan- 39
dem, quod omnis vicarius electus eandem potestatem, & præeminentiam in omnibus habeat, ac si esset Prior, loquitur autem hic lex de Vicario electo à definitorio genera- 40
li. Et ratio est, quia iurisdictio, quæ conuenit alicui per electionem Collegij, vel vniuersitatis ad aliquid officium, sui vel natura sua, vel virtute legis talis iurisdictio competat, est ordinaria; ergo secum trahit non solùm iurisdictionem, sed omnes præeminentias, vt benè Petrus de Ancarrano, *Clement. 2. num. 9. de rescriptis*. Suarez, *tom. 4. de relig. lib. 2. cap. 2. num. 8.* P. Fr. Ioannes à sanctissimo Sacramento, *p. 4. in disquisitionibus regularibus, num. 237.* 41

Hinc fit, quod cum vicarius electus à generali, vel prouinciali, aut etiam à Priore solum sortiatur iurisdictionem delegatam, non succedit in præeminentijs debitis prælato, cuius est vicarius, sed tantùm in iurisdictione, vel in aliqua præeminentia, si à lege ei concedatur, vt patet ex Textu *in l. filius, ff. de legat*, & rationem reddit Iurisconsultus, quia per filium legatione functus videtur, tenetque Rodrig. *3. regul. q. 76. art. 1.* P. Fr. Ioannes à sanctissimo Sacramento *in disquisit. regul. p. 3. num. 462.* Dixi vel in aliqua præeminentia, si à lege 42
ei concedatur, nam Vicarijs delegatis à generali, prouinciali, vel Priore concessus fuit locus eminentior Subpriori, non tamen definitoribus generalibus, vel prioribus hospitibus, aut procuratoribus generalibus vtriusque curiæ à nostro Capitulo generali anno 1667. vt patet ex eius declaratione, *num. 43.*

Nec obstat, quod generalis, vel etiam prouincialis, attento iure communi, possint vicarium cum iurisdictione ordinaria delegare, vt docet Rodriguez *3. reg. quæst. 76. articul. 1.* 43
Respondetur namque, talem potestatem in nostra Congregatione eis limitatam fuisse à nostris constitutionibus *p. 3. cap. 2. in principio*, & *cap. 1. num. 6.* vbi potestatem eligendi prælatos cum potestate ordinaria reseruauit lex Capitulo generali, & pro tempore interlabente à Capitulo generali in capitulum definitorio generali: non ergo Generalis vel Prouincialis, & multo minus Prior possunt delegare Vicarium cum potestate ordinaria. Nec obstat quod Vicarius electus à generali sit à supremo prælato designatus, qui in toto ordine resplendet, tam iure, quàm Pontificum priuilegijs, tum nostræ, tum cæteris religionibus concessis, nam hæc potestas debet exerceri iuxta sanctiones, & limitationes religionis, vt constat ex *3. p. nostrarum constitutionum cap. 6 nu. 1.* cum ergo potestas Patris nostri Generalis quoad prædictum effectum restricta sit, nequaquam valebit ordinarios creare, sed delegatos.

CONSVLTVM LXXX.

De præeminentijs quibus gaudet præses Prouinciæ per mortem Prouincialis.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Hoc consultum fuit communicatum cum P. Fr. Generali, & PP. FFr. Definitoribus generalibus; & ab eis laudatum, & approbatum, licet in mensa non fuerit definitum, nec propositum.*
3 *De iure communi omnes præeminentiæ, & honores Prouinciali debiti debentur præsidi Prouincię nominato à lege loco Prouincialis demortui.*
4 *Probatur textibus, & Doctoribus.*

5 *Iurisdi-*

5 *Iurisdictio quæ competit alicui per electionem Collegij est ordinaria.*
6 *Talis præses habet totam iurisdictionem ordinariam Prouincialis.*
7 *Quando lex aliquem ad vniuersitatem causarum designat, siue alicuius Conuentus, vel Prouinciæ præfecturam, aut loco principalis prælati demortui præsidentiam concedit, constituitur ordinarius.*
8 *Quoties quis iurisdictionem ordinariam concedere potest, in dubio id facere videtur.*
9 *Omnes praemimentiæ debitæ Prouinciali, debentur de iure præsidi prouinciæ in locum prouincialis demortui.*
10 *Vicarius electus à Definitorio generali in locum Prouincialis, vel Prioris gaudet omni iurisdictione, & praeminentijs, ac si esset prouincialis, vel Prior.*
11 *Gaudet exemptione ab examine pro confessionibus, vel conditionibus.*
12 *Magis est esse deputatum à lege in præsidentem Prouinciæ, quam à definitorio generali.*
13 *Præses Prouinciæ deputatus à lege loco prouincialis demortui solùm gaudet supremo loco Prouinciæ, tam in choro, quàm in alijs locis.*
14 *Debet sedere in choro ante Sacerdotes sacris indutos.*
15 *Non potest exire à domo in qua est, donec veniat Prouincialis electus à definitorio.*
16 *Non potest alia efficere, quæ à lege ibi disponuntur.*
17 *Non potest impertire benedictionem in choro in completorio, vel prima, vel dicere confessionem.*
18 *Hæc solùm conceduntur certis prælatis, qui à nostro cæremoniali nominantur.*
19 *Hæ praeminentiæ omnes conceduntur Vicario electo à definitorio.*
20 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
21 *Præses positus à lege loco Prouincialis demortui habet omnem iurisdictionem ordinariam Prouincialis.*
22 *Subprior quando præsidet in Conuentu eo quod Prior mortuus est, habet solùm iurisdictionem ordinariam Conuentus.*
23 *Subpriori loco Prioris demortui denegantur à nostra lege praeminentiæ tituli Patris nostri.*
24 *Consuetudo Religionis est optima legum interpres.*
25 *Denegatur etiam ei dare benedictionem in completorio, & prima, & dicere confessionem, & sedere ante Sacerdotes sacris indutos.*
26 *Idem dicendum est de præside Prouinciæ loco prouincialis demortui, excepto loco, nam hic sedet ante Sacerdotes sacris indutos*
27 *Benedictio, & confessio in prima, & completorio debet etiam in eius præsentia fieri à Priore, vel ab hebdomadario, absente Priore.*
28 *Vicarius positus à definitorio gaudet omnibus prædictis praeminentijs.*
29 *Nomen Vicarij impropriè competit Vicario posito à definitorio loco prælati demortui.*
30 *Vicarius est alteri principali subordinatus.*
31 *Iste Vicarius positus à definitorio nemini subordinatur.*
32 *Idem inuenitur in præsidente posito à lege.*
33 *Præsidi prouinciæ posito à lege loco prouincialis demortui non debentur dictæ praeminentiæ, licet debeantur Vicario electo à definitorio.*
34 *Si lex id voluisset, expressisset.*
35 *Lex correctoria iuris communis nullatenus extendi potest.*
36 *Subrogatus in locum alterius in eius quoque iura, & priuilegia subrogatus censetur, si lex aliter non disponat.*
37 *Nostra lex prædictas præminentias denegat prædictis præsidentibus.*
38 *Primus Definitor generalis quando loco generalis demortui præsidet in Choro in præsentia Prioris Conuentus non potest dicere confessionem, vel impertire benedictionem in completorio, vel prima.*
39 *Absente Priore id potest efficere, eo quod sit definitor generalis.*
40 *Si hoc durum alicui videbitur legi imputet, non mihi.*
41 *Subprior in nullo casu potest sedere in loco Prioris.*
42 *Locus Prioris, & alia praeminentiæ prioris debentur Vicario electo à definitorio.*
43 *Nomenclatura Patris nostri, non debetur Subpriori in vllo casu.*
44 *Non potest vnquam impertire benedictionem, vel dicere confessionem in prima, & completorio in choro.*
45 *Non potest sedere ante Sacerdotes sacris indutos.*
46 *Vicarij positi à generali, prouinciali, vel priore gaudent loco prioris, non tamen alijs praeminentijs.*
47 *Non gaudent loco superiori definitoribus, generalibus, Vicarijs electis à definitorio, vel prælatis hospitibus, vel Procuratoribus generalibus vtriusque curiæ.*
48 *Non eis debentur nomenclatura Patris nostri.*
49 *Non possunt facere confessionem, vel dare benedictionem in prima, & completorio in choro.*
50 *Vicarius positus à Priore non potest aliquid innouare in regimine Conuentus, sed tantùm exercere necessaria.*
51 *Vicarij positi à Prouinciali, vel generali non eis est prohibitum innouare, quæ sibi benè visa fuerint.*
52 *Idem dicendum est, quando Subprior præsidet, eo quod mortuus sit Prior, vel priuatus, vel ierit ad capitulum, vel designetur vicarius à Prouinciali, vel Generali.*
53 *In his casibus Subprior debet sedere in loco Prioris.*
54 *Si Prior suum Subpriorem faciat Vicarium conuentus, debetur ei locus Prioris.*
55 *Quando Subprior præsidet ex vi legis non debet mutare locum.*
56 *Præses prouinciæ loco Prouincialis demortui gaudet loco Prouinciæ.*
57 *Debet sedere ante Priores, & Sacerdotes sacris indutos.*
58 *Non ei debetur nomenclatura Patris nostri.*
59 *Non potest impertire benedictionem, nec facere confessionem in prima, & completorio.*
60 *Visitatores, & commissarij de iure communi eis debentur omnes honores, qui debentur eis, à quibus mittuntur.*
61 *De iure nostro debetur ei supremus locus inter eos, quibus constituuntur visitatores, vel commmissarij.*
62 *Debet præcedere Sacerdotes sacris indutos.*
63 *Concessa re aliqua à Superiore, conceduntur omnia necessaria ad illam comparandam.*
64 *Vicarius Prouincialis pro tota prouincia, vel pro maiori parte illius de iure nostro à solo definitorio generali poni potest.*
65 *Visitatoribus, vel commissarijs de iure nostro non eis debetur nomenclatura Patris nostri.*
66 *Non possunt dicere confessionem in choro, vel impertire benedictionem in prima, vel completorio.*
67 *Visitator, vel commissarius missus à Definitorio generali, non ei debentur omnes praeminentiæ prædictæ, sicut Vicario electo à definitorio generali.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

Mortuus fuit in nostra Portugalliæ prouincia Prouincialis: successit eius loco, vt præses totius prouinciæ antiquior Prouinciæ definitor, iuxta legem nostram 3. *par. nostrarum constitut cap.* 9. *nu.* 7. Et cum ipse, vt præses prouinciæ sederet in loco prouincialis demortui, & in prima, & completorio emitteret benedictionem communitati, vt mos est apud Prælatos nostræ Religionis, & alijs vellet gaudere præeminentijs debitis prouinciali demortuo, dubitatum fuit inter viros non mediocris scientiæ, An id posset efficere cum in hoc videatur huius præsidentis limitata iurisdictio in nostro Ordinario, & cæremoniali, *cap.* 2. *nu.* 3. & *cap.* 7. *nu.* 3. qui à nostris constitutionibus, 1. *p. cap.* 2. *num.* 2. præcipitur inuiolabiliter obseruari, in quo decernitur, quod prædictæ benedictiones, & alia ibi apposita à solis prælatis exerceantur, vbi etiam declarat quod nomine prælati ad has, & similes functiones intelligitur, P. Fr. Generalis, & definitores generales in toto ordine, prouincialis in sua Prouincia, & Prior in suo conuentu, vbi etiam addit, quod vbicunque facta fuerit mentio prælatorum ad res similes, prædicti sunt intelligendi. Vndè cum prædictus præsidens à lege deputatus, nec sit generalis, nec definitor generalis, nec prouincialis, nec Prior, videtur posse his præeminentijs gaudere, tempore suæ præsidentiæ, quapropter Patres illius Prouinciæ,

Quæsierunt à me, An prædictus pater tempore suæ præsidentiæ posset emittere benedictionem in prima, & completorio, facere confessionem. tam in prima, quàm in completorio, sedere ante Sacerdotem sacribus vestibus indutum, & alia similia. An verò hæc omnia, etiam in illius præsentia, deberent fieri à Priore Conuentus, vel in eius absentia ab hebdomadario?

RESPONSIO AVTHORIS.

Fateor me valdè dubium fuisse in responsione huius consulti. Sed post maturam considerationem, & communicationem cum P. Fr. Generalis P. Fr. Stephano à sancto Ioseph, sequentia resolui, An benè? iudicent viri docti: ego enim cum res sit noua, solum contentus sum dicere, quod censui, non erit tamen mea resolutio improbabilis, cum sit canonizata, & approbata à Reuerendissimo P. Fr. Generale, & ab alijs Patribus nostris Definitoribus generalibus quibus præsentem casum proposui, licèt illum in mensa non definierint.

Fateor ergo omnes præminentias, & honores prouinciali debitos deberi de iure communi præsidi Prouinciæ nominato à lege loco Prouincialis demortui, quod clarè colligitur ex doctrina Bartoli, *in l. si filius, ff. de legatis*, qui sentit Vicerectorem immunitatibus Rectoris non gaudere, si deputetur ab eo, secus si ab vniuersitate, subscribit Alciatus, *rubric. de offic. ordinar.* Colligitur etiam ex textu in Clementina, quæ de Ecclesia de officio Vicarij, idem docet Emanuel. 3. *regular. quæst.* 76. *art.* 10. Suarez, *tom.*4. *de religione lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 8. Et fauent huic doctrinæ satis emunctæ naris Doctores, qui non modo asserunt prædictum præsi-

dentem in Prouincialis demortui locum cùm eadem potestate succedere, verum & cum eadem authoritate, quos refert, & sequitur Azor. *institut. moral. lib. 7. capit.* 18. eandem sententiam tenet Peyrinis, *tom. 2. Prælati, quæst.* 1. *cap.* 4. *§.* 4. *num.* 74. Tamburinus de iure Abbatum, *tom.* 2. *d.* 18. *quæst.* 11. *nu.* 2.

5 Quorum ratio est, quia iurisdictio, quæ conuenit alicui per electionem Collegij, vel vniuersitatis ad aliquod officium, cui vel natura sua, virtute legis talis iurisdictio competit, est ordinaria; vt benè Petrus de Ancarrano, *Clement.* 2. *num.* 9. *de rescriptis*, vbi ait quod facta prouisione de di-

6 gnitate, intelligitur facta de iurisdictione ei annexa, sed talis præses est constitutus à lege in defectu Prouincialis demortui; ergo sortitur omnem iurisdictionem ordinariam, & illius authoritatem.

Confirmatur: Quia quando lex aliquem ad vniuersitatem causarum designat, siue alicuius conuentus, vel Prouinciæ,

7 præfecturam, aut loco Prouincialis demortui præsidentiam concedit, constituitur ordinarius, vt tenent Glossa, & Bartolus, *in l.* 2. *ff. de officio eius*, & idem Bartolus, *in l. ne quidquam* 1. *§. ibi decretum*, *ff. de offic. per consul.* Alexander, *Rubric. num.* 3. *ff. de officio eius*, Alciatus, *rubric. de offic. ordinar.* Et ratio est, quia quoties, qui iurisdictionem ordinariam potest concedere, in dubio id facere creditur,

8 *cap. sua*, & ibi per DD. de officio Vicarij expendentes illud verbum iurisdictio, quæ in dubio de ordinaria interpretatur secundùm Panormitanum ibi, Marant. *specul. aure.* 4. *part. dist.* 5. *num.* 9. Molin. *tom.* 6. *tract.* 5. *de iustitia*, *d.* 14. *num.* 13. Sed lex potest concedere ordinariam iurisdictionem. Ergo hoc ipso quòd prædictum definitorem in præsidentem Prouinciæ loco Prouincialis demortui posuit, censetur ei concessisse iurisdictionem ordinariam; ergo omnes

9 præeminentiæ debitæ Prouinciali demortuo ei debentur, si quidem loco eius succedit cum tota iurisdictione ordinaria, & est præses proprius totius Prouinciæ, vt *suprà* diximus.

10 Confirmatur 2. Quia stando, *in nostra lege* 3. *part. cap.* 13. *num.* 13. Vicarius deputatus à nostro Definitorio generali in loco Prouincialis, vel prioris, eo ipso iurisdictione ordinaria fulget, nec non eadem potestate, & eisdem præeminentijs, ac si esset Prouincialis; vel Prior, vt habetur ex-

11 presse in citata lege ibi, declaramus tandem quòd omnis Vicarius electus à definitorio eandem potestatem, & præeminentiam in omnibus habet, ac si esset Prior; vnde non solùm gaudet loco, & alijs præeminentijs Prioris, & prouincialis, sed etiam gaudet exemptione, ab examine, seu scientiæ periculo, quod singulis triennijs à Prouinciali fieri consueuit, tam pro his qui sacris contionibus operam nauent, quam pro his, qui confessiones excipiant, vt docet N. P. Fr. Ioannes à sanctissimo Sacramento, *in suis disquisitionibus regularibus*, *p.* 4. *num.* 238. Sed iste est deputatus præses Prouinciæ, non à definitorio generali, sed à lege

12 quod videtur, quid excellentius; ergo eisdem præeminentijs debet gaudere, ac Vicarius deputatus à Definitorio.

13 Verùm his, & alijs non obstantibus, ego existimo prædictum præsidentem à lege solùm gaudere supremo loco Prouincialis, & præsidentia, tam in choro, quàm in alijs locis in domo in qua reperitur, vnde debet sedere in choro ante Sacerdotem sacris indutum, nam cum debeat sedere

14 ante Priorem, & hic præcedat Sacerdotem sacris indutum, necessariò id nostro præsidenti concedendum est, vt infrà dicemus loquendo de visitatoribus missis à Prouinciali, vel

15 Generali, non tamen ex tali domo potest exire, donec veniat Prouincialis electus à Definitorio, nec potest alia efficere,

16 quæ ei prohibentur, *in nostra constitutione* 3. *part. cap.* 9. *nu.* 7. Vnde non potest impertire benedictionem in completo-

17 rio, nec in prima, neque dicere confessionem.

18 Ratio horum omnium est; quia hæc omnia solùm conceduntur secundùm nostrum cæremoniale, *capit.* 2. *numero* 3. *& cap.* 7. *numero* 3. quod à nostris constitutionibus, 1. *part. capit.* 2. *num.* 2. inuiolabiliter præcipitur obseruari, Pat. N. Generali, Definitoribus Generalibus in toto ordine, Prouinciali in sua Prouincia, & Priori in suo Conuentu, vt patet ex nostro cæremoniale, *cap.* 2. *num.* 3. & iuxta nostras constitutiones eædem præeminentiæ conceduntur Vicario electo à definitorio loco Prouincialis, Generalis, vel Prioris demortui, vel quomodolibet impediti, vt

19 patet *ex nostra constitutione* 3. *p. cap.* 13. *nu.* 13. Atqui prædictus præses, nec est Generalis, definitor Generalis, Prouincialis, nec Prior, aut Vicarius electus à Definitorio, sed tantùm purus præses deputatus à lege cum nimia restrictione; ergo hæc omnia ei denegantur, non tamen ei denegatur locus Prouincialis, nec præsidentia in actibus communitatis, nam cum hęc, & aliæ prærogatiuæ, & præeminentiæ non ei à lege denegantur, censentur ei concessæ iuxta ius commune.

20 Dices: etiam in nostro cæremoniali loco citato non præcipitur dari prædictas præeminentias Vicarijs electis à Definitorio, sed tantùm Generali, Definitoribus generalibus, Prouinciali, & Priori, & tamen per nos eis debentur, eo quod nostra constitutio, 3. *part. cap.* 13. *numero* 13. dicit eos gaudere omnibus præeminentijs, ac priores; ergo idem dicendum est de hoc præside Prouinciæ; nam licèt in cæremoniali ei non præcipiantur dari, præcipiuntur ei dari à iure communi quod maiorem vim videtur habere, quàm nostra constitutio.

Respondetur Constitutiones confirmatas à Papa derogare iuri communi. Ita cum Nauarro, Perez, Suario, Tiraquello, Gonzales, Lezana, *tom.* 1. *part.* 2. *cap.* 12. *numero* 3. *& tom.* 3. *in mari magno Carmelitarum ad caput.* 1. *Regulæ num.* 47. & *consult.* 13. *num.* 74. *&* 86. & *consult.* 27. *num.* 4. Fr. Laurentius Espin. *consulto* 17. *num.* 1477. Vndè non est mirum, quod licet de iure communi tales præeminentiæ essent debitæ prædicto præsidi, illi sint ablatæ per nostras constitutiones, quæ sunt à Papa confirmatæ. Ad id verò quod dicitur de cæremoniale, qui ad tales præeminentias non enumerat Vicarios electos respondetur, nomine prioris includi Vicarium electum à definitorio, cum reuera sit prior cum omni iurisdictione ordinaria.

Et ratio est, quia correctio legum vitanda est, & statuta taliter interpretanda sunt, ne sequentia corrigant præcedentia, vt cum Romano, & alijs notauit Barbosa, *in axiomatibus iuris*, *axiomate* 60. *numero* 2. Et verba legis impropriãda sunt ad tollendam contrarietatem, vt cum Daciano, ait Barbosa, *axiomate* 222. *num.* 28. Ergo cum nostra constitutio concedat omnes præeminentias Vicario electo à Definitorio, ac si esset Prior, non est credendum nostrum cæremonialem eis ad eas abstulisse, sed nomine prioris intellexit etiam Vicarium electum à definitorio, illa enim verba cæremonialis impropriãda sunt, vt tollatur legum contradictio, & ne sequentia corrigant præcedentia.

Secundò facilius respondetur, quod dato, quod in cæremoniali prædictæ præeminentiæ soli generali, definitoribus generalibus, Prouinciali, & Priori concedantur, id non tollit, quin dandæ etiam sint Vicario electo à Definitorio. Cuius ratio est; quia prædictæ constitutiones factæ fuerunt, & confirmatæ à Pontifice multis annis post dictum cæremonialem, etsi est facienda correctio corrigendas est ipse cæremonialis, nam lex posterior abrogat priorem, in quantum illi contraria est, vt cum multis probat Fr. Laurentius Espin. *consult.* 17. *nu.* 1505. Ergo cum cęremonialis in hoc contrarius sit ipsi constitutioni, non illi sed constitutioni, vt posteriori, & efficaciori standum est, dato quod sit facienda correctio, quæ tamen necessaria non est, cum vtraque lex possit conciliari, si nomine prioris intelligatur etiam Vicarius electus à definitorio, vt *suprà* diximus.

Dices, etiam nomine Vicarij electi potest venire iste præses prouinciæ; ergo sicut Vicario electo à definitorio debentur istæ præeminentiæ, non obstante dicto cęremoniali, ita & huic præsidi Prouinciæ; Antecedens patet, quia *in illo loco constitutionis* 3. *part. cap.* 23. *num.* 13. non dicitur dictas præeminentias debere Vicario electo à definitorio generali, sed solùm dicitur; declaramus quod omnis Vicarius electus eandem potestatem, & præeminentiam in omnibus habeat, ac si esset prior, sed nomine Vicarij electi potest venire iste præsidens, siquidem electus est à lege, & habet authoritatem ordinariam in tota Prouincia, vtpote constitutus à lege, vt tenet cùm communi sententia N. P. Fr. Ioannes à sanctissimo Sacramento, *in suis disquisitionibus regularibus*, *parte* 4. *numero* 112. & patet, *ex l. Et quia* 6. *ff. de iurisdic. omnium iudic.* & tenet Suarez, *tom.* 4. *de relig. lib.* 2. *cap.* 2. *numero* 7. *&* 8. Ioannes à sanctissimo Sacramento, *part.* 1. *disquisitionum Regularium*, *numero* 97. & cum Alexandro, & alijs tenet Menochius, *specul. aur.* 4. *part. distinct.* 5 *num.* 7. *&* 9. Molina, *tract.* 5. *de iustitia*, *d.* 14. *num.* 13. Ergo sicut Vicario electo à definitorio debentur dictæ præeminentiæ, ita & huic præsidi Prouinciæ, vtpotè Vicario electo à lege pro tota Prouincia.

Respondetur, negando antecedens. Ad probationem respondetur, concedendo in illo loco constitutionis solùm dici prædictas præeminentias debitas esse Vicario electo, licet tamen non dicat electo à Definitorio, non potest aliter talis lex intelligi, siquidem electio prælati regularis solùm pertinet ad congregationem de iure communi, *cap.* 1. *de electione*, nec potest aliter fieri prælatus regularis, quam per electionem canonicam à Collegio, vt patet *ex cap. congregatio* 15. *quæst. vltima*, & docet cum alijs Tamburinus, *de iure Abbatum*, *disput.* 5. *tom.* 1. *q.* 8. *nu.* 1. *&* 2. Ergo cum lex tribuat dictas præeminentias, Vicario electo, debet intelligi à definitorio, vel capitulo Generali, nam omnes electiones canonicæ in nostra Religione reseruatur capitulo Generali, vel definitorio generali; vt patet, *ex* 3. *p. nostrarum constitutionum cap.* 2. *nu.* 1. *&* 15. Hinc fit dictam legem non comprehendere nostrum præsidem Prouinciæ: nec de eo loqui, siquidem ille non est electus, nec à definitorio, vel capitulo generali electione canonica ad tale officium, sed tãtùm subrogatur à lege loco Prouincialis demortui, quę subro-

gatio

gatio non est electio canonica : sed legis dispositio .
21 Nec obstat , quod talis præsidens Prouinciæ habeat pote-
statem , & iurisdictionem ordinariam in tota Prouincia ,
Nam etiam subprior in nostra religione per mortem prioris
sortitur iurisdictionem ordinariam in Conuentu , vt docent
22 P. Fr. Ioannes à sanctissimo Sacramento , *in suis disquisitioni-
bus regularibus* , *part.* 3. *sect.* 1. *num.* 1. & patet , *ex cap.* 1. *de of-
ficio Archidiaconi* , & tenet Azor. 2. *part. institutionum mora-
lium* , *lib.* 3. *cap.* 2. & 1. *part. lib.* 7. *cap.* 18. & *lib.* 11. *cap.* 18.
quæst. 3. Syluester , *verbo prælatus* , *num.* 2. Sayrus , *in Claui
Regia* , *lib.* 6. *cap.* 10. *dub.* 6. Rodriguez , 1. *regul. quæst.* 20. *art.*
3. & *tom.* 3. *quæst.* 76. *art.* 1. Sanchez , *in Decalogum* , *tom.* 1.
lib. 4. *cap.* 24. *num.* 23. & *cap.* 32. *num.* 16. & *cap.* 39. *nu.* 6. Sua-
rez , 2. *de Religione* , *lib.* 6. *cap.* 17 *num.* 7. Diana , 3. *part. tract.*
2. *de dubijs regularibus* , *resol.* 28. Tamburinus , *de iure Abba-
tum* , *tom.* 2. *disp.* 13. *quæst.* 8. *nu.* 2. & *tom.* 2. *disp.* 2. *quæst.* 18.
23 Pelizzarius, *tom.* 2. *tract.* 3. *cap.* 2. *num.* 3. Et tamen non poti-
tur eisdem præminentijs prioribus concessis in multis casibus ,
qui illi limitantur ab ipsa lege ; ergo idem dicendum est de no-
stro præside Prouinciæ , licet aliàs habeat iurisdictionem ordi-
nariam in Prouincia .

Minor patet , quia subprior in nullo casu potest decorari
titulo patris nostri , siquidem hoc nomine solùm decoran-
tur Pat. N. Generalis , & definitores generales in toto ordi-
ne , Prouincialis in sua Prouincia , & Prior in suo Con-
24 uentu , vt patet ex nostra Constitutione , *part.* 1. *cap.* 1.
numero vltimo , & tenet consuetudo religionis , quæ est
optima legum interpres , *iuxta textum in cap. cum di-
lectus de consuetudine* , *l. more* , *ff. de legibus* , *l. si interpreta-
tione* , *ff. eodem* , & tenet cùm communi sententia Mascar-
dus , *de probationibus conclus.* 1415. *numero* 10. Caldas , *in
l. si curatorem verbo contractum* , *num.* 29. *Cod. de integr. resti-*
25 *tut.* Et eadem ratione in prima , & completorio , nec con-
fessionem dicit , nec benedictionem impertit , quemadmo-
dum ex nostri cæremonialis præscripto , *cap.* 7. *numero* 3.
Prælatus facere debet , nec in choro hebdomadario , & mi-
nistris sacris indutis præcedit , vt ibidem habetur , quorum
omnium ratio est , quia *in nostro cæremoniali* , *cap.* 2. *numero*
5. decernitur , quod hæ præeminentiæ solùm competunt
prælatis , per prælatos autem solùm intelligit generalem ;
& definitores generales , Prouincialem , & Priorem , modo
dicto ; ergo si hæc omnia ex lege , & religionis consuetudi-
ne nullo modo tribuuntur subpriori , etiam quando est , cum
deuoluta est tota iurisdictio Conuentus per mortem prioris ,
26 idem omninò dicendum est de nostro præside à lege consti-
tuto per mortem Prouincialis , siquidem licèt præsideat in
Prouincia sicut Subperior in suo conuentu , attamen non est
Generalis , Definitor Generalis , aut Prouincialis aut Prior ,
vel Vicarius electus à Definitorio , quibus solis , & non alijs
lex nostra prædictas præeminentias concedit .

Vnde solùm debet sedere in primo loco , & toti Prouin-
ciæ præsidere limitationibus positis à lege ; benedictio ta-
27 men in prima , & completorio , confessio , &c. debent fieri
à Priore , vel in eius absentia ab hebdomadario ; Debet ta-
men præcedere . Sacerdotes sacris indutos in choro ; cum
isti sedeant post Priorem , vt *suprà* diximus , & quando lex
concedit vnum , censetur concedere necessaria ad consequen-
dum illud , vt infrà probauimus , quod tamen non potest
Subpriori conuenire .

28 Nec obstat si dicas , legem præcipere Vicarium electum à de-
finitorio gaudere omnibus præeminentijs illius, cuius est Vica-
rius ; ergo idem dicendum est de præside posito à lege in regi-
mine Prouinciæ loco Prouincialis demortui ; Patet conse-
quentia , quia hic nomen Vicarij impropriè competit præsi-
denti à definitorio loco prælati demortui , vel impediti suffe-
cto , nam iste sic positus à definitorio non pendet à prælato, cuius
vices gerit , quod est propria ratio Vicarij , vt notauit Suarius ,
tom. 4. *de religione lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 2. Sed absolutè ad eum de-
uoluta est à definitorio ordinaria iurisdictio , ac per consequens
verus prælatus euadit ; sed hoc idem inuenitur in præsidente
posito à lege in Prouincia loco Prouincialis demortui ; ergo
sicut illi debentur omnes præeminentiæ , ita & huic præsiden-
ti posito à lege .

Fateor hoc argumentum valdè vrgere , sed non est , cur à
data solutione recedamus . Nam , vt *suprà* diximus idem re-
peritur in subpriore , quando præsidet ex vi legis loco prioris
demortui , attamen non potitur præeminentijs prioris , quia
non est ex illis quibus solùm lex præcipit exhiberi , ergo idem
dicendum est de nostro præsidente , licet enim sit præses à lege ,
29 non est Vicarius electus à definitorio , & licèt in præsenti no-
men Vicarij impropriè ponatur Vicario electo à definitorio ,
cum sit absolutus præses conuentus , & non propriè Vicarius ,
30 de cuius ratione est , quod alteri principali subordinetur , quod
non accidit in prædicto Vicario posito à definitorio , cum sit
verus , & absolutus prælatus , vt notauit N. P. Ioannes à
Sanctissimo Sacramento , *in suis disquisitionibus regularibus* ,
31 *part.* 3. *num.* 338. Id tamen non conuincit , vt dicamus quod
sicut Vicario electo à definitorio debentur prædictæ præemi-
nentiæ , ita & præsidenti posito à lege , nam si lex voluisset ex-
pressisset : *l. vnica* , *§. fin. autem ad deficientis* , *Cod. de caduc.* 32
tollen. l. si seruus , *§. prætor ait* , *vers. non dixit* , *ff. de acquir.
hæred. cap. ad audientiam* 2. *de decim. cap.* 2. *de transact.* Lex 33
enim id noluisse præsumitur, cum facilè id exprimere potuisset ,
neque expressit , Menochius , *consil.* 30. *num.* 8. Armendar.
in proœm. addit. ad recopila. legum . Nauarr. *nu.* 150. quia quod 34
lex non dicit, non est ab homine præsumendum, *l. dissentientis* ,
Cod. de repud. cap. illa ne sede vacante , Surdus , *consil.* 219. *num.* 35
21. & cum alijs Barbosa ; *axiomate* 136. *num.* 5. & *sequentibus* .
Tum quia cum lex sit correctoria iuris cummuni nullatenus ex-
tendi potest ad non expressos , *l. præcipimus* , *Cod. de appellat.
cum similibus* , Fr. Ioannes à sanctissimo Sacramento , *in suis
disquisitionibus regularibus* , *part.* 4. *num.* 231. Nec obstat quod
iste præses præsideat prioribus , nam etiam subprior , quando
præses constituitur à lege loco prioris demortui præsidet in
choro , & tamen benedictiones , & confessio fiunt ab hebdoma-
dario , parum ergo interest , quod iste præses Prouinciæ præsi-
deat , vel non præsideat in choro .

Nec obstat , si dicas cum Diana , 3. *part. tract.* 2. *de dubijs re-* 36
gularibus resolut. 1. Subrogatum in locum alterius in eius quo-
que iura , & priuilegia subrogatum censeri , *l. si autem* , *§. qui
iniuriarum* , *ff. si quis cautionibus* , quod idem videtur docere
Tamburinus , *de iure Abbatum* , *tom.* 3. *d.* 13. *quæst.* 8. *num.* 2.
& *tom.* 2. *disput.* 2. *quæst.* 18. & *disputat.* 13. *quæst.* 11. *num.* 1.
Respondeo namque prædictam doctrinam verissimam esse
stando in iure communi , si aliàs lex , vel constitutio aliter non
disponat , cum autem lex nostra prædictas præeminentias de-
neget similibus præsidentibus ; imò , & Vicarijs delegatis , siue
à Generale , siue à Prouinciale , siue à priore , & solùm illas
concedat Generali , & definitoribus generalibus in toto ordi- 37
ne , Prouinciali in sua prouincia , & priori , siue Vicario electo
à definitorio in suo conuentu , vel etiam Prouincia , vt *suprà*
diximus , inde est quod solis istis dandæ sunt huiusmodi præe-
minentiæ , non verò alijs .

Et idem dicendum est de primo definitore generali , quando 38
præsidet in tota religione loco generalis demortui , nam hic
etiam in præsentia prioris Conuentus , in quo est , non potest di-
cere confessionem in prima , & completorio , vel impertire
benedictionem , siquidem lex solùm illi tribuit , quod conuo-
cet definitorium , & eligat Vicarium Generalem , & interim
nihil amplius possit efficere , vt patet , *ex* 3. *p. nostrarum con-
stitutionum* , *cap.* 7. *num.* 4. ibi primus autem definitum in hoc
casu , & quouis alio simili , nullum alium actum præcedentiæ ,
aut præsidentiæ in religione exercere valebit , quam prædictum
congregare definitorium , quid clarius dici poterat ; in absentia
tamen prioris , hæc omnia potest efficere , eo quod sit definitor
generalis , non tamen quia præses religionis , quæ omnia ita
data fuere executioni à P. Fr. Petro ab Angelis, cum esset pri-
mus definitor generalis in morte N. P. Fr. Gabrielis à matre 39
Dei , vt ipse mihi Matriti testatus est , quæ si alicui dura vi-
deantur , non mihi , sed legi tribuant , quæ ita disposuit , quæ
an benè , vel malè disposuerit , id non mihi disputare licet , alij
quibus id competit iudicent , si placuerit , dum tamen lex aliter 40
non disposuerit , ita inuiolabiliter obseruandum .

Et ex his deduces pro casibus occurrentibus generalem doctri- 41
nam practicandam in nostro ordine . Primò subpriorem in nullo
casu etiam in absentia prioris , siue in morte , vel priuatione
illius , vel in qualibet absentia , etiamsi sit illa , quæ fit , quan-
do prior tendit ad capitulum generale , vel Prouinciale nun-
quam posse sedere in loco prioris , vt patet , *ex lege nostra* 3.
part. cap. 15. *numero* 1. Vbi decernitur , quod post priorem se-
deat subprior nulla facti distinctione , an sit , vel non præsidens :
has enim præeminentias loci , & aliàs debitas priori solùm il-
las concedit lex nostra Vicarijs electis à definitorio , vt patet
ex 3. *part. cap.* 3. *num. finali* . Et præeminentia loci hodie de
iure nouo per quandam declarationem nostri capituli generalis , 42
quam statim referemus solùm conceditur omnibus Vicarijs ,
siue positis à priore , Prouinciali , vel Generali , non tamen
conceditur subpriori ; ergo subprior quocunque modo , vel
occasione præsideat , si aliàs non sit Vicarius positus à prio-
re , Prouinciali , vel Generali , vt *infrà* dicemus , non de-
bet vnquam sedere in loco prioris , sed debet in suo perma-
nere , & ita tenet vniuersalis consuetudo religionis , quæ
est optima legum interpres , vt *suprà* diximus . Ita Fr. Ioan-
nes à Sanctissimo Sacramento , *in suis disquisitionibus regula-
ribus* , *p.* 4. *nu.* 117.

Vndè subpriori quocunque tempore præsideat , si aliàs non 43
fuerit Vicarius electus à definitorio generali , nec debentur
aliæ præeminentiæ debitæ prioribus , vt nomenclatura P.
Nostri , nec potest facere confessionem in choro in prima ,
vel completorio , nec impertire communitati benedictio- 44
nem , nec potest sedere ante Sacerdotem sacris indutum in
choro ; hæc enim omnia ei prohibentur , *in nostro cæremonia-
li* , *cap.* 2. *num.* 3. & constat , *ex* 1. *p. nostrarum constitutionum* ,
cap. 15. *in finali* ; & tenet idem P. Ioannes à Sanctissimo Sa-

45 cramento, *suprà num.* 118. Alij verò Vicarij, siue positi à ge-
nerale, Prouinciale, vel priore gaudent loco eminentiori, &
præsident in omni loco ipsi subpriori Conuentus, non tamen
diffinitoribus generalibus, nec prælatis hospitibus, nec Vica-
46 rijs electis à definitorio, nec procuratoribus generalibus vtriuſ-
que curiæ, vt patet, *ex quadam declaratione nostri capituli ge-
neralis facta anno* 1667. *num.* 4. Non tamen eis debentur præe-
47 minentiæ tituli Patris nostri, nec possunt facere confessionem,
48 vel impertire benedictionem in choro, tam in prima, quàm in
completorio, propter rationem supradictam.
49 Licet autem hæc omnia competant æqualiter Vicario po-
sito à priore, vel à Prouinciale, ac generale, siquidem de-
claratio constitutionis, quam suprà retulimus indistinctè lo-
50 quitur de omnibus Vicarijs; Attamen inter eos magna est
distinctio. Nam Vicarius positus à priore non potest aliquid
innouare in regimine conuentus, sicut nec Subprior, aut
antiquior conuentus cum in defectu subprioris præsidet, vt
patet ex nostra constitutione, 3. *p. cap.* 13. *num.* 12. Vbi ait,
& tam ij, quàm illi in absentia prioris, cuius vices gerunt
nulla ratione aliquid innouare præsumant, per quæ verba
eis prohibetur omnis innouatio, seu gubernij alteratio, vn-
de non possunt præcepta posita à priore auferre, nec offi-
ciales à priore relictos mutare, nec aliquid præcipere con-
trarium iussis, ac dispositioni prioris absentis, nec denique
aliquid facere, quod in præiudicium prioris cadere possit;
vnde non possunt emere, vendere, siue alienationis, aut
obligationis circa bona Conuentus contractus efficere, &
tandem prædicti Vicarij nihil aliud exercere possunt nisi ne-
cessaria, vt tenet Glossa, *verb. capitulum in cl ment.* 1. *ff.* 1.
de haret. Pauinus, *de potestate capituli sede vacante p.* 1. *princ.
q.* 7. *nu.* 7. Azeued. *ad curiam Pisan. lib.* 1. *cap.* 8. *nu.* 11. & 12.
Sarmiento, *select. lib* 3. *cap.* 15. *nu.* 3. Barbosa, *de potestate Epis-
copi allegat.* 13. *p.* 3. *nu.* 4. Fr. Ioannes à Sanctissimo Sacramento,
suprà, p. 4. *nu.* 149. & alij.
51 Quod tamen non accidit in Vicarijs positis à Prouinciale,
vel generale, nam his non est prohibitum aliquid innouare,
nisi aliàs in literis suæ commissionis aliqua prohibeantur;
illa enim limitatio nostræ legis, ne possint innouare in ab-
sentia prioris, non dirigitur ad hos Vicarios, & cum sit
correctoria iuris communis, nullatenus extendi potest ad non
expressos *l. præcipimus, Cod. de appellat cum similibus*, & te-
52 net Fr. Ioannes à Sanctissimo Sacramento, *loco citato, p.* 4.
nu. 232. Et idem dicendum est de subpriore, quando prior
tendit ad capitulum prouinciale, vel generale, vt *suprà* di-
ximus. Et idem dicendum est quoties subprior in demor-
tui, siue amoti, aut suspensi prioris loco subrogatur, vt *suprà*
notauimus. Et idem dicendum est, quando ipse subprior con-
stituitur Vicarius à Prouinciale, vel generale; Nam tunc si-
cut, & alij Vicarij positi à Prouinciale, vel generale potest res
conuentus immutare, & innouare, imò tunc debet, sicut, &
alij Vicarij positi à Prouinciale, vel generale sedere in loco prio-
ris iuxta declarationem *suprà* dictam, & cum eisdem limita-
tionibus. Ita P. Ioannes à Sanctissimo Sacramento, *in suis dis-
quisitionibus, p.* 4. *nu.* 202.
53 An autem si Prior constituat Vicarium ipsum superiorem,
in sua absentia, debeatur ei etiam locus prioris? An verò de-
beat sedere in loco subprioris? Respondeo debere ei locum
54 prioris. Ratio est, quia prædicta declaratio nostri capituli
Generalis discernit omnes Vicarios debere sedere, in loco su-
periori ipsi subpriori, dummodo sedeant post definitores gene-
rales, Prælatos hospites, Vicarios electos à definitorio, &
procuratores generales vtriusque curiæ; ergo non est cur
subprior dum à suo priore decoratur titulo Vicarij sit peioris
conditionis, quàm quilibet alius, si ab eo relinqueretur Vi-
carius: Vndè solum quando subprior præsidet ex vi legis
non debet mutare locum, nam tunc non est Vicarius à
55 priore, vel à Prouinciale positus, sed est præsidens à lege
depntatus, cui ipsa lex noluit eminentiorem locum concede-
re, sed eum in suo loco reliquit; quando enim lex id voluit,
illud expressit, vt fecit 3. *p. cap.* 13 *num.* 13. loquendo de Vica-
rio electo à definitorio, & tandem id etiam fecit loquendo de
alijs Vicarijs, siue à priore, Prouinciale, vel generale positis
vt constat ex *suprà* citata declaratione.
Secundò deduces, præsidem Prouinciæ positum à lege in
loco Prouincialis demortui, de quo est quæstio in præsenti
gaudere eminentiori loco in Prouincia, & debere sedere ante
priores, & Sacerdotes Sacris indutos, cum hi debeant sede-
re secundum nostrum ceremonialem post priorem domus,
56 non tamen tali præsidenti Prouinciæ, debetur nomencla-
tura Patris nostri, nec potest impertire benedictionem in
57 prima, vel completorio, nec facere confessionem, sed hæc
debent etiam in eius præsentia fieri à priore domus, vel
58 in eius absentia ab hebdomadario, vt satis probatum ma-
net. De præside autem religionis in morte patris nostri ge-
59 neralis aliter philosophandum est. Nam iste in domo, in qua
est, non sedet in choro, vel alijs locis ante priorem domus;
sed prior domus ei præcedit, vt antea. Cuius ratio est,
quia nostra lex 3. *part. cap.* 7. *num.* 4. Nullam ei præsiden-
tiam in religione concedit, vt concedit præsidentiam primo
definitori Prouinciæ per mortem Prouincialis, 3. *part. cap.*
9. *num.* 7. Mortuo Prouinciali præsideat in Prouincia primus
definitor Prouincialis. E contra verò loquens de primo de-
finitore in morte generalis tantùm ei concedit, vt conuo-
cet definitorium, imò ei prohibet omnem actum præceden-
tiæ, vel præsidentiæ in religione, ibi primus autem defi-
nitor, & quicunque alius ex definitoribus in hoc casu, &
quouis alio simili, nullum alium actum præcedentiæ, aut
præsidentiæ in religione exercere valebit, quam prædictum
congregare definitorium; vnde sicut ante mortem Genera-
lis sedebat post priorem in choro, & alijs locis communi-
bus, ita efficere debet mortuo Generali, imò si in choro po-
natur ex parte prioris, debet sedere post Sacerdotem celebran-
tem sacris indutum; siquidem noster ceremonialis præcipit,
vt hebdomadarius sedeat in choro, post primum prælatum in
choro, qui dicitur cantoriæ ante omnes alios prælatos, qui ex
illa parte fuerint; nec thuriferarius cum debet incensare tri-
bus vicibus, sed tantùm duabus post priorem; & tandem in
omnibus se debet habere sicut antea, quando solùm erat diffini-
tor generalis, & in solis illis casibus præsidere in choro, & alijs
locis communibus, in quibus præsidebat, quando solùm erat
definitor generalis, vt patent ex dicta lege.
Sed quæres: An prædictæ præeminentiæ loci, nomencla- 60
turæ Patris nostri, dandi benedictionem in completorio, &
prima, & faciendi confessionem debeantur visitatoribus,
vel commissarijs missis à Prouinciale, pro aliquo conuentu vi-
sitando? Respondeo tales visitatores, vel commissarios esse
delegatos illorum à quibus mittuntur, vt patet, *ex nostra con-
stitutione* 3. *part. cap.* 10. *num.* 7. Et licèt de iure communi eis
deberentur omnes præeminentiæ, quæ debentur illis à quibus
mittuntur, de quo nunc non disputo, de lege tamen nostra eis
non debentur, sed tantùm eis debetur supremus locus respectu 61
illorum, quorum sunt visitatores, vt patet, *ex nostra constitu-
tione*, 3. *part. cap.* 10. *num.* 6. Aliæ autem præeminentiæ eas
solùm habebunt, quas generalis, vel Prouincialis, qui eos
miserunt eis assignarunt, vt patet, *ex* 3. *parte nostrarum consti-
tutionum, cap.* 16. *num.* 12. Vnde si eis præeminentias debitas
Prouincialibus non assignauerint, vt moris est apud nos, non
eas habebunt, sed cum ex lege nostra 3. *part. cap.* 10. *num.* 6.
debeant præcedere in loco priorem illius domus, ad quam mit-
tuntur, debent in choro præcedere Sacerdotes sacris indutos:
nam cum prior præcedat hebdomadarium sacris indutum, &
visitator præcedat priorem, necessariò debet præcedere ipsum
hebdomadarium sacris indutum; concessa namque re aliqua à
superiore, conceduntur, & necessaria omnia ad illam com- 62
parandam textus, *in lege* 2. *ff. de iurisdict. omnium iudic.* & *l.
penult. ff. de vsufruct.* & *cap. præterea de offic.* & *potest. iudic. de-* 63
legat. Tuscus, *tom.* 1. *lit. A, concl.* 77. Portel. *in dubijs regula-
ribus verbo prælati potestas in additionibus*, Peyrinis, *tom.* 2. *de
prælato, q.* 3. *cap.* 3. *num.* 16. Pelizzarius, *tom.* 2. *tract.* 8. *cap.* 2.
num. 50. Cum ergo dictis visitatoribus concedatur, quod se-
deant ante priorem, necessariò eis conceditur præeminentia
loci respectu Sacerdotum sacris indutorum in choro; quod
etiam *suprà* diximus de primo definitore, quando præsidet in
Prouincia loco Prouincialis, demortui ex vi legis.
Hoc tamen non reperitur in Vicarijs positis à Generale,
Prouinciale, vel priore, in aliquibus conuentibus; nam hi
debent sedere post Sacerdotes sacris indutos, cum non sint
positi à definitorio generali, vt *suprà* diximus, nec sedem 64
habent ante priorem, sed ipsi vices gerunt priorum: Vi-
carius enim Prouincialis pro tota Prouincia, vel maiore
parte illius à solo definitorio generali fieri potest, vt patet,
ex nostra constitutione 3. *part. cap.* 9. *num.* 3. de alijs autem
missis à Prouinciale pro visitanda aliqua domo iam diximus lo-
cum, qui eis debetur; non possunt tamen prædicti visita-
tores se immiscere in re aliqua regiminis domus illius, ad
quam mittuntur, nec eis debentur præeminentiæ nomen-
claturæ Patris nostri, nec possunt dicere confessionem, nec
benedictionem impertire in prima, & completorio, vt pa- 65
tet *ex nostro cæremoniali*, qui solùm concedit has præemi-
nentias Patri nostro generali, & definitoribus generalibus
in toto ordine, & Prouinciali in sua prouincia, & priori, 66
siue Vicario electo à definitorio Generali in suo conuentu,
vt *suprà* diximus; cum autem prædictus visitator, vel com-
missarius non sit aliquis ex supradictis, inde est quod ei di-
ctæ præeminentiæ non debentur, sed hæc omnia debent
fieri etiam in præsentia illius à priore si ibi fuerit, vel à
definitore generali, aut Vicario electo à definitorio; quod
si nullus istorum adsit, debet fieri ab hebdomadario, vt
moris est apud nostrates.
An autem si visitator, vel commissarius missus sit à no- 67
stro definitorio generali pro visitanda aliqua Prouincia de-
beantur eis omnes præeminentiæ, ac debentur Vicario ele-
cto ab ipso definitorio generali; maiorem habet difficulta-
tem. Respondeo tamen negatiuè, ita cum Bartolo, Lezana,
in

in summa tom. 2. p. 1. verbo sacra congregatio, nu. 3. Noster Laurentius Espin. *consulto 15. nu. 1388. & nu. 1459.* Et ratio est, quia tales commissarij, & visitatores sunt amouibiles ad nutum instituentium, sunt enim illorum ministri, & iurisdictio residet in illis, non per se, sed per accidens, & tanquàm in subalternis habentibus super se, non solùm generalem, sed & omne definitorium, eo quod regimen ordinis non est pure Monarchicum, sed mixtum ex Monarchico, & Aristocratico, vt cum Vrbano ab Ascensione, Lezana, & alijs notat Fr. Laurentius Espin. *consult. 15. nu. 1413. & 1435.* Ergo eorum iurisdictio non est ordinaria, sed delegata, nec eam possunt delegare, nisi in casu eis expressè præmisso, & in particularibus negotijs, quamuis sint instituti ad vniuersitatem causarum, vt docet Lezana, *in summa tom. 1. p. 2. cap. 13. num. 16. & 18. tom. 2. p. 2. verbo Vicarij, num. 3.* Ergo licèt isti visitatores debeant honorari, non tamen tantùm, quantum hi, qui eos constituerunt; si quidem illi sunt ordinarij, isti delegati illorum. Ita cùm S. Antonino, Nauarro, Rodriguez, Peyrinis, *tom. 1. de subdito q. 1. cap. 18.* Barbosa, *in Collectanea bullarum verbo Vicarius generalis, Episcopi 2.* Franciscus Purpuratus, *lib. 1. num. 531. ff. de officio eius, cui mandata est iurisdictio*, & cum Tamburino, Fr. Laurent. Espin. *consulto 1. nu. 1440. in fine.*

Et potest hoc confirmari ex *lege nostra 3. p. cap. 10. num. 7.* Vbi lex supponit tales visitatores, & commissarios esse delegatos, sic enim ait, statuimus visitatores, & quicunque alij, qui iurisdictione aliqua subdelegata vtuntur, teneantur suæ commissionis literas manifestare: Atqui illa dictio, alij, importat relationem in qualitate similem, vt post Romanum, Fuscum, & alios notauit Augustinus Barbosa, *de dictionibus dictione 26. num. 3.* Est enim hæc dictio repetitiua similium, vt cum innumeris Doctoribus probat Barbosa, *ibi num. 4.* Ergo sicut illi, alij, de quibus loquitur lex, vtuntur iurisdictione delegata, ita & visitatores ad quos talis dictio alij refertur; ergo iuxta nostram constitutionem visitatores à quibuscunque sint missi non ordinaria, sed iurisdictione delegata pollent.

Confirmatur ex eadem *tertia parte nostrarum constitut. cap. 16. num. 12.* vbi visitatori misso à nostro Definitorio generali ad visitandam Prouinciam S. Alberti apud Indos solùm concedit lex posse habere eas præeminentias, quæ à Definitorio generali ei fuerint assignatæ, sic enim ait lex. Qui eas vices, & præeminentias in omnibus habeat, quæ sibi fuerint à Definitorio concessæ; ergo talis visitator non est ordinarius, sed delegatus; nam concessa iurisdictione ordinaria de iure eam sequuntur omnes præeminentiæ, & integra potestas, vt colligitur ex doctrina Bartoli, *in l. filius ff. de legation.* subscribit Alciatus, *rubric. de offic. ordinar.* & colligitur, *ex textu, in clement. quæ de Ecclesia de offic. Vicarij*, vt benè notauit Emanuel. *3. regular. quæst. 76. art. 10.* Azor. *instit. moral. lib. 7. cap. 18.* Peyrinis, *tom. 2. de prælato q. 1. cap. 4. §. 4. n. 4.* Tamburinus, *de iure Abbatum tom. 2. d. 18. q. 11. nu. 2.*

Tum quia subrogatus in locum alterius, eius quoque iura, & cura, & priuilegia subrogatus censetur, *l. si cum §. qui iniuriarum ff. si quis caution.* vbi Bart. Baldus, & alij communiter, ergo cum hæc potestas possit tali commissario à definitorio coarctari, talis commissarius, & visitator non est ordinarius, sed delegatus, ac per consequens solùm habebit eas præeminentias, quas ei definitorium concesserit, quod si ei nullus concedat, solùm habebit præeminentiam loci concessam sibi à lege *3. part. cap. 10. num. 6.* & solùm præsidebit prioribus, & Prouinciali, quorum visitator constituitur, & eos punire poterit, iuxta literas suæ commissionis, non tamen ei debitæ erunt aliæ præeminentiæ debitæ prouinciali, vel generali, aut definitoribus, à quibus mittitur, vt nomenclatura Patris nostri, nec in choro poterit dicere confessionem, aut benedictionem impertire in prima, & completorio, sed hæc omnia debent fieri à Prouinciali, definitore, vel Priore, si ibi fuerint, vel eis absentibus ab hebdomadario.

Dices, talis visitator, vel commissarius fuit electus à Collegio, sed iurisdictio, quæ competit alicui per electionem Collegij, vel vniuersitatis ad aliquod officium est ordinaria, vt tenet Petrus de Ancharrano, *Clement. 2. num. 9. de rescriptis.* Suarez, *de Religione lib. 2. cap. 2. num. 7. & 8.* ergo iurisdictio ei concessa à definitorio non delegata, sed ordinaria est; ac per consequens ei debentur omnes præeminentiæ, ac eis cuius vices gerunt, consequentia detur certa, nam vt *suprà* diximus, concessa iurisdictione ordinaria, eam comitantur omnes præeminentiæ, & integra potestas, si aliàs à lege non restrigantur; sed hic nulla datur lex, quæ horum visitatorum, vel commissariorum præeminentias limitet, vel auferat; ergo omnes præeminentiæ debitæ eis, à quibus mittuntur eis censentur concessæ, minor patet, *nam nostra lex 3. p. cap. 16. nu. 12.* vbi dicit visitatorem missum à Definitorio Generali ad visitandam Prouinciam S. Alberti apud Indos, ei solùm deberi præeminentias, quæ ei à definitorio fuerint assignatæ, non loquitur de omnibus visitatoribus, sed de solo illo, qui mittitur ad Indos, cuius iurisdictionem, & præeminentias fortè lex, ex aliqua iusta causa voluit limitare; ergo talis legis dispositio cum sit restrictiua iuris communis, non debet ad alios visitatores extendi, vt sæpè diximus.

Respondetur concedendo maiorem, deinde distinguo minorem, sed iurisdictio, quæ competit alicui per electionem Collegij, vel vniuersitatis ad aliquod officium est ordinaria, distinguo, si talis officio ex natura sua, vel virtute legis, talis iurisdictio competat, concedo, si ei non competat hoc modo, nego; & ratio est, quia ad consequendam iurisdictionem ordinariam non sufficit, quod quis ad aliquod officium electus sit à Collegio, sed debet esse electus ad officium, cui vel natura sua, vel virtute legis talis iurisdictio competat, nam facta prouisione de dignitate, intelligitur facta de iurisdictione ei annexa, vt benè notauit cùm Ancharrano, Suario, & alijs N. P. Fr. Ioannes à sanctissimo Sacramento, *p. 4. nu. 237.*

Secus quando officio, nec ex natura sua, nec ex lege talis iurisdictio est annexa, & aliàs Collegium, quod ad tale officium eligit non habet potestatem constituendi munera publica cum potestate ordinaria, vt benè notauit Molina, Theologus, *de iustitia tom. 6. tract. 2. disp. 14. numero 4.* Atqui tale officium visitatoris, vel commissarij, nec ex natura sua, nec ex lege habet talem iurisdictionem ordinariam annexam, & aliàs nostrum definitorium non habet potestatem constituendi noua munera publica cùm potestate ordinaria, seu solùm habet potestatem eligendi Prælatos à lege iam constitutos, & destinatos, vt Priores, Prouinciales, & Vicarios Conuentuum, vel Prouinciarum, vel etiam Vicarium generalem totius religionis, ergo quando eligit specialem visitatorem pro aliqua prouincia, licet sic electus sit ad vniuersitatem causarum, non est propriè ordinarius, sed delegatus definitorij, vt benè notauit Molina, *suprà num. 4.* quia nec ex lege, nec ex natura sua tali officio est annexa iurisdictio ordinaria, vt est annexa officio Priori, Prouinciali, vel Vicario Prouinciali, Generali, vel etiam Priorali.

Et ex his manet responsum ad replicam, quam fieri posset de Vicarijs conuentualibus, prouincialibus, vel etiam generalibus à definitorio electis, qui proculdubio habent iurisdictionem ordinariam, & non delegatam, vt *suprà* diximus, nam hi sunt ordinarij, non solùm, quia sunt electi à definitorio generale, seu Collegio, sed quia talibus officijs natura sua, vel virtute legis talis iurisdictio ordinaria annexa est, ac per consequens eo ipso, quod eliguntur à definitorio, à lege eis conceditur iurisdictio ordinaria, quod tamen non cernitur in commissarijs, vel visitatoribus; quia nec ex natura sua, nec ex lege talis iurisdictio ordinaria ei competit, imò semper sunt delegati, vt patet in dominis Inquisitoribus, qui licèt sint commissarij Pontificis ad vniuersalem causam fidei sunt delegati, vt tenent communiter DD. & ideò tale officium visitatoris non illud comitantur nisi eæ tantùm præeminentiæ, quæ eis conceduntur ab illis, à quibus mittuntur, quod si definitorium nullas eis præeminentias concesserit, vt moris est, solum gaudebunt supremo loco, & præsidentia respectu illorum, quorum constituuntur visitatores, non verò gaudebunt præeminentijs, quæ solùm debentur generali, vel definitoribus generalibus, Prouincialibus, & Prioribus, vel eorum Vicarijs à definitorio electis, *suprà* diximus, quæ omnia stando in iure nostro certissima reputo, saluo meliori iudicio, nam cum res sit noua, eam alijs trutinandam relinquo.

CONSVLTVM LXXXI.

De Altari priuilegiato in Ecclesijs Regularium, an semel designatum possit de vno altari ad alterum à Prælato mutari.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Prior nostri Conuentus potest mutare altare priuilegiatum iam designatum ad aliud altare.*
3 *Facultas ad aliquid determinatè agendum non expirat per vsum ipsius in primo actu.*
4 *Priuilegiatus vti ea poterit, & repetere toties quoties sibi benè visum fuerit.*
5 *Facultas ad designandum prædictum altare in nostris Ecclesijs non est ad semel tantùm designandum illud, sed absoluta ad designandum.*
6 *Quando concessio priuilegij est absoluta, non est cur limitetur ad primum actum.*
7 *Licentia concessa Episcopo ad testandum non cessat ex vsu primi actus.*
8 *Lex Boues non habet vim in priuilegijs.*
9 *Si priuilegium haberet clausulam, quod semel, tantùm posset vnum altare designari, adhuc Prior, loco vnius posset alterum designare.*

10 *Illa dictio*, semel, *non ponitur in priuilegijs taxatiuè, sed desi-
gnatiuè.*
11 *Illa dictio*, semel, *idem est, ac prius, & facit hunc sensum,
altare debet prius designari à Priore.*
12 *Repetita designatio in alio altari non est designatio, sed muta-
tio primæ in aliud altare.*
13 *Pontifex solùm intendit, quod detur vnum altare designatum.*
14 *Ponitur quoddam argumentum in contrarium, & soluitur.*
15 *Priores possunt mutare designationem vnius altaris priuilegiati
in nostris Ecclesijs, quando sibi benè visum fuerit.*
16 *Hæc designatio potest fieri siue à generali, siue à Prouinciali, si-
ue etiam à quocunque Superiore locali.*
17 *Subprior quando absolutè est Superior in Conuentu; vt quando
mortuus, vel priuatus fuit Prior, seu iuit ad Capitulum pro-
uinciale, vel generale, potest mutare dictum altare.*
18 *In his casibus tota potestas, & iurisdictio Prioris deuoluitur in
Subpriorem.*
19 *Deuoluitur etiam ad illum potestas designandi dictum al-
tare.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 CVm in quadam Ecclesia Carmelitarum iam esset designa-
tum à Prælato vnum altare priuilegiatum pro Missis de-
functorum iuxta priuilegium Gregorij XIII. quod suprà retuli-
mus, consultò accidit, quod necessarium fuit mutare idem al-
tare ad aliam capellam, eo quod patronus illius postulasset,
quod in sua capella designaretur prædictum altare, cum autem
iam à prælato designatum esset,
Quæsitum fuit à me, An Prior posset mutare dictum altare,
& designare altare huius capellæ pro altari priuilegiato, trans-
ferendo illud de vno ad alterum altare, non obstante Prioris
designatione.

RESPONSIO AVTHORIS.

2 REspondi posse: Ratio est, quia facultas ad aliquid de-
terminatè agendum non expirat per vsum ipsius in pri-
3 mo actu sed priuilegiatus vti ea poterit, & repetere toties,
quoties sibi benè visum fuerit; sed huiusmodi concessio desi-
4 gnandi vnum altare priuilegiatum in vnaquaque nostrarum
Ecclesiarum est facultas ad aliquid determinatè agendum;
ergo non expirat per vsum ipsius in prima designatione; ergo
Prior optimè potest illud iterum designare, etsi iam primo
designatum fuisset, dummodo vnum solùm altare remaneat
in Ecclesia.
5 Confirmatur, quia facultas ad designandum prædictum al-
tare in nostris Ecclesijs, non est ad semel tantùm designan-
dum illud, sed est absoluta ad designandum vnum altare,
vt patet ex priuilegio suprà relato, & tenet N. P. Petrus
6 ab Angelis, *de priuilegijs in communi d. 7. sect. 10. num. 12.*
sed quando concessio priuilegij est absoluta, non est cur li-
mitetur ad primum actum, ita vt quod designato vno alta-
re in vna Ecclesia; non possit alterum eius loco designare;
ergo quamuis illud altare iam fuerit designatum, optimè
potest mutari à Priore.
7 Confirmatur secundò. Quia licentia concessa Episcopo ad
testandum non cessat ex vsu primi actus, & sic virtute ipsius
poterit reuocare primum testamentum, & aliud conficere
toties, quoties sibi placuerit, vt resoluit Rota, *in vna Pla-
censi* 14. *Ianuarij* 1587. vt testatur Gonzalez, *de mensibus, &
alienat. glossa* 11. *num.* 9. habeturque *in decis. diuersar. p.* 1. *decis.*
47. quia cum tale priuilegium sit gratia principis, & concessa
sine restrictione, non ad vnicum actum, sed absolutè debet
interpretari; sed nostrum priuilegium absolutè concedit, quod
possit Prior tale altare designare; ergo non de vno actu, sed
absolutè debet interpretari, ita Felinus, *in c.* 2. *de Treuga,
& pace limit.* 7. Alciatus, *in l. Boues, §. hoc sermone, num.* 6.
Afflictus, *decis.* 392. N. P. Petrus ab Angelis, *de priuil. in
comm. d.* 7. *sect.* 10. *nu.* 8.
Nec obstat, si dicas cum aliquibus iuristis, & canonistis,
quod sermo simpliciter prolatus intelligitur de primo actu,
seu prima vice tantùm, vt patet *in l. Boues, §. hoc sermone,
de verbor. signific.* & Afflictus, *decis.* 392. testatur sic fuisse
resolutum in regali Consilio Neapolitano: Tum quia licen-
tia disponendi de feudis, seu testandi intelligitur tantùm
de prima dispositione; ergo idem dicendum est in nostro
casu. Respondetur namque dictam legem Boues, non ha-
bere vim in priuilegijs, quia si dispositio priuilegij realis de
8 primo actu tantùm intelligeretur, esset, & non esset priui-
legium esset, quia supponitur, non esset, quia non esset
perpetuum, sed finiretur primo actu, quod est contra ratio-
nem priuilegij realis, sicut & legis; non ergo potestas priuile-
gij extinguitur, sed debet durare, & permanere, quamdiù non
reuocatur. Ad confirmationem patet ex supradictis.
9 Sed quæres, quid dicendum sit, si priuilegium habeat clausu-
lam, *quod semel tantùm possit tale altare designari?* Respondeo,
adhuc posse Priorem illud mutare, & designare, quoties sibi benè
visum fuerit. Ratio est, quia si Princeps concederet facultatem
ad primum actum tantùm, non esset priuilegium; sed quædam
particularis licentia ad illum actum faciendum; ergo tale pri- 10
uilegium esset, & non esset priuilegium: esset, quia ita supponi-
tur, non esset, quia esset tantùm specialis licentia; ergo quando
apponitur illa dictio, *semel*, in priuilegijs, apponitur non taxa-
tiuè, & definitiuè, sed solùm designatiuè, id est, quod semel de-
signatum, v. g. altare priuilegiatum à Superiore non possit ab
alio inferiore mutare; vel dicito quòd aduerbium, *semel*, signi-
ficat in his priuilegijs idem, quod prius, & facit hunc sensum, 11
altare debet prius designari à Superiore, & semel designatum
non potest in aliud mutari indulgentia, nisi ab ipso Superiore,
vel ab alio cum simili potestate.
Vndè non ad formam, sed ad meram conditionem reduci- 12
tur. Vel dicit, quod talis repetita designatio in alio altari in
rigore non est alia designatio absolutè, sed mutatio primæ in
aliud altare, in quo nullum inconueniens reperitur, nec vo-
luntati Pontificis contradicitur, siquidem Pontifex solùm
prætendit, quod ibi non dentur duo altaria priuilegiata, ne- 13
que vnum indeterminatum; quod verò sit hoc, vel illud,
tanquàm quid accidentale, nec pertinens ad formam remittit
Superiori. Ita P. Fr. Petrus ab Ang. *de priuil. in comm. d.* 7. *sect.*
10. *numero* 12. quod à viris doctis Romæ testatur se id
accipisse.
Nec obstat si dicas, illam dictionem, *semel*, esse taxatiuam; 14
ergo non potest extendi ad secundam altaris designationem,
nam cum sit taxatiua, in primo actu finitur. Respondetur,
illam dictionem in præsenti non poni taxatiuè, & definitiuè,
sed solùm designatiuè, quia si poneretur taxatiuè, iam talis
concessio non esset priuilegium, siquidem vno actu finiretur,
quod est contra rationem priuilegij, quod debet esse perpe-
tuum.
Ex quibus omnibus concludo, quod cum in nostris priuile- 15
gijs ad designandum altare priuilegiatum non apponatur illa
clausula, *semel designandum à superiore;* sed absolutè conceda-
tur altare designandum à Superiore, inde est, quod ipsi possunt
illud designare; vel mutare, quomodo opportunum sibi visum
fuerit, quod etiam verum est, etsi talis clausula poneretur, vt
suprà diximus.
Superior autem, à quo talis designatio, vel mutatio fieri 16
potest, non determinat Pontifex. Vnde concessio intelligenda
est de quolibet Superiore, etiam locali, & sic quilibet Prior si
causa adsit, poterit altare priuilegiatum iam designatum relin-
quere, & aliud hoc illius in eadem Ecclesia designare, quia
non datur ratio, cur ad aliquem Superiorem limitetur gratia,
cum Pontifex eam non limitet. Vndè tam Generalis, quàm
Prouincialis, & etiam Prior localis veniunt intelligendi. Ita 17
P. F. Petrus ab Angelis, *suprà num.* 12. Non tamen intelligitur
id concessum Subpriori, etiam quando actu præsidet, quia hic
non est verè Superior, sed subditus. Excipe nisi fuerit tempo- 18
re, quo absolutè est Superior in Conuentu, vt per amotionem
Prioris ab officio, vel per illius mortem, vel eo quòd Prior
tenderit ad capitulum generale, vel Prouinciale, nam tunc 19
cum verò in Superior Conuentus ad illum deuoluta est tota iu-
risdictio ordinaria Prioris, vt *suprà* diximus, ac per conse-
quens, & potestas ad designandum dictum altare, sicut & aliæ
facultates conceduntur.

CONSVLTVM LXXXII.

De irregularitate, excommunicatione, & alijs pœnis ortis ex
quodam homicidio, cum quadam circumstantia notabili.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Mandans est causa principalis, & efficax damni.*
3 *Longitudo temporis non est causa sufficiens reuocationis volun-
tatis.*
4 *Vnusquisque vult, quod eius voluntas sit mandatum per-
petuum.*
5 *Tempus non est modus tollendæ, vel inducendæ obligationis.*
6 *Mandans occidere Petrum sæcularem, si Petrus factus sit reli-
giosus, & mandatarius illum occiderit, mandans non incurrit
irregularitatem, vel excommunicationem.*
7 *Maior deliberatio requiritur ad occidendum religiosum, quàm
sæcularem.*
8 *Si occidendus factus esset Papa mandans non censetur persistere
in mandato.*
9 *Mandatarius quando persona, quæ præcipitur occidi muta-
ta est de sæculari in Ecclesiasticum tenebatur consulere man-
dantem.*
10 *Mandatum censetur reuocatum, si mandans tempore Paschatis
confessus est sacramentaliter.*
11 *Reuocatum est mandatum, si mandans factus sit religiosus,
vel Sacerdos.*

12 Man-

12 *Mandatum censetur reuocatum quando occidendus factus est religiosus, vel Episcopus, vel Sacerdos.*
13 *Mutatus status ex parte mandantis, vel occidendi censetur virtualis reuocatio mandati.*
14 *Hæc resolutio multis visa fuit intolerabilis, & improbabilis.*
15 *Hæc opinio fuit Romæ practicata à viris doctis propter easdem rationes.*
16 *Per ingressum in religionem Paulus Petro, & omnibus pro iniuria, & scandalo satisfecit.*
17 *Illa ingressio religionis fuit virtualis reuocatio mandati.*
18 *Mandatarius tenebatur iterum recurrere ad mandantem.*
19 *Mandatarius in hoc casu, & non mandans pœnas homicidij incurrit.*
20 *Idem dicendum est, quando is, qui iubetur occidi, factus est Episcopus, vel Sacerdos.*
21 *Episcopatus perfectior status est, quàm status Religiosus.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 PEtrus mandauit famulo suo Francisco, vt occideret Paulum, qui eius sororem deflorauerat, ipse autem Paulus fugerat ad Brasilicam ciuitatem dictam Bahiam, nauigauit Franciscus ad Brasilicam illam ciuitatem, vbi sciebat residere Paulum, vt eum occideret; peruenit ad eum locum, & inuenit Paulum factum esse religiosum discalceatum iam professum; hoc tamen non obstante cum quadam die prædictus Paulus Religiosus exiret è conuentu eum in platea ciuitatis trucidauit, peruenit de hoc casu nuncius ad ciuitatem Vlisiponensem, & qui mandatum dederat, promotus erat ad quandam insignem dignitatem Ecclesiasticam, & volebat ordinari ordinibus sacris, anxiatus tamen, & agitatus scrupulis, eo quod iusserit Francisco prædictum Paulum occidere.

Quæsiuit à me, an incurrerit irregularitatem, excommunicationem, & alias pœnas ortas ex illo homicidio, quod ipse præcepit fieri.

RESPONSIO AVTHORIS.

2 FAteor in hoc casu nimis perplexum stetisse, nam ex vna parte videbam expressum mandatum non reuocatum, & cum mandatum non est reuocatum, siue tacitè, siue expressè homicidium secutum imputatur mandanti, cum mandans sit causa principalis, & efficax damni, vt tradunt Sylvius *verbo restit.* 3. *quæst.* 6. Angel. *eodem verbo, & verbo furtum num.* 17. Tabiena *verbo restitutio num.* 21. Ioannes Medina *C. de restitutione quæst.* 7. & 8. Petrus Nauarra *lib.* 3. *de restitutione cap.* 4. *numer.* 26. & alij communiter, cum ergo in hoc casu constaret de mandato, & non de reuocatione illius, videbatur mandantem incurrisse omnes pœnas homicidij voluntarij.

3 Nec obstat mandatum dilatatum fuisse per multum tempus. Nam per se loquendo longitudo temporis non est sufficiens causa reuocationis voluntatis; Nam vnusquisque vult, quod eius voluntas sit mandatum perpetuum, & quod perpetuò duret.
4 Tum quia tempus non est modus tollendæ obligationis, *l. obligationem, §. placet. ff. de actibus, & obligat.* & tradit in Glos-
5 sa, *in cap. cum ex officijs de rescriptis, verbo ordinem*, Gomez *variatum tom.* 2. *cap.* 11. *n.* 21.
6 Verum his, & alijs non obstantibus, ego tunc in ea opinione fui, quod mandans non incurrerit irregularitatem, excommunicationem, & alias pœnas impositas homicidis. Ratio, quæ me mouit fuit, quia Petro nunquam venit in mentem
7 Paulum factum fuisse Sacerdotem, & religiosum; si enim hoc illi veniret in mentem, expressè illud explicaret, cum autem putasset illum esse sæcularem, ideò præcepit occidi, maior enim deliberatio requiritur ad occidendum religiosum Sacerdotem, quàm sæcularem.
8 Confirmatur 1. Quia si talis Paulus fuisset factus summus Pontifex, Cardinalis, vel Episcopus non est credibile mandan-
9 tem velle persistere in primo mandato illum occidendi, sed vel quod ab eo exquireretur, an etiam in illo statu vellet illum occidi, non enim aliud potest credi de mandante, cum maius peccatum, & magis contra bonum commune sit Papam, vel Episcopum occidere, quam hominem ordinarium sæcularem, ergo idem dicendum est, si talis homo factus est religiosus: nam per sumptionem habitus videtur fieri aliter homo.
Confirmatur 2. quia mandatum censetur reuocatum, si
10 mandans tempore paschatis confessus est, tunc enim debuit voluntatem occidendi reuocare, & idem dicendum est, si in-
11 cepit viuere more timoratorum, vt si factus est Sacerdos, religiosus, vel Episcopus, vt cum alijs docet N. P. Fr. Gabriel à S. Vincent. *de iustitia, & iure d.* 6 *q.* 16. *§.* 1. *nu.* 599. Ergo idem
12 dicendum est, quando occidendus factus est religiosus, Episcopus, vel Sacerdos, sicut enim mutatio status ex parte mandantis
13 censetur virtualis retractatio mandati, ita mutatio status ex parte occidendi videtur virtualis reuocatio mandati, non enim apparet maior ratio distinctionis.

His, & alijs fundamentis ductus tunc in eam fui sententiam, 14
quod prædictus Petrus potuisset illam dignitatem, & ordinem sacrum recipere, non obstante executione mandati, & homicidio prædicti religiosi secuti. Sed mea resolutio multis visa fuit intolerabilis, & improbabilis, & quia nullum proponebam doctorem, cum casus adhuc à doctoribus non fuisset discussus, & aliàs noluissent meæ sententiæ assentiri, prædictum Petrum alij iurisperiti obligarunt, vt à Papa dispensationem obtineret, in quo ego ad tollendos scrupulos etiam consensi.

Verum post hæc scripta inueni, hanc meam opinionem consultam, & practicatam fuisse Romæ à viris doctissimis propter 15
easdem, & alias rationes. Sic testatur N.P. Fr. Gabriel à S. Vincent. *de iustitia, & iure d.* 6. *q.* 17. *§.* 1. *nu.* 598. Ratio illorum doctorum Romanorum, & eiusdem Patris, qui hanc sententiam, 16
vt probabilem proponit, fuit; quia per illum ingressum in religionem Paulus, & Petro, & omnibus pro iniuria, & scandalo sufficienter satisfecit, ac per consequens illa ingressio, & reli- 17
gionis professio fuit virtualis reuocatio mandati, & mandatarius debebat iterum recurrere ad mandantem, an vellet quod, non obstante quod Paulus factus fuerit religiosus, adhuc velit eum occidi, non enim de simplici mandato pro sæculari occi- 18
dendo colligitur mandantem velle occidi religiosum, quod cum mandatarius non fecisset, excessit mandatum, nam illi non fuit mandatum religiosum occidere, sed sæcularem, ac per consequens mandatarius temerarius fuit, ac per consequens non mandans, sed mandatarius pœnas homicidij incurrit *ex l. diligenter,* 19
ff. mandati Siquidem in eius potestate fuit fines mandati seruare, & noluit. Ita docet Bald. *in l. non ideò minus Cod. de accusat. §. item quæro*, P.N Fr. Gabriel à S. Vincentio *de iustitia, & iure d.* 6. *q.* 17. *§.* 1. *n.* 660. & alij communiter.

Et idem dicendum existimo quoties ille, qui iubetur occidi 20
ex statu sæculari factus est clericus, vel Episcopus, propter easdem rationes; sufficienter enim per sumptionem illorum sacrorum statuum videtur satisfecisse damno illato, & licet permaneat in sæculo, id non obstat, quominus mandatarius teneatur inquirere à mandante, an etiam in illo statu Sacerdotali velit illum occidi, difficilius enim præcipitur occidi Sacerdotem, & Episcopum, quàm sæcularem. Tum quia Episcopatus perfectior status est religioso; sed susceptio status religiosi censetur virtualis retractatio mandati; ergo & susceptio status Episco- 21
palis, & Sacerdotalis, nam status Sacerdotis perfectior est statu simplicis religiosi, ita censeo saluo meliori iudicio.

CONSVLTVM LXXXIII.

De quodam filio nato ex duobus coniugibus factis religiosis, an sit legitimus, & succedat in bonis suorum parentum, etiam post renunciationem illorum in fauorem monasterij, & de quodam homicidio ab eo patrato ad dicta bona recuperanda, an ob illud incurrerit irregularitatem, & casu quo incurrerit, quis cum eo possit dispensare, vt ordinetur ordinibus sacris.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Quidquid dixero in hoc consulto, non de mea sententia profero, sed ex aliorum probabilibus sententijs.*
3 *Si maritus, & coniux post matrimonium ratum profiteantur solemniter religionem, si postea sacrilegè coniungantur, proles nata est legitima, licet sacrilega.*
4 *Probatur multorum doctorum authoritate.*
5 *Quando coniuges de communi consensu profitentur religionem non dissoluitur vinculum matrimonij, sed ratum manet.*
6 *Filius progenitus ex valido matrimonio est legitimus.*
7 *Quando coniuges de communi consensu profitentur religionem post matrimonium ratum, nullus vinculo matrimonij renunciat, sed solum renuntiant sæculo.*
8 *Non est contra substantiam religiosi status, quod cum eo detur vinculum matrimonij.*
9 *Ponitur argumentum in contrarium.*
10 *Ponitur solutio huius argumenti.*
11 *Ponitur alia instantia in contrarium, & soluitur.*
12 *Ponitur alia instantia in contrarium, & soluitur.*
13 *Ponitur alia instantia.*
14 *Soluitur prædicta instantia.*
15 *Filius ex prædictis coniugibus genitus, si casus est occultus, potest sine dispensatione super illegitimatè ordinari ordinibus sacris.*
16 *Proles legitima non indiget dispensatione vt ordinetur.*
17 *Ponitur argumentum in contrarium.*
18 *Soluitur prædictum argumentum.*
19 *Hæc opinio non est destituta authoribus.*
20 *Donatio omnium bonorum facta conuentui à prædictis coniugibus tempore, quo filio carebant, nato filio, reuocatur, vel inofficiosa, quoad eius legitimam.*
21 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

22 *Ponitur alia instantia.*
23 *Soluitur prædicta instantia.*
24 *Renunciatio omnium honorum facta Conuentui contra formam Tridentini non valet.*
25 *Iste adolescens occidens prædictum religiosum, vt ab eo surriperet pecuniam, quam deferebat grauissimè peccauit.*
26 *Supposita morte religiosi potest occultè compensari in sua legitima de bonis Conuentus, quæ secum deferebat dictus religiosus.*
27 *Probatur ratione.*
28 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
29 *Ponitur alia instantia, & soluitur.*
30 *Iste adolescens occidendo prædictum religiosum occultissimè, ita vt à nemine fuerit visus, non incurrit irregularitatem.*
31 *Probatur authoritate doctorum.*
32 *Irregularitas solum incurritur in casibus in iure expressis.*
33 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
34 *Dato quod talis adolescens occidendo occultissimè dictum religiosum incurreret irregularitatem, potest ab Episcopo dispensari.*
35 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
36 *Potest etiam dispensari à regularibus mendicantibus per sua priuilegia.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 PEtrus duxit Mariam in vxorem, & antequam consummarent matrimonium ambo de communi consensu ingressi sunt religionem, & ibi professi sunt, & ante professionem dederunt omnia bona sua religioni; postea temporis decursu, habita quadam occasione, Petrus ingressus Conuentum vbi Maria erat professa habuit cum ea copulam, ex quo coitu natus fuit Ioannes, qui occultissimè post eius natiuitatem è Conuentu extractus, & iussu Patris sui educatus est in quodam oppido extra illum locum vbi sacrilegium accidit in loco nimis remoto. Postea veniens Ioannes ad eum locum vbi viuebat Pater suus, & mater, & certior ab illis factus de parentibus suis, siquidem tam Pater, quàm mater id occultissimè ei narrarunt, voluit promoueri ad sacros ordines, & cum non haberet patrimonium, cogitauit de illo procurando, & anxiato eo quod pater eius omnia bona sua dedisset religioni, cum quadam die in quadam via illi obuius fuisset quidam religiosus Conuentualis, illius conuentus, cui pater suus fecerat donationem, quæsiuit ab eo quo tenderet, & cum ab eo cognouisset se deferre magnam quantitatem auri, & argenti ad illum Conuentum ex illius reditibus, cogitauit secum de tali religioso occidendo, & pecuniam quam deferebat suscipiendo, ad comparandum suum patrimonium; sicut cogitauit, ita fecit, & repente irruens in religiosum eum trucidauit, & abstulit pecuniam, quam secum deferebat, quæ erant duo millia aureorum in auro, & alia magna quantitas in argento, & misso cadauere in quandam speluncam, reuersus est gaudens in domum suam, & postquam illa pecunia comparauit quandam hæreditatem, vineas, & olIueta, voluit ordinari; sed scrupulis agitatus secum reuoluebat quomodo id fieri posset, cum ille esset spurius, & haberet commissum homicidium voluntarium, & si quæreret à Papa dispensationem necessarium foret narrare defectum suorum parentum, & quod ad impetrandum dispensationem super irregularitate multam pecuniam insumendam esse tandem sic anxiatus accessit ad me.

Et quæsiuit primò, An ille stando in aliqua opinione probabili esset filius legitimus, licet sacrilegus, ex eo quod ante professionem suorum parentum inter eos præcesserit matrimonium ratum? Secundò, An posset sine dispensatione super illegitimitate ordinari sequendo talem opinionem? Tertiò, An donatio illa facta à suis parentibus Conuentui per natiuitatem illius possit irritari, & reuocari in aliqua opinione probabili? Quartò, An ille posset occultè suscipere per compensationem ex bonis illius Conuentus, quo vsque integraret suam legitimam debitam ex parte patris stando in aliqua probabili opinione? An verò teneretur bona occulta suscepta restituere dicto Conuentui? Quintò, An occidendo illum religiosum occultissimè, ita vt à nullo viuente tale homicidium fuerit cognitum incurrerit irregularitatem ex homicidio voluntario, vel non, stando in aliqua opinione probabili? Sextò, An dato quod talem incurrerit irregularitatem, An alius præter Papam, posset cum eo in tali irregularitate dispensare ad effectum suscipiendi ordines sacros, stando in aliqua opinione probabili?

RESPONSIO AVTHORIS. PRIMO QVÆSITO.

An ille stando in aliqua opinione probabili esset filius legitimus licet sacrilegus, eo quod ante professionem suorum parentum inter eos præcesserit matrimonium ratum?

FAteor casum esse grauissimum, & magna circumspectione dignum, Deo tamen fauente quid nobis visum fuit aperiam, cupiens magis audire alios, quam propriam proferre sententiam. Aduertendum tamen est, dictum consulentem solum inquirere, an in his casibus detur aliqua opinio probabilis, quam sequendo doneretur, non enim propriam meam sententiam, quærit, nec probabiliorem, sed aliorum doctorum, 2
dummodo sit probabilis; vnde quidquid dixero, non de mea sententia profero, sed aliorum. Dicam tamen quando sit, vel non probabile, ad effectum satisfaciendi dicto consulenti.

Primò igitur proposito quæsito respondi affirmatiuè. Ita 3
D. Th. *in 4. dist. 27. q. 1. art. 3. quæstiuncula 3. ad primum*, & ibi Paludanus *q. 3. art. 2. concl. 2. num.* 11. Palacius *eadem dist. d. 2. fol.* 570. *concl 2. §. est autem*, Cornejo *d. 6. de matrimon. dub. 2. versic. quæres 3. pag.* 943. Biescas *in Apologia pro doctrina, D. Thom. q. 11.* 4
art. 4. dub. 5. propositione 10. *p.* 822. quam opinionem probabilem dicunt Sanch. *lib. 2. de matrim. d.* 20. *n.* 2. Ledesm. *2. p. art. 4. q. 63. art. 3.* Henriq. *lib. 11. cap* 8. *n.* 6. Machado *lib. 3. p. 1. tract. 10. documento 2. num. 4.* Leander *de sacramentis p. 2. tr. 9. q.* 10. Guttierez *tract. de matrim. cap.* 45. *n.* 9.

Ratio fundamentalis huius sententiæ est, quia quando coniuges ante consummationem matrimonij de communi consensu profitentur religionem, non dissoluitur vinculum matrimonij, sed tantum manet, vt antea, Sed filius progenitus ex valido matrimonio, licet sit cum sacrilegio conceptus, est legitimus, vt post alios docet Sanchez *de matrimon. lib. 9. de debito coniugali d.* 38. *num.* 4. 5. & 6. Ergo cum hi contrahentes de communi consensu ante consummationem matrimonij profiterentur religionem, filius postea conceptus, licet fuisset cum sacrilegio, ob vota parentum, ipse tamen legitimus euasit. 5 6
Maior in qua est tota difficultas probatur à D. Thom. quia quando vterque pari voto continentiam vouet, tunc neuter coniugali vinculo renuntiat, cum nullus maneat indifferens ad suscipiendum alium statum, & ad disponendum de se liberè, sed solum ambo renunciant sæculo ad suscipiendum religiosum statum; ergo adhuc manet vinculum matrimonij, siquidem non est contra substantiam religiosi status, vel solemnis professionis, quod cum illa stet vinculum matrimonij, vt patet in coniugibus, qui post consummatum matrimonium de communi consensu professi sunt religionem. 7 8

Dices Trident. *sess. 24. de matrim. can.* 6. ait, *si quis dixerit matrimonium ratum non consummatum per solemnem religionis professionem alterius non dirimi anathema sit*, quod antea definitum fuerat ab Eusebio Papa, & habetur *in cap. decreta legalia 27. q. 2.* & à Ioan. XXII. vt habetur *in eius extrauag. antiqua de voto*, & ab Alex. III. *cap. 2. & ex cap. ex publico de conuers. coniugatorum*, & ab Innocent. III. *cap. ex parte tua eodem titulo*; Ergo iuxta prædicta iura, & nouum ius Tridentini, solemnis professio dirimit matrimonium solum ratum; sed hoc matrimonium solum erat ratum; ergo per professionem solemnem illorum coniugum mansit dissolutum. 9

Respondetur Tridentinum, & alia iura loqui, quando alter sponsus religionem profitetur, vt patet ex illis verbis Tridentini, per professionem alterius; & ratio est, quia tunc vno profitente, relicto alio in sæculo, qui manet in sæculo, remanet cum indifferentia ad suscipiendum statum, vel matrimonij, vel cælibatus, quæ tamen indifferentia non remanet in neutro, quando ambo de communi consensu profitentur in religione, & hæc est ratio, ob quam in primo casu dirimitur matrimonium, non verò in nostro; quia in primo datur renunciatio vinculi matrimonij ex parte illius qui profitetur, relicta indifferentia in manente in sæculo ad suscipiendum statum quem voluerit, non tamen in nostro casu, nam in nostro casu, cum ambo de communi consensu intrent religionem, nemo illorum renunciat vinculo, relicta libertate in alio ad suscipiendum statum quem voluerit, sed ambo se determinant ad vnum statum religiosum, in nullo manente indifferentia ad suscipiendum alium statum; vnde non vinculo, sed sæculo solum renunciant, ac per consequens per illorum professionem non dirimitur vinculum matrimonij. 10

Dices non sufficit vtriusque coniugis, vel alterius sola renunciatio, vt prædicti matrimonij vinculum dissoluatur, sed dissolutio prouenit ex Christi priuilegio; Sed Christi priuilegium melius exequitur vtroque coniuge profitente, quam vno solo; ergo per vtriusque coniugis professionem dissoluitur tale vinculum. Respondetur concessa prima parte maioris, distinguendo secundam, sed dissolutio prouenit ex Christi priuilegio, tanquam ab approbante dictam renunciationem concedo, tanquam ab aliquo per se solum sufficiente ad tale vinculum dissoluendum, nego. Ratio est, quia Christi Priuilegium, professione emissa, dat vires renunciationi præsuppositæ, non tamen habet locum nisi quando illa renunciatio præcedit, cumque non præcedat, nisi quando vnus tantum coniugum professionem emittit, solum tunc dissoluitur matrimonij vinculum, vnde nec sola renunciatio sufficit sine professione, nec sola professio sine renunciatione. 11

Dices consensus vnius sponsi profitentis est expressa, vel implicita vinculi matrimonij renunciatio habens effectum ratione solemnis professionis; ergo etiam consensus vtriusque 12
sponsi

sponsi solemniter profitentis, Patet consequentia. Nam vtriusque contrahentis matrimonium consensus firmauit illius matrimonij vinculum ab vtroque admissum; ergo etsi solus consensus non sufficiat ad illud dissoluendum, at quantum est de se erit talis mutuus consensus vtroque coniuge profitente sufficiens prædicti vinculi renunciatio, res enim per quas causas constituitur; per easdem dissolui potest, aliquo intrinseco non obstante. Respondetur concedendo antecedens; Deinde negatur suppositum in consequenti, siquidem in illo supponitur adesse consensus vtriusque coniugis, qui sit vinculi renunciatio, cum solum sit renunciatio sæculi; itaque quando vnus solum profitetur, tunc respectu illius est duplex renunciatio, vna vinculi, & altera sæculi; quando verò ambo profitentur de communi consensu, datur renunciatio sæculi, non tamen vinculi, ex parte vtriusque. Nam cum res per quas causa constituitur; per easdem dissoluitur, requiritur vt eà omnia conferat in vtrumque contrahentem communis eorum dissensus, quæ abstulerat ab vtroque communis ipsorum in contractum consensus; Atqui per consensum vtriusque contrahentis ablatum fuit ab vtroque ius, & libertas cum alio contrahendi, & (ablato Christi priuilegio) aliter de se ipso disponendo: ergo vt adsit contrarius dissensus debet vel vnus, vel vterque manere in libertate ad contrahendum cum quo voluerit; Atqui aufertur huiusmodi indifferentia, vtroque coniuge se liberè ad professionem solemnem determinante, vt in casu posito, ergo non adest mutuus consensus, qui sit renunciatio vinculi firmati, antea per mutuum contrahendi consensu, sed solum adest mutuus vtriusque consensus, qui sit sæculi renunciatio, per quod patet ad argumentum.

13 Dices: moraliter loquendo impossibile est quod vterque coniux eadem hora, eodemque momento profiteatur, sed si vnus per horam, diem, vel dies profiteatur, datur verè professio vnius coniugis sine professione alterius; ergo manet matrimonium ratum dissolutum: Patet consequentia, quia de fide est per professionem alterius coniugis dirimi matrimonium ratum non consummatum, iam ergo non possit amborum dari professio in eodem momento moraliter, semper matrimonium manebit dissolutum. Respondetur concedendo maiorem, & minorem, deinde negatur consequens. Ad probationem res-
14 pondetur, distinguendo antecedens per professionem alterius coniugis dirimitur matrimonium ratum, si profitens saltem tacitè renunciet vinculo matrimonij, & sæculi vt accidit quando alter solum profitetur religionem concedo, si tamen habeat intentionem renunciandi solum sæculo, & non vinculo, vt accidit quando ambo profitentur de communi consensu nego.

Fateor equidem, quod ille, qui prius professus fuit, mansit irreuocabiliter ex parte sui obligatus ad religionem, ille verò qui in sæculo mansit posse profiteri si voluerit, vel manere in sæculo, & iterum nubere vtens Priuilegio Christi, quia tamen Priuilegio vtimur cum volumus, dum ille vnius, qui in sæculo mansit non amplectitur Priuilegium Christi, iterum nubendi, suspensa manet vinculi dissolutio; ergo si eligat non nubere, & simul profiteri, profectò impediet dissolutionem vinculi prædicti matrimonij; atqui ille eligit etiam profiteri, quod fecit statim; ergo non renunciatur vinculo matrimonij, quod per se loquendo cum statu religioso compatitur, siquidem ad hoc tendit renuntiatio vinculi, vt vinculum aliud posset acquirere, vel alium eligere statum.

Nec est inconueniens; quod ex parte prius profitentis detur obligatio ad religiosum statum, quod assumpsit, ex parte verò nondum profitentis non detur talis obligatio, sed detur libertas assumendi alium statum, si voluerit vti Priuilegio Christi, nam etiam qui promisit manet obligatus ad promissionem, promissarius autem potest si velit acceptare, vel non acceptare promissionem. Item profitens in Societate votis biennij tenetur ad professionem, ipsa verò religio, si ille deliquerit poterit si velit illum excludere à Religione; non est ergo inconueniens quod ex parte primi profitentis detur obligatio ad religiosum statum, & ex parte alterius, dum non profitetur detur libertas ad vtendum Priuilegio Christi assumendi alium statum, si tamen tali priuilegio noluit vti, sed statim professus est, non renunciauit vinculo matrimonij, sed tantum sæculo, ac per consequens matrimonium mansit validum, vt antea, vtpotè compatibile cum professione.

RESPONSIO AVTHORIS, SECVNDO QVÆSITO.

An possit filius ex hoc matrimonio sacrilegè genitus sine dispensatione super illegitimitate ordinari stando in aliqua opinione probabili?

15 Respondi affirmatiuè. Ratio est, quia proles legitima nulla indiget dispensatione vt ordinetur, vt est certum apud omnes: Sed proles nata ex hoc matrimonio licet fuerit sacrile-
16 gè conceptus est legitima in opinione D. Thomæ, & aliorum, quos suprà retulimus; & post alios docet Sanchez *de Matrimon. lib. 9. de debito coniugali d. 38. num. 4. 5. & 6.* quem sequuntur alij recentiores; ergo filius ex hoc matrimonio natus, licet conceptus fuerit sacrilegè, vt legitimus sine dispensatione potest ordinari. Ita expressè P. Fr. Ludouicus à Conceptione *in examine veritatis Theologiæ tom. 1. tract. 1. casu 1. nu. 8.* & à fortiori debet tenere Sanchez, licet sui oblitus *lib. 9. de matrimon. d. 38.* Certissimum apud omnes existimat, spuriam esse sobolem habitam ex vtroque coniuge professo ante matrimonij consummationem; Nam si probabile est in illius sententia *lib. 2. de matrimonio d. 20. n. 2.* tale matrimonium non fuisse solutum per professionem amborum coniugum, vt ipse fatetur, necessariò debet concedere prolem postea ex tali matrimonio natam esse legitimam.

Dices, *in cap. literas de filijs presbyterorum*, ob parentum incontinentiam filius remanet irregularis, ac proinde impeditus 17
ad suscipiendos ordines sine dispensatione; sed iste filius habitus fuit per incontinentiam sacrilegam parentum; ergo mansit irregularis, ac proinde sine dispensatione non potest ad ordines 18
promoueri, quod videtur communi calculo Doctorum acceptum, licèt aliàs matrimonium antecedens professionem fuerit validum. Respondeo *prædictum cap.* præsentem casum non comprehendere, siquidem loquitur de filijs Presbyterum nullo supposito valido matrimonio, cum autem hic præcesserit validum matrimonium, incontinentia parentum non reddit prolem illegitimam, vt apparet, si duo coniuges manentes in sæculo de communi consensu vouerent simplicem castitatem, & postea coniungerentur, nam tunc proles nata fuisset sacrilega, in omnium tamen opinione legitima, ac per consequens posset sine dispensatione ordinari; hic ergo in præsenti, licet proles habita fuisset sacrilega, & illicitè habita, fuit tamen legitima, ac per consequens potest sine dispensatione ordinari.

Nec obstat illud, quod ait de communi Doctorum consensu 19
in contrarium, nam cum illorum ratio non sit conuincens, & aliàs opinio D. Thomæ sit probabilis, non est cur illorum sententiæ assentiamur. Tum quia hæc nostra opinio non est destituta Doctoribus, siquidem illam defendit P. Fr. Ludouicus à Conceptione *suprà num. 7.* & alij, estque absque dubio valdè probabilis, siquidem deducitur euidenter ex doctrina præceptoris Angelici, & aliorum Doctorum, quos supra retulimus.

RESPONSIO AVTHORIS, TERTIO QVÆSITO.

An donatio illa facta à parentibus conuentui per natiuitatem filij possit reuocari in aliqua opinione probabili?

Respondi affirmatiuè. Ratio est, quia donatio à patre facta tempore, quo filijs carebat, reuocatur siue de iure 20
naturali, siue positiuo, iuxta varias Doctorum opiniones per prolem legitimam postea susceptam, vt patet *ex l. si vnquam 8.* 21
Cod. de reuocanda donatione, vtpotè inofficiosa filijs, vt cum communi sententia docet Lugo *de iustitia d. 23. num. 179.* sed hæc donatio facta fuit à patre tempore quo filio carebat, & postea habuit filium ex legitimo matrimonio, saltem in opinione probabili multorum Doctorum, vt *suprà* diximus; ergo stando in hac opinione per prolem susceptam reuocata fuit donatio facta Monasterio.

Nec obstat quod hæc donatio facta fuerit conuentui à non ha- 22
bente filios. Nam inde solum infertur non posse reuocare donationem in totum, bona tamen quoad id, in quo est inofficiosa filijs, scilicet quoad legitimam. Nam quoad portionem filijs debitam, non præsumitur donans Ecclesiam pertulisse, sed potius voluisse primo loco suo pietatis debito satisfacere, vt cum communi sententia tenet Lugo *sup. n. 194.*

Nec obstat quod iste homo ingrediendo religionem renunciauerit omnia bona sua conuentui iuxta formam Trident. *sess. 25. de regularibus c. 16.* sed renunciatio facta à nouitio conuentui post eius professionem, & volente illo perseuerare in conuentu reuocari non potest, vt docet cum Peregrino, Sanchez, 23
Bartholomæo à sancto Fausto, Peirino, & alijs Pelizzarius *tom. 1. tractat. 2. cap. 9. num. 52.* ergo huiusmodi donatio reuocari non potest, siquidem fuit vera cessio, & renunciatio facta à nouitio volente perseuerare in religione. Respondetur renunciationem, seu cessionem bonorum factam à nouitio iuxta formam Tridentini religioni posse reuocari in omnibus illis casibus, in quibus iuxta *l. si vnquam, Cod. de reuocanda donatione*, possunt reuocari aliæ donationes, vt cum alijs docet Pelizzarius *suprà num. 61.* sed vnus casus in prædicta lege ad reuocandum donationem est susceptio prolis legitimæ postea habita, ergo in hoc casu ob prolem legitimam susceptam potest prædicta renunciatio reuocari, quod clarius hoc exemplo probatur.

Demus enim casum, quod duo vxorati post consummatum matrimonium ingrederentur religionem, & decimo mense ambo fecerunt renunciationem bonorum, & statim vxor pepe-

rissec

risset filium habitum ex coniunctione, quam inter se ipsi vxorati ante ingressum religionis habuere, siquidem iuxta opinionem medicorum, partus aliquando potest detineri vsque ad decimum, & vndecimum mensem, post conceptionem, quis dicet quod in hoc casu ob prolem susceptam non foret reuocanda; saltem quoad legitimam, renunciatio facta à parentibus, vtpotè inofficiosa filio legitimo postea nato; eodem ergo modo cum in
24 nostro casu matrimonium fuerit validum, nec per professionem dissolutum, stando in hac opinione, si vir coniungatur licèt sacrilegè suæ vxori moniali, & ex prædicta coniunctione nascatur proles proculdubio rescindetur renunciatio bonorum, saltem quoad legitimam, licet facta fuisset conuentui, quia in hac parte est inofficiosa proli legitimæ susceptæ ex legitimo matrimonio.

Tum quia prædicta donatio non fuit renunciatio facta iuxta formam Tridentini, sed sine vlla solemnitate, nec cum licentia ordinarij, vt ex consulente accepi, & in hoc casu, talis renunciatio, etsi fu rit firmata iuramento fuit nulla, tam in foro externo, quàm in foro conscientiæ, vt tenet cum Rodrig. Miranda, & alijs communiter Pelizzarius *sup. num.* 20. Vnde concludo, quod licet fuisset vera renunciatio facta iuxta Tridentinum, siue fuerit simplex donatio, siue donatio ex testamento causa mortis, in omnibus his casibus, ob prolem legitimam postea susceptam, potest donatio saltem quoad legitimam filiorum reuocari.

RESPONSIO AVTHORIS, QVARTO QVÆSITO.

An ille posset occultè suscipere per compensationem ex bonis illius Conuentus, quo vsque integraret suam legitimam debitam ex parte patris, stando in aliqua probabili opinione: An verò teneatur bona occultè suscepta restituere dicto Conuentui?

25 Respondi occasionem prædicti Religiosi fuisse iniustam, suppositа tamen illius morte, potuisse homicidam com-
26 pensare occultè in pecunia, quam secum Religiosus occisus deferebat, quæ erat illius Conuentus, cui pater illius dederat omnia bona sua. Ratio est, quia supposita morte di-
27 cti religiosi, acceptio pecuniæ fuit occulta; atqui compensatio occulta est licita; quando vitatur periculum spirituale, & temporale debitoris, & quando non sequitur alteri damnum, nec res quæ accipitur est, alteri data in depositum, nec est aliena, nec potest aliter comparari, & quando fit in re eiusdem speciei; vel saltem in re vsu consumptibili, vt docet cum Molina, Soto, Lessio, & alijs Lugo *de iustitia d.* 16. *sect. quinta, num.* 86. ergo cum hæ conditiones dentur in præsenti casu, siquidem damnum datum religioso fuit per accidens respectu debitoris, qui erat conuentus, & alias debitum non poterat peti in iudicio cum partus fuerit occultissimus, licita erit in tali casu compensatio occulta.

28 Dices in opinione horum Doctorum debitum debet esse liquidum, & certum, vt licita sit occulta compensatio: atqui in præsenti debitum non est certum, cum solum sit probabile talem filium esse legitimum, & ei deberi legitimam; ergo. Respondetur. Sufficere debitum esse probabile quando probabilitas non versatur tantum circa factum, sed circa ius, vt cum alijs docet Lugo *de iustit. d.* 16. *num.* 99. sed in præsenti probabilitas non solum versatur circa factum, sed circa ius, an v. g iste homo ex legitimitate habeat ius ad legitimam ex parte patris; ergo licet eius ius sit minus probabile, satis est ad faciendam compensationem occultam, vt rectè docet cum alijs Lugo *suprà num.* 106. faciendo ergo prædictus homo dictam compensationem in re vsu consumptibili illius conuentus pro sua legitima non tenetur aliquid conuentui restituere, nisi fortè acceptum excedit suam legitimam.

29 Dices; compensatio fieri non potest cum alterius damno, Atqui hac compensatio facta fuit cum grauissimo damno religiosi, qui pecuniam deferebat, siquidem, & fuit occisus, & cum cadauer fuisset sepultum in occulto poterant religiosi illius Conuentus existimare illum furatum fuisse pecuniam, & fugisse, quæ omnia sunt grauissima damna in vita, & honore; ergo compensatio facta cum hoc peccato proculdubio erit illicita. Respondetur iniquissimam fuisse mortem, & grauissimè hominem peccasse, religiosum prædictum occidendo, imò tenebatur omittere compensationem, ne talia patraret delicta, supposita tamen morte, compensatio ex pecunia relicta est licita, nam illa damna sunt per accidens respectu compensationis, & alias licet occisor peccasset, non solum contra charitatem, sed etiam contra iustitiam respectu religiosi occisi, non tamen compensando se, nam illa damna sunt per accidens respectu compensationis. Exemplum habes proportione seruata in Assassino, cui data fuit merces, si aliquem occideret, nam iste tenetur non occidere, nec accipere oblatum pro patranda morte ex charitate, & ex iustitia, supposita tamen patratione homicidij, licitè potest accipere, nam acceptio præmij pro illa obligatione, quam super se suscepit, per accidens se habet respectu iniustitiæ commissæ; sic ergo proportionaliter in præsenti, licet actio occisionis fuerit iniusta, & non posset licitè ordinari ad compensationem, illa tamen supposita, licita est compensatio, ita in simili casu cum Molina, Lugo *de iustitia d.* 16. *num.* 88.

RESPONSIO AVTHORIS, QVINTO QVÆSITO.

An occidendo illum religiosum occultissimè, ita vt à nullo viuente tale homicidium fuerit cognitum incurrerit irregularitatem ex homicidio voluntario, vel non, stando in aliqua opinione probabili?

Respondi non incurrisse irregularitatem. Nam quando 30
homicidium ita est occultum, quod nulla ratione probari possit, nec in notitiam hominis deuenire, nisi ex confessione ipsius occisoris, probabile est non incurri per illud irregularitatem, vt cum Castro, docet Rodriguez *tom.* 1. *q.* 24. *artic.* 11. Pelizzarius *tract.* 9 *c.* 3. *n.* 140. & alij multi quos refert
Diana *p.* 10. *tr.* 13. *res.* 38. *& p.* 2. *tr.* 3. *res.* 6. quod probatur tum *ex* 31
c. ex tenore, de tempore ordin. vbi ait Alexander III. *Veruntamen, quia peccatum occultum est, si promoueri volueris, non debet aliqua ratione prohiberi*: est autem ibi sermo de delicto
degradatione digno. Tum quia irregularitas incurritur solum 32
in casibus in iure expressis; in nullo autem iure expressum est, quod per delictum omninò occultum incurratur irregularitas; nam iura quæ dicunt irregularitatem incurri, quando culpa latet, vel quando delictum est occultum, non loquuntur de delicto, quod sit omninò occultum; ergo cum hoc delictum in præsenti fuerit omninò occultum, cum à nullo fuerit visum, nec possit in hominum venire notitiam, absque confessione rei, per illud non incurrit homicida irregularitatem.

Nec obstat, si dicas Tridentinum *sess.* 14. *de reformatione ca-* 33
pit. 6. negare Episcopis posse dispensare in irregularitate ex homicidio voluntario occulto; ergo supponit per tale homicidium incurrisse homicidam irregularitatem. Respondetur Tridentinum loqui de homicidio occulto, quod scilicet non sit probatum in iudicio, sed possit probari aliquo modo publicum, non autem de homicidio omninò occulto, de quo loquitur Rodriguez, & Pelizzarius. Tum quia excommunicatus, aut suspensus omninò occultus ex delicto omninò occulto, non tenetur abstinere ab vsu ordinis, ne se prodat, vt dicunt omnes teste Nauarro *cap.* 27. *num.* 239. sic ergo constat Ecclesiam nolle pœnam externam infligere ob delictum omninò occultum, nec adhuc vllam pœnam exteriorem intulit contra delictum omninò occultum, licèt enim excommunicatio incurratur statim ob delictum omninò occultum exterius commissum quoad priuationem suffragiorum quæ est occulta, ac secreta, at non incurretur quoad excommunicationem exteriorem, & participationem Sacramentorum, cum in tali casu excommunicatus possit se ingerere ne se prodat, ac infamet, vt docet Rodriguez contra Sayrum *lib.* 7. *de censuris cap.* 1. *num.* 6. Diana *part secunda, tractat.* 17. *resolutione* 69. *& parte septima, tractat.* 11. *resolutione* 48. cum ergo delictum in præcedenti fuerit occultissimum probabile est prædictum homicidam non incurrisse irregularitatem.

RESPONSIO AVTHORIS SEXTO QVÆSITO.

An dato quod per tale homicidium licèt occultissimum incurrerit irregularitatem, An alius præter Papam possit cum eo in tali irregularitate dispensare ad effectum suscipiendi ordines sacros stando in aliqua opinione probabili?

Respondi quod dato, quod per tale homicidium volunta- 34
rium omninò occultum prædictus homicida incurrerit irregularitatem, posse dispensari ab Episcopo. Et ratio est, quia quando homicidium voluntarium ita est occultum, vt nullo modo sciri, aut probari possit, possunt Episcopi dispensare super irregularitate vi illius contracta, vt docet cum alijs Auila *de censuris p.* 7. *d.* 6. *sect.* 5. *d.* 5. Miranda *p.* 2. *q.* 8. *art.* 7. Lezana *tom.* 1. *cap.* 18. *n.* 44. Ludouicus à Conceptione *in examine veritatis tom.* 1. *tract.* 1. *casu* 2. *n.* 34. Pelizzarius *tract.* 9. *cap.* 3. *n.* 140. Sed hoc homicidium ita fuit occultissimum, vt à nullo sciri, aut probari possit, ergo Episcopus potest in irregularitate ex illo contracta dispensare.

Nec obstat Concilium Tridentinum *sess.* 14. *cap.* 6. *de refor-* 35
matione, in quo videtur Episcopis denegare posse dispensare super irregularitate ex homicidio voluntario occulto, cum tamen ibi concedat Episcopis facultatem dispensandi super quacumque irregularitate ex delicto occulto; Respondetur namque cum prædictis Doctoribus, Concilium ibi loqui

qui

quide homicidio occulto quando aliquo modo probari possit, aut certo de eo, quod factum est proditoriè per insidias, ac proinde iuxta *cap. 7. sess. 14.* eiusdem Concilij; Atqui prædictum homicidium fuit ita omninò occultum, vt nullo modo ab aliquo sciri possit, nisi ex confessione ipsius homicidæ, nec fuit proditorium, si quidem homicidium proditorium dicitur, quod fit per insidias, & de industria, vt cum Rodriguez, Suarez, Miranda, Cruz, Salzedo, Dias, Auila, docet Peirinis *de priuilegijs ad constit. 2. Iulij II. numer.* 104. Atqui hoc homicidium non fuit factum per insidias, nec de industria, cum homicida nunquam de eo cogitasset, sed fortè cum sibi obuius fuisset ille religiosus, sciens deferre pecuniam illius Conuentus, ex intentione acquirendi pecuniam repentè in eum irruit, & occidit; ergo sicut ille, qui in rixa repente exorta aliquem etiam voluntariò occidit, non dicitur homicida proditorius, vt docet Peirinis *suprà*, & nos diximus consultò, ita hoc homicidium non potest dici proditorium, ac per consequens potest in irregularitate ex eo contracta Episcopus dispensare.

36 An autem hæc dispensatio super hac irregularitate possit etiam prædictus homicida obtinere à regularibus ex vi suorum priuilegiorum? Respondi posse. Ratio est, quia Regulares possunt dispensare cum sæcularibus ex *priuilegio Sixti IV. Bulla 9. & Iulij II. Constitutione, qua incipit: dum ad sacrum ordinem Minimorum in omnibus irregularitatibus, in quibus potest Episcopus dispensare iure ordinario, non solum communi, sed etiam speciali per cap. liceat in Tridentino*, vt docet Veiga, Rodriguez, Henriquez, quos refert, & sequitur Portel. *in responsionibus ad casus conscientiæ, casu 8. nu. 1.* Belasius *verbo irregularitas num. 12.* Lezana *tom. 3. verbo confessarius nu. 10.* Bauni *tom. 2. tract. 11. quæst. 58. dicto 4.* Vrbanus *tract. 2. dist. 1. capit. 1. regul 8.* Murcia *in quæstionibus regular. capit. 7. regula 98. num. 8.* sed Episcopus potest in prædicta irregularitate dispensare iure communi per *cap. liceat in Tridentino*, vt probatum manet, ergo eodem modo possunt regulares per prædictum priuilegium, & hæc saluo semper meliori iudicio.

CONSVLTVM LXXXIV.

De domo Abbatis, seu Parochi contigua Ecclesiæ, an gaudeat immunitate?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Domus Abbatis contigua Ecclesiæ, & ad quam per atrium Ecclesiæ est aditus, gaudet eadem immunitate, ac Ecclesia.*
3 *Priuilegia immunitatis ad omne, quod Ecclesiæ inhæret extenditur.*
4 *Monasterium contiguum Ecclesiæ gaudet eadem immunitate Ecclesiæ.*
5 *Priuilegium concessum Ecclesiæ extenditur ad Cœmeterium annexum Ecclesiæ.*
6 *Extenditur ad ædes sæcularium positas in atrio Ecclesiæ, vel intra eius fines ad 40. passus.*
7 *Furnus Seminarij gaudet eadem immunitate, ac Seminarium.*
8 *Palatium Episcopi vbicumque sit, gaudet hac immunitate.*
9 *Apotheca hospitalis, si habeat ostium in via publica non gaudet immunitate.*
10 *Hospitale Episcopi authoritate contractum gaudet immunitate.*
11 *Oratorium in domo priuata non gaudet immunitate.*
12 *Domus Abbatis coniuncta Ecclesiæ est necessaria Ecclesiæ.*
13 *Accessorium sequitur naturam principalis.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 PEtrus cum esset multorum criminum reus à satelitibus quæsitus, & tandem inuentus aufugit in domum cuiusdam Abbatis in prouincia Interamnensi in Lusitania, quæ domus coniuncta erat Ecclesiæ ipsius Abbatis, & habebat ostium principale in atrio ipsius Ecclesiæ, vt omnes ferè domus Abbatum illius Prouinciæ habent, insecutus fuit satelles reum, & eum in domo Abbatis apprehendit, ac inuitum, & reluctantem abduxit in carcerem; recurrit reus ad iudicem Ecclesiasticum petens, vt ei immunitatis priuilegium concederetur, iudex Ecclesiasticus anceps, an in hoc casu reus ille gauderet priuilegio immunitatis?

Quæsiuit à me, an in eo casu potiretur priuilegio immunitatis reus ille, an non.

RESPONSIO AVTHORIS.

2 REspondi affirmatiuè. Ratio est, quia priuilegium immunitatis ad omne, quod Ecclesiæ inhæret, extenditur, quæ enim religionis inhærent, religiosa sunt *l. quæ religiosis ff. de rei vend. not. in l. prædijs, §. Balnea, §. Titio ff. de legatis*, Alban. *consil. 12. num. 7.* Ric. *decis. 171. nu. 4. p. 1.* Decius *lib. 6. crimin. cap. 25. num. 15.* & alij citati à Giurba *consil. 10. num. 8.* sed hæc domus Abbatis adeò Ecclesiæ coniuncta est, vt sub vno pariete à suo initio constructa videatur, vnumque veluti corpus existimetur; ergo gaudet eadem immunitate, ac Ecclesia. Ita Decian. *consil. 80. num. 28. colum. 3.* Clarus *§. fin. q. 30.* Macerat. *variar. lib. 1. resol. 18. n. 4.* Farinacius *q. 28. num. 12. de immunitate Ecclesiarum, cap. 18. n. 289.* Cartarius *decis. 46. n. 20.* & cum Bonacina, & alijs Diana *p. 3. tract. 1. resol. 75. & p. 6. tract. 1. resol. 2.* Ausonius *in summa Dianæ, verbo immunitas num. 9.* decisumque fuit à sacra Rota in vna Venetacen. anno 1607. vt testatur Diana *p. 6. tract. 1. resol. 2.* totus enim Ecclesiæ circuitus gaudet hac immunitate, Alexander *consil. 145. dub. 2. volum. 7.* 3

Confirmatur primò; quia ob hanc adhærentiam gaudet totum Monasterium contiguum Ecclesiæ hac immunitate, vt docent Rodriguez *tom. 2. regul. quæst. q. 50. art. 1. 2. & 3.* & alij multi, quos refert, & sequitur Giurba *sup. nu. 9.* ergo idem dicendum est de domo Abbatis connexa Ecclesiæ. 4

Confirmatur 2. quia priuilegium Ecclesiæ concessum extenditur ad cœmeterium connexum Ecclesiæ *ex cap. fin. de immunitate Ecclesiar.* Alexander *consil. 145. nu. 11.* Mantica *consil. 60. n. 8.* Nauar. *in manuali cap. 25. n. 17.* Azor. *lib. 9. c. 8. q. 6.* imò ad ædes clericorum positas in atrio Ecclesiæ, vel intra eius fines ad 40. passus, vt patet *ex cap. si quis contumax 17. q. 4.* & tenet Oldradus *consil. 55.* Alexander *cons. 145. n. 7.* & cum alijs Giurba *consil. 10. n. 11.* sed hæc domus coniuncta est Ecclesiæ, & posita iuxta atrium, & eius fores sunt in atrio Ecclesiæ, & solum per atrium Ecclesiæ est ad eum aditus; ergo etiam ad eam extendendum est priuilegium immunitatis, non enim apparet maior ratio. 5 6

Hinc est, quod cum homicida quidam confugeret in quoddam Seminarium, & se absconderet in furno eiusdem Seminarij, iudicatus fuit gaudere immunitate Ecclesiæ, vt testatur Genuens. *in praxi Archiepisc. cap. 22. numer. 10.* Farinacius *de immunitate Ecclesiarum cap. 17. n. 252.* Ric. *collect. 17. quæst. 7. & decis. 171.* non obstante quod domus furni haberet ianuam magnam ad viam publicam, per quam intrauit homicida, & hoc solum quia Seminarium est locus pius, Farinacius *dicto n. 225.* ergo idem dicendum est de domo Abbatis iuncta Ecclesiæ, ad quam solum est aditus per atrium, & Cæmeterium Ecclesiæ, est enim locus pius, ita & benè cum alijs à se citatis Giurba *cons. 101. n. 11.* 7

Dices palatium Episcopi hac immunitate non gaudet, vt tenet cum alijs Butr. *num. 9.* Tuscus *lit. E, concl. 10 num. 7.* Farinac. *quæst. 28 num. 38* & alij; ergo idem dicendum est de domo Abbatis, siue parochi. Respondetur palatium Episcopi gaudere hac immunitate, quidquid prædicti Authores dicant, vt patet *ex cap. id constituimus 17. quæst. 4.* hoc siue connexum, & Ecclesiæ, aut intra quadraginta passus, vel non, vt latè probat Barb. *cons. 33. num. 7 colum. 4.* Oldradus *cons. 55.* Nauarrus *in manuali cap. 25. num. 18.* Suarez *de statu Relig. lib. 3. cap. 9.* Remigius *de immunitate Ecclesiar. ampl 15.* & cum alijs Giurba *cons. 10. num. 13.* & cum Lorca, Azorio, & alijs multis Diana *p. 1. tract. 1. resolut. 27. & p. 4. tract. 1. resol. 96. & p. 6. tr. 1. resol. 4.* Auzonius *verbo immunitas n. 7.* ergo non propter hoc neganda est immunitas domo parochi coniunctæ, & connexæ Ecclesiæ. 8

Dices, nec hospitali, nec Ecclesiæ apotheca eius gaudet immunitate, si ianuam habeat in via publica hospitali, vel Ecclesiæ deseruientem, & omnibus in ea publicè versantibus, Castro, & Alexander, quos laudat Iason. *in l. plerique n. 17. ff. de in ius vocan.* & tamen hospitalis, si Episcopi authoritate sit constructus gaudet immunitate, vt tenet cum alijs Menochius *cons. 798. numer. 26.* Remigius *de immunitate ampl. 17.* Azor. *p. 2. lib. 9. cap. 8. quæst. 2.* Valascus *decis. 105. num. 43.* Rodriguez *tom. 2. quæst. 75. artic. 2.* ergo idem dicendum de domo parochi, non enim magis coniuncta est Ecclesiæ, quam apotheca hospitalis Ecclesiæ ipsius hospitalis. Respondetur, apothecam prædictam habere ostium ad viam publicam, & cum per illud esset ad apothecam frequentiùs aditus, ab eo sumenda est denominatio, qui magis frequentatur *cap. Ostius de electione lib. 1.* & ibi Bart. *l. 1. ff. de Alb. scriben.* & alij citati à Giurba *suprà num. 14.* Non ergo mirum est, quod apotheca prædicta iudicetur profana, cum ad eam per viam publicam esset frequentiùs aditus, quod tamen non accidit in nostro casu, cum ad dictam domum solum sit aditus per Cæmeterium Ecclesiæ. 9 10

Dices: Oratorium in domo priuata, etsi in eo Missa celebretur non gaudet immunitate, vt docet Nauarrus *in manuali cap. 25. num. 17.* Farinacius *de immunitate cap. 17. num. 252.* & alij; ergo à fortiori non gaudebit immunitate domus Abbatis, in qua nec diuina celebrantur, nec vllum Oratorium habet. Respondetur Oratorium domus priuatæ non gaudere hac immunitate, quia cum ad ædificantis voluntatem destrui possit, quidquid sacrum non est, nec locus pius, licet in eo diuina celebrentur, si absque authoritate Episcopi constructum sit, siquidem non ad publicam, sed priuatam domini, eiusque familiæ vtilitatem electum sit, ibi ita cum Decian. Suario, Claro, Syluestro, & alijs Giurba *suprà num. 15.* Quod tamen non accidit in nostro casu, nam domus Abbatis non 11 12

ratione

ratione sui, sed ratione Ecclesiæ, cui annexa, & accessoria est, gaudet eadem immunitate, iuxta illud axioma *accessorium se-*
13 *quitur naturam principalis*, quapropter eadem immunitate gaudet atrium, & Cæmeterium; quamuis ergo prædictum Oratorium priuatum non gaudeat immunitate, non per hoc domus prædicta illa carebit, & sic in facti contingentia iudicatum fuit anno Domini 1660.

CONSVLTVM LXXXV.

De quodam occidente amicum suum reconciliatum, an gaudeat immunitate Ecclesiæ?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Occidens amicum reconciliatum in aliquorum opinione non est proditor, ac per consequens gaudet Ecclesia immunitate.*
3 *Probatur authoritate multorum doctorum.*
4 *Quis censeatur, & dicatur proditor in horum doctorum sententia explicatur.*
5 *Amicus reconciliatus in horum doctorum sententia æquipollet inimico.*
6 *Non est integer testis, etiam in criminibus exceptis.*
7 *Inimicus semper mala cogitat de inimico.*
8 *Bulla Gregorij XIII. non debet extendi ad alios casus præter exceptos.*
9 *Occidens amicum reconciliatum per insidias, & industriam in aliorum doctorum sententia est verè proditor.*
10 *Probatur authoritate multorum doctorum.*
11 *Proditio est deceptio contra fidem in alterius perniciem.*
12 *Qui amicum reconciliatum per insidias occidit, fidem datam in eius perniciem fregit.*
13 *Qui sub promissione de non offendendo pacem inijt, & alterum nihil tale cogitantem occidit, est proditor.*
14 *Reconciliatio extinxit rancorem.*
15 *Per reconciliationem causa ad non causam, est redacta.*
16 *Amicitia remouet omnem suspicionem.*
17 *Si cum inimico inita sit pax, qui illum sub pacis fide viuentem occidit, proditor homicida est.*
18 *Qui per insidias occidit proximum suum iuxta* cap. 21. Exodi *caret immunitate.*
19 *Hæc Lex Exodi est recepta, & viget hodie in Ecclesia.*
20 *Non est credendum Pontificem velle occidentem inimicum reconciliatum per insidias gaudere immunitate Ecclesiæ.*
21 *Pontifex nec iure Diuino, nec canonibus per suos antecessores factis intendit derogare.*
22 *Hæc secunda sententia in opinione Authoris est magis conformis loco Exodi, & ordinationi regni Lusitaniæ, & bonæ rationi.*
23 *Romani gentiles dedecori habebant occidere inimicum per insidias.*
24 *Prima sententia fauet magis immunitati Ecclesiæ, & vt talis in sententia authoris tenenda.*
25 *Proditio est deceptio contra fidem in perniciem alterius, si fiat sub colore amicitiæ.*
26 *Ex eo quod pax sit inita inter eos inimicos, non infertur inter eos amicitia.*
27 *Occidens inimicum dormientem, vel à tergo, vel per insidias, vel veneno non est proditor, nec priuatur immunitate Ecclesiæ.*
28 *Licet inimici sint reconciliati, semper ex inimicitia præhabita remanet rancor.*
29 *Rancor includit inimicitiam, & amicitiam excludit.*
30 *Ad constituendam amicitiam non sufficit, quod detur promissio de non vltra offendendo, sed requiritur arctior amicitia, vt si semel comedant, dormiant, ambulent, &c.*
31 *Non sufficit quod inter eos dentur communes salutationes.*
32 *Salutationes sunt signa communia.*
33 *Rarò inter amicos reconciliatos tollitur inimicitia, & rancor.*
34 *Quomodo intelligatur locus Exodi.*
35 *Occidere amicum reconciliatum per insidias maximum peccatum est, & abominabile à gentilibus, non tamen caret immunitate.*
36 *Sodomia abominabilis maximè est, & tamen non caret immunitate.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 PEtrus rixam habuit cum Francisco, ita vt adinuicem inimici capitales manerent, postea interuentu cuiusdam religiosi reconciliati sunt, & facti amici, ipse tamen Petrus cum ex rixa acciperet vulnus quæsiuit opportunitatem, & cum illam haberet, irruit in Franciscum, & eum occidit, occiso illo, aufugit in quoddam Monasterium, quem sequens iudex apprehendit, & in carcerem detrudit. Conquestus fuit reus apud Episcopum iniustè fuisse ablatum è loco sacro, cum illius immunitate gauderet; Dicebat iudex illum non gaudere immunitate, quia erat proditor; & proditores non gaudebant immunitate Ecclesiæ, iuxta bullam Gregorij XIV. & nostram ordinationem Lusitanam: simplex Episcopus

Quæsiuit à me, An iste homo occidendo amicum suum reconciliatum esset verè proditor, ac per consequens exclusus, iuxta bullam Gregorianam ab immunitate Ecclesiæ?

RESPONSIO AVTHORIS.

FAteor hunc casum esse grauissimum, & in eo diuisos esse Authores. Alij namque dicunt occidentem amicum re- 2
conciliatum non esse proditorem. Ita Ric. *Decisione* 168. *nu.* 4. Theor. *compend. Decis. verbo proditor.* & alij multi quos refert Giurba *consil.* 60. *num.* 7. & aliquos refert, & sequitur Diana *part.* 1. *tractat.* 1. *resolut.* 33. *& part.* 4. *tractat.* 1. *resol.* 34. 3
Ausonius *verbo immunitas num.* 28. quod procedit, etsi occisor dedisset fideiussionem de non offendendo, quia adhuc se tueri debebat, & præsumere perseuerantiam odij, Marinus *cap.* 174. *num.* 3. Ausonius, & Diana *suprà* contra Peregrinum *cap.* 7. *num.* 1.

Ratio horum Doctorum est, quia solus ille dicitur proditor, 4
qui fingens se alicui amicum aliud exterius simulans, aliud gerens in pectore, sub ipso amicitiæ signo mortem intulit non cogitanti, nec præcauenti, nulla prius exorta cum eo rixa, vt patet ex *l.* 1. *ff. de pœnis*, vbi Alexand. *consil.* 13. *num.* 8. *in* 6. *consil.* 145. *num.* 15. Gerard. *sing.* 14. *num* 6. Suarez *de statu religioso lib.* 3. *cap.* 12. *numer.* 12. & alij relati à Giurba *consil.* 60. *num.* 1. *&* 2. Vnde præcipua proditoris criminis qualitas, est amicitia; qua cessante, cessat proditio, sed inimici reconciliati vti odium adhuc, & occidendi animum retinere præsumuntur, vt præcedentis inimicitiæ reliquia, vt docet Baldus *consil.* 91. Farinacius *quæst.* 53. *num.* 59. Ric. *decis.* 168. *numero* 4. Ergo si inter eos secutum est homicidium, proditorium non est; Patet consequentia, quia rancor iste inimicitiam includit, excluditque amicitiam, quæ est præcipua inducendæ proditionis causa, vt *suprà* dixi.

Confirmatur primò: Quia amicus reconciliatus æquipollet 5
inimico, Imola *l. filius familias, ff. de donat.* Tiraquellus, *cessant. causa, limit.* 16. *num.* 7. Menochius *de arbitris quæst.* 28. *num.* 8. Couarruuias *practicarum q.* 28. *num.* 108. Et proinde à iudicando, vt suspectus repellitur, Iason, *l. apertissimi nu.* 8. *C. de iudic.* Nec integer est testis in criminalibus, etiam excep- 6
tis, Iason, *dicta l. apertissimi num.* 7 Alexander *consil* 99. *numer.* 6. Craucta *consil.* 9. *num.* 6. Surdus *consil.* 371. *num.* 17. Gomes *p.* 3. *delict. cap.* 12. *nu.* 14. Sed si aliquis suum inimicum per insidias, vel retro, & incautè occidat, non potest dici proditor, siquidem ab eo præcauere debebat, vt notat Gerard. *singul.* 14. *num.* 5. *&* 6. Iacob. *de feudis Gloss. dictique vassalli, num.* 17. Germon. *de sacror. immunit. lib.* 3. *cap.* 16. *numer.* 64 Gutierres *lib* 1. *Practicarum quæst.* 2. *n.* 34. Farinac. *consil.* 132. *& consil.* 136. *numer.* 4. *& consil.* 188. *num.* 68. Inimicus namque semper mala co- 7
gitat de inimico, *cap. repellantur, cap. cum oporteat de accusat. l.* 1. *§. præterea ff. de q. l. inimicitia, ff. de his quibus, vt indign.* Farinac. *q.* 49. *num.* 88. Surd. *consil.* 32 *nu.* 6. ergo si amicus reconciliatus æquipollet inimico, si alter ab eo occidatur, cessat proditio, siquidem inter eos non erat vera amicitia, & occisus poterat sibi præcauere, & se defendere.

Confirmatur tandem; quia bulla Gregorij XIII. non debet 8
extendi ad alios casus, etiam graues, præter exceptos. Bartolus *l. si constant. ff. solut. matrim.* Bald. *l.* 1. *§. excipiuntur ad fin. ff. de fer.* Romanus *consil.* 271. *num.* 4. Dictio enim tantùm, qua Pontifex vtitur, omnia excludit, quæ expressa non sunt, *l. non tantùm ff. de petit. hæredit. l. aduersus. C. si aduer. re iudic. l. si aliena, §. libertas, ff. de negot. gestis l.* 2. Vbi Bart. Farin. *decis.* 123. *num.* 4. & alij, quos refert Giurba, *suprà, num.* 11. Sed bulla Gregoriana solum excepit homicidium proditorium, quale non est commissum ab inimico reconciliato, vt diximus, ergo ad hunc casum non est extendenda exceptio Gregoriana, si enim ille vellet excipere homicidium factum ab amico reconciliato, ipse excepisset, quod cum non fecit, velle illud excipere, quod à lege non est exceptum, est legem impropriare, *argum. l. cum lege ff. de testam.* Surdus *consil.* 22. *nu.* 9. & alij notati à Giurba, *suprà num.* 13.

Sed his non obstantibus alij existimant occidentem amicum 9
reconciliatum per insidias, & de industria carere priuilegio immunitatis. Ita cum Glossa, Felino, Archidiacono, Specul. Guido, Alexandro, Boer, Igneo, Couar. Claro, Remigio, Milleo, Papiens. Alciat. Cassan. Mantisell. Gomes, Farinacio, & alijs, Gambacurta *de immunitate lib.* 5. *cap.* 31. Cuttellius *de immunitate Ecclesiæ, lib.* 1. *q.* 5. *num.* 10. *& q.* 33. *num.* 9. & cum multis Giurba *consil.* 60. *num.* 15. Aretin. *in cap. cum non ab homine* co-

colum.10. de iudic. Menochius de arbitris casu 361. Couarruu.
cap. 20. num 25. Placa in Epitom. delict. capit. 21. Caualcan. de
brachio regio p. 1. num. 81. Villad. in politic. cap. 3. num. 208.
Suarez de religione lib. 3. cap. 11. numer. 10. Azeuedo, & alij
apud Franch. decis. 73. num. 9. Caballus de omni genere homi-
cidij num. 436. & numero 460. Fagundes de praeceptis Ecclesiae,
tract. 1. lib. 4. n. 46. Portel in dubijs regularibus, verbo Ecclesia
immunitas num. 15.
11 Ratio fundamentalis est, quia proditio nihil aliud est, quàm
deceptio contra fidem in alterius perniciem, l. fin. C. de dela-
tor. lib. 1. l. proditores, ff. de re milit. Vel vt alij dicunt Fractio
pacis, Menochius consil. 150. num. 38. vol. 1. crim. Atqui qui
12 amicum reconciliatum occidit, & fidem datam in eius perni-
ciem fregit, & pacem initam violauit, altero incauto, &
nihil tale cogitante; ergo procul dubio talis proditor verè
est, sed bulla Gregoriana excipit proditorem; ergo qui ini-
micum reconciliatum per insidias, & incautè occidit, vt
verus proditor non gaudet immunitate.
13 Confirmatur primò: Quia qui sub promissione de non offen-
dendo pacem inijt, & alterum nihil tale metuentem oppres-
sit, & occidit, proditor est, quia amicitiae colore id perrexit,
cum nulla subsit amplius inimicitia ex pace facta, nec ran-
14 cor; eum namque reconciliatio extinxit, vt notat Ioannes
Andreas in capit. cum oporteat de accusat. Baldus l. ex ipsius
C. famil. hercis., & in authent. si dicatur, C. de testibus, Ale-
xander consil. 188. num. 10. Caball. crimin. resol. casu 272. nu. 7.
Bertaz. crimin. cons. 157. n. 2. Borrell. consil. 45. num. 3. Tuscus
15 lit. P, conclus. 172. num. 8. & lit. R, conclus. 54. numero 6. Per
reconciliationem namque causa ad non causam est redacta Lan-
cell. Gall. consil. 18. num. 107. Vnde timere potuisset inter-
fectus, si inimicitia propter reconciliationem iam extincta
16 adhuc subsisteret, cum autem iam fuerit extincta, non erat
cur interfectus praecaueret, nam amicitia remouet om-
nem suspicionem Glossa, lib. 1. C. de sicar. Felin. cap. fin.
de homicid. Macerat. variar. lib. 3. resolut. 40. num. 6. Bertaz.
consil. 556. num. 19. cum ergo per reconciliationem extincta
fuerit inimicitia, occidens incautè, & per insidias suum ini-
micum reconciliatum verè proditor extitit; sed proditor iux-
ta bullam Gregorianam non gaudet immunitate; ergo occi-
dens suum inimicum reconciliatum inopinatè, cum sit verus
proditor, non gaudet immunitate Ecclesiae.
17 Confirmatur 2. Quia si cum inimico inita sit pax, qui il-
lum sub pacis fide viuentem, nihilque suspicantem, aut prae-
cauentem ense, baculo, aut lapide occidit, proditorius erit
homicida, quia occidit illum, qui sub pace de illo con-
fidebat, vel promissione de non offendendo l. 1. ff. de prae-
uar. l. si quis aliquid, §. instrumenta, ff. de poenis, Farina-
cius de immunit. Ecclesiae, numer. 137. ad fin. & cum Meno-
chio, & alijs Giurba consil. 60. numer. 21. Atqui iste inter-
fecit inimicum, cum quo inierat pacem, nihil suspi-
cantem, & sub pacis fide viuentem; ergo fuit verus proditor,
atque vt talis iuxta bullam Gregorianam caret immunitate.
18 Confirmatur tertiò. Quia Exodi, capit. vigesimo primo,
statuitur, si quis per industriam occiderit proximum suum,
& per insidias, ab altari meo euelles eum, vt moriatur.
Sed hoc ius adhuc viget, vtpotè diuinum, & receptum est
inter canones, capit. primo, de homicidio, vtpotè in exe-
cutione praecepti naturalis in lege humana contentum, vt
19 docet Montesinus 1. 2. disputat. 23. quaest. 3. num. 44. Ergo
cum Pontifices summi iuri diuino obsequi potius, quàm
detrahi profiteantur, vt ait D. Augustinus in l. 2. de Baptis-
20 mo contra Donatistas, cap. 3. relato in cap. quis nescit, dist. 9.
non est credendum Gregorium velle occidentem inimicum
suum reconciliatum incautè, & de industria, & per insi-
dias gaudere immunitate, nam quando Pontificum senten-
tiae cum iure diuino, & scriptura sacra conuenire possunt,
non est per scriptores correctio somnianda, cum illi non
21 tantùm scripturis Canonicis, verum quoque, & praedeces-
sorum Pontificum canonibus derogare nolle sciamus, est-
que lex pro humana iurisdictione insignis, praedecessorum in-
stituta seruare, quo & praesentium successores illibata de-
mittant, vt benè D. Gregorius aduertit, lib. 5. epistola 112.
ad Montanum relatus in cap. iustitiae 25. quaest. 1. Non ergo est
credendum Gregorium hunc casum excipere, sed nomine pro-
ditoris intelligit, qui alterum per insidias, & industriam
incautè occidit, sic enim accipitur hoc verbum, prodo, seu
proditoriè, vt cum Calepino, Suetonio, & alijs multis pro-
bat latè Curtell. lib. 1. q. 5. n. 22.
22 His sententijs vnde ex quaque praelibatis, quae à nobis eli-
genda, sit animum torquet: prima enim nimium fauet immu-
nitati Ecclesiasticae, secunda magis conformis videtur illi
loco Exodi, & bonae rationi, & nostrae ordinationi Lusita-
nae lib. 1. tit. vbi excipit homicidium factum ex industria,
& de proposito; Tum quia inter homines cordatos infamis
habetur; qui etiam inimicum incautè, & tergo occidit. Vn-
de Romani gentiles hoc genus vindictae dedecori habebant,
vt videre est apud Tacitum 11. annal. in fine (Reperio, in-
quit, apud scriptores, Senatores que eorundem temporum Adga- 23
destrij principis Chattorum lectas in senatu literas, quibus mor-
tem Arminij promittebat, si patrandae neci venenum mitteretur.
Responsumque esse non fraude, nec occultis, sed palam, & ar-
matum populum Romanum hostes suos vlcisci.) Qua gloria aequa-
bat se Tiberius priscis Imperatoribus, qui venenum in Pirrhum
regem vetuerant, prodiderantque; si ergo gentiles hoc genus
mortis proditionem existimabant, & in magnum dedecus il-
lam habebant, quomodo credendum est Pontificem sum-
mum, mortem per insidias, & inopinatè, & per industriam
factam non eam proditoriam existimet.
Verùm licet haec ita sint, existimo priorem sententiam pro- 24
babiliorem esse, vtpotè benigniorem, & magis immunitate
Ecclesiae fauentem. Vnde in hoc casu illam consuli, sicut fe-
ceram Viennae in alio casu non multum dissimili quem refero
in nostro Directorio Confessariorum, part. 1. tract. Nec opinionis
contrariae argumenta nos terrent. Ad primum namque res-
pondetur, distinguendo maiorem, proditio nihil aliud est 25
quam deceptio contra fidem in alterius perniciem, distin-
guo, si fiat sub colore amicitiae, concedo, aliàs nego; non enim
ex eo quod pax sit inita inter duos inimicos infertur inter
eos amicitia, nam cum praecesserit inimicitia inter eos, debe- 26
bat alter praecauere. Nam cum ante pacem staret inimicitia,
habebat occisus causam ad sibi praecauendum, & poterat, &
debebat sibi praecauere.
Hinc fit occidentem inimicum dormientem, vel à tergo, vel 27
sclopeto, per insidias, vel veneno, non priuari immunitate
Ecclesiae, quia non dicitur illum occidere proditoriè, vt do-
cet Palaus tom 2. tractat. 11. d. vnica, part. 9. num. 8. & alij
quos refert, & sequitur Diana part. 6. tractat. 1. resolut. 12.
Quia non quaecunque insidiae priuant immunitate, sed insi-
diae quae proditorem constituunt; sed stante inimicitia insi-
diae non constituunt proditionem, nam inimicus semper ha-
bet fundamentum se praecauendi, vt benè cum Palao notat Pe-
lizzar. tractat. 9. cap. 5. num. 17. Ergo idem dicendum est in no-
stro casu; Nam licet illi inimici essent ad inuicem reconci-
liati semper ex inimicitia praehabita manet quidam rancor;
sed vbi in amicis aliquis remanet rancor, iam inter eos non est 28
vera amicitia, quam praecipuam inducendae proditionis cau-
sam esse dixi, ex Bart. d. §. delinquunt. num. 1. & cum multis
docet Diana part. 6. tractat. 1. resolut. 12. versu sed; Ergo cum 29
occisus sibi praecauere debuerit, & non fecit homicidium se-
cutum non fuit proditorium. Ita cum multis Diana, p. 4. tra-
ctat. 1. resol. 34. & p. 1. tract. 1. resol. 35.
Ad primam confirmationem respondetur, negando antece- 30
dens, non enim solum sufficit ad constituendam amicitiam,
quod detur promissio de non vltra offendendo, sed requiritur
quod inter eos sequatur arctior amicitia, vt si simul come-
dant colloquantur, associentur; nam si haec signa non den- 31
tur, poterat occisus praesumere non esse veram contractam
inter eos amicitiam, & adhuc permanere aliquem rancorem,
& veram inimicitiam, vt docet Riccius part. 1. decision. 268.
num. 2. Ausonius in summa Diana verbo immunitas num. 28. Dia-
na part. 1. tractat. 1. resolut. 35. contra Gambacurtam lib. 1. ca-
pit. 28. num. 2. Nec sufficit quod inter eos darentur salutationes 32
ordinariae: nam hae non constituunt effectum amicitiae, cum
salutationes sint signa communia, Diana p. 6. tract. 1. resolut. 12.
versu ad authoritatem. Ad secundam confirmationem respon-
detur eodem modo, quod omnia illa quae ait vera sunt, si ar-
ctior inter eos amicitia praecessit, vt si ad inuicem ambularent,
comederent, &c. vt in responsione ad primam confirmationem
dixi, secus si solum reconciliati sunt, nam raro inter inimi- 33
cos reconciliatos tollitur totaliter inimicitia, & semper in-
ter eos remanet quidam rancor, quem occisus timere debebat,
& sibi praecauere.
Ad vltimam confirmationem deductam ex Exodo, & ex
cap. 1. de homicidio, respondetur, illa verba textus per indu- 34
striam, & insidias idem esse significatum, vnus enim terminus
alterius est declaratio, neque ibi esse propositionem simplicem,
sed copulatiuam, & facere hunc sensum, qui per industriam
insidiosam occiderit proximum suum, ab Altari euellatur, hoc
est sub colore amicitiae, vnum gerendo in corde, & aliud in
verbis, & ita iudicatum fuit in supremo consilio Castellae in
facti contingentia, vt testatur Villalob. tom. 2 tractat. 39. dif-
ficult. 7. num. 12. provt refert Diana part. 6. tract. 1. resol. 13. vers.
his non obstantibus.
Ad illud quod ait, quod gentiles hoc genus vindictae, in 35
dedecus habuisse. Respondeo nos illum modum vindictae non
laudare, sed maximè reprobare, ex eo tamen quod sit malus,
non inde sequitur reum sic se vindicantem carere immunita-
te, nam etiam Sodomia abominabilis, & nefanda est, etiam 36
inter gentiles, & tamen Sodomita gaudet immunitate, vt
docet Maranta part. 2. resp. 36. numero 22. Ausonius in sum-
ma Diana verbo immunitas, numero 22. Diana part. 4. tracta-
tu 1. resolut. 26. contra Curtell. in l. Martini capitulo 17. nu-
mero 5. non ergo ex eo quod talis vindictae modus apud
gentiles abominabili esset, & adhuc sit apud homines il-

lo vtentes debent carere immunitate, & hæc saluo meliori iudicio.

CONSVLTVM LXXXVI.

De iurisdictione ad quem iudicem spectet punire eum, qui cum esset clericus in minoribus hominem occidit, & postea relicto habitu clericali factus est miles, an eius punitio pertineat ad iudicem Ecclesiasticum, vel sæcularem.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *In multarum sententia ad sciendum ad quem iudicem pertinet punire delinquentem accusationis tempus inspiciendum est.*
3 *Probatur authoritate multorum doctorum.*
4 *Omne delictum temporale est, & solum ratione personæ ad hoc, vel illud tribunal pertinet.*
5 *Priuilegium personæ attendi debet, quando iudicium incipit.*
6 *Ad personæ statum, eiusque mutationem motæ litis, & non commissi delicti tempus inspiciendum est.*
7 *Mutato personæ statu, mutatur forus.*
8 *Qui commisso delicto factus est Cardinalis gaudet Cardinalis indultis.*
9 *Nouitius si tempore nouitiatus committat delictum gaudet priuilegio fori, & canonis.*
10 *A solo suo prælato puniendus est.*
11 *Si dimittatur antequam sit punitus à sæculari iudice pro delicto puniendus est.*
12 *Clericus in minoribus, qui deferebat habitum, & tonsuram clericalem, si commisso delicto factus est miles, non à ministro militiæ, sed à prælato Ecclesiastico iudicandus est.*
13 *Hæc opinio est communior, & multis authoribus probatur.*
14 *Ad fundandam iudicis iurisdictionem tempus commissi delicti inspiciendum est.*
15 *In delictis initium spectamus in fauorem Rei.*
16 *In delictis patrati criminis tempus inspicitur.*
17 *Non est necesse quod iudex Ecclesiasticus praueniat iudicem sæcularem.*
18 *Priuilegium personæ debet attendi quando delictum commissum est, & non quando iudicium incipit.*
19 *Mutatio status operatur multa, non tamen in præiudicium iudicis Ecclesiastici, cui ius acquisitum fuit.*
20 *Per ordinem clericatus imprimitur character.*
21 *Per characterem acquisitum fuit ius, quod clerici voluntate auferri non potest.*
22 *Per primam tonsuram deputatus homo ad diuinum cultum.*
23 *Contrariorum non est eadem disciplina, si diuersa est ratio.*
24 *Si sæcularis commisso delicto fiat clericus eximitur à iurisdictione iudicis laici, non tamen è contra.*
25 *Ecclesiasticus ordo eum liberat à iurisdictione iudicis laici.*
26 *Forum quod acquiritur per ordinem non mutatur per mutationem habitus.*
27 *Per mutationem status non mutatur forum, si delictum fuit commissum tempore quo habebat statum clerici.*
28 *Nouitius qui commisit delictum tempore nouitiatus, etiamsi expellatur à suo prælato regulari apud quem deliquit, puniendus est.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVidam clericus in minoribus nomine Petrus, qui tamen deferebat tonsuram, & habitum clericalem occidit quendam hominem, & cum se videret irregularem, & non posse ad Superiores ordines ascendere, factus est miles in exercitu Lusitaniæ in Prouincia Interamnensi; occisi verò hæredes à Generale militiæ petierunt, vt eum comprehenderet, & pro homicidio facto puniret, comprehendit eum Generalis; ipse verò homicida reclamauit dicens, non à Generali, sed à Prælato Ecclesiastico debere puniri, & iudicari.

Quæsiuit à me Generalis militiæ, qui amicissimus meus erat, quid faceret in præsenti casu?

RESPONSIO AVTHORIS.

2 EXcellentissime Domine, cum pietas, quæ ab incunabulis in te splendet à me postulet, quid in hoc casu facere debeas, visum mihi fuit tuo pietatis officio responsum non denegare, scio enim te illam partem amplecti velle, quæ magis Ecclesiæ fauorabilis est.

Fateor multorum Doctorum sententiam fuisse accusationis tempus inspiciendum esse. Ita enim arbitratus est noster insignis Lusitanus Gabriel Pereira, *de manu regia, p. 2. cap. 42. nu. 8.* Quia omne delictum de se temporale est, solum ergo ratione personæ ad hoc, vel illud iudicium spectat. Vnde cum priuilegium personæ attendi debeat quando iudicium incipit ex *l. cum quadam puella ff. de iurisd. omnium iudic.* & *ex cap penult. de foro competenti planè*, si eo tempore clericus nullum habet priuilegium, nulla ratio est ob quam ad iudicium Ecclesiasticum remitti debeat; sed Petrus in præsenti factus est miles cum iudicium incipit, & dimisit habitum clericalem; ergo nulla est ratio cur ad iudicium Ecclesiasticum remittatur, sed à Generali militiæ, vtpotè eius iudex competens puniendus est. 3 4 5

Confirmatur: Quia ad personæ statum, eiusque immutationem motæ litis, non commissi delicti tempus inspiciendum est §. *omnis autem*, §. 1. *seruus instit. de noxalibus*, Mars. *rubr. de fide ius, q. 12. num. 136.* Hinc reus assumpto post militiam clericatu, non à sæculari, sed ab Ecclesiastico iudice cognosci debet, *cap. proposuisti, de foro competenti, l. si quis postea ff. de iudic.* vbi innumeri, quos refert Giurba *consil. 15. n. 2.* Tum quia mutato personæ statu, mutatur Forus, *l. si filius 1.* & ibi Baldus *ff. de tutel.* Surdus *consil. 396. n. 19.* Hinc si paganus commisso delicto fiat miles, sub secundo militari iudice puniendus est, *l. qui cum vno, §. reus ff. de re militari l. hos accusare, §. 1. ff. de accusat.* Ancarranus, *cap. ea, q. 13. de reg. iuris in 6.* Oldradus *consil. 4.* Barbosa *dicta l. si quis postea n. 114.* Et idem dicunt Authores de eo, qui commisso delicto factus est Cardinalis, nam in eius cognitione priuilegijs gaudebit, & Cardinalium indultis *cap. præsul. 5. q. 2.* Gratian. *in deceptionibus deceptione 226. n. 23.* 6 7 8

Et idem dicunt Doctores de nouitio Religionis approbatæ, nam licet in multis censeatur laicus ex relatis à Molina, *de primogenijs lib. 2. cap. 9. num. 52.* Gutierres *lib. 2. canon. 9. nu. 107.* Durante tamen nouitiatu, si aliquem occidat, cum persona sit Ecclesiastica *cap. religioso de sent. excom. in 6.* Garcia, *decept. 226. num. 33.* Nouarius *de electione for. sect. 1. q. 35. numer. 1.* Gaudet fori, & canonis priuilegio, Toletus *lib. 5. summa cap. 2. n. 2.* Molina *d. 139.* Azor. *inst. moral. lib. 12. cap. 3. q. 2.* Rodriguez *p. 3. reg. q. 51. art. 12.* Ac per consequens à solo suo prælato pro homicidio puniendus est, Nauarr. *de electione fori sect. 1. q. 35.* Marta *de iurisdictione p. 4. sect. 2. casu 121. n. 24.* Rodriguez *q. 2. artic. 10.* & alij communiter, at si habitum dimittat durante nouitiatu; vt integrum illi est, vel à religione, vel à prælatis ob sua demerita expellatur, tunc à sæculari iudice pro eo delicto puniendus est, pœna, quam pro eo delicto promeruerat attento statu, in quo erat delicti tempore Molina *p. 4. de iustitia commutatiua d. 49. n. 24.* Farinacius *q. 8. nu. 49.* licet sæcularem iudicem præuenisset prælatus, quod procedere ait Molina *prædicto num. 24.* In Societate Iesu in omnibus, qui peractis duobus annis probationis vota emiserunt, verique Religiosi eiusdem Societatis sunt, non tamen professi ex *Pij V. Iulij III. Gregorij XIII. bullis*, quod etiam ait Azor. *inst. moral. lib. 13. nu. 7.* Rodriguez *q. 56. art. 1.* Fr. Ioannes de Cruz *de statu religiosæ lib. 1. cap. 2. conclus. 5.* Barbosa *ad Tridentinum sess. 25. cap. 16. n. 10.* 9 10 11

Sed his non obstantibus ergo existimo prædictum Petrum militem non à Generali militiæ, vel ab alio iudice sæculari, sed à iudice Ecclesiastico esse iudicandum, & condemnandum. Ita Baiardus *in additionibus ad Iulium Clarum q. 36. n. 46.* Francus *decision. 417. n. 4. volum. 2.* Squilante *de priuilegijs clericorum, cap. 7. n. 110. & 224.* Barbosa *de potestate Episcopi p. 2. allegat. 12. n. 6.* Sanchez *in opuscul. tom. 2 lib. 6. cap. 1. dub. 3. n. 1.* Bonacina *in bullam cœnæ d. 1. q. 16. sect. 1. p. 3. nu. 14* Gauantus *in Enchirid. Episcoporum, verb. fori priuilegium num. 31.* Riccius *part. 5. collect. 1864.* Diana *p. 4. tract. 1. resol. 6.* Giurba *consil. 15. nu. 12.* & constat *ex declaratione sacra Congregationis immunitatis in nullius Garopoli die 9. Septembris 1631.* 12 13

Ratio est, quia ad fundandam iudicis iurisdictionem commissi delicti tempus inspicitur, vt sciamus ad quem illius punitio pertineat, *l. quid ergo ff. de his quæ non infa.* & docent Alexander *consil. 149. num. 9. volum. 6.* Valenzuela *consil. 4. numer. 23.* & alij, quos refert, sequitur Giurbæ *consil. 15. num. 12.* in delictis enim initium spectamus fauore rei, *l. si quis ff. de furt.* Valenzuela *dicto consilio 4. num. 20.* Eo enim ipso quod crimen committitur quæsitum illius ius est, cuius subest iurisdictioni, *Authentica qua in Prouincia, C. vbi de crimin. agi opor. l. licitatio, §. quod illicitè ff. de publ. l. fin. de priuat. delict. l. fin. ff. de furt.* ac proinde iurisdictio quæsita iudici ratione alicuius qualitatis in criminosa persona consistentis actus, aut delicti tempore mutata qualitate non tollitur, vt notat Peregrin. *tractat. var. lib. 1. numero 139.* Sed tempore quo Petrus deliquit Ecclesiastico iudici subiectus erat, ergo licet mutaret habitum, & assumeret habitum militiæ, non à sæculari iudice, sed Ecclesiastico iudicandus est. 14 15

Confirmatur: Quia in delictis patrati criminis tempus attenditur, *l. 1. ff. de pœnis, l. iniuria, æstimatio, ff. de iniurijs, l. doli, §. fin. ff. de seru. corrupt. l. 1. §. 1. ff. ad Silla, l. si quis postea*, vbi Marta *de iurisdictione, p. 4. sent. 2. casu 121. num. 3.* Farinacius *decisione 76. num. 12.* Peregrinus *consil. 103. n. 3.* 16

n. 3. *volum.* 1. & cum alijs Giurba, *sup. num.* 15. Valenzuela, *conf.* 4. n. 21. Sed tempore delicti Petrus erat clericus; ergo non ad iudicem sæcularem, sed Ecclesiasticum pertinet eius delictum iudicare. Nec est necesse, vt iudex Ecclesiasticus in delicto præueniat, à iure namque præuentum censetur, vt rectè probat Giurba *sup. n.* 16. & sic plures decisum refert Gram. *decis.* 10. *n.* 23. Craueta *tit.* 66. *n.* 9. qui etsi, *n.* 10. censeat præuentionem esse necessariam, improbatur tamen à Caualc. *decis.* 10. *n.* 20. & hoc verius dixere Ceuall. *canon.* q 565. *n.* 5. Grat. *discept.* 226. *n.* 2.

18 Nec obstant argumenta adducta pro contraria parte. At primum namque respondetur priuilegium personæ attendi debere, quando delictum fuit commissum, & non quando iudicium incipit, nam licet mutatio status operetur multa, vt benè ex illis legibus colligitur, non tamen in Ecclesiasticis iudicis præiudicium, cui delicti tempore acquisitum fuit ius clericatus prætextu, quo fungebatur, vt docet Baldus,
19 *l. officiales, num.* 2. *Cod. de Episcopis, & Clericis*, & ratio est, quia per clericatum imprimitur character in quolibet ordine, & per characterem illi acquisitum fuit ius, quod clerici authoritate auferri non potest, sed retro fingitur clericus, & ideò
20 à solo iudice Ecclesiastico puniendus est, si post delictum clericatus tempore commissum demisit habitum, & tonsuram, &
21 factus est sæcularis; & licet in prima tonsura non imprimatur character, siquidem non est Sacramentum, per eam tamen depu-
22 tatur homo ad diuinum officium, seu cultum, quod sufficit, vt benè cum alijs Giurba *conf.* 15. *n.* 30. per quod patet ad primam confirmationem.

Ad primam instantiam respondetur contrariorum non esse
23 eandem disciplinam, si diuersa est ratio, *l. inter stipulantem*, §. *Sacram.* vbi cum alijs Valenzuela *conf.* 100. *num.* 28. Sed inter vnum, & alium casum diuersa datur ratio, quia si laicus commisso delicto fit clericus, adeò à sæculari iuris-
24 dictione eximitur, vt molestari à iudice sæculari amplius non possit, quia Ecclesiasticus ordo eum omninò liberat à sæcularis iudicis iurisdictione argumento, *l. hos accusare*, §. *hoc beneficio*: Adeò vt laicus factus statum mutet, & forum, etsi in sæcularis iurisdictionis fraudem fieret, vt cum multis docet Giurba *suprà numer.* 32. ergo non ex eo, quod laicus fiat cleri-
25 cus, & mutet forum, sequitur, quod si clericus mutet habitum, amittat forum, quia hoc fundatur in ordine, quod per mutationem habitus non deperditur.

26 Ad secundam instantiam respondetur, per mutationem status non mutari forum, si delictum commissum fuit tempore, quo habebat statum clerici, nam iam ex delicto iudici Ecclesiastico quæsitum erat ius ratione ordinis, vel pri-
27 mæ tonsuræ, quod tamen non accidit in eo, qui commisso delicto fit miles, benè tamen in eo, qui ex sæculari factus est Cardinalis, quia ille forus, in quo deliquit incompatibilis est cum statu; qui nunc personæ inhæret, propter assumptos primæ tonsuræ ordines, quod tamen non accidit in eo, qui post delictum fit miles, ita cum multis Giurba, *supra num.* 40.

Ad vltimam Confirmationem de nouitio respondetur non solum debere puniri, dum est in religione pro delicto commisso in anno nouitiatus à suo prælato Ecclesiastico, sed etiam si expellatur debere puniri à Prælato regulari apud quem deliquit. Ita Bonac. *de legibus d.* 10. *quæst.* 2. *p.* 1. §. 2. *num.* 5. Grammaticus *decis.* 10. *num.* 3. Diana *p.* 3. *tract.* 1. *resolut.* 34. Ausonius *verbo iudex laicus num.* 15. Quia considerandus est status, in quo quis delictum commisit; quod si contendas, quod à iudice sæculari debeat puniri, vt vult Molina, Nauarrus, Ambrosinus, Farinacius, quos refert Bonac. *supra*; & tandem Giurba *suprà num.* 41. Respondeo, id ideò esse, quia fingitur retro, quod sæcularis semper fuerit, quia nullo initiatus fuerit charactere ex religionis ingressu, & licet per admissionem ad habitum deputatus fuerit ad diuinum cultum, non fuit deputatus absolutè, & irreuocabiliter, vt deputatur quis per primam tonsuram, sed sub conditione, dum persisteret, etsi vellet in religione persistere; quamuis nec hæ rationes nos cogant, vt à prima solutione recedamus, nam cum fictio illa non sit fauorabilis reo, nec statui religioso, non est cur admittatur, siquidem dictus nouitius tempore nouiciatus in fauorabilibus fuit religiosus, & cum puniri à iudice Ecclesiastico sit fauor, non est cur retro antea sæcularis fingatur, sed potius status, in quo deliquit inspiciendus est, vt *sup.* diximus, & hæc saluo meliori iudicio.

CONSVLTVM LXXXVII.

De occidente clericum ex subita ira in Ecclesia, an gaudeat immunitate ipsius Ecclesiæ?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Aliqui Doctores docent occidentem clericum non gaudere immunitate Ecclesiæ.*
3 *Qui occidit clericum commisit sacrilegium.*
4 *Committens sacrilegium non gaudet Ecclesiæ immunitate.*
5 *Qui occidit clericum, est excommunicatus.*
6 *Excommunicatus non gaudet immunitate Ecclesiæ.*
7 *Committens crimen læsæ Maiestatis diuinæ non gaudet immunitate.*
8 *Qui occidit clericum commisit crimen læsæ Maiestatis diuinæ.*
9 *Delinquentes in Ecclesia non gaudent immunitate Ecclesiæ.*
10 *Qui in Ecclesia occidit ex multis iuribus, & ex Constitutione* Gregorij XIV. *non gaudet immunitate.*
11 *Bulla Gregorij excipit homicidium, etiam in subita rixa commissum in Ecclesia.*
12 *Homicidium ex proposito, & proditorium in omni loco commissum est exceptum à* Gregorio XIV.
13 *Legis auxilium frustra inuocat, qui legem contempsit.*
14 *In quo quis deliquit, debet puniri.*
15 *Qui in Ecclesia deliquit, eam spernere videtur.*
16 *Occidens in Ecclesia, Ecclesiam iniuria afficit.*
17 *Contraria sententia in vtroque casu sustinenda est.*
18 *Referuntur plures Doctores pro hac sententia.*
19 *Homicidium factum à clerico in Ecclesia ex subita rixa per nullum textum est exceptum.*
20 *Verba constitutionis* Gregorij IV. *debent intelligi de homicidio plenè voluntario, & deliberato.*
21 *Homicidium factum in subita rixa calore iracundiæ non est plenè deliberatum.*
22 *Ita fuit Romæ iudicatum.*
23 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
24 *Animus offendendi ex insolito armorum genere probatur.*
25 *Hoc axioma intelligitur, quando reus non esset solitus talia arma semper secum deferre.*
26 *Inimicitia, vt ex ea animus occidendi præsumatur, non præsumitur, nisi probetur.*
27 *Committens sacrilegium gaudet immunitate.*
28 *Excommunicatus non amittit forum, nec Ecclesia interdicta priuilegium protegendi reos.*
29 *Occidens clericum etiamsi lædat Ecclesiam gaudet immunitate.*
30 *Ecclesia diligit inimicos.*
31 *Non datur ius decernens excommunicatos non gaudere immunitate.*
32 *In constitutione Gregorij non excipiuntur omnes rei læsæ Maiestatis, sed qui in personam principis delinquit.*
33 *Bulla Gregorij solum excipit occidentes, vel mutilantes in Ecclesia, animo plenè deliberato, & ex proposito.*
34 Cap fin. *de immunitate Ecclesiæ, intelligitur de homicidio plenè deliberato, & ex proposito.*
35 *Quid sit homicidium proditorium, quid homicidium ex proposito, & plenè deliberatum.*
36 *Bulla Gregorij excipit homicidium ex proposito, & plenè deliberatum, in Ecclesia, non tamen extra Ecclesiam, commissum, & proditorium commissum extra Ecclesiam.*
37 *In hoc sensu intelligenda est nostra Ordinatio Lusitana.*
38 *Occidens in subita rixa non contempsit legem.*
39 *Qui ex subita rixa in Ecclesia occidit, non deliquit propriè in Ecclesia.*
40 *Occidens ex subita rixa, non intendit spernere Ecclesiam, sed solum intendit vindicari.*
41 Cap. *de vero*, & cap. *quia frustra intelligendi sunt de eo, qui occidit animo deliberato, & ex proposito.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

DVo Canonici in Ecclesia Cathedrali Bracharensi super prouisione cuiusdam Abbatiæ rixati sunt, in choro ipsius Ecclesiæ Cathedralis, & vnus ex illis passione ductus arripiens sclopetum, quem semper secum deferebat, explosit illum in alterum Canonicum, & eum statim occidit, & cum videret homicidium Clerici à se in Ecclesia patratum, noluit ab Ecclesia exire, dicens gaudere illius immunitate; voluerunt satellites illum apprehendere, & de facto apprehenderunt, & miserunt in carcerem, ille verò reclamauit ad Iudicem Ecclesiasticum, vt eum restitueret ad Ecclesiam, cuius immunitate gaudebat, eo quod homicidium fuit patratum accidentaliter in rixa fortè exorta, & non ex proposito, & animo deliberato, nec per insidias, aut proditoriè. 1

Quæsitum fuit à me, an reus iste in casu præsenti gauderet immunitate Ecclesiæ, an verò, vt sacrilegus ab omni priuilegio immunitatis esset exclusus.

RESPONSIO AVTHORIS.

HIc casus duas habet partes; prima est, an occidens Clericum gaudeat immunitate; secunda est, an occidens in Ecclesia ex subita rixa, & ita gaudeat immunitate, quoad primam partem non gaudere immunitate occiden-

cidentem tenent Ludouicus Corea *in relectione de immunitate*
2 *Ecclesiæ p.3. num* 37. Boerius *decis.*109.*num*.3. Ricciusin *praxi p.2.decis.*309. Bobadilla *tom.*1. *lib.*4. *cap.* 14. *num.*47. qui citat Vasquium, Bensigium,& Suarez de Paz. *in praxi tom.*1.*p.*5 *cap.*3. *num.*67. & probabile iudicat Ioannes Sanchius *in selectis d.*44. *num.* 52. secundam verò partem, hoc est, non gaudere immunitate, qui occidit aliquem in Ecclesia, etiam ex subita ira, & rixa exorta in Ecclesia tenent Gambacurta *lib.* 5. *capit.* 25. Clarum,& alios,& tenent etiam Lezana, Sesse, Peregrinus *de immunitate cap.*6.*num.*15. Palaus *tom.*2. *d.vnica p.*9 *num.* 12. qui citat Suarium, Nauar. Raphael de la Torre, Trullenc. Fagund. & alij, quos larga manu refert, & sequitur Barbosa *de iure Ecclesiastico c.*3.*n.*102 *&* 104. Curtell. *lib.*1 *q.*11.*n.*2. Sarpus *cap.*5.*fol.*43. Pelizarius *tract.*8. *cap.nu.*5.12. vbi dicit esse communem Doctorum, & aliorum, quos refert Diana *p.* 1. *tract.* 1. *resol.* 11.

3 Prima pars, quod scilicet non gaudeat immunitate Ecclesiæ occidentem Clericum probatur. Quia, qui occidit clericum
4 commisit sacrilegium, vtpotè personam sacram offendens, sed committens huiusmodi sacrilegium immunitate non gaudet; ergo.

Confirmatur primò: Quia occidens Clericum est excommu-
5 nicatus, sed excommunicatus non gaudet immunitate Ecclesiæ; ergo.
6 Confirmatur 2. Quia hæc immunitas non conceditur com-
7 mittentibus crimen læsæ Maiestatis diuinæ, sed offendens Clericum committit crimen læsæ Maiestatis diuinæ; ergo.
8 Confirmatur 3. Quia delinquentes in Ecclesia non fruuntur hac immunitate, sed hic Canonicus occidit alium canonicum in
9 Ecclesia; ergo. Confirmatur 4. quia delinquentes in Ecclesia non fruuntur immunitate; ergo nec delinquentes in Sacerdotem.
10 Secunda verò pars, scilicet non gaudere hac immunitate, in Ecclesia occidit probatur. Tum *ex cap. fin. de immunitate Ec-*
11 *clesiarum.* Tum *ex constitutione Gregorij XIIII* tale crimen excipientis, sic enim indistinctè ait Bulla: *Qui vè homicidia, aut mutilationes membrorum in ipsis Ecclesijs, earumvè Cæmeterijs committere non verentur, aut qui proditoriè proximum suum occiderunt.* Ex quibus verbis Bullæ videtur exceptum homici-
12 dium, etiam in subita rixa commissum, nam tale homicidium, vt suppono, fuit voluntarium, & non casuale, nec requiritur, quod sit apostata, vel per insidias, vel de industria factum, nam homicidium proditorium, non solum commissum in Ecclesia, sed etiam extra illum, est exceptum, vt patet ex verbis bullæ.
13 Confirmatur 1. Quia legis auxilium frustra inuocat, qui legem contemnit *cap. quia frustra de vsuris*, *& l.auxilium* §. *in delictis de minor.* Tum quia in quo quis deliquit debet puniri, ideòque cum deliquerit in Ecclesia, priuari debet immunita-
14 te Ecclesiæ. Confirmatur 2. Quia qui in Ecclesia deliquit, eam spernere videtur, & contemnere *cap. de vero* 12. *quæst. capit. Ansi de appellat. capit. quia frustra vsuris.* Confirmatur
15 3. Quia occidens intra Ecclesiam, ipsam summa afficit iniuria, quæ cùm munda sit, & immaculata, impium sanè est deturpare eam, vel inficere, & vbi crimina obsecratio-
16 nibus, & pijs dimittuntur precibus, ibidem mala instruere, & grauiora committere *dicto capit. de vero*, *& dicto cap. quia frustra.*
17 Verum his non obstantibus, in vtroque casu contrarium existimo: & nostram sententiam quoad primam partem hoc est, occidentem Clericum gaudere immunitate, tenent Antonius de Marinis *quotidian.resolut.cap.*107.*num.*14. Peregrinus *de immunitate Ecclesiarum cap.*12.*num.*13. Cæuall. *tractat. de cognitione per viam violent. d.* 2. *quæst.* 101. Farinacius *de immunitate cap.*7.*num.*114. retractans contrariam sententiam, quam docuerat antea *in tractat. de carcer. quæst.*29. *num.* 29. & cum Giurba *cons.* 70. *num* 2. secundam verò partem, occiden-
18 tem scilicet in Ecclesia ex subita ira, & passione in rixa fortè suborta gaudere immunitate, tenent Marius Italia, *de immunitate lib.*1.*cap.*5.*num.*24. Tuscus *verbo Ecclesia, conclus.* 12. *num.*13. *&* 14. Azor. *p.*2.*lib.*9 *cap.*9. Nouarius *in summa bullarum, titulo de immunitate Ecclesiæ num.*58. Zambellus *in repertorio mor. versu Ecclesia, quoad eius immunitatem num.*13. Sperellus *decis.* 59. *num.*36. Farinacius, Guttierrez, quos refert Diana *p.* 1 *tract.*1 *resolut.*11. *& p.*6. *tract.*1. *resolut.*7. *& p.*4. *tract.* 1. *resol.* 97. & alij multi, quos refert Barbosa *de iure Ecclesiast. capit.* 3. *num.* 103.
19 Ratio fundamentalis in vtroque casu est. Quia neque per sacros Canones, neque per constitutionem Gregorij XIV. excipitur homicidium factum à Clerico in Ecclesia ex subita ira, & rixa, vt benè notat Diana *part.*4 *tractat.* 1. *resolutio.* 68. ergo non est cur dicamus talem Clericum in Ecclesia occidentem priuari immunitate. Antecedens patet, quia ius commune in nullo loco priuat immunitate occidentem Clericum, vt benè Giurba *cons.* 70. *num.* 4. Neque Constitutio
20 Gregorij XIV. excipit nisi homicidium, vel mutilationem factam in Ecclesia; sed hæc verba Constitutionis Gregorij debent intelligi de homicidio plenè voluntario, & deliberato, quod non est homicidium factum ex subita ira, & 21
rixa calore iracundiæ, siquidem talis non videtur habere animum irreuerentem offendendi, & violandi Ecclesiam, vt rectè notat Diana *p.*6.*tract.*1 *resolut.*7.*& p.*1 *tract.*1 *resol.*11. Auson. *verbo immunitas num.*26. ergo in neutro casu priuatur reus immunitate Ecclesiæ; & ita decisum fuit Romæ anno 1639. 22
occasione cuiusdam homicidij facti in Ecclesia sancti Ioannis Lateranensis, vt testatur Dian. *p.*1 *tract.*1. *resol.*7. *vers. sed quid dicendum.*

Dices: sacrilegus non gaudet immunitate Ecclesiæ *ex c. nullus* 23
Clericorum, §. *si quis Clericus capit. frater.* 17. *quæst.*4. Respondetur cum Giurba *suprà num.*4. nullam in illo *cap.* fieri mentionem de confugio ad Ecclesiam, aut de immunitatis priuatione, vt aduertit Gambacurta *de immunitate Ecclesiæ, lib.*1. *c.* 5.*n.*2. *Cap. vero fratres*, licet de alio casu sacrilegij tractet, cum tamen fundet se in ipsa ratione sacrilegij, quæ cum omni sacrilegio competat, videtur omne sacrilegium excludere ab immunitate, verum quia in pœnalibus cuiusmodi est immunitatis priuatio non fit à paritate, vel identitate rationis facienda extensio à casu expresso ad casum non expressum, ideò in præsenti ab illo casu non est facienda extensio ad nostrum casum, vt notat Gambacurta *dicto capit.*3. *num.* 2. Giurba *suprà num.* 5. *& cons.*90. *n.* 3.

Secundò. Respondetur cum Diana *p.* 6. *tract.* 1. *resolut.* 26. *vers. quaro* 6. in nullo textu inueniri expressè sacrilegium immunitate priuatum; dato tamen, quod detur tale ius antiquum, iam est reformatum per Bullam Gregorij, quæ solum excipit occidentes, siue mutilantes in Ecclesia, quæ verba cum intelligantur de homicidio omninò deliberato, vt *suprà* diximus quale non est homicidium, vel mutilatione ortum in subita rixa, & ita non est cur propter solum sacrilegium commissum in Ecclesia iste priuandus sit immunitate. Ita etiam Suarez *tom* 1. *de religione tract.*2. *lib.*3. *cap.* 10. *num.* 3. Alterius *de censuris tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 6. alij, quos plena manu citat Sperellus *decis.*22. *num.* 10. & ante illum Diana *p.* 1 *tract.* 1 *resol.*39. *& parte* 4. *tract.*1*2. *resol.* 68. & iuxta hanc solutionem explicandi sunt plures Doctores, qui dicunt sacrilegos non gaudere immunitate Ecclesiæ. Nam prædicti Doctores loquuntur, stando in iure antiquo, vt patet ex illo cap. frater, vt notat Giurba *supra num.* 6. Diana *part.*1. *tractat.*1. *resolut.* 39.

Dices, qui ex animo omninò deliberato, & plenè voluntario occidit in Ecclesia non gaudet eius immunitate, vt *suprà* diximus; & tenet cum multis Giurba *cons.* 90. *num.* 2. Sed iste canonicus occidens alium in Ecclesia sclopeto videtur id fecisse animo omninò deliberato, & ex proposito; ergo non 24
gaudet immunitate. Minor in qua est difficultas probatur, nam animus offendendi ex insolito armorum genere probatur, vt ait Baldus *in cap.* 1. *de pace*, tenet Marf. *cons.* 21. *num.* 25. Amit *cons.* 23. *num.* 13. Cepol. *criminal. cons.* 32. *num.* 4. Grammat. *volum.* 24. *num.* 6. Felic. *allegat.* 30. *num.* 6. Aldouin. *cons.* 20. *num.* 205. Vospell. *cons.*44. *num* 14. Farinac. *cons.*42 *num.*16. Menoch. *de arbit. casu* 361. *num.*42. *&* 363. *num.*8. Sed delatio sclopeti est insolitum genus armorum, nec talia arma deferuntur animo deambulandi per ciuitatem, sed delinquendi, vel aliquid mali committendi, vt notat Blanc. *de ind. num.* 67. Cepoll. *crimin. cons.* 18. *num.* 7. Hercular. *de caut. non offend. casu* 30 *num.*18. Bertaz. *crim. cons.*27. *num.* 18. Mascardus *de probat. cons.* 27. *num.* 11. *conclus.* 1128. *num.*12. Hæc enim arma malum animum ostendunt, vt notat Surdus *cons.*40.*num.*7. Menochius *de arbitriis casu* 394 *n.*26. ergo cum prædictus Clericus sclopeto alterum Clericum occiderit, præsumitur id deliberato, & plenè voluntario animo, & ex proposito fecisse, ac per consequens non gaudet immunitate Ecclesiæ.

Respondeò delationem sclopeti arguere animum delibera- 25
tum, & præmeditatum offendendi, si reus non esset solitus talia arma secum semper deferre, secus quando ipse esset solitus talia arma secum semper deferre, vt docet Blanc. *in prax.* §. 13. *p.*2 *num.*45. Menochius *dicto casu* 361. *num.*31. Giurba *cons.* 13. *num.* 9. sed prædictus Clericus solitus erat deferre semper secum prædictum sclopetum, vt multi in illa Ciuitate deferunt, cum gladium, vel alia arma secum afferre non possint, vt est notorium; ergo ex illius delatione non potest præsumi criminis præmeditatio. Tum quia inopinatio huius homicidij indicium est; quod antea nulla inimicitia inter istos duos Canonicos præcesserat; vt docet Cabal. *de omni genere homic. nu.* 294. 26
Giurba *cons.* 51. *num.* 13. inimicitia enim, vt ex ea occidendi animus præsumatur non præsumitur, nisi probetur Crauett. *cons.*8.*n.*8. Mascardus *de probationibus cons.*107. *num.*27. sed inter istos duos Canonicos nulla præcesserat inimicitia, sed antea erant amici, & fortè rixati sunt super prouisione illius beneficij. vt constat; ergo non præsumitur reum deportare sclopetum animo occidendi, nec ex delibereto animo, & ex proposito occidisse, sed fortè ex calore iracundiæ, & ex animo non plenè deliberato.

Nec

27 Nec argumenta in contrarium adducta aliquid conuincunt. Respondetur namque ad primum pro prima parte, negando minorem, committens enim sacrilegium gaudet immunitate, vt *suprà* diximus: Ad Confirmationem concedimus,
28 occidentem Clericum esse excommunicatum, negamus verò non gaudere immunitate, nam Clericus excommunicatus non amittit forum, nec Ecclesia interdicta priuilegium pro-
29 tegendi reos Couar. *lib.2. cap.20. numer.11.* Ausonius *verbo immunitas numer. 22.* Vnde gaudet immunitate percutiens, vel occidens clericum, et iamsi lædat Ecclesiam, nam Ec-
30 clesia diligit inimicos, & benefacit persequentibus illam, Sperell. & alij multi apud ipsum *decis.22.num 10.* Dian. *par.1.tract.1.resolut.34.* & *par.4. tract.1.resolut.68.* Tum quia talis casus non est exceptus in Bulla Gregoriana; Tum quia hoc priuilegium non est datum fauore personarum, sed propter reuerentiam sacrorum locorum: Tum quia excommunicatio non debet habere alios effectus, nisi quos iura declararunt; sed nullum ius statuit, vt excommunicatus immunitate non gaudeat; ergo, & ita contra Felynum *in cap.2.de except. numer.5.*
31 docent omnes Doctores, tam ante Bullam Gregorianam, quàm post illam, vt cum Suario, Ioanne à Cruce, Fagundez, Alterio, Nauarro, & alijs notat Diana *part. 1. tract.1. resolut.34.*
32 Ad secundam Confirmationem: Respondetur quod *in Constitut. Gregorij XIV.* non excipiuntur omnes delinquentes in crimine læsæ Maiestatis, sed tantum excipiuntur, qui committunt crimen læsæ Maiestatis, in personam principis. Ita Diana *tom.1. tractat.6. resolutio. 34.* Ad tertiam Confirmationem: Respondetur, ex dicta Bulla Gregorij omnes
33 delinquentes in Ecclesia gaudent immunitate præter ibi committentes homicidia, & membrorum mutilationem non absolutè, sed ex præposito, & animo plenè deliberato, vt *suprà* diximus; Nam cum bulla excipiat homicidium, debet eius exceptio stare pro homicidio omninò voluntario, & plenè deliberato, vt *supra* diximus, & notant Ricc. *par. 5. col. lect.17.num.92.* & cum alijs communiter Diana *part.1. tract.1. resol. 34.*
34 Ad primum pro secunda parte, scilicet occidentem in Ecclesia non gaudere immunitate. Respondetur, illud *cap.fin.* de immunitate Ecclesiarum intelligi, quando quis deliberato animo, & appensate homicidium in Ecclesia commisit, non vero, quando in subita rixa. Ita cum multis Giurba *cons. 9. numer.5.* Ad constitutionem verò Gregorij XIV. Respondetur solum excipere homicidium plenè voluntarium, *vt supra* diximus, non verò commissum ex subita ira, nam iste non potest dici plenè voluntarium. Vbi nota aliud esse homicidium Apostatæ,
35 & ex proposito factum, aliud proditorium. Nam proditorium est, quando committitur colore amicitiæ, & cum insidijs, fingens quis se alterius amicum, sub hac amicitia illum occidet; secus est homicidium ex proposito, & plena de-
36 liberatione factum, nam hoc accidit, quando quis aliquem spectat in certo loco ex proposito ad eum occidendum, cum quo non habebat vllam amicitiam, sed potius inimicitiam, vt *suprà* diximus, vnde Bulla Gregorij vtrunque homicidium excludit, & homicidium factum ex proposito in Ecclesia, non tamen extra Ecclesiam commissum, & proditorium, etiam extra Ecclesiam, & in hoc sensu intelligenda est nostra ordina-
37 tio regia Lusitana *lib.:.tit.:.* vbi excipit homicidium ex proposito factum, vt diximus in nostro Directorio Confessariorum, *p. 1.tract.:.n.:.*
38 Ad Confirmationem 1. Respondetur occidentem in subita ira non contemnere legem, siquidem non appensare, sed ex calore iracundiæ tale crimen in Ecclesia commisit. Vnde verba illa prædicti textus solum intelliguntur de eo, qui plena deli-
39 beratione, & ex proposito aliquem in Ecclesia occidit. Ad secundam Confirmationem respondetur, istum homicidam propriè non deliquisse in Ecclesiam cum non proposito, sed fortè, & ex subita rixa clericum in Ecclesia occiderit. Ad tertiam Confirmationem respondetur, prædictum homicidam non in-
40 tendisse spernere Ecclesiam, cum homicidium ex iracundiæ calore commiserit, sed solum intenderit vendicari, vnde prædictum *cap de vero 12.quæst.2.* Intelligendum est de eo, qui ex proposito in Ecclesia occidit, nam hic saltem implicitè spernit Ec-
41 clesiam, cum plenè deliberato animo in Ecclesia occidit. Ad vltimam Confirmationem respondetur, omnia illa accidere præter intentionem homicidæ, cum ille nec deturpare Ecclesiam, aut inficere intendat, sed calore solum iracundiæ velit ab inimico vindicari, vnde illud *c.de vero,* & *c.quia frustra*, non de occidente in rixa repente exorta intelligenda sunt, sed de occidente ex proposito, & ex animo omninò deliberato, & Apostolo, vt dicunt, & hæc saluo meliori iudicio.

CONSVLTVM LXXXVIII.

De quodam hæretico furante Eucharistiam fugiente ad ipsam Eucharistiam furatam, an gaudeat immunitate Ecclesiæ?

A. Spir. Sanct. Consulta var.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Hæreticus, qui furatus est pyxidem cum Diuina Eucharistia recurrens ad locum, vbi eam habebat, & pyxidem apprehendens, gaudet Ecclesiæ immunitate respectu iudicum sæcularium, non tamen Ecclesiasticorum.*
3 *Qui confugit ad domum, vbi fortè est Eucharistia pro communicando infirmo, gaudet immunitate, in criminibus non exceptis.*
4 *Qui confugit ad Sacerdotem deferentem Eucharistiam gaudet immunitate in criminibus non exceptis.*
5 *Reus, qui in castris confugit ad Altare portabile, & dum castra mouentur manibus portat gaudet immunitate.*
6 *Crimen quod iste hæreticus commisit furando pyxidem cum Eucharistia non est exceptum.*
7 *Non est exceptum ex eo, quod sacrilegè furatus sit Eucharistiam.*
8 *Non est exceptum ex eo, quod ille sit hæreticus.*
9 *Non est exceptum eo, quod furatus sit Eucharistiam ex Ecclesia.*
10 *Hæreticus si crimen, quod commisit non fuit hæresis, non caret immunitate.*
11 *Qui furatus est pyxidem Eucharistiæ non caret immunitate.*
12 *Hic hæreticus furatus fuit Eucharistiam, non ob Eucharistiam, sed ob argentum pyxidis.*
13 *Qui occidit actu confitentem in Ecclesia, non animo hæretico contra Sacramentum, sed vindicta in inimicum, gaudet immunitate.*
14 *Iste hæreticus non furatus est pyxidem cum Sacramento animo hæretico circa Sacramentum, sed cupiditate argenti.*
15 *Suspectus de hæresi non gaudet immunitate Ecclesiæ.*
16 *Non constat hunc hæreticum animo hæretico furatum fuisse Eucharistiam.*
17 *Hoc à Dominis inquisitoribus discutiendum est, & non à iudice laico.*
18 *Causa Ecclesiastica ab Ecclesiasticis iudicibus tractanda est.*
19 *In dubio an reus animo hæretico furatus sit Eucharistiam non est priuandus à iudice laico immunitate Ecclesiæ.*
20 *Sacrilegi gaudent immunitate Ecclesiæ.*
21 *Sacrilegium est mixti fori, quando reus non confugit ad Ecclesias secus, si ad Ecclesiam confugit.*
22 *Scandalum in materia fidei non à iudice laico, sed à dominis inquisitoribus probato scandalo debet iudicari.*
23 *Committens crimen læsæ Maiestatis in personam principis non gaudet immunitate.*
24 *Iste hæreticus propriè non deliquit in personam Christi.*
25 *Nihil volitum, quin præcognitum.*
26 *Iste hæreticus non credebat Christum esse in Eucharistia.*
27 *Hæreticus licet sit indignus beneficio immunitatis, Ecclesia ob suam pietatem illum non vult ab immunitate excludere.*
28 *Iste hæreticus, à quo per vim è manibus erepta fuit Eucharistia, restituendus est loco sacro, quousque à iudice Ecclesiastico iudicetur eius causa.*
29 *Reus per vim, vel dolum extractus ab Ecclesia, restituendus est loco sacro.*
30 *Hic hæreticus restitutus fuit Ecclesiæ, & traditus fuit ordinario.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

PEtrus miles quidam Anglicanus hæreticus in quadam inuasione, quam Generalis Prouinciæ Interamnensis regni Portugalliæ fecit in regnum Gallęciæ anno 1664 in illa magna deuastatione illius Regni, fortè intrauit in quandam Ecclesiam, & accedens ad sacrarium illud infregit, & furatus fuit pyxidem argenteum, in quo erat repositum sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, & secum illud abstulit in Lusitaniam, cum autem deficeret Sacramentum in illa Ecclesia conquesti sunt Gallęcię Optimates, eo quod sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum deficeret. Militiæ Lusitaniæ Princeps, cum adeò Christianissimus esset, fecit omnem diligentiam, vt apprehenderet, qui tam immanè sacrilegium cōmiserat, & tandem ministri regij, qui de hoc delicto summo conatu inquirebant certiores facti à quodā amico ipsius sacrilegi hęretici illum, & pyxidem, & sanctissimū Eucharistię Sacramentum furatum fuisse, statim ad illius domū accessere, vt eum apprehenderent. Ille autem ministros iustitię eum requirentes, cucurrit ad locum, vbi habebat pyxidem cum Eucharistia, & in manibus accepit pyxidem cum diuino sacramento appellans Ecclesiam, & dicens se gaudere illius immunitate, & non posse comprehendi. Obstupuere ministri regij, & steterunt. Interim quidā Sacerdos accessit ad eū, & ex manibus eius abstulit pyxidem cum Eucharistia, quo facto iudices iniecerunt manus in eum, & fortiter comprehenderunt, & adduxerunt 1

xerunt ad carcerem, illo clamante, & inuocante immunitatem Ecclesiæ. Certior factus de prædicto casu Princeps militiæ; & Gubernator exercitus Dominus D. Franciscus à Souza amicissimus meus, & in cuius domo tunc ego fortè aderam.

Quæsiuit à me, An prædictus hæreticus committens tam immane delictum in Ecclesia confugiens ad ipsum Sacramentum, quod sacrilegè furatus fuerat, gauderet immunitate Ecclesiæ, etiam postquam per vim illud ab eius manibus ereptum fuit.

RESPONSIO AVTHORIS

1 Respondi prædictum hæreticum in dicto casu gaudere immunitate respectu iudicum sæcularium, non verò Ecclesiasticorum, & non potuisse comprehendi à ministris militiæ, sed debere restitui Ecclesiæ. Ratio fundamentalis
3 est, quia qui confugit ad domum, vbi fortè est Eucharistia pro communicando infirmo, vel confugit ad Sacerdotem deferentem Eucharistiam, etiam in platea, gaudet immunitate in
4 criminibus non exceptis, vt tenet Suarez de Religione *tom. 1. tract. 2. lib. 3. cap. 9. num. 10. in fine*, & cum Peregrino, & Ma-
5 rio, Diana *par. 1 tract. 1. resol. 28.* Et reus, qui in castris ad Altare portatile in tentorio confugit, & dum castra mouentur illud manibus suis portat, gaudet immunitate; vt cum Quintanaduenas, & Suario docet Diana *p. 10. tr. 15. resol. 15.* Sed iste homo confugit ad domum, vbi erat Eucharistia, & eam manibus
6 apprehendit; ergo multò à fortiori gaudebit immunitate Ec-
7 clesiæ in criminibus non exceptis, sed crimen, quod iste hæreticus commisit non est exceptum; ergo absque dubio gaudebit immunitate Ecclesiæ.
8 Hæc vltima minor subsumpta probatur, quia istius crimen non est exceptum, eo quod ipse sit hæreticus, nec etiam, quia furatus sit Eucharistiam ex Ecclesia; ergo ex nullo capite pri-
9 uandus est immunitate. Antecedens quoad primam partem probatur: quia hæreticus ob solam hæresim, si aliàs crimen, quod commisit, non fuit crimen hæresis, sed aliud non excep-
10 tum non caret immunitate, vt docent Portel *in dubijs regularibus verbo Ecclesiæ immunitas, num. 10.* Azor. *par. 2 lib. 9. cap. 9. quæst. 9.* Sylu. *verbo immunitas 3. quæst. 3.* Suar. *de religione tom. 1. tr. 2. lib. 3. cap. 10. num. 13.* Bonac. *de legib. d. 3. q. 7. §. 3. n. 3.* Diana *p. 1. tr. 1. resolut. 29.* contra Gambacurt. *lib 7 cap. 3. num. 6.* Peregrin. *de immunitate cap. 8. num. 13.* Bobadill. *tom. 1. lib. 2. c. 14. nu. 55.* Tannerum *in 22. d. 5. q. 8. nu. 16.* Et ratio est, quia non habemus fundamentum ad excipiendam personam, vbi crimen non est exceptum, vnde in illis locis, vbi hæretici impunè habitare permittuntur, nec propter hæresim puniuntur, dicendum est in criminibus non exceptis gaudere, vt cæteri immunitate Ecclesiarum; sed iste hæreticus impunè permittebatur habitare in illo exercitu in Lusitania, vt cęteri hæretici Anglici permittuntur, ergo ob solam hæresim, quam profitebatur, non est priuandus Ecclesiæ immunitate.
11 Secunda verò pars antecedentis, scilicet, non priuari immunitate eo, quod ab Ecclesia furatus sit pyxidem cum Diuina Eucharistia, tenent cum Farinac. Barb. *de iure Ecclesiastico, lib. 2 cap. 3. num. 123.* Gauantus *in additamentis ad manual. Episcoporum versu immunitas Ecclesiastica num. 8.* Diana *par. 6. tractat. 1. resol. 9. versu sed indigemus.* Et licet ibi solum prædicti Authores loquantur de pyxide sanctissimi Sacramenti, non declarantes, an sit simul cum Sacramento, idem in vtroque casu
12 dicendum existimo in nostro casu; Et ratio est, quia hic hæreticus non furatus fuit Eucharistiam propter se ipsam, & propter aliquam irreuerentiam, quam in illam vellet exercere, si enim id intenderet, statim eam conculcaret, laceraret, vel alias iniurias in illam exerceret; Sed propter argentum, in quo erat reposita, ipse enim cum non crederet ibi esse verum Christi corpus, non curauit de irreuerentia Sacramenti, vnde inuenta fuit Eucharistia sine vlla læsione, vel diminutione, eo modo, quo eam è sacrario furatus est, vt confessus est ipse parochus Gal-
13 lœciæ, è cuius Ecclesia furata fuit, sed solum curauit de argento, in quo erat reposita Eucharistia; ergo sicut, si quis occidat actu confitentem Sacramentaliter non animo hæretico contra pœnitentiæ sacramentum, sed animo vindictæ contra inimicum, gaudet immunitate Ecclesiæ, vt cum Cartario, docet
14 Diana *par. 6 tract. 1. resolut. 26.* *versu quæro duodecimo* contra Barbosam, Trull. & alios, ibi iste sacrilegus fur, licèt aliàs esset hæreticus, quia non furatus fuit pyxidem animo hæretico circa Sacramentum, sed cupiditate argenti, gaudebit vtique immunitate Ecclesiæ.
15 Dices suspectum de hæresi non gaudere immunitate Ecclesiæ, vt cum communi sententia docet Diana *part. 1. tractat. 1. resolut. 38.* Sed hic suspectus est de hæresi circa Sacramentum: ergo non debet gaudere immunitate. Respondeo hunc non so-
16 lum esse suspectum de hæresi, sed esse hæreticum formalem; An autem animo hæreticali contra Sacramentum furatus sit
17 Eucharistiam, de hoc non constat, vnde hoc à Dominis inquisitoribus discutiendum est, & non à iudice laico, vt rectè
18 docet Diana *ibi resolut. 38.* Nam iudicare an reus gaudeat, vel non immunitate, non ad iudicem laicum, sed Ecclesiasticum spectat in casu dubio, vt cum Guttieres, Azeuedo, Barbosa, Palao, Rodriquez, Peregrino, Diana *par. 6 tract. 1. resol. 30. versu sed miror, & part. 4. tract. 1. resolut. 49.* & patet, *ex cap. fin. de immunitate*, & ex *cap. ad Episcopos 17. quæst. 4. & cap. metuentes* 19
eadem causa, & quæstio. & ex *cap. ex parte de verbor. significatione.*

Et ratio est, quia causa Ecclesiastica ab Ecclesiasticis iudicibus tractari debet per textum *in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ de constitut.* Sed causa immunitatis, vt de se patet, est Ecclesiastica: ergo à Iudicibus Ecclesiasticis, & non laicis tractanda est. Confirmatur; Quia iudices laici, etiam in criminibus exceptis non possunt ab Ecclesia extrahere reum, vt latè probat Diana *part. 1. tract. 1. resol. 15 & par. 6. tract. 1. resolut. 28. & part. 7. tract. 1. resol. 52.* Ergo multò à fortiori, quando est dubium, an casus sit exceptus; sed hic sumus in dubio, an talis reus furatus fuerit Eucharistiam animo formali hæretico, an animo furandi argentum; ergo reus extrahi non potest ab Ecclesia, sine licentia Episcopi, qui iudicaturus est, an commiserit, vel non crimen exceptum.

Dices reum illum commisisse immanissimum Sacrilegium: 20
sed sacrilegium non gaudet immunitate, vt docet Bocrius, *decisione 109. num. 3.* Godofredus à Brauo *in praxi criminali, lib. 2. §. sacrilegium, num. 23.* Guttier. *in quæstionibus practicis, lib. 3. quæst. 33.* est enim crimen mixti fori, vt docet Dian. *p. 6 tract. 1. resol. 9.* ergo iste reus non gaudet immunitate. Respondeo negando maiorem, Nam licet illi, & alij Doctores ita censuerint de sacrilegio contrarium probabilius est, vt cum Bonac. Peregrino, docet Dian. *p. 6. tract. 1. res. 26.* Suar. Alterius, & alij, quos plena manu refert Sperellus *decis. 22. n. 10.* & idem Dian *p. 1. tract. 1. resol. 39. & p. 4. tract. 1. resol. 68.* & nos *sup.* diximus.

Et ratio est: Quia sacrilegium non est ex criminibus excep- 21
tis in bulla Gregorij XIV. vt latè probat Dian. *p. 6. tract. 1. resolut. 25.* Vnde licet sacrilegium sit mixti fori, id intelligitur, quando reus non confugit ad Ecclesiam, nam tunc non à iudice laico debet comprehendi, gaudet enim immunitate Ecclesię, sed à iudice Ecclesiastico, vt benè ait cum Sperello, Dian. *p. 6. tractat. 1. resolution. 9. versu notandum est*; Secus dicendum est, quando non confugit ad Ecclesiam, nam tunc tale crimen cum sit mixti fori, erit primo occupantis, vt dicunt communiter DD.

Nec obstat, si dicas huiusmodi Hæreticum dedisse grauissi- 22
mum scandalum toti reipublicæ Christianæ furando diuinissimum Eucharistiæ Sacramentum; ergo ratione scandali, quod dedit, poterit puniri à iudice sæculari. Respondetur cum Carena *p. 2. de officio inquisitorum tract. 17. §. 6. n. 22.* Huiusmodi hæreticum propter hoc scandalum, cum sit in materia fidei, non à iudice sæculari, sed à Dominis inquisitoribus, probato plenè scandalo, debere iudicari.

Nec obstat, si dicas hunc hæreticum cum commisisse cri- 23
men læsæ Maiestatis diuinæ in personam Christi; ergo non debet gaudere immunitate. Patet consequentia, quia vnum ex criminibus exceptis in Bulla Gregorij XIV. est crimen læsæ Maiestatis in personam principis, vt notat cum alijs Dian. *p. 6. tract. 1. resol. 18.* sed hoc crimen fuit contra personam Christi, qui est Rex regum, & Dominus dominantium; ergo talis reus non gaudet immunitate, sicut nec hæreticus, si crimen hæresis commisit.

Respondetur; hunc propriè, & formaliter non deliquisse 24
contra personam Christi, quam non credebat illic esse, nihil enim volitum, quin præcognitum, quod colligitur ex eo, quia nullam iniuriam in diuinum Sacramentum exercuit, sed 25
eodem modo illud in pyxide conseruabat, sicut illam furatus fuerat, & fortè nesciebat ibi esse Deum, sicut non credebat in Eucharistia existere verum corpus Christi Domini, sed solum habuit intentionem furandi argentum, vnde per accidens 26
fuit offensa facta personæ Christi in Eucharistia, propter tamen tam immane sacrilegium tradendus est Episcopo, vt eum remittat Dominis inquisitoribus, vt cognoscant de hoc casu, vt *suprà* dixi.

Nec obstat, si dicas Hæreticum esse indignum hoc beneficio, & priuilegio cum sit Ecclesiæ hostis, & proditor. Respon. nam- 27
que, hæreticum esse quidem indignissimum hoc priuilegio, sed Ecclesia ob ostentationem suę eximię pietatis illum ab hoc priuilegio non vult excludere ad imitationem Christi, qui etiam pro eum crucifigentibus Patrem exorauit, & inimicos iubet diligere, vt notat Dian. *p. 6. tract. 1. res. 24.*

Dices, quando iste hæreticus fuit comprehensus à satellitibus iam non erat in præsentia Eucharistiæ, quidam enim clericus ab eius manibus pyxidem cum Diuino Sacramento per vim abstulerat, vt *suprà* diximus; ergo non gaudebat eius immunitate. Respondeo, quod cum per vim ab eo fue- 28
rit ablata Eucharistia, non ob id priuandus est immunitate, si alias illa ex apprehensione pyxidis cum Sacramento gaudebat; nam sicut reus, qui violenter extractus est ab Ecclesia in casibus non exceptis restituendus est eidem, vel alteri Ecclesiæ, vt docet

docet Farinacius *tom.2.conf.*168.*n.*49. Diana *p.1. tract.* 1.*resolut.* 27. Quod verum est, etsi non vi, sed dolo ab Ecclesia fuerit extractus, vt cum Villadiego, Bobadilla, Megala, Mastril. docet Diana *p.*:*tract.* 1. *resol.*26. Ita iste reus restituendus est Ecclesiæ, dum certior fit iudex Ecclesiasticus; vt eum iudicet, an
29 gaudeat immunitate, necne, & interim non potest à iudice laico extrahi ab Ecclesia, & in carcere suo incarcerari, sed debet conseruari in Ecclesia, donec de veritate quæstionis appareat; vt cum Decimo, Farinacio, Peregrino, & alijs docet Diana, *p.6. tract.* 1. *resol.* 32.

30 Et ita fuit ille militiæ excellentissimus princeps, qui consilio meo fretus iussit hæreticum illum restitui Ecclesiæ illius loci, & statim certiorem fecit Ordinarium de delicto, qui videns immanitatem illius, certiores fecit dominos inquisitores, qui prædictum reum pro dicto immani Sacrilegio, & scandalo, vt pererat punierunt, sic meo consilio factum fuit, sed an benè iudicent viri docti, ego enim cum casus fuerit, inauditus, nec à Doctoribus, quos viderim discussus, volui potius fauere immunitati Ecclesiæ, quando ab illa recedere, sed hæc saluo semper meliori iudicio.

CONSVLTVM LXXXIX.

De confessione, an fuerit nulla ex eo, quod quis certam notablem circunstantiam in ea non explicauerit.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Committens mollitiem, & solum declarans in confessione commisisse mollitiem cum tertia persona, non declarando an fuerit mas, vel fœmina in probabili sententia fecit validam confessionem.*
3 *Quod mollities sit commissa cum masculo, vel fœmina non habet maiorem malitiam, quam si furtum fuisset commissum cum masculo, vel fœmina.*
4 *Quod cooperans ad furtum, vel mollitiem sit mas, vel fœmina, est quid accidentale.*
5 *Species, quæ solum differunt in genere entis non est necesse explicare illas in confessione.*
6 *Quod mollities sit commissa cum masculo, vel fœmina, solum datur diuersitas in genere entis.*
7 *Sodomita non tenetur explicare, an sodomiam commiserit cum mare, vel fœmina.*
8 *Quod patiens sit mas vel fœmina, per accidens est.*
9 *In mollitie per accidens est, quod socius sit mas, vel fœmina.*
10 *In sodomia sufficit, quod sodomita dicat in confessione toties commissi sodomiam.*
11 *In mollitie id non sufficit, sed debet dicere pænitens, toties commissi mollitiem cum tertia persona.*
12 *Ponitur argumentum in contrarium.*
13 *Soluitur prædictum argumentum.*
14 *Qui commisit mollitiem tactu pueri nondum doli capacis, vel iuuenis dormientis, vel bestiæ citra concubitum, secundum aliquos Doctores non tenetur dicere in confessione se tactibus alienis fuisse pollutum.*
15 *Sufficit si dicat, se habuisse pollutionem.*
16 *Illæ circumstantiæ solum differunt in genere entis, & non in genere moris.*
17 *Cooperatio pueri nondum doli capacis, vel iuuenis dormientis, non fuit peccatum ex parte illorum, sed solum entitatiuè concurrerunt ad peccatum, vt tactus statuæ.*
18 *Circunstantiæ, quæ tantùm differunt specie in genere entis, non sunt necessariò explicandæ in confessione.*
19 *Hæc opinio etiam stante decreto Alexandri VII. aliquam habet probabilitatem*
20 *Qualitas personæ cum qua fuit commissa mollities, vel sodomia, an scilicet sit mas, vel fœmina, in mea sententia explicanda necessariò est in confessione.*
21 *Probatur id optima ratione.*
22 *Prædictus pænitens secutus sententiam contrariam benè operatus est.*
23 *Ratio nostra sententiæ non reddit improbabilem contrariam sententiam.*
24 *Respondetur nostræ rationi satis probabiliter.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVidam multoties commisit mollitiem cum quodam adolescente, & confitebatur se habuisse pollutionem cum alia persona non explicando, an fuisset homo, vel fœmina, & cum confessor esset indoctus, de hoc eum non interrogabat; postea iste pœnitens scrupulis agitatus, eo quod non explicuerit, an complex esset mas, vel fœmina.

Quæsiuit à me, an eius Confessiones factæ hoc modo fuerint validæ, & an in posterum sic posset confiteri?

A Spir. Sanct. Consulta var.

RESPONSIO AVTHORIS

REspondi vtrumque casum in satis probabili sententia esse 2
probabile, & quod confessiones fuerint validæ, & quod sic posset in posterum confiteri. Ita Reginaldus *lib.* 22. *num.* 49. Diana *part.7.tract.*12. *resolut.*32. & cum Nauarro, Filliucius *tom.2.tract.*30. *cap.*8. *num.*153. Mazuchellus *tract. de casibus reseruatis cap.*22.*difficult.*1.*num.*24. Caramuel *in Theologia morali, num.*1607. & probabile putat P. Fr. Ludouicus à Conceptione, *in suo examine veritatis tom.* 1. *tract.* 5. *casu vltimo num.* 6. & 26. 3
Ratio fundamentalis est, quia quod mollities sit commissa cum masculo, vel femina, non habet maiorem malitiam, quam si quis induceret masculum, vel fœminam ad secum furandum, vel hominem occidendum; sed in peccato furti, & homicidij, quod cooperans mecum sit mas, vel fœmina, est quid accidentale,
nec tenetur quis explicare in confessione, nisi quod aliam perso- 4
nam induxerit ad secum furandum, vel hominem occidendum; ergo idem dicendum est in peccato mollitiei, non enim apparet maior ratio.

Confirmatur primò. Quia species; quæ solum differunt in 5
genere entis, & non in genere moris non est necesse explicare illas in confessione, scilicet diuinatio per terram, per aera, per
aquam, item furtum auri, ligni, vestis, &c. Sed quod mollities 6
sit commissa cum homine, vel fœmina solum datur diuersitas ex parte cooperantis in genere entis, & non moris, siquidem mollities constituitur ex voluntaria pollutione absque concubitu quocunque, siue proprijs tactibus, siue alienis; ergo siue pollutio sit procurata tactu fœminæ, siue viri, id non est necesse explicari in confessione, sed sufficit, si dicat illam commisisse tactu alterius personæ.

Confirmatur 2. Quia Sodomita non tenetur explicare, an So- 7
domiam commiserit cum mare, vel fœmina sed sufficit si dicat, commisisse sodomiam, vt tenent Diana *p.7.tract.*12 *resolution.* 13. Mazuchelli. *tract. de casibus reseruatis, cap.*22.*difficult.*1. *num.* 24. Caramuel *in Theologia morali, n.*1607. Et ratio illorum est, quia licet sodomia cum fœmina non sit vera sodomia, ad illam
reducitur, vnde iuxta horum Doctorum sententiam, quod pa- 8
tiens sit vir, vel fœmina, quid materiale, & accidentale est in ordine ad peccatum sodomiæ; sed etiam in mollitie per accidens, & quid materiale est, quod socius sit mas, vel fœmina; siquidem
cooperatio fœminæ etiam ad mollitiem reducitur; ergo si in so- 9
domia non est necesse explicare, an patiens sit vir, vel fœmina, idem dicendum est in mollitie.

Dices: ergo sicut in sodomia sufficit, quod sodomita dicat in 10
confessione, commisi toties sodomiam non explicando, an fuerit cum mare, vel fœmina, ita in mollitie sufficiet dicere commisi toties mollitiem, non explicando, an fuerit cum alia persona mare, vel fœmina. Respondetur negando illationem: nam sodomia non potest dari sine socio, siue mari, siue fœmina. Vnde
si quis dicat se commisisse sodomiam, satis explicat concubi- 11
tum socij, cum quo illam commisit, quod tamen non inuenitur in mollitie, quæ potest dari sine socio, nec cooperatione alterius, vnde ad explicandam malitiam cooperationis socij debet pœnitens explicare, an fuerit cum alia persona.

Dices ex hac ratione inferri, non esse necesse explicare, an 12
mollities fuisset cum tactibus alterius personæ; nam per me, quod mollities sit tactibus proprijs, vel alienis quid accidentale est; sed circumstantiæ accidentales non sunt necessariò explicandæ in confessione, ergo quod mollities commissa fuerit
tactibus proprijs, vel alienis, vel bestiæ, vel alterius viri, vel 13
fœminæ id non est explicandum in confessione. Respondeo negando sequelam. Ad probationem respondeo negando maiorem; ad probationem Respondetur distinguendo minorem, circumstantiæ accidentales non sunt necessariò explicandæ, distinguo, quando pertinet ad integritatem peccati, nego, si non pertineant ad illius integritatem, concedo, in præsenti autem, quod mollities sit commissa cum alia persona, pertinet ad integritatem peccati, nam si non explicetur, quod fuerit cum tertia persona non explicatur cooperatio alterius ad peccatum, cuius ille, qui commisit pollutionem fuit, quod sic explico.

Quando quis solum proprijs tactibus commisit pollutionem, tunc in ipsa pollutione tanquam in fine, vel in delectatione essentialiter cum fine coniuncta sistit delectio ipsa exterius consummata, quando verò sumitur pollutio, ad quem se delectandum tactibus alterius personæ, tunc pollutio ipsa assumitur, vt medium ordinatum ad captandam delectationem ex tactibus illius personæ, cum quibus tactibus procuratur tanquam ad finem executum, proindeq; ad consummationem actus pertinentem; non ergo sufficit, vt quis dicat se habuisse pollutionem, nam iam non diceret totam peccati entitatem, siquidem non explicaretur malitia cooperationis alterius socij, ad quam fuit pollutio, vt medium ordinata; si tamen dicat se commisisse illam cum socio, iam explicat totam entitatem, non solum ipsius pollutionis, sed etiam cooperationis alterius, ad quam fuit ordina-

ta, non tamen infertur teneri declarare qualitatem socij, an fuerit vir, vel fœmina, nam qualitas socij, nisi noua superaddatur circumstantia specie distincta sacrilegij, incestus, adulterij, vel superstitionis, &c. nihil facit ad rem. Ita P. Fr. Ludouicus à Conceptione *in examine veritatis tom. 2. tract. 5. casu vltimo, numer. 6. & 7.*

14 Dices ergo, si quis commiserit mollitiem tactu pueri nondum doli capacis, vel iuuenis dormientis, vel bestiæ citra concubitum, non tenebitur dicere in confessione, se tactibus alienis fuisse pollutum, sed sufficit si dicat se habuisse pollutionem. Patet consequentia, quia iam cooperatio ex parte socij non pertinet ad integritatem peccati, cum talis cooperatio ex parte dormientis non fuerit peccatum, nec ex parte pueri, nondum doli capacis, vel bestiæ. Respondetur aliquos Doctores concedere sequelam. Ita
15 Caietan. 2. 2. *quæst.* 154. *artic.* 11. probabile putat Azor. quem refert, & sequitur Diana *p. 7. tract. 12. resolut. 15.* Dicastillus *de iustitia, lib. 1 d. 3. dub. 8. §. 2. num. 3.* Caramuel *in Regulam Sancti Benedicti d. 66. num. 1013.* Mazuchellus; quem refert Diana
16 *part. 7. tractat. 12. resolutio. 23* Et ratio est, quia illæ circumstantiæ solum differunt specie in genere entis, non in genere moris, vt diuinatio per terram, per aquam, &c.
17 cooperatio enim pueri nondum doli capacis, vel iuuenis dormientis, in genere moris non fuit peccatum, sed tan-
18 tum concurrerunt ad peccatum entitatiuè, & materialiter, vt tactus statuæ, vel vestis; &c. vel si quis haberet concubitum cum muliere mortua, quæ copula solum habet malitiam pollutionis, cum mulier solum entitatiuè, & vt statua concurreret ad pollutionem, vt docet Diana *p. 9. tract. 9. res. 1.* contra Pelizarium *tom. 2. tract. 4. c. 3. n. 7.* sed quando circunstantiæ tantum differunt in genere entis non sunt necessariò explicandæ; ergo.

19 Verùm licet omnes hæ opiniones aliquam habeant probabilitatem, etiam stando *in decreto Alexandri VII. propositione* 24. sub anathemate damnantis opinionem illorum, qui dixerunt mollitiem, sodomiam, bestialitatem esse peccata eiusdem speciei, siquidem prædicti Authores tale quid non asserunt, sed solum dicunt, qualitatem personæ, cum qua fuit habita mollities, non esse explicandam, quod tamen non
20 damnauit Pontifex, nec de hoc tractat decretum; Hoc tamen non obstante dico, qualitatem personæ cum qua fuit habita mollities; vel sodomia, necessariò explicandam esse in confessione, etiam dante, & concesso, quod illi modi committendi mollitiem, vel sodomiam cum masculo, vel fœmina non distinguantur specie in genere moris, vt vult Caramuel. *in Theologia fundamentali num.* 1707. contra Borgiam *quæst. 5.* Dicastillum *de iustitia lib. 1. d. 3. dub. 8. num. 282.* ita expressè docet ipse Caramuel *in Theologia fundamentali nu.* 1707. Ego ipse *in Directorio Confessariorum part. 1. tractat. 5. d. 8. numer.* 439.

21 Ratio fundamentalis est, quia in præcepto, quod dirigit semen ad generationem, & prohibetur, quod effundatur contra naturam, dantur plures partes eterogeneæ, & diuersæ rationis, nam decisio seminis, vt sit connaturalis petit primò alterius personæ contactum, secundò eiusdem speciei, tertiò diuersi sexus, quartò in vase legitimo, quintò non in præpostero, & vt sit licita, petit sextò, vt sit inter maritum, & vxorem, si ergo detur decisio seminis illicita tactibus alterius non in vase legitimo, nec in præpostero, tunc adhuc potest illi deficere, quod sit tactu alterius personæ eiusdem speciei, & alterius sexus; ergo si non sit persona alterius sexus, & eiusdem speciei, totum id explicandum est, vt explicetur tota entitas peccati, nam si id non explicetur, & deficiunt huic decisioni seminis non solum illa connaturalitas vasis legitimi, & vt sit licita, propriæ vxoris, sed etiam deficit, quod sit tactu personæ eiusdem speciei, & alterius sexus; ergo, vt hæc entitas peccati declaretur, requiritur, vt pœnitens dicat in confessione, quod commisit mollitiem cum persona eiusdem speciei, sed eiusdem, vel alterius sexus cum persona alterius speciei, scilicet, cum bruto, vel cum Dæmone, &c.

22 Verùm licet hæc sententia sic à me explicata sit vera, & communior inter Doctores, adhuc existimo prædictum consulentem rectè confessum fuisse in satis probabili opinione, *suprà* retulimus, non explicando; An mollitiem commiserit cum viro, vel fœmina, sed dicendo illam habuisse cum alia persona eiusdem speciei, & sic posse in posterum confiteri, si velit. Nec ratio pro nostra sententia sententiam illorum Doctorum reddit improbabilem, possunt enim
23 prædicti Doctores ei respondere, connaturalitatem sexus esse accidentalem in ordine ad mollitiem, & sodomiam, nec variare hoc peccatum in genere moris, sed in genere entis, ac per consequens non pertinere ad integritatem peccati, cum sa-
24 tis cooperatio complicis in vtroque peccato explicetur dicendo se commisisse sodomiam, vel mollitiem cum alia persona eiusdem speciei.

Vnde prædictus consulens non tenetur iterare confessiones, & si verecundia premitur in explicando, an mollitiem, vel sodomiam commiserit cum viro, vel fœmina, potest solum dicere commisisse sodomiam, vel mollitiem habuisse cum socio, vel altera persona, nec tenetur dicere, An mollitiem habuerit inter crura, vel brachia, vel in ore pueri, sed sufficit dicere, se cum socio habuisse mollitiem, vel pollutionem, vt docent Bonac. *de matrimon. quæst. 4. par. 11. num. 11.* Diana *p. 1. tract. 7. resol. 52.* Ego ipse in nostro Directorio confessariorum *parte 1. tractat. 5. d. 8. numero 462. & 464.*

CONSVLTVM XC.

De homicida, qui voluntariè occidit Petrum v. g. quem inuincibiliter existimauit Paulum, An incurrerit irregularitatem, & alias pœnas annexas dicto homicidio.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Qui occidit Petrum Clericum, putans inuincibiliter esse Franciscum Clericum, in multorum sententia non incurrit excommunicationem, aut irregularitatem.*
3 *Probatur multorum Doctorum authoritate.*
4 *Probatur ratione.*
5 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
6 *Si quis voluit contrahere cum Maria primogenita Petri, & inuincibiliter contraxit cum Antonia secundogenita Petri, non contraxit matrimonium.*
7 *Tale Matrimonium fuit nullum, quia inuoluntarium.*
8 *Occisio Petri non fuit peccatum externum, quia inuoluntarium.*
9 *Non sufficit dare operam rei illicitæ, vt quis dicatur reus illius, quod ignorabat.*
10 *Accedens ad mulierem ignorans inuincibiliter esse vxoratam dabat operam rei illicitæ, & tamen non commisit adulterium.*
11 *Si quis volens adulterare cum Maria vxorata excludendo omnes alias fœminas vxoratas, si ignorantia inuincibili loco illius agnouit alteram vxoratam, non commisit adulterium.*
12 *Peccauit tamen peccato fornicationis.*
13 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
14 *Ponitur alia instantia, & soluitur.*
15 *Ponitur alia instantia, & soluitur.*
16 *Qui occidit Petrum Clericum, putans inuincibiliter esse Franciscum Clericum, melior sententia tenet incurrisse excommunicationem, & irregularitatem.*
17 *Probatur authoritate Doctorum.*
18 *Probatur ratione.*
19 *Confirmatur prædicta sententia.*
20 *Consulens potest sequi opinionem contrariam, tuta conscientia, cum non sit periculum, quod tale crimen sciatur in loco, in quo residet.*
21 *Argumentis factis ex iure pro nostra sententia facilè respondetur.*
22 *Primo argumento ex ratione respondetur.*
23 *Respondetur eius confirmationi.*
24 *Lato, quod prædictus consulens in prædicto casu, stando in nostra sententia, incurrerit irregularitatem, cum eo potest Episcopus dispensare.*
25 *Quando delictum est publicum in vno loco, & occultum in alio, in quo non est spes, quod publicetur, potest Episcopus vigore Tridentini dispensare in irregularitate ex homicidio casuali, etiam culpabili contracta.*
26 *Probatur multorum Doctorum authoritate.*
27 *Hoc homicidium fuit casuale culpabile, & est occultum in loco, in quo residet consulens, & non est timor, quod ibi publicetur.*
28 *Episcopus potest dispensare in irregularitate ex homicidio casuali contracta, etiam quando est publicum, ad maiores ordines, & simplex beneficium, & officium curæ.*
29 *Tridentinum non abstulit ab Episcopo facultatem, quam antea ex iure habebat ad dispensandum in irregularitate ex homicidio casuali culpabili publico.*
30 *Tridentinum circa homicidium casuale, etiam culpabile nihil disposuit.*
31 *In hoc homicidio non interuenit voluntarium directum.*
32 *Tridentinum solum excepit homicidium voluntarium directum.*
33 *Homicidium voluntarium directè solum dicitur, quod fit de proposito, & industria, & per insidias.*
34 *Episcopus potest dispensare cum eo, qui in repentina rixa aliquem, etiam voluntariè occidit, non tamen per insidias, sed ex repentina ira.*
35 *Tale homicidium est casuale, licet fuerit culpabile, & volitum, non solum in causa, sed in se.*
36 *In hac irregularitate, etiam regulares possunt dispensare.*
37 *Regulares possunt dispensare cum sæcularibus in omnibus casibus,*

casibus, in quibus iure ordinario potest Episcopus dispensare.

38 *Episcopus iure ordinario, & non extraordinario potest in hac irregularitate dispensare.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 IN Ciuitate Bahiæ in Brasilica regione procurauit Petrus occidere Franciscum Clericum, & cum quadam die, in quadam Ecclesia ei fuisset obuius Ioannes Clericus, putans inuincibiliter esse Franciscum Clericum, cum quo ipse Ioannes multum similis erat, explosit in eum stlopetum, & occidit illum, postea sciens esse Ioannem Clericum, & non Franciscum, maximè de homicidio dolens, profectus est in Lusitaniam, vbi crimen omninò erat ignotum, & volens insigniri ordinibus sacris.

Quæsiuit à me primò, An per tale homicidium Clerici, quod commisit, incurrerit irregularitatem, excommunicationem, & alias pœnas contra Clerici homicidas in iure positas, ac per consequens maneret inhabilis ad accedendum ad sacros ordines sine dispensatione? Secundò, An dato, quod eas omnes pęnas incurrerit, quis possit cum eo dispensare ad suscipiendum ordines sacros?

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO.

An per tale homicidium Ioannis Clerici, quem putabat esse Franciscum Clericum, incurrerit irregularitatem, & omnes pœnas contra occidentes Clericos stabilitas, ac per consequens maneret inhabilis ad suscipiendos sacros ordines sine dispensatione?

2 REspondi non esse improbabilem sententiam aliquorum Doctorum dicentium talem homicidam in præsenti casu non incurrisse excommunicationem, nec irregularitatem,
3 nec alias pœnas Clerici homicidæ impositas. Ita Fagund. *in quinque Eccl. præcepta, præcept. 2. lib. 4. c. 4. num. 15.* referens Suarium *tom. 5. de censuris d. 22. sect. 1. num. 54.* & alij, quos refert Henriquez *lib. 13. cap. 13. num. 1.* Pater F. Ludouicus à Conceptione *in suo examine veritatis, tom. 1. tract. 5. de Sacramento pœnitentiæ casu 6. n. 2.* & videtur approbare Lugo *de iustitia tom. 1. d. 7. num. 25.* vbi ait, aliqui addunt, quod si volens occidere vnum Clericum, alium Clericum per errorem occidit, eum non agnoscens, non incurrere excommunicationem, quia occisio illius Clerici non fuit sibi voluntaria, licet voluerit Clericum occidere; sic Lugo, & probatur *ex l. item apud Labeonem 15. §. interdum 45. ff. de iniurijs, & ex textu in l. eum, qui §. at cum aliquis, ff. de iniurijs.*

4 Ratio autem est: Quia Petrus intendens occidere in Ecclesia Franciscum Clericum inimicum suum, nullo modo intendebat occidere Ioannem similiter Clericum, clericalique habitu indutum, nec de facto occideret, si ex ignorantia concomitante Franciscum non reputaret, omnem enim, vt suppono diligentiam adhibuit ad cognoscendum Franciscum, & ex ignorantia inuincibili eum reputauit, eo quod cum eo haberet magnam similitudinem, ergo nullum externum commisit peccatum, ac per consequens non incurrit censuram, nec irregularitatem, quæ dari non possunt ex delicto sine peccato. Antecedens est certum, vt supponimus. Consequens verò probatur. Quia nulla actio externa est peccatum, quin sit imperata à libera voluntate, vel volita; Atqui nullus præcessit actus liber à quo ortum haberet externa Ioannis occisio, cum solum intenderet Franciscum similiter Clericum occidere, quem non occidit: ergo externa Ioannis occisio peccaminosa non fuit; ergo nec inductiua fuit excommunicationis, vel irregularitatis, nam hę semper supponunt actum externum peccaminosum, & non sufficit internum tantum peccatum, sicut nec violatur Ecclesia, aut polluitur, nisi externum apponatur sacrilegium, quale hic non fuit.

5 Dices: Petrus intendens occidere Franciscum Clericum, nec status Clericalis, aut habitus, nec loci sacri ignorantia laborauit, sed verè in Ecclesia hominem Clericum cognitum occidit; ergo verè duplicis sacrilegij externi reus fuit; ergo & violauit Ecclesiam, & excommunicationem, & irregularitatem ex suo delicto incurrit. Respondetur distinguendo antecedens, Petrus non laborauit ignorantia status clericalis vt sic, concedo, non laborauit ignorantia circa statum clericalem Ioannis, nego; ergo occidens Ioannem Clericum, quem inuincibiliter putauit Franciscum similiter Clericum in Ecclesia, fuit reus duplicis sacrilegij, nego; Ratio est, quia Petrus non occidit Ioannem ex odio in statum clericalem vt sic, sed ex odio in talem Clericum, scilicet Franciscum, quem tunc ignorauit, vnde scientia illa status clericalis, vt sic, per accidens fuit, & de materiali se habuit, quod patet hoc exemplo.

Nam si quis volens contrahere matrimonium cum Maria primogenita Petri, & errore inuincibili cum filia secundogenita Petri contraxit, matrimonium est nullum, & tamen 6
volens contrahere cum primogenita Petri, implicitè voluit cum muliere filia Petri contrahere; ergo licet volens occidere Franciscum Clericum, implicitè vellet occidere hominem 7
Clericum, non ob id ei erit voluntaria occisio Ioannis Clerici, sicut volitio implicita fœminæ, non sufficit ad reddendum voluntarium, & validum matrimonium de facto contractum; ergo sicut illud matrimonium de facto nullum est, quia inuoluntarium, posita non solum cognitione fœminæ, sed etiam cognitione filiæ Petri; qui primogenitam ignorauit, ita occisio Ioannis Clerici erit inuoluntaria, licet & rationem hominis, & statum clericalem agnouisset, implicitèque voluisset, quia Franciscum, quem intendebat occidere ignorauit.

Confirmatur: Quia si quis intendens suum equum occidere, 8
alium equum ex ignorantia occidit, non esset illi talis occisio voluntaria, licet aliàs esse equum cognosceret; sic ergo licet Petrus cognosceret, esse Clericum illum, quem occidit, quia hoc tamen, vt sic non intendebat, sed talem; v. gr. Franciscum, & hunc ignorabat, hinc est, quod hic, & nunc, fuit illi talis occisio saltem non voluntaria, proindeque externum sacrilegium non commisit, nec incurrit excommunicationem, vel irregularitatem.

Dices, dari diuersam rationem in nostro casu ab ea, quę in ad- 9
ductis exemplis; siquidem in exemplis adductis, non adest prohibitio aliqua, ob quam operans det operam rei illicitæ, in nostro autem casu adest præceptum naturale prohibens homicidium; ergo Petrus cognoscens esse hominem, tenebatur abstinere ab occisione. Respondetur non sufficere dare operam rei illicitæ, vt quis dicatur reus illius, quod ignorat, vt patet in hoc exemplo, si Petrus accedat ad mulierem ignorans esse vxoratam, non committit adulte- 10
rium, & tamen dat operam rei illicitæ; ergo licet Petrus occidens Ioannem Clericum daret operam rei illicitæ, quia tamen ignorabat illum esse Ioannem, non ob id incurrit sacrilegium.

Dices; ergo si quis volens adulterare cum Maria, exclu- 11
dendo omnes alias fœminas vxoratas, & ingressus domum eius, cognouit ibi aliam etiam vxoratam visam sibi Mariam omnibus ad id diligentijs adhibitis, iste non peccaret peccato adulterij; Patet consequentia, quia non adulterauit cum ea, cum qua solebat adulterare. Respondetur cum P. Fr. Ludouico à Conceptione *in suo examine veritatis tom. 1. tract. 5. casu 6. numer. 24.* concedendo sequelam, ob paritatem rationis.

Dices; ergo nec peccauit peccato simplicis fornicationis. Patet consequentia, quia per nos etiam Petrus non peccauit peccato homicidij, cum hominem scienter occiderit; ergo licet iste scienter mulierem agnosceret, non peccaret peccato fornicationis, eo quod non peccauit cum ea, quam ipse intendebat. Respondetur negando illationem. Ad probatio- 12
nem respondetur, dari diuersam rationem; nam ille actus non potest extrahi à libidinis ratione, eo quod in exteriori se quis polluat, & voluntariè contra præceptum se non polluendi, qui enim vult rem habere cum Maria, licet alias excludat fœminas, & habet voluntatem adulterandi contra speciale præceptum, & se polluendi contra aliud distinctum præceptum, & certè independens ab eo, quod cum hac, vel illa sit fœmina.

Dices: etiam ille, qui vult occidere Franciscum Clericum 13
habet intentionem faciendi sacrilegium in Francisco Clerico contra speciale præceptum, & voluntatem faciendi homicidium contra distinctum etiam præceptum non occidendi: Respondetur dari diuersam rationem, nam immunditia, vt culpabilis sit, sufficit quod fiat cum aduertentia intellectus; cum qualibet voluntate illam procurandi, & habendi, licet alias non ordinetur, vt medium ad fornicationem, vel adulterium, quod tamen non accidit in explosionem stlopeti, vel proiectione sagittæ, nam talis explosio, seu proiectio, non est mala, quia cum aduertentia, & voluntate fiat, sed vlterius requiritur, quod ad finem prohibitum, & volitum tanquam medium ordinetur; cum autem explosio illa stlopeti solum fuerit volita in ordine ad occidendum Franciscum Clericum, non occisum, non potuit habere in exteriori malitiam finis, siquidem finis inuentus non fuit opere consecutus, & propter hoc non est illa explosio stlopeti exterius peccaminosa, qui non fuit coniuncta voluntariè cum fine intento, & aliàs non erat prohibita, vt pollutio cum aduertentia habita, & procurata, cum sit secundum se prohibita, quia mala, ideò externi peccati malitiam induit, & cum aliàs sit quantum est ex se per accidens coniuncta cum debito sexu, per accidens amittit rationem peccati contra naturam, induitque quod minus est, & tanquam speciem simplicis fornicationis malitiam, tam ex interpretatiua voluntate se polluentis, quàm ex fa-

cto ipso indebito sexu per accidens contingente, & ex suppositione illius per se constituentis ad minus simplicis fornicationis peccatum.

14 Dices; Explosio illa sclopeti pro hic, & nunc est, libera; ergo est bona, vel mala, non bona, vt patet; ergo mala: sed est coniuncta cum hominis occisione: ergo re vera est homicidium, ac per consequens sacrilegium, ac per eam inducitur irregularitas, & excommunicatio, & Ecclesiæ violatio. Respondetur: explosio illa sclopeti pro hic, & nunc est libera distinguo, est libera prout ab effectu finis intenti procedit, concedo antecedens, prout de facto cum talis Clerici occisione coniungitur, nego, ergo est mala; distinguo similiter, est mala affectiuè ratione effectus secuti, nego.

15 Dices. Sufficit, quod sit exterius libera ad hoc, vt si effectus secutus sit aliàs malus sit voluntarius. Respondetur negando antecedens, & ratio est, quia si quis liberè mittat sagittam, dum venatur in obiectum existimatum feram; cum sit homo, talis proiectio sagittæ libera est, nullatenus mala, licet effectus secutus sit malus, scilicet hominis occisio; ergo eodem modo in nostro casu. Nec obstat, si dicas in hoc exemplo hominem non fuisse præuisum, cum alias obiectum inuincibiliter putaretur fera à sagittario; quod tamen non occidit in nostro casu, cum Petrus hominem Clericum, & non feram præuiderit. Non obstat, inquit; Respondetur namque, quod sicut in dicto exemplo, quia inuincibiliter non fuit præuisus homo, nullatenus imputatur effectus, sic quia in nostro casu non præuisus fuit inuincibiliter ille, quem homicida intendebat, nullatenus secutum homicidium formaliter est tale, nec ad culpam exteriorem imputatur.

16 Verùm licèt hæc sententia sic explicata satis probabilis sit: Contraria verior, & probabilior est. Ita eum Corduba, Ledesma, & alijs Sanchez *lib 9. de matrimonio, d. 32. numer. 27.* Corneio *d. vltima, de censuris in genere dub. 2.* Candidus *disquisitione 22. artic. 31. dub. 10* & cum Veiga, Sayrez, Henriquez, Leander *de censuris tractat. 1. d. 9. quæst. 10.* & penes

17 illum omnes Thomistæ cum D. Thoma 1. 2. *quæst. 16. artic. 3.* Bonacin. *d. 1. de censuris quæst. 2. part. 1. num. 20.* Molina *d. 30 & 53. num 2.* Castro Palaus *tom. 1. tract. 2. de peccatis, d. 1. p. 17. num. 3.* ego ipse *in nostro Directorio Confessariorum, parte secunda, tractat. 12. de censuris d. 1. numero 174.* & patet *ex l. eum, qui innocentem, §. si iniuria, ff. de iniurijs*, & ex alijs iuribus.

18 Ratio autem est, quia ignorantia non excusat ab ea parte malitiæ, quam quis agnoscit, & voluntariè exequitur in obiecto, sed iste agnouit illum, quem occidit esse hominem, & Clericum; ergo ignorantia non potuit eum ex hac parte liberare, siquidem percussus iustè conqueritur, quod videns eum esse hominem, & Clericum, spontè percusserit, cum id malum, & damnum vitare teneretur.

19 Confirmatur primò. Quia licet ista percussio fuerit inuoluntaria respectu personæ in particulari, scilicet respectu Ioannis, ratione erroris, & ignorantiæ inuincibilis, fuit tamen voluntaria ratione sacrilegij, aut iniuriæ factæ statui clericali; sed contra hanc percussionem lata est excommunicatio; & irregularitas; ergo Petrus occidens Ioannem clericum inuincibiliter putans esse Franciscum similiter clericum, & incurrit excommunicationem, & irregularitatem. Confirmatur 2. quia qui ex sua actione videt secuturum homicidium, & voluntariè non impedit, si sequatur reus est homicidij; sed in hoc casu Petrus videbat ex sua actione secuturum homicidium, & voluntariè non impediuit, cum posset si vellet, ergo reus fuit homicidij secuti, proinde quo excommunicationem, & alias pœnas incurrit.

20 Verum licet hæc sententia communior, & probabilior sit, adhuc existimo prædictum consulentem posse priorem contrariam amplecti, secundum quam, nec in foro conscientiæ incurrit excommunicationem, vel irregularitatem, nec commisit sacrilegium, aut Ecclesiam violauit, & cum de præsenti versetur in ciuitate longinqua à loco, vbi homicidium patratum fuit, in quo sciri non potest, nec in notitiam hominum istius Regni, tale factum venire, vt suppono, procul dubio absque vlla dispensatione potest ordinari, & ad sacros ordines ascendere. Ita F. Ludouicus à Conceptione, *in suo examine veritatis, tom. 1. tract. 5. casu 6 n. 1. & 2.* Nec rationes pro nostra sententia adductæ reddunt hanc opinionem improbabilem, si quidem.

21 Ad illum textum *ex l. cum qui 18. §. si iniuria ff. de iniurijs*. Respondetur textum illum intelligi de eo, qui alicui vult iniuriam facere, non quatenus talis est, sed vt quidam est indefinitè, ad quod per accidens se habet, quod Petrum, vel Paulum existimet, cum sit Ioannes, vt cum tempore belli inter Lusitanos, & Iberos, & Lusitanus solebat occidere Iberum, quemcunque, vt hucvsque faciebant, per accidens namque tunc erat, quod esset Petrus, vel Paulus, cum Lusitanus non hunc, vel illum in particulari, sed quemcunque Iberum vellet occidere.

Ad primam rationem respondetur, concedendo maiorem. 22
Ad minorem respondetur, sed iste cognouit illum, quem occidit esse hominem, & clericum, vt sic concedo, esse talem hominem, & clericum, nego, deinde negatur consequens, nam ipse non occidit hunc clericum ex odio in statum clericalem, vel in naturam humanam, sed in talem hominem, & clericum, quem cum non occiderit, sed alium hominem, & clericum, quem non volebat, eius actio non fuit voluntaria, vnde percussus, si sciret ignorantiam occidentis non iustè de eo conquereretur, nam licet vidisset illum esse hominem, & clericum, inuincibiliter existimauit esse Franciscum inimicum suum, quem ille intendebat occidere, & non Ioannem, quem fortè, & præter suam intentionem occidit.

Ad 1. Confirmationem respondetur negando istam percussionem fuisse voluntariam respectu iniuriæ factæ statui clericali, siquidem iste homo non percussit ex odio in statum clericalem, vt sic, sed solum intendit occidere Franciscum inimicum suum aliàs clericum, vnde circunstantia clericatus per accidens fuit respectu illius percussionis. Ad secundam Confirmationem respondetur, qui ex sua actione videt secuturum homicidium, si sequatur reus est homicidij, distinguo, reus est homicidij, quia vult illud, quod sequi præuidetur, concedo maiorem, si non velit, nego maiorem, & ad minorem similiter distinguo, sed in casu proposito videt Petrus secuturum homicidium, distinguo, quod vult, & existimat secuturum, nego minorem, quod non vult, neque secuturum puta, nego suppositum, quia quod vult sequi homicidium nullatenus videt, siquidem illius ignorantia laborat, per quod patet ad replicam. 23

RESPONSIO AVTHORIS.

SECVNDO QVÆSITO.

An dato, quod incurrerit per tale homicidium excommunicationem, & irregularitatem quis posset cum eo dispensare ad suscipiendos ordines sacros?

Respondi, quod dato, quod incurrerit prædictam irregularitatem in probabiliori sententia in præsenti casu posse in irregularitate Episcopum dispensare. Ratio est, quia quando delictum est publicum in vno loco, & occultum in alio, in quo non est spes, vt publicetur, potest Episcopus vigore Tridentini dispensare in irregularitate ex homicidio casuali, etiam culpabili contracta, vt docet Fagundez *de præceptis Ecclesiæ, c. 2. lib. 8. cap. 8. n. 28* Auila *de censuris p. 2. cap. 7. d. 1. dub. 11. conclus. 3.* Sanchez *in summa, lib 2. c. 11. n. 20.* Duardus *in bullam cœnæ lib. 3. §. 2. q. 11. n. 10.* Machado *de perfecto confessore, tom. 2. lib. 4. p. 6. tract. 12. docum. 4. n. 2.* Diana *p. 7. tract. 2. resol. 16.* Ausonius *verbo Episcopi iurisdictio in irregularitates n. 24.* Sed huiusmodi delictum fuit casuale, & de facto est occultum in loco, in quo residet homicida, nec est timor, aut spes, quod illic deueniat illius notitia, cum fuerit commissum in Brasilica à regione, vbi homicida non erat notus, & per eius recessum omninò res in obliuionem desijt. licet fuerit culpabile; ergo optimè potest cum eo Episcopus dispensare. 24 25 26 27

Confirmatur. Quia Episcopus potest dispensare in irregularitate contracta ex homicidio casuali, etiam quando est publicum ad maiores ordines, & simplex beneficium, & officium curæ, vt docet Caspensis *in cursu Theologiæ tom. 2. tractat. 25. d. 5. sect. 17. num. 119.* Auila *de censuris, part. 7. d. 6. sectio. 5. dub. 2. num. 2. in glossa litera R.* Sayrus *de censuris lib. 7. numer. 20.* & alij, quos citat, & sequitur Marchinus *de Sacramento Ordinis tract. 1. part. 9. cap. 1. difficultate, & num. 3.* Diana, *par. 7. tract. 2. resolut. 31.* Ausonius, *summa Dianæ verbo Episcopi iurisdictio quoad irregularitates num. 22.* Et patet *ex cap. continebatur, & cap. ad audientiam de homicidio*, secundum, quæ iura Episcopi ante Tridentinum poterant facultate dispensandi in irregularitate orta ex homicidio casuali, etiam publico, quam facultatem Tridentinum ab eis non abstulit, siquidem circa homicidium casuale nihil innouauit, vt probat Marchinus *de Sacramento ordinis tract. 1. p. 9 cap. 1. difficult. 3 nu. 9.* Diana *p. 7. tract. 2 res. 31.* Sed hoc homicidium fuit omninò casuale, cum tale quid homicida non intentauerit, ergo licet sit publicum, in irregularitate ex eo contractu potest Episcopus dispensare. 28 29 30

Nec obstat, si dicas in hoc homicidio intercedere saltem voluntarium indirectum, immò & directum, cum ex intentione, & animo deliberato hominem clericum occiderit: sed Episcopus non potest dispensare in homicidio voluntario, etsi sit occultum, vt patet ex *capit. liceat in Tridentino*; ergo multò minus poterit in hoc dispensare, cum sit publicum. Respondetur negando in hoc homicidio interuenisse voluntarium directum, cum homicida talem clericum, nullo modo vellet occidere, dato tamen, quod aliquod voluntarium indirectum intercederet, de quo etiam est dubium. Respondeo, adhuc Episcopum posse cum eo dispensare, quia 31 32

quia Tridentinum solum excepit Episcopis homicidium voluntarium, etiam occultum, sed homicidium voluntarium solum dicitur illud, quod fit de proposito, & de industria, & per insidias, vt tenet Ausonius verbo Episcopi iurisdictio quoad irregularitates, *n.22.* & cum Barbosa, Marchino, Aluin, Caspense,
33 Mazuchello, Diana *p.7.resol.32* Ergo cum hoc homicidium fuerit casuale, licèt fuerit culpabile per aliquod voluntarium indirectum, adhuc poterit in eo Episcopus dispensare, vt cum Marchino docet Ausonius *in summa*, Diana *verbo Episcopi iurisdictio quoad irregularitates num 2.* Diana *part.7.tract.2 resolut. 31.*
34 Confirmatur, quia in aliquorum sententia Episcopus potest dispensare cum eo, qui in repentina rixa aliquem etiam voluntariè occidit, non per insidias; vel ex consilio, vel matura deliberatione, sed ex repentina ira, quia tale homicidium est casuale, licet fuerit culpabile, & volitum, & non solum in causa, vt dicit Sayrus *de censuris, lib.7 cap.7. num 8.* &
35 alij, quos refert Diana *p.1.tract.15. resol 91.* Sed etiamsi fit volitum in se, non ex animo omninò deliberato, sed casu ex subita ira, & rixa, vt cum Perez, Salzedo, Rodriquez, Auila, Coninc. tenet Diana *par.1.tract.15.resolut.19.* & cum Caspense, & Mazuchello idem Diana *par.7.tract.2.resolut.23.* Sed homicidium de quo est sermo, nec in se fuit volitum, etiam in subita rixa, nec in causa cum fuerit omninò casuale, & aliàs fit occultum, in loco in quo postulatur ab Episcopo dispensatio, optimè in illo potest Episcopus dispensare, licet in eo intercederet aliquod voluntarium indirectum, siue etiam directum, cum fuerit omninò casuale.
36 Sed Quæres, An etiam in hoc casu cum hoc homicida possint regulares per sua priuilegia quoad hanc irregularitatem dispensare? Respondeo affirmatiuè. Nam confessores regulares possunt dispensare cum sæcularibus in omnibus irregularitatibus, in quibus possunt iure communi Episcopi dispensa-
37 re, vt concessit Sixtus IV. Bulla 9. quam postea confirmauit Iulius II. vt cum Rodriquez, Veiga, Henriquez, Portel, Belasio, Bassæo, Vrbano, Murcia, Lezana diximus *in nostro Directorio Regularium p.1.tract.2.d.3.n.63.* Vbi hoc latius probaui, *& in nostro Directorio Confessariorum p.2.tract.13. d.3.num.332.* Sed Episcopi iure ordinario possunt dispensare in prædicta irregularitate, vt patet *ex c.continebatur, & c.ad audientiam*, vt *sup.* diximus;
38 ergo etiam in ea possunt confessores regulares mendicantes; & cum eis communicantes dispensare. Sed hæc saluo meliori iudicio.

CONSVLTVM XCI.

De quadam dispensatione ad matrimonium, An fuerit nulla ex defectu narrationis causæ.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Dispensatio ad ducendum consanguineum data causa, ne fœmina maneat innupta, ex defectu dotis verificatur, si fœmina actualiter nihil possideat, licet expectet magnam hæreditatem parentum.*
3 *Ius ad hæreditatem post mortem patris non tribuit filiæ dominium viuente patre, quo tempore dispensatio fuit concessa.*
4 *Causa huius dispensationis verificatur, si fœmina ratione copulæ habita cum consanguineo indigeat maiori dote, quam posset habere ex hæreditate patris.*
5 *Ista fœmina in ordine ad matrimonium verè est pauper, & ob defectum dotis maneret innupta, si cum consanguineo, à quo deflorata est, non contraheret matrimonium.*
6 *Paupertas allegata, vt causa, non est absoluta, sed respectiua ad dotem ad matrimonium.*
7 *Dos, quæ ante copulam cum consanguineo ad ducendum cum alio erat sufficiens post sufficiens post copulam iam non est sufficiens, nisi ad ducendum consanguineum.*
8 *Quo plura vitia fœmina habet, eo indiget ampliori dote ad nubendum.*
9 *Pontificis mens eo tendit, vt ista fœmina ratione dotis non maneat innupta.*
10 *Causa finalis in hac dispensatione est, Mariam innuptam fore permansuram ex defectu dotis sufficientis.*
11 *Posita tali infamia, hæc fœmina permansura erat innupta ex defectu dotis, si non contraheret cum prædicto consanguineo.*
12 *Parum refert, quod causa finalis ex hac, vel illa probatione verificetur.*
13 *Qui petit dispensationem eam implicat conditionem, si quod ago non valet, valeat vt valere potest.*
14 *Non est necesse explicare in narratiua copulam præcessisse.*
15 *Incestus habitus cum consanguinea non est impedimentum dirimens.*
16 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
17 *Si Papa in dispensatione ponat clausulam, dummodo copula non interfuerit, si dispensatio fuit pro foro externo, & de copula tantùm detur infamia, vel semiplena probatio, & contrahentes interrogati illam licitè, vel illicitè negent, valet dispensatio.*
18 *Contrahentes, si de copula habita detur infamia, vel semiplena probatio, tenentur interrogati fateri illam habuisse.*
19 *Si ordinario in foro externo plenè constat de copula, & adhuc dispensat, dispensatio est nulla.*
20 *Si tantum detur infamia, vel semiplena probatio, & contrahentes licitè, vel illicitè negent copulam, valet dispensatio.*
21 *Licet de copula constaret, satis probabile est validam esse dispensationem.*
22 *Illa clausula, dummodo copula non interfuerit, non est conditio, sed modus.*
23 *Si ponatur clausula, dummodo copula non interfuerit spe facilioris dispensationis, & dispensatio fuerit pro foro externo, si in foro externo plenè non constet de copula, valet dispensatio.*
24 *Hæc dispensatio, de qua est præsens consultum, tam in foro externo, quàm interno fuit valida, si contrahentes interrogati, licet illicitè negarunt copulam.*
25 *Si contrahentes celebrassent matrimonium in loco, vbi copula ignoratur, licitè possent copulam negare.*
26 *Ponitur argumentum in contrarium.*
27 *Ponitur solutio prædicti argumenti.*
28 *Vt dispensatio sit valida sufficit, quod causa tempore, quo Romæ dispensatio impetrata fuit sit vera.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

Petrus, & Maria consanguinei in secundo gradu lineæ trans- 1
uersalis petierunt dispensationem à Papa ad contrahendum matrimonium, & dederunt causam, quod scilicet Maria non inueniret æqualem sibi coniugem ob paupertatem fundatam in eo, quod cum Maria esset filiafamilias, non possidebat bona parentum suorum, qui aliàs diuites erant, de quibus erat hæc filia legitima hæres, inter eos tamen præcesserat copula, & de hac infamati erant, quam tamen in narratiua non expoluerunt.

Quæsitum fuit à me, an talis dispensatio esset valida, si aliàs talis mulier absque ampliori dote alium æqualem non inueniret sponsum, ob infamiam copulæ, cum suo consanguineo præhabita, vel illius infamia.

RESPONSIO AVTHORIS.

Respondi talem dispensationem esse validam. Tum quia 2
satis probabile est causam finalem in narratiua declaratam fuisse veram. Et ratio est, quia hic, & nunc, verum est Mariam esse pauperem eo, quod ius ad hæreditatem capiendam post mortem parentum non tribuat illi dominium, ratione 3
cuius tempore concessionis dispensationis possit esse diues; ergo tempore dispensationis Maria verè pauper erat, & ita tenet Curialium practica. Ita cum alijs à se consultis, P. Fr. Ludouic. à Conceptione *in suo examine veritatis tom.1.tract.1. casu 14 num. 1.* Tum quia dato, quod ratio posita non sit adeò firma, alia probatur ratione. Nam Maria ratione infamiæ, quam ex copula cum suo consanguineo contraxit, maiori indiget dote, 4
quam habet, vt cum æquali sibi contrahat matrimonium, nullus enim ei æqualis cum ea ab alio viro non suo corrupta vellet contrahere, nisi augmentata dote; sed illa non habet maiorem dotem, vt suppono; ergo in ordine ad matrimonium verè est pauper, & ob defectum dotis maneret innupta, si cum suo consanguineo, à quo deflorata est non contraheret matrimonium; 5
Patet consequentia, quia allegata paupertas in dispensatione non est in ordine ad vitam agendam cœlibatam, sed in ordinem ad competentem dotem, vt patet.

Confirmatur; quia paupertas allegata, non est paupertas ab- 6
soluta, sed respectiua in ordine scilicet ad dotem, ad matrimonium sufficientem; At qui eadem dotis quantitas perseuerans, quæ antea erat sufficiens, scilicet ante copulæ diffamationem, 7
posita publicitate copulæ, insufficiens fit, vt patet; ergo in hoc casu dos illa, quæ ante diffamationem copulæ sufficiens erat, insufficiens manet post tale delictum, Patet consequentia, Nam quo plura vitia mulier habet, eo ampliori indiget dote, qua illa vitia compensentur, ita Sanchez *lib.8 de matrimonio d.19.num.29.* P. Fr. Ludou. à Conceptione, *in suo examine* 8
veritatis to.1.tract.1.casu 14. n.2. & cum alijs Diana *p.10. tract. 11. resol. 42.*

Tertiò probatur: Nam Pontificis mens eo tendit, vt Maria innupta non maneret, vt benè cum Sanctio, notat Diana *loco citato*; ergo parum refert, hoc alio ex capite illi non relato dimanare, si aliunde reuera futurum est, vt non posita dispensatione Maria innupta remaneat, nisi dispensetur.

Con-

Confirmatur, quia causa finalis in hac dispensatione, & simili-
10 bus semper est, Mariam innuptam fore permansuram ex defe-
ctu dotis sufficientis, sed posita praedicta infamia, vel alio
defectu naturali; Maria innupta permansura est, ob defectum
11 dotis, eo quod posita tali infamia copulae, vel alio naturali
defectu, alium non inueniret virum, qui cum ea vellet con-
trahere, nisi augmentata dote; ergo causa finalis paupertatis
allegata, siue talis reddatur ob infamiam copulae, siue ob de-
formitatem foeminae, siue ob aliam causam, quae si dos auge-
retur cessaret, semper est vera, quia intentio Pontificis est
concedere dispensationem, ne Maria maneat innupta ob defe-
ctum dotis.

Confirmatur 2. quia stante diffamatione copulae, Maria per-
mansura est innupta, nisi dispensatione apposita cum tali con-
12 sanguineo matrimonium iniret; Atqui parum refert, quod
causa finalis ex hac, vel illa probatione iustificetur; ergo si
13 sufficienter probatur ratione publicitatis copulae, & ex illius
infamia resultante, valida prorsus erit talis dispensatio. Con-
firmatur 3. quia petentis informatio dispensationem eam im-
plicat conditionem, vel voluntatem in illa regula iuris conten-
tam, scilicet si quod ago non valet vt ago, valeat vt valere po-
test; Atqui valere potest haec dispensatio tum ratione criminis
ob publicitatem minuentis dotem, & paupertatem respecti-
uam ad dotem constituentem, tum etiam ratione eiusdem cri-
minis ob infamiam aliquo modo inducentis impossibilitatem
saltem moralem, vt Maria contrahat cum aequali, non posita
tali dispensatione; ergo vno ex praedictis modis, vel omnibus
supradictis valet talis dispensatio.

Nec obstat, quod in petitione dispensationis tacuerint prae-
dicti contrahentes copulam praehabitam, & illius diffamatio-
14 nem. Respondetur namque id non reddere nullam dispen sa-
tionem, siquidem non est necesse explicare in narratiua copu-
lam praecessisse inter contrahendos consanguineos vel affines.
Ita Auersa, Perez, Praepositus, Hurt. Ochogauia, & alij
multi, quos refert, & sequitur Dian. 8. *part. tract.* 3. *resol.* 81.
Rodriq. Nau. Henriq. Salz. Bernard. Diaz, quos refert, &
probabile putat Trull. *lib.* 7. *praxi sacram. c.* 10. *dub.* 5. *nu.* 7. Ego
ipse *in nostro Directorio Confessar. p.* 1. *tract.* 11. *d.* 9. *nu.* 584. con-
tra Sanch. Led. Filliuc. Bon. quos refert, & vt probabilius do-
cet Trull. *sup n* 3 Et ratio est; quia incestus habitus cum con-
sanguinea non est impedimentum dirimens iuxta veriorem sen-
15 tentiam, & affinitas licèt praestet impedimentum, est tamen
iam abrogatum ob contrariam consuetudinem; valet ergo ta-
lis dispensatio suppressa copula in precibus oblatis, cum non
sint narranda, nisi quae iura praecipiant, quamuis illius con-
ditionis sint, vt illis expressis Papa difficilius dispensaret, sed
nullo iure cauetur quod copula incestuosa narretur; ergo.
16 Dices id obseruare stilum Curiae Romanae, vt patet ex de-
claratione Cardinalium relata ab Amico hic. *d.* 25. *sect.* 3 *n.* 92.
Respondetur primo de tali stilo curiae non constare, siquidem
de illo nec Nauarrus, nec Henriquez, aut Sà, vel etiam Dia-
na; qui Romae scripserunt, de illo mentionem faciunt. Ita
Respondet Diana. Secundo ad declarationem Cardinalium
respondetur, Cardinales respondisse secundum opinionem con-
trariam, sed forsan non probabiliorem, vt cum Hurtado no-
tauit Trull. *suprà nu.* 7.
17 Sed Quaeres, quid dicendum sit, Papa apponeret in dispen-
satione clausulam, dummodo copula non interfuerit, vt dici-
tur fecisse in hac dispensatione? Respondeo quod si dispensatio
fuit pro foro externo, vt fuit haec, & copula detur tantum
infamia, vel semiplena probatio, & contrahentes interrogati
illam, illicitè negent, [tenentur namque existente infamia,
18 vel semiplena probatione eam fateri] valere dispensationem.
Quia cum commissio facta fuerit ordinario pro foro externo,
pro eodem foro debet illa clausula intelligi, Sà *verbo dispensa-
tio num.* 10. & cum Trull. ego ipse, *in nostro Directorio Confes-
sariorum, p.* 1. *tract.* 1. *d.* 8. *num.* 587 Pontius, & alij quos re-
fert, & sequitur Diana. *p.* 8. *tract.* 3. *resol.* 8. *& p.* 10. *tract.* 11.
19 *resol.* 44. *& p.* 11. *tract.* 5. *resol.* 36. Vnde si ordinario in foro ex-
terno plenè constet de copula, & hoc non obstante dispenset,
dispensatio est nulla, Trullenc. *suprà num.* 8. Secus si tantùm
detur infamia, vel semiplena probatio, & contrahentes licèt
illicitè negent, ita cum Sà, P. Fr. Ludouicus à Conceptione,
20 *in suo examine veritatis, tom.* 1. *tract.* 1. *casu* 14. *num.* 6. & cum
alijs Diana *suprà*. Et ratio est, quia nullitas dispensationis,
posito quod Pontifex dicat, dummodo copula non interfuerit,
dependet ex appositione conditionis; ergo illa non apposita,
valida erit, atqui non ponitur, etsi illicitè, dum crimen non
fatetur, nec aliunde de eo iuridicè conuincitur, quidquid sit
de fama, populique existimatione; ergo.

Tum quia licèt de copula constaret valida esset praedicta
21 dispensatio. Nam illa verba; dummodo, copula non inter-
fuerit, non adiunguntur per modum conditionis, sed vt qui-
dam modus, vt docet Henriquez apud Sanchez, *lib.* 9. *de ma-
trimonio d.* 25. *num.* 12. *in fine*, P. Fr. Ludouicus à Conceptione,
22 *suprà, n.* 7. Quidquid dicat cum alijs Diana. *p.* 11. *tract.* 5. *resol.*
36. Sed quando illa verba ponuntur vt modus, & non vt con-
ditio, datur absoluta dispensandi voluntas; ergo talis dispen-
satio est valida; & si in ea talia verba apponantur: vide de hoc
latius praedictum Ludouicum, *suprà*.

Sed Quaeres, quid dicendum sit, si apponatur non solum illa
clausula, dummodo copula habita non sit, sed si etiam adda-
tur, vel habita sit spe facilioris dispensationis: Respondeo,
quod si commissio dispensationis est pro foro externo, si aliàs
in foro externo non constet, nec plenè probetur copulam fuis- 23
se habitam illa spe, valet dispensatio. Ita cum alijs communi-
ter Trullenc. *suprà, n.* 8. Ego ipse *in nostro Directorio Confessa-
riorum, p.* 1. *tract.* 11. *d.* 9. *n.* 588. & cum alijs Diana. *p.* 10. *tract.*
11. *resol.* 44. Quid autem in vtroque casu dicendum sit, quando
dispensatio concessa est pro foro interno, siue copula sit oc-
culta, siue de ea detur aliqua semiplena probatio; vide me ip-
sum *in nostro Directorio Confessariorum. p.* 1. *tract.* 11. *d.* 9. *sect.* 8.
totam à num. 584.

Ex quibus omnibus concluditur, talem dispensationem in 24
casu praesenti fuisse validam, sit tales contrahentes interrogati
negent, licèt illicitè praedictam copulam. Sed quaeres an dari
possit casus, quo interrogati de copula ipsi contrahentes eam
negent sine peccato, manente dispensatione valida? Respondi
posse, si celebrarent matrimonium in loco, in quo copula igno- 25
ratur, & in quo de ea nulla detur infamia, vel semiplena pro-
batio, vt si Petrus moretur in loco, vel oppido, in quo Ma-
riae infamia ignoratur, & dispensationis commissio facta sit
parocho dicti oppidi, nam tunc si eo petant, vt ibi contrahant
matrimonium, & à parocho interrogentur de copula, non te-
nentur fateri, si absque sufficientibus indicijs interroget, vt
suppono, ac per consequens valida erit dispensatio. Ita P. Fr.
Ludouicus à Conceptione, *suprà n.* 8.

Dices si matrimonium contrahatur in loco vbi Maria non est 26
infamata de copula, iam non adest causa dispensationis. Et ra-
tio est, quia cum in eo oppido non sit Maria de copula diffama-
ta, non erit pauper, siquidem vt *suprà* diximus infamia cri-
minis commissi dotem minuebat, quod tunc cessat; ergo veri-
ficari non potest illa vnica, & vniuersalis clausula, scilicet
Mariam mansuram fore innuptam ratione infamiae; ergo nulla
tunc erit dispensatio, cum bonae famae in tali oppido existens
aequalem sibi posset reperire virum, cum quo contraheret, ve-
rificabiturque illud Poetae dictum, incidit in Scyllam, cu-
piens vitare Carybdim; siquidem fugientes peccatum, reddunt
nullam dispensationem. Respondeo tamen, adhuc negando 27
sequelam, & ratio est, quia fortè in eo oppido non inuenie-
tur aequalis cui Maria nubere possit, & si detur, fortè Maria
nollet. vel ob iustas causas vel quia sibi non placet illi nubere.
Tum quia Maria eo conuenit, vt matrimonium contraheret,
de quo contrahendo publicitas erat in suo oppido, cum enim
iuxta communem sententiam sufficiat cuiuisquam contrahen-
tis parochus potest in cuiusque oppido matrimonium celebrari.

Nec hoc erit in fraudem legis beneficio vti, quia cum possit
licitè eo tendere, per accidens est iuris effugere rigorem, &
dispensationis beneficio potiri, ita & benè P. Fr. Ludouicus à
Conceptione, *suprà, n.* 10. Tum quia vt dispensatio sit valida;
sufficit in satis probabili opinione, quidquid alij in contrarium
dicant, quos ego retuli, *in nostro Directorio Confessariorum, p.* 1.
tract. 12. *d.* 9. *nu.* 556. quod causa tempore, quo Romae dispen- 28
satio impetrata fuit, sit vera, vt tenent Sà, *verbo gratia, n.* 6.
& clarius, nu. 10. Salas, & alij apud Bonacinam, quem refert,
& sequitur P. Fr. Ludouicus à Conceptione, *suprà, num.* 12.
Sed tempore quo dispensatio Romae fuit impetrata, aderat prae-
dicta infamia probans Mariam innuptam fore mansuram, tum
ob paupertatem respectiuam, scilicet insufficientis dotis, tum
ob infamiam ipsam ratione talis delicti, cum quo nullus ei
aequalis in nobilitate, etiam superabundantissima aucta dote,
vellet nubere; ergo valida est praedicta dispensatio, & si ma-
trimonium celebretur in oppido, vbi Maria nulla laborat infa-
mia, licèt ibi inueniretur aequalis, cum quo sine dispensatio-
ne, nec maiori dote posset matrimonium contrahere, sic cen-
seo, saluo semper meliori iudicio.

CONSVLTVM XCII.

De quodam suscipiente ordines sacros ante legitimam aetatem cum notabili circunstantia, quas poenas incurrerit, & quis cum eo possit dispensare.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Aliqui dixerunt aetatem ad suscipiendos ordines compu-
tandam esse à die conceptionis, & non natiuitatis.*
3 *Probatur id ex aliquibus iuris textibus.*
4 *Quoad honores, & dignitates, & maioratus aliqui ad-
mittunt hanc computationem à die conceptionis.*
5 *Haec sententia quoad ordines communiter reijcitur.*

6 Secun-

6 *Secundum ius canonicum ætas ad ordines computanda est à die natiuitatis.*

7 *Respondetur textibus, qui pro contraria parte afferuntur.*

8 *Iste ordinatus ante legitimam ætatem si eum bona fides non excusauit, incurrit suspensionem ab exercitio ordinum susceptorum ante legitimam ætatem, non verò quoad alios.*

9 *Ad incurrendam hanc suspensionem requiritur dolus, & temeritas.*

10 *Ab incursu illius excusat bona fides, & ignorantia, etiam culpabilis, dummodo non sit affectata.*

11 *Iste consulens sequendo opinionem supra relatam, licèt fuerit cum formidine, & timore, non incurrit hanc suspensionem.*

12 *Non dicitur temerariè agere, qui secundum aliquorum doctorum sententiam operatur.*

13 *Si durante hac bona fide ministrauit in ordinibus susceptis non incurrit irregularitatem.*

14 *Etiamsi celebrauerit postquam cognouit dictam opinionem esse falsam non incurrit irregularitatem.*

15 *Qui bona fide sine peccato ante legitimam ætatem ordinatus est, habet ius exercendi ordines quis sine peccato suscepit.*

16 *Stando in hac doctrina omnes casus sequentes huius consulti corruunt.*

17 *Iste consulens mala fide suscepit ordines, certum est incurrisse dictam suspensionem.*

18 *Si iste sic ordinatus ante legitimam ætatem mala fide postea celebrauit, licèt peccauerit, si absit conceptus, in aliquorum sententia, non incurrit irregularitatem.*

19 *Sententia quia asserit incurrisse irregularitatem est communis, & sequenda.*

20 *Suspensio contracta ab hoc ordinato ante legitimam ætatem non fuit ad tempus, vt aliqui voluere asserere, sed absoluta, & debet tolli per absolutionem.*

21 *Quando quis bona fide suscepit ordines ante legitimam ætatem solum incurrit suspensionem vsque ad legitimam ætatem.*

22 *Si iste consulens celebrauit post ordines mala fide susceptos ante legitimam ætatem incurrit irregularitatem.*

23 *Si delictum fuit publicum solum Papa potest tollere hanc suspensionem, & irregularitatem.*

24 *Si delictum fuit occultum potest tolli ab Episcopo, vel eius Vicario ex vi Tridentini.*

25 *Si delictum promotionis ante legitimam ætatem fuit occultum, potest Episcopus in irregularitate dispensare, licèt celebratio fuerit publica.*

26 *Si hæc suspensio fuerit occulta, potest tolli per Bullam Cruciatæ.*

27 *Per Bullam potest tolli irregularitas contracta ad celebrationem post dictum suspensionem.*

28 *Contraria sententia probabilis est.*

29 *Si casus deductus fuit ad forum contentiosum, & ibi non fuit probatus, adhuc Episcopus potest in hac irregularitate dispensare, & à suspensione absoluere.*

30 *Lex Tridentini, cum sit odiosa debet restringi ad irregularitatem, & suspensionem probatas in foro contentioso.*

31 *Illa, quæ non probantur, manent occulta.*

32 *Si casus fuit deductus, & probatus in foro contentioso finito iudicio, & punito delicto potest Episcopus tollere suspensionem, & irregularitatem.*

33 *Tridentinum quando reseruat hos casus deductos ad forum contentiosum intelligitur, ante finitum iudicium.*

34 *Regulares per sua priuilegia possunt absoluere ab hac suspensione, & si delictum sit publicum, & deductum ad forum contentiosum.*

35 *Possunt regulares dispensare in hac irregularitate in casibus, in quibus diximus posse Episcopum dispensare.*

36 *Collatio beneficij facta huic consulenti suspenso ob receptionem ordinum ante legitimam ætatem fuit valida.*

37 *Talis collatio est irritanda secundum ius.*

38 *Hæc irritatio non habet locum in hoc consulente, cum casus sit occultus, & completa ætate possit per Bullam à suspensione absolui.*

39 *Collatio beneficij facta irregulari non denuntiato, vt fuit iste consulens, non est irrita.*

40 *Collatio beneficij facta excommunicato tolerato, est valida.*

41 *Etiamsi de irregularitate publicè constaret collatio beneficij facta tali publico irregulari est valida.*

42 *Nullo iure talis incapacitas constat.*

43 *Pœnæ non sunt augendæ præter in iure expressas.*

44 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

45 *Dato quod hæc collatio beneficij facta suspenso, & irregulari fuerit nulla, resignatio illius in fauorem tertij cum reseruatione pensionis de licentia Papæ fuit valida.*

46 *Probatur hæc sententia optima ratione.*

47 *Ponitur argumentum in contrarium, & simul ponitur illius solutio.*

48 *Resignans prædictum beneficium potest sumere quotannis pensionem sine onere vllius restitutionis.*

49 *Intrusus in beneficium, licèt sit inhabilis ad obtinendum idem beneficium, non est tamen inhabilis ad obtinendam pensionem.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

PEtrus desiderans promoueri ad Ecclesiam parochialem, quæ forte tunc vacauerat, & quæ ei à collatione libenter conferebatur, quam occasionem si perdidisset difficulter aliam consequeretur cum non haberet legitimam ætatem ad ordinem Presbyteratus, deficiebant enim illi octo menses computando tempus à die natiuitatis, secum reuoluit; an posset computare tempus à die conceptionis, & existimans, licèt cum magna formidine, id sibi licitum fore, ordinatus fuit ordine Presbyterus, & post ordinationem multoties celebrauit, imò post duos menses prouisus fuit in dicta Ecclesia parochiali, & per aliquot annos fructus recepit, & consumpsit, postea scrupulis agitatus de sua promotione ad ordinem Presbyteratus ante vigesimum quintum annum, numerando tempus à die natiuitatis, resignauit Ecclesiam cum reseruatione pensionis annuæ in fauorem alterius, non explicando se ordinatum, & prouisum fuisse in ipsa Ecclesia ante legitimam ætatem. Annuit Pontifex, & Bullæ expeditæ sunt sicut fuere postulatæ. 1

Quæsitum fuit à me primo, An Petrus incurrerit suspensionem, eo quod fuerit ordinatus ante legitimam ætatem numerando eam à die natiuitatis? Secundò, An dato quod incurrerit suspensionem celebrando post talem suspensionem, an incurrerit irregularitatem? Tertiò, An dato quod incurrerit irregularitatem, quis cum eo possit in illa dispensare, & à suspensione absoluere? Quartò, An prouisio Ecclesiæ curatæ in illo facta fuerit nulla, tum quia suspenso, & irregulari facta est, tum quia prouisus fuit ante 25. annum requisitum ad beneficium curatum, & an teneatur fructus receptos restituere? Quintò, An dato quod talis prouisio fuerit nulla, resignatio ab eo facta de licentia Pontificis, non declarando prædictos defectus fuerit nulla? Sextò, An prædicta nullitate non obstanti, licitè possit quotannis recipere pensionem assignatam, sine onere restitutionis.

RESPONSIO AVTHORIS
PRIMO QVÆSITO.

An Petrus incurrerit suspensionem, eo quod fuerit ordinatus ante legitimam ætatem numerando eam à die natiuitatis.

ALiqui Doctores voluere asserere talem ordinationem computando ætatem à die conceptionis fuisse legitimam, quæ doctrina si vera esset facilè ab hoc casu expediremur. Ita autumauit Oddo Sfortias *tract. de restit. in integrum p. 2. q. 12. art. 7. num.* 48. Glossa, *in regula* 8. *cancellariæ* quos cum Quintiliano, Mandosio *de ætate minorum, cap. 1. num. 25. & cap. 3. num.* 8. refert Thomas Sanch. *lib.* 8. *consil. cap. 1. dub.* 33. de qua etiam sententia meminit Bonacina *tract. 3. de suspension. in particulari, d. 3. q. 2. part. num.* 6. & in hanc opinionem maximè inclinat P. Fr. Ludou. à Concept. *in suo examine veritatis, tom. 1. tract. 1. casu 6. num.* 6. 2

Probatur hæc sententia, tum ex iure antiquo *in 1. p. decret. dist. 78. can.* 4. cui Trid. non derogauit. Tum ex iure ciuili *ex l. qui in vtero, ff. de statu hominum*, vbi Iurisconsultus sic habet, qui in vtero est, proindè ac si in rebus humanis esset custoditus, quamdiu de eius commodis agitur. Facit etiam textus *in l. quod diuinus* 231. *ff. de verb. sign.* & text. *in l. tum quidam* 30. *§. 1. vers. in nomine ff. de aquirenda hæredit.* & textus *in l. nuper. C. de natis liberis*, & text. *in l. si seruum* 5 *§. ingenui ff. de statu hominis, & 4. §. sufficit, de nuptijs*, circa quod videri potest Anton. Faber, *lib. 20. coniect. cap.* 1. quem refert, & sequitur Carranea *de legitim. c.* 254. *num.* 19. & quoad dignitates sæculares & honores hanc ætatis computationem à die conceptionis admittunt plures, quos refert Narbona *annot.* 25. 3
q. 64. *num.* 11. & 12. & in maioratibus hanc etiam admittunt 4
computationem ætatis Molina *de primogenijs lib. 3. cap.* 10. Sanchez *tom. 2. consil. l. 4. c. 1. dub. 26. num.* 5. ergo non solum iure ciuili, sed etiam canonico valet fieri ætatis computatio à die conceptionis, etiam ad ordines sacros, ad officium Abbatiæ, ad professionem, religionem, & ad matrimonium. Ita P. Fr. Ludou. à Concept. *suprà n.* 18. 20. & 21. qui licèt hanc sententiam non audeat docere, in eam tamen maximè inclinat.

Verùm cum hæc sententia ab omnibus reijciatur, vtpotè contraria iuri canonico, secundum quod tempus ad legitimam ordinationem computandum est à die natiuitatis, & non à die conceptionis, vt optimè probat Sanch. *tom. 2. consil. lib. 7. cap. 1. dub.* 25. *num.* 8. & ego dixi *in nostro Direct. Confessariorum, p. tract. 9. d. 4. num.* 84. Garcias de Benefic. *p. 7. cap. 4. n.* 89. & alij communiter, non est cur in ea improbanda immoremur; 5

mur; nam licet iuxta ius ciuile talis computatio admittatur, vt patet ex his, quæ pro prædicta sententia allegantur, secundum tamen ius canonicum aliter dicendum est, siquidem in
6 Tridentino *sess.* 24. *c.* 1. ætates ad omnes ordines declarantur. Nec ex textu allegato ex prima parte decretali *dist.* 78. *canon.*
7 aliquid colligitur; nam ibi ætas Christi sumitur incepta pro completa, sicut etiam sumitur in ordinatione Sacerdotis annus vigesimus quintus inceptus pro completo; non tamen inde licet colligere, quod computatio annorum pro ordinibus sumenda sit à die conceptionis, hoc enim est contra Ecclesiæ praxim, & communem Doctorum sententiam, quamuis non omninò improbem prædictam sententiam, quæ aliquos patronos habet, sicut nec eam improbat Sanch *lib.* 7. *consf. c.* 1. *dub.* 33. nec Bonacina *tr.* 3. *de suspensionib. in particulari d.* 3. *q.* 1. *p.* 2. *n.* 6. & eam maximè extollit, sed absolutè non sequitur P. F. Ludouicus à Conceptione *suprà n.* 6.
8 Reiecta igitur huiusmodi opinione, dicendum est prædictum consulentem ordinatum sacris ante legitimam ætatem, nisi aliàs eum bona fides excusauit, de quo infra, incurrisse iure communi suspensionem ab ordinem susceptorum executione, vsque ad legitimam ætatem, & ex Bulla Pij V. cum ex sacrorum est ipso iure suspensus, donec absoluatur, & idem habetur in extrauaganti Xisti V. Huiusmodi autem suspensio non extenditur ad omnes ordines sed ad illum, quem suscepit ante legitimam ætatem. Ita cum Toleto, Nauarro, Henriquez *lib.* 13. *c.* 32. & cum Toleto, Auila, Diana *part.* 3. *tract.* 4 *resolut.* 182. & alij contra Philibertum *tract.* 1. *p.* 5. *cap.* 3. *num.* 8. Villalobos *tom.* 1. *tr.* 18 *difficult.* 11. *n.* 2.
9 Dixi nisi illum excusauit bona fides, nam ad incurrendam hanc suspensionem requiritur dolus, & temeritas, & consequenter scientia huius constitutionis, seu prohibitionis: Quia tam *in Bulla Pij V. quàm Sixti V.* habetur hoc verbum, præsumpserit, quare excusant bona fides, aut ignorantia, etiam culpabilis, dum-
10 modo non sit affectata, vt cum Nauarro, Suario, Villalobos, Barbosa, Bonac. docet Trullenc. *lib.* 6. *dub.* 10. *n.* 6 Hinc fit non incurrere hanc supensionem eum, qui facta debita diligentia, putans habere legitimam ætatem, cum reuera non habeat, fuit ordinatus, vt benè cum Diana, & alijs dixi *in nostro Directorio Confessariorum, p.* 1. *tract.* 9. *d.* 4. *c.* 90. qua doctrina supposita, non improba-
11 biliter ego hunc consulentem excusarem à dicta suspensione, nam cum secutus fuerit opinionem Glossæ, & Sfortiæ, suprà relatam, licet hoc fecerit cum magna formidine; id sufficit ad
12 excusandum eum à præsumptione, & temeritate; Non enim dicitur temerariè agere, qui secundùm aliquorum Doctorum sententiam operatur, sicut nec temere operatur, qui solum ex testimonio suorum parentum bona fide ordinatus est, ante legitimam ætatem, vt dixi *in nostro Directorio Confessariorum suprà num.* 9.
13 Vnde cum durante bona fide, ministraret in ordine suscepto ante legitimam ætatem, nec peccauit, nec incurrit irregularitatem, vt cum multis Diana 3. *p tract.* 14. *resol.* 182. *&* 192. *& p.* 5.
14 *tract.* 10. *res.* 32. Quod verum est, etiamsi celebraret postquam informatus fuit talem opinionem non esse veram, nec posse in praxi sequi, cum sit contra communem Doctorum opinionem, & iam inueterata, & contra decretum sacræ Congregationis, quod refet Barbosa. Et ratio est quia cum ille legitimè ob bo-
15 nam fidem fundatam in dicta opinione, quam putauit esse probabilem ordinatus fuerit, habet ius exercendi ordines, quos sine peccato suscepit, vt benè Nauarros *in Manuali c.* 27. *n.* 156. Machado *tom.* 2. *lib* 4. *p.* 1 *tract.* 7. *docum.* 4 *n.* 5. & probabile putat Ledesma *c.* 7 Ludouicus à Ioanne *q de ordine art.* 8 *diffic.* 7. *conclus.* 4. Leander *tract.* 6. *d.* 6 *q.* 13. Ego ipse *in nostro Directorio Confessariorum*, vbi *sup. n.* 92.
16 Vnde stando in hac doctrina, omnes sequentes casus corruunt. Nam cum ille suscipiendo ordines ante legitimam ætatem non incurrerit suspensionem, nec celebrando irregularitatem, & iuxta eandem sententiam licitè etiam susceperit collationem beneficij, optimè poterat illud resignare, & pensionem concessam de licentia Papæ recipere, verum quia iste casus multam doctrinam habet, supponamus illum mala fide suscepisse ordines, quod etiam non parum ostendit illa magna formido, quam ipse sequendo talem opinionem habuit, nam cum de probabili-
17 tate dictæ sententiæ tantum dubitaret, tenebatur inquirere. An verè esset probabilis, & non temerariè illam sequi supposito igitur, quod mala fide processerit, certum est incurrisse dictam suspensionem, & per hoc manet responsum primo quæsito.

RESPONSIO AVTHORIS.

SECVNDO QVÆSITO.

An dato, quod incurrerit suspensionem, celebrando post talem suspensionem incurrerit irregularitatem?

18 RESpondi non deesse graues Doctores dicentes non solum per celebrationem, quam ipse ordinatus fecit cum Episcopo, quando ordines suscepit non incurrisse irregularitatem, vt tenent cum Henriquez, Molina, Siluio, Maiolo, Suario, Rodriquez, Sayro, Hugolino, Quaranta, Auila, Naldo, Homobono, Philibertus *tractat.* 1. *parte* 1. *cap.* 3. *num.* 16. & Diana *part.* 5. *tractat.* 10. *resolut.* 37. ego ipse *in nostro Directorio Confessariorum part.* 1. *tractat.* 9. *d.* 4. *numer.* 95. Verum nec etiam per celebrationem post dictam ordinationem sæpius factam, licet aliàs celebrando peccauerit mortaliter in vnaquaque celebratione antequam à tali suspensione sit absolutus, vel illa aliàs cesset, ita tenet Sà, *verbo irregularitas ex ordinis abusu, numer.* 7. *in fine*, vbi ait, quod si quis sit suspensus solum ad tempus multi, censent, si celebret non fieri irregularem; sed suspensio, quam ordinatus ante legitimam ætatem incurrit est ad tempus, & transacto illo per se tollitur, vt post Sà *verbo suspensio numer.* 17. vt probabile tenet Corduba *casu* 144. Soto *in* 4 *distinct.* 25. *quæst.* 1. *art.* 2. *in fine*, Medina *in institut. lib.* 1. *cap.* 11. *§.* 6. quos non improbans refert Diana 5. *part. tract.* 10. *resolut.* 34. ergo per dictam celebrationem sic ordinatus non incurrit irregularitatem. Ita etiam tenet P. Fr. Ludouicus à Conceptione *tom.* 1. *Examinis veritatis tractat.* 2. *casu* 25. *numer.* 2. Tum quia idem Sà *verbo suspensio, num.* 22. asserit, quod si ordinatus ante legitimam ætatem celebret absque contemptu non incurrit irregularitatem, sed iste absque contemptu celebrauit, siquidem secundùm opinionem Glossæ, & Sfortiæ celebrauit; ergo non incurrit dictam irregularitatem. Ita etiam tenet P. Fr. Ludouicus à Conceptione *supra n.* 2.

Verùm quidquid sit de veritate huius opinionis, quam quidem improbabilem ego non iudico, absolutè dicendum est 19
prædictum ordinatum ante legitimam ætatem celebrando postea incurrisse irregularitatem. Ita Arauio *in suis selectis decisionibus tract.* 3. *quæst.* 32. *casu* 6. *numer.* 23. Barbosa *de potestate Episcopi allegatione* 16 *numer.* 15. Ego ipse *in nostro Directorio Confessariorum part.* 1. *tract.* 9. *d.* 4 *num.* 95. ipse Sà, *verbo suspensio ipso iure num.* 22. vbi loquens de ordinato in sacris sine legitima ætate, aut demissorijs, aut extra tempora, sic habet, est suspensus ab executione ordinum, nisi fecisset absque dolo, etsi ordine vtatur, non quidem quando ab Episcopo ordinatur, sed post [tunc enim solum incurritur suspensio] fit irregularis, nisi absit contemptus, requiritur enim præsumptio; ergo etiam stando in opinione Sà, per talem celebrationem incurritur irregularitas.

Nec obstat, id quod ait P. Fr. Ludouicus à Conceptione *sup.* 20
Nam quando talis suspensio incursa fuit, quia mala fide quis ordines suscepit ante legitimam ætatem, talis suspensio non fuit ad tempus, siquidem non tollitur completa legitima ætate, vt voluerunt prædicti Doctores relati à Ludouico *supr.* & alij relati Diana *part* 3. *tractat.* 4 *resolut.* 282. *& part.* 5. *tract.* 10. *resolut.* 34. Sed fuit absoluta, & debet tolli per absolutionem, vt dixi *in nostro Directorio Confessariorum part.* 1. *tract.* 9. *d.* 4. *numer.* 93. quod non accidit, quando quis bona fide ordines ante legitimam ætatem suscepit, nam tunc solum fuit incursa suspensio vsquequo compleatur legitima ætas, vt cum Bonacin. 21
Couarruias, Roderico, & alijs docet Diana *suprà* Philibertus *tract.* 1 *p.* 5. *c.* 3. *num.* 3. ego ipse *suprà n.* 94. Hic autem, vt supponimus, non bona fide ordines suscepit, sed mala, siquidem cum 22
maxima formidine falsitatis illius opinionis illos suscepit. vt *suprà* diximus; ergo proculdubio postea celebrando incurrit irregularitatem.

RESPONSIO AVTHORIS.

TERTIO QVÆSITO.

An dato, quod incurrit irregularitatem, quis cum eo possit in illa dispensare, & à suspensione absoluere?

RESpondi, quod si delictum fuit publicum, solum Pontificem posse tollere hanc suspensionem, & irregularitatem. Ita cum alijs Barbosa *de potestate Episcopi, allegatione* 16. *numer.* 15. Ego ipse *in nostro Directorio Confessariorum*, 23
part. 1. *tractat.* 9. *d.* 4. *numer.* 97. Arauio *in suis selectis decisionibus tractat.* 3. *quæst.* 32. *casu* 6. *numer.* 23. si tamen delictum fuerit occultum, potest tolli prædicta suspensio, & irregularitas per Episcopum, vel eius Vicarium, facultate sibi concessa in Tridentin. *session.* 14. *cap. sexto, de reformatione.* 24
Immò si delictum promissionis sit occultum, potest Episcopus in irregularitate dispensare, licet celebratio fuerit publi- 25
ca, quia non constat publicè de delicto. Barbosa *loco citato, & allegat.* 39. *numer.* 44. Trullenc. *lib.* 6. *dub.* 10. *numer.* 9. Immò si hæc suspensio fuerit occulta poterit absolui per Bullam Cruciatæ, ita cum Henriquez, Medina, Auila, Ludouicus, à 26
Cruce, Trullenc. *in Cruciatam lib.* 1. *§.* 7. *cap.* 2. *dub.* 15. *num.* 3. Diana *part.* 5. *tract.* 10. *resolut.* 33. ego ipse *vbi suprà num.* 98. contra Rodericum, & alios penes ipsum Dianam. Et ratio 27
est, quia Bulla absolutè concedit facultatem absoluendi ab omni censura; sed prædicta suspensio est censura; ergo. An autem per eandem bullam possit etiam tolli irregulari-

tas,

tas, quæ contrahitur ob malam ordinum executionem? negant communiter Doctores, apud Trullenc. *in Cruciatam*, 28 *lib.1.§.7.cap.2. dub.17.* sed contra sententia satis probabilis est, ita Sotus, Medina, Corduba, Salon, & alij quos refert Diana *p.5.tract.11.resol.27.*

29 Sed quæres, quid dicendum sit, si delictum fuerit deductum ad forum contentiosum? Respondeo, quod si delictum deductum ad forum contentiosum in eo non fuerit sufficienter probatum: siue quia testes re vera non erant, siue quia reus sua industria eos remouit à testimonio, aut ad taciturnitatem induxit, adhuc posse Episcopum in tali irregularitate dispensare, & à suspensione absoluere, nam lex Tridentin. quando excipit irregularitates, & suspensiones deductas ad forum contentiosum cum pœnalis sit, & odiosa debet restringi ad eas, 30 quæ absolutè, & simpliciter dicuntur deductæ cum omni rigore, id est, quæ sunt probatæ, & quæ fiunt notoriæ, & desinunt esse occultæ, illa autem, quæ non probatur, manet oc-31 culta, & de genere illarum quæ ex delicto occulto proueniunt, quas Episcopi possunt dispensare. Ita Arauio *in suis selectis decisionibus, tract.3. quæst.3. casu 6. num.27.* Imò si fortè casus 32 fuit deductus ad forum contentiosum, & probatus, post finitum iudicium, & impositam pœnam à iudice, adhuc potest Episcopus, & absoluere à suspensione, & dispensare in irregularitate *ex cap. & clerici de iudic.* Tum quia cum Tridenti-33 num solum excipiat suspensionem, & irregularitatem deductam ad forum contentiosum, intelligitur ante finitum iudicium. Ita Arauio *suprà n.27.*

An autem Confessores Regulares per sua priuilegia possint 34 Clericum sic promotum à suspensione absoluere? Respondeo affirmatiuè. Et ratio est, quia Regulares possunt absoluere ab omnibus censuris Sedi Apostolicæ reseruatis; vt concessit Paulus III. *Bulla 3.* vt cum Cruz, Portel, Sorbo, & alijs multis latius dixi *in nostro Directorio Confessariorum, p.1. tract.5. d.16. num.1359.* Quod verum est, etsi delictum sit publicum, & deductum ad forum contentiosum, vt ibi diximus; sed hæc suspensio solum est Sedi Apostolicæ reseruata, quando est publica; adhuc in hoc casu possunt Regulares ab ea absoluere, vt 35 ibi latius diximus. Possunt etiam Regulares in hac irregularitate contracta ob malam ordinis executionem dispensare in omnibus illis casibus, in quibus potest Episcopus, & ratio est, quia Regulares possunt dispensare in omni irregularitate, in qua dispensat Episcopus iure ordinario, vt patet ex Bulla Sixti V. quam postea confirmauit Iulius II. Ita cum Rodriquez, Veiga, Henriquez, Portel, Belasio, Bauni, Vrbano, Murcia, Lezana, quos ego ipse refero, & sequor *in nostro Directorio Regularium, p.1. tract.2. d.3. num.665.* vbi latius hoc probamus, sed Episcopus in hoc casu dispensat iure ordinario, vt dixi *in nostro Directorio Regularium loco citato*; ergo.

RESPONSIO AVTHORIS QVARTO QVÆSITO.

An prouisio Ecclesiæ curatæ in tali Clerico facta fuerit nulla, tum quia suspenso, & irregulari facta est, tum quia prouisus fuit ante vigesimum quintum annum requisitum ad beneficium curatum, & an teneatur fructus receptos restituere.

36 RESpondi illam collationem beneficij curati factam huic Clerico quantumuis suspenso fuisse validam, & licitam, ita contra Auilam *p.3. d.2. dub.10.* & contra Coninkum *disp. 15. dub.2. num.7.* Acuña *in decretum Gratiani p.1. dist.71. cap.3. num.3.* Hurtado *de suspensione difficult.4. num.8. tract. de censuris* Diana *p.5. tract.10. resol.2.* Suarez, Layman, apud ipsum Dianam *suprà* Auzonius *verbo suspensio nu.2.* P. Fr. Ludouicus à Conceptione, *in examine veritatis, tom.1. tract.2. casu 25. num.5.* Et patet, *ex cap. vel non est compos, 14. de tempor. ordin.* Nec pro contraria opinione facit aliquid, *cap. vltimam de cleric. excommun.* nam cum prædictum caput loquatur de clerico excommunicato, non debet transferri ad clericum suspensum, quia sumus in odiosis, Acuñas, *in decretum, part.1. tract.71. cap.3. nu.3.* Tum quia dictum caput solum probat collationem esse irritandam, non tamen esse irritam. Nec aliud probat, 37 *cap. cum delictus, 8. nec cap. qui diuersitatem 5. de concess. præbend.* vt asserunt prædicti Doctores. Fateor iuxta communem sententiam talem collationem esse irritandam, si suspensus in suspensione cum beneficio per triennium perseueret, *ex cap. cum bona memoria 8. de ætate, & qualitate,* & ordine perficiendorum, & notat Hurtado, *vbi suprà*, sed quia talis suspensio est occulta, non habet locum collationis irritatio, nam 38 completa ætate ab illa poterit sic ordinatus absolui, vt *suprà* diximus virtute Cruciatæ in foro conscientiæ, vt rectè Corneio, *in 3. p. tract.5. de suspensione, d.4. casu 3.*

39 Dico 2. illa collatio beneficij facta prædicto clerico suspenso tolerato, non solum fuit licita, & valida; vt manet probatum, sed etiam fuit valida, etsi dictus clericus fuerit irregularis, dummodo non fuerit denuntiatus; & ratio est, quia collatio beneficij facta excommunicato tolerato valida est, vt docet Hurtado Mondex. *d.6. de excommunicatione difficul.2. n.6. & 7.* P. Fr Ludouicus à Conceptione, *tom.1. examinis veritatis tr.2. casu 25. nu.7.* Baunius, *d.7. de excommunicatione, q.18. dicto 3.* 40 & probabile putat Thomas Hurtadus, *tract.12. cap.1. num.94.* Quidquid alij communiter in contrarium dicant, quos ego refero, & sequor, *in nostro Directorio Confessariorum, p.12. tract. 12. d.2. n.338.* Ergo à fortiori collatio beneficij facta clerico irregulari non denunciato valida erit.

Confirmatur. Quia dato quod de irregularitate publicè con- 41 staret, adhuc collatio beneficij facta tali irregulari valida esset, vt docent Syluester, *verbo excommunicat.4. num.4.* Pelinus, *in cap. inquisitionis de accusat. n.6.* Nicolai Plonij, quos sequitur Suarez, *d.4. sect.2.* Ægidius, *d.18. nu.6.* Hurtado, *de irregularitate, diffic.5. nu.2.* P. Fr. Ludouicus à Conceptione, *suprà*, 42 *n.8.* Quorum ratio est, quia nullo iure dicta incapacitas constat; nam in *cap. cum bonæ suprà* relato, tantum est sermo de suspensis perseuerantibus per triennium in suspensione, & in *cap.7. de clerico excommunicato*, est tantum sermo de excommunicatis, *ex cap. vero vltimo eodem titulo, & ex c.2. de clericis pugnantibus*, ad summum deducitur beneficium illicitè conferri irregulari, & collationem esse irritandam; ergo cum pœnæ non sint au- 43 gendæ præter in iure expressas, dicendum est, prædictam collationem beneficij curati factam huic consulenti, etsi fuerit suspensus, & irregularis, fuisse validam, proindeque illum in conscientia totum esse posse ad nullamque teneri restitutionem. Ita P. Fr. Ludouicus à Conceptione, *suprà nu.8.*

Nec obstat, si dicas huiusmodi beneficium fuisse curatum, ad 44 cuius collationem requiritur ætas vigintiquinque annorum ex Tridentino, *sess.24. cap.22.* & nos diximus, *in nostro Directorio Confessariorum, part.1. tract.9. d.4. nu.8.* Non obstat inquam, Respondetur namque, quod secundum eius commune beneficium curatum licitè potest conferri non Sacerdoti, dummodo intra annum possit fieri Sacerdos, vt patet, *ex cap. cum in cunctis de electione cap. is cui 29. de præbend in 6. Clement. general. de ætate, & qualitate*, Tridentinum, *sess.22. cap.4. & cap.12. sess.24.* & constat ex celebri Rotæ, *decisione 1. in tit. de præbend. in nouis*, vbi dicitur, decerniturque, illum qui ætatis patitur defectum, posse acceptare beneficium Ecclesiasticum, & Sacerdotalem præbendam si intra annum possit presbyter fieri, pro quo plures refert Ceuallos, *tom.2. quæst. pract. quæst.693. nu 6.* P. Fr. Ludouicus à Conceptione, *in examine veritatis, tom.1. p.1. tr.2. casu 33. n.5.* Nam quando Consilium petit ordinem presbyteratus in eo, qui parochus constituendus est, intelligitur de ordine presbyteratus non actu, sed aptitudine, vt cum Spino, ait, Ceuallos, *suprà n.71.* P. Fr. Ludouicus à Conceptione, *suprà, n.5.* Sed iste consulens quando factus est Parochus poterat intra annum fieri Sacerdos, si iam ordinem presbyteratus non habuisset, siquidem solum illi octo menses deficiebant; ergo validè recepit collationem beneficij curati non obstanti quod non haberet vigesimum quintum annum, quando tale beneficium illi collatum fuit, ac per consequens de fructibus receptis nihil tenetur restituere; per quod patet responsio quarto quæsito.

RESPONSIO AVTHORIS QVINTO QVÆSITO.

An dato quod talis prouisio fuerit nulla, resignatio ab eo facta de licentia Pontificis, non declarando prædictos defectus fuerit nulla?

REspondi, quod dato quod illa collatio beneficij fuerit nul- 45 la, adhuc resignationem in fauorem tertij cum reseruatione pensionis de licentia Papæ fuisse validam. Ita Arauio, *in suis selectis decisionibus, tract.1. quæst.5. n.4.* Nauarrus, *lib.1. consiliorum tit. de rescriptis consilio 1.* Ratio est, quia eadem est ratio de resignante cum titulo nullo atque cum titulo deperdito, sed resignans cum titulo deperdito, qualis est ille, qui resignat beneficium curatum, quod legitimè obtinuit, & per 46 annum integrum, & amplius retinuit sine assensu ad ordinem presbyteratus potest optimè, & validè illud resignare in fauorem tertij, reseruando sibi aliquam pensionem, etiam tacendo huiusmodi defectum in specie, dummodo explicet illum in genere, vtendo scilicet, clausulis generalibus, v. g. quibuscumque de causis, & similibus, & dummodo non decipiat summum Pontificem in causa motiua principali gratiæ obtinendæ, vt benè probat Nauarrus *in proprijs terminis, lib.1. consiliorum titulo de rescriptis consilio 1.* Ergo pariter valida erit resignatio beneficij curati cum reseruatione pensionis facta à resignante cum titulo nullo per defectum ætatis, quamuis hunc defectum in specie non exprimat.

Confirmatur, quia titulus deperditus nihil amplius potest operari in resignante, quoad valorem resignationis, & gratiæ pensionis reseruatæ, quam titulus nullus ex defectu ætatis proue-

prouenieus, siquidem in re vterque titulus nullus est pariter, ac proinde nullius virtutis ac efficaciæ, sed titulus deperditus non reddit irritam resignationem in fauorem tertij cum reseruatione pensionis; ergo neque titulus nullus ob defectum ætatis reddet resignationem, aut gratiam pensionis inualidam.

47 Dices cum Azorio, *tom. 2. summæ moralis, lib. 7. cap. 19. quæst. 8.* Resignatio est voluntaria demissio iuris, quod quis habet in beneficio; sed iste qui titulum amisit nullum ius habet in beneficio, ergo nec ratam ac validam potest facere illius resignationem. Respondetur quod resignatio non est dimissio iuris, sed dimissio ipsiusmet beneficij, quod resignans, siue iustè, siue iniustè, siue cum titulo, siue sine illo, possidebat. Tum quia vel hæc resignatio est absolutè facta in manibus Papæ, & hæc valida est in omni sententia, vel fit conditionatè, hoc est, vt detur cuidam tertiò, & de hac est controuersia inter Nauarrum affirmantem esse validam, & Azorium negantem; sed ego Nauarro affirmanti subscribo, cui etiam subscribit Arauio, *suprà, nu. 7.* ob rationes factas, & quia ratio Azorij non conuincit dictam resignationem esse inualidam, maximè quando in narratiua neque exprimitur falsum, neque subticetur causa motiua principalis; sed in nostro casu hæc omnia ita se habent; ergo prædictus consulens resignare potest prædictum beneficium curatum in fauorem tertij cum reseruatione pensionis, etsi prouisio fuerit nulla ex defectu ætatis.

RESPONSIO AVTHORIS SEXTO QVÆSITO.

An prædicta nullitate non obstante licitè possit resignans quotannis recipere pensionem assignatam sine onere restitutionis?

48 RESpondi affirmatiuè. Ita Nauarrus, *lib. 1. consiliorum titulo de rescriptis consilio 1.* Arauio, *in suis selectis decisionibus, tract. 1. quæst. 8.* & alij. Ratio est, quia licèt intrusus in beneficium sit ipso iure inhabilis ad obtinendum beneficium quod per intrusionem arripuit, nihilominus non manet inhabilis ad obtinendum ex illo pensionem quia pensio non est beneficium ad quam proindè lex pœnalis contra intrusum in beneficium extendi non debet? ergo licèt iste clericus ob defectum ætatis sit inhabilis ad obtinendum beneficium, in quod fuit intrusus, non tamen erit inhabilis ad obtinendam pensionem,
49 quàm sibi reseruat mediante gratia, quam à summo Pontifice impetrauit; ergo licitè potest eam recipere quotannis sine onere restitutionis, quod etiam patet ex rationibus pro antecedenti quæsito, & hæc saluo meliori iudicio.

CONSVLTVM XCIII.

De committente homicidium ante annos pubertatis, an incurrerit irregularitatem vbi alia multa de irregularitate ex homicidio, & de illius dispensatione notatu digna.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Adolescens antequam perueniat ad omnes pubertatis occidens hominem in aliquorum sententia non incurrit irregularitatem.*
3 *Nulla censura neque irregularitas ex delicto incurritur ante annos pubertatis.*
4 *Odia sunt restringenda.*
5 *Pueri ante annos pubertatis non ligantur censuris, nec à iure, nec ab homine.*
6 *Irregularitas ex delicto in aliquorum sententia est censura.*
7 *Irregularitas ex delicto in aliquorum sententia non incurritur, nisi detur peccatum mortale ex conceptu, & dolo.*
8 *Iste consulens licèt peccauerit mortaliter alterum proditoriè occidendo, non tamen peccauit ex contemptu censuræ, sed ex vindicta inimici.*
9 *Qui hominem occidit ignorando tali delicto impositam esse irregularitatem illam non incurrit.*
10 *Iste puer ignorabat irregularitatem esse impositam tali delicto.*
11 *Dato quod iste puer per illud homicidium incurrit irregularitatem aliqui dicunt quod talis irregularitas potest tolli per Bullam cruciatæ stando in sententia asserente irregularitatem ex delicto esse censuram.*
12 *In Bulla non excipitur aliqua censura.*
13 *Stando in prædicta sententia, etiam à regularibus per sua priuilegia potest tolli hæc irregularitas.*
14 *Per hoc homicidium non incurritur irregularitas ex defectu lenitatis.*
15 *Irregularitas ex defectu lenitatis solùm incurritur à publicis ministris*
16 *Irregularitas ex defectu lenitatis tolli potest ab Episcopo.*
17 *Potest etiam tolli à regularibus per sua priuilegia, quæ ibi referuntur.*
18 *Hæc sententia horum doctorum, quoad absolutionem ab irregularitate per Bullam cruciatæ non placet authori.*
19 *Ex ea sequitur omnem irregularitatem, etiam ex delicto per industriam, & proditoriè posse tolli per Bullam in quacunque persona, & per regularium priuilegia.*
20 *Si talis sententia esset tolerabilis frustra Tridentinum exciperet irregularitatem ex homicidio voluntario, etiam occulto in concessione facta Episcopis.*
21 *Etiam stando in sententia asserente irregularitatem ex delicto esse censuram, nec per Bullam cruciatæ, nec priuilegia regularium potest talis irregularitas tolli.*
22 *Per Bullam vel priuilegia solum potest tolli irregularitas in prædicta sententia, quæ est pura pœna peccati, non verò quæ est pœna, & inhabilitas.*
23 *Irregularitas ex homicidio voluntario non solum est pura pœna, sed & inhabilitas ob significationem.*
24 *Doctrina Ludouici à Conceptione in hac parte reijcienda est.*
25 *Talis adolescens dato quod per tale homicidium incurrerit irregularitatem non potest in ea dispensari, nisi à Romano Pontifice.*
26 *Aliqui dixerunt occidentem clericum inuentum in adulterio cum vxore sua non incurrisse excommunicationem, neque irregularitatem.*
27 *Multorum sententia fuit marito licere occidere adulterum inuentum cum sua vxore in adulterio, dummodo zelo iustitiæ id faciat.*
28 *Hæc propositio non peccat maritus occidendo propria authoritate vxorem in adulterio deprehensam damnata est ab Alexandro VII. vt scandalosa.*
29 *Pontifex non damnauit hanc propositionem, licèt marito occidere adulterum inuentum cum sua vxore, sed hanc, licèt marito occidere vxorem inuentam in adulterio.*
30 *Iste homicida non occidit vxorem, sed adulterum.*
31 *In pœnis non est facienda extentio ob paritatem rationis de casu ad casum.*
32 *Pontifex non condemnauit dictam propositionem vt falsam, sed vt scandalosam.*
33 *Benè potest dari propositio damnata sub anathemate vt scandalosa, & probabilis.*
34 *Deductio ad practicam illius prohibitionis damnata à Pontifice est mortale peccatum.*
35 *Facta suppositione quod iste homicida vellet talem opinionem practicare peccaret quidem, in ea opinione tamen non incurreret irregularitatem.*
36 *Non constat de tali decreto Alexandri, nec fuit promulgatum in Hispania, nec receptum.*
37 *Vt decreta Pontificia obligent requiritur in multorum opinione, quod in omnibus Prouincijs promulgentur, & acceptentur.*
38 *Contraria sententia est probabilior.*
39 *Prædicta sententia est probabilis.*
40 *Lex Pontificia declarans aliquid pertinens ad mores, & propositio de fide, vt obliget debet esse promulgata.*
41 *Fides ex audita.*
42 *Prædictum decretum non loquitur de occidente adulterum, sed vxorem.*
43 *Hæc homicida saltem incurrit irregularitatem ex defectu lenitatis.*
44 *Irregularitas ex defectu lenitatis potest tolli ab Episcopo, & à confessoribus regularibus.*
45 *Vnicuique licitum est occidere cum moderamine inculpatæ tutelæ inuasorem iniustum rerum suarum, nec hæc propositio est ab* Alexandro VII. *damnata.*
46 *Iste clericus inuadebat prætiosiorem rem huius homicidæ.*
47 *Vnusquisque ob defensionem sui honoris potest licitè absque metu censuræ, vel irregularitatis inuasorum iniustum occidere.*
48 *Pontifex non damnauit propositionem asserentem licitè posse maritum occidere adulterum deprehensum cum sua vxore, sed solum propositionem asserentem posse licitè occidere vxorem deprehensam in adulterio.*
49 *Mulier non est aggressor, sed patiens in hoc casu.*
50 *Adulter est aggressor honoris homicidæ.*
51 *Homo nobilis potest licitè occidere eum publicè appellantem Iudæum, cornutum.*
52 *Homo nobilis non potest occidere licitè inuasorem rerum suarum, & sui honoris, nisi quando inuasor nolit desistere ab inuasione, vel inuasus aliter non potest res suas, & suum honorem recuperare.*
53 *Iste inuasus potest recuperare res suas, & honorem accusando clericum apud iudicem.*
54 *Iste inuasus omittendo hæc, & clericum occidendo, & peccauit, & incurrit excommunicationem, & irregularitatem.*

55 *Iste*

55 *Iste inuasus accusando clericum adulterum non videtur habere suam vxorem liberam ab inuasione clerici.*
56 *Per accusationem inuasoris honoris apud iudicem non recuperatur honor apud homines.*
57 *Hæc sententia ad excusandum hunc homicidam ab excommunicatione, & irregularitate non est necessaria.*
58 *Aliquo modo opponitur decreto* Alexandri VII.
59 *Iste homicida occidendo clericum adulterum cum sua vxore peccauit, non tamen incurrit excommunicationem, aut irregularitatem.*
60 *Iste Homicida occidendo clericum in dicto casu non incurrit excommunicationem capitis si quis suadente* Diabolo.
61 *Ecclesia reputat hanc occisionem fuisse factam ex vehementi passione.*
62 *Irregularitas & excommunicatio ex delicto purificantur, quoad pœnam.*
63 *Per tale homicidium non incurritur irregularitas.*
64 *Ecclesia non vult suo obligare præcepto in hoc casu.*
65 *Dato quod per tale homicidium incurratur irregularitas, cum sit occulta in ea potest Episcopus dispensare.*
66 *Hoc homicidium non fuit factum proditoriè.*
67 *Solum homicidium voluntarium de proposito, & proditoriè excipitur in Tridentino.*
68 *Episcopus potest dispensare cum homicida occulto, quando excessit debitum moderamen.*
69 *Vt homicidium sit occultum, sufficit quod non sit publicum notorium, aut famosum.*
70 *Vt tale sit requiritur, vt sciatur à maiori parte viciniæ, quæ ad minus constet decem personis, vel quod non sit deductum ad forum contentiosum, aut si est deductum quod ibi non sit probatum.*
71 *Quando reus absoluitur in iudicio defectu probationis non dicitur crimen deductum ad forum contentiosum.*
72 *Hoc homicidium non fuit scitum, nisi à quinque personis in magno populo.*
73 *Reus qui occidit iudicem volentem eum extrahere per vim ex loco sacro vbi tanquam ad azilum recurrit non incurrit irregularitatem.*
74 *Vnusquisque potest ius suum defendendo cum moderamine inculpatæ tutelæ iniustum inuasorem occidere.*
75 *Iste homicida non incurrit irregularitatem ex defectu lenitatis.*
76 *Irregularitas ex defectu lenitatis solum incurritur à publicis ministris.*
77 *Occidens clericum iniustè, non tamen proditoriè, gaudet immunitate Ecclesiæ.*
78 *Oratoria authoritate Episcopi fundata gaudent immunitate.*
79 *Ad gaudendum immunitate sufficit quod reus portam, vel muros Ecclesiæ tangat.*
80 *Dato quod iste homicida, occidendo dictum iudicem incurrerit irregularitatem cum eo potest Episcopus dispensare.*
81 *Episcopus potest dispensare in irregularitate ex homicidio casuali occulto, quando quis illud fecit in sui defensionem absque moderamine.*
82 *Episcopus potest dispensare in irregularitate ex homicidio occulto commisso in subita rixa.*
83 *Hoc homicidium fuit culpabile, vel quia homicida excedit moderamen, vel quia fuit ex subita ira.*
84 *Quinque testes in magno populo non sufficiunt ad faciendam rem publicam, vel notoriam.*
85 *Regulares per sua priuilegia possunt dispensare in hac irregularitate.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 IN illustri quodam oppido Lusitaniæ; quidam adolescens antequam perueniret ad annos pubertatis cum duobus socijs ex proposito, & proditoriè occidit alium iuuenem inimicum suum, & facta inquisitione à iudice de homicida non fuit inuentus quis fuisset homicida illius hominis, socij namque tacuere. Postea accidit quod cum iste adolescens iam esset quindecim annorum duxit vxorem quandam suam consanguineam; certior tamen factus à duobus seruis suis, & duabus ancillis, illam committere adulterium cum quodam Sacerdote, finxit se longius ire, & noctu venit in domum, & cum inueniret clericum in lecto dormientem cum vxore sua, illum occidit, & ob infamiam, quo poterat oriri ex occisione vxoris noluit eam occidere, sed eam in quadam domo inclusit, & arrepto cadauere clerici, illum cum prædictis duobus seruis deduxit ad locum desertum, vt author homicidij occultaretur; cum autem deferrent cadauer obuius eis fuit iudex regius cum duobus satellitibus, qui inijciens in eum manus apprehendit, serui enim eum solum relinquerunt, & cum eum deferret vinctum in carcerem, cum appropinquarent ad quoddam sacellum, quod erat in loco illo deserto, authoritate tamen Episcopi fundatum, adolescens se è manibus illorum euasit, & reposuit in porta ipsius Ecclesiæ quæ propè erat viæ publicæ, & cum iudex vellet eum eripere è loco illo, ipse adolescens euaginato gladio eis resistit dicens se esse loco sacro, & non posse ab illis apprehendi, cum autem iudex insisteret, vt eum è loco illo eriperet adolescens eum occidit, quam occisionem è quadam fenestra viderunt duæ fœminæ, quæ propè illud sacellum viuebant; quibus, & satellitibus ipse adolescens magnam pecuniæ summam promisit, si tacerent mane facto, & inuento clerico, & iudice regio mortuo, magnæ ab alijs regijs ministris factæ sunt inquisitiones; non tamen potuerunt scire, quis homicidium illud iudicis regij, vel clerici patrarit; vnde homicidia illa manserunt impunita, nec adolescens fuit pronuntiatus aliquos dies mortua vxore ipsius adolescentis, ille volens ascendere ad ordinem presbyteratus accedit ad me.

Et quæsiuit primo, An per primum homicidium incurrerit irregularitatem? Secundò, An dato quod incurrerit, quis posset cum eo in tali irregularitate dispensare? Tertiò, an per secundum homicidium clerici incurrerit excommunicationem, & irregularitatem? Quartò, An dato quod incurrerit, quis posset cum eo in tali irregularitate dispensare? Quintò, an per tertium homicidium incurrerit irregularitatem? Sextò, An dato quod incurrerit, quis posset cum eo dispensare.

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO.

An per primum homicidium iste adolescens incurrerit irregularitatem?

PRimo quæsito Respondi satis probabilem esse sententiam illum adolescentem occidentem, etiam ex proposito, & industria, & per insidias, & proditoriè illum inimicum suum non incurrisse irregularitatem, quæ resolutio si aliquibus videatur dura, non eam reprobent, antequam videant rationes. Probatur primò: Quia nulla censura, nec irregularitas ex delicto incurritur ante annos pubertatis, vt docent, Sà *verbo censura; n.2.* Sanchez, *in selectis. d.26.* & citat Auillam, & Henriquium, vt ait Diana, *p.4. tract.2. resol.67.* & quamuis hic contrarium asserat Diana, maximè inclinauit in hanc sententiam, *p.3. tract.6. resol.88. §. ex quibus*, vt ait Ausonius, *verbo irregularitas, n.2.* Eandem sententiam tenet vt probabilem Bassæus, *verbo irregularitas, n.5.* Ego ipse, *in nostro Directorio Confessariorum tract.3. d.1. n.13.* P. Fr. Ludouicus à Conceptione, *in suo examine veritatis, tom.2. tract.2. §.1. nu.3.* Et ratio istorum Doctorum est, quia odia sunt restringenda, *ex reg. iuris in 6. Odia, &c.* Sed iste adolescens nondum peruenerat ad annos pubertatis, ergo, &c. 2 3 4

Confirmatur primò: Quia pueri ante annos pubertatis non ligantur censuris, neque à iure, neque ab homine vt patet *ex cap. fin. de sent. excomm.* & tenent cum alijs Leander, *tract.1. d.2. q.22.* Fr. Christophorus à sancto Ioseph. *verbo censura dub. 2. §.3. n.3.* Ego ipse, *in nostro Direct. Confessar. p.2. tract.12. d.1. n.22.* Sed irregularitas ex delicto est censura, vt probabiliter tenent Corduba, *lib.5. q.3. dub.4. & casu 28. 37. & 144.* Medina, *12. q.6. art.4. & lib.5. instruct. c.11. §.9. & 12. & lib.2. c.12.* Gutierres, *Quæstion. Canonic. cap.3.* Vega, *in summa 2. p. cap.13. casu 9. & 12.* Basies, *q.64. art.8. dub.14.* P. Chrysthophorus à Sancto Ioseph, *verbo censura, dub.1. num.6.* & probabile putat P. Fr. Ludouicus à Conceptione, *suprà nu 3.* Quidquid alij probabilius dicant, quos ego retuli, & secutus fui, *loco citato;* ergo cum iste adolescens nondum peruenisset ad annos pubertatis occidendo, etiam per insidias, & proditoriè alium, non incurrit vllam irregularitatem. 5 6

Confirmatur 2. quia in sententia Sà, *verbo irregularitas, n.6.* Irregularitas ex delicto non incurritur nisi detur peccatum mortale cum dolo, & contemptu, quam opinionem refert, & probabilem putat P. Fr. Ludouicus à Conceptione, *tom.2. examinis veritatis, tract.2. §.1. n.2.* eam tenent Baldelus, *p.1. lib.1. d.29. nu.7.* Felinus, Nauarrus, Panormitanus, quos refert Palaus, *d.6. p.3. n.2.* Sed prædictus occisor, etsi mortaliter occidendo peccauerit, non tamen peccauit ex contemptu, censuræ, vt ipse fatetur, sed ex odio in inimicum, ergo non incurrit vllam irregularitatem. 7 8

Confirmatur 3. Quia qui hominem occidit ignorando inuinsibiliter tali delicto esse impositam irregularitatis pœnam illam non incurrit, vt docent Sanchez, *de matrimonio, lib.9. de 32. nu.16. & 17.* Nauarrus, Couarruuias, quos refert, & sequitur Bassæus, *verbo ignorantia, n.17.* Diana, *p.4. tract.12. resol.15.* Candidus, Suarez & alij, quos lata manu retuli ego ipse, secutus fui, *in nostro Directorio Confessariorum, p.2. tract. 12. d.1. n.172.* Sed prædictus adolescens omninò talem pœnam impositam esse illi delicto ignorabat inuisibiliter, vt ipse fatetur: ergo nullam incurrit irregularitatem per quod patet responsio primo quæsito. 9 10

RESPON-

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO.

An dato quod incurrerit prædictam irregularitatem, quis possit cum eo in hac irregularitate dispensare.

11 RESpondi non deesse doctores asserentes hanc irregularita-
tem posse tolli à quolibet confessore per Bullam crucia-
tæ. Et ratio illorum est, quia in sententia asserente irregulari-
tatem ex delicto esse censuram, quam supra retulimus, nomi-
ne absolutionis ab omnibus pœnis, & censuris, quæ conce-
ditur per Bullam cruciatæ, venit intelligenda quælibet irre-
gularitas ex delicto, vt docent Corduba, & Medina, quos re-
fert Ludouicus à Conceptione, *tom.2. examinis veritatis tract.2.*
12 §.1. *num.*8. Atqui in Bulla non excipitur censura aliqua; ergo
nec excipitur hæc irregularitas siue, ex publico, siue ex occulto
delicto procedat, & siue fuerit ex proposito, siue per industriam,
& ex insidijs, & proditoriè; ergo in foro conscientiæ talis ho-
micida absolui potest per Bullam cruciatæ. Ita P. Fr. Ludoui-
cus à Conceptione, *suprà n.*8. quod idem à fortiori dicere po-
13 terat de confessoribus regularibus, qui ex priuilegio Pauli III.
Bulla 7. possunt absoluere sæculares ad se vndequaque venien-
tes ab omnibus casibus, & quibuscumque censuris, & pœnis
Sedi Apostolicæ, reseruatis, nulla excepta, nisi illæ quæ
continentur in Bullæ cœnæ, vt cum Lezana, Naldo, Sanchez,
Bordono, Delbene, Vidal, & alijs diximus, *in nostro Directorio
Confessariorum, p.1. tract.5. d.16. n.*1359. cum ergo nulla irre-
gularitas sit excepta in Bulla cœnæ, consequenter videtur di-
cendum in ea posse confessores regulares dispensare.
14 Nec obstat si dicas in hoc casu vltra irregularitatem ex deli-
cto dari irregularitatem ex defectu lenitatis, quæ per Bullam,
nec per priuilegia regularium tolli potest. Respondet nam-
15 que ipse Ludouicus à Conceptione negando antecedens, nam
irregularitas ex defectu lenitatis solum incurritur à publicis
ministris vt docet Lessius, *lib.2. de iudice*, Villalobos, Suarez,
16 Filliucius, & alij, quos refert, & sequitur ipse Ludouicus à
Conceptione, *tom.2. examinis veritatis tract.2. §.1. num.*2. Et
licèt ab alijs incurratur, potest tolli ab Episcopo, vt tenent
Rodriquez, Couarruuias Campanili, Viualdus, Medina,
quos refert, & sequitur Barbosa, *de potestate Episcopi, p.2.
alleg.*3. *nu.*47. P. Fr. Ludouicus à Conceptione, *suprà num.*7.
Probabile putat cum multis Diana, *p.4. tract.2. resol* 69. Potest
etiam stando in hac opinione tolli talis irregularitas à confesso-
17 ribus regularibus, nam hi possunt dispensare in omnibus irre-
gularibus, in quibus possunt Episcopi, *ex priuilegio Sixti IV.
Bulla* 9. quam postea Confirmauit Iulius II. vt cum Roderico,
Vega, Henriquez, Portel, Bellasio, Bauni, Vrbano, Man-
cia, Lezana, *dixi in nostro Directorio Regularium, p.1. tract.2.
d.*3. *nu.*65. *& in nostro Directorio Confessariorum, p.2. tract.*13.
d 2. *nu.*332. Cum ergo Episcopi possunt iure ordinario in hac
irregularitate ex defectu lenitatis dispensare, idem poterunt
consequenter facere regulare, per sua priuilegia.
Verum licèt prædicta sententia aliquibus fortassis probabilis
18 videatur mihi non placet. Et ratio est, quia ex ea infertur om-
nem irregularitatem ex delicto, etiam homicidij voluntarij,
ex industria, & ex insidijs, & proditoriè, esse dispensabilem
per Bullam cruciatæ, & per priuilegia regularium, siue ho-
micidium fuerit occultum, siue publicum, & hoc non solum
si commissum sit à puero ante annos pubertatis, sed etiamsi
commissum sit post annos pubertatis; siquidem in omnibus mi-
19 litat eadem ratio, & infertur eadem consequentia. Nam si
ex eo, quod in cruciata non excipitur aliqua irregularitas,
censetur omnis irregularitas ex delicto, etiam homicidij vo-
luntarij concessa vt vult P. Fr. Ludouicus à Conceptione, *su-
20 prà nu.*8. sequitur idem dicendum esse, tam in eo, qui annos
pubertatis habet, quàm in eo qui nondum attingit annos pu-
bertatis, quod quam durum sit, nemo est, qui non videat,
frustra enim Tridentinum irregularitatem, ex homicidio vo-
luntario, etiam occulto exciperet in concessione facta Episco-
pis, cum etiam ab irregularitate ex homicidio voluntario pu-
blico pœnitens in prædicta sententia à quolibet confessore per
Bullam in foro conscientiæ potest absolui.
Dicendum igitur est, quod etiam stando in prædicta senten-
21 tia asserente irregularitatem ex delicto esse censuram, quam
cum multis à se relatis docet Diana, *p.1. tract.*11. *resol.*27. Con-
fessores per Bullam, nec Regulares per sua priuilegia non pos-
se absoluere ab ea irregularitate, quæ simul est pœna, & in-
habilitas, qualis est illa quæ contrahitur ex homicidio iniu-
sto voluntario, vel mutilatione, & solum per Bullam posse
22 tolli in prædicta sententia irregularitatem, quæ est pura pœ-
na peccati, vt rectè cum Corneio, & alijs discipulis Diui
Thomæ, docet Diana *p.4. tract.2. resol.*81. cum ergo irregula-
23 ritas orta ex homicidio voluntario, non solum sit pœna pec-
cati, sed inhabilitas ob significationem, non potest tolli etiam
24 in hac sententia per Bullam Cruciatæ. Per quod patet non
benè inferre P. Ludouicum à Conceptione ex prædicta senten-
tia illam consequentiam, vnde eius doctrina omninò reijcien-
da est.
Et dicendum quod dato quod dictus adolescens, etiam ante
annos pubertatis incurrerit prædictam irregularitatem, vt
melior docet sententia quam tenent Gauantus, Præpositus,
& alij quos refert Diana *p.4. tract.2. resol.*6. Bonacina, & alij 25
quos ego refero *in nostro Direct. Confess. p.2. tract.*13. *d.*1. *nu.*13.
Tunc solum posse dispensari à summo Pontifice, siquidem ho-
micidium fuit ex proposito, per insidias, & de industria, &
proditorium, in quo casu dispensatio super irregularitate ex
eo orta reseruatur Pontifici, vt rectè cum Barbosa, Turriano,
Vasquio, & alijs communiter docet Diana, *p.4. tract.1. re-
sol.*72. & ego cum multis dixi *in nostro Directorio Confessariorum
p.2. tract.*13. *d* 2. *num.*162. per quod patet responsio ad secun-
dum quæsitum.

RESPONSIO AVTHORIS TERTIO QVÆSITO.

An per secundum homicidium Clerici incurrerit excommunicationem, & irregularitatem.

CVm hunc casum cum quodam non infimæ notæ Theolo-
go communicassem, ipse in eam fuit sententiam, prædi- 26
ctum consulentem occidentem Clericum cum vxore sua dor-
mientem non incurrisse excommunicationem, aut irregula-
ritatem. Et ratio illius erat, Quia multorum Doctorum
sententia fuit, licere marito occidere adulterum inuentum
cum sua vxore in adulterio, dummodo non liuore vindictæ,
sed zelo iustitiæ id faciat. Ita docuerunt Gomez *l.*8. *Tauri
num.*52. *&* 53. Castillo *l.*82. *Tauri num.*6. Menchaca *lib.1. con-
trouersiarum c.*8. *num.*2. Sà *verbo homicidium, num.*15. Iulius
Clarus *lib.5. sententiarum, homicidium, num.*5. Fagundez *in* 5. 27
*præcepto Decalogi, lib.*5. *cap* 10. *num.*19. *&* 20. Barbosa *in l. si
ab hostibus. §. final. num.*56. *tom.2. pag.*229. *col.*2. Felinus *in
cap. quæ in Ecclesiarum, num.*13. *de constit.* P. Fr. Ludouicus à
Conceptione *in suo examine veritatis tom.2. tract.2. §.1. casu* 2.
*num.*1. probabile putat Lessius *lib.2. cap.*9. *dub.*5. *num.*6. & ci-
tari potest *cap. admonere* 23. *quæst.*2. *& l. merito, ff. de adulte-
rio & l. graues eodem titulo*, & patet *ex legibus Castellæ lib.*8. *or-
dinament. lib.*5. *titul.*20. ibi iustè possunt occidere, lex vero
nostra Lusitana *lib.5. ordinationis titul.*38. initio ait, licitè pos-
sunt occidere. Quorum ratio est, quia in hoc casu leges ipsæ
faciunt maritos executores delicti quamuis nulla præcedat
sententia quæ leges iustissimæ sunt propter bonum commune,
ergo maritus occidens adulterum apprehensum cum vxore sua
in adulterio stando in hac sententia nullum peccatum com-
misit, si id zelo iustitiæ fecit, nec vllam incurrit censuram,
aut irregularitatem.
Sic discurrebat iste Theologus, cui respondi hanc proposi- 28
tionem, non peccat maritus occidens propria authoritate vxo-
rem in adulterio deprehensam, damnatam esse sub anathema-
te, saltem vt scandalosam, ab Alexandro VII. *in suo decreto
edito anno* 1665. *die* 24. *Septembris, prop.*18. ergo cum iuxta de-
cretum Pontificis consulens peccauit occidendo adulterum
inuentum cum sua vxore in adulterio, & incurrit excommu- 29
nicationem, siquidem Clericum occidit, & incurrit irregula-
ritatem. Verum iste Theologus audacter respondit, Pontifi-
cem non damnasse propositionem dicentem, occidentem adul-
terum inuentum cum sua vxore propria authoritate non pec- 30
care, sed tantum damnasse propositionem asserentem, non
peccare occidentem vxorem deprehensam in adulterio propria
authoritate, vt patet ex ipso decreto, vnde cum dictus homi-
cida non occiderit vxorem, sed adulterum, cum ea inuentum,
non comprehenditur in decreto Alexandri.
Quod si dicas idem in vtroque casu dicendum esse ob parita- 31
tem rationis, vt ego ei respondi, ipse huic obiectioni respon-
dit primo, quod in pœnalibus non est facienda extensio ob pa-
ritatem rationis de casu ad casum non expressum, vt cum
Portello notat Antonius *verbo lex quomodo interpretanda, n.*46. 32
Secundò respondit, Pontificem in suo decreto non damnare
dictam propositionem vt falsam, & improbabilem, sed vt
scandalosam, stat autem esse propositionem scandalosam; &
tamen esse probabilem, scimus enim aliquam propositionem
esse damnatam, vt scandalosam, & cunctis prohibitam il-
lam defendere, asserere, prædicare, imprimere, de ea tra-
ctare, etiam sub anathemate, & tamen talis propositio non
est damnata vt improbabilis ab Ecclesia, sed potius vt proba- 33
bilis ad Ecclesia aliquibus permittitur vt consideranti faciliter
patebit, & nos ex proposito, nec illam in ore assumere volu-
mus, vtpotè nobis maximè abhorrente; stat ergo posse dari
propositionem scandalosam, & sub anathemate prohibitam,
cum tamen in se sit probabilis, & tolerata ab Ecclesia.
Suppono ergo, quod iste homicida ita discurrit. Pontifex
solum vt scandalosam condemnat hanc proposionem, & so-
lum

lùm sub anathemate prohibet illam docere, defendere, edere, aut de ea disputare publicè, aut priuatim tractare, nisi forsan impugnando, non verò, vt falsam, & improbabilem eam condemnat, aut prohibet, hoc supposito, ego nec doceo, nec defendo hanc propositionem, nec eam edo, nec de ea disputo, sed solùm eam in practicam redigo, quæ
34 reductio ad practicam, licet etiam mihi sub mortali prohibita sit ab Alexandro VII. in dicto decreto, ego vt ab irregularitate in tali opinione probabili me liberem, non verò de hoc peccato, de quo postea per Sacramentum confes-
35 sionis mundabor, si igitur iste homicida fecerit hunc discursum, de quo eum condemnabis; ergo non laudo eius determinationem peccandi, dicebat ille Theologus, reducendo ad practicam talem opinionem, sed facta suppositione, non illum de irregularitate, vel excommunicatione condemno.
36 Addo, dicebat ille, quid erit, si iste homicida dicat: mihi non constat de tali decreto Alexandri VII. nec tale decretum fuit promulgatum in Hispania, aut Lusitania,
37 nec receptum, quod erat necessarium, vt obligaret, vt tenent plures Doctores, quos citat Diana, *part.* 4. *tractat.* 4. *resolut.* 127. *& part.* 1. *tract.* 8. *resol.* 5. *& part.* 3. *tract.* 1. *resol.* 54. de quo vide etiam Auzonium, *verbo lex*, *numero* 22. *&*
38 26. ergo tale decretum me non obligat. Quid igitur illi respondebis? Fateor contrariam opinionem probabiliorem esse,
39 quam tamen sequitur iste homicida, de necessaria promulgatione, & acceptatione legis in maiori parte Ecclesiæ non esse improbabilem necesse est, vt confitear.
40 Dices, id intelligi de lege aliquid de nouo imperante; non tamen de lege declarante, aliquid pertinente ad mores esse peccatum, nam hæc sufficit, quod à Pontifice in Ro-
41 ma publicetur, vt vbique obliget. Sed quid si iste homicida respondetur, quod etiam propositio de fide, vt obliget fideles requirere promulgationem, nam fides ex auditu, quomodo enim credent, si non audicrunt; si ergo nobis talis veritas non fuit sufficienter proposita, quomodo ad eam credendum obligabimur, quis mihi dixit tale decretum esse Pontificium, si mihi authoritatiuè non fuit intimatum?
42 Sed demus, quod fuerit legitimè promulgatum; quid dices si iste homicida respondeat, se non dubitare de decreto, prædictum tamen decretum non loqui de occidente adulterum, nec condemnare dictam propositionem, vt falsam, nec dicere talem occisionem fuisse peccatum, sed solùm dicere talem doctrinam; & occisionem fuisse, & esse scandalosam, sed cum propositione, & facto scandaloso potest esse probabilitas ex parte rei prohibitæ, vt *suprà* diximus, ergo stando in illa opinione nulla datur irregularitas in hoc casu.
Nec obstat si dicas saltem incurrisse hunc homicidam irregularitatem ex defectu lenitatis; nam cum tanquàm publicus minister adulterum occiderit, saltem incurrit irregularitatem ex defectu lenitatis publicis ministris concurrentibus ad
43 mortem delinquentis impositam: Respondit dictus Theologus, se non dubitare illum eam irregularitatem incurrisse, non tamen incurrisse irregularitatem ex delicto, de qua solùm est controuersia in præsenti; ab illa enim irregularita-
44 te ex defectu lenitatis posse prædictum homicidam dispensari, tum ab Episcopo, vt cum Rodriguez, Couar. Campanilli, & alijs docet Barbosa *de potestate Episcopi*, *parte* 2. *allegatione* 39. *num.* 47. quidquid cum alijs dicat Diana, *parte* 4. *tract.* 2. *resol.* 84. Candidus, *disquisitione* 17. *articul.* 14. *dub.* 3. *num.* 5. Tum etiam à Confessoribus regularibus, siquidem ex priuilegio Sixti IV. possunt dispensare in omnibus irregularitatibus, in quibus potest Episcopus dispensare iure ordinario, vt diximus *in nostro Directorio regularium*, *part.* 1. *tract.* 2. *d.* 3. *num.* 65.
Hanc doctrinam alia ratione confirmauit iste Theologus dicendo, si adhuc huic rationi, & opinioni non acquiescis, dico ex alio capite prædictum homicidam occidendo prædictum clericum, nec peccasse, nec incurrisse excommunicationem, aut irregularitatem. Non quia id ei leges ciuiles permittant, quæ propositio damnata est ab Alexandro
45 VII. Sed ex alia ratione fundata in iure naturali, quam sic ostendo. Vnicuique licitum est occidere cum moderamine inculpatæ tutelæ iniustum inuasorem rerum suarum, vt colligitur *ex capit. olim. de restitutione spoliat. cap.* 2. *de homicid.* tum quia vim vi repellere licet, vt cum Corneio, Gordono, Portel, Turriano, Villalobos, & alijs multis tenet Diana, *part.* 4. *tractat.* 2. *resol.* 4. Ego ipse *in nostro Directorio Confessariorum*, *part.* 2. *tractat.* 13. *d.* 2. *num.* 228.
46 & in præsenti casu P. Fr. Ludouicus à Conceptione *tom.* 2. *examinis veritatis*, *tract.* 2. §. 1. *casu* 2. *num.* 3. Sed iste Clericus inuadebat pretiosiorem rem huius hominis, scilicet vxorem suam, quam securam habere non poterat, illo viuo relicto, cum quotidie ad eam accedere posset, nec aliàs ex parte mariti posset dari aliqua securitas, vt consideranti patebit; ergo cum id à Pontifice Alexandro dam-

natum non sit, cum solùm condemnet opinionem asserentem marito licere occidere vxorem deprehensam in adulterio, sequitur licitè eum occidere posse, quæ ratio si adhuc debilis videatur, accipe aliam, dicebat ille sapientissimus Theologus.
Vnusquisque ob defensionem sui honoris potest licitè, & 47
absque metu excommunicationis, vel irregularitatis inuasorem iniustum illius etiam Clericum cum moderamine inculpatæ tutelæ occidere, vt cum Corneio, Gordono, Villalobos; Filliuc. Castro, Coninko, Turriano, & alijs multis docent Diana, *part.* 5. *tract.* 4. *resolut.* 4. Fagundez, *in decalogum*, *lib.* 5. *cap.* 3. *num.* 29. Lugo, *de iustitia tom.* 1. *d.* 10. *num.* 5. & ego dixi, *in nostro Directorio Confessariorum*, *part.* 2. *tract.* 13. *d.* 2. *nu.* 233. Sed hic Clericus inuadebat præcipuum honorem huius homicidæ, siquidem eius vxorem cognoscebat, quod magni apud homines æstimatur, & plusquam amissionem omnium diuitiarum, & etiam propriæ vitæ, cum ergo Pon- 48
tifex Alexander non damnauerit propositionem asserentem, licitè posse maritum occidere adulterum deprehensum cum propria vxore in adulterio, sed solùm propositionem asserentem, posse licitè occidere vxorem deprehensam in adulterio, licitè eum potest occidere.
Nec obstat si dicas eandem rationem prohibitionis dari in 49
vtroque casu. Respondit, namque dictus Theologus negando antecedens, nam mulier non est aggressor bonorum, & honoris mariti, benè tamen adulter. Vnde rectè Pontifex 50
damnat propositionem asserentem maritum posse licitè occidere vxorem deprehensam in adulterio, cum illa tantùm sit patiens, & non aggressor bonorum mariti, nec illius honoris, quod tamen non inuenitur in adultero, qui est verè aggressor, & deceptor illius miserrimæ adulteræ.
Confirmatur, quia homo nobilis potest licitè occidere eum 51
publicè appellantem Iudæum, cornutum, &c. vt cum Molina, & Escobar, & alijs dixi *in nostro Directorio Confessariorum*, *suprà numero* 237. quod etiam tenet Petrus Nauarra, Henriquez, Baldellus, quos refert Diana, *part.* 5. *tract.* 4. *resol.* 12. ergo à fortiori poterit occidere, non solùm appellantem eum cornutum, sed in rei veritate eum facientem cornutum. Quibus sic assertis, cum ergo responderem, quod in his casibus tunc solùm inuasum posse licitè occidere inuasorem rerum suarum, & honoris quando inuasor non vult 52
desistere ab inuasione, vel inuasus aliter suum honorem, vel diuitias recuperare non potest, vt latius ego dixi, *locis citatis*; Atqui in præsenti inuasor desistit ab adulterio, & inuasus suum honorem recuperare potest, Clericum prædi- 53
ctum apud suum iudicem accusando, vt eum condigna pœna castiget; ergo iste homicida omittendo hæc, & peccat, & contrahit excommunicationem, & irregularitatem prædi- 54
ctum adulterum Clericum occidendo.
Respondit dictus Theologus, inuasum aliter vxorem suam 55
securam habere non posse, nisi adulterum occidendo, cum semper sit illa exposita adulterio cum ipso Clerico, cum quo toties adulterium commisit, vt experientia docet. Ad id verò, quod dicitur de recuperatione honoris accusando prædictum Clericum coram suo iudice respondit, hoc modo 56
non recuperari honorem apud homines, nam etiam ille cui aliquis alapam impegit, vel quem aliquis Iudæum, vel cornutum appellauit, poterat eum apud iudicem accusare pro iniuria accepta, & tamen Doctores dicunt in continenti posse eum occidere, *suprà* diximus; ergo eodem modo poterat ipse homo occidere dictum Clericum eum de facto facientem cornutum sine metu excommunicationis, vel irregularitatis.
Hæ sunt rationes, & argumenta, quibus hic Theolo- 57
gus suam acerrimè probabat sententiam: verùm quia hæc sententia ad excusandum prædictum homicidam ab excommunicatione, & irregularitate necessaria nobis non est, & aliquo modo opponitur. *Decreto Alexandri VII. suprà relato*, vt etiam fatetur P. Fr. Lud. à Concept. *in principio tom.* 58
2. *examinis veritatis*, ideò ne homicidam istum in has angustias iniiciamus, vt alio principio dico, quod licèt iste homicida occidendo talem Clericum adulterum inuentum cum sua vxore peccauerit, vt statuit Alexander VII. 59
non tamen incurrit excommunicationem, aut irregularitatem.
Et ratio est: Quia iste homo occidendo prædictum Cleri- 60
cum adulterum inuentum, cum vxore sua non incurrit excommunicationem, *cap. si qui suadente Diabolo*, vt docent Suarez, *tom.* 5. *de censuris d.* 22. *sect.* 1. *num.* 34. & cum Molina, Emanuele, Sà, Nauarro, Filliucio, & alijs communiter Bonacina, *de censuris d.* 2. *quæst.* 3. *part.* 6 *sect.* 4. *nu.* 6. & 61
patet *ex cap. si vero de sententia excommunicationis*: Ecclesia namque non reputat huiusmodi percussionem factam fuisse suadente Diabolo, sed vehementi passione, cum difficillimum sit in huiusmodi casu iustum temperare dolorem; ergo nec etiam incurrit irregularitatem.

61 Patet consequentia: Quia, vt cum multis probat Sanchez, *lib. 9. de matrimonio, d. 32. num. 16. & 17.* Excommunicatio; & irregularitas ex delicto, qualis est hæc ex homicidio voluntario, purificantur, quoad pœnam; si ergo per tale homicidium non incurritur excommunicatio, vt certi iuris est,
63 quia Ecclesia non vult suo obligare præcepto in hoc casu, vt *suprà* diximus, nec etiam incurretur irregularitas. Ita Fagundez, *in 5. Decalogi præceptum lib. 5. cap. 10. num. 31.* Farinacius, *in praxi tom. 4. quæst. 121. num. 2. & 5.* propter eandem
64 rationem, & allegans Textum, *in l. nec in ea, ff. ad l. Iuliam de adulterijs*, & cum Farinacio, idem tenet Glossa, *in l. patri, num. 1. verbo item non est ius, ff. eodem*, & nouissimè tenet etiam hanc sententiam P. Fr. Ludouicus à Conceptione *tom. 2. examinis veritatis, §. 1. casu 2. fol mihi 479.* per quod patet responsio 3. quæsito. Verum, quia non desunt Authores contrarium asserentes respondeo 4. quæsito.

RESPONSIO AVTHORIS QVARTO QVÆSITO.

An dato quod hic homicida Clerici adulteri incurrerit irregularitatem, quis possit cum eo dispensare?

65 REspondi in hac irregularitate posse Episcopum dispensare. Ratio est, quia hoc homicidium est occultum, & non fuit proditorium, nec per insidias factum, sed quan-
66 do homicidium, non est proditorium, nec factum per insidias, si est occultum non est Papæ reseruatum per *cap. li-*
67 *ceat in Trident.* siquidem censetur homicidium causale culpabile, vt docent Turrianus, Vasquez, Hurtadus, & cum Barbosa, Diana, *part. 4. tract. 2. resol. 72.* & cum Sà, Suario, Palao, Machado, ego ipse *in nostro Directorio Confessariorum, p. 2. tract. 13. d. 2. num. 162.* ergo tum quia Episcopus
68 potest dispensare cum homicida occulto, quando excedit moderamen inculpatæ tutelæ se, & sua defendendo, vt cum multis dixi, *in nostro Directorio Confessariorum, part. 2. tract. 13. d. 2. num. 1331.* sed iste homicida est occultus, & non est summum solùm excessit in moderamine inculpatæ tutelæ se, & sua defendendo; ergo optimè cum eo potest Episcopus dispensare, vt cum communi sententia ego docui *in eodem Directorio Confessariorum, suprà num. 1331.* & idem possunt facere Regulares per priuilegium Sixti IV. quod *suprà* retulimus, & ego cum multis dixi, *in nostro Directorio Confessariorum, p. 2. tr. 13. d. 3. num. 332.*

Dices hoc homicidium non fuisse occultum, cum à duobus seruis, & duabus ancillis, & ab ipsa vxore fuerit visum. Respondetur negando antecedens; nam ad hoc, vt delictum sit occultum, quale requiritur in Tridentino, vt
69 Episcopus possit ab illo absoluere, vel cum illud committente dispensare in irregularitate ex eo contracta, non requiritur, quod à nemine sciatur, sed sufficit, quod non sit publicum,
70 aut notorium, aut famosum, vt autem tale, sit requiritur, vt sciatur à maiori parte viciniæ, quæ ad minus constet decem personis, vel quod non sit deductum ad forum contentiosum, aut si est, quod non sit in eo probatum vnico saltem teste, vt benè cum alijs Sanchez, *lib. 2. cap. 11. num. 21. & lib. 8. de matrim. d. 34. num. 57. & 58.* Bonacina, *d. 1. q. 3. parte 2. num. 1.* & ego dixi, *in nostro Directorio Confessariorum, p. 2. tract.*
71 *12. d. 1. nu. 221.* Quando enim reus absoluitur in judicio defectu probationis non dicitur crimen deductum ad forum contentiosum cum effectu, etsi hoc fiat saluis testibus, vt ibi cum San-
72 chez, dixi; Atqui hoc crimen non fuit deductum ad forum contentiosum, etsi fuit deductum, reus non fuit cognitus, nec citatus, nec fuit publicum, cum solùm fuerit cognitum à quinque personis in magno populo, nec delictum in iudicio fuit saltem vnico teste contra reum probatum; ergo mansit inter terminos occulti, ac per consequens potest ab Episcopo, vel etiam à regularibus dispensari, per quod patet responsio quarto quæsito.

RESPONSIO AVTHORIS QVINTO QVÆSITO.

An per tertium homicidium incurrerit irregularitatem?

73 RЕspondi prædictum homicidam non incurrisse irregularitatem occidendo iudicem, qui eum è loco sacro volebat extrahere. Ratio est, quia reus in eo casu gaudebat immunitate Ecclesiæ, vt latè in simili casu docet Giurba, *in consilijs crim. consil. 30. num. 21.* & in præsenti casu cum Mario, Farinacio, Turriano, Palao, Diana, *part. 4. tract. 10. resolut. 6.* Ergo si iudex per vim illum volebat ex atrio Ecclesiæ extrahere, cum licitè poterat occidere. Patet con-
74 sequentia, quia reus percussit iudicem cum moderamine inculpatæ tutelæ ob defensionem immunitatis, qua fruebatur. Sed vnusquisque potest ius suum defendendo inuasorem occidere, si res grauis sit, sicut præsens, vt patet *ex cap. olim. de restitutione spoliat. cap. 2. de homicidijs*, vim enim vi repellere licet, vt cum Corneio, Gordeno, Portel, Turriano, Villalob. Filiuc. & alijs dixi, *in nostro Directorio Confessariorum, part. 2. tract. 13. disput. 2. num. 228.* Diana, *part. 4. tract. 2. resol. 4.* & in præsenti casu P. Fr. Ludouicus à Conceptione, *tom. 2. examinis veritatis, tract. 2. §. 1. num. 36.* Ergo iste homicida occidendo iudicem per vim eum volentem è loco sacro extrahere non incurrit irregularitatem.

Dices ad minus incurrisse irregularitatem ex defectu lenita- 75
tis. Respondeo negando antecedens nam irregularitas ex defectu lenitatis non incurritur, nisi à publicis ministris, vt tenet 76
cum Vasquio, Turriano, Diana, *part. 3. tract. 5. resol. 79. & par. 1. in additamentis ad resolutionem 46.* & cum alijs Ausonius, *verbo irregularitas, num. 54.* P. Fr. Ludouicus à Conceptione, *suprà num. 35.* Nec obstat, quod iste reus inuentus fuerit à iudice cum clerico mortuo, sed occidens clericum iniustè non gaudet immunitate, vt docet Correa, *in relectione de immunitate Ecclesiæ, part. 3. num. 37.* & alij; ergo respondetur negan- 77
do minorem, nam hoc delictum non est exceptum in constitutione Gregoriana. Ita cum Marino, & alijs multis Diana, *p. 1. tract. 1. resol. 34. & p. 4. tract. 1. resol. 86.*

Nec obstat, si dicas hunc reum non esse in Ecclesia, sed tan- 78
tùm confugisse ad ostium cuiusdam Sacelli, siue oratorij in medio campi existentis. Respondetur namque, quod etiam oratorium, siue Sacellum authoritate Episcopi fundatum, qualia sunt, quæ habent cymbalum, siue campanam super tectum, & publicè pulsantur, gaudent immunitate, vt cum Peregrino, Sanchez, & alijs docet Ausonius verbo, *immunitas quoad loca, num. 3.*

Nec obstat, quod solùm portam dicti sacelli apprehende- 79
ret, nam id sufficit ad immunitatem; Nam appellatione Ecclesiæ venit etiam ostium, ita cum Gambacurta, & alijs Ausonius, *verbo irregularitas quoad loca, num. 11.* Imò etiamsi solùm tangeret muros ipsius Sacelli, siue oratorij gauderet immunitate, vt tenet cum Riccio, & alijs Diana, *p. 3. tr. 1. res. 73. & p. 6. tr. 1. resol. 3.* Ausonius, *suprà, num. 11.* Per quod patet responsio quæsito.

RESPONSIO AVTHORIS SEXTO QVÆSITO.

An dato quod per tale homicidium incurrerit irregularitatem, quis possit cum eo dispensare?

RЕspondi quod dato, quod hic homicida occidendo il- 80
lum iudicem incurrerit irregularitatem, cum eo posse Episcopum dispensare. Et ratio est, quia iste homo solùm potuit incurrere irregularitatem, quia aliquo modo grauiter excessit moderamen inculpatæ tutelæ se ipsum defendendo, ne è loco sacro à iudice per vim extraheretur; sed Episcopus potest dispensare in irregularitate orta ex homicidio casuali occulto, vt quando fit in sui defensionem absque mo- 81
deramine inculpatæ tutelæ, vt docet cum multis Diana, *part. 10. tract. 11. resol. 11.* Ego ipse, *in nostro Directorio Confessariorum, part. 2. tract. 13. d. 2. num. 131.* Tum quia Episco- 82
pus potest dispensare in irregularitate orta ex homicidio casuali occulto commisso ex subita rixa, vt ibi dixi cum Diana; ergo cum istud homicidium solùm fuerit culpabile, vel quia fuit commissum non seruato moderamine inculpatæ tutelæ, vel quia fuit commissum ex subita ira, & rixa; & 83
aliàs sit occultum, cum illud solùm faciant duo serui ipsius homicidæ, & duo satellites, & duæ fœminæ, qui testes non sufficiunt ad faciendam rem publicam, vel notoriam, vt diximus in responso quarto huius consulti; nec aliàs deli- 84
ctum fuerit deductum, ad forum contentiosum optimè in hac irregularitate potest Episcopus dispensare. Et idem possunt facere Regulares per sua priuilegia, siquidem possunt dispensare irregularitate in omnibus casibus, in quibus potest Episcopus 85
iure ordinario, *ex priuilegio Sixti IV. vt suprà* diximus, *quæsito 4.* & latius dixi, *in nostro Directorio Regularium, p. 1. tr. 2. d. 3. nu. 6.* & *in nostro Directorio Confessariorum, p. 2. tract. 13. d. 3. num. 332.* & hæc saluo meliori iudicio.

CONSVLTVM XCIV.

De religioso expulso ab ordine, an possit ad ordines promoueri, & ad beneficium curatum sine Papæ dispensatione vbi multa de expulsis quoad beneficia.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Donati primæ professionis nostræ Carmelitanæ excalceatæ familiæ, cum tribus votis simplicibus sunt veri religiosi.*
3 *Talis modus viuendi fuit approbatus à Clemente VIII. & no-*

& nouissimè ab Alexandro VII.

4 *Satisfit Magno Magistro Arauio in hac parte.*

5 *Donatus primæ professionis expulsus à nostra religione licitè potest in sæculo promoueri ad sacros ordines, si alias habeat patrimonium, vel beneficium.*

6 *Decretum sacræ Congregationis de mandato Vrbanni VIII. in contrarium, solum loquitur de religiosis solemniter professis.*

7 *Prædicti donati primæ professionis non sunt solemniter professi.*

8 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

9 *Religiosi votorum simplicium eiecti à religione non sunt incapaces beneficiorum, aut dignitatum.*

10 *Licitè possunt promoueri ad beneficia, etiam curata.*

11 *Religiosi votorum simplicium eiecti à religione aliquam notam incurrunt, non tamen irregularitatem ex infamia.*

12 *Irregularitates non incurruntur, nisi expressæ sint in iure.*

13 *In iure nulla irregularitas imponitur eiectis, etiamsi sint solemniter professi.*

14 *Eiecti à religione debent postponi alijs in petitione beneficij, ob eam solum causam, quia fuere eiecti.*

15 *Optime faciunt prælati Ecclesiarum facientes statutum eos non admittendi ad beneficia, Canonicatus, & præbendas.*

16 *Donati secundæ professionis in ordine nostro sunt veri religiosi solemniter professi.*

17 *De illis idem iudicium faciendum est, ac de alijs religiosis, si à religione eijciantur.*

18 *Solum ob incorrigibilitatem possunt eijci ab ordine.*

19 *Aliqui Doctores dicunt donatos solemniter professos, & alios religiosos eiectos posse promoueri ad ordines sacros.*

20 *Alij id negant prædictis eiectis solemniter professis.*

21 *Religiosi solemniter professi si eis à religione non imponatur suspensio contra eos lata à sacra Congregatione, possunt promoueri ad ordines, & possunt exerceri in ordinibus susceptis ante eiectionem.*

22 *Dicta suspensio lata à sacra Congregatione est solum comminatoria, & ferendæ.*

23 *Verbum* sit, *est futuri temporis.*

24 *Talis eiectus si ordinetur non debet ordinari ad titulum religiosi, nec titulo patrimonij proprij.*

25 *Debet ordinari titulo aliquorum redituum ab Episcopo assignandorum.*

26 *Talis eiectus debet ordinari ab Episcopo suæ originis.*

27 *Stando in opinione, quæ ait eiectos esse ipso iure suspensos, nec posse promoueri ad ordines talis sententia non procedit, quando aliquis eijcitur, eo quod eius professio fuerit nulla.*

28 *Idem dicendum est de illis, qui iniustè eijciuntur.*

29 *Dum non constat de iniustitia eiectionis se debet habere expulsus in foro externo, vt verè suspensus.*

30 *Idem dicendum est, quando religiosus licèt culpatus non eijcitur seruatis conditionibus in decreto de eiectis requisitis.*

31 *Conditiones appositæ in decreto de eiectis non sunt obseruandæ in eiectione nostrorum donatorum primæ professionis.*

32 *Cum coadiutoribus formatis, tam spiritualibus, quàm temporalibus Societatis Iesu, nec cum illis, qui tantùm vota biennij habent in eorum eiectione, non obseruantur dictæ conditiones, positæ in decreto de eiectis.*

33 *Aliqui dixerunt donatos, & alios religiosos solemniter professos, si eijciantur esse incapaces ad recipiendum beneficium, cui annexa sit functio ordinis.*

34 *Collatio beneficij supponit ordinis exercitium.*

35 *Nequit conferri illi, qui est suspensus ab omni exercitio ordinis, etiam minoris.*

36 *Regularis, qui ex ordine mendicante transit ad non mendicantem est ibi incapax officij prioris, ministri, Vicarij, &c.*

37 *Taliter transactus, etiamsi fuerit canonicus regularis, est incapax beneficij sæcularis.*

38 *Maiori pœna dignus est, qui eijcitur ab ordine, quam qui transit ab ordine mendicante ad non mendicantem.*

39 *Tales eiecti, si eis non imponatur dicta suspensio à prælatis religionis sunt capaces beneficiorum.*

40 *Si talis suspensio à prælatis religionis eis imponatur adhuc sunt capaces recipiendi beneficia, etiam curata.*

41 *Diuersæ, separabiles pœnæ sunt, suspensio ab officio, & suspensio à beneficio & vna aliam non includit.*

42 *Vna sine altera potest executioni mandari.*

43 *Compati potest fruitiuo beneficij, etiam curati sine ordinis exercitio.*

44 *Suspensus ab ordinis exercitio, si ei conferatur beneficium curatum intra debitum tempus debet procurare suspensionis absolutionem, vt possit frui beneficio.*

45 *Suspensio ab officio per se non includit suspensionem à beneficio.*

46 *Suspensus à beneficio non est suspensus ab officio.*

47 *Suspensus ab officio, seu ordinum exercitio, non est suspensus à beneficio.*

48 *Collatio beneficij facta suspenso ab officio licita, & valida est.*

49 *Collatio beneficij facta his eiectis licita, & valida est.*

50 *Respondetur* ad cap. final. de rescriptis.

51 *Ad simplicis beneficij collationem sufficit prima tonsura.*

52 *Prima tonsura non est ordo.*

53 *Beneficijs actiua receptio, & collectio passiua dari, & existere potest, sine ordine, & sine exercitio illius.*

54 *Beneficium curatum non supponit in illud recipiente actualem ordinem, sed solùm potentialem, seu aptitudinalem.*

55 *Qui est suspensus ob exercitia ordinis actualiter non est capax recipiendi beneficium curatum.*

56 *Pœna non irrogatur, nisi expressè in iure imponatur.*

57 *Ponitur argumentum in contrarium.*

58 *Ponitur aliquæ confirmationes eiusdem argumenti.*

59 *Soluitur primum argumentum.*

60 *Soluitur prima Confirmatio.*

61 *Soluitur secunda confirmatio.*

62 *Si prælati religiosis solemniter professis non imponant suspensionem ab exercitio ordinis non indigent aliqua dispensatione ad ministrandum in sacris.*

63 *Si talis suspensio eis imponatur, vel in sententia, quæ dicit ab eis incurri ipso iure, talis suspensio tollenda est à Romano Pontifice, vel à prælatis regularibus ipsius expulsi.*

64 *Non potest tolli ab Episcopo.*

65 *Res per quas causas nascitur, per easdem dissoluitur.*

66 *Prælati regulares possunt absoluere à suspensione Papæ reseruata, etiam sæculares.*

67 *Eiecti non possunt exercere munus prædicandi, nec audiendi confessiones.*

68 *De licentia prælatorum religionis, à quibus eiecti sunt, si sint ab Episcopo approbati, possunt prædicta munera exercere.*

69 *Religiosus approbatus ad Confessiones in aliqua Diœcesi, si à religione eijciatur, ex vi talis approbationis non potest audire confessiones in ea diœcesi; non ex defectu approbationis, sed ex defectu iurisdictionis.*

70 *Per Iubilæum, vel delegationem parochi, vel per bullam cruciatæ, potest talis religiosus eiectus eligi ad audiendas confessiones.*

71 *Si Religiosus eiectus in aliqua Diœcesi sit approbatus ad audiendas confessiones, & ad prædicandum, de licentia prælati regularis, qui eum à religione eiecit, potest in ea Diœcesi audire confessiones, & prædicare.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

QVidam donatus nostræ religionis primæ professionis à me ipso fuit expulsus in nostro Collegio Viennensi in Lusitania, qui postquam à religione eiectus fuit, ordinatus fuit ordinibus sacris, & accepit beneficium curatum. 1

Quæsitum fuit à me primo, An prædictus à religione expulsus posset licitè ascendere ad sacros ordines? Secundò, An posset licitè, & validè ei conferri beneficium curatum? Tertiò, An idem iudicium faciendum sit de donatis secundæ professionis in ordine ad ordines? Quartò, An donatis secundæ professionis, vel religiosis choristis expulsis possint conferri licitè, & validè beneficia etiam curata? Quintò, quis possit dispensare cum religiosis professis solemniter expulsis, adhoc. vt ministrent in sacris, vt prædicent, & audiant confessiones?

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO.

An donatus Carmelitarum discalceatorum primæ professionis ab ordine expulsus possit licitè in sæculo ascendere ad sacros ordines?

PRo huius casus explicatione suppono, vt certum, Donatos nostræ Carmelitanæ excalceatæ familiæ professionis votorum simplicium, esse veros religiosos; siquidem eius vita, & professio cum tribus votis simplicibus, vt laudabilis approbata fuit tum à Clem. VIII. vt latius, *dixi in nostro Directorio Regularium, p. 2. tract.* [illegible] *d.* [illegible] *num.* [illegible] Tum quia nouissimè approbata fuit ab Alex. VII. vt patet ex bulla, qua omnes, & singulas constitutiones nostras approbauit, & confirmauit his verbis. *Et præterea constitutionibus, quas pro stabiliendo sub vera religionis obseruantia eorum laudabili proposito prouide cognoscimus emanasse, libenter cum à nobis petitur Apostolici muniminis adiungimus firmitatem,*

(right margin, beside "PRo huius casus…") 2
(right margin, beside "stro Directorio Regularium…") 3

pro vt in Domino conspicimus salubriter expedire. Et infra, per incertas constitutiones Apostolica authoritate tenore præsentium approbamus, & confirmamus illisque inuiolabilis Apostolicæ firmitatis robur adijcimus. Sed vna ex his constitutionibus approbatis, & confirmatis in hac bulla est, quæ continet modum, & vitam horum Donatorum primæ professionis, vt patet *ex 2. parte nostrarum constitutionum, cap. 3. num. 4.* Ergo talis modus viuendi, vt verè religiosus, & laudabilis ab Alexandro VII. fuit approbatus, & confirmatus, vt patet ex illis verbis, & præterea constitutionibus, quas pro stabiliendo sub vera religionis obseruantia eorum laudabili proposito, prouide cognoscimus emanasse.

4 Vnde reijciendus est Arauio, *in suis Decisionibus tract. 3. q. 32. num. 23.* Nam si ideò ibi negabat huiusmodi donatos trium votorum simplicium nostræ excalceatæ Carmelitanæ familiæ esse veros religiosos, quia deficiebat approbatio sedis Apostolicæ, sicut fecit cum Iesuitis, approbando eorum primam professionem trium votorum simplicium, iam talis approbatio à sede Apostolica habetur, vt patet *ex prædicta bulla Alexandri VII. & ex alia Clementis VII.* quam ipse Arauio, non viderat, vt dixi *in nostro Directorio Regularium, vbi suprà*, quæ omninò videnda sunt, vt videas firmitatem huius sententiæ, ibi enim omnibus argumentis in contrarium respondemus, & quæ ibi dicta sunt, hac approbatione nouissima Alexandri VIII. manent magis roborata, & confirmata. His igitur suppositis,

5 Dico huiusmodi donatum expulsum à nostro Carmelitano excalceato ordine licitè posse ad ordines sacros promoueri, aliàs habebat competens patrimonium, vel beneficium ad cuius titulum ordinetur. Ratio est, quia in iure nulla alia datur prohibitio, nisi decretum Sacræ Congregationis de speciali mandato Vrbani VIII. editum 21. Septembris anno 1624. in quo eiecti à Religione suspenduntur perpetuò ab exercitio ordinum, imò & à receptione illorum; siquidem vetita censetur susceptio ordinum, quibus est vetitus vsus illorum, vt vult cum Bonacina, Lezana, Pelizzarius, *tract. 8. cap. 7. num. 25.* Sed tale decretum solùm loquitur de eiectis

6 solemniter professis, vt notauit Pelizzarius, *suprà, num. 14.* Quintanaduenas, *tract. 13. singularium ad suspensionis censuram, singulari 12. num. 5.* & colligitur ex eodem decreto ex illis verbis, vt in posterum ex religionibus nullus legitimè professus eijci possit, &c. Ergo cum prædicti donati non sint solemniter professi, de illis non loquitur prædictum decretum, sicut nec etiam loquitur de patribus Societatis, qui tantùm ha-

7 bent prædicta vota simplicia, vt ait Quintanaduenas, *suprà, nu. 5.* & Pelizzarius, *loco citato*.

8 Dices sacras Congregatio in prædicto decreto hanc pœnam imponit omnibus religiosis eiectis extra religionem degentibus; sed prædicti donati erant veri religiosi, vt *suprà* diximus, & eiecti degunt extra religionem; ergo etiam de illis loquitur decretum. Et idem de patribus Societatis votorum simplicium dicendum est. Respondetur, prædicta verba decreti referri ad professos solemniter; Nam cum hæc clausula antecedat clausulam suspensionis præfatæ pro eiectis impositæ, ad illam refertur, nam regulariter clausula sequens, refertur, & trahitur ad omnia præcedentia, vt docet Bartolus, *l. vltima, ff. de reb. dub. C. 2. requiris 41. de appellat.* Anton. Gab. *lib. 6. eodem titul. de clausul. concl.* 9. Gonzales, *ad reg. 8. Cancellariæ glossa 32. num. 3.* Riccius, *prax. resol. 92. num. 2.* & Rota, apud Cened. *post tractatum de censuris decisione 51. num. 4.* Quæ regula præcipuum locum habet in odiosis, vt notant aliqui DD. præcedentem autem clausulam de eiectis solemni professione ligatis loqui patet ex incorrigibilitate, & pœnitentia, & alijs circunstantijs in ea appositis ad professorum eiectionem requisitis, quæ iuxta nostra constitutiones confirmatas ab Alexandro VII. minimè ad eiectionem prædictorum donatorum primæ professionis requiruntur, cum ipsi propter solùm vnum peccatum mortale cum scandalo sæcularium ab ordine eijci possint, vt patet, *ex 2. part. nostrarum constitutionum, cap. 3. num.*. Ergo prædicti donati non includuntur in dicto decreto, sicut nec etiam Patres Societatis Iesu, qui tantùm habent vota simplicia, vt ait Quintanaduenas, *suprà, nu. 5.* Ergo licitè possunt prædicti donati primæ professionis ab ordine expulsi promoueri ad ordines sacros, si aliàs habeant titulum patrimonij, vel beneficij, vt supponimus.

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO.

An eis possit tribui licitè, & validè beneficium curatum?

9 Respondi me non inuenire in iure, nec in Pontificijs decretis huiusmodi religiosos votorum simplicium eiectos, etiam ob suos defectus à religione esse incapaces beneficiorum, aut dignitatum, sicut nec ipsos patres Societatis votorum simplicium ob similes defectus eiectos à religione incapaces inuenit Quintanaduenas, *tract. 16. singulari 18. num. 3.* Vndè sicut illi, & ita & nostri donati, sicut possunt licitè promoueri ad ordines sacros, ita & promoueri ad beneficia simplicia, & etiam curata, siquidem in iure nulla datur prohibitio, & aliàs decretum de eiectis non loquitur de his donatis votorum simplicium, sed de Religiosis solemniter professis. 10

Dices prædicti donati etiam votorum simplicium eo ipso quod à Religione eijciantur sunt infames infamia facti; sed quilibet infamis est irregularis; ergo tales censendi sunt omnes eiecti à religione, vt ait Lezana, *tom. 1. cap. 23. num. 18.* Rodriguez, *tom. 1. q. 30. art. 21.* Portel. *verbo eijcere, num. 7.* Miranda, *part. 1. manualis, q. 52. art. 7.* & de ipsis donatis, qui tantùm habent vota simplicia idem docet Nauarrus, apud Quintanaduenas, *suprà, num. 5.* Ergo tales donati possunt promoueri ad ordines, nec ad beneficium curatum. Respondeo Prædictos Doctores loqui de religiosis solemniter professis, & dato, quod loquantur etiam de illis, qui tantùm habent vota simplicia, vt sunt patres Societatis, & nostri donati primæ professionis? Respondeo cum Pelizzario, *tract. 8. cap. 8. num. 34.* Quod licèt tam illi, qui solum habent vota simplicia, quàm etiam religiosi solemniter, professi ex eiectione aliquam notam incurrant, non tamen censentur irregulares, siquidem irregularitates non incurrun tur, nisi expresè sint in iure, sed in iure nulla talis irregularitas imponitur prædictis eiectis, etiam solemniter professis, sed tantùm suspensio ab ordinibus; ergo non est cur nos eam illis imponamus, sed de hoc *infrà* redibit sermo. 11 12 13

Aduerte tamen, quod licèt prædicti donati non sint irregulares, aut incapaces beneficiorum, etiam curatorum, debere præponi in petitione beneficij alijs ob eam solam causam, quia eiecti fuere à religione, siquidem ob eiectionem magnam incurrerunt notam, eo quod deseruerint Dei castra, ad quæ se voto, & Sacramento obstrinxerant. Ita Nauarro, & cum eo Felicianus de Solis, & Vasquius, quos refert, & sequitur Quintanaduenas, *suprà num. 5.* Vnde optimè facient Prælati Cathedralium Ecclesiarum, si faciant statutum eos non admittendi ad dignitates, canonicatus, præbendas, & beneficia curata: nam cum hi regulariter ob graues culpas eijciantur, nunquam possunt bonum præbere exemplum, quod in eis, qui ad prædicta eliguntur desideratur; per quæ patet resolutio ad secundùm quæsitum; nam cum in prædictis eiectis non interdicatur, licitè potuit prædictus donatus promoueri, non solùm ad ordines sacros, sed etiam ad beneficium curatum. 14 15

RESPONSIO AVTHORIS TERTIO QVÆSITO.

An idem iudicium faciendum sit de donatis nostræ religionis secundæ professionis in ordine ad ordines, ac de donatis primæ professionis?

Respondi negatiuè: Nam donati Carmelitani excalceati secundæ professionis sunt veri religiosi solemniter professi, vt patet ex breui Vrbani VIII. confirmato ab Alexandro VII. quod refertur, *in nostris constitutionibus, 2. part. cap. 3. num. 6.* Vbi loquens constitutio de donatis secundæ professionis ait, ipsos enim verè, & propriè religiosos fuisse, & esse semper religio censuit, & censet, & sanctissimus dominus noster Vrbanus Papa VIII. per suas literas Apostolicas in forma breuis, declarauit, vnde de illis idem iudicium faciendum est, ac de alijs religiosis solemniter professis, vt etiam declarauit Gregorius XV. in alia bulla, quæ affertur, *in nostris constitutionibus 4. part. cap. 4. nu. 4.* propè finem, quæ omnia confirmauit Alexander VII. vt diximus. 16 17

An autem Religiosi solemniter professi eiecti ob incorrigibilitatem, ob quam solam, iuxta prædictum decretum sacræ Congregationis, & nostras constitutiones, *part. 4. cap. 6. nu. 2.* possunt eijci, tam donati secundæ professionis, vt patet *ex eadem constitutione, p. 4. cap. 4. num. 6.* quàm alij religiosi solemniter professi, possint ad sacros ordines promoueri? Affirmat cum Nauarro, Sanchez, *lib. 7. consil. c. 1. d. 24.* si habeant omnia requisita, & alioquin delicta, ob quæ eijciuntur, non inducant irregularitatem, aut aliam inhabilitatem, non enim est textus ait Sanchez, id prohibens. 18 19

Alij absolutè dicunt eiectos, siue donatos solemniter professos, siue religiosos choro deputatos, non posse promoueri ad ordines sacros. Ita Bonacina, *quæst. 2. de clausura, part. 12. §. 6. num. 1.* Lezana, *tom. 1. cap. 23. num. 8.* Pelizzarius, *tract. 8. cap. 7. num. 25.* Quintenaduenas, *tract. 14. singularium, singulari 12. nu. 5. & singulari 15. nu. 1.* Et ratio illorum est, quia cum prædictis eiectis vetitus sit vsus cuiuscunque ordinis sacri, etiam censentur vetita susceptio ipsius ordinis sacri, siquidem ordines suscipiuntur, vt exerceantur. Tum quia huiusmodi eiecti carent titulo, ad quem promoueantur, vtpotè qui carent titulo paupertatis proprio religiosorum, 20

cum

cum non debeant aliqua religione, nec sint capaces patrimonij,
aut beneficij habentis annexum ordinem, aut functionem illius,
siquidem illum exercere non valent.
21 Verùm ego existimo tales eiectos, si eis à religione, à qua
eijciuntur, non imponatur dicta suspensio, vt imponi potest,
attenta qualitate delictorum, & posse promoueri ad ordi-
nes sacros, si aliàs habeant titulum, & exercere in ordini-
bus susceptis ante eiectionem. Ita cùm Nauarro, Sanchez,
Laureto, Cespedes, *de exemptione d. 3. num.* 13. 3. Rodri-
guez, *tom. 3. quæstionum regularium, q. 23. art.* 3 probabile pu-
tat Pelizzarius, *tract. 8. cap. 7. num. 25. & tract. 8. cap. 2. num.*
167. Ratio est, quia dicta suspensio est solùm comminato-
ria, ac ferenda, siquidem lata est per verbum futuri tempo-
22 ris, sint perpetuò suspensi, nam verbum sint, est futuri
temporis Sanchez, *lib. 2. moralium, cap. 38. nu.* 90. Aut sal-
tem ambiguum, an sit futuri optatiui modi, aut præsentis
23 subiunctiui; sed in dubio inclinandum est in partem mitio-
rem; ergo si prædicta suspensio non feratur à prælatis, à
quibus tales eijciuntur, & promoueri possunt ad ordines,
si aliàs habeant titulum, & ministrare in susceptis, & ita
habet vsus; siquidem quotidie videmus hos expulsos mini-
strare in ordinibus susceptis, nec Episcopi, aut prælati re-
ligionum id videntes impediunt, quod signum est, ita intel-
ligere prædictum decretum sacræ Congregationis.
24 Aduerte tamen primò, quod vt prædictus eiectus ordine-
tur non debere ordinari ad titulum religionis, cum sit ab ea
expulsus, nec titulo patrimonij proprij, cum sit incapax illius
ratione voti paupertatis, sed titulo aliquorum redituum ab
Episcopo designatorum, qui sint in proprietate Ecclesiæ,
aut Episcopi, & assignati ad vsum religiosi eiecti. Ita Le-
zana, *verbo eiecti, num.* 6. & cum Rodriguez, Cespedes,
25 Pelizzarius, *tract. 8. cap. 2. num.* 167. Item talis eiectus de-
bet ordinari ab Episcopo suæ originis, cum subiectio origi-
nis sit à natura, & amitti non possit, ideòque manet in re-
ligioso eiecto, quippè quæ non amittitur, etsi quis per mil-
26 le annos extra originis domicilium extiterit, teste Bartolo,
in l. quæsitum, ff. de legibus 3. *& Soncin. consil.* 35. Pelizzarius,
tract. 8. cap. 2. num. 167.
27 Aduerte 2. Quod etiam stando in sententia asserente eie-
ctos ipso iure esse suspensos ab ordinibus, nec posse ad sa-
cros ordines promoueri, quam *suprà* retulimus, talis sen-
tentia non procedit, quando aliquis eijcitur, eo quod eius
professio fuit nulla; siquidem hic nunquam fuit Religiosus.
Ita Quintanadueñas, *suprà singulari* 14. *num.* 1. Item talis sus-
pensio non ligat professos, qui de Superiorum licentia exeunt
ob iustas causas, verbi gratia, ad subueniendum parenti-
bus, nam cum horum eiectio culpæ non innitatur, pœna
afficienda non est. Ita cùm D. Thoma, 2. 2. *quæst.* 108. *art.* 4.
Guttieres, *can. lib. 2. cap. 30. num.* 12.
28 Idem dicendum est de illis, qui iniustè eijciuntur, vel
quia eis falsa crimina imposita, & comprobata fuere, vel
quia prælati rigidiores plus iusto malè se cum illis gesserunt;
hæc enim pœna suspensionis solos delinquentes tenere debet,
iuxta l. Sancimus, C. de pœnis, l. absentem, ff. eodem. & docent
Bertazol. *in l. si quis maior. C. de transact. num.* 111. Escobar. *de*
29 *ratiociniijs, cap. 24. num.* 7. Tuscus, *tom. 6. lit. P. conclus.* 212.
Dum tamen non constat de iniustitia expulsionis, se gerere
debent expulsi in foro externo, vt verè suspensi, propter
scandalum. Quintanadueñas, *suprà, num.* 2.
30 Idem dicendum est, quando religiosus licèt culpatus non
eijcitur seruatis conditionibus in hoc decreto assignatis, hoc
est post annum incarcerationis, & incorrigibilitatem, &c.
Nam forma legis omissa, seu non seruata corruit actus, seu
dispositio legis, *l. si cum hi, §. si prætor de transacto l. traditioni-
bus, C. de pactis, reg cap. cum dilecta, de rescriptis, cap. quia pro-
pter de elect. & 1. de rebus Eccles. non alienandis, lib.* 6. & docet
cum Escobar, Farinacio, & alijs Barbosa, *de princip. lit.
A. num.* 45. quæ omnia à fortiori procedunt in nostra senten-
tia, nam si prælati eiectis imponant dictam suspensionem in
prædictis casibus, eos non ligat. Ita præcitati DD.
31 Aduerte 3. Conditiones appositas à sacra Congregatione
in decreto de eiectis non debere obseruari in expulsione no-
strorum fratrum donatorum primæ professionis; nam hi com-
parantur cum coadiutoribus spiritualibus, & temporalibus
formatis Societatis Iesu, carent enim proprio, sicut illi; vt
latè diximus, *in nostro Directorio Regularium, p. 1. tract.*..
d... *nu.*.. Sed cum coadiutoribus formatis, Societatis Iesu,
32 tam spiritualibus, quàm temporalibus, nec cum illis, qui
tantùm vota biennij emiserunt, non sunt obseruandæ con-
ditiones in prædicto decreto, vt sunt annua carceratio, in-
corrigibilitas, &c. vt docet Quintanadueñas, *tract. 14. sin-
gulari* 14. *num.* 7. Ergo idem dicendum est de nostris dona-
tis primæ professionis, per quod patet responsio tertiò
quæsito.

RESPONSIO AVTHORIS
QVARTO QVÆSITO.

An donatis solemniter professis, vel alijs religiosis choro destinatis expulsis, possint conferri licitè, & validè beneficia Ecclesiastica.

Aliqui voluere asserere prædictos eiectos ex vi prædicti 33
decreti sacræ Congregationis, quo priuantur ab ordi-
num exercitio, manere inhabiles ad recipiendum beneficium
Ecclesiasticum, cui annexus sit aliquis ordo, seu functio or-
dinis; suspensus enim ab exercitio ordinum, suspenditur
etiam à beneficio, cui ordo annexus est. Ita Bonacina, *tom.*
3. *q. 2. p. 1. §. 6. n.* 4. consonant Glossa, Valentia, Couarruuias,
Syluester, Henriquez, apud Dianam, *p. 5. tract.* 10. quate-
nus asserunt suspensum absolutè ab officio propter crimina,
suspensum esse à beneficio, quia hoc non datur, nisi propter
illud, & accessorium sequitur principale. Tum quia colla- 34
tio Ecclesiastici beneficij necessariò præsupponit ordinis exer-
citium saltem passiuum; ergo conferri nequit illi, qui ab-
solutè ab omni ordinis etiam minoris exercitio suspen- 35
sus est.
Confirmatur: Quia *in Clement. de regularibus, cap.* 1. statui- 36
tur, vt regularis, qui ex ordine mendicante ad non men-
dicantem, etiam diplomate Pontifico transit, ibi sit incapax
officij Prioris, Ministri, Vicarij, &c. Et in Tridentino,
sess. 14. cap. 12. statuitur, quod taliter translatus, etiamsi 37
canonicorum regularium fuerit, ad beneficia sæcularia,
etiam curata omninò incapax existat; sed grauiori ignominia,
& pœna dignus est, qui de religione mendicante, vel non
mendicante ad seculum redit, quàm qui ad aliam religionem 38
transit; ergo sicut, qui ad ordinem non mendicantem ex
mendicante transeunt, sunt ibi incapaces beneficij, ita &
hi, qui ad sæcula eijciuntur ab ordine.
Verùm hæc omnia in nostra sententia non habent locum, 39
casu quo eiecti de facto non suspendantur ab exercitio ordi-
nis à prælatis religionis, cum ipsi aliàs possint exercere or-
dines antea susceptos, & ad non susceptos promoueri, vt
suprà diximus. Dato tamen, quod talis suspensio eis à præ-
latis imponatur, vel quis velit stare sententiæ asserenti ip-
sos, per eiectionem manere ipso iure suspensos ab ordinum 40
exercitio, nec ad ordines ascendere posse, adhuc dico præ-
dictos eiectos, si aliàs habeant, quæ de iure communi re-
quiruntur, esse capaces recipiendi beneficia Ecclesiastica,
etiam curata, nec suspendi à beneficio obtento, nec obti- 41
nendo. Ratio est, quia diuersæ, ac separabiles pœnæ sunt,
suspensio à beneficio, & suspensio ab officio, ac proinde,
vna aliam non includit, & vna sine altera potest executio- 42
ni mandari.
Confirmatur; Quia compati potest fruitio beneficij, siue 43
simplicis, siue curati, sine ordinum exercitio; nam benefi-
cio simplici sufficienter satisfit horas canonicas recitando,
sine alio Ecclesiastico munere, aut ordinum functione, nec
sub hac comprehenduntur temporalis beneficij administratio,
aut fructuum perceptio; si verò curatum sit, potest ab or-
dinum exercitio suspensus constituere Vicarium, qui pro se
inseruiat, donec suspensionis obtineat dispensationem, quam
intra debitum tempus obtinere debet, vt possit frui dicto be-
neficio suscepto. Ita Quintanadueñas, *tr. 14. singul. 16. nu.* 2. 44
quæ sententia fulcitur authoritate Vgolini, Tanneri, Vil-
lalobos, Filliucij, Gordoni, Megalæ, Reginaldi, Turria-
ni, Hurtadi, Connegij, Suarez, Sayri, Auilæ, Layman,
quos citat, & sequitur Diana, *p. 5. tract. 10. resol.* 1. asse-
rentium suspensionem ab officio per se non includere suspen-
sionem à beneficio: Adduntque Sanchez, *de matrimonio, lib.*
3. *d. 51. num.* 12. & Coninkius, *de Sacramentis d. 13. dub. 2. n.*
5. cum alijs, hoc intelligendum, etiamsi suspensio ab offi- 45
cio sit diuturna, ac perpetua.
Confirmatur 2. Quia suspensus à beneficio, non est sus- 46
pensus ab officio, vt est communis Doctorum sententia cum
Glossa, *in cap. cum Vitoniensis de electione*, ergo è contra,
suspensus ab officio, seu ordinum exercitio, non est sus- 47
pensus à beneficio; nam vt tradit Mendosius, *ad reg.* 32.
Cancellariæ quæst. 2. num. 2. Cabedo, Lusitanus, *decisione* 91.
num. 4. parte secunda, validum argumentum est de beneficio
ad officium, vt docent Caldera, de iure Fisci, *cap. 13. num.*
16. Pereyra, *l. si curatorem, verbo locus, cap. 39. de integr. re-
stit. minor.*
Confirmatur 3. Quia, vt ait Hurtadus, *difficultate 4. de* 48
suspensione, num. 8. Collatio beneficij facta suspenso absolutè
ab officio non solùm valida, sed licita est, vt dicitur, *in cap.
vel non est compos.* 14. *de tempor. ordinat.* quam sententiam te-
net etiam Acuña, *in decret. p. 1. dist. 71. cap. 3. num* 3. Quin-
tanadueñas, *suprà nu.* 7. Ego ipse *in nostro Directorio Confessario-
rum, p. 2. tract. 12. d. 4. nu.* 713. contra Coninkium, *d. 15. dub.
2. num.* 7. Layman, *lib. 2. tr. 5. p. 3. cap. 1. num.* 3. & Marce-
rum, *de Sacramentis in 3. part. quæst.* 2. qui dicunt talem colla-

tionem beneficij validam esse, non tamen licitum; ergo
49 collatio beneficij facta huiusmodi eiectis suspensis, non solùm
valida, sed etiam licita est.

50 Ad rationes dubitandi respondeo, beneficium dari propter officium, *ex cap. fin. de rescriptis in 6.* solùm est, quod datur in sustentationem eorum, qui officijs diuinis: v. gr. canonicis horis, vel alijs functionibus incumbunt, vt explicant Toletus, *lib. 5. cap. 76.* & Garcia, *1. part cap. 2. nu. 60.* Harum autem plures esse possunt, quæ non sint necessariò ordinum exercitio annexæ, & quarum exercitijs capaces sunt ex se beneficium obtinentes, & exercebunt sublata suspensione, & quid accessorium est beneficium respectu officij, cum ad inuicem separentur, & licet beneficium conferri nequeat sine ordine, seu ordinis dispositioue, conferri verò potest sine ordinis exercitio.

51 Ad vltimum respondetur, quod cum ad simplicis beneficij collationem sufficiat, prima tonsura, quæ non est ordo, beneficij actiua receptio, & collatio passiua dari, & exi-
52 stere possit, sine ordine, & à fortiori sine exercitio illius ordinis, ac ita suspensus ab hoc exercitio capax est recipiendi simplex beneficium, curati verò beneficij, seu mu-
53 neris parochi acceptio, seu assignatio passiua, cum non supponat, vel afferat actuale ordinum exercitium, sed quasi potentiale, vt ita dicam, seu aptitudinem ad parochi fun-
54 ctiones exercendas, qui ab actuali ordinum exercitio suspenditur, minimè à passiua collatione, & actiua receptione suspensus manet, nec absolutè ineptus, aut incapax est, cum suspensionis dispensationem obtinere queat.

55 Ad vltimam Confirmationem respondetur, quod licèt grauiori pœna expulsi digni sint, quàm illi qui ab ordine mendicante ad non mendicantem transeunt, quia tamen pœna non irrogatur, nisi expressè iure caueatur, iuxta *authentic. de non eligend. secund. nubend. §. fin autem*, & Do-
56 ctores, *in leg. cum quidem, ff. de liber. & posth. & in cap. fin. de iure patron.* cum expressè hæc pœna non sit imposita eiectis à religione, sed tantùm ex mendicante ordine ad non mendicantem transeuntibus, his, & non illis irrogatur.

57 Dices, Religiosi intra claustra degentes sunt incapaces beneficij curati, vt patet ex decreto sanctæ Congregationis Concilij Tridentini *in capit. 1. sess. 14.* vbi sanctissimus Gregorius XIII. declarauit, non licere Canonicis regularibus, etiam de licentia sui generalis, absque permissu summi Pontificis, assumere curam animarum ad tempus, multòque minus beneficium curatum ad tempus; & quod sint incapaces beneficij simplicis patet ex *capit. super de regul.* & ex alijs textibus, quos refert, & sequitur Sanchez, *lib. 7. summa, cap. 29. num. 75.* ergo si regulares intra claustra religiosè degentes incapaces sunt beneficij, tam simplicis, quàm curati, expulsi à religione propter crimina; proculdubio incapaces erunt prædicti beneficij.

58 Confirmatur: Quia prædicti deserentes Dei castra sunt infames, vt patet tum ex definitione infamiæ, quæ est famæ priuatio, aut diminutio status personæ alicuius; sed hi priuantur felicissimo statu religioso; ergo sunt infames. Tum quia infamia iuris contrahitur, quando ius dicit aliquem esse infamem, *sed in iure ciuili l. 1. Cod. de dign. lib. 10.* statuitur, quod infamia notatur, qui ab exercitu ignominiæ causa ab Imperatore, eouè, cui de ea re statuendi potestas fuerit, demissus est: ergo cum idem de spirituali militia censendum sit, vt probat Euerardus, *lo. 56. glossa 1. l. miles, ff. de re iudicata*, & Bartolus, *ibi nu. 3.* sequitur eiectum ob sua crimina incurrere infamiam iuris.

Tum quia ipsi eiecti etiam incurrunt infamiam facti, nam hæc contrahitur, cum apud bonos, & graues viros est opinio de crimine graui alicuius, vt ait Alex. Scotus, *in Lexico ex l. 1.* Basilius, *capit 22. de constit. monast.* sed incorrigibilitas, ob quam professus eijcitur, est grauissimum crimen, vt tradit Menochius, *num. 22. cap. cum ab hominibus de iudicijs*, Sanchez, *lib. 2. cap. 24. num. 19.* ergo tales eiecti sunt infames infamia iuris, & facti, ac per consequens incapaces beneficij, tam simplicis, quàm curati, vtpotè irregulares.

59 Respondeo ad primum, in illis decretis solùm transeuntibus à religione mendicante ad non mendicantem imponi illam pœnam, non verò expulsis, vnde cum simus in materia pœnali, non est facienda extensio. Tum quia in expulsis non datur eadem ratio, ac in Religiosis mendicantibus transeuntibus ad non mendicantes, nam expulsi iam sunt liberi ab exercitijs religionis, à quibus tamen non sunt liberi non mendicantes, & maximè negotijs sæcularibus implicarentur, si essent capaces beneficiorum, tam simplicium, quàm curatorum, quæ ratio in expulsis non militat, cum liberi degant in sæculo.

60 Ad primam Confirmationem respondetur, negando prædictos eiectos esse infames infamia iuris, vnde ad probationem respondetur, infamiam iuris non incurri nisi sit expressa in iure, expulsis autem nulla in iure expressa est infamia: Ad illud quod dicitur ex *l. 1. C. de dignitatibus*. Respondetur, prædictam legem intelligi de eo, qui ob crimina ab ordinibus degradantur, non verò de illis, qui ab ordine religioso expelluntur, nam hæc pœna in iure illis non est imposita.

Ad secundam confirmationem de infamia facti respondetur, infamiam facti præcisè non impedire præcisè exercitium ordinum susceptorum, nisi crimen tale sit, vt inducat ipso iure irregularitatem peculiarem, quale est homicidium, nullum enim est delictum, quantumuis grauissimum sit, quod ratione delicti inferat irregularitatem, nisi homicidium; alia enim delicta faciunt irregularem non ex ratione delicti, sed ratione infamiæ ex eis resultantis, vt cum Suario, Nauarro; & alijs dixi, *in nostro Directorio Confessariorum, p. 2. tr. 13. dub. 1. nu. 313.* Ab hac autem irregularitate ex infamia liberari potest eiectus per emendationem illorum delictorum, ob quæ fuit expulsus, nam res per quascunque causas nascitur, per easdem dissoluitur; ita Bassæus, *verbo irregularitas 10. nu. 5.* & cum Bonacina, ego ipse; *suprà nu. 313.* cum ergo prædicti eiecti emendati sint ab illis criminibus, ob quæ eiecti sunt, vt suppono, & ministrare possunt in ordinibus susceptis, & capaces sunt beneficiorum Ecclesiasticorum, per quæ patet responsio quarto quæsito. 61

RESPONSIO AVTHORIS QVINTO QVÆSITO.

Quis possit dispensare cum religiosis solemniter professis expulsis ad hoc, vt ministrent in sacris, vt prædicent, & confessiones audiant?

RESpondi, quod in nostra sententia, in qua diximus prædictos expulsos non incurrere ipso iure suspensionem ab exercitio ordinum, sed talem suspensionem tantùm esse comminatoriam, & posse illis à prælatis imponi, in hac igitur sententia, si Prælati talem suspensionem eis non imposuerunt, tunc nulla indigent dispensatione ad ministrandum 62
in sacris, sed solùm ipsi expulsi tenentur benè viuere, vt purgent infamiam, quam ob incorrigibilitatem contraxerunt. Posita tamen bona vita, ex qua apud probos, & graues viros, bona opinio de nouo insurgat, & mala quæ antea orta erat ex incorrigibilitate, tollatur, possunt ipsi expulsi ministrare in sacris, nam esto ex tali infamia facti insurgeret aliqua irregularitas, hæc per emendationem vitæ omninò tollitur, vt *suprà* diximus, & latius, *in nostro Directorio Confessariorum, part. 1. tractat. 12. disputat. 2. num. 313. & 317.*

In opinione tamen asserente professos expulsos contrahere ipso iure dictam suspensionem, vel casu quo à prælatis eis imponatur in nostra sententia, tunc respondeo, talem suspensionem debere tolli, vel à Romano Pontifice, de quo non est dubium, vel ab ipsis prælatis regularibus ipsius expulsi. Non potest verò tolli ab Episcopo, quia in ipso decreto ab Episcopis aufertur potestas absoluendi à tali suspensione, vt patet ex illis verbis decreti, item vt eiecti extra religionem degentes sint perpetuo suspensi ab exercitio ordinum, sublata ordinarijs locorum facultate dictam suspensionem relaxandi, aut moderandi per quæ verba videtur Pontifex hanc suspensionem sibi reseruare. Quod autem Prælati regulares ipsorum expulsorum eam possint relaxare patet; Tum quia res per quas causas nascitur, per eadem dissoluitur, & cum ab illis hæc suspensio eis imponatur, ab eis absque dubio tolli potest, in hoc enim subsunt illis. 63 64 65

Tum, quia prælati regulares possunt absoluere à suspensione Papæ reseruata, non solum suos subditos, sed etiam sæculares, vt patet *ex bulla Pauli III.* vt cum Sorbo, Portel, Miranda, Bordono; & alijs multis dixi, *in nostro Directorio Confessariorum, part. 1. tract. 1. d. 16. numer. 1359.* Ergo quamuis expulsi non subdantur prælatis regularibus, nisi quoad reuocationem ad statum regularem, vt vult Pelizzarius, *tom. 1. tract. de votis cap. 4. sect. 4. quæst. 24.* Adhuc ab illis possunt à prædicta suspensione absolui, imò expedit; vt aduertit Rodriguez, *tom. 3. quæst. 13. art. 13.* & cum eo Pelizzarius, *tractatu octauo cap. 2. nu. 167.* vt prælati regulares cum prædictis eiectis dispensent, in quibus possunt, ne postea misselli cogantur pro dispensatione Episcopos, aut etiam Papam adire, cum magno labore, & difficultate. 66

An autem prædicti eiecti possint exercere munus prædicandi, vel audiendi confessiones; Respondeo, non posse proprio suo motu, vt patet *ex decreto bullato Innocentij IV.* concesso fratribus minoribus, quod refert Miranda, *part. 1. manualis, q. 52. art. 5.* Lezana, *suprà, nu. 18.* Portel, *verbo eijcere, nu. 10.* Quod priuilegium etiam est concessum prædicatoribus, & nobis Carmelitis, vt testatur Emanuel, *tom. 3. q. 32. art. 9.* Illo tamen licèt odioso, quoad regulares particulares, gaudent omnes religiones communicantes, siquidem 67

est

est fauorabile. Religioni. Ita cum Rodriguez, Cespedes, Pelizzarius, *suprà nu.* 26.

68 An autem de licentia prælatorum religionis, possint ipsi eiecti exercere munus prædicandi, & confitendi, si aliàs sint ab Episcopo approbati? affirmat Portel, *verbo eijcere, num.* 10. Quintanaduenas, *tract.* 14. *singulari* 15. *num.* 3. nec dissentit Pelizzarius, *suprà, num.* 26. & patet, *ex eodem decreto Innocentij IV.* illis verbis, proprio motu non præsumant prædicare, seu confessiones audire, vel docere, nisi de licentia sedis Apostolicæ, aut prædictorum ministrorum; ergo de licentia ipsorum possunt, & audire confessiones, & prædicare, supposita approbatione Episcopi.

An autem regularis in aliqua Diœcesi approbatus; si fortè dimittatur à Religione possit vi talis approbationis audire confessiones in ea Diœcesi, in qua fuit approbatus, etiam
69 postquam dimissus est? Respondeo non posse, non quidem ex defectu approbationis, quæ durat vsquequo reuocetur, sed ex defectu iurisdictionis, quam ille regularis habebat à Papa ex Priuilegio regularibus concesso, quod cessat, hoc ipso quod ille definit esse religiosus. Vndè fit, vt huiusmodi regularis per delegationem parochorum, necnon per
70 Iubilæum, vel bullam cruciatæ, in dicta Diœcesi eligi possit in confessarium, vtpotè qui reuera est approbatus ab ordinario loci, & de nouo modis supradictis acquirit iurisdictionem, quæ sola illi deerat. Ita cum alijs à se consultis Pelizzarius, *tract.* 8. *cap.* 3. *nu.* 38.

71 Secundò fit, quod si talis regularis eiectus in aliqua Diœcesi sit approbatus ad audiendas confessiones, si prælatus regularis ei det licentiam ad audiendas confessiones, & prædicandum, vt potest, *ex citato decreto Innocentij IV.* non indigere alia licentia Episcopi ad audiendas confessiones in ea Diœcesi; siquidem approbatio Episcopi adhuc durat, & iurisdictio in hoc casu conceditur eis à Papa, sicut alijs religiosis: siquidem non fuit illis ablata, nisi dependenter à voluntate prælatorum, vt patet ex illis verbis decreti, non præsumant prædicare; vel confessiones audire, nisi de licentia sedis Apostolicæ, aut prædictorum ministrorum. Ita Portel, *verbo eijcere numero decimo*. A quo non dissentit Pelizzarius, *tractatu* 8. *cap.* 7. *numero* 26. Sed hæc saluo meliori iudicio.

CONSVLTVM XCV.

De Confessione: quomodo se gerere debet Confessor cum pœnitente non benè disposito.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Si pœnitens bona fide existimet se habere causam ad non ieiunandum, cum re vera illam non habeat absoluendus est.*
3 *Quando quis existimat bona fide adesse causam iustam non ieiunandi non peccat non ieiunando.*
4 *Si confessor post examen inueniat non adesse causam iustam, & id ostendat pœnitenti, si pœnitens admittendo rationes confessoris, ex alijs rationibus sibi persuadeat, licet speculatiuo errore, se habere iustam causam non ieiunandi adhuc tunc non ieiunando absoluendus est à confessore.*
5 *Pœnitens operans ex bona fide non est in mala fide à confessario ponendus.*
6 *Si pœnitens noluerit examinare causam dimittendus est.*
7 *Si pœnitens dicat se non posse ieiunare ob magnam difficultatem, quam sentit ieiunando, si talis difficultas proueniat ex habitu vitioso gulositatis, non est absoluendus, si non proponat ieiunare.*
8 *Si talis difficultas proueniat ex alijs causis, puta ex debilitate stomachi, &c. excusandus est à ieiunio.*
9 *Si pœnitens dicat se non posse ieiunare, nisi cum aliqua circunstantia in omnis opinione opposita substantiæ ieiunij, non est absoluendus, nisi proponat omittere talem circunstantiam.*
10 *Si talis circunstantia in aliqua probabili non opponatur substantiæ ieiunij absoluendus est, etsi non proponat eam dimittere.*
11 *Confessor debet se accommodare opinioni probabili pœnitentis.*
12 *Si pœnitens dicat se non posse ieiunare, nisi sumendo in die ter magnam potionem chocolatis potest absolui.*
13 *Idem dicendum est si dicat non posse ieiunare, nisi ad refeciunculam sumat pisciculos paruos, vel partem piscis magni in debita quantitate.*
14 *Idem dicendum est si dicat non posse ieiunare, nisi ad refeciunculam sumat duo oua, vel butirum, aut caseum, vel quandam almendradam, vel aliquas herbas, vel legumina decocta, vel aliquam ex saccharo conseruam.*
15 *Potionem chocolatis ter in die ieiunij in magna quantitate concedunt aliqui DD. qui ibi referuntur sine fractione ieiunij.*
16 *Pisciculos paruos, vel partem piscis magni concedunt alij, qui ibi referuntur in debita quantitate.*
17 *Oua si ieiunans habeat bullam cruciatæ concedunt alij, qui ibi referuntur.*
18 *Lacticinia, si ieiunans habeat bullam cruciatæ, concedunt alij, qui ibi referuntur.*
19 *Iuscula ex herbis concedunt alij ibi relati.*
20 *Electuaria concedunt alij, qui ibi referuntur.*
21 *Secundùm prædictorum Doctorum sententias in collatione serotina non ad qualitatem sed ad quantitatem attendendum est.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

QVidam accedit ad Confessionem, & quæsitus à Confessore, an ieiunaret in quadragesima, respondit se non posse 1
ieiunare, ob magnam difficultatem, quam sentiebat, etsi ieiunaturus esset, se non posse aliter ieiunare, nisi sumendo ter in die magnam potionem chocholatis, & in refectiuncula nocturna partem piscis magni, vel pisciculos paruos, aut duo oua assa, vel aliqua electuaria, aut lacticinia.

Quæsitum fuit à me quomodo confessor se debeat gerere cùm hoc pœnitente.

RESPONSIO AVTHORIS.

REspondi primò, quod si pœnitens, etsi non habeat veram 2
causam ad non ieiunandum, ipse tamen bona fide existimat illam se habere, absoluendus est; siquidem hic non ieiunando non peccat mortaliter, vt docent Caietanus, Paludanus, Syluius, Molphesius, Henriquez, Filliuc. Lessius, Layman, Trullenc. & plurimi alij, quos refert, & sequitur Pasqualigus, *de ieiunio decisione* 353. Et ratio est, quia quando cen- 3
setur adesse causam iustam non ieiunandi secundùm rectam rationem non peccatur, ac proinde non fit contra legem, quæ eximit eos, in quibus censetur adesse iusta causa.

Si tamen confessor post examen causæ inueniat eam iu- 4
stam non esse, & rationibus id ostendat pœnitenti, si pœnitens admittendo confessarij rationes, ex alijs rationibus, bona fide sibi persuadeat, licet cum speculatiuo errore, se legitimam habere causam, tunc adhuc à confessario absoluendus est, siquidem non est in mala fide à confessore po- 5
nendus. Ita præcitati Doctores. Secus dicendum est, si pœnitens nollet causam examinare, nam tunc nollet intel- 6
ligere, vt benè ageret, ac per consequens, tunc non est absoluendus, donec pœnitens post examen cognoscat, quod adhuc ille iustam, bona fide, licet speculatiuo errore, adesse causam existimaret. Ita Quintanaduenas, *tract.* 9. *singularium, singulari* 12. *nu.* 2.

Dico 2. si pœnitens dicat se non posse ieiunare ex eo præ- 7
cise, quod magnam difficultatem censeat in ieiunando, tunc considerandum est, an hæc magna difficultas proueniat ex habitu vitioso gulositatis, vel an proueniat ex naturali con- 8
ditione, vel stomachi, quia calor illius causat quandam naturalem voracitatem, cui resistere maximè difficilè fit, vel ex alio simili capite, non actualiter vitioso, licet ex vitiorum consuetudine, cui iam non possit resistere, proueniat, si hæc difficultas proueniat ex habitu vitioso gulositatis, non est absoluendus talis pœnitens, nisi proponat ieiunare. Ita Angelus, *q.* 5. *dist.* 4. *dub.* 2 *propos.* 2. Filliuc. *tract.* 27. *cap.* 6. *p.* 7. *q.* 9. *nu.* 123. Cruz, *cap.* 19. *sum. n.* 13. Et ratio est, quia adest specialis obligatio tollendi habitus vitiosos, & ad hoc institutum est ieiunium; ergo etiam cum magno incommodo debemus abstinere nos à ieiunij fractione; At si prædicta magna difficultas in ieiunando prouenit ex alijs præcitatis causis, tunc pœnitens excusandus est à ieiunio, & absoluendus. Ita Bonac. *to.* 3. *q.* 1. *p. vlt. nu.* 1. Quintanaduenas, *suprà, num.* 3. debet tamen talis difficultas esse grauis, & extraordinaria, nam ordinaria annexa est ex se ieiunij præcepto.

Dico 3. si pœnitens dicat, se non posse ieiunare, nisi cum 9
aliqua circunstantia, quam confessarius existimat opponi substantiæ ieiunij, tunc considerare debet, an talis circunstantia in aliorum opinione sit opposita substantiæ ieiunij, vel non, & si inueniat in omnium opinione opponi substantiæ ieiunij, tunc si pœnitens non proponat illam omissurum, non debet eum absoluere; siquidem pœnitens pro se non habet 10
opinionem probabilem, cui se confessor conformet. Secus dicendum est si confessor inueniat talem circunstantiam secundùm aliorum opinionem, probabilem, non opponi sub- 11
stantiæ ieiunij; Nam tunc debet se accommodare opinioni pœnitentis, iuxta communem doctorum sententiam, v. g. iudicat confessarius potionem chocholatis opponi substantiæ ieiunij, vt docent, Anton. de Leon. *q. moral. de chocholate. p.* 3. 12
num. 20. Trullenc. *lib.* 3. *Decalogi cap.* 2. *dub.* 2. *dub.* 215. & cum alijs Pasqualig. *de ieiunio decis.* 341. *nu.* 1. At pœnitens iu-

dicat non soluere ieiunium; vt docet Turrian. *p. 1. summæ cap. 256. dub. 24.* Lezana, *verbo ieiunium. nu. 2.* & cum Ludou. Lopez, Anton. Basil. Pontio, Diana, D Didaco, Tasmera, Ludou. Ramires, D. Iosepho Pelizzar. D. August. de Padilla, Escobar, Raphaele Luzan Roderico, Manriq. Marco de Castillo, Christophoro Rodrig. Ferdinando de los Dios, Didaco Tello, Ildefonso Fernandes de Cordoua, Hurtarius, *tractatu de hac quæstion. cap. 7. & 8. nu. 71.* Probabile putat Quintanaduenas, *suprà num. 4.* in hoc igitur casu absoluendus est pœnitens, dicens se non posse ieiunare nisi sumendo ter in die potionem chocholatis in magna quantitate, etsi confessor talem opinionem iudicet improbabilem siquidem talis op nio in aliorum doctorum opinione est probabilis, ita, cum Tannero, Soto, Mercato, Candido, Verricelli, Machado, Amad. Gimen. *tractatu de opinione probabili propositione 1. nu. 2.*

13 Idem dicendum est, si pœnitens diceret se non posse ieiunare, nisi sumendo ter in die magnam potionem chocholatis, & ad collationem serotinam pisciculos paruos; vel partem piscis

14 magni, in debita tamen quantitate, vel duo oua, vel butyrum, aut caseum, vel quandam almendradam, vel aliquas

15 herbas, vel legumina decocta, vel aliquam ex saccharo conseruam; Ratio est, quia potiones chocholatis, etiam ter in die in magna quantitate concedunt prædicti Doctores sine fra-

16 ctione ieiunij, pisciculos paruos, vel partem piscis magni in debita tamen quantitate concedunt Bonacina, *de legibus disputatione vltima, quæst. 1. part. 3. num. 1.* Ghilin. *thesaur. verbo ieiunium, cap. 7. num. 4.* Bizozerus, *part. 4. sum. de 3. præcepto Decalogi, cap. vltimo membro 2. numero 9.* probabile putat Quintanaduenas, *suprà singulari decimo tertiò, numero 1.* Eam quo ad pisciculos paruos admittit, Azor. *libro sexto cap. octauo quæstione sexta*, qui citat Armillam, Caietanum, Nauarrum, Layman, consonat Bosius, *section. 4. de Iubileo casu 18. numero 26.* Laberius, *part. 1. de Iubileo, capit. 20. numero 10.* Escobar, *tractatu de ieiunio*, probabile putat Pasqualigus, *de ieiunio, decisione 113. num. 8.*

17 Et quoad oua, si aliàs oua non sint prohibita, eo quod ieiunans habeat bullam cruciatæ, tenet hanc opinionem Thomas Sanchez, Ildefonsus, Rodericus, quos refert Quintanaduenas, *suprà, num. 4.* Pasqualigus, *decisione 115. num. 7.* & citat pro hac sententia Caietanum, Bonacinam, Bizozerum,

18 & in Biscoctis concedit oua, Ioannes Sancius, *d. 52. num. 7.* Villalobos, *tom. 1. tract. 23. dub. 7. num. 3.* Vega, *cap. 14. casu 9.* Diana, *tom. 1. tract. 9. resol. 3.* Ledesma, *tom. 2. tract. 27. cap. 2. difficult. 5.* Pasqualigus, *decisione 115. num. 7.* Lacticinia verò, si alias, vt diximus non sint prohibita, vt caseum, butyrum, & alias, saccharro condita, concedant Syluius, *2. 2. quæst. 147. art. 6.* Azor. *suprà, quæst. 8.* Layman. *lib. 4. tract. 8. cap. 1. num. 9.* Turrianus, *part. 1. cap. 156. dub. 37. concl. 2.* Bo-

19 sius, *suprà, nu. 124.* Ghesius, Fusar. *verbo ieiunium, cap. 1. nu. 4.* Pasqualigus, *decisione 114. num. 3.* Iuscula verò ex herbis conceduntur ab Azorio, *part. 1. lib. 7. cap. 9. qu. 8.* Reginaldo, *praxi tomo 1. lib. 4. cap. 14. nu. 185. & d. 14. dub. 10. num. 183.* Electuaria verò concedunt Berard. *part. 1. cap. 1. num. 69.* Bo-

20 sius, *tract. de iubil. sect. 4. part. 8. num. 128.* Ergo si hæc omnia probabilia iudicet confessor. (ego enim de harum opinionum probabilitate, nunc non iudicio) debet se accommodare sententiæ pœnitentis, & eum absoluere, si aliter noluerit ieiunare, cum in opinione illorum doctorum hæc omnia non opponantur substantiæ ieiunij, si sumantur in debita quantitate,

21 secundùm enim prædictorum sententias. non ad qualitatem sibi in collatione serotina attendendum est, sed ad quantitatem, vt ait Bonacina, *suprà*, & cum eo Quintanaduenas, *loco citato.*

CONSVLTVM XCI.

De quodam Priore nostræ Congregationis punito à Prouinciali, paternaliter ob culpas ordinarias inuentas in visitatione generali ad eum pertinentes, an ob alias iustas causas posset à definitorio generali priuari ab officio Prioris.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Prouincialis puniendo Priorem vnius Conuentus in visitatione ordinaria ob culpas, quæ ad suam iurisdictionem pertinebant, & culpas, quæ ad definitorium generale pertinebant, ei remittendo non excessit suam iurisdictionem.*
3 *Prouincialis tenetur secundùm nostras leges culpas inuentas in Priore, vsque ad culpam grauiorem inclusiuè punire.*
4 *Tenetur processum à se formatum in aliqua causa pertinente ad definitorium eidem definitorio remittere, vt ab eo iudicetur.*
5 *Processum formatum in hoc casu à prouinciali, & continebat culpas pertinentes ad iurisdictionem Prouincialis, & defectus pertinentes ad definitorium.*
6 *Ponitur obiectio in contrarium, & soluitur.*
7 *Correctio legum in omni interpretatione vitanda est.*
8 *Duæ actiones pœnales possunt exerceri contra eundem ob idem crimen, quando vna tendit ad vindictam, non verò alia.*
9 *Actiones pœnales, quæ contra hunc Priorem exercitæ sunt, vna tendebat ad vindictam, non verò alia.*
10 *Fur licet pro furto suspendatur, non tamen ob id liberatur à restitutione furti.*
11 *Priuatio officij data in hoc casu huic Priori non respiciebat directè culpam Theologicam.*
12 *Solum respiciebat defectum naturalis talenti, & defectum pacis in communitate.*
13 *Definitorium generale priuando dictum Priorem officio, non eum dupliciter pro eodem delicto condemnauit.*
14 *Definitorium priuauit dictum priorem ob defectum naturalis talenti.*
15 *Ob id non erat Prior à Prouinciali punitur.*
16 *Prouincialis eum castigauit ob culpas graues in eo repertas.*
17 *Causæ ob quas definitorium prædictum Priorem officio priuauit non erant per se culpabiles.*
18 *Ad hoc, vt definitorium priuet aliquem Priorem suo officio Prioris non est necesse, quod in eo dentur culpæ, sed sufficit, quod detur causa rationabilis.*
19 *Si detur causa boni communis possunt Prælati regulares absque vlla culpa ab officijs priuari.*
20 *Priuatio officij aliquando potest esse iusta pœna.*
21 *Prælatiæ religiosæ institutæ sunt ad bonum commune, & non ad commodum priuatum.*
22 *Cura boni communis maximè pertinet ad supremos prælatos religionis.*
23 *Turbatio pacis, & publicæ communitatis relaxatio directè opponuntur bono communi.*
24 *Ad restituendum bonum commune potest definitorium priuare aliquem Priorem suo officio.*
25 *Ponitur argumentum in contrarium.*
26 *Ponitur illius solutio.*
27 *Ad priuandum dictum Priorem sufficit processus factus à Prouinciali.*
28 *De iure nostro processus vsque ad sententiam definitiuam exclusiuè pertinet in prima instantia ad Prouincialem, vel Priorem localem, etiam in casibus pertinentibus ad definitorium generale.*
29 *Probatur ex nostra lege, & varijs priuilegijs.*
30 *Quid sit citatio rei, explicatur.*
31 *Processus incipit ab informatione summaria.*
32 *Ponitur argumentum in contrarium.*
33 *Respondetur prædicto argumento.*
34 *Ponitur alia instantia in contrarium.*
35 *Soluitur prædicta instantia.*
36 *Ponitur alia instantia.*
37 *Soluitur prædicta instantia.*
38 *Quando sunt plura petita in eodem libello diuersa, & separata, iudex potest ferre sententia super vno petito, & non super alio diuerso, & separato.*
39 *Prælati regulares possunt procedere contra suos subditos summariè, & de plano, & sola facti veritate inspecta.*
40 *De iure nostro ad priuandos Priores requiritur processus.*
41 *Definitorio generale non potest cognoscere, an definitorium Pontificium Lusitanum tempore belli errauerit in danda illa priuatione huic Priori.*
42 *Par in parem non habet imperium.*
43 *Definitorium Lusitanum quando dedit illam sententiam habebat æqualem potestatem, ac nostrum definitorium generale ex Pontificis priuilegio.*
44 *Definitorium generale non potest sententiam in hoc casu latam à definitorio Lusitano reuocare.*
45 *Legatus de latere non potest gesta per suum antecessorem reuocare.*
46 *Non valet consuetudo, quod appelletur ad parem.*
47 *Sententia, quæ transit in iudicatum facit ius.*
48 *Sententia à qua non fuit appellatum transit in iudicatum.*
49 *Prædictus Prior, si se sentit grauatum habet recurrere ad capitulum generale.*
50 *Ponitur argumentum in contrarium.*
51 *Soluitur prædictum argumentum.*
52 *Ponitur alia solutio eiusdem argumenti.*
53 *Ponitur alia instantia contra supra dicta.*
54 *Soluitur prædicta instantia.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

IN nostra Congregatione datur statutum, quod si Prouincialis visitando aliquem Conuentum inuenerit Priorem minus habilem ad officium Prioris ex defectu naturalis talenti, ita vt ob illius incapacitatem, maior pars communitatis 1

viuat

viuat sine pace, & obseruantia, vel denturaliqua incommoda in populo, tunc, etsi Prælatus sit religiosæ vitæ, Prouincialis arbitrio suspendatur, & quod tunc teneatur certiorem facere definitorium generalem, vt videat an in eo casu oporteat eum omnino officio priuare. Ita habetur 3. *p. nostrarum constitutionum cap.* 10. *n.* 7.

Accidit autem, quod Prouincialis Lusitanus visitans vnum Conuentum inuenit illius Prælatum multas culpas, & relaxationes contra leges commisisse, & insuper quod ob defectum naturalis talenti, illius mali exempli maior pars communitatis sine pace, & obseruantia viuebat, & quod plura dabantur incommoda in populo ex eius gubernio. Quapropter de his omnibus post visitationem generalem Conuentus, antequam processerit ad puniendum dictum Priorem, ad petitionem ipsius Prioris formauit processum, ex quo cum hæc omnia probata apparuerint, dedit ipsi Priori copiam culparum, & horum defectuum, & suæ incapacitatis, vt se defenderet.

Cum autem Prior ad omnia respondisset per scriptum, & ex parte sua dixisset causam esse conclusam, Prouincialis eam etiam ex parte sua pronunciauit conclusam, & illius vltimum iudicium, quoad defectum naturalis talenti ipsius Prioris, & turbationis pacis, & relaxationis communitatis remisit ad definitorium generale, culpas verò ipsius Prioris contra leges, & constitutiones ex processu, & visitatione generali resultantes, quæ suam potestatem non excedebant in capitulo reprehendit, & ei conuenientes pœnas imposuit, & insuper eum suspendit ab officio per vnum mensem iuxta formam ipsius legis, vt in eo faceret certiorem definitorium generalem, tum de defectu naturalis talenti huius prioris, tum de turbatione pacis, & de relaxatione communitatis ex malo exemplo ipsius Prioris ortis.

Rogatus tamen ab ipso Priore, etiam ei remisit quindecim dies suspensionis, & partem aliarum pœnarum, in alijs autem quindecim diebus suspensionis processum factum contra dictum Priorem, eius grauamina, & responsiones coram definitorio exhibuit, quod videns Prioris incapacitatem, pacis turbationem, & communitatis relaxationem, & illius friuolas responsiones, & videns causam ex parte sua conclusam eum ab officio absoluit.

Intimata sententia definitorij dicto Priori conquestus maximè fuit dicens, se pro eisdem culpis dupliciter puniri contra formam iuris, secundum quod semel condemnatus pro eodem delicto non potest iterum condemnari, iuxta *l. Senatus, ff. de accusat.* vbi cum multis Tuschus *lit. C. conclusione* 573. *num.* 1. *& lit. P, conclusione* 210. *num.* 1. & alij communiter scribentes, quapropter cum post illius priuationem pax inter Iberos, & Lusitanos fuisset stabilita, & nostra Prouincia Carmelitana, quæ tempore belli à communi corpore religionis, & à suo generali authoritate Pontificia erat separata, iterum suo generali fuisset vnita, & eius definitorium quod authoritate Pontificia eandem habebat iurisdictionem, ac definitorium generale cessasset, prædictus Prior recurrit ad dictum definitorium generale per modum supplicationis dicens, se maximè grauatum fuisse à Definitorio Pontificio Lusitano in priuatione illius officij, eo quod dupliciter fuerit punitus pro eisdem delictis, & quod inauditus fuerit per definitorium Lusitanum priuatus à suo officio, delata autem causa ad definitorium generale, in quo ego vnus eram ex definitoribus.

Quæsitum fuit à me primò. An talis Prior iam à Prouinciali punitus posset in eo casu ab officio à Definitorio Lusitano priuari? Secundò. An ad hanc priuationem sufficeret processus à Prouinciali formatus, & citatio Prioris ab eo facta, an verò deberet formari alius processus, & de nouo citari ab ipso definitorio, & de nouo audiri talis Prior? Tertiò. An definitorium generale posset cognoscere. An definitorium Pontificium Lusitanum errauerit in danda illa priuatione illi Priori?

RESPONSIO AVTHORIS, PRIMO QVÆSITO.

An talis Prior iam à Prouinciali punitus, posset in eo casu ab officio à definitorio Lusitano priuari?

2 Respondi, quod nec Prouincialis puniendo dictum Prælatum prædictis pœnis, nec eum suspendendo ab officio, & mittendo processum ad definitorium, vt ab eo iudicaretur excessit suam iurisdictionem, nec definitorium eum priuando ab officio, eum pro eadem culpa dupliciter condemnauit. Hoc responsum duas habet partes; prima quod nec Prouincialis excessit suam iurisdictionem; secunda quòd nec definitorium eum pro eisdem culpis dupliciter condemnauit. Ratio Prioris partis est.

Quia Prouincialis solum verbaliter dictum priorem in capitulo reprehendit ob defectus, & culpas contra leges religionis, quæ ex visitatione generali, & occasionaliter, siue concomitanter ex processu resultarunt, & pro eisdem conuenientes pœnas imposuit, & insuper eum officio suspendit arbitrio suo, vt interim, certiorem faceret definitorium de eius incapacitate, Sed hæc omnia tenebatur efficere secundum leges nostræ religionis; ergo ita faciendo non excessit suam iurisdictionem. Maior est certa, vtpotè quid notorium in Conuentu, nec ab ipso priore negatur; minor verò probatur.

3 Quia Prouincialis tenebatur iuxta nostras constitutiones, 3. *p. cap.* 10. *num.* 5. punire defectus, & culpas inuentas in priore vsque ad culpam grauiorem inclusiuè. Tenebatur deinde, si aliquem processum formauit, in quo aliquid inuentum fuit, quod suam excederet iurisdictionem, illum remittere definitorio, vt ab eo iudicaretur, iuxta eandem legem, *cap.* 10. *n.* 9. 4
Vbi dicitur *si processum aliquem formauerit, aut aliquid aliud pro cognitione illius negotij quod scilicet suam facultatem excesserit) in scriptis habuerit, illud definitorio mittat*. Atqui prædictus processus continebat non solum res pertinentes ad iudicium ipsius Prouincialis, scilicet culpas grauiores ipsius prioris, sed etiam res, quarum iudicium ad Prouincialem non spectabat, scilicet incapacitatem naturalem prioris, seu defectum naturalis talenti ad gubernium, pacis turbationem, & relaxationem in maiori parte communitatis ortam ex prædictis defectibus prioris, quorum iudicium ad definitorium generale pertinebat, iuxta eandem legem, *capit.* 10. *tertiæ partis nostræ constitutionis num.* 7. vbi dicitur, *si inuenerit prælatum minus habilem, & idoneum ad ministerium, quod exercet, quod continget, quando ex defectu naturalis talenti, omnis, vel maior pars Conuentus irreligiosè sine pace, & obseruantia viuant, vel alias grauia alia, siue in populo, siue in monasterio incommoda sequantur, & denique, si talis sit, vt omnes ferè fructus boni regiminis in eo desiderentur, tunc quamuis alias prælatus sit Religiosæ vitæ, Prouincialis arbitrio suspendatur, qui teneatur definitorium generale consulere, an in eo casu oporteat officio omnino priuari*; Ergo cum hæc omnia concurrerint in dicto prælato sine pace, & irreligiosè viuebant, & multa incommoda in Conuentu, & in populo sequebantur ex gubernio ipsius prioris, quæ in processu continebantur, optimè fecit Prouincialis puniendo culpas dicti prioris, quæ ex visitatione generali, & concomitanter ex ipso processu resultarunt, quæ suam facultatem non excedebant, & quæ ad definitorium pertinebant eas cum processu facto eidem definitorio remittendo.

Dices *in prædicta lege cap.* 10. *num.* 7. solum præcipi, quod talis prior à Prouinciali arbitrio suo suspendatur, & quod certiorem faciat definitorium, vt videat, an oporteat eum omnino priuari, vt patet ex *verbis ipsius legis suprà relatis*; atqui dictus Prouincialis non solum eum ab officio suspendit arbitrio suo, sed ei alias pœnas, & pœnitentias imposuit, vt ieiunium panis & aquæ, & quandam mortificationem extraordinariam & alia similia; ergo Prouincialis vel his pœnis debebat esse contentus, vel vltra eas eum remittendo definitorio transgressus fuit pœnas, & legis dispositionem. 6

Respondetur in prædicta lege solum præcipi, quod talis prior ab officio arbitrio Prouincialis suspendatur, si aliàs prior fuerit religiosæ vitæ, vt patet ex verbis ipsius legis, *tunc quamuis alias prælatus sit religiosæ vitæ, Prouincialis arbitrio suspendatur*. Si tamen fuerit irreligiosæ vitæ, tunc lex nihil disponit, sed id alijs legibus mensurandum reliquit; Vnde cum prior & fuerit defectuosus contra leges religionis, & simul habuerit defectum naturalis talenti ad gubernium; ratione defectuum contra leges eum puniuit Prouincialis prædictis pœnis iuxta eandem legem, *cap.* 10. *num.* 5. Ratione defectus naturalis talenti eum suspendit arbitrio suo, dum definitorium de eius defectu consulebat, in quo à prædicta lege, *cap.* 10. *n.* 7. nec in apice deuiauit.

Confirmatur: Quia correctio legum in omni Interpretatione vitanda est, vt ex multis iuribus cum Abbate, Gemin. Tuscho, Ancarrano, & alijs docet Barbosa, *in axiomatibus iuris axiomate* 60. *num.* 3. Sed si Prouincialis ratione huius legis, *cap.* 10. *num.* 7. non posset punire dictum priorem ob culpas ab eo commissas, quæ suam potestatem non excedebant, iam daretur correctio iuris contra prædicta iura, & Doctores; ergo ne dicamus dari talem correctionem iuris sine causa, dicendum est Prouincialem, non obstante hac lege, propter prędictas causas, & culpas eum potuisse punire. 7

Maior est certa; minor verò probatur. Quia Prouincialis, ex *eadem lege*, *num.* 5. tenebatur prædictum priorem ob culpas repertas in visitatione generali punire, si ergo ex eo quod *eadem lex*, *num.* 10. disponat, quod si inueniat in illo defectum naturalis talenti eum suspendat, & consulat definitorium an oporteat eum omninò priuari non posset eum pro suis culpis castigare, iam secunda lex esset correctoria primæ; sed correctio legis vt diximus, in omni interpretatione vitanda est; ergo dicendum est Prouincialem, & eum potuisse punire ob prædictas culpas, & simul eum suspendere ob defectum naturalis talenti, dum definitorium de sua inca-

8 incapacitate naturali, & aliis inconuenientibus consulebat.
Confirmatur 2. Quia licet sit contra ius quod duæ actiones poenales contra eundem ob idem crimen exerceantur, quando ambæ tendunt ad vindictam, non tamen quando vna tantùm tendit ad vindictam, non verò alia; sed in nostro ca-
9 su actiones poenales, quæ contra hunc priorem exercitæ sunt, solum vna tenebat ad vindictam, scilicet punitio Prouincialis, non verò priuatio data à definitorio; ergo optimè ambæ secundum ius poterant in dictum priorem exerceri. Ma-
10 ior est certa, & patet in fure, qui licet pro furto suspendatur, non tamen obinde liberatur à restitutione furti, vt notauit Bartolus *consilio* 203. & cum eo Tusch. *lit. P. conclus.* 210. *num.* 2.
Minor verò probatur: Quia priuatio in illo casu non res-
11 piciebat directè culpam Theologicam, cum lex eam præcipiat imponere, etiam prælato religiosæ vitæ, sed tantùm respiciebat defectum naturalis talenti, vel tantum posita fuit
12 ad tollendum defectum pacis in communitate, & relaxationem religiosorum, quæ ex malo exemplo prioris, & ex eius malo gubernio resultarunt, sicut restitutio respicit damnum secutum ex furto latronis; ergo sicut suspensio facta furis in poenam furti non impedit, quod ei etiam restitutio damni imponatur, ita punitio delictorum facta à Prouinciali huic priori, non impedit quod ei etiam imponatur priuatio officij à definitorio, per quam damnum illatum communitati suo malo exemplo resarciatur.
13 Secunda verò pars responsionis; Quod scilicet Definitorium priuando dictum priorem suo officio non eum dupliciter condemnauerit pro eodem delicto, sic ostenditur. Quia definitorium priuauit dictum priorem suo officio ob defectum
14 naturalis talenti, & quia in eo omnes ferè fructus boni regiminis desiderabantur, & quia ex eius malo exemplo, & priori gubernio non erat pax, nec obseruantia in tota, vel in maiori parte communitatis; sed prædictus prior ob hæc non-
15 dum erat à Prouinciali punitus; ergo definitorium priuans eum ob has causas non sæpè pro eodem crimine condemnauit. Maior est certa, & constat ex sententia definitorij, vbi ait se ob has causas illum priuare, iuxta legem illam
16 sæpè *citatum*, *numer.* 7. Minor verò probatur, quia Prouincialis solum eum puniuit ob culpas, quæ ad eum priuatiuè pertinebant, vt constat ex poenitentijs, quas pro eis imposuit, quæ omnes non excedebant suam iurisdictionem; ergo definitorium priuans eum ab officio post prædictam punitionem Prouincialis, non eum bis pro eisdem criminibus condemnauit. Patet consequentia.
17 Quia causæ ob quas definitorium priuauit dictum priorem non erant per se culpabiles, cum possent inueniri in Prælato religiosæ vitæ, vt ait prædicta lex, *cap.* 10. *num.* 7. Sed solum erant defectus naturalis talenti, ob quos communitas sine pace, & obseruantia viuebat, & licet hoc etiam procederet ex relaxationibus ipsius prioris contra regulam, & constitutiones, propter has tamen eum non priuauit definitorium, cum iam ob transgressiones regulæ, & constitutionum à Prouinciali esset punitus, & aliàs culpæ non erant dignæ hac poena secundum nostras leges, sed solum illa priuatione attendit ad satisfaciendum bono communi, ad tollendam relaxationem, & defectum patris inter religiosos ortum, ex malo exemplo Prioris, vt patet, nam si definitorium etiam attenderet ad punitionem dictorum delictorum vltra priuationem ab officio ob defectum naturalis talenti eum alijs condignis poenis pro dictis legum transgressionibus puniret, quod non fecit, vt constat ex sententia ipsius definitorij, ergo definitorium eum priuans ab officio post poenas impositas à Prouinciali non eum bis pro eadem culpa condemnauit.
Confirmatur: Quia ad hoc vt definitorium priuet aliquem
18 priorem à suo officio, non est necesse, quod in tali priore dentur aliquæ culpæ dignæ priuationis, sed sufficit quod detur causa rationabilis; sed hæc causa dabatur in hoc nostro priore, ergo seclusa omni culpa illius optimè eum poterat definitorium à suo officio priuare, vt fecit. Maior est certa, & patet, *ex cap. qualiter, & quando de accusat.* Vbi Innocentius III. postquam posuit ordinem quo prælati sæculares suis beneficijs deberent à superioribus priuati, loquens de prædictis Prælatis regularibus addit hæc verba. *Hanc autem ordinem circa regulares personas non credimus vsquequaque obseruandum, qua cum causa requirit facilius, & liberius à suis possunt administrationibus amoueri*, & ita etiam tenent Sigismundus de Bononia, *de Electione dub.* 49. *num.* 4. *&* 6. *& dub.* 102. *num.* 6. Lauorius, *Variarum lucubrat. tom.* 1. *titul.* 4. *capit* 23. Barbosa *in Collectanea Doctorum in dictum capit. qualiter, & quando num.* 18. *& in votis Decisiuis, lib.* 1. *voto* 4. *num.* 46. Iosephus de S. Maria, *in tribunali religiosorum tractat.* 5. *capit.* 6. *§.* 1. Rodriguez *tom.* 2. *quæst.* 25. *artic.* 10. Lezana *in consilijs, consil.* 42. *num.* 16. & colligitur etiam, *ex cap. cum ad Monasterium de statu monachorum*, §. *tales*, vbi dicitur de Prælato regulari. *Cum oportuerit amoueri sine contradictione quilibet reuocetur*. Minor verò etiam patet, quia in hoc casu dabatur causa, quæ à lege sufficiens iudicatur, vt talis Prælatus officio priuetur, scilicet defectus naturalis talenti in prælato, defectus pacis, & obseruantiæ in communitate ex eius malo gubernio ortus; ergo optimè fecit definitorium illum suo officio priuando.
Confirmatur 2. Quia communis Doctorum sententia asserit, 19
quod si detur causa boni communis possunt Prælati regulares absque vlla culpa sua à suis officijs amoueri: Sed hic dabatur causa boni communis; ergo sine vlla culpa ipsius Prælati poterat à definitorio à suo officio amoueri. Maior est certa, & eam tenet Suarez *tom.* 4. *de religione tractat.* 8. *lib.* 2. *num.* 25. vbi ait: *Certum est ex iusta causa posse hoc, & licitè, & vali-*
dè fieri, quia iurisdictio non deest, & ad licitum vsum sufficit 20
iusta, & proportionata causa, quod ita explicatur; Nam hæc
causa generaliter loquendo duplex esse potest, vna est culpa suffi- 21
ciens ipsius Prælati nam iustè potest à suo Superiore priuari, sed priuatio officij potest esse iusta poena; ergo, Alia est ratio aliqua vrgens maioris boni communis, nam hæc munera non ad priuatum commodum Prælatorum, sed ad bonum commune religionis ordinantur, cura autem huius boni communis, & iurisdictio ad illud tuendum proportionata maximè pertinet ad supremos, &
vniuersales Prælatos, vt suprà declaraui, ergo in eo casu, & 22
ex parte earum est sufficiens potestas, & ex parte causæ sufficiens ratio, vt talis mutatio sanctè fiat, huc vsque Suarez.
Idem ait ex Panormitano, Tamburinus *de iure Abbatum tomo* 1. *d.* 23. *quæst.* 2. *num.* 9. Lezana *in Consilijs consilio* 42. *numero* 14. Minor verò in qua est difficultas probatur, quia in hoc nostro casu ex defectu naturalis talenti Prioris; & ex eius
malo exemplo dabatur turbatio pacis, defectus obseruantiæ 23
in tota communitate, & alia gratia incommoda in populo; Sed hæc turbatio pacis, & publica communitatis relaxatio directè opponuntur bono communi, vt docet Palaus *tom.* 1. *tractat.* 6. *d.* 3. *part.* 13. *num.* 2. & ego ipse dixi *in nostro Directorio Regularium part.* 3. *tractat.* 4. *d.* 3. *num.* 130. Ergo ad re-
sarciendum, & restaurandum bonum commune deperditum, 24
scilicet pacem, & obseruantiam communitatis, optimè poterat definitorium hunc priorem, etiam absque culpa illius ab officio amouere.
Dices, relaxatio prioris, & eius lingua maximè detracto-
ria fuere causa turbationis pacis inter religiosos, & relaxatio- 25
nis communitatis; si ergo definitorium illum priuauit ob turbationem pacis, & relaxationem communitatis, priuauit eum ob suam relaxationem, quæ fuit causa turbationis pacis, & relaxationis communitatis; Patet consequentia; quia causæ, & causati idem est iudicium, *l. commissus ff. de fluminibus, & l. & si amicis, ff. ad l. Iuliam de adulter. l. si autem in fin. ff. de aqua plu. l. non ideò C. de hered. instit. l. maritus, C. de procurat.* Et dispositia in causato magis procedunt in causante, vt cum Tuscho notat Barbosa *in axiomatibus iuris axiomate* 40. *num.* 28. Sed propter hæc crimina iam prior punitus erat à Prouinciali; ergo si pro eisdem culpis priuatur, dupliciter pro eisdem culpis punitur.
Respondetur Definitorium non priuasse istum Priorem, eo 26
quod pacem turbauit, & relaxationem in communitate causauerit sua mala lingua, & exemplo, id enim fecit Prouincialis, ad quem hæ culpæ pertinebant iuxta nostras leges; sed supposita turbatione pacis, & relaxatione à priore causata, ad eam resarciendam ex motiuo boni communis eum priuauit; vnde non eum ob illas culpas priuauit, sed ex causa rationabili boni communis. Ad illud verò quod ait quod causæ, & causati idem est iudicium, & quod dispositia in causato, magis procedunt in causante. Respondetur illa iura intelligi de causa, & causante proximo, vt cum Ancharrano notauit Tuschus, *lit. C, conclus.* 145. *num.* 1. *&* 2. Hic autem prior non fuit causa proxima turbationis pacis, & relaxationis, sed remota, & per accidens; causa enim proxima fuere ipsi religiosi, qui moti malo exemplo Prioris pacem turbarunt, & leges non obseruarunt; ad tollendam ergo huiusmodi causam proximam, & causatum, quæ opponebantur bono communi priuatus fuit Prior; non ergo dupliciter pro eadem culpa fuit punitus, sed fuit punitus pro culpis, quas commiserat, quæ fuere causa remota relaxationis, & turbationis pacis Religiosorum, & priuatus ex causa tollendi relaxationem, & turbationem pacis, quam proximè ipsi religiosi malo exemplo illius moti introduxerunt.

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO.

An ad hanc priuationem sufficeret processus à Prouinciali formatus, & citatio Prioris ab eo facta, an verò deberet formari alius processus, & de nouo citari ab ipso definitorio, & de nouo audiri talis Prior?

Respondi sufficere processum factum à Prouinciali ad pri- 27
uandum prædictum Priorem suo officio, nec requiri nouum

nouum processum, aut nouam Prioris citationem, aut nouam ipsius responsionem. Ratio est: Quia prædictus processus factus fuit à Prouinciali, tum ex officio, tum ad petitionem ipsius Prioris, qui videns culpas sibi impositas, & quod ex eis, & ex eius malo exemplo, & gubernio, & defectu naturalis talenti imputabatur ei turbatio pacis, & relaxatio, quæ erat in communitate, petiuit à Prouinciale, vt formaret processum, quod fecit Prouincialis vsque ad sententiam diffinitiuam exclusiuè; Atqui huiusmodi processus sufficit ad hoc, vt definitorium sine alio nouo processu posset procedere contra dictum Priorem, & eum priuare; ergo licet definitorium posset alium processum præcipere efficere, ad id non tenebatur, sed per eum poterat dictum Priorem priuare: maior est certa, & admittitur ab ipso Priore. Minor verò probatur.

28 Quia de iure nostro, processus neque ad sententiam definitiuam exclusiuè pertinet in prima instantia ad Prouincialem, Visitatorem, vel Priorem etiam in culpis, & causis pertinentibus ad definitorium generale, nisi aliàs definitorium alium processum voluerit efficere, vt docet P.Fr. Petrus ab Angelis *in suo ordine iudiciali*, *p.* 2. §. 1. *num.* 21. N. P. Thomas à Iesu *de visitatione regularium tractat.* 3. *cap.* 2. *num.* 1. Ego ipse,
29 *in nostro Directorio Regularium part.* 3. *d.* 3. *tractat.* 4. *sect.* 11. *numer.* 322. & patet *ex nostra constitutione* 3. *part. cap.* 10. *num.* 9. vbi de Prouinciale seu Visitatore dicitur. *Si processum aliquod formauerit, aut aliquid aliud pro cognitione illius negotij: (quod scilicet suam facultatem excesserit) in scriptis habuerit, illud definitorio remittat*, quod repetit, *cap.* 11. *num.* 8. *prope finem*. Colligitur etiam ex bulla Gregorij XIV. quæ incipit, *Quoniam non ignoramus*, in qua decreuit Pontifex Prouincialem posse formare processum, etiam in culpa grauissima vsque ad sententiam definitiuam exclusiuè, & illum remittere definitorio, vt benè notat P.N. Fr. Thomas à Iesu *ibi*, & patet ex verbis bullæ, & quotidiana experientia comprobatur; ergo definitorium licet si vellet, posset alium processum præcipere efficere, non tamen ad id tenebatur, sed ex eo poterat priuare prædictum Priorem, nec indigebat alia citatione, vel responsione prædicti Prioris.

30 Confirmatur: Quia vt benè ait N. P. Fr. Petrus ab Angelis *in suo ordine iudiciali, part.* 1. *cap.* 17. *num.* 2. Citatio rei nihil aliud est, quàm proponere reo ea, quæ contra eum testificantur, & responsio illius, quæ interrogatio, & responsio dicitur litis contestatio, vt patet ex *cap.* olim de litis contestatione, vbi glossa ait, *Litis contestatio fieri debet interrogante iudice, & reo respondente ad interrogationem iudicis*. Vnde
31 ab hac citatione, siue litis contestatione dicunt, multi incipere processum, vt notat *ibi*, P.Fr. Petrus ab Angelis, licet ille cum alijs probabilius teneat processum incipere ab informatione summaria; Atqui Prouincialis iam dederat dicto Priori capitula culparum, iam eum interrogauerat de his quæ contra eum opponebantur, iam ille responsum dederat, & ex parte sua causam conclusam pronunciauerat, ad quid ergo requirebatur noua illius citatio, vel responsio? ad quid dandi ei iterum erant articuli culparum? optimè ergo fecit definitorium nouum processum non faciendo, vt poterat.

32 Dices, dictum prouincialem tulisse sententiam suprà processum à se formatum contra istum priorem; ergo definitorium generale super eundem processum non poterat ferre suam sententiam, sed debebat de nouo formare processum ad procedendum ad illius priuationem. Antecedens est certum; siquidem prouincialis post formationem processus ob culpas in eo contentas priorem reprehendit, & ab officio per vnum mensem suspendit, & alias pœnas imposuit. Consequentia verò probatur. Quia secundum nostras constitutiones nullus prælatus Canonicè electus, qualis erat iste, potest à suo officio priuari sine processu, vt patet *ex* 3. *part. nostrarum constitutionum cap.* 11. *num.* 8. Sed processus factus à prouinciali ad id non sufficiebat; Nam iudicium vbi cœptum est per citationem, ibi finem accipere debet: *l. ibi cœptum, ff. de iudic.* Glossa *in cap. proposuisti de foro competenti*, & cum alijs multis Barbosa *in axiomatibus iuris axiomate* 132. *num.* 1. Ergo cum prædictum iudicium inceperit coram prouinciali, *ibi* finire debebat, si ergo definitorium vult vltra procedere contra dictum priorem, cum non possit eum priuare ab officio sine processu, debet id efficere de nouo illum citando, & nouum processum formando.

33 Respondetur primò, prouincialem non castigasse prædictum priorem sententiando dictum processum, sed eum castigasse ob culpas repertas in visitatione generali, & processum remisisse definitorio vt iudicaret, an talis prior deberet omninò priuari ab officio ob defectum naturalis talenti, & turbationem pacis, & relaxationem communitatis. Vnde in illa castigatione processit vt iudex ordinarius, in confectione verò processus processit, vt commissarius definitorij institutus à lege ad conficiendum dictum processum vsque ad sententiam definitiuam exclusiuè; vnde cum idem sit iudicium commissarij, & committentis, & per commissionem processus non censeatur alterata iurisdictio ordinarij, vt docet Felinus *in cap. licèt in corrigendis de offic. ordin. num.* 1. vbi Baldus, Matthes. & cum alijs Barbosa *de dictionibus, Dictione* 61. *num.* 3. Non ex eo quod prouincialis formauit processum, non propterea definitorium illum non posset iudicare. Alias quoties Prior, vel Prouincialis formaret processum in casu culpæ grauissimæ in prima instantia, vt de iure nostro potest, vt *suprà* diximus, non posset definitorium talem processum iudicare, quod est contra ius, & stylum nostræ religionis, vt *suprà* diximus. Dicendum ergo est Prouincialem castigasse dictum Priorem propter crimina reperta in visitatione generali, quæ ad eum priuatiuè, & non ad definitorium pertinebant. Processum verò quia continebat casum pertinentem ad definitorium generale priuatiuè, scilicet defectum naturalis talenti, & turbationem pacis, & relaxationem communitatis, ortum ex malo exemplo, & gubernio ipsius Prioris, remisit definitorio, vt ab ipso tanquam à iudice ordinario in hoc casu iudicaretur.

Nec obstat, quod in eodem processu continerentur eadem crimina Prioris, quæ inuenta fuere à Prouinciale in visitatione generali Conuentus, nam hæc solum concomitanter continebantur in processu ad effectum probandi defectum naturalis talenti ipsius Prioris, & defectum pacis, & relaxationem Conuentus ortam ex malo exemplo prioris circa quæ definitorium se se non intromisit, cum hæc crimina ad prouincialem priuatiuè iuxta nostram constitutionem, *parte* 3. *cap.* 9. *num.* 3. pertinerent, quas ad se non potest definitorium in nullo casu aduocare, vt patet ex nostra constitutione 3. *parte cap.* 8. *numer.* 24. Ergo vbi iudicium cœptum fuit, ibi fuit finitum, nam processus fuit cœptus à prouinciale, vt commissario definitorij virtute legis, & à definitorio iudicatus; Culpæ verò repertæ in visitatione generali fuere punitæ à prouinciali, tanquam à iudice ordinario, quod si contendas ipsum prouincialem etiam pronuntiasse sententiam super processum formatum, ac per consequens iudicium non fuisse finitum vbi cœptum fuit; sed fuisse cœptum à prouinciale, & finitum à definitorio super eundem processum contra dictam legem iudicium vbi cœptum *ff. de iudic.* Non multum grauabor tibi concedere quod prætendis, vnde ad argumentum deductum ex *dicta l. iudicium vbi cœptum*. 34

35 Respondeo secundò, illam regulam iudicium vbi cœptum ibi finem accipere debere, fallere respectu iudicis, cui non obstat dicta regula, quæ procedit respectu partium, ita Tuschus *lit. I, clausula* 487. *num.* 3. & cum Ioan. Monacho, & Ioanne Andrea, & alijs docet Felinus, *in cap. de rescriptis ex tenore num.* 18. vbi ait, *Inquisitor non intromittit se de vsuris, vt habetur in cap. accusatus de hære. & tamen si de ipsis cœperit se intromittere propter concomitantiam purgandæ hæresis, causa de vsuris expediri debet per alium, non obstanti l. iudicium vbi cœptum, quæ loquitur, vbi non fit præiudicium iurisdictioni alterius*, quæ verba extollit Baldus *in cap. ad edicta l.* §. *ad hæc de pace iura firman.* & Ana. *in dicto cap. postulasti*; Atqui si prouincialis in nostro casu iudicaret processum à se formatum, quoad casum in eo contentum pertinentem priuatiuè ad definitorium generale, inferret præiudicium iurisdictioni definitorij; ergo licet cœperit se intromittere in cognitione dicti casus pertinentis ad definitorium per concomitantiam purgandi alios casus ad se pertinentes, casus ad definitorium pertinentes ab ipso definitorio expediri debent, non obstanti L. iudicium vbi cœptum, quæ loquitur, vbi non fit præiudicium iurisdictioni alterius, vel quando iudex non habet iurisdictionem super tota lite, secus quando iudex habet iurisdictionem super tota lite, vt notat Iason *in l. nullus, C. de iudicijs in* 6. Tuschus *litera I, clausula* 487. *num.* 26.

36 Sed contra instabis concomitantiæ causarum non debent diuidi, vt vna causa sit coram vno iudice, & pars eiusdem causæ coram alio *l. nulli Cod. de iudicijs*, vbi Alexander *consilio* 65. *num.* 11. *lib.* 7. Tuschus *lit. C, conclus.* 976. *num.* 1. Sed causa istius prioris erat coram prouinciale; ergo pars eiusdem causæ non debet iudicari à definitorio; aliàs iam eadem causa esset coram duobus iudicibus, contra prædictam regulam legis nulli, *Cod. de iudicijs*. Respondetur prædictam legem nulli, non habere locum in causis diuiduis, quia diuiduntur continentiæ causarum propter diuersas iurisdictiones, ita cum Felino, Romano, & alijs communiter Tuschus *lit. C, conclus.* 976. *num.* 13. & patet exemplo, *ex cap. accusatus de hæresi suprà citato*, vbi inquisitor non intromittit se de vsuris, & tamen si de ipsis cœperit se intromittere propter concomitantiam purgandæ hæresis, causa de vsuris expediri debet per alium, non obstanti *l. iudicium* vbi cœptum, aut lege nulli, & hoc propter diuersas iurisdictiones, ad quas vnusquisque istorum casuum pertinet; cum 37

ergo

ergo in præsenti cognitio culparum huius processus pertineret priuatiuè ad Prouincialem, & cognitio defectus naturalis talenti, pacis turbationis, & communitatis relaxationis, pertineret priuatiuè ad definitorium. vt *suprà* diximus, inde est quod pars huius processus, quæ culpas continebat iudicanda erat à Prouinciale, tanquam à iudice competenti, vt factum fuit, & pars eiusdem processus, & causæ quæ prædictos defectus naturalis talenti, &c. continebat iudicanda erat à definitorio, quod solùm erat iudex competens in hoc casu, non obstanti dicta *l. nulli, C. de iudicijs*, quia dicta lex loquitur de causis indiuiduis, & non de causis diuiduis pertinentibus ad diuersas iurisdictiones, & ita expresse tenet Portel. *tom. 1. casuum p. 3. casu* 51. in omnino simili casu, qui videri potest.

38 Confirmatur: Quia quando sunt plura petita in eodem libello diuersa, & separata, iudex potest ferre sententiam super vno petito, & non super alio diuerso, & separato, vt docent Felinus, *de re iudicata in cap. cum inter. num. 6.* Tuschus *litera I, conclus.* 399. *numero* 17. & cum multis Farinacius *tom. 2. decisionum, decisione* 427. *num. 2. & 3. non obstante lege in hoc iudicio*, & *l. nulli*, & *l. iudicium vbi coeptum*, & *l. 1. materia, C. si aduersus rem iudicatam*. Quia prædictæ leges loquuntur, vt dicunt prædicti Doctores, quando petita in eodem libello, & processu sunt inter se connexa; Atqui libello, & processu huius prioris continebantur duo petita omninò diuersa, & separata, scilicet culpæ ipsius prioris, quæ priuatiuè pertinebant ad Prouincialem, & defectus naturalis talenti, &c. Qui non erat culpa; cuius iudicium pertinebat priuatiuè ad definitorium generale; ergo optimè potuit Prouincialis pronunciare suam sententiam super parte processus, & libelli, quæ ei competebat, & aliam partem diuersam, & separatam remittere definitorio, cui competebat; ergo non requirebatur nouus processus, vel noua prioris citatio, vel illius auditio, & responsio ad hoc ad definitorium dum ab officio cum posset deponere; siquidem ille iam in prædicto processu fuerat citatus, & auditus, & processus pro vtroque iudicio regulari validus erat.

39 Confirmatur: Quia Nicolaus V. concessit Mendicantibus, vt eorum Prælati possent procedere contra suos subditos simpliciter summariè, & de plano, & sola veritate facti inspecta, & Bonifacius VIII. concessit ad correctiones, & punitiones fratrum delinquentium infligendas Prælati ordinis ad ea, quæ spectare noscuntur regulis iuris, & apicibus eius postpositis, liberè procedere valerent, secundum constitutiones approbatas, & generalia, & facienda ordinis instituta, vt videri est apud N. P. Fr. Petrum ab Angelis, *de ordine iudiciali part. 1. cap. 1. num. 6.* Sed secundum nostras leges ad

40 priuandum dictum priorem solum requirebatur processus, & quod pars esset audita summariè, & de plano, postpositis omnibus regulis, & apicibus iuris, vt constat ex *3. p. nostrarum constitutionum cap.* 11. *numero* 8. Ergo cum hæc omnia in priuatione huius prioris præcederent, si quidem processus fuit factus, ab eo fuit confessio acceptata, data ei fuere articuli culparum, eis latissimè respondit, & ex parte sua dixit causam esse conclusam, omnia alia non videntur pertinere ad substantiam iudicij; Nam etiam stando in iure communi super eodem processu, quando continet diuersos articulos separatos, & diuersos, possunt duo iudices ferre diuersas sententias, vt *suprà* diximus; Ergo multo à fortiori Prælati regulares, qui non apices iuris, sed substantiam eius solùm tenentur obseruare id possent efficere; ergo cum in hoc processu continerentur duo casus maximè diuersi, & separati, & pertinentes ad diuersas iurisdictiones, optimè potuit vnus ab vno, & alter ab alio iudice iudicari, non obstantibus legibus, & iuribus allegatis, nam hæ non loquuntur in hoc casu, nec in casibus regularium, qui apices iuris non tenentur seruare, sed solùm substantiam eius.

RESPONSIO AVTHORIS, TERTIO QVÆSITO.

An definitorium generale posset cognoscere, an definitorium Pontificium Lusitanum errauerit in danda illa priuatione illi Priori?

41 RESpondi negatiuè: Ratio est, quia par in parem non habet iurisdictionem, *l. nam & magistratus, ff. de recept. arbitr. l. ille à quo §. tempestiuum, ff. ad Trebell. cap. inferior,*
42 *cap. denique 21. distinct. capit. innotuit. 20. §. quamuis de elect. cap. 1. de locato*, & ita docent Bartolus, Clarus, Rebuffus, Menochius, Surdus, alij, quos refert, & sequitur Barbosa *in axiomatibus iuris, axiomate* 174. *num.* 1. Tuschus *lit. P, conclu-*
43 *sione* 89. *num.* 1. Atqui definitorium Lusitanum authoritate Pontificia Vrbani VIII. Innocentij X. & Alexandri VII. pro tempore belli erectum habebat eandem iurisdictionem, & potestatem à Papa, ac definitorium generale Hispanum, vt constat ex bulla Vrbani VIII. Innocentij X. & Alexandri VII. Ergo definitorium generale Hispanum non habet iurisdictionem super illud, vt illud possit iudicare. Patet consequentia, quia vt posset iudicare, an prædictum definitorium Lusitanum errauerit, debebat definitorium Lusitanum esse inferius, & subiectum ipsi definitorio generali Hispano, vt est certi iuris; sed definitorium Lusitanum æquali pollebat iurisdictione, & potestate, ac definitorium generale Hispanum; ergo definitorium generale Hispanum non potest cognoscere, an Definitorium Lusitanum in hoc, vel alijs casibus benè iudicauerit, sed hoc pertinet ad capitulum Generale, iuxta nostras constitutiones, *3. parte, capitulo* 11. *n.* 1. 44

Quod autem nec sententiam ab eo latam possit reuocare, aut annullare, etiam liquet; quia legatus de latere non potest reuocare gesta per suum prædecessorem, vt docet Socinus, *consil.* 128. *num.* 14. *lib.* 3. Surdus *consil.* 47. *numer.* 11. Tuschus *lit. P, conclusione* 89. *num.* 24. Ergo neque definitorium Hispanum potest reuocare gesta per definitorium Lusitanum suum antecessorem; Patet consequentia, quia ex eo legatus de latere non potest reuocare gesta per suum legatum antecessorem, quia est illi æqualis in iurisdictione, & potestate; sed definitorium Hispanum est æquale in iurisdictione, & potestate definitorio Lusitano: ergo non potest reuocare gesta per illum. 45

Confirmatur 1. quia non valet consuetudo, quod appelletur ad parem, Surdus *consil.* 47. *num.* 13. Tuschus *lit. P, conclus.* 89. *num.* 25. Sed definitorium Lusitanum habet parem iurisdictionem, ac definitorium generale Hispanum; ergo ab vno ad alterum non datur appellatio, nec recursus. Confirmatur 2. Quia sententia quæ transit in iudicatum facit ius, & habetur pro veritate specialiter, si non fuit oppositum de nullitatibus, & appellatum, vt multoties canonizatum fuit per sacram Rotam, & cum multis docet Farinacius *tom. 2. decisionum, decisione* 572. *num.* 2. Tum quia sententia à qua non fuit appellatum transit in iudicatum, *cap. quod ad consultationem de re iudicata, l. 1. C. si sap. in integr. restit.* & cum Rota, & alijs Farinacius *tom. 1. decis.* 81. *num.* 1. Sed sententia lata contra dictum Priorem à definitorio Lusitano non fuit appellata, nec contra eam aliquid ab ipso Priore oppositum coram definitorio Lusitano per tres menses, per quos durauit iurisdictio ipsius definitorij, post probationem illius sententiæ; ergo transit in rem iudicatam, & fecit ius, ac per consequens præsumitur iusta, & recta, & sic ritè, & rectè lata. Ita cum Alexandro, Tuschus *litera B, conclus.* 266. *numero* 17. Ergo ab eodem definitorio, vel ab æquali in iurisdictione, quale est definitorium Hispanum, reuocari non potest, sed debet ab ipso Priore recurri ad superiorem, scilicet ad capitulum generale, quod constante de nullitate sententiæ notoriè, tunc circa eam poterit iudicare, vt sibi visum fuerit, citando prius, & audiendo ipsum Definitorium Lusitanum, de quo non dubitamus, sed solum dicimus id à Definitorio Hispano, vtpotè æquali in potestate cum definitorio Lusitano non posse effici. 46 47 48 49

Dices, Definitorium generale potest ea, quæ à se sunt decreta concurrentibus sex ex septem votis alterare, & mutare, vt patet *ex nostra constitutione 3. part. cap. 8. numero* 24. Ergo etiam poterit sententiam à se, siue à definitorio antecedenti latam alterare, & mutare; siquidem eius loco succedit. Respondetur concedendo nostrum Definitorium generale posse alterare, mutare, &c. acta, & ordinationes ab ipso, vel ab alio factas, iuxta illam regulam res per quas causas nascitur, per easdem dissoluitur *cap. omnis 27. quæst. 2. cap. omnis res, de regulis iuris*, in decretalibus, & cum multis Barbosa *in axiomatibus iuris, axiomate* 199. *num.* 8. Non potest tamen alterare, vel mutare, aut reuocare sententias iudiciales à se, vel ab alio definitorio latas, quæ transierunt in rem iudicatam, nisi diminuendo pœnitentiam in eis datam infra dimidium, vt patet ex nostra constitutione *p. 4. cap. 7. num. 2.* per quod probatum, & roboratum manet nostrum responsum. 50

Tum quia dato, & non concesso, quod definitorium posset, etiam sententias à se latas, vel à suo antecessore alterare, vel reuocare, vt potest acta, & ordinationes reuocare, ad id debebant esse præsentes omnes illi definitores qui fuere præsentes in prolatione talis sententiæ, vel constitutione illius actus, vel decreti, vt patet *ex 3. part. nostrarum constitutionum cap. 8. num. 24.* vbi ait: *Et quando aliquid in definitorio decretum fuerit, non poterit iterum proponi, aut reuocari absente aliquo eorum qui quando primum decretum fuit ibi adfuit;* Atqui in definitorio generali Hispano non sunt, nec possunt esse præsentes definitores Lusitani, qui talem sententiam tulerunt; ergo saltem ex hoc capite etiam data, sed non concessa illa hypothesi, adhuc definitorium Hispanum, non potest reuocare sententiam definitorij Lusitani.

Nec obstat si dicas adesse tot definitores in definitorio Hispano, quot adfuere in definitorio Lusitano. Nam contra hoc est, 51

est, quod lex non postulat, quod adsint tot definitores, quot adfuere quando decretum fuit factum; sed quod non desit aliquis eorum, qui quando primum decretum fuit factum ibi adfuit, illa autem dictio, eorum est restrictiua ad personas præcedentes nominatas cum suis qualitatibus, vt *in l. vltima, Cod. de hered. instituend.* & notauit Ruin. *consil.* 99. *nu.* 2. *vol.* 2. Roland. *consil.* 74 *num.* 54. *tom* 3. & cum Menochio, Mendozio, Cephalo, & alijs Barbosa *de dictionibus*, *dictione* 103. *numer.* 3. Imò illa dictio eorum, non habet tractum ad futurum, vt notat cum Tiraquello, Socin. Cenedo, Barbosa *suprà*; ergo talis dictio, non debet extendi ad alios à personis nominatis,
52 nec ad futuras, sed ad illas, quæ fuerunt præsentes, quando primum decretum factum fuit. nec ex eo quod hæc lex in hoc sensu intelligatur potest vnquam sequi aliquod inconueniens considerabile, quia decreta Definitorij solum durant vsque ad capitulum generale, vt patet *ex nostra constitutione* 3. *p. cap.* 8. *num.* 11. Vnde parum interest, quod interim aliquod decretum non possit reuocari à Definitorio, sicut non est reuocandum, si duo definitores cum alijs non concordauerint. Sed hæc saluo meliori iudicio.

CONSVLTVM XCVII.

De quinque Religiosis propositis sub electionem cuiusdam Prælatiæ Regularis, vno relaxato, alio nimis iracundo, alio superbo, alio nimis ambitioso, alio de sanguinis puritate diffamato. An aliquis illorum sit dignus, vt eligatur, & in casu quo in aliquo ex illis necessariò debeat fieri electio, quis illorum alijs præponendus.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Inter regulares non sunt semper necessariò eligendi in Prælatos digniores, iuxta probabilem sententiam.*
3 *Est per se illicitum eligere indignum prætermisso digno.*
4 *Omnes illi quinque religiosi propositi in hoc casu sunt indigni ad prælatiam regularem.*
5 *Moraliter non est possibile in hac religione non dari alios dignos licet iuniores.*
6 *Homo relaxatè viuens est indignus vt eligatur in Prælatum.*
7 *Integritas præsidentium est salus subditorum.*
8 *Prælatus debet suo exemplo vitam subditorum sustentare.*
9 *Malum exemplum Prælati inficit; & destruit communitatem.*
10 *Ponitur argumentum in contrarium.*
11 *Soluitur dictum argumentum.*
12 *Qui non obseruat leges, etiam obligantes ad veniale, & sanctas ordinationes, est indignus, vt eligatur in Prælatum.*
13 *Religiosus particularis non obseruando leges obligantes tantum sub veniali, secluso contemptu, vel graui scandalo non peccat mortaliter.*
14 *Prælatus, si aliquid faciat, etiam indifferens, quod sit occasio subditis peccandi, peccat mortaliter.*
15 *Prælatus, qui regulam relaxat in se ipso deponi debet.*
16 *Turpius reijcitur, quam non admittitur hospes.*
17 *Adrectè impetrandum, quæ requirantur explicantur.*
18 *Præcipuum quod requiritur in eligendo in Prælatum est vita exemplaris, & rectitudo morum.*
19 *Si in Prælato deficit legum obseruantia inde sumit initium relaxatio.*
20 *Vt aliquis censeatur dignus ad aliquam dignitatem, non sufficit quod sit aptus ad illam.*
21 *Aliud est esse aptum, aliud esse dignum.*
22 *Ineptus ad beneficium quis dicatur.*
23 *Sepè malus, semper præsumitur malus in eodem genere mali.*
24 *Quando sunt alij probatæ vitæ, non licet eligere in prælatum hominem vitæ scandalosæ, etiamsi detur spes quod positus in officio emendetur.*
25 *Religiosus maximè iracundus, & qui contra rationem irascitur contra subditos indignus est, vt eligatur in prælatum regularem.*
26 *Qui inordinatè est iracundus destruit pacem communitatis.*
27 *Perturbator pacis communitatis est indignus vt eligatur in prælatum.*
28 *Prælatus maximè intendere debet ad pacis conseruationem.*
29 *Qui pacem turbant dissipandi sunt.*
30 *Sine pace nulla religio subsistere potest.*
31 *Vnitas est forma essentialis congregationis.*
32 *Rixa est filia iræ immoderatæ.*
33 *In prælato necessaria est mansuetudo, & clementia cum prudentia.*
34 *Mansuetudini opponitur iracundia.*
35 *Clementiæ opponitur crudelitas.*
36 *Exordium recti regiminis est amor inter prælatos, & subditos.*
37 *Prælatus iratus, & nimis rixosus, non consequitur amorem subditorum.*
38 *Amor inter prælatos, & subditos acquiritur misericordia, clementia, & benignitate.*
39 *Vbi prædominat ira, non est misericordia, & ille in quo ita superat rationem, appetit vindictam iniustam.*
40 *Qui appetit vindictam sine misericordia est indignus, quod eligatur in prælatum.*
41 *Prælatus est Dei minister.*
42 *Quia appetit vindictam sine misericordia non potest esse Dei Vicarius, vel minister.*
43 *Minister Dei non est iracundus sed benignus.*
44 *Minister Dei debet Deum ipsum imitari.*
45 *Qui habet animum ferum, & inhumanum, non conseruat signa, & notas bonitatis, quæ in Patri cælesti est.*
46 *Diuina nobilitate cecidit.*
47 *Non est Dei minister, & fidelis dispensator.*
48 *Est taurus saltans, vel asinus calcitrans.*
49 *Minister Dei, & scit punire, & parcere.*
50 *Qui nescit parcere, nescit punire.*
51 *Qui solum sciunt punire, debent esse cum ministris Tartaræ regionis.*
52 *Qui caret prudentia necessaria ad suum munus exercendum, est indignus vt eligatur in prælatum.*
53 *Homo nimis iracundus omni prudentia, & sapientia caret.*
54 *Vnus ex effectibus iræ est impedire vsum rationis.*
55 *Vbi non est vsus rationis non potest dari prudentia.*
56 *Prudentia propriè est in ratione.*
57 *Ille censetur indignus ad prælatiam, qui positus in illa suo gubernio destruit communitatem.*
58 *Homo iracundus non attendit ad iustitiam.*
59 *Deficiente iustitia in prælato communitas stare non potest.*
60 *Finis principalis prælati est obseruantia iustitiæ.*
61 *Ponitur argumentum in contrarium.*
62 *Soluitur prædictum argumentum.*
63 *Religiosus incorrigibilis in suis dictaminibus, rigidus in exequendis mandatis, & puniendis delictis, est indignus vt eligatur in prælatum.*
64 *Homo in quo regnat elatio, & superbia est indignus vt eligatur in prælatum.*
65 *Homo qui in suis dictaminibus multum confidit, & qui amoueri non potest à suo conceptu est summè superbus.*
66 *Superbus procul abijciendus est à prælatia in sententia D. Pauli.*
67 *Prælatus debet esse benignus.*
68 *Ponitur exemplum regis Antigoni.*
69 *Prælatus debet instruere subditos in spiritu lenitatis.*
70 *Deus non dedit prælatis spiritum timoris, seu virtutis, & dilectionis.*
71 *Prælatus humilis, & affabilis facilè religiosos ad se attrahit.*
72 *Prælatus debet magis procurare amari, quam timeri.*
73 *Moyses fuit mitissimus super omnes homines.*
74 *Deus dereliquit Petrum peccare, quia erat conditione durus, vt postea de alijs compateretur.*
75 *Qui est nimis iustus petit in iustitia sua.*
76 *Prælatus qui quærit potius timeri verberibus, quam verbis, ab officio est priuandus.*
77 *Subditi non acceperunt spiritum seruitutis iterum in timore.*
78 *Prælati dantur ad conseruationem, & vtilitatem communitatis.*
79 *Qui multum in se confidit, & sapientum consilia spernit, non attendit ad conseruationem, & vtilitatem communitatis.*
80 *Inter superbos semper iurgia sunt.*
81 *Qui agunt omnia cum consilio reguntur sapientia.*
82 *Prælatus in omni negotio semper debet esse pauidus, timens, & tremens, atque formidolosus, ne discedat à tramite iustitiæ.*
83 *Qui omnia per se solos posse autumant, in sua sapientia decipiuntur.*
84 *Prælatus ne plus sapiat quam oportet sapere, nec sibi plus credat, quam expedit.*
85 *Maior tentatio prælati est propriæ censui nimis inniti.*
86 *Prælatus debet consilia seniorum libenter audire, & humiliter quærere.*
87 *Aliqui prælati, ita se repletos spiritu sapientiæ reputant, vt antecessorum facta omnia calumnient.*
88 *Alij quando absoluuntur ab officijs, omnia quæ agunt successores condemnant, & deprimunt.*
89 *Prælatus habens consilium bonum à senioribus, non debet suam potius sequi sententiam.*
90 *Prælatus tanquam sui ipsius tantum consilio debet operari in rebus grauibus.*
91 *Maior tentatio Diaboli est persuadere prælatis, quod spretis seniorum consilijs suo tantum ductu gubernet.*

92 Præ-

riam hominum, & de ea datur fama, & rumor.

175 *Quid sit fama, explicatur.*

176 *Quid sit rumor, explicatur.*

177 *Ponuntur aliquæ conditiones requisitæ ad famam, & rumorem.*

178 *Licet talis rumor, & fama fuerit falsa, adhuc sufficit talis rumor, & fama, vt talis religiosus sit indignus, vt eligatur in Prælatum.*

179 *In electionibus regularibus, præcipuè in nostro ordine, digniores eligendi sunt.*

180 *Talis religiosus habens talem famam non est dignior illis, qui eam non habent.*

181 *Falsus rumor, licet non soleat obesse, potest obesse.*

182 *Rumor publicus, quantumvis falsus maximè denigrat personam.*

183 *Homo denigratus, & tiznatus in fama non est tam dignus prælatia, quàm ille, quia nullam nigredinem habit in fama, etsi iunior sit.*

184 *Sæpè debet prætermitti senior, vt eligatur dignus, vt paulatim aptus fiat.*

185 *Non est quis dignior ad prælatiam, eo quòd antiquior.*

186 *Ille censendus dignior ad prælatiam, qui aptior est ad vtilitatem Ecclesiæ, & maiorem animarum profectum.*

187 *Religiosus qui non habet talem nigredinem aptior est ad prælatiam religiosam.*

188 *Religiosi nunquam habebunt plenam fiduciam cum eo, qui habet famam, licet falsam, esse ex sanguine Iudæorum.*

189 *Ab eo maximè fugient in receptione Sacramentorum.*

190 *Multos videmus comprehensos à sancto officio, de quibus solum erat similis rumor falsus reputatus, qui tamen erat verus.*

191 *De hoc religioso datur talis rumor, & contrarium certò sciri non potest.*

192 *Casu quo Electores præter vnum sint determinati ad eligendum vnum ex prædictis quinque religiosis, iste vnus potest ferre suffragium in eum, in quem maior pars suffragiorum inclinauerit.*

193 *Iste elector conformando se maiori parti capituli nihil facit, sed permittit aliorum peccatum.*

194 *Si prædicti electores præter vnum sint determinati eligere vnum ex istis, quem iste vnus elegerit, talis elector debet inclinare in illum, qui solum habet defectum in obseruantia.*

195 *Quando electio indigni est necessaria ad impediendam electionem magis indigni, tunc electio indigni est licita.*

196 *Ex duobus malis minus est eligendum.*

197 *Minus indignus est, qui solum habet defectum in obseruantia citra peccatum mortale, homine nimis iracundo, superbo, ambitioso, siue Iudæo.*

198 *Ex pluribus indignis; ille minus iudicandus est, de quo datur maior spes emendæ.*

199 *Ex prædictis indignis, maior spes emendæ datur in eo, qui est parum obseruans; quàm in alijs.*

200 *Iste operatur contra legem ex passione, alij operantur ex malitia.*

201 *Minor spes emendæ datur de eo, qui operatur ex malitia, quam ex passione.*

202 *Qui peccat contra legem ex passione, operatur minori aduertentia impetu passionis.*

203 *Qui operatur ex malitia operatur ex mala inclinatione, & electione voluntatis, & veluti ex habitu.*

204 *Habitus vel consuetudo est altera natura.*

205 *Homo iracundus, superbus, ambitiosus, & Iudæus difficillimè à suis erroribus emendatur.*

206 *Homines parum reformati, sæpè positi in dignitatibus emendantur.*

207 *Honores mutant mores.*

208 *Sæpè conuenit eligere potius peccatorem, qui verè pœnituit, quàm qui nunquàm peccauit.*

209 *Morum probitas magis sumitur à statu, & modo ordinario procedendi, quàm ab vno, vel altero actu.*

210 *Iste religiosus est benè morigeratus in obseruantia legis Dei, & regulæ, quoad res graues.*

211 *Inclinationes naturales semper præsumuntur durare, dum contrarium non probatur.*

212 *Si nec de hoc detur probabilis spes emendæ, & omnes electores præter vnum sint determinati eligere vnum ex prædictis quinque indignis, quem iste elector elegerit, adhuc est iste defectuosus in obseruantia regulæ citra mortale.*

313 *Quilibet potest eligere minus indignum, ad impediendum electionem magis indigni.*

214 *Iste religiosus est minus indignus alijs.*

215 *Ille censetur minus indignus, qui positus in prælatia minus lædet bono communi.*

216 *Ille religiosus positus in prælatia, minus lædet bono communi alijs.*

217 *Prælatiæ institutæ sunt ad consulendum bono communi.*

218 *Magis opponitur bono communi inordinata arrogantia, superbia, & ambitio, & Iudaismus, quam non obseruantia legis non obligantis ad mortale.*

219 *Ira inordinata appetit vindictam iniustam.*

220 *Superbia generat discordiam.*

221 *Ambitio est pestis religionis.*

222 *Sanguis maculatus est periculosissimus in fide.*

223 *Ex iniustitia oriuntur seditiones.*

224 *Ex superbia oriuntur iurgia, & odia.*

225 *Ex ambitione oriuntur omnia mala.*

226 *Ex sanguine maculato oritur infidelitas.*

227 *Hæ magis opponuntur bono communi, quam non obseruantia legis non obligantis ad mortale.*

228 *Prædicta vitia tendunt ad destruendam pacem.*

229 *Sunt in damnum tertij.*

230 *Non obseruantia legis solum indirectè lædit bono communi.*

231 *Prælatus frangens legem non intendit, quod id subditi faciant.*

232 *Non obseruans legem solum sibi directè malum facit.*

233 *Defectus contra legem huius prælati non inducunt subditos ad peccandum mortaliter.*

234 *Causa exemplaris non potest plus mouere, quam habet virtutis, vel malitiæ.*

235 *Religiosus nimis iracundus, vel superbus, vel ambitiosus, aut Hebræus inducit subditos ad similia peccata mortalia.*

236 *Potest dari communitas adeò reformata, quæ non indigeat exemplo prælati ad continuandum in obseruantia.*

237 *Peccatum veniale multitudine operum bonorum obruitur.*

238 *Per solum peccatum mortale redditur homo indignus dignitate.*

239 *Subditi adeò perfecti sua obseruantia reprehendunt prælatum minus reformatum, & faciunt illum bene viuere.*

240 *Cum homine multum iracundo, superbo, vel ambitioso, vel hæretico non potest dari pax.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

IN Regno Castellæ, in quodam capitulo Prouinciali cuiusdam insignis Religionis, propositi fuere electoribus ad quandam Prælaturam regularem vnius Conuentus quinque religiosi, quorum primus erat optimus prædicator, sed parum reformatus, & qui de obseruantia legum non obligantium ad mortale non multum curabat, licet publicè nunquam mortaliter peccauerit. Alius erat vir maximè reformatus in sua persona, pœnitentiæ eximiæ, & qui in omnibus obseruantijs regularibus primus erat; erat tamen valdè iracundus, & rixosus, facileque contra subditos irascebatur, & sine causa contra eos inuehebatur. Tertius erat vir eximiæ obseruantiæ, sed incorrigibilis in suis dictaminibus, rigidus in exequendis mandatis, & puniendis defectibus. Quartus erat vir maximè reformatus, pœnitentijs deditus, & alias habebat genium ad gubernium, sed erat vir valdè ambitiosus, maiores namque dignitates, quæ sibi adhuc non erant debitæ, summè appetebat, pro eis consequendis omnes perturbabat, fraudes, & dolos, etiam amicis faciebat, Religiosis quibus tales dignitates debitæ erant, ne sibi anteponerentur, imputabat graues defectus, qui re vera nunquam fuere, sed ille eos deducebat ex actionibus indifferentibus, & sæpè defectus leues ita exagerabat, vt ex parua musca gigantem efformaret, vt solus ipse tali dignitate dignus electoribus appareret, & alias huiusmodi. Quintus erat nimium reformatus, bonæ indolis, & omnes partes ad gubernandum habebat, sed erat rumor, ipsum sanguine Hebræo esse infectum.

Quæsitum fuit à me, quem ex illis ad talem prælatiam tuta conscientia electores essent electuri?

RESPONSIO AVTHORIS.

REspondi quod si casus accideret in mea religione, quod tamen reuera non accidit, sed vt dixi accidit in alia grauissima Religione, in quodam capitulo Prouinciali celebrato in regno Castellæ, vbi de hoc casu à patribus illius capituli fui interrogatus, si igitur casus accideret in mea religione, & ego essem elector, nulli ex quinque illius religiosis propositis ad aliquam prælatiam darem suffragium, & idem consilium dedi illis, qui de hoc casu me interrogarunt.

Ratio est, quia licet inter Regulares, secluso speciali statuto, secundum aliquos Doctores, non sint necessariò eligendi semper digniores, vt cum Valero, Palao, Hieronymo, Rodriguez, Caietano, & Lugo, & alijs docet Thomas Hurtado *in tractatibus varijs tom. 1. tractat. 12. cap. 1. num.* 1562. est per se illicitum eligere indignum, prætermisso digno, vt cum communi sententia. Ego dixi *in nostro Directorio Regularium part. 3. tract. 5. d. 4. nu.* 20. & est propositio inter damnatas ab Innocentio XI. 47. asserere, quod cum dicit concilium eos alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, qui nisi quos digniores, & Ecclesiæ magis vtiles ipsi iudicauerint ad Ecclesias promouent.

Con-

3 Conciliura vel primò videtur per digniores non aliud significa-
re velle, nisi dignitatem eligendorum sumpto comparatiuo pro-
positiuo, vel secundò locutione minus propria ponit digniores,
vt excludat indignos, vel loquitur tertiò quando fit concursus.
4 Atqui omnes illi quinque religiosi sunt indigni, vt eligantur
ad prælaturam aliquam regularem, & aliàs non est moraliter
possibile non dari alios religiosos in illa religione, etsi sit iu-
niores, vt *infrà* dicemus, digni tali prælatia, ergo nullus
5 illorum, sed aliquis illorum iuniorum eligendus est. Maior
est certa, minor verò probatur discurrendo per illos.

§. I.

*In quo ostenditur hominem non reformatum, & qui de obser-
uantia legum obligantium ad veniale citra mortale non curat,
esse indignum vt eligatur in Prælatum regularem.*

6 DOctrina huius *§. sic ostenditur.* 1. Quia integritas præsi-
dentium est salus subditorum, vt habetur *in cap. mira-
mur dist* 61. Sed iste Religiosus etsi sit optimus prædicator;
7 non curat de regulæ, & legum obseruantia, nec habet illam
integritatem morum, quæ in prælato regulari requiritur;
ergo nullo modo dignus est, vt Prælatus constituatur. Con-
8 firmatur primò. Quia qui Prælatus eligendus est, debet non
solum verbo, sed suo exemplo vitam spiritualem subditorum
sustentare, vt cum Vgone, & alijs notauit Peyrinis *de Præ-
lato quæst. 2. cap. 7. §. 4. num.* 48. & habetur *in nostra constitu-
tione 3 part. cap.* 11. *num.* 4. Sed hic religiosus leges non obser-
uat; ergo potius suo malo exemplo destruet communitatem,
quàm eam in vita spiritali sustentabit.
9 Confirmatur 2. Quia malum exemplum Prælati inficit, &
destruit totam communitatem, vt habetur *in cap. ex merito,
quæst. 1. num.* 6. vbi dicitur capite languescente, cætera cor-
poris membra inficiuntur, & S. Gregorius *lib. 6. Epist. reg.
epistol.* 7. Ait mala actio præsidentis valdè nocet subditis,
& Philo, *lib. de vita Moysis*, ait, si princeps totum se vo-
luptatibus ad vitam delicatam deflectit, vniuersa propemo-
dum multitudo ad voluptates proclinat. Quorum rationem
reddit D. Gregorius 21. *moral. cap.* 1. quia rationales nostri
spiritus, dum in Prælatorum intentione defixi, singulis
quibusque actionibus permiscentur, vt tales fœtus operum
procreent, qualia exempla præcedentium in vocibus præ-
ceptorum vident. Vnde meritò potest subditus dicere, vt
ait D. Augustinus *lib. de past. cap.* 4. si præpositus meus sic
viuit, ego quid sum, qui non faciam, quod ille facit; Sed
hic religiosus suis prauis moribus solicitat ad relaxationem
conscientiam subditorum; ergo indignus, & ineptus est po-
sitiuè, vt in Prælatum eligatur. Ita cum Lessio, & Fil-
liucio, docet Thom. Hurtado *in tractatibus varijs tractat.* 12.
cap. 1. *num* 1501.
10 Dices, defectus huius religiosi non sunt peccata mortalia
contra legem Dei, sed solum sunt culpæ veniales contra re-
gulam, & defectus veniales contra constitutiones, & san-
ctas ordinationes; ergo per hoc non videtur indignus ad
Prælaturam regularem, siquidem solum videtur homo in-
dignus Prælatia per peccatum mortale, vt ait D. Thomas
11 *Quodlibeto 8. articulo* 6. Respondetur quod licet defectus hu-
ius religiosi contra regulam tantùm sint veniales culpæ,
hoc tamen tollit, quod talis religiosus sit dignus ad Præ-
latiam regularem. Et ratio est, quia suo malo exemplo
est perniciosus bono publico, vt benè ait Giragus *de regi-
mine Regularium part.* 3. *dub* 1. *num.* 17. vbi ait, aduerten-
dum est, quod quando locuti sumus, debiles, & infirmos non
12 esse excludendos à regimine, non ideò intelleximus eos ad-
mittere, qui tantùm expellunt à se peccatum mortale, par-
ui æstimando culpas veniales; Religionis constitutiones, san-
ctasque ordinationes, quia hi tanquam notabiliter perniciosi
bono publico inter indignos sunt numerandi. Hæc Gira-
gus, quod quid clarius, & illustrius pro casu præsentis diei
posse non intelligo. Vnde ad illud quod affertur de D. Tho-
ma, respondetur D. Thomam loqui de beneficijs sæculari-
bus, & non de prælatijs regularibus, in quibus maior requi-
ritur perfectio, ob perfectiores leges, quas regulares tenen-
tur obseruare.
13 Confirmatur 3. nostra sententia, & responsio huius argu-
menti, quia licet religiosus particularis non peccet mortali-
ter non custodiendo regulam, & constitutiones obligantes
solum sub veniali, vel ad pœnam secluso contemptu, vel
graui scandalo, vt diximus *in nostro Directorio Regularium
parte 2. tractat. 3. d. 6. num. 207. & d 1. eiusdem tractatus nu-
14 mero* 39. Non tamen sic accidit in prælatis, nam Præla-
tus, si aliquid faciat, etiam indifferens, quod subditis sit
occasio peccandi, peccat mortaliter, vt cum Nauarro no-
tauit Peyrinis *suprà num* 33. Sed huiusmodi Religiosus cum
sit assuefactus regulam non obseruare, si prælatus fiet, idem
efficiet, ac per consequens semper erit in peccato morta-
li, si quidem alijs erit occasio scandali; ergo indignus
est, vt eligatur in prælatum regularem.
Confirmatur 4. Quia Prælatus qui regulam relaxat in se 15
ipso, deponi debet ab officio, vt patet ex *capit. Monachi de
statu Monachorum*, vbi Panormitanus *num. 6. & in cap. vt* 16
si clerici, & in cap. cum non ab homine de iudicijs, & docet
Giragus *part. 3. dub. 26. num.* 1. Ergo multò à fortiori non est
eligendus. Patet consequentia, quia turpius reijcitur,
quam non admittitur hospes: si ergo omninò priuandus est
Prælatus, qui regulam non obseruat, multò à fortiori
non erit in Prælatum eligendus, qui in se ipso regulam,
& leges religionis non obseruat; sed talis religiosus de quo
est noster casus regulam non obseruat; nec de hoc cu-
rat; ergo indignus est vt eligatur in prælatum regula-
rem.
Confirmatur 5. Quia ad rectè imperandum tria requirun- 17
tur, vt docet Aristoteles *5. Polit. capit.* 3. Primum, vt
imperantes ament præsentem statum Ciuitatis. Secundum,
vt habeant potentiam ad ea exequenda, quæ magistratus
requirit. Tertiò, vt habeant virtutem, & iustitiam ad
rem publicam regendam necessariam; Atqui hæc omnia in
tali religioso deficiunt; siquidem non amat leges, & obser-
uantiam status, vtpotè illarum publicus præuaricator, non
potest habere potentiam ad ea exequenda, quæ prælatura
requirit; Nam vt ait Plinius *lupus in lupum non sæuit*,
hoc est, qui leges non obseruat, non punit non obseruantes
leges, vnde religio in perditionem. Nam vt ait Aristote-
les, 4. *Polit. cap.* 4. Vbi lex non præualet, non est respu-
blica, nam lex dominari omnibus debet; cum ergo iste Reli-
giosus non curet de legum obseruantia in se ipso factus præ-
latus, nec curabit de illarum obseruantia in alijs, ac per
consequens Religio in præcipitem ibit: ergo talis religiosus
indignissimus est ad prælatiam regularem.
Confirmatur 6. Quia præcipuum quod requiritur in eli- 18
gendo ad Prælatum est vita exemplaris, iustitia, & rectitu-
do, & morum reformatio, vt ait Apostolus *ad Titum 2. In
omnibus te ipsum præbe exemplum bonorum operum*. Cuius ra-
tio est, quia si in Prælato deficit legum obseruantia, re- 19
laxatio religionis inde sumit initium, vt habetur *ex capit.
exemplum casu 12. quæst.* 1. Et colligitur ex illo vulgari axio-
mate, superiorum actio nostra est instructio, & ex illo Re-
gis ad exemplum totus componitur orbis, vt notat cum Ti-
raquello, Barbosa, & alij Giragus *part. 3. dub 26. num.* 180.
Et quod agitur à Prælatis facilè trahitur ad exemplum à sub-
ditis, vt dicitur *Capit. magna de voto*, & notat Pelizzarius
tom. 2. tractat. 9. capit. 2. num. 131. Sed prædictus religiosus
nullam habet obseruantiam legum, vt dicitur in consulto;
ergo nullo modo est dignus, vt in prælatum eligatur. Pa-
tet consequentia, quia si eligatur totam communitatem fa-
cillimè relaxabit; Nam vt optimè ait Cassiodorus *5. variar.
epistol.* 12. Facilius est errare naturam, quàm dissimilem sui
Principis possit rem publicam formare, & idem dicit Pla-
to apud Giragum *suprà*. Nemo nobis persuadeat, ò amici
vlla ratione citiùs, aut faciliùs ciuitatem, leges, moresque
immutare, quàm Principum exemplo præeunte, nec aliter
nunc esse, nec in posterum vnquam futurum; cum ergo
prædictus Religiosus assuefactus sit regulam, & leges reli-
gionis non obseruare non solum non est dignus, vt eliga-
tur in Prælatum, sed si electus sit, debet deponi vt *suprà* di-
ximus; ergo talis religiosus ab electione, vt omninò indignus
reijciendus est.
Confirmatur 7. Quia vt aliquis censeatur dignus ad aliquam 20
prælatiam, non sufficit quod sit aptus ad illam. Nam aliud
est esse ineptum, & non idoneum, aliud esse indignum, si- 21
cut aliud est aliquem esset idoneus, & aptum, & aliud esse
dignum. Aptus enim, & idoneus ille est, qui habet scien- 22
tiam, & doctrinam, & industriam ad munus, ad quod eli-
gitur; Dignus verò qui morum habet probitatem, & ille
dignus efficitur, vt munus Prælati illi conferatur, vt docet
Malderus 22. *tractat. 9. capit. 2. dub.* 6. Hurtado *in tractati-
bus varijs tractat.* 12. *capit.* 1. *numero* 1350. & colligitur ex
Tridentino *sess. 24. capit. 18. versu peracto*; atqui in hoc reli-
gioso licet sit aptitudo ad talem prælatiam, non habet tamen
morum probitatem, nec operatur habendus, nam cum illi
vitæ relaxatæ sit à multis annis assuefactus, non potest de eo
concipi probabilis spes, vt emendetur, sæpè enim malus
semper præsumitur malus in eodem genere mali, *cap. semel* 23
malus extra de reg. iuris in 6. Et talis quis præsumitur, qua-
lis per triennium fuit Dyn. *Reg. semel malus de reg. iu-
ris in* 6. Tuschus *lit. M, conclusione* 28. *numero decimosexto*.
Ergo cum iste religiosus non solum per triennium relaxa-
tè vixerit contra regulam, sed per multos annos de eo
nulla potest dari spes probabilis, vt emendetur positus
in dignitate, sed potius quod peieretur, vt experientia
constat; ergo talis religiosus indignus est vt eligatur.
Confirmatur 8. Quia quando sunt alij Religiosi probatæ 24
vitæ nullo modo licet, etiam si concipiatur spes certa emen-
dæ eligere in prælatum religiosum vitæ scandalosæ, &
publi-

publicum regulæ transgressorem, vt notauit Thomas Hurtado *in tractatibus varijs, tractat. duodecimo, capitul. primo, numer.* 1364. Sed in tali religione dantur multi probatæ vitæ, non enim est credibile omnes esse relaxatos; ergo non est licitum hunc vitæ relaxatæ, & scandalosæ eligere, etsi daretur certa spes, quod emendaretur.

Confirmatur 9. quia ineptus ad beneficium est, qui non potest satisfacere obligationi muneris, ad quod eligitur, & vt talis agnoscitur ab electoribus. Ita Turrianus 2. 2. *tom. d. 22. dub.* 2. Hurtado *sup. num.* 1352. Atqui talis religiosus non potest satisfacere obligationi muneris, ad quod eligitur, & vt talis cognoscitur ab electoribus, siquidem in se ipso est publicus regulæ transgressor, nec speratur, quod positus in prælatia emendetur, sed potius timetur, quod authoritate prælatiæ arrogantior, & dissolutior euadat, vt *supr.* diximus; ergo talis religiosus indignissimus est, vt ad prælatiam regularem eligatur, & ita docet cum Lessio, Filliucio, & alijs Hurtado *in tractatibus, varijs, tract.* 12. *c.* 1. *n.* 1501. vt *sup.* dixi.

§. II.

In quo ostenditur Religiosum inordinatè, & nimium iracundum esse indignum, vt eligatur in prælatum regularem.

Veniamus ad secundum religiosum, qui erat vir maximè reformatus in sua persona, pœnitentiæ eximiæ, & qui in omnibus obseruantijs regularibus primus erat; erat ta-
25 men valdè iracundus, & rixosus, facilèque contra subditos inuehebatur, & sine causa contra eos irascebatur, & quod etiam iste sit indignus, vt eligatur in prælatum regularem sic ostendo.

Qui natura sua est iracundus, facilèque sine ratione irasci-
26 tur contra oues suas, destruit pacem, & vnionem communitatis, vt ait D. Chrysostomus *tom. 6. homilia 20. de ira, & furore*, vbi ait, loquendo, de ira *etiam integras domus subuertit, antiquas familiaritates dissoluit, & inconsolabiles tragœdias exci-*
27 *tauit iste morbus*, sed perturbator pacis communitatis indignus est, vt eligatur in prælatum; ergo cum talis religiosus sua naturali, & inordinata iracundia omnia inquietet, & perturbet, indignus est, vt eligatur in prælatum regularem.

28 Confirmatur primò. Quia Prælatus maximè intendere debet ad pacis conseruationem, dissipando illos, qui eam perturbant, vt ait Psalmista 67. *dissipa gentes, quæ bella vo-*
29 *lunt*, Discordiæ enim inter religiosos sunt radix, & origo omnium relaxationum, sine pace enim nulla religio potest subsistere, siquidem vnitas est forma essentialis Congrega-
30 tionis. Conuentus enim, & Congregatio, nihil aliud est, nisi multitudo hominum in vno vinculo redacta concordiæ,
31 vt colligitur ex D. Augustino *epistol. 4. ad Marcellum*, & nos latius diximus, *in nostro Directorio Regularium part. 3. tractat. 4. d. 4. numer. 306. & numer. 394.* Sed iste Religiosus sua innata, & inordinata iracundia, & mala conditione, rixas, & discordias inter religiosos mouet. Rixa enim est filia iræ immoderatæ, est ait D. Thom. 2. 2. *quæst.* 158. *art.* 6. & 7. Ergo
32 dissipandus est talis religiosus, & nullo modo in Prælatum eligendus.

Confirmatur 2. quia in Prælato maximè necessaria est mansuetudo, & clementia cum prudentia, iuxta illud Christi
33 [discite à me, quia mitis sum,] vnde D. Augustinus *in sermone ad fratres in eremo 26. tom. 10.* ait, Melius est, vt redarguamur de misericordia, quam de crudelitate in die nouissimo, superexaltat enim misericordia iudicium; sed in hoc religioso cum magno excessu, vt suppono, dantur vitia opposita mansuetudini, & clementiæ, nam mansuetudini opponitur iracundia, clementiæ verò crudelitas, vt ait Sene-
34 ca, *lib. 2. de clementia cap. 4.* & tenet Dicastillus *de iustitia, tom. 1. lib. 1. d. 3. dub. 22. numer. 373.* Ergo cum in hoc religioso maximè prædominet iracundia, & crudelitas omninò reiiciendus
35 est ab officio Prælati, oportet enim, vt ait Paulus *ad Titum 1. Episcopum sine crimine esse, non elatum, non iracundum*, hoc est, *ferocem, & crudelem*, vt explicat Glossa interlinearis, sed benignum.

36 Confirmatur 3. Quia exordium totius boni regiminis, & rectæ gubernationis, est amor inter Prælatos, & subditos, vt ait Miranda *tom. 2. quæst. 5. art. 3.* Giragus *part. 3. dub. 16. numer.* 118. Sed prælatus, qui irrationabiliter irascitur in subditos nunquam consequitur amorem subditorum; ergo eius regimen erit pessimum, ac per consequens detestandum. Minor patet, quia amor inter prælatos, & si subditos acquiritur mi-
37 sericordia, clementia, & benignitate, vt ait D. Bonauentura, *de sex alis Seraphin. capit. 7.* vbi ait, Ad benignitatis partem plus declinet, per quam reddatur subditis amabilis; sed vbi
38 prædominat ira non est misericordia, clementia, vel benignitas, iuxta illud *Prouerbiorum 27. ira non habet misericor-*
39 *diam; nec erumpens furor*, Vnde D. Gregorius *5. moral. capitul.* 30. inquit, *ira suæ stimulus accensum cor palpitat corpus tremit, lingua se perpedit, facies ignescit, exasperantur oculi, & nequaquam recognoscuntur noti, lingua quidem clamorem format, sed sensus quid loquatur, ignorat*; Ergo cum hæc omnia reperiantur in hoc religioso, qui quidem cum irascitur, taliter ab ira deuincitur, vt nec personas reuereatur, nec verbis inordinatis parcat, & extra se exeat, inde est, quod talis religiosus indignus est, vt in prælatum regularem eligatur.

Confirmatur 4. quia ille, in quo ira superat rationem, ap- 40
petit vindictam, & punitionem contra ordinem rationis, vel quia vult punire eum, qui non meruit, vel vltra quam meruit, vel etiam non secundùm legitimum ordinem, vel non propter debitum finem, qui est conseruatio iustitiæ, & correctio culpæ, vt ait D. Thomas 2. 2. *q.* 157. *artic.* 2. Sed qui appetit vindictam, & punitionem sine misericordia est indignus, qui eligatur in Prælatum; ergo cum hoc detur in hoc religioso, indignus est, vt eligatur in Prælatum. Minor patet, quia Prælatus est Dei minister, iuxta illud, qui vos audit, me au-
dit, quod etiam ait D. Thom. 2. 2. *quæstion.* 63. *artic.* 2. & D. 41
Bonauentura *opusculo de sex alis Seraphin. cap.* 3. vbi ait, Prælatus Vicarius æterni iudicij; sed qui appetit vindictam sine
misericordia non potest esse Dei Vicarius, aut minister; ergo 42
cum hic religiosus solum appetat punire, vtpotè valdè iracundus, indignus est, vt Prælatus construatur, maior est certa, minor verò probatur.

Quia minister Dei oportet esse non iracundum, sed beni- 43
gnum, vt ait D. Paulus, *ad Titum 1. Oportet enim Episcopum sine crimine esse, sicut Dei dispensatorem, non superbum, non iracundum, sed benignum*; Tum quia minister Dei debet Deum
ipsum imitari, vt ait Christus, discite à me, quia mitis 44
sum, sed qui animum habet ferum, & inhumanum, vt ait Chrysostomus *homilia 20. de ira, & furore*, non conser-
uat signa, & notas bonitatis, quæ in patre cœlesti est, sed in 45
speciem ferinam se ipsum transmutauit, diuinaque nobilita- 46
te excedit; ergo non Dei minister, & fidelis dispensator, vt 47
ait Paulus, dicendus est, sed taurus saltans, aut asinus calcitrans, 48
aut vrsus rapiens, aut lupus feriens, vt ait Chrysostomus, vbi 49
suprà.

Tum quia minister Dei, & scit punire, & scit parcere, vt benè ait Guillelmus Parisiensis, *in suo tractatu de moribus,*
capitul. de zelo: vbi ait, Quoniam parcere, & punire con- 50
traria sunt, erit disciplina eadem, & eadem virtus, quare qui nescit parcere, nescit punire, & sicut eius non est parcere, sic nec punire, quare non ministri Dei, qui punire solummodò, & norunt, & volunt, falso ergo zelatores nomi-
nantur quidam; quorum totum studium, & officium est, pu- 51
nire, qui non deberent esse, nisi in inferno, vt essent adiutores ministris tormentorum, vbi nemo est, qui de manu torquentium quempiam eripiat, aut qui eis resistat; ergo cum in hoc religioso perdominet ira per vitium, vt ait D. Thomas, & cum solum appetat inordinatam punitionem, inde est, quod sit indignus, vt in Prælatum regularem eligatur, sed vt inter feras viuat, quas imitatur demittendus est, vt ait Chrysostomus, vel inter damnatos, vt ait Guillelmus Parisiensis *suprà*.

Confirmatur 5. quia ille censetur indignus ad Prælatiam, 52
qui caret prudentia, & sapientia necessaria ad suum munus exequendum; sed homo nimis iracundus omni prudentia, & sapientia caret; ergo indignus est, vt eligatur in Prælatum. Maior est D. Thomæ 2. 2. *quæstion.* 5. *articul.* 1. *in corpore*, vbi ait, ad prudentiam pertinet regere, & præcipere, & ideò vbi inuenitur specialis ratio regiminis, ibi etiam inuenitur
specialis ratio prudentiæ. Et Aristoteles 3. *polit. capit.* 3. ait, 53
Prudentia propria virtus est præsidentis. Et Plato *capit. 2. ad Dionem*, ait, nulla ciuitas potest esse felix, nisi vbi cum prudentia sub iustitia viuitur; & Salomon ad benè Gubernandum solum petiuit sapientiam, *Sapient. 9. Da mihi sedium tuarum assistricem sapientiam*. Minor verò probatur, quia vnus ex effe-
ctibus iræ est impedire vsum rationis, iuxta illud Gregorij, 54
lib. 5. moral. capit. 31. ira intelligentiæ lucem subtrahit, mentem promouendo confundit, & D. Chrysostomus *tom. 6. homilia 20. de ira, & furore* ait, homines iracundi, nec quidquam distant ab insanientibus, immò nec à feris asinis, tam fœdus, & malè compositus est homo iracundus, Et Regius Vates *Psal. 30.* ait, *conturbatus est in ira oculus meus*, quæ verba de oculo mentis intelligit D. Thomas *quæst.* 48. *artic.* 3. Sed vbi non est
vsus rationis, & intelligentiæ, sed potius insanitas, & feritas 55
asini, vt ait Chrysostomus, non potest dari prudentia, vel sapientia, nam prudentia propriè est in ratione, vt ait D. Thomas 2. 2.
q. 47. ar. 1 in corpore, ergo cum iste Religiosus sit nimium iracun- 56
dus, & vt talis omni caret prudentia in agendis, indignus est, vt eligatur in prælatum, nisi fortè illum velis Prælatum asinorum, vel ferarum constituere, vt ait Chrysostomus.

Confirmatur 6. Quia ille indignus censetur ad Prælatiam, 57
qui positus in illa suo gubernio destruet communitatem; sed

sed homo iracundus positus in Prælatia suo gubernio dissipabit communitatem; ergo indignus est, vt eligatur in Prælatum. Maior est certa; nam Prælatus non constituitur ad destructionem, sed ad ædificationem, & vtilitatem subditorum, vt ait D. Thomas 1. *de reg. princip. capitul.* 1. Minor verò probatur, quia homo iracundus non attendit ad iusti-
58 tiam, nam vt ait D. Gregorius *lib.* 5. *homiliarum, cap.* 12. Per iram iustitia relinquitur, quia dum perturbata mens iudicium sine ratione exasperat omne, quod furor sugerit, rectum putat; sed deficiente iustitia in Prælato communitas stare non potest, vt ait Augustinus *lib.* 2. *de Ciuitate Dei*, *capitul.* 21. vbi ait, Respublica regi, aut stare non potest, sine
59 iustitia. Et Aristoteles 5. *Polit. cap.* 7. ait, dissoluuntur autem maximæ, & respublicæ, & optimatum Gubernationes propter transgressionem iustitiæ in ipsis factam. Vnde finis
60 principalis Prælati est obseruatio iustitiæ, vt ait D. Thomas *de reg. Princip cap.* 1. & cum multis Giragus *p.* 1. *n.* 1. ergo cum in hoc religioso deficiat iustitia, ob nimiam iracundiam, inde est, quod sit indignus, vt in Prælatum eligatur, & ita expressè tenet Thom. Hurtado *in tractatibus varijs tom.* 1. *tract.* 12. *cap.* 1. *num.* 1495.

61 Dices cum Aristotele 4. *Ethic. cap.* 6. Qui non irascitur pro quibus oportet, & vt oportet, & in quos oportet, is procul dubio fatuus, & stupidus est, vnde Dauid *Psalm* 40. ait *Irascimini, & nolite peccare*, & Lact. *lib. de or. cap.* 17. ait, ira quæ ad correctionem vitiorum pertinet nec homini adimi debet, nec Deo potest, quia vtilis est rebus humanis, & necessaria: sed huiusmodi Prælatus solum irascitur contra subditos, quoad correctionem vitiorum, quod absque dubio est, pro quibus homo debet irasci, vt ait Aristoteles *suprà*; ergo eius ira est bona; siquidem irascitur, quando oportet, & in quos oportet; ergo ob prædictam iram non est inhabilis, vt eligatur in Prælatum regularem.

62 Respondetur concedendo iram moderatam, & eo modo, quo ait Aristoteles, & Psalmista, optimam esse ad gubernium, vt ait D. Thomas; 2. 2. *quæstion.* 15. *artic.* 2. *in corpore*, *& artic.* 1. vbi ait, irasci secundum regulam rationis laudabile est, vnde aliqui apud Peyrinum, *de prælato quæst.* 2. *capit.* 3. *§.* 23. *num.* 223. vocant iram rationis Satellitium; At si ira modum à ratione præscriptum non seruat, peccatum est, vt si quis appetat puniri eum, qui non meretur, vel vltra quam meretur, vel non secundum legitimum ordinem, vel non propter debitum finem, qui est conseruatio iustitiæ, & correctio culpæ, vt cum D. Thoma *supra articul.* 2. ait Peyrinus, *suprà numer.* 223. Atqui hic Religiosus, vt suppono, non obseruat in Ira modum præscriptum à ratione; ergo irascendo contra subditos, ex genere suo peccat grauiter, quia peccat contra charitatem, & iustitiam; ergo indignus est, vt eligatur in Prælatum; Nam vt ait Sapiens 12. *Tu autem dominator virtutis, cum tranquilitate iudicas*; Licet enim impossibile sit, quòd non irascatur Prælatus ad vitia subditorum, præsertim si in commune damnum vergant, iratum tamen iudicare periculosum est, cum furor, iraque mentem præcipitent, iuxta illud impedit in animum, ne possit cernere verum, vnde Plato teste Peyrino *de Prælat. quæst.* 2. *cap.* 3. *§.* 15. *num.* 145. dixit iracundos ad disciplinas discendas idoneos, ad regendum rempublicam inutiles; Ergo si iuxta Platonis sententiam iracundi sunt ad regendum inutiles, procul dubio sunt indigni, vt eligantur ad Prælatias regulares.

§. III.

In quo ostenditur Religiosum incorrigibilem in suis dictaminibus, rigidum in exequendis mandatis, & puniendis defectibus, esse indignum, vt eligatur in Prælatum regularem.

63 Veniamus ad tertium Religiosum, qui cum esset vir eximiæ obseruantiæ, est tamen incorrigibilis in suis dictaminibus, rigidus in exequendis mandatis, & puniendis defectibus, & hunc etiam dico indignum, vt eligatur in Prælatum regularem, quod sic euidenter probo.

64 Homo, in quo regnat elatio, & superbia indignus est, vt eligatur in Prælatum, vt patet ex illis verbis Christi, quæ referuntur in regula nostra, qui voluerit inter vos primus esse, erit vester seruus; sed homo, qui in suis dictaminibus multum confidit, & aliorum consilia spernit, rigidus in exequendis manda-
65 tis, & puniendis aliorum defectibus, & qui amoueri non potest à suo conceptu, est summè superbus, vt patet ex illa parabola, *Lucæ* 18. *dixit Iesus ad quosdam, qui in se confidebant, & spernabantur cæteros*, ergo talis religiosus indignus est, vt eligatur in Prælatum regularem.

66 Confirmatur primò ex illis verbis Pauli *ad Titum* 1. Vbi enumerans eos, qui ab Episcopatu, & alijs Prælaturis Ecclesiæ excludendi sunt, ait, *Non superbum*, id est, ait Cornelius, ibi, *sui sensus tenacem*, & vt Syrus, *qui sua ducitur propria voluntate*, id est, *perfractus, durus, asper, inflexibilis, qui sibi ita placet, vt cæteri displiceant*. Ita Chrysostomus, & Theophilactus, S. Hieronymus vertit proteruum, alij contumacem, hucusque Cornelius. Sed hæc omnia inueniuntur in hoc religioso, est enim sui sensus tenax, proteruus, & contumax, propria ducitur voluntate, & consilium etiam seniorum despicit, inflexibilis in suis dictaminibus, perfractus, durus, asper cum subditis; ergo, 67
vt omninò indignus ex doctrina D. Pauli omninò relegandus est à Prælatia regulari, Prælatus namque debet esse benignus, vt ait D. Paulus; vnde etiam Antigonus Rex, vt ibi notat Cornelius, videns filium suum ferocius tractantem subditos, ei dixit, An ignoras fili regnum nostrum esse splendidam seruitutem, si ergo Antigonus cognouit principem, etiam sæcularem, non dominaturum in subditos, sed eis seruiturum, & indignum esse regno, qui potius ferociter dominatur in subditos, quam eis seruiat, quomodo nos non iudicabimus indignum ad Prælatiam regularem hominem, in quo non inueni- 68
tur, nisi ferocitas, asperitas, & inhumana subditorum tractatio, qui potius dominatur in fratres, quàm eis seruiat, absit, sed vt omninò indignus ad Prælatiam regularem talis religiosus iudicandus est.

Confirmatur secundò: Quia Prælatus regularis non debet 69
esse rigidus, & minax, vt notat cum Valerio Maximo Rodriquez *tom* 2. *quæstion.* 2. *artic.* 4. Prælati enim debent instruere subditos in spiritu lenitatis, considerantes se ipsos, ne & 70
ipsi tententur: Non enim Deus dedit illis spiritum timoris, sed virtutis, & dilectionis, & sobrietatis, nec subditi acceperunt spiritum seruitutis, iterum in timore, sed acceperunt spiritum adoptionis filiorum, in quo clamauit *Abba Pater*, 71
vnde D. Bonauentura, *in opusculo de sex alijs Seraphin. capitul. sexto*, de eis ait, sit etiam Prælatus humilis, affabilis, vt subditi facilem accessum ad eum habeant, & fidu- 72
cialiter ei alloqui possint, & studeat magis amari, quàm timeri, quia libentius ei obeditur, qui diligitur, quam 73
timetur, & Rodriquez *tomo tertio, quæstion. trigesima quarta, articulo septimo*; ait Prælatus debet esse mansuetus, & benignus, considerando quod Deus primum Principem populi sui Moysem constituit, qui erat vir mitissimus super omnes homines.

Vnde Augustinus *de tempore sermon.* 125. ait, Ideò Chri- 74
stum reliquisse Petrum in peccatum labi, quia erat re vera Petrus paulò durior, atque seuerus (hic igitur tam durus, & tam seuerus, si donum non peccandi à Domino fuisset adeptus, quæ venia commissis populis donaretur, sed ideò diuinæ Prouidentiæ secretum ita temperauit, atque permisit, vt primus ipse laberetur, ac rueret in peccatum, quo erga peccantes duriorem sententiam proprij casus intuitu temperaret) *& homil. de pænitent. capitul. plerumque, secunda quæstion.* ait, idem Augustinus [illi robusti dicuntur, qui de sua iustitia præsumunt, misericordiam peccantibus negandam putant, & impendentes reprehendunt: vndè à Domino 75
percussi intereunt, quia iudicium sine misericordia erit illis, qui nolunt facere misericordiam delinquentibus, quibus per Salomonem dicitur, noli esse nimis iustus, qui est nimis iustus, petit in iustitia sua.]

Vnde prælatus, qui quærit timeri potius verberibus, quàm verbis, ab officio est deponendus, vt habetur *capit. Episcopus, distinct. quadragesima quinta*, & notat Bertachinus, *in tracta-* 76
tu de Episcopis, tertia part. libro quarto, num. vigesimoquinto, Rodriquez *tomo secundo, quæstion. vigesimo primo, artic. primo*, Giragus *part. tertia, dubio trigesimo, numero centesimo nonagesimo secundo*. Sed huiusmodi Religiosus maximè rigidus, & minax est, & nullum habet spiritum lenitatis, sed timoris, siquidem contra subditos incidentes in aliquem defectum taliter scandescit, & furit, vt accepi ab ipsis patribus consulentibus, vt sæpè etiam manibus, & pedibus eos velit delineare, vt non semel visum fuit, vt ipsi mihi consulentes testati sunt; 77
ergo talis religiosus omninò indignus est ad officium Prælati regularis, & si electus est, debet deponi, vt habetur, *in dicto capitul. Episcopus*; non enim subditi acceperunt spiritum seruitutis iterum in timore, sed spiritum adoptionis filiorum, vt *suprà* diximus. Tum quia ei deest præcipua qualitas, ob quam est instituta prælatia, siquidem ei deest munus proprium Prælati, quod est incumbere ad pacem, vt ait Giragus *part.* 1. *dubio primo, numero septimo*, & vt ait D. Cyprianus *de oratione Dominica*, Pacificos enim, & concordes, atque vnanimes esse in domo sua præcipit Deus, & vt ait D. Augustinus, *tomo decimo, sermon. de tempore* 168. Vnitatis vinculum omnes debent Prælati simul, & subditi in fide, & dilectione per omnia seruare, quia sine pace non suscipitur Sacerdotis oratio, nec plebis oblatio.

Confirmatur 3. Quia prælatia datur ad conseruationem, 78
& vtilitatem communitatis; sed homo, qui multum in se confidit, & sapientum consilia spernit, qui in suis dictaminibus incorrigibilis est, & qui quod semel apprehendit, nunquam dimittit, non attendit ad conseruationem, vel vtilitatem communitatis, sed potius ad illius destructio-

ctionem; ergo indignus positiuè omninò est, vt eligatur in
79 Prælatum. Maior est certa, & eam cum multis, docet Giragus *part. prima, dubio primo, numero quarto, & dubio quarto, numero vigesimo nono.* Minor verò probatur, quia prælatus, qui nimis de ingenij sui viribus, ac scientia sibi promittit, & timorem errandi à corde abijcit, in multa incommoda in negotijs pertractandis, iustitiaque administranda ruet, quia emergentia dubia propria scientia, & ingenio absque Doctorum consilio demetietur, aliaque negotia etiam magni ponderis sua propria æstimatione absoluet, vnde necessariò inconuenientia exorientur, quare *in Prouerbijs, cap. 3. numer. 10.* habentur, hæc verba, *Inter superbos*
80 *semper iurgia sunt, qui autem agunt omnia cum consilio, reguntur sapienter*, hoc est, vt optimè explicat Salazar ibi, cum
81 superbi de re aliqua deliberant, dum suum quodlibet consilium, aliorum consilijs, ac placitis præponunt, multæ quidem suboriuntur contentiones; ac iurgia, qui autem agunt omnia cum consilio reguntur sapientia. id est, qui ex humilitate, & animi sui deiectione, posthabitis consilijs proprijs, de aliorum consilio, & opinione cuncta gerunt, hi quidem sapientissimè, ac prudentissimè res administrant, inter hos nullæ oriuntur discordiæ, nullæ sunt disgregantes sententiæ, nullus enim ita adhæret suæ, vt perspecta ratione alteri libens non cedat, huc vsque Salazar. Sed iste Religiosus ita est deuinctus suo iudicio, vt cuncta omnia spernat, & solum, quod sibi obijcitur iustum dijudicat; ergo cum ex illius gubernio plures rixæ, seditiones, & mala necessariò exoriri debeant, vt Sapiens prouerbiorum 3. ait; Inde est, quod sit indignus, vt in Prælatum eligatur.
82 Confirmatur 4. quia *cap. omnis, qui distinct. 45.* inter alia ad Prælatos spectantia habetur, quod iudex, seu Prælatus in omni negotio semper debet esse pauidus, timens, & tremens, atque formidolosus, ne iustitiæ tramite deuians cadat, & vnde iustificetur, inde potius condemnetur; sed iste Religiosus intrepidus est in suis dictaminibus, rigidus in exequendis mandatis, & in puniendis defectibus inexorabilis; ergo indignus est, vt eligatur in Prælatum regularem.

Confirmatur 5. Ex illis verbis Isaiæ, væ vobis, qui sapien-
83 tes estis in oculis vestris, & coram vobismetipsis prudentes, quasi dicere velit, Superiores, qui omnia per se posse autumant, qui sibi se solos sufficere prædicant, qui auxilio opus esse, non consilio clamant, in sua sapientia decipiuntur, dum negotia peruertunt, iustitiamque in iniustitiam vertunt. Vnde Caietanus 2.2. *quæst. 49. art 3.* ait, Quod tam negligentia, quàm contemptus audiendi viros, & vita sanctos, mater est imprudentiæ, & Horatius *lib. 3. ode 4.* inquit: vir consilij expers, mole ruit sua; & Bonauentura *in opusculo de sex alijs Seraphin. capit. 7.* loquendo de superiore ait, ne plus sapiat, quàm
84 oporteat sapere, ne sibi plus credat, quàm expedit, ne sit sapiens in oculis suis, quia teste D. Gregorio *lib. 23. Moral. capit. 74.* circa finem, sicut subditorum tentatio est reprehendere in Prælatis, quod in multis non rectè agant, ita Prælatorum tentatio est, quod se cæteris sapientiores æstiment, vnde dicitur *Prouerbiorum 20.* Vidisti hominem sapientem sibi videri, magis illo spem habebit stultus; stultus enim sibimet non confidens quærit consilium à sapientibus, ne decipiatur, ille autem dum de se plus quam debet, præsumit, etiam vbi erat rectè se plerumque sentire deceptus putat; inter omnes
85 tentationes videtur ista periculosior cuique Christiano, scilicet proprio sensui nimis inniti, cum enim nemo reperiatur ita perspicacis intelligentiæ, quin possit in aliquibus falli, qui hoc totum, & solum reputat iustum, quod ipse senserit, astuto aduersario ad varias seductiones sub specie boni liberum aditum pandit, ait enim *Psalmista 9.* sedet in insidijs cum diuitibus in occultis, vt interficiat innocentem, ibi enim libentius insidiantur, vbi maiorum diuitias cernit inquiri, vt ibi innocentem inquirat, & occidat, vbi se Deo maius obsequium præstare sperabat; vnde cautum est semper rectori, consilia libenter audire, & humiliter quærere, & in hoc triplex hu-
86 militas consistit, Prima si alij, idem sentiunt, quod ipse, securior est, quod non decipiatur; Secunda quidquid fecerit cum prudentum consilio, si aliquid euenerit contrarij, minus ei poterit imputari, quàm si de suo tantùm sensu id fecisset; Tertia quod sæpè in merito humilitatis talis Deus dat ei agnoscere per se, vel per alium, quod antea non intellexit. Aliqui verò cum ad officium regiminis assurgunt, ita se continuò
87 repletos spiritu sapientiæ reputant. vt omnia antecessorum suorum facta stulta iudicent, & peruersa: Alij verò è contra-
88 rio, cum ab eodem absoluuntur officio, quæcunque successores faciunt simili modo condemnant, non attendentes, quod sicut ipsi aliorum facta deprimunt, ita eorum facta alij possunt despicere, huic dicit *Isaias 37.* Væ, qui spernis, nonne & ipse
89 sperneris? nonnullorum enim facta solent ab alijs obseruando notari, sicut illorum, qui aliorum facta seuerè dijudicant, si fortè in quo ipsi alios arguunt, reprehensibiles deprehendantur, hucvsque Bonauentura.

Et Sanct. Gregorius Nazianzenus oratione de moderatione *in disputat.* ait, Præstat cum doctrina instructus sis, propter animi æquitatem facilitatem consultò credere, quam cum eruditione careas, per insolentiam, ac temeritatem altius 90
efferri. Et S. Basilius Magnus *oratione 21.* ait, qui habens consilium bonum, suam potius sequitur sententiam, similis profectò est Regi Ieroboam, qui spreto salutari consilio senum, adolescentum, qui secum educati erant secutus. decem tribus Israel ab Imperio suo abscidit. Et *in Epistola ad Chilonem* ait, Maximè omnium caue, ne tuo vnius consilio innixus, tibi vni permittas plus æquè fiduciæ, ne quando per rudem rerum inexperientiam è sublimi fastigio religionis, quam ex professo accepisti deturbare. Et Cassianus, *Collat. 2. capitul. 11.* ait, Nullo alio vitio tam præcipitem Diabo- 91
lus monachum pertrahit, ac perducit ad mortem, quam cum neglectis consilijs seniorum, suo iudicio persuaserit, dufinitionique confidere, quorum omnium ratio est, quia humana mens dominantis, ita est debilis, vt excogitare nequeat ea omnia, quæ possunt prodesse, vel obesse rei determinandæ; sed prædictus religiosus ita de se confidit, ita suo iudicio est deuinctus, ita in suis dictaminibus est incorrigibilis, vt nequaquam ab ipsis dimoueri possit, sed potius seniorum, & sapientum consilia despicit, & spernit; ergo indignus est, vt eligatur in Prælatum, de hoc enim dicitur *Prouerbiorum 27. n. 12.* Expedit magis vrsæ occurrere raptis fœtibus, quàm fatuo confidenti in stultitia sua.

Et Peyrinis *de Prælato quæstion. 2. cap. 3. §. 15. numer. 145.* 92
loquens de huiusmodi prælatis nimium anxijs in delictis subdiditorum conquirendis, eos vocat quæstores, & subditorum occultos insidiatores, & tandem de ijs ait, isti prælati sunt parum prudentes, minus misericordes, multò maligni, in summo gradu superbi, & hypocritæ, peruersi, à consortio hominum arcendi; Nam licet Prælatus debeat esse vigilans, & curare pro posse, vt regula, & constitutiones seruentur, non ta- 93
men debet esse importunus quæstor, nec multò minus occultus insidiator, immò præstat aliquando habere oculos, & non videre, aures & non audire, Nam vt ait Tacitus, *in Agric.* Princeps omnia scire debet, non omnia persequi, paruis peccatis veniam, magnis seueritatem accommodare, nec pœna semper, sed sæpius pœnitentia contentus esse. Et A- 94
ristoteles 12. *Meta. textu 5.* ait, Quædam melius est non videre, quàm videre, quod obseruasse videtur Sapiens *Prouerbiorum 7.* Vbi ait, de fenestra domus meæ per cancellos prospexi, & video paruulos, considero vecordem iuuenem, sed huiusmodi Prælatus ob quamcunque etiam leuem culpam, tam venenatis verbis mordet, vt acerbam putent sibi subditi eam esse vitam; ergo arcendus est à consortio hominum, 95
vt ait Peyrinis, & vt indignus dimittendus à Prælaturis regularibus.

Vnde Thomas Hurtado vir sanè eruditus in suo, *tomo de varijs tractatibus, tractat. 12 cap. 1. numer. 1497.* Hæc aurea ver- 96
ba ponit, nihil existimo perniciosius regimini regularium, quàm quod Rectores nimium suo iudicio confidant, si enim Superiores Prælati illuc deponere iubent, vel non faciunt contra regularem disciplinam, & pacem, vel si faciant, ita insipide, & acerbè, quod omnes perturbant, & inquietant, & statim *numero 1498.* concludit, idem author. Rigidus in exequendis mandatis, & puniendis defectibus. indignus est, vt eligatur, vt pulchrè, & satis ad rem probat S. Ambrosius 97
libro 2 de offic. cap. 7. confirmans exemplo Moysis, qui præpositus fuit populo Dei, & Dauidis electi in regem, & concludit, Legimus non solum in priuatis, sed etiam in ipsis regibus, quantum facilitas blandæ affabilitatis profuerit, aut superbia, verbo- 98
rumque obfuerit tumor, vt regna ipsa labefactaret, & potestatem solueret. Fateor nihil magis turbare amicam societatem, quam nimius rigor, aspera, & arguta facies, verborum asperitas, actionum incomitas, quibus subditi in desperationem 99
vergunt, & spreta vita regulari, vel malè viuunt, vel torquentur intolerabiliter, vel tandem obliti suæ professionis apostatantur, & quidem plures vidi in religione perdere rigorem, quàm suauitatem Hæc Thomas Hurtado, nec quid melius in hac re dici posse existimo.

Ad cuius doctrinam confirmandam materiale quoddam ex- 100
emplum afferam, quod quidem mihi satis fuit in admirationem, & ad casum præsentem maximè conducens. Die enim, quo hæc scribo, cum essem Segouiæ, contingit, quod cum quædam Gallina in monasterio nostro viginti pullos ab ouis sua communi accubatione extraheret, cum ipsa natura sua esset aspera, dura, & ferox in pullos paruulos, & quotidie contra eos exasperaretur, & quosdam morderet, quosdam pedibus ipsis calcaret, quid facerent pulli illi paruuli? mirabile dictu omnes propriam matrem dereliquerunt, iudicantes melius sibi esse matre carere, immò & vitam amittere, quàm tam inhumanam matrem tolerare, quod & factum fuit: Nam cum paruuli non haberent, qui eis victum ministraret, omnes periere, Si ergo id accidit in brutis, si id in paruis 101

pullis omnes experti sumus, qui potius dissipari, & mori voluere, quàm tyrannidem matris tolerare; quid erit inter creaturas rationales? O bone Deus, quot destruit Prælatorum crudelitas, quot dissipauit cæca, & impia aliquorum Prælatorum conditio? certè non video maiorem in homine indignitatem ad officium pastoris, quàm terribilis, crudelis, & dura conditio; optimè ergo dicit Hurtado, plures esse, quos perdidit rigor, quàm beneuolentia, quod etiam ait Giragus, *p.* 3. *dub.* 24. *n.* 157. Cum igitur hæc omnia in prædicto religioso reperiantur, procul abigendus est ab officio Prælati; est enim illius indignissimus, ita Hurtado *suprà n.* 1498. Giragus *suprà num.* 159. Ego ipse *in nostro Directorio Regularium, p.* 1. *tr.* 4. *disp.* 4. *num.* 300.

Nec obstat, quod iste religiosus, & antecedens, sint aliàs reli-
102 giosi nimis reformati, nimium pœnitentes, & abstinentes. Respondetur namque cum D. Gregorio *in Pastorali part.* 1. Quod nemo plus in Ecclesia nocet, quàm qui peruersè agens; nomen, vel ordinem sanctitatis habet; delinquentem namque hunc redarguere nullus præsumit; Atqui prædicti religiosi, licet alias nomen sanctitatis habeant, peruersè agunt, omnes perturbando, & inquietando, dum rixis, tum alijs innumeris vexationibus? ergo licèt aliàs habeant aliquam speciem virtutis in alijs rebus non sunt conuenientes ad officium Pastoris. Bonum enim debet esse ex integra causa, malum ex quocunque defectu; vnde cum hi Religiosi in rebus adeò necessarijs ad bonum regimen deficiant, omninò ab eo excludendi sunt, saltem dum non resipiscunt.

§. IV.

In quo ostenditur Religiosum nimis ambitiosum esse indignum, vt eligatur in Prælatum regularem.

Veniamus ad quartum Religiosum, qui cum esset reformatus, pœnitens, & alias haberet genium ad gubernandum, erat nimium ambitiosus, maiores enim dignitates, quæ adhuc sibi non erant debitæ, quia alij digniores erant, quibus debitæ erant, summè appetebat, pro eis consequendis omnes perturbabat, fraudes, dolos etiam amicis faciebat, Religiosis, quibus tales maiores dignitates debitæ erant, ne sibi anteponerentur, imputabat defectus, qui reuera nunquam fuere, sed ille eos deducebat ex aliquibus actionibus indifferentibus, & sæpè leues defectus ita exaggerabat, vt ex parua musca gigantem efformaret, vt solus ipse tali dignitate di-
103 gnus electoribus appareret, & alia huiusmodi. Hunc igitur religiosum dico etiam esse indignissimum, vt eligatur in Prælatum regularem.
104 Ratio fundamentalis est; quia ambitiosus, etiamsi aliàs esset sanctus, ex ambitione redditur indignus ad Prælatiam, *cap. principatus* 1. *quæst.* 1. Barbosa *de iure Ecclesiastico lib.* 1. *cap.* 19. *num* 135. Lezan. *verbo ambitio, numer.* 2. Sed talis religiosus est grauiter contra iustitiam ambitiosus; ergo indignus est, vt eligatur in Prælatum. Maior est certa. Minor verò pro-
105 batur, quia ille censetur grauiter contra iustitiam ambitiosus, qui appetit prælaturas per subornationes, dolos, & fraudes, vel qui appetit propter vindictam, vt scilicet aliquos à Prælatijs excludat, vel qui appetit dignitates, quarum indignus, vel minus dignus est, quia alijs dignioribus debitæ sunt,
106 vt docet Lezan. *verbo Ambitio num.* 2. Sed huiusmodi Religiosus ad consequendum maiores dignitates Prouinciæ, quæ secundùm iustitiam distributiuam alijs religiosis antiquioribus, & dignioribus debitæ erant, vtebatur subornationibus, amicos subornando, & suffragia procurando, vtebatur dolis, & fraudibus, etiam maiores amicos illudendo, & tandem tales dignitates procurabat, vt aliqui, qui ei contrarij erant, omninò à Prælatijs excluderet; ergo talis religiosus, vt fictus, falsus, fraudulentus, ambitiosus, omninò à Prælatijs relegandus est.
107 Confirmatur primò: Quia ambitio est secretum venenum; pestis occulta, doli artifex, virtutum ærugo, & tinea sanctitatis, vt ait D. Bernardus *serm.* 6. *in Psalm. Qui habitat*; sed hæc omnia inueniuntur in hoc religioso; siquidem ille dolis, & artificijs vtebatur ad consequendam dignitatem, omnes inficiebat, vt venenum, & pestis, vt ipse solus dignus appareret, omnium virtutes annihilabat, vt ærugo, & tinea, vt ipse solus virtuosus videretur, cuncta euertebat, vt ipse sua intentione exiret; ergo talis religiosus, vt pestis, venenum, & doli artifex, ærugo, & tinea sanctitatis, omninò à dignitatibus deijciendus est.
108 Confirmatur 2. quia quos capit ambitio, sunt inuidi, contentiosi, simulatores, vt ait D. Basilius *de constitut. monasticis, capit.* 1. Sed talis est iste religiosus, siquidem ad consequendam dignitatem, quam desiderabat, contentionibus, & simulationibus vtebatur, videns, se illam non potuisse tot fraudibus consequi, summè inuidebat illius possessorem, contra eum ignitos inuidiæ, & iracundiæ radios è venenosis visceribus euomens, vt ab ipsis consulentibus accepi; ergo talis religiosus indignus est, vt in quacuuque prælatiam regularem eligatur.

Confirmatur 3. Quia elector, qui omnes Prælatias procu- 109
rat efficere ex certa Prouincia, vel oppido, eo quod sint sibi connaturales, vel amici, vt ipse ab eis postea in supremum Prælatum eligatur, & ipse semper permaneat in gubernio, vt caput Prouinciæ, vel Congregationis, est in peccato mortali ambitionis, & vt talis indignus Prælatiæ, vt notat Bellarminus *de Princip. Christ. lib.* 1. *cap* 10. Lugo *de iustitia d.* 34. *sect.* 1. *num.* 3. *tom.* 2. & cum Lessio, Salon, Aragonio, & alijs Giragus *p.* 1. *dub.* 1. *n.* 3. *&* 4. *&* 7. *& p.* 3. *dub.* 63. *n.* 367. Sed huiusmodi Religiosus cum esset vnus ex electoribus in capitulo, arte & industria omnes Prælatos inferiores procurabat eligi ex amicis suis, & conciuis illius, vt ipsi eum postea eligerent, & conseruarent in Prælatia suprema, vt accepi à consulentibus, ergo talis religiosus, vt caput factionum, & vt acceptor personarum, omninò à Prælatijs relegandus est.

Confirmatur 4. Quia etiam inter Apostolos concitatæ sunt 110
murmurationes aduersus Ioannem, & Iacobum, eo quod eorum mater primatum sedium ob amicitiam, & consanguinitatem à Christo postulauit, vt habetur Matthæi 20. *Audientes decem indignati sunt de duobus fratribus*, Arabicus, *legit murmurauerunt de duobus fratribus*, quia ægrè ferebant, inquit, Caietan. in Matthæum 20. *quod illi duo ambientes voluissent omnibus præferri*; Sed iste religiosus omnibus vult præferri, & ad hoc vtebatur dolis, arte, & industria, distribuendo minora officia amicis, & suis naturalibus, ergo si hæc intentata præferentia causa fuit murmurationis, & seditionis inter Apostolos, procul dubio maiores seditiones causabit inter religiosos minoris perfectionis, ac Apostoli; ergo sicut illa matris postulatio pro filijs, vt ambitiosa reiecta fuit à Christo (non est meum dare vobis: sed quibus paratum est à patre meo) ita huic religioso tale munus non est dandum, sed quibus paratum est à Deo, & ille omninò est ambitiosus ab officio Prælati relegandus.

Confirmatur 5. Quia primus Angelus eo ipso, quod in cœlo 111
intentauit plus ascendere, quàm sibi debitum erat, [sedebo in monte testamenti, similis ero altissimo,] omninò à cælo ad inferos in æternum deiectus est, cum omnibus illis, qui eum in tali sede collocare voluerunt. Et primus homo eo, ipso quod in paradiso intentauit plus assequi, quàm ei debitum erat, (eritis sicut Dij scientes bonum, & malum,) comparatus est iumentis, & similis factus est illis, & vt talis statim in perpetuum è Paradiso cum suis sequacibus deiectus est; sed iste religiosus intendit plus ascendere, quàm ei debitum est, anteponendo se dignioribus; ergo velut malus Angelus, & homo similis iumento factus, omninò ab omni honore, & dignitate in perpetuum deijciendus est.

Confirmatur 6. Quia religiosus, qui murmurationibus, 112
etiam leuibus quærit alienare electorum animos, ne suffragia præstent in fauorem alicuius religiosi, sed sibi ipsi, vel alteri suæ factionis, & qui intendit alterum ab optimæ famæ opinione deturbare apud electores, vt ipse ei præferatur in prælatura, peccat grauissimè peccato ambitionis, quia sua murmuratione intendit graue nocumentum proximi, vt ait D. Thomas 2. 2. *quæstion* 6. *artic.* 2. *ad* 4. Azor. *part.* 2. *lib.* 6. *cap.* 15. 113
quæst. 16. Et quia illis murmurationibus intendit conseruare regimen in propria persona, vel factione, scindendo vnitatem; pacemque conturbando. vt notat Caietanus *in summa tit. ambitio.* Bassæus *verbo Ambitio*, Giragus *part.* 1. *dub.* 9. *numer.* 60. Sed iste religiosus de quibusdam alijs religiosis quorum aliquem timebat eligi in superiorem Prælatum defectus, li- 114
cet leues patefaciebat; vt electorum animos ab alicuius eorum electione remoueret, & eos in se ipsum inclinaret, vt patet ex narratione huius casus; ergo talis religiosus tales murmurationes, & defectus leues cum tali intentione patefaciendo, peccabat mortaliter peccato ambitionis, & intendendo electionem suam, indignus factus est, vt eligatur, & si facto eligatur, electio est cassanda, vt statuit Clemens VIII. in decretis pro reformatione regularium, & tenet cum Barbosa, Lezan. *verbo ambitio numer.* 2. Ergo cum hæc omnia concurrant in hoc religioso, omninò à Prælatia relegandus est; De eo enim ait Cyprianus de oratione Domini; discordans, & dissidens, & pacem cum fratribus non habens, nec si pro nomine Christi occisus fuerit, crimen dissensionis fraternæ poterit euadere; tale enim peccatum est alios exauthorizare, illorum defectus aperiendo, vt quisquam solus dignus appareat dignitate, vt ad talem maculam abluendam, etiam martyrium paruus fluuius Cypriano videatur.

Et ne verba mea vobis leuia videantur, audite ea, quæ scri- 115
bit Bernardus Epistola 116. *Obsetor vos Religionum capita, per sanguinem Iesu Christi Saluatoris nostri, vt capita valium factiosorum euellere non tardetis, eaque in malam crucem amandetis*; Et paulò antea inuehens idem sanctissimus Bernardus contra prædictos ambitiosos ait, *O stulti filij Adam*,

Adam, qui contemnentes pacem, & gloriam appetentes, & pacem perdunt, & gloriam va vobis viri impij, qui dereliquistis legem domini altissimi, quia retributio vestra dabitur vobis? va, qui trabitis iniquitatem in funiculis vanitatis, ambitionis, superbia, & inuidia; quibus quasi loris adstricti plaustrum peccati trabitis! va qui dicitis malo bonus est, & bono malus est, vocantes tenebras lucem, & lucem tenebras, & ponentes amarum in dulci, & dulce in amaro! va vobis, qui sapientes estis in cordibus vestris, & coram vobismet ipsis prudentes! va vobis etiam filijs sceleratis genti peccatrici, populo graui, iniquitate nemini nequam! quod pro nostro præsenti themate pulchrius afferri poterat, nihil sanè cum de nostro religioso, de quo est præsens disputatio videatur mores describere D. Bernardus. Mitto alia grauissima verba eiusdem S. Patris in eodem loco, ne lectori fastidiosus appaream.

116 Confirmatur 7. Religiosus, qui postposito bono communi, suo priuato inhæret, prætendendo dignitates, & officia, est causa multarum dissensionum, & discordiarum; affectus enim proprij commodi, & non communis, est radix, & origo om-

117 nium perturbationum, quæ reperitur in religionibus, vt ait Rodriquez *tom. 3. quæst. 34. artic. 5.* Giragus *part. 5. dub. 15. num.* 88. Immò ipsam religionem scindit, vt ait D. Chrysostomus, *homil. 11. ad Ephes.* vbi ait. *Nihil Ecclesiam æquè potest diuidere, vt ambitio, & amor imperij, & gerendi magistratus*, *vnde talis*

118 *religiosus dici potest Tyrannus*, vt ait Aristotiles 3. *Polit. cap. 5.* Tyrannidem enim dicimus, dominatum vnius ad proprium commodum intendentis, & D. Thomas 1. *de regim capitul. 1.* ait, *Si vero non ad bonum commune multitudinis, sed ad bonum priuatum regentis regimen ordinetur, erit regimen iniustum, atque peruersum*; sed huiusmodi religiosus procurando prælatiam supremam, non bonum commune intentat, sed eo postposito, solum curat de proprio commodo, de se conseruando in suprema dignitate, alios deprimendo, & solum intendit suos naturales, & conciues, etiam minus dignos ad officia eleuare, vt ipsum in suprema dignitate, quantum fieri possit sustineant; ergo talis religiosus, vt seditiosus, pacis turbator, & vnionis diuisor, Religionis Tyrannus, ab omni officio, & dignitate detrudendus est.

Confirmatur 8. quia religiosus, qui officia, & dignitates per-

119 tendit, procurando directè, siue indirectè suffragia pro se, vel pro alijs, precibus, vel donis, vel iniustè propalando defectus eligendorum, vt electio in se ipsum, vel alium cadat, incurrit pœnam priuationis ipsius officij, in quo est electus, & inhabilitatem ad quæcunque in futurum, vt statuit Clemens VIII. in decretis pro reformatione regularium approbatis iussu Vrbani VIII. vt testatur cum Nauarro, Peyrino, & alijs Lezana, *tom. 1. cap. 15. num. 24.* Sed prædictus religiosus precibus, immò etiam donis, procurabat saltem indirectè suffragia pro se; ergo talis religiosus, vt verè ambitiosus omninò est inhabilis ad quamcunque Prælatiam regularem, & vt talis ab omni electione excludendus iuxta decretum Clementis, & Vrbani VIII.

120 Nec obstat, si dicas huiusmodi religiosum esse alias virtuosum, pœnitentijs, & orationi deditum, vt dicitur in consulto. Nam ad hæc respondeo cum S. Isidoro 3. *lib. sentent. cap. 19.* cuius titulus est de perfectione Monachorum, *quod qui ad hoc conuersionem sanctitatis pertendit, vt alijs quandoque præesse desideret, iste non discipulus Christi, sed prauitatis sectator extitit; sed iste religiosus, si aliquam speciem virtutis, & sanctitatis ostendit, est, vt electores videntes illius virtutem, illum indignitatibus supremis constituant, alijs enim praesse desiderat*, vt ex hucusque dictis constat: ergo non discipulus Christi, vt ait Isidor. *sed prauitatis sectator extitit; ergo, vt talis ab omni dignitate cum sanctitate sua apparenti detrudendus; nihil enim Ecclesiæ Dei, & religioni*, vt supra diximus *perniciosius esse potest, quam colore sanctitatis ficta dignitates Ecclesiæ, & religionis procurare*, quia hunc nemo redarguere audet, vt ait D. Gregorius *in pastorali part. 1.*

§. V.

In quo ostenditur Religiosum de quo est rumor ipsum sanguine Hebræo esse maculatum esse indignum, vt eligatur in Prælatum regularem.

VEniamus ad quintum Religiosum, qui cum esset nimium reformatus, bonæ indolis, docilis, erat tamen

121 proh dolor; rumor, ipsum sanguine Hebræo esse maculatum, & hunc etiam dico indignum, vt eligatur in Prælatum regularem.

Pro cuius intelligentia notandum est primo, quod licet hic casus in Regno Castellæ acciderit, cum tamen etiam in regno Portugalliæ, & in omnibus religionibus accidere possit, non solum illum decidemus stando in iure communi, sed etiam iuxta aliqua Priuilegia Pontificia, concessa tum Regno Lusitaniæ, tum aliquibus religionibus, & tandem quid dicendum sit de iure meæ Religionis Carmelitanæ excalceatæ palam proponam. Loquendo igitur de iure communi descendentes ab infidelibus, si à natiuitate, vel à decennio baptizati fuerint, non sint incapaces dignitatum, vt cum Suario, Pelizario, Peyrino notaui, *in nostro Directorio regularium part. 3. tract. 5. d. 5. numer.* 152. Et descendentes ex hæreticis, vel ex eorum fautoribus, 122 solum sint incapaces vsque ad secundam generationem per lineam paternam, & vsque ad primam per lineam maternam, vt patet *ex cap. quicunque de hæreticis, & cap. statutum, el. 2. de* 123 *hæreticis in 6.* vt cum Pelizario, Tamburino, & alijs dixi loco citato.

Ex specialibus tamen priuilegijs, in multis religionibus de- 124 scendentes ex Iudæis non possunt eligi in aliquam Prælatiam: Et quoad Minores patet ex Bulla Pauli IV. & Gregorij XIII. in quibus præcipitur, vt descendentes ex Iudæis, hæreticis, & Saracenis, quorum ossa, vel statuæ combustæ fuerunt, non possint eligi in Prælatos vsque ad 4 gradum inclusiuè: Et similem prohibitionem habent Hieronimyani, per Bullam Alexandri VI. & Gregorij XV. Et Benedictini rigidiorem habent prohi- 125 bitionem, siquidem inter eos sufficit ad perfectam inhabilita- 126 tem, quod ascendentes vsque ad 4. gradum fuerint confessi crimen, vel conuicti, aut de crimine fuerint in particulari ab Inquisitoribus puniti, vel inquisiti, vt patet ex Bulla Pij IV. vt cum 127 Portel, dixi *loco citato n.* 156. Quibus priuilegijs, An gaudeant omnes communicantes, licet ego ibi *n.* 157. responderim negatiuè; Contraria tamen sententia mihi satis probabilis videtur, vt tenet Samuelius loquens de bulla Gregorij XIII. pro Mini- 128 mis, *tract. 2. d. 6. controuersia 28. num. 4.* Nam licet tale priuilegium sit odiosum religiosis particularibus, est fauorabile religioni, vt in simili casu docet cum Rodriq. Cespedes, Peliz. *tom. 1. c. 4. sect. 49. n. 26.*

Secundò notandum est in Regno Portugalliæ descendentes 129 ex Hebræis per lineam paternam, aut maternam vsque ad septimam generationem, non possunt eligi ad canonicatus, præbendas, aut dignitates cathedralium, siue Ecclesiarum collegiatarum, vel ad officium parochi vel Vicarij perpetui, vel ad quæcunque alia beneficia, etiamsi sint Vicariæ amouibiles, quæ habeant curam animarum, siue sæculares, siue regulares. Ita statuit ex grauissimis rationibus Clemens VIII. anno 1600. die 8. Octobris, & Paulus V. anno 1612. *die 17. Ianuarij*, vt testatur Thom. Hurtado *de varijs tractatibus tract. 12. c. 1. n.* 1331. Fragoso *p. 1. lib. 1. d. 2. §. 8. n.* 245.

Et licet ibi Fragoso; *numer.* 246. huiusmodi constitutionem 130 Clementis VIII. velit solum extendi ad præbendas, & beneficia sæcularia, constitutionem vero Pauli V. præter prædictas præbendas, & beneficia sæcularia, solum extendi ad beneficia regularia, hoc est ad Ecclesias parochiales sæcularium Monasterijs cuiusuis ordinis vnitas, & nullo modo extendi ad Prælatias Religionum; ego ei non possum acquiescere. Nam postquam Clemens VIII. ad instantiam magni Regis Philippi statuit, vt ex tunc canonicatus, & præbendæ, ac dignitates in Cathedralibus, & dignitates principales in Collegiatis Ecclesijs, nec non parochiales Ecclesiæ, & earum perpetuæ Vicariæ, cæteraque curam animarum habentia beneficia Ecclesiastica, dictorum Regnorum minimè conferrentur habentibus originem ab Hebræis, vsque ad 7. gradum inclusiuè, tam ex parte patris, quàm matris. Paulus V. hoc decretum Clementis extendit, vt etiam personæ, tam sæculares, quàm regulares ex Hebræorum genere, seu stirpe descendentes, non possunt exercitium curæ animarum, tam in sæcularibus, quàm in cuiuscuis ordinis regularibus Ecclesijs, vllo modo obtinere, si descendant ex Hebræis vsque ad 7. gradum inclusiuè; sed dispositio Clementis VIII. extenditur non solum ad beneficia curata sæcularia, sed etiam ad beneficia curata regularia, respectu sæcularium; ergo extentio Pauli V. vt etiam personæ, tam sæculares, quàm regulares ex Hebræorum stirpe descendentes, non possunt exercitium curæ animarum, tam in sæcularibus, quàm in cuiusuis ordinis regularibus Ecclesijs, vllo modo obtinere, aliquid amplius debet operari, sed nihil aliud amplius potest operari, nisi quod etiam comprehendat Prelatos regulares; ergo ad illos extendenda est.

Minor in qua est difficultas probatur: Quia Clemens VIII. in sua dispositione comprehendit omnia beneficia curata, etiam regularia. Nam illa verba, cæteraque beneficia, extenduntur ad omnia beneficia curata, etiam regularia, nomine enim beneficij curati, propriè, & in rigore veniunt etiam beneficia regularia, vt cum multis probat Garzia *de beneficijs part. 1. cap. 6. num. 37. & 38.* Barbosa *in appellatiuis appellatio. 32. numero 1.* Et illa verba, cæteraque beneficia, est repetitiua similium, vt patet, *ex l. non solum 39.* & cum multis tenet Barbosa, *de dictionibus dictione 53.* Ergo cum non possit repetere beneficia sæcularia curata, quæ Pontifex explicat in dispositione, debet repetere beneficia regularia, primis similia, siquidem sunt etiam respectu sæcularium. Tum quia illa dictio, etiam quæ habetur in dispositione Pauli V. est implicatiua, & expli-

cat casum magis dubitabilem, & implicat minus dubitabilem, etiam in materia odiosa, vt cum multis latè probat Barbosa, *de dictionibus, dictione* 142. *numero* 1. *&* 2. Sed non potest explicare beneficia regularia, quia hæc comprehenduutur in dispositione Clementis VIII. vt diximus; ergo explicat etiam prælaturas regulares, quæ verè sunt beneficia curata in Ecclesijs regularibus, vt docet Peyrinis *de Prælato quæstio.* 2. *cap.* 5. *§.* 3. *numero* 47. Suar. *tomo quarto de religione, tractatu octauo, libro secundo, cap.* 3. *num.* 24. Lezan. *verbo beneficium, numer.* 3.

131 Confirmatur 1. Quia Paulus V. statuit, vt nullus descendens ex Hebræis, siue sæcularis, siue regularis habeat curam animarum; tam in sæcularibus, quàm in cuiuslis ordinis regularibus Ecclesijs, sed appellatione Ecclesiæ in fauorabilibus veniunt Monasteria regularium *capitul. cum dilectus in fine de consuetudine*, & cum Caldeira, Frederico de Senis, Verall. Tuscho, & alijs notauit Barbosa *de appellat. verb. iuris, appellat.* 85. *numer.* 10. & multo à fortiori appellatione Ecclesiæ regularis; ergo cum in præsenti simus in materia fauorabili, respectu religionis, vt *supra* diximus, Dispositio Pauli V. non solum debet intelligi de Ecclesijs regularibus, hoc est, de Ecclesijs parochialibus Monasterijs vnitis, sed etiam de ipsis Monasterijs, in quibus nullus regularis exercere potest curam animarum respectu religiosorum, si descendat ex prædictis Hebræis vsque ad 7. gradum inclusiuè.

132 Confirmatur 2. quia Pontifex ait, quod descendentes ex prædictis Hebræis: non possint habere curam animarum, tam in Ecclesijs sæcularibus, quàm in cuiuslis ordinis regularibus; sed Prælati regulares verè, & propriè curam animarum habent in Ecclesijs regularibus, vt cum Suario, Peyrino, notauit Lezan. *verbo beneficium numer.* 3. & cum multis Garz. *de beneficijs p.* 1. *cap.* 6. *num.* 6. & patet, *ex c. dudum* 2. *de electione*; Ergo dispositio Pontificis, non solum ad parochos Ecclesiarum parochialium regularium extendenda est, sed etiam ad ipsos Prælatos regulares, qui verè in Ecclesijs regularibus habent curam animarum.

133 Confirmatur 3. Quia verba dispositionis Pontificiæ sunt intelligenda, & interpretanda secundùm propriam significationem *l. non aliter ff. de legat.* 3. & cum multis notat Barbosa *axiomate* 2. *num.* 224. Et hoc etiam in materia odiosa, vt cum Surdo notauit ibi Barbosa; sed Prælati regulares propriè, & rigorosè habent curam animarum in Ecclesijs regularibus, vt *supr.* diximus; ergo prædicta dispositio Pontificia de eis propriè, & in rigore intelligenda est.

134 Confirmatur 4. Quia eadem inconuenientia dantur in Prælato regulari respectu suorum subditorum, quàm in parocho sæculari respectu suorum parochianorum, vterque enim potest non ministrare fideliter suis subditis Sacramenta, ergo non est cur hæc dispositio Pauli V. restringatur ad solos parochos Ecclesiarum vnitarum Ecclesijs regularibus, cum aliàs propriè, & rigorosè possit de ipsis etiam Prælatis regularibus intelligi, nisi aliàs velis dicere, maiorem curam habuisse Pontificem de salute animarum hominum sæcularium, quàm religiosorum, quod absit; Dicendum igi-
135 tur absolutè est contra Fragosum, dictam dispositionem Pauli V. non solum loqui de parochis Ecclesiarum parochialium, etiam vnitarum conuentibus regularibus, sed etiam de ipsis Prælatis regularibus, quorum munera, & officia descendentes ex Hebræis vsque ad 7. gradum inclusiuè in nulla religione in Regno Lusitaniæ obtinere possunt.

136 Tertiò notandum est in nostra religione Carmelitana excalceata esse inhabiles ad habitum, & professionem descendentes ex parentibus per Sanctum Inquisitionis officium punitis, siue à Iudæis, Saracenis, seruis, hæreticis, vel alterius vitæ professoribus, vsque ad 4. gradum, & vltra, si aliqua notentur infamia, vt patet *ex nostra constitutione parte secunda, cap. secundo, numero nono*. Quam Constitutionem confirmauit Alexander VII. *speciali Bulla anno* 1658. *die tertia Iulij*: Vnde cum descendentes ex Hebræis in quocunque gradu in ordine nostro sint inhabiles ad habitum, &
137 professionem, multò à fortiori sunt inhabiles ad Prælatias. Nec per professionem fiunt habiles ad prædictas digni-
138 tates, vt diximus *de illegitimis in nostro Directorio Regularium part.* 3. *tractat.* 3. *d.* 4. *numer.* 60. Tum quia adhuc sub iudice est, an illorum professio sit valida, & in primis, si ingredientibus fiat interrogatio, an habeant prædictum sanguinem infectum, cum protestatione, quod si postea inuen-
139 ti fuerint talem sanguinem maculatum habere, professionem non valere, vt fit in nostra Prouincia Lusitana, certum est talem professionem esse nullam, vt cum Rodriquez, Sanchez, Lezana, dixi *in nostro Directorio Regularium part.* 2. *tractat.* 3. *d.*
140 2. *num.* 36. Quod si non fiat illis talis protestatio, adhuc multi dicunt, talem professionem esse nullam, ex defectu consensus totius Religionis, & ex defectu potestatis in admittente, ad
professionem, & ex dolo, & errore circa qualitatem per modum conditionis conceptam, & ob dolum dantem causam con- 141
tractui, vt cum Rozella, Lancellotto, docet Vidal *inquisitione* 2. *de voto numer.* 48. Ergo ipse *in nostro Directorio Regularium, p.* 2. *tract.* 3. *d.* 3. *num.* 122. Vbi hanc sententiam multis rationibus probaui, eandem sententiam tenet Nauarrus, *lib.* 3. *consili rum tit. de Regul. n.* 11. Portel *tom.* 1. *responsionum moralium p.* 1. *casu* 5. *n.* 5. *propè finem*.

Quartò suppono, quod si constet aliquem esse ex sanguine ma- 142
culato Hebræorum vsque ad 7. generationem in Regno Portugalliæ esse incapacem, vt eligatur in Canonicum, præbendatum, vel ad beneficium curatum, nec ad vllam Prælatiam regularem, vt patet ex Bullis Clementis VIII. & Pauli V. & multis probat Hurtado *suprà num.* 1331. & nos *suprà* diximus. Quæ doctrina valdè conformis est iuri Canonico, & 143
ciuili, & Sanctis Patribus, *cap. consideranda distinct.* 86. quod est S. Ambrosij, *lib.* 1. *de officijs cap.* 30. iuncta Glossa verbo ingenuos *cap. statuimus, quod est Honorij III. iuncta glossa verbo potiorem, versu sed dico de maioritat. & obedient. l. Honor. Cod. de muner. & honor.* Vbi id expressè dicitur, tenet D. Thomas, *lect.* 2. *cap.* 2. *epistol.* ad Hebræos, D. Bernardus *epist.* 113. Casaneus *in catalog. par.* 8. *considerat.* 36. Felinus *in cap. cum adeo, n.* 6. *de rescriptis*, Baldus *in cap. statuimus, num.* 2. Peña *l. mulieres column.* 4. *Cod. dignit. lib.* 12. Est etiam hæc doctrina valdè consona rationi.

Quia contra hos homines est rationabilis præsumptio, quod redeant ad vomitum contra fidem, de eis probabiliter timetur, quod alios subuertant. Tum quia eorum odium contra fidem Catholicam est immane, & sanguine, & generatione videtur transfundi. Tum quia homines habentes hanc maculam ciuilem in his Hispaniæ Regnis veluti infames re- 144
putantur. Tum quia teste D. Thoma 1. 2. *quæstion.* 105. *articul.* 1. Sacra Scriptura Deuteronomij 23. exclusit spurios ab Ecclesia Hebræorum vsque ad decimam generationem propter generis vtilitatem, propter quam tanquam infames habe- 145
bantur; sed vilior est sanguis Iudæorum inter Catholicos, sunt 146
enim Iudæi dolosi, superbi, insolentes, & vltra modum ambitiosi, *rixosi, cauillosi*, mendaces, procaces, tenaces, auari, & pecuniarum auidissimi, de quibus dicit Apostolus ad Titum *cap.* 11. sunt enim multi inobedientes, vaniloqui, & seductores, maximè qui ex circumcisione sunt, qui vniuersas domos subuertunt, docentes quæ non oportet turpis lucri gratia, vt etiam notauit Otalora, *de nobilitate par-* 147
te 2. *cap.* 7. *numer.* 20. Ergo tales homines velut infames, & morum deprauatorum relegandi sunt à dignitatibus Ecclesiasticis, est enim generatio praua, & adultera, vt dicitur *Deuteronomio* 32.

Confirmatur. Quia per crimen læsæ Maiestatis diuinæ per- 148
ditur omnis nobilitas, & sanguis proditoris taliter inficitur, quod filij, & nepotes, & descendentes, quasi geniti ex sanguine infecto priuantur, & excluduntur ab honoribus, officijs, & 149
dignitatibus, *vt in l. quisquis, Cod. ad l. Iuliam Maiest. maximè in §. filius*: Vbi dicitur, infamia eos paterna semper comitetur, ad nullos prorsus honores, an nulla sacramenta perueniant, &c. Facit textus *in cap. si quis cum militibus* 6. *quæstio.* 1. *& cap. Vrgentis, & cap. statutum de hæred. & l.* 2. *tit.* 2. *par.* 7. *& l.* 1. *&* 2. *tit. de las trationes, lib.* 8. *ordinat.* Sed isti conuersi, vel eorum parentes commiserunt tale crimen in proditione, & morte Domini nostri Iesu Christi, quia conuenerunt in vnum, aduersus Dominum, & aduersum Christum eius, vt dicitur 150
Psalm. 2. Et quotidie id faciunt, vt dicitur *Psalm.* 84. Quadra- 151
ginta annis offensus fui à generatione ista, ergo, vt infames, & ignobiles relegandi sunt à dignitatibus Ecclesiasticis. Nam *reg.* 2. *cap.* 2. ait Dominus, *qui me contempserunt erant ignobiles, &* 152
facit textus in c. constituit 17. *q.* 4. quem dixit singularem ad hanc conclusionem Ludouic. Romanus *singular.* 672. Otalora *suprà num.* 18.

Nec obstat illud, quod dicit Paulus ad Romanos X. *Non* 153
est distinctio Iudæi, & Græci; Nam hic locus intelligitur quoad animæ salutem, & spiritualem iustitiam. Et eodem modo intelliguntur cæteræ omnes rationes Theologicæ, & sacræ Scripturæ. Secus verò quantum ad statum reipublicæ Ecclesiasticæ, vel sæcularis; Nam in hoc optimè cadit distinctio graduum, & personarum, quoad honores, & dignitates, vt dicit Textus in Authent. *quib. mod. nat. effic. legitim. §. illud, versu quisquis autem column.* 5. & docent Otalora *de nobilitate par.* 3. *c.* 7. *num.* 22. Tum quia ita statuerunt plures summi Pon- 154
tifices confirmantes plura statuta religionum, & multarum Ecclesiarum, quæ tales homines ab honoribus, & dignitatibus excludunt, vnde temerarium erit, ne dicam errori proximum, negare id licitum esse, vt ait Thomas Hurtado, *in tractatibus varijs tract.* 12. *c.* 1. *n.* 1338.

Quintò suppono, quod in mea Religione Carmelitana ex- 155
calceata, si certò constet aliquem esse ex sanguine Hebræorum maculatum, non solum vsque ad 4. gradum, vel septimum, 156
sed in alio quocumque gradu, esse inhabilem, vt eligatur in ali-

157 in aliquam Prælatiam meæ religionis; & ratio est, quia descendentes ex Hebræis vsque ad 4. gradum, vel vltra, in mea religione sunt inhabiles ad receptionem, & professionem in illa: ergo multò à fortiori ad Prælatias. Patet consequentia,
158 quia maior habilitas requiritur, vt quis in Prælatum eligatur, quam vt religiosus fiat, vt patet in illegitimis; qui licet per professionem maneant veri religiosi, in quacunque reli-
159 gione, si non detur statutum irritans, sed tantùm prohibens professionem illorum, vt dixi *in nostro Directorio Regularium, part. 2. tractat. 3. d. 2. numer. 3.* Non tamen per professionem manent habiles ad dignitates. & Prælatias ordinis, vt dixi *in eodem Directorio part. 3. tractat. 5. d. 4. num. 59.* Ergo licet talis descendens ex sanguine maculato per professionem fiat verus religiosus, non tamen manet habilis ad dignitates, & Prælatias.
160 Tum quia descendentes ex Hebræis in his Hispaniæ, & Lusitaniæ regnis, sunt veluti infames reputati, propter præsumptionem rationalem de eorum redditu ad vomitum contra fidem, vt ait Thomas Hurtado, vbi *suprà tractat. 12. capit. 1. numer. 1. & 338.* Otalora *de nobilitate 2. part. capit. 7.*
161 *numero 17.* Et tales eos reputat nostra constitutio, *2. part. capit. 2. numer. 9.* confirmata ab Alexandro VII. vt ait, descendentes ex Iudæis vsque ad 4. gradum, & vltra, si aliqua noten-
162 tur infamia, hoc est, si de tali descendentia sint infamati, vel si notentur infamia huius descendentiæ; Atqui infames, siue iure, siue facti, sunt inhabiles ad Prælatias regulares, vt patet *ex reg. 86. infamibus, de reg. iuris in 6. & capit. infames 6. quæstion. 1. capit.* cum in cunctis de electione, vt latius dixi *in nostro Directorio Regularium part. 3. tractat. 5. d. 4. numer. 115.*
163 ergo, Tum quia satis probabilis opinio est, professionem talium descendentium ex Iudæis esse nullam, vt *supra* diximus cum Rozella, Lancellotto, Vidal, Nauarro, & Portel. Sed nullus, potest eligi in Prælatum alicuius religionis, si non sit verè pro-
164 fessus illius, vt patet *ex cap cum causa, cap. ad nostram cap. cum id magistrum, de electione*, & tenent Miranda *tom. 2. q. 3. art. 11.* Rodriq. *tom. 2. quæst. 12. art. 8.* Suar. *de Religione tom. 4. tractat. 8. lib. 2. capit. 3. numer. 11.* Lezana *in consilijs consilio 9. numer. 16.* ergo.
165 Quod autem constitutio meæ religionis, non solum excludat descendentes ex Iudæis vsque ad 4. gradum, vt in ordine minorum, vel vsque ad 7. vt in regno Lusitaniæ, sed in quocunque gradu, patet ex illis verbis, vsque ad 4. gradum; vel vltra, Nam illa dictio, vel vltra, importat repetitionem sicut, dictio, hoc amplius, Calder. *cons. 336. alias 7. testament.* Et includit sequentia eiusdem conditionis, quibus erant inclusa præcedentia, vt cum Calderino, Tuscho, & alijs notat Barbosa *de dictionibus, dictione 135. numer. 1. & dictione 428. num. 3.* Sed in antecedentibus excludit à professione descendentes ex Iudæis vsque ad 4. gradum; ergo & excludit eos in sequentibus vsque in infinitum per illam dictionem, vel vltra. His igitur, vt certis, & indubitatis suppositis.

Tota difficultas est, An iste Religiosus, de quo certo non constat esse descendentem ex sanguine Iudæorum, sed de quo datur rumor, & fama non solum intra suam religionem, sed etiam inter sæculares, quod sit descendens ex sanguine Iudæorum, non solum intra 7. gradum, & vltra, sed in propinquiori gradu, sit omninò inhabilis, vt eligatur in Prælatum regularem? Et suppono, quod in illius religione, datur statutum, quod non recipiantur ad habitum, & professionem vllo modo descendentes ex Iudæis, sine vlla graduum distinctione, quæ prohibitio æquiualet vniuersali, & omnes gradus prohibet, vt dixi de statuto meæ religionis. Et si quod censeo dicere debeo, existimo talem religiosum non solum esse indignum, vt eligatur, sed esse omninò inhabilem.
166 Pro quo nota, posse aliquem esse indignum, vt eligatur, non tamen inhabilem, vt patet in eo, qui est in peccato mor-
167 tali, nam hic est indignus, vt eligatur, vt ait D. Thomas, *quodlibeto 8 artic 6.* non tamen est inhabilis, quia non habet aliquam iuris inhabilitatem, vnde si resipiscat, poterit esse aptus, vt ait Hurtado *tractatu 12. cap. 1. numer. 1352.* Ille autem,
168 qui est inhabilis, citra dispensationem nunquam potest eligi, siquidem habet iuris inhabilitatem, vt patet in illegitimis, & descendentibus à Iudæis vsque ad 7. gradum in Regno Lusitaniæ.
169 Dico igitur talem Religiosum esse inhabilem, vt eligatur ad Prælatiam regularem. Ratio est, quia descendentes ex genere maculato Iudæorum, siue vsque ad 4. gradum, vt in ordine minorum, siue vsque ad septimum, vt in Lusitania,
170 siue in quocumque gradu, vt in mea, & in religione istius religiosi, sunt inhabiles ad Prælaturas regulares; sed iste Religiosus est descendens ex Iudæis intra quartum, vel 7. gradum, vel ad minus in aliquo gradu; ergo est omninò inhabilis, vt eligatur. Maior iam manet in superioribus probata. Minor vero, in qua est difficultas, probatur. Quia vt dicitur in quæsito huius responsi, de hoc religioso datur fama, & rumor esse ex consanguine Hebræorum, sed hoc sufficit, vt talis reputetur; ergo vt talis relegandus est à dignitatibus, & prælatijs regularibus. Maior est certa, minor verò satis efficaciter probatur

Quia ad probandam consanguinitatem, & parentelam non 171
restrictam ad certum gradum, sufficit communis reputatio, & fama, vt docet Mascardus *de probationibus conclusion. 409.* Pacian. *eodem tractatu lib. 2. capit. 2.* Rota in vna Placentinæ capellaniæ coram domino Peña 15. *Nouembris 1593.* & cum multis Garzia *de beneficijs part. 7. capit 15. numer. 28.* Immò, quando consanguinitas est antiqua antecedens memoriam hominum, probatur per testes ex auditu, etiam sine fama, & adminiculis, & sine requisitis *capitul. licet ex quadam de testi-* 172
bus. Acet. *consil. 37.* Decius *consil. 595.* Cephalus *consil. 137. numer. 45. lib. 1.* Gregorius Lopez *lib 2. titul. 6. part & glossa 1.* Simon de Prætis *de interpretat. vltim. voluntat. lib. 5. interpretat. 2. dub. 4. numer. 224.* Mascardus *conclusio. 419. numer. 9.* Peregr. *de fideicomm. artic 43. num 81.* Cabedo *decis. 73. p. 2.* Perez de Lara *de Vniuersar. & capellan lib. 2. cap. 4. n. 11.* Garz. *de beneficijs suprà num. 35.* quidquid velit Farin. *de testibus quæst. 69. cap. 2. n. 103.*

Et ratio est. quia in antiquis excedentibus memoriam homi- 173
num, testes de auditu probant plenè, *l. si arbitrer ff. de probat. leg. 2. §. idem.* Labeo *ff. de aquapluuia arcen.* vbi DD. *l. 29. titul. 16 part. 3.* Felynus *in capitul. veniens primo de testibus numer. 16.* Gregorius Lopez *dicta glossa 1.* Antonius Gabriel dicens esse communem *conclusio. 3. de testibus*, Mieres *de maioratibus 4. part. quæst 20. numer. 56.* Ioann. Garzia plures referens *de nobilitate glossa 18. §. 1.* Perez de Lara *dicto cap. 4. num. 11. & numer. 141.* & plures relati per Farin. *dicta quæst. 69. cap. 3. numer. 125.* Atqui in præsenti hæc consanguinitas, & descendentia ex san- 174
guine Iudæorum in hoc religioso est antiqua, excedens memoriam hominum, & aliàs de ea datur fama, & dantur plures testes ex auditu, non solum intra, sed etiam extra suam religionem, & aliàs non agitur de probando certo gradu consanguinitatis, sed solum quod detur talis descendentia in quocunque gradu; ergo satis probatur per dictam famam, & testes ex auditu, vt nos infra latius probabimus; Minor huius syllogismi quoad primam partem, scilicet quod dicta consanguinitas sit antiqua est certa apud omnes, quoad secundam verò partem, quod scilicet de ea detur fama, & testes ex auditu probatur.

Quia fama est quidam rumor ortus, non à maleuolis, sed à probatis, & honestis personis, sparsus inter multos, vt habetur in capitul. qualiter, & quando secundo de accusationibus, *& in capitul. inquisitionis eodem titulo;* Hic autem rumor, vt causet famam, vel infamiam debet esse sparsus ad minus inter decem personas, vt notat Fr. P. Petrus ab Ange- 175
lis *in suo ordine iudiciali part. 1. capite 3. numer. 1.* differt autem rumor à fama, quia rumor est, quando pars aliqua viciniæ clamat, fama verò, quando pars maior, ita Syluester *verbo fama quæstion. 5. §. 6.* Panormit. *in cap. bona memoria primo de electione.* Glossa *in cap. super eodem titulo*. Fr P. Petrus ab Angelis *suprà numer. 11.* Vnde rumor dicit minus quam fama, sed est superior illa, quia omnis fama est rumor, non tamen omnis rumor est fama. Nam rumor tunc 176
datur, quando notitia est sparsa inter paucos, vt inter tres, vel quatuor, aut quinque; fama vero est, quando notitia est sparsa inter plures, qui ad minus sint decem, vel in maiori parte viciniæ, vt *suprà* diximus. Non est autem necesse, quod hæ personæ, inter quas rumor iste est sparsus, semper viderint rem, de qua datur fama, sed sufficit, quod 177
dentur verosimiles coniecturæ illius apud personas graues, & prudentes, & si nullus viderit, vt notat Fr. P. Petrus ab Angelis, *suprà numer. 1213.* R. P. Fr. Thomas à Iesu *de visitatione regulari tractat. 2. cap. 2. numer. 5. & 6.* & nos *infra* de hac re iterum agentes latius demonstrabimus. Et idem est, si vnus solus viderit, & iustè, vel iniustè sparserit inter alios, vt notant ibi ijdem Authores; Atqui inter multos, & graues personas, tam regulares, quàm sæculares, qui numerum non solum decem, sed quadraginta, & plus centum excedunt, sparsus est rumor ad hinc multis annis, prædictum religiosum descendere ex genere Iudæorum, qui omnes dicunt, id à suis maioribus, & à certis, & nominatis viris grauissimis audiuisse, & ex illorum dicto hunc rumorem in ea Prouincia, & regno inter graues personas sparsum fuisse, vt ab ipsis consulentibus accepi; Ergo id sufficit ad probandum prædictum religiosum esse ex sanguine Iudæorum.

Patet consequentia: Quia consanguinitas, quando non agitur de certo gradu probando, probatur ex sola fama, & quando est antiqua, probatur per testes ex auditu, vt supra diximus, sed hic datur vera fama, dantur insuper testes ex auditu quamplurimi, qui personas à quibus id audierunt declarant. immò & plures testes gradum consanguinitatis distinguant, qui est infra septimum. Ergo verè probatur descendentia huius religiosi à sanguine Iudæorum; Ergo talis religiosus in suo ordine est inhabilis, vt eligatur in prælatum regularem. & idem dicendum est de alio simili siue in mea religione, siue in regno Lusitaniæ propter easdem rationes.

178 Immò addo, Quod licèt talis rumor, & fama sit falsa, ad-
huc sufficit talis rumor, & fama, vt talis religiosus non pos-
sit eligi in prælatum in sua religione, quod sic probo. Regula-
res tenentur sub mortali elig.re ad prælatias regulares di-
179 gniores, vt cum communi sententia probat Lugo *de iusti-
tia tom. 2. d. 35. numer.* 14. Samuelius *tractat. 1. d. 6. contro-
uersia 5. num.6.* Giragus *parte 1. dub.2. numer. 1.* & qnoad no-
strates patet *ex 3. part. nostrarum constitutionum capit.2. num.10.*
vbi dicitur in omnibus electiones digniores præferantur, in
quo electorum conscientias grauiter oneramus; Atqui prædi-
ctus religiosus, quamuis catholicè viuat, & doctrina, vita,
& moribus sit condecoratus, eo ipso, quo de eo datur ru-
mor, & fama, & si aliàs sit fal'a, ip.um esse descenden-
180 tem ex sanguine Iudæorum, est indignus, vel ad minus non
est dignior illis, qui talem rumorem, & famam non habent;
Ergo talis religiosus omninò relegandus est à prælatijs regu-
181 laribus. Maior est certa, minor vero probatur *ex l. fin. de hæred.
instituend.* vbi dicitur, falsus rumor non solet obesse, ergo potest
obesse.

182 Tum quia rumor publicus, quantumuis sit falsus, nescio
quid nigredinis inducit, & vt dici solet, *se naon man-
cha, tisna*, Sed homo denigratus, & quia possessione fa-
mæ puritatis deiectus est, & si violenter deiectus sit, per
falsum rumorem, quem inducunt testes iurati, & si periu-
rati, non est tam dignus ad prælatiam, vt ille, qui est in
possessione famæ puritatis, vt notant Amaia in Apologia pro
183 Collegio Conchensi *num* 16. Hurtado *tracta. 12. cap. 1. nu.* 1580.
& ex se patet; Ergo cum alias in tali religione non desint plu-
res religiosi virtute, & literis condecorati, qui talem nigre-
dinem, & notam non habeant, hi in omnibus electionibus an-
teponendi sunt prædicto religioso sic denigrato, licet sint
iuniores, & inexperti, sæpè enim expedit, immò oportet
184 prætermitti senior, & qui multum gubernauit, & se probauit
digniorem, & eligi alius iunior, tum vt prælaturæ non præ-
scribantur apud quosdam paucos, tum vt alij paulatim apti
fiant, vt notat Lugo *de iustit. d. 35. n.* 50. Ergo multò magis pote-
runt hi iuniores, & inexperti eligi ad impediendum electionem
indigni.

Tum quia non est censendus quis dignior, eo quia antiquior
185 est in habitu, vel sacerdotio, vel ætate, vt decidit Rota *de-
cisione* 38. *lib. 2. part. 3. diuersarum*, & cum multis probat
Tamburinus *de iure Abbatum tom. 1. d. 5. quæstion.* 18. *numer.*
10. sed ille censendus est dignior, qui aptior est ad vtilita-
tem Ecclesiæ, & maiorem animarum profectum, iuxta il-
186 lud Pauli 1. ad Corinth. *capitul* 12. *numer.* 16. vnicuique datur
manifestatio spiritus ad vtilitatem, & docet D. Thomas 2. 2.
quæst. 63. *art.* 21. & cum alijs Hurtado *tract. 12. cap. 1. num.* 1326.
Atqui religiosus, qui talem nigredinem, rumorem, aut famam
187 maculatam non babet. aptior est ad officium prælati, si alias
habeat scientiam, & morum honestatem, & aliquam ad gu-
bernandum habilitatem, etsi iunior sit, siquidem maiorem
188 de eo subditi fiduciam habebunt, & non erunt dubij de fide
sui prælati, cum certi sint esse ex sanguine puro procrea-
tum, quod tamen habere non possunt de illo, qui diffama-
tus est de sanguine impuro: Nam licet non constet certo de
veritate illius rumoris, & famæ, semper remanet quidam
timor, & scrupulus in subditis de illus fide, vnde timent
ab eo recipere Sacramenta; quotidie enim vidimus plures,
de quibus solum prædictus erat rumor, & fama compre-
hendi ab inquisitoribus fidei, & sæpè inueniuntur nunquam
189 habuisse intentionem ministrandi sacramenta, vt hoc anno
1669. in quodam sacerdote vidimus Vlisipone. Ergo cum
dubium sit, an huiusmodi religiosus sit ex sanguine Iudæo-
190 rum, nec contrarium possit certo cognosci, cum sit rumor,
& fama de tali defectu, & aliàs sint multi, licet iuniores,
qui talem famam non habent, & qui habent illa, quæ de iu-
re requiruntur ad prælatiam regularem, hi omninò præferen-
di sunt tali religioso denigrato, & difamato, vt digniores;
Nam vt ait D. Petrus, in sua Epistola 1. *capit.* 2. Probatur
191 electum pretiosius, & Paulus Epistola 1. ad Titum *capit.*
1. eos qui de circuncisione sunt ab officio Prælati præcipit
amoueri.

§. VI.

*In quo quæritur, An in casu, quo omnes electores præter vnum, ve-
lint eligere vnum ex dictis quinque indignis ad prælatiam regula-
rem possit etiam iste vnus elector, in vnum ex illis indignis ferre
suum suffragium, in quem omnes alij concordarunt.*

192 RESpondi affirmatiuè: ita Bordonus *tom. 2. resolutio. 61. nu-
mer.* 32. Ego ipse *in nostro Directorio Regularium parte 3.
193 tract. 5. d. 4. numer.* 24. Et ratio est. Quia quando minor pars ca-
pituli certò cognoscit maiorem partem eligere indignum,
Prætermisso digno, conformando se in suis suffragijs cum
ea nihil efficit, cum electio à maiori parte capituli pendeat,
non à minori, sed tantum permittit malum ex materiali voto-
rum suffragatione, quod non est peccatum; sed iste elector cer-
tò scit, alios electores velle eligere vnum ex illis indignis præ-
termissis dignis; Ergo conformando se cum illis non peccat, 194
sed tantùm illorum peccatum permittit.

Sed quæres, quis ex his indignis eligendus sit ab hoc electo- 195
re, si alij electores solùm sint determinati ad vnum ex illis,
quem talis elector voluerit, non tamen ad hunc, vel illum
in particulari? Respondi me in ea hypothesi, electurum es-
se illum, qui solum habet defectum in obseruantia regu- 196
læ, & constitutionem, citra peccatum mortale. Et ra-
tio est, Quia licet indignus per se nunquam sit eligendus, 197
vt suprà diximus. Quando tamen electio minus indigni ne-
cessaria est ad euitandam electionem magis indigni, tunc
optimè potest eligi minus indignus, siquidem ex duobus ma-
lis minus est eligendum. Ita Lugo *de iustitia d. 35. section.
3. numer.* 29. & cum Lessio, Filiucio, ego ipse *in nostro Di-
rectorio Regularium part. 3. tractat. 5. d. 4. numer.* 23. Atqui
minus indignus est ille, qui habet defectum in obseruantia
regulæ, & constitutionum, citra peccatum mortale, ho-
mine nimium iracundo, rixoso, & qui absque ratione con- 198
tra subditos inuehitur, & homine superbo, incorrigibili in
suis dictaminibus, rigido in exequendis mandatis, & punien-
dis defectibus, & homine nimium ambitioso, & homine,
de quo est fama esse de sanguine Iudæorum; Ergo hic, & non il- 199
li, eligendus est in tali suppositione. Minor in qua est difficul-
tas patet.

Quia ex pluribus indignis, ille minus indignus judicandus
est, de quo datur maior spes, quod positus in officio emen-
detur, vt docet cum Azor, Bannes, Aragonio, Ledesma,
Hurtado, *tractat. 12. capit. 1. numer.* 1364. Sed ex prædictis
indignis maior spes datur de eo, qui ex fragilitate, & passio- 200
ne regulam, & constitutiones non obseruat, quod positus
officio emendetur, quam de alijs; Ergo in prędicta hypothe- 201
si, iste eligendus est. Minor patet. Quia iste operatur contra
legem ex passione, & infirmitate, alij verò quatuor operan-
tur ex malitia; Sed minor spes emendæ datur in eo, qui ope-
ratur ex malitia, quam in eo, qui operatur ex passione, & in-
firmitate, vt ait D. Thomas 1. 2. *quæstion.* 78. *articul.* 4. *in
corpore*, vbi ait passio, quæ inclinat voluntatem ad peccandum
citò transit, & sic homo citò redit ad bonum propositum pœ-
nitens de peccato; Ergo ille potius eligendus est in prælatum,
quam alij.

Minor huius syllogismi in qua est difficultas probatur. Quia
qui peccat contra legem ex passione, & infirmitate, operatur 202
minori aduertentia, & libertate, siquidem impetu passio-
nis appetitus sensitiui impeditur culpabiliter ratione mali-
tiæ, quem scit, & tenetur aduertere, acta aduertat, vt
notat Illustrissimus Tapia *libr. 2. de vitijs, peccatis quæstion.*
11. *articul.* 3. *numer.* 2. qui vero peccat ex malitia operatur 203
ex praua inclinatione, & electione voluntatis mota ex peculia-
ri, ac indiuiduali complexione prauæ dispositionis, qua ho-
mo inclinatur ad aliqua determinata peccata propter illam cor-
ruptionem naturæ, peculiariter hunc disponentem; sed hu- 204
iusmodi inclinatio est quidam habitus prauus acquisitus consue-
tudine malè operandi, quo malum efficitur homini, quasi con-
naturale, cum habitus, seu consuetudo sit altera natura, vt
ait cum D. Thom. 1. 2. *quæst.* 78. Doctissimus Tapia *lib. 3. catenæ
moralis, quæstion. 11. artic. 1. numer.* 2. Ergo potius speranda est
emenda ex eo, qui ex fragilitate peccat, quam ex eo, qui ex ma- 205
litia, & innata inclinatione voluntatis ad malum, sed prædi-
cti quatuor religiosi naturaliter ex praua quadam naturæ dispo-
sitione sunt inclinati voluntarij, quia cum sæpè reprehensi sint
de tali vitio nolunt emendari, vnus ad inordinatam iram, &
vindictam, à qua difficillimè dimouetur, iuxta illud *Prouer-
bior.* 27. ira non habet misericordiam, nec erumpens furor:
alius est inclinatus ad arrogantiam, & superbiam, à quo etiam
difficillimè dimouetur, iuxta illud Psalm. 73. superbia eo-
rum, qui te oderunt ascendet semper. Alius ad ambitionem,
quæ est pestis inueterabilis, omnia contaminans, vt ait Bernar-
dus *sermone 6. in Psalm. Qui habitat*. Alias est inclinatus ad
Iudaismum à qua inclinatione difficillimè dimouetur, cum
sit inclinatio ab vtero, vt ait, *Psalmista 57. errauerunt ab vtero*,
hoc est, à natura, vel quia ita à parentibus didicerunt, vt cum D.
Gregorio exponit Lorinus *in Psalm. 57. versu* 4. vel vt ait Glos- 206
sa, interlinearis *à ventre in quo est veritas*; Ergo tales religio-
si, cum de eis non operetur moraliter vlla emenda in suis vitijs,
procul abijendi sunt à prælaturis, & in prædicta hypotesi po-
tins eligendus, qui ex fragilitate, & passione peccat contra re-
gulam.

Patet consequentia, quia de hoc datur probabilior spes 207
emendæ, sæpè enim vidimus huiusmodi homines sorte posi-
tos in prælatijs suauiter allici ad strenuum certamen contra
malas inclinationes, vt ait Giragus *part. 1. dub. 3. numer.* 22.
Tum quia multi sunt, vt ait D. Thomas, *de reg. princip.is, ca-
pit.* 7. qui magis proficiunt in dignitatibus constituti, quam sine
illis; sæpè enim, vt ait commune proloquium, honores mutant
mores; Tum quia, vt ait D. Chrysostomus *tom. 1. in S. Petrum,*

& Eliam,

& Eliam, loquens de prælatis, Deus illos ipsos, quorum fidei Ecclesiam, & populum commissurus erat, permisit peccato subijci, vt à suorum conscientia admonerentur, in alios esse benigniores, nam si ipsi non peccassent, nullam peccantibus veniam daturi essent. Tum quia sæpè conuenit potius eligere
208 peccatorem, quem verè pœnituit, quàm innocentem, vt cum Abbate notauit Baldus *verbo eligere n.55.* Pelizar. *tomo 2. tract. 9. c.2. nu. 131.* & cum D. August. & Chrysostom. Giragus *p.3. dub. 34. n. 218.*

Tum quia morum probitas magis sumitur à statu, & or-
209 dinario modo procedendi, quàm ab vno, vel altero actu ex fragilitate commisso, vt ait cum Sanchez, Lugo *de iustitia tom. 2. d. 35. numer. 1.* Sed iste Religiosus, licet aliquando ex fragilitate non obseruauerit regulam in rebus leuibus, est
210 tamen benè morigeratus in obseruantia legis Dei, & regulæ quoad res graues; Ergo optimè potest præsumi, & operari de eo, quod sicut extra dignitatem benè morigeratus fuit in rebus grauibus, ita positus in prælatia, etiam resipiscet, quoad fractiones regulæ in rebus leuibus, & venialibus. Ergo cum de hoc religioso maior detur spes emendæ, & cum defectus præteriti eum alia non inhabilitent, quin potius reddent humaniorem, ad prælatiam, si verè pœnitens sit, vt ait Chrysostomus, iste in illa hypothesi, præferendus est alijs, de quibus non datur tam certa spes emendæ, cum naturales inclinationes, & mali habitus ex eis prouenientes difficiliores, diuturniores sint, & non ita facilè expellantur, sed semper præsumantur durare, dum contrarium non probatur, vt patet ex Glossa insigni in capit. inter Canonicos, & cum Ioanne Andræas Butr. Imo-
211 la, & alijs tenet Mascardus *de probationibus conclus. 825. numer. 2.* Natura enim non patitur repentinam mutationem, vt dixit Decian. *cons. 34. num. 21. volum. 3.* & cum alijs Mascardus *suprà numer. 4.* Ergo cum de hoc religioso maior detur spes emendæ, quàm alijs eis proculdubio, in illa hypothesi, eligendus est.

§. VII.

In quo quæritur, An in casu, quo nec de hoc religioso minus reformato detur probabilis spes, quod positus in officio emendetur, & alias omnes electores, præter vnum, sint determinati eligere vnum ex illis quinque indignis, in quem iste talis elector inclinauerit, quem tum eliget iste elector, ex his quinque indignis?

212 Respondi me electurum esse illum, qui cum alias habeat omnes partes requisitas ad benè gubernandum, defici solùm ei obseruantia in regula, & constitutionibus, citra peccatum mortale. Ratio est: Quia quando electores
213 sunt determinati ad eligendum indignissimum, vel magis indignum, potest quis licitè ferre suffragium minus indigno, ad impediendum electionem indignissimi, vel magis indigni, vt docet cum Lessio, & alijs Lugo *de iustitia d. 35. numer. 29.* Pontius *lib. 5. de matrimon. cap. 18. numer. 28.*
214 & alij, quos refert, & sequitur Dian *par. 5. tractat. 7. resolut. 19.* quidquid in contrarium, dicat cum alijs Hurtado *in tractatibus varijs tract. 12. cap. 1. num. 1472.* Sed huiusmodi religiosus parum reformatus est minus indignus ad prælatiam regularem, quàm alij enumerati; ergo iste eligendus est ad impedien-
215 dam electionem alicuius aliorum. Minorem in qua solum est difficultas sic probo. Ille censetur minus indignus ad prælatiam, qui positus in illa minus lædet bonum commune iustitię,
216 paci, & vnitati communitatis, sed iste positus in prælatia, minus alijs nocebit bono communitatis; Ergo iste in illa hipotesi alijs præferendus est.
217 Maior est certa: quia prælatiæ institutæ sunt ad consulendum bono communi, ad obseruandam iustitiam, & impediendum eius damna, vt ait Lugo *de iustitia d. 35. num. 18. & 55.* & cum alijs Giragus *par. 1. dub. 1. num. 4. & dub. 4 num. 28.* ex iustitia namque oritur pax religionis, nutrimentum spirituale, Monachorum gaudium, silentium, securitas, in pulchritudine pacis; Ex iniustitia verò oriuntur seditiones,
218 inimicitiæ, & contentiones pullulant, vt ait cum vtroque Rodriguez, & alijs Giragus *p. 1. dub. 1. num. 1.* Minor verò in qua est difficultas, probatur. Quia magis opponitur bono communi, paci, & iustitiæ communitatis, ira nimis inordinata, arrogantia, & superbia, ambitio, & Iudaismus, quam non obseruantia legis non obligantis ad mortale ex fragilitate; sed iste religiosus solum habet hunc defectum obseruantiæ, alij vero, vnus est valdè, & inordinatè iracundus, rixosus, & præcipitatus; alius arrogans, superbus, & aliorum etiam seniorum, & totius boni consilij aspernator, incorrigibilis in suis dictaminibus, rigidus in exequendis mandatis, & puniendis defectibus; alius ambitiosus; & alius, vtpotè ex sanguine Iudæorum procreatus in fide suspectus; Ergo iste licet, etiam indignus, alijs vt magis indignus, præferendus est.
219 Maior huius vltimi syllogismi probatur discurrendo per omnia. Nam in primis ira inordinata appetit vindictam, & punitionem contra ordinem rationis, & contra iustitiam, vt ait D.
Thomas *2.2. quæst. 157. art. 2.* superbia generat discordias, vt ait 220
Sapiens *Prouerbiorum 3.* inter superbos semper iurgia sunt, nimius rigor turbat amicam societatem, & religiosos in despe-
rationem ponit, vt ait Hurtado *tract. 12. cap. 1. num. 1498.* Am- 221
bitio est pestis occulta, doli artifex, virtutum ærugo, & ti-
nea sanctitatis, vt ait Bernardus *in serm. 6. in Psalm. Qui habitat:* 222
sanguis maculatus est periculosissimus in fide, sed ex iniustitia oriuntur seditiones, inimicitiæ, contentiones, vt ait
Giragus *p. 1 dub. 1. num. 1.* Ex iurgijs oriuntur odia, ex pertur- 223
bata pace oriuntur inimicitiæ, desperationes, apostasiæ, vt ait
Hurtadus *suprà*, ex ambitione oriuntur omnia mala, nam vt ait 224
Apostolus, radix omnium malorum est cupiditas. Ex sanguine 225
maculato regulariter oritur infidelitas in fide; sed hæc omnia
magis opponuntur bono communitatis, quàm non obseruan- 226
tia legis non obligantis ad mortale; Nam hæc vitia directè ten- 227
dunt ad destruendam pacem, vnitatem, concordiam, & socie-
tatem communitatis, sunt enim omnia in damnum tertij, & 228
contra iustitiam, & cuius violatione oriuntur seditiones, ini- 229
micitiæ, contentiones, vt ait cum Rodriguez, Giragus *par. 1. dub. 1. num. 1. & p. 2. dub. 2. num. 11.* quod sumpsit ex D. Thoma *1.2. quæst. 96. art. 2. in corpore;* Non obseruantia vero legis, licet
etiam noceat bono communitatis, nam capite languescente ce- 230
tera corporis membra inficiuntur, vt dicitur *c. ex merito q. 1. n. 6.* & nos supra multis rationibus ostendimus, non tamen ita nocet, ac alia vitia, ergo religiosus, qui solum hunc defectum habet, alij præferendus est.
Minor quoad istam vltimam partem probatur, quia Præla- 231
tus frangens legem, solum intendit suis inclinationibus satisfacere; Et licet inde aliqui subditi sumant occasionem non obseruandi, etiam legem, idest præter intentionem prælati, & omnibus peccatis conuenit, qui per omnia peccata, etiam quæ sunt in damnum solius committentis, præbetur malum exemplum, vt benè aduertit Giragus *part. 3. dub. 37. num. 228.* Id tamen non intendit Prælatus. Non enim Prælatus frangens legem intendit, quod subditi idem faciant, id enim solum Diabolus intendit, qui non est contentus facere malum, sed etiam alijs suggerit, vt idem faciant, vt optimè ait Giragus *par. 3. dub. 24. num. 159.* Vnde Chrysostomus: *homilia 25. in Matthæum*, ait, siquidem benè vixeris, & docueris, omnium iudex est, si autem benè docueris, & malè vixeris, tui
solius condemnator es. Nam benè viuendo, & benè do- 232
cendo populum instruis, quomodo debeat viuere, benè autem docendo, & malè viuendo, Deum instruis quomodo te debeat condemnare, sed huiusmodi religiosus benè docet, licet ex fragilitate malè viuat, ergo solum sibi malum directè facit, quod autem inde alij sumant exemplum, id per accidens est, nec id ille intendit, sicut alij, quorum nimium iracundus intendit vindictam iniustam subditorum, sub nomine iustitiæ, vt ait D. Thomas *1. 2. quæst. 84. art. 4. ad 2.* Superbus, & arrogans intendit aliorum contemptum, vt patet ex illa Christi Parabola *Lucæ 18.* Dixit ad quosdam, qui in se confidebant, & aspernabantur cæteros ex desiderio propriæ excellentiæ, vt ait D. Thomas *1. 2. quæstion. 844. artic. 2. in corpore.* Ambitiosus intendit omnibus alijs dignioribus contra iustitiam distributiuam anteponi, vt ait Lezana *verb. ambitio. num. 2.* Sanguine maculatus intendit destructionem fidei, est etiam hoc peccatum ex se infectiuum aliorum, & contra bonum publicum, vt notat cum communi sententia Giragus, *p. 3. dub. 37. num. 228.* De talibus enim dicitur *Iob. 14.* quasi de industria recesserunt à Deo, & vna eius intelligere noluerunt; ergo horum peccata magis opponuntur bono communi, quàm defectus illius prælati contra regulam, citra mortale, ex propria fragilitate.
Confirmatur, quia licet culpæ huius Prælati contra regulam sint peccata mortalia, ob scandalum, quod inde sumunt subditi, & ob malum exemplum, vt cum communi sententia docet Giragus *part. 3. dub. 5. numer. 60.* Huiusmodi tamen Prælati defectus non inducunt, etiam indirectè, subdi-
tos ad peccata mortalia contra leges, siquidem causa exempla- 233
ris non potest plus mouere, quam in se intrinsecè habet mali-
tiæ, vel virtutis; illi autem defectus contra leges secundùm 234
se, & secluso scandalo, tantùm erant veniales contra legem. Atqui aliorum religiosorum defectus sunt secundùm se peccata
mortalia, siquidem grauiter opponuntur iustitiæ, & fidei, vt 235
suprà diximus cum D. Thoma, & inducunt Religiosos ad peccata mortalia, scilicet ad inimicitias, seditiones, Apostasias, desperationes, hæreses, & alia huiusmodi, vt *suprà* diximus; ergo magis nociui sunt defectus horum religiosorum communitati, quam non recta obseruantia legum huius religiosi.
Confirmatur 2. Quia potest dari communitas adeò reforma- 236
ta, & in qua subditi interno feruore docti, adeò sint propensi ad regularem obseruantiam retinendam, qui ferè non indigeant superiore, sed iuxta illud, *Isaiæ capitul. 11.* puer paruulus minabit eos, absque vlla difficultate, vt notauit Lugo, *de iustitia d. 35. numer. 56.* Sed huic communitati non

potest

potest multum nocere malum exemplum Prælati in materia
237 leui. Tum quia peccatum veniale multitudine bonorum operum, in quibus religiosus versatur, veluti obruitur, vt notat Sanchez, *in summa lib.4. cap.4. n.7.* Giragus, *p.3. dub.51. n.310.* Tum quia per solum mortale frequentatum redditur homo in-
238 dignus dignitate, vt notat cum Soto, Ledesma, Aragonio, & alijs Giragus, *p.3. dub.47. num.184.* & cum alijs Hurtado, *tract.12. cap.1. n.1494.* Tum quia subditi adeò præfecti de tali
239 inobseruantia leui Prælati non curant, nec eum imitantur, sed potius sua obseruantia reprehendunt, quod tamen non poterunt facere cum homine nimis iracundo, superbo, ambitioso, vel hæretico, qui omnes etiam benè viuentes inquie-
240 tant, & perturbant; ergo saltem in Communitate reformata, melius est imponere hunc Prælatum minus reformatum, quàm alium ex *suprà* dictis, & hæc de toto hoc consulto, saluo meliori iudicio dicta sint.

CONSVLTVM XCVIII.

De quodam Prælato regulari, qui accipiebat stipendia pro Missis, quas ex lege tenebatur, applicare pro religiosis defunctis sui ordinis, an peccauerit mortaliter, & teneatur ad restitutionem.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Prælati recipientes stipendia pro Missis, quas religiosi tenentur ex lege dicere pro suis religiosis defunctis peccant mortaliter, & tenentur ad restitutionem.*
3 *Sacerdos non potest duplici obligatione ex iustitia vnica Missa satisfacere.*
4 *Prælatus tenetur ex iustitia suas Missas, & suorum subditorum applicare pro religiosis defunctis sui ordinis, quando id lex præcipit.*
5 *Professio religiosa est quidam contractus inter religionem, & religiosum.*
6 *Ad quid obliget hic contractus, tam religiosum profitentem, quàm religionem.*
7 *Si Prælatus negaret subdito rem grauem, quam lex religionis ei concedit, sine causa peccaret grauiter contra iustitiam.*
8 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
9 *Si lex vel constitutio non obligat ad mortale, religiosus transgrediens illius mandatum non peccat mortaliter.*
10 *Religiosi non vouent absolutè obedientiam, vt castitatem, & paupertatem, sed iuxta declarationes suarum legum.*
11 *Nostra constitutio non obligat ad mortale, nisi quando imponit formale præceptum.*
12 *Ponitur quædam obiectio, & soluitur.*
13 *Ponitur aliud argumentum in contrarium, & soluitur.*
14 *Ponitur alia obiectio, & soluitur.*
15 *Religiosi recipientes stipendia pro missis, quas ex constitutione religionis tenentur applicare pro alijs religiosis defunctis, si talia stipendia consumant sine licentia tacita, vel expressa Prælati, peccant mortaliter contra paupertatem.*
16 *Quid si religiosus applicet dictas Missas pro stipendijs, quæ iam consumpsit, siue licitè siue illicitè.*
17 *Quid si applicet illas pro religiosis defunctis secundum legem, & simul pro stipendijs ab alijs acceptis.*
18 *Ponitur aliquorum doctorum sententia.*
19 *Ponitur contraria sententia authoris.*
20 *Prælatus applicando dicta Missa pro Religiosis defunctis, & simul pro stipendio, peccat contra iustitiam.*
21 *Religiosi particulares applicantes dictas Missas pro alijs religiosis defunctis, & simul pro stipendijs, tenentur dicta stipendia restituere.*
22 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
23 *Ponitur alia obiectio, & soluitur.*
24 *Prælatus siue applicet dictas Missas pro solis dantibus stipendium, siue simul pro dantibus stipendium, & pro Religiosis defunctis, semper peccat mortaliter, & tenentur ad restitutionem.*
25 *Quid si illas applicet modo dicto ex ignorantia.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVidam Prælatus pro Missis, quas Religiosi ex vi nostræ constitutionis dicunt pro Religiosis, quando è vita decedunt, & pro alijs, quæ pro defunctis, in aliquibus diebus per discursum anni à lege nostra præcipiuntur offerri, accipiebat stipendium, fretus in quadam opinione Pelizarij, *tract.5. cap.9. num.12.* quam ego secutus fui, *in nostro Directorio Regularium, p.2. tract.3. d.6. nu.1662.* Vbi dico Regulares non celebrantes Missas pro defunctis sui ordinis non peccare mortaliter, si alias regula, vel statutum non obligat ad mortale. Nam cum hæc obligatio sit ex lege, non transcendit obligationem simplicis ordinationis. Ita colligit ex Suario Pelizarius, *suprà, num.12.* quam opinionem sequitur etiam Marchinus *de ordine p.2. tract.3. cap.17.* Thomas Hurtado, *tract.12. de obligatione Sacerdotum, cap.4. resol.17. n.183. & 184.* Diana. *p.10. tract.15. resol.43.* Pater Leander à sanctissimo Sacramento, *tom 2. tract.8. d.4. quæst.15.* Fretus igitur hic Prælatus huic opinioni accipiebat stipendia pro dictis Missis, postea scrupulis agitatus,

Quæsiuit à me: peccauerit mortaliter ita prædictas Missas suorum subditorum applicando, & an teneatur restitutionem.

RESPONSIO AVTHORIS.

RESpondi dictum Prælatum, seclusa ignorantia, peccasse mortaliter contra iustitiam, & teneri ad restitutionem, 2
ita à fortiori debet tenere Bossius, *de conscientia, p.1. tit.1. §.25. à num.421. vsque ad 414.* Ludouicus à Sancto Raymundo, *in tractatibus varijs, p.2. tract.15. nu.129.* Ratio est, quia Sacerdos non potest duplici obligationi, ad quam tenetur ex iustitia vnica Missa satisfacere; Atqui iste Prælatus tenebatur 3
prædictas Missas, tam suas, quàm suorum subditorum applicare ex iustitia pro religiosis defunctis sui Ordinis; ergo accipiendo pro eis stipendia peccauit mortaliter contra iustitiam, 4
& tenentur ad restitutionem. Maior est certa, & constat ex declarationibus sacræ Congregationis, & eam tenent ferè omnes Doctores, qui post talia decreta scripserunt. Minor verò in qua est difficultas, probatur.

Quia professio religiosa, quam faciunt religiosi, est quidam contractus celebratus inter religiosum, & religionem, quo 5
contractu religiosus se obligat religioni ad obseruantiam regulæ, & constitutionum, & ad ea omnia, quæ ad statum Religionis pertineant, & religio se obligat obseruare, mediantibus Prælatis, ea, quæ in regula, & constitutionibus præ- 6
cipiuntur in fauorem, tam spiritualem, quàm temporalem ipsius religiosi? sed religio præcipit tales Missas applicare pro religiosis defunctis; ergo Prælati eos illis defraudantes peccant grauiter contra iustitiam, & tenentur ad restitutionem. Consequentia est certa. Quia si Prælatus negaret religioso rem grauem, quam illi regula, vel constitutio concedit, sine causa, vt si nollet ei dare victum, vel vestitum in materia graui, 7
peccaret mortaliter contra iustitiam, ratione pacti professionis violati, vt docet Suarez. *tom.4. de religione, lib.1 cap.11. num.9.* propè finem, ergo eum defraudando Missis, quas ei religio concedit, potiori iure peccabit contra iustitiam, siquidem deficit in re graui pertinente ad bonum animæ.

Dices; ergo etiam Religiosi, qui Prælati non sunt, si accipiant stipendia pro dictis Missis, peccabunt contra iustitiam, & tenebuntur ad restitutionem; Sed id est contra id, quod ego ipse dixi, *in nostro Directorio Regularium, p.2. tract.3. d.6. num.66.* & contra doctores *suprà* citatos; ergo sicut religiosi particulares accipientes stipendia pro dictis Missis non peccant mortaliter in mea sententia, ita nec Prælati pro talibus Missis stipendia accipientes. Respondeo negando illationem. Ad probationem respondeo quoad hoc dari magnam differentiam inter Prælatum, & subditos; Nam subditi si lex vel constitu- 8
tio aliquid præcipiens non obligat ad mortale, vt est nostra constitutio, etiamsi materia præcepta sit grauis, Religiosus illam non adimplens non peccat mortaliter, cuius ratio est, 10
quia Religiosi non vouent absolutè obedientiam, vt vouent castitatem, & paupertatem, sed secundùm declarationes suarum constitutionum, vt diximus cum Fagundez, *in nostro Directorio Regularium, p.2. tract 3. d.4. num.113. & tract.3. d.6. num.15.* & tenet Suarez, *tom 4. de religione lib.1. cap.11. nu.9.* Atqui nostra constitutio non obligat ad mortale, nisi quando 11
imponit præceptum formale, vel censuram; ergo cum in hoc casu non ponat præceptum, illa constitutio tantùm erit quædam dispositio, & simplex ordinatio, obligans religiosos ad pœnam, non tamen transgredientes obligabit ad culpam grauem contra iustitiam, nec etiam contra obedientiam, vt diximus, *loco citato nostri Directorij.*

Aliter dicendum est de Prælatis. Nam Prælatus ex officio sine nouo præcepto habet hanc obligationem dandi religiosis id, quod constitutio, & regula præcipit; Ad hoc enim constituitur Prælatus à Religione, vt loco religionis immediatè ministret subditis id, quod in pacto professionis Religio eis promisit, vt optimè notauit Suarez, *loco citato, num.9.* Vnde sicut negando subdito necessaria ad suum sustentationem peccaret contra iustitiam sine nouo præcepto, vt ibi notauit Suarez, eo quod deficit in pacto inito in traditione professionis, ad quod adimplendum immediatè constituitur Prælatus à Religione, ita negando religioso defuncto sacrificia ei debita ex lege peccat contra iustitiam, quia ei negat, & ab eo subtrahit, necessaria ei concessa à religione ad bonum animæ in materia graui; Quod tamen non cernitur in subditis, nam subditi immediatè ex officio solùm tenentur obedire, hæc autem obedientiæ obligatio in particulari semper est iuxta gradum præcepti, seu legis impositæ, & nunquam intelligitur obligatio

obligatio iustitiæ ab ipsis exigi, nisi quando actus ita præcipitur, vt *suprà* diximus, & tenet Suarez, *suprà loco citato*; ergo subditi accipientes stipendia pro dictis Missis solùm ibunt contra constitutionem, non verò contra iustitiam, ac per consequens non peccabunt mortaliter, nec tenebuntur ad restitutionem.

12 Dices cum Ludouico Raymundo, *suprà num.*129. Legislatores, & Partes, qui tales constitutiones fecerunt, & Pontifex, qui eas confirmauit, volunt, & intendunt quod religiosi dictas Missas pro alijs religiosis defunctis applicent; ergo religiosi tali legi non obedientes peccant contra iustitiam, & tenentur ad restitutionem. Patet consequentia, quia in re graui defraudant defunctos in re iustè à Prælatis eis præcepta. Respondetur concedendo antecedens, deinde negatur consequentia. Ad probationem respondetur, quod obedientia etiam in re graui non obligat ad mortale ex vi voti, nisi simul adsit præceptum. Nam hoc modo vouent religiosi obedientiam, vt *suprà* diximus. Nec ex vi contractus professionis, nam ex vi professionis ad nullos actus immediatè se obligat religiosus, nisi ad id quod vouet, non vouet autem immediatè actus illos, ad quos ex regula, vel ex constitutione detinetur, sed præter castitatem, & paupertatem vouent tantum obedire secundum regulam, & constitutiones. Tunc ergo solum ex vi voti obligabitur ad illos actus præceptos in regula, & constitutionibus, quando interuenerit obedientiæ præceptum, vel regulæ, vel hominis; ergo si vtrumque secludamus, non remanet obligatio ex vi voti; ergo nec ex vi professionis, ergo nec ex iustitia obligatio interueniet, donec Prælatus rigorosè præcipiat, & exigat ius suum; Tunc enim fateor peccatum tum esse contra iustitiam ratione traditionis, & pacti contra virtutem religionis, ratione voti obedientiæ, vt optimè ait Suarez, *suprà*, *n*.9. ergo cum religio in nostris constitutionibus tales Missas non præcipiat dicere religiosis pro defunctis sub præcepto, nec ex obedientia, nec ex iustitia ex vi professionis tenebuntur religiosi eas eis applicare, sed tantùm ex vi constitutionis, quæ tantùm obligat ad pœnam.

Dices: si Prælatus præcipiat officiali Conuentus, vt tribuat

13 Petro religioso, v. g. vestem interiorem; illi omninò necessariam, & officialis ex malitia illam ei non dederit, peccabit ipse officialis contra iustitiam; siquidem obligationem quam Prælatus habebat ex vi contractus professionis dandi necessaria religiosis ad vitam corporalem, transfundit in officialem monasterij ei præcipiendo vt tali religioso indigenti succurreret, sed etiam legislatores præcipiendo, vt religiosi dicant tres Missas pro defunctis religiosis, vt præcipit nostra constitutio, 1. *p. cap.*17. *num.*2. Transfundit in ipsos religiosos obligationem, quam ex vi contractus professionis habebant ex iustitia tribuendi religiosis necessaria ad salutem spiritualem, ergo sicut officialis Conuentus non tribuendo vestem religioso indigenti peccat contra iustitiam, ita religiosi non dicentes Missas pro religiosis defunctis peccabunt contra iustitiam.

Respondetur concessa maiori, negando minorem. Nam legislatores quando talem legem fecerunt, non habebant obligationem iustitiæ præcipiendi dicere tot Missas pro religiosis defunctis, sicut Prælatus habebat tribuendi religiosis necessaria ad vitam corporalem, vnde non refuderunt talem obligationem iustitiæ in dictos religiosos dicendi tales Missas, cum talis obligatio in eis non antecederet. Et ratio est, quia legislatores si vellent, quando leges fecerunt, poterant talem legem non efficere, nec tales Missas præcipere dicere pro religiosis defunctis, vt ex se constat; quando ergo præceperunt, vt dicerentur, non id fecerunt ex debito iustitiæ, quod in eis præcesserit, sed ex affectu pietatis, succurrendi religiosis defunctis. Secus dicendum est de prælato, nam Prælatus ex vi regulæ tenetur ex officio succurrere religiosis; dando eis necessaria ad vitam, vnde si officiali præcepit, vt alicui religioso aliquam rem necessariam tribueret, & officialis neglexerit id facere, excusabitur Prior, eo quod refundit suam obligationem in officialem, ad id deputatum iuxta regulam, quæ non obligat Prælatum, vt per se succurrat religiosis, sed per se, vel per fratrem ad idem officium reputatum, vt patet ex *nostra regula cap. de non habendo proprio*, vbi ait legislator, sint vobis omnia communia, & distribuantur vnicuique per manum prioris, vel per fratrem ab eodem ad idem officium deputatum, prout cuique opus erit, inspectis ætatibus, & necessitatibus singulorum satisfacit; ergo Prælatus suæ obligationi, si id officiali committat, quod si ille non adimpleuerit, peccabit quidem contra iustitiam, quia ex officio, & mandato Prælati tenebatur id efficere, ipse tamen Prælatus, si alias prædictam negligentiam officialis ignorauerit, excusabitur, quia iam refundit suam obligationem, quam habebat ex iustitia in officialem Conuentus.

14 Dices, ergo etiamsi Prælatus non applicet dictas Missas suorum subditorum pro religiosis defunctis, sed pro eis accipiat stipendia non peccabit contra iustitiam, nec tenebitur ad restitutionem. Patet consequentia, quia per nos tales Missæ non sunt debitæ ex iustitia ex vi contractus professionis dictis religiosis, siquidem in legislatoribus talis obligatio ante constitutionem legis non præcesserat, nec eam legislatores refuderunt in Sacerdotes ex vi legis; ergo Prælati tales defunctos defraudantes non peccabunt contra iustitiam, sed tantùm contra pietatem, vel charitatem.

Respondetur. Negando illationem. Ad probationem respondetur distinguendo antecedens; tales Missæ non sunt debitæ ex iustitia respectu sacerdotum particularium concedo, respectu Prælati nego? Et ratio est, quia sacerdotes particulares solum tenentur ex vi constitutionis tales Missas dicere pro defunctis, quæ constitutio cum non contineat præceptum non ab eis petit legislator, vt ex iustitia teneantur eas applicare pro defunctis, vt *suprà* diximus, nec in eos refundit aliquam obligationem ex iustitia, quam antea legislator haberet applicandi tales Missas pro defunctis, cum in eo talis obligatio nunquam præcesserit. At Prælatus conuentus supposita lege, quæ præcipit tales missas dici pro defunctis, tenentur ex officio curare, vt pro eis tales missæ applicentur, ad id enim constituitur Prælatus à Religione ad curandum, vt religiosis dentur ea, quæ regula, & constitutio præcipit, eis tam viuis, quàm defunctis dare, vnde si ei constet, quod aliquis religiosus eas non applicat, tenetur ei imponere præceptum, vt eas applicet; ergo si contrarium faciat, deficiet in re graui pertinente ad suum officium, cum deficiat in re debita ex lege religioso, quam illi tenetur ex officio dare, vel procurare vt ei conferatur, procul dubio peccabit contra iustitiam, & tenebitur ad restitutionem, vt *suprà* diximus, quam tamen obligationem non habet religiosus particularis, cum id ad eum non pertineat ex officio, sed ex lege, quæ eum non obligat ad culpam, sed ad pœnam.

Aduerte tamen quod licèt tales religiosi recipientes stipendia pro dictis missis non peccent contra paupertatem, nec teneantur ad restitutionem, sed tantùm faciant contra legem prohibentem, vt cum Palao dixi *in nostro Directorio Regularium p.*2. *tract.*3. *d.*4. *num.*57. Peccare tamen mortaliter contra paupertatem, si tales eleemosynas consumant, sine licentia tacita, vel expressa Prælati, siquidem in hoc casu se gerunt tanquam domini accipiendo dominium, & vsum rei notabilis pretio æstimabilis, vt cum Ledesma, Sanchez, Peyrino, & alijs dixi *in nostro Directorio Regularium suprà num.*136. Hæc enim stipendia, eo ipso, quod à tali religioso pro dictis missis recipiuntur, monasterio acquiruntur; Secus dicendum est, si talis religiosus applicet dictas Missas pro stipendijs, quæ iam consumpsit, siue licitè, siue illicitè, cuius ratio est, quia in hoc casu non acquirit stipendia, sed tantùm se liberat ab obligatione, quam siue licitè, siue illicitè contraxerat, vt cum Sanchez, Palao, dixi *in nostro Directorio loco citato*, *num.*264. vbi circa hoc plura inuenies. 15 16

An autem tales Religiosi, vel etiam Prælatus applicandò dictas missas pro religiosis defunctis possint etiam eas simul applicare pro dantibus stipendia, & pro illis stipendia accipere, maius est dubium: affirmant Marchinus *de ordine parte secunda*, *tract* 3. *cap.*17. Thomas Hurtado *tract.*2. *de obligatione sacerdotis*, *cap.*4. *resol.*17. *num.*183. & 184. Diana *p.*10. *tract.*15. *resol.*43. Leander *de sacramentis*, *tom.*2. *tract.*8. *d.*4. *q.*15. & eam debent tenere omnes, qui dicunt sacrificium Missæ posse simul applicari pro dante stipendium, & pro alijs ex charitate, gratitudine, vel liberalitate, vt sunt Lezana, Escobar, Dicastillo, Gaspar Hurtado, Vasquez, & alij, quos refert, P. Ludouicus Raymundus *p.*2. *tract.*3. *num.*122. 17

Quorum ratio est, Quia ex eo talis sacerdos non posset simul applicare hoc sacrificium pro suis religiosis, ad quod tenetur ex lege, & simul pro dante stipendium, vel faceret contra decreta sacræ Congregationis, vel defraudaret dantem stipendium in re graui spirituali; sed neutrum efficit; Ergo potest hoc sacrificium simul pro dictis religiosis, & pro dantibus stipendium applicare. Minor quoad primam partem patet, quia decreta sacræ Congregationis solùm prohibent accipere plura stipendia à diuersis personis pro eadem Missa, non verò illam pro pluribus gratis sine stipendio applicare. Quoad secundam verò partem etiam liquet, quia hoc sacrificium quoad fructum ex opere operato habet infinitatem extensiuam, & æquè proderit vni, quàm pluribus, vt tenet Thomistarum Schola, & multi alij grauissimi Doctores; Ergo applicando sacerdos illud pro dante stipendium, & simul pro illis, pro quibus tenetur ex lege, vel charitate applicare, nulli facit iniuriam, siquidem vnicuique tribuit integrum sacrificium. 18

Nec obstat, quod in hac applicatione detur periculum non dandi integrum sacrificium danti stipendium, cum non sit certum sacrificium esse infiniti valoris, sed tantùm probabile, & sacerdos tenetur certum sacrificium applicare pro dante stipendium, vt ait Bossius *tom.*1. *de conscientia*, *p.*1. *tit.*1. §.25. *num.*396. & nos *suprà* diximus; Nam contra hoc est; Quia vt sacerdos possit sacrificium Missæ pro pluribus applicare,

applicare, satis est vt sequatur opinionem probabilem, & certam moraliter; licèt talis opinio sit dubia dubietate physica, aut metaphysica, quia supposita tali opinione probabili, tollitur periculum morale non applicandi certam Missam pro dante stipendium, quod solum operans tenetur vitare, ita respondet Raymundus *suprà num.* 123.

19 Verum quidquid sit de probabilitate huius sententiæ, quam suis patronis relinquo; Ego existimo nec Prælatum, nec religiosos posse dictas Missas applicare pro religiosis defunctis ad quod tenetur ex lege, & simul pro eis accipere stipendia; Et in primis quoad Prælatos patet, quia cum in nostra sententia illi ex iustitia teneantur applicare dictas Missas pro religiosis defunctis, non possunt pro eis accipere stipendium, nam iam applicarent sacrificium pro duplici obligatione ex iustitia, quod fieri non potest, vt *suprà* diximus. Quod religiosos vero particulares, qui tantum ex lege non obligante ad culpam tenentur dictas Missas applicare pro religiosis defunctis, & in quibus procedit opinio prædictorum Doctorum probatur. Quia quidquid sit de infinitate sacrificij, nullus fidelis dat stipendium pro dicenda sibi Missa, nisi cum intentione, quod ad participandum in illa Missa nullus alius admittatur, quoad fructum medium; Ergo sacerdos admittens alios ad participationem illius fructus medij, siue finiti, siue infiniti, siue ex gratitudine, siue ex charitate, siue ex lege, vel ex alio stipendio, id faciat, deficit in promissione in re graui; Ergo non potest acquirere dominium stipendij, siquidem illud accipit contra voluntatem dantis, dans enim non habebat intentionem ei dandi talem eleemosynam, si ille alios ad participationem dicti fructus medij illius sacrificij admisisset.

20

21

22 Nec obstat si dicas donationem stipendij ex parte petentis Missam esse absolutam, & liberalem, & non conditionalem, sub conditione applicandi Missam. Nam si talis conditio poneretur, teneretur Sacerdos ex iustitia dare spirituale pro temporali, quod re ipsa, & facto esset venditio, & velle pecunia possidere donum Dei, ac per consequens simonia; ergo tale pactum non interuenit ex parte petentis Missam, sed ipse dat stipendium liberè, ad alliciendum animum Sacerdotis, vt pro eo offerat sacrificium, vt ait D. Thomas, *in 4. dist.* 25. *art.* 2. *q.* 2. *ad* 1. & Nos *suprà* diximus *consulto* 64. Ergo Sacerdos applicando pro eo, qui stipendium dedit, & pro alio ex lege, vel charitate nullam ei facit iniuriam, nec deficit in promissione.

Respondetur concedendo donationem stipendij ex parte petentis Missam esse liberalem, & absolutam, prout refertur ad sacrificium, ex parte tamen dantis, & recipientis interuenire obligationem iustitiæ. Nam dans eleemosynam, ex eo quod vult, quod sibi liberaliter applicetur totum sacrificium sine alterius consortio, quoad participationem fructus medij tenetur alere Sacerdotem, dando ei eleemosynam taxatam ab Ecclesia, & Sacerdos eo ipso quod ei datur debita sustentatio secundum taxam Ecclesiæ, tenetur integrum sacrificium sine consortio alterius, quoad participationem fructus medij applicare pro eo, qui ei tribuit sustentationem; sed qui Missam postulauit dat integram sustentationem Sacerdoti iuxta taxam Ecclesiæ; ergo Sacerdos tenetur ex iustitia ei integrum sacrificium sine consortio alterius, quoad participationem fructus medij applicare, aliàs non faciet suam eleemosynam.

23 Dices Sacerdotem applicando sacrificium pro dante stipendium, & simul pro alio ex lege dare illi integrum sacrificium, & in nihilo eum defraudare. Respondetur intentionem dantis stipendium non esse alere Sacerdotem celebrantem pro alio, sed solum velle, & intendere alere Sacerdotem celebrantem pro se solum, vnde si Sacerdos pro alio simul celebret, non potest facere suum stipendium, non quia donatio stipendij fuisset conditionalis, sed quia datus fuit error ex parte personæ donatarij, siquidem intentio dantis non fuit directa ad Sacerdotem celebrantem pro se, & pro alio, sed ad Sacerdotem solum pro se celebrantem: vnde cum Sacerdos pro illo, & alio celebraret, datus fuit error in persona donatarij; sed quando error versatur circa personam donatarij, donatio non subsistit vt cum Lessio, & alijs communiter docet Trullenc. *lib.* 7. *Decalogi*, *cap.* 17 *dub.* 14. *n.* 1. & Nos *suprà* diximus; ergo talis Sacerdos non potest facere suam eleemosynam, & tenetur eam restituere.

24 Hinc fit, quod siue iste Prælatus applicet dictas Missas pro solis dantibus stipendium, siue pro religiosis defunctis, & simul pro dantibus stipendium peccasse mortaliter, seclusa ignorantia, & teneri ad restitutionem. Dixi seclusa ignorantia, nam cum Prælatus fretus illa opinione malè intellecta, operatus fuerit ignorantia inuincibili, illa eum potuit

25 excusare à peccato, si eam habuit, data tamen scientia veritatis, & intellecto sensu, in quo illi Doctores, & ego loquutus fui, tenetur Prælatus siue eas Missas applicauerit solum pro dantibus stipendia, siue pro illis, & religiosis defunctis, alias tot in numero applicare, siue pro religiosis, si fortè Missas solum applicauit pro dantibus stipendia, & non pro religiosis, siue pro illis qui dederunt stipendia; si fortè pro religiosis, & simul pro illis applicauit, siquidem conuentus, vel debet ex iustitia tot sacrificia religiosis defunctis, vel illis à quibus recepit stipendia, vtque ab hoc debito iustitiæ liberetur, tenetur tot Missas applicare, etiam si dicta stipendia consumpserit bona fide, quia in his factus est ditior conuentus, vt ex se patet.

CONSVLTVM XCIX.

De quodam Mercatore certos contractus vsurarios faciente, cum extraordinaria, & notabili circunstantia.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Quod multis, & doctis placet probabilis iudicatur.*
3 *Referuntur aliqua opiniones in materia vsura.*
4 *Mercator potest licitè vendere merces, quas habet summo pretio iusto.*
5 *Potest eas iterum emere ab emptore pretio infimo iusto, si non intercedat pactum de retrouendendo minori pretio, nec cognitio ex parte venditoris, quod emptor eas iterum vellet vendere.*
6 *Quod si intercedat tale pactum.*
7 *Merces vltroneæ vilescunt per dimidiam.*
8 *Venditio pretio summo, iusto tamen, est licita.*
10 *Ponitur obiectio in contrarium, & soluitur.*
11 *Vendens credito ratione periculi amittendi capitale potest aliquid vltra capitale petere absque vsura.*
12 *Periculum amittendi capitale est pretio æstimabile.*
13 *Non tenetur quis illud gratis subire.*
14 *Ratione damni emergentis & lucri cessantis potest aliquid accipi vltra sortem.*
15 *Mutuans ratione periculi amittendi mutuum potest aliquid petere supra sortem.*
16 *Vendens ad creditum ratione lucri cessantis potest accipere ab emente id, quod illa pecunia lucraturus erat.*
17 *Pro obligatione quam vendens ad creditum accepit non petendi principale vsque ad certum tempus potest aliquid exigere sine vsura.*
18 *Venditor suarum mercium si rogatus vendiderit ad creditum potest statim emere easdem merces ab emptore minori pretio, quam vendidit vsque ad dimidium.*
19 *Potest insuper ab eo petere lucrum cessans.*
20 *Potest petere aliquid pro periculo amittendi principale.*
21 *Potest aliquid exigere supra sortem pro obligatione non petendi debitum vsque ad certum tempus.*
22 *Censura Authoris circa has omnes opiniones recensitas.*
23 *Venditor ad creditum potest aliquid pro lucro cessante vltra sortem exigere si in promptu habeat, vel moraliter certo speres, qui res suas numerata pecunia emerit, secus si non haberes.*
24 *Venditor non potest merces suas vendere credito summo pretio cum pacto eas iterum emendi pretio infimo.*
25 *Hic contractus continet vsuram palliam.*
26 *Si talis contractus liceret, tolleretur de modo vsura, & omnes vsura honestentur.*
27 *Venditor vendens rem suam credito pretio summo ignorans emptorem illam iterum venditurum potest eam emere pretio infimo iusto pecunia numerata.*
28 *Venditor credito potest aliquid accipere vltra sortem ratione periculi, cui exponitur perdendi pretium illarum cum certis conditionibus.*
29 *Ponuntur conditiones, quæ vt id licitum sit requiruntur.*
30 *Venditor credito potest petere ab emptore fideiussorem.*
31 *Venditor credito non potest sine vsura aliquid accipere supra sortem pro obligatione non petendi debitum vsque ad certum tempus.*
32 *Dilatio solutionis est quoddam implicitum mutuum.*
33 *In mutuo nihil suprà sortem recipi potest absque labe vsuræ.*
34 *Qui suscipit obligationem mutuandi ad libitum mutuatarij potest aliquid suprà sortem accipere sine labe vsuræ.*
35 *Qui priuat se instrumento quo laborat ad aliquod tempus potest ob id aliquid accipere.*
36 *Venditor ad creditum summo pretio iusto, non potest res suas vendere cum pacto reemendi illas pretio infimo, nec sciendo emptorem id intentare post celebratum contractum venditionis.*
37 *Potest postulare ab emptore lucrum cessans, si certo habeat, qui numerata pecunia tales res emat, secus si non habeat, nec de proximo speres habendum.*
38 *Poteris aliquid postulare pro periculo vero non recipiendi pretium*

pretium quarti ipse daret pro tali periculo, si pecuniam ab alio mutuatam postulasset, nisi venditor alium fideiussorem assignasset.

39 *Non potest aliquid suprà sortem recipere pro obligatione non petendi pecuniam debitam per tantùm tempus.*

40 *Non potest aliquid pro hac obligatione gratis oblatum accipere ex obligatione ciuili.*

41 *Ponitur resolutio totius huius consulti.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 CVm fortè accederem ad domum cuiusdam ditissimi mercatoris in quadam huius Lusitaniæ regni Ciuitate, accidit, quod me præsente accessit quidam nobilis homo, & diues ad domus eiusdem mercatoris: & quæsiuit ab eo, An ei vellet vendere credito centum cubitos telæ aureæ? Annuit ipse mercator, si ipse emptor illos centum cubitos telæ vellet recipere pro pretio mille aureorum, quod erat iustum pretium summum illius telæ, admisit emptor pretium. Postea ei dixit venditor, quod dum non solueret principale mille aureorum, deberet ei quotannis soluere lucrum cessans, quod erant in suo computo, quinquaginta aureis, ad tutionem quinque pro centum, in quo etiam consensit emptor; quibus peractis dixit ei venditor, quod etiam ei deberet aliquid soluere quotannis pro periculo amissionis capitalis, quod in suo computo erant viginti quinque aurei, & quod debebat etiam soluere alios viginti quinque aureos quotannis pro obligatione, quam ipse venditor accipiebat non postulandi ab eo capitale, dum illud non postulabat, quibus omnibus annuit, & consensit emptor.

His sic stabilitis, telam mensus illi est venditor, & eam ei tradidit, post traditionem telæ, dixit emptor venditori ipsius telæ, An illam vellet emere, nam ille volebat eam iterum vendere. Respondit primus venditor se eam ab illo velle emere, si illam minori pretio per dimidium illi daret, siquidem hoc erat iustum pretium infimum, & pro quo eam ipse acciperet, quod si amplius vellet, quæreret emptores, nam ipsum pro ea amplius non daturum. Respondit ille, qui telam volebat vendere, se pro eo pretio illam velle vendere, numerauit secundus emptor pecuniam, & dedit ei quingentos aureos, remanente primo emptore, cum debito mille aureorum pro capitali, & cum obligatione soluendi quotannis dicto mercatori centum aureos, pro lucro cessante, pro periculo sortis, & pro obligatione non petendi principale.

Hæc cum ego viderem, non mihi placuere, & zelo iustitiæ motus dixi dicto mercatori, quomodo posset ille tam iniquum contractum celebrare cum dicto homine, si quidem pro quingentis aureis, quotannis accipiebat centum aureos reddituum, cum solum ei debiti essent viginti quinque, ad rationem quinque pro centum, At ipse mercator intendens in me dixit, Tu es Magister in Israel, & hæc ignoras, & aperiens scrinium suum, abstulit quemdam papyrum cuiusdam eximij Doctoris, in quo hæc sequentia continebatur.

PROPONVNTVR RATIONES, quibus quidam Theologus dictum contractum, vt licitum defendebat.

2 ATtentè consideraui contractum, quem exerces in venditione tuarum mercium, & sanè post magnam considerationem inueni talem contractum vndequaq; licitum esse; omnia enim puncta, quæ à me quæris, à grauissimis tuentur Doctoribus. Et si illud, quod multis, & doctis placet in statera Scholastica, & morali probabile iudicatur, proculdubio hic tuus contractus ab omni improbabilitate securus est, quare vt hæc probabilitas clarius elucescat, ad omnia sigillatim respondere proposui.

Et in primis ad illud, quod à me quæris, an possis merces,
3 quas habes ad vendendum vendere credito summo pretio, iusto tamen, & postmodum eas emere ab emptore, pretio infimo, iusto tamen? Respondeo affirmatiuè. Et in primis, si non intercedit pactum de retrouendendo merces mino-
4 ri pretio, nec cognitio ex parte venditoris, quod emptor eas iterum vellet vendere, tenent hanc sententiam Sylue-
5 ster *verba vsura num.* 2. *quæst.* 3. Rosella *verbo vsura numer.* 20. Fr. Ludouicus Lopez *de contractibus lib.* 1. *cap* 34. referens Pesiam, & alios apud Bonacinam *tom.* 2. *de contractibus d.* 3. *q.* 2. *p.* 3. *nu.* 20. Fr. Accatius de Valasco *to.* 1. *verbo contractus ref.* 206. *n.* 3. Fr. Ioannes à Cruce, & alij, quos refert, & sequitur Diana *par.* 3. *tractat.* 8. *resolut.* 33. *&* 58. Mercatus 1. *de contractibus cap.* 26. Angelus, Salon. Garzia, Guttieres. Palatius, Azebedus, Graf-
6 fius, Salas *tractat. de contractibus, vbi de venditione dub.* 37. *num.* 2. *&* *de vsuris n.* 16. Mendo *in statera opinionum q.* 5. *diff.* 6. *n.* 42. idem videtur sentire Amadæus Guimenius *tract. de vsuris propositione* 2. *n.* 2.

Si verò intercedat pactum de retrouendendo, eam tenent Bonacina, Caietan. & alij, quos refert, & sequitur Diana 6
1. *part. tractat.* 8. *resolution.* 53. Immò addo te posse prædictas res à te venditas ab emptore statim emere, si ab eo rogeris, minori pretio, quàm vendidisti, per medietatem, nam merces vltroneæ, & cum emptor rogatur, vilescunt, & decre- 7
scunt in pretio, quoad medietatem, vt tenent Conradus *in responsione casuum part.* 1. *quæstion.* 130. Palatius, Megala, Faustus, & alij, quos refert Diana *part.* 1. *tractat.* 8 *resolut.* 78. Caramuel *in Theologia fundamentali, fundamento* 43. *num.* 795. Immò quandoque plusquam pro medietate vilescunt, vt tradit Fr. Marcus Serra *in* 2.2. *quæst.* 77. *art.* 1. *dub.* 3. §. *aduertendum*, Beñas 22. *quæst.* 78 *de vsuris art.* 2. quem videtur sequi Amadæus Guimenius *tractatu de vsuris propositione* 2. *num.* 5. & alij.

Et horum omnium ratio est, quia venditio pretio, summo 8
iusto, est licita, nec in ea datur dolus. Deinde emptio pretio infimo iusto, est etiam licita, siquidem pretium iustum summum, medium, & infimum, reddit contractum venditionis, ac emptionis licitum, nec in eo fraus vlla interce- 9
dit, siquidem emptor, & venditor vtitur iure suo, vendens merces summo pretio, sed iusto, & postea emens infimo pretio, sed etiam iusto; ergo licitum est vendere merces carius, & iterum eas emere vilius, si quidem merces vltroneæ, & quando rogatur emptor, vilescunt, ex eo, quod ex modo vendendi minuitur pretium rei, & merces efficiuntur vltroneæ, vt tradit Villalobos *tom.* 1 *tractat.* 21. *difficult.* 6. *num.* 20. Nauarra, Bonacin. quos refert, & sequitur Diana *part.* 1 *tract.* 8. *resolut.* 78.

Nec obstat lex 22. *titul.* 11. *lib.* 5. *noua recopilationis*, in 10
qua damnatur mercator, qui credito vendit, si iterum emat pecunia numerata quocunque pretio, & si, quæ aliæ dantur leges municipales. Respondeo namque, eam legem, & similes procedere contra vendentes, & iterum ementes pretio iniusto, non verò pretio iusto, vt explicant Palatius, & Azebedo, apud Magistrum Salas *tractat. de venditione dub.* 37.

Ad secundum verò, quod à me quæris, an posset vendere 11
credito ratione periculi, cui exponeris perdendi capitale petere aliquod suprà sortem principalis absque labe vsuræ? Respondeo etiam affirmatiuè, Ita docet Sylu. *verbo vsura* 1. *quæstion.* 35. Medina *Codice de restitutione quæst.* 38. §. *ad tertiam:* Marcus Serra 2.2. *quæst.* 77. *art* 1. *dub.* 4. Ledesma 2. *part. summæ tract.* 8. *cap.* 33. *concl.* 27. Aragonius 2.2. *quæst.* 77. *art.* 4. Conrad. 1. *p. respons. casuum q.* 130 Rebell. *p.* 2. *lib.* 9. *q.* 12. Bonac. Malder. Rodriq. & alij, quos refert, & sequitur Dian. *p.* 1. *tract.* 8. *resol.* 37. *&* 57. & alij, quos refert, & sequitur Amadæus Guimenius *de vsuris propositione* 1. *n.* 1.

Ratio est, quia periculum amittendi principale, est pretio 12
æstimabile, & non tenetur quis illud gratis subire; ergo ratione illius poterit quis aliquid petere vltra sortem. Confir- 13
matur, quia ratione damni emergentis, & lucri cessantis po- 14
test vltra principale aliquid exigi, ergo etiam ratione periculi amittendi sortem, cum hic titulus non sit minoris efficaciæ, nec minus honestet, id quod vltra sortem accipitur. Confirmatur 2. quia mutuans ratione periculi, cui exponitur amit- 15
tendi mutuum, potest aliquid petere supra sortem, vt tenent Sylu. *verbo vsura quæst.* 37. Marcus Serra 2.2. *quæst.* 77. *art.* 2. *dub.* 3. Aragonius, Couarr. Ioann. Maior, Peña, & alij apud Salas *tractat. de vsura cap.* 22. *numer.* 33. *&* *tractat. de venditione cap.* 4. *numer.* 5. Medina *Codice de restitutione quæst* 38. Petr. Nauarra *de restitutione lib.* 3. *capit.* 2 *numer.* 343. Bonacin. *tom.* 2. *de contractibus d.* 3. *quæst.* 2. *part.* 5. Maior *in* 4. *distinct* 15. *quæstio.* 31. *casu* 15. Fr. Ioann. Henriq. *in quæstionibus practicis sect.* 33. *quæst.* 4. *num.* 10. Malderus, Rodriq. & alij, quos refert, & sequitur Diana 1. *part. tract* 8. *resolution.* 37. *&* 57. Lessius *de iustitia lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 13. Rebellus *part.* 2. *lib.* 9. *quæstio.* 12. Immò pro hac sententia citatur D. Thom. *opuscul. de vsuris, cap.* 10. eam tenet etiam Mendo *tom.* 1 *in bullam cruciata d.* 34. *num.* 12. *&* *in statera opinionum differ.* 6. *q.* 8. *n.* 57. Ergo idem potest efficere vendens credito ratione periculi amittendi pretium mercium, quas credito vendit.

Ad tertium, quod à me quæris, An ratione lucri cessantis, 16
vel damni emergentis vendens ad creditum possis exposcere ab emente id, quod illa pecunia lucraturus eras, si eam statim numerato acciperes? Respondeo affirmatiuè. Et ratio est, quia venditio ad creditum est quoddam mutuum, sed in mutuo licitum est vltra sortem accipere lucrum cessans, & damnum emergens, vt cum D. Thom. Nauarro, Lessio, & alijs multis tenet Bonacin. *d.* 3. *quæst.* 3. *par.* 4. *num.* 12. Villalob. 2. *parte tractat.* 32. *dif.* 8. *numer.* 4. & cum alijs Trullenc. *lib.* 7. *Decalogi*, *capitul.* 19. *dub.* 9. *numer.* 2. *&* *dub.* 8. *numer.* 4. Ergo etiam quando venditur ad creditum, potest aliquid peti supra sortem ratione lucri cessantis, vel damni emergenti-

Ita

Ita cum communi sententia docet Trull. *lib. 7. Decalogi*, *c. 20. dub. 18. num. 3.*

17 Ad quartum verò quod quæris, An pro obligatione, quam accipis non petendi principale vsque ad certum tempus, possis aliquid exigere vltra sortem principalem absque labe vsuræ? Respondeo affirmatiuè. Cuius ratio est, quia in mutuo id licèt, vt tenent Marcus Serra, 2. 2. *q. 78. art. 2.* Medina, *codice de restitutione q. 32.* Diana, *1. p. tract. 8. resol* 48. Caramuel, *in Theologia Fundamentali fundamento* 60. §. 1. Philippus de Cruz *tract. vnico de interesses*, *fol. 7.* Ledesma, *p. summa tract. 8. cap. 33. conclus. 4. dif. 2.* probabile iudicat Bertrandus *in resol. Theolog. tract. 9. q. 1. art. 4. tit. 1.* Ioannes Henriquez, *in quæstionibus practicis sect. 33. resol.* 451 Fr. Accatius de Velasco, *tom. 2. resol. moral. verbo vsura resol.* 455. Fr Ioannes Martines del Prado, *tom. 2. Theolog. moral. cap. 16. dub. 12.* Bassæus, *in floribus verbo vsura*, *num. 9.* Ergo idem dicendum est in venditione ad creditum, nam venditio ad creditum, est quoddam mutuum, vt *suprà* diximus.

18 Vnde concludo, quod in venditione tuarum mercium, si rogatus vendideris ad creditum, potes statim emere easdem merces ab emptore minori pretio, quàm vendidisti, vsque ad

19 medietatem, & insuper potes petere ab eo lucrum cessans, quod tanti æstimatur, quanti lucraturus erat, si numerata pecunia statim pretium reciperes & insuper potes petere ab emptore aliquid pro periculo amittendi principale, cum his

20 temporibus hoc periculum, vt experientia docet, semper illi annexum sit, vt docet Syluester, *in summa verbo negotium q. 4.* Marcus Serra, *22. q. 77. art. 2. dub. 2.* Et insuper potes petere

21 ab eo aliquid supra sortem pro obligatione non petendi debitum, vsque ad tale tempus, vt asserunt prædicti Doctores, & hoc sine vllo conscientiæ scrupulo, nec vsuræ labe: Vale.

Legi prædictam cedulam, & cum multorum Doctorum opiniones contineret, vt commodius illi responderem eam mecum attuli in domum; & altera die sequentia respondi.

RESPONSIO AVTHORIS.

22 Legi amice schedulam illius Theologi, qui tuum contractum ex omni parte iustificat, afferendo ad illius iustificationem aliquas Doctorum opiniones, sed si tibi dicturus sum, quod intelligo, huiusmodi Theologus magis voluit pruriè auribus, & lucro tuo prospicere, quàm veritatem dicere; cuius ratio est, quia licèt aliqua vera dicat, ex mente doctorum, quos refert, multa tamen confundit, & non ea dicit, eo modo, quo à Doctoribus traduntur, quædam enim cum aliquibus limitationibus, & conditionibus aliquando vera sunt, quibus tamen sublatis, falsissima omni iure reputantur, & aliqua ab aliquibus Doctoribus dicta sunt, quæ tamen, vel non vera, vel in bono sensu intelligenda sunt, vnde si veritatem sincerè assequi pertendis, attende ea, quæ tibi dico, & ea executioni mandando securus ibis.

23 Dico igitur, Verum esse te pro lucro cessante vel damno emergente posse petere id, quod sperabas lucrandum, si in promptu haberes, aut moraliter certus esses, statim habiturum, qui dictas merces pecunia numerata emeret, secus si non haberes; Et ratio est, quia si talem, qui certo emeret numerata pecunia non haberes, nec eum certo, moraliter sperabas per multum tempus, non cessat lucrum ratione pecuniæ datæ ad creditum pro illis mercibus, vt benè cum Salone, Villalobos, & alijs notauit Trullenc. *lib. 7. Decalogi, cap. 20. dub. 18. num. 2* Ergo pro lucro cessante non potes vltra sortem aliquid recipere, vnde in hoc maximè debes considerare, an re ipsa habiturus sis, vel non, qui numerata pecunia statim dictas merces emeret, vt possis petere lucrum cessans.

Dico 2. te non posse merces tuas vendere summo pretio cum

24 pacto eas iterum emendi ab eodem emptore pretio infimo, ita Molina, & alij, quos refert, & sequitur Bonacina, *vbi suprà*, *d. 3. q. 3. p. 5. num. 6.* Toletus, *in summa lib. 5. cap. 31. num. 3.* Lessius, *de iustitia lib. 2. cap. 21. dub. 16. num. 130.* Salas, *de contractibus de venditione dub. 37. nu. 2. & tract. de vsuris dub. 17. num. 2.* Azor, *p. 3. lib. 7. cap. 9. casu* 8 Busembaus, *lib. 3. tract. 5. cap. 3. num. 8.* Layman *tom. 1. sect. 5. tract. 4. cap. 16. n. 5.* Mendo, *in statera opinionum dissert. 6. q. 5. num. 3.* & alij, & contrariam damnauit Innoc. XI. prop. 40. quæ est huiusmodi, Contractus mohatra licitus est etiam respecta eiusdem personæ, & cum contractu retrouenditionis preuiè inito cum intentione lucri.

25 Et ratio est, quia hic contractus continet vsuram palliatam, quoad rem namque nihil aliud in eo agitur, quam sub ea apparente specie venditionis, & emptionis, accipere primum emptorem mutuos, v. g. mille aureos cum obligatione soluendi postea mille, & quingentos aureos, quod reprobatur, *in cap. in ciuitate cap. consuluit de vsuris*. Et ratio est, quia emptor petijt à mercatore merces sibi credito vendendas mille aureis, & statim reemendas ab ipso mercatore quingentis aureis, numerata pecunia, accepit quingentos aureos, & reliquit merces, & obligationem accepit soluendi mille aureos, hæc omnia sub pacto fuere peracta, expendat nunc vnusquisque, quid re ipsa differat contractus à petitione, ex concessione mille aureorum sub mutuo cum pacto soluendi mille quingenta, ego nullum reperio discrimen, sed solum video interponi illam apparentem speciem venditionis, & reemptionis, vt nomen mutui cum vsura non audiatur.

Sed quid refert nomen mutui non audiri, si re ipsa mutuum est, non venditio, & ibi vsura palliata datur, sane si is contractus liceret, tolleretur de medio vsura, & facilè omnes vsuræ cohonestari possent, licèt igitur venditio pretio summo iusto sit licita, & emptio pretio infimo iusto sit licita, attamen vt coniunctæ cum illo pacto, non sunt licitæ, quia includunt vsuram, & transeunt ad speciem mutui cum lucro ex eo prouenìente; & hoc verum est, etiamsi non præcedat expressum pactum reemendi, si ex circunstantijs cognoscat venditor ad hoc à se merces credito vendendas maiori pretio possit, vt illicò ipsimet reuendantur minori pretio numerata pecunia, & eo animo eas vendere simulet, siquidem vsuram imbibit mentalem, & re ipsa perindè se habet, ac si in animum haberet mutuum præbere cum intentione accipiendi locum ex illo. 26

Quod si absque pacto, nec cognitione animi emptoris, qui reuenditurus est merces, ei vendat merces credito pretio summo iusto, sincere credens eum eas emere ad vsum, sicut à cæteris emuntur, & post celebratum contractum venditionis eas emptor vellet vendere, potest primus venditor ipsas reemere pretio infimo iusto, pecunia numerata: Nam in hoc contractu sub his terminis celebrato nihil illicitum apparet, cum in eo nulla fraus detur, & illas merces alius posset emere eo pretio infimo iusto, nec in coniunctione vtriusque contractus quidquam est malitiæ, cum non interuenerit pactum, aut intentio pacto æquiualens; sed bona fide peracta fuerit prima venditio, & postea reemptio absque dolo fiat, & aliunde, vt suppono, nullum inde scandalum datur; quod autem lucrum proueniat mercatori ex contractibus nihil obest, cum id ex licita negotiatione accrescat, cum igitur Domine mi merces tuas vendas cum pacto, vel saltem cum cognitione, quod ideò à te credito petuntur summo pretio, vt tibi iterum pretio infimo vendantur, inde est, quod vsuram committis in tali venditione, & emptione, & teneris ad restitutionem illorum quingentorum aureorum, quos accepisti vltra sortem, per quod patet ad rationem allatam pro defensione huius pacti, nam illa coniunctio contractuum cum dicto pacto, vel cognitione reuenditionis minori pretio, est vsura palliata, & prorsus illicita, & reijcienda. 27

Ad illud verò, quod dictus Theologus dicebat te posse aliquid accipere vltra sortem ratione periculi cui exponeris perdendi pretium illarum. Respondeo illam doctrinam veram esse cum his conditionibus: Prima, vt periculum sit verum, sæpè enim tale periculum non datur, vt infra dicemus. Secunda, vt venditor non cogat emptorem, vt se potius quam alium fideiussorem pro periculo præstando accipiat. Tertia est, vt non accipiat plusquam ipse libenter alteri daret, si necesse foret. Quarta, vt significet emptori, quo titulo tantum exigat, præsertim si dubium sit, an illi placeat, nam fortè nollet eo titulo quidquam dare, & ratio horum est, quia exponere se tali periculo, si vere, & re ipsa datur, est pretio æstimabile; ergo sicut potest venditor petere ab emptore fideiussorem, poterit ipse venditor hoc periculum subire, dummodo ad id non obliget emptorem, non enim debet esse prioris conditionis venditor, eo quod beneficium præstat, quam alij, vt benè Bonacina, *d. 2. p. 2. q. 2. p. 4. num. 18.* & cum Villalobos, Trullenc. *lib. 7. Decalogi, cap. 2. dub. 18. num. 4.* His igitur obseruatis circumstantijs, licitum existimo illud lucrum acceptum pro periculo amittendi pretium mercium venditarum, quæ cum dictus Theologus non distinguat, omninò reijcienda est, quoad hoc punctum illius resolutio. An verò, Amice Domine, pro tali periculo vero possis petere tantam summam quantam ipse postulas, ab illo emptore, de quo est sermo, tu considera, an si fuisses emptor, tantum dares pro tali periculo, & si tantum non eras daturus, quod tibi non vis, alteri ne facias, vt diximus in tertia conditione. 28 29 30

Ad illud verò, quod dictus Theologus dicebat, venditorem posse aliquid accipere supra sortem pro obligatione, quam accipiebat non petendi debitum vsque ad certum tempus. 31
Respondeo hoc falsissimum esse, est enim manifesta vsura aliquid exigere pro dilatione solutionis, si alias res vendita fuit pretio summo. Ita cum communi sententia Trullenc. *lib. 7. Decalogi cap. 20. dub. 18. num. 1.* Et ratio est, quia dilatio solutionis est 32
quoddam mutuum implicitum, sed in mutuo vltra sortem nihil communiter recipi potest: ergo. Tum quia ea carentia pecuniæ, ad tale tempus est intrinseca, & essentialis mutuo; ergo sicut pro mutuo non potest lucrum accipi absque labe vsuræ, ita neque pro ea carentia, aut pro obligatione non repetendi pecuniam intra certum tempus, & ita tenent Lessius 33
lib. 2. cap. 20. dub. 14. Molina, *tract. 2. d. 308. num. 8.* Reginaldus, *lib. 23. num. 32.* Amicus, *tom. 5. d. 20. sect. 8. num. 131.* Lugo,

Lugo, *de iustitia*, *tom.2. d.25.17.* Layman; *tom.1. lib.3. tract.4. cap.16. num.8.* Ex quibus sequitur totam quæstionem de vsuris ad quæstionem de nomine reuocare, siquidem nullus contractus esset vsurarius, cum in eo pro carentia pecuniæ, aut dilatione in solutione posset apponi titulus lucri licitè acquirendi vltra sortem. Quare damnata est sequens propositio ab Innoc. XI. & est 41. cum numerata sit, qui non maioris faciat pecuniam præsentem quàm futuram, potest creditam aliquid vltra sortem à mutuatario exigere, & eo titulo ab vsura excusari.

34 Nec obstat, quod qui suscipit obligationem mutuandi ad libitum mutuatarij possit aliquid vltra mutuum accipere; ergo etiam poterit qui se obligat ad non petendum mutuum, nisi post certum tempus. Non obstat inquam. Respondeo namque, negando consequentiam. Nam potest quis accipere pretium pro actione ex se primo æstimabili, cum eam peragere non teneantur, talis est obligatio mutuandi ad libitum mutuatarij, & actio fideiubendi pro alio, ac similes; at promutuandi actione, nihil accipi potest, cum vsura sit lucrum proueniens ex mutuo, quod prohibitum est lege naturali, diuina, & Ecclesiastica, expectare autem tempus ad recuperandum mutuum, est prorogatio beneficij gratuij mutui.

35 Dices qui priuat se instrumento, quo laborat ad aliquod tempus, potest ob id aliquid accipere, ergo qui priuat se pecunia per aliquod tempus, potest etiam aliquid accipere. Respondeo negando consequentiam. Nam qui priuat se instrumento huiusmodi, locat illud retinens illius dominium, & pro locatione accipit lucrum licitum, at mutuans non locat pecuniam, sed transfert dominium illius in mutuatarium, pro qua translatione lucrum nequit accipere, nam id est vsura. Et ex his reijciendus est quidam asserens mutuatarium asserentem ex gratitudine donare aliquid pro mutuo teneri obligatione ciuili ad illud soluendum, hæc enim obligatio ex instrumento publico, quod fieri posse ille tuetur, est vsuraria, & omninò reijcienda, vt communis sententia doctorum docet, & damnatur sequens propositio damnata ab Innoc.XI. 42. scilicet vsura non est dum vltra sortem aliquid exigitur tanquam ex beneuolentia, & gratitudine debitum, sed solum si exigatur tanquam ex iustitia debitum.

36 Ex quibus omnibus concludo, & dico, amice Domine, tè non posse licitè, & absque vsura alicui vendere merces tuas credito summo pretio cum pacto de reemendo illas infimo pretio, nec cum cognitione, quod talis reemptio post celebra-
37 tum contractum venditionis postuletur, poteris tamen ab emptore tuarum mercium credito postulare lucrum cessans, si statim certo habeas, qui numerata pecunia illas emeret, vel moraliter certo illum sperabas, secus si talem certitudinem moralem non habebas, vt ferè nunquam habent mercatores, cum raro sint qui tales telas aureas emant, vnde hoc conscientiæ tuæ remitto. Poteris etiam aliquid postulare pro pericu-
38 lo recuperandi pretium, quantum tu ipse dares pro tali periculo, si pecuniam aliquo mutuatam postulasses, & dummodo tale periculum vere detur, vt infrà dicemus, & nisi emptor alium fideiussorem assignet, nullo vero modo poteris aliquid
39 petere pro obligatione non petendi pecuniam debitam per tantum tempus, neque aliquid gratis oblatum ex obligatione ci-
40 uili, vel contractu per scriptum celebrato, pro tali obligatione accipere.

41 Vnde stando in hac doctrina, quam veram reputo, debes dicto emptori restituere quingentos illos aureos, quibus illum defraudasti, emendo telam illam auream pretio infimo per medietatem, quam antea vendideras pretio summo, siquidem sciebas ideò à te postulari talem venditionem credito summo pretio, vt statim reemeres dictam telam auream infimo pretio numerata pecunia. Debes etiam demittere illos viginti quinque aureos, quos postulasti pro obligatione non postulandi pretium debitum per tantum tempus; & si fortè re ipsa non erat periculum amittendi sortem, non potes pro tali periculo aliquid accipere, sæpè enim tale periculum, non est, vt si mutuatarius potens est soluendo, & est homo industrius, verax, & de quo non datur moralis, & verosimilis præsumptio, quod non sit soluturus, vt docet Soto, *de iustitia*, *lib.6. q.4. art.1. ad primum*, Azor, *3. p. lib.7. quæsito vltimo*, Reginaldus, *lib.25. num.211.* Salas, *tract. de vsuris*, *d.23. num.7.* & patet, *ex cap. Nauiganti in ciuitate de vsuris;* Dicere enim quod semper datur tale periculum, vt voluere Syluester, *in summa verbo negotium*, *q.4.* Marcus Serra, *2.2.q.75. art.2. dub.2.* est cohonestare omnem vsuram, semper enim posset acquiri lucrum ex mutuo, si id semper verum esset, quod tamen reprobatur à D. Antonino. *3. p. tit.8. cap.3. §.1.* quem multi, & grauissimi Doctores sectantur, vt notauit Mendo *in statera opinionum dissert.6. q.8. nu.58.* Solum ergo licitum erit tale lucrum pro dicto periculo, quando dantur conditiones, quas supra assignauimus, quæ si dantur in præsenti casu, tu Domine considera, & Vale.

CONSVLTVM C.

De filio an teneantur denunciare Patrem suum hæreticum cum periculo vitæ, & honoris, & diuitiarum.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Aliqui Doctores dixerunt non teneri quempiam denuntiare patrem hæreticum.*
3 *Alij dixerunt non teneri quempiam denuntiare hæreticum, si timeat probabiliter amissionem vitæ, famæ, aut bonorum ex denuntiatione.*
4 *Filius tenetur denuntiare patrem hæreticum, vel alium sanguine coniunctissimum.*
5 *Tenetur denuntiare hæreticum, etsi timeat periculum graue vitæ, famæ, vel diuitiarum, sibi imminere.*
6 *Præceptum denunciandi hæreticum, etiam occultum, est diuinum.*
7 *Obligat omnes sub quocunque periculo.*
8 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
9 *Quilibet iure naturali tenetur succurrere bono communi, etiam cum periculo vitæ, famæ, & diuitiarum.*
10 *Crimen hæresis tendit in damnum commune.*
11 *Quid si denuntiator non possit crimen probare.*
12 *Filius tenetur denuntiare patrem, qui sit hostis patriæ.*
13 *Hæreticus æquiparatur hosti patriæ, imò prior est illo.*
14 *Crimen læsæ Maiestatis humanò denuntiandum est, etsi delinquens sit pater.*
15 *Idem dicendum est de crimine læsæ Maiestatis diuinæ.*
16 *Occurritur obiectioni in contrarium.*
17 *Occurritur alteri obiectioni in contrarium.*
18 *Ordo charitatis postulat vt bonum priuatum, etiam proprium bono publico postponatur.*
19 *Bonum fidei est bonum publicum.*
20 *Non est impietas, quod filius patrem hæreticum denuntiet, sed potius est quoddam genus pietatis.*
21 *Ponitur obiectio in contrarium, & soluitur.*
22 *Ponitur alia obiectio, & soluitur.*
23 *Filius denuntians patrem hæreticum benè tractandus est à Dominis inquisitoribus.*
24 *Filius denuntians patrem hæreticum non debet timere minas ipsius parentis.*
25 *Denuntiatus pendente denuntiatione à testimonio repellitur contra denuntiantem.*
26 *Excipè crimen hæresis propter criminis atrocitatem.*
27 *Testes in hoc casu, etiam in crimine hæresis non sunt integræ fidei.*
28 *Domini inquisitores tunc maximè attendere debent euentum causæ.*
29 *Notandi sunt, an denuncians denuntiationem procurasset ad vitandum denuntiati testimonium.*
30 *Denuntians non debet timere, quod à denuntiato occidatur.*
31 *Si fortè occidatur patienter ferat.*
32 *Filius tenetur patrem hæreticum denuntiare nulla præcedente correctione fraterna.*
33 *Non excusatur ob timorem probabilem mortis, vel ob amissione famæ, vel diuitiarum.*
34 *Filij Iudæorum ordinariè sequuntur, & imitantur suorum parentem hæreses.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

QVidam homo sanguine Hebræo maculatus fortè inuenit suum Patrem, & alium fratrem in quadam domo Iudaizantes, qui cum ab eo peterent, vt idem efficeret, & ipse noluisset, eum minati sunt, quod si eos dominis inquisitoribus denuntiasset, & ob id comprehenderentur, eos statim confessuros esse suum crimen, & dicturos prædictum denuntiatorem cum illis Iudaizasse, & quod si id non sufficeret, vt ab Inquisitoribus pro tali delicto puniretur, post egressum illorum ab inquisitione, eum per se, siue per alios occisurum esse; erant enim personæ diuites, potentes, & magnam habebant familiam, & solitæ minas exequi, ob quod perterritus iste homo ex vna parte, timens incidere in excommunicationem, si non denuntiaret prædictos patrem, & fratrem, & ex alia parte timens infamiam inde sibi prouenturam, & timens quod ab illis etiam denuntiaretur, vel saltem mortem, quam procul dubio, si liberi euaderent ei procuratores certo timebat, accessit ad me, & 1

Quæsiuit, an cum tanto onere teneretur patrem suum, & fratrem denuntiare, vel possit desistere à denuntiatione.

RESPON-

RESPONSIO AVTHORIS.

2 Respondi aliquos authores dixisse filium non teneri denuntiare patrem hæreticum. Ita Alexander de Alex. *p.3.q.33. membro 4. art.2. dub. vltimo*, Royas, *singulari 12. num.2. & singulari 5. num.29.* Riccius, *p.3. decisione 278. num.8.* Ioannes Valerus, *in differentijs vtriusque fori verbo hæresis differ.1. num.4.* Idem docent casu, quo pater non dogmatizat, aut filios hæresi imbuat, Simancas, *lib. de Catholic. instit. tit.29. num 4.* Genuensis, *in praxi cap.18. num.9.* Thom. Hurtado,
3 *tom.2. tract.6. resol.36. num.207. & resol.37.* Nec displicet hæc sententia Candido, *tom.2. disquisitione 5. art.5. dub.4.* Et non teneri quempiam denuntiare hæreticum, si timeat probabiliter amissionem vitæ famæ, aut bonorum ex denuntiatione fore sequendam docent Santarellus, *in tractatu de hæresi cap.9. num.16.* Citans pro hac sententia Peñam, & Scacciam, Homobonus, *de casuum reseruatione p.2. cap.1.* Marcus Serra, *2. 2. q.68. art.1.* Peyrinis, Genuensis, Abulensis, & alij apud Dianam, *p.4. tract 4. resol 8.* Accatius de Valesco, *tom.1. verbo accusare resol.16. num.3.* Lezana, Acuña, Ioannes Sanctius, Sousa, quos refert, & sequitur Diana, *part.4. tract. quinto, resol.19.* Trullenc. Thomas Hurtado, & alij quos citat & sequitur Leander, *de sacramentis de pœnit. tract.5. d. decima tertia, quæst.42.* Quod intelligunt dicti Doctores nisi ex delicto timeatur probabiliter publica pernicies, cui postponendum est damnum priuatum.

4 Verum ex hac ipsa limitatione, quam omnes prædicti Doctores apponunt suæ sententiæ colligo ego teneri quempiam denuntiare hæreticum, etiamsi sit pater, mater, frater, vxor, vel alius sanguine strictissimè coniunctus. Ita Suarez, *de fide disp.20 sectione 4. num.21.* Toletus, *libro 3. summæ, cap.1. num.10.* Azor. *tom.2. libro 2. cap.2.* Hurtado de Mendoza, *de fide. d.183. sect.3. subsect.1.* Baldellus, *tom.2. disp.60. num.16. & 18.* Sanchez, *lib.6. consil. cap.2. dub.19.* Theophilus Raynaudus, *de monitorijs, p.1. cap.3. q.12.* Gaspar Hurtado, *de fide disp.2. difficult.8.* Fagundez, *tom.1. Decalogi lib.1. cap.26.*
5 *num.26.* Et idem dicendum est, si timeat periculum graue vitæ, famæ, vel diuitiarum sibi imminere. Ita Fagund. *in Decalog. tract.2. libro 4. cap.3. numer.31.* Genuensis, *in praxi cap 18. num.8.* Carena, *de officio inquisitionis, part.2. tit.9. §.7. numer.34.* Mendo, *in statera opinionum disserta.1. quæst.11. numer.122.*

6 Ratio fundamentalis est, quia præceptum denuntiandi hæreticum etiam occultum, est diuinum; ergo omnes, & respe-
7 ctu omnium, & sub quocunque detrimenti periculo obligat; Antecedens patet *ex Deuteronomio cap.13.* vbi dicitur, *si tibi persuadere voluerit frater tuus vel filius, vel vxor, vel amicus, clam dicens eamus, & seruiamus Dijs alienis non acquiescas ei, nec audias, aut parcat ei oculus tuus, vt miserearis, & occultes eum, sed statim interficies, sit primum manus tua super eum, & postea omnis populus mittat manum:* hoc est statim cum denuntia, & ad internecionem vsque prosequere; atqui relatiuorum eadem est ratio; ergo idem præceptum diuinum vrget, si parens, aut maritus, illud perpetrent crimen.

Nec obstat si dicas, hunc textum loqui de Idololatria, & Apostasia à fide. Nam contra hoc est, quod hæreticus verum Deum deserit cum eius fidem rectam non teneat, vndequaque. Vnde hæretici, qui alia ab Ecclesia dogmata tenent, Deos alienos adorare, & esse verus Apostatas à fide, dicunt S. Hieronym. & S. Aug. vt notauit Sanctarellus, *c.9. nu.1.* Carena, *de officio S. Inquisit. tit.9. §.1. n.2.*

9 Secundò probatur. Quia quilibet iure naturali tenetur succurrere bono communi, etiam cum periculo vitæ, famæ, & bonorum fortunæ, vt cum D. Thoma, Salon, Bonacina, Aragonio, & alijs communiter notat Genuensis, *in praxi, cap.18. num.* . Carena, *suprà, tit.9. §.1. num.3.* Sed crimen
10 hæresis tandit in perniciem reipublicæ, & in damnum commune; ergo quisque iure naturali non obstante quocunque
11 damno, vel periculo famæ vitæ vel bonorum fortunæ, tenetur illud denuntiare.

Nec obstat quod prædictus denuntiator non possit delictum hæresis contra denuntiatum probare. Nam etiamsi non possit tale delictum probare tenetur illud denuntiare, quantumuis occultissimum. Ita Suarez, *de fide disp.20. sect.4. num.7.* Fagundez, *de præceptis Ecclesiæ, tract.2. cap.3. lib.4. num.31.* Gaspar. Hurtado, *disput.2. de accusatore diffic.7.* Valentia, *tom 3. disp.3. quæst.1. part.5. §.1.* Layman, *tom.1. lib.3. tract.3. sect.5. part.2. cap.4. num.3* Escobar, *tract.5. moralis Theologia, cap.6. §.1. num 137.* Quidquid in contrarium dicant Megala, Nauarrus, Angelus, Felinus, & alij, quos refert Diana, *part.1. tract.4. resol.1.* Et ratio est, quia maior est iactura bonæ fidei, & religionis, & damni publici, quod timetur, quam iactura famæ proximi denuntiandi, vt benè notat Valentia *suprà*; ergo iactura communitatis, quæ timetur, præualere debet iacturæ priuatæ.

12 Tertiò probatur. Quia filius tenetur denunciare Patrem, qui sit hostis Patriæ, vt colligitur, *ex l. minime, ff. de religiosis, & sumptibus funerum*; sed hæreticus æquiparatur hosti patriæ, imò peior est illo, quia est Ecclesiæ hostis in his, quæ 13
ad Deum, & ad animarum bonum spectant; ergo filius tenetur patrem hæreticum denunciare. Confirmatur: Quia crimen læsæ Maiestatis humanæ denunciandum est, etsi delin- 14
quens sit pater: ergo & crimen læsæ Maiestatis Diuinæ. Nec obstat si dicas crimen læsæ Maiestatis humanæ, vel proditionis patriæ in momento totam perdere rempublicam, secus vero crimen hæresis. Non obstat inquam, respondetur, nam- 15
que, quod licèt hæresis paulatim serpat, ingentem ferre perniciem, quia omnia perdit, cum animas è medio tollat.

Nec obstat si dicas denunciationem esse actum charitatis, 16
cum ordinetur ad emendationem proximi, sed Charitas non obligat cum tanto detrimento proprio, quia nullus est magis proximus, quam quisque sibi; nec etiam hanc obligationem potest inducere præceptum positum ab Ecclesia denuntiandi hæreticos. Nam cum hoc præceptum positiuum & humanum sit, ab illo excusat metus cadens in virum constantem, argumento textus, *in cap.2. §. cum autem, & §. præterea de obseruatione ieiunij cap. cum dilectus de his qui vi, &c.* Sed metus admittendi vitam, famam, honorem, & diuitias absque dubio est metus cadens in virum constantem; ergo filius cum tanto detrimento proprio non tenetur patrem, & fratrem denunciare.

Non obstat, inquam: Respondetur namque, hoc præ- 17
ceptum denunciandi hæreticos, etiam cum proprio damno, & sanguine coniunctissimos, non esse solum Ecclesiasticum, sed diuinum; vnde sicut quis debet mortem subire, & omnes diuitias famam patrem, & matrem perdere, antequam violet præceptum non iurandi falsum, non fornicandi, & reliqua alia præcepta diuina, ita hæc omnia debet postponere, ne 18
frangat hoc præceptum: Ad illud verò, quod dicitur de charitate respondetur, charitatis ordinem postulare, vt bonum priuatum, etiam proprium, postponatur bono publico, quale est bonum fidei. Nec impietas est dedecens filios, aut pa- 19
rentes propter Dei fidem seruandam, ac ob bonum publicum Ecclesiæ patrem, vel filios, aut fratres denunciare, quin po- 20
tius est quoddam genus pietatis, cum sic, etiam eorum animabus consulatur, quarum spirituale bonum æstimabilius est, quàm cætera bona temporalia, quorum amissionis imminet periculum.

Dices filius non tenetur seipsum denunciare per nos: ergo 21
nec parentem: patet consequentia, quia denuntiando parentem se ipsum infamat, & bonis paternis priuat. Respondetur filium denunciantem parentes hæreticos non debere sibi timere detrimentum adeò graue; Nam vt aduertunt Peña, Royas, Castro, Suarez, Fagundez, quos refert, & sequitur Carena, *de officio inquisitionis, p 2. tit.9. §.3. nu.11.* Quæ- 22
sitores fidei seruaturi sunt indemnem quantum fieri possit filium, qui denunciaret patrem hæreticum, ita vt bona hære- 23
ditaria non amittat, nec alias pœnas impositas in filios hæreticorum à sacris Canonibus incurrat, & famæ ipsius prospiciatur, ne propter dictas pœnas deterreantur filij à denunciandis parentibus hæreticis, idque olim statuit Fredericus Imperator, & eius constitutionem approbauit Innocentius IV. vt refert Peña *suprà*. Et id ipsum colligitur, *argumento legis quisquis, §. vlt. Cod. ad legem Iuliam Maiestatis.*

Ad illud verò, quod affertur de minis, quibus Pater, & 24
frater dictum denunciantem minati sunt. Respondetur de hoc non esse curandum, & quoad minas eum accusandi, idem cum illi peccatum perpetrasse, existimo nihil est timendum, 25
nam denunciatus pendente denunciatione à testimonio repellitur contra denunciantem, *cap. fin. de testibus*, vbi Abbas, *num.6.* Felinus, & cum alijs Farinacius, *de testibus, lib 2. tit.6. q.55. num.168.* Et licèt in criminibus exceptis, quale est 26
hæresis, denunciatus admittatur in testem contra denunciatorem propter criminis atrocitatem, iuxta *dictum cap. fin. de testibus*, vt cum Felino, & Abbate, notat Farinacius, *su-* 27
prà, num.173. Non tamen tales testes sunt integræ fidei, & omni exceptione maiores, vt notat cum alijs Farinacius, *de testibus lib.6. tit.6. quæst.56. num.71.* Vnde domini inquisitores 28
maximè tunc attendere, & expectare debent euentum causæ, & notare, an denuncians denunciationem procurasset, ad euitandum denunciati testimonium, vt benè cum Abba- 29
te, & Felino, notat Farinac. *de testibus lib.2. tit.6. q.55. num.117.*

Quo ad minas verò de eo occidendo, si è carceribus liberi 30
exeant, de hoc etiam minus curandum est, nam Domini Inquisitores de hoc etiam solent prouidere, quod si ipsi rei adeò temerarij sint, quod nec sanctum Tribunal verentes, nec etiam mortem metuentes, minas dictas exequantur, & aliàs denuncians non possit liberari, vel ab illorum accusatione, quæ ob aliquas coniecturas, & circunstantias, licèt in se falsas, effectum tenent, vel etiam à morte sibi ab illis inferenda minata tunc denuncians patienter ferat, sicut etiam teneba- 31
tur

tur mortem subire, ne aliquod præceptum diuinum impingat.

32 Quapropter resolutoriè consului dicto homini, vt fratrem, & patrem denunciaret nulla præcedente correctione fraterna, &
33 ad id teneri, nec eum coniunctionem sanguinis, aut mortis metum, vel accusationis falsæ excusare; faxit Deus, vt ipse ita fecisset, & ne parentis delictis se immisceret, vt frequentius so-
34 lent efficere homines huius sanguinis maculati.

CONSVLTVM CI.

De trina celebratione Missæ, quæ fit in Regno Valentiæ, an per communicationem Priuilegij, vel extentionem consuetudinis, possit transferri in Regnum nostrum Lusitaniæ, vel in aliud regnum?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *In Regno Valentiæ est priuilegium dicendi tres Missas in die commemorationis defunctorum.*
3 *Hoc priuilegium concessum fuit Dominicanis Regni Valentiæ.*
4 *Illo communicant alij Religiosi illius Regni, qui cum Dominicanis habent communicationem.*
5 *Sacerdotes sæculares in Regno Valentiæ possunt bis in eadem die celebrare.*
6 *In regno Nauarræ vtitur eodem priuilegio.*
7 *Hoc priuilegium fuit viuæ vocis oraculum Pauli III.*
8 *In Catalonia Sacerdotes vtuntur dicto priuilegio.*
9 *Quam varie locuti sint authores de hoc priuilegio, explicatur.*
10 *Datur vero notitia huius priuilegij.*
11 *Hæc trina celebratio incepit in Regno Valentiæ sine priuilegio.*
12 *Iulius II. ad succurrendum scrupulis ter in ea die celebrantibus concessit Dominicanis, vt licitè possent illa die ter celebrare.*
13 *Participatum, & datum executioni fuit à Religiosis Aragoniæ, & Cataloniæ.*
14 *In Archiepiscopatu Cæsaraugustano inualuit eodem consuetudo.*
15 *Inde ad alios Episcopatus peruenit.*
16 *Hæc trina celebratio apud clericos illorum Regnorum ortum duxit ex consuetudine.*
17 *In religionibus ortum duxit ex oraculo Iulij III. & Pauli III.*
18 *Priuilegium concessum vni, vel pluribus conuentibus mendicantium, extenditur ad omnes, tam fundatos, quàm fundandos, quando ratio concessionis est propter generalem rationem.*
19 *Quando priuilegium conceditur alicui monasterio ob titulum, qui aptari potest saltem inadæquate omnibus alijs Monasterijs eiusdem ordinis communicatur ab alijs communicantibus.*
20 *Idem dicendum est, quando est fauor, & gratia facta Monasterio, aut eius religiosis, vt talibus, aut ad eorum supplicationem.*
21 *Probatur id multis priuilegijs.*
22 *Oracula, quæ sunt religioni fauorabilia veniunt in communicatione priuilegiorum.*
23 *Ponitur obiectio in contrarium.*
24 *Ponitur aliud argumentum in contrarium, & soluitur.*
25 *In reuocatione oraculorum facta à Gregorio XV. & Vrbano VIII. non fuere comprehensa oracula confirmata per bullas.*
26 *Hoc oraculum iam erat per bullas confirmatum.*
27 *Omnia oracula concessa vsque ad annum 1610. sunt confirmata per bullas.*
28 *Vt priuilegium concessum vni ordini non non censeatur amissum per non vsum, sufficit quod sit in vsu apud aliquam Prouinciam, seu Conuentum ipsius ordinis.*
29 *Tacita renunciatio ex non vsu negatiuo, vel priuatiuo priuilegiorum regularium merè gratiosorum, & quæ alijs onerosa non sunt, siue iuri alterius non nocent, nunquam inuenitur.*
30 *Tacita renunciatio deducitur ex quadam iuris interpretatione.*
31 *Non habet locum, nisi in casibus iure expressis.*
32 *Non vsus non inducit tacitam renunciationem, quando nulli nocet.*
33 *Priuilegium, quod dat facultatem ad agendum non necessitat vsu priuilegij.*
34 *Priuilegia regularium etiam negatiua non omittuntur per non vsum.*
35 *Contra ea non potest præscribi.*
36 *In regno Valentiæ datur consuetudo apud regulares ter celebrandi in die defunctorum.*
37 *Consuetudo habet vim priuilegij.*
38 *Priuilegia consuetudine acquisita veniunt in generali communicatione priuilegiorum.*
39 *Illud communicare possunt regulares communicantes, licet illo nunquam vsi fuerint.*
40 *Ponitur quædam obiectio in contrarium, & soluitur.*
41 *In regno Valentiæ datur consuetudo apud clericos celebrandi in die defunctorum.*
42 *Consuetudo, & præscriptio præter ius introducta in vna Prouincia, Regno, ciuitate, vel oppido, potest participari ab alia Prouinciæ, Regno, ciuitate, vel oppido, vbi est eadem ratio.*
43 *Potest extendi de persona in personam, vbi est eadem ratio.*
44 *Consuetudo ter celebrandi in die defunctorum secundùm aliquos est præter ius, & nullo modo contraria iuri.*
45 *In iure non datur præceptum probibens trinam celebrationem in eadem die secundùm aliquos Doctores.*
46 *Probans id ex varijs textibus, & glossis.*
47 *Si aliqua probibitio datur in iure iuxta opinionum horum Doctorum est contra Sacerdotes ter in die celebrantes ex cupiditate.*
48 *Regulares Lusitaniæ, vel Hispaniæ, & multò minus clerici, non possunt vti priuilegio, vel consuetudine ter celebrandi in die defunctorum, etiam per communicationem.*
49 *Ad eos non potest extendi consuetudo, quæ datur in Regno Valentiæ ter celebrandi in hac die.*
50 *Communicatio priuilegiorum non extenditur ad eas gratias, quæ raro, & cum magna difficultate conceduntur.*
51 *Hoc priuilegium solis illis regnis fuit concessum.*
52 *In tota Ecclesia nullibi alibi inuenitur concessum.*
53 *Vsus talis priuilegij est quid exorbitans à iure communi.*
54 *Exorbitantia à iure communi non extenduntur.*
55 *In generali concessione non veniunt ea, quæ cum magna difficultate conceduntur, nec ea, quæ quis interrogatus verosimiliter non esset concessurus.*
56 *Priuilegium ter celebrandi in die defunctorum, nec per communicationem potest extendi ad alios religiosos alio Regnorum.*
57 *Priuilegia concessa aliquibus Conuentibus vnius religionis ob maximam populi illius loci deuotionem, quæ circa illos habetur, non communicatur ab alijs Conueutibus eiusdem, vel alterius ordinis.*
58 *Hoc priuilegium ter celebrandi in die defunctorum fuit concessum illi Conuentui Dominicano, & communicatum ab alijs eiusdem Regni, ob specialem deuotionem illorum populorum succurrendi animabus purgatorij in illa die.*
59 *Hæc specialis deuotio nunquam fuit in alijs Regnis.*
60 *Si aliqua gratia ex his, quæ raro conceduntur concessa, sit aliquibus Conuentibus, vel alicui religioni, ob aliquam specialem rationem non potest communicari ab alijs Conuentibus eiusdem, vel alterius ordinis, in quibus eadem ratio non inuenitur.*
61 *Probatur id varijs exemplis.*
62 *Ratio concessionis huius priuilegij ter celebrandi in die defunctorum in Conuentibus Regni Valentiæ, Aragoniæ, & Cataloniæ non inuenitur in alijs Hispaniæ Regnis, nec in Lusitania.*
63 *Hoc priuilegium ter celebrandi in die defunctorum fuit oraculum.*
64 *Omnia oracula in multorum sententia fuere reuocata à Gregorio XV. & Vrbano VIII.*
65 *Tale oraculum hodie non existit.*
66 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
67 *Particularis, qui rem actu possidet non potest ab ea priuari publicè ex sola opinione probabili absque iudicis sententia.*
68 *Opinio probabilis sufficit ad contraueniendum iuri communi, quando ius non est in certa possessione.*
69 *Dari potest compensatio occulta cum sola opinione probabili, contra actu rem possidentem.*
70 *In nullo casu licet Sacerdoti sine vestibus sacris celebrare, etiam ad vitandam mortem.*
71 *Non potest Sacerdos celebrare in vna specie ad dandum viaticum infirmo.*
72 *Noui ritus circa Missæ celebrationem non sunt propria authoritate admittendi.*
73 *Quæcunque præcepta Ecclesiæ, quæ vsu communi obseruantur, non sunt tollenda ex sola opinione probabili.*
74 *Nullus Episcopus audebit præcipere, quod non ieiunentur feriæ quatuor temporum, ex sola opinione aliquorum Doctorum, qui dixerunt in talibus ferijs non dari præceptum ieiunij.*
75 *Dum lex obligat in foro externo, onus probandi eam euanuisse spectat ad illum, qui hoc affirmat.*
76 *In foro externo nulli creditur, sine probatione.*
77 *Lex non celebrandi ter in eadem die viget hodie in tota Lusitania, & Hispania.*
78 *Nemo in foro externo poterit probare oraculum concedens licen-*

lebrare ex concessione summi Pontificis. & addit, quod non potest sic fieri extra Regnum Valentiæ.

Et Marcus de Huertos idem docet, *de sacrificio Missæ, quæst. 13.* vbi ait: *Aliquibus in locis est Priuilegium, & potest etiam Sacerdos dicere tres Missas, quo priuilegio gaudet Conuentus iste, S. Iacobi Dominicanorum ciuitatis Pampilonensis.* Ex quibus
6 verbis colligit Leander *suprà*, quod hoc priuilegio non solum in Regno Valentiæ, sed etiam in Regno Nauarræ, posse religiosos vti. Et noster Elias à sancta Theresia, *de legatione Ecclesiæ triumphantis ad militantem, lib. 3. cap. 50. numer. 3.* adducit Priuilegium concessum pro Regno Poloniæ, ad preces Regis Vladislai, vt testatur Henao *part. 2. d. 22. sectio. 2. numer. 20. de sacrificio Missæ*, vbi idem Henao ait: *Occasione trium Missarum monet Cardinalis Lugo posse Sacerdotes in Regno Valentiæ bis celebrare in die commemorationis omnium defunctorum ratione priuilegij à sede Apostolica concessi, esseque in more positum respectu Sacerdotum sæcularium, testatur* Trullenc. *lib. 3. de Sacramentis capitul. 8. dub. 10. num. 3. scribens in eodem Regno Valentiæ, non reuocans ad expressum priuilegium, sed ad implicitum summi Pontificis scientis, & consentientis.* Et Garzia *tract. 3. de excellentijs Sacerdotij difficult. 2. dub. 5. num. 6. extendit priuilegium, aut vsum Valentinum ad tres Missas.*

Et *part. 3. d. 28. sectio. 21. numer. 316.* addit idem Henao: *In nostra Hispania multis Ecclesijs ad fauorem defunctorum in die commemorationis eorum duæ, aut tres celebrantur Missæ ab eodem Sacerdote, & anno 1540. Ex authoritate, & mandato*
7 *Pauli III. Pontificis Maximi dato viua vocis oraculo Antonius Cardinalis quatuor Coronatorum, pænitentiariusque Papæ, concessit vt in Maxima, alijsque Ecclesijs, & capellis ciuitatis Oriolensis, celebrarentur duæ Missæ die omnium Sanctorum, & totidem die omnium defunctorum, cuius concessionis subscripta manu Cardinalitia, & non vergentis in vllius præiudicium, nunc etiam extat vsus.* Et *numer.* 319. prosequitur idem Henao, *Patres prædicatores Prouinciæ Aragoniæ in Capitulo Prouinciali apud Luchente anno 1553. denuntiarunt Iulium III. Papam ad supplicationem, Cardinalis Campostellani, viuæ vocis oraculo, ad securitatem fratrum scrupulosiorum concessisse, & confirmasse antiquam consuetudinem Prouinciæ, vt absque scrupulis, etiam sine necessitate: possint fratres in die commemorationis defunctorum, tres Missas celebrare, iuxta quod viuæ vocis oraculum in Prouincia Aragonensi patres Prædicatores hodie ter sacrificant, multique alij Regulares, qui cum Dominicanis habent communicationem Priuilegiorum, & pluribus placet in hoc communicare; quia verò olim Monasterium Pampilonense prædicatorum erat vnitum Prouinciæ Aragoniæ, retinet nunc consuetudinem antiquam, & si ab ea Prouincia sit diuisum.*

Et *numer.* 318. addit idem Henao: *In cæremoniali quodam Sacræ Religionis Carmelitanæ impresso Romæ anno 1616. libr. 2. rubrica 46. num. 5. dicitur, hic notare oportet pro conuentibus, in quibus indulto Apostolico hac die Sacerdotes nostri tres Missas celebrant. De alio etiam indulto Apostolico ad tres Missas in Eremitorio Sancti Antonij extra muros Calaris apud Sardiniam confusa extat notitia, sed quod eiusdem vrbis extra muros in monasterio Patrum Dominicanorum tres Missæ celebrantur, refertur ex fide digno testimonio, duæ quæ fiunt, & totidem die omnium Sanctorum ex immemorabili consuetudine in Patrum Prædicatorum Monasterio de Huerte Prouinciæ Hispaniæ, seu Castellanæ.*

Et addit idem Pater Henao *numer.* 319. *Sacerdotes sæculares*
8 *Regni Valentiæ, & Maioricæ, nec non ciuitatis, & Archiepiscopatus Calaritani die commemorationis defunctorum bis litant, vt in Prouincia Cataloniæ, Excepta Cathedrali Tortosæ, nec non in Diœcesibus Oscæ, Teruelæ, & Albonasi, & non longè ante id temporis in Barbastri. Tandem in Archiepiscopatu Cæsaraugustano, suffraganeisque Diœcesibus, sed non in templo Archiepiscopali, semel, & iterum sacrificatur die, tam sanctorum, tum defunctorum, quæ omnia recensuit* Valquez de Miranda *discursu 2. c. 7. n. 22. vsque ad c. 10. inclusiuè.*

Ecce Excellentissime Domine quam variè, & obscurè lo-
9 cuti sunt Authores. Nam Ledesma solum dicit extare priuilegium pro patribus Dominicanis Regni Valentiæ ad ter eo die celebrandum. Lugo restrinxit ad bis celebrandum, & ait esse concessionem sedis Apostolicæ, nec distinguit, inter sæculares, & regulares. Leander dicit Sacerdotes sæculares Regni Valentiæ ex concessione summi Pontificis posse die defunctorum bis celebrare, Regulares verò ter. Marcus de Huertos dicit, esse priuilegium eo die tres Missas celebrandi, quo priuilegio dicit gaudere Conuentum Dominicanorum Pampilonensis, & addit eodem priuilegio posse vti Conuentus Nauarræ; & Valentiæ, Fr. Elias à sancta Theresia dicit, hoc priuilegium fuisse concessum Regi Poloniæ. Pater Henao dicit Sacerdotes sæculares in Regno Valentiæ posse bis celebrare in die defunctorum ex priuilegio sedis Apostolicæ, Sacerdotes verò Regulares ter, in Regno Valentiæ, non verò extra, & idem

concedit pro multis locis Hispaniæ, vt videre est in illius verbis *suprà* relatis.

Hac igitur varietate Doctorum cum nullus afferat priuile- 10
gium Fr. Laurentius Angelus Espin procurauit à fratribus Dominicanis Ciuitatis Valentiæ, vt sibi indicarent dictum priuilegium, vt ipse testatur *consulto 11. num. 997.* Et responsum accepit à Reuerendo Patre Acacio March de Velasco postea Episcopo Oriolanensi eisdem verbis datis à Patre Henao *supr. num. 319.* Circa denunciationem factam in illo capitulo Prouinciali celebrato in Luchente, vnde postquam hæc omnia doctè, & eruditè considerauit Noster Espin. *loco cit. concludit, numer.* 998. quod tota ratio, & motiuum huius trinæ celebrationis, quæ in aliquibus Hispaniæ locis inualuit, ortum habuit ex eo, quod Patres Dominicani Ciuitatis Valentiæ ducti natiua pietate illius nationis, soliciti de subleuandis cruciatibus anima- 11
rum Purgatorij, cœperunt ter celebrare die 2. Nouembris nullo suffragante ad id priuilegio, stimulante tamen conscientiæ dictamine, interuentu Cardinalis Compostellani, & pro sedandis animis ipsorum, amouendisque scrupulis obtinuerunt viuæ vocis oraculo à Iulio Papa III. facultatem ad trinam eo die celebrationem. Patres Dominicanos secuti sunt religiosi aliorum ordinum, vel vt æmularentur eorum deuotionem, vel 12
vt vterentur eorum per communicationem priuilegio, paulatimque ita excreuit ea pietas, vt diffusa fuerit ad Regna Aragoniæ, & Cataloniæ, in his religionibus, quæ cum Valentinis 13
vnam constituunt Prouinciam, immò etiam & peruenit ad alios regulares, qui non sunt ex eadem Prouincia cum Valentinis, & Aragonensibus, & Cathalanis.

In Archiepiscopatu verò Cæsaraugustano, Sacerdotibus sæcularibus in Synodo Diœcesana celebrata in loco Valderrobles 14
obiecta fuit ea celebratio, vt illicita. Tandemque illis fuit permissa, probata iuridicè consuetudine, bis eo die celebrandi, quæ consuetudo peruenit ad Diœceses Oscensem, Turiasonensem Abarrasinensem, Barbastrensem. Igitur originarius fons istius trinæ, vel binæ celebrationis fuit priui- 15
legium illud Iulij III. viuæ vocis oraculo concessum patribus Dominicanis Conuentus Valentiæ circa annum 1550. quando ad sedem Apostolicam fuit sublimatus Iulius III. vel si mauis sit originarium priuilegium Antonij Cardinalis quatuor Coronatorum concessum de mandato, & authoritate viuæ tamen vocis oraculo, à Paulo III. qui infulatus fuit Pontifex anno 1534.

Ex quibus omnibus concludo, quod ista duplex celebratio 16
in die defunctorum apud clericos sæculares in illis Regnis ortum habuit ex consuetudine antiqua, in religionibus verò illa trina celebratio ortum duxit ex illo priuilegio viuæ vocis oraculi Iulij III. vel Pauli III. His ergo suppositis tota difficultas est. An in Regno Lusitaniæ Dominicani, vel alij Regulares, 17
vel etiam Clerici sæculares, possint hodie vti dicto priuilegio concesso Dominicanis Regni Valentiæ per communicationem priuilegiorum, vel ex alio quocunque titulo.

Proponitur sententia affirmans.

ET videtur affirmatiuè respondendum: Nam vt diximus, 18
consulto 73. num. 3. & sequentibus, priuilegium concessum vni, vel multis conuentibus mendicantium extenditur ad omnes, tam iam fundatos, quàm fundandos, quando ratio concessionis est propter generalem rationem, vt dixi *in nostro Directorio Regularium tract. 1. d. 1. sect. 3. n. 46.* & docet P. Fr. Petrus ab Angelis *in speculo priuilegiorum d. 2. sect. 2. num. 16.* & clarius constat *ex Bulla Iulij II.* quæ incipit *Dudum*, & ex alijs bullis, quas loco citato retuli; sed ratio concessionis huius priuilegij est omnibus conuentibus mendicantium eadem, & generalis; ergo omnibus competit per communicationem. Minor patet, quia ratio concessionis huius priuilegij fuit deuotio ergo animas Purgatorij; sed hæc deuotio est communis, non solum omnibus religiosis mendicantibus Regni Valentiæ, Aragoniæ, & Cataloniæ sed etiam Hispaniæ, & Lusitaniæ, vbi hæc deuotio animarum maxima est; ergo tale priuilegium ab omnibus mendicantibus Hispaniæ, & Lusitaniæ, communicari.

Confirmatur 1. quia quando priuilegium conceditur alicui 19
Monasterio, ob titulum, qui aptari potest saltem inadæquatè omnibus alijs eiusdem ordinis Monasterijs, seu vt gratia, & fa- 20
uor factus Monasterio, aut eius religiosis, vt talibus, aut ad eorum supplicationem, tunc omnia alia Monasteria eiusdem ordinis, & aliorum communicantium participant idem priuilegium, vt patet ex priuilegio Pij IV. concesso ordini S. Hieronymi in Hispania in hunc modum: *Prærogatiuæ, indulta temporalia, fauores, & gratiæ, ordini, & singulis, & cuiusuis monasterij, pro quos, cunq; Romanos Pontifices prædecessores suos, ac per se, & sedi Apostolicæ, eiusq; legatos, & nuntios in genere, vel in specie cõcessa ad omnia, & singula Monasteria ordinis, tã virorũ, quã mulierũ, quibus ea specie concessa nõ sunt, & in quibus aliæ causa cõcessionis, & indultorum prædictorum, alias quam, vt præfertur suberat ad id, vt illa*

illa monasteria illis pariformiter vti frui, & gaudere possint, authoritate Apostolica extendit, & ampliauit. Quod priuilegium etiam confirmauit Paulus III. vt refertur à Manuale *tom. 3. quæst. 55. art. 9.* & Miranda *tom. 2. quæst. 46. art. 7.* Et eandem concessionem confirmauit Clemens VIII. Præmonstratensibus, & Iulius II. Minimis, & alij Pontifices alijs Religionibus, vt videre est apud Cruz *Epitom. lib. 2. capitul. 3. conclus. 3.* quam concessionem tam ad priuilegia concessa, quàm concedenda extendi adstruunt omnes Doctores; sed titulus ob quem fuit concessum hoc priuilegium illi Monasterio S. Dominici Valentiæ aptari potest omnibus alijs conuentibus, tum Dominicanorum, tum aliarum Religionum, non solum Valentiæ, Aragoniæ, & Cataloniæ, sed etiam Lusitaniæ, & totius Hispaniæ, siquidem titulus fuit deuotio animarum Purgatorij, quæ inest omnibus religiosis, etiam Hispaniæ, & Lusitaniæ, & aliàs illud priuilegium fuit gratia, & fauor facta illi Monasterio, & eius religiosis, vt talibus, & ad eorum supplicationem; ergo illo gaudent omnes aliæ religiones mendicantes, non solum Valentiæ, sed etiam Lusitaniæ, & Hispaniæ; ita in simili casu Quintanaduenas, *tractat. 2. singulari 15. numer. 5.*

22 Nec obstat, quod hoc priuilegium fuerit oraculum. Nam etiam oracula, quæ sunt Religioni fauorabilia, veniunt in generali communicatione priuilegiorum, vt notauit Fr. Petrus ab Angelis, *in speculo priuilegiorum d. 2. sect. 2. n. 34. & 35.* Et ratio est, quia in bullis communicationem generalium ponitur hæc clausula, quomodolibet concessa, vel quouis modo alio concessa; ergo licet priuilegium fuerit oraculum, venit in generali communicatione priuilegiorum.

23 Nec obstat, id quod ait Noster Espin. *consulto 11. numer. 999.* scilicet Gregorium XV. in Constitutione sua, quæ incipit *Romanus Pontifex*, recusasse omnia oracula, ac per consequens etiam hoc oraculum in illa generali reuocatione fuisse comprehensum. Nam contra hoc est, quod reuocatio Gregorij, solum fuit, quoad oracula, quæ non erant signata manu alicuius sanctæ Ecclesiæ Romanæ Cardinalis, hoc autem oraculum, vt supra diximus signatum fuit à Cardinali Antonio, vel Campostellano, & de illo ipsi Cardinales testimonium perhibuere.

24 Nec etiam obstat, quod postea Vrbanus VIII. die 20. Decembris anno 1631. motu proprio, quem refert Lezana *tom. 1. part. 1. cap. 3. numer. 20. & part. 2. verbo oraculum, num. 2. & 3.* reuocauerit omnia oracula, etiamsi à Cardinalibus essent subscripta. Non obstat inquam. Nam talis reuocatio, non comprehendit oracula, quæ iam sortita erant suum primarium effectum, licet haberent tractum successiuum in futurum, vt docet Lezana *tom. 1. cap. 2. numer. 21.* Peyrinis *tom. 3. Priuilegiorum ad Constitutionem 18. Vrbani VIII.* Nouarius *in Lucerna regularium verbo priuilegium numer. 4.* Donatus *tractat. 16. quæst. 5. num. 7* Leander à Sacramento *tractat. 9. de matrimonio d. 24.* Et patet *ex quadam declaratione Sacræ Congregationis*, quam refert Peyrinis *tom. 2. Priuilegiorum ad constitutionem 3. Gregorij XV.* Et Pater Castellinus *de electione capit. 5. num 3* & Fr. Petrus ab Angelis *in suo speculo priuilegiorum d. 8. sect. 3.* Sed hoc oraculum iam sortitum est suum effectum, etiamsi habeat tractum successiuum; ergo non fuit inclusum in reuocatione Vrbani VIII.

Minor, in qua est difficultas, probatur, quia actus primus priuilegij consistit in acceptatione illius, post illius concessionem, actus verò secundus est exercitium illius potestatis concessæ: v. grat. concessit Pontifex potestatem ad absoluendum vndequaque ad se venientes à reseruatis mendicantibus, vel dispensandi in votis, vel in debito coniugali, acceptarunt ipsi gratiam, nihilominus hucvsque respectu aliquorum, aut multorum prædicta facultate non sunt vsi, hæc igitur priuilegia, licet sint oracula, non censentur reuocata per Vrbanum VIII. quia iam sortita sunt suum primarium effectum per acceptationem, licet in exercitio respectu aliquorum non fuissent posita, vt docet Donatus *tractatu 16. quæst. 4. de oraculis numer. 2.* Leander à Sacramento *tract. 9. de matrimonio d 24.* Sed hoc oraculum dicendi tres Missas, vel duas in die animarum fuit acceptatum, & datus executioni per multos annos ante reuocationem Vrbani VIII. à mendicantibus, immò & non mendicantibus, & Clericis sæcularibus Valentiæ, Aragoniæ, & Cataloniæ; ergo non fuit comprehensum in illa generali reuocatione oraculorum Vrbani VIII.

25 Confirmatur 2. quia in dicta reuocatione oraculorum facta à Gregorio XV. & Vrbano VIII. non fuere comprehensa oracula confirmata per bullas, vt tenent Pelizarius, *tractat. 8. cap. 1. sect. 5. num. 131. & 132.* Philippus à sancto Antonio *tract. de priuilegijs viuæ vocis oracul. dub. 1. num. 15.* Lezana *in summa verbo oracula numer. 7.* Peyrinis *tom. 3. priuilegiorum cap. 12. constitut. 18. alias Vrbani VIII. in scholijs num. 1.* Vidal. *in Arca Theologiæ moralis tractat. de iurisdictione inquisitione 4. num. 1.* Hieronymus Garzia, & alij, quos refert Diana *part. 10. tractat. 14. resolut. 24.* & nos diximus *in nostro Directorio Regularium par. 1. d. 1. tractat. 2. num. 57.* Quidquid in contrarium dicat cum Donato, Bordonus, & Ioannes Martinez del Prado, Fr. Petrus ab Angelis *in suo speculo priuilegiorum d. 8. sect. 6. num. 11.* Sed hoc 26
oraculum iam erat confirmatum per bullas; ergo non fuit comprehensum in dicta reuocatione. Minor patet, quia multi summi Pontifices ante dictas reuocationes confirmarunt, & innouarunt per bullas ex certa scientia, & de plenitudine potestatis, & cum clausula, quorum tenores, quæcunque priuilegia concessa religionibus, etiam ore tenus tantùm, vt fecit Paulus III. Pius V. & Gregorius XIII. Clemens VIII. & Paulus V. pro Dominicanis, vt testatur Fr. Petrus ab Angelis, *suprà d. 8. section. 6. numer. 28.* Vnde concludunt prædicti DD. omnia oracula concessa vsque ad annum 1610. esse confirmata per bullas, vt testatur Fr. Petrus ab Angelis, *suprà numer. 10.* & nos diximus *in nostro Directorio, loco citato, numer. 3.* Sed hoc oraculum fuit concessum à Iulio III. anno 1553. 27
vel à Paulo III. anno 1534. vt *suprà* diximus; ergo iam est confirmatum per Bullam Pauli V. concessam Dominicanis, & per alias aliorum Pontificum; ergo non fuit inclusum in dicta reuocatione Vrbani VIII.

Nec obstat, quod Regulares Lusitaniæ, vel etiam Hispaniæ, nunquam vsi fuerint tali priuilegio dicendi tres Missas in die defunctorum. Nam vt priuilegium concessum alicui ordini non censeatur amissum per non vsum sufficit, quod illud sit in 28
vsu apud aliquem, seu aliquas Prouincias, vel Conuentus ipsius ordinis, vel alterius ordinis, cum quo communicat dicta religio, quæ nunquam vsa fuit tali priuilegio, vt benè norat Rodriquez *tom. 1. quæst. 8. art. 4. in fine* Portel *verbo priuilegium, num. 55.* Pelizarius *tract 8 cap. 1. sect. 3. quæst. 8. num. 14.* & cum Donato Fr. Petrus ab Angelis *in speculo d. 3. sect. 2. num. 11* Sed Patres Dominicani, Carmelitæ, & ferè omnium religionum vsi sunt hoc priuilegio in Valentia, Aragonia, & Catalonia, vsque nunc; ergo licet religiosi eorundem Ordinum aliorum regnorum illo non vsi fuerint vsque nunc, illo ex nunc, tam in Lusitania, quàm in Hispania possunt vti.

Nec obstat, si dicas dictos Fratres Lusitaniæ, tacitè renunciasse dicto priuilegio, cum nunquam illo velint vti. Nam 29
contra hoc est, quod tacita renunciatio ex non vsu negatiuo, seu priuatiuo priuilegiorum regularium more gratiosorum, quæ alijs onerosa non sunt, siue iuri alterius non nocent, nunquam inuenitur, & sic nunquam dicta priuilegia deperduntur 30
per talem renunciationem, quia tacita renunciatio deducitur ex quadam iuris interpretatione, quæ locum non habet, 31
nisi in casibus à iure expressis, vt docent Paris, *de resign. beneficiorum lib. 1. quæst. 1.* & alij. Non vsus autem illam non inducit, quando nulli nocet; Priuilegium enim, seu lex, quæ dat facultatem ad agendum, non necessitat vti priuilegio, sed dat pri- 32
uilegiato ius liberum, vt scilicet vtatur priuilegio cum voluerit, vt benè ait Fr. Petrus ab Angelis *in suo specul. d. 3. sect. 2. n. 11.* sed hoc priuilegium est gratiosum, & nemini onerosum, 33
nec alicuius ius offendit; ergo non censetur reuocatum per non vsum.

Confirmatur, quia priuilegia, etiam negatiua regularium 34
non amittuntur per non vsum, nec contra ea potest præscribi, vt patet ex bulla Eugenij IV. concessa Benedictinis, quàm re- 35
fert Portel *in dubijs regularibus verbo priuilegium num. 4. in additamentis*, Diana *3 part. tractat. 2. resolut. 88.* Ioannes de la Cruz, *lib. 2. cap. 3. distinct. 2. conclus. 2.* Fr. P. Petrus ab Angelis *suprà d. 3. sect. 2. num. 7.* & cum Roderico, dixi *in nostro Directorio Regularium p. 1. tract. 2. d. 4. num. 179.* Sed hoc priuilegium est affirmatiuum; ergo contra illud non potest præscribi per non vsum, nec per contrarium vsum; ergo stando in hac doctrina, Regulares Lusitaniæ possunt vti dicto priuilegio celebrandi ter in die defunctorum, non obstanti, quod nunquam tali priuilegio vsi sint vsque nunc.

Probatur 2. Quia quidquid sit de reuocatione dicti oraculi, 36
negari non potest in Regno Valentiæ, Aragoniæ, & Cataloniæ, dari consuetudinem apud omnes regulares ter celebrandi in die animarum; sed consuetudo habet vim priuilegij ex tacita prin- 37
cipis voluntate; longæua namque consuetudo per actus priuatorum inducta paulatim suscipit à principe efficaciam, & virtutem concessionis, seu priuilegij, & probata immemoriali consuetudine non indiget alio diplomate Pontificio ad probandum priuilegium, vt rectè ait Nauarrus *lib. 3. consultorum consil. 15. de regularibus num. 4.* N. P. Petrus ab Angelis *in suo speculo d. 2. sectio. 2. num. 28.* Ergo hæc consuetudo ter celebrandi apud regu- 38
lares iam habet vim priuilegij, sed priuilegia; quæ sunt consuetudine acquisita veniunt in generali communicatione priuilegiorum, vt cum Donato notat Fr. P. Petrus ab Angelis, *suprà n. 28.* Ergo cum hoc priuilegium fuerit consuetudine à Principio acquisitum, & postea, siue tacitè, siue expressè confirmatum viuæ vocis oraculo à Iulio III. & Paulo III. vt *suprà* diximus venit in generali communicatione priuilegiorum; ergo non solùm possunt illo vti mendicantes Valentiæ, sed etiam mendicantes 39
Lusitaniæ, & Hispaniæ.

Nec obstat, si dicas hanc consuetudinem fundatam fuisse, 40
& or-

& ortum duxisse in illis regnis à dicto oraculo Iulij III. & Pauli III sed quando consuetudo fundata fuit in suo principio in aliquo oraculo, reuocato oraculo, reuocatur ipsa consuetudo, vt tenet Portel *in responsionibus moralibus*, *tom. 2. casu 13. numer.* 18. Sed hæc consuetudo in illis regnis ortum duxit ex illo viuæ vocis oraculo: ergo reuocato oraculo, reuocata fuit ipsa consuetudo; ergo sicut nunc non possunt etiam in regno Valentiæ dicti patres ex vi oraculi ter celebrare in die defunctorum, nec etiam id poterunt efficere ex vi talis consuetudinis. Non obstat, inquam: nam dato, quod talis consuetudo fundata fuerit, & ortum duxerit ab illo oraculo, quod tamen non fuit, cum oraculum potius concessum fuerit ob antecedentem consuetudinem, vt *supra* diximus, dato tamen, quod oraculum fuerit fundamentum ipsius consuetudinis, adhuc negatur, quod reuocato oraculo, reuocatur etiam consuetudo; tum propter vim consuetudinis, quæ potest inducere, & abrogare legem: Tum quia dato, quod posset dici talem consuetudinem esse abrogatam, quatenus fundata in illo viuæ vocis oraculo, non tamen quatenus est consuetudo legitima, & rationabilis, habens conditiones ad illam requisitas. Ita Lezana *verbo oraculum numer.* 7. Quidquid dicat Portel, & licet tale oraculum fuerit reuocatum, priuilegium acquisitum consuetudine, adhuc est in suo vigore, sed priuilegia per consuetudinem acquisita veniunt in generali communicatione priuilegiorum, ergo hoc priuilegium potest à Religiosis Lusitaniæ, adhuc communicari, non obstante, quod oraculum fuerit reuocatum, vt *suprà* dixi.

41 Et idem videtur dicendum de clericis; cuius ratio est, quia in Regno Valentiæ apud clericos datur consuetudo bis, vel ter celebrandi in die defunctorum, sed hæc consuetudo potest participari ab alijs clericis Hispaniæ, & Lusitaniæ; Ergo sicut Religiosi Hispaniæ, & Lusitaniæ possunt participare prædictum priuilegium concessum à Pontifice, vel consuetudine introductum; ita & clerici sæculares. Maior est certa: nam talis consuetudo in illis regnis apud clericos in-
42 troducta fuit absque priuilegio, imò & apud regulares; ex tali enim consuetudine moti religiosi Dominicani scrupulosi postularunt à Pontifice dictum priuilegium ad se ab scrupulis liberandos, vt *suprà* diximus. Minor verò, in qua est difficul-
43 tas probatur. Quia consuetudo, & præscriptio præter ius introducta in vna Prouincia, Regno, ciuitate, vel oppido, potest participari ab alia Prouincia, Regno, ciuitate, vel oppido, immò & de persona ad personam extendi, vbi est eadem ratio, & æquitas, vt post Ioannem Parisium, & Bartolum asfirmat Menochius *de retinend. possession. remedio 5. numer.* 92. Salas *de lege d.* 19. *section.* 4. *numer.* 10. Tuschus *litt. C. conclus.* 821. Barbosa *in Collectaneis ad textum in cap. olim in 6. de consuetudine in decretalibus*, eam tenet Diana *part.* 6 *tractat.* 5. *resolut.* 31. & tandem eam tenet Ludouicus à Conceptione *in suo examine veritatis tract.* 4 *tom.* 1. *quæst.* 3. *numer.* 1. *& tom* 2. *tractat.* 1. *§.* 3. *C. illatione* 1. *numer.* 1. Sed huiusmodi consuetudo cele-
44 brandi ter, vel ad minus bis apud clericos, quæ datur in Regnis Valentiæ, Aragoniæ, & Cataloniæ, ob deuotionem animarum, est præter ius commune, & nullo modo contraria iuri, & aliàs eadem ratio, & æquitas ter celebrandi pro animabus in die defunctorum datur in Lusitania, & alijs Hispaniæ regnis, quam in regnis Valentiæ, Aragoniæ, & Cataloniæ; ergo talis consuetudo hodie potest participari à clericis Regni Lusitaniæ, & totius Hispaniæ.

45 Minor, in qua est difficultas, quoad primam partem probatur, quia in iure non datur præceptum prohibens sub mortali trinam, vel duplicem celebrationem in eadem die. Nam *in cap. consuluisti de consecratione distinct.* 1. quod ex Alexan-
46 dri II. non adest expressa prohibitio, siquidem ibi solum dicitur sufficit Sacerdoti vnam Missam in die vna celebrare; & idem habetur *in capitul. referente eodem titulo*, ibi cum cuilibet Sacerdoti quacunque dignitate præfulgeat, vnam in die Missam celebrare sufficiat, nam & valdè est felix, qui celebrat dignè vnam, & ita tenet Glossa *in capitul. consuluisti*, vbi ait necessitas facit licitum, quod aliàs est illicitum. Item nota contra Sacerdotes, qui plures Missas celebrant in die causa cupiditatis, & eadem Glossa *in cap te referente* ait, nec expressè prohibetur, quin plures possint celebrari, ex eo, quod dicit, sufficit, vnde potest vnam celebrare de die, & aliam pro defunctis, & quoties celebrat, toties sumat corpus Christi, & sanguinem, *de consecrat. distinct.* 2. *comperimus, & cap. tribus*; ergo cum ex citata Glossa, nulla detur prohibitio ter celebrandi in die, & aliàs eadem ratio, & æquitas, quæ fuit causa huius consuetudinis in Regnis Valentiæ, quæ fuit deuotio animarum, æqualis, vel maior existat in Lusitania, & tota Hispania, vt omnibus notum est, inde est, quod optimè potest hæc consuetudo, quæ est in regnis Valentiæ ab alijs clericis totius Hispaniæ, & Lusitaniæ participari, sublatos scandalo, quod fieri potest, prædictas Doctorum allegando opiniones.

Confirmatur: Quia dictum *cap. consuluisti*, eiusque dispositio, etsi contineat præceptum, tantùm procedit contra Sacer- 47
dotes, qui plures Missas celebrant, causa cupiditatis, ergo si Sacerdotes non ex cupiditate, sed ex deuotione, absque stipendio, ter celebrent in illa die defunctorum, non facient contra dictum præceptum. Antecedens probatur, quia illud verbum *sufficit*, illius capitis *consuluisti*, etiamsi contineat præceptum non accipitur in dicto textu negatiuè, quo casu æquipolleret vniuersali iuxta *textum in lege* 1. *§. quod autem ibi iudicium non dabo*, *ff. de alea vsu, & aleat.* Sed tantùm accipitur affirmatiuè, ac per consequens æquipollet particulari, vt dicitur in textu *in cap. licet de electione in* 6. ad quod necessariò succedit regula illa, *qua de tota ff. rei vindic.* vt docet Barbosa *de iure Ecclesiastico tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 26. *§.* 1. *pag.* 273. Ergo cum illa dispositio textus tantùm sit affirmatiua, & particularis ratione scilicet solius cupiditatis, si Sacerdotes celebrent tantùm ex deuotione, absque stipendio, iam dispositio textus cum sit particularis contra Sacerdotes celebrantes te ex cupiditate, vt ait Glossa *in dicto capite consuluisti*, ibi, item nota contra Sacerdotes, qui plures Missas celebrant in die causa cupiditatis, non procedit contra tantùm celebrantes ter in eadem die ex deuotione. Ita expressè tenet P. Fr. Ludouicus à Conceptione *in suo examine veritatis*, *part.* 2. *tractat.* 1. *§.* 4. *lib. C*, *numer.* 6. *&* 13. Loquens de consuetudine, quæ est illis regnis Valentiæ, Aragoniæ, & Cataloniæ, tam respectu clericorum, quàm regularium totius Hispaniæ, quod à fortiori melius diceret de priuilegio respectu regularium communicantium, si sciret in illis regnis Valentiæ, dari tale priuilegium, quod tamen illum latuit, vt ille fatetur *supra num.* 3.

Ponitur sententia Authoris.

Verùm his omnibus non obstantibus resolutoriè dico Regu- 48
lares Lusitaniæ, vel Hispaniæ, & multò minus clerici, exceptis illis, in quibus tale priuilegium, vel consuetudo ter celebrandi in die defunctorum est in vsu, non posse tali vti priuilegio, etiam per communicationem, nec ad eos, 49
secluso priuilegio, posse talem consuetudinem ter celebrandi in illa die extendi, quidquid in contrarium dicat prædictus Ludouicus *loco citato*, qui in hac opinione singularis est; ita expressè tenent loquens de priuilegio concesso illis Regnis Rodriquez *in summa tom.* 1. *cap.* 247. *conclus.* 5. Leander à Sacramento, *tom.* 2. *tract.* 8. *de Sacramentis d.* 5. *quæst.* 42. Noster Espin. *consult.* 11. *num.* 999. idque supponunt alij communiter DD.

Et in primis, quod tale priuilegium non possit communica- 50
ri alijs religiosis Lusitaniæ, vel Hispaniæ, probatur efficaciter. Quia communicatio priuilegiorum non extenditur ad eas gratias, quæ rarò, & cum magna difficultate conceduntur, vt notat cum alijs Diana *par.* 10. *tract.* ... *resolut.* 67. & cum Lezana Fr. P. Petrus ad Angelis *in suo speculo d.* 2. *sect.* 2. *numer.* 27. Sapiunt enim naturam priuilegiorum personalium, quæ non participantur ex vi communicationis priuilegiorum, etiam ex identitate rationis, vt notat Miranda *tom.* 1. *q.* 46. *art.* 7. Portel *verbo communicatio*, *n.* 6. *& verbo priuilegium n.* 21. Sed huiusmodi priuilegium nunquam fuit concessum in Ecclesia, 51
nisi illis Regnis, & illis religionibus pro illis locis; ergo non potest participari à Religiosis aliorum Regnorum per communicationem priuilegiorum.

Confirmatur, quia vsus talis priuilegij est quid exorbitans, à iure communi, siquidem in tota Ecclesia nemini alibi vn- 52
quam fuit concessum; Sed exorbitantia à iure communi non extenduntur, *iuxta regulam iuris* 81. *in* 6. vbi dicitur, quod in generali concessione non veniunt ea, quæ cum ma- 53
gna difficultate conceduntur, neque ea, quæ quis verò similiter interrogatus non esset concessurus, vnde nisi expressè, & nominatim non exprimantur, non intelliguntur con- 54
cessa, prout multoties decisum refert Rota Romana *decision.* 414. *part.* 2. *recent. & decision.* 55. *num.* 14. *&* 15. *& in alijs multis relatis*, *à Donato quæst.* 14. *num.* 4. & tenet Fr. P. Petrus ab An- 55
gelis *in suo speculo d.* 2. *sect.* 2. *nu.* 22. Ergo tale priuilegium, nec 56
etiam per viam communicationis potest extendi ad religiosos aliorum Regnorum.

Secundò Probatur: Quia priuilegia concessa aliquibus Con- 57
uentibus vnius Religionis ob maximam populi illius loci deuotionem, quæ circa illos habetur non censentur communicata alijs Conuentibus eiusdem ordinis, nec aliorum ordinum communicantium, vti talis specialis deuotio non est in populo, erga illos, vt notat Fr. P. Petrus ab Angelis *in suo speculo d.* 2. *sectio.* 2. *n.* 15. Sed hoc priuilegium fuit concessum illi Conuentui Dominicanorum Valentię, & communicatum ab alijs eiusdem 58
Regni Aragonię & Catalonię, propter maximam deuotionē illorũ populorũ succurrendi illa die defunctorum animas Purgatorij multis sacrificijs, quę deuotio nunquã fuit in alijs Regnis, 59
nam licet in eis sit maxima deuotio succurrendi animas Purga-

torij multis sacrificijs, non tamen succurrendi eis multis sacrificijs in illa defunctorum die, sed per discursum totius anni: ergo tale priuilegium, nec per viam communicationis potest ab alijs Conuentibus eiusdem ordinis, & minus ab alijs ordinibus communicantibus aliorum regnorum communicari.

60 Tertiò probatur: Quia si aliqua gratia ex his, quæ rarò conceduntur, concessa sit aliquibus Conuentibus, vel alicui Religioni, ob aliquam specialem rationem, non censetur concessa alijs Conuentibus eiusdem ordinis, nec communicantibus, in quibus eadem, vel similis ratio non inuenitur, vt tenent Donatus *quæst.* 14. Bordonus *resolut.* 52. *num* 75. Lezana *tom.* 2 *cap.* 1. *num.* 5. Fr. P. Petrus ab Angelis; *in suo speculo d.*
61 3 *sect.* 2. *numer.* 10. Et patet exemplo Patrum Societatis, quibus concessum est priuilegium non recitandi diuinum officium in choro, non canendi, non eundi ad processiones publicas, quæ priuilegia ab alijs religionibus communicantibus non participantur, quia in eis non datur ratio concessionis, quæ in Societate, scilicet propter scholas, & munus docendi, & propter maiora exercitia literaria, quæ in ea Religione est, quàm in alijs. Et idem dicendum est de priuilegio celebrandi Missam solemnem pontificalem cum insignijs Pontificalibus, cum mitra, & baculo concesso Abbatibus S. Benedicti, & S. Bernardi, & alijs; quis enim dicat tale priuilegium posse hodie participari à mendicantibus, in quibus non inuenitur ratio, ob quam illis religionibus tale priuilegium fuit concessum, scilicet maior magnificentia, & Maiest., quibus ob suas multas opes, & diuitias celebrant diuina officia ex proprio instituto, quæ omninò aliena sunt à viris pauperibus, & mendicanti-
62 bus; sed etiam ratio concessionis huius priuilegij dicendi tres Missas in conuentibus Dominicanorum, & communicantium, Valentiæ, Aragoniæ, & Cataloniæ, non inuenitur in alijs eiusdem ordinis, vel aliorum ordinum communicantium aliorum Regnorum; ergo tale priuilegium non potest ab illis vi communicationis participari.

Minor patet: Quia ratio concessionis huius priuilegij illi Conuentui Valentiæ fuit vitatio scrupulorum, quæ fratres scrupulosi habebant dictas tres Missas ea die celebrandi ex antiqua consuetudine, quæ introducta fuit sine priuilegio, vt *suprà* diximus, vel ad summum fuit, maxima deuotio illorum populorum faciendi celebrare fratres illorum Conuentuum ter in illa die defunctorum pro animabus Purgatorij: sed neutra ex his rationibus militat in Conuentibus Lusitaniæ eiusdem, vel alterius ordinis communicantis, siquidem in illis nunquam tale scrupulum fuit apud scrupulosos, cum nunquam consueuerint tales Missas illa die celebrare, nec illo Regno fuit vnquam deuotio faciendi celebrare Religiosos ter in illa die defunctorum, licet aliàs maxima sit deuotio cum animabus Purgatorij per totius anni discursum; ergo tale priuilegium non potest ab illis Conuentibus, nec eiusdem, nec alterius ordinis participari.

63 Quartò probatur argumento Laurentij Espin, *consulto* 11. *nu-*
64 *mer.* 999. Quia illud priuilegium fuit oraculum; sed omnia oracula in multorum sententia fuere reuocata à Gregorio XV. & Vrbano VIII. ergo tale oraculum hodie iam non existit, ac per
65 consequens non potest ab alijs religiosis aliorum regnorum communicari.

66 Nec obstat id, quod *sup.* diximus pro sententia affirmante, scilicet tale oraculum fuisse confirmatum per bullam, oracula autem confirmata per bullas ex multorum Doctorum sententia non fuere reuocata, vt *supr.* diximus: Ergo cum sit probabile tale oraculum non esse reuocatum, probabile etiam erit, posse participari adhuc hodie à religiosis Lusitaniæ, & totius Hispaniæ.

Non obstat igitur, hæc responsio: Nam contra hoc est, quod quando ius commune est incerta, & pacifica possessione suæ prohibitionis in aliquo regno, vel Prouincia, non potest publicè, & cum scandalo violari à particularibus totius regni, vel Prouinciæ, cum sola opinione probabili dicente tale ius priuilegio esse abrogatum; sed hoc debet probari coram iudice competenti, & ab eo iudicari, quod sic euidenter probatur.

67 Quia si quidam particularis aliquid pacificè possideat, non potest publicè deturbari à sua possessione auferendo ab eo rem alius, qui tantum habet opinionem probabilem rem esse suam, sed id debet fieri coram iudice competenti, & supposita illius sententia, vt rectè ait Lugo *de iustitia d.* 16. *numer.* 134. Sed ius commune publicè in toto Regno Lusitaniæ est in pacifica possessione suæ prohibitionis trinæ celebrationis in die defunctorum: ergo ex sola opinione probabili non potest à sua possessione à particularibus, sine iudicis authoritate publicè deturbari.

68 Fateor opinionem probabilem sufficere ad contraueniendum iuri communi, quando non constat ius commune esse in certa possessione, & quando tali priuilegio probabili solum vtitur contra ius commune in foro conscientiæ, vt quando datur opinio probabilis, adhuc existere priuilegium à Pontifice reuocatum absoluendi à reseruatis, dispensandi in aliquibus casibus, & in alijs similibus rebus, quæ executioni dari possunt foro interno, & sine nota, & admiratione, & scandalo fidelium, & aliàs non constat ius commune esse in certa possessione, quomodo etiam dari potest compensatio occulta cum sola opinione probabili contra actu rem possidentem, cum sola opinione probabili, vt cum multis docet Lugo *d.* 16. *de iustitia numer.* 86. vt 69
quando ius certo possidet, deturbare illud publicè à sua possessione cum scandalo, & nota fidelium, cum sola opinione probabili, id videtur illicitum, non minus, ac auferre rem ab actu possidente publicè ex sola opinione probabili; ergo tale ius communicans non potest à particularibus deturbari per vim publicè à sua possessione, sine iudicis competentis authoritate; ratio à priori est. Quia priuatus homo solum potest vim vi repellere; sed ille, qui cum iure probabili possidet, & retinet rem, nullam cuique infert vim; ergo contra illum non potest ab aliqua persona priuata vis inferri; ita in simili casu Lugo; *supr. num.* 134. Arauio *in* 1.2. *quæst. d.* 3. 97. *section.* 7. *diff.* 4. *num.* 51.

Et hinc est. Quod in nullo casu licet Sacerdoti sine vestibus sacris celebrare, etiamsi sit ad se ipsum pro viatico sumendo, 70
vt voluit Sotus, Tabiena, quos refert Mendo *in statera opinionum differt.* 11. *quæst.* 2. *numer.* 22. Vel si sit ad vitandam mortem minatam, non in contemptum religionis, in alium finem, vt cum Ledesma, Suario, Trullenc. & alijs communiter, dixi *in nostro Directorio Confessariorum, tractat.* 7. *d.* 5. *numer.* 173. quamuis Nauarrus, Hurtado, & alij, quos refert Tamburinus *lib.* 1. *de sacrificio Missæ cap.* 3 *§.* 1. *n.* 6. dicant id in 71
hoc casu licere. Item multorum opinio est posse Sacerdotem celebrare in vna specie, casu quo vnica ex illis detur, ad dandum viaticum moribundo, cum aliunde subuenire, non valeat, vt tenet Maior, & Adrianus, quos refert Mendo *in statera opinionum differt.* 11. *q.* 2. *num.* 23. Et tamen id nullo modo faciendum 72
est, vt ait cum Suario, Nuño, & alijs Mendo *loco cit.* Quia noui ritus circa celebrationem huius sacrificij, propria authoritate non sunt admittendi, vt benè aduertit Mendo *suprà differt.* 11. *q.* 2. *n.* 25. Alias in multis rebus daretur magna inuersio, & turbatio in Ecclesia, quod tamen ad mitti non debet, nec credo aliquem Sacerdotem, aut Episcopum, vel Prælatum sine assensu Apostolico tale quid ausurum efficere; ergo idem dicendum est in nostro casu.

Immò addo, quod non solum in ritibus circa hoc sacrificium, 73
nullo modo ex sola opinione probabili debet alterari consuetudo vniuersalis Ecclesiæ, sed nec in alijs præceptis, quæ communi vsu obseruantur. Hinc existimo, quod nullus Episcopus, aut Prælatus audebit introducere in suo Episcopatu, Regno, 74
vel ciuitate, aut communitate, quod non ieiunentur feriæ quatuor temporum, vt moris est in tota Ecclesia, cum tamen Pascalius *decisione* 169. *de ieiunio*, & Turtianus *in scholio circa c.* 19. *const. Apostolicæ* dicant, illa non obligare, nec ex iure, nec ex consuetudine sub mortali, & idem dicit cum alijs Pasqualigus, *de ieiunio Vigiliæ Pentecostes, decis.* 172. *& de ieiunio in vigilijs.* S. Ioannis Baptistæ, S. Laurentij, & omnium sanctorum *decisio.* 172. *cum alijs, quos ibi citat.* Quorum ratio est, quia cum extet Ecclesiæ saltem consuetudo vniuersalis ieiunandi in ferijs quatuor temporum, & in prædictis vigilijs, & tale ius possideat pacificè hanc suam prohibitionem, non est publicè, & cum scandalo fidelium deturbandum à sua possessione, ob aliquam solùm opinionem probabilem, sed ad hoc debet dari priuilegium certum; aliàs daretur turbatio magna in Ecclesia, quæ vitanda semper est; sed talis turbatio daretur in illis regnis Lusitaniæ, & Hispaniæ, vbi nunquam tales tres Missæ in die defunctorum celebratæ sunt, si ob opinionem Ludouici à Conceptione, tali die à Sacerdotibus, sine alio priuilegio certo celebrarentur; ergo licet talis opinio fuerit probabilis, nullo modo posset in illis regnis reduci ad practicam, cum ius commune possit publicè deturbari à sua possessione à particularibus, vt *sup* diximus, & aliàs celebratio Missæ est actio ex se publica, & authoritatiuè facta à Sacerdote nomine totius Ecclesiæ.

Confirmatur. Quia dum lex obligat in foro externo, onus probandi eam euanuisse spectat ad illum, qui hoc affirmat, 75
ideòque si hoc sufficienter non probetur in foro externo, lex remanebit in sua possessione, & vigore, vt optimè ait cum Roderico, Diana *part.* 11. *tract.* 1. *Miscellaneo resolut.* 16. In foro enim externo nulli creditur, sine probatione, vt patet *ex cap.* 76
sua nos, de sponsalibus, & cap. accepimus de priuilegio, & capit. cum personæ 7. *eodem titulo*, estque commune axioma iuristarum, & Curialium, & habetur in extrauaganti Iulij II. quæ incipit Romani Pontificis; sed lex non celebrandi ter in vna die viget hodie in Portugallia, & Hispania; ergo dicenti hanc 77
legem esse abrogatam per aliquod Priuilegium, illi incumbit onus probandi in foro externo dari tale priuilegium, aliàs lex manebit in sua possessione; sed nemo probare poterit in foro externo tale oraculum non fuisse reuocatum, cum aliàs 78
constet de reuocatione, & solum detur quæstio, ad quæ oracula talis reuocatio se extenderit, cuius intentionis solum potest

esse

esse iudex in foro externo ipse summus Pontifex, vt patet ex l.
79 vltima, §. ex his Cod. de legatis, & cap. inter alia de sententia
excommunicationis, & capitul. cum venissent de iudic. Decla-
ratio enim iuris diuini, vel canonici, vel etiam priuilegij,
ad solum Pontificem spectat, cap. venerabilis, qui filij sint
legitimi, & cum communi sententia tenet N. P. Petrus ab
Angelis in suo speculo d. 1 sect. 2. numer. 2. Ergo cum nemo possit
esse iudex in foro externo, an intentio Pontificis reuocantis om-
nia oracula se extenderit ad hoc oraculum, vel non, nisi solus ip-
80 se Pontifex, & aliàs ad contrarium probandum non sufficiat sola
opinio probabilis, cum sententia in hoc casu pro foro externo,
non à Doctoribus, sed ab ipso summo Pontifice debeat conferri,
vt manet probatum, inde est, quod absque declaratione Pontifi-
cia, non potest fieri licitè trina celebratio, sed debere expectari
assensum Apostolicum, quod si detur, tunc de tali participatio-
ne non dubitamus.

Deinde, quod tale priuilegium ex vi consuetudinis non pos-
sit extendi ad Lusitaniam, ad aliud Regnum Hispaniæ proba-
81 tur. Quia consuetudo contra ius commune non extenditur de
vna Prouincia, Regno, vel ciuitate ad aliam Prouinciam, re-
gnum, vel ciuitatem, nec de persona ad personam, vt patet ex
l. 3. §. si quis hoc interdicto, & ibi, Bartolus de itin. actuque pri-
uat. ex l. si ius singulare, & l. quod vero, ff. de lege Aretin. con-
silio 522. numer. 4. Decius consil. 483. numer. 22. Purparat. con-
silio 523. numer. 12. & cum alijs Diana part. 6. tractat. 5. resolut.
31. & admittit ipse, P. Ludouicus à Conceptione tract. 1. §. 3.
litt. C. tom. 2. examinis veritatis num. 1. Sed consuetudo, quæ
datur in Regnis Valentiæ celebrandi ter in die defunctorum
82 non solum est præter ius, vt vult Ludouicus à Conceptione loco
citat. sed contra ius; ergo non potest extendi etiam in opinione
83 probabili de loco ad locum, hoc est, de vno regno ad aliud re-
gnum, ac per consequens, nec clerici, nec Religiosi Lusitaniæ
possunt participare de tali consuetudine: quæ datur in dictis
Regnis Valentiæ, &c.

Minor, in qua est tota difficultas, probatur ex cap. sufficit de
consecratione distinct. 1. vbi dicit textus. sufficit Sacerdoti vnam
Missam in die vna celebrare, quia Christus semel passus est, &
84 totum mundum redemit, non modica res est vnam Missam
facere, & valdè felix est, qui vnam dignè celebrare potest;
sed verbum illud, sufficit, in vi præcepti intelligendum est;
ergo dicere tres Missas in eadem die est contra hoc præceptum
iuris communis; minor patet ex verbis sequentibus eiusdem
textus, quæ declarant verba præcedentia, statim enim ait
textus; qui verò pro pecunijs, aut adulationibus sæcularium,
vna die præsumunt plures facere Missas, non æstimo euadere
damnationem æternam; & hoc præceptum in eodem sensu
confirmarunt Innocentius III. in c. consuluisti, Honorius II. in c.
te referente de celebr. Missarum.

Nec obstat id, quod respondet cum Glossa, Ludouicus à
85 Conceptione, scilicet dictum cap. loqui de Sacerdotibus, qui
ex auaritia pluris in die celebrant, vt etiam colligitur ex ver-
bis eiusdem textus, qui verò pecunijs, & adulationibus sæ-
cularium, vna die præsumunt plures facere Missas, non ve-
rò loqui vniuersaliter de omnibus, etiam celebrantibus ex
deuotione. Nam contra hoc est, quia licet tale caput, non sit
ita expressum, vt benè ait Ludouicus à Conceptione, consue-
tudo tamen vniuersalis Ecclesiæ præceptum hoc vniuersali-
ter confirmauit, & ita illud recepit, vt optimè ait cum com-
86 muni sententia Suar. de Sacramentis d. 8 sect. 3. Sed consuetudo
vniuersalis dicitur forma, & quasi alterum ius naturale, Bal-
dus consil. 433. Tuschus litt. C. conclus. 806. num. 16. & cum alijs
Barbosa in axiomatibus, axiomate 56. num. 1. & nos iam suprà di-
ximus; ergo talis consuetudo Valentiæ ter celebrandi in ea-
dem die non solum est præter, sed contra ius ergo nullo modo
potest transferri de loco ad locum, & de regno ad regnum; ergo
87 nec ex vi communicationis Priuilegij, nec ex vi participationis
consuetudinis potest de nouo, nec à religiosis, nec à clericis in-
troduci in alijs regnis talis trina celebratio in die animarum,
quidquid dicat in contrarium Ludouicus à Conceptione lo-
quendo de consuetudine.

Dices: quo ergo titulo Religiosi Valentiæ, Aragoniæ, &
Cataloniæ ter celebrant in die defunctorum? Respondeo non
id facere ex vi dicti oraculi; cum de illius existentia tantùm
detur opinio probabilis, quæ non sufficit ad contraueniendum
publicè, & cum scandalo iuri communi certò prohibenti ta-
lem trinam celebrationem, sed id licitè hodie facere ex vi
antiquæ consuetudinis, ratione cuius præscripserunt con-
tra ius commune; consuetudo enim, quando est legitimè in-
troducta, omne ius præter diuinum, & naturale abrogat, &
facit licitum, quod aliàs ex iure communi erat illicitum.
88 Tum quia habet vim legis, vt tenet Fr. Ioann. Betz in Decalo-
logum circa præceptum 2. exposit. 1. capit. 1. & circa præceptum 3.
exposit. 2. cap. 2. Fr. Lezana tom. 1. cap. 8. num. 24. & tom. 2. verbo
leges num. 24. Graffi part. 1. decisionum lib. 3. cap. 5. Fr. Espin con-
sulto 17. num. 1505. Tum quia habet vim parem cum lege, l. de
quibus, ff. de legibus, §. ex non scripto instit. de iur. nat. gentium
l. fin. de consuet. cap. consuetudo 1. dist. l. 2. C. quæ sit longa consuetu-
do Guido singulari 83. Belletus in disquisit. cleric. p. 1. tit. de fauor.
cleric. §. 3. n. 10.

Tum quia, quidquid potest princeps concedere, potest con-
suetudo legitima introducere l. si quispiam de diuers. & tempor. 89
præscript. & l. 1. Cod. de feudis capit. super quibusdam de iure-
iur. distinct. 2. Misingius centur. 4. singul. obseru. 24. Oldradus
consil. 172. in principio, & consil. 146. in fine, & consil. 254.
numer. 8. Ancharranus consil. 50. Bald. lib. 1. consil. 49. Sed hu-
iusmodi consuetudo habet omnes conditiones requisitas ad ve-
ram, & legitimam consuetudinem, ergo abrogauit, quoad il- 90
las Prouincias, vbi est introducta, ius commune, non cele-
brandi ter in eadem die, & facit licitum, quod alias erat illi-
citum; Lezana suprà num. 47. & consilio 55. num. 5. Consuetu-
do enim appellatur forma, & quasi alterum ius naturale, &
omnia potest, quæ non sunt contra ius naturale, & diuinum.
Bald. lib. cons. 433. Surdus de alimentis tit. 1. n. 7. Tusc. lib. C. con-
cl. 806. n. 6.

Minor in qua est difficultas probatur; quia conditiones ad 91
legitimam consuetudinem sunt. Prima, quod sit rationabilis,
vt patet ex cap. fin. de consuetudine, & tenet Sylu. verbo consuetu-
do num. 6. Sayrus in claui regia lib. 3. cap. 11. num. 6. Nald. in sum-
ma verbo consuet. numer. 4. Suar. de legibus lib. 7. cap. 6. numer. 14. 92
Secunda, quod sit voluntaria, vt cum Bonac. Azor. Suar. Re-
ginaldo, Salas, Granado, tenet Lezana in summa tom. 2. verbo,
leges num. 55. Tertia conditio est, quod consuetudo inducatur
ab his, qui tenentur seruare legem contrariam, nam consuetu-
do inducitur per actus contrarios legi. Ita cum Bonac. Lezana
suprà num. 55. Quarta conditio est, quod sit vniuersalis, id est,
à maiori parte communitatis, l. de quibus, ff. de legibus, & te-
net D. Thomas 1. 2. quæst. 97. art. 3. Suar. de legibus lib. 7. cap. 3. nu-
mer. 7. & cap. 9. Quinta conditio est, vt consuetudo sit longæua.
Ita cum Suar. Azor. Salas, & alijs Lezana verbo leges n. 55. Sexta
conditio est, quod inducatur per frequentiam actuum publico-
rum, ita vt possit innotescere principi. Ita Syluest. verbo con-
suetudo q. 5. Suar. de legib. lib. 7. c. 10. Septima conditio est, quod
detur consensus saltem tacitus principis, seu legislatoris, vt te-
nent ijdem Doctores, & Fr. Espin. consulto 11. n. 1008. At omnes
has conditiones habet hæc consuetudo; ergo legitimè fuit in- 93
troducta in illis regnis.

Minor patet discurrendo per omnes. Est enim rationabilis, 94
& potest esse materia legis, & siquidem maximè rationabile
est, quod multoties pro animabus Purgatorij celebretur, &
quod fiat in eadem die potest esse materia legis, vt patet, de tri-
na celebratione in die natalis Domini, fuit voluntaria, & non
coacta, immò adeò libera fuit, quod cum solum fuisset oracu-
lum concessum Dominicanis, omnibus Religionibus, immò &
clericis illarum Prouinciarum placuit, cum eis communicare,
vt notauit Henao de sacrificio Missæ p. 3. decis. 28. sect. 21. n. 993.
Fuit inducta ab his, qui tenebantur obseruare legem de non ce-
lebrando, nisi semel in die, vt erant Fratres illi Dominicani,
& alij, qui eos imitarunt. Fuit vniuersalis, hoc est, à maiori
parte communitatis recepta, siquidem fuit à tota communi-
tate Dominicanorum, & aliarum Religionum, immò & à
clericis fuit recepta, & executioni mandata. Et plusquam
longæua, siquidem anno 1553. fuit vocata antiqua, quando illi
patres Dominicani illam denunciarunt Iulio III. consuetudo
autem, quæ est contra legem, qualis est hæc, præscribit spatio
40. annorum, teste Lezana verbo leges num. 54. Immò fortè suffi-
cit decennium, vt tenent Sylu. Sayrus, & alij plures apud Bo-
nacinam, quos refert ibi Lezana n. 58. Fuit inducta per actus fre-
quentes, quos permittit anni deuolutio, & per actus publicos in
templis coram omni populo. Quod autem id potuerit summo
Pontifici innotescere, nemo negare poterit, cum id typis datum
sæpè sæpius sit. Quod autem accesserit summi Pontificis tacita
approbatio, & consensus patet ex oraculo Iulij III. & Pauli III.
& successores Pontifices nunquam id reprobarunt, nec contra-
dixerunt; ergo cum talis consuetudo habeat omnes conditiones
requisitas, vt sit legitima; ex ea solum hodie possunt dicti Pa-
tres, immò & clerici dicere duas, vel tres Missas in die defun-
ctorum in illis locis, vbi talis consuetudo est introducta, iuxta
inductionis mensuram, & non ex vi oraculi Iulij III. quod cer-
to reuocatum est ab Vrbano VIII. Ita Espin. consultation. 11.
num. 1008.

Dixi: vbi talis consuetudo introducta est, iuxta inductionis 95
mensuram; Nam consuetudo vnius communitatis, non obligat
alteram distinctam, nec ad hoc censetur princeps præbere con-
sensum, vt cum Panormitano, Viguerez, notat Diana p. 6. tract.
5. res. 17. Nec consuetudo vnius loci extenditur ad alium locum, 96
nec de persona ad personam, nec de casu ad casum, vt benè cum
Salas, & Palao ait Diana sup. & ita intelligendum est c. super eo de
cognat spiritual. vt ibi notat Diana. Vnde cum consuetudo ter
celebrandi in die defunctorum solum detur in Regno Valentię,
Aragoniæ, & Cataloniæ, non potest extendi ad regnum Lusita-
niæ, vel ad aliud regnum Hispaniæ.

Nec obstat, si dicas, hanc consuetudinem introductam à

Patribus Dominicanis Valentiæ, Aragoniæ, & Cataloniæ, saltem à religiosis eiusdem Ordinis, & aliorum communican-
98 tium posse participari. Et ratio est, quia consuetudo habet vim conferendi priuilegium, ex tacita concessione Pontificis, vt *suprà* diximus; sed in generali communicatione priuilegiorum veniunt, etiam priuilegia per consuetudinem acquisita, vt *suprà* diximus, ergo tale priuilegium licet iam non
99 tanquam oraculum, saltem vt priuilegium per consuetudinem acquisitum potest participari à religiosis communicantibus Portugalliæ, & aliorum Regnorum Hispaniæ. Respondetur in generali communicatione priuilegiorum venire priuilegia consuetudine acquisita, si detur eadem ratio, vel similis in Conuentibus, tam eiusdem ordinis, qui illis fruuntur, quàm in illis, qui illis non fruuntur, & quando gratia non magna difficultate conceditur, vt *suprà* diximus. Vnde cum hic non detur eadem, vel similis ratio, vt *suprà* diximus, & hoc priuilegium sit difficillimæ concessionis, inde est, quod sicut, quando est concessum per bullam, vel oraculum, non venit in generali communicatione priuilegiorum multò minus veniet, quando solum acquisitum est per consuetudinem.

Et ex his facilis est responsio ad obiecta pro parte affirmatiua. Ad primum enim respondetur, concessa maiori negando minorem: nam ratio concessionis huius oraculi, & permittendi consuetudinem, non fuit sola deuotio erga animas Purgatorij, sed ratio motiua fuit liberatio scrupulorum illorum Religiosorum, & deuotio animarum solùm fuit causa impulsiua. Tum quia deuotio etiamsi fuisset causa motiua, non fuit
100 qualiscunque deuotio, sed deuotio faciendi celebrare ter in eadem die defunctorum; hæc autem deuotio, vel scrupuli nunquam fuere in religiosis, vel in ciuitatibus Lusitaniæ, vt constat. Nam licet populi magnam semper haberent deuotionem succurrendi animas Purgatorij multis sacrificijs, si tamen vnquam habuerunt deuotionem succurrendi eis trina celebratione cuiusdam Sacerdotis in illa die defunctorum, vt ex se constat.

Ad primam Confirmationem respondetur concedendo maiorem, quoad primam partem, deinde negatur minor, quo-
101 ad primam partem. Nam titulus ob quem fuit concessum hoc priuilegium Conuentibus Valentiæ non potest aptari, etiam inadæquatè Conuentibus Lusitaniæ, vt *suprà* diximus cum in illis non detur scrupulus apud Religiosos dictæ trinæ celebrationis, nec in populis deuotio faciendi celebrare ter in illa die. Ad secundam verò partem minoris respondetur, distinguen-
102 do illam, quando priuilegium conceditur alicui Monasterio, vt fauor, & gratia facta Monasterio, aut religiosis, vt talibus, aut ad eorum petitionem, tunc omnia alia Monasteria illius ordinis, & aliorum, communicantium participant per communicationem idem priuilegium distinguo, si gratia, & fauor sit ex illis, quæ raro solent concedi, & cum magna difficultate, & propter aliquam specialem rationem, quæ non inuenitur in alijs Conuentibus eiusdem Ordinis, vel communicantium, nego; si sit ex illis gratijs, quæ solent concedi, & ratio concessionis, vel similis æquè militat, tam in Conuentibus, quibus primum concessa est, & alijs eiusdem
103 ordinis, vel communicantium, concedo. Hic autem hæc gratia est ex illis, quæ raro, vel nunquam solent concedi, vt *suprà*
104 diximus; & ratio concessionis non est eadem in omnibus Conuentibus, tam eiusdem ordinis, quàm communicantium, vt *sup.* diximus.
105 Ad illud vero, quod in illis instantijs affertur de oraculis respondetur, concedendo oracula venire in communicatione priuilegiorum, vt ibi benè responsum est. Concedo etiam
106 reuocationem oraculorum factam à Gregorio XV. non comprehendere, nisi oracula, quæ non erant signata manu alicuius Cardinalis. Concedo etiam reuocationem Vrbani non comprehendere oracula, quæ in suo effectu principali vni-
107 cum tantùm habent actum licet successiuè transeuntem secus verò alia, quæ plures affectus independentes habent,
108 illa enim in his, quæ non sortita sunt effectum cassata remanserunt. Pro cuius distinctionis intelligentia nota plura oracula esse, quæ in suo effectu principali vnicum tantùm habent actum licèt successiuè transeuntem: sit exemplum in
109 Religioso, qui à Romano Pontifice obtinuit per viuæ vocis oraculum gradum magisterij, seu præsentati, iste talis gaudet gradu recepto, præeminentijs illi annexis, quamdiù viuit, etiam post prædictas reuocationes, si quidem effectus principalis est constituere graduatum in tali dignitate, cum præeminentijs, & honoribus illis annexis, quibus per totam vitam gaudet, quia reputatur, & est vnicus effectus, licet in exercitio non semper manifestetur ex defectu casuum occurrentium.

Similiter, si quis per viuæ vocis oraculum haberet facultatem comedendi lacticinia per totam quadragesimam, si postquam cœpit vti priuilegio adueniret perfecta reuocatio oraculorum non ideò censeretur reuocatum priuilegium; sed posset illo vti per totam quadragesimam, quia cum tale oraculum haberet vnicum actum successiuè perficiendum per totam quadragesimam, semel iam ante reuocationem sortito effectu, licet non omninò perfecto, non manet reuocatum, quoad perfectionem ipsius effectus successiuè recipiendum, faciunt enim postremi dies cum primis, quasi vnicum indiuisibile tempus, & comestio lacticiniorum per totum illud tempus est, quasi vnicus successiuè perfectus, cum per gratiam sublatam sit impedimentum obligationis non comedendi lacticinia pro tota illa Quadragesima.

Hoc autem non verificatur in facultatibus absoluendi, aut 110
dispensandi, aut ter celebrandi in vna die singulis annis; quia respectu cuiuslibet anni, vel non absoluti, res est integra, cum nullam connexionem habeat trina celebratio huius anni, cum trina celebratione anni præcedentis, vel futuri, vel absolutio, aut dispensatio huius pœnitentis, cum dispensatione, aut absolutione alterius: neque enim illa potestas habet tractum successiuum per vnicum actum, vt requiritur, vnde adueniente reuocatione, manet reuocata illa potestas respectu eorum, qui non sunt absoluti, aut dispensati, vel illius anni, in quo nondum in die defunctorum ter est celebratum. Quæ doctrina constare videtur ex verbis reuocatoriæ Gregorij XV. ibi in his videlicet, quæ non sunt sortita suum effectum tenore præsentium reuocamus, cassamus, soluimus, abrogamus, & annullamus; vbi nota illa verba in his, quæ non sunt sortita suum effectum, in quibus verbis annullat potestatem concessam ad plures actus, qui in effectu non sunt positi, non verò quoad illos actus, qui in executione sunt positi; ergo cum in executione non sit posita trina celebratio annorum sequentium dictam reuocationem, potestas concessa ad trinam celebrationem quotannis reuocata est, si quidem trina celebratio huius anni nullam habet annexionem cum trina celebratione anni præteriti.

Et hoc modo debet intelligi reuocatio facta à Gregorio XV. & Vrbano VIII. oraculorum, quæ non sunt sortita suum effectum, aliàs inutilis, & vana foret reuocatio, tam Gregorij, quàm Vrbani, cum omnes gratiæ, & facultates concessæ religiosis ante ipsas reuocationes per viuæ vocis oracula sint acceptatæ, & multæ positæ in executione, quoad aliquos effectus; non ergo hoc sufficit, vt dicatur, quod tales gratiæ per solam acceptationem sortitæ sunt suum effectum, cum tractu successiuo pro futuris temporibus: & quod nullæ istarum inclusæ sint in prædictis reuocationibus; quia aliàs inutiles, & vanæ fuissent tales reuocationes, quod non est dicendum. Ita Bordonus *tom. 1. resolut. 31. nu. 8.* Lezana *verbo oraculum, n. 6.* Fr. P. Petrus ab Angelis *in suo speculo, d. 5. sect. 3. n. 14. & d. 8. sect. 4. n. 4.*

Ad secundam Confirmationem poterat ex aliquorum Doctorum sententia responderi, distinguendo maiorem, in dicta reuocatione non includuntur oracula confirmata per bullas 111
distinguo si dentur executioni sine abusu, & scandalo concedo, si dentur executioni cum scandalo, & abusu illorum nego. Ita colligo ex Donato *tractatu 16. quæst. 7.* & ex Fr. P. Petro ab Angelis *in suo speculo d. 8. section. 8 num. 2.* Pro quo nota, prædictos Pontifices solum intentasse tollere abusus, & scandala, quæ ex vsu aliquorum oraculorum dabantur in Ecclesia, & non intentasse reuocare oracula confirmata per bullas, in quorum vsu talis abusus, & scandalum non erat, vt sunt oracula concessa prælatis pro bono regimine religionis, & salute animarum
suorum Religiosorum, quia Prælati non abutuntur oraculis 112
sibi concessis, nec sine magna prudentia, & circumspectione illa interpretantur. Ita Donatus *sup.* & sic fuisse declaratum à sacra Congregatione testatur Castellinus, *de electione c. 5. n. 37.* & docet etiam F. Petrus ab Angelis *sup. d. 8. sect. 8. n. 3.* Et idem dici
potest de oraculis concedentibus indulgentias pro religiosis, in 113
quarum concessione nullum datur scandalum, nec potest esse abusus.

Secus, dicendum est in oraculis, ex quorum vsu potest re-
sultare scandalum fidelium, vt est oraculum ter celebrandi 114
in eadem die; nam hæc etiamsi sint confirmata per bullas omnia censentur reuocata, per reuocationem Vrbani VIII. vt benè ait N. P. Petrus ab Angelis *suprà d. 8. section. 6. numer. 11.* Et in hoc sensu benè poterant explicari, quæ ego *dixi in nostro Directorio Regularium part. 1. tractat. 2. d. 1. numer. 37.* Non enim credendum est Pontifices illos velle permanere illa oracula, eo quod fuissent confirmata per bullas, si aliàs ex vsu illorum sequeretur scandalum, nam si Alexander VII. aliquas propositiones damnauit, & prohibuit sub anathemate, quia erant scandalosæ, quantò magis huiusmodi Pontifices vellent, & intenderent auferre, & annullare, & reuocare oracula, ex quorum vsu sequitur scandalum sæcularium? Atqui si in Lusitania tale oraculum ter celebrandi in eadem die daretur executioni magnum insurgeret scandalum inter omnes fideles; ergo tale oraculum iam reuocatum est. Verum quia hæc responsio aliquo modo aduersatur his, quæ ego *dixi in nostro Directorio Regularium loco citato*

vbi

vbi absolutè dixi, omnia oracula confirmata per bullas non esse reuocata à Gregorio XV. nec ab Vrbano VIII. accipe aliam solutionem.

115 Respondeo igitur secundo concedendo omnia oracula confirmata per bullas non fuisse reuocata in mea, & aliquorum Doctorum opinione. In opinione tamen aliorum Doctorum reuocata fuerunt, vt tenent Bordonus *resolution.* 31. *numer.* 5. Donatus *tractat.* 16. *quæstio.* 3. Iupiter *Adrepa. d.* 3. *de iure Pontific. quæst* 1. Ioannes Martines del Prado *tom.* 1. *quæstion.* 6. *§.* 3. Fr. P. Petrus ab Angelis *in suo speculo d.* 8. *sectio.* 7. *numer.* 11. Vnde cum tantùm detur opinio probabilis existentiæ huius oraculi, non potest à communicantibus, quæ illo nunquam vsi fuere dari denuò executioni; Nam cum ius commune
116 prohibeat trinam celebrationem in eadem die, non possunt personæ priuatæ regulares priuilegio tantùm probabili agere contra dictum ius commune: nam ius respectu illorum est incerta, & pacifica possessione, & melior est conditio pos-
117 sidentis, & ex tali introductione, trinæ celebrationis sequeretur turbatio, & scandalum fidelium illius regni, vbi talis celebratio eo die nunquam visa fuit, sicut qui solùm habet probabilitatem rem esse suam, non potest eam publicè auferre ab actu illam possidente, etiam cum iure probabili, si inde sequatur scandalum, vt notat Lugo *de iustitia d.* 16. *numer.* 104. Sed id debet adducere ad iudicium; & expectare iudicis sententiam, vt *suprà* diximus; sic ergo in nostro casu, cum ius commune pacificè possideat, vt à sua possessione publicè expellatur, vt fit per celebrationem trium Missarum, quæ ex se sunt actiones publicæ factæ nomine totius Ecclesiæ, debet rem afferre ad iudicium, & expectare sententiam iudicis, qui in hoc casu debet esse summus Pontifex, qui si declaret tale oraculum non esse reuocatum, de illius communicatione non dubitamus, vt *suprà* latus dixi; Sed quia hæc solutio meo videri multas patitur instantias accipe. 3. Solutionem.

118 Respondeo igitur tertiò eidem Confirmationi; concedendo omnia oracula confirmata per bullas non fuisse reuocata, nec à Gregorio XV. nec ab Vrbano VIII. Concedo et-
119 iam hoc oraculum iam esse confirmatum per bullam, ac per consequens non fuisse reuocatum per illam generalem reuocationem Gregorianam, vel Vrbanam. Nego tamen ex vi illius
120 per communicationem posse regulares Lusitaniæ ter celebrare in die defunctorum. Et ratio est, quia quando ratio concessionis priuilegij facta vni, vel pluribus Monasterijs vnius regni, non potest adaptari alijs conuentibus aliorum regnorum, vel gratia concessa est ex illis, quæ rarò, & cum magna difficultate solent concedi, & est exorbitans à iure communi, non communicatur conuentibus eiusdem, vel aliorum ordinum mendicantium, vt *suprà* diximus; sed ratio concessionis huius ora-
121 culi illi Conuentui Dominicanorum Valentiæ, non potest aptari conuentibus eiusdem ordinis Lusitaniæ, vel aliorum regnorum, vt *suprà* diximus, & aliàs gratia est ex illis, quæ raro, & quæ cum magna difficultate conceduntur, & est valdè exorbitans à iure communi; ergo licet tale oraculum sit confirmatum per bullam, & non sit reuocatum, immò sit in suo vigore, non potest à religiosis Lusitaniæ, eiusdem, vel alterius ordinis mendicantis participari.

Per quod patet ad illam instantiam de non vsu, vel renunciatione priuilegij. Nam licet priuilegia regularium non amittantur per non vsum, quando in aliquo Conuentu sunt in vsu, vt benè ibi probatum est, & quamuis regulares nunquam censeantur tacitè priuilegijs renunciare, vt benè ibi probatum est, & licet contra eorum priuilegia non præscribatur per non vsum, vt ibi, benè probatum est, adhuc in Lusitania, vel alibi extra Valentiam, & illa loca in quibus talis trina celebratio est in vsu, non potest denuò executioni mandari, esto oraculum sit bullarum, & sit in vsu, & contra illud non sit præscriptum, siquidem ratio illius concessionis non potest adaptari alijs conuentibus, præter illum, cui fuit concessum, & quia est
122 veluti priuilegium locale, & personale, quod non potest communicari de loco ad locum, vt *suprà* diximus. Vnde nec alij
123 Conuentus Valentiæ aliorum ordinum, nec Aragoniæ, vel Cataloniæ, tam eiusdem, quàm alterius ordinis, poterant dictum priuilegium communicare, quando concessum primò fuit illi conuentui Valentiæ, nec in eo hodie communicant, vnde à principio ter celebrantes, nisi eos ignorantia excusasset, non
124 liberarentur à peccato, sed quia consuetudo inualuit, tum apud omnes illos religiosos, quàm apud clericos, ideò hodie iam licitè ter celebrant, quod tamen hodie fieri licitè non potest in Lusitania, vel in altero Regno, cum consuetudo vnius loci contra ius commune non possit transferri de lo-
125 co ad locum: & licet talis consuetudo, pro vt habet vim priuilegij, posset communicari ab alijs regularibus Lusitaniæ, vt probat secundum Argumentum, id ad summum foret, quando eadem ratio concessionis daretur in regno Lusitaniæ, ac Valentiæ, & quando gratia non esset ex illis, quæ rarò conceduntur, quæ rationes, cum non dentur in præsenti, nec etiam per modum priuilegij talis consuetudo potest communicari, sicut non potest communicari oraculum, etiamsi esset in sua vi, *vt suprà* diximus.

Tandem ad illud, quod ait Fr. Ludouicus à Conceptione, de consuetudine, quæ quando est præter ius potest de loco ad locum transferri, si est eadem ratio, iam supra responsum est, & iterum respondeo, quod quidquid sit de tali opinione, quàm etiam loquendo de consuetudine, quæ est præter ius, 126
reijcit cum alijs communiter Diana *part.* 6. *tractat.* 5. *resolution.* 31. Loquendo tamen de consuetudine, quæ est contra ius, ab omnibus reijcitur; Vnde cum hæc consuetudo sit contra ius commune, vel saltem contra vniuersalem consuetudinem Ec- 127
clesiæ, quæ facit ius, & est optimus ipsius iuris interpres *l. minimè, ff. de legibus, l. si de interpretatione, ff. eodem titulo, capitul. cum dilectus de consuetudine*, & cum Menochio, Mascardo, Giurba, & alijs docet Barbosa *in axiomatibus iuris axiomate* 56. *numer.* 6. nullo modo potest transferri talis consuetudo de loco ad locum.

Nec obstat illud, quod ait idem Ludouicus, illam prohibitionem textus *Consuluisti*, non esse vniuersalem, sed particu- 128
larem, quoad illos, qui ex auaritia, & adulatione sæcularium ter celebrant, non verò contra illos, qui celebrant ex deuotione. Non obstat inquam. Respondetur namque talem prohibitionem esse vniuersalem, vt declarat totius Ecclesiæ consuetudo, illi autem casus exprimuntur exempli gratia, & non tollunt vniuersalitatem legis, vt rectè docet cum Syluestro, Naleto, Bonacina, Lezana *verbo leges regularium numer.* 43. & Nos *suprà* diximus; ergo nullo modo talis consuetudo contra ius commune potest transferri de regno ad regnum, vel de Prouincia in Prouinciam, quidquid dicat prædictus Ludouicus *loco citato*.

DVBIVM APPENDIX AD DICTVM CASVM.

An ex dispensatione Episcoporum, vel ordinariorum, possit talis consuetudo transferri de regno Valentiæ ad regnum Lusitaniæ verbi gratia.

AFfirmat idem Ludouicus à Conceptione *dicto tractatu* 1. *§.* 129
3. *litt. C. tom.* 1. *examinis veritatis numer.* 4. Quod sic probat, Episcopi iure communi, & ordinario possunt in suis Ec- 130
clesijs quidquid in tota Ecclesia summus Pontifex, nisi ipsius summi Pontificis obstet reseruatio; Atqui summus Pontifex potest concedere, vt omnes, & singuli presbyteri in vniuersa 131
Ecclesia ter celebrent in die defunctorum; ergo idem possunt facere Episcopi, & ordinarij pro suis Diœcesibus. Maior est certa, & ab omnibus admittitur. Minor patet, quia non adest Pontificia lex, decretum, statutum, aut bulla in contrarium, ergo vera est consequentia. Antecedens patet *quia c. consuluisti*, non continet præceptum, sed tantùm sufficientiam, & conuenientiam, & consilium.

Tum quia dato, quod contineret præceptum non est vniuersale, sed particulare pro illis, qui ex auaritia celebrant, vt suprà probauit; Ergo si Episcopus dispenset, Sacerdotes ter celebrent sine receptione stipendij in die defunctorum, non faciet contra dictum *capitul. consuluisti*; Tum quia posita licentia ter celebrandi in illa die, nullus relinquitur locus auaritiæ, & cupiditati, vt patet in trina celebratione in die Natalis Domini, in quo pro qualibet Missa potest Sacerdos sumere suum stipendium.

Tum quia dato, quod *in dicto capit. consuluisti*, continere-
tur præceptum vniuersale prohibens trinam celebrationem in 132
vna die, stante iusta causa potest Episcopus præbere facultatem dicendi plures Missas in vna die. Nam *in cap. consuluisti*, ita dicitur, nisi causa necessitatis suadeat; cum ergo non explicet Pontifex, necessitatis causas, hoc certè Episcopis iudicandum relinquit; ergo optimè potest Episcopus iudicare causam sufficientem esse, necessitatem animarum Purgatorij. Nam si hæc causa fuit sufficiens ad mouendum Pontificem ad dispensandum, quod in Regno Valentiæ ter in illa die celebraretur, cur eadem causa non erit sufficiens, vt quilibet Episcopus in suo Episcopatu idem explicet, sequendo vestigia sui pastoris, præcipuè cum nullum sit in prædictis textibus verbum, quoad hoc auferens iurisdictionem Episcoporum.

Verùm licet huiusmodi rationes prædicti Ludouici aliquam habeant apparentiam, & alicui fortasse videantur probabiles; Ego non illis assentior; sed absolutè dico, Episcopos nullo modo posse dispensare, vt in suis Diœcesibus ter à quolibet Sacerdote in die defunctorum celebretur. Ratio fundamentalis est, quia inferior qualis est Episcopus respectu Papæ, non 134
potest propria authoritate dispensare in lege superioris, nisi superior, expressè, vel tacitè concedat. Contrarium enim esset destruere, quod superior facit, cum dispensatio sit actus 135
iurisdictionis, & relaxatio iuris inducti per legem, vt tenet D. Thomas *in part.* 2 *quæst.* 97. *art* 4. *ad* 3. Suarez *lib.* 3. *capit.* 14. *numer.* 4. Sanchez, Guttierez, Valentia, Syluius, Granados,

Gordonus, Amicus, Azorius, quos refert, & sequitur Diana, *p.8. tract.3. resol.11.* Quidquid alij dicant apud idem Dianam; sed datur præceptum Pontificium non celebrandi
136 ter in eadem die, *in cap. consuluisti;* ergo Episcopi non possunt in tali iure dispensare.

Dixi, nisi Superior tacitè, vel expressè concedat, quia dantur aliqui casus, in quibus Episcopus potest dispensare in legi-
137 bus Papæ, primus est in rebus, quæ frequenter occurrunt, vt sunt ieiunia, recitatio horarum, auditio Missæ, &c. Secundus quando materia est leuis, & exigui momenti, id est, quæ
138 non obligat sub mortali. Tertius quando materia legis non est communis, sed propria solum subditorum talis Episcopi. Quartus quando recursus ad Superiorem esset valdè difficilis, seu quando occurreret magna necessitas, & periculum esset in mora. Quintus quando datur præscriptio ex parte inferioris, vt rectè cum alijs à se citatis notat Diana, *p.8. tract.3. resol.12.* Atqui noster casus non est aliquis ex supra enumeratis, nisi
139 quartus, quando scilicet occurrit magna necessitas, & periculum est in mora; siquidem non accidit frequenter, nec eius materia est leuis; nec est particularis alicuius Episcopatus, sed communis totius Ecclesiæ, & alias potest facilè dari recursus ad Superiorem, & nulla de eo datur præscriptio apud aliquem Episcopum, ergo cum solum possit esse casus, quando occurrit aliqua magna necessitas, & periculum est in mora, qui est casus qui continetur in textu, vbi dicitur nisi causa necessitatis suadeat, in multo alio casu potest Episcopus in hoc præcepto dispensare; sed etiam in hoc quarto non potest dispensare, siquidem deuotio fidelium, & necessitas animarum, non est casus necessitatis, de quo loquitur textus, nam in his datur facilis recursus ad Pontificem, & non est periculum in mora; ergo in tali casu non potest Episcopus dispensare.

140 Nec obstat id, quod ait prædictus Ludouicus, Episcopum posse in sua Diœcesi quidquid Papa in tota Ecclesia, nisi specialiter aliquid ei prohibeatur; sed hæc trina celebratio in eadem die nullibi apparet reseruata; ergo non obstat inquam: Responde namque, illud axioma esse falsum, nisi multis modis limitetur, vt benè *inquit* Suarez, *lib.6. de legibus, c.14. num.6.* & cum alijs Diana, *p.8. tract.3. resol.11.* Nam supponit in primis Episcopos habere ex iure diuino absolutam, & vniuersalem iurisdictionem in suis Diœcesibus, limitabilem tamen à summo Pontifice, quod tamen falsum est: nam Episcopi immediatè habent iurisdictionem à summo Pontifice, ad quem etiam spectat gradum, & modum illius iurisdictionis definire.

Deinde multa sunt, quæ potest efficere Papa in tota Ecclesia, quæ in rigore numquam potuerant facere Episcopi, saltem eo modo, quo illa potest Pontifex, v. g. committere Presbytero ministerium Sacramenti Confirmationis, vel ordinis minoris; Dispensare in matrimonio rato non consummato in voto solemni, instituere censuras, Canonizare sanctos. Deindè dato, quod tale axioma esset verum, prohibitum est in iure multoties in vna die celebrare, vt patet *ex cap. consuluisti;* ergo iam Episcopus non potest concedere licentiam ad ter celebrandum in die defunctorum in suo Episcopatu.

Ad illud verò quod ait *cap. consuluisti*, non continere præceptum, est falsum, vt *suprà* diximus, & tenet vniuersalis Ecclesiæ consuetudo, quæ est optimus legis interpres. Ad illud verò quod ait, quod dato quod contineret præceptum tale præceptum non esse vniuersale, sed particulare contra eos tantùm, qui celebrant ex cupiditate, id etiam falsum, quia si hoc verum esset, posset quilibet Sacerdos sine vlla dispensatione, etiam Episcopi multoties ex deuotione in vna die celebrare; Nam per dictum Ludouicum, tale caput *consuluisti* non continet præceptum, sed tantum consilium, & dato quod contineret præceptum, tale præceptum solum est particulare, contra eos qui celebrant ex cupiditate pecuniæ, & ex auaritia; ergo si quis non ex auaritia, sed ex deuotione ter in die celebraret, non infringeret tale præceptum, & cum aliàs non teneatur semper sequi consilium, posset quilibet Sacerdos absque vlla etiam Episcopi dispensatione, quotidie ter celebrare; sed hoc est ridiculum, & inauditum, nec credo ipsum Ludouicum concessurum, ergo tale præceptum est vniuersale, & extenditur ad omnes, etiam ex deuotione celebrantes.

141 Nec obstat id, quod ait prædictus Ludouicus, quod stante iusta causa potest Episcopus præbere facultatem celebrandi ter in vna die. Nam cum *cap. consuluisti* dicat, nisi causa necessitatis suadeat, & non explicet necessitatis causas, id certè Episcopis examinandum relinquit; ergo si Episcopus iudicet necessitatem animarum in Purgatorio, & deuotionem fidelium respectu animarum in illa die defunctorum ad hoc esse sufficientem causam, vt eam iudicauit Pontifex respectu Ecclesiæ Valentiæ, optimè talem potestatem ter celebrandi poterit dare, sicut eam dedit Pontifex in regno Valentiæ eius vestigijs inhæredo, non obstat inquam. Respondeo namque necessitatem quam ibi postulat lex, & quam examinandam reliquit Episcopis, vel etiam Parochis esse necessitatem contra dispositionem legis, & cui lex ipsa non est subiecta, *l. Tutor. qui repertorium. ff. de administrat. tutor. l. vt gradatim. §.1. de muneribus, & honoribus l. non solum. §. fin. ff. de excusat. tutor. l. aliquando. ff. de offic. proconf. cap. licèt de ferijs, cap. exijt. in fin. de verbor. signific.* & cum Calderino, Iason, & alijs notat Barbosa, *axiomate 157. num.1.* Illa enim dictio, *nisi*, exceptiua est, & in affectu aduersatur præcedentibus, vt in *l. actione*, vbi Bartholus, Iason, & cæteri. *C. de transact. & in reg. peccatum. de reg. iuris in 6.* & cum multis tradit Barbosa *de dictionibus, dictione 217. nu.2.* Atqui hæc necessitas non potest esse necessitas animarum Purgatorij, nec deuotio circa illas; ergo ex hac causa non poterit Episcopus in trina celebratione pro suo Episcopatu dispensare.

Minor patet: nam necessitas animarum Purgatorij, & deuotio circa illas, sunt subiectæ legi, nec aduersantur legi præcedenti, siquidem videmus, quod Ecclesia sciens hanc quotidianam animarum necessitatem, & deuotionem fidelium, adhuc prohibet trinam celebrationem quotidie, etiam pro animabus purgatorij, & nolit, nisi quod semel tantum in die pro eis celebretur; ergo lex non loquitur de hac necessitate, sed de necessitate, quæ non est subiecta legi, vt quando pro communicando morituro necesse est, quod Sacerdos, qui iam sumpsit hostiam, iterum sacrificet, vel in alijs casibus rarò contingentibus, quorum vrgentiam examinandam reliquit Episcopis, imò & Parochis, in quibus necessitas persuadet duplam, vel etiam trinam celebrationem; alias si dicta necessitas animarum, & fidelium deuotio esset sufficiens causa ad multoties in die celebrandum, posset Episcopus dispensare, vt quotidie ter celebraretur, ex deuotione pro animabus purgatorij, imò quod decies, vel vigesies, cum necessitas animarum omni hoc auxilio semper indigeat, quod cum ridiculum sit, ridiculum etiam reputo dicere Episcopum posse in hoc iure dispensare.

Nec obstat id, quod ait prædictus Ludouicus, Episcopum in 142 hac dispensatione trinæ celebrationis imitari Romanum Pontificem, qui ob deuotionem, & necessitatem animarum cum illis Regnis Valentiæ dispensauit. Non obstat, inquam. Nam motiuum, & causa dispensationis Pontificis, non fuit deuotio, nec necessitas animarum, sed vitatio scrupulorum, & quies conscientiæ illorum religiosorum, qui ex antiqua consuetudine solebant ter in illa die celebrare, vt *suprà* diximus, alias non æquè procederet Pontifex cum alijs Regnis, in quibus est tanta, & maior deuotio cum animabus Purgatorij non eis concedendo idem priuilegium, nec charitatem haberet cum animabus, siquidem stante causa ex parte illarum sufficiente ad dispensandam cum tota Ecclesia, vt ter pro animabus in die Defunctorum celebretur, imò & quotidie, id non concedit, sed potius prohibet, quod quidem dicere de summo Pastore maxima iniuria erit, cum in eius pectore æquitas, & misericordia, & charitas eluceat; causa ergo quam petit Pontifex in dicto textu non est necessitas animarum, vel deuotio fidelium, cum hæc ab eo cognita fuerint tempore prohibitionis, & illam noluit exceptare. Tum quia magis ponderat digna celebratio illius sacrificij, quod multum faciet homo, si dignè semel in die offerat, vt ait textus, & mystica repræsentatio mortis Christi, quæ vna tantum fuit pro redemptione totius mundi, quam succurrere animabus Purgatorij, quibus alijs vijs succurrere possunt fideles, si velint. Non ergo ex prædicta causa Episcopi possunt dispensare *in dicto c. significasti,* quidquid dicat Ludouicus à Conceptione, cuius opinioni in 143 hac re non assentior, licèt laudem illius deuotionem erga sanctissimas illas animas, quarum ego etiam amicissimus sum, sed 144 magis amica veritas.

Hæc sunt, Excellentissime Princeps, quæ in hac re potui 145 inuenire, & quæ diligentia, & studio meo potui inuestigare, quæ si tibi arrideant, ea magni faciam, si displiceant, nihil à me actum esse existimabo, siquidem Superiorem te scientia, & sapientia veneror, & tunc credam rem non intellexisse, & nihil ad rem dixisse quando quæ mihi placuerunt, vt vera tibi vt falsa displiceant. Faxit Deus, vt quæ ingenij tenuitate adeptus non sui, tui intellectus excellentiori, & Superiori omnium perspicuitati pateant, vt sic veritas doctrinæ, quam omnes assequi desideramus, appareat, & deuotio sanctarum Animarum Purgatorij in fidelium animis huius Regni in dies magis augeatur. Vale. Post hæc scripta, videns excellentissimus Dominus Dominus Petrus ab Alancastro Dux Auerij meas rationes, & quomodo ex vi communicationis dicti priuilegij, vel consuetudinis, non potest transferri illam trinam celebrationem in die Defunctorum à Regno Valentiæ ad Regnum Lusitaniæ, postulauit à Sanctissimo Clemente IX. priuilegium ad hoc vt in Regno Lusitaniæ talis dicta celebratio fieret in die Defunctorum; rationes autem, quas allegauit in supplica ad Sanctissimum, dignatus est ad me mittere, vt eas viderem, & ingenue fateor admiratum fuisse tantam excellentissimi Principis sapientiam, vnde vt totum hoc volumen illis exornaretur, eas in fine huius Consulti propono, tum vt toti orbi huius excellentissimi Principis sapientia innotescat, tum vt il-

vt illius erga sanctissimas animas deuotio resplendeat; nam licèt adhuc responsum à Sanctissimo non habeamus, eo quod mors è viuis nobis abstulit sanctissimum Clementem IX. & hucusque Sedes vacat, speramus tamen, talem supplicam habituram felicissimum effectum, volui autem dictam supplicam eisdem verbis, & idiomate Lusitano hoc loco proponere, vt eas ad me misit excellentissimus Dux, quia aliquid ex eis vertere, mutare, aut alterare, piaculum iudicauit.

Suplica Excellentissimi Domini D. Petri ab Aelencastro Ducis Auerij ad Sanctissimum, in qua postulat priuilegia ad trinam celebrationem in die Defunctorum 2. die Nouembris.

PEdesse à S. Sanctidade indulto, paraque em o Reyno de Portugal possaon os Sacerdotes Seculares, & Regulares, no dia da Commemoraçaon dos Defunctos a 2. de Nouembro dizer cada hum tres Missas, & o que deue mouer o animo de sua Sanctidade a fazer esta graça he o seguente.

1. *Porque à prohibicaon de no mesmo dia dizer cada Sacerdote multas Missas, he so de dreito positiuo, aqual se acha no* cap. consuluisti de celebrat. Miss. *& no* cap. Sufficit de consecrat. dist. 1. *Donde Cened. & Barb. allegam largamente & neste nam padesse duuida poder sua Sanctidade dispensare.*

2. *Senaon fora o costume, que interpetrou a prohibicaon de dreito podiasse duuidar se neste cazo, punha esto precepto, ou era so concelho: tomando fundamento de Christo Señor Nosso padescer huam so vez, oque se funda na palaura par la qual hum, & outro Texto falla, que he,* Sufficit Sacerdoti, *aqual* (semota consuetudine) *parece nam induzir precepto, hem como conforme à graues DD. onam induz a palaura* (par est) *do* cap. denique dist. 4. *Explicando o verbo* sufficit, *diz Pardulfo Prateo, & Ioam Caluino no seu Lexicon iuris, que este verbo,* Significat quod fieri potest, non quod debet.

3. *Fazem para esta concessaon à limitacaon do ditto,* cap. consuluisti v. Nisi causa necessitatis suadeat: *& sendo tam euidente, & grande a das Almas, que partiram desta vida em graca, & estam no Purgatorio padescendo, podia seter senam fera o custume, que qualquer Sacerdote sem mais licenca fundado nas dittas palauras as podia dizer.*

4. *O mesmo seedhe da outra prohibicaon do* cap. Sufficit, *allegado.* v. Quidam tamen pro Defunctis vnam faciunt & alteram de die, si necesse fuerit: *Logo a necessidade por lo mesmo, capitulo far licito, oque alias por elle ara prohibido.*

5. *Porque os DD. como Nauar. Henr. Ledesm. Tabien. Azor. &c. Vulgarmente todo dizem ser cauza iusta de hum Sacerdote dizer duas Missas ò custume, ò Constitucaon Synodal de que os Defunctos se enterrem, com Missa, & sea Necessidade particular de huam Alma interpetra assi ò dreito, a quello mais deue obrigar ade tantas, inclinando o animo de sua Sanctidade.*

6. *Faz o que dizem os DD. Como Nauar. Ledesm. Palud. Syluest. Tabiena, Angel. Azor. è S. Thomaz.* 3. part. quæst. 31. art. 2. ad 5. *que pode è Sacerdote dizer segunda Missa, quando tendo consummido ò aduertem hauer hum enfermo de commungar* per modum Viatici: *donde se faz a mesma ponderacaon, que assima da necessidade particular, o general.*

7. *Dizem os DD. como Henriq. Ledesm. Nauar. Fagund. & outros, ser iusta cauza de hum Sacerdote dizer segunda Missa o custume das gracia, & statuto de que na Vigilia emque corre dia duplex se diga nas gracia duas Missas, & ha hum so Sacerdote para o que Henriquez allega a* cap. Creatura de celebratione Missarum, *& parece mais iustificada ado apertodas sanctas Almas.*

8. *Porque Nauar. no Manual. Latino* cap. 25. n. 97. Azor. 1. tom. inst. moralium, lib. 10. cap. 24. §. excipiunt. Henr. lib. 9. de Miss. c. 3. n. 7. *Hallandoque multas dizem se pode dizer seconda Missa por lo mesmo Sacerdote no proprio dia,* cum occurrit causa, quæ iusta videtur arbitrio boni viri. *Van fundados no* cap. Consuluisti sup. *o que tambem tem Abb. nò ditto cap. & hearezam porque quando ò dreito,* aliquid absolutè, & non certo, ac definito modo statuit; diffinito, arbitrio; ac iudicio prudentis viri committitur. l. 1. ff. iur. de liberand. cap. de caus. de offic. iudic. delegat. *& assim exceptuando ò ditto. cap. assima acauza iusta, ou necessidade, ficam estes no* arbitrio boni viri: *& que cauza mais iusta? & que necessidade maior? que aquetem as sanctas Almas?*

9. *Porque admittindo os Capitulos de dreito, & o commun sintir dos DD. ser cauza iusta ò necessidade, em este Reyno ò ha precisa, porque naquelle dia estam carregadas as igrecias com grande quantidade de Missas, para que nelle so digam, aque senam pode dar satisfacion.*

Vltimamente para esta concessam ha exemplo, porque no Reyno de Valenca, Aragam, & Catalunha, se dizem tres Missas por cada Religioso deso Dotores no ditta dia, & pollos que partecipam de seus priuilegios per indulto de Iulio III. de que testemunham multos, & graues DD. come saon Ledesm. Trulleng. Fr. Andr. de Spirit. sanct. & Fr. Mich. Roiz na sua summa, cap. 247. n. concl. 5. *a onde allegua Fr. Vincent. Iustian. Nauida de S. Luiz Beltraon & acrescenta. El qual priuilegio esta en vso en aquel Reyno, (falla node Valenca) y losque gozan de sus indultos por via de comonicacion, gozan tambien del y ansi hallandome yo en aquel dia en el Conuento de Nuestro Padre San Francesco de Valencia, dixe tres Missa; como dizian los mas Sacerdotes.*

Acrescentamos ser custume posto que antiquado, dizer nam so naquelle dia, mas en todos cada Sacerdoie multas Missas, como se vee do Concil. 12. Tolet. *que se celebreu na era de 719. iuntadose para elle 35. Bispos no,* cap. Relatum *que he o. 5. onde condemna aos Sacerdotes que dizendo multas Missas so na vltima se communganaon,* & notam alij Garcia, de Loaysa, & o P. Coriolano, *que era costume dizer cada Sacerdote multas missas eum hum dia* vrgente aliqua necessitate, *& que no Concil. Salugustadense no,* cap. 5. *sedispros que Sacerdote dicesse so tres Missas cada dia, & no Antesiodorense,* c. 10. *que se celebren ò anno de 590. Sendo Papa Greg. I. se prohibe, que sobre ò mesmo Altar nam possa o proprio Sacerdote no mesmo dia dizer mais que huan Missa, è deste costume antigo depoem multos como* Vualafrido Strabo, de reb. Ecclesiast. cap. 21. *donde refere hauer entendido que ò Pap. Leon dizia 7. & 8. Missas cada dia.*

Nouiter sabio Autor Español, & multo clasico que leua per opiniaon que em todo España se pode vzar de Priuilegio de Valenca per participacaon dizendo nodia de Commemoraçaon dos Defunctos tres Missas cada Sacerdote sem de nouo se recorrer ò See Apostolica de quem se espera faca esta graca a o Reyno de Portugal, sendo entre todos os da Christandade o maes bene merito.

CONSVLTVM CII.

De Prælato regulari, an possit dispensare cum suo subdito podagra laborante, vt sedens Missam celebret?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Nullus Prælatus regularis potest dispensare cum suo subdito podagra laborante, vt sedens celebret Missæ sacrificium.*
3 *Qui celebrat sedendo necessariò debet omittere plures Missæ cæremonias.*
4 *Nullus Prælatus regularis potest dispensare cum suo subdito, vt celebret absque aliquibus Missalis cæremonijs.*
5 *Tales ceremoniæ præcipiuntur à Papa sub præcepto obseruari.*
6 *Inferior non potest dispensare in legibus Papæ, nisi detur implicita voluntas illius.*
7 *Nisi detur implicita voluntas superioris, nequit inferior reuocare legem Superioris.*
8 *In hoc casu non datur talis voluntas implicita Superioris.*
9 *Ponitur quoddam argumentum in contrarium.*
10 *Ponitur illius solutio.*
11 *Ponitur aliud argumentum in contrarium, & soluitur.*
12 *Inferior ex iusta causa potest dispensare in lege Superioris, quando non reseruatur.*
13 *Ponuntur causæ, quæ requiruntur, vt inferior possit dispensare in lege Superiori.*
14 *Nulla ex dictis causis vrget in præsenti.*
15 *Probatur discurrendo per omnes.*
16 *Prælatus regularis non potest dispensare cum suo subdito, vt celebret, si careret pollice.*
17 *Non potest dispensare cum omninò cæco vt celebret.*
18 *Sacerdos celebrans sedendo non potest multas efficere cæremonias.*
19 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
20 *Prælati regulares possunt dispensare cum suis subditis in irregularitate, quæ prouenit ex corpore vitiato, quando defectus non impedit totaliter vsum aliquarum cæremoniarum, secus si impediat.*
21 *Prælatus regularis non potest dispensare, vt sacrificium sine cæremonijs præscriptis celebretur.*
22 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
23 *Non defuit author, qui dixit, nec Papam posse licitè dispensare, vt Sacerdos sedendo celebret.*
24 *Ponuntur illius rationes.*
25 *Pontifex non potest dispensare in iure diuino naturali, sed solum illud interpretare ex legitima causa.*

26 *Pon-*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVidam Grauissimus religiosus laborans podagra, ita vt non posset pedibus stare, habebat magnum desiderium, & consolationem dicendi Missam, sed quia pedibus stare erat ei impossibile.

Quæsiuit à me, an possit dispensari à Prælato regulari, vel saltem à summo Pontifice, vt sedens posset celebrare.

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO.

An laborans podagra possit dispensari à Prælato regulari, vt sedendo celebret.

CVm de hoc casu fuissem interrogatus, & in specie in nullo authore illum inueniissem, fortè venit ad manus meas N. Laurentius Espin. Carmelitanæ familæ decus, & ornamentum, qui mouet hunc casum respectu Episcopi, & summi Pontificis, satis eruditè & doctè; Verùm quia non omnia, quæ ille asserit mihi placuerunt, dicam quid in hac re sentio. Vnde resolutoriè respondi primo quæsito.

2 Nullum Prælatum regularem posset dispensare cum suo subdito podagra laborante, vt sedens celebret Missæ sacrificium. Ratio fundamentalis est, quia qui celebrat sedendo
3 necessariò debet omittere multas cæremonias, & genuflexiones, conuersiones ad populum, assistentiam ad cornu Epistolæ, & Euangelij; sed nullus Prælatus regularis potest dispen- 4
sare cum suis subditis, vt celebret sine his cæremonijs præceptis ab Ecclesia; ergo Prælatus regularis non potest dispensare cum 5
suo subdito, vt sedendo celebret. Maior est certa, minor verò probatur, quia tales cæremoniæ præcipiuntur à Papa obseruari in celebratione Missarum, & hoc præceptum obligat ad 6
mortale, vt patet ex breui Pij V. posito in principio Missalis, & colligitur ex Tridentino, *sess. 7. canone 17. & sess. 22.* in decreto de obseruandis, & vitandis in celebratione Missarum; Sed nullus inferior Papa potest dispensare, vt sacrificium sine his cæremonijs fiat; ergo Prælatus regularis non potest dispensare, vt suus subditus sedendo celebret.

Minor patet. Quia nullus Papa inferior potest dispensare in legibus ipsius Papæ, *vt colligitur ex cap. inferior dist. 21. & in cap. cum inferior. de maioritate, & obedientia,* & ex *Clementina, ne Romani de electione;* & tenet, cum Suario, Sanchez, Granado, Amico, & alijs communiter Diana, *p. 8. tract. 3. resol. 11.* Et ratio id ostendit, cum voluntas Superioris lege explicata; nequeat per inferiorem reuocari. Tum quia nisi detur saltem implicita voluntas Superioris, nequit inferior 7
reuocare legem Superioris; sed in hoc casu nulla datur Pontificis saltem implicita voluntas; ergo in eis non potest Prælatus regularis cum suo subdito dispensare. 8

Nec obstat, si dicas, Episcopum posse dispensare cum suis subditis in omnibus legibus Pontificijs, quoties Pontifex potestatem dispensandi in aliqua lege sibi non reseruat, vt tenet Pontius, *in relectione de sacram. confirmationis, p. cap. 3. n. 5.* Valerus, Veiga, Solorzanus, Marchinus, Aragonius, Torre, Homobonus, Baunius, quos refert Diana, *p. 8. tract. 3. resol. 11.* Sed nullibi dispensatio in hac lege apparet Pontifici reseruata; ergo optimè potest Episcopus in ea cum suis subditis dispensare; ergo idem possunt facere Prælati regulares cum suis subditis. Patet hæc vltima consequentia. Tum quia Prælatus Regularis habet potestatem quasi Episcopalem. Tum quia Prælati regulares possunt dispensari in legibus Papæ cum suis subditis, in omnibus illis casibus, in quibus potest Episcopus cum suis subditis, per Clementinam, *ne Romani de electionibus,* & patet ex Priuilegio Pij V. in Bulla, quæ incipit ne Romani Pontificis, quam refert Bordonus, *tom. 1. resol. 10. num. 6.* & ex alio priuilegio Sixti IV. Iulij II. Gregorij XIII. & Eugenij IV. quæ refert Fragoso, *2. p. lib. 11. d. 24. §. 7. nu. 15.* & cum Lezana, Bordono, Ego dixi, *in nostro Directorio Regularium, p. 1. tract. 2. d. 1. nu. 118.* 9

Non obstat inquam. Respondetur namque negando maiorem. Nec obstat si instes cum eisdem Doctoribus. Quod quoties Papa non reseruat sibi absolutionem censuræ, potest inferior Prælatus ab ea absoluere; ergo quoties sibi non reseruat legem, potest inferior Prælatus in ea dispensare. Non obstat inquam. Respondetur namque negando consequentiam; nam absolutio à censuris non est contra, aut præter legem Superioris, non est contra, aut præter legem Superioris, sed secundum illam; Canones enim instituerunt censuras, vt homines corrigerentur; vnde qui iam sunt correcti, non possunt censuris puniri, sicut alijs pœnis, & si post censuras inflictas corrigantur, debent statim absolui à parocho, nisi absolutio sit reseruata superiori, vnde nihil mirum, si cum officio concedatur ab inferiori dari absolutionem, quando non reseruatur. 10

Dispensatio verò est contra legem. Vnde *cap. cum illorum de sent. excomm.* difficilior censetur dispensatio, quam absolutio. Præterea absolutio à censura præsertim ab excommunicatione ordinatur ad bonum animæ, & est necessaria ad vsum Sacramentorum, & ideò ex consuetudine merito concessa intelligitur, quando non reseruatur, quod secus est de irregularitate, & similibus; vnde non solum Episcopo, sed etiam parocho censetur concessa absolutio à censura Canonis non reseruata dicto *cap. nuper.* nemo autem dicet Parochum, etiam dispensare posse in omni lege canonica, non specialiter reseruata.

Dices: grauius est dispensare in votis, quàm in legibus Pontificijs, quia hæ sunt leges humanæ, vota verò obligant iure diuino naturali; sed Episcopus potest dispensare in omnibus votis non reseruatis Papæ; ergo idem poterit efficere in omnibus legibus Pontificijs Papæ non reseruatis; ergo idem potest efficere Prælatus regularis, qui vt *supra* diximus dispensare potest in omnibus legibus Pontificijs, in quibus potest Episcopus. Respondetur concessa maiori, distinguendo minorem; sed Episcopus potest dispensare in votis, distinguo; iure proprio nego, ex Papæ præsumpta commissione, ex eo quod vota non reseruata, frequenter occurrant, & eorum dispensatio est animarum saluti necessaria, concedo; Deinde negatur consequentia; Quia hæc voluntas Pontificis in dispensatione legis non præsumitur nisi in casibus ordinarijs, vt accidit in votis, vel in casibus parui momenti, vel quando materia legis non est communis, seu quando instat aliqua vrgens necessitas, & est pericu- 11

lum

lum in mora, vt cum multis latè probat Diana *tom.8. tract.3. resol.12.*

Hic autem casus est extraordinarius, & rarus, & magni momenti, inuoluens multas cæremonias missalis, quo ad genuflexiones, inclinationes, conuersiones ad populum, & præcipitur ab omnibus sacerdotibus obseruari: Nec instat aliqua necessitas cum periculo in mora, cum aliàs talis Sacerdos nullam habeat necessitatem celebrandi, sed solum id velit efficere ex deuotione, ergo Episcopus nec iure ordinario, nec extraordinario potest in tali casu dispensare, & ita in proprio casu tenet P. Espin. *consulto 11. n.972.* ergo nec Prælatus regularis, quia iste, vt supra diximus solum potest dispensare in legibus Pontificijs, in casibus in quibus potest Episcopus.

12 Secundò probatur nostra sententia: Quia etiam stando in opinione Pontij, & aliorum asserente inferiorem posse dispensare in legibus Pontificijs, quoties non reseruantur, id debet fieri ex iusta causa proportionata & correspondente materiæ, quæ continetur in lege, sed in hoc casu nulla datur causa correspondens, & proportionata grauitati legi, de celebrando cum veneratione, & reuerentia præscripta in rubricis missalis; ergo prælatus regularis, & idem dicendum est de Episcopo, non potest dispensare, vt suus subditus, sedendo celebret. Maior est certa; eam docet Nauarrus *in manuali cap.31. n.74.* Syluester *in summa verbo dispensatio n.2.* Lezan. *tom.1. cap.18. nu.42. & tom.2. verbo dispensatio n.2.* Minor verò probatur, quia causæ, quæ ad dispensandum in lege superioris regulariter requiruntur ex parte inferioris dispensantis sunt pietas erga Deum, necessitas communis, vel priuata, vtilitas communis, vel priuata, ita Azor *tom.1. instit. moral. lib.15. cap.14.*
13 *quæst.8.* Syluester *in summa verbo dispensatio*, *num.2.* sed nulla ex his causis vrget in præsenti; ergo prælatus regularis, nec etiam Episcopus potest dispensare cum suo subdito, vt sedendo celebret.

Minor patet discurrendo per omnes. Et in primis non
14 datur pietas erga Deum, quia licèt deuotio erga sacrificium huius sacerdotis sit pia, respectiuè tamen ad transgressionem tot cæremoniarum, non debet censeri pia, nec
15 Deus eam vult; Non datur necessitas communis, cum sint alij Sacerdotes, qui celebrent secundum rubricas. Non datur necessitas priuata cum celebratio huius sacrificij non sit medium necessarium ad salutem, & iste sacerdos communicando more laicorum satisfaciat præcepto communicandi, & aliàs ille nullo præcepto cogatur celebrare, cum sit infirmitate impeditus. Non datur vtilitas communis, cum Ecclesia nullam recipiat vtilitatem ex sacrificio absque cæremonijs & ritibus præscriptis celebrato: non datur vtilitas priuata, quia augmentum gratiæ lucrandum ex sacrificio, potest compensari communione more laicorum, & deuotione maiore in eius receptione, & obedientia legibus Pontificijs, ergo cum nulla extet causa, nec etiam stando in prædictorum Doctorum sententia nec prælatus regularis, nec Episcopus possunt dispensare, cum suis subditis, vt sedendo celebrent.

Tertiò probatur; Quia prælatus regularis non potest dis-
16 pensare cum suo subdito, vt celebret si careat pollice, vt cum Layman notauit Lezana *part.5. in mari magno Minorum num.144.* Candidus *tom.2. disquisitione 24. art.61. dub.7.* Ego ipse *in nostro Directorio Confess. pag.2. tract.13. d.2. num.62.* Nec cum eo, qui est omninò cæcus, vt cum Auila, & Nuño dixi loco citato *nostri Directorij Confessariorum nu.63.*
17 ergo nec etiam poterit dispensare cum subdito, qui non potest celebrare, nisi sedendo. Consequentia patet, quia ex eo non potest dispensare cum eo, qui caret pollice, quod hæc dispensatio Pontifici reseruatur, quia talis Sacerdos carens pollice non potest accipere hostiam inter pollicem, & indicem, licet aliàs alijs digitis eam posset accipere, vt notat Diana *part.10. tract.16. resol.80.* Auersa *quæst.10.*
18 *sect.6. vers.2.* Franciscus de Lugo *lib.4. cap.12. q 24. nu.28.* Bonacina *d.4. q 5. p.2. num.10.* sed etiam iste sacerdos celebrans sedendo, non potest multas efficere cæremonias, quarum defectus est magis scandalosus, & admirabilis videntibus, quàm non accipere hostiam inter indicem & pollicem, si quidem nec potest genuflectere, nec verti ad populum, & alia similia; ergo sicut prælatus regularis non potest dispensare cum eo, qui caret pollicè vt celebret, nec etiam cum eo, qui non potest celebrare, nisi sedendo.

19 Dices: Prælati regulares possunt dispensare cum suis subditis corpore vitiatis, & in irregularitate inde exurgente, vt ordinentur, & ministrent in sacris, vt cum Laymam, Palao, Pellizzario, Ego dixi *in nostro Directorio Confessariorum part.2. tract 13. d.2. num 62.* sed hæc incapacitas huius religiosi est defectus corporis, ergo prælatus regularis potest in ea dispensare, & in irregularitate inde resultante. Respondetur distinguendo maiorem. Prælatus regularis potest dispensare cum suis subditis corpore vitiatis, & in irregularitate inde resultante, distinguo, quando defectus corporales sunt parum scandalosi, concedo, si sint nimis scandalosi, nego. Hinc fit non posse prælatum regularem dispensare cum caduco, vel cæco vel cum eo, cui deest pollex, hic autem defectus celebrandi sedendo, est nimis scandalosus.

Secundò respondetur: Prælati regulares possunt dispensa- 20
re cum suis subditis corpore vitiatis, & in irregularitate inde resultaute, distinguo, quando defectus non impediunt totaliter executionem aliquarum cæremoniarum grauium, sed solum causant aliquem errorem, vel scandalum in audientibus missam, concedo: quando defectus impediunt totaliter aliquam cæremoniam grauem, nego; Et ratio est, quia prælatus regularis, vt *suprà* dixi non potest dispensare vt sacrificium celebretur sine cæremonijs præscriptis. Hinc est, quod non potest dispensare cum carente pollice, quia 21
non solum dispensaret in irregularitate proueniente ex defectu corporis sed quod posset celebrare sine cæremonijs contra leges pontificias. Vnde solum poterit dispensare cum eo, qui caret auriculis, vel naso, vel aliquibus digitis, præter pollicem, & indicem, cum claudo, cum gibboso, & alijs similibus defectibus, qui non impediunt totaliter vsum cæremoniarum, nec sunt adeò scandalosi, vt dixi, *loco citato, num.62.*

Dices, Prælatus regularis potest dispensare cum suo subdi- 22
to carente pede, & ambulante cum pede ligneo, quod celebret, & cum eo, qui non potest accedere ad altare, nisi cum baculo, vt cum Villalobos, Rodriquez, Diana, Ego dixi, *in nostro Directorio Confessariorum, loco citato, num.63.* Ergo etiam poterit dispensare cum eo, qui non potest celebrare, nisi sedendo. Patet consequentia quia iste veluti pedibus ligneis assistit altari, & potest ei effici scabellum, quo sedeat, ita vt videatur quasi stare in pedibus ligneis. Respondetur concesso antecedenti, negando consequentiam. Ad probationem respondetur dari magnam differentiam inter vnum, & alium casum, Nam celebrans cum vno pede ligneo, ambulat, & potest genuflectere, vel saltem profundè inclinare corpus, potest verti ad populum, vt ego Bracharæ vidi quemdam Sacerdotem cum vno pede ligneo, qui rectè ambulabat, currebat, & genua flectebat, hic autem, & alius similis, potest omnes cæremonias efficere; At qui sedet non potest moueri à loco, nec genuflectere, nec ambulare à cornu Epistolæ ad Euangelium, nec verti ad populum, quapropter, licèt prælatus regularis possit; primo casu dispensare, non tamen in secundo.

RESPONSIO AVTHORIS

SECVNDO QVÆSITO.

An summus Pontifex possit cum dicto Sacerdote dispensare vt celebret Missam sedendo.

Noster Laurentius Espin. *consulto 10. num.972.* Absolutè negat summum Pontificem posse licitè dispensare, vt quis sedendo celebret Missæ sacrificium. Ratio illius est, quia 23
de iure naturali, & diuino est, vt insinuatur in Tridentino, *sess.22. cap.4.* Sancta sanctè esse tractanda, & Missæ sacrificium esse reuerenter offerendum; sed non solum non videtur hoc 24
sacrificium sanctè tractari, & reuerenter offerri à sedente, verum irreuerenter, & quasi vti mensa profana; Ergo Pontifex non potest dispensare, vt Sacerdos sedendo celebret. Patet consequentia, quia Pontifex non potest dispensare in iure 25
naturali, & diuino: sed solum interpretare, & declarare ex causa legitima, illud hic, & nunc non obligare; sed hic talis causa non apparet, vt *suprà* diximus; ergo Papa non potest hanc dispensationem concedere.

Secundò probatur ex facto negatiuo, quia certum est mora- 26
liter loquendo multos extitisse in Ecclesia viros grauissimos, & affectos valdè ad hoc venerabile sacrificium laborantes aliqua infirmitate, qua præpediri non poterant stando sacrificare, & inter hos aliquos Eminentissimos Cardinales de Ecclesia benemeritos, & tamen nescitur cum illis esse dispensatum ad sacrificandum sedendo, ergo signum est; saltem probabile nega- 27
tiuum, Pontificem pœnes se non cognouisse potestatem ad hanc dispensationem.

Tertiò probatur. Quia Pontifex non potest dispensare cum 28
perpetuò amentibus, cum omninò cæcis, cum priuatis pedibus, vel manibus ad celebrandum; sed talis videtur iste religiosus, cum pedes ad standum, genuflexendum, & se conuertendum ad populum sint necessarij, & aliunde non detur causa rationabilis ad non sacrificandum, modo decenti; ergo Pontifex saltem licitè non potest cum eo dispensare. Maior est certa, quia Amentes, omninò cæci, vel carentes pedibus, & manibus, iure 29
naturæ non sunt apti ad ministrandum in ordinibus susceptis, vt cum alijs docet Bassæus, *tom.1. verbo ordo n.6.*

30 Quartò

Quartò probatur, quia Pontifex non potest dispensare cum
30 Sacerdote non potente habere alium situm, nisi iacentis, vt iacens celebret, eo quod situs iste est notabiliter deformis reuerentiæ debitæ tanto sacrificio; ergo cum sessio ferè eodem modo aduersetur venerationi huic sacro sacrificio debitæ, videtur Pontificem non posse dispensare, vt iste sedens sacrifi-
31 cet; *Æquipollentium enim eadem est disciplina l.si mater* cum Glossa, *Cardin. de verbor. signif.* Hæc sunt fundamenta Nostri Espin. quæ si aliquid probant, probant quod Pontifex non so-
32 lum licitè, sed neque validè, potest in hoc casu dispensare; cum Pontifex nec licitè, nec validè possit in iure diuino vel naturali dispensare; sed tantùm declarare ius naturale, vel diuinum in aliquo casu non obligare, quæ declaratio non est dispensatio propria sed impropria, vt benè ait Arauio *in* 1. 2. D. Thomæ, *q.*94. *d.*2. *sect.*2. *dis.*2. *versu secundum est*, & alij communiter, quidquid tamen de hoc sit.

Ego absolutè dico contra Espin. summum Pontificem posse
33 licitè, si detur iusta causa, & validè, etiamsi non detur, dispensare vt Sacerdos sedendo celebret. Ratio est. Quia præceptum de celebrando stando est Ecclesiasticum; sed Pon-
34 tifex dispensando sine causa in iure Ecclesiastico, licet aliàs peccet venialiter, secluso scandalo; vt cum multis docet Diana, *p.*8. *tract.*3. *resol.*6. dispensatio tamen est valida, vt
35 tenet cum Palao, Sanchez, & alijs ipse Diana, *part.*8. *tract.* 1. *resol.*4. Ergo Pontifex potest cum causa licitè dispensare, &
36 sine causa validè cum Sacerdote, vt sedendo celebret; Maior in qua est difficultas patet. Quia si celebrare stando esset de iu-
37 re naturali, vt ait Espin, Christus celebraret stando, siquidem non venit soluere legem, sed adimplere. Atqui Christus discumbendo celebrauit hoc sacrificium, *vt patet ex cap.*26.
38 Matthæi, *versiculo* 20. *vespere autem facto discumbebat cum duodecim discipulis suis*, vbi ait Cornelius, dicitur autem
39 Iesus cum suis hic discubuisse, quia veteres Senatores in thoris, id est lectulis, mensalibus discumbebant, id est, prono deorsum corpore iacebant, summum verò innixi cubitis,
40 quasi sedebant, iuxta mensam, ex quo ritu, etiam nunc, mansit phrasis, qua dicimus accumbere mensæ, id est, accubare mensæ, cum illi more nostro assidemus, huc vsque
41 Cornelius; ergo cum Christus celebrauerit recumbendo, id est more nostro sedendo, vt ait Cornelius, celebrare stando non est de iure naturali, nec diuino, sed solum de iure Ecclesiastico; nam si esset de iure naturali Christus procul dubio illud obseruaret; & patet clarius ex illis verbis Ioannis surgit à cœna, quod verbum supponit antea sedere, non qui pedibus stat, non potest surgere, sed so-
42 lum qui sedet, vel iacet, & patet ex Hymno quod recitat Ecclesia in festiuitate huius Sacramenti, recumbens cum fratribus: obseruata lege plenè cibi illegalibus se dat suis manibus.

Secundò probatur. Quia maior indecentia, & irreueren-
43 tia est celebrare capite cooperto, quam sedendo; sed Sacerdos de Pontificis dispensatione potest celebrare capite cooperto; ergo etiam sedendo. Maior videtur certa. Nam
44 capitis nudatio est significatiua nostræ erga Deum obseruantiæ, & reuerentiæ teste Gregorio Giraldo, *Syntagmate* 27. *Hystoria Deorum pag. mihi* 499. Et clarius, *patet ex* 1. *ad Corinthios*, *cap.*11. *num.*4. vbi ait Apostolus, omnis vir orans,
45 vel prophetans, *velato capite, deturpat caput suum: consonant Concilia Teruerense cap. de Missæ sacrificio, & Mediolanense primum part* 2. *tit. de pertinentibus ad celebrationem Missæ*, & patet ex vsu apud Reges apud quos maior honor est loqui cum
46 rege capite cooperto, quàm sedendo; siquidem aliquibus Dynastis caput reges conceditur sedes, non tamen velare apud, vt experientia constat. Minor verò patet ex decreto Sacræ Congregationis rituum confirmato ab Vrbano VIII. vbi ait nemo audeat vti paleato in celebratione Missarum, sine expressa licentia sedis Apostolicæ, ita tenet Henao, *de sacrificio Missæ*, *p* 2. *d.*27. *sect.*2. *nu.*10. Scortia, *lib.*3. *cap.*4. Lugo, *lib.*5. *cap.*8. *quæst.*6. *num.*29. & alij communiter: ergo sicut Pontifex potest dispensare, vt Sacerdos celebret capite cooperto, ita & quod celebret sedendo.

Tertiò probatur ex facto aliquorum Pontificum: Nam
47 Honorius IV. celebrauit sedendo, quia ossa pedum, & manuum ferè abstulerat ægritudo. Et Pius III. idem fecit ob cruris vulnus, teste Henao, *de sacrificio. Missæ*, *p.*3. *d.*28 *sect.*
48 35. *num.*666. Ergo signum est celebrare stando non esse de iure naturali. Nam si esset de iure naturali, Pontifices tale quid non efficerent. Nec obstat id quod ait Espin. *loco citato num.*981. prædictos Pontifices in hoc casu non secum dispensasse, sed declarasse, ius naturale ob causas eximias concernentes bonum totius Ecclesiæ in illis casibus eos non obligare, quod efficere posse Pontificem nemo negat, vt ait Amicus, *tom.*5. *d.*16. *sect.*9. *nu.*158. Non obstat inquam, quia de tali causa nobis non constat, sed scimus illos celebrasse, nec scimus dari posse causam conseruantem bonum totius Ecclesiæ, quod Pontifex summus celebret; si ergo celebrarunt, id fecerunt, quia non erat de iure naturali, sed tantù Ecclesiastico.

Quartò probatur. Quia Pontifex potest dispensare cum omninò cœco, vt celebret, vt cum Auila dixi, *in nostro* 49
Directorio Confessariorum, *p.*2. *tract.*13. *d.*2. *numer.*63. Et cum carente vna, vel ambabus manibus, vt ibi dixi cum Henriquez, *lib.*14. *cap.*8. *num.*4. Per manum enim alterius 50
potest eleuare, frangere, & sumere; ergo etiam poterit dispensare cum carente pedibus, vt sedendo celebret; Non enim apparet maior ratio; siquidem maior deformitas est celebrare sine manibus; vel brachijs, quàm sine 51
cruribus.

Per quod patet ad Argumenta Espin. Ad primum enim respondetur, concedendo Papam non posse dispensare in iu- 52
re naturali, sed tantùm illud interpretari ex aliqua causa vrgente. Negatur tamen dari ius naturale de celebrando stando. Ad illud verò, quod ait, quod sancta sanctè tractanda sunt concedemus assertum, negamus tamen sacrificium non tractari reuerentia debita iure naturali, eo quod celebrant sedeat ex dispensatione summi Pontificis, sicut non tractatur sacrificium irreuerenter, eo quod Sacerdos celebret cooperto capite ex eadem dispensatione Pontificis.
Nam licèt celebrare sedendo sit irreuerentia, id intelligitur, 53
quando est sine causa, vt videmus apud Reges, quibus loquitur sedendo, etiam vilis homo, si aliàs aliter stare non possit, & aliàs locutio cum Rege sit necessaria ex aliqua
iusta causa; causa enim iusta facit licitum, quod sine causa 54
esset illicitum, vt videmus in eo, qui ex iusta causa, & ex concessione Pontificis celebrat cooperto capite. Nec inde fit celebrari hoc sacrificium quasi si vteretur Sacerdos mensa profana, vt ait Espin. Nam in mensa profana stando sæpè comedant homines, magna enim differentia datur, cum Sacerdos, etsi sedendo celebret, celebrat sacris indutus, cum vasis sacris, non ad mensam profanam, sed ad altare sacrum, vt ex se patet.

Ad secundum respondetur ex facto negatiuo Pontificum 55
nihil inferri, Nam etiam Pontifex nunquam dispensauit, vt vnus frater cum sorore sua nuberet. Et tamen grauissimorum Doctorum opinio est posse in hoc gradu consanguinitatis dispensare. vt cum Escobar, Texeda, D. Thoma, Caietano, & alijs docet Diana, *part.*8. *tract.*1. *resol.*70. Ergo quamuis nunquam cum aliquo Eminentissimo Cardinale dispensauerit, non inde inferri potest, non posse absolutè dispensare, cum videamus Honorium IV. & Pium III. id secum fecisse. Sed solum inferri potest non euenisse iustam causam ad id faciendum. Ad 3. Respondetur conce-
dendo Pontificem non posse dispensare cum amentibus, cum 56
amentia reddat hominem sine iudicio, & ratione, quæ
necessaria est de iure naturali non solum ad licitam, sed 57
etiam ad validam celebrationem huius sacrificij. Nego tamen non posse dispensare cum omninò cœcis, cum orbatis manibus, vel pedibus, vt *suprà* dixi cum his enim omnibus data sufficienti causa potest Papa dispensare, vt celebrent.

Ad 4. Respondetur concedendo Papam non posse dispen- 58
sare cum eo, qui non habet alium situm nisi iacentis, vt celebret. Non tamen inde fit non posse dispensare cum eo, qui non potest celebrare, nisi sedendo. Et ratio est, quia celebrans sedendo nullo exponitur periculo effundendi sanguinem, qui autem iacendo celebraret euidenti periculo exponeretur effundendi sanguinem. Et hac ratione negat Nugnus, *in* 3. *partem*, *q.*74. *dub.*4. *ad* 2. posse Papam dispensare cum omninò cœco, vt celebret propter periculum effundendi sanguinem, quæ effusio esset contra ius naturale tractandi sancta sanctè. Tum quia talis situs est totaliter
repugnans confectioni huius sacrificij, siquidem nec posset 59
vestibus sacris decenter indui, nec ad altare assistere, nec aliquam efficere cæremoniam, & licèt eas omnes posset facere per aliam, vt qui caret manibus, vt *suprà* diximus, adeò in omninò iacente videtur dari maior deformitas, quam in manibus orbato ob quod non audeo talem potestatem Pontifici concedere, vt etiam eam illi negat prædictus Espin. *loco citato*, *num.*983. In iacente namque semper datur periculum effundendi sanguinem, quod non datur in manibus orbato.

Sed quæres, quæ causa requiratur, vt summus Pontifex
dispenset cum Sacerdote, vt sedendo celebret? Respon- 60
deo, ad hoc requiri causam grauissimam, & ad bonum publicum pertinentem. Talem autem reputarem, si in aliquo Regno non daretur, nisi vnus tantùm Episcopus, nec Papam vellet alium dare ob aliquam sibi iustam causam, nec Rex illius regni alium vellet admittere, qui non fuisset prouisus ad sui nominationem, & præsentationem, vt accidit annis præteritis in nostro Regno Lusitaniæ, per spatium 27. annorum, nam si detur hic casus, & talis Episcopus ob dictam infirmitatem non posset celebrare, nisi sedendo, tunc posset Pontifex licitè huic Episcopo concedere, vt sedendo celebraret, ad conferendos ordines sacros ritibus præscriptis ab Ecclesia, hæc enim causa videtur

videtur satis vrgens, & sufficiens. Et idem putarem, si in aliquo regno, vel prouincia non esset, nisi vnus Sacerdos, ne fideles multo tempore carerent hoc sacrificio, vt sæpè accidit in partibus Americæ, & in partibus Orientalibus.

Ob autem deuotionem specialem cuiuscumque, etiam Cardinalis, non tamen ipsius Pontificis, id non auderem licitè, absque peccato saltem veniali, summo Pontifici concedere, cum cuiuscunque deuotioni, alijs medijs posset succurri, vt receptione Sacramenti more laicorum, maiori deuotione, &c. Dixi non tamen ipsius summi Pontificis;
61 Nam summo Præsuli, ob Eminentiam suæ dignitatis in tota Ecclesia, non id auderem negare, etiam ob solam propriam deuotionem, & affectum celebrandi, cum videam id ipsos aliquando fecisse, & nobis non constat habuisse aliam causam, quam propriam deuotionem, & affectum ad hoc sacrificium, quæ causa in tanto Præsule, ratione exempli, respectu aliorum Prælatorum, qui absque vlla causa multoties omittunt celebrationem huius sanctissimi sacrificij ad eos excitandos ad illius deuotionem, & quotidianam celebrationem, sufficiens causa mihi videtur, vt summus Pontifex id possit efficere, vt sæpè fecerunt alij summi Pontifices prædecessores.
62 Ex quibus colligitur nostrum religiosum non debere postulare talem dispensationem, siquidem eam ei non concedet summus Pontifex, non ex defectu potentiæ, sed ex defectu causæ sufficientis, & proportionatæ, vt *suprà* diximus, quæ semper requiritur ex parte dispensantis, etiam in propria lege, vt euitetur saltem culpa venialis, vt cum alijs docet Diana, *p.8. tract.3. resol.6.* & hæc saluo semper meliori iudicio.

CONSVLTVM CIII.

De Religioso veneno occidente suum Prælatum, an incurrerit excommunicationem, & irregularitatem, & à quo possit absolui, & dispensari in irregularitate casu, quo contraxisset excommunicationem, & irregularitatem.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Aliqui dixerunt propinantem venenum Sacerdoti, etiamsi hausto veneno Sacerdos moreretur non incurrere excommunicationem*, si quis suadente Diabolo.
3 *Ponitur illorum fundamentum.*
4 *Alij dixerunt propinantem venenum clerico non incurrere excommunicationem* si quis suadente, *etsi mors subsequatur, si post propinationem veneni pœnituit facti propinantem ante mortem propinati.*
5 *Ponitur illorum ratio.*
6 *Idem dicunt alij de irregularitate.*
7 *Religiosus propinans venenum suo Prælato si mors secuta fuit, & incurrit excommunicationem* si quis suadente Diabolo, *& irregularitatem.*
8 *Propinatio veneni est iniectio violenta manuum, ex qua mors sequitur.*
9 *Propinans venenum habet se vt explodens sclopetum.*
10 *Ponitur quoddam argumentum in contrarium, & soluitur.*
11 *Mandans, aut consulens occisionem clerici incidit in excommunicationem si quis suadente, & in irregularitatem secuta morte.*
12 *Ponitur quadam obiectio in contrarium, & soluitur.*
13 *Ponitur aliud argumentum in contrarium.*
14 *Respondetur eidem argumento.*
15 *Ponitur aliud argumentum in contrarium, & soluitur.*
16 *Qui propinauit venenum, & fecit violentiam natura, & persona.*
17 *Quoad hoc non potest separari persona à natura.*
18 *Ecclesia potest punire peccata præterita, etsi per pœnitentiam sint retractata.*
19 *Aliqui dixerunt irregularitatem ex homicidio simpliciter voluntario tolli posse per bullam cruciatæ in foro conscientia.*
20 *Ponitur illorum ratio.*
21 *Idem possent prædicti Doctores dicere de priuilegijs Regularium.*
22 *Probatur ratione.*
23 *Qui alteri propinauit venenum, ex quo mors secuta est non potest dispensari in irregularitate per bullam cruciatæ, vel per priuilegia Regularium.*
24 *Nomine censura non venit irregularitas, etiam ex delicto.*
25 *Irregularitas ex delicto erogatur per modum pænæ punitiuæ, ex se perpetuæ.*
26 *Non tollitur per absolutionem, sed per dispensationem.*
27 *Ita tenet stylus Curiæ.*
28 *Stylus Curiæ facit ius.*
29 *Sub nomine censura nulla venit irregularitas.*
30 *Etiam stando in opinione dicente irregularitatem ex delicto esse censuram, adhuc irregularitas ex homicidio voluntario non potest tolli per bullam cruciatæ.*
31 *In omni concessione ad dispensandum in irregularitatibus semper irregularitas ex homicidio voluntario censetur exclusa.*
32 *In generali concessione non veniunt ea, qua quis verosimiliter non esset concessurus.*
33 *Idem dicendum est de priuilegio Regularium.*
34 *Iudicium authoris circa probabilitatem prædictæ opinionis exprimitur.*
35 *Religiosus potest dispensari à suo Prælato regulari in irregularitate ex homicidio voluntario, siue homicidium fuerit occultum, siue publicum.*
36 *Referuntur varia ad id priuilegia.*
37 *Ponitur specialissimum, & notandum priuilegium in hac materia.*
38 *Ponitur argumentum in contrarium.*
39 *Ponitur illius solutio.*
40 *Verbum*, alias *regulariter comprehendit solum similia, at si illis addatur signum vniuersale*, quiuis, *comprehendit maiora expressis.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

QVidam Religiosus propinauit venenum suo Prælato, quo hausto breui tempore mortuus est Prælatus. 1
Quæsitum fuit à me primò. An talis religiosus incurrerit excommunicationem, *si quis suadente Diabolo*, & irregularitatem? Secundò. An dato quod incurrerit, possit absolui à censura, & dispensari in irregularitate per bullam cruciatæ, à quocunque Sacerdote approbato, vel per priuilegia suæ Religionis ab alio Religioso? Tertiò an dato, quod non possit dispensari in irregularitate ab alio Religioso per priuilegia, vel per bullam cruciatæ, An possit à suo Prælato regulari dispensari in irregularitate.

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO.

An talis religiosus occidendo veneno suum Prælatum incurrerit excommunicationem si quis suadente Diabolo, *& irregularitatem.*

ALiqui Doctores voluerunt asserere propinantem venenum Sacerdoti, etiamsi hausto veneno talis Sacerdos moreretur, non incurrere excommunicationem capitis si quis suadente Diabolo. Ita Emmanuel Rodriquez, *in summa verbo excommunicatio, à num.13. cap.8.* Affirmans sic respondisse præcipuos doctores, & magistros Salmanticenses, & eum ita refert, & sequitur P. Auila, *de censuris, p.2. cap.5. disp.2. dub.12.* Et non dissentit P. Fr. Ludouicus à Conceptione, *in suo examine veritatis, part.1. de matrimonio casu vltimo n.22.* quorum ratio est. 2

Quia *cap. si quis, suadente Diabolo* dicit, si quis manus violentas, &c. Sed non occidit clericum manibus violentis, qui illum occidit propinando ei venenum; ergo non incurrit prædictam excommunicationem si quis suadente Diabolo, nec etiam incurrit irregularitatem. Maior est certa, Minor verò probatur, quia qui propinauit venenum, non intulit vim personæ clerici, sicut ille per vim illud faceret sumere venenum; sed solum intulit vim naturæ; Nam persona libenter bibit venenum, ignorans esse venenum; ergo cum vim personæ clerici non intulerit, sed illius naturæ, non incurrit dictam censuram, nec irregularitatem. 3

Non multum discrepant ab his Authoribus alij, qui dicunt propinantem venenum clerico non incurrere excommunicationem si quis suadente, etsi mors subsequatur, si post propinationem veneni, pœnituit facti ante mortem propinati: ita docet Marcus Serra, 2. 2. *q.62. art.7. dub.1.* Nec dissentit Diana, cum Machado, Hieronymo Garcia, & Mazuchello, à se relat. *p.8. tract.7. resol.85. & p.9. tract.4. resol.36.* & in hoc sensu Ego ipse probabile iudicaui, licèt contrarium tenuerim, *in nostro Directorio Confessariorum, p.2. tract.5. d.6. num.341.* 4

Ratio horum Doctorum est, quia si quem propinato veneno clerico pœniteat facti ante mortem clerici, iam in eo non perseuerat contumacia, nec peccatum actuale; ergo in foro conscientiæ non incurrit dictam censuram tempore quo clericus moritur: nam hæc supponit peccatum, & contumaciam, quæ per pœnitentiam fuere deleta. Et idem à fortiori debent dicere de irregularitate, nam cum per pœnitentiam tollatur contumacia, non potest incurri irregularitas 5 6

laritas ex delicto in sententia illorum, qui dicunt, irregulari-
tatem ex delicto esse censuram, & ita non solum de alijs censu-
ris, sed etiam de irregularitate docet hanc sententiam cum
Mondegarensi Fr. Christophorus à Sancto Ioseph *verbo censura*
dub.2.§.5.n.9. quem Ego retuli, *in nostro Directorio Confessario-*
rum p. 2. tract. 12. d. 1. n. 33.

7 Verùm quidquid sit de probabilitate huius sententiæ, sal-
tem quando post propinationem veneni, quem pœnituit, vel
confessus est, vt dixi loco citato nostri Directorij Confessario-
rum. Absolutè dicendum est, talem religiosum etiam in fo-
ro conscientiæ incurrisse excommunicationem, & irregulari-
tatem, etiam in sententia eorum, qui dicunt irregularitatem
ex delicto esse censuram, vt sunt Corduba, Medina, Guttier-
res, Veiga, Bañes, Christophorus à sancto Ioseph, quos ego
retuli *in nostro Directorio Confessariorum, par. 2. tract. 12. d.*
1. numero 1. & hoc, siue pœnituerit, vel non pœnitue-
rit facti.

8 Ratio fundamentalis est: quia propinatio veneni est inie-
ctio violenta manuum, ex qua mors sequitur, ergo per illam
incurritur censura, & irregularitas. Antecedens probatur,
quia ad iniectionem manuum violentam non est opus, vt ipse
manus violentæ aliquid agant, sed quod peragant aliquid, quod
9 manibus prodiens operetur violenter, sicut excutiens sclope-
tum nihil immediatè per violentiam operatur, sed globus
igneus, qui inde excutitur mortem infligit, quod nullus ne-
gabit sufficere ad violentam manuum iniectionem; sed vene-
num propinatum habet se sicut globus igneus, & propinans ve-
nenum sicut excutiens sclopetum; ergo sicut per mortem infli-
ctam explosione sclopeti incurritur censura, & irregularitas,
ita per propinationem veneni.

10 Nec obstat, quòd globus igneus operetur citius, & vene-
num tardius, nam id per accidens est, & aliquando venenum
est adeò actiuum, vt illicò operetur. Nec etiam obstat, quod
venenum hauriat ipse occidendus libenter, explosionem vero
sclopeti recipiat nolens, & repugnans. Nam dari etiam potest
casus, vt quidam globo igneo exploso à sclopeto occidatur non
repugnans, vt si inuaderetur, & repente in eum explodatur
sclopetum, cuius ictum, quando præsentit iam est mor-
tuus, vel pœnè mortuus, vt accidit in eo, qui bibit venenum,
illius efficaciam non sensit, nisi quando venenum incepit ope-
rari, quod autem ipse sibi propinaret venenum, fuit ex igno-
rantia, sicut ille, qui quietus stetit, quando in eum explose-
runt sclopetum.

11 Secundò probatur, quia mandans, aut consulens occisionem
clerici, incidit in excommunicationem, *si quis suadente Dia-*
bolo, & in irregularitatem; ergo, & qui venenum clerico
propinauit: antecedens est certum, & illud docent Molina
de iustitia, tractat. 3. d. 52. Suarez, Layman, Nauarrus, Iu-
lius Clarus, Sanchez, Auila, & alij communiter, quos re-
fert, & sequitur Mendo *in statera opinionum dissert. 73. quæst.*
11. numer. 146. Consequentia rectè infert. Nam sicut propi-
nans venenum non exercet violentam iniectionem manuum
immediatè, sed mediante veneno, ita mandans, & consulens
non immediatè occidit, nec violentam manuum iniectionem
exercet, sed solum aliquid immediatè, & non violenter opera-
tur, ex quo postmodum violenta iniectio manuum exequitur;
ergo sicut in hoc casu mandans & consulens secuto effectu inci-
dunt in excommunicationem, & irregularitatem, ita & propi-
nans venenum.

Nec obstat, quod propinans venenum possit ante mortem cle-
rici pœnitere; Nam ex sua parte malitiam operis prohibiti iam
12 compleuit, & mors solum expectatur, vt conditio ad contrahen-
dam pœnam iure inflictam, sicut qui iniecit lapidem, vel explo-
sit in clericum sclopetum, antequam effectus sequeretur statim
potest pœnitere, & tamen id non sufficit ad euadendam censu-
ram, vel irregularitatem, vt docet Innocentius *in cap. ad audien-*
tiam, de homicidio, & cum communi sententia tenet Mendo *su-*
prà n. 147.

13 Dices, qui mandauit fieri homicidium clerici, vel dedit
de illo perpetrando consilium, si post mandatum, vel consi-
lium reuocauerit, mandatum, vel consilium si iam non potuit
intimare reuocationem mandati, vel consilij mandatario, vel
consiliario, non incurrit censuram *si quis suadente Diabolo*,
nec irregularitatem, nec tenetur ad restitutionem, quia ces-
sauit contumacia; Posita namque reuocatione, quantum est
ex parte mandantis, vel consulentis, actio subsequens non am-
plius habet illum influxum à mandato, vel consilio, vt cum
Layman docet Gibalinus, *de censuris disquisitione 5. q. 5. n. 38.* &
ego dixi *in nostro Directorio Confessariorum, tract. 12. d. 1. sect. 5.* &
cum Filondogarence Fr. Christophorus à S. Ioseph. *sup. n. 9.* Ergo
idem dicendum est in casu præsenti, nam sicut quando est impos-
sibile mandanti intimare reuocationem mandati mandatario,
excusatur à censura, & irregularitate, ita qui propinauit vene-
num clerico, eo quod non potest effectum veneni impedire, si de
facto pœnituerit ante mortem propinati, excusabitur à censu-
ra, & irregularitate.

14 Non obstat inquam. Nam datur magna diuersitas in vtroque
casu; Nam propinato veneno mors necessariò sequitur, si-
cut exploso sclopeto, vel iacta sagitta; Vnde iam non est
in manu propinantis venenum, vel proijcientis sagittam ef-
fectum naturalem, & necessarium impedire, vnde ex sup-
positione, quod propinauit venenum, iam necessariò voluit
mortem secutam. In nostro autem casu, non ita est. Nam da-
to consilio, & mandato, adhuc potest, qui consilium dedit,
vel mandatum; impedire effectum, intimando reuocatio-
nem mandati mandatario. Vnde si verè mandans, vel con-
sulens reuocauit mandatum, vel consilium, & procura-
uit intimare reuocationem mandatario, si aliàs non po-
tuit intimare, effectus secutus fuit per accidens respectu
mandati, vel consilij illius, cum iam in illud non concur-
rerit, & imputabitur mandatario, vtpotè causæ liberæ,
qui potuit aduertere, quod post mandatum, potuerit man-
dans, vel consulens reuocare mandatum, vel consilium ad
tempus, quod iam ei non posset intimare reuocationem man-
dati, vel consilij: Vnde semper tenebatur abstinere à perpe-
trando mandato, vel consilio, quod si noluit, nisi executio-
ni mandare, non mandanti, vel consulenti imputabitur, sed
ipsi mandatario, vel consiliario, quod tamen non accidit in
veneno, vel sagitta, quæ non sunt causæ liberæ, sed necessa-
riæ, & posito impulsu proijcientis, vel propinantis, necessariò
operantur.

Nec obstat, si dicas, censuram, vel irregularitatem non 15
posse incurri sine peccato, sed quando iste homo veneno pro-
pinato moritur, iam qui ei venenum propinauit est in gra-
tia, & aliàs quando propinauit venenum non incurrit cen-
suram, ergo nec etiam secuta morte incurrit censuram,
vel irregularitatem. Non obstat inquam. Respondetur
namque, quod non est necesse, quod tempore, quo quis
excommunicationem, vel irregularitatem contrahit pecca-
tum committat, sed sufficit, quod illud antea perpetra-
uerit, & postea conditio, aut tempus adueniat, pro qui-
bus in iure, aut ab homine lata est excommunicatio. Pa-
ter exemplo in eo, qui mandauit occidere clericum, si
dormiens, aut ebrius sit, cum mandatum exercetur, tunc
enim, & non antea, incidit in excommunicationem:
Nam Ecclesia potest punire peccata præterita quantumuis
homo iam sit iustificatus, vt benè notat Suarius, *de cen-*
suris d. 5. section. 1. numer. 2. Mendo *suprà numer. 149.* Ego
ipse *in nostro Directorio Confessariorum part. 2. tractat. 5. d. 6.*
num. 341.

Et ex his facilis est responsio ad rationes pro contrarijs
sententijs. Ad rationem pro sententia Roderici, & illius
sequacium. Respondetur, negando minorem. Ad rationem
respondetur, quod qui propinauit venenum, & fecit vio- 16
lentiam naturæ, & personæ; impossibile enim est, quod de-
tur violentia naturæ clerici, quin etiam detur violentia
personæ, cum illa natura, & vita clerici sit in persona
clerici, & quo ad hoc non potest separari à persona; vitæ 17
enim, & personæ clerici fit iniuria, & non vitæ aliorum;
quod probatur exemplo. Nam si quis tormentum igneum
contra clericum excutiat; nec tamen globus igneus illum
tangat, sed tamen clericus pauore perterritus ille concidat
defunctus, is qui explosit tormentum ferreum incurrit ex-
communicationem, & irregularitatem, vt docent Fillu-
cius, & Bonacina, quos refert, & sequitur Mendo, *su-*
prà num. 152. & tamen nulla vis inflicta fuit personæ, sed na-
turæ, quam pauor causatus ab explosione tormenti intere-
mit, ergo sicut in hoc casu, qui explosit tormentum ferreum
incurrit censuram, ita & qui propinauit venenum. Ad ratio-
nem pro parte aliorum Doctorum respondetur, Ecclesiam 18
posse punire peccata præterita, & si iam per pœnitentiam sunt
retractata, vnde non sufficit pœnitentia ex parte propinantis
venenum, quia effectus necessariò secutus fuit ex propinatione,
vt *sup.* diximus.

RESPONSIO AVTHORIS.

SECVNDO QVÆSITO.

An dato, quod dictus religiosus incurrerit censuram, & irregula-
ritatem possit absolui à censura, & dispensari in irregu-
laritate per Bullam Cruciatæ, vel per priuilegia suæ Re-
ligionis?

NOn defuerunt Doctores asserentes homicidam simpliciter 19
ter voluntarium, qualis fuit, qui propinauit venenum suo
Prælato secuta morte, posse absolui à censura, & irregularitate
ex homicidio voluntario in foro conscientiæ per bullam Cru-
ciatæ. Ita Ludouicus à Conceptione, *in suo examine veritatis to.*
2. tr. 1. lib. 6. §. 12. n. 16. Et videtur ei assentiri Ausonius *in summ.*
Dianæ, verbo censura n. 1. Ratio est, quia probabilis est opinio de-
fendens omnem irregularitatem ex delicto esse censuram, vt te-
nent Corduba, Medina, Gutierres, Veiga, Bañes, Christophorus
à Sancto Ioseph, quos ego retuli *in nostro Directorio Confessarior.*
part. 2.

part.2. tract.11. d.1. num.1. Crux, *part.2. tract. de irregularitate dub.15. conclusione* 1. probabile putat, Diana, *1. part. tract. 11. resol.17.* Trullenc. *in bullam lib.1. §.7. cap.2. dub.13. nu.4.* Fr. Barnabas Gallego, *in bullam, cap.9. p.2. dub.137. prope finem*; sed per bullam Cruciatæ potest quis absolui semel in vita, & semel in articulo mortis ab omnibus censuris Papæ reseruatis, etiam publicis; pro foro conscientiæ; non tamen externo, vt cum communi sententia ait Mendo, *in sua statera opinionum, dissert. 14. quæst. 8. numer. 304.* & toties quoties ab omnibus censuris occultis Papæ reseruatis excepta hæresi, vt tenet cum Egidio Sanchez, Diana, Fragoso, Quintanaduenas, Escobar, idem Mendo, *ibi, numero* 101. Ergo stando in hac opinione potest, qui venenum clerico propinauit, absolui per bullam cruciatæ ab excommunicatione capitis *si quis suadente Diabolo*, & ab irregularitate, quam contraxit ex homicidio voluntario ob mortem secutam pro foro interno, licet talis absolutio non ei suffragetur pro foro externo, ne forum exterius turbetur, vt recte notauit Mendo, *suprà numero* 104. Non enim adest decretum, vel lex, aut præceptum, talem irregularitatem excludens in rei veritate.

21 Et idem posset dicere prædictus Ludouicus à Conceptione posse fieri per priuilegia regularium, nam hi etiam possunt absoluere suos pœnitentes vndequaque venientes ab omnibus censuris sedi Apostolicæ reseruatis extra bullam cœne, excepta hæresi non solum semel in vita, vt fit
22 per bullam, sed toties quoties, vt patet ex priuilegio Pauli III. & alijs, quæ retulit *in nostro Directorio Confessariorum, part. 1. tract. 2. d.3. num.36.* & ibi cum Sanchez, Couar. Rodriquez, Merola, Vidal, Sorbo, & alijs multis ego ipse docui, *numer.* 38. Vnde cum nullum sit decretum, nulla vel lex, aut præceptum, talem irregularitatem excludens, etiam respectu Regularium idem posset prædictus Ludouicus affirmare de priuilegijs regularium.

23 Verum, quidquid sit de probabilitate huius sententiæ prædicti Ludouici, ego absolutè dico, quod licet ille qui veneno suum Prælatum occidit, possit per bullam Cruciatæ, vel per priuilegia Regularium absolui à censura si quis suadente Diabolo, vt asserunt prædicti Doctores; Non tamen potest dispensari in irregularitate ex tali homicidio simpliciter voluntario proueniente. Ratio fundamentalis est, quia per bullam solum potest quis absolui semel in vita, & semel in articulo mortis à casibus Papæ reseruatis excepta
24 hæresi, vel à casibus Episcopalibus toties quoties, vt constat ex ipsa bulla, & tenent omnes, sed nomine censuræ non venit vlla irregularitas etiam ex delicto; ergo irregularitas ex homicidio voluntario non potest tolli per bullam.

Minor præter quam colligitur *ex cap. quærenti de verborum significatione*, & eam tenet cum D. Thoma, Caietano, Ledesma, & aliis Diana, *p.1. tract.11. resol.27.* Scotus, Sairus, Cartusianus, Couarruuias, Villadiego, Parisius, Cenedo, Trullenc, Viualdus, Gomez, Nauarrus, Maiolus, Acosta; Zerola, Llamas, Bardi, Zechius, Graffis, Sanctarellus, Basilius, Toletus, Suarez, Auila, Reginaldus, Laiman, Homobonus, Sanchez, quos refert, & sequitur Mendo, *in sua statera dissert.14. quæst. decima quinta, numero* 150. Ostenditur Ratione. Nam irregularitas, etiam ex delicto, non irrogatur per modum pœnæ medicinalis, sed per modum pœnæ punitiuæ, ex se perpetuæ, vnde non tollitur per absolutionem, sicut censura, sed per dispensationem, vt cum Palao, Bonacina, Bassæo, & alijs dixi, *in nostro Directorio Confessariorum, part.2. tract. 2. d.1. num.5.*

25 Hinc fit, quod Clemens VIII. anno 1593. in Iubilæo, quod concessit post facultatem absoluendi à censuris, expressit facultatem dispensandi in irregularitate, quæ expressio super-
26 flua esset, si irregularitas ex delicto esset censura, & ita tenet Stylus Curiæ, vt docet Nauarrus, Sairus, Trullenc. quos
27 refert & sequitur Mendo, *suprà numero* 153. qui facit ius, *iuxta capit. ex literis de constitution. cap. quam graui de crimi-*
28 *ne falsi*; ergo sub nomine censuræ non venit quælibet irregularitas ex delicto; ergo cum per bullam solum possit quis absolui à censuris Papæ reseruatis, nullo modo potest dispensari,
29 iste homicida voluntarius ab irregularitate.

30 Imo addo, Quod etiam stando in sententia asserente irregularitatem ex delicto esse censuram, adhuc irregularitas ex homicidio simpliciter voluntario non potest tolli per bullam cruciatæ. Ita supponit Mendo, *in sua statera opinionum dissert, 14. quæst. 15. num.* 148. Vbi ait, solum est sermo de irregularitate contracta in puram pœnam delicti, [excepta adhuc ea, quæ contrahitur ex homicidio voluntario.] Et ratio est, quia in omni priuilegio, in quo conceditur potestas absoluta ad dispensandum in omnibus irregularitatibus, si non fiat mentio de irregularitate ex homicidio voluntario, semper talis irregularitas censetur exclusa, nam in generali concessione non veniunt ea, quæ verosimiliter quis non
31 esset concessurus, *l. obligans. 6.* & ibi Gloss. & cum Fr. Martino à Sancto Ioseph, Ego dixi, *in nostro Directorio Regularium, part. 1. tract. 2. d.1. num.93.* Sed in tali priuilegio 32 nulla fit expressio irregularitatis ex homicidio voluntario; ergo etiam stando in dicta sententia irregularitas ex homicidio voluntario censetur exclusa.

33 Et idem dicendum est de priuilegio regularibus concesso propter eandem rationem. Quamuis non improbem prædictam opinionem Ludouici à Conceptione, cuius probabilitatem aliis iudicandam relinquo. Ego enim non solum Authorum 34 opiniones improbare, est qui iudicet, solet enim summus Pontifex opiniones improbabiles, non solum improbare, sed etiam anathematizare, vt fecit Alexander VII. in suo decreto, quod refert idem Ludou. *in 2. to. Examinis veritatis in fine tomi.*

RESPONSIO AVTHORIS TERTIO QVÆSITO.

An dato quod talis homicida non possit dispensari in irregularitate per Bullam vel priuilegia regularium, an saltem à suo Prælato regulari possit dispensari non irregularitate ex tali homicidio voluntario?

35 HVic tertio quæsito respondi, talem Religiosum posse à suo Prælato regulari dispensari in hac irregularitate contracta ex homicidio simpliciter voluntario, & hoc siue homicidium fuerit occultum, siue publicum. Ita quando homicidium non est notorium concessit Martinus V. vt testatur Rodriquez, Cordossa, Molina, Portel quos refert, & sequitur Bordonus, *tom.1. resol. 13. num.5.* Idem con-
36 cessit Pius V. etiam quando homicidium fuerit publicum, dummodo patratum fuerit ante ingressum Religionis vt testatur cum Lezana, Pelizario, Diana, *p. 10. tr.2. d.1. nu. 8.*

37 Sed quia hæc priuilegia sunt limitata. Accipe aliud Pauli III. in quadam bulla concessa Prælatis Valesoletanis, in qua eis concessit, vt singulis annis, prima die lunæ Quadragesimæ, possint dispensare cum suis subditis in omni irregularitate, quauis occasione, vel causa contracta. ubi nihil excepit, nec etiam homicidium voluntarium publicum, quæ bulla confirmatur alia Sixti IV. Concessa Carthusiensibus, in qua Pontifex eandem facultatem illis concedit, vt testatur Portel, *in Addittionibus ad dubia regularia verbo dispensare, num.5.* & ita tam de homicidio voluntario occulto, quam publico tenent idem Portel. *loco citato*, Bordonus, quem refert Diana, *p. 4. tract.2. resol.63.* Peirinis, *de Prælato tom.2. q. 2. cap.5. §.8.* & cum Bauni, & Fr Martino à Sancto Ioseph Ego ipse, *in nostro Directorio Regularium loco citato, nu.92.*

38 Nec obstat, si dicas in hac concessione non fieri mentionem de irregularitate ex homicidio voluntario; sed per nos quando in generali concessione ad dispensandum in omni irregularitate non fit mentio homicidij voluntarij, talis irregularitas ex homicidio voluntario semper censetur exclusa; ergo in tali priuilegio non conceditur Prælatis regularibus potestas ad dispensandum in irregularitate proueniente ex homicidio voluntario, præsertim quando fuerit publica, siquidem de tali irregularitate non fit mentio in illo priuilegio.

39 Non obstat inquam: Respondetur namque cum Fr. Martino à S. Ioseph, *fol.35. num.4.* Hoc ita esse, quando priuilegium absolute tantum concedit facultatem generalem ad dispensandum in omni irregularitate. Hoc autem priuilegium Pauli III. & Sixti IV. est magis generale: Nam vltra id quod dicit, posse dispensare in omni irregularitate addit, quauis occasione, vel causa contracta, quæ verba tam vniuersalia ampliant dispositionem iuxta Glossam *in clement. C. de re iudicata, verbum*
40 *quauis: ubi probatur verbum alius comprehendere regulariter solum similia, at si addatur signum vniuersale quiuis, comprehendere maiora expressis*, quam Glossam *vt singularem commendat* Panormitanus *1. p. conf. consilio vlt. num.5.* Barbosa *in cap. 3. de approbat.* Vnde respondetur ad argumentum, illam regulam in generali concessione non veniant ea, quæ quis verosimiliter non esset concessurus, & alias leges citatas intelligi, quando verba priuilegij tantum sunt generalia, Non tamen quando addantur alia verba adeo vniuersalia, vt priuilegio præsenti, vt latius dixi *in nostro Directorio Regularium p.2. d.1. n.1. tract.93.* per quod patet ad replicam, quæ ex priuilegio bullæ cruciatæ posset fieri.

CONSVLTVM CIV.

De quoddam Prælato regulari, an posset recusare suum visitatorem regularem in generali sui Conuentus Paternali Visitatione, eo quod ei dederit per scriptum articulos culparum, vbi an etiam potuerit ab eo ad definitorium generale appellare.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*

2 *In generali visitatione paternali, qua solet fieri à Prouincia-*

cialibus in Conuentibus, non potest Prælatus, nec fratres visitatorem reuocare.

3 In visitatione generali nemini potest resultare infamia.

4 In visitatione generali solum potest visitator castigare culpas leues.

5 Si ex visitatione generali resultauerint graues culpæ, debet visitator procedere ad inquisitionem specialem, & citare reum, & dare ei articulos culparum.

6 Non tenetur visitator in inquisitione speciali facere nouum processum ad procedendum contra grauiter culpatum, sed ex probationibus visitationis generalis potest procedere contra reum, nullo alio processu facto.

7 Causæ religiosorum resoluuntur de plano, non seruatis apicibus iuris.

8 Testes qui cum iuramento deposuerunt in visitatione generali, non est necesse quod ratificent suum dictum in inquisitione speciali.

9 Testes in generali inquisitione debent deponere cum iuramento, etiam de iure nostro, quando deponunt de aliquo in re graui.

10 In casu nimis graui, melius faciet Prouincialis, si formet nouum processum, & iterum inquirat testes, &c.

11 Prædictus Prior optimè poterat recusare Prouincialem, si alias habebat iustam causam eum recusandi.

12 Illa exhibitio articulorum culparum est effectus visitationis specialis contra dictum Priorem.

13 Visitator potest recusari à religiosis, si habeant legitimam causam, quando contra eos procedit specialiter.

14 In visitatione generali non potest visitator inquirere de culpis alicuius in particulari.

15 Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.

16 Visitatio generalis non fit ad damnandum, nec ad dicendum in rebus grauibus, sed ad inueniendum, & præparandum.

17 In rebus leuibus, quæ non afferunt infamiam religiosis, potest visitator ex visitatione generali procedere ad supplicium religiosorum secundum constitutiones, & consuetudinem approbatam religionis, sola audita parte sine processu, &c. nec admittendo recusationes, aut appellationes.

18 Religiosi renunciarunt in professione, vt in his rebus cum eis obseruetur ordo iudicialis.

19 Regulares non secundum iura, sed iuxta eorum consuetudines, & generalia statuta debent puniri, si delinquant.

20 Prior, nec alius Religiosus non potest impedire visitationem generalem, quantumuis suspectus sit visitator.

21 Visitatio generalis tendit ad bonum commune.

22 Quando visitator ex generali visitatione descendit ad visitationem specialem dando alicui articulos culparum in re graui, potest licitè à quolibet recusari, si habeat legitimam causam, & ab eo appellare.

23 Ponitur argumentum in contrarium.

24 Ponitur illius solutio.

25 Visitator ex eo solum quod in visitatione speciali dederit articulos culparum in scriptis, vel in voce non potest recusari.

26 Inquisitio specialis regulariter fit in scriptis.

27 Dare articulos culparum in scriptis in visitatione speciali nulli affert iniuriam, imò de ordinario ita dantur.

28 Visitator in visitatione speciali potest dare articulos culparum, vel scripto, vel viua voce.

29 Excipe si culpæ multæ sint, nam tunc debent dari in scriptis.

30 Scriptura non est de substantia rei gestæ, nisi quando lex specificat, vt fiat per scriptum.

31 Regulares non tenentur seruare apices iuris, sed solum illud, quod est de substantia.

32 Quod culpæ dentur in scriptis, vel viua voce pertinet ad apices iuris, & substantiam, excepto quando lex id specificat, vel culpæ multæ sunt.

33 Reus non potest recusare iudicem, eo quod in visitatione speciali ei det articulos culparum sine scripto, voce tenus.

34 Dare scriptis vel voce tenus articulos culparum in visitatione speciali est liberum visitatori, exceptis duobus casibus supra relatis.

35 Ponitur obiectio in contrarium & soluitur.

36 Recusatio non est nulla, eo quod fiat viua voce, & non in scriptis.

37 Recusans solum tenetur coram recusato assignare causas recusationis, quod potest fieri verbo tenus.

38 Appellatio, si non fiat in scriptis, est nulla.

39 In appellatione assignat lex pro forma scripturam.

40 In appellatione scriptura pertinet ad substantiam.

41 In recusatione requiritur expressio causæ.

42 Lex præcepit, vt in recusatione exprimatur causa recusationis.

43 Quando lex tradit formam substantialem seruandam in aliquo actu, si illa forma non seruetur, ruit actus.

44 Si causa assignata pro recusatione non fuerit iusta, ruit recusatio.

45 Si causa fuerit sufficiens, debet visitator remittere causam alicui personæ graui, & sine suspicione, vt eam iudicet.

46 Potest etiam nominare vnum iudicem arbitrum, & reus alium, qui eam iudicet.

47 Potest etiam visitator associatus alicui religioso graui, sine suspicione causam iudicare.

48 Si causa recusationis fuerit dubia, an sit iusta, vel friuola tenetur iudex vocare arbitros, qui illum iudicent.

46 Melius faciet visitator, si eam mittat superiori, vt ipse iudicet, an causa recusationis sit iusta, vel non.

50 Si causa recusationis certò sit friuola, tunc iudex recusatus debet eam reiicere, & procedere contra recusantem.

51 Tunc causa recusationis censetur friuola, quando recusans non allegat specialem inimicitiam visitatoris, contra recusantem, vel aliam causam sufficientem.

52 Prouincialis potest reijcere appellationem, quando solum assignatur pro causa, quod dederit articulos culparum reo in scriptis.

53 Idem dicendum est, quando reus recusauit visitatorem, eo quod dederit ei articulos culparum in scriptis, & ob alias causas.

54 Prouincialis licet in visitatione speciali non teneatur dare articulos culparum in scriptis, melius faciet eos dando in scriptis.

55 Occurritur cuidam obiectioni, & soluitur.

56 Si aliquis in visitatione generali ex malitia, vel ignorantia peccatum occultum Prælati, vel alterius manifestauit, si peccatum non est in damnum publicum, vel in damnum tertij, vel nimis atrox, non debet Prouincialis ex tali notitia procedere ad inquisitionem specialem.

57 In hoc casu solum debet reum fraternaliter corrigere.

58 Solum debet Prouincialis ex generali inquisitione descendere ad specialem in aliquo crimine, quando rumor sparsus est per maiorem partem Conuentus, vel quando crimen ita est publicum, vt de illo publicè sine detractione loqui possit.

59 Si peccatum est in damnum commune, vel tertij, vel nimis atrox, in his ad descendendum ex inquisitione generali ad specialem, sufficiunt iudicia, vel suspiciones non leues, vel aliqua semiplena probatio.

60 Prouincialis potest suspendere ab officio Priorem, quando Prior talem pœnam meretur iuxta ordinis constitutiones.

61 Quando recusatio sine causa ab aliquo intentata est, eam potest reiicere visitator.

62 Potest castigare recusantem propter intentatam recusationem sine causa, vel cum causa non probata.

63 Iuxta nostras leges potest visitator castigare priorem pro recusatione friuola intentata, pœna suspensionis ab officio.

64 Pœna priuationis officij de iurè nostro imponitur, cuicunque transgressori votorum cum scandalo.

65 Prior nolens recipere articulos culparum sine causa data à Prouinciali cum scandalo, transgressus fuit votum obedientiæ.

66 Hoc verum est, etsi cum articulis culparum non fuisset impositum præceptum formale.

67 Nolle obedire Prælato in facie eius in re graui est peccatum mortale, & contemptus obedientiæ.

68 Qui per metum amissionis patrimonij suo beneficio renunciauit illud repetere potest.

69 Quæ metu, & vi fiunt, de iure debent in irritum reuocari.

70 Renunciatio beneficii facta ob terrorem laicorum, nisi fortè iuramento sit confirmata, non valet.

71 Qui per metum cadentem in virum constantem renunciauit beneficio, illud repetere potest.

72 Quæ vi, & metu cadente in virum constantem fiunt, vt irrita debent declarari.

73 Timor amissionis famæ, & honoris est cadens in virum constantem.

74 Metus incussionis est cadens in virum constantem.

75 Renunciatio officij facta ex metu extrinseco iniusto cadente in virum constantem est valida, potest tamen irritari ad petitionem illius, qui metum passus est.

76 Metus istius Prioris, ob quem officio renunciauit, non fuit iniustus, sed iustus.

77 Renunciatio officij ab illo facta fuit valida, nec potest irritari.

78 Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.

79 Vt metus sit cadens in virum constantem requiritur, vt incutiens potens sit, & præsumatur probabiliter executurus rem minatam.

80 Requiritur, vt metum patiens non possit occurrere malis sibi minatis.

81 Metus illatus ab eo, qui rem minatam non potest dare executioni, non est probabilis.

82 Re-

82 *Renunciatio officij facta ex timore non cadente in virum constantem est valida, nec potest irritari.*
83 *Professio facta ex timore amissionis rei grauis ignoranter à profitente concepto est valida.*
84 *Metus illatus ex culpa metu patientis non debet illi prodesse.*
85 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
86 *Qui per metum cadentem in virum constantem officio, vel beneficio renunciauit, talis renunciatio est nulla.*
87 *Timor amissionis honoris, & famæ est cadens in virum constantem, quando illatus est ab eo, qui tali honore, & fama potest priuare.*
88 *Qui ignoranter putauit metum incutientem posse rem minatam dare executioni, cum aliàs non posset, sibi imputet.*
89 *Metus concussionis est cadens in virum constantem, quando illum incutiens potest dare executioni rem minatam.*
90 *Reuocatio renunciationis facta à renunciante, si non peruenit ad manus superioris ante illius acceptationem, non valet.*
91 *Impedito non currit tempus.*
92 *Si reuocatio renunciationis non peruenit ad manus Superioris ante illius acceptationem, ob culpam alicuius, acceptatio renunciationis est nulla.*
93 *Reuocatio Procurationis ad matrimonium, annullat matrimonium, si facta fuit ante contractum matrimonium, etiamsi non peruenerit ad manus Procuratoris ante contractum matrimonium.*
94 *In dubio melior est conditio possidentis.*
95 *In dubijs & in pœnalibus benignior pars est eligenda.*
96 *Reuocatio renunciationis facta per Procuratorem, si non peruenit ad manus Superioris ante illius acceptationem est nulla.*
97 *In hoc casu ius supplet consensum renunciantis.*
98 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
99 *Quando quis renunciauit officio ob suam ignorantiam, vel culpam fuit causa, quod eius reuocatio renunciationis non perueniret ad manus procuratoris eius nomine renunciantis ante acceptationem renunciationis, reclamatio facta non valet.*
100 *Si renunciatio facta fuit per chartam missam ad Superiorem, aliqui Doctores docent inualidari per reuocationem illius, etiamsi non fuerit intimata ante renunciationis acceptationem.*
101 *Contraria sententia probabilior est.*
102 *Probatur ratione.*
103 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 CVm quidam Prouincialis visitaret quendam Conuentum suæ Prouinciæ, inuenit in visitatione generali Prælatum culpatum, & cum ei dedisset copiam capitulorum culpatum per scriptum, vt se defenderet, Prælatus noluit accipere copiam capitulorum, sed Prouincialem recusauit, dicendo illum non posse ex visitatione generali dare ei articulos culparum per scriptum, sed ad hoc debere prius procedere inquisitione speciali contra eum, quod cum non fecerit, eum accusabat propter hanc, & alias causas, non tamen hanc causam, aut alias dedit per scriptum, quod cum vidisset Prouincialis, reiecit recusationem, & eum suspendit ab officio per quatuor menses, & ei persuasit, vt renunciaret officium, aliàs ipsum præsentaturum esse illius culpas definitorio generali, quibus visis proculdubio definitorium eum esse priuaturum ab officio ob talem culpam, eam exponendo. Prior videns resolutionem Prouincialis, existimans talem culpam esse dignam priuatione officij secundum legem dictæ religionis renunciauit officium, & misit renunciationem definitorio. Facta autem renunciatione, & missa definitorio, antequam à definitorio acceptaretur, informatus Prior, quod talis culpa non erat digna priuatione officij, pœnituit eum se renunciasse, & coram notario publico reclamauit, & annullauit talem renunciationem, & eam reclamationem misit ad definitorium, sed quando peruenit, iam renunciatio erat acceptata, & nouus prælatus electus, & confirmatus à Definitorio.

Quæsierunt igitur à me primò, An Prior ille potuerit non acceptare capitula culparum, & recusare suum Prouincialem, eo quod ei dederit capitula culpatum in scriptis, deducta ex visitatione generali, & non facta prius inquisitione speciali, Secundò, an dato, quod potuerit, prædicta recusatio fuerit nulla, eo quod eam in scriptis non exhibuit, nec assignauit aliam causam recusationis, quàm dictam: Tertiò, an Prouincialis potuerit dictam recusationem vt friuolam reijcere, & dictum Prælatum suspendere ad officio; Quartò, an illa renunciatio, quam dictus Prior fecit ex metu fuerit valida? Quintò, an per reuocationem factam dictæ renunciationis coram notario annullauerit acceptationem factam à Definitorio generali, & impedierit electionem noui Prælati, etiam si copia illius non fuerit præsentata definitorio, ante dictam acceptationem renunciationis, & electionem noui Prælati;

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO.

An Prior ille potuerit non acceptare capitula culparum, & recusare suum Prouincialem, eo quod ei dederit capitula culparum in scriptis deducta ex visitatione generali, & non facta prius inquisitione speciali?

PRo explicatione huius casus, qui sanè ordinarius est inter regulares, notandum est, in visitatione generali paternali, quam solent Prouinciales facere in conuentibus suæ prouinciæ, non posse, nec prælatum, nec alios religiosos illum recusare, vt infra latius dicemus *consulto* 110. Ex hac enim visitatione generali nemini potest resultare infamia, siquidem visitator in visitatione generali, solum potest castigare culpas leues, ex quarum correctione nemo infamatur, ita habetur in Tridentino *sess.* 14. *capit.* 20. *de reformatione*, & ibi Barbosa *numer.* 11. & idem decidit Paulus 3. in quadam bulla, quam refert Barbosa *de potestate Episcopi allegat.* 73. *num.* 38. & cum alijs, Pascaligus *in decisionibus, de recusatione iudicij, decisione* 346. *num.* 3. & 7. Quod si ex visitatione generali resultauerint contra prælatum, vel alium religiosum graues culpæ, debet visitator procedere ad informationem specialem, & citare reum grauiter culpatum in visitatione generali, dando ei per scriptum capitula culparum, & acceptata illius responsione illum castigare, vt benè notauit Portel. 1. *part. casuum. casu* 21. *num.* 5. 2 3 4 5

Non tenetur autem visitator facere nouum processum ad procedendum contra grauiter culpatum in visitatione generali; sed ex indicijs, sed probationibus repertis in inquisitione generali, nullo alio processu formato potest procedere contra reum, dando tamen primo ei capitula culparum. Ita Paulinus, Bertus *in sua praxi crimin. tit.* 8. *cap.* 5. Author reportorij inquisitorum *verbo testis*, §. *item nota fol.* 747. Panormitanus *in cap. ad Apostolicam de accusationibus*, vbi ait, tota ex textu, quod si in inquisitione generali aliquis reperiatur culpabilis, potest contra eum procedi ad impositionem pœnæ ex illis probationibus in inquisitione generali recepti, nec est opus, vt de nouo illæ probationes specialiter recipiantur, sed satis est illum, nominatum citare, vt veniat ad opponendum, & tenet. Portel. *t.* 2. *casuum casu.* 20. *part.* 2. *nu.* 7. & colligitur *ex c. ad petitionem, de accusatione*; vbi Glossa *in verbo non citatum*, & clarius patet *ex capit. qualiter, & quando de accusat.* vbi in fine ait textus, hunc tamen ordinem circa regulares personas non credimus vsquequaque seruandum. 6

Cuius ratio est, Quia causæ religiosorum iuxta nostra priuilegia resoluuntur summarie, & de plano, non seruatis apicibus iuris, vnde non est necesse, quod testes, qui cum iuramento deposuerunt in visitatione generali, vt debent, deponere etiam ex iure nostro, quando deponunt de aliqua culpa graui, vt patet ex quadam declaratione nostri capituli generalis anni 1667. *num.* 41. denuò ratificent suum dictum in nouo processu, sed ex dicto illorum in visitatione generali, si cum iuramento fuit formatum, vt etiam de iure nostro debet esse, potest prouincialis procedere ad punitionem culpæ grauis, vt dicunt prædicti Doctores, & tenet P. Iosephus à sancta Maria *in suo tribunali Religiosorum tract.* 4. *capit.* 10. *fol. mihi* 307. Portel. *suprà*. Quamvis in negotio grauissimo, melius faciet Prouincialis, si formet nouum processum, & faciat testes, qui testificati sunt in visitatione generali iurare in dicto processu, vt notauit idem P. Iosephus à sancta Maria *cap.* 11. & Portel. *loco citato*. His suppositis, 7 8 9 10

Respondi primo quæsito prædictum priorem optimè potuisse recusare prouincialem, quando ei dedit capitula culparum grauium in scriptis cum animo puniendi, si aliàs habebat iustam causam eum recusandi. Non tamen eum potuit recusare ex eo solum, quod ei dederit articulos culparum in scriptis. Prima pars huius asserti patet, quia illa exhibitio articulorum culparum cum animo puniendi est effectus visitationis specialis contra dictum priorem, sed quando visitator specialiter procedit contra priorem, vel alium religiosum, potest ab eis, si legitimam habeant causam, recusari, vel ab eo appellare, ergo talis prior, quando ei fuere exhibita capitula culparum, nollendo ea recipere, & recusando visitatorem, nulli fecit iniuriam, sed benè processit. Maior est certa. Nam in visitatione generali non inquirit, nec potest inquirere prælatus de culpis alicuius in particulari, ergo si alicui dedit articulos culparum grauium, vt se defenderet, talis exhibitio articulorum non est effectus visitationis generalis, sed inquisitionis specialis. 11 12 13 14

Nec obstat, si dicas illas culpas graues resultasse ex visitatio- 15

tione generali contra dictum priorem, ergo optimè ea sei potuit visitator exhibere, vt se defenderet absque eo quod talis exhibitio culparum fuisset effectus inquisitionis specialis. Non obstat inquam, Respondeo namque ex visitatione generali non posse resultare contra aliquem culpas graues. Nam
16 hæc visitatio generalis, vt ait Nauarr. *lib. consiliorum tit. de accusat. inquisit. consilio* 3. neminem infamat, non enim fit ad damnandum, nec ad decidendum in rebus grauibus, & quæ possunt infamare aliquem, sed solum ad inueniendum, & præparandum; Vnde per testes acceptos in illa nemo potest damnari, nisi in inquisitione speciali ratificentur ita cum Baldo, Aretino, Nauarrus, *tom.* 3. *suorum operum in rubrica de iudic. num.*49. Portel. 2, *tom. responsionum part.*1. *casu.* 20. *num.*2. ergo si prouincialis, in re graui dicto priori dedit articulos culparum, talis exhibitio culparum non processit ex sola visitatione generali, sed ex inquisitione speciali.
17 Dixi in rebus grauibus. Nam si res fuerint leues, ex quibus religiosis non oritur infamia, tum paternaliter potest prælatus ex sola visitatione generali contra eos procedere, eos paternaliter corrigendo, secundum constitutiones, & consuetudinem approbatam in religione, attendendo solum ad veritatem, rectitudinem, & obseruantiam, sine formatione processus, nec dando sententiam per scriptum, nec admitendo appellationem, aut recusationem, imponendo pœnas iuxta leges Religionis, ita Panormitanus *in capit. deprehensibilis de appellationibus, & in capit. ad nostram*. Lupus *Allegat.*74. *num.*5. Federicus de Senis *cons.* 55. *numer.*105. Ioannes Monachus *capit.*1. *de religios. dom. lib.*6. *conclus.* 3. & alij communiter. Et vt aduertit Fr. Thomas à Iesu *tract.* 13. *de visitatione regularium cap.* 1. *num.*11. res esset intolerabilis, si Prælati quando visitant conuentus inuenissent in visitatione generali aliquos non obseruasse silentium, ieiunia vel alias constitutiones, deberent formare processum iudicialem ad correctionem & puditionem harum culparum.
18 Idem dicit Fr. P. Petrus ab Angelis *in suo ordine iudiciali, part.* 1. *capit.* 1. *numero* 9. Et ratio horum est, quia religiosi in professione renunciarunt ius, quod habebant, vt in his rebus cum eis obseruetur ordo iudicialis, vt aduertit Clauis Regia *libr.* 12. *capit.* 21. *numero* 20. Tum quia obseruare ordinem iudicialem in his rebus esset occasio turbationis, & destructionis obseruantiæ, & ita in his rebus sufficit procedere de plano, attendendo ad stylum commune, & ad id, quod constitutiones disponunt, sine respectu ad alia iura; in his enim rebus habent locum priuilegia, quando absolute concedunt regularibus, vt nequaquam secundum
19 iura, sed iuxta eorum consuetudines approbatas, & generalia statuta facta, & facienda delinquentes corrigantur, & puniantur, vt habetur in compendio priuilegiorum, verbo correctio fratrum, *numer.*6. & 8. Et sic etiam faciunt iudices sæculares in rebus leuibus innixi, *in l. leuia. ff. de accusat.* Et ratio est quia in his rebus superiores magis exercent officium parentum, quàm iudicum, ita Fr. P. Petrus ab Angelis, *suprà num.*9.
20 Minor verò etiam liquet, quia licet prior, nec alius particularis non possit vllo modo impedire visitationem generalem, & ordinariam, quam Prælatus facit ex officio, quantumuis suspectus sit, cum hæc visitatio tendat ad bonum commune,
21 quod nemo impedire potest, siquidem contra neminem in speciali ordinatur, vt decernit Paulus III. in suo decreto, quod refert Barbosa in remissionibus ad Tridentinum *sess.* 24. *capit.* 10. *de reform numer.* 4. & docet Portel. *supr. casu.* 21. *num.*
22 5. Potest tamen quilibet particularis, quando visitator ex visitatione generali descendit ad inquirendum contra aliquem in particulari in re graui dando ei articulos culparum cum animo puniendi, potest subditis licitè eum recusare, vel ab illo appellare, si habeat legitimas causas recusationis, vel appellationis, ita cum Nauarro, Portel. *casu.* 21. *n.*5. & *casu* 22. *nu.* 2.
23 Dices: Prior tacuit & consensit prouincialem visitare; ergo etiam non potest eum recusare. Patet consequentia *ex cap. ad petitionem de accusat.* vbi Papa iussit quendam legatum visitare vnum monasterium, petente id ipso Abbate monasterij, & præsente ad visitationem legati, nec Abbate reclamante; facta visitatione, & resultantibus culpis contra Abbatem, legatus obtulit Abbati capitula culparum vt responderet pro sua defensione; Abbas appellauit ad Papam dicens legatum sibi esse suspectum, quo non obstante, legatus Abbatem priuauit officio, & post priuationem officij, Abbas recurrit ad Papam per appellationem, Papa illo audito confirmauit sententiam legati, & reiecit appellationem, & recusationem, & addit Papa notanter, tanquam concedens pro causa iustitiæ, quod dictus legatus præsente, nec reclamante Abbate, super statu monasterij cœpit inquirere diligenter; sed iste videtur noster casus in terminis; ergo sicut Papa reiecit hunc Abbatem, quia cum esset præsens non reclamauit, quando legatus cœpit inquirere super statu monasterij, idem de hoc priore dici potest, qui videns prouincialem incipere inquirere de statu monasterij tacuit, & non reclamauit, & clarius patet *hoc ex regula illa* 21. *iuris in* 6. quod semel placuit ampliùs displicere non potest, sed huic Prælato semel placuit litigare coram illo prouinciali acceptando illum, vt ille visitaret; ergo licèt antea haberet causam appellandi, & eam recusandi ibi cognitam, non potuit posteà appellare, vel recusare: quia tali causæ, vel appellationi renunciauit, eo quod prouincialem in iudicem acceptauit. Idem confirmatur à simili ex iure nostro Lusitano *in ordinatione lib.*3. *tit.*21. §.1. vbi rex decernit, non posse aliquem recusare iudicem illum, coram quo fecit vllum actum acceptationis, per quem actum videtur in illum consensisse.

Respondetur concedendo antecedens, & negando consequentiam, Nec obstat illa taciturnitas prioris, & consensus 24
in visitatione generali; nam prior tenebatur consentire in visitatione generali sui conuentus, vt *suprà* diximus. Vnde hæc taciturnitas, & consensus in visitationem generalem non potest ei nocere, quin postea recusaret, vel appellaret validè in secunda inquisitione speciali. Ad probationem respondetur illum legatum processisse contra ordinem iuris contra illum Abbatem non iudicando recusationem, vt patet ex eodem textu, vbi ait, cum igitur nobis de talibus fuerit facta fides, propter quæ præfatus Galterius merito amouendus, etsi restituendus foret, propter iudiciarium ordinem non seruatum, ipsum prouidimus manere priuatum regimine Abbatiæ. Vbi Glossa, *verbo, etsi restituendus*, notat, quod hic Abbas de iure erat restituendus, propter iudiciarium ordinem non seruatum; sed Papa de officio suæ potestatis voluit eum manere priuatum, Non igitur ex tali textu potest afferri contra nos argumentum; nam ideò talis legatus processit nulliter contra dictum Abbatem, quia quando ex visitatione generali descendit ad specialem inquisitionem dando dicto Abbati articulos culparum non accepit, & iudicauit eius recusationem secundum ius; vnde Papa non ideò confirmauit sententiam, quia dictus Abbas consensit in visitatione generali, vt aliqui volunt colligere ex *illis verbis*, quia dictus legatus præsente, nec reclamante Abbate, super statu monasterij cœpit inquirere diligenter; siquidem ipse Pontifex in eodem textu dicit legatum iniustè processisse; sed inde sumpsit Pontifex motiuum, vt ex potestate absoluta sententiam nullam dicti legati, confirmaret non tamen id dedit pro causa iustitiæ sententiæ legati 25
cum eam pronunciauerit nullam, sed pro conuenientia illius confirmationis.

Dixi si habeat iustam causam eum recusandi. Nam ex eo solum quod Prælatus ei dederit articulos culparum in scriptis, vel in voce, non potest eum recusare, quæ est secundas pars nostri asserti. Et ratio est, quia dicti articuli culparum in scriptis supponebant inquisitionem specialem contra 26
dictum priorem, vt suprà diximus; sed inquisitio specialis 27
regulariter fit in scriptis; ergo dando visitator capitula culparum in scriptis deducta ex inquisitione speciali, nullam iniuriam intulit priori, ob quam eum posset recusare vel ab eo appellare.

Confirmatur primò; quia *in cap. qualiter, & quando de accusat. secundo.* Vbi Papa tradit formam citandi, & audiendi reum, solum dicit quod culpæ sunt reo exponendæ, & explicandæ; ergo vtroque modo id potest efficere. Prælatus, vel per scriptum, vel sine scripto sola voce, cum exponere, & explicare, vtroque modo æquè fieri possit, nisi 28
alias culpæ multæ sint, & indigeant scripto, quia facilè memoriæ retinere non poterant; nam tunc tenetur Prælatus ea 29
dare in scriptis, quia hoc pertinet ad substantiam propriæ defensionis; ergo visitator dando huic priori capitula culparum in scriptis nullam ei iniuriam intulit; ergo propter id non potuit eum recusare.

Confirmatur secundò: quia etiamsi dictum *cap. diceret*, quod culpæ non darentur in scriptis, adhuc si prælatus eas dedisset in scriptis, nullam faceret iniuriam priori, ob quam eum posset recusare, quod sic euidenter probo. Quia 30
scriptura non est de substantia rei gestæ, nisi quando lex specificat, vt fiat per scriptum; nam scriptura non est inuenta, nisi vt res de memoria non pereant, vt constat *ex l. pactum de pactis*, & *l. contrahitur, ff. de pignoribus*, tenet Glossa super *cap. Cordi nobis est, de appellat. in* 6. *in fine casus*, Portel. *tom. casuum, casu* 21. *part.*1. *num.*4. Sed Prælati regulares non 31
tenentur seruare apices iuris, nisi solum illud, quod est de substantia iuris, vt constat ex multis priuilegijs; ergo cum 32
illa dispositio iuris, quod culpæ non dentur per scriptum pertineat ad apices iuris, quos Prælatus regularis ex speciali priuilegio non tenetur obseruare, dando articulos culparum per scriptum, nullam faceret iniuriam reo, sed potius beneficium, cum faciliùs posset eis respondere.

Confirmatur tertiò, quia si visitator in hoc casu daret dicto reo articulos culparum absque scriptura, voce solum, 33
non

non posset prædictus prior eum recusare, eo quod ei non dederit articulos culparum in scriptis eo quod *in dicto capit. qualiter, & quando* non specificatur, quod articuli culparum dentur per scriptum vt cum Gloss. tenet Portel. *suprà num.4.* Ergo è contrariò, non potest conqueri prior, eo quod ei visitator dederit culpas per scriptum; nam cum dare per
34 scriptum, vel voce tenus, fuerit liberum visitatori, vt suprà diximus, nullam iniuriam illi fecit visitator dando ei culpas per scriptum, sicut nullam ei iniuriam faceret, si eis dedisset absque scripto, sola voce.

Dices, si ius disposuisset specialiter, quod articuli culparum
35 darentur in scriptis, si eos Prælatus daret sine scriptis faceret iniuriam reo; ergo si lex disposuisset, quod darentur in voce absque scriptis, etiam visitator faceret iniuriam dando eos reo in scriptis; sed *in dicto cap. qualiter*, non dicitur, quod dentur in scriptis; ergo iniuriam fecit visitator dando eos reo in scriptis. Respondetur concedendo antecedens. Nam tunc scriptura pertinet ad substantiam iudicis, cum specialiter postuletur in tali casu à iure ob aliquam specialem rationem, quod rarò accidit, vt diximus. Deinde negatur consequentia. Ad probationem respondetur. Tale *cap. qualiter, & quando non dicere*, quod culpæ non dentur reo in scriptis sed solum dicit, quod ei exponantur, & explicentur, vnde negatur suppositum, quia dictum *cap. vtroque modo* admitti posse dari articulos culparum, tam in generali, quam speciali inquisitione, cum solum dicat, quod culpæ reo exponantur, & declarentur, quod fieri potest, & scriptis, & viua voce, prout visitator voluerit.

36 Dato tamen, quod id diceret tale caput, tunc talis dispositio pertineret ad apices iuris, tum reus non grauetur per exhibitionem scripturæ, quando lex præcipit, vt res fiat absque scriptis; sed potiùs id ei magis commodum est, ad suam defensionem; quod non accidit quando ius petit specialiter quod res fiat per scriptum; nam defectus scripturæ in tali casu posset esse nociuus reo, eo quod posteà argueretur de re, quæ in voce ei non fuit proposita. Tum quia scriptura sæpè postulatur, vt res fiat maiori consideratione, & circunspectione, eo quod grauitas rei id postulet, Vnde si ita non fiat, fit iniuria reo, cum res contra eum sine ea consideratione, quam grauitas rei postulat gesta sit, quod non accidit in rebus leuibus, & ordinarijs, in quibus lex disponit, vt procedatur sine scriptis; Nam id fit eo, quod per punitionem illarum reus non infamatur. Vnde si Prælatus forte culpas leues ob aliquam causam in visitatione generali dedisset in scripturis contra formam ipsius legis, non ob id posset recusari vt *infrà* dicemus; nam id non pertinet ad substantiam, nec vllam iniuriam infert reo, cum sit de rebus, quæ de se non afferunt infamiam, quales sunt quæ in visitationibus generalibus puniuntur, vt suprà diximus.

RESPONSIO AVTHORIS.

SECVNDO QVÆSITO.

An dato quod prior potuerit recusare visitatorem, prædicta recusatio fuerit nulla, eo quod eam in scriptis non exhibuit, nec assignauit aliam causam recusationis, quam dictam in præcedenti quæsito?

37 Respondi recusationem non esse nullam ex eo tantum, quod fiat viua voce, & non in scriptis. Ita colligitur *ex c. cum speciali de appell.* vbi solum dicitur, quod recusans coram superiore recusato assignet causas recusationis, quod verbo tenus fieri potest, & cùm textus non requirat scripturam, nec nos requirere debemus. Ita cum Suario, Portel. *2. tom.*
38 *casuum, casu. 22. num. 6.* Secus dicendum est in appellatione. Nam hæc si non fiat in scriptis, est nulla, vt patet *ex cap. Cordi nobis est, de appellat. in 6. & ex l. contractus.* ibi *de fide instrumenti.*
39 Et ratio est, quia ibi assignat lex pro forma scripturam; ergo
40 scriptura in appellationem pertinet ad substantiam. Ita cum Sanchez, Portel. *suprà num.7.*
41 Licèt autem in recusatione non requiratur ad eius valorem scriptura; requiritur tamen expressio causæ. Et ratio est,
42 quia lex *in dicto capit. cum speciali.* tradit formam recusationis, vt scilicet in ea exprimatur causa recusationis; sed
43 quando lex tradit formam substantialem seruandam in aliquo actu, si illa forma non seruetur, corruit actus, vt tradunt
44 communiter Doctores, maximè Suarez *de legibus lib. 5. capit. 31. num.3.* Ergo si causa recusationis iusta non exprimatur, recusatio est nulla. Ita Portel. *suprà numero 6.* Fr. P. Petrus ab Angelis, *in suo ordine iudiciali, part. 1. capit. 21. §. 1. numer. 12.*
45 Quod si causa fuerit sufficiens, tunc visitator debet, vel remittere causam alicui personæ graui, & sine suspicione, cum potestate vt eam iudicet, vel debet nominare vnum iudicem
46 arbitrum, ipse reus alium, qui eam iudicent, vel ipse, visitator associatus alio religioso graui, sine suspicione, debet causam iudicare, vt latiùs docet ex multis textibus, & Doctoribus Fr. P. Petrus ab Angelis, *in suo ordine iudiciali part. 1. tractat.* 47
20. §. 1. n. 13. & 14. Quòd si causa recusationis fuerit dubia. An sit iusta, vel friuola, tunc iudex tenetur abstinere, & vo- 48
care arbitros, qui illam iudicent, iuxta formam dictam *in citato cap. Cum speciali.* Ita Portel. *dicto casu 22. num. 5.* Sed me- 49
liùs faciet visitator, si recusationem in casu dubio, an sit iusta vel non remittat superiori, vt ipse iudicet, an causa recusationis sit iusta, & an debeat procedere contra reum, vel non, vt optimè docet Fr. P. Petrus ab Angelis, *suprà num.16.*

Dixi, si dubia sit causa recusationis, nam si causa recusationis certò sit friuola, vt quando recusans non est grauatus iniu- 50
stè, vel quando causa est vana, & inutilis, ita vt non possit sortiri effectum, tunc iudex debet eam reijcere, & procedere contra recusantem, vt docet Portel. *suprà num.5.* Fr. P. Petrus ab Angelis, *suprà nu. 18.* Erit autem friuola; quoties non 51
allegat specialem inimicitiam visitatoris contra recusantem, vt ait ibi Fr. P. Petrus ab Angelis, *num. 19.* vbi alias causas recusationis affert, quas videre ibi potes, si casus occurrat; quas omitto, quia non sunt tam frequentes.

RESPONSIO AVTHORIS

TERTIO QVÆSITO.

An prouincialis potuerit dictam recusationem vt friuolam reijcere, & dictum priorem suspendere ab officio.

Respondi optimè potuisse dictum Prouincialem reijcere di- 52
ctam recusationem; & punire priorem suspensione ab officio. Ratione primæ partis nostri asserti est, quia dictus prior nullam aliam causam recusationis allegauit, nisi quod prouincialis ei dederit capitula culparum ex sola visitatione generali, absque inquisitione speciali; sed hæc causa est friuola omninò; ergo cum aliam non allegauerit, sed solum dixerit, & propter alias causas, optimè potuit prouincialis talem recusationem, vt friuolam, & inutilem reijcere. Maior constat ex interrogatione 53
huius casus. Minor verò constat ex dictis superiori quæsito. Nam 54
Prouincialis licèt non teneretur ei dare capitula culparum in scriptis, melius fecit dando ea in scriptis; siquidem id magis conforme est iuri, vt notat Portel. *tomo 2. casuum casu 20. num.8.*

Nec obstat id, quod allegat dictus prior, quod Prouincialis ex 55
inquisitione generali contra eum, processerit; nam vt iam supra dictum est, id absque iniuria prioris potuit optimè efficere Prouincialis, Quamuis melius, & securius faceret, si post factam visitationem Generalem formaret inquisitionem specialem, quando ex visitatione generali contra aliquem resultauit infamia, cum notorietate, vel probatio in particulari, faciendo nouum processum contra reum, citato illo, & repetitis testibus antiquis, & alijs testibus, si forte fuerint necessarij, vt bene ibi ait Portel, *suprà num.8.*

Dixi, quando resultauit infamia cum notorietate. Nam si 56
aliquis ex malitia, vel ignorantia in visitatione generali peccatum occultum Prælati manifestauit Prouinciali, si peccatum non est in damnum publicum, vel in damnum tertij, vel non est peccatum nimis atrox, non debet Prouincialis ex tali notitia 57
procedere ad inquisitionem specialem, sed solum debet fraternaliter reum corrigere inter se, & ipsum solum, vel ad summum adhibendo duos testes, iuxta præceptum correctionis fraternæ, vt optimè ait Soto, *de secreto membro 2. q. 6. conclus. 3. casu 5.* Nauarrus, *cap. inter verba, q. 3. concl. 6. resol. 62. n. 176.* mutans sententiam, quam tenuit *in rubric. de iudic. n. 84.* Miranda, Sanchez, Fr. Iosephus à sancta Marta, Villalobos, Rodriquez, Bañes, quos refert, & sequitur Fr. P. Petrus ab Angelis, *in suo ordine iudiciali, part. 1. cap. 11. §. 1. numero septimo.*

Solum igitur Prouincialis debet descendere ex generali in- 58
quisitione ad specialem contra reum, quando rumor est sparsus per maiorem partem Conuentus, vbi delinquens commoratur, dummodo in tali Conuentu ad minus sint decem personæ, inter quas talis rumor sparsus sit, ita cum Sanchez, & alijs Tamburinus, *tom. 3. in praxi criminali, quæsito 7. nu. 2.* Vel vt alij dicunt, taliter debet esse publicum, quod de eo publicè sine detractione loqui possit, vt cum Lugo, & Suario, *dixi in nostro Directorio Regularium, p. 3. tract. 4. d. 3. num. 108.* Dixi si peccatum non est in damnum publicum, vel tertij, vel nimis atrox, nam in his suf- 59
ficiunt indicia, vel suspiciones non leues, vel aliqua simiplena probatio, vt cum Lugo, dixi *in nostro Directorio Regulari loco citato, num. 116.* Vbi plura ad intentum inuenies.

Secunda verò pars nostri asserti, Potuisse scilicet Prouincia- 60
lem suspendere dictum Priorem officio, etiam probatur. Tum quia, vt suppono, illius culpis talis pœna iuxta ordinis constitutiones imposita erat. Tum quia cum recusatio Prouincialis intenta à Priore fuerit friuola, & 61
nulla, vtpote sine causa sufficienti, vt *suprà* diximus, eam

potuit reiicere Prouincialis, vt patet, *ex cap. cum speciali de*
62 *appellat.* & tenet Portel. *supra casu* 22. *n*.5. & Priorem ipsum castigare pro intentata recusatione, sine causa, vel cum causa non probat i, vt bene cum Rodriguez, ait N. Fr. Petrus ab Angelis, *in suo ordine iudiciali, p*.1. *cap*.21. *§*.2. *nu*. 17.

An autem pro sola recusatione friuola, vel non probata, potuisset Prouincialis castigare Priorem pœna suspensionis ab officio, non declarat illis Fr. P. Petrus ab Angelis, sed ideò dicit debere, commensurari cum pœnis, quæ in aliis tribunalibus dantur recusantibus iudices friuolè, vel non pro-
63 bantibus reuocationes. Ego tamen dico iuxta nostras leges, talem Priorem debere suspendi ab officio. Ratio est, quia in 4. *parte nostrarum constitutionum, cap*.4. *§*.2. *num*.1. Imponitur pœna priuationis ab officio, cuicunque transgressioni votorum cum scandalo; sed ille Prælatus nolendo acceptare
64 capitula culpatum absque causa, & cum recusatione friuola, cum scandalo noluit obedire præcepto formali imposito in fine articulorum culparum; Ergo incurrit pœnam priuationis ab officio, sed hanc non potest Prouincialis ali-
65 cui Priori dare; ergo ad minus poterit talem Priorem suspendere, & causam remittere ad definitorium, vt videat, an expediat Priorem priuare ob talem culpam, & ob alias, super quas erat professus, vt statuitur, *in nostra constitutione* 3. *part. cap*.10. *num*.7.

Tum quia dato quod in dictis capitulis culparum non dare-
66 tur tale præceptum formale, nolle obedire Prælato in faeie illius in re graui est peccatum mortale, & contemptus for-
67 malis obedientiæ, etiamsi non præcedat præceptum, vt cum Caietano, Lezana, Sanchez, & aliis dixi, *in nostro Directorio Regularium part*. 2. *tract*. 3. *d*. 6. *sect*. 3. *numer*. 460. Sed tale delictum non potest alia pœna conuenientiori puniri, quàm suspensione ab officio, ad tollendum scandalum subditorum; ergo optimè fecit dictus Prouincialis suspendendo Priorem ab officio, vt latius infra dicemus casu 110. & colligitur, *ex cap. speciali de appellat.* & cum aliis docet Portel, 1. *part. casuum casu* 22. *num*.3.

RESPONSIO AVTHORIS QVARTO QVÆSITO.

An illa renunciatio, quam Prior fecit ex metu, fuerit valida.

68 NOn defuit qui dixit talem renunciationem fuisse nullam. Ita P. Fr. Ludouicus à Conceptione, *tom*.2. *examinis veritatis, tract*.1. *littera D, §*.12. *num*.2. Et probat, *id primo ex cap. ad aures*, vbi dicitur, quidquid per metum amissionis patrimonij suo beneficio renunciauit, illud repetere potest; & in corpore sic redditur ratio vnde quia, quæ metu, & vi
69 fiunt, de iure debent in irritum reuocari, mandamus inquit Alexander III. quatenus prædicto cum integritate restituas vniuersa. Secundò probatur *ex cap. ad aures, quod cap. pro titu-*
70 *lo habet*, qui terrore laicorum electioni de se factæ renunciat, si renunciatio iuramento, vel fide firmata non sit, regimini ad quod electus erat præfici poterit, & in corpore textus ait Pontifex, tuæ igitur discretioni præsentibus innotescat, quod renunciatio facta ad terrorem laicorum, nisi forte iuramento, vel fide interposita sit confirmata, non impedit quominus, is qui renunciauit Ecclesiæ, ad cuius regimen prius erat electus præficiatur eidem.

Tertiò idem probat, *ex cap. ad audientiam*, quod sic in titulo
71 continet, qui per metum, qui cadere potuit in constantem virum beneficio suo renunciare iurauit & renunciauit, illud repetere poterit. In corpore autem capitis sic habet, Quia verò quæ vi metusuè causa fiunt, carere debent robore firmitatis, mandamus quatenus si eundem ab resignationem constiterit vobis per talem metum fuisse coactum, qui potuerit & debuerit cadere in virum constantem, non obstante iuramento prædicto, quo ad non repetendum, sed ad resignandum dum solummodo tenebatur præfatam Ecclesiam ei restitui faciatis.

72 Deinde probat Ratione. Quæ vi & metu causa fiunt, quando metus est cadens in virum constantem, vt irrita debent haberi, & declarari; sed metus illatus à dicto prouinciali huic priori fuit metus cadens in virum constantem; ergo eius renunciatio fuit irrita, & nulla. Maior patet ex dictis testibus. Minor vero probatur, quia dictus prior renunciauit ob timorem amissionis honoris, & famæ, quam passurus erat priuatione officij sibi minata; sed huiusmodi timor est cadens in virum constantem; ergo. Minor patet, quia timor amissionis patrimonij est cadens in virum constantem, vt dicitur *in*
73 *cap. Abbas*; sed grauior est timor amissionis famæ, & honoris, quàm patrimonij, siquidem homines pluris æstimant famam, & honorem, quam diuitias, vt ex se patet; ergo.

Confirmatur, quia inter metus cadentes in virum constantem præcipuum obtinet locum metus concussionis, hoc est metus à superiore inductus, à prælatisuè incussus; Atqui metus de quo in informi, fuit metus concussionis, vt patet; ergo 74
inter metus cadentes in constantem virum numerari debet. Probatur totum ex doctrina Basilij Poncij *l*.4. *de matrim. cap*.4. *numer*.11. vbi expressè hoc ait, & multis iuris ciuilis textibus probat.

His tamen non obstantibus, Respondi dicto quæsito, talem renunciationem fuisse validam, & ad summum solum 75
posse irritari ad petitionem illius, qui metum passus est, ita Nauarrus *in capit. accepta oppositione* 1. *per totum de restitut. spoliatorum*. Lessius *capit*. 17. *dub*.6. *numero* 37. Lugo *de iustitia dub*.22. *numero* 130. Rebellus *part*.2. *lib*. 1. *quæst*. 5. *numero* 12. Sanchez *lib*.4. *de matrim. d*. 8. *num*. 6. Dixi ad summum posse irritari ad petitionem illius, qui metum passus est. Nam in præsenti casu, adhuc iudico probabilius, nec ad petitionem illius posse talem renunciationem irritari.

Et ratio est: Quia renunciatio beneficij solum tunc est irritanda ad petitionem illius, qui metum passus est, quando metus fuit ab extrinseco illatus iniustè, vt cum communi sententia docet Lugo *de iustitia d*.22. *numero* 155. Et hoc siue metus fuerit illatus ab acceptante renunciationem, siue ab alio tertio, vt docet idem Lugo *ibi, num*.172. sed metus illatus, ab hoc prouinciali non fuit iniustus, sed iustus, ergo renunciatio fuit
valida, nec potest rescindi ad petitionem renunciantis: Proba- 76
tur minor, in qua est difficultas. Quia prouincialis solum minatus est se delaturum culpas dicti prioris ad definitorium; sed
hoc ipse poterat facere, si culpæ excedebant suam iurisdictio- 77
nem, vt patet *ex* 3. *part. nostrarum constitutionum cap*.10 *num*.9. vel si ob defectum talenti prioris iudicauit ipsum oportere priuare ab officio, vt patet ex *eadem lege tertia partis nostrarum constitutionum cap*.10. *num*.7. ergo cum hic prouincialis iudicauerit ipsum priorem debere priuari ob dictas culpas, vel ob defectum talenti, ex delatione minata non intulit metum iniustum, sed iustum.

Nec obstat, si dicas illas culpas non esse culpas pertinentes 78
ad definitorium vt supponimus; ergo *prouincialis iustè* non poterat eas deferre ad definitorium; ergo *minando se illas* delaturum, metum iniustum incussit minato. Respondeo quod licet culpæ non fuissent pertinentes ad definitorium directè poterant ad illud pertinere ratione scandali, vel ob turbationem pacis communitatis, vel ob aliqua incommoda grauia, quæ ex illis sequebantur in monasterio, vel in oppido, in quo casu *iuxta nostram constitutionem* 3. *part. capit*. 10. tenetur prouincialis definitorium consulere an oporteat dictum priorem officio priuare, & remittere casum ad illud, vnde cum dictus prouincialis in hoc casu iudicauerit se ob dictas causas posse remittere culpas ad definitorium, licet alias culpæ non essent pertinentes ex se ad definitorium, non incussit metum iniustum dicto priori, sed iustum.

Imo addo, quod si tales causæ petitæ à lege *dicto capit*. 10. non darentur, adhuc talem metum non fuisse metum iniustum cadentem in virum constantem, qui solum sufficiens
est ad irritandam dictam renunciationem, quod sic probo. 79
Quia vt metus sit grauis cadens in virum constantem requiritur, vt incutiens potens sit, & præsumatur probabiliter executurus, & aliàs requiritur, vt metum patiens non possit occurrere malis sibi minatis, vt Ego ipse cum communi sententia *dixi in nostro Directorio Confessariorum*
part. 1. *tract*. 11. *d*.5. *numero* 222. & 226. Sed Prouincia- 80
lis non poterat priuare priorem officio, nec poterat remittere culpas illius ad definitorium; siquidem ad eum non pertinebant, & prior poterat facile occurrere tali priuationi, & remissioni culparum ad definitorium sibi minatæ ostendendo talem culpam secundum nostras constitutiones non esse dignam priuatione, nec pertinere ad definitorium, quapropter Prouincialem non posse eam ad definitorium remittere; ergo si hoc efficere noluit, sed ex tali timore officio renunciauit, talis metus non fuit cadens in virum constantem, sed in virum inconstantem, vt loco citato dixi, cum Palao, & aliis communiter.

Confirmatur, quia metus iste non erat probabilis, quia non 81
fuit illatus à Definitorio, qui talem priorem poterat ab officio priuare, nec à prælato qui posset talem culpam remittere ad definitorium, quod necessarium erat ad inducendum iustum metum, vt docent Hostiensis *in. capit. Ab-*
bates numero 9. de his quæ vi, aut metu causa; sed à 82
prouinciali dicente quod si non renunciaret officio, eum definitorium priuaturum officio; sed talis priuatio minata à definitorio non habebat vllum fundamentum, nec fieri poterat secundum legem; ergo iste prælatus timuit, vbi non erat timor, ac per consequens si ex tali timore renunciauit, eius timor vtpote non cadens in virum constantem, non irritauit renunciationem ita in casu vrgentiori Graffis *lib*. 3. *consiliorum de regularibus consil*. 7. *nu*. 16. vbi quærens, An
professio cuiusdam nouitij, qui cum ante ingressum 83
reli-

religionis renunciasset bonis suis, & postea cum esset nouitius, nollet profiteri, ad suasionem cuiusdam monachi, qui ei dixit, quod si exiret à religione eum fratrem priuandum esse omnibus bonis ob renunciationem ab eo factam ante ingressum religionis, Nouitius credens renunciationem fuisse validam, & à patre esse bonis spoliandum, professus est, quo in casu quærit Graffis, an talis professio ex tali metu facta fuerit valida, & respondet affirmatiuè, *numero* 12. Quia iste nouitius timuit vbi non erat timor, & mutus
84 illatus ex sua culpa non debet illi prodesse, *l. si mulier in fine, ff. quod metus causa*. Sed idem accidit in nostro casu, nam Prouincialis non poterat dictum Priorem priuare, nec mittere culpas ad definitorium, & dato quod eas misisset, ob eas eum non poterat definitorium priuare secundum ius nostrum; Ergo si prior facile credit, & sua ignorantia, & culpa incidit in timorem, vbi non erat timor, sibi id imputare debet, nec per hoc renunciatio irritatur, aut irritari potest, sicut nec professio in illo casu, vt notauit Graffis *suprà*.

85 Nec obstat, quod dolus illatus à Prouinciali fuerit totalis causa renunciationis; Nam quando dolus qui dat causam actui non fuit causatus ab eo, respectu cuius factus est actus, sed eo ignorante, ab alio tertio, talis dolus non irritat actum, nec propter dolum venit talis actus rescindendus, vt constat, *ex l. eleganter, ff. de dolo & l. si proxineta, ff. quod censeo*, & tenet cum Molina, Rebello, & aliis Lugo, *de iustitia d. 22. numer.* 84. Et ratio id ostendit. Quia totum ius ad rescindendum actum prouenit ex iniuria decipientis, sed definitorium, qui acceptauit renunciationem non decepit, nec particeps fuit deceptionis, sed Prouincialis; ergo si Prouincialis malitiosè decepit Priorem renunciantem, contra eum habebit actionem deceptus, & non contra definitorium, vel contra renunciationem factam, cum definitorium nec deceperit eum, nec fuerit causa deceptionis. Dixi si Prouincialis malitiosè decepit: Nam si bona fide hoc consilium dedit dicto Priori, putans talem culpam posse deferri ad definitorium, & Priorem posse propter eam à definitorio officio priuari, ad nihil etiam Prouincialis ipse tenebitur, saltem in foro conscientiæ, vt eleganter ait Lugo, *de iustitia, d. 22. num.* 85. Sed deceptus id suæ ignorantiæ, & culpæ debet tribuere.

Et ex his patet solutio ad rationes factas in contrarium. Nam ad omnes illos textus respondetur, locum solum habere, quando metus est cadens in virum constantem, vt ex
86 verbis illorum constat; iste autem metus non fuit cadens in virum constantem, sed in virum inconstantem, & ignorantem. Ad rationem negatur minor. Ad probationem respondetur, quod talis timor amissionis honoris est cadens in virum constantem, quando illatus fuisset ab eo, qui potuisset
87 tali honore, & fama priuare; Prouincialis autem in hoc nihil efficere poterat. Quod si Prior deceptus fuit, id suæ ignorantiæ tribuat, quæ quidem fuit vincibilis, siquidem
88 poterat videre legem, imò illam tenebatur scire, vel id poterat ab aliis doctioribus inquirere, quod si noluit efficere, sed statim credere Prouinciali, suæ cordis leuitati hoc tribuat, vt ait Sapiens, qui citò credit leuis est corde, & suæ ignorantiæ, quam facilè remouere poterat id inquirendo ab aliis, tribuat: vt ait Ecclesiasticus 32. fili sine consilio nihil facias, & post factum non pœniteris.

Ad Confirmationem respondetur concedendo metum concus-
89 sionis esse metum grauem cadentem in virum constantem, si incutiatur à Prælato potente priuationem minatam executioni mandare; hic autem non accidit, quia Prouincialis nec poterat dictum Priorem priuare, nec mittere eius causam ad definitorium, quia non excedebat eius iurisdictionem, nec pertinebat ad definitorium; & supponimus, non dari alias causas legis, videlicet scandalum, vel alia inconuenientia, vel defectus talenti in Prælato, ob quæ iuxta dictam nostram constitutionem, 3. *part. cap.* 10. Prouincialis posset prædictas culpas, etsi secundum se non pertinerent ad definitorium, ad illud eas remittere, vt *suprà* diximus.

RESPONSIO AVTHORIS QVINTO QVÆSITO.

An per reuocationem factam dictæ renunciationis coram notario annullauerit acceptationem factam à definitorio dictæ renunciationis, vel impedierit electionem noui Prælati, etiamsi copia illius reuocationis non fuerit præsentata dicto definitorio ante dictam acceptationem renunciationis, & electionem noui Prælati?

PAter Fr. Ludouicus à Conceptione, *dicto* 2. *tomo exami-*
90 *nis veritatis, tract.* 1. *litera* O, *§.* 12. *numer.* 9. Existimat dictam reuocationem, etsi non peruenerit ad definitorium ante eius acceptationem impedire, & annullare illius acceptationem, & electionem noui Prælati. Ratio illius est, quia in hoc casu prædictus Prælatus impeditus fuit; vel per ignorantiam, vel impotentiam, vt reuocatio dictæ renunciationis non perueniret ad manus definitorij, coram quo 91
fuit renunciatus; Atqui sicut impedito, ita & impotenti non currit tempus, vt communiter ab vtriusque iuris doctoribus recipitur; ergo. Maior constat tum ex distantia loci, in quo erat Prior ab oppido, in quo definitorium celebrabatur, quæ multa erat, tum ex tenore renunciationis eiusdem, quæ & ignorantiam, & impotentiam, & violentiam arguit, à qua si posset, se statim eximeret.

Confirmatur primò. Quia si quis reuocauerit renunciatio- 92
nem officij à se factam, & reuocatio non peruenerit ad manus illius, qui renunciationem acceptaturus est ante illius acceptationem ob culpam alicuius, qui impediuit, quominus reuocatio tempore habili peruenisset ad manus acceptaturi renunciationem, acceptatio renunciationis est nulla, & reuocatio valet, vt tenet Sanchez, *libro secundo consiliorum capit.* 3. *dub.* 37. *numero* 31. Et habetur expressè in Clementina vnica de renunciatione, vbi Glossa *versiculo facienda*; sed ex malitia Prouincialis, qui Priorem decepit, factum fuit, quod reuocatio renunciationis non peruenisset ad definitorium ante illius acceptationem; ergo acceptatio renunciationis fuit nulla, & electio subsecuta; nam vt ait Glossa, *ad cap. ad petitionem de accusat.* si aliquis est iniuste remotus ab officio patet quod alius in locum prioris est iniuste substitutus, ita ista annexa sunt.

Confirmatur 2. quia reuocatio procurationis ad matrimo- 93
nium annullat matrimonium, si facta fuit ante contractum matrimonium, etsi non peruenerit ad manus Procuratoris ante contractum matrimonium; ergo idem dicendum est in nostro casu, Maior est certa in iure. Consequentiam admittunt aliqui, inter quos est ipse Ludouicus, *suprà, numer.* 8. ob similitudinem, quam habet matrimonium carnale cum spirituale, & è contra, quale est esse quem Prælatum.

Confirmatur 3. Quia in dubiis melior est conditio possidentis; ergo melior erit conditio possidentis in opinione proba- 94
bili; sed iste Prior est in possessione sui prioratus, & aliàs habet opinionem probabilem eius renunciationem per reuocationem cassatam fuisse, etsi talis reuocatio non peruenerit ante acceptationem coram definitorio; ergo non est detrudendus à sua possessione, sed manutenendus in suo officio. Confirmatur 4. Quia in dubiis, imò & in pœnalibus 95
certis benignior pars est eligenda, ergo & in probabilibus, quod benignius fuerit, sed in dicto casu benignius manutenere dictum Priorem in sua possessione; ergo manutenendus est.

Verum ego in hoc casu respondi, quod vel prædicta renuncia- 96
tio facta fuit per chartam Missam ad definitorium, vel per procuratorem, qui nomine prioris renunciaret coram definitorio, si facta fuit per Procuratorem, eius reuocatio postea facta coram notario, si non peruenit ad procuratorem ante acceptationem renunciationis non est sortita effectum, sic habetur, *expressè in Clement. vnica de renunciat.* vbi glossa, verficulo facienda, Panormitanus, Felinus, Imola, quos refert, & sequitur Sanchez, *in consiliis, lib.* 2. *cap.* 3. *dub.* 36. *num.* 31. Lambertinus, Castro, quos refert, & sequitur idem Sanchez *dicto libro consiliorum cap.* 3. *dub.* 71. *nu.* 7.

Et ratio est. Quia licet illa quæ à libertate pendent, vt 97
est renunciatio sui officij, requirant consensum renunciantis; & hic posita reuocatione tollatur, attamen ius supplet consensum in hoc casu, ne detur locus fraudibus, vt bene notat Sanchez, *lib.* 2. *de matrim. d.* 11. *numer.* 6. Ergo quamtumuis dictus Prior reuocauerit dictam renunciationem, si eius reuocatio non peruenit ad manus procuratoris ante acceptationem renunciationis, nullum habuit effectum, sed ius consensum à Priore reuocatum suppleuit, & de facto habuit plenum effectum eius renunciatio, non obstante illius reuocatione; facta etiam ante renunciationis acceptationem.

Nec obstat, quod in Matrimonio ius consensum non suppleat, quod idem videtur dicendum de Pastore renunciante 89
suam Ecclesiam, cum qua habet contractum veluti vinculum matrimonij spiritualis, vt dicebat P. Fr. Ludouicus à Conceptione *suprà*. Respondetur namque cum Sanchez, *hoc esse speciale in matrimonio*. Nam cum sit Sacramentum necessariò requirit consensum contrahentium, nec iste suppleri potest à iure. Secus dicendum est in Prælato, vbi consensus suppleri potest à iure. Ad illud verò, quod dicit Ludouicus eodem modo philosophandum esse in matrimonio carnali, quàm spirituali, vt est Prælatus cum suo conuentu; Respondetur, negando simile. Nam vinculum matrimonij iure diuino naturali est indissolubile, vinculum verò Prælati cum suo Conuentu, est dissolubile per solam illius renunciationem, quod tamen non accidit in matrimonio, vt rectè notauit N. Laurentius Espin. *consulto* 1. *nu.* 106.

Vnde ad obiecta ex parte prædicti Ludoui. responde- 99
tur ad primum, nullum adfuisse impedimentum ex parte Præla-

Prælati renunciantis; Nam si permansit in renunciatione vsque ad tempus, quo iam eius reclamatio non poterat definitorio, vel eius Procuratori intimari, id suæ culpæ debet attribuere, cum antea habuerit commodum tempus ad reclamandum; vnde ad confirmationem respondetur, Prouincialem non impedisse Prioris reclamationem, nam dato, & non concesso, quod ex malitia ei persuaserit, quod renunciaret, id non eum impediuit: quod ab alijs quæreret, an id sibi conueniens esset, vel an eius culpæ mererentur priuationem officij, quod si non fecit, sibi imputet, vt diximus. Nam Prouincialis non impediuit, quod eius reclamatio perueniret tempore habili ad definitorium. Ad vltimam Confirmationem respondetur, id esse speciale in matrimonio, ob rationem *supra* dictam, non tamen in renunciatione beneficij, aut officij, & ad instantiam in contrarium iam *suprà* responsum est.

100 Dixi si renunciatio facta fuit per procuratorem non reuocari per reuocationem non intimatam procuratori ante acceptationem renunciationis; Nam si renunciatio facta fuit per chartam missam ad definitorium, vt fuit renunciatio huius Prioris, maius est dubium an per reuocationem etiamsi reuocatio non peruenerit ad definitorium ante acceptationem, renunciatio fuerit valida? Partem negantem tenet cum Armacano, Domin. Ioanne Andr. quos refert Sanchez, *lib. 2. de matrim. d. 11. numero septimo*. Et colligitur, *ex leg. si pater de manuum vindic. in princip.*

101 Quorum ratio est. Quia Epistola est tanquam merum instrumentum, & organum, per quam dominus profert verba, & ita concipit verba in persona mittentis, vnde consensu domini deficiente tempore, quo profert verba, nihil operatur epistola, aut nuncius, quamuis reuocationis ignarus sit, quod non accidit in procuratore, nam quando quis Procuratorem instituit, facto illius voluit obligari, vnde necesse est eum, per quem consensus præstatur reuocationis conscium esse.

102 Verum quidquid sit de probabilitate huius sententiæ, absolutè dicendum est, talem renunciationem factam per chartam, vel nuncium fuisse validam, nec reuocari per dictam reuocationem, si non peruenit ad definitorium tempore habili ante illius acceptationem. Ita Glossa, *l. 1. fine de contrah. emption.* & videtur tenere Sanchez, *suprà, numero septimo*. Et ratio est, quia etiam Procurator est merum instrumentum, & organum, per quem dominus pro-
101 fert verba, & tamen si ad eum non peruenit notitia reuocationis, gesta per eum valent; ergo sicut quod renunciatio facta per Procuratorem, non reuocatur per reuocationem si ei non fuit intimata ante renunciationis acceptationem, ita quando renunciatio facta fuit per chartam; vel nuncium, non enim apparet maior ratio distinctionis.

Vnde ad rationem in contrarium respondetur, quod sicut Dominus se obligauit stare factis per Procuratorem, ita se obligauit stare dictis in sua epistola, si notitia reuocationis non peruenit ad tempus ante illius acceptationem, per quod manet responsum nostro quæsito, non enim per dictam reuocationem impedita fuit prædicta renunciatio, nec impedita electio noui prioris, si quidem extra tempus peruenit, & post factam electionem noui prioris.

103 Nec obstat id, quod ait dictus Ludouicus, quod sicut in dubiis melior est conditio possidentis, ita melior est conditio possidentis in opinione probabili. Nam obstat inquam. Respondetur namque in primo cum Sanchez, *de matrimonio d. 41. libr. 2. numero* 30. quod illud axioma solum habet locum in dubijs, & quando sunt diuersæ opiniones circa aliquam rem, non tenetur iudex facere possidenti, quia tantum indubio melior est conditio possidentis; Iudex autem in præsenti non est dubius, sed probabiliter opinatur, talem reuocationem non annullare renunciationem factam, constat autem quod in rebus moralibus iuxta communem sententiam satis est amplecti opinionem probabilem.

Secundò respondetur, quod adhuc dato, sed non concesso, quod dictum axioma haberet locum, quod tamen reuera non habet, in eo qui possidet aliquo titulo saltem probabili, nullo tamen modo habet locum in eo, qui certò cessit omni titulo, quod habebat ad possidendum, qui autem renunciauit officio, quod habebat, cessit iuri, quod ad illud habebat, & non habet iam vllum ius, aut regressum ad ius, cui per renunciationem cessit, vt patet *ex l. quæritur. §. si vendicta ff. de adulter. l. 1. §. qui semel ff. de successor. cap. cum inter. cap. ex transmissa. cap. cum in præsentia de renunciatione*, & cum Decio, Romano, Craueta, Lezana. *in consiliis, consil. 7. num. 27. & in summa, tom. 2. verbo renunciatio* Fr. Espin. *consulto, 1. num. 40.*

Et ratio est quia renuncians, quoad effectum repetendi rem, cui renunciauit, habetur pro mortuo, si sacra Rota in nouissimis *decisione 28. de proc.* Lezana, *in consulto Apannang. dub. 5. numer. 123.* Gonzalez *in reg. 8. Cancellariæ §. 2. proæm. numer. 24.* Quod adeò verum est, vt Papa papatui renuncians habetur pro mortuo, sunt enim paria. Papam obiisse, & Papam renunciasse, vt in specie probatur in clementina de Romanis; iuncta Glossa, cur moriente, de electione; Atqui ille prior certò renunciauit suo officio; ergo iam nullum habet ius probabile possidendi, & solum versatur probabilitas, an per reuocationem renunciationis reassumerit titulum, vel ius quod habebat, quod cum versetur sub opinione, melior est conditio definitorij possidentis acceptationem renunciationis tempore habili, stando etiam in dicto axioma, quod melior est conditio possidentis in opinione probabili, propter eandem rationem, per quod manet responsum obiectioni prædicti Ludouici à Conceptione, & toto huic consulto, & hæc saluo semper meliori iudicio.

CONSVLTVM CV.

De fundatione Monasteriorum, an possit hodie fieri à Carmelitis excalceatis in toto orbe, ex sola licentia ordinarij, nulla alia requisita?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *In iure communi prohibetur mendicantibus fundare noua Monasteria, sine licentia Sedis Apostolicæ.*
3 *Mendicantes habent varia priuilegia ad fundandum noua Monasteria sine Pontificis licentia, de sola licentia ordinarij.*
4 *Concilium Tridentinum determinauit, quod noua loca à regularibus non recipiantur, sine licentia Episcopi.*
5 *Vltra hanc licentiam alias conditiones postulat Clemens VIII. in quadam constitutione.*
6 *Vrbanus VIII. abrogauit omnes licentias concessas regularibus erigendi noua Monasteria, & præcepit, quod in erigendis nouis Monasterijs obseruarentur sacri Canones, & Concilij Tridentini decreta, & constitutio Clementis VIII. & Gregorij XV.*
7 *Stando in dicto decreto Vrbani, hodie secundum aliquos non potest fundari aliquis Conuentus regularium, sine consensu Apostolico.*
8 *Nostri Carmelitæ, qui in Lusitania de sola licentia ordinarij fundarunt vnum Monasterium sine consensu Apostolico, non sunt intrusi.*
9 *Mendicantes habent priuilegia Sixti IV. & Iulij II. ad fundanda noua Monasteria de sola licentia ordinarij.*
10 *Prædicta priuilegia non sunt abrogata ab Vrbano VIII.*
11 *Vrbanus solum abrogauit priuilegia concessa mendicantibus ad fundanda noua Monasteria post Concilium Tridentinum, & Clementem VIII.*
12 *Nostri Carmelitæ ante Tridentinum, & decretum Clementis VIII. habebant dicta priuilegia.*
13 *Vrbanus non reuocauit priuilegium Pauli V. concessum Trinitariis ad fundandum in Regnis Hispaniæ.*
14 *Vrbanus solum reuocauit priuilegia fundandi cuique concessa post Tridentinum.*
15 *Quando maiori derogatur, non est visum minoris derogari.*
16 *Si constet Ordinario Conuentum de nouo fundandum posse sustentari sine detrimento aliorum ibi existentium, non est necesse vocare Prælatos aliorum Conuentuum, nec requiritur illorum consensus ad dandam licentiam ad fundandum.*
17 *Dictio*, vel, *disiunctionem significat in toto rigore.*
18 *Est aduersatiua illius, quod sequitur contra id, quod antecedit.*
19 *Dictio*, vel, *sumitur pro saltem.*
20 *Dictio aliàs, diuersum innuit modum exercendi.*
21 *Facit quod illud quod sequitur, excludat id, quod antecedit.*
22 *Significat alterationem in antecedenti.*
23 *Licentia fundandi noua monasteria non solum potest concedi ab Episcopo, sed etiam à vicario capituli sedis vacantis.*
24 *Vicarius generalis capituli sedis vacantis est, & dicitur ordinarius.*
25 *Ponitur obiectio in contrarium, & soluitur.*
26 *Fundatio nostrorum Religiosorum in Brachara Lusitaniæ de sola licentia ordinarij facta fuit legitima.*
27 *Tolerantia approbatiua indicat licitum consensum.*
28 *Prælati Religionum illius ciuitatis assistentes dictæ fundationi, & non contradicentes, illam approbarunt.*
29 *Non minus facto, quàm verbo consensus elicitur.*
30 *Plus est facto aliquid declarare, quàm verbo.*
31 *Ex temporis antiquitate in quo dicti prælati non reclamarunt, præsumitur interuenisse dictum consensum.*
32 *Clemens IX. ad instantiam nostrorum Carmelitarum excalceatorum Hispaniæ confirmauit motum proprium Gregorij XV. & Pauli V. ad nostros Carmelitas fundandum noua monasteria de sola licentia ordinarij.*
33 *Refertur bulla Clementis IX.*

34 *De hoc datur etiam declaratio sacra Congregationis, qua ibi refertur, in qua declarat sacra congregatio Carmelitas de sola licentia Ordinarij posse vbique fundare nouos conuentus.*

35 *Ponitur obiectio in contrarium, & soluitur.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

IN Ciuitate Bracharensi, in Regno Lusitaniæ fundarunt
1 nostri religiosi quoddam monasterium de consensu ordinarij, nullis Regularibus ex his, qui antea ibi habitabant contradicentibus, imò potiùs prælati omnium illorum conuentuum astiterunt actui possessionis, & primæ missæ, & positioni Sanctissimi Sacramenti; & ipsi Carmelitæ acceperunt mutuata ab Eremitis S. Augustini, qui in dicta ciuitate habent conuentum omnia paramenta & vasa ad celebrationem missæ. Post duodecim annos, quædam fœmina reliquit in suo testamento, vt in hoc monasterio Carmelitarum excalceatorum ei fieret quædam capella pro eius sepultura cum duabus missis perpetuis, & quod dicto monasterio daretur certa eleemosyna, quod si Carmelitæ eam accipere nollent, fieret talis capella in monasterio Eremitarum S. Augustini. Requisiti autem Carmelitæ, an velint accipere dictam eleemosynam pro construenda dicta capella, & missis, illi libenter annuerunt ipsis tamen Patribus Eremitis S Augustini displicuit, acceptatio Carmelitarum, & se eis opposuerunt dicentes, eos posse accipere illam eleemosynam pro capella facienda, & missis celebrandis in suo conuentu; si quidem illi non habebant conuentum in ciuitate Bracharensi; cum illam domum in qua viuebant, fundauerint ex sola Ordinarij licentia, qui talem licentiam dare non poterat, inauditis ipsis fratribus Eremitis, vt de facto non fuerunt vocati, nec auditi. Nec de facto ipsos Carmelitas potuisse fundare absque licentia Pontificia, siquidem tunc temporis non erat Archiepiscopus, qui talem licentiam concedere posset, & aliàs capitulum sede vacante non poterat concedere talem licentiam, vt de facto concessit, iuxta quamdam declarationem sacræ Congregationis, quam refert Diana *parte 8. tractat. 4. resolut. 6. 8.* ac per consequens, ipsos Carmelitas esse intrusos in illam ciuitatem, & non habere legitimum conuentum, in quo talis capella fieret, & in quo tales missæ celebrarentur, ac per consequens legata pertinere ad eos, qui verum, & non intrusum conuentum habebant, quod dubium cùm delatum fuerit ad iudicium,

Interrogatum fuit à me, An Carmelitæ potuissent fundare in dicta Ciuitate, absque licentia sedis Apostolicæ, cum sola licentia ordinarij inauditis, & non vocatis ipsis Fratribus S. Augustini?

RESPONSIO AVTHORIS.

PRo resolutione huius casus, qui quotidie accidere po-
2 test notandum est. Quod *in capit. cum ex eo de excessibus prælatorum*, & in Clementina *Cupientes, de pœnis* prohibitum erat Religiosis mendicantibus fundare noua monasteria, vel antiqua alienare, seu mutare, sine licentia sedis Apostolicæ. Idem prohibetur *in capit. vnico de Religiosis domibus*. Quamuis *in hoc capite, vnico de Religiosis domibus*, non id prohibeatur quatuor ordinibus mendicantibus, scilicet Prædicatoribus, Minoribus, Eremitis S. Augustini, & Carmelitis, *cum isti expressè in dicto capite à dicta prohibitione excludantur*, sed quibusdam alijs mendicantibus post Concilium Lateranense constitutis, quos Gregorius X. author illius capitis, cum Concilio Lugdunensi extingui iubet, prout notat Frater Thomas à Iesu super Regulam Carmelitarum, *parte 3. capit. 2. Glossa 2. §. extendenda tamen*, & cum Suario Fr. Lezana, *tomo 3. verbo Monasteria regularium, num. 4.*

Secundò notandum est; quod post huiusmodi iuris pro-
3 hibitionem, concessere Sixtus IV. Carmelitis, & Iulius II. Fratribus Minoribus, vt absque Pontificis licentia ædificarent noua Monasteria, vt testatur Miranda *in manuali tomò primo quæstione 33. articulo* 1. Extantque varia priuilegia circa hoc, de quibus Miranda, ibi *articulo 2. & 4.* Et Paulus V. in Bulla ad Ecclesiæ Militantis anno 1605. concessit nostris Carmelitis excalceatis, vt possent vbique ex sola ordinarij licentia construere Monasteria, & Fratribus Capucinis, in Bulla ad vberes anno 1606. edita concessit, vt in Regnis Hispaniarum possent recipere Monasteria, seruata forma sacrorum Canonum, & Concilij Tridentini; & Fratribus B. Mariæ Tuliensis, ordinis Cisterciensis concessit idem Paulus V. anno 1608. vt vbique de sola ordinariorum licentia possent noua Monasteria fundare.

4 Tertiò notandum, est quod Concilium Tridentinum *session. 25. de regularibus, capit. 3.* mandauit, quod noua loca à Regularibus non recipiantur; sine Episcopi in cuius Diœcesi erigenda sunt, licentia prius obtenta, posteà verò
Clemens VIII. in constitutione, quæ incipit *quoniam ad in- 5
stantiam*, præcepit, locorum Ordinarios non posse licentiam ad nouos Conuentus quorumcumque mendicantium erigendos impertiri, nisi vocatis, & auditis aliorum in eisdem Ciuitatibus, & locis existentium conuentuum prioribus, seu procuratoribus, & aliis interesse habentibus. Et sacra Congregatio sub Gregorio XV. præcepit, ne aliqua monasteria de nouo erigerentur, nisi in eis saltem duodecim religiosi inhabitare, ac ex reditibus, & consuetis eleemosynis sustentari valeant, ac priores, seu procuratores aliarum Religionum, non solùm in prædictis, sed etiam in aliis, per quatuor millia passuum circumuicinis locis ad id vocati, & auditi fuerint, aut tali erectioni consenserint, vel aliàs ordinariis locorum constiterit, religiosos monasterii sic erigendi, absque detrimento Religiosorum in monasteriis antea in Ciuitatibus degentium, ibi in numero duodecim commodè, & congruè sustentari, ac ali posse. Vrbanus verò VIII. in literis in forma breuis, anno 1624. omnes licentias, & facultates concessas regularibus erigendi monasteria, & loca
regularia, abrogauit, & annullauit, simulque præcepit, 6
in huiusmodi locis regularibus erigendis seruari debere secreta sacrorum Canonum, & Concilij Tridentini decreta, & hoc sub variis pœnis, vt videri est in ipso decreto, quod & alia refert Fr. Lezana *tom. 1. capit. 9. num. 35. & tom. 3. verbo monasterium, num. 4.*

Ex quibus prænotandis deducitur, quod ex *capit. cum ex eo de excessibus Prælatorum*, & ex Clementina *cupientes, de pœnis*, non posse mendicantes fundare noua monasteria sine licentia sedis Apostolicæ. Ex Concilio verò Tridentino, requiritur ad talem fundationem consensus ordinarii, quod etiam ante requirebatur, *ex can. quidam & sequent. 18. quæstion. 2.* Ex decreto verò Clementis VIII. & Gregorii XV. id debet fieri auditis, & vocatis prioribus, seu procuratoribus conuentuum iam existentium in loco, vbi erigendus est nouus Conuentus. Ex decreto verò Vrbani VIII. requiritur ad fundationem alicuius Conuentus obseruatio sacrorum Canonum, decreti Tridentini, & decreti Clementis VIII. & Gregorii XV. non obstantibus quibuscumque priuilegiis, in contrarium, quibus omnibus derogat sanctitas tua.

Ex quibus euidenter concluditur, quòd stando in decreto 7
Vrbani VIII. hodie non potest fundari nouus aliquis conuentus regularium, etiam mendicantium, absque consensu Apostolico, & cum consensu ordinarii; vocatis prius, & auditis religiosis aliorum conuentuum, ex quibus concludebant prædicti Patres Eremitæ Sancti Augustini, quod cum noster Conuentus, sine obseruatione istorum decretorum, Bracharæ Augustæ fuerit fundatus, de sola licentia capituli sede vacante, quam Vicarius capituli sedis vacantis dare non poterat, vt declarauit sacra Congregatio, vt testatur Barbosa, *in Collectanea Bullarum, verbo Monasteria, numero* 1. Nauarrus, *in Lucerna Regularium, verbo Monasteria, numero* 2. Fr. Lezana, *verbo Monasterium, numer.* 3. quod talis Conuentus erat intrusus, & sine debita licentia fundatus, ac per consequens, vt talem debere excludi à consecutione illius legati, & legatum, ex defectu subiecti reuerti ad ipsos Fratres Eremitas, qui legitimè fuere in illa Ciuitate fundati.

Verùm his omnibus non obstantibus, ego respondi, præ- 8
dictos nostros Patres Carmelitas, qui ex sola licentia ordinarii in dicta Ciuitate fundarunt, non esse intrusos, sed legitimè fundasse, quod vt probem, notandum est, Sixtum IV. concessisse nostris Carmelitis, & Iulium II. Minimis, posse fundare noua Monasteria, sine licentia Papæ, non obstantibus, *capit. cum ex eo, de excessibus Prælatorum*, & Clementina *Cupientes, de pœnis*, vt testatur Couarruuias, *in
compendio priuilegiorum mendicantium, verbo ædificare, nu- 9
mer.* 18. & 20. Lezana, *verbo Monasteria, numer.* 4. Concilium verò Tridentinum his priuilegiis non derogauit, sed solùm præcepit, quod non erigantur dicta monasteria, sine ordinarii licentia. Ita cum Suario, Nauarro, Fr. Thomas à Iesu Lezana, *suprà numer.* 4. Nec contra id facit quædam declaratio sacræ Congregationis, quam refert Barbosa, *ad capit. 2. sess. 25.* Concilii Tridentini. Nam de tali declaratione non constat authenticè, & solùm loquitur de Monachis, vt *ibi* testatur Lezana, *num.* 4.

An autem prædicta priuilegia Sixti IV. & Iulii II. sint 10
abrogata per decretum Vrbani VIII. maius est dubium. Affirmat Pelizarius, *tractat. 8. capit. 7. numero* 92. Verùm contrarium probabilius est. Ita cum Roderico, Sorbo, Cespedes, *capit. 1. de exceptione, d. 2. num.* 4. assertque pro sua sententia decisionem Rotæ, quam adducit Farinacius, *decisione 745. tom. 2. part. 2.* Ego ipse, *in nostro Directorio Regularium, part. 1. tract. 2. d 1. numero* 186. Idem probabile putat Lezana, *verbo Monasteria, numer.* 4. vbi ait Vrbanum VIII. solùm loqui de illis religiosis, qui facultates, seu licen-

tias ad

tias ad fundanda noua Monasteria, non seruata debita forma obtinuerunt, post Concilium Tridentinum, & Clementem
11 VIII. non de illis, qui ante Concilium priuilegia, & indul-
12 ta ad id obtinuerunt, quales sunt nostri Carmelitæ, & Minimi, idque ait se sæpè vidisse practicari apud multos.
13 Idem docet cum suo Reuerendo Patre Generale Petro ab Ascentione Fr. Ludouicus à Conceptione in suo examine veritatis, *tomo 2. tractat. 1. litera M, §. 10. numer. 1. & 2.* Et *numer.* 5. affert quoddam priuilegium Pauli V. concessum suæ Religioni ad fundandum vbique in Regnis Hispaniæ, quod priuilegium ait, non fuisse reuocatum ab Vrbano VIII. Nam Vrbanus VIII. solùm reuocauit priuilegia fundandi vbi-
14 que terrarum, non verò priuilegium fundandi in certis Regnis; nam sicut cui conceditur minus, non censetur maius
15 concessum, sic quando maiori derogatur, non est visum esse minori derogatum, præsertim quando in minori non eadem ratio reperitur, quia non eadem inconuenientia currunt: hæc prædictus Ludouicus, ex quibus omnibus concluditur, saltem probabile esse posse nostros Carmelitas, & alios communicantes fundare noua Monasteria absque licentia sedis Apostolicæ, de sola licentia Ordinarii.

An autem consensus Prælatorum, vel procuratorum aliorum ordinum, ita requiratur; vt si hi dissentiant, ordinarius loci non possit dare licentiam illa erigendi? Respondeo non requiri talem consensum, si constet Ordinario Re-
16 ligiosos Monasterii construendi, absque detrimento religiosorum in Monasteriis ibi antea erectis degentium in numero duodecim posse commodè sustentari. Ita Cespedes, *capit. 1. de exemptione, d. 4. numer. 2.* Lezana, *verbo Monasteria, numer. 7.* Pelizarius, *tractat. 8. capit. 7. numer. 99.* & constat ex prædicto Decreto sacræ Congregationis iussu Gregorii XV. edito, in eo enim post verba illa erectioni concesserunt, ita addit sacra Congregatio de mandato Gregorii XV. vel alias ordinariis locorum constiterit, religiosos Conuentus sic erigendi, absque detrimento Religiosorum in Monasteriis antea erectis degentium, ibi in numero duodecim commodè, & congruè ali posse. Vbi nota, quod illa dictio, vel,
17 in toto rigore disiunctionem significat. *24. quæst. 1. schisma 20. distinct. non debet. ff. de verborum significat. l. alienatio §. vult.* Estque aduersatiua illius, quod sequitur, contra
18 id quod antecedit, taliter quod quodlibet illorum contenta sit, *l. sæpè, ff. de verborum, obligat. l. si hæredi plures, ff. de condit. instit.* ex quo constat, quod dictio, *vel*, sumitur pro, *saltem*, significat, ergo quod ex duobus disiunctis vlti-
19 mum, saltem, exequi debeat, *25. quæst. 3. alias, ff. de liber. agnosc. l. alimenta.*
20 Et tandem dictio, *aliàs*, diuersum innuit modum exercendi rem, *l. 1. §. aliud tamen, ff. de aqua quotid. & æst.* Præterquam, quod quia dicta dictio, alias exclusisse significat, facitque, quod illud, quod sequitur, excludat id, quod
21 antecedit, & consequenter significat alterationem in antecedenti, *ff. de iureiurand. l. admonendi*; Ergo si Gregoriana sacræque Congregationis constitutio, sic habet, vocatis,
22 & auditis Prælatis, vel alias, si ipsis ordinariis constiterit, &c. Planum est, non esse necessarium consensum Prælatorum in antiquis existentium conuentibus, & ita tenet cum Cespedes; & Lezana; Pelizarius, *suprà numer. 99.* Fr. Ludouicus à Conceptione, *suprà numer. 9.* Vbi asseruerat prædictum decretum Gregorii fuisse confirmatum ab Vrbano VIII. per Bullam, quæ incipit Romanus Pontifex, quod non aduertit Peirinis, *tom. 3. de Priuilegijs in additamentis ad constitutionem.* Vrbani VIII. *cap. 12. not. 2.*
23 An autem huiusmodi licentia possit concedi non solùm ab Episcopo, sed etiam à Vicario capituli sedis vacantis, maius est dubium, propter prædictam declarationem sacræ Congregationis, quam supra retulimus. Verùm absolutè dicendum est, talem licentiam posse concedere Vicarium capituli sedis vacantis. Ita ex Bizono, Rota, Iasono Abbate, Sanchez, Cespedes, *d. 21. numer. 3.* Nec dissentit Peirinis, *suprà numer. 93.* Et ratio est, quia Vicarius Genera-
24 lis capituli sedis vacantis est, & dici potest ordinarius; ergo cum in præcitatis decretis sola licentia ordinarii requiratur, sufficit licentia Vicarii capituli sedis vacantis in omnibus illis casibus, in quibus eam concedere potest Episcopus. Nec obstat dicta declaratio sacræ Congregationis. Nam de
25 ea non constat authenticè, vt alteri declarationi in hac materia respondet Lezana, *verbo Monasteria, numer. 4.* Et dato quod authenticè de ea constaret, non ei necessariò standum est, vt melior docet opinio Doctorum.

Ex quibus omnibus concludo directè respondendo quæsito huius consulti, quod cum nostri Religiosi fundauerint in
26 dicta Ciuitate de licentia ordinarii, qui optimè sciebat nostros Religiosos in maiori numero duodecim posse ex assuetis eleemosynis in ea ciuitate sustentari, est enim Ciuitas magna, & non habet in circuitu plusquam millia passuum, nisi vnicum Conuentum pauperem, talis fundatio fuit legitima, & non intrusa, siquidem licentia Papalis non erat necessaria, vt pro nostris religiosis, & aliis communicantibus probatum manet, & sufficiebat licentia ordinarii, etiam non requisitis Prælatis, vel procuratoribus aliorum ordinum, quando ordinario constabat, talem erectionem noui Conuentus, non esse in præiudicium aliorum iam fundatorum, quod cum acciderit in præsenti, non est cur dicatur talis fundatio conuentus intrusa, maximè cum ipsi Prælati illorum Conuentuum assisterent eidem erectioni, & dederint mutuata ornamenta, ad celebrandam primam Missam, & singulares eleemosynas, per spatium duodecim annorum, in quibus terminis non potest dici defecisse consensum Prælatorum aliorum Conuentuum iam fundatorum.

Quia tolerantia approbatiua indicat tacitum consensum, 27
vt asserunt communiter Doctores, quos refert, & sequitur Vidal, *titulo de residentia inquisitione vnica, numer. 20.* Sed dicti Prælati videntes fieri conuentum, non solùm non restituerunt, sed ornamenta, & paramenta dederunt ad eius constructionem, cum tunc possent resistere eius constructioni, absque vllo impedimento; ergo signum clarum habe- 28
tur, quod ipsi approbarunt, & concesserunt in dicta constructione Conuentus. Non enim minus facto ipso, quàm 29
verbo consensus elicitur, *l. Paulus, l. non tantum, ff. rem ratam haberi, l. de quibus circa fin. de legibus*, & Doctores plures; apud Barbosam *in axiomatibus iuris, axiomate 93. numer. 6.* Imò plus ex facto aliquid declarare, quàm verbo, *Canone dilecti filij primo de appellat.* & cum pluribus Docto- 30
ribus Lezana, *in Consilijs, consilio 42. numer. 9. & 10.* Atqui dicti Prælati facto ipso approbarunt, & consenserunt in dictam fundationem, præbendo ornamenta, & paramenta ipsis religiosis Carmelitis, ad dicendam primam Missam, & ponendum in noua Ecclesia, & Conuentu de nouo fundato diuinum Eucharistiæ Sacramentum; ergo facto ipso concesserunt constructioni dicti Conuentus, vt ex se patet.

Tum quia, cum per duodecim annos non reclamassent 31
dicti Prælati ex temporis antiquitate, quo ipsi Carmelitæ persliterunt in dicto Conuentu in pacifica possessione sine vlla contradictione præsumitur dictum consensum interuenisse, vt cum Alexandro, Decio, Cephalo, Surdo, & aliis innumeris probat Lezana, *in consilijs consilio 45. numer. 22.* Dato, ergo quod talis consensus esset necessarius, quod tamen negamus, casu quo ordinarius iudicet dictos patres Carmelitas sine præiudicio aliorum Conuentuum iam existentium posse in dicto loco commodè sustentari ex assuetis eleemosynis, vt de facto iudicauit, re ipsa talis consensus de facto non defuit; ergo talis Conuentus non intrusus, sed ritè, & iuxta ius, & nostra priuilegia Pontificia fundatus fuit, ac per consequens non potest ex hoc capite impediri à consecutione prædicti legati.

Tandem vt hæc difficultas penitus abscindatur, sanctissimus 32
Clemens IX. ad instantiam Nostrorum Carmelitarum excalceaturum Congregationis Hispaniæ, in quadam bulla incipiente *Ecclesiæ Catholicæ regimini*, data die 6. Octobris anni Domini 1668. Pontificatus sui anno 2. confirmauit motum proprium Gregorii XV. & Pauli V. in quibus dicti Pontifices concesserunt nobis Carmelitis excalceatis licentiam ad fundanda noua Monasteria, vbi libet cum sola licentia ordinarii, nullo alio requisito consensu Apostolico, & hoc etiamsi fuisset prope alias domos regularium, cum derogatione Priuilegii Clementis IV. Sixti IV. Iulii II. & aliorum Pontificum, in quibus prohibebatur fundari noua Monasteria, etiam mendicantium, iuxta alia Monasteria aliorum mendicantium per spatium 100. canarum, verba autem dicti Pontificis Clementis IX. in dicta bulla sunt.

Nos præinsertas Pauli, & Gregorii prædecessorum lite- 33
ras cum omnibus, & singulis in eis respectiuè contentis, authoritate Apostolica tenore præsentium approbamus, & confirmamus, illisque inuiolabilis Apostolicæ firmitatis robur adiicimus, non obstantibus, &c. Qua concessione Apostolica extante non potest amplius controuerti. An nostri religiosi de sola licentia ordinarii sine alia noua sedis Apostolicæ licentia, vel alterius consensu possint vbique fundare noua Monasteria, nec quoad hoc ab aliquo impediri, vt declarauit Sacra Congregatio Regularium, ad quam cum recurrerent Prædicti Patres Eremitæ D. Augustini Collegii Beatissimæ Virginis Mariæ de Populo Ciuitatis Bracharensis in Regno Lusitaniæ, asserentes Carmelitas discalceatos intendere erigere quoddam Monasterium in dicta ciuitate Bracharensi, cum sola licentia ordinarii, quod videbatur esse contra determinationem summorum Pontificum Clementis VII. & Gregorii XV. &c. Qua propter postulabant, vt sacra Congregatio dignaretur declarare prædictam fundationem non potuisse fieri, &c.

Sacra Congregatio eorum petitioni respondit quod citare- 34
tur Procurator Generalis Fratrum Discalceatorum Prouinciæ Portugalliæ, qui procurator citatus respondit, ita esse, quod Fratres Carmelitani discalceati intenderunt perfectam fundationem in dicta ciuitate Bracharensi, cum sola licentia

eentia Ordinarii illius loci ; &c. Attamen hoc fecisse virtute Priuilegiorum , quæ illis concessere Felicis recordationis Paulus V. & Gregorius XV. quæ Priuilegia confirmauit in totum sanctissimus Dominus noster Clemens Papa IX. die sexta Octobris immediatè præteriti, per quæ Priuilegia tribuitur dictis fratribus Carmelitis discalceatis, facultas , vt possint erigere Monasteria cum sola licentia ordinarii locorum nullo aliarum personarum , etiam regularium requisito consensu , quorum Priuilegiorum ibidem , & confirmationis copiam exhibuit dictus Procurator , coram sacra Congregatione , quibus visis respondit sacra Congregatio Eminentissimorum sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium negotiis , & consultationibus Episcoporum , & regularium præposita , referente Eminentissimo Spinola ; *censuit oratores , non posse à prædictis fratribus , S. Augustini in erectione noui Monasterij impediri . Romæ octauo Februarij Millesimo sexcentesimo sexagesimo nono Marinis Cardinalis Ginetus.*

Ex quibus omnibus constat prædictam fundationem Monasterii Bracharensis Carmelitarum excalceatorum fuisse legitimam cum sola licentia ordinarii . Tum ex priuilegiis antiquis , vt *suprà* explicuimus . Tum ex priuilegio Pauli V. & Gregorii XV. Tum ex noua concessione Clementis IX. Per quam omnis lis in hac materia sublata est , licet talis Conuentus fuerit fundatus de sola licentia Vicarii generalis Capituli sedis vacantis , vt declarauit sacra Congregatio optimè sciens in dicta ciuitate Bracharensi non dari hodie abhinc multis annis alium ordinarium , nisi dictum Vicarium, cum omnes sedes Episcopales Regni Portugalliæ sint sine Episcopis abhinc multis annis , vt ipsis Eminentissimis & toti orbi uotum est , & tamen ipsa sacra Congregatio censuit , dictum Conuentum fundatum cum licentia dicti ordinarii , legitimè iuxta dicta priuilegia fuisse fundatum.

35 Vnde non est vlla ratio, cur prædicti Patres Carmelitæ priuentur dicto legato facto suo Monasterio , cum illud velint recipere, iuxta dispositionem testatoris. Nec contra hoc facit, quod tempore quo Conuentus fundatus fuit , & legatum relictum , adhuc non extabat confirmatio Clementis IX. Nam etiam ea non existente , vt *suprà* probauimus , Conuentus legitimè fundatus erat , ex sola licentia ordinarii vt *suprà* probauimus , ac per consequens capax erat legati , & ita iudicatum fuit in Senatu Bracharensi , & Iudice Apostolico delegato, & per quod manent soluta omnia , quæ contra hanc resolutionem afferri poterant .

CONSVLTVM CVI.

De quadam Moniali sine causa negante suffragium omnibus fœminis volentibus ingredi Religionem, An illius suffragium debeat , vt iniustum & nullum à prælatis declarari.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus , seu factum .*
2 *Si monialis in receptione nouitiæ aptæ iniustè suffragium denegauerit , habetur pro concesso .*
3 *Quotiescumque consensus est in aliquo actu necessarius, si qui illum præstare debet , sine causa denegauerit , habetur pro præstito .*
4 *Si lex postulet vota omnium Monialium ad receptionem alicuius nouitiæ, & aliqua monialis votum iniustè denegauerit , censetur habere omnia suffragia .*
5 *Non tantum debet attendi suffragiorum numerus , quàm zelus , & meritum suffragantium .*
6 *Si maior pars capituli ex odio , & passione dederit votum reprobatiuum nouitiæ , standum est minori parti capituli , quæ votum approbatiuum cum zelo religionis dedit.*
7 *Ponitur in contrarium argumentum ex lege nostra , quæ postulat omnia vota in approbatione vigesimæ primæ monialis , & in alijs maiorem partem capituli Conuentualis .*
8 *Respondetur eidem argumento .*
9 *Ponitur alia obiectio , & soluitur .*
10 *Ponitur aliud argumentum in contrarium , & soluitur .*
11 *Ponitur alia obiectio , & soluitur .*
12 *Monialis ex odio , & passione denegans suffragium volenti ingredi in loco vigesimo primo peccat contra iustitiam , & tenetur ad restitutionem.*
13 *Prælatus dictarum monialium non tenetur stare eius suffragio , sed potest nouitiam recipere ad habitum.*
14 *Talis monialis defecit absque causa in eo , ad quod tenebatur ex officio .*
15 *Eo ipso quod à Religione deputatur ad recipiendas nouitias , tenetur habiles , quæ illi proponuntur , approbare , & inhabiles reprobare .*
16 *Non fuit fidelis dispensator bonorum Christi.*
17 *Sine causa impedit conuentum , nec possit recipere monialem vigesimam primam.*
18 *Conuentus habet ius ad recipiendam nouitiam vigesimam primam fundatum in lege.*
19 *Qui impedit sine causa aliquem à consecutione rei ad quam habet ius , peccat contra iustitiam , & tenetur , ad restitutionem .*
20 *Ponitur argumentum in contrarium , & soluitur .*
21 *Si aliquis vocalis in electione canonica nolens neminem eligere sine causa dederit suffragium indifferens , vel miserit schedulam albam , per hoc non irritatur electio .*
22 *Tale votum habetur , ac si non esset de corpore capituli .*
23 *Si in receptione nouitiæ vigesimæ primæ aliqua monialis nullam fœminam voluerit approbare , & ob id semper dederit votum nigrum , sine alia causa , tale suffragium debet reputari , ac si non esset de corpore capituli , & receptio ex alijs suffragijs debet fieri .*
24 *Si aliqua monialis clausis oculis assumeret fabam albam , vel nigram , & quæ acciderit , misit in approbationem nouitiæ , cognito errore , tale suffragium , etsi sit reprobatiuum, habetur pro non præstito .*
25 *Monialis quæ sine distinctione omnibus fœminis volentibus ingredi Religionem dat suffragium reprobat , illud votum habetur pro non præstito .*
26 *Suffragium non debet dari cæco modo , sed modo humano , & rationali .*
27 *De iure communi ad receptionem nouitiæ solùm desideratur consensus Prælati , & maioris partis capituli .*
28 *Statuto Religionis petenti in aliquo casu vota omnium monialium ad receptionem alicuius nouitiæ satisfit per consensum maioris partis capituli .*
29 *In iure factum à maiori parte capituli ab omnibus fieri dicitur .*
30 *Illa particula ,* omnium , *intelligenda est secundum subiectam materiam , id est , maioris partis .*
31 *Statutum postulans suffragia omnium monialium in receptione alicuius nouitiæ est nullum .*
32 *Mulieres sunt nimis faciles ad dissentiendum .*
33 *Papa obligans se cum iuramento non facere Cardinales , nisi concurrunt vota omnium Cardinalium , non ligatur iuramento .*
34 *Statutum postulans vota omnium monialium in receptione alicuius nouitiæ debet intelligi secundum iustitiam , hoc est, quando iniustè non denegant.*
35 *Votum sine ratione , & iniustè denegatum , habetur pro concesso .*
36 *Quomodo poterit sciri inter suffragia secretè data vnum esse datum ab aliqua certa moniali contra iustitiam , & ex odio , & passione demonstratur .*
37 *Lingua est cordis nuncia .*
38 *Confessio extraiudicialis probat contra confitentem , donec constet de eius errore .*
39 *Animus talis præsumetur , qualem verba ipsa declarant.*
40 *Voces sunt signa eorum , quæ sunt in anima passionum nota .*
41 *Nullum est maius mentis nostræ testimonium , quàm qualitas inspecta verborum .*
42 *Voluntatis mutatio non præsumitur .*
43 *Qui voluntatem mutatam dicit , probare debet .*
44 *Id non procedit in fœmina , in qua præsumitur voluntatis mutatio .*
45 *A facto præsentis temporis , coniectura deducitur ad futurum .*
46 *Ponitur argumentum in contrarium , & soluitur .*
47 *Vehemens suspicio arctat iudicem ad credendum delictum.*
48 *Vt omne dubium tollatur Prælatus Moniali , de qua præsumitur , quod iniustè dat votum nigrum recipiendæ ad habitum debet præcipere , vt manifestè suffragetur coram Prælata , & duobus testibus .*
49 *In receptione nouitiorum non est necesse de iure communi , vt suffragia occultè dentur .*
50 *Lex Religionis præcipiens quod talia suffragia dentur secreto , vt est lex harum monialium saluatur , si aliarum Monialium vota sint secreta .*
51 *Per hoc quod in electione canonica vnum suffragium , etiam consentiente capitulo publicetur , non desinit esse secreta , nec electio irritatur .*
52 *Vota data coram tribus testibus , adhuc dicuntur secreta .*
53 *Si talis Monialis noluerit coram Prælata suffragari , maior contra eam oritur suspicio .*
54 *Cum quis non facit id , ad quod tenetur , censetur facere aduersus id , ad quod tenetur.*
55 *Contumax contra se habet præsumptionem malæ causæ .*
56 *Si reus inquisitus recuset præstare iuramentum calumniæ , contra eum oritur grauis suspicio .*
57 *Quando reus interrogatus à iudice noluit respondere , vel ei patere ,*

parere, grauissima contra eum oritur suspicio delicti.

58 *In hoc casu poterit Prælatus præcipere tali moniali cum præcepto, vt suffragetur coram Prælato.*

59 *Si noluerit obedire potest eam priuare voce actiua in receptione nouitiarum.*

60 *Idem potest efficere Prælatus, si dentur duo testes affirmantes illam dixisse, nunquam aliquam nouitiam approbaturam, si dentur simul aliæ coniecturæ ibi assignatæ.*

61 *Potest Prælatus dictam monialem priuare voce actiua ob peccatum iniustitiæ, quod commisit negando iniustè suffragium omni fœminæ volenti ingredi religionem.*

62 *Ponitur argumentum in contrarium.*

63 *Ponitur illius solutio.*

64 *Probabile est iudicem in iudicando, siue probabilitas versetur circa ius, siue circa factum, posse sequi opinionem probabilem, quam maluerit.*

65 *Non solùm in causis ciuilibus, sed etiam in criminalibus.*

66 *Hic versatur probabilitas circa ius, scilicet An negando sine causa ista suffragium monialis peccet contra iustitiam, & charitatem, vel non.*

67 *Prælatus in iudicando potest sequi opinionem, quæ dicit eam delinquisse, non verò quæ eam à peccatore excusat.*

68 *Talis monialis ex odio denegando votum omni fœminæ in omni opinione peccat contra charitatem, & contra iustitiam.*

69 *Ostenditur hæc veritas ratione efficaci.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 Religiosæ Carmelitæ excalceatæ Congregationis Hispaniæ habent quandam constitutionem, vt non accipiant nisi viginti, & vnam monialem, & quod illa vna suprà vegesimam recipiatur per suffragia omnium monialium, nemine discrepante. Accidit autem, quod quædam monialis parum contenta status religiosi, quem professa est, apud se statuit non dare suffragium approbationum ad recipiendum vllam nouitiam, etiam dignissimam, & vtilissimam religioni, & hoc quibusdam aliis monialibus dicti Conuentus dixit, & de facto in illo Conuentu non potest, ab hinc multis annis, recipi vigesima prima monialis, quia cum ad illius receptionem requirantur suffragia omnium monialium, nemine discrepante, & hæc monialis semper mittat suffragium reprobatiuum, semper ex defectu suffragii illius, vigesima prima manet exclusa. Et idem accidit in alio Conuentu, in quo alia monialis apud se statuit non dare suffragium approbatiuum alicui fœminæ viduæ, etsi fuisset dignissima, & vtilissima Religioni, quapropter in loco vigesimo primo in illo Conuentu non potest recipi fœmina aliqua vidua, quia hæc monialis nullam etiam dignissimam vult approbare, & hoc aliis similiter monialibus manifestauit.

Quæsitum igitur fuit à me, an si constet de determinatione harum monialium denegantium suffragium prædictis fœminis volentibus ingredi religionem, & à Prælatis propositis communitati si vlla ratione, sed ex sola sua passione, & odio in dictas nouitias, possit Prælatus sine illarum suffragiis, recipere vigesimam primam monialem non obstante, quod in receptione vigesimæ primæ monialis lex harum monialium postulet, vt omnes moniales, nemine discrepante, consentiant per vota secreta.

RESPONSIO AVTHORIS.

2 Respondi affirmatiuè. Ita in propriis terminis Bartholomæus, de Vechis *in praxi nouitiorum disp. 7. dubio secundo, numero* 11. Peyrinis, *tomo secundo de Prælato, quæstione tertia, cap. prima, numero vigesimo secundo*, Tamburinus, *de iure Abbatum, tomo tertio, d. sext. quæstione prima, numero decimo tertio*. Pelizarius, *tractatu secundo, capit. secundo, numero decimo tertio*. Ratio fundamentalis est: Quia quotiescumque consensus est in aliquo actu necessarius, si qui
3 illum præstare debet, sine causa denegauerit, habetur pro præstito *l. in iure ciuili, ff. de reg. iuris, & cap. licet, §. talis, ergo, de regular.* & Doctores, *in l. non solùm, §. de voluntate, ff. solut. matrimon.* quod etiam decisum fuit, *à sacra Rota Romana, decisione nonagesima prima, numero quinto*,
4 *parte secunda, in recentior.* Sed consensus harum monialium in hoc casu erant omnium necessarii, ad receptionem vigesimæ primæ monialis, & aliàs illæ debebant illum dare tum ex officio, tum ex charitate, cum fœminæ propositæ haberent omnes conditiones requisitas, tum ex parte religionis, quàm ex parte ipsarum. Ergo talia suffragia habentur pro præstitis.

Confirmatur, quia tales moniales denegando votum non adimplerent suum officium, & grauiter offenderent religionem priuantes eam suo augmento, & suo fine, facerent etiam contra charitatem respectu proximi, qui sine causa hoc magno beneficio priuari non debet, quia Ioannis VI. dicitur eum, qui venit ad me, non eiiciam foras. Tum quia tales moniales tenentur vt fideles dispensatores præbere id beneficium ex bonis communibus Christi, & Ecclesiæ illud procuranti, si habeat omnia requisita, vt tenet Suarez, *tom. 3. de religione lib. 5. cap. 10. numero* 28. Peyrinis, *suprà numero* 24. & cum Palao, Pelizarius, *tract. 2. cap. 2. numer.* 28. *& alij, quos referemus*; Ergo si sine vlla ratione, seu causa, sed ex solo odio, & passione denegent suffragium, & consensum, vna omni fœminæ volenti recipere statum religiosum, altera omni fœminæ, viduæ volenti similiter fieri religiosam, earum suffragia habentur pro præstitis, non obstante quod sint reprobatiua, ac per consequens si solùm deficiant suffragia harum religiosarum, recipienda censetur habere omnia suffragia, & secundum legem, quæ postulat omnia suffragia potest recipi ad habitum, quia suffragia negata harum monialium habentur pro præstitis.

Secundò probatur *ex cap. in genesi de electione & cap. Ecclesia de eodem titulo*, cum glossis vtriusque capitis, ibi nam- 5
que expressè dicitur ac iubetur, vt non tantùm attendatur suffragiorum numerus, sed multò magis inspiciatur zelus, & dignitas, & meritum suffragantium; sed huiusmodi moniales ex odio, & passione denegant suffragia huiusmodi fœminis volentibus ingredi religionem; ergo licet ipsarum suffragia excludant omninò nouitias, eo quod lex postulat omnium suffragia, nemine discrepante; non illarum suffragia attendenda sunt, sed aliarum, quæ ex zelo religionis suffragium approbatiuum pro nouitiis dederunt.

Confirmatur. Quia si maior pars capituli ex odio, & pas- 6
sione dederit votum reprobatiuum nouitiæ, standum est minori parti capituli, quæ votum approbatiuum ex zelo religionis dedit, *vt ex citato cap. in genesi, &c.* Ecclesia, tenet Portel *in additionibus ad dubia regularia, verbo electio, num.* 3. P. Fr. Ludouicus à Conceptione, *in 2. tomo examinis veritatis, tract. 1. de opinione probabili, §. 11. litera O, num. 6.* Sed votum cuiuslibet harum religiosarum reprobatiuum in receptione vigesimæ primæ monialis habet se, vt maior pars capituli, siquidem ob illud suffragium negatum non recipitur talis nouitia, eo quod lex postulat, vt omnes moniales consentiant in vigesima prima moniali; ergo non illius suffragio, sed aliarum monialium standum est, si quidem illæ ex zelo religionis, istæ verò ex odio, & passione suffragata est.

Nec obstat, quod lex postulet, quod omnes moniales con- 7
sentiant in hac vigesima prima moniali? Nam vt *suprà diximus*, illarum vota habentur pro præstitis; siquidem ea sine causa, vel vlla ratione, sed solùm ex odio denegarunt, vt 8
suprà diximus. Nec etiam obstat Clementina *exiui, de verborum significat.* Vbi dicitur, quod electus à maiori parte capituli confirmatur non habita collatione zeli, & meriti suffragantium. Nam reuocatio facta in dicta Clementina, solùm est pro fratribus minoribus, quo ad electiones, non tamen quoad suffragia danda pro nouitiis, vt ait Portel, *suprà num.* 3. P. Fr. Ludouicus à Conceptione, *suprà num.* 5.

Nec etiam obstat *capit. si quando de electione in* 6. vbi vi- 9
detur limitari *capit. in Genesi, & capit. in Ecclesia*. Non obstat inquam: Respondetur namque quod, *capit. si quando*, solùm limitat, *capit. in Genesi, & capit. in Ecclesia*, quando pars sana exceditur in duplo à minus sana; sed in nostro casu pars, quæ denegat votum, est minor parte sana, & non est minus sana, sed iniqua, siquidem ex odio, & passione denegat suffragium; ergo in nostro casu non habet locum *cap. si quando*.

Nec etiam obstat si dicas, Portelum, & Ludouicum à 10
Conceptione, *loqui de parte maiori capituli*, quæ ex odio, & malo affectu denegat suffragium nouitio, non verò quando denegat suffragium illi, qui vult ingredi religionem. Non obstat inquam. Respondetur namque, cum Suario, *tom. 3. de religione, lib. 5. cap. 10. numer.* 9. quod vbi est v- 11
num propter aliud, ibi est vnum tantùm, vt Aristoteles dixit, vnde cum prima receptio tota ordinetur ad secundam, ideò Authores indifferenter de vtraque loquuntur, & id quod dicunt de approbatione nouitiorum, proportionaliter applicari possunt approbationi ad receptionem ad habitum, vt ibi *ait* Suarez.

Tertiò probatur. Quia ista monialis denegans in hoc casu 12
suffragium fœminæ idoneæ ad habitum peccat contra iustitiam, & tenetur ad restitutionem, tum ipsi fœminæ volenti ingredi religionem, tum ipsi conuentui, qui ob votum denegatum illius monialis priuatur moniali vigesima prima; ergo Prælatus prædictarum monialium non tenetur stare voto reprobatiuo huius monialis, sed potius tenetur recipere nouitiam ad habitum. Antecedens quo ad primam partem, scilicet quod dicta monialis denegando sine causa suffragium 13
peccet contra iustitiam, & teneatur ad restitutionem ipsi fœminæ volenti ingredi religionem tenent plures Authores, scilicet Sotus, Syluester, quos refert, & sequitur Lezana, *tom. 1. cap. 24. num.* 28. & cum Molina, Sayro, Vasquio,

Arago-

Aragonio, & aliis Bonacina, *tom. 2. d. 2. de restitutione, qu. 1. propositione 2. num. 4.* Portel. *tom. 2. casuum casu 95. numer. 2.* & cum Peyrino, Tamburinus, *de iure abbatum, tom. 3. d. 6. qu. 1. numer. 16.* Pelizarius, *tom. 2. capit. 2. numer. 28.*

14 Quorum ratio est, quia talis monialis sine causa, ex solo odio, vel prauo affectu negando suffragium dictæ fœminæ volenti ingredi religionem defecit absque causa in eo, ad quod tenetur ex officio, eo enim ipso quod tales moniales à Religione deputantur ad approbandum, vel reprobandum
15 nouitias, quæ in capitulo à Prælatis eis proponuntur, tenentur ex officio approbare eas, quas idoneas iudicauerint, & reprobare eas, quas aptas non inuenerint. Tum quia priuant proximum beneficio, quod ex bonis Christi, & Ecclesiæ, vt fideles dispensatores, tenebautur ei conferre, vt ait D. Basilius, *in Regula, fus. disp. reg. 10.* vbi *ait.* Cum
16 Christus prædicet, ac dicat: venite ad me omnes, qui laborati, & onerati estis, non sit sine periculo, si qui ad Dominum accedere in animum habent, hi à nobis reiiciantur, quod etiam ait Suarez, *tom. 3. de Religione, lib. 5. capit. 1. numer. 28.*

Quoad secundam verò partem, scilicet quod dicta monialis peccet contra iustitiam, & tenetur ad restitutionem
17 ipsi conuentui, etiam probatur. Quia ista monialis denegans votum omni fœminæ volenti ingredi religionem sine causa, sed ex sola passione, & malo affectu, impedit Conuentum, ne possit habere Monialem vigesimam primam, siquidem hæc secundùm legem harum monialium, debet recipi de consensu omnium monialium, nemine discrepante; ergo
18 peccat contra iustitiam contra ipsum Conuentum. Consequentia patet, quia Conuentus habet ius ad recipiendam vigesimam primam monialem fundatum in lege; sed qui inique impedit aliquem à consecutione rei, ad quam habet ius, peccat contra iustitiam, & tenetur ad restitutionem, vt optimè in simili casu notat Portel, *tomo secundo casuum, casu 95. numer. 1.* Ergo talis monialis negando votum omni
19 fœminæ, sine vlla ratione, peccat contra iustitiam, & tenetur ad restitutionem, tum ipsi fœminæ volenti ingredi religionem, tum ipsi conuentui; ergo Prælatus prædictarum monialium non tenetur stare voto reprobatiuo huius monialis, sed potius tenetur recipere nouitiam ad habitum; hæc vltima consequentia.

Probatur à Portel, *tom. 2. casuum casu 95. numer. 1.* Quia quando Prælatus scit, quod subditus suus debet aliquid ex iustitia, quod est obnoxium restitutioni, & subditus ex malitia non vult restituere, potest imò & debet Prælatus obligare subditum, vt restituat, eoque nolente rem illam ab eo auferre, & dare creditori; cùmque hæc monialis teneatur quasi de iustitia dare suffragium petenti religionem, si est idonea, & insuper teneatur non priuare sine ratione conuentum iure, quod habet ad habendum monialem vigesimam primam, si tale suffragium ex malitia, & odio denegauerit, poterit, imò tenebitur Prælatus obligare talem monialem, vt det votum dictæ fœminæ habili, quod si noluerit, ipse Prælatus poterit dare habitum dictæ fœminæ, quasi per viam restitutionis, cum illi solùm sit denegatum ob votum iniustum prædictæ monialis.

Dices, lex istarum monialium *cap. 2. suarum constitutio-*
20 *num numer. 11.* præcipit, quod monialis vigesima prima recipiatur de omnium monialium consensu, nemine discrepante; sed ad receptionem huius nouitiæ vigesimæ primæ defecit votum illius monialis, quæ denegat votum omni volenti ingredi religionem, vel alterius quæ denegat votum omni fœminæ viduæ, etiamsi sit idonea, & proficua conuentui; ergo prælatus sine talibus votis, vel aliquo illorum, non potest ad habitum talem sæcularem recipere. Respondetur cum Portel. *tomo 2. casuum casu 95. versu adprimum argumentum*, talem statutum intelligendum, esse, quando tales moniales iustè ex aliqua ratione, vel causa sufficiente, sua suffragia denegarunt, secus quando iniustè, & sine vlla ratione, vel causa sufficiente illa denegarunt, nam tunc non reiicienda est fœmina, quæ vult ingredi Religionem, sed debet recipi ad habitum, propter rationes satis efficaces à nobis suprà adductas, cum in tali causa Prælatus teneatur, quasi ex iustitia talem fœminam ad habitum admittere.

Quod autem tale statutum sic debeat intelligi, euidenti exemplo probatur ibi, ab eodem Portello. Nam in eadem religione datur statutum, vt Religiosus, vel Religiosa, qui alium vulnerauerit, pœna carceris, & aliis grauissimis puniatur, vt patet ex nostra constitutione, *part. 4. cap. 4. §. 4. numer. 1.* cui moniales nostræ, etiam subiiciuntur ex sua constitutione, *capit. 22. numer. 3.* Demumque quod aliqua monialis aliam vulneret, vel occidat iustè, & in veram suam defensionem, seruato moderamine inculpatæ tutelæ, numquid ista occidens punietur illa pœna? non profectò: quia occidit iustè. Eodemque modo in nostro casu attendendum est, an fuerit huic fœminæ suffragium iustè denegatum, an iniustè, & constitutio quod negatum fuerit iniustè, non habet locum citatum statutum Religionis, ita doctissimus Portel. Secundò respondetur in hoc casu, quo suffragium à tali moniali iniustè denegatur, habetur pro præstito, vt suprà diximus, ac per consequens iam talis fœmina cum omnibus votis recipitur.

Quartò probatur, Quia si aliquis ex vocalibus in electione 21
Canonica neminem sine vlla causa voluerit eligere ad prælatiam, & ob id dederit suffragium indifferens, & indeterminatum, vel miserit schedulam albam per hoc non irritatur electio, sed alia vota habentur, ac si non essent de corpore capituli, & electio, consurgit ex maiori parte suffragantium, quæ his demptis remanserunt, vt cum Sigismun- 22
do, Samuele, & Bordono, dixi *in nostro directorio regularium, part. 3. d. 2. tract. 5. numer. 14.* Ergo similiter in nostro casu, si in receptione nouitiæ vigesimæ primæ, aliqua monialis nullam fœminam voluerit approbare ad habitum, & ob 23
id semper dederit votum nigrum, sine aliqua iusta causa, tale suffragium habebitur, ac si non esset de corpore capituli, & receptio fiet ex aliis suffragiis monialium. Patet consequentia, quia sicut illud votum album, vel indeterminatum reiicitur in electione, quia absque causa, & inique opponitur bono communi electionis, ita hoc votum nigrum in receptione nouitiæ vigesimæ primæ debet reiici, quia iniquè, & iniustè opponitur bono communi Conuentus, qui ex eo solo voto priuatur iure ex lege sibi competendi recipiendi vigesimam primam monialem.

Quintò probatur, Quia si aliqua monialis in receptione 24
ad habitum alicuius nouitiæ clausis oculis assumeret fabam albam, vel nigram & sine cognitione an si alba vel nigra illam miserit in vrnam, in qua recipiuntur suffragia pro receptione alicuius nouitiæ, si fortè misit fabam nigram, & ob illud suffragium maior pars capituli reprobauit nouitiam, cognito facto talis monialis, tale votum reiiciendum est, etsi eo reiecto maior pars capituli approbauerit nouitiam, recipienda est, vel si iam est recepta danda est ei professio re- 25
ligiosa, vt docet Portel. *tom. 1. casuum casu 10. numer. 2.* Ergo similiter, si aliqua monialis in receptione alicuius fœminæ ad habitum absque distinctione omnibus fœminis votum denegauerit ob odium, quod habet contra statum religiosum, si ob id solùm suffragium fœmina fuit reprobata, vt accidit in nostro casu, in receptione monialis vigesimæ primæ, si factum talis monialis sciatur à Prælatis, tale votum reiiciendum est, etsi alia vota fuerint approbatiua, fœmina recipienda est ad habitum. Patet consequentia. Quia ex eo tale votum missum clausis oculis, & sine cognitione illius, reiicitur à Portel. *loco citato*, quia talis monialis si- 26
ne electione finis, nec mediorum, sed cæco modo dedit suffragium, sed etiam monialis in nostro casu cæca passione contra statum religiosum, sine electione finis, vel mediorum omnibus fœminis suffragium nigrum præbet; ergo sicut illud suffragium missum clausis oculis, vt irrationale, & non datum humano modo reiicitur à Portel, ita in nostro casu tale suffragium nigrum datum ab hac moniali cæca sua passione, vt irrationale, & contra modum humanum missum debet reiici, & non debet computari cum aliis suffragiis capituli.

Sextò probatur. Quia fœminæ postulanti habitum monialis vigesimæ primæ, solùm defuit votum istius monialis; ergo cum votis aliarum, quæ faciunt maiorem partem 27
capituli recipi potest ad habitum. Patet consequentia, quia de iure communi ad receptionem nouitiæ ad habitum solùm desideratur consensus prælati, & maioris partis capituli, vt patet *ex capit. cum Ecclesia Volaterrana de electione, & capit. vult. 16. quæstion. 7.* quod incipit congregatio, Et tenet Nauarr. *libro primo consiliorum de constitut. consil. 9.* & cum aliis Miranda *in manuali quæst. 15. artic. 1. conclusione 3.* patet etiam *ex capit. nouit. de his quæ fiunt à prælatis, & ex capit. quarto eodem titulo & capit. ea noscitur*, & notat glossa *in capit. fin. de regular. libr. 6.* & tenet Sanchez *libr. 5. Decalogi capit. 4. numer. 65.* Portel. *tomo secundo casuum casu 95. versu quod attinet.*

Dices statuta harum monialium ad receptionem monialis vigesimæ primæ requirunt vota omnium monialium; ergo si defuit votum vnius monialis, non potest recipi no- 28
uitia vigesima prima. Respondeo primò si cum Barbosa *in votis decisiuis libr. 3. voto 121. numer. 3.* Tali statuto satisfieri per consensum maioris partis capituli, cuius ratio est, quia in iure factum à maiori parte capituli, ab omnibus fieri dicitur *l. quod maior ff. ad municip. ibi*, quod maior pars curiæ efficit, pro eo habetur, ac si omnes egerint *l. alias 120. §. referatur ff. de verbor. significat. l. planè, ff. quod cuiusque vniuers. l. nomination. Cod. decu-* 29
rion. l. 10. capit. & fin. de his quæ fiunt à maiori parte capituli, & vtrobique glossa, & Doctores, Afflictus *decis. 1. numer. 4.* Cabedo *decis. 6. numer. 4. & 5. part. 1.* Barbosa ibi,

ibi, illa enim particula omnium, intelligenda est circa su-
30 biectam materiam, est maioris partis, ne aliàs detur oc-
casio rarius, ac difficilius expendendi negotia prout fieret
cum semper homines sua natura ad dissentiendum proni
sint *l. quia poterat*, *ff. ad Trebel.* & tenent Dacian. Gra-
tian. Bartol. & alii quos refert, & sequitur Barbosa *ibi
numer.* 34. Idem resoluunt glossæ *in capit. non potest.* 3. *&
in capit. cum olim verbo plena de sentent. & re iudicata*, *&
in capit.* 1. *glossa fin. de maioritat. & obedient.* quarum
Glossarum authoritas cæterorum authoritatem plane supe-
rat, vt post Bartolum, Bald. Alexandrum, & Iason.tra-
dit Morl. *in emporio iuris tit.* 1. *quæst.* 12. *numer.* 13. vbi
cum Imola, dicit opinionem glossæ sufficere pro textu,
quando textus non reperitur.

31 Secundò respondetur, quod tale statutum postulans vo-
ta omnium monialium, nemine discrepante esse nullum:
impedit enim communem vtilitatem conuentus, cum ho-
mines, & multò magis fœminæ, sint faciles ad dissen-
tiendum: ita Alexander *consil.* 124. *in re tam graui num.*
32 1. *&* 3. *libr.* 7. Thuscus *litera. D, conclusione* 454. *numer.*
10. *vbi numer.* 11. scribit etiam non ligari Papam se obli-
33 gantem, & vouentem cum iuramento non facere Cardi-
nales, nisi concurrant vota omnium Cardinalium, quia
per vnius facilem discordiam impediretur bonum publi-
cum; Sed quia hæ solutiones Barbosæ valdè opponuntur
statutis harum monialium, quæ semper, vt valida habi-
ta sunt in religione. Tertiò respondeo facilius, & me-
lius, cum Portel *tomo secundo casuum casu* 95. *versu ad
primum argumentum*. Tale statutum intelligendum esse,
34 quando aliqua monialis iustè denegauit votum, non verò
35 quando iniustè, & sine ratione illud negauit, vt iam *su-
prà diximus*. Quartò respondetur tale suffragium negatum
sine ratione haberi pro concesso, vt *suprà diximus* cum
Tamburino.

Sed ex hac solutione maius insurgit dubium scilicet quo-
modo sciendum sit, illud suffragium reprobatiuum esse il-
lius monialis, & quod sit datum iniustè, sine vlla ratio-
ne? Respondeo id debere constare ex testimonio aliarum
monialium, quæ à dicta moniali audierunt se nunquam
36 daturum suffragium alicui fœminæ ad recipiendum statum
religiosum. Et ratio est, quia lingua est cordis nuncia *l.
Labeo ff. de sup. lege*. Et confessio extraiudicialis probat
37 contra confitentem, donec constet de errore, & dicitur
probatio omnium melior *l. generaliter*, *Cod. de non num.
38 pecun.* Animus enim talis præsumitur, qualem verba ipsa
declarant *l. Labeo*, *§. idem*, *Tut. ff. de sup. legat.* Nemo
39 enim dixit, quod non sensit. Hinc Aristoteles *capit.* 1.
Peribermenias, scriptum reliquit, voces esse signa earum,
40 quæ sunt in anima passionum notæ; Et Cassiodorus *lib.*3.
dixit, quod nullum est maius mentis nostræ testimonium,
41 quàm qualitas inspecta verborum, Vide Menochium *de
præsumptionibus libr.* 6. *præsumptione* 35. *numer.* 4. *& libr.*
3. *præsumptione* 130. *numer.* 50. sed hæc monialis aliquibus
monialibus dixit, se nunquam daturam suffragium alicui
fœminæ, vt reciperet habitum, vel alicui viduæ; ergo
illis confessio contra illam est legitima probatio.

Nec obstat, si dicas, hanc monialem potuisse mutare vo-
42 luntatem, & quod dixit non adimplere in futurum. Nam
licet voluntatis mutatio non præsumatur, sed potiùs cre-
datur, cum qui semel vnius fuit sententiæ, in ea adhuc
persistere *l. eum* qui voluntatem mutatam dicit, probare
hoc debet, & *l. cum hic status* 2. *§. pœnitentiam*, *ff. de
donat. in virum & vxorem*, quod procedit etiamsi lapsum
43 sit longum tempus, vt benè probat Menochius *de præsum-
ptionibus libr.* 6. *præsumptione* 37. *numer.* 28. id non pro-
44 cedit in fœminis, in quibus præsumitur voluntatis mu-
tatio, vt cum multis latè probat Menochius ibi *numer.*42.
ergo licet hæc monialis aliquando dixerit, se non datu-
ram suffragium vlli fœminæ, non inde præsumi potest il-
lam persistere in ea voluntate, sed potiùs præsumendum
est, illam voluntatem mutasse.

Respondetur istam doctrinam procedere, quando solùm
constaret de dicto istius monialis; At si simul coniungatur
cum dicto factum, & experientia constet illam semper da-
re suffragium reprobatiuum, tunc præsumendum est contra
illam, etsi fœmina sit, quod idem faciet in futurum; Nam
à facto præsentis temporis, coniectura dicitur ad futurum,
vt ait Iustinianus *in §. vult.* vbi Glossa *inst. de iniurijs*. Qui
45 enim in præsenti est incontinens, ita etiam præsumitur
quod erit in futurum, *Cod. si quis Diaconus* 10. *distinct.* Me-
nochius *de præsumptionibus libr.* 1. *qu.* 19. *numer.* 6. Tum quia
qui semel delictum commisit, præsumitur quod in futurum
simile sit perpetraturus, ita cum Bartolo, Felino, Alciato,
Menochius *de præsumptionibus libr.* 5. *præsumptione* 32. *numer.*
43. sed huiusmodi fœmina multoties recepturis ad habitum
negauit suffragium; ergo ex dicto, & facto illius præsu-
mendum est ita in futurum facturam.

Dices, quod licèt pro receptione alicuius nouitiæ in hoc
conuentu semper inueniatur suffragium quoddam nigrum, 46
inde tamen non probatur esse illius monialis, cum possit es-
se alterius, cum suffragia sint occulta per fabas albas, vel ni-
gras; ergo ex eo solùm, quod vnum suffragium nigrum in-
ter alia suffragia totius conuentus inueniatur, non statim
præsumendum est esse huiusmodi monialis. Respondetur
ita esse, si aliàs non constaret de dicto istius monialis, quæ
dixit se nunquam daturam suffragium vlli moniali, nec
aliæ moniales confiterentur se omnes dedisse suffragia ap-
probatiua fœminæ petenti habitum religiosum; At si con-
stat de tali dicto, & cæteræ moniales dicant, se omnes de-
disse votum approbatiuum, datur vehementissima suspicio,
quod tale suffragium reprobatiuum sit illius monialis; sed
vehemens suspicio arctat iudicem ad credendum delictum;
ita vt tergiuersationibus non excusetur, vt tenet cum Hum- 47
berto, Emerico, Farinacio, Lezana, *in consilijs consulto* 10.
numer. 37. Vnde in delictis occultis, & difficilis probatio-
nis, quale est istud, sufficit ad condemnandum, vt post Bal-
dum, Alexandrum, Parisium, & alios tenet idem Farina-
cius, *in praxi criminali*, *quæst.* 86. *numer.* 29. *&* 32. *&* 51.
præcipuè in tractatibus secretis, qualis est approbatio noui-
tiarum, vt etiam post Baldum, Brunum, Menochium, &
alios affert idem Farinacius, *ibidem numer.* 36. ergo cum
in hoc casu detur vehementissima suspicio contra talem mo-
nialem, quod illa sit, quæ semper præbet suffragium re-
probatiuum omni fœminæ volenti ingredi Religionem, vel
omni viduæ, Prælatus. Ita debet iudicare.

Vnde vt omnis dubitatio tollatur, & honori talis mo- 48
nialis consulatur, & constet de veritate, debet Prælatus
præcipere tali moniali, vt suum votum tribuat coram Præ-
lata, & aliis duabus monialibus, vt constet, an votum re- 49
probatiuum sit illius, vel alterius monialis: non enim est
necessarium, vt in receptione nouitiorum vota occultè pro-
mantu, sed potest publicè haberi consensus, vt censuit sacra
Congregatio, prout testatur Tamburinus, *tomo* 3. *de iure
Abbatum*, *d.* 6. *quæst.* 1. *numer.* 13.

Nec obstat, quod lex harum monialium præcipiat, quod 50
vota in receptione nouitiarum tribuantur secretè; nam ta-
lis lex saluatur, si aliarum monialium vota sint secreta,
per hoc enim, quod vnum suffragium sit publicum inter vi-
ginti, non dicitur suffragia non esse occulta, vt patet in
electione Canonica, in qua si quis ob aliquam rationabilem
causam, etiam de consensu capituli ostendat alicui electori
suum suffragium, non ideò electio irritatur, nec fit aliquid
contra Tridentinum, *sess.* 25. *capit.* 6. *de Regularibus*. Nam 51
in Tridentino solùm dicitur, vt nunquam singulorum eli-
gentium nomina publicentur, per hoc autem, quod nomen
vnius eligentis publicetur, non publicantur nomina singu-
lorum, nec electio desinit esse secreta, vt rectè docet Pas-
caligus, *decisione* 204. *numer.* 1. ego ipse in nostro Directo-
rio Regularium, *part.* 3. *tractat.* 5. *d.* 2. *numer.* 62. Sicque
in præsenti, licet lex præcipiat, quod nouitiæ recipiantur
per vota secreta, non desinunt suffragia esse secreta, per pu-
blicationem vnius ex iusta causa; Sicutque præses capituli
potest præcipere ex iusta causa alicui electori, vt manife-
stet suum votum, ita Prælatus ex iusta causa, poterit præ-
cipere alicui moniali, vt manifestè coram se votet, præci-
puè cum secretum votorum in receptione nouitiarum non sit
de iure communi, vt declarauit sacra Congregatio, vt est
receptio votorum, *in electione Canonica*.

Secundò respondetur, cum Portel. *tomo primo casuum ca-
su* 14. *numer.* 2. Quod suffragia exhibita coram tribus testi- 52
bus, adhuc dici, & manere secreta; nam quod fit coram
tribus testibus, adhuc dici, & manere secreta; nam quod
fit coram tribus tantùm, vel quatuor dicitur secretum, an-
tequam diuulgetur, & publicetur, vt tradit Nauarrus *in
summa capit.* 18. *numer.* 52. citans D. Thomam, Scotum,
Caietanum, & tenet Sanchez, *libr.* 2. *de matrimonio*, *d.*
27. *numer.* 11. *in fine*. Ergo cum votum huius monialis so-
lùm manifestetur Prælatæ, & duobus testibus, adhuc dici-
tur dari secreto per fabas albas, vel nigras, nec aliquid fit
contra dictam legem.

Quod si dicta monialis noluerit dare suum suffragium co-
ram Prælata, & dictis duobus testibus, contra eam oritur
suspicio, siquidem cum quis non facit id ad quod tenetur, 53
censetur facere aduersus id, ad quod tenetur, *§. si aduer-* 54
sus institut. de nuptijs, *l. qui non facit*, *de regul. iuris*, &
tenet cum Aretino, & aliis Mantica, *de coniecturis libr.*
12. *tit.* 13. *numer.* 9. Tum quia contumax contra se habet
aliquam præsumptionem malæ causæ, vt notauit Alciatus,
regul. 3. *præsumptione* 22. Menochius *de præsumptionibus*, 55
libr. 2. *præsumptione* 70. *numer.* 13. *&* patet *ex capit. nullus
de præsumptione*. Vbi præsumitur contra eum, qui dilatio-
nibus quærit subterfugere iudicium. Tum quia si reus in-
quisitus recuset præstare iuramentum calumniæ, contra eum
oritur grauis suspicio, sufficiens ad torturam, vt cum Ca- 56
rerio,

rerio, Alexandro, & aliis docet Menochius, *de præsumptionibus lib. 1. quæst. 89. num. 138.*

Tum quia quando reus interrogatus à iudice nolit respondere, vel illi parere, grauissima contra eum oritur
57 suspicio, & præsumptio delicti, sufficiens ad torturam, vt cum Capicio tenet Diana, *part. 4. tractat. 6. resol. 34.* Carrena, *part. 3. titulo 10. §. 10. numer. 119. de officio inquisitionis*; sed huiusmodi monialis iussa dare suffragium coram Prælato, & duabus aliis monialibus nolit parere, & obedire; ergo contra eam euidenter præsumitur, ideò nolle dare suffragium modo dicto, quia vult illud dare reprobatiuum. Et in hoc casu ob dictam contumaciam, & inobedientiam, & propter præsumptiones, quæ inde contra di-
58 ctam monialem oriuntur, poterit Prælatus ei præcipere cum præcepto, vt det suffragium coram Prælata, & duobus testibus, quod si noluerit efficere, ob violationem præcepti
59 poterit Prælatus eam voce actiua in receptione nouitiarum priuare, vt patet *ex nostra constitutione, part. 4. capit. 4. §. 2. numer. 1.*

Imò id etiam efficere potuerit Prælatus, si per duos te-
60 stes constet, talem monialem dixisse se nunquam daturam suffragium alicui fœminæ, ad hoc vt fieret religiosa, si dentur aliæ coniecturæ, vt si semper votum vnum nigrum in receptione nouitiarum inueniatur, si aliæ moniales protestentur se non dedisse tale suffragium nigrum; Et ratio est, quia dicta monialis negando semper suffragium saltem vigesimæ primæ moniali extra omnem opinionem peccat contra iustitiam, & violat præceptum naturale priuando sine causa conuentus iure, quod certo habet ex lege ad recipiendam monialem vigesimam primam, vt *suprà diximus*, sed violans præceptum Prælatorum, secundum nostras constitutiones punitur pœna priuationis vocis actiuæ, vt patet, *ex 4. part. nostrarum constitutionum, capit. 4. §. 2. numero 1.* ergo multò magis, qui violat præceptum Dei, & præceptum naturale, ergo ob id poterit Prælatus eam suffragio priuare, vt suffragium irregulare, & irrationale.

61 Potest etiam eam priuare voce actiua, ob peccatum iniustitiæ, quod committit contra ipsam postulantem habitum religiosum, eam priuando statu religioso, siquidem ob id non solùm peccauit contra iustitiam, sed etiam incurrit excommunicationem latam in Tridentino *sess. 25. capit. 8.* vt docet Suarez, quem refert, & sequitur Bonacina, *puncto fin. de excommunicatione numer. 2.* quam sententiam Ego ipse probabilem reputaui, *in nostro Directorio Regularium, par. 2. tract. 3. d. 2. num. 19.*

62 Nec obstat, si dicas, cum Portel. *tomo 3. casuum casu 40. numero 1.* & cum Diana, *part. 2. tractat. 13. resolut. 3. & part. 9. tractat. 8. resolut. 42. & part. 11. tractat. 2. resolut. 60. Religiosum*. Et idem dicendum est de moniali, non posse à Prælato condemnari, si detur opinio probabilis illum non deliquisse contra præceptum, nec incurrisse excommunicationem, siquidem vt reus condemnetur, debet constare de delicto commisso, vt habetur, *capit. Etsi clerici, de iudicijs, & cap. Sciunt cuncti secundo, quæst. vltima*; sed quando sunt diuersæ opiniones, non constat certo de delicto, cum alii dicant deliquisse, alii negent; ergo non potest declarari, vt talis, siquidem ad condemnandum debent esse probationes luce meridiana clariores; sed satis probabilis est opinio impedientem fœminam, ne recipiat habitum religiosum non incurrere excommunicationem latam *in Tridentino sess. 25. capit. 18.* vt tenet Sanchez *libr. 4. moralium, capit. 4. numer. 15.* Bordonus, *tomo secundo resolut. 54. num. 147.* Imò neque incurrere peccatum non recipientem nouitium idoneum ad habitum, vt tenet Bordonus *tomo secundo resolut. 54. numer. 138.* ergo Prælatus non potest condemnare dictam monialem ad priuationem vocis actiuæ, eo quod negauit votum fœminæ volenti ingredi religionem, siquidem iuxta opinionem probabilem, in hoc nullum peccatum commisit, nec excommunicationem incurrit, sed vsa est iure suo.

63 Non obstat inquam, respondetur namque prædictam doctrinam Porteli, & Dianæ habere locum, quando opiniones versantur circa factum, secus quando opiniones probabiles versantur circa ius; nam tunc potest iudex sequi opinionem probabiliorem, etiam in criminalibus, vt cum Claui Regia, Bonacina, Rodriquez, Valentia, & aliis tenet Bassæus, *verbo conscientia numero 16.* Ioannes Sanchez, *in selectis, d. 44. numero 52.* vbi plura exempla affert, & Doctores refert, & cum Salas, Villalobos, Filliucio, Sousa, Salon, Trullenc. *in Decalogum, libr. 8. capit. 1. dub.*
64 *6. numer. 3.* quæ opinio securè procedit, quando talis opinio est benignior, & conformior religiosæ perfectioni, *l. semper in dubijs ff. de regul. iuris. l. sunt personæ, ff. de re. lig.* vt cum Nauarro, & Corneio notat Lezana, *verbo Iudex numer. 20.* sed in præsenti opinio, quæ ait talem monialem deliquisse contra iustitiam, & charitatem, & fauet religiosæ perfectioni, siquidem negare suffragium omni fœminæ habitum religiosum postulanti opponitur statui perfectionis, & religionis, qui sine monialibus conseruari non potest; ergo.

Tum quia Bonacina, *tomo secundo d. 2. quæstion. 4. part.* 65
9. numer. 15. ait, satis probabile esse in opinione æquè probabili siue ex parte iuris, siue ex parte facti, licere iudici quam maluerit sequi, non solùm in ciuilibus, sed etiam in criminalibus; sed hic versatur probabilitas circa ius, an detur vel non obligatio ex charitate, vel iustitia approbandi 66
fœminam habentem omnia requisita ad statum religiosum, ergo Prælatus potest sequi eam opinionem, quæ dicit talem monialem deliquisse contra charitatem.

Imò addo, quod quando Doctores dicunt monialem non peccare negando votum volenti ingredi religionem debere in- 67
telligi, quando ex aliqua ratione id faciunt, non verò quando ex odio status religiosi, vel status personæ, id faciunt, nam si ex tali odio id faciant, iam talis negatio suffragij ex malo fine est peccaminosa contra charitatem, vt rectè notauit Suarez, *tomo 3. de religione, libr. 5. capit. 10. numer. 28. in fine*. Imò si suffragium negatum est totalis causa nunquam recipiendi monialem vigesimam primam, vt in præsenti, erit etiam contra iustitiam; siquidem sine causa priuat conuentum moniali vigesima prima, ad quam conuentus habet ius ex constitutionibus ordinis vt *suprà diximus*.

Tum quia licèt in illa opinione Porteli Monialis posset ne- 68
gare suffragium sine peccato vni, vel alteri, aut aliquibus etiam dignis volentibus ingredi religionem, non tamen id potest etiam in ea opinione omnibus efficere; nam si omnibus denegasset suffragium totum capitulum, vel maior pars illius, impediretur absque causa conseruatio religionis, quæ absque nouis religiosis continuari non potest, sicut licèt electores in electione Canonica possint aliquibus dignis negare suffragium, ad Prælatiam, non tamen omnibus dignis; quia si omnibus negarent suffragium, vel religio ab indignis deberet gubernari, vel carere Prælatis; sicque in præsenti; ex nullo ergo capite hæc monialis denegans suffragium omni fœminæ volenti ingredi religionem excusari potest, quod peccet contra charitatem, & contra iustitiam, & contra bonum commune, nec etiam altera, quæ negat votum 69
omni fœminæ viduæ ex odio illius status; ergo etiam stando in opinione Porteli tales moniales possunt priuari voce actiua à Prælato, vel saltem obligari cum præcepto, si aliter noluerint, vt suffragentur coram Prælata, & duabus monialibus, quod si nec hoc efficere voluerint, tunc ob transgressionem præcepti formalis eas extra omnem opinionem priuare potest, voce actiua in receptione nouitiarum; imò & aliis condignis pœnis punire; & hæc saluo meliori iudicio.

CONSVLTVM CVII.

De fuga vnius Monialis de suo Conuentu ad alium eiusdem ordinis, & an in secundo Conuentu de licentia sui Prælati possit permanere, vel ad hoc requiratur consensus Apostolicus?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Monialis ob grauem rixam cum alia Moniali, & persecutionem iniustam Abbatissæ non habuit causam legitimam ad exeundum à suo Conuentu furtiuè.*
3 *Talis causa non concernit bonum commune totius Monasterij, nec est expressa in bulla Pij V.*
4 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
5 *Moniales eiusdem ordinis alterius Conuentus licitè poterant recipere Monialem ab alio Conuentu fugientem, absque licentia Prælati.*
6 *Moniales vnius Monasterij possunt licitè recipere intra clausuram absque licentia Prælati Monialem eiusdem ordinis, sine causa hospitij, siue causa recreationis, quando Monialis licitè è suo Conuentu egressa est.*
7 *Etiam poterunt eam recipere, quando illicitè è suo Monasterio egressa est.*
8 *Prohibitio recipiendi aliquem intra clausuram solùm est contra extraneos.*
9 *Hæc monialis non est extranea, sed eiusdem ordinis.*
10 *Egressio è proprio Conuentu siue licita, siue illicita, non facit licitum ingressum in alium Conuentum, absque licentia Prælati.*
11 *Monialis alterius ordinis, etiam licitè è suo Conuentu egressa non potest recipi in Conuentu alterius ordinis, sine Prælati licentia.*
12 *Monialis siue licitè, siue illicitè egressa à suo Conuentu, ingrediens Conuentum, etiam alterius ordinis sine licentia Prælati, non incurrit vllam censuram.*
13 *Moniales eam recipientes, etiam nullam incurrunt censuram.*

14 *Præ-*

14 *Prælatus dictæ Monialis poterit ei concedere licentiam ad manendum in secundo Conuentu.*
15 *Prælatus secundum aliquos potest dare licentiam dictæ Moniali stando in iure communi, & in Tridentino ad transeundum ad Conuentum alterius religionis laxioris ob dictam causam.*
16 *Hæc opinio est contra communem, & ab omnibus reiicitur.*
17 *Probabile est Prælatum posse dare licentiam dictæ Moniali ad transeundum ad ordinem æqualem.*
18 *Causa, quæ sufficit, vt Prælatus possit dare licentiam moniali, vt transeat ad alium ordinem æqualem, melius sufficiet ad dandum transitum ad alium Conuentum eiusdem ordinis.*
19 *Causa assignata est sufficiens ad concedendum transitum ad ordinem æqualem.*
20 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
21 *Si secundus Conuentus talem Monialem libenter accepit, non tenetur primus Conuentus ei dotem dictæ Monialis restituere.*
22 *Dos fuit data primo Conuentui solùm sub conditione, si professio sequatur, non verò sub conditione, si monialis in eo vixerit.*
23 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
24 *Si secundus Conuentus cogatur recipere talem monialem fugitiuam, debet ei solui dos à primo Conuentu.*
25 *Non est danda afflictio tali Conuentui afflicto.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVædam Monialis S. Benedicti in Illustri oppido Viennæ in Lusitania cum in suo Conuentu grauem rixam cum alia Moniali haberet, & minimè posset cum illa habere pacem; sed semper in continuo odio fuissent, nec Prælata huic discordiæ, & odio remedium procurasset, sed potiùs illam foueret, patrocinando aliam Monialem, cuius erat specialis amica, & hanc religiosam maximè iniustè vexando, ob quod ipsa quasi in desperationem vertebatur, cum quadam die inuenisset ostium Conuentus apertum; exiuit à Conuentu, & fugiens rectà via properauit ad alium Conuentum eiusdem ordinis, qui est in eodem oppido, vbi fuit statim libenter recepta de consensu Abbatissæ, & Monialium eiusdem Conuentus. Ipsa autem Monialis fugitiua, statim recurrit ad Prælatum, qui erat vtriusque Conuentus Prælatus, vt ei concederet licentiam ad permanendum in dicto Conuentu eiusdem ordinis, & non reuertendi ad proprium Conuentum, allegando pro causa dicti transitus inimicitiam antiquam, quam cum illa Moniali habebat, iniustam, & sine causa vexationem Abbatissæ; cum quibus moraliter non sperabat posse pacificè viuere in primo Conuentu.

Quæsitum igitur fuit à me primò, an ista Monialis ex illa causa licitè posset fugere à suo Conuentu in alium eiusdem ordinis? Secundò. An moniales alterius Conuentus eam potuissent intra clausuram licitè recipere, absque licentia proprij Prælati? Tertiò, An Prælatus posset dictæ Moniali concedere licentiam ad manendum in secundo Conuentu, ob dictam causam, absque licentia Summi Pontificis? Quartò, An data dicta licentia à Prælato Prior Conuentus teneatur restituere dotem dictæ Monialis secundo Conuentui, in quo dicta Monialis viuit.

RESPONSIO AVTHORIS. PRIMO QVÆSITO.

An ista Monialis ex illa causa licitè posset fugere à suo Conuentu in alium eiusdem Ordinis?

2 PRimo quæsito respondi, dictam Monialem non habuisse causam legitimam ad exeundum furtiuè à suo Conuentu. Ita in proprio casu Tamburinus, *de iure Abbatissarum, disput.* 19. *quæst.* 4. *§. octauo*. Et cum Victorello Pelizarius
3 *de monialibus, tractatu decimo, capit. quinto, numero* 64. Et ratio fundamentalis est, quia talis casus non concernit bonum commune totius Monasterij, nec est expressus in Bulla Pij V. Imò multò differt ab his, qui ibi exprimuntur; ergo non datur titulus, vnde hìc exitus furtiuus à proprio Monasterio iustificetur.

4 Dices, Monialis potest licitè fugere à Monasterio ad mortem vitandam, si immineat periculum vitæ, vt tenet cum Sancio, Tamburino, Pelizarius, *suprà, capit. quinto, numero sexto, & numero sexagesimo quarto*; Ergo etiam poterit licitè fugere à Conuentu ad vitandam discordiam, & rixam cum alia Moniali, vel etiam desperationem causatam est iniustitia Abbatissæ. Patet consequentia, quia potiùs fugenda est mors spiritualis, quam corporalis, sed licitum est Moniali recedere à suo Conuentu ad vitandam mortem corporalem; ergo etiam licitum ei erit à Conuentu recedere ad vitandam mortem spiritualem, quæ illi proueniebat ex odio, & discordia cum Abbatissa, & alia moniali.

Respondetur, concesso antecedenti, negando consequentiam. Ratio diuersitatis est. Quia mors corporalis non potest, vt suppono, aliter vitari, nisi recedendo à clausura; clausura autem non obligat cum tanto rigore; lex enim humana non potest obligare cum periculo vitæ, vt rectè notauit cum Suario, & aliis Pelizarius, *de Monialibus, tractatu decimo, cap. quinto, numero trigesimo quarto*; At mors spiritualis, quæ habetur per peccatum mortale, potest multis modis vitari; primò si ipsa Religiosa patienter ferat iniurias alterius Monialis, & suæ Abbatissæ. Secundò fortiter resistendo tentationi. Tertiò recurrendo ad suum Superiorem pro remedio; Vnde non potest dari casus, quo egressio à clausura necessarius omninò sit ad vitandum peccatum odii, vel inimicitiæ, vel desperationis, cum etiam extra Conuentum, tale odium, & inimicitia possit durare, si modis dictis non expellatur.

RESPONSIO AVTHORIS. SECVNDO QVÆSITO.

An Moniales alterius Conuentus dictam Monialem fugitiuam potuissent intra clausuram licitè recipere, sine licentia proprij Prælati?

REspondi affirmatiuè, Ratio est, quia Moniales vnius Monasterii possunt licitè recipere intra clausuram absque alia licentia Prælati monialem eiusdem ordinis, & habitus 5
siue causa hospitii, siue gratia recreationis, quando talis Monialis legitimè egressa est ex proprio Monasterio, vt cum Sanchez, Peyrino, Tamburino, & aliis tenet Pelizarius, *tract.* 6
10. *de monialibus, cap.* 5. *num.* 109. Ergo etiam illam licitè recipere poterunt, quando illicitè egressa est; patet consequentia, quia prohibitio admittendi aliquem intra clausuram 7
solùm est contra extraneos, vt aduertit idem Pelizarius, *ibi, numero* 107. Sed hæc Monialis non est extranea, sed eiusdem 8
Religionis, & habitus; ergo talis prohibitio non est contra illam. 9

Confirmatur primò. Quia quod egressio fuerit licita, vel illicita, id non facit licitum ingressum in alium Conuentum absque licentia Prælati; Monialis enim alterius Religionis, etsi licitè sit egressa, non potest licitè intrare clausuram aliarum Monialium sine licentia proprij Prælati, imò & 10
Pontificis, si talis ingressus fiat recreationis gratia, vt cum Sanchez, Tamburino, & aliis tenet Pelizarius, *tract.* 10. *de monialibus, capit.* 5. *num.* 107. Sed quod facit licitum talem ingressum in Monasterium eiusdem ordinis est, quod talis Monialis sit eiusdem habitus, & non sit extranea, super quas solùm cadit prohibitio; sed hæc Monialis eiusdem habitus; ergo licitè potest recipi à Monialibus alterius Conuentus eiusdem ordinis, siue licitè, siue illicitè egressa sit à proprio Monasterio vtpotè non extranea; sed eiusdem ordinis. 11

Confirmatur secundò. Quia talis Monialis ingrediendo clausuram alterius Monasterii, etiam diuersi ordinis, non incurrit vllam censuram, siquidem talis censura non datur in iure, cum bulla Pii V. solùm afficiat excommunicatione Moniales illicitè egredientes, non verò ingredientes alium Conuentum Monialium, vt docet Bordonus, quem refert Pelizarius, *de monialibus, tract.* 10. *capit.* 5. *numero* 57. Llamas *in Methodo, curationis in append.* §. 11. *in fine*, quem refert Bonacina, *de clausura, quæstion.* 3. *part.* 1. *numer.* 3. Quidquid in contrarium dicat cum Palao, & Baldelo idem Pelizarius ibi; ergo nec Moniales eam recipientem incurrent aliquam censuram. Patet consequentia. quia cum non detur vlla prohibitio in hoc casu, vt ait Bordonus, prout testatur Pelizarius, optimè possunt moniales alterius Conuentus, etiam diuersi ordinis talem Monialem recipere, imò addo, in dicto casu, id maximè conueniens fuisse, ne dicta monialis cogeretur per oppidum vagari, cum aliàs nollet ad proprium conuentum vllo modo reuerti. 12 13

RESPONSIO AVTHORIS TERTIO QVÆSITO.

An Prælatus posset dictæ moniali concedere licentiam ad manendum in secundo conuentu ob dictam causam, absque licentia Pontificis.

REspondi tertio quæsito affirmatiuè. Et licèt hanc resolutionem apud neminem inuenerim, eam hìc efficaciter probo. Prælatus dictæ monialis ob causam assignatam ei potest præbere licentiam, vt transeat ad alterum conuentum alterius religionis laxioris stando in iure communi, & 14

ni, & non obstante decreto Tridentini, *sess.25. de regularibus*, vt tenet cum Sairo, & Hieronymo Rodriguez, P. Ludouicus à Conceptione, *tomo 2. examinis veritatis, tract.1. de opinione probabili, §. 14. litera R. num.7.* Vbi ex Sanchez, & alijs ait, quod intentio Tridentini solum est, vt licen-
16 tia non concedatur absque iusta causa, eiusque cognitione, saltem extraiudiciali, & licet hæc opinio ab alijs Doctoribus communiter reijciatur; Ad minus probabile est posse
17 dictum Prælatum concedere licentiam tali moniali ad transeundum ad aliam æqualem religionem, vt tenet Hieronymus Rodriguez, *in compendio, regul. pag.862. retract.14.* Et cum Manuele Rodriquez, P. Fr. Ludouicus à Conceptione, *suprà, num.11.* Ergo multò à fortiori talis Prælatus absque licentia Papæ poterit dare licentiam dictæ Moniali ad transeundum ad alium Conuentum eiusdem ordinis. Patet
18 consequentia, quia si illa causa est sufficiens ad dandum licentiam, vt transeat ad aliam religionem laxiorem in opinione Ludouici à Conceptione, vel ad minus ad æqualem,
19 vt tenent prædicti Doctores, cur non erit sufficiens ad concedendum licentiam ad transeundum ad alium Conuentum eiusdem ordinis; ego sanè nullam discriminis inuenio rationem.
20 Nec obstat, quod Sanchez, & alij Doctores loquantur de transitu religiosorum ad laxiorem, vel æqualem religionem. Nam contra hoc est, quod in eisdem casibus, in quibus permissum est religiosis de Prælatorum licentia ad aliam religionem transire, permissum etiam est monialibus, vt cum Franco de Marques ex sententia Abbatis docet Rodriguez, *tom.3. quæstion. 52. articul.2.* Ludouicus à Conceptione, *suprà, numer.6.* & cum alijs Bonacina, *quæstion.2. de clausura, part.9. §.3. difficult.1. num.11.* Tum quia causæ, quæ Religiosorum licitum faciunt transitum ad laxiorem ordinem, de suorum Prælatorum licentia obtenta, æquè ad minus militant in religiosis fœminis, vt tenet ipse Ludouicus à Conceptione ibi; Ergo stando in dicta opinione Ludouici à Conceptione optimè potest Prælatus tali moniali concedere licentiam, vt maneat in dicto Conuentu eiusdem ordinis ob suprà dictam causam, præcipuè cum hæ moniales nullam ex lege propria habeant prohibitionem, sed tantùm illam quæ datur in iure communi.

RESPONSIO AVTHORIS,

QVARTO QVÆSITO.

An data dicta licentia à Prælato Prior Conuentus teneatur restituere dotem dictæ Monialis secundo Conuentui, in quo dicta monialis viuit?

21 Respondi, quod si secundus Conuentus dictam Monialem libenter recepit, vt accidit in præsenti, non tenetur Prior Conuentus ei dotem dictæ monialis restituere. Ita Sanchez, Rodriguez, Nauarro, Bonacina, Tamburinus, quos refert, & sequitur Pelizarius, *tractat.10. de monialibus capit.3. numero 69.* contra Solinum, Baldum, Tapiam, quos refert Sanchez, *lib.7. moral. capit.32. numero 12.* Et ratio est, quia dos non fuit data Priori Conuentui sub conditione, si mo-
22 nialis in eo Conuentu manserit, sed solum sub conditione, si professio sequatur; vnde cum hæc secuta fuerit, dos perpetuo mansit illius Monasterij. Tum quia posterius Monasterium sponte admittens talem Monialem, vt suppono, debet sibi imputare hoc incommodum, quod teneatur illam alere sine dote.
23 Nec obstat lex, *si is qui ff. de iure dotis*, vbi dicitur, quod ibi debere esse, vbi onera matrimonij sunt. Tum quia dos datur accessoriè ad personam, & sub tacita conditione, dum Monialis in eo Monasterio permanserit; ergo translata Moniali ad alium Conuentum per legitimum transitum, reddenda est dos dicto Monasterio, ad quod Monialis translata est, sicut redditur dos tradita viro ob matrimonium carnale, si hoc legitimè dissoluatur. Non obstat inquam. Respondetur namque dari diuersam rationem in matrimonio carnali, nam in eo datur dos marito solum pro tempore matrimonij, & ideò soluto matrimonio redditur dos parentibus fœminæ, ac dos Monialium perpetuo transit in dominium Monasterij, secuta professione, vnde licet dissoluatur professio monialis per mortem illius, dos non restituitur parentibus Monialis, quia dos non fuit data sub conditione, dum viueret monialis, sed absolutè secuta professione.
24 Dixi si Conuentus spontaneè recepit dictam Monialem, vt accidit in casu præsenti. Nam si secundus Conuentus cogatur recipere dictam Monialem à Prælato, ob dictas causas, debet ei solui dos à Priori Monasterio, cum non soleant moniales admitti, sine dote, & in tali casu imputari non possit posteriori Monasterio voluntaria admissio dictæ Monialis. Ita citati Doctores, & patet ex dictis, *Tum ex cap. de lapsis 16. quæstione 6. & capit. si qui rapuerint. 27. quæstione 1. & authentica de sanctissim. Episcop. §. penult.* Tum quia par non est, vt posterius Monasterium, quod inuoluntariè recepit talem Monialem, vltra hoc etiam patiatur iacturam alimentorum, sicque addatur afflictio afflicto; & hæc saluo meliori iudicio. 25

CONSVLTVM CVIII.

De electione cuiusdam Prioris loco alterius putati mortui, cum esset viuus, quis eorum debeat manuteneri in dicto Prioratu?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Si loco Prioris, qui morali certitudine putabatur mortuus alius Prior electus est, electio secundi Prioris est valida, & electio primi cassanda, etsi iam sit in possessione sui Prioratus.*
3 *Definitores habuerunt legitimam causam eligendi secundum Priorem.*
4 *Electio secundi Prioris fuit destitutio alterius.*
5 *Fama communis aliquem esse mortuum, simul cum visu naufragij, si persona aliqua per multum tempus dispateat, est probatio sufficiens ad credendum eius mortem.*
6 *Generatio vnius est corruptio alterius.*
7 *Electio vnius est destitutio alterius.*
8 *Vna sponsa non potest habere multos sponsos.*
9 *Vna Ecclesia non potest habere plures parochos.*
10 *Etiamsi non constaret de morte dicti Prioris, si constaret de naufragio, & non esset spes, quod in breui talis Prior appareret, habebat definitorium causam legitimam ad illum à Prioratu deponendum.*
11 *Si Definitorium id fecit, primus Prior iam non habet ius ad Prioratum.*
12 *Definitorium in nostra religione habet potestatem disponendi Prælatos, quando recta ratio id postulauerit.*
13 *Recta ratio in hoc casu postulabat, vt fieret nouus Prælatus.*
14 *Recta ratio dictat, vt Conuentus per multum tempus non sit Prælato orbatus.*
15 *Captiuitas cuiusdam Prouincialis simul cum desperatione eum per breue tempus redimendi iudicata fuit causa sufficiens ad eum deponendum.*
16 *Certitudo moralis mortis nostri Prælati, & desperatio illius aduentus per multum tempus, vrgentior causa est ad illum deponendum ab officio.*
17 *Vt Prælati Superiores deponant aliquem Prælatum sufficit de iure communi causa rationabilis.*
18 *Hic dabatur causa rationabilis boni communis, ne Conuentus per multum tempus careret Prælato.*
19 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
20 *Ponitur aliud argumentum, & soluitur.*
21 *Ponitur aliud argumentum, & soluitur.*
22 *Occurritur alteri obiectioni, & soluitur.*
23 *Possessio quam habebat primus Prior solum ei prodebat, dum erat in bona fide.*
24 *Postquam ei constitit de secunda electione, tenetur dimittere possessionem.*
25 *Qui sine titulo possidet, est intrusus.*
26 *Possessio sine titulo, licet non sit nulla, est iniusta, & mala.*
27 *Talis possessio solum poterit prodesse tali Priori, vt non possit amoueri à Conuentu sine citatione.*
28 *Si citatus noluerit dimittere possessionem, potest à iudice violenter expelli.*
29 *Non potest in hoc casu à parte expelli à sua possessione.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

In nostra religione in Prouincia Lusitaniæ electus fuit in capitulo quidam prior in quodam Conuentu, quem habebat in regione Brasilica in Ciuitate Angolæ. Accidit autem, quod cum talis Prior ad Angolam nauigasset, impetu procellarum nauigium expulsum est ad littora maris, & ibi fractum, & submersum fuit, quod cum viderint alij nauigantes aliarum nauium, quæ cum illa ibant, existimarunt omnes, qui in dicto nauigio erant, perijsse. Accidit tamen quod prior cum aliquibus alijs deiectus est à fluctibus ad littora, vbi cum magno labore per terram gradiens post multum temporis peruenit ad Ciuitatem Leandæ, in Regno Angolæ, & accepit possessionem sui conuentus, Interim tamen Prælati dictæ Prouinciæ Lusitanicæ certiores facti de naufragio prioris, & quomodo ipse cum omnibus, qui cum eo ibant perijssent, in primo definitorio elegerant alium priorem pro dicto conuentu Leandæ Angolæ, qui cum peruenisse ad Ciuitatem Leandæ, inuenit iam in suo 1

conuento primum priorem, qui putabatur mortuus.

Quæsitum igitur fuit à me, quis ex duobus esset verus prior & an primus deberet dare locum secundo, vel secundus, cognito errore, deberet relinquere primum in sua possessione in qua erat.

RESPONSIO AVTHORIS.

2 RESpondi primum priorem per electionem secundi prioris amisisse Prioratum, ac per consequens dandam esse possessionem prioratus. Ratio fundamentalis est. Quia definitores habuerunt causam legitimam, & necessariam eligen-
3 di nouum priorem in primo definitorio sequenti naufragio dicti primi prioris; ergo electio illius fuit destitutio alterius. Antecedens est certum. *Quia Nostra constitutio 3. part. cap. 8. numero 3.* præcipit, quod in definitorio ordinario omnium officiorum tunc vacantium, Prælati eligantur, sed dicti definitores moraliter certificati sunt de morte illius prioris; ergo tenebantur necessariò eligere secundum priorem loco alterius.
4 Minor huius vltimi syllogismi patet, quia plures testes deposuerunt, & fama publica erat illud nauigium, & omnes qui in illo nauigabant perijsse, & naufragium passos esse; Sed hæc probatio sufficiens est ad credendum mortem, si per multum tempus aliqua persona, quæ in tali nauigio nauibat, non appareat, vt docet cum Mascardo, & alijs Sanchez, *libro 2. de matrimonio, disput. 46. nu. 16.* ergo cum
5 prior per multum tempus non appareret, & omnes de eius naufragio testificarent, legitimam causam habuerunt definitores eligendi alium priorem.
6 Consequentia rectè infert. Nam sicut in naturalibus generatio vnius est corruptio alterius, ita in moralibus expe-
7 ctantibus ad electionem, electio vnius est destitutio alterius; siquidem vna sponsa non potest habere plures spon-
8 sos, *capit. 1. de sponsa duorum*, nec vnum corpus potest habere duo capita, *ex capit. quoniam de offic. ordinar.* Nec vna
9 Ecclesia plures parochos, seu curatos, *cap. non ignores de præbendis*, & *cap. in apibus 7. quæst. 1. & cap. sicut vnaquaque 22. quæst. 2.*
10 Secundò probatur. Quia etiamsi certò moraliter non constaret de morte dicti prioris, si constaret de illius naufragio, & nulla esset spes moralis, quod ipse per breue tempus appareret, tunc definitorium poterat eligere nouum priorem, & deponere antiquum, si fortè viuebat; ergo si id de facto fecit, iam primus prior nullum ius habet ad dictum
11 prioratum. Antecedens probatur, quia definitorium gene-
12 rale habet potestatem deponendi Prælatos, quando recta ratio id postulauerit, vt patet *ex parte nostrarum constitutionum, cap. 8. num. 11.* sed hic recta ratio postulabat, vt eligere-
13 tur nouus Prælatus, & antiquus deponeretur; ergo si definitorium id de facto fecit, iam primus prior nullum habet ius ad dictum prioratum.
14 Minor patet. Quia recta ratio dictat, quod Conuentus per multum tempus non debet carere Prælato, rueret enim disciplina regularis, & daretur graue detrimentum illius, vt optimè probat Lezana, *in consilijs, consilio 42. numero 6.* sed hic nulla dabatur moralis spes, vt prior per breue tempus appareret; cum multi dicerent esse mortuum, & nemo sciret vbi à fluctibus deiectus esset, & iam per multum tempus ipse non apparebat; ergo cum hæc ratio sit rationabilis, vt ait Lezana, optimè potuit definitorium deponere primum priorem, si fortè viuebat, & eligere nouum priorem.
15 Confirmatur primò. Quia cum quidam prouincialis certæ Religionis captus fuisset à Turcis, & non esset spes, vt ille breui tempore redimeretur, Prælati illius Religionis ob eam solam causam, ne Prouincia per multum tempus esset sine Prouinciali exposita multis periculis; elegerunt nouum Prouincialem, quo electo præter spem redemptus est Prouincialis antiquus, & peruenit ad suam Prouinciam, & cum postulasset sibi reddi Prouinciam, ei contradixerunt dicti Prælati dicentes, ipsum ex causa sufficienti depositum fuisse, & secundum electum esse verum Prouincialem, quam sententiam secutus est Doctissimus Fr. Lezana *in suis Consilijs, consilio 42.* per totum; sed eadem, & fortior causa est in nostro casu; Cum in casu Lezanæ certò constaret de vita Prouincialis, & de loco vbi existebat, in nostro autem casu, nec de vita, vel existentia illius vlla notitia erat; ergo si illa desperata spes redeundi citò ad suam prouinciam fuit sufficiens causa, & ratio, vt nouus eligeretur Prouincialis; multò à fortiori in nostro ca-
16 su, illa desperata spes, quod iste prior intra breue tempus perueniret ad suum Conuentum fuit sufficiens causa, vt definitorium generale nouum eligeret priorem, non enim apparet maior ratio.
17 Confirmatur secundò. Quia vt Prælati superiores deponant aliquem priorem à suo prioratu sufficit stando in iure communi rationabilis causa; sed hanc habuerant prædicti definitores ad eligendum nouum priorem; ergo primus prior per electionem secundi depositus fuit à suo prioratu. Maior est certa, & patet *ex cap. qualiter, & quando secundo de accusat.* & tenet cum Sigismundo, Lauorio, Barbosa, & Fr. Iosepho à Iesu Maria, Lezana, *in consilijs, consilio 42. numero 17.* Patet etiam *ex cap. cum ad monasterium de statu Monachorum, §. sales*, ex quibus textibus constat, quod cum detur causa boni communis, possunt Prælati regulares à suis officijs amoueri, vt optimè explicat Suarez, *tomo 4. de Religione, lib. 2. num. 2.* & cum alijs Fr. Lezana, *suprà num. 21.* Minor verò patet, quia hic vrgebat causa boni communi, scili- 18
cet, quod multum tempus careret Conuentus suo Prælato, quæ causa sufficiens est, vt latè probat Lezana, *loco citato*, ergo primus prior per electionem secundi depositus legitimè fuit à suo prioratu.

Dices: definitores non potuisse procedere ad electionem 19
noui prioris, nisi is qui erat electus, & confirmatus fuisset prius absolutus, vel propter completum tempus à constitutionibus concessum, vel propter renunciationem, vel per destitutionem ob crimina, vel per mortem naturalem, vel per assumptionem ad aliam dignitatem superiorem, sed nulla ex his causis interuenit; ergo electio noui prioris fuit irrita. Respondetur namque, non solum propter illas causas potuisse dictum priorem deponi à suo officio, sed etiam propter suum desperatum regressum ad suum conuentum, & propter necessitatem illius ad habendum pastorem, qui prioris nomine, & non solum vicarij potiretur, vt ipsum in obseruantia regulari conseruaret, & difficultatibus occurrentibus resisteret, & id non solum ex expresso statuto religionis hanc facultatem concedente definitoribus, quando recta ratio id postulauerit, sed ex iuris communis sanctionibus, & ipso iure naturali præscribente, vt bonum commune semper præponatur bono particulari.

Dices: nullus beneficiatus, siue Prælatus regularis possi- 20
dens Prælaturam regularem electiuam potest ab ea amoueri, vt patet *ex cap. Monachi in fine, de statu Monachorum*, vbi Glossa *verbo mutentur*, & Panormitanus, *num. 8. versu in Glossa penult.* Azor. *parte 2. lib. 3. cap. 26. quæst. 15.* & communiter Doctores, teste Rota, *decisione 772. num. 3. part. 3. diuers.* Respondetur id intelligi, nisi iusta, & rationabilis causa existat, prout de facto extitit in præsenti, ea enim existente, prælatiæ regulares, etiam electiuæ possunt à superioribus auferri ab his, qui illas possident, vt probatum manet.

Dices beneficia auferri non possunt, viuente beneficiato, 21
nisi à solo Papa; sed prælatia regularis est beneficium; ergo. Respondetur, antecedens esse verum de veris beneficijs, qualia sunt perpetua, quia in collatione eorum contrahitur matrimonium spirituale inter beneficiatum, & Ecclesiam, *cap. Sanctorum 70. distinct. cap. penult. de cleric. ægrotant. cap. si gratiosè de rescriptis cap. inter de translatione Episcoporum.* Gonzales, *super reg. 8. Cancellariæ, Glossa 5. num. 11. & 12.* Ex Rebuffo, Gigante, & alijs; officia autem Religionum non sunt propriè, & verè beneficia, vel officia temporalia, & quasi manualia, vel saltem triennialia; vnde facilius, & liberius soluuntur cum oportuerit, vt dixit Innocentius III. *in qualiter, quando, secundo de accusat. & in cap. cum ad monasterium, de statu monachorum, & vocantur bona de mensa*, Barbosa, *de iure Ecclesiastico, lib. 3. cap. 4. num. 84.* Tamburinus, *de iure Abbatum, tomo 3. disput. 9. quæsito 12. num. 9.* Ac per consequens eorum conseruatio, vel destitutio pendet à rationabili voluntate supremi capitis Religionis, quale est in nostra Religione definitorium generale.

Dices, si fœmina ad secundas nuptias transeat credens, 22
quod primus vir erat mortuus, si posteà vir eius reuertatur ipsi restituenda est, & à secundo viro separanda, ergo idem dicendum videtur in præsenti. Respondetur, concesso antecedenti, negando consequentiam. Et ratio est, quia cum vinculum matrimonij viuente viro sit iure diuino, & naturali perpetuum, & indissolubile, secundum matrimonium prorsus irritum est, & inualidum, & ideò vxor primo marito restitui debet, tanquam legitimo domino, & proprietario, vt habetur, *cap. cum per Bellicam, 32. quæst. 1.* hoc autem non procedit in nostro casu, cum prioratus multis de causis auferri possit à priore eum possidente, vt ostensum est; nec vinculum illius sit perpetuum, sed amouibile, etiam per voluntatem definitorij, causa subexistente rationabili, & proportionata.

Nec obstat, quod primus prior fuerit in possessione do- 23
mus, & prioratus. Respondetur namque talem possessionem solum prodesse primo priori, dum erat in bona fide. 24
At postquam ei constiterit de noua prouisione definitorij ex dicta causa, teneri dimittere possessionem, aliàs erit intru- 25
sus; siquidem sine titulo possideret dictum prioratum & pos- 26
sessio

sessio sine titulo, licèt non sit nulla, est tamen iniusta, & mala, vt cum Abbate, Rebuffo, & alijs notat Garcia, *de beneficijs, part.10. cap.2. numero.225.* Vnde solum poterit prodesse talis possessio dicto priori, ad hoc vt non possit amoueri à suo prioratu sine citatione, vt cum Romano, & alijs notauit Thuscus, *littera P, conclusione 442. num.4. & conclusione 436. num.8.* Citato tamen priore, & audito, si postquam ei constiterit de noua prouisione definitorij noluerit dimittere possessionem, & tradere illam nouo priori; poterit à iudice repelli à possessione; si quidem procedit sine iure; non poterit tamen repelli à possessione à parte, vt optimè cum multis notat Thuscus, *litera P, conclusione 436. num.10.* quæ omnia non fuerunt necessaria; nam primus prior statim dimisit possessionem, & tradidit conuentum secundo priori prouiso à definitorio, quod & laudatum, & approbatum fuit ab ipso definitorio, & primus prior ad aliud maius officium euectus.

CONSVLTVM CIX.

De quadam professione solemni facta in Religione habente statutum annullans professionem habentis sanguinem infectum sanguine Iudæorum in quocumq; gradu, an talis professio fuerit nulla, si de tali macula in profitente certo non constet, sed tantùm detur de illa probabilis, vel probabilior opinio?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Puritas sanguinis plenè, & concludenter probatur per famam, & communem reputationem.*
3 *Fama plenè probat in his, quæ sunt difficillimæ probationis.*
4 *Puritas sanguinis est difficillimæ probationis.*
5 *In informationibus puritatis ex statutis præcipuè quæritur circa proprietatem, & possessionem prætensoris.*
6 *Proprietas, & possessio cuiuscunque rei per famam concludenter probatur.*
7 *Fortior est probatio, quæ ex fama prouenit, quàm ex auditu.*
8 *Auditus in materia puritatis sufficit ad plenam probationem.*
9 *Fama est assertio plurium, & totius populi.*
10 *Auditus sufficit, si proueniat à duobus, vel tribus.*
11 *Paria sunt esse talem, & haberi pro tali.*
12 *Nulla maior probatio esse potest puritatis, vel impuritatis, quàm publica vox, & fama.*
13 *In antiquis fama plenissimè probat.*
14 *Aliquem oriri ex sanguine Iudaico ex sola fama, & communi reputatione probatur.*
15 *Vt fama plenè probet maculam, vel puritatem debet esse antiqua, & non recens.*
16 *Fama recens non habet pro se præsumptionem stabilitatis, & constantiæ.*
17 *Probatio quæ deficere, & adesse potest iure est nulla.*
18 *Si fama est antiqua, & constans velut vera amplectitur.*
19 *Perseuerantia constans per plurimos annos veritatem eius arguit.*
20 *Fama falsa citò opprimitur.*
21 *Tempus facit crescere veritatem, & submergit mendacium.*
22 *Fama quæ diù firmatur, habet pro se iuris, & veritatis præsumptionem.*
23 *Vt fama dicatur antiqua sufficiunt centum anni.*
24 *Vt fama plenè probet, debet aliquibus vestiri circunstantijs.*
25 *Prima debet esse antiqua.*
26 *Secunda debet habere initium à bona origine.*
27 *Fama sine causa dicitur vanus rumor, cui attendi non debet.*
28 *Fama orta ab inimicis prætensoris, seu ab aliquo ex sua familia nihil probat.*
29 *Si à prætensore, vel ab eius consanguineis spargatur vox, seu causa, qua purgare intendant labem iam diu contractam seu præsumptam, assignando aliam bonam originem, seu æquiuocationem, talis fama non meretur fidem, nec est attendenda.*
30 *Testes testificantes de fama, non tenentur exprimere originem, nec authores famæ, quando res est antiqua.*
31 *Sufficit quod dicant, quod sic publicè audierunt.*
32 *Præsumitur in antiquis causam famæ iustam præcessisse.*
33 *Quoties effectus apparet, præsumitur causam præcessisse.*
34 *Testes de puritate testantes non debent esse inimici, vel æmuli prætensoris.*
35 *Debent dicere, quod credunt id, quod fama dicit.*
36 *Debent dicere sic audiuisse à maiori parte Ciuitatis, vel dicere se audiuisse à duobus, vel tribus personis nominatis, & publicè ab alijs.*
37 *Sufficit si dicant, sic audiuisse à suis maioribus vsque nunc, & anteà ab omnibus accepisse.*
38 *Fama antiqua his circunstantijs vestita plenam facit probationem.*
39 *Per accidens in eodem populo, & de eadem re possunt dari duæ famæ contrariæ.*
40 *Non possunt dari tales famæ realiter veræ.*
41 *Possunt in eodem populo dari duo rumores contrarijs.*
42 *Quando agitur de puritate, vel macula probanda per famam, non est necesse, vt fama ista constanter probetur, vt à nemine contrarietur.*
43 *Si duæ famæ contrariæ appareant vna prior, posterior altera, in materia puritatis præferri debet prior, dummodo suo tempore recepta fuerit, nec posteà constiterit fuisse falsam.*
44 *Præstantior fides adhibenda est testibus designantibus coniunctiones, qualitates, & cognomina ascendentium prætensoris, quam mille alias testibus contradicentibus.*
45 *Testes maculam firmantes, etsi pauciores sint præferendi sunt pluribus puritatem firmantibus.*
46 *Si testes pauciores testantes de macula dent rationem sui dicti æqualem pluribus deponentibus de puritate sunt illis præferendi, si omnes testentur de fama.*
47 *Ex paucorum numero saltem septem, genus prætensoris maculatum appares in parte oppidi considerabili.*
48 *Statuta puritatis duo copulatiuè requirunt primum quod prætensor non descendat à Iudæis, secundo quod non sit, vt talis habitus.*
49 *Nostra lex magis excludit macula puritatis diffamatos, quàm alios.*
50 *Idem est esse talem, & communiter haberi pro tali.*
51 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
52 *Quando septem aut octo testes testantur ac macula prætensoris non est dubium quod prætensor apud illos & alios quos nominant maculatos existat.*
53 *Idem dicendum est, quando manet pro vtraque parte par testium numerus, & ratio.*
54 *Testes vt probent famam, debent esse ad minus septem.*
55 *Debent deponere in loco originis.*
56 *Testes pauciores, qui maculam asserunt, debent esse exceptione maiores.*
57 *Debent loqui de fama, & auditu antiquorum.*
58 *Debent dare rationem, & causas verosimiles & sufficientes ad mouendum animum iudicum.*
59 *Rationes contrariorum testium non debent esse talis naturæ, vt destruant rationes illorum, qui maculam astruunt.*
60 *Si incertitudo qualitatum ex parte parentum proueniat si vnus ex illis, qui assignatur pro parentibus prætensoris sit sangine maculatus, prætensor velut incertæ qualitatis admitti non debet.*
61 *Ex diuersis duorum qualitatibus certum quid colligi non valet.*
62 *Vnum extremum inhabile, totum medium corrumpit.*
63 *Ex parentum incertitudine oritur suspicio illorum infamiæ.*
64 *Interpretatio semper facienda est contra eum, qui se fundat in probatione dubia.*
65 *Dum quis peculiare cognomen alicuius generis, & familiæ fert, præsumitur illius esse familiæ, & generis.*
66 *Excipe eos, qui potius appetunt esse filios spurios quam naturales, causa fugiendi maculam.*
67 *Descendentes ex Hebræis plerumque mutant cognomina, & aliena sumunt, vt maculam sanguinis elidant.*
68 *Quando non constat, an filius sit spurius potius præsumitur naturalis, quam spurius.*
69 *Ad probandum, quod filius sit naturalis, sufficit quod concubina sit domi retenta.*
70 *Matri dicenti filium esse spurium & non naturalem, non est credendum, si filius natus est in domo illius, cuius dici potest filius naturalis, & non spurius.*
71 *Matris assertio non potest nocere filio, cui meliùs est esse naturalem, quam spurium.*
72 *Matris assertio dicentis filium non ex suo marito non præiudicat filio, si natus est in domo mariti.*
73 *Filius natus in domo v.g. Petri, si non constet certò de alio patre, præsumitur illius, in cuius domo natus est.*
74 *Filius præsumitur procreatus ab eo, qui ad libitum suum mulierem tenebat.*
75 *Si mulier in domo vnius Amasis nunquam concepit, & cum peruenit ad domum alterius Amasis statim concepit, & peperit, illius præsumitur filius, in cuius domo natus est.*
76 *Hæc præsumptio magis roboratur, si is, in cuius domo natus est filius, eum alimentat, domi retinet, & hæredem bonorum suorum instituit.*
77 *Hæc nisi veris filijs rarò fiunt.*
78 *Quæ magis filijs conueniunt, quàm alijs, veram filiationem inducunt.*
79 *Si quis est in puritatis possessione actuali, vt si sit professus in religione, vbi dantur puritatis statuta, vt deijciatur à*

sua possessione requiruntur vera probationes de macula.
80 *Talis possessio reijcit probationes priuilegiatas, & præsumptas.*
81 *Sicut possessio est certa, ita per veras, & certas probationes tolli debet.*
82 *Possessio est causa, vt præsumatur verum dominium, & puritas sanguinis.*
83 *Quando agitur de spoliando professo à professione quam actu possidet, requiruntur pleniores probationes.*
84 *Plus requiritur ad repellendum iam admissum, quam ad non admittendum.*
85 *Turpius reijcitur, quam non admittitur hospes.*
86 *Ad non admittendum ad habitum sufficit vnus testis, & leuis suspicio.*
87 *Ad reijciendum iam admissum ad professionem, maior & plenior requiritur defectuum probatio.*
88 *Religiosus professus, ius habet ad rem, seu in re.*
89 *Si prætensor iam sit professus in religione, vbi sunt puritatis statuta, iudices in dubio pro puritate eius debent iudicare.*
90 *Quilibet in sua possessione manuteneri, nisi sit aperta, & iusta ratio in contrarium.*
91 *Si non detur dubium negatiuum, sed opinio pro vtraque parte, aliqui dicunt posse iudicem sequi opinionem, quam maluerit, si vtraque probabilis sit, & spoliare possidentem, si contra se habeat opinionem probabilem.*
92 *Proponitur Authoris opinio.*
93 *Si opiniones in præsenti casu sint æquè probabiles, tenetur iudex fauere reo.*
94 *In pari causa melior est conditio possidentis.*
95 *Si opiniones ex parte facti non sint æque probabiles, sed vna probabilior, tenetur iudex iudicare, iuxta opinionem probabiliorem.*
96 *Si detur melior probatio, prætensorem habere maculam in puritate, iudex debet eum statu religioso spoliare, ad hoc enim sufficit opinio probabilior.*
97 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
98 *Ponitur aliud argumentum in contrarium, & soluitur.*
99 *Quando opiniones versantur circa factum tenetur iudex sequi opinionem probabiliorem, etiam in matrimonio carnali, illud nullum declarando.*
100 *Ponitur argumentum in contrarium & soluitur.*
101 *Ponitur resolutio consulti.*
102 *Ad rem antiquissimam probandam in materia puritatis sufficit communis fama, & populi reputatio, si sit adminiculata certis circunstantijs, quæ ibi referuntur.*
103 *Quando datur incertitudo ex parte patris, an filius sit naturalis, vel spurius præsumendus est naturalis, quam spurius.*
104 *Ponitur argumentum in contrarium.*
105 *Ponitur illius solutio.*
106 *In pari dubio fauendum est reo, non tamen in opinione probabili.*
107 *Fama antiqua, & adminiculata cum testibus ex auditu, & alijs præsumptionibus suprà relatis facit rem non solum probabiliorem, sed certam moraliter.*
108 *Religiosus potest deijci à professione quam possidet ex probabiliore opinione, vel saltem cum probatione certa moraliter.*
109 *Ponitur resolutio totius consulti.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 IN nostra Prouincia Lusitaniæ datur quoddam statutum, quod nullus admittatur ad professionem religiosam, nisi cum protestatione, quod religio non intendit ei dare professionem, si sit maculatus sanguine Hebræorum in quocumque gradu, & quod ex tunc declarat professionem nullam, si fortè aliquando constiterit prædictum profitentem habere dictum sanguinem maculatum? Accidit autem, quod cum hæc protestatio facta fuerit cuidam nouitio profitenti, & informationes etiam factæ fuerint, & talis macula non fuerit inuenta, ei dederunt professionem; posteà tamen occasione alterius informationis, quæ facta fuit ab alio Religioso calidiori, pro alio nouitio consobrino illius religiosi, inuentum est ipsos esse ex sanguine maculato. Et cum exactissimæ informationes iterum de mandato definitorij factæ fuerint, tandem inuentum est magnam partem populi dicere ipsos esse ex sanguine Hebræorum.

Dicebant enim, illam familiam processisse à quadam fœmina, quæ cum prius fuisset ancilla cuiusdam Clerici, posteà fuit ancilla cuiusdam medici Hebræi, & quod in eius domo concepit & peperit quandam filiam, quæ semper habita fuit pro filia medici Hebræi, & quod ab hac filia medici procedebat illa familia, & quod id semper constanter audierint à suis maioribus. Dicebant etiam, quod illa medici Hebræi concubitu ad occultandum defectum sanguinis in dicta prole ei imposuisse cognomen Clerici, in cuius, domo primò stetit, & cuius prius fuerat concubina, reuera tamen, quod illa non erat filia Clerici, sed medici Hebræi. Dicebant etiam, quod dictus medicus dictam puellam domi suæ natam, vt filiam semper reputauerit, & in domo sua, vt filiam educauerit & quod ei totas suas diuitias, quæ multæ erant, reliquerit, post mortem.

Alia verò æqualis pars populi planè confitebatur prædictam antiquissimam famam, dicebant tamen esse falsam, quia illa familia non à medico Hebræo, sed à dicto Clerico procedebat, cuius primò fuerat ancilla eius mater, & quod iam grauidata exierit è domo illius ad seruiendum dicto medico Hebræo, in cuius domo peperit, & adeò illæ natæ non posuerit cognomen medici Hebræi, sed Clerici, quod cognomen talis familia semper conseruauit, & quod licet medicus dictam puellam natam in domo sua educauerit, & totas diuitias suas ei reliquerit, non id ideò fecit, quia illa eius filia esset, sed propter affectionem, quam erga illam habuit, & quia illius mater, postquam exiuit è domo Clerici, & peperit dictam filiam, fuit etiam illius concubina, quibus visis à diffinitorio.

Quæsitum fuit à me, an talis Religiosus reputandus esset ex sanguine maculato medici, & vt talis reijciendus à religione, vtpote non professus, an verò reputandus esset ex sanguine puro Clerici, & vt talis retiuendus in religione?

RESPONSIO AVTHORIS.

FAteor hunc casum grauissimum esse, & me potius velle ab alijs resolutionem audire, quam illam dare, verum quia obedientia me cogit, dicam quidquid mea insufficientia attigerit.

Proponuntur aliqua præponenda ad faciliorem nostri casus resolutionem.

IN primis suppono puritatem sanguinis plenè & concludenter probari per famam, & communem reputationem. Et ratio est, quia fama plenè probat in his, quæ sunt difficillimæ probationis; sed puritas sanguinis difficilis est probationis, ergo poterit per famam plenè probari. Maiorem tenent Decius, Marsilius, Iulius Clarus, Mascardus, Bartolus, Menochius, Surdus, Farinacius, Azeuetus, Norbona, & alij, quos refert, & sequitur Escobar de Corro, *de puritate, part. 1. quæst. 10. §. 2. num. 2.* 2

Ratio autem est, quia in informationibus puritatis est statutis præcipuè quæritur circa proprietatem, & possessionem prætensoris, & sui generis; sed possessio, & proprietas cuiusque rei per famam concludenter probatur; ergo & puritas. Minor quoad proprietatem patet, ex pluribus adductis à Tiraquello, Aym Craueta, Palaez, quos refert, & sequitur Escobar del Corro, *suprà, num. 4.* Quod verò ad possessionem probant communiter Doctores, *in cap. veniens 10. de testibus, & in cap. quod si nouale 21. de verbo signif.* & tenet Petra, *de Fideicommiss. quæst. 13. numero 138.* Mascardus, *conclusione 53. num. 23.* Menoch. *de recuper. remed. 15. num. 41.* Craueta, *conclus. 34. num. 11.* & cum Palaez, Farinacio, Escobar, *suprà, num. 3.* 5 6

Confirmatur primò, quia maior, & fortior probatio est, quæ ex fama prouenit, quam ex auditu; sed auditus in materia puritatis sufficit ad plenam probationem; ergo ex maiori ratione sufficiet fama, & communis reputatio. Maior patet. Quia certior, & indubitabilior probatio est, quæ à pluribus prouenit, quam à paucis, vt patet *ex cap. licet ex quadam, & cap. in nostra 32. eodem cap. licet causam 9. de probat.* Seraphin. *decisione 148. num. 1. & 3.* Sed fama est assertio plurium, & totius populi, Auditus verò sufficit, si proueniat à duobus, vel tribus; ergo probatio per famam, firmior auditu est. Minor verò, scilicet, quod testes de auditu plenè probent maculam, præcipuè si testes sint exceptione maiores, & dicant sic audiuisse à duobus, vel tribus fide dignis maioribus suis, & quod ita intellexerunt, & crediderunt, tenet cum multis Escobar del Corro, *de puritate, part. 1. q. 9. §. 4. per totum;* ergo puritas, vel impuritas sanguinis per famam plenè probatur. 7 8 9 10

Confirmatur 2. Quia paria sunt esse talem, & haberi pro tali, vt tenet Baldus, Innocentius, & alij, quos refert Barbosa, *axioma. 174. num. 12.* Sed per famam, & communem reputationem apparet qualiter quis reputetur, & sit habitus circa sui generis qualitates, ergo nulla maior probatio puritatis, vel impuritatis esse potest, quàm publica vox, & fama. Illorum enim æquiparatorum eadem est ratio, & debent esse idem effectus; *l. gallus 29. §. & quid si tantum, de lib. & posthum.* & tenet Cephalus, Paris Gratus, & alij, quos refert, & sequitur Barbosa, *axioma. num. 2.* Escobar, *p. 1. de puritate, quæst. 10. §. 2. nu. 9.* 11 12

Confirmatur 3. Quia in antiquis fama plenissimè probat, vt tenent 13

vt tenent communiter Doctores, sed hac agitur de probanda puritate ab antiquissimis maioribus prouenienete; ergo fama plenissimè probat prædictam qualitatem. Maior constat, ex his quæ notauit Doctores, *in l. admonendi*, maximè Iason, *numero* 142. & Corras. 3. *part. num.* 83. *de iureiurand. & in capite veniens de testibus*, Craueta, Auendaño, Alciatus, Mascardus, Valascus, Thuscus, Gutierrez, & alij multi, quos refert, & sequitur Escobar, *suprà numer.* 11. Azeuedo, *in*
14 *l.* 22. *num.* 3. *tit.* 6. *lib.* 1. *& in rubr. num.* 162. *tit.* 2. *lib.* 6. *recop.* Vbi ait, quod aliquem priori à natione Iudaica ex sola fama, & communi reputatione reprobatur, quod etiam firmat Hojeda, Zeballos, Castro, & alij innumeri, quos refert, & sequitur Escobar, *suprà*, *num.* 21. Ergo in antiquis fama pro plena habetur probatione.

Secundò suppono, quod vt fama plenè probat maculam, vel
15 puritatem, debet esse antiqua, & non recens; recens enim non habet pro se stabilitatis, & constantiæ præsumptionem,
16 qua deficiente, potest esse vera, potest esse falsa, & cum probatio, quæ deficere, & adesse potest, sit iure nulla, *l. na-*
17 *tales* 10. *C. de probat. cap.* 2. *de translat. Prælator.* ideò fama recens non idoneam facit probationem, vt rectè ait Escobar, *de puritate, part.* 1. *quæst.* 2. *§.* 2 *num.* 11. At si fama est antiqua, & constans, nec in aliquo labefactata, velut vera amplecti-
18 tur, *ex textu in cap. de parentela*, *§* 35. *quæst.* 6. Mascardus, *de probationibus, conclusione* 748. *num.* 10. Valenzuela, *consil.* 92. *num.* 191. & cum Farinacio, Garcia, & alijs Escobar, *suprà q.* 2. *§.* 2. *num.* 5.

19 Et ratio est, quia perseuerantia constans per plurimos annos eius veritatem arguit, & ideò fama antiqua, si adhuc durat vera, sin verò, falsa, citò opprimitur, ex D. Hie-
20 ronymo ad Marcellum, vbi inquit, Falsus rumor citò opprimitur; & vita posterior iudicat de priori, si anno præterito fama mentita est, aut certè verum dixit, cessit & vitium, cessauit & rumor. Cuius ratio est, quia tempus facit crescere veritatem, & submergit mendacium, vt re-
21 ctè dixerunt Tacit. *lib.* 2. *historia*, & Liui. *lib.* 2. *decad.* 3. Ergo fama, quæ diu firmiter atque constanter persistit, habet pro se iuris, & veritatis præsumptionem, vt optimè ait Cuiacius, *lib.* 3. *obseruat.* 26. & ex alijs docet Menochius. *de præsumptionibus*, *quæst.* 18. *num.* 15. Ergo fama in antiquis plena, & verò probatio est.

23 Si tamen quæras, quod tempus requiratur, vt fama dicatur antiqua, & non recens; Respondeo sufficere quod habeat centum annos, vt patet ex *l. An vsusfructus* 56. *de vsufructu*, *l. fin. C. de sacrosanctis Ecclesijs*, & tenet cum Iason Padilla, Couarruuias, Grassio, Tiraquello, Menochio, Auendaño, Farinacio, & alijs multis Escobar, *suprà*, *§.* 2. *num.* 15. Respectu verò testium sufficiunt sexaginta anni, vt docet Farinacius, Bursatus, Rota, Veralus, & alij, quos refert, & sequitur Escobar del Corro, *ibi*, *numero decimo octauo*.

24 Tertiò suppono, quod vt fama plenè probet, debet aliquibus vestiri circunstantijs. Prima debet esse antiqua; Nam si recens est post inceptam prætensionem, aut litem, aut pau-
25 lo antea nulla est, *ex cap. licet ex quadam* 47. *de testibus*, & probat cum Petra, Mascardo, Valenzuela, Menochio, & alijs Escobar, *de puritate, part. prima, quæstione nona, §. decimo, numero secundo*. Secunda debet inspici origo ipsius fa-
26 mæ. Nam vt fides ei detur, debet à bona origine initium sumere, nam fama sine causa, potius vanus rumor dicitur, qui attendi non debet, secundum textum, *in l. si priuatus* 17. *qui & quibus*, *l. Decurionum* 12. *Cod. pœnis*, *cap* 2. *de elect.* & cum
27 Valenzuela. Simancas, Barbosa, Escobar, *de puritate. part. prima, quæstione* 10. *§.* 4. *num.* 9. Vnde debet prouenire à rationabili causa, seu coniectura verosimili.

28 Hinc fit, quod fama orta ab inimicis prætensoris, seu alicuius ex sua familia nihil probat, & idem dicendum est, si à prætensore, vel ab eius consanguineis, amicisue spargatur vox, seu causa, qua purgare intendunt labem iam diu contractam, seu præsumptam, assignando aliquam bo-
29 nam originem, seu æquiuocationem, quæ aliud suadeat, nam tunc fama nec fidem meretur, nec est attendenda, *ex textu in l. nullus* 10. *de testibus*, *l. in omnibus* 10. *Cod. eodem*, *cap. de cætero* 14. *extra illo tit.* & ex Zephato, *consilio* 225. & ex Baldo, *in l. miles*, *§. mulier per illum textum ad l. Iuliam*, *de adulter.* Mascardus, *conclus.* 118. *numero* 8. & cum Farinacio Escobar, *de puritate, part.* 1. *quæst.* 10. *§.* 4. *num.* 1. *& quæst.* 9. *§.* 4. *num.* 71. Non tenentur tamen
30 testes exprimere originem, nec authores famæ, quando res antiqua est, sed sufficit si dicant, quod si publicè audierunt, vt
31 cum Baldo, Garcia, Cassiodoro, Farinacio, & alijs probat Escobar, *ibi. num.* 21.

32 Cuius Ratio est, quia præsumitur in antiquis causam iustam præcessisse, ex qua orta fuit fama, vel auditus, vt probatur *ex cap. illa autem* 11. *dist.* 12. Quoties enim effectus apparet, præsumitur causam præcessisse ad eius productionem. *l. cum in rem versu.* 6. *de vsuris*, *l. filius* 10. *C. de retention. hæreditat.* & cum multis probat Escobar, *in additionibus ad primam partem*, *num.* 51. *omninò videndus*. Tertiò te- 33
stes de puritate non debent esse inimici, nec æmuli prætensoris, & debent dicere, quod credunt id, quod fama dicit existere verum. Debent etiam testes dicere, ita audi- 34
uisse à maiori parte Ciuitatis, vel ad minus debent dicere, sic audiuisse, à duobus, vel tribus personis nominatis fide 35
dignis; & publicè ab alijs, sufficit etiam si dicant, sic audiuisse à suis maioribus vsque nunc, & antea ab omnibus 36
accepisse, vt cum multis probat Escobar, *suprà*, *num.* 2. quibus circunstantijs fama antiqua vestita plenam facit probationem; vt 37
suprà diximus.

Quartò suppono, quod licet realiter circa eandem rem, & 38
in eodem loco, non possint dari duæ contrariæ famæ, quæ verè tales dici valeant, benè tamen dari possunt per accidens. Ita cum Aretino, Fuluio, Paciano, Menochio, & 39
alijs Escobar à Corro, *de puritate* 1. *part quæst.* 10 *§.* 16. *num.* 11. Vbi concordat contrarias sententias, vnam asserentem talem famam non posse dari in eodem tempore, & loco, & aliam 40
affirmantem contra. Nam vna opinio loquitur verè, & realiter, & alia apparenter, & per accidens; quod autem per accidens dari possint, patet. Quia optimè accidere potest, quod in vna causa duæ famæ contrariæ maneant probatæ, per tot testes, & rationes, ita vt diuersæ videantur. Quod autem non possint in re dari tales famæ contrariæ, quæ veræ tales dici possint, patet; quia fama est opinio, seu traditio quædam recepta, velunt vera in maiori oppidi parte, vt ex Baldo, & alijs probat. Mascardus, *de probationibus conclusione* 749. *num.* 2. Sed non possunt dari duæ maiores partes simul in vno, eodemque populo, ergo duæ famæ contrariæ eiusdem rei realiter simul extare non possunt. Possunt tamen dari realiter simul in eodem populo duo rumores contrarij, quia ad rumorem, nec causa verosimilis, nec maior pars populi requiritur. Imo rumoris proprium est, 41
esse vanum, sine ratione, & sine fide, variumque in populo, suum ortum trahat à varijs, & contrarijs hominum credulitatibus, vt cum multis probat Escobar del Corro, *suprà*, *numero vigesimo quarto*.

Quinto suppono. Quod si agatur de puritate, seu macula probanda per famam, & communem reputationem, prout maximè fit. Non est necesse, quod fama ita inconcus- 42
se, & constanter probetur, vt à nemine contrarietur; siquidem raro testes de macula vniformiter deponunt, vt notat Escobar, *part.* 2. *quæst.* 9. *§* 2. *num.* 19. Vnde si duæ famæ appa- 43
reant contrariæ, vna prior, posterior altera, in causa puritatis, in qua de re antiqua agitur, præferri debet prior, quæ propinquior est origini puritatis, aut maculæ, dummodo suo tempore recepta fuerit, & pro vera à maioribus habita, nec postea comperta sit causa deceptionis, & erroris, vt latè cum alijs probat Escobar, *ibi*, *num.* 23. Deinde præstantior est fides adhibenda testibus distinguentibus coniunctiones, qualitates, & cognomina ascendentium, & maiorum prætenso- 44
ris, quam mille alijs testibus contradicentibus, vt cum multis Escobar, *ibi*, *num.* 27. Tandem testibus affirmantibus plus creditur, quam alijs pluribus negantibus, vt cum multis ibi probat Escobar, *suprà num* 33.

Deinde testes maculam affirmantes, etsi pauciores sint præ- 45
ferendi sunt pluribus puritatem affirmantibus; Et ratio est quia testes opinionem maculæ firmantes testantur de re magis speciali, & propinquiori memoriæ hominum. Nam puritas prouenit à longiori facto sumptæ fidei Catholicæ semper, & intrepide obseruatæ à maioribus omnibus absque eo, quod memoria sit eius, qui primo eam fuit amplexus. Macula vero proximè orta est ab alio facto propinquiori memoriæ hominum, & certiori, nempe à crimine contra fidem à maioribus commisso, vel à contraria lege nostræ fidei obseruata, quæ omnia, & si antiqua, non tamen ita sunt longinqua, vt excedant hodie metam centum, & quadraginta annorum, à quo tempore Iudæi fuerunt ab Hispania expulsi, & in Lusitaniam introducti; ergo cum testes deponentes de macula maiori ratione, & vero similitudine moniti sint, eis potius danda est fides, quam multis alijs puritatem firmantibus. Ita cum Bartolo, Tepato, Lara, & aliis Escobar, *part.* 2. *de puritate, quæstione* 9. *§.* 3. *numero* 37. omninò videndus.

Sed quid si vtrorumque rationes eandem habeant vim, & alias testes deponentes de puritate plures sint, quam deponentes de macula? Respondeo quod si omnes testes, 46
tam plures, quàm pauciores omnes loquuntur de fama, & communi reputatione, seu auditu maiorum, & pauciores per se plenè, & cum debitis requisitis famam, siue auditum probent, reddendo suspicientem rationem cæteris non inferiorem, sed saltem æqualem, præferri pluribus debent. Tum quia macula per eos sufficienter probata manet ad excludendum prætensorem ex mente statutorum puritatis. Tum quia assertio plurium non conuincit, quod pauciores non audierint maculam, & suo tempore viderint de ea esse communem reputationem, nec quod positiuè & verè genus

prætensoris maculatum non maneat, cum extante macula, & veritate à paucioribus asserta, possit esse, quod aliquandò
47 cæteri contrarium audierint, quorum dicta non tollunt veritatem aliorum, quæ ab illis ignorari potuit. Tum quia ex paucorum testium numero, saltem septem, genus prætensoris maculatam apparet, in parte oppidi considerabili, quod sufficit, vt statutorum prohibitioni locus sit. Tum quia pauciores testes, qui maculam asserunt, specialius loquuntur, quam puritatem affirmantes, & debent præferri ex eis, quæ *suprà* diximus.

48 Tum quia statuta puritatis duo copulatiuè expresse requirunt, circa illam qualitatem probandam. Primum quod prætensor non descendat à Iudæis. Secundum quod non sit in ciuitate, vel oppido suæ originis vt talis habitus; & quoad no-
49 strates patet ex nostra constitutione, 2. *p. cap.* 2. *num.*21. Vbi lex ait, quod testes circa puritatem interrogentur de infamia, & de notorietate, aut publicitate. Ex quibus colligitur, quod lex non solum postulat, quod vera descendentia maculata excludatur, sed multò magis putatiua, vt patet ex illis verbis nostræ legis *suprà n.*10. Si aliqua præcessit infamia, & latius cum Abbate, Butr. Craueta, & alijs docet Escobar, *lib.*2. *de puritate, q.*9. *§.*3. *num.*81.

50 Et huius ratio est, quia idem est esse talem, & communiter haberi, & reputari pro tali, vt probant Perezius de Lara, *cap.*4. *num.*100. Valenzuela, *consilio* 90. *num.*193. Decius, *consilio* 5. *num.*32. *lib.*1. Thuscus, *litera P, conclusione* 84. *num.* 22. *tom.*6. Barbosa, *axioma.*174. *num.*12. Tum quia cum prædicta duo in statutis æquiparentur, idem ius in vno, ac in alio est seruandum, *in textu in l. iam hoc iure de vulg. & in l. quamuis* 4. *Cod. de impuber.* Romanus *consilio* 308. *num.*4. Valenzuela, *consil.*83. *num.*138. Ergo quælibet maculata reputatio in populo, seu in parte eius considerabili, vt est in septem, vel octo testibus, nocere debet, maximè si iuncta fuerit cum sufficienti ratione, vt *suprà* diximus, & tenet cum Osuald. & alijs Esco-
51 bar del Corro, *suprà nu.*79.

Nec obstat, si dicas, quod in dubio debet iudex iudicare pro puritate prætensoris, cuius honor faciendus est, testes enim deponentes circa bonam famam præferendi sunt alijs contrarium asserentibus, etiamsi pauciores numero existant, vt cum multis probat Farinacius, *tomo* 1. *quæst.*47. *nu.*182. Cum testibus enim de bona fama, & puritate concurrit iuris præsumptio, quæ omninò præferri debet *ex cap. fin. de præsumptionibus cap.*1. Fulgos. *in l.*3. *num.*3. *de probat.* Baldus, *in l. eam quam, num.*8. *C. de fideicommis.* Non obstat inquam respondeo namque, cum Escobar, *p.*2. *de puritate, q.*9. *§.*3. *nu.*96. Quod licet in dubio prætensor fauendus sit, dum ex causis, rationibus, & verosimilitudinibus dubius pro vtraque parte manet iudex in exquirendo, cum macula verè existat, aut sufficiens sit eius diffamatio, vt benè ibi probatur. Dum
52 verò septem aut plures testes probi, & fide digni cum ratione, & alijs requisitis paulo inferius referendis maculam asserunt, non est dubium, saltem in hoc quod prætensor apud illos graues, & probos viros, & apud cæteros quos nominant, maculatus existat, qui efficiunt magnam populi partem sufficientem, vt in ea verificetur & locum habeat statutorum populi prohibitio, quæ quoad hoc solum postulant infamiam; & idem maiori ratione dicendum, est, quando manet pro vtraque parte par testium numerus, & ra-
53 tio, quia si testes maculam firmantes per se famam probant, & probabunt maculatum sine dubio, vt ex præcedentibus patet, nec maiori indiget probatione. Ita Escobar, *suprà, num.*97.

Debent tamen hæc requisita concurrere; primum quod testes sint saltem septem. Secundò, quod deposuerint in ordinis
54 loco, in quo originarij fuerunt maiores, de quorum agitur descendentia, & puritate. Tertiò, quod testes pauciores, qui
55 maculam asserunt, sint fide digni integri, & omni exceptione maiores. Quartò, quod loquautur de fama, seu auditu anti-
56 quorum, non enim debent loqui de nouo auditu, nec de fama recenti. Quintò, quod asserunt rationes, & causas verosi-
57 miles, & sufficientes ad mouendum animos iudicum ad sic credendum. Sextò, quod rationes contrariorum testium non sint
58 talis naturæ, vt euellant, & omninò destruant rationes illorum, qui maculam astruunt.

59 Sextò suppono, quod si incertitudo qualitatum ex parentum proueniat incertitudine, nec sit maior ratio cur Ioan-
60 nes, v. g. sit filius Petri, quàm Francisci, tunc videndum est, an Petrus, & Franciscus ambo sint puri in sanguine, necne. Et si vnus sit sanguinis puri, & alius sanguinis impuri, & maculati, nec plus pro vno, quàm pro alio probatum apparet, tunc prætensor velut incertæ qualitatis admitti non debet, vbi sunt puritatis statuta. Tum quia ex diuersis duorum qualitatibus, certum quid colligi non valet, *l. Papianus* 20. *de maior. l. final. de calumniat.* Stephanus Gratianus,
61 *Marchiæ, decis.*32. *num.*6. *& decisione* 42. *nu.*10. Valenzuela, *consil.*1. *n.*79. *& consil.*5. *num.*6. *& consil.*67. *numero* 32. Nam quia vnum extremum inhabile totum medium corrumpit, *l. necessario in principio, l. bonorum* 24. *§. an autem.* Tum quia expositi reijciuntur, vbi dantur statuta puritatis, eo solum, quia in parentibus potest abesse macula, sed hic interue- 62
nit certa macula in vno ex parentibus; ergo vt certior, & propinquior magis timenda est, vt cum multis probat Escobar, *part.*1. *de puritate, quæst.*8. *§.*3. *numero* 63. Vnde optimè concludit Sayrus in *thesauro libro* 6. *cap.*10. Et cum Sera- 63
phino, Escobar, *suprà, numero* 33. Quod ex parentum incertitudine oritur suspicio eorum infamiæ; semper enim interpretatio facienda aduersus eum, qui se fundat in probatione dubia, *ex textu in l. veteribus* 39. *de pactis*, C. 64
quidquid 99. *de verbor. etiam in materia fauorabili*, vt cum Decio, Surdo, Craueta, Petra, & alijs probat Escobar, *part.*1. *de puritate, quæstione noua, §. decimo numero* 4. *&* 5.

Septimò suppono. Quod dum quis peculiare cognomen alicuius generis, & familiæ fert, præsumitur illius esse 65
familiæ, & generis vt patet, *l. uxorem pregnantem* 29. ibi. *nomine patris vocitatus de manum. testam. l. cum præsump.*9. *ibi nomini cognomen quo liberi tantum nuncupantur adiecerit*, *C. de liber. causa*, *l.*231. Et in terminis docuerunt Bartolus, *in rubr. num.*4. *sol. matrim.* vbi etiam Petrus Barbosa, 1. *parte numero* 28. Idem Bartolus, *in l.*1. *num.* 19. *ad municip.* & cum Felin. Gregor. Decio, Cabedo, & alijs Escobar, *part.*1. *de puritate, quæstione decima sexta, §. secundo, num.*28.

Excipe eos, qui potius appetunt filios esse spurios, quàm naturales, causa fugiendi maculam. Nam hi audiendi non 66
sunt, nisi euidentissimis nitantur probationibus, vt optimè probat Escobar, *de puritate, p.*1. *q.*16. *§.*4. *num.*28. Et ratio est. Tum quia descendentes ex Hebræis plerunque mutant cognomina, & aliena sumunt, vt maculam sangui- 67
nis elidant, vt benè aduertit Escobar, *de puritate, p.*1. *q.*6. *§.*3. *num.*40. Tum quia quando non constat, An filius sit spurius, vel naturalis potius præsumitur naturalis, quam 68
spurius, vt cum Bosio, Matienco, Gratiano, Mascardo, Gutierrez, Sanchez, docet Escobar, *de puritate, p.*1. *q.*16. *§.*4. *num.*27. Et ad probandum quod filius sit naturalis sufficit, quod concubina sit domi retenta, vt cum Antonio Gomes, 69
Auendaño, notat Sanchez, *lib.*4. *consiliorum, cap.*3. *dub.*1. *num.*4. Vnde matri dicenti filium esse spurium, & non naturalem, non est credendum, si filius natus est in domo 70
illius, cuius potest dici filius naturalis, & non spurius; & ratio est, quia matris assertio non potest nocere filios, cui melius est esse naturalem, quàm spurium, sicut asser- 71
tio matris dicentis filium non esse ex marito, non præiudicat filio, si natus est in domo mariti, vt tenet cum multis Menoch. *lib.*6. *præsump.*53. *num.*6. *&* 7.

Octauò suppono, quod filius natus in domo v. g. Petri, 72
si non constat certo de alio patre, præsumitur illius, in cuius domo natus est. Ita cum Decio, Corneo, Alexandro, 73
Alciato, Socino, & alijs communiter Menochius, *de præsumptionibus, lib.*6. *præsumptione* 53. *num.*19. Vbi etiam cum alijs ait, filium præsumi procreatum ab eo, qui ad libitum 74
suam mulierem tenebat, quæ certiora sunt, si talis mulier dum in domo alterius concubinarij erat numquam peperit, nec concepit, nam tunc si cum alio homine habitauit, & illius concubina, fuit, & statim concepit, & peperit. non il- 75
lius cuius prius concubina fuit, sed istius secundi præsumitur filius conceptus, & natus, vt benè cum Aretino, Felino, & alijs, etiam respectu proprij mariti, notat Menochius, *suprà, num.*19. Quæ veriora sunt, si ille in cuius domo est dicta concubina, filium natum alimentat, & domo retinet, & mul- 76
tò magis, si hæredem instituit. Nam hæc omnia, nisi veris filijs rarò fiunt, & quæ magis filijs conueniunt, quam alijs, veram filiationem inducunt, vt cum Alexandro, Socin. Ro- 77
lando, Gratian. docet Escobar, *part.*1. *de puritate, q.*6. *§.*4. *num.*50. & cum alijs Menochius, *de præsumptionibus, lib.*6. *præ-* 78
sumptione 53. *nu.*33.

Nonò suppono. Quod is, qui est in puritatis quasi possessio- 79
ne actuali, vt si sit Religiosus in religione, vbi dantur puritatis statuta, ipsa actualis possessio status requirit veras probationes, & reijcit Præuiligiarias, & præsumptas, vt sunt probatio ex solo auditu, *l. siue possideris* 16. *C. de probationibus.* Tum quia sicut possessio ipsa certa, ita per veras, 80
& certas probationes tolli debet; Probatio autem auditus incerta est; Tum quia possessio est causa, vt præsu- 81
matur verum dominium, & puritas sanguinis, *ex l. fin. C. de rei vendic.* vt ex Abbate, Ripa, & alijs tradit Gra- 82
cia, *de nobilitate glossa* 18. *§.*1. *num.*10. & cum Alciato, Craueta, Valenzuela, & alijs probat Escobar, *de puritate, part.*9. *§.*4. *num.*57. Vnde quando agitur de spoliando admissu, v. g. ad professionem, quam actu vere possidet, requirunt pleniores probationes, *ex textu in cap. super his* 16. *de accusat.* cum alijs adductis à Parezio de Lara, *cap.*4. *num.* 56. Plus enim requiritur ad repellendum iam admissum, quam 83
ad non admittendum ad habitum. Turpius enim reijcitur,

quam

quam non admittitur hospes. Ad quemlibet enim non admit-
84 tendum sufficit vnus testis, & leuis suspicio, vt cum Nauarro notauit Rodriquez, *tom.* 1. *quæst.* 14. *art.* 3. Ad reijciendum
85 verò iam admissum ad professionem maior, & plenior requiritur defectuum probatio, quidquid in contrarium dicas
86 Perezius de Lara, *cap.* 4. *numero* 56. Et ratio est, quia reli-
87 giosus iam receptus ad professiones ius habet ad rem, seu in re; ergo ad repulsam illius maior requiritur probatio,
88 quàm ad repellendum eum, qui adhuc nullum ius assecutus est, & facilius impeditur ius quærendum, quàm tollitur iusquæsitum, vt cum Alexandro, Thusco, Barbosa, & alijs notat Escobar, *de puritate, part.* 1. *quæst.* 6. §. 1. *num.* 5. & *part.* 1. *quæst.* 7. *à num.* 135. vbi plura ad rem.

89 Ex quibus omnibus concludo, quod si prætensor constitutus fuerit in quasi possessione puritatis ex obtenta professione Religionis, vel officio illam requirente. Tunc iudices in dubio pro eius puritate debent iudicare, *ex reg. textus, in l. in part.* 128. *de reg. iuris,* & *in cap. in pari* 65. *eodem tit. in* 6. & cum Couarruuias, Adriano, Corduba, Soto, Vasquio, Sairo, Bonacina, *tomo* 2. *disput.* 2. *de restitutione, part.* 2. *num.* 5. Escobar, *de pu-*
90 *ritate, part.* 2. *quæst.* 9. §. 4. *num.* 21. Cuius Ratio est, quia quilibet debet in sua possessione manuteneri, nisi sit aperta & iusta ratio in contrarium, *ex cap. querelam* 24. *de electione, cap. consultationibus* 19. *de iure patron.* Maximè in dubijs, quæ conducunt ad bonam, seu malam existimationem personarum, pro qua est præsumptio, & interpretatio facienda, ad quod tenemur ex iustitiæ lege secundum D. Thomam, 1. 2. *quæst.* 19. *art.* 4. & cum alijs Theologis Lessius, *libro* 1. *de iustitia, cap.* 29. *dub.* 4. *num.* 36. Ioannes Sanchez, *in selectis, disp.* 42. *num.* 7. & *disp.* 43. *num.* 13.

Dixi: quod iudices in dubio potius debent iudicare possidentis puritatem. Nam si non solum detur dubium negatiuum,
91 sed positiuum, ratione opinionum oppositarum; si vtraque grauiter probabilis sit; tunc multi dicunt posse iudicem sequi quam maluerit opinionem, & spoliare possidentem, si contra sed habet opinionem probabilem. Ita docet Ioannes Sanctius, *in selectis, disp.* 44. *num.* 54. & loquens de matrimonio carnali, quando dantur duæ opiniones probabiles, vna quæ dicit matrimonium fuisse nullum, altera fuisse validum *eadem, disp.* 44. *num.* 8. Thomas Sanchez, *lib.* 2. *disp. matrim disp.* 41. *num.* 30. & *in Decalogum, lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 53. & cum alijs Bonacina, *tomo* 2. *tract. de legibus disp.* 2. *quæst.* 4. *part.* 9 *num.* 5. & *num.* 15. Escobar, *de puritate, part.* 2. *quæst.* 9. §. 4. *num.* 28.

92 Verum ego dico, quod cum hic non dentur opiniones æquè probabiles ex parte iuris, siquidem ex parte iuris supponimus certò dari legem esse excludendum maculatum, etiamsi sit in possessione; sed solum ex parte facti, an præ-
93 tensor sit, vel non maculatus, si opiniones sint æquè probabiles, tenetur iudex fauere Reo, vt benè aduertit Bonacina, *suprà, numero* 14. *verso quod diximus,* iuxta illud axioma, in pari causa potior est conditio possidentis, & cum sunt
94 partium iura obscura, Reo potius fauendum est, quàm actori, ita etiam Clauis Regia, Aragonius, Filliucius, quos ibi refert Bonacina, & cum alijs multis Trullenc. *lib.* 8. *Decalogi cap.* 1. *dub.* 6. *num.* 8.

95 Quando verò opiniones ex parte facti non sunt æquè probabiles, sed vna est probabilior altera, quia scil. vna pars probauit suam causam testimonijs melioribus, & probabilioribus, iudex tenetur iudicare iuxta opinionem probabiliorem; quia ex parte illius pro quo stat opinio probabilior, adsunt maiora merita, Iudex autem debet vnicuique suum tribuere, iuxta merita. Ita Valentia, Clauis Regia, Salon, Sanchez, Reginaldus, Filliucius, quos refert, & sequitur Bonacina, *de legibus disp.* 2. *quæst.* 4. *part.* 9. *num.* 14. *versu opinio;* vnde stando in hac sententia, si de-
95 tur melior probatio prætensorem habere maculam, tunc iudex debet eum spoliare statu religioso, adhuc enim sufficit opinio probabilior, vt diximus, cum prædictis Doctoribus.

97 Nec obstat, si dicas talem esse in possessione status religiosi, & aliàs habet opinionem probabilem; ergo manutenendus est in religione, donec certò absque opinione constet ipsum esse maculatum. Patet consequentia, quia in dubio melior est conditio possidentis; ergo à fortiori melior erit conditio possidentis cum opinione probabili, vt non eijciatur à statu, quem possidet ob opinionem contrariam probabiliorem. Non obstat inquam respondetur namque, negando consequentiam. Ad probationem respondetur cum Sanchez, *de matrimon. disput.* 42. *num.* 30. quod illud axioma, melior est conditio possidentis, intelligi in dubio, at quando sunt diuersæ opiniones circa aliquam rem, non tenetur iudex fauere possidenti, quia tantùm in dubio melior est conditio possidentis; Iudex autem non est dubius, sed probabiliter, vel probabilius opinatur, in rebus autem moralibus, iuxta communem sententiam, satis est amplecti opinionem probabilem, si probabilitas versetur circa ius, vel magis probabilem, quando probabilitas versatur circa factum.

Nec obstat, si dicas aliquos Doctores dicere, quod quando probabilitas versatur circa factum, tenetur iudex sequi opinionem minus probabilem fauentem reo, contra actorem, 98
vt docet cum Salon, Villalobos, *tom.* 1. *diffic.* 15. *numero* 3. Trullenc. *lib.* 8. *Decalogi cap.* 1. *dub.* 6. *numero* 6. *circa finem,* sed prædictus religiosus in hoc casu est reus; ergo semper fauendum est ei contra religionem, quæ est actor, & agressor. Respondetur primo prædictam doctrinam intelligi, quando nullum nocumentum sequitur accusatori, vt aduertunt prædicti Doctores, vt notat Trullenc. *loco citato;* hic autem maximum nocumentum prouenit Religioni in fama, & in honore, & in eo quod habent religiosum infamatum de sanguine Hebræo. Secundo respondetur dictam sententiam procedere in causis criminalibus, nos autem hic non sumus in casu criminali, quod enim Petrus sit descendens ex sanguine Hebræorum, vel ex sanguine puro, non est crimen.

Tertiò respondetur prædictam sententiam procedere, quando solum datur probabilitas remota circa factum, non verò quando datur etiam probabilitas proxima circa ipsum factum, hoc est, quando opinio non solum est, an Petrus sit, vel non Hebræus, quæ est probabilitas remota circa factum, sed quando datur etiam opinio probabilis dicens, quod quando dantur meliores probationes Petrum esse Hebræo sanguine maculatum, & vt talem excludi à statutis requirentibus puritatem pro ingressu alicuius religionis, nam tunc probabilitas non solum est remota circa factum, sed etiam proxima, siquidem tales Doctores dicunt, stante tali probatione de macula, prætensorem excludendum à religione, vbi dantur statuta puritatis, vt rectè cum Sanchez docuit Lugo, *de iustitia, disp.* 16. *numero* 101. & 102. ergo cum in hoc casu sint Doctores probabiliter affirmantes hic, & nunc, talem prætensorem, eo quod contra se habet maiores probationes de macula, censendum esse Hebræum, & prohibitum recipi in religione habente statuta puritatis, non obstante opinione contraria, consequens est, vt possit iudex formare iudicium proximum, & vltimum, quod dicat hic, & nunc, religionem habere ius contra possessorem, & debere illum excludere; atqui multi Doctores dicunt, quod quando dantur meliores probationes aliquem esse sanguine maculatum, vt talem reputandum esse exclusum à statutis requirentibus puritatem, etiamsi pro se habeat aliquas rationes in contrarium facientes opinionem minus probabilem, vt docet cum alijs Escobar, *de puritate, part.* 2. *quæst.* 9. §. 4. *numero.* 28. ergo stando in hac opinione, optimè potest iudex ferre sententiam contra dictum Religiosum eum habitu spoliando, & professione, non obstante sua opinione probabili in contrarium.

Dices, si detur opinio singularis alicuius Doctoris defen- 99
dens valorem matrimonij carnalis, quæ verè sit probabilis, præferenda est talis opinio communi opinioni dicenti matrimonium esse nullum, ergo idem dicendum est in professione religiosa, valet enim argumentum de matrimonio carnali ad spirituale, qualis est professio religiosa, vt patet *ex cap. frequenter,* §. *porro, vt lite non contesta, cap. inter corporalia,* & *cap. si de translatione Episcopi. cap. cum inter Canonicas, de electis* cum multis probat Riccius, *in praxi aurea variarum resolutionum, resol.* 464. *numero* 1. Sed huiusmodi Religiosus pro se habet opinionem probabilem, non esse maculatum; ergo per opinionem probabiliorem dicentem ipsum esse maculatum non est eijciendus à possessione professionis. Antecedens est certum, & illud cum multis tenet Sanchez *lib.* 1. *de matrimonio, dist.* 18. *numero* 7. Ergo.

Respondetur, illam sententiam Sanchez loqui, quando datur opinio probabilis circa ius, vt patet ex illis verbis Sanchez, hinc patet opinionem singularem alicuius Doctoris matrimonium sustinentis præferri plurium sententiæ illud impugnantium, nisi textui aperto innitantur. Et ratio est, quia quando opinio versatur circa ius, tenetur iudex eam sequi opinionem quæ fauet causæ piæ, matrimonio, valori, actus, & reo contra Fiscum, vt constat *ex l. semper in dubijs, ff. de regulis iuris,* & tenet cum Siluio, Nauarro, Villalobos, Sousa, Syluestro, & alijs Trullenc. *lib.* 8. *Decalogi, cap.* 1. *n.* 3. At quando opiniones versantur circa factum, vt in præsenti, tunc tenetur iudex sequi opinionem probabiliorem, etiam in matrimonio, illud nullum declarando, vt cum Nauarro, Couarruuias, Ledesma docet Sanchez *lib.* 2. *de matrimonio disp.* 45. *num.* 4. & 5 vbi ait ob coniecturas enim probabiles prudentis iudicis arbitrio concedunt hi Doctores facultatem alibi nubendi, & idem dicit loquendo de matrimonio Ioannes Sanchez *in selectis disp.* 44. *num.* 8. & multi alij Doctores, qui dicunt, quod cum sola probabilitate mortis viri, potest iudex concedere vxori, vt alteri nubat, quam sententiam probabilem iudicat Sanchez *lib.* 2. *de matrim. disp.* 46. *n.* 6. ergo

multò à fortiori id dicendum est in professione religiosa, cuius vinculum non est tam indissolubile, vt matrimonium carnale consummatum, per quod patet ad argumentum.

100 Dices, si coniuges habeant opinionem probabilem non dari impedimentum dirimens, & si detur opinio probabilior de illius existentia, possunt matrimonium vt validum iudicare, & licitè possunt petere, & reddere, non obstante, quod talis opinio non versetur circa ius, sed circa factum; talis opinio non versetur circa ius, sed circa factum; ergo etiam iudex poterit sequi opinionem probabilem, relicta probabiliori, etiam quando opinio non est circa ius, sed circa factum, vt in præsenti. Antecedens tenet cum Ledesma, Sanchez *lib. 2. de matrimonio d* 44. *num.* 4. & *d.* 42. *num.* 9. Ochogauia *tractat.* 2. *de matrimonio quæst.* 12. *num.* 13. Consequentia rectè infert; ergo. Respondetur cum Bonacina *de legibus d.* 2. *quæst.* 4. *part.* 9. *num.* 14. Lugo *de pœnitentia d.* 22. *num.* 40. Admittendo antecedens, & negando consequentiam quia damnatur ab Innoc. XI. sequens propositio generaliter prolata.

Probabiliter existimo Iudicem posse iudicare iuxta opinionem etiam minus probabilem. Et ratio diuersitatis est, quia iudex constitutus est à republica ad iudicandum inter partes, iuxta id, quod magis æquum est, & iuxta vnius cuiusque merita, quam tamen obligationem non habent coniuges, sed solum tenentur petere, & reddere sine peccato, ad hoc autem sufficit opinio probabilis, vt ait Sanchez *d.* 11. *de matrimonio numero* 3. iuxta communem Doctorem sententiam.

PONITVR RESPONSIO AVTHORIS

casus propositi in hoc consulto.

101 HIs ergo suppositis, & prænotatis, veniamus ad decisionem nostri casus. Cui Respondi quod si ea quæ in narratiua illius dicuntur vera sunt, talem religiosum reputandum esse sanguine Iudæorum maculatum, & vt talem repellendum à religione, & eius professionem, vt nullam declarandam.

102 Ratio fundamentalis est. Quia nos hic sumus in re antiquissima excedente centum, & quadraginta annos, ad cuius plenam probationem sufficit communis fama, & populi reputatio, si sit adminiculata alijs certis coniecturis, verosimilitudinibus, & præsumptionibus, sed fama communis, & vox totius populi in oppido originario huius Religiosi, & suorum maiorum est, quod ille descendat à quodam medico Iudæo, & hoc fama adiuuatur omnibus adminiculis, & coniecturis, & verosimilitudinibus, quas supra diximus requiri, vt fama faciat plenam probationem in materia puritatis; ergo talis religiosus iudicandus est impurus, & maculatus, & vt talis reijciendus à statu religioso; & eius professio, vt nulla declaranda.

Maior quo ad primam partem, scilicet quod simus in re antiquissima excedente centum, & quadraginta annos, est certa, & asseritur ab omnibus, & non negatur ab ipso Religioso. Quoad secunda verò partem, scilicet quod ad probandam rem antiquissimam in materia puritatis sufficit fama cum certis coniecturis, & verosimilitudinibus, patet ex primo, secundo, & tertio prænotando. Minor verò patet; Quia hic datur

103 fama totius populi in re antiquissima, & non recenti in materia puritatis. Datur incertitudo ex parte primi antecedentis huius religiosi, nam alij dicunt descendere à quodam medico Hebræo, alij dicunt descendere à quodam clerico Christiano veteri; sed præsumptio, quod sit nepos medici Hebræi, & non clerici, fortior est, nam quando datur incertitudo ex parte patris, an filius sit naturalis, an spurius, potius præsumendus est naturalis, quam spurius, vt diximus prænotando 9. ergo prima auia huius religiosi, potius præsumenda filia medici Hebræi, quo casu esset naturalis, quam clerici, quo casus esset spuria.

Confirmatur, quia datur etiam fortissima præsumptio contra matrem illius ascendentis, quæ cum peperisset in domo medici Hebræi imposuit filiæ natæ cognomen clerici, cuius prius fuerat concubina; præsumitur enim id fecisse ad fugiendam maculam sanguinis medici Hebræi; cuius filia erat, vt latè diximus in septimo prænotando. Datur etiam contra eam præsumptio, quod cum nunquam in domo cle-

104 rici peperisset, cum per plures annos fuisset illius concubina, dum venit in domum medici Hebræi, statim concepit, & peperit, vt diximus prænotando octauo. Datur etiam contra illum fortissima præsumptio, quod dictus medicus Hebræus domi suæ filiam educauit eam reliquit hæredem suorum bonorum, vt patet ex dictis prænotando 8. erga fama his vestita circumstantijs, proculdubio facit non solum probabilem; sed moraliter certam probationem, vt in simili casu docet Sanchez *lib.* 2. *de matrimonio d.* 46. *num.* 15. Ochagauia *tract.* 2. *de matrimonio quæst.* 13. *num.* 6. & patet ex dictis in primo, secundo, & tertio prænotando.

105 Nec obstat si dicas, quod etiam est fama in eodem populo æqualis, quod iste religiosus non à medico Hebræo, sed clerico Christiano veteri procedat; ergo in pari dubio fauendum est illi, vt pote reo. Tum quia cum talis fama est fortissima præsumptio, quod mater illius fœminæ ascendentis, quæ à fama contraria dicitur filia cuiusdam medici Hebræi, pluries declarauit, & dixit illam filiam suam, à qua iste religiosus trahit originem, non esse filiam medici Iudæi, sed cuiusdam clerici Christiani veteris, cuius prius fuerat concubina, & ob id quando filia nata est in domo medici Iudæi, ei imposuit cognomen clerici, & non medici Iudæi, sed quando quis fert cognomen alicuius generis, & familiæ, præsumitur illius esse familiæ, & generis, vt diximus septimo prænotando; ergo.

Tum quia, vt quis reijciatur à statu, quem possidet petentem puritatem, debent probationes esse veræ, & non priuilegiatæ; sed probationes ex auditu sunt priuilegiatæ, vt diximus nono prænotando; ergo talis religiosus non potest deijci à statu religioso, quem actu possidet, ob solam probationem maculæ ex auditu. Tum quia iudex in dubio pro puritate debet iudicare, nam vt quis spolietur à sua possessione, debet adesse aperta & iusta ratio in contrarium; in dubio enim melior est conditio possidentis. Tum quia cum iste religiosus sit in possessione professionis, non est repellendus ab ea ob solam opinionem etiam probabiliorem in contrarium, si pro se habeat probabilem opinionem, nam si detur opinio vnius authoris, dummodo sit probabilis, defendens valorem matrimonij, illa est sustinenda contra communem; sed argumentum valet à matrimonio carnali ad spirituale, vt diximus suprà; ergo.

Non obstat inquam; Respondetur namque, quod quomodo dantur duæ famæ contrariæ ambæ antiquæ in eodem populo, vna affirmans maculam, & altera puritatem, præferenda est, quæ affirmat maculam, vt diximus prænotando quinto, præcipuè cum testes distinguunt coniunctiones, qualitates, & cognomina ascendentium prætendentis, & alias testes contrarij non destruunt rationes illorum, qui maculam astruunt; sed hæc omnia accidunt in præsenti; nam id quod dicunt aliqui matrem illius fœminæ ascendentis, & originariæ huius generationis, dixisse illam esse filiam Clerici non debet ei vlla fides dari. Tum quia potius vult facere suam filiam spuriam, quam naturalem; secundò, quia cum per multum tempus fuisset concubina Clerici, nunquam ab eo concepit, & postquam peruenit ad domum medici Iudæi, statim concepit, & peperit; Tum quia præsumitur, quod vt euitaret maculam filiæ, illi imposuit cognomen Clerici; Tum quia Clericus non reliquit aliquod legatum huic fœminæ, nec eam domi, vt filiam recepit, nec vt talem cognouit, cum medicus Iudæus eam domi suæ nutriret, ei totam suam hæreditatem reliquerit; ergo cum hæc omnia non illidant dicta illorum testium affirmantium puritatem, ex illis causis, vt *suprà diximus* septimo, & octauo prænotando, talis fœmina non Clerici, sed medici Hebræi filia reputanda est.

Ad illud verò, quod ait, quod in pari dubio fauendum est reo; Respondeo ita esse, sed nos hic non sumus in dubio, sed sumus non solum in probabili, & probabiliori opinione, sed in re certa moraliter; nam fama antiqua adminiculata cum testibus ex auditu, & cum tot præsumptionibus, non solum facit opinionem æquè probabilem, cum alia fama in contrarium, sed probabiliorem, & reddit rem moraliter certam, vt diximus in primo, secundo, & tertio prænotando, & in fine nostræ rationis. 106

Ad illud verò quod ait, quod vt quis spolietur à statu petente puritatem, in cuius possessione est, debent probationes esse veræ, & non priuilegiatæ. Respondeo ita esse. Nos autem hic non solum habemus probationem priuilegiatam, quæ habetur ex auditu, sed probationem ex publica voce, & fama totius populi adminiculatam grauissimis præsumptionibus, & verosimilitudinibus, quæ sufficit, non solum ad faciendam opinionem probabilem, & probabiliorem, sed ad faciendam rem moraliter certam, vt constat ex primo, secundo, & tertio, prænotando, & ex supradictis in nostra ratione. 107

Ad illud verò, quod ait, quod iudex in dubio pro puritate debet iudicare. Respondeo ita esse. Non tamen quando datur probabilior opinio in contrarium, & multò minus quando datur probatio moraliter certa, vt in nostro casu. Ad illud verò quod ait, quod Religiosus non debet repelli à sua professione, ob solam opinionem probabiliorem. Si pro se habeat opinionem probabilem, vt fit in matrimonio carnali. Respondeo id ita esse, quando opiniones versatur circa ius, non verò quando versatur circa factum, vel quando versantur circa factum, non solum remotè, sed etiam proximè, vt in præsenti præcipuè quando probatio in contrarium non solum facit probationem probabilem vel probabiliorem, sed moraliter certam, vt in præsenti. 108

Ex quibus omnibus concludo, quod suppositis his, quæ dicuntur in narratiua, & supposita prædicta fama cum 109

dictis

dictis adminiculis, dictus religiosos iudicandus est procedere ex sanguine maculato Iudæorum, nec ei fauet fama in contrarium, siquidem non destruit fundamenta alterius contrariæ, vt probatum manet. Tum quia trahit originem à radice vitiata; nam fama quæ datur dictam fœminam descendere à dicto Clerico, traxit originem à dicto matris, quæ dixit illam fœminam esse filiam Clerici, & non medici Iudæi, sed consanguineorum testimonium nihil valet in materia puritatis, vt patet ex tertio prænotando; ergo cum hæc fama ortum habuerit à dicto matris nullam meretur fidem, & permanet fama maculam adstruens, vtpote de re proximiori verior, & adminiculata dictis præsumptionibus moraliter certa, vnde cum macula verè & realiter, & plenè, & non solum probabiliter sit probata, tenentur iudices iudicare talem professionem illius religiosi fuisse nullam; siquidem ipse descendens est ex sanguine Hebræorum, vt *suprà diximus*, & hęc saluo meliori iudicio.

CONSVLTVM CX.

De recusatione cuiusdam visitatoris regularis, eo quod in visitatione generali vnius Conuentus dederit illius priori articulos culparum leuium, qui ex ea resultarunt contra eum in scriptis; An fuerit valida, & dato, quod fuerit nulla, qua pœna dictus prior recusans, & appellans ob dictam causam à suo visitatore, sit in ordine nostro puniendus?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Visitator non potest recusari in visitatione generali, si ex eo solum procedat contra aliquem in culpis, quæ secundum nostras constitutiones præcipiuntur puniri in visitatione generalis.*
3 *Probatur id ex varijs textibus.*
4 *Probatur multiplici ratione.*
5 *Occurritur cuidam obiectioni in contrarium.*
6 *Explicatur quas culpas debet visitator punire in visitatione generali, & quas non.*
7 *Si defectus Prælati sint occulti quomodo visitator eos debeat punire explicatur.*
8 *Quid si fuerint publici, vel notorij.*
9 *Quando culpæ sunt grauiores formandus est processus cum inquisitione speciali.*
10 *In inquisitione speciali potest reus recusare iudicem, si habuerit legitimam causam.*
11 *In nostra Religione id rarò conceditur.*
12 *In nostra Religione est probibita appellatio à superioribus.*
13 *Est etiam interdicta recusatio.*
14 *Solum in casu grauissimo, & raro, & quando grauamen est certum contra nostras constitutiones in nostra Religione est licita appellatio, & recusatio.*
15 *Tunc melius faciet Religiosus, si recurrat ad superiorem absque appellatione, & recusatione per simplicem explicationem.*
16 *Quando culpæ fuerint graues, & notoriæ, debet eas visitator in capitulo corrigere, ex sola visitatione generali, secus si fuerint occultæ.*
17 *Hæ culpæ quando sunt publicæ, potest eas prior in capitulo Conuentuali punire de iure nostro, sine vllo processu.*
18 *Non est in nostra Religione formandus processus, nisi ob delicti atrocitatem.*
19 *In alijs Religionibus vnusquisque consulat sua statuta.*
20 *In alijs Religionibus, si culpæ fuerint leues, non est necesse formare processum, sed ex visitatione generali, eas potest visitator punire, secus si sint graues, seclusis specialibus statutis.*
21 *Dato quod visitator posset recusari in visitatione generali, hic prior non poterat illum recusare, eo quod dedit ei articulos culparum leuium in scriptis.*
22 *Recusatio fit ob præsumptionem claram, quod iudex in processu poterit lædere ob inimicitiam, & ob alias causas.*
23 *Propter grauamen illatum non datur recusatio, sed appellatio.*
24 *Melius faceret hic prior, si appellaret à dicto visitatore, quàm eum recusando.*
25 *Exhibitio culparum in scriptis non est causa sufficiens recusationis.*
26 *Visitator vt possit aliquem Prælatum punire debet secundum nostras leges illum prius audire.*
27 *Si visitator ob aliquam causam dedit in visitatione generali articulos culparum in scriptis protestando se non facere processum, nec procedere iuridicè, nullam iniuriam intulit ei, cui tales culpas in scriptis dedit, vt se defenderet.*
28 *Quod articuli culparum, siue in visitatione generali, siue speciali, dentur reo in scriptis, vel viua voce, non pertinet ad substantiam rei gestæ; nisi quando lex id specificat.*
29 *Nec in iure, vel in nostra lege dicitur, quod culpæ dicantur in visitatione generali viua voce, vel in scriptis.*
30 *Quod culpæ manifestentur reo per scriptum, vel viua voce, siue in visitatione generali, siue in inquisitione speciali, id per accidens est.*
31 *Si dentur in scriptis, afferunt maius commodum reo.*
32 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
33 *Ponitur alia instantia, & soluitur.*
34 *Reus potest appellare, quando exceditur modus substantialis in corrigendo.*
35 *Licet reus posset appellare ab excessu in corrigendo, etiam accidentali, non tamen ab excessu in modo dandi articulos culparum.*
36 *Excessus in corrigendo potest infamare, non vero diuersus modus dandi articulos culparum.*
37 *Si culpæ multæ fuissent teneretur iudex dare reo articulos culparum in scriptis.*
38 *Religiosi non possunt appellare, etiam ad Superiores ordinis à mandato, sententia, vel pœnitentia quæ fuerit iuxta constitutiones ordinis.*
39 *Non possunt appellare à sententijs, quæ non afferunt grauem infamiam, aut pœnas valdè rigorosas, etsi excessus clarus, & manifestus inueniatur in illis.*
40 *Probabile est, quod à nulla sententia correctionis possunt religiosi, etiam intra religionem propriè, & iuridicè appellare.*
41 *Excipe aliquem eorum rarissimum, grauissimæ iniuriæ, & irreparabilis damni, cui non posset obuiari per simplicem recursum.*
42 *Appellatio præter prædictum casum Religiosis probibetur, ob pacem Religionis, & ob Prælatorum reuerentiam.*
43 *Prior non potuit appellare à visitatore ad definitorium, in visitatione generali.*
44 *Regularibus non est licita appellatio à mandatis Prælati, quando mandata sunt secundum regulam, & constitutiones.*
45 *Mandatum de respondendo articulis culparum datis in scriptis est iuxta nostras constitutiones.*
46 *Constitutio non præcipit quod in visitatione generali dentur grauamina viua voce, vel in scriptis.*
47 *Solum præcipit, quod visitator audiat reum.*
48 *Visitator potest audire reum viua voce, vel in scriptis, prout sibi placuerit.*
49 *Regulares non possunt appellare à sententijs, quæ non afferunt grauem infamiam, vel pœnas valdè rigorosas, etsi excessus clarus, & manifestus inueniatur in illis.*
50 *Non possunt appellare, etiam à sententia rigorosa, nisi grauamen sit irreparabile.*
51 *Ab actibus extraiudicialibus non datur appellatio suspensiua.*
52 *Quadam alterius Prioris appellatio reprobatur ob eandem rationem.*
53 *Etiam quando est licitum religioso appellare grauamen, debet esse certum, & notorium.*
54 *Prouincialis potest suspendere Priores, non solum ob culpas, quibus hæc pœna in nostris constitutionibus imponitur, sed quando grauitas culpæ id postulauerit iudicio prouincialis.*
55 *A mandato, quod ex iudicis arbitrio fertur, non datur appellatio.*
56 *Isti Priores recusando, vel appellando à suo visitatore ob dictas causas peccarunt mortaliter.*
57 *Primo, quia imposuerunt ei testimonium in re graui.*
58 *Secundo quia intentarunt eius impedire iurisdictionem.*
59 *Tertio peccarunt peccato scandali, quod alijs dederunt, tum quia fuerunt primi qui appellationem, & recusationem in nostro ordine intentarunt.*
60 *Quarto peccauerunt contra obedientiam, nolentes parere visitatori.*
61 *Nolle parere Prælato præcipienti etiam sine præcepto in scriptis in facie illius est peccatum mortale.*
62 *Contra appellantes à sui superioribus, vel eos recusantes non datur pœna in iure taxata.*
63 *Id relinquitur arbitrio iudicum.*
64 *Pœna debet commensurari cum ea, quæ ponitur in tribunalibus sæcularibus recusantibus sine causa sufficienti iudices, vel ab eis appellantibus.*
65 *De iure nostro recusantes Prælatos, vel ab eis appellantes debent priuari officio irremissibiliter.*
66 *Qui contra ordinis superiores se erexerint, eorum officium impedire conantes, voce, & loco, & officio priuentur.*
67 *Recusantes, vel appellantes à visitatore sine iusta causa, se contra eum erexerunt, procurantes eius officium impedire.*
68 *Suspensiones, & recusationes sunt impedimentum iuris, quod iure ipso impedit iurisdictionem.*
67 *Ille propriè dicitur impedire officium iudicij ordinarij, qui est cau-*

est causa, cur dictus iudex inuitus desistat ab opere, quod intendebat.

30 *Quando lex nostra non declarat pœnam, quæ alicui culpæ imponenda est; debet iudex seruare proportionem cum alijs pœnis in eadem constitutione taxatis.*

31 *Hæc pœna priuationis officij habet magnam proportionem cum alijs pœnis pro similibus culpis in nostris constitutionibus taxatis.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 CVm Prouincialis quidam nostræ Congregationis visitaret vnum Conuentum suæ Prouinciæ, facta visitatione paternali vocauit ad se Priorem, vt ei diceret in sua cella inter se, & ipsum solum, quæ contra eum ex visitatione paternali resultauerit, vt Prior daret suam excusationem, si quam haberet, & cum illi proponeret quendam defectum leuem quem religiosi illi aduerterant, Prior impatiens in verba parum religiosa coram ipso Prouinciali erupit quod videns Prouincialis præcepit ei, vt recederet, & postquam recessit, scripsit alios defectus leues in quadam papyro, dicendo in principio illius, se non illi dare grauamina in scriptis, quia fecisset vel vellet facere processum iudicialem, vel informationem specialem, sed vt ille melius per scriptum responderet ad illa, quæ contra eum proponebantur, & propter alia inconuenientia, quæ ipse Prior optimè sciebat.

Ipse autem Prior accipiens defectus suos in scriptis, postquam eos legit, accessit ad cellam Prouincialis, & ei dixit illum sibi esse suspectum, & eam recusare, & ab illo appellare ad definitorium, & cum Prouincialis ab eo quæreret causas recusationis, & appellationis, respondit Prior quod assignabat pro causa exhibitionem suarum culparum in scriptis, contra stylum Religionis, in qua in visitatione paternali, qualis erat illa, grauamina solum proponebantur Prælato, & alijs religiosis verbaliter, solùm dabantur in scriptis, quando fiebat inquisitio specialis, & casus erat grauissimus, non verò in casibus; & culpis legibus, quæ solum pertinebat ad visitationem generalem, & paternalem.

Quæsitum fuit igitur à me primo, An Prior potuisset in visitatione generali, & paternali sui Conuentus ponere suspectiones, seu recusationes Visitatori, siue Prouinciali; Secundo an dato quod potuerit eum recusare, An ad id fuisset sufficiens causa sola illa exhibitio culparum in scriptis, an alia requireretur? Tertio an ob eandem causam potuerit Prior à Prouinciali appellare ad definitorium? Quarto quam culpam commiserit Prior recusando ex dicta causa Visitatorem, & ab eo appellando ad Definitorium? Quinto qua pœna dicta culpa sit punienda in ordine nostro?

RESPONSIO AVTHORIS,

PRIMO QVÆSITO.

An Prior potuisset in visitatione generali, & paternali sui Conuentus ponere suspectiones seu recusationes visitatori, siue Prouinciali?

2 REspondi primo quæsito, Prouincialem non posse recusari in visitatione generali, si ex ea solum procedat contra Priorem, vel alium religiosum in culpis leuibus, & ordinarijs, & quæ iuxta nostras constitutiones præcipiuntur puniri in visitatione generali. Ita Panormitanus, Lupus, Fedéricus Senensis, Ioannes Monachus, & alij communiter, quos refert, & sequitur N. P. Fr. Thomas à Iesu, *tract. 15. de visitatione regulari, capit. 1. numero 11. & nos suprà probauimus, consulto 104. num.* Tenet etiam hanc sententiam Portel, *t. 1. casum casu 21. p. 1. n. 3.* Pasqualigus, *in decisionibus de recusatione iudicis decisione 346. num. 3. & 7.* Quidquid in contrarium dicat cum Baiardo, Hostiense, Abbate, Innocentio, Graffio, Peyrinis, *de subdito quæst. 1. cap. 19. dictio 1.* Sanchez, *lib. 6. in Decalogum, capite octauo, num. 111.*

3 Probatur nostra sententia primo ex decreto Pauli V. quod affert Barbosa, *in suis decisionibus ad Tridentinum, sess. 24. cap. 10. de reformatione, numero 4.* in quo decreto ait Pontifex, Episcopum, vel alium, cui id legitimè competit, visitantem non posse vti suspectum recusari; Quem locum licet Peyrinis, *in formulario litera B, capit. 2. numero 3.* Solum velit intelligi de Episcopo, vel Archidiacono, vel delegato, nullam tamen habet rationem, nam id prædictis non legitimè ex lege competit, sed ex delegatione Episcopi; Pontifex autem loquitur de Episcopo, & omnibus illis, quibus ex iure, vel lege competit visitatio generalis, & in hoc sensu intelligendum est etiam Tridentinum, *sess. 14. de reformatione, cap. 10.*

4 Secundo probatur ratione; Nam Prælatus in visitatione generali concernente bonum commune non inquirit, nec potest inquirere de culpis alicuius in particulari, cumque illa visitatio tendat ad bonum commune Conuentus, non potest subditus particularis impedire bonum commune Conuentus; Tum quia cum visitator de ordinario ratione officij incurrat odium subditorum, eo quod puniat, reprehendat, & appetitibus resistat, &c. nascuntur multi æmuli, & non benè affecti ad illum in Prouincia, & propterea multi ex eis tædio affecti ad Prælatum, si possent in quouis Conuentu eum recusare visitare volentem ad libitum suum, impediretur bonum commune visitationis, quia ex quauis leui causa illum recusarent, vt colligitur *ex cap. qualiter, & quando de accusat.* vbi ait Papa, quod non facilè admittatur accusatio Prælatorum, & causam assignans Pontifex ait, nam Prælati sunt quasi signum positi ad sagittam, & æmulorum odia incurrunt.

Si verò dicas ex illa visitatione generali posse resultare culpas contra Prælatum Conuentus, vel alios graues Patres, quorum intersit Prouincialem suspectum non visitare. Respondeo, hoc non sufficere ad illum recusandum. Nam vel culpæ, quæ resultarunt in visitatione generali contra Prælatum, vel alios patres; sunt culpæ ordinariæ, & leues, vt defectus contra regulam, vel constitutiones, non nimium infamantes, vt fractio silentij, ingressus diurnus in cellam alterius, defectus assistentiæ in choro, accelerata Missæ celebratio, defectus in Prælato non curandi caritatiuè infirmos, eis in aliqua re graui deficiendo, fractio alicuius constitutionis, quæ habet pro pœna, etiam suspensionem ab officio, vt si aliquem ad populum sine socio mitteret, vel alias culpas publicas contra constitutiones committeret, quæ similem habent pœnam. Vel sunt culpæ graues, & peccata mortalia, vel quæ licet non sint peccata mortalia, nimium infamant religiosum reformatum, vel Prælatum; vt esus carnium clandestinus intra Conuentum, ingressus nocturnus in alterius cellam, aliqualis bonorum Conuentus dissipatio, defectus continuus veritatis, etiam in rebus leuibus, vel in damnum alterius, iuramentum sine necessitate, conuersatio cum mulieribus sine debita circunspectione, comessio epularum, etiam licitarum in cella sine licentia, haustus vini quotidianus clandestinus, vel nimis vini potatio, defectus ieiunij regulæ, ludus alearum, & alia similia, quæ in religione reformata nimium infament Prælatum, vel alium religiosum: tunc 5

Dico, quod si defectus sint primi generis, tunc potest visitator procedere ad illorum punitionem iuxta nostras constitutiones absque eo, quod formet processum, vel inquisitionem specialem, sed ex visitatione generali, vt patet, *ex nostra constitutione 3. parte cap. 10. numero 8.* vbi ait, Ordinamus neminem Prælatorum teneri formare processum, aut vti alijs libellis in scriptis nisi in casu culpæ grauissimæ, aut in grauiori etiam culpa, in illis tamen casibus, in quibus aliquis rigorosum supplicium in nostris constitutionibus pro grauiori culpa adscriptum meretur, aut si agatur ad deponendum aliquem Prælatum Canonicè electum, aut ad suspendendum ab hoc officio, vel priuandum aliquem voce actiua, vel passiua per sex menses, nisi quando hæc pœna in constitutionibus exprimitur, & simul casus est notorius, sed in alijs omnibus rebus de plano, sine processu, & sine iudicij strepitu, cognita veritate, æquitate seruata, auditaque parte, procedatur, vt sic efficaciter culpæ, & defectus media charitate, & rectitudine corrigantur, hæc enim omnia pro regulari correctione inter nos existimanda, & acceptanda sunt. 6

Aduertere tamen debet Prælatus visitator, quod si defectus Prælati sint occulti, non debet eos propalare in capitulo; sed secreto in præsentia aliquorum corrigere, vt decernitur, *3. parte nostrarum constitutionum, capite 10. num. 5.* Si tamen defectus *suprà* dicti publici sint, siue notorij, publicè debet illos corrigere, vt qui alios exemplo suo ad malum prouocauit, sua emendatione ad bonum reducat, vt decernitur in eadem constitutione ibi. Et ratio horum omnium est, quia religiosi in professione renunciarunt ius, quod habebant, vt in his rebus cum eis obseruaretur ordo iudicialis, eo enim ipso, quod prædictam constitutionem professi sunt, non habent ius ad postulandum, vt in his rebus cum eis ordo iudicialis obseruetur, vt aduertit Clauis Regia, *lib. 12. cap. 21. num. 20.* N. P. Fr. Petrus ab Angelis, *in suo ordine iudiciali, p. 1. cap. 1. num. 9.* & nos fusiùs diximus, *suprà casu 104. num.* 7 8

Quod si culpæ fuerint posterioris generis, tunc distinguendum est, si enim sint culpæ grauiores, tunc formandus est processus, vt constat ex dicta constitutione, & tunc facienda est inquisitio specialis, & in hoc processu speciali, citato illo culpato, in generali inquisitione, poterit recusationes ponere contra visitatorem, vt benè ait Portel, *suprà, numero 5.* Quamuis in nostra religione id rarò concedatur, nam cum *in nostra constitutione, p. 4. cap. 6. num. 10* omnibus religiosis interdicatur appellatio, aut supplicatio à sententia, 9 10

aut à

11 aut à pœna iuxta nostras constitutiones imposita à definitorio,
12 vel alijs Prælatis superioribus, etiam censetur recusatio Prælatorum interdicta, siquidem constitutio quæ negat religiosis appellationem, negat etiam recusationem, vt notauit
13 N. P. Fr. Thomas à Iesu, *tractatu 4. de visitatione regula-*
14 *rium*, *cap. 17. nu. 13.* Vnde solum erit nostris religiosis licitum recusare Prælatum aut appellare ab illo in casu grauissimo, & quando grauamen notoriè fuerit iniustum, & contra nostras constitutiones, vt patet ex illis verbis nostræ constitutionis, nemini religiosorum appellatio, aut supplicatio à sententia, aut à pœna, iuxta nostras constitutiones ei imposita, à definitorio, vel alijs superioribus admittatur; in quibus verbis datur intelligi, quod si sententia, vel pœna imposita non sit iuxta nostras constitutiones, sed exorbitans ab illis, tunc si grauamen fuerit certum, & notorium, & in casu grauissimo, & raro irreparabilis damni, tunc licita erit appellatio, vel recusatio, quamuis etiam tunc, melius faciet Præ-
15 latus, vel religiosus, si recurrat ad Superiorem, non per appellationem suspensiuam, vel recusationem iudicialem, sed per simplicem supplicationem, vt benè aduertit N. P. Fr. Thom. à Iesu, *suprà*, *num.* 13. & alij communiter.
16 Si tamen solum fuerint culpæ graues, vt si quis in præsentia sæcularium cum aliquo immodestè contenderit, si sine debitis circunstantijs iurauerit, si quis silentium tempore prohibito, aut regulæ mandatum non obseruare in consuetudinem duxerit, si in aliquibus verbis malitiosis, aut inordinatis deprehendatur, si aliquod opprobrium alicui dixerit, aut scripserit, si sermonem turpem protulerit, vel cum mulieribus inordinatè, aut immodestè loqui inuentus fuerit, vnde mala suspicio oriri possit, si aliquod peccatum mortale sine scandalo commiserit, cui in constitutionibus non sit aliqua pœna assignata, vel alias peccatum grauius non appareat, si carnes furtiuè in cella comederit, si cellam alterius noctu intrauerit, & alia similia. Tunc si casus non est notorius, sed occultus debet visitator secretè corrigere delinquentem; si tamen fuerit publicus, & notorius, tunc audita parte, sine vllo processu ex sola visitatione generali potest procedere ad punitionem horum grauium delictorum; hæc enim omnia pro regulari correctione inter nos existimanda, & acceptanda sunt, vt ait nostra constitutio, *tertia parte*, *capit. octauo*, *numero octauo*.

Tum quia si lex, *quarta part. cap. tertio*, *numero secundo*.
17 Concedit priori, vt absque processu has omnes culpas, quando notoriæ, aut publicæ sunt, puniat in capitulo Conuentuali, quantò magis id concedet visitatori in capitulo culparum. Tum quia id expressè decernitur in eadem constitutione, *tertia parte*, *cap. decimo*, *numero primo*. Vbi ait, similiter, & alia, quæ occulta correctione indigent secretè, & occultè corripiat; si verò publica sint, siue notoria coram
18 omnibus publicè corrigantur. Si autem ob delicti grauitatem virga opus fuerit, cum misericordia iudicium exerceatur. Ex quibus verbis constat, quod non est accedendum ad processum iudicialem, vel informationem specialem nisi ob delicti grauitatem, non enim sufficit quodcumque delictum, sed debet esse delictum grauius, vt statuitur in eadem constitutione, in cæteris verò de plano debet iudex procedere sola cognita veritate, & audita parte, cum conditionibus recensitis, & in his omnibus non potest visitator, vt suspectus recusari, siquidem hæc omnia pertinent ad correctionem regularem, vt *suprà* diximus.
19 Aduerte tamen, quod hæc omnia, quæ dixi debent in nostra reformata Religione obseruari. In cæteris verò religionibus vnusquisque consulat sua instituta. In illis verò solum dico, quod si culpæ fuerint leues, & ordinariæ non est ne-
20 cesse formare processum, sed ex sola inquisitione generali potest visitator procedere ad punitionem, si tamen fuerint culpæ graues, vel quæ infamiam possunt afferre religiosis, tunc si alias leges alicuius religionis aliud non disponant, formandus est processus, & reus citandus, & tunc potest recusare visitatorem, si causas legitimas hebeat, vel ab eo appellare, vt optimè ait Portel, *suprà*, *num.* 5. Peyrinis, & alij communiter, siquidem hoc remedium est de iure naturali.

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO.

An dato, quod potuerit visitatorem recusare, An ad id fuisset sufficiens causa, sola illa exhibitio culparum in scriptis, An alia requireretur?

21 RESpondi quod dato, & non concesso quod visitator posset recusari in visitatione generali, vt vult Peirinis, *de subdito*, *quæst.* 1. *cap.* 19. Tunc priorem illum, iuridice loquendo non potuisse recusare, eo quod ei dederit culpas per scriptum, & hoc non solum, quia hæc non erat sufficiens causa, vt statim dicemus, sed quia recusatio fit ob præsumptionem claram, quod iudex in processu poterit excedere, vel ob inimicitiam antiquam, vel ob consanguinitatem, vel amici- 22
tiam, quam habet cum meo aduersario, vel ob alias causas, quas affert Peirinis, *loco citato*, non verò propter grauamen iniustum illatum, nam propter grauamen illarum, vel com- 23
minatum à iudice in processu causæ datur appellatio; vnde melius faceret hic Prior, si appellaret à dicto Prouinciali, quam 24
eum recusando, vt optimè notauit Portel, *tom.* 1. *casuum casu* 22. *num.* 3.

Deinde addo talem exhibitionem culparum in scriptis non 25
esse causam, non solum recusationis, vt diximus, sed nec etiam appellationis. Et ratio est; quia visitator, vt posset ex 26
visitatione generali procedere ad punitionem illarum culparum Prioris tenebatur eum audire iuxta nostras constitutiones, 3. *p. cap.* 8. *num.* 8. Vbi dicitur, cognita veritate, æquitate 27
seruata, auditaque parte, sine processu, & sine iudicij strepitu procedetur, sed non poterat eum audire os ad os, quia cum hoc primum tentaret, Prior in verba inordinata prorupit, ob quod Prouincialis eum demisit, & elegit ei culpas suas in scriptis ostendere, vt suas excusationes audiret, protestando id facere ad maiora inconuenientia vitanda, & non quia vellet procedere per processum iudicialem, vel informationem iudicialem, ergo hæc exhibitio culparum in scriptis nullum grauamen attulit iniustum Priori, ob quod à Prouinciali posset appellare, vel eum recusare, sed potius commodum afferebat, quia sic melius poterat respondere, & suas excusationes dare.

Confirmatur. Quia quod articuli culparum, siue in visita- 28
tione generali, siue etiam speciali dentur viua voce, vel per scriptum, non pertinet ad substantiam rei gestæ, nisi quando lex id specificat, vt optimè notat Portel, *tomo primo casuum*, *casu* 22. *num.* 4. Sed nec in iure communi, nec in nostra lege di- 29
citur quod in visitatione generali, vel etiam speciali, articuli culparum dentur in scriptis, vel viua voce; ergo dando eos Prouincialis, siue viua voce, siue in scriptis nullam iniuriam, aut grauamen intulit Priori; Minor quoad primam partem de iure communi patet, *ex cap. qualiter*, *& quando de accusat.* Vbi Papa tradit formam audiendi reum, & non dicit, quod culpæ illi dentur per scriptum, vel absque scripto, sed solum ait, quod hæc sint reo exponendæ, & explicandæ; & nostra lex, 3. *p. cap.* 10. *numero* 8. Solum dicit, auditaque parte; sed culpæ rectè possunt exponi per scriptum, vel viua voce, vt optimè notauit Portel, *suprà*; Ergo quod culpæ manifestentur reo,
siue per scriptum, siue sine illo, tam in visitatione generali, 30
quam speciali, id per accidens est, & non pertinet ad substantiam rei gestæ, nec aliquod grauamen affert reo, sed potius
commodum, nam sic melius culpis oblatis satisfaciet, & 31
respondebit; ergo quod culpæ in visitatione generali dentur Priori in scriptis non est causa sufficiens appellationis, vel recusationis; cum Prouincialis in hoc nullum ei intulerit grauamen.

Dices, Prouincialem dando ei culpas per scriptum exces- 32
sisse modum vsitatum in religione, siquidem in ea solum culpæ in visitatione generali dicuntur Priori, & alijs religiosis à visitatore viua voce in sua cella, & non per scripturas; sed quando modus in corrigendo exceditur, potest subditus appellare, vt cum multis probat Peirinis *de religioso subdito quæst.* 1. *cap.* 20. *dicto* 2. Fr. P. Petrus ab Angelis, *in suo ordine iudiciali*, *part.* 1. *cap.* 21. §. *num.* 8. Ergo ob eam causam potuit hic Prior licitè à visitatore appellare. Respondetur negando Prouincialem excedisse modum vsitatum in religione, nam in religione in visitatione generali, & dantur articuli culparum viua voce, & in scriptis, vt ego cum essem definitor generalis vidi, tam in Prouincia Castellæ veteris, quàm nouæ; vbi ea multoties vidi per scriptum dare Prioribus à visitatore; deinde dato quod semper darentur viua voce, non proinde dici potest Prouincialem excedisse modum vsitatum in religione substantialem in visitatione, siquidem, vt *suprà* diximus quod culpæ dentur in scriptis, vel viua voce, non pertinet ad substantiam visitationis generalis.

Nec obstat, si dicas pertinere ad substantiam, qui transfert 33
eam de inquisitione generali ad specialem. Respondeo negando antecedens. Nam etiam in inquisitione speciali possunt dari articuli culparum viua voce, & absque scriptis, vt optimè
probat Portel, *casu* 22. *num.* 4. Non ergo est proprium inquisi- 34
tionis specialis; quod culpæ dentur in scriptis, & non viua voce, sicut ergo in inquisitione speciali id non pertinet ad substantiam, ita à fortiori in inquisitione Generali; vnde quando dicti Doctores dicunt Reum posse appellare, quando exceditur modus in corrigendo, intelligitur de modo pertinente ad substantiam; Tum quia tales Doctores loquuntur de excessu modi in corrigendo, non verò de excessu in modo dandi articulos culparum, vnde licet reus posset appellare propter excessum in modo corrigendi, etiam accidentalem, non tamen propter diuersum modum dandi articulos culparum.

Cuius

Cuius Ratio est. Quia excessus in corrigendo potest maxi-
35 mè infamare reum, non vero diuersus modus dandi articuli culparum, cum hos dentur, vt ipse reus se defendat, & non vt offendatur, & melius reus potest se defendere recipiendo articulos culparum per scriptum, quam viua vo-
36 ce; quod adeò verum est, quod si culpæ multæ fuissent, teneretur iudex eos reo dare per scriptum; siquidem id ex substantia pertineret ad commodam defensionem rei, cui etiam religioso danda sunt omnia, quæ pertinent ad
37 substantiam propriæ defensionis, sicut dictat lumen naturale; & ratio est, quia si articuli culparum essent multi, facilè memoriæ retineri non possent, nec repente posset eis reus respondere legitimè, & conuenienter, vt optimè ait Portel, *dicto casu* 22. *num.*4. Ergo vt commode posset eis respondere teneretur visitator ea dare reo in scriptis, præcipue cum id, nec sit contra legem, nec contra ius, nec afferat grauamen vllum reo, sed potius commodum.

RESPONSIO AVTHORIS TERTIO QVÆSITO.

An ob dictam causam potuisset Prior à visitatore appellare ad definitorium?

38 PRo responsione huius quæsiti suppono. Religiosis non licere appellare appellatione propria & iuridica à quacunque sententia, pœnitentia, vel mandato Prælatorum, quæ fuerint iuxta regulas; & constitutiones Ordinis, etiam ad Superiores eiusdem Ordinis, vt cum Alderete, & alijs communiter docet Fr. P. Petrus ab Angelis, *in suo ordine iudiciali*, *p.*1. *cap.*27. *num.* 30. Nec etiam possunt appellare à sententijs causarum, quæ non afferunt grauem infamiam, nec pœnas valdè rigorosas, etiam si excessus clarus, & manifestus inueniatur in illis. Ita cum Suario P. Fr. Petrus
39 ab Angelis, *suprà num.*31. Imo probabile est, quod à nulla sententia correctionis, quantumuis graui possunt religiosi, etiam intra religionem propriè, & iuridicè appellare. Ita cum Nauarro, Bañes, Alderete, Fr. Ioseph à Sancta Maria, & Fr.
40 Martin. à S. Ioseph, N. Fr. P. Petrus ab Angelis, *suprà*, *num.*32. & latissimè probat Barbosa, *in votis decisiuis*, *lib.*2. *voto* 14. *dub.*3. *num.*50. *& sequentibus*, & *patet ex cap. ad nostram*, *& ex cap. reprehensibilis* 26. *eodem titulo*, & ex multis priuilegijs, vt est priuilegium Bonifacij VIII. Sixti IV. Iulij II. Leonis IX. Leonis X. Pauli III. Sixti V. Clementis VIII. & Greg. XIII. Vrbani VIII. quos refert N. P. Petrus ab Angelis, *in suo ordine iudiciali cap.*27. *à num.* 16. & Ego, *in nostro Directorio regularium*, *p.*3. *tract.*3. *d.*6. *à num.*781. Excipe aliquem casum rarissimum grauissimæ, certæ, & notoriæ iniuriæ, &
41 irreparabilis damni, cui non posset obuiari per simplicem recursum ad Superiores, qui raro potest accidere in religionibus reformatis, vt aduertit Suarez, *tom.*4. *de religione lib.*2. *cap.*11. *num.*11. nam tunc licita eis esset appellatio, vt ait N. P. Fr. Petrus ab Angelis *suprà num.*35. & Ego *in nostro Directorio Regularium suprà*, *num.*790.

42 Ratio autem horum est. Quia si in prædictis casibus fuisset licita religiosis appellatio à correctione regulari esset magna inquietudo, & turbatio inter illos, & esset occasio, quod subditi amitterent timorem reuerentialem Prælatorum inferiorum, & audaciores fierent, & daretur locus cauillationibus iniustis, ex quibus disciplina monastica omninò fueret, ob has ergo rationes prohibetur prædictis regularibus appellatio, non solum ad iudices extra ordinem etiam competentes, vt nuncius, & delegatus, neque ad Papam, vt sub excommunicatione prohibet Clemens VIII. vt dixi *in nostro Directorio Regularium, loco citato num.*781. sed nec ad Superiores ordinis, vt ait N. P. Fr. Petrus ab Angelis, *suprà num* 31. & nos diximus *loco citato, suprà num.*782. *& sequentibus*. Imò casibus, in quibus permittitur religiosis appellatio, vt diximus, debet fieri gradatim, hoc est à priore ad Prouincialem, à Prouinciali ad generalem, à generali ad definitorium generale, à definitorio ad Capitulum generale, deinde ad protectionem, & tandem ad summum Pontificem, vt sub excommunicationem præcipit Bonifacius VIII. Leo X Paulus III. vt testatur Fr. Petrus ab Angelis, *suprà num.*33. Ego ipse in nostro Directorio Regularium *suprà num.*778. his ergo suppositis.

43 Respondi ad tertium quæsitum prædictum priorem non potuisse in dicto casu appellare à visitatore ad definito-
44 rium generale. Et ratio est, quia Regularibus non est licita appellatio à mandato Prælatorum, quod fit secundum regulam, & constitutiones, vt *suprà diximus*, sed mandatum
45 illud visitatoris factum priori, quod responderet dictis articulis culparum datis in scriptis, erat iuxta nostras constitutiones; ergo ab illo non poterat prior iustè, & licitè ap-
46 pellare. Maior constat ex prænotando proposito. Minor verò patet; quia vt diximus quæsito 1. Constitutio non præcipit quod grauamina dentur in visitatione generali viua voce, vel in scriptis, sed solum quod visitator audiat reum; sed 47
potest illum audire viua voce, vel per scriptum; ergo 48
dando ei articulos culparum in scriptis, & præcipiendo, quod in scriptis responderet, nullam iniuriam, vel grauamen intulit illi.

Confirmatur primò. Quià regulares non possunt appellare 49
à sententijs, quæ non afferunt grauem infamiam, nec pœnas valdè rigorosas, etiamsi excessus clarus, & manifestus inueniatur in illis, vt diximus prænotando antecedenti; ergo quamuis hic daretur aliquis excessus in modo dandi articulos culparum clarus, & manifestus, cum aliàs ex eo non resultaret in Prælatum grauis infamia, nec pœna valdè rigorosa, non ob id poterat dictus prior appellare iuridicè ad definitorium, sed solum poterat recurrere ad generalem pro remedio.

Confirmatur secundò. Probabile est, quod religiosi à nulla 50
sententia, quantumuis graui, & rigorosa, etiam intra ordinem possunt appellare iuridicè, nisi grauamen sit irreparabile, in aliquo casu extraordinario, vt diximus in antecedenti prænotando; sed in nostro casu nullum datur grauamen irreparabile, nec casus erat alicuius momenti; ergo in dicto casu non poterat dictus prior appellare à prouinciali.

Confirmatur tertiò. Quia Prouincialis extraiudicialiter dedit dicta grauamina dicto priori, vt patet ex protestatione, quam in principio illorum faciebat, se nolle facere processum, nec visitationem specialem, nec procedere iuridicè, sed tantum paternaliter ex visitatione generali & solùm dare arti-
culos culparum in scriptis ob alias causas, quæ sibi benè visæ 51
fuerunt; sed ab his actibus extraiudicialibus non datur appellatio suspensiua, vt docet Gonzales, *ad reg.*8. *Cancellariæ Glossa* 9. *num.*26. & cum Marescote, Salgado, Barbosa, *in votis decisiuis*, *lib.*1. *voto* 4. *num.*54. Ergo talis appellatio fuit iniqua, & illicita.

Et ex his resoluitur casus, qui ab hinc paucis diebus acci- 52
dit. Nam cum alius Prouincialis visitaret certam domum, & in capitulo culparum reprehenderet priorem ob aliquos defectus ordinarios, & qui solent in nostro ordine in his capitulis reprehendi, vt ob defectum pacis, cuius prior causa erat, & ob id imponeret ei vnum mensem suspensionis, ipse prior se erexit à terra, vbi erat genuflexus, vt mos est apud nos, & dixit se appellare à dicta sententia à dicto Prouinciali ad generalem, de quo casu cum fuissem interrogatus respondi, priorem nullo modo potuisse talem interponere appellationem, tum ob rationes dictas, tum quia casus non erat iacturæ, & infamiæ irreparabilis, sed ordinarius. Tum quia culpæ erant ex his, quæ solent in his capitulis in nostra Religione reprehendi, & simili pœna puniri.

Tum quia dato, quod licitum esset priori appellare, debebat 53
grauamen esse certum, & notorium, vt diximus cum multis in nostro Directorio Regularium *suprà numer.* 791. Hic autem non erat grauamen certum, cum tali culpæ dicta pœna in nostris constitutionibus imponatur 3. *p. cap.*10. *num.*7. Tum quia ibi *eodem num.*7. committitur Prouincialis pru- 54
dentiæ, vt ob alias culpas præter eas, quibus in nostris constitutionibus ponitur pœna suspensionis, vt ille prout sibi visum fuerit possit priores suspendere; sic enim ait Constitutio, Prouincialis poterit priores suæ prouinciæ ab officio suspendere, tam in casibus in nostris constitutionibus expres-
sis, quam ratione alicuius culpæ, siue delicti, ab eis commis- 55
si; sed ex mandato quod ex iudicis arbitrio fertur, non datur appellatio, vt cum Bartholo, Crauetta, Menochio, Alderete, & alijs probat Barbosa, *in votis decisiuis*, *voto* 4. *num.*16. Ergo talis prior appellando à prouinciali in hoc casu iniquè legit, nec eius appellatio fuit admissa à generali, sed potiùs ille grauius fuit punitus, ob talem audaciam nunquam in religione visam, nec vsitatam.

RESPONSIO AVTHORIS QVARTO QVÆSITO.

Quam culpam commiserint dicti priores recusando ex dicta causa visitatorem, & ab eo appellando ad definitorium.

REspondi dictos priores recusando, vel appellando à suo 56
visitatore ob dictas causas peccasse mortaliter ex multis capitibus. Primò, quia grauem iniuriam intulerunt prouinciali imponendo ei testimonium in re graui dicendo illis facere grauamen iniustum contra nostras constitutiones
in re grauissima, & irreparabili, cum tamen ille eos pu- 57
niret de rebus leuibus iuxta ordinis constitutiones. Tum quia sine iusta causa intentarunt impedire eius iurisdictio-
nem. Ita D. Bernardus *lib.*3. *de consideratione ad Eugenium*, 58
vbi ait, qui non grauatus appellat manifestè liquet, quod grauate intendit, aut tempus redimere. Ita etiam D. Thomas

mas 2.2.*quæst*.69. *art*.3. & cum Nauarro, Alderete, Portel, & alijs communiter N. P. Fr. Petrus ab Angelis, *part*.1.*sui ordinis iudicialis*, *cap*.27. *num*.9. qui *num*.10. *&* 12. addit cum Torres,& Diana, quod vt licita sit appellatio apud regulares etiam in aliquo casu raro, & irreparabilis damni, debet esse grauamen certum,& clarum ad minus in opinione probabili, quod cum non fuerit in præsenti, euidenter sequitur istos priores grauissimè peccasse.

59 Peccarunt etiam peccato scandali, quia in re grauissima dederunt scandalum toti communitati, ex qua multi ob dictum malum exemplum idem posteà efficient. Tum quia fuerunt primi, qui in tota nostra Congregatione à sententijs, & mandatis suorum Prælatorum talem viam appellationis nunquam in religione vsitatam contra nostra priuilegia, & contra nostras constitutiones, 4.*part. cap*.6.*num*.10, intentarunt, quod absque dubio ob graue scandalum inde proueniens est mortale, vt in simili casu docet Lugo *de iustitia*, *d*.31. *num*.12. *sect*.1. Peccarunt etiam contra obedientiam no-
60 lentes parere visitatori, quod peccatum licèt secundum se, secluso præcepto formali in scriptis, non sit graue, vt diximus in nostro directorio Regularium, *part*.2. *tract*.3, *d*.6. *num*.11. Hic tamen absque dubio fuit mortale, tum quia præcepta posita in visitatione generali, etiam viua voce sine scriptis obligant sub mortali, vt patet *ex nostra constitutione*, 3.*part. cap*.:. *num*.:. Tum propter circumstantiam rebellionis contra Superiorem, quod peccatum grauissimum est.
61 Tum quia nolle parere Prælato præcipienti; etiam sine præcepto in facie illius, est peccatum mortale contemptus, vt dixi cum Caietano, Lezana, & alijs in nostro Directorio Regularium, *part*.2. *tract*.3. *d*.6. *num*.460. Quam autem pœnam tales priores sic appellantes meruerint in sequenti quæsito videbimus.

RESPONSIO AVTHORIS QVINTO QVÆSITO.

Quæ pœna dicta culpa punienda sit in ordine nostro?

62 RESpondi in iure non dari pœnam taxatam contra recusantes, vel appellantes à suis Superioribus in casibus non permissis, sed id reliqui arbitrio iudicum, vt optimè notat
63 cum Roderico, Paz, N. P. Fr. Petrus ab Angelis, 1.*part. ordinis iudicialis*, *cap*.21. §.1 *num*.17. Vbi cum prædictis Do-
64 ctoribus ait, pœnam debere commensurari cum illis, quæ solent imponi in tribunalibus sæcularibus recusantibus sine causa sufficienti iudices, vel ab eisdem sine causa appellantes. De iure tamen nostro existimo tales sic nulliter recusantes Præla-
65 tum, vel ab eo appellantes debere, priuari officijs irremissibiliter.

Et ratio est, quia 4.*part. nostrarum constitutionnm*, *cap*.4. §.2. *num*.1. Hæc pœna imponitur cuicumque transgressori votorum cum scandalo; sed hic Prælatus cum scandalo transgressus est votum obedientiæ, nolendo obedire suo visitatori, cum sine causa recusando, & ab eo appellando, vt quæsito 4. diximus; ergo secundum ius nostrum incurrit priuationem officij in irremissibiliter. Nec obstat quod transgressio obedientiæ inter nos, vt sit grauis, requirat præceptum formale, vt diximus, præcedenti quæsito. Nam huic obiectioni respondetur, quod violatio obedientiæ in facie Prælati, vt fuit hæc, est peccatum mortale contra votum obedientiæ, vt diximus præcedenti quæsito.

Confirmatur primò, quia qui contra ordinis Superiores se
66 erexerint eorum officium impedire conantes voce & loco, & officio inuiolabiliter priuantur, vt patet *ex* 4.*part nostrarum constitutionum*, *cap*.4. §.2. *num*.1. Sed hi priores recusantes, &
67 appellantes à visitatore sine causa se contra eum erexerunt, procurantes eius officium impedire, ergo iuxta nostras constitutiones incurrerunt pœnam priuationis vocis, & loci, & officij. Minor patet ex Bulla Pauli III. quam refert Barbosa, *de potestate Episcopi allegatione* 73. *num*.38. Vbi ait: Fraternitatis tuæ nobis expositum fuit, quod visitationes, quæ in tua Diœcesi in vim Decretorum Concilij tridentini, & aliorum legitimè fiunt, impediantur, eo quia visitati Prælatum visitantem suspectum allegant. Idem ait P. Fr. Petrus ab Angelis, *in suo ordine iudiciali*, *part*.1. *cap*.21. §.1. *num*. 8. Barbosa *in Tridentinum sess*.14. *de reformatione*, *cap*.10. *num*.11. Ergo recusare Prælatum, seu ab eo appellare sine iusta causa est impedire suum officium.
68 Confirmatur secundò. Quia suspiciones, & recusationes sunt impedimentum iuris, quod iure ipso impedit iurisdictionem, vt cum multis resoluit Pasqualigus, *decis*.358. *n*.9. ergo qui imposuerit suspiciones, vel recusationes, aut appellationes impedit Superioris iurisdictionem impedimento iuris; sed sic est, quod hic Prælatus posuit dictas suspiciones, & recusationes in casibus non permissis, & contra nostras leges, & contra ius commune: ergo iniquè illas posuit; ergo iniquè impediuit iurisdictionem superioris; ergo incurrit pœnas nostræ constitutionis conantes impedire Superiorum officium, & iurisdictionem.

Confirmatur tertiò. Quia ille propriè dicitur impedire officium, & iurisdictionem iudicis ordinarij, qui est causa, 69
cur dictus iudex ordinarius inuoluntariè, & inuitus desistat ab opere, quod intendebat, etiam si sit impediendo, adhibitis medijs ab ipso iure datis, si iniustè, & contra Canones impediat, & cum multis probat Fragoso, *part*.2. *lib*.1. *d*.3. *§*.16. *numer*.291. Sed sic est, quod isti Prælati impedierunt officium visitatoris, adhibitis medijs ab ipso iure datis, quales sunt recusatio, & appellatio contra iustitiam, & contra Canones, siquidem recusarunt visitatorem, & ab eo appellarunt in visitatione paternali, & generali contra Canones, & decreta Tridentin. *sess*.14. *de reformatione*, *cap*.10. & contra decretum Pauli III. & contra nostras constitutiones 4.*part. cap*.6. *num*.10. ergo propriè impedierunt officium visitatoris, & vt tales incurrerunt pœnas dictæ legis.

Confirmatur quartò. Quia quando lex nostra non declarat pœnam, quæ alicui culpæ imponenda est, tunc ap- 70
plicandæ sunt à Superioribus suo arbitrio, seruata mensura, & proportione cum pœnis in nostris constitutionibus taxatis, vt patet *ex* 4. *part. nostrarum constitutionum*, *cap* 7. *num*.3. Sed prædicta pœna priuationis ab officio imponitur Prælatis transgredientibus aliquod votum cum scandalo, vt patet *ex* 4. *part. nostrarum constitutionum*, *cap*.4. *§*.2. *num*.1. ergo idem dicendum est in nostro casu, in quo prædicti Prælati tot peccata mortalia commiserunt; & tot præcepta violarunt, vt *suprà diximus*. Possunt etiam Superiores prædicta crimina alijs pœnis punire iuxta suum arbitrium pœnæ tamen debent esse graues iuxta grauitatem delicti, vt priuatio vocis actiuæ, & passiuæ, & aliæ similes, & hæc omnia saluo meliori iudicio.

CONSVLTVM CXI.

De quodam priore nostri Ordinis ingrediente clausuram nostrarum Monialium vnius Conuentus existentis in oppido, vbi etiam talis Prælatus erat prior causa visitandi clausuram, an incurrerit contra ingredientes clausuram, tam in iure, quàm in nostris legibus stabilitas.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Prælatus Conuentus religiosorum eiusdem oppidi, vbi est Conuentus eiusdem Ordinis Monialium, potest intrare earum clausuram in casibus necessarijs.*
3 *In absentia Prouincialis talis prior est commissarius Prouincialis.*
4 *Ponitur obiectio in contrarium, & soluitur.*
5 *Ponitur alia instantia in contrarium, & soluitur.*
6 *Talis prior potest intrare clausuram ad dandum ordinem ad aliquod opus faciendum, vel ad videnda opera iam facta, vel ad videndum clausuram.*
7 *Hæc fuit, & drbuit esse intentio Prouintialis committentis prædicto priori, vt disponeret dictum Monialium monasterium.*
8 *Vt Prælatus intret clausuram monialium, vel det licentiam ad eam ingrediendum requiritur causa rationabilis, iusta, & necessaria.*
9 *Hæc necessitas sufficit quod sit moralis.*
10 *Non est necessaria necessitas strictissima.*
11 *Sufficit quod detur causa moraliter necessaria.*
12 *Hæc causa debet esse manifesta soli Prælato.*
13 *Sufficit quod Prælatus iudicet causam probabiliter esse iustam.*
14 *Ostendere monialibus de nouo monasterium ingredientibus interiores domus Conuentus ad aliqua inconuenientia vitanda in aliquibus fenestris, & videre, an clausura sit vndequaque firma, est causa sufficiens, vt hic Prælatus intraret clausuram Monialium.*
15 *Quoties charitas postulat, vt ingrediatur clausuram, est causa sufficiens ad eam ingrediendum.*
16 *Videre an opera fieri præcepta manerent benè facta, & clausura benè munita, est causa sufficiens ad Prælatum ingrediendum clausuram.*
17 *Tali priori competit in absentia Prouincialis curare de clausura, & de commodo dictarum Monialium.*
18 *Ponitur obiectio in contrarium, & soluitur.*
19 *Prior intrando clausuram in dictis casibus non incurrerit pœnas legis istarum Monialium, vel decretorum Pontificum.*
20 *Si causa non erat sufficiens ad ingrediendum pro prima, & secun-*

secunda vice non incurrit prior excommunicationem ingrediendo clausuram dictarum Monialium.

21 *Incurrit pœnam priuationis impositam in constitutionibus dictarum Monialium, etiam pro primo ingressu sine causa.*

22 *Si cum ignorantia inuincibili intrauit putans habere iustam causam, etsi de facto talis non fuisset nullam incurrit pœnam.*

23 *Hoc verum est etsi ignorantia fuisset vincibilis, dummodo non fuisset crassa, supina, vel affectata.*

24 *Quomodo sit probanda in foro externo hæc ignorantia ostenditur.*

25 *Ignorantia præsumitur, dum scientia non probatur.*

26 *Talis Prælatus, si habuit ignorantiam, etiam vincibilem, dummodo non fuisset crassa, vel supina licet aliàs peccauerit, non incurrit tamen alias pœnas, vel censuras.*

27 *Ignorantia crassa, & supina est, quæ facilè superari potest.*

28 *Nemo præsumitur innocens, quamdiù crimen non probatur.*

29 *Possessio stat pro sua vita anteacta.*

30 *Ponitur reuolutio totius consulti.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 CVidam Prælato nostræ Religionis, in qua gubernium Monialium competit ex lege soli Prouinciali, commisit ipse Prouincialis, vt disponeret certam domum cum clausura competente, vt in ea de nouo fieret quoddam Monasterium Monialium eiusdem ordinis, & quod eam omnibus rebus necessarijs accommodasset, vt illi possent dictæ Moniales habitare, composuit ille Prælatus prædictas domos. Accesserunt Moniales, & Monasterium nouum intrarunt, & simul cum eis intrauit ipse Prælatus, vt eis ostenderet cellulas, & alias officinas, quia tamen in Ecclesia erat sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum expositum, & erat magna celebritas non potuit ipse Prælatus intra clausuram detineri, vt interiores domos eis ostenderet, & eas de aliquibus rebus necessarijs, & inconuenientibus, quæ in aliquibus fenestris, & locis erant aduertere, qua propter die sequenti cum tribus religiosis iterum intrauit clausuram, tum ad eis ostendendum loca interiora Monasterij, erat enim domus quoddam palatium magnum cuiusdam principis, & simul ad eas aduertendum, de aliquibus inconuenientibus vitandis, in aliquibus fenestris, & simul ad videndum, an quidam officiales, quos ad perficiendam clausuram, & ad occludendas quasdam fenestras reliquerat die antecedenti, rem benè egissent, & clausura vndequaque maneret firma.

Quæsitum igitur fuit à me primò, An Prælatus Conuentus religiosorum eiusdem populi; vbi est Conuentus Monialium nostri ordinis in casibus necessarijs possit intrare clausuram ad videndum, an clausura sit vndequaque firma, in casu quo intelligat, id esse necessarium, ob aliquod opus de nouo factum in ipsa clausura. Secundò an dictus prior supposita commissione Prouincialis ad reducendum illas domos ad formam Conuentus, & ponendum in eis clausuram competentem potest ex aliquo titulo, vt ad videndum clausuram, vel aliquod opus de nouo factum, an maneret firmum, & stabile, & sicut ille disposuerat officialibus intrare clausuram, quoties sibi visum fuisset necessarium? Tertiò an fuerit sufficiens causa ad intrandum clausuram ostendere monialibus de nouo monasterium ingredientibus interiores domos, ad aliqua inconuenientia vitanda, in aliquibus fenestris, & videre, an officiales clausuram competenter perfecerint die antecedenti, vt illis disposuerat, an quasdam fenestras sufficienter clauderent, ita vt maneret clausura vndequaque firma. Quartò, an intrando clausuram incurrerit pœnas impositas in legibus nostræ religionis, vel in decretis Pontificis?

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO.

An Prælatus Conuentus Religiosorum eiusdem populi, vbi est Conuentus monialium nostri Ordinis, in casibus necessarijs possit intrare clausuram, vel videndum; an clausura sit vndequaque firma in casu, quo intelligat id esse necessarium, ob aliquod opus de nouo factum in ipsa clausura?

2 REspondi affirmatiuè. Et ratio est, quia ab absentia Prouincialis priores dictorum Conuentuum sunt veluti præsumpti commissarij Prouinciales; ergo in casibus necessarijs possunt intrare clausuram, & dare alijs licentiam ad eum ingrediendum. Ita expressè Miranda, *de sacris monialibus*, *quæst.2. art.17.* Et cum Rodriguez, Ludouicus à Bertrand. Loth *tract.23. quæst.3. de clausura monialium*, *art.14. postulatione 3.* Et probatur ex Tridentino, *sess.25. de reformat. cap.5.* vbi fit facultas superioribus, atque Prælatis, vt possint præstare licentiam ad ingrediendum monasteria monialium in casibus necessarijs, vt notauit Miranda *suprà*. 3

Nec contra hoc est, aliquid in constitutionibus nostræ religionis. Nam constitutiones dictarum monialium *cap.1.* in quo lex committit gubernium temporale, & spirituale dictarum monialium prouincialibus non impedit, quod Prior Conuentus eiusdem oppidi possit intrare clausuram in casibus necessarijs, & alijs concedere talem licentiam, imò videtur concedere illis talem licentiam in casibus præcisè necessarijs, vt constat *ex cap.3. earumdem constitutionum, numer.7.* & multò magis probatur ex eodem *cap.1. numer.6.* vbi ait quod maximè aduertant Prælati, quod iuxta Tridentinum, & Constitutionem Gregorij XIII. nulla persona, cuiusque qualitatis, & status, etiamsi sit Prælatus, & superior intret in monasteria monialium, nisi ob causam necessariam, & cum licentia concessa à Prælato in scriptis, sed sic est, quod per hunc Prælatum, qui concessurus est talem licentiam, de qua loquitur Tridentinum, & Bulla Gregorij XIII. intelligitur non solum Prouincialis; sed etiam Prior Conuentus siti in eodem oppido, vbi sunt moniales, vt docet Miranda, Rodriguez, & Bertrandum Loth. *loco suprà citato*; Ergo eodem modo intelligenda est constitutio illarum monialium, siquidem illa solum refert dicta decreta, & in fine addit, *è tengan centa, que alos dichos decretos, è constituisois Apostolicas se guarden complidamente*, &c. 4

Nec faciant dubium illa verba, quod nulla persona cuiuscunque ætatis, & qualitatis, quamuis sit Prælatus, & Superior intret monasteria monialium, nisi ob causam necessariam, & vrgentem, & cum licentia in scriptis à Prælato; siquidem illa verba, quamuis sit Prælatus, & Superior, intelliguntur de Prælatis aliorum Conuentuum, vel de Prælatis sæcularibus, siquidem his nec iure ordinario, nec delegato præsumpto competit gubernium dictarum monialium, sicut competit priori Conuentus religiosorum eiusdem oppidi, vbi est Conuentus dictarum monialium, nam hic quando non habeat dictam facultatem expressè delegatam à prouinciali ad casus necessarios, in quibus est periculum in mora, habet illam præsumptam, vt aduertit Miranda *suprà*, & est conforme bonæ rationi, & bono gubernio. 5

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO.

An dictus Prior supposita commissione Prouincialis, ad reducendas illas domos ad formam Conuentus, & ponendi in illis clausuram competentem, posset ex aliquo titulo, vt ad videndum clausuram, vel aliquod opus de nouo factum, an maneret firmum, & stabile & sicut ipse disposuerat officialibus, intrare clausuram, quoties sibi visum fuisset necessarium?

REspondi affirmatiuè & patet ex Bulla Vrbani IV. quam refert Miranda, *quæst.2. de sacris Monialibus*, *art.17. casu 7.* & tenet cum Collectore, Corduba, & alijs idem Miranda *ibi*. Et ratio est, quia hæc fuit intentio prouincialis, quando ei præcepit, vt disponeret dictas domos in formam Conuentus, ne aliquis error, vel circa clausuram, vel circa cellas, vel alia necessaria ad dictas religiosas committeretur, & contrarium asserere in casu præsenti est extra rem, siquidem quidam Conuentus de nouo fundatus non in vna die totus disponitur, nec omnia, quæ sunt necessaria ad illius commoditatem, & decentem clausuram, tam citò perficiuntur. Vnde si dictus prior iudicauit suum ingressum esse necessarium ad disponendum aliquod opus necessarium ad clausuram, vel ad officinas, & cellulas dictarum monialium, optimè poterat ingredi, & determinare res faciendas, siquidem hæc fuit, & debuit esse intentio delegantis; talem commissionem aliàs esse frustraneam, siquidem solum extendebatur ad casus præcisæ necessitatis; nam in his habebat prædictus prior præsumptam licentiam, vt tenet Miranda, *quæst.2. art.17. de monialibus*, Portel. *verbo Clausura Monialium*, *num.13.* Villalobos, *tract.35. diffic.47. num.10.* & cum Rodriguez, Bertrandum Loth. *tract.23. quæst.3. art.14. dict.5.* 6

RESPON-

RESPONSIO AVTHORIS TERTIO QVÆSITO.

An fuerit sufficiens causa ad intrandum clausuram ostendere Monialibus de nouo Monasterium ingredientibus interiores domos ad aliqua inconuenientia vitanda, in aliquibus fenestris, & videre, An officiales clausuram competenter perfecerint, vt die antecedenti illis disposuerat, an quasdam fenestras sufficienter clauderent, vt maneret clausura vndequaque firma.

8 AD responsionem huius quæsiti, ex qua totalis, contro-
uersia huius consulti pendet, notandum est, Quod
ad hoc vt Prælatus det licentiam ad intrandam clausu-
ram, vel vt ipse intret clausuram, requiritur causa ra-
tionabilis, iusta, & necessaria, vt supponit Tridentin.
sess. 25. cap. 5. de regularibus, & cap. periculoso. Attamen
hæc necessitas non est necesse, vt sit extrema, sed suffi-
cit, quod sit necessitas moralis, siquidem omne præceptum
morale, quale est præceptum seruandæ clausuræ, solum
petit necessitatem moralem. Ita Bonacina, *de clausura,
quæst. 4. part. 4. num. 1.* Lezana, Miranda, Barbosa, Ro-
driguez, quos refert, & sequitur Delbene, *tom. 2. cap. 19.*
9 *dub. 39. num. 6.* Vnde non est necessaria necessitas strictissi-
ma, sed sufficit, quod detur causa moraliter necessaria,
10 vt quando Ministerium exercendum concernit moralem
cœnobij, vel Monialium necessitatem, nec per moniales
commodè exerceri potest, vt ait Sanchez, *in Decalogum,*
11 *lib. 6. cap. 16. num. 42.* Tamburinus, *de iure Abbatum, d. 24.
qu. 1. num. 3.*
12 Secundò suppono, quod hæc causa debet esse manifesta soli
Prælato, quia solius Prælati est iustitiam causæ iudicare.
Ita cum Lezana, Bonacina, Rodriguez, Delbene, *cap. 19.
dub. 39. num. 3.* vbi addit cum Rodriquez sufficere, quod sit
manifesta soli Prælato moraliter, id est vt probabiliter is
13 iudicet illam esse iustam, quia in moralibus, probabilitas
sufficit ad rectè, & prudenter operandum, secus si causa fue-
rit tantùm dubia. Ita & benè Delbene, *ibi, num. 5.* in quibus
etiam omnibus concordat Sanchez, *in decalogum lib. 6. cap. 16.
num. 39.* Tamburinus, *d. 24. de iure Abbatissarum, qu. 1. num. 2,
& 6.* His suppositis,
14 Respondi, talem causam positam in narratiua huius
quæsiti, esse nimium rationabilem, iustam, & necessariam
ad ingrediendum clausuram. Et ratio est, quia si dictus
Prior in dicto casu clausuram non intraret, ipsæ moniales,
quæ de nouo ingrediebantur Conuentum, inciderent illa pe-
ricula, & inconuenientia, quæ dabantur, siquidem igno-
rabant dictas domos, nec cognoscebant illa, quæ debebant
15 vitare, & sic charitas postulabat, quod Prior, qui dicta in-
conuenientia sciebat, illa dictis monialibus ostenderet,
intrando clausuram ad hunc finem, toties enim quod charitas
postulat, quod ingrediatur clausura ad aliquam rem facien-
dam, quæ Conuentui, vel ipsis monialibus pertineat, quam
ipsæ non possunt efficere, licitum est ingredi clausuram, vt
notauit Delbene, *cap. 19. dub. 39. num. 10.* cum alijs multis
Doctoribus.
Tum quia dato, quod hæc causa non fuisset sufficiens, suf-
ficiebat intrare ad ostendendum ipsis monialibus pericula,
quæ erant in clausura in aliquibus fenestris, & ad osten-
dendum illis domos inferiores eis ignotas, & quomodo eis
vti debuerant, quæ solo verbo non fiunt, præcipuè à mo-
nialibus, quæ de noui habitabant dictas domos, & si Præ-
latus clausuram ad hunc effectum non intraret, facilè possent
euenire aliqua inconuenientia circa clausuram, quæ omnia ex
charitate indigebant ingressu dicti Prælati, vt aduertit Delbe-
ne *suprà*.
16 Et dato; quod nec etiam hæc causa fuisset sufficiens ad in-
grediendum clausuram, absque dubio sufficiebat, quod ipse
Prælatus antea præceperat fieri aliqua opera necessaria in
dicto Conuentu, quæ facta fuerunt sine sua assistentia,
& erat necessarium videre, an cum effectu Moniales suffi-
cienter accommodatæ manerent, & clausura sufficienter
munita, quam causam nemo cum ratione negare potest esse
iustam, & moraliter probabilem. Nam vt *suprà* diximus
persona, cui commissum est curare de dictis operibus Mo-
nialium potest ingredi clausuram, ad videndum, an opera sint
benè & perfectè facta, & clausura sufficienter munita, quoties
prudenter iudicauerit id esse necessarium, & quoties detur ali-
qua causa iusta, quæ ad hoc obliget, vt docet Miranda, *tractatu
de monialibus, q. 2. art. 17. casu 7.* & patet ex bulla Vrbani IV.
quam ibi refert Miranda.
17 Et dato, quod Prouincialis non commisisset dicto Prio-
ri accommodare dictum Conuentum cum clausura compe-
tente, adhuc talis Prior in casu præsenti habebat talem
præsumptam licentiam à dicto Prouinciali. Nam cum
Prouincialis abesset per spatium quadraginta leucarum, & di-
ctæ Moniales deberent intrare dictum Monasterium, tali
Prælato competebat, vtpote viciniori, dictis monialibus
curare de illarum clausura, & ingredi clausuram ad viden-
dum, an ipse Moniales accommodatæ essent, & Conuentus
cum decenti & conuenienti clausura, nec aliud præsumi
potest de voluntate Prouinciali, siquidem non debet de
eo præsumi velle Moniales manere sine clausura, vel cum
defectu aliquarum rerum necessarium ad suam commodita-
tem.
Nec obstat, si dicas, quod antequam Moniales ingrederen- 18
tur dictum Monasterium poterat prædictus Prior hæc omnia
facta habere. Non obstat inquam, Respondetur namque
non omnia potuisse accommodari ante ingressum dictarum
Monialium, quia plura dependebant à præsentia illarum.
Tum quia post ingressum illarum facta fuerunt multa ope-
ra, quæ antea non potuerunt fieri, ad quæ videnda, an
benè facta remanerent, & clausura benè munita, necessa-
rius erat ingressus istius Prælati, Moniales enim, vtpote
fœminæ, de his rebus non intelligunt, vt experientia
docet, nec illius committenda est securitas clausuræ, sed
hæc omnia debent videri, & notari à Prælato, vt ex se
patet.

RESPONSIO AVTHORIS QVARTO QVÆSITO.

An dictus Prælatus intrando clausuram incurrerit pœnas impositas in legibus nostræ religionis, vel in decretis Pontificijs?

RESpondi negatiuè; siquidem cum sufficienti causa ingres-
sus est, vt diximus. Difficultas igitur solum est, An
in casu, quo causa re ipsa non fuisset adeò præcisa, & ne-
cessaria, sed ipse Prælatus eam, vt talem iudicauit, an in 19
hoc casu incurrerit dictas pœnas ingrediendo clausuram.
Et quoad pœnas decretorum Pontificum Respondeo, quod
pro prima, & secunda vice, satis probabile est, quod etiam
si absque vlla causa necessaria, ingrederetur solus, vel 20
comitatus, nullo modo illas incurrerit, sed solum incur-
rit pro prima vice interdictum ab ingressu Ecclesiæ, & pro
secunda suspensionem à diuinis, pro tertia verò solum incur-
reret excommunicationem. Ita cum Llamas, Delbene, *cap. 19.
dub. 68. num. 8.* Bonacina, Tamburinus, quos refert, & se-
quitur Pelizarius, *tract. 10. cap. 5. num. 114.* Et ratio est,
quia constitutio Gregorij XIII. cum sit pœnalis, non ex-
tenditur quoad pœnas in ea impositas, quoad Prælatos regula-
res habentes potestatem ingrediendi in casibus necessarijs clau-
suram Monialium, vt iste Prior habebat, saltem ex præsum-
pta licentia Prouincialis, sed quoad Episcopos, vt notant præ-
dicti DD.
Dato tamen, quod prædictas pœnas incurrerit pro prima
vice, vt vult Sanchez, quem refert Pelizarius, *suprà, num.
114.* Et vt de facto incurrit pœnam priuationis ab officio im- 21
positam in constitutionibus harum Monialium, attamen
respondeo, quod id debet intelligi, quando sine aliqua cau-
sa intrauit clausuram, si tamen ille cum bona fide, & igno-
rantia inuincibili, putans habere sufficientem causam intra-
uit dictam clausuram, etiamsi talis causa fuisset nulla, non
incurrit aliquam censuram, tam Decretorum Pontificum,
quàm constitutionum ipsarum Monialium, vt cum Suario, Na-
uarro, & alijs docet Delbene, *cap. decimo nono, dub. 59. nu-
mero 2.*
Imò addo, quod etiamsi ignorantia fuisset inuincibilis, &
peccaminosa, adhuc non incurrit prædictas censuras, & pœ- 22
nas, dummodo ignorantia non fuisset crassa, & supina, vel
affectata. Ita Diana *part. 3. tract. 5. resolut. 13.* & alij multi, 23
quos refert, & sequitur Sanchez, *de matrimon. lib. 9. disp. 32.
num. 31.* Delbene, *suprà, numer. 2.* Et hoc, etsi ignorantia
fuisset concomitans, Henriquez, *lib. 11. cap. 10.* in Vasquez,
12. disp. 126. num. 9. Suarez, *de censuris disp. 4. sect. 8. num. 7.*
Sanchez, *suprà, numero 26.* Et quod id debeat intelligi, non
solum de censuris, sed etiam de pœnis priuationis, qualis est,
quæ habetur in dictis decretis Pontificijs, & in constitutioni-
bus harum Monialium docet cum Sanchez, Syluestro, Rodri-
guez, Curiel, Auila, Sairo, & Palao, & alijs multis Delbene,
suprà numero decimo quinto & decimo sexto, Bonacina, *de censu-
ris, d. 1. q. 2. p. 1. num. 13.*
Quod si quæras, quomodo sit probanda in foro externo
hæc ignorantia? Respondeo, quod, si non dentur aliquæ 24
coniecturæ, ex quibus possit probari, tunc probanda est ta-
lis ignorantia exhibendo iuramentum tali Prælato, an in-
trauerit bona fide, existimans habere causam sufficientem,
aut an saltem habuerit ignorantiam vincibilem, & non
crassam, supinam, vel affectatam, vt cum Menochio,
Mascar-

Mascardo, & alijs probat Pelizarius, *tract.7. cap.1. numero quarto, & sumitur ex cap. præsumitur de reg. iuris in 6.* ibi dicitur, ignorantia præsumitur, dum scientia non probatur, &
25 ex alia regula, melior est conditio possidentis, & ex altera, in
dubijs standum est pro possessione, quæ fuerit ante dubium, sed
sic est quod hic non potest sciri, an talis Prælatus habuerit,
vel non, ignorantiam talis causæ, nisi ex dicto, iuramento
illius; ergo dum scientia non probatur, præsumendum est habuisse talem ignorantiam, & non est deturbandus à sua possessione absque probatione certa in contrarium, siquidem in dubio melior est conditio possidentis & standum est pro possessione, quæ erat ante dubium.
26 Qua propter dico, quod talis Prælatus, etiamsi peccauerit
grauiter intrando dictam clausuram; attamen si habuit ignorantiam vincibilem, non crassam, nec supinam, aut affectatam, non incurrit prædictas pœnas, vel censuras. Et quod hic non detur ignorantia crassa, & supina, vel affectata fa-
27 cilè probatur, quia ignorantia crassa, & supina est, quæ facilè superari potest, sed sic est, quod causa, quam iste Prælatus habuit ad ingrediendum dictam clausuram est adeò magna, vt aliquibus, etiam doctis; videatur sufficiens, & necessaria, vt *suprà* diximus; ergo talis Prælatus ingrediendo cum dicta causa non operatus est cum ignorantia crassa, & supina; & multò minus affectata.
Tum quia ex virtute huius Prælati, erat enim homo opinio-
28 nis sanctitatis, non potest præsumi, quod vellet Deum offendere, ob ingressum in Monasterium, in quam ipse sæpè sæ-
29 piùs intrauerat; homo enim præsumetur innocens, quandiu crimen non probatur, & possessio stat pro sua vita anteacta, vt benè, & dilucidè probat Caramuel, *in Theologia fundamentali à numero* 1902. Et ex comitatu religiosorum grauium, quibus sociatus intrauit, probatur, quod non intrauit ex malo fine, sed ex necessitate argenti, & quod posset in dicto casu prædictos religiosos secum ferre, docet Miranda, *quæst.2. de monialibus artic.15. conclusione* 2. & patet ex bulla Vrbani IV. quam ibi refert Miranda, ex quibus concludo, & dico, quod
30 talis Prælatus non incurrit dictas censuras decretorum Pontificum, nec pœnam priuationis officij impositam in constitutionibus dictarum Monialium, siquidem cum iusta causa intrauit, & hoc saluo meliori iudicio.

CONSVLTVM CXII.

De professione nouitiæ factæ in articulo mortis, an fuerit valida; & an, si ab infirmitate euaserit, teneatur illam ratificare, & an, si moriatur, Conuentus succedat ei in dote, & alijs bonis sic professæ?

SVMMARIVM.

1 Ponitur casus, seu factum.
2 Nouitia quando de alicuius medici consilio de hoc sæculo transitura conspicitur, potest profiteri in manibus Abbatissæ, si alias habeat 16. annum in quocumque tempore nouitiatus.
3 Hoc priuilegio gaudent omnes Moniales communicantes in priuilegijs cum Dominicanis.
4 Ordo D. Benedicti communicat in Priuilegijs cum ordine S. Dominici, & alijs mendicantibus.
5 Moniales S. Benedicti, etiam subiecta ordinario gaudent hoc priuilegio, & alijs priuilegijs ordinis S. Benedicti.
6 Vbi est eadem ratio, est eadem iuris dispositio.
7 Bonifacius VIII. concessit Monialibus S. Claræ subiectis ordinario priuilegia sui ordinis, tam concessa, quàm concedenda.
8 Hoc priuilegium competit per communicationem alijs Monialibus habentibus communicationem cum ordine Minorum.
9 Ponitur obiectio in contrarium, & soluitur.
10 Si talis nouitia euaderet ab illa infirmitate, non teneretur iterum profiteri.
11 Illa professio valida fuit.
12 Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.
13 Papa dispensauit in examine Episcopi, & consensu communitatis, & solum petit, quod professio fiat in manibus Abbatissæ, in ætate legitima iuxta Trid.
14 Defectus examinis Episcopi in nullo casu, etiam extra mortis articulum, irritat professionem.
15 Licentia Episcopi, qui est Prælatus harum Monialium ad profitendum non est necessarius.
16 Licentia proprij Prælati requiritur ad ingressum religionis.
17 Ad professionem non requiritur talis licentia sed Abbatissa, sine noua licentia id potest efficere.
18 Casu, quo talis licentia fuisset necessaria, Pontifex illam dat per suum priuilegium.
19 Idem quod diximus de nouitia ante impletum tempus nouitiatus, dicendum est de ea, qui habet completum annum nouitiatus, & est in mortis articulo.
20 In hoc casu non requiritur, etiam consensus communitatis, vel examen, aut licentia Episcopi, sed quod solum fiat professio in manibus Abbatissæ.
21 Hoc priuilegium, cum sit fauorabile, ad omnes nouitias extenditur.
22 Dato quod talis nouitia non gauderet tali priuilegio, adhuc potest profiteri sine examine Episcopi, de solo consensu communitatis, & Abbatissæ.
23 Examen Episcopi non est simpliciter necessarium.
24 Non pertinet ad substantiam professionis, sed ad modum.
25 Si ex causa omittatur, nec erit peccatum, & professio valebit.
26 In matrimonio carnali, si cum casu omittuntur denunciationes, nec datur peccatum, & matrimonium validum est.
27 Si nouitia professa ante completum annum nouitiatus moriatur, Conuentus succedit in dote, & alijs bonis sic professæ.
28 Eo ipso, quod aliqua persona profitetur, succedit Monasterium ipsi.
29 Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.
30 Idem dicendum est, quando nouitia professa est, post expletum annum nouitiatus, in articulo mortis, sine examine Episcopi.
31 Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

ERat quædam nouitia Monialis in Conuentu S. Benedicti 1
oppidi Viennæ morti proxima, & desiderabat profiteri ante mortem.
Quæsitum fuit à me primò, An in articulo mortis de consilio medici, posset profiteri in manibus Abbatissæ. Secundò, An si forte euaderet ab infirmitate, teneretur iterum profiteri. Tertiò, An si fortè moreretur cum illa professione; Conuentus succedat in dote, & alijs bonis sic professæ.

RESPONSIO AVTHORIS,

PRIMO QVÆSITO.

An nouitia Monialis S. Benedicti in articulo mortis possit de consilio medici profiteri, quocunque tempore anni nouitiatus in manibus Abbatissæ?

REspondi affirmatiuè si aliàs talis nouitia habeat annum 16. 2
suæ ætatis completum. Ita concessit Pius V. Moniali-
bus S. Dominici in bulla, quæ incipit summi sacerdotis. Et 3
hoc priuilegio gaudent omnes Moniales communicantes in priuilegijs cum Dominicanis, quales sunt Moniales S. Benedicti ex priuilegio Eugenij IV. quod refert Fr. Ioannes à Cruce *lib.4. cap.4. concl 1.* Et ex alijs priuilegijs. Et ita hanc
resolutionem quod Moniales subiectas ordini tenent Lezana; 4
tom.1. cap.25. num.39. Peirinis; *tom. 3. priuilegiorum in constitutione Pij V. §.2.* Sanchez, Megala, Leonardus, Faustus, Sà, quos refert, & sequitur Diana, *part.3. tract.2. resol.17.* & cum Tamburino, Pelizarius, *tract.10. cap.9. num.18.* Et hoc priuilegium non est derogatum per Gregorium XIII. & docent hi Authores, præcipuè Pelizarius, loco citato.
Difficultas solum est, An hæ Moniales, eo quod sunt subie-
ctæ ordinario, gaudeant etiam hoc Priuilegio, & alijs con- 5
cessis Ordini S. Benedicti? Difficultati respondeo affirmatiuè. Ita Rodriguez, *tom.1. quæst.13. art.2.* Suarez, *de legibus, lib.8. cap.10. num.3.* Palaus, *tract.3. d.4. part.12. num.1.* Tamburinus, *de iure Abbatissarum, d.17. quæst.1. num.1.* Pelizarius, *tract.10. cap 9. num.1.* Lezana, *tom.1. cap.25. num.1.*
Portel, *part.2. casuum casu* 4. Et ratio est. Quia vbi est eadem 6
ratio, est eadem iuris dispositio, *l. illud ff. ad l. Aquil. l. à Titio ff. de verb. oblig.* Sed est eadem ratio, quoad vsum priuilegiorum sui ordinis, tam de monialibus exemptis, & subiectis ordini, quàm de non exemptis, & subiectis ordinario; ergo tam exemptis, quàm non exemptis competunt eadem priuilegia.
Confirmatur primò. Quia Sixtus IV. teste Pelizario *suprà, num.1.* concessit monialibus S. Dominici, & S. Francisci Priuilegia suorum ordinum, nec distinxit de subiectis ordina-
rio, vel subiectis ordini; ergo vtrisque competunt priuilegia 7
sui ordinis. Confirmatur 2. Quia Bonifacius VIII. teste Roderico in Bullario, bulla 5. dicti Pontificis, concessit Monialibus S. Claræ, vt gaudere possent omnibus Priuilegijs, ac indulgentijs fratrum Minorum, tam concessis, quàm concedendis in posterum, & tamen tempore talis

con-

concessionis, tales Moniales non erant subiectæ ordini Minorum, vt aduertit Portel *suprà casu* 14. *n*. 3. Ergo licet postea subiectæ fuerint ordini ab Eugenio IV. si postea iterum subtractæ sint ab eorum gubernatione, & subijciantur ordinarijs, non ob
8 id amittent tale priuilegium; sed hoc priuilegium competit per communicationem alijs Monialibus habentibus communicationem cum ordine Minorum; ergo tam Moniales subiectæ ordini, quàm subiectæ ordinario gaudent priuilegijs sui ordinis.

Nec obstat, quod Leo X. & Sixtus IV. concesserint Monialibus S. Claræ, quæ fuerint subiectæ Prælatis ordinis Mi-
9 norum priuilegia fratrum Minorum, Ex quo Barbosa *lib*. 1. *de Eccles. cap*. 41. *num*. 217. vult inferre, quod priuilegia concessa ordini Minorum non competere Monialibus subiectis Episcopo, & idem ait de alijs ordinibus, in quam sententiam nimium se inclinat Portel, licet doceat contrarium *part*. 2. *casuum casu* 14. Non obstat inquam. Respondetur namque, cum Pelizario, *loco citato*, illos Pontifices concessisse dicta priuilegia in specie Monialibus S. Claræ viuentibus sub obedientia fratrum Minorum, eo quod fortè de illis in specie interrogati fuerunt, sed non ideò negasse, quin dicta Priuilegia, item suffragari possint eisdem Monialibus; quantumuis non existentibus sub regimine dictorum fratrum, & ita etiam respondet Tamburinus, *supra quæstion*. 2. Portel *sup*. Pasqualigus *decisione* 179. *num*. 4.

RESPONSIO AVTHORIS.

SECVNDO QVÆSITO.

An si fortè euaderet ab infirmitate, teneretur iterum profiteri.

10 Respondi negatiuè. Et ratio est, quia illa professio valida fuit, & solum illi defuit complementum nouitia-
11 tus, in quo Papa dispensauit; ergo non est, cur iterum ratificetur. Ita cum Peyrino, Lezana *tom*. 1. *cap*. 25. *numer*. 39. & cum Tamburino, Pelizarius, *tractat*. 10. *cap*. 9. *numer*. 18. quamuis bonum consilium erit illam iterum ratificare ad tollendos scrupulos, vt cum Gauanto aduertit Lezana, *loco citato*.
12 Nec obstat, quod hæc nouitia professa sit sine examine Episcopi, vel consensu communitatis. Nam cum profiteretur ex priuilegio, & in tali priuilegio, nec postuletur examen Episcopi, vel consensus communitatis, sed solum quod profiteatur in manibus Abbatissæ, vel alicuius Superioris ordi-
13 nis non est cur tale examen, vel consensus capituli requiratur, cum Papa dispensauerit in alijs omnibus requisitis de iure communi, excepto quod habuerit sufficientem ætatem. Ita cum multis Sanchez *in Decalogum lib*. 5. *cap*. 4. *num*. 65. Tum quia defectus examinis Episcopi in nullo casu, etiam ex-
14 tra articulum mortis, irritat professionem, vt cum multis probat Lezana *tom*. 1. *cap*. 25. *num*. 12. Ergo multò minus in articulo mortis. Nec etiam obstat, quod in hoc casu deficiat consensus capituli, nam hæc omnia supplet Pontifex, vt ait Pelizarius *sup. num*. 18. *& cap*. 3. *eiusdem tractatus*, *num*. 7. & 37.

Nec etiam obstat, quod in hoc casu deficiat licentia Episcopi ad admittendam professionem, qui est proprius Prælatus
15 harum Monialium. Non obstat inquam, quia licet licentia proprij Prælati necessariò requiratur ad ingressum nouitiatus, non tamen requiritur ad dandam professionem, sed Abbatissa
16 validè potest dare professionem nouitiæ, sine noua licentia Episcopi, siquidem acceptatio professionis non est actus iurisdi-
17 ctionis, vt est receptio ad habitum, sed tantùm est actus cuiusdam Superioritatis. Ita cum Sanchez, Azor, & alijs Lezana *tom*. 1. *cap*. 26. *num*. 17. *&* 18. Tum quia priuilegium Papæ,
18 vtpotè Prælati Superioris supplet hanc licentiam, casu quo fuisset necessaria, vt supplet consensum capitulo, & examen Episcopi.
19 Et idem, quod diximus de noua profitente in articulo mortis ante completum tempus nouitiatus, dicendum est de nouitia profitente in articulo mortis post completum annum nouitiatus, nam etiam hæc potest profiteri sine examine Episco-
20 pi, vel approbatione communitatis, sed de solo consensu Abbatissæ. Nam cum hoc priuilegium sit fauorabile, & in bonum animæ, ad omnes nouitias debet extendi, siue comple-
21 uerint annum nouitiatus, siue non; ita Peyrinis, *de Priuilegijs ad Constitut*. 8. *Pij V. num*. 3. §. 2. Et dato, quod dictæ Moniales, quæ habent completum annum nouitiatus non gauderent dicto priuilegio, adhuc sine examine Episcopi possent
22 profiteri, de solo consensu communitatis, & Abbatissæ. Ita Sanchez, Barbosa, Portel *tom*. 2. *casuum*, *casu* 64. Lezana *tom*. 1. *c*.
23 25. *n*. 12. Nam vt *sup*. diximus, examen Episcopi non est simpliciter necessarius, ita vt si omittatur in quocunque casu, professio
24 irritetur, non enim pertinet ad substantiam professionis, sed ad modum.

Vnde si absque causa omittatur, erit peccatum, professio tamen valida erit, si tamen ex causa omittatur, & erit valida 25
professio, & nullum committetur peccatum: patet consequentia, in matrimonio carnali, in quo si omittantur sine causa denu[n]ciationes, matrimonium valebit, contrahentes tamen peccabunt, si tamen omittantur, eo quod 26
aliquis ex contrahentibus sit in articulo mortis, nec parochus ei assistens, nec contrahentes peccabunt, vt docet Graffius, Sarmiento, Henriquez, Cenedo, Layman quos refert, & sequitur Diana *part*. 3. *tract*. 4. *resolut*. 234. Et idem dicendum est de nouitia profitente in articulo mortis, sine examine Episcopi.

RESPONSIO AVTHORIS.

TERTIO QVÆSITO.

An si fortè moreretur cum illa professione Conuentus succedat in dote, & alijs bonis sic professa?

Respondi, quod si nouitia professa in articulo mortis ante completum annum nouitiatus moreretur, Conuentus 27
succedit in dote, & alijs bonis nouitiæ sic professæ. Ita Sanch. *lib*. 5. *Decalogi cap*. 4. *num*. 16. & cum Henriquez, Peyrinis *in Constitutione* 8. *Pij V* §. 2. *num*. 1. Pelizarius *tract*. 10. *cap*. 9. *n*. 18. Lezana *tom*. 1. *cap*. 25. *n*. 39. contra Rodericum, *tom*. 3. *q*. 15. *art*. 6. Ratio est, Quia licet concessionis Pontificis finis sit consolatio nouitiæ spiritualis, ergo ipsius fructus, & nulla successionis Monasterij in bona mente ibi fiat, vt vbi semel virtute illius priuilegij professa est, redditur verè in posterum professa, nec ad pristinam sanitatem restituta indiget alia professione, sed fruitur omnibus professorum priuilegijs; At eo ipso, quod aliqua perso- 28
na profitetur, succedit Monasterium ipsi & dos illi debetur; ergo cum ista nouitia verè in mortis articulo profiteretur, eius heredes ab intestato tenentur soluere dotem, & alias res pertinentes huic nouitiæ, vt suam legitimam, & alia bona, si quæ habuerit.

Nec obstat, si dicas cum Rodriguez Pontificem tantùm con- 29
cessisse licentiam ad talem professionem ad consolationem spiritualem nouitiæ, vt ipse Pontifex in eodem motu proprio declarat; ergo non concessit talem professionem ad hoc, vt Conuentus succederet in dote, & in alijs bonis nouitiæ. Patet consequentia, quia Pontifex nunquam intendit alterius iuri derogare. Respondetur, quod licet finis concessionis solum fuerit consolatio nouitiæ, eo ipso tamen, quod professa est, succedit Monasterium in illis bonis, quare Pontifex hac concessione nulli iuris alterius derogauit, ius enim venientium ab intestato est, vt ea Moniali decedente nouitia, & intestata, ipsi succedant, quando autem virtute priuilegij profitetur; non decedit nouitia, sed professa; ergo hæredes ab intestato nullum ius habent ad bona illius, sed tenentur soluere dotem promissam, & alia bona prædictæ nouitiæ, sic professæ pertinentia.

An autem idem dicendum sit, quando nouitia post exple- 30
tum annum nouitiatus professa est in articulo mortis, absque tamen licentia ordinarij, sed de solo consensu Abbatissæ? Respondeo affirmatiuè. Ita cum Sanchez, Pelizarius, *tractat*. 10. *cap*. 9. *n*. 18. Et ratio est, quia in hoc casu professio fuit valida, siquidem nihil in ea defuit pertinens ad substantiam professionis ex iure communi, Abbatissa enim se sola potest recipere professionem, vt *suprà* diximus sine licentia proprij Prælati; Examen namque Episcopi non pertinet ad substantiam.

Nec obstat, quod professio facta sit in articulo mortis, siqui- 31
dem hoc non impedit valorem professionis. Tum quia matrimonium carnale, cui æquiparatur professio facta, in articulo mortis est validum, & tribuit ius filijs ad successionem, vt tenent communiter Doctores; ergo idem dicendum est de professione, non enim datur maior ratio, cum etiam professio sit matrimonium spirituale, & Conuentus habeatur loco filij, vt tenent communiter Doctores.

CONSVLTVM CXIII.

De electione cuiusdam Prælati actualis vnius Conuentus in Prelatum alterius Conuentus nondum existentis, sed de nouo fundandi, An per electionem ad hunc secundum Prioratum vacauerit primus ipso iure, etiamsi ipse secundum acceptauerit, dum Conuentus non est fundatus.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Rector nostri Collegij Conimbricensis licitè, & validè poterat non acceptare Prælatiam Angolæ, ad quam fuit electus, etiam post confirmationem electionis, & etiamsi esset vera Prælatia.*

3 *Melius faciet subditus non acceptando Prælatiam, & spectando, vt illi imponatur præceptum, vt acceptet, quam statim acceptando.*
4 *Si subdito tale præceptum imponatur, & ille non acceptet, non remanet verus Prælatus.*
5 *Consensus electi essentialiter requiritur, vt sit verus Prælatus.*
6 *Quoties requiritur consensus ad aliquem actum, si deficiat consensus actus est irritus.*
7 *Ponitur obiectio in contrarium, & soluitur.*
8 *Si poneretur dicto Priori præceptum, vt acceptaret talem Prælatiam, & ille haberet causas ad non acceptandam, tale præceptum non obligaret.*
9 *In casu, quo non habuisset causam non acceptandi, peccaret non acceptando, sed non maneret Prælatus.*
10 *Talis rector licitè poterat non acceptare talem Prælatiam Angolæ.*
11 *Etiamsi acceptaret dictam Prælatiam Angolæ, vel eius acceptatio non esset necessaria, adhuc non extitit prior Angolæ.*
12 *Tunc non dabatur, nec vnquam fuerat talis Conuentus Angolæ.*
13 *Antequam detur Conuentus, non potest dari illius Prælatus.*
14 *Inter prælatum, & suam Ecclesiam, & Conuentum celebratur matrimonium spirituale.*
15 *Non existente Ecclesia, & Conuentu, non potest dari tale matrimonium inter illum, & prælatum.*
16 *Conuentus dicitur propriè locus habitationis capituli.*
17 *Monasterium est territorium Abbatis.*
18 *Conuentus formaliter ille vocatur, in quo prior, & fratres morantur.*
19 *Sub nomine Conuentus non venit ille, qui est in fieri.*
20 *Prioratus regulares sunt veræ prælatiæ, & rigorosæ dignitates Ecclesiasticæ.*
21 *Prioratus, aut prælatia, si careat cura, & Conuentu, non est vera prælatia, aut dignitas.*
22 *Potest dari minori 25. annorum.*
23 *Non potest dari Conuentus sine Ecclesia.*
24 *Ab existentia Abbatis, arguitur existentia Conuentus, & è contra.*
25 *Vicarij electi in nostro definitorio generali sunt veri Prælati, & habent votum in capitulo Prouinciali si iam habuerint Ecclesiam cum Eucharistia, secus si illam non habuerint.*
26 *Cum in Angola, nec tunc daretur Ecclesia cum Sacramento, nec Conuentus, non poterat dari Prælatus illius.*
27 *In conuentibus de nouo fundatis dum non habent ædificium domus, & Ecclesiæ cum clausura competenti de iure nostro non potest dari Prælatus, sed solum ibi sunt duo, aut tres fratres ad directionem ædificij.*
28 *Non potest dari prioratus, qui sit vera prælatia, quin habeat adiunctam administrationem cum iurisdictione, non solum nomine, sed effectu cum præeminentijs in choro, & capitulo.*
29 *Prælatus, qui non habet Conuentum, non habet iurisdictionem, aut administrationem, nec præeminentias in choro, vel capitulo.*
30 *Ponitur obiectio in contrarium, & soluitur.*
31 *Non sufficit, quod adsint Clerici in Ecclesia, vt faciant collegium, nisi concurrant requisita ad faciendum collegium.*
32 *Vt detur collegium requiritur Ecclesia collegiata authoritate Superioris constituta.*
33 *Deficiente Ecclesia, & Conuentu authoritate Superioris constituto, non datur collegium.*
34 *Hoc verum est, etsi dentur fratres cum suo præsidente de consensu generalis, & definitorij.*
35 *Probatur hoc casu omninò simili.*
36 *Ex illo arguitur efficaciter ad nostrum casum.*
37 *Fratres designati ad Conuentum Angolæ cum suo præsidente sunt personæ singulares, nullum constituentes collegium, dum non habuerint Conuentum cum Ecclesia, & clausura competenti.*
38 *Siquidam Conuentus authoritate Superioris destructus fuerit sine spe reædificationis, statim Prælatus illius desinit esse Prælatus, & Conuentus desinit esse collegium.*
39 *Dignitas, & prælatia dicit ordinem essentialem ad Conuentum.*
40 *Ponitur obiectio in contrarium, & soluitur.*
41 *Ponitur aliud argumentum in contrarium.*
42 *Ponitur prima solutio illius.*
43 *Ponitur secunda solutio illius.*
44 *Cum iste rector non acceptauerit talem prælatiam Angolæ non vacauit restauratus illius, etiamsi talis prioratus Angolæ esset vera prælatia.*
45 *Ex quacumque causa confirmatio dictæ prælatiæ Angolæ non habuerit effectum, non vacauit prælatia, vbi rector antea erat Prælatus.*
46 *Beneficium non vacat per solam collationem alterius beneficij, nec per acceptationem, sed requiritur pacifica possessio.*
47 *Hoc intelligendum est non solum de beneficijs sæcularibus, sed etiam in prælatijs regularibus.*
48 *Ponitur argumentum in contrarium.*
49 *Ponitur illius solutio.*
50 *Per adoptionem vnius beneficij non vacat alterum cum eo incompatibile ipso iure, in sententia Nauarri.*
51 *Hæc opinio Nauarri est probabilis.*
52 *Vt vnum beneficium vacet per adoptionem alterius, requiritur quod sit beneficium Curatum in actu, & non in habitu.*
53 *Beneficium Curatum in habitu non est incompatibile cum alio Curato in actu.*
54 *Ista Prælatia Angolæ ad summum est prælatia in habitu.*
55 *Cum ea non est incompatibilis alia prælatia in actu.*
56 *Vt vna prælatia vacet per electionem ad aliam requiritur, quod secunda prælatia sit sine litigio.*
57 *Adhuc est sub lite, an Prælatia Angolæ sit vera Prælatia.*
58 *Per electionem acceptatam cum possessione saltem intentionali sine litigio vnius beneficij Curati vacat aliud.*
59 *Ponitur breuis resolutio totius consulti, & sententia Authoris.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

Rector nostri Collegij Conimbricensis in Prouincia Por- 1
tugalliæ petiuit licentiam à Definitorio generali proficiscendi ad Regnum Angolæ, vbi Prælati decreuerant ædificare quoddam monasterium, & ad hunc effectum renunciauit prælatiam Rectoratus in manibus Definitorij generalis. Noluit Definitorium generale acceptare renunciationem, de facto tamen prædictum rectorem elegit in priorem Conuentus Angolæ de nouo ædificandi, designando ei Religiosos, quos secum delaturus erat, quando iret ad Angolam, & statim ipsum priorem electum confirmauit; cuius rei cum certior factus esset, dictus Rector Conimbricensis noluit acceptare dictum prioratum futurum Angolæ.

Quæsitum igitur fuit à me primò, An talis rector posset non acceptare talem prioratum Angolæ licitè, & validè, & an non acceptando extitit Prior Conuentus Angolæ de nouo ædificandi, siquidem iam erat à definitorio confirmatus. Secundò, an in casu, quo acceptaret dictum prioratum, vel non fuerit necessaria dicta acceptatio, extitit verus Prior, & Prælatus Conuentus Angolæ. Tertiò, an in casu, quo non acceptauerit, vt de facto non acceptauit, an vacauerit ipso iure Rectoratus, & prælatia, vbi antea ipse erat Rector, & Prælatus per solam electionem Prioratus Angolæ?

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO.

An talis Rector posset non acceptare talem Prioratum Angolæ licitè, & validè, & an non acceptando extitit Prior Conuentus Angolæ de non ædificandi, siquidem iam erat à definitorio confirmatus?

Fateor casum hunc esse grauissimum, Deo tamen adiuuan- 2
te, quidquid tenuitas nostri ingenij adeptus fuerit, breuiter dicam. Respondi igitur, quod quamuis talis Prioratus Angolæ fuisset vera prælatia, & verus Prioratus, quod non est, vt infra dicemus, adhuc dictus Rector poterat licitè, & validè illum non acceptare, non solum ante confirmationem, vt cum multis resoluit Samuelius *de electione tractat. 1. d. 7. controu. 4. conclusione 8. num. 14. & num. 16.* Sed saltem validè, etiam post confirmationem. Ita Samuelius, *ibi num. 20. & conclusion. 8. num. 14.* Et quod posset eam non acceptare non solùm validè,
sed etiam licitè, docet Lezana *tom. 1. cap. 15. num. 23.* Immò 3
addit Lessius, *lib. 2. cap. 46. dub. 5. num. 34.* quod multò melius faciet subditos rogando, & petendo, quod ab eo auferatur prælatia, & spectando, quod illi imponatur præceptum, vt acceptet, quam statim illam acceptando. Et ratio est, quia subditus non acceptando prælatiam non facit contra voluntatem Superioris, nisi tantùm materialiter, dum illi non imponitur præceptum, quod probat exemplo Moysis, & alij.

Dato tamen casu, quo illi imponatur tale præceptum ad- 4
do, & dico, quod adhuc, si talis subditus non acceptat prælatiam, non remanet verus Prælatus, nec Prior, nec aliquod ius sibi acquirit. Ita expresè Samuelius, *tractat. 1. d. 7. controuersia 4. num. 20.* & cum alijs Gonzalez, *super Regulam 8. Cancellariæ Glossa 47. num. 17.* Ratio est, quia inter Præ-

Prælatum, & electores, qui repræsentant Ecclesiam, vel Congregationem, quando eligitur Prælatus, contrahitur matrimo-
5 nium spirituale; sed sic est, quod ad matrimonium, tam spirituale, quàm carnale, essentialiter requiritur consensus ex parte vtriusque contrahentis; ergo deficiente consensu ex ali-
6 qua parte, ruit electio. Patet consequentia, quoties requiritur consensus cuiuscumque personæ, etiamsi sit minoris, ad aliquem actum, si talis actus celebratus fuerit sine tali consensu, ipso iure est nullus, vt cum multis resoluit Gonzalez, *supra num.* 15.

7 Nec obstat, si dicas, id solum locum habere in illis, qui habent propriam voluntatem; cum autem Religiosus non habeat velle, vel nolle, & dependeat à voluntate Superioris, eo ipso, quod fuit electus, & confirmatus, absque alio consensu remanet verus Prælatus. Non obstat inquam: Respondetur namque, quod licet religiosus non habeat licitè velle, vel nolle, vltra voluntatem Superioris, attamen non est contra voluntatem Superioris, quod subditus non acceptet prælatiam; Et ratio est; quia præsumitur, quod Prælatus vult, quod iura volunt, sed ius vult, quod sicut subditus potest velle, & acceptare, possit etiam nolle, & non acceptare; ergo id ipsum est, quod vult Prælatus in quantum non imponit præceptum in contrarium, vt cum multis resoluit Samuelius, *de electione tractat.* 1. *d.* 2. *controuer.* 4. *num.* 16. Ergo cum huic Prælato non fuisset impositum præceptum, sequitur quod non fecit contra voluntatem Superio-
8 rum, non acceptando prælatiam, sed potius cum illa se conformauit.

Et addo, quod dato, quod Superiores illi imposuissent præceptum, vt acceptaret, si talis rector habuisset causam sufficientem ad non acceptandum talem prælatiam, tale præceptum cum non obligabat; etiam post confirmationem electionis. Ita docet cum Castelino, Tamburinus, *de iure Abbatum tom.* 2. *quæst.* 2. *d.* 6 *num* 13. & patet *ex cap. si Religiosus in* 6. *de electione*, vbi cum Glossa, & alijs Samuelius, *tractat.* 3. *d.* 3. *controuers.* 3. *numer.* 5. Et in casu, quo
9 non habuisset causam sufficientem, quæ eum à peccato excusasset, peccaret non acceptando contra præceptum, sed non maneret Prælatus, quia Superior non potest supplere consensum, qui requiritur essentialiter ex parte subditi, vt benè aduertit Gonzalez *super reg.* 8. *Cancellariæ Glossæ* 47. *numer.* 17. vbi ait, quod si Papa in collatione Abbatiæ non fecerit mentionem consensus electi, electio non tenet, ob rationem dictam.

10 Ex quibus omnibus infero, quod talis rector poterat licitè non acceptare talem Prælatiam Angolæ primò, quia non fuit illi impositum præceptum, vt illam acceptaret, vt constat, sed solùm illi dictum fuit, quod erat electus, immò ipse tenebatur se indignum illius reputare. Secundò, quia dato casu, quod illi præceptum imponeretur, habebat multas causas ad non acceptandum, quas hic non refero, quia de facto tale præceptum illi non fuit impositum; ergo cum illi præceptum impositum non fuerit; licitè, & validè poterat dictus rector non acceptare talem Prioratum Angolæ, & non acceptando, certum est, quod non extitit Prior Angolæ, & manet probatum.

RESPONSIO AVTHORIS.

SECVNDO QVÆSITO.

An in casu, quo acceptaret dictum Prioratum, vel non fuerit necessaria dicta acceptatio, extitit verus Prior, & Prælatus Conuentus Angolæ.

11 RESpondi, quod etiamsi acceptauerit talem prælatiam Conuentus Angolæ, vel eius acceptatio de iure non fuerit necessaria, adhuc non extitit Prior dicti Conuentus Ango-
12 læ. Et ratio est. Quia nec tunc dabatur, nec vnquam fuerat talis Conuentus in Angola; Et antequam detur Conuentus, non potest dari verus Prælatus talis Conuentus, ita vt talis
13 prioratus sit vera prælatia, & dignitas Ecclesiastica, quod ex multis rationibus probatur.

Primò. Quia inter Prælatum, & suam Ecclesiam, & Conuentum celebratur matrimonium spirituale, vt cum multis
14 notauit Gonzalez *super regulam* 8. *Cancellariæ Glossa* 47. *numer.* 17. Sed sic est, quod adhuc non existit Conuentus, vel
15 Ecclesia, ergo non potest dari tale matrimonium inter Prælatum, & conuentum. Maior est certa, minor probatur,
16 quia conuentus propriè dicitur locus habitationis capituli,
17 Syluester *verbo conuentus num.* 1. aut vt definit Bordonus *tom.*
18 2. *resol.* 96. *n.* 16. cum Cardinale, Monasterium est territorium Abbatis, & conuentus formaliter ille vocatur, in quo Superior, & Fratres morantur, vt decidit sacra Rota, & cum illa docet
19 Bordonus *tom.* 2. *resol.* 76. *num.* 44. Vnde sub nomine conuentus non venit ille, qui est in fieri, vt cum Portelo notauit Bordonus *ibi n.* 85. ergo cum iste conuentus, nec adhuc sit in fieri, siquidem adhuc ceptus non est, nec de facto existat in rerum natura, & possit adhuc non dari, vt si rex præciperet, vt religiosi non irent ad Angolam, non potest iam dari verus Prælatus talis conuentus.

Confirmatur 1. Quia prioratus regulares sunt veræ prælatiæ, & rigorosæ dignitates Ecclesiasticæ, vt cum communi Doctorum latè probat Tamburinus *tom.* 1. *d.* 7. *quæst.* 8. *numer.* 2. sed 20
sic est, quod prioratus, & prælatia, si careat cura, & conuentu, non est vera dignitas, aut prælatia; vnde potest dari minori 25. annorum, vt latè cum multis Doctoribus decidit 21
sacra Rota apud Tamburinum *tom.* 3. *in decisionibus, decisione* 9. *num.* 7. *& decisione* 10. *per totam*, & latius docet idem Tamburinus *tom.* 1. *d.* 1. *quæst.* 2. *num.* 10. ergo cum talis prælatia Angolæ adhuc careat cura, & conuentu non est vera dignitas, & prælatia. 22

Confirmatur 2. Quia non potest dari conuentus sine Ecclesia, vt decidit sacra Rota *decisione* 204. *part. recent.* vbi ab existentia Abbatis, arguitur existentia conuentus, & Ecclesiæ, 23
notauit, & decidit sacra Rota *in alia decisione*, quem refert Lezana *in consilijs, consilio* 41. *in decisione num.* 2. ergo à contrario, ab inexistentia Ecclesiæ, & Monasterij, arguitur inexistentia prælati, sunt enim correlatiua; sed sic est, quod hic non 24
datur Ecclesia, nec monasterium; ergo non potest dari verus prelatus.

Confirmatur 3. ex nostra *constitutione* 3. *part. cap.* 4. *numer.* 3. 25
vbi declarando prælatos, qui habituri sunt votum in capitulo prouinciali dicit, quod erunt definitores, & priores, & Vicarij electi in definitorio generali, dummodo in suo conuentu sit Eucharistiæ Sacramentum, per quod videtur decidere, quod dum non fuerit Sacramentum Eucharistiæ in aliquo conuentu de nouo fundato non potest dici dari conuentum in facto esse, sed solum dari conuentum in fieri, quod in rigore non est conuentus, vt cum Portel notauit Bordonus *tom.* 2. *resolut.* 76. *num.* 85. Et per consequens eius Vicarius, vel præses, non est verus, & rigorosus prælatus, quia si talis esset, non illi denegaret lex, quod alijs prioribus & Vicarijs de iure communi; & speciali competit; ergo quod conuentus habeat Ecclesiam est omninò necessarium, & veluti quid essentiale, vt detur vera dignitas, & prælatia; ergo cum in Angola tunc 26
temporis non fuerit Ecclesia, vel conuentus, & adhuc tunc fuisset nimium contingens, quod non daretur, ridiculum est, asserere, quod iam sit, & detur verus prælatus, cuius prælatia sit vera dignitas.

Confirmatur 4. ex eadem nostra constitutione *part.* 2. *cap.* 1. *num.* 4. vbi præcepit, quod non commorentur religiosi in conuentibus de nouo fundatis, vsquequò ædificium domus, & Ec- 27
clesiæ sit cum sufficienti clausura competenti, exceptis duobus, vel tribus fratribus, qui poterunt ibi assistere pro directione ædificij; ergo iuxta hanc legem, dum non fuerit ædificium cum Ecclesia, & clausura competenti, non potest dari conuentus, nec prælatus; siquidem lex solum permittit, quod illic sint duo, vel tres religiosi pro directione ædificij, & non ad constituendum conuentum; ergo cum in nostro casu, nec adhuc detur conuentus principatus, efficaciter sequitur, quod non potest dari prior illius, iuxta nostras leges, sed in solum tunc dari potest quando conuentus habuerit Ecclesiam, & clausuram competentem.

Confirmatur 5. Quia non potest dari Abbatia, vel prioratus; 28
quæ quoad casum præsentem idem sunt, qui sit dignitas, absque eo, quod habeat adiunctam administrationem cum iurisdictione, non solum nomine, sed effectu, cum præeminentia in choro, & capitulo, vt cum multis Doctoribus decidit Rota in quadam decisione, quam refert Lezana *in consilijs, consil.* 22. *in decis. num.* 6. quam etiam refert Tamburinus *tom.* 3. *in decisionibus, quæ habentur in fine decis.* 5. sed sic est, quod talis prælatus dum non habet conuentum, non habet iurisdictionem, aut administrationem, nec præeminentias in choro, & capitulo. siquidem non habet chorum, nec Ecclesiam, aut capitulum vt patet, nec 29
potest habere suffragium in capitulo prouinciali, vt patet ex nostra *constitut.* 3. *part. cap.* 4. *num.* 3. ergo non est prælatia, nec dignitas.

Nec obstat, quod hic prælatus fuit positus pro capite octo religiosorum, quos illi designarunt, vt cum eis pergeret ad fundandum hoc monasterium, & quod inter illos habet præeminentias iurisdictionis, & administrationis, etiamsi non 30
habeat conuentum; siquidem huic obiectioni respondeo, cum Rota in decisione, quam refert Lezana *in consilijs, consilio* 22. *in decisione* 2. *num.* 2. & apud Tamburinum *tom.* 3. *in decisionibus, decisione* 5. vbi sic ait. Nec obstat, quod concurreret requisitum administrationis, cum Abbas iste deputetur pro præside, & velut capite beneficiatorum; Glossa *in cap. cum ab Ecclesiarum in verbo Ecclesiast. in fine, versu, & illum dico Prælatum de offic. ordin.* Quia fuit responsum, quod cum iste Abbas deputetur pro præside, & velut capite beneficiatorum non *facientia* collegium, pro vt sequitur

Glossa *in dicto cap. cum ab Ecclesiarum de consituto ab Episcopo*, Abbas ab eis deputatus sequitur dignitatem, nam non sufficit
31 quod adsint clerici in Ecclesia, vt faciant collegium, nisi concurrant requisita ad faciendum collegium: huc vsque Rota, sed sic est, quod hic non concurrunt requisita ad constituendum collegium; ergo præses designatus pro illis religiosis non potest dici vera dignitas, & prælatia.
32 Minor patet; quia vt detur collegium requiritur Ecclesia collegiata authoritate superioris constituta, vt docet Glossa
33 *in eodem capite cum ab Ecclesiarum, verbo Ecclesiastica sententia in fine*, ergo deficiente Ecclesia, & conuentu au-
34 thoritate superioris constituto, non datur collegium, vt ait Glossa *in cap. statutis, de electione in 6. verbo collegiata*, quæ conditiones, etiam requiruntur ex iure nostro 2. *part. nostrarum constitutionum cap. 1. num.* vt *suprà* diximus. Quod verum est, etsi dentur fratres cum præside de consensu generalis, & definitorij, vt in simili casu decidit sacra Rota ex multis textibus, & Doctoribus, in quadam decisione quam refert Tambur. *tom. 3. in decisionibus decis.* 112. vbi sacra Rota
35 iudicauit quandam communitatem cum suo Abbate positam à generali cum suo definitorio, veluti personas singulares, eo quod talis domus, & conuentus non fuit fundatus iuxta certam constitutionem Pauli V. in qua disponebatur, quod in tali domo, vel conuentu non esset communitas, sed quod solum ibi esset quidam religiosus pro illius conseruatione, & ad procurandum redditus ipsius domus, donec poneretur in illa certus numerus religiosorum, & redditus competentes pro istis religiosis, quod decretum cum in omnibus non obseruaretur, iudicauit Rota, quod religiosi illic positi à generali cum suo Abbate, non constituere collegium, & quod Prælatus positus à generali non erat verus Prælatus, sed quod omnes erant personæ singulares, ex quo casu sic arguo ad nostrum casum.
36 Sicut Pontifex præcepit, quod in eo Conuentu non poneretur communitas religiosa, sed quod solum ibi esset vnus religiosus ad curandum de dicta domo, & de eius redditibus, sic nostra constitutio 2. *part. cap. 1. num* 4. præcipit, quod non ponatur communitas in nullo conuentu de nouo fundato, vsquequo habeat Ecclesiam, & clausuram competentem; sed quod solum illic sint duo, vel tres religiosi ad dirigendum opus; sed sic est, quod Rota iudicauit illos religiosos, quos generalis præcepit cum suo definitorio viuere in illa domo conuentualiter, tanquam personas singulares, nullum constituentes collegium, nec dignitatem, eo solum, quia generalis, & definitorium non posuit dictam communitatem iuxta constitutionem Pontificis sui superioris, absque illius dispensatione; ergo cum nostrum definitorium non etiam obseruauerit formam nostræ constitutionis sui superioris in eligendo Prælato, & constituendo communitatem, antequam esset ædificium, vel domus cum Ecclesia, & clausura competenti, & hoc sine dispensatione legis, cui definitorium est inferius, & tenebatur eam obseruare, euidenter sequitur, quod sicut Rota iudicauit illos religiosos cum Abbate, tanquam personas singulares, nullum constituentes collegium, nec dignitatem, eo quod tale collegium fuit institutum contra ordinem superioris, sic nos debe-
37 mus iudicare tales fratres designatos ad Conuentum Angolæ cum suo priore, tanquam personas singulares, nullum constituentes collegium, dum non habuerint domum cum Ecclesia, & clausura competenti, eo quod talis Prælatus, & collegium fuit institutum absque, & contra superioris voluntatem, non enim apparet maior ratio.
38 Confirmatur tandem 6. Quia si de facto destructus fuerit hic Conuentus Matriti authoritate superioris, sine spe reædificationis, statim Prælatus illius desinit esse Prior, & Conuentus desinit esse collegium, vt cum multis resoluit Tambur. *tom. 3. de iure Abbatum d. 5. q. 9.* Ergo dignitas, & prælatia dicit ordi-
39 nem essentialem ad conuentum, siquidem illo deficiente, omninò desinit esse prælatus; ergo cum hic taliter deficiat conuentus, quod nec fuit, nec est, & potest non esse, non potest iam dari verus illius prælatus.
40 Nec obstat, si dicant, quod si quidam conuentus destructus fuerit ex casu fatali, & contingenti, absque superioris voluntate, nec ob id prior talis Conuentus desinit esse verus prælatus; ergo etiamsi non detur conuentus, non ob id desinet quidam esse Prælatus; Non obstat inquam. Respondetur namque cum Tambur. *d. 5. quæst. 9. tom. 1.* Quod id ideò est, quia quamuis destructus fuerit conuentus, locus vbi fuit conuentus adhuc permanet, & extat, quasi anima sine corpore, hoc est, sine conuentu materiali, & hoc sufficit, vt perseueret dignitas prælati, quæ dicit ordinem ad illud territorium, vbi fuit constructus conuentus, super quem prælatus habet ius in re; quod non datur in casu præsenti, siquidem nos, non solum non habemus conuentum in Angola, sed nec locum destinatum, vel territorium ad illum, in quo aliquando habuissemus ius in re, & dominium, quod erat necessarium non solum, vt esset in re, sed etiam ad se intitulandum prælatum, vt probatur ex his, quæ ait Lezan. *tom. 1. capit.* 8. *numer* 98. vbi ex eo probat, quod possint dari in sua congregatione prælati titulares, quia antiquitus habuerunt verum, & reale ius, & dominium, & iurisdictionem in illis locis, vnde intitulantur prælati; sed sic est, quod nec hic noster nouus prælatus, nec etiam religio, vnquam habuit, nec habet, verum, & reale ius, & dominium in aliquo loco, aut parte Angolæ; ergo dum illum non habuerit, nec est, nec post dici prælatus.

Nec obstat id, quod potest dici de Episcopis titularibus, qui
nec habent administrationem, aut locum, & tamen vocantur, 41
& sunt veri Episcopi, & dignitates; ergo videtur, quod idem potest dici de hoc prælato, qui quamuis non habeat domum, vel conuentum, aut territorium, adhuc poterit dici, & esse prælatus. Respondetur namque, quod Episcopi titulares
aliquando habuerunt Ecclesias in illis locis vnde denominantur 42
Episcopi, quæ fuerunt ab infidelibus destructæ, & cum iam habuissent in re in illis ciuitatibus ius, sunt veri Episcopi, & prælati illarum, vt optimè probat Gratian. *in disceptationibus*
forensibus cap. 295. tom. 2. num. 68. Secundò respondetur, quod 43
dato, quod tales Episcopi non habuerint aliquando, nec de facto habeant aliquem locum, vel territorium, adhuc dici possunt, & sunt verè, & realiter Episcopi, quia quamuis non habeant locum, vel illum renunciassent, retinent ordinem, honorem, & dignitatem Episcopalem, vt notauit Grat. *suprà num.* 60. quod non datur in nostro priori Angolæ, huius dignitas solum consistit in administratione, & iurisdictione, quæ absq; territorio non potest exerceri, vt ibi latè probat Gratian. ergo op-
timè sequitur, quod quamuis hic prælatus acceptasset talem 44
prælatiam, vel non fuisset necessaria illius acceptatio, non ob id manebat prior Angolæ, siquidem nec est talis prælatia, nec dari potest, vsque quo fundetur conuentus cum Ecclesia, & quo vsque accipiant illius possessionem, vt manet probatum. Quapropter an potuerit talis eligi prælatus, ipsi electores viderint, solum dico, quod adhuc tunc esset dubia fundatio talis conuentus in Angola, non erat possibilis electio conditionalis in casu, quo extitisset conuentus, vnde intelligo, saluo meliori iudicio, quod hæc electio huius prioris facta à nostris prælatis solum fuit quædam designatio præsidentis ad illam missionem, & non electio canonica, vel ad summum fuit electio prioris in habitu; & non in actu, de quo nunc non disputo, hanc enim illi gratis concedo.

RESPONSIO AVTHORIS.

TERTIO QVÆSITO.

An in casu, quo non acceptauerit, vt de facto non acceptauerit, an vacauerit ipso iure rectoratus, & prælatia vbi antea ipse erat rector, & Prælatus per solam electionem prioratus Angolæ?

Respondi negatiuè. Et ratio est: Quia casu dato, quod di- 45
ctus prioratus Angolæ esset vera Prælatia, eo ipso, quod ille eam non acceptauit, & confirmatio ex quocumque casu non habuit effectum, non vacauit prælatia, vbi ipse antea erat Prælatus. Ita expressè Samuel *de electione tract. 1. d. 7. controu. 4. num. 22.* & de hoc datur statutum apud Dominicanos, quod refert idem Samuel *ibi*, quod statutum loquitur in casibus vrgentioribus, scilicet quando vnus fuit absolutus ab officio, vt esset electus in alio officio, nam si ex quacunque causa confirmatio secundi officij, non sortita est effectum, remanet talis prælatus in prælatia, in qua antea erat, quod non accidit in nostro casu, siquidem dictus Rector non fuit absolutus à primo officio, sed solum in alio electus, immò electores noluerunt eius acceptare renunciationem, vsquequo scirent, an ille vellet acceptare, vel non dictum prioratum Angolæ, in quo de nouo illum eligebant.

Deinde probatur alia ratione, Nam vt ait Tambur. *de iur. Ab-* 46
bat. tom. 1. d. 5. q. 24. n. 2. Tunc prima prælatia vacat, quando aliquis præficitur alteri dignitati, & dignitatem acceptat, iuxta *canonem clericus, & can. seq. can. vnum Abbatem 21. q. 1.* [& loquitur de Prælatis regularibus;] Ergo si oleum vacat prima Prælatia per acceptationem secundæ, sequitur euidenter, quod si talis Rector non acceptauit secundam prælatiam Angolæ, etiamsi ad illam fuisset electus, & confirmatus, non vacauit ipso iure prælatia, vbi antea erat rector.

Confirmatur primò. Quia beneficium, vel dignitas non vacat 47
per solam collationem, immò nec per acceptationem alterius beneficij, sed requiritur pacifica possessio, vt patet *ex cap. de multa de præbendis, & ex cap. licet Episcopus de præbendo in 6.* & docet cum Glossa, & alijs Fragoso 2 *part. lib. 2. d. 9. §. 2. num.* 53. & 54. Tambur. *d. 5. de iure Abbat tom. 1. q. 5. n. 2* quod verum est, etsi per prouisum stet, quod possessionem, & ius in re non consequatur, vt docet Garzia *de benefic. p. 11. cap. 5. num.* 101. Ergo cum hic Rector non solum non acceptasset talem prælatiam Angolæ, sed nec illius potuisset accipere possessionem, cum de facto conuentus re ipsa non existeret, vel locus illius

illius sequitur, quod dum possessionem illius non acciperet, non vacabat illius prima Prælatia.

48 Et quod hoc sit intelligendum, non solum in dignitatibus, & beneficijs sęcularibus, sed etiam in regularibus, docet cum multis Fragos. *part.2.lib.2. d.9. §.2.num.32.* cui addo, quod eodem modo philosophandum est in Prouincialatibus, & prioratibus, & alijs officijs regularibus, & sæcularibus, vt docet Suarez, *tom.4. de relig. tractat.8.lib.2. cap 3. numer.24.* Peyrinis *de Prælato, quæst.2. cap.5. §.3.num.47.* Lezana *verbo beneficium nu.47.* Ergo cum cætera beneficia regularia, & sæcularia non vacent solum per electionem, & collationem illorum, sed tantum per pacificam possessionem aliorum, sic etiam prioratus, & aliæ prælatiæ Regulares.

49 Nec obstat, quod dicant, quod quamuis hoc ita sit de iure communi, attamen ex stylo Curiæ Romanæ beneficia promoti ad alteram dignitatem statim dicuntur vacare, à quo stylo nullatenus est recedendum, vt cum alijs notauit Mand. *reg.2. quæstion.4.num.4.* & Rota *Diuersarum decisionum decis. 23. part. 1. num. 1.* Ergo quamuis iste rector non accepisset possessionem prioratus, Angolæ, sufficit illius promotio, & confirmatio in alia dignitate, vt dicatur, quod prima prælatia, vbi antea erat rector, vacauerit. Non obstat inquam. Respondetur namque cum

50 Stephano Grat. *tom.2.c.296.num.10. disceptation. forensium*, quod hic stylus Curiæ Romanæ inualuit, quia promoti in Episcopis non denegant, sed consentiunt, vnde Papa præsumit illum velle promoueri, propter quam præsumptionem confert beneficia; sed si dissensus adesset; stylus curiæ nihil operatur, vt declarat Cald. *consl.1. ad finem versic. non obstat de transl. Episcop.* sequitur Dec. *in c.cap. cum in cunctis 7. §. cum vero 23. ad finem, versicul. stylus tamen de elect.* Barbat. *de præstant. Card. in fin. column. vltim. ante medium numer. 14. in fine versu, vel ideò iste stylus, tom.3. part.2. fol.85.* Huc vsque Gratianus; Sed sic est, quod in nostro casu non poterat cum fundamento præsumi, quod dictus rector vellet relinquere quandam dignitatem meliorem ad acceptandum aliam inferiorem, & dato, quod tale quid præsumeretur, eo quod ipse postulabat licentiam ad eundum ad Angolam, & ad hunc finem dictam Prælatiam renunciabat, de facto tamen consensus, & acceptatio defuerunt ex parte electi; ergo stylus curiæ nihil operatus fuit, & talis rectoratus, etiam secundùm stylum curiæ adhuc non vacauit per solam electionem, & confirmationem alterius prælatię, sed requirebatur ad vacandum, quod saltem ex parte electi daretur acceptatio enim fictione iuris sufficit ad possessionem, acceptatio enim instrumenti, vel traditio alicuius tituli, fictione iuris, est vera possessio, vt notauit Lessius, *lib.2. cap.3. dub.11. num.2.* Lug. *de iustit. d.2.num.63.* Sed sic est, quod in nostro casu omnia hæc defuerunt, siquidem prædictus rector in nihilo consensit, nec acceptauit; ergo euidenter sequitur, quod sua rectoria non vacauit.

51 Confirmatur 2. quia quamuis hæc duo beneficia fuissent incompatibilia, adhuc probabile est per adoptionem vnius, non vacare alterum, vt docet expressè Nauar. *consilio 13. de præbendis lib.3. consiliorum num.6.* quem refert Bordonus *tom.1 resolutio. 26. numer. 12.* quam opinionem Nauarri, etiamsi eam non

52 sequar, nemo potest negare illam esse probabilem, & maximè confirmat casum præsentem, siquidem ad illum extenditur, vt aduertit Bordonus *loco citato*, siquidem cum in dicto casu non daretur acceptatio, nec possessio, non solum realis, sed nec intentionalis, & quamuis hæc omnia darentur, non sufficiebant in opinione Nauarri, vt ipso iure vacaret tale beneficium, & prælatia, sequitur euidenter, quod talis rectoratus non vacauit, & dictus rector adhuc est verus rector, & Prælatus.

53 Confirmatur 3. quia dato, quod talis prælatia vacaret per electionem, vel adeptionem alterius prælatiæ, hoc debet intelligi, quando prælatia, quæ de nouo consequitur, est beneficium curatum, non solum in habitu, sed etiam in actu, siquidem beneficium curatum in habitu tantum, non est incompatibile cum alio beneficio curato in actu, vt docet cum Glossa com-

54 muniter recepta, & cum Panormitano Nauarr. *lib.1 consiliorum cons.3.n.1.* Sed sic est, quod hæc prælatia Angolæ ad quam iste

55 rector fuit electus, & promotus, ad summum solum est prælatia in habitu, & non in actu, vt manet probatum; ergo talis rector si-

56 mul poterat habere istas duas prælatias, ad minus dum secunda ad actum non reduceretur.

Confirmatur 4. quia casu dato, quod per solam electionem

57 ad aliquam dignitatem vacasset prima prælatia, hoc intelligendum est, de dignitate vera, & sine litigio, & non de dignitate litigiosa, vt cum multis aduertit Garz. *de benef. part. 11. capitul.5. numer.100.* Rota, & alij, quos refert, & sequitur Tambur. *tom.1. de iure Abbatum d.5. quæst.25. num. 2.* Sed sic est, quod adhuc est sub lite, an hæc prælatia Ango-

58 læ sit vera prælatia, immò pro certo habeo, quod talis non est; ergo clarum manet, quod per solam electionem, & confirmationem ad talem prælatiam, non vacauit prælatia, quam antea prædictus pater habebat.

Et in hoc sensu videtur mihi intelligendum esse Bordonum, *tomo 1. resolut. 26. num. 12.* vbi dicit, quod per electionem ad secundùm officium statim ipso iure electus sit priuatus priori officio, personam, vel dignitate, hoc est, quod per electionem acceptatam cum possessione, saltem intentionali, sine litigio, vel controuersia vnius beneficij, vacat aliud, vt constat ex verbis, quæ idem Bordonus statim addit in eodem *num. 12.* deductis ex extrauaganti execrabilis. *Decernendo, vt per acceptationem posterioris ipso iure vacet Prior.* Quod idem ait Tambur. *tom.1 de iure Abbatum d.5.q.25.n.1. & 2.* Vera enim adeptio beneficij non datur, nisi per pacificam possessionem, absque controuersia, vt benè cum Gratia, & alijs notauit Tambur. *ibi n.2.*

Ex quibus omnibus concludo, & dico; quod talis rector optimè fecit non acceptando talem prælatiam Angolæ, siquidem de facto non extabat, nec poterat dari antequam Conuentus construeretur, nec dato, quod talis prælatia fuisset possibilis, & de facto daretur, eo ipso, quod ipse cum non acceptauit, non extitit illius prælatus, nec vacauit ipso iure rectoratus, vbi ille erat rector, per solam electionem, & confirmationem secundæ Prælatiæ, ob rationes dictas, quæ omnia non solum reputo probabilia, sed tanquam certa habeo, & sine controuersia, nisi fortè fuerit affectata, quia non inueni Authorem, vel textum, qui contrarium diceret in casu præsenti, immò, quos vidi sunt in confirmationem doctrinæ huius Consulti, & Bordon. & Tamburinus, qui videntur parti contrariæ fauere, ipsi se statim explicant in fauorem nostræ responsionis, vt *suprà* vidimus ex ipsorum verbis, quæ absque violentia aliter intelligi non possunt; & dato, quod illi partem contrariam defendant, alij quos supra retulimus defendunt nostram sententiam, quapropter dico, quod dictus rector licitè potest permanere in suo rectoratu, & tenetur in illo residere, dum illum non renunciauerit, & superiores acceptauerint renunciationem, siquidem est, & semper fuit verus, legitimus rector, & ita factum fuit, & hæc saluo meliori iudicio.

CONSVLTVM CXIV.

De quodam Religioso dubitante de suo Baptismo, an possit iterum sub conditione baptizari?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*

2 *Religiosus cui, nec ex libro baptismi, nec ex alia persona constat, an sit baptizatus, & si constet illi fuisse imposita sacra olea, potest iterum sua conditione baptizari.*

3 *Probatur ex varijs textibus.*

4 *Ponitur obiectio in contrarium, & soluitur.*

5 *Liber in quo pater solebat scribere diem, in qua eius filij nati sunt, facit integram fidem.*

6 *Non est consuetudo in Lusitania baptizare solemniter sine impositione oleorum.*

7 *Datur consuetudo spectandi ante baptismum solemnem saltem per octo dies.*

8 *Certitudine saltem morali constare debet de baptismo alicuius, vt non iteretur.*

9 *Certitudo moralis est, qua prudenti non sinit prudenter formidare.*

10 *Hic baptismus sinit prudenter formidare, quia non constat de baptizante.*

11 *Vt quis rebaptizetur sub conditione non requiritur dubium probabile de baptismo, nec dubium negatiuum.*

12 *Sufficit, quod detur suspicio, vel formido de probabilitate baptismi.*

13 *Si iste Religiosus non iterum baptizatur sub conditione, exponitur grauissimo periculo damnationis.*

14 *Necessitas veri baptismi, & dubium morale antecedentis facit licitum baptismum conditionalem.*

15 *Quadam mulier, cui constabat fuisse baptizatam eo solum, quia scrupulis magnis agitabatur, quod non erat baptizata, iterum sub conditione fuit baptizata.*

16 *Illi scrupuli, & dubia, arguebant aliquale dubium, & suspicionem de valore baptismi suscepti.*

17 *Illæ anxietates cordis iudicatæ fuerunt à Doctoribus pro inspirationibus Spiritus Sancti.*

18 *Eosdem scrupulos, & anxietates, & dubia habet iste religiosus.*

19 *In casibus occurrentibus, dum peccatum non interueniat, semper inclinandum est in fauorem animarum.*

20 *Qui aliquem verè baptizatum rebaptizat manet irregularis:*

21 *Si rebaptizet sub conditione verè baptizatum non incurrit irregularitatem.*

22 *Qui alium verè baptizatum rebaptizat cum conditione peccat mortaliter.*

23 *Quoties dubium est de valore baptismi ex quocunque capite oriatur, debet quispiam rebaptizari sub conditione.*

24 *Qui fuit domi baptizatus, à quacunque persona fuisset baptizatus, iterum potest baptizari sub conditione.*

25 *Iudicium alicuius veri docti aliquid exactè examinantis facit opinionem probabilem.*

26 *Ad tollendam dubitationem, quod aliquis sit baptizatus, opus est testificatione vnius, saltem testis fide digni affirmantis de visu.*

27 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

28 *Liber baptizatorum non facit plenam probationem, si in eo aliquis error inueniatur.*

29 *In libro baptizatorum, in quo est iste religiosus plures errores inueniuntur.*

30 *Quisque in administratione Sacramentorum tenetur sequi tutiorem partem.*

31 *Baptizandus est quidam adultus de quo dubitatur, an sit mortuus, vnus testis etiam paganus dicat baptismum petiisse.*

32 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

33 *Idem dubium, quod datur circa baptismum, datur circa chrismа, & ord. nes susceptos.*

34 *Dubium, quod sufficit ad repetendum baptismum, sub conditione sufficit ad iterum recipiendum chrisma, & ordines etiam sacros.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVidam religiosus cum præciperet sibi afferri testimonium suæ ætatis ex libro baptizatorum Ecclesiæ, vbi fuerat baptizatus fortè in libro baptizatorum inuenta fuit hæc adnotatio, certifico ego, Fr. Vicarius talis Ecclesiæ, quod ego baptizaui, dico, quod ego posui oleum baptizatorum, F. filio F. fuerunt illius patrini F. & F. hodie 8. Augusti, &c. & non inuenitur alia declaratio, vel nota in dicto libro. Perrexit ergo statim iste religiosus ad patriam suam, & inquisiuit à patre suo, & matre, an fuisset domi baptizatus, & quis illum baptizauit, & nec eius pater, nec mater, nec obstetrix, qui omnes adhuc viuebant, nesciunt an fuerit domi, vel in Ecclesia Baptizatus, immò omnes dicunt, quod eis videtur, quod fuerit baptizatus in Ecclesia, sed nec de hoc sciunt reddere rationem, nec recordantur quis illum baptizauerit, vel an baptismus domi fuerit, vel in Ecclesia, nec inuenitur persona in dicto oppido, quæ de hoc recordetur, & patrini, & Vicarius Ecclesiæ, qui dictam notam posuit in libro mortui sunt, quapropter iste Religiosus positus est in tali conflictu, & dubio suo baptismi, vt in quadam infirmitate, quam habuit cum delirasset, nullam aliam rem dicebat, nisi quod ei daretur baptismus, quia non erat baptizatus, & cum illi post infirmitatem homines docti dicerent sæpè sæpius, quod animo quiesceret, quia certo erat baptizatus, numquam ab eo potuerunt id consequi, sed perpetua anxietate versabatur, & nec quiescit, & semper illi conscientia clamat, vt recipiat baptismum, quia non est baptizatus, quibus suppositis.

Quæsitum fuit à me, an ex eo, quod nulla sit persona, quæ asserat, an iste Religiosus sit baptizatus, an non, & ex eo, quod non constat ex libro baptizatorum, quod fuerit baptizatus, sed solum, quod illi fuerint olea imposita, & supposita anxietate, & dubio, & afflictione, quàm iste patitur Religiosus, possit talis religiosus iterum sub conditione baptizari, & iterum sub conditione accipere omnes ordines, etiam sacros, siquidem de facto iam erat Sacerdos.

RESPONSIO AVTHORIS.

2 REspondi, quod potest iterum sub conditione baptizari. Probatur 1. *ex cap. Placuit de consecrat. distinct.* 4. vbi dicitur. *Quoties non inueniuntur certissimi testes, qui eos*
3 *baptizatos esse sine dubitatione testentur, neque ipsi sunt per ætatem idonei de traditis sibi Sacramentis respondere, absque vllo scrupulo rebaptizandos, ne ista trepidatio eos faciat Sacramentorum purgatione priuari. Et idem decernitur capit. cum itaque de consecratione distinct.* 4. *in capitul. si nulla ibi*, Si nulla extent iudicia inter propinquos, aut familiares, nulla inter clericos, aut vicinos, quibus hi de quibus quæritur, an baptizatos fuisse doceantur, agendum est, vt renascantur, ne manifestè pereant, in quibus, quando non ostenditur gestum, ratio non finit, vt videatur iteratum. *Et in sexta Synodo can.* 84 *dicitur*. Quoties non inueniuntur firmi testes, qui illos absque vlla dubitatione baptizatos esse dicant, nec ipsi propter ætatem de tradito mysterio aptè respondere possint, debere baptizari. Sed sic est, quod non datur aliquis testis, qui firmiter, & sine dubio testificet, & dicat, an iste Religiosus fuerit baptizatus, nec constat ex libro baptizatorum, quod fuerit baptizatus, sed solum ex illo constat, quod olea sacra illi imposita fuere, nec inter parentes illius, clericos, aut vicinos loci est memoria talis baptismi, nec est aliquis, qui dicat, an fuerit baptizatus in Ecclesia, vel domi; ergo talis religiosus iuxta prædictos textus, debet iterum baptizari sub conditione, ne fortè pereat non baptizatus.

4 Nec obstat, si dicant; constare ex parochi testimonio, quod dicto Religioso imposuerit sacra olea, & cum parochus esset homo pius, & prudens, & Vicarius ipsius Ecclesiæ, videtur certum, quod debebat examinare, an talis puer fuisset domi baptizatus, an non, siquidem certum est, quod non ponendum erat oleum sacrum cuidam pagano, aut cathecumeno, qui nec domi, nec in Ecclesia fuisset baptizatus. Non obstat inquam: Respondetur namque, quod ex hoc argumento solum infertur, quod parochus fecerit dictam diligentiam, & quod examinauerit personam, quæ illum domi baptizauit, an fecerit illa, quæ disponit Ecclesia in administratione priuata huius Sacramenti, non tamen infertur, quod ille dictum puerum baptizauerit, sed sic est, quod cum solo hoc examine, & diligentia parochi, potest dari dubium, prudens talis baptismi; ergo iterum potest talis religiosus sub conditione baptizari.

Minor patet. quia dantur grauissimi Doctores, qui dicunt, quod puer domi baptizatus in casu necessitatis, etiam parochus per examen inueniat. quod obstetrix, vel persona, quæ illum baptizauit, est prudens, & docta, & optimè scit formam, & testificatur, & iurat, quod verè, & ritè baptizauit, adhuc dicunt dicti D. D. quod sic baptizatus potest iterum baptizari sub conditione, siquidem in illo conflictu sæpè sæpius baptizans turbatur, etiamsi optimè sciat formam, & ea, quæ debet efficere, quod sufficit ad formandum dubium prudens talis baptismi, vt docet cum Bart. Syluio, Molano, Leand *de Sacramentis, tract.* 2. *d* 3. *quæst.* 45. Quintanaduen. *tractat.* 1. *sing.* 5. *num.* 2. Ergo cum ex hoc libro baptizatorum solum colligatur, quod talis parochus fecit examen, an baptismus priuatus domi præcesserit, & non constet, an factum fuerit examen, an talis baptismus fuerit solemnis in Ecclesia, inferatur, quod non fuerit solemnis, siquidem est contra statum Ecclesiarum huius Lusitaniæ Regni, immò & totius Ecclesiæ, baptizare pueros absque oleorum impositione immediatè post baptismum, sequitur quod positus talis religiosus in hoc dubio, optimè potest iterum sub conditione baptizari, non obstante dicto parochi testimonio de oleorum impositione.

Confirmatur hoc. Quia iste puer natus fuit die tertia Augusti, vt constat ex libro eius patris, in quo solebat scribere, diem, in qua eius filij nascebantur, qui liber facit integram fidem, etiam contra tertium, vt cum Salyceto, Bart. Baldo, Alexandro Masc. & alijs docet Quintanaduen. *tractat.* 2. *singul.* 12. *num.* 4 & olea prædicto puero fuere imposita die 8. eiusdem Augusti, vt constat ex libro baptizatorum; ergo necessariò sequitur, quod non præcessit baptismus solemnis in Ecclesia impositioni oleorum, siquidem in quinque diebus, qui interfuere inter pueri natiuitatem, & impositionem oleorum, 5
non est credibile, quod duabus vicibus ad Ecclesiam asportaretur, nec est consuetudo baptizare absque oleorum impositione. 6

Nec potest dici, quod defuerint olea, siquidem in mense Augusti, iam omnes Ecclesiæ habent olea eiusdem anni, & antiqua semper reseruantur, dum non veniunt noua. Tum quia si olea defuissent non adeò festinanter puer baptizaretur, sed exspectaretur ad minus per 8. dies, vt olea sacra venirent, præcipuè cum omnes pueri, etiamsi dentur olea, exspectant sine baptismo per spatium 8. dierum, vt est consuetudo totius huius regni, ex quibus omnibus euidenter sequitur, quod puer iste non fuit baptizatus solemniter, sed domi per obstetricem, vel aliam personam priuatam; sed sic est, quod si domi fuit baptizatus in casu necessitatis, datur dubium prudens de tali baptismo; ergo sic baptizatus potest iterum sub conditione baptizari, vt tenent prædicti Doctores; ergo talis religiosus habet fundamentum sufficiens, & valdè prudens ad dubitandum de suo baptismo, & ad illum iterum sub conditione suscipiendum. 7

Secundò probatur ratione. Quia ex communi Theologorum consensu, certitudine saltem morali debet constare de baptismo alicuius, vt non iteretur, vt docet cum communi Doctorum Quintanaduen. *tractat.* 1. *singulari* 1. *num.* 7. Atqui huic religioso non potest constare certitudine morali, quod sit baptizatus; ergo potest iterum sub conditione baptizari. Maior est certa, minor probatur, quia certitudo moralis est, quæ prudenti non sinit prudenter formidare. vt patet ex *l.* 2. §. *idem ff. de aqua pluuia*, & cum Aristotele 1. & 2. *Ethic.* & D. Thomas docet Quintanadu. *suprà num.* 7. Atqui hic baptismus sinit prudenti prudenter formidare, siquidem non constat de baptizante, etsi domi fuerit ministratus, poterat ex qua turbatione, vel acceleratione non dici tota forma, vel eo modo, quo debebat proferri, & si 8 9

fuit in

fuit in Ecclesia, debebant dari testes, qui de tali baptismo sine dubio testificarent, ergo talis religiosus cum dentur hæc dubia, po test iterum sub conditione baptizari.

10 Tertiò probatur, quia vt quidam homo rebaptizetur sub conditione non est necesse, quod detur dubium probabile, nec etiam est necesse, quod detur dubium negatiuum, hoc est,
11 quod maneat homo indicisus pro vtraque parte in æquilibrio, sed sufficit quædam suspicio, vel formido de probabilitate sui baptismi, vt probat Lugo *in consilijs lib.1.dub.1.nu.12.* Atqui iste Religiosus habet magnam, & rationabilem formi-
12 dinem, & suspicionem, & timorem sui baptismi, siquidem ignorat, an domi fuerit baptizatus, ab aliqua persona ignorante, quæ nesciret formam baptismi, vel etiamsi illam sciret, an ob celeritatem in aliquo defecisset, ita vt illi fuissent olea sacra imposita absque eo, quod præcesserit verus, sed solus putatiuus baptismus; ergo debet iterum baptizari.

Quartò probatur, quod si iste religiosus iterum sub conditione non baptizatur grauissimo se exponit periculo damnationis, siquidem non potest validè aliud recipere sacramen-
13 tum; ergo ne se exponat huic periculo, poterit sub conditione baptizari. Patet consequentia, quia hic baptismus conditionalis, non solùm illum facit licitum, sed omninò ne-
14 cessarium, necessitas maxima veri baptismi, & dubium morale antecedentis; sed sic est, quod in hoc casu datur dubium morale, siquidem iste religiosus non potest assentire, quod verè sit baptizatus, nec habet fundamentum probabile, & certum moraliter, ex quo inferat dictum baptismum, nec cum quo quiescat, quod sufficit ad formandum dubium morale; vt cum D. Thoma Durand. Corduba, Nauar. Vasquio, & alijs multis docet Quintanadu. *tract.2.singulari 1.n.73.* ergo iste religiosus in hoc dubio morali optimè potest sub conditione baptizari.

15 Quintò probatur, quia, vt refert Quintanadueñas *suprà singulari 8.* quædam mulier cum ex libro baptizatorum constaret, quod fuerit baptizata, & aqua eo solum, quia scrupulis magnis agitabatur, & dubijs interioribus, quod non erat baptizata, multi DD. in eam fuere sententiam, quod iterum sub conditione baptizaretur, vt de facto baptizata fuit; &
16 idem accidit cuidam Patri Societatis Iesu, vt testatur ipse Quintanadueñas, *ibi num 2.* Et ratio fuit, quia illi scrupuli, & dubia, & cordis anxietates, arguebant aliquale dubium, & suspicionem de valore baptismi suscepti, quod prædicti
17 Doctores iudicarunt pro sufficienti causa ad iterandum baptismum sub conditione, quia illæ anxietates cordis videbantur inspirationes Spiritus Sancti; sed sic est, quod easdem an-
18 xietates cordis, dubium, suspicionem, & timorem habet hic religiosus, & habet multò maius fundamentum ad illud habendum, siquidem non constat de baptizante, nec an sit baptizatus, vt constabat illi mulieri, & patri societatis, sed solum constat illi fuisse olea imposita, cum quo potest esse dubium de baptismo, vt *suprà diximus;* ergo cum multò maiori fundamento potest hic religiosus iterum sub conditione baptizari.

Sextò probatur. Quia in casibus occurrentibus, dum peccatum non interueniat, semper inclinandum est in fauorem animarum, & præcipuè in illis rebus, quæ ad baptismum conducunt, vtpotè ad salutem ita necessarium, vt docet Vasq. *tom.4. quæst. 66. distinct. 22 sect.2.* Suar. *hic d.22. art.9.* Zam-
19 bran. *dub.1.de baptismo cap.1.n.10.* Layman. *lib.5 tractat.2. capitul.4.* Atqui si hic baptismus sub conditione iteretur, non incurritur irregularitas, nec datur peccatum mortale; ergo cum eius iteratio sit in fauorem animæ, conuenit vt iterum iteretur. Minor quoad primam partem, hoc est, quod non incurratur irregularitas probatur, quia hæc solum incurritur: quando quis rebaptizat absque conditione illum, qui verè est baptizatus, non verò, quando rebaptizat eum, qui est
20 baptizatus sub conditione, si non est baptizatus, siquidem hoc non est verè rebaptizare, vt cum Soto, Henr. Valent. Nauarr. & alijs docet Quintanaueñ. *tractat.1 singular.8.num.5.* Et quod
21 non committatur peccatum mortale, etiam probatur, quia hoc solum committitur, quando vnus rebaptizatur, etiam sub conditione, cum aliàs sit certus de suo baptismo, & non est dubium, suspicio, aut scrupulus prudens de valore baptismi, vt cum Nauar. Sot. Valent. Villalob. Suar. docet Quintanad. *su-*
22 *pra nu.7.* sed hic est, quo iste religiosus habet dubium, suspicionem, timorem. & scrupulum prudentem huius baptismi; ergo suscipiendo iterum baptismum sub conditione, nec incurrit irregularitatem; nec peccat mortaliter, & multò minus, qui eum sub conditione baptizat.

Septimò probatur. Quia vt docet Ioann. Sanch. *in selectis d.4. num. 44.* vt quidam rebaptizandus sub conditione, quoties de baptismo dubium est, ex quocumque capite oriatur dubi-
23 tatio, cum ratione dubij licitè fiant, quæ aliàs non fierent, & vndequaque oriatur ambiguitas; atqui hic datur dubium, & ambuiguitas orta ex libro baptizatorum, ex quo non constat, quod talis religiosus fuisset baptizatus, nec datur persona, quæ recordetur, vel dicat illum fuisse baptizatum, nec eius pater, vel mater, vel obstetrix sciunt, vel recordantur, an ille fuerit baptizatus; ergo positus in hoc dubio, & perplexitate, optimè potest iterum sub conditione baptizari.

Octauò probatur, quia est opinio grauissimorum Doctorum, quod qui fuit baptizatus domi à quacumque persona fuisset baptizatus, iterum potest sub conditione baptizari, quia de ordinario, cum celeritate in illo conflictu non fit baptismus ritè, vt debet, vt cum Silu. Molano, docet Leander *de* 24
Sacramentis tom.1. tractat.2.d 3. quæst.54. Quintanad. *tractat. 1. singul.5.num.2. & 13.* sed sic est, quod ex libro baptizatorum infertur, quod hic religiosus fuit domi baptizatus, vt supra probauimus; ergo si talis religiosus fuit domi baptizatus, optimè potest iterum sub conditione baptizari, iuxta hanc opinionem; ergo cum non possit sciri, an fuerit domi baptizatus, nec à quo fuerit baptizatus, nec detur persona, quæ de hoc vllam habeat notitiam, multò maius dubium datur, & multò magis potest iterum sub conditione baptizari.

Nonò probatur. Quia iudicium vnius tantùm modi veri docti aliquid exactè examinantis opinionem efficit probabilem, vt 25
ex pluribus Doctoribus probat Sanch. *lib.1. summ. cap 9. numer. 7.* ergo à fortiori dubium prudens efficiet, vt ait Quintanadueñas *tractat.1. singul.9. numer.9.* Atqui multi viri docti, quibus hic casus fuit propositus, & qui illum exactè examinarunt, omnes iudicarunt, hic dari dubium prudens huius baptismi; ergo si iudicium vnius viri docti solius sufficit ad faciendam opinionem probabilem, aut saltem ad faciendum dubium prudens, quod sufficit ad iterandum sub conditione Baptismum, iudicium hoc tot virorum Doctissimorum sufficiens erit ad faciendum hoc dubium prudens, & ad hoc, vt iste religiosus iterum sub conditione baptizetur.

Decimò probatur.: Quia ad tollendam dubitationem, quod 26
aliquis sit baptizatus opus est testificatione vnius saltem testis fide digni affirmantis de visu, vt cum Ledesm. Dian. & alijs docet Ausonius, *verb. Baptismi subiectum num. 35.* Sed sic est, quod in hoc casu non datur vllus testis fide dignus, qui testificet de visu; ergo non potest dubium auferri, an iste Religiosus fuerit, an non baptizatus. Probatur minor, quia solum inuenitur in libro baptizatorum, quod Parochus posuit olea hic puero; sed hic testis non testificat de visu baptismi, & dato, quod testificaret, iam talis testis est mortuus, nec datur testis, qui vidisset facere hanc notam in libro baptizatorum, quod est necessarium, vt credatur scripturæ particulari, etiamsi sit subscripta ab aliquo, & recognita à personis fide dignis, vt docet cum Castro, Socino, Thusc. Quintanad. *tractat.1. singul. 9. num. 14.* ergo cum nec Parochus testificet de visu baptismi, nec detur aliquis, qui viderit facere talem notationem in libro baptizatorum, non potest dubium auferri, an iste religiosus sit baptizatus; ergo in hoc dubio, & conflictu optimè potest iterum sub conditione baptizari.

Nec obstat, quod liber baptizatorum faciat plenam pro- 27
bationem, siquidem Parochus conscribens in his libris est testis omni exceptione maior, immò notarius publicus; vt cum Socina, Thusco, & alijs docet Quintanad. *tractat.2. singul. 12. numer. 2 & 5.* Nam huic obiectioni respondeo, quod admissa hac doctrina, quam alij negant, ex ea solùm infertur, quod Parochus imposuit sacra olea tali infantulo, non tamen, quod illum baptizauerit, immò constat per quemdam notarium publicum, & per testem omni exceptione maiorem, quod non fuit baptizatus tempore, quo illi olea sacra imposita fuere, siquidem ait Parochus, baptizaui, dico imposui olea sacra, F, tali die, vt cum non constet de persona, quæ illum baptizauerit, nec quando fuerit baptizatus, nec an fuerit domi, & incredibile sit, quod fuerit baptisma solemne in Ecclesia, vt *suprà* diximus, ex his omnibus circumstantijs arguitur magnum dubij fundamentum, an talis religiosus sit, vel non baptizatus. Tum etiam, quia 28
liber baptizatorum facit plenam probationem, si non est, quod in illo aliquis error inueniatur, vel euidenter oppositum probetur, vt notat cum Gonzal. Quintanad *tr.2. sing.12.n.6.* Sed sic 29
est, quod in hoc libro plures errores inueniuntur, siquidem nec Parochus in illo imposuit personam, quæ talem religiosum baptizauit, nec an fuerit domi baptizatus, nec posuit, an patrini fuissent solum assistentes impositioni oleorum, an verò susciperent puerum de fonte, quæ omnia tenebatur explicare, iuxta Trid. *sess.24. de matr.c.2.* ergo tali libro nulla fides debet adhiberi, & dato, quod debeat dari, ex illo solum infertur, quod in Ecclesia imposita fuere olea huic puero, non tamen, quod fuerit baptizatus.

Vndecimò probatur: Quia quilibet tenetur in admi- 30
nistratione Sacramentorum propter ipsorum valorem sequi tutiorem partem, omissa etiam probabiliori, vt docet cum Vasq. & alijs communiter Quintanad. *tract.1. singul.14.n.2.* sed tutior pars est, quam si quis sequatur nullum periculum

salutis, si potest ei, cui Sacramenta administrantur, & ipsi, qui administrat; ergo talis religiosus tenetur sub conditione iterare hunc baptismum dubium, cum sit pars tutior,& cum ex hac iteratione nullum periculum salutis superfit ei, cui baptismus administratur, vel ipsi, qui administrat.

31 Duodecimò probatur 1. Quia baptizandus est quidam adultus, de quo dubitatur, an sit mortuum. vel viuus, si vnicus tantum testis, etiam paganus dicat baptismum petisse, etiamsi dubitentur de vanitate testis, aut si audientes non satis recordentur, an testis asseruerit expostulatum esse, nec compareat testis, à quo sciatur, & in omnibus euentibus, in quibus probabile vestigium dubij pareat, vt docet cum Ioann Sanch. Quintanad. *tract.* 1. *singul.* 4. *nu.* 14. ergo à fortiori dandus est iterum baptismus sub conditione huic religioso. Patet consequentia, quia si quoddam vestigium dubij, an baptismus postulatus fuerit à quoddam pagano sufficit, vt illi detur baptismus sub conditione, quantò magis sufficiet, quoddam dubium adeò magnum, an verè sit datus baptismus, vel non huic religioso, vt iterum sub conditione detur, fateor me non inuenire rationem, cur ei sub conditione denegetur.

32 Nec contra id facit designatio patrinorum, quam Parochus posuit in libro baptizatorum, quando dicto puero imposuit olea. Respondetur namque, quod ex hoc solum infertur, quod talis religiosus fuit domi baptizatus, & quod alij ritus suppleti sunt, vt debuerat, in Ecclesia, vt cum Ledesm. & alijs docet Palaus, *tr.* 19. *d. vnica p.* 12. *n.* 20. ergo cum ex designatione patrinorum, & impositione oleorum solum inferatur, quod puer domi baptizatus fuit, optimè potest iterum sub conditione baptizari: nam vt *suprà* diximus, qui domi baptizati sunt, possunt iterum sub conditione baptizari.

Et hinc infertur, quod idem dubium, quod datur circa baptismum, datur etiam circa Sacramentum Chrismatis, & Ordinis, & quod idem dubium, quod sufficit ad iterandum sub conditione baptismum, sufficit ad iterandum Chrisma, & Ordines, etiam sacros, sub conditione, vt latè probat Quintanad. *tract.* 1. *singul.* 10. & 12. vbi ait, quod si vnus Sacerdos, vel Episcopus dubitasset de suo Baptismo, & dubium tale fuisset, vt eum cogeret ad iterum sub conditione recipiendum baptismum, eodem modo debet iterum sub conditione ordinari, & profiteri, si est religiosus. Quapropter resolutoriè dico, quod cum detur hoc dubium adeò prudens de hoc baptismo, quod talis religiosus iterum sub conditione baptizetur, & ordinetur Sacris ordinibus, quod iterum ratificet suam professionem, quod & ita ex hoc meo Consilio factum fuit, accedente etiam confirmatione aliorum Religiosorum sapientum huic meo Consilio subscribentium Vlisipone, anno Domini 1665. sed hæc saluo semper meliori, & doctiori Consilio, & de tota hac materia Consiliorum vtinam cedant in laudem Dei, & Ecclesiæ cuius correctioni omnia committo. 33

F I N I S.

INDEX

INDEX RERVM

Insignium, quæ in hoc Tomo continentur.

Littera N, numerum marginalem P, paginam designat.

Accepta.

Index Rerum.

Excess-

Auditus.

B

Baptismus.

Beneficium.

Beneficiatus.

Etiam

Ex

Eques

Declaratio legis.

Definitorium.

Delictum.

Denunciare.

Notaturi

Electio.

Emphyteusis.

No-

Ho-

Imperator.

Inceſtus.

Incertitudo.

Inclinationes.

Infamia.

Infamatio.

Inimicus.

Iniuſtitia.

Inquiſitio.

Iracundia.

Hæc

Religio

Sa-

Pater

Hæc

Prælatus.

Præscriptio.

Præsumptio.

Pretium.

Prioratus.

Priorissa.

Prior.

Priuilegium.

Ille

Sa-

Quid

Suspensio.

T

Tempus.

Ius

Testes

F I N I S.

PRIMA.

PRIMATVS, SIVE PRINCIPATVS ELIÆ.

ARGVMENTVM OPERIS.

Vm Fratres Minores semel in Mense prima die non impedita recitent de suo Patriarcha Sancto Francisco ex Priuilegio Pauli V. Bulla edita Romæ die 20. Martij anno 1617. dubitatum fuit inter aliquos ex nostratibus Carmelitis, an per communicationem eiusdem priuilegij possent de suo Fundatore, & Patriarcha S. Elia semel in mense prima die non impedita recitare; quæ dubitatio mihi fuerit proposita, & ei benignè annuerem affirmatiuè, quidam Anonymus se meæ resolutioni opposuit, deceptus doctrina P. Francisci Salinas in suo secundo Tomo super Ionam Prophetam, in quo defendit Eliam non fuisse verum Authorem status Monastici, nec fundatorem Religionis Carmelitanæ, quæ hodie est in Ecclesia Dei. Quapropter operæ pretium duxi huic Anonymo respondere, qua responsione etiam satisfaciam cuidam promissioni, quam in nostro Directorio Regularium *p.2.tr.3.d.1.n.33.* feci P. Francisco Salinas satisfaciendi omnibus, quæ contra Primatum Sancti Patris nostri Eliæ attulit in illo suo insulso Tomo 2. super Ionam Prophetam, sed quia eorum argumenta aliqualem postulant digressionem; ideò vt clarius procedamus *primò* §. proponam responsionem, quam dedi casui, qui huius Operis fuit occasio, an scilicet Carmelitæ possint singulis mensibus de suo Fundatore, & Patriarcha Elia recitare prima die non impedita. Deinde primu m huius Anonymi argumentum in contrarium proponam, & §. *seq.* dabo illius exactam solutionem, deinde alia suo ordine. Sit igitur

§. I.

In quo ostenditur Carmelitas posse recitare singulis mensibus prima die non impedita festo nouem lectionum de suo Fundatore, & Patriarcha Sancto Elia.

SVMMARIVM.

1 *Carmelitæ possunt recitare semel in mense prima die non impedita de suo Patriarcha S. Elia.*
2 *Probatur id ex varijs priuilegijs.*
3 *Probatur ex authoritate Doctorum.*
4 *Ponitur argumentum in contrarium.*

1 Osse Carmelitas recitare quolibet mense prima die non impedita festo nouem lectionum de suo Fundatore, & Patriarcha S. Elia apud me extra controuersiam est, cuius ratio est, quia minores ex priuilegio Pauli V. possunt recitare de suo Patriarcha S. Francisco, vt supra diximus; sed nostra Religio Carmelitana participat hoc priuilegium, ac si ei fuisset specialiter concessum; ergo sicut illi recitant de suo Fundatore, ita nos idem possumus facere de nostro Fundatore S. Elia. Maior est certa, & patet ex prædicto priuilegio Pauli V. quod refertur à Cherubim, vbi ait Pontifex: *De Venerabilium Fratrum nostrorum S.R. Ecclesiæ Cardinalium sacris ritibus præpositorum consilio eisdem*
2 *Fratribus Minoribus Conuentualibus, vt Officium de eodem Sancto Francisco semel in mense prima die non impedita festo nouem lectionum, prout ab ipsis recitatur in die festo sancti Francisci recitare perpetuò concedimus, & impartimur, non obstantibus, &c.* Minor verò etiam probatur ex priuilegio Iulij II. in bulla, quæ refertur à Manuale *to.1.q.55.ar.29.* Vbi ait Pontifex; *Et quod de Prælatis ad Prælatos dictum est, ita de festiuitatibus ad festiuitates alterius Ordinis aliquid concessum est, nunc & pro tempore respectiuè concessum intelligatur, ita quod ea, quæ in honorem Sanctorum Dominici, Petri Martyris, Thom. de Aquino fratribus, vel locis Prædicatorum sunt concessa, omnia illa fratribus Minoribus præfactis, eorumque locis, & festiuitatibus sanctorum Francisci, & Antonij, Ludouici, ac in alijs festiuitatibus dicti Ordinis Minorum, licet sint maiori numero, quàm festa ipsorum fratri Prædicatorum sint concessa.* Atqui prædicto Ordini Minorum concessum fuit à Paulo V. posse quolibet mense prima die non impedita festo nouem lectionum de suo Patriarcha S. Francisco recitare; ergo idem censetur concessum nostro ordini Carmelitarum, & alijs Ordinibus communicantibus.

Confirmantur hæc omnia ex Bulla Leonis X. hanc communicationem omnibus mendicantibus concedente, quam refert Lezana *ad §.52. Maris magni Prædicatorum num.166.* & pro nobis Carmelitis excalceatis patet ex Bulla Clementis VIII. quæ incipit, Cum &c quam refert P. Fr. Petrus ab Angelis *in suo speculo priuilegiorum, d 2. sect. 1. num. 4.* Deinde probatur ex Doctoribus concedentibus hanc communicationem in festorum celebratione, vt sunt Suar. *lib.8. de leg. c.17. n.7.* Portel *p.3. casuum casu 28. n.3.* Palaus *tom.1. tr.3. de priuil. d.4. p.2. §.9. n.5.* Emanuel *q.55. tom.1. art.2.* Hieronymus Rodriq. *resol.65. num.2.* & in proprijs terminis nostri casus docet Quintanaduenas *tract.2. singulari 14. n.1.*

Dices cum prędicto Anonymo, Elias non fuit verus Funda- 4
tor, & Patriarcha Carmelitarum; ergo de eo tanquam de Fundatore non possunt Carmelitæ per communicationem priuilegiorum semel in quolibet mense prima die non impedita festo nouem lectionum recitare. Antecedens patet, quia Religio Carmelitarum multis postea sæculis incepit post Eliam; ergo Carmelitæ de Elia tanquam de Fundatore, & Patriarcha semel in mense non possunt recitare, vt alij Religiosi communicantes de suis Fundatoribus.

§. II.

In quo ostenditur Eliam Patrem nostrum fuisse Authorem, & institutorem Religionis Carmelitarum, quæ hodie est in Ecclesia, & totius status Monastici.

SVMMARIVM.

5 *Elias fuit Author Religionis Carmelitanæ.*
6 *Probatur authoritate B. Virginis Mariæ.*
7 *Probatur authoritate totius Ecclesiæ.*
8 *Probatur authoritate Pontificum.*
9 *Probatur authoritate Sanctorum Patrum.*
10 *Probatur authoritate grauium Doctorum.*
11 *Probatur ratione.*
12 *Probatur ex inconsequentia contrariorum.*
13 *Probatur ex facto Pontificum.*
14 *Ponitur quædam obiectio contrariorum.*
15 *Monachi possunt testificari in causa sui monasterij.*
16 *Probatur Eliam esse Authorem Religionis Carmelitanæ ex præscriptione.*
17 *Maximè iuuat ad confundendos hæreticos concedere Eliam fuisse Authorem status Monastici.*
18 *D. Antonius non fuit author status Monastici.*
19 *Esseni antiquiores fuere D. Antonio.*
20 *Antonius per quendam Essenum fuit instructus.*
21 *Ponitur quædam aduersariorum obiectio.*

PRo resolutione propositi argumenti, *in fine §. præcedentis*, multa à nobis attingenda sunt, quamuis ea breuissimè attingam, quæ ad illius solutionem necessaria sunt, cętera Chronistis Ordinis relinquendo.

Re-

5 Respondeo igitur negando patrem nostrum Eliam non fuisse Authorem, & institutorem religionis Carmelitanæ, quæ hodie datur in Ecclesia Dei. Et primum testem pro hac veritate enucleanda sit Beatissima Virgo Maria Dei genitrix. Hæc enim
6 vt asserit authoritas Ecclesiæ concessioni subnixa Vrbani VIII. in officio S. Petri Thomæ martyris. Carmelitæ lectione 5. sub die 21. Februarij; cum D. Petrus Thomas instantissimè oraret in nocte vna Pentecostes pro sui Ordinis conseruatione ei respondit B. Virgo. *Confidito Petre: religio enim Carmelitarum in finem vsque mundi est perseueratura, Elias namque eius institutor iam olim etiam hoc à filio meo impetrauit.* Quid illustrius afferri posset pro nostro themate probando? quod testimoniū maius afferri potest, nisi summæ veritatis? eo præsertim quod vt S. Rota in vna Cæsaraugustana Cathedralitatis coram Coccino anno 1630. decidit, historiæ in præfatis Breuiarijs contentæ, veluti canonizatæ ab Ecclesia censeantur *cap. licet causam de prob. cap. in nostra. de testibus.* Mariana in tractatu aduentus S. Iacobi in Hispaniam, Ambrosius de Morales *in Chronic. lib.9. c.14.* & *lib.8. fol.213.*

7 Accipe tamen aliud testimonium sanctissimæ Matris nostræ Ecclesiæ, quo maius dari testimonium non potest; nam vt ait Trithemius *lib. 1. de laudibus Carmel.* quidquid approbauerit illa, alterius testimonio non amplius indigebit. Hæc ergo in festo S. Spiridionis, die 14. Decembris in oratione festi eandem veritatem probat, & firmat his verbis, *Sancti Spiridionis confessoris tui atque Pontificis nos Domine festa tueantur, vt sicut ille Religionis à Propheta Elia institutæ orationibus, & operibus fuit Fidelis imitator,* &c.

8 Tertium testimonium accipe à Summis Pontificibus Ecclesiæ: nam Sixtus V. sic loquitur in Bulla quæ incipit, Dum attenta. *Ordinem ipsum, ac illius personas inter cæteros regularium ordinum professores in catholica Ecclesia militantes tanquam Religionis exemplar speciali charitate fulgentes sanctorum Patrum Eliæ, & Elisæi, & Enoch, nec non aliorum SS. Patrum, qui montem sanctum Carmeli iuxta Eliæ fontem inhabitarunt successionem hæreditariam tenentes, &c.* Eadem eiusdem ferè verbis affirmarunt Iulius II. Pius V. Greg. XIII. Sixtus V. Clemens VIII. Paulus V. Item Iulius II. approbauit Ordinis Breuiarium anno 1584. in quo habentur officia sanctorum Eliæ, & Elisæi veluti Ducum, & fundatorum Religionis, quæ officia etiam approbauit Sixtus V. in Bulla, Eximium, quod in vobis, ex quo etiam firmitatem Apostolici testimonij Patronatus Eliæ in ordinem nostrum accepit.

Approbauit etiam hanc Ordinis Successionem ab Elia parente nostro Clemen. VIII. *anno 1604. in Bulla quam refert Fr. Franciscus à sancta Maria in Historia prophetica lib.1. cap.10.* in qua Pontifex scribit ad Sciabam potentissimum Persarum Regem anno 1604. hæc verba. *Hæ habuerunt olim Religionis huius professores sicut à Romanis Pontificibus prædecessoribus nostris memoriæ proditum est sui instituti authores sanctos Prophetas Eliam, & Elisæum omnibus nationibus, & gentibus notos.* Quæ maiora possemus de hac veritate testimonia afferre? Si B. Virgo, si Ecclesia, si Pontifices summi Eliam proclamant nostrum authorem, religionis nostræ Fundatorem, Institutorem, & Patriarcham, quorum testimonia afferre possemus, quæ his minora non sint? sed ne hæc nostra probabilissima sententia authoritatibus sanctorum Patrum, & grauium Authorum destituta videantur plures huius veritatis Authores referemus.

9 Primus sit S. Hieronymus *epist. 13.* ad Monachos vbi ait: *Noster Princeps Elias, noster Elisæus, nostri Duces filij Prophetarum,* & S. Isidorus *lib.8 offic. cap.9.* ait: *Huius propositi Principes Elias, & discipulus eius Elisæus fuerunt, siue filij Prophetarum,* & Cassianus *lib.1. instit. monach. cap.2.* ait: *Hoc enim ambitu illos ambulasse, qui in veteri testamento professionis huius fundauere primordia Eliam scilicet, & Elisæum diuinarum Scripturarum authoritate monstratur.* Et S. Cyrillus *lib. ad Euseb.* ait: *Veruntamen probatissimi monachi nostræ Religionis permanserunt sub disciplina monasticæ vitæ per Eliam prophetam instituta.* Et S. Bernardus *in expositione cap.1. regulæ S. Benedicti,* ait: *Attende benè quod in veteri testamento Elias, & Elisæus, in nouo vero S. Ioannes Baptista, postea tandem tempore Apostolorum bonorum monachorum inuentores extiterunt.*

Et S. Macharius sermone ad monachos ait: *Duos viros magnificos exordium monastici Ordinis protulisse credimus; vnus igneis equis in cælos raptus legitur, alter vero prophetasse antequam natus sit, Primus Elias pater noster extitit, alter vero Ioannes Baptista.* Et S. Antoninus *2.p. summæ tit.16 cap.1. §.4.* ait: *Hi sub Elisæo sumpserunt principium, isti ab Elia exordium habent, cuius imitator Ioannes Baptista erat.* Ioannes verò Hierosolymitanus Patriarcha 44. *in toto suo libro de institut. monach.* nihil aliud contendit, quàm Eliam Carmelitanæ Religionis ostendere principem, etenim *cap.2.* sic ait: *Hic propheta Dei Elias monachorum Princeps primus extitit, à quo sancta eorum primæua institutio sumpsit exordium.* Idem docet Trithemius *de laudibus Carmelit. cap.2.* vbi ait: *Elias propheta Domini eximius rectè, & catholicè fundator Carmelitanæ Religionis dicitur.*

Deinde ad aliorum Doctorum testimonia deueniamus, & 10
primus sit Ioannes Molanus in martyrologio *die 17. Iulij,* vbi ait: *In Arabia raptus S. Elia propheta Domini Carmelitanæ Religionis Patriarcha.* Et Philippus Hierosolymitanus, ad illud Ioannis miserunt Iudæi, ait: *O Carmelitarum Religio quam magna facta es in domo Domini; nunquid olim à modica fonte Eliæ Dei prophetæ principium non habuisti, & ecce nunc in magnum fluuium excreuisti; tu olim planta à in eremo facta es ciuitas plena populo.* Et Genebrardus *lib.4. Chron. ad annum 1180.* ait: *Sed eorum origo altius repetenda est, nempè à Propheta Elia, & Elisæo.* Et Clitoucus *tom. concion. de sanct. serm. in comitijs prouincialibus Carmel.* ait: *Memoria proditum est Eliam primum huius Religionis fuisse authorem.* Et Eraldus Carthusianus *fasc. temp. in anno Christi 300. & 450. & ab orbe condito 1294.* ait: *Eliæ propheta origo Religionis Carmelitanæ.* Ægidius Camartus de Elia Thesbites *cap 9. sect.2.* ait: *Elias fuit Religiosorum omnium Patriarcha, & Carmelitarum parens.* Et Carthagena *tom.4. homil.1. de laudibus Carmel. lib.17.* ait: *Prophetam Eliam primam sacræ huius Religionis Carmelitanæ institutorem fuisse probatione non indiget.* Et Basilius Pontius de Leone *de matrimon. lib.7. cap.1.* ait: *Ad Eliam, & Elisæum, & filios prophetarum Carmelitanæ Religionis primordia, & immobilia fundamenta refert meritò Hieronymus.*

Idem confirmat Commas Antonius Montecatinus consistorialis aulæ aduocatus coram Vrbano VIII. qui in publico consistorio anno 1629. pro S. Andreæ Corsini canonizatione hæc verba protulit. *Sapienter ille quidem hanc sibi præ cæteris religiosam familiam selegit, quæ tam originis antiquitate, quàm vel ab ipsis prophetis Elia atque Elisæo repetit tum instituti integerrimi sanctitate, tum illustrium vita, doctrinaque virorum copia in Christiana republica floruit semper ac magis magisque florebit in dies.* Non omittam etiam testimonium Cardinalis Bellarmini *lib.2. de monach. cap.5.* vbi ait: *Vitam eremiticam sanctam, & perfectam esse probatur primo testimonio scripturæ, quæ vehementer laudat Eliam, & Ioannem qui eremitarum Principio fuerunt.* Et quod vita huiusmodi ad verum monachatum pertineat his verbis affirmat idem Author. *Vita Eremitica est columen, & fastigium status religiosi.* Eandem sententiam docet Suarius *tom.3. de relig. lib.3. cap.1.* vbi ait: *Est autem valdè recepta, & satis antiqua traditio Religionem hanc Carmelitarum à temporibus prophetarum signatim ab Elia institutione suam dicere originem, & quasi hæreditariam successionem, quam traditionem suscipimus vt veram.* Et Iacobus Salianus annal. ante Baronium ad annos mundi 3133. *§.4. Ne quis nostrum hoc beneuolentiæ potius gratia erga religiosissimum Carmelitarum Ordinem, quam veritatis testimonium putet, quod eos sanctissimi Eliæ discipulos atque institutores agnoscamus audiatis, &c.*

Et Ludouicus Alcazar in Apocalipsim *c.11. v.3.* de Elia ait: *Quippè non Virginitatis pudicitiæ, sed vitæ etiam religiosæ fuit, & parens, & author.* Et Gregorius de Valentia *2.2. tom.3. d.10. quæst.4.* ait: *Ac ipse etiam Elias peculiari habitu succinctus huiusmodi institutum profitebatur, & adducit Hieronymi locum, noster Princeps Elias.* Et Gaspar Sanchez *in lib.3. Reg. cap.17. num.12.* ait: *Accedit ad hoc Pontificum summorum iudicij grauissimum pondus, qui sacrum hunc ordinem ab Elia disciplina atque instituto exordium habuisse testantur.* Et Antonius Fernandius *de vision. vet. testam. vision.9.* ait: *Hinc est quod hos duos, Eliam scilicet, & Elisæum agnoscunt plurimi Patres, appellantque principes, ac primos parentes religiosæ vitæ.* Et Ioannes Bonifacius *in Mariali lib.2. cap.1.* ait: *Hanc autem Carmeli recessus antiquissimam esse familiam, eiusque primum patrem Eliam fuisse facilè sibi persuadebit, qui illius libri authorem leget, quem ipse fratri suo Carpatio nuncupauit.*

Et si plures Authores desideres qui Eliam principem, Patronum, & Authorem nostræ Religionis Carmelitanæ proclament consule Charthagenam *homil.2. de laudib. Carmel. lib.17.* Idem docet Polydorus Virgilius *de inuentoribus rerum lib.7. cap.3.* Diuus Ioannes Soretus in Commentarijs ad Regulam S. Alberti Michael Galbinus in Epistolis Vernerus Rouelinchus *lib. 7. cap. 13.* Vincentius Rouelinchus *in Fasciculo temporum.* Carolus Fernandius *lib. de laudibus Carmelit.* Gillel. Essengrenius *centuria 1. tractatu de cælibatu.* Anton. Abbas Vercellens. *Comment. ad cap.7. Cantic.* Timotheus Bottoni *in vita S. Vgoni* Palynodorus *lib.1. c.6.* Trimerico *de antiquitate Carmelitar.* Fernandus Castillus *1. p. Chronic. Ordin. Prædicat. lib.6. c.65.* Guillet. Postellus. *lib. de Vniuers. tit. de Syria.* Paulus Motogia *de orig. Relig. lib.1. c.30.* Baptista Glanus *in Hist. Pontif. in vita Deodati 1. ad ann. 615.* & *in vita Honorij III. ad ann. 1216.* Ioann. Baptista Confectius *in summa priuilegiorum c.7.* Iacobus Middendorpius *in histor. aromatic. cap.1.* Oliuarius Bonartius *Comment. in Eccl. ad c.48. v.1.* Petr. Vastelius *Apologia pro Ioann. Patriarcha 44. c.47.*

Eandem sententiam tenent Maturinus Pignoronius *in Anagra-*

Anagraphe Carmelit. Aubertus Miræus *in Prolegomenis ad lib. de origine ordinis S. August.* August. Torniellus *tom. 2. annal. ad ann.* 3139. *quinta mundi ætatis ann* 117. *num.* 2. August. Barbos. *lib.* 1. *iuris Eccles. vniuers. c.* 41. *num.* 24. Carillus *in Chronologia lib.* 6. *ad ann.* 1582. Ioann. Gazus *in Sermone S. Theresiæ*. Iacob. Rebullosa *in sermone S. Theresiæ*. Angelus Manrique *in vita V. Annæ à Iesu lib.* 1. *cap.* 1. Syluester Marcellus in Mari Ocean. *religio. lib.* 4. Honophr. Marezcal. *tom.* 1. *concion. in concion. B. Mariæ Virginis de monte Carmeli*. Laurentius Beyerlinck. *in Theatro vitæ humanæ tom* 6. *litt. B. verbo Religiosus*. Petrus Valderana *in Theatro Religionum in concione S. Eliæ*. Petrus Oxeda *in informatione pro immaculatæ Virginis Mariæ conceptione*. Leander de Granata *in lib. S. Gertrudis*. Mitto alios plures, & doctores nostri ordinis Carmelitani, qui omnes vno ore S. Eliam primum institutorum nostræ Carmelitanæ familiæ proclamant.

11 Deinde assumptum probatur ratione. Nam, vt ait Hieronymus ad Paulinum: *Habet vnumquodque propositum, seu institutum principes suos*. Nulla enim est Religio quæ non agnoscat suum authorem, sed Religio Carmelitana nullum vnquam Authorem recognouit, quam sanctissimum Parentem nostrum Eliam: ergo nemo, nisi nemo sit, & cum ip-

12 sa velit pugnare ratione id poterit negare. Confirmatur, primo. Quia antiquitùs inoleuit mos in Religionibus sæpè appellationes suas à sede sui desumere ortus in quo primitus fuit obseruatum propositum vitæ, vt inde ad cæteras partes mundi effluerêtur, vt à Cisterio Cistercienses, à Cartusia Cartusienses, &c. Sed Religio Carmelitana à Carmelo monte Phæniciæ sumpsit appellationem, ergo & in illo sumpsit exordium à magno Parente Elia, & inde in alias mundi partes deriuata est. Confirmatur. 2. Quia Sixtus V. de consilio

13 Cardinalium Eliam vt Patronum toti Carmelitano Ordini proposuit, vt patet ex eius Bulla quam supra retulimus, sed nemo dicere potest Pontificem errare posse in approbando pro Patrono, & fundatore alicuius Religionis, qui reuera, nec fundator vnquam, nec Patronus extitit; ergo signum est Ecclesiam, & Pontificem Eliam vt fundatorem Carmelitici Ordinis semper agnouisse, non enim in rebus Ecclesiæ discernendis Pontifex errare potest.

Confirmatur 3. Quia nullus ex aduersarijs nostris potest assignare alium Authorem huius sacræ Religionis: ergo signum est fuisse Eliam. Antecedens patet: nam, qui dicunt fuisse Albertum Patriarcham Hierosolymitanum ex titulo ipsius regulæ conuincuntur. Vnde ipsimet fatentur Albertum solum Ordinem sua tantum regula reformasse. Qui vero dicunt Ordinem istum ab Almerico duxisse principium, ipsi fatentur hunc tempore Alexandri III. Carmelitas per nemora, & Carmeli eremos dispersos in vnum cœnobium congregasse, & ad commodiorem vnam viuendi normam redigisse. Qui vero dicunt incepisse à Ioanne Patriarcha Hierosolymitano circa annum Domini 400. ab ipsomet Ioanne conuincuntur, nam *in lib. de instit. Monach. capit.* 1. ait ad Carpatium. *Nequaquam posset hæc ratio plene verborum doctrina, nisi ab experto tradi*. Quo loco confitetur se per experientiam huius Carmelitanæ vitæ dedicisse, quæ in suo libro tradit; ante illum ergo iam Carmelitana Religio existebat. Alij tandem qui Carmelitici ordinis initium ad Apostolorum tempora referunt, nullum certum authorem assignant; ergo cum hæc Religio aliquem debuerit habere Authorem, & cum nullum alium ipsa agnouerit, nisi magnum Prophetam Eliam, manifestum est Authorem huius Carmelitanæ familiæ fuisse Eliam; non enim dicendum est tam claram, & illustrem familiam caruisse Authore.

14 Nec obstat si dicas hæc non alia nixa esse firmitudine, quam ea, quam accipiunt à Carmelitarum authoritate, & assertis:

15 non obstat, inquam: nam secundum ius 14. *q.* 2. *super prudent.* Monachi possunt testificari in causa sui Monasterij; quia illi potissime in testes assumendi sunt, qui eadem negotia tractauerunt, maximè quod cum de hac antiquitate immemorialis sit in toto ordine Carmelitarum traditio, prudenter est ei standum, vt rationes multæ præscribunt. Nam si

16 cum quis possidet rem aliquam bona dumtaxat fide per triennium perpetuo illius præsidio gaudet, vt habetur 16. *q.* 6. *cap. præscription.* multo rationabilibus Religio habens præscriptionem à prædecessoribus suis de antiquitate Fundatoris, & fundationis illius per sæcula multa, præsidio talis antiquitatis gaudere, debet, præcipue cum hæc traditio, non solum fundetur in authoritate ipsorum Carmelitarum, sed in quadam reuelatione B. Virginis Mariæ approbata à Ioann. XXII. qui ann. 1322. in bulla sacratissimo, quam confirmauit Alexander V. sui Pontificatus anno 1. refert, & approbat quandam reuelationem B. Virginis in qua dicitur hunc ordinem fuisse per Eliam, & Elisæum in monte Carmelo inchoatum, vt refert Lezana *in suis annalibus in apparat. ad annal. capit* 6. *numer.* 6. & ex alia Reuelatione facta B. Petro Stomæ Patriarchæ Constantinopolitano, in qua B. Virgo ait, Eliam fuisse huius ordinis institutorem, quam reuelationem approbauit sacra Rituum congregatio in officio eiusdem Beati, sub Vrbano VIII. anno 1628. vt *suprà* diximus.

Si ergo B. Virgo Eliam proclamat institutorem Carmelitici Ordinis, si id approbat Ecclesia in ratione S. Spiridionis, vt *suprà* diximus; si id tot Pontifices suis bullis approbant, & confirmant si tot Patres sanctissimi id attestantur: si tot Authores, grauissimi id in suis libris profitentur quis poterit nos ab hac possessione detrudere? Audite ergo Carmelitæ antiquitatis vestræ defensores D. Bernardum cap. ad Patres de mente Dei dicentem. *Quosdam esse qui cum manifestum lumen veritatis obnubilare non queant de solo nouitatis nomine conciliantur*. Et infrà, *fileant ergo qui in tenebris lucem iu- 17 dicantes vos arguunt nouitatis ex abundantia malæ voluntatis*, hæc Bernardus. Caueant igitur nouitatum amatores, ne in foueas incidant, & in laqueos hæreticorum asserentium, nouum esse, & inuentum quoddam in Ecclesia Dei statum Religiosum, cùm adeò sit antiquus, quòd non solum à tempore Apostolorum, sed ante à Parente nostro Elia ortum duxerit. Quæ sola ratio vt ora hæreticorum oblatrantium obruerentur sufficiebat, vt omnes orthodoxi hanc nostram probabilissimam sententiam amplecterentur, siquidem illius probabilitate hæretici conuincuntur de antiquitate religiosi status.

Et hinc colliges quam sine fundamento Baronius *tom.* 2. *ann.* 18
161. Monachatus primas tribuit Antonio magno Abbati, & non Eliæ magno Prophetæ; cum sit manifestum ante Antonium qui floruit anno Christi 300. plures in Ecclesia Dei monachos fuisse, primum quod ex monachis summum Pontificem assumptum, & electum anno 267. vt tradit Eusebius *in Chronic. ad ann.* 267. Imò Cassianus *collat.* 18. *capit.* 5. & Genebrardus *lib.* 3. *ad ann.* 139. affirmant à tempore primitiuæ Ecclesiæ fuisse vera monasteria Cœnobitarum, qui in communitate degebant, quæ perstitere vsque ad tempus Antonij & Pauli. Vnde S. Athanasius in vita S. Antonij Abbatis refert ipsum Antonium à quodam illorum monasteriorum Sene petijsse, vt sub eius illum disciplina coaptaret. Tum quia Hieronymus in vitis Patrum affirmat. S. Eugeniam mentito fœmineo in virilem habitu propè Alexan-
driam monasterium fuisse Cœnobitarum ingressam, quod 19
contingit anno Christi 188. Et insuper addit ipse monachos illos fuisse Essenorum successores, quos multo antiquiores Antonio fuisse ipse Baronius testatur; Antoniumque per
quendam ex Essenis successorem monachum instructum in 20
monasticis fuisse. Vnde ipse Baronius non audens ipsum Antonium institutorem vitæ Cœnobiticæ dicere cum restitutorem appellat. Sed nos cum Reformatorem appellamus, cum successio hæreditaria nunquam ab Elia vsque ad hæc tempora cessauerit, nec in finem mundi cessare speramus, vt verba Beatæ Virginis attestantur.

Dices omnes prædictæ reuelationes, & Ecclesiæ, & Pon- 21
tificum, & Doctorum locutiones solum conuincere Eliam fuisse impropriè, & accommodatitiè Patronum huius Carmelitanæ familiæ, quatenus quia in Eremum secedens iuxta Torrentem Carith, & in monte Carmelo ab hominum consortio abstractus vixit, & alieno modo vitam eremiticam inchoauit, Carmelitæ eum de concessione Sedis Apostolicæ in patronum acceperunt, non vero quia verum statum religiosum instituerit cum tribus votis essentialibus; ergo Carmelitæ singulis mensibus prima die non impedita festo nouem lectionum non possunt de eo, tanquam de suo fundatore recitare. Antecedens est certum quia ante Christum non fuit verus status religiosus cum tribus votis. Consequentia vero patet, quia verba priuilegiorum non in sensu improprio, sed proprio accipienda sunt, ergo cum Elias tantum impropriè, & accommodatitiè; vt diximus, sit electus à Carmelitis in suum Patriarcham, non possunt de eo tanquam de suo fundatore recitare, vt faciunt Minores, & alij communicantes de suis veris, & proprijs fundatoribus.

§. III.

In quo ostenditur Eliam fuisse authorem, institutorem, & fundatorem status monastici, in lege scripta cum tribus votis essentialibus, scilicet obedientiæ, paupertatis, & castitatis, & quomodo id fuerit.

SVMMARIVM.

22 *Elias fuit Author status monastici cum tribus votis simplicibus.*
23 *Probatur id authoritate Patrum exemplo Christi.*
24 *Probatur ab exemplo Apostolorum.*
25 *Probatur ex eo quod Elias princeps monachorum à sanctis Patribus appellatur.*
26 *Probatur ex eo quod religiosus à sanctis Patribus appellatur.*

27 *Probatur multiplici D. Thom. authoritate.*
28 *Elias obedientiam obseruauit.*
29 *Obseruauit paupertatem.*
30 *Obseruauit castitatem.*
31 *Elias obseruauit obedientiam, paupertatem & castitatem ex voto.*
32 *Quodcunque opus bonum melius fit ex voto, quam sine illo.*
33 *Melius est obseruare obedientiam, paupertatem, & castitatem ex voto, quàm sine illo.*

HOc est præcipuum contrarium fundamentum, & si lex quam infringere non possunt, sed immeritò, cum id
22 quod eos maxime torquet, nos facillimè superemus. Respondeo ergo negando Eliam non fuisse verè, & propriè authorem status monastici cum tribus votis essentialibus, non cum ea solemnitate, quam hodie habet in Ecclesia, sed cum tribus votis simplicibus, eo modo, & ea perfectione, qua illa Ecclesia capax erat, quod sic probo de omnibus tribus votis in communi, & deinde ad vnumquodque in particulari maioris claritatis gratia descendam. Sit ergo primum pro probanda nostra assertione fundamentum.

23 Concors omnium Patrum, & Doctorum sententia est, Christum statum religiosum cum tribus votis consuluisse in illis verbis: venite post me, qui statim relictis retibus secuti sunt eum, cum tamen in prædictis verbis nulla fiat expressio votorum; sed similibus verbis vocauit Elias Elisæum mittens super illum pallium, qui statim relictis bobus cucurrit post Eliam, vt constat *ex* 3. *Reg.* 19. ergo licet ibi nulla fuerit expressio votorum; ibi fuere imbibita, vt eleganter ait D. Hieron. epistola ad Lucinum. *Elisæus boues, & iuga prioris Operis vertit in vota.* Et Hugo Cardinalis *in cap.* 9. *Lucæ*, ait: *Elisæus in aratro coxit carnes, mactauit boues, id est, religionis fecit votum; ergo in prædicto loco Elias statum religiosum cum tribus votis instituit.*

Confirmatur, quia Abulensis 3. *Reg.* 19. *quæst.* 23. & 26. ait: *Elisæum in sequela Eliæ recessisse ab amicis, & cognatis non reuersurum ad statum illorum, quemadmodum Apostoli Petrus, & Andreas, Iacobus, & Ioannes, ac Matthæus secuti sunt Christum.* At qui ex mente omnium Theologorum Apostoli sequentes Christum veri religiosi fuere cum tribus votis obedientiæ, paupertatis, & castitatis; ergo idem dicendum est de Elisæo sequente Eliam, non cum eadem proportione, ac Apostoli fecere vota, sed ea perfectione, quia illa antiqua lex capax erat. Vnde Gaspar Sanchez 3. *Reg.* 19. *num* 66. ait: *Iniecto itaque pallio in suam sibi societatem describit, quasi eiusdem secum instituti participem, vnctio igitur fecit Prophetam Elisæum,*
25 *pallium autem contubernalem, & monachum.*

Secundò probatur; Quia multi Sancti Patres vocant Eliam, & Elisæum, & filios Prophetarum monachos veteris testamenti, & duces monachorum, ergo necessario dicendum est ipsos veros monachos cum tribus votis fuisse. Antecedens patet est testimonijs sanctorum Patrum, & primus, sit D. Hieron. *epist.* 13. *ad Paulinum*, vbi ait: *Noster princeps Elias noster Elisæus, nostri duces filij Prophetarum, & epistola ad Rusticum* ait: *Filii prophetarum quos monachos in veteri testamento legimus.* Secundus sit Ioan. Ierosolymit. *in capit.* 2. vbi ait: *Propheta Dei Elias monachorum primus extitit.* Et *capit.* 9. addit; *Monachus enim verè deinceps ipse fuit.* Tertius sit Rupertus Abbas *lib.* 3. *in cantica capit.* 3. vbi loquens de Elia ait: *Hæc dixit; & hæc fecit ille primus Author, & institutor eorum, qui dicti sunt filij Prophetarum, quos fuisse monachos in veteri testamento consentit authoritas Patrum venerabilium.* Quartus sit Vualdensis *lib.* 3. *doctr. fidei ca.* 4. vbi loquens de filiis Prophetarum ait: *Beatus Hieronymus audacter appellat eos monachos.* Consequentia verò recte infert, & admittitur à Suario *tom.* 3. *in* 3. *part. d.* 24. *sect.* 6. vbi hoc argumento probat Ioan. Baptistam virginitatem vouisse, quia inquit Suar. *id indicant Patres cum dicunt Ioannem monasticam vitam egisse, & monachorum principem fuisse;* ergo cum ijdem sancti Patres de Elia, & Elisæo, & alijs Prophetis dicant fuisse monachos, vel duces, aut principes monachorum necessariò dicendum est fecisse tria vota
26 essentialia, sine quibus monachatus stare non potest.

Tertiò probatur; Quia multi DD. appellant Eliam, & Elisæum Religiosos, vt sunt Ioannes Ierosolymitanus *in lib. relato capit.* 21. 22. 23. & 24. Liranus 1. *Reg.* 10. & 4. *Reg.* 1. Vgo Cardinalis 1. *Reg.* 10. Dionys. Carthusian. *ibi*, Vualdensis *tom.* 1. *lib.* 3. *art.* 1. *capit.* 4. Cassaneus *in Catalogo gloriæ mundi* 4. *part. consider.* 53. Abulens. 1. *Reg.* 19. 31. & *Reg.* 2. *quæst.* 13. Gaspar Sanchez 4. *Reg.* 17. *num.* 7. & *capit.* 19. *num.* 66. & 68. Salian. *in annalibus anno* 3133. *num.* 2. & *anno* 3139. Anton. Fernand. *in lib. de visionibus veteris testamenti sessione* 9. & alij; sed nullo modo stare potest Eliam, & Elisæum, & filios Prophetarum fuisse religiosos, sine tribus votis essentialibus, siquidem sunt de essentia status religiosi, ergo si fuerunt religiosi vt asserunt dicti Doctores; euidenter sequitur tria, vota substantialia religionis emisisse.

Confirmatur ex authoritate D. Thomæ, quæ tanti ponderis est in Ecclesia Dei. Ipse enim 2. 2. *quæst.* 187. *artic.* 2. 27
quærit, Vtrum Religiosis liceat sæcularia negotia tractare? Et respondit in solutione ad 3. *Adire palatia propter pias causas competit Religiosis, vnde dicitur* 4. *Regum, quod Elisæus dixit ad mulierem numquid habet negotium, & vis vt loquar Regi vel Principi militiæ.* Ex quibus verbis D. Thomæ sic argumentor. Ex eo probat D. Thomas licere religiosis adire palatia, quia Elisæus id facere promittebat: Ergo D. Thom. reputauit Elisæum verum Religiosum. Alias eius exemplum quod affert ad probandum suum intentum esset ineptum & insulsum. Et idem argumentum desumitur ex *eadem, quæst.* 187. *artic.* 6. vbi dum quæreret S. Doctor, vtrum liceat Religiosis vilioribus vestibus vti, quàm cæteri? Respondet affirmatiuè, & rationem assignat, *Quia ad Hebræos* 11. *Apostolus dicit circuierunt in melotis & pellibus caprinis, Glossa, vt Elias, & alij.* Probat ergo licere religiosis vti vilioribus vestibus, quia Elias, & alij sic fecerunt: ergo existimauit Eliam fuisse verum religiosum veteris testamenti cum tribus votis, alias eius argumentum esse insulsum, & non ad rem; siquidem ad probandum id licere religiosis cum tribus votis, afferret exemplum de non habente votum, quod non est dicendum de ingenio, & consequentia ineffabili D. Thomæ.

Quartò probatur. Quia tam Elias, quam Elisæus obser- 28
uarunt tota vita obedientiam, paupertatem, & castitatem; ergo id fecerunt ex voto. Antecedens ad obedientiam patet Eliæ, eo modo, quo in supremo ordinis capite obedientia potuit esse, vt infra dicimus scilicet eminenter [vt ait Suarez *tom.* 4. *relig. tit.* 9. *lib.* 2. *numer.* 12. vel in præparatione animi, vt ait D. Thom. 2. 2. *quæst.* 188. *art.* 8. *ad* 3.] Probatur à Ioanne Ierosolymitano *in præfato lib. capit.* 9. vbi ait. *Qui semetipsum prorsus abnegans, & voluntati propria renuntians, semper superioris nempè Dei voluntatem prorsus secutus fuit, quemadmodum de eo scriptum est, abijt quocunque eum ferebat voluntas, scilicet Dei.* Quod etiam probat perfecta Dei sequela; quæ sine dubio in tam perfecto viro fuit, hæc enim vt ait Bellarm. *lib. de monach. capit.* 21. in perfecta obedientia consistit. De Elisæo autem id probat illud 3. *Reg.* 19. *vers.* 21. secutus est Eliam, & ministrabat ei. Quod & indicat illud, osculer oro patrem meum, & matrem meam, & sic sequar te, vt enim ait Abulens. 3. *Reg.* 19. *quæst.* 24 *Petiuit sententiam, quia putauit quod non poterat iam aliquid agere contra præceptum Eliæ*, De alijs autem filijs prophetarum id constat, ex 4. *Reg.* 14. & 16. vbi dicitur, & adorauerunt eum; Vbi Nicolaus de Lira. 4. *Reg.* 2. *v.* 25. ait: *Adorauerunt Elisæum adoratione duliæ tanquam superiorem suum, eo quod esset substitutus loco Eliæ, sub cuius regimine vixerant.* Et Caiet. ibid. ait: *Honoris signum tanquam nouo patri loco Eliæ. exhibuerunt.* Et Franc. Somnius *in lib. demonstr. Euang. c.* 2. ait, *In hac perfecta obedientia filij autem probetarum illustres facti sunt in Scripturis.*

Deinde quoad paupertatis obseruantiam, quod Eliam ipsum 29
id probat Chrysost. *lib.* 3. *de prouid.* dum ait: *Nihil illi terrenum præter melotam erat, & hom.* 1. *ad popul. Antioch.* sic; *Quid enim dic mihi Elia pauperius.* Et infra, *Ipsam vero paupertatem ex mētis opulentia elegit.* Et Crauina *in lib. vox turturis p.* 1. *c.* 1. cum paupertatis prototypum vocat. De Elisæo vero ad comprobat illud 3. *Reg.* Et statim relictis bobus cucurrit post Eliam, quod est idem, ac omnia reliquisse, sicut Christi Apostoli fecerunt. Vnde Salian. *sub ann.* 3144. non solum ipsius paupertatem commendat, vt faciunt Abulens. *ad* 4. *Reg.* 6. *v.* 23. & Gaspar Sanch. *nu.* 68. Sed eam fuisse voluntariam probat, quod cum valeret gratia apud Regem tamen eleemasynis viuere voluit. Et sub anno 3145. *n.* 6. ex Theodoreto de filijs prophetarum ait: *Chorus prophetarum extremam amplectabatur paupertatem.* Et idem ait Bellarm. *lib.* 3. *de monach. cap.* 5. Abulensis *c. reg.* 6. *quæst.* 94.

Deinde de castitate, seu virginitate quoad Eliam patet, nam 30
Eliam virginitatem, & castitatem coluisse tenet Ignatius martyr. *Epist. ad Philadelp.* sequitur S Ephrem. Syrus *exhort. ad monach. tom.* 2. *de sermon. de transfigur.* Habet & id S. Hieron. *ad Eustochium* dicens, *Virgo Elias, Elisæus virgo, Virgines multi filij prophetarum.* Item Chrysost. *lib. de virgin.* Ambros. *de virg. lib.* 1. *de laud. virginit. in tom. Bibliotheca nouæ.* Isid. *lib.* 2. *de offic. Ecclesiast. cap.* 17. Cassian. *lib.* 2. *de instit. monach. cap.* 1. & *lib. de spiritu fornicat. cap.* 4. S. Thomas *in* 4. *dist.* 49. *q.* 5. *art.* 3. *q.* 1. *ad* 3. Glossa ordinaria *in Ieremiam* 35. Gaspard Sanchez 3. *reg.* 17. *num.* 6. vbi ait, *Virginitatem voluisse perpetuam communis est veterum Patrum constans sententia* & Grauina relatus ait. *Quem primum colendæ virginitatis authorem Patres, & Doctores appellant.* De Eliseo autem & filijs Prophetarum id asserunt Ignatius Martyr, & Hieronymus relati, & idem affirmant Bellarminus *lib.* 2. *de monachis cap.* 5. Suar. *tom.* 3. *de relig. lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 6. Ægidius Camartus *de rebus Eliæ cap.* 6. *sect.* 8. Cornelius *in* 3. *reg.* 17.

Antecedente igitur sic probato, probo consequentiam no- 31
stri propositi enthimematis, scilicet obseruantiam obedien-

tiæ,

tiæ, paupertatis, & castitatis in his sanctis Prophetis fuisse ex votis, quod sic probo. Elias & Elisæus, & multi filij Prophetarum per totam vitam obseruarunt obedientiam, paupertatem, & castitatem, vt probatum manet, nec in hoc est dissidium inter nos, & recentiores siue aliquos nouatores; sed id non poterant facere absque voto; ergo dicendum est prædictas virtutes firmasse ex voto. Antecedens manet probatum, & amittitur à contrarijs, minor vero patet: nam vt ait D. Thomas 2. 2. *q.186. art.6. ad.2. Non aliter homo potest totam vitam suam Deo exhibere nisi per voti obligationem*. Quia vt bene Suarez *tom.3. de relig. lib.2. cap.3. num.2.* inquit, *Cum hoc si dare valdè difficili, & de se non necessaria, sed voluntaria, nisi aliquo morali vinculo firmata sit facile fluctuabitur*. Vnde vt ait idem Suarius *dicto tom.3. lib.8. cap.2. nu.14. Ex eisdem locis, & verbis, quibus Christus Dominus paupertatem consuluit, votum hoc etiam consuluisse colligendum est, quia si paupertatem consuluit, ergo & paupertatem eius; ergo & immobilitatem, seu firmitatem, propter quam votum adhibetur*.

Si ergo sancti hi Patres, & Prophetæ totam vitam suam exhibuerunt in obseruantia obedientiæ, paupertatis, & castitatis, vt supra diximus, id fuit ex aliquo voto, hoc enim argumento probat Suarius *tom. 2. in 3. part. d.24. sect.6. §. quaret vero.* Ioannem Baptistam voto emisso virginitatem obseruasse, quia scilicet vim cœlibem, ac solitariam perpetuò agere decreuit, quæ ratio eandem vim habet in Prophetis nostris.

Quinto probatur: Certum, & indubitatum est, Eliam, & Elisæum, & multos filios Prophetarum fuisse sanctissimos viros, & à Deo illuminatissimos, & perfectionis studiosissimos, vt vel eorum egregia facta, signa, miracula, & prophetiæ in sacra pagina expressà manifestant; Constat etiam lu-
32 mine naturali viros sanctitatis insignes num ignorasse opus bonum quodcumque fieri melius, & gratius Deo, & magis meritorium, si voto fiat, quàm sine illo, si ergo dicti Patres obedientiam, paupertatem, & castitatem perpetuò seruarunt, vt supra diximus, non id absque voto fecerunt; patet consequentia, quia melius, & Deo gratius est obedientiam, paupertatem,
33 & castitatem ex voto seruare, quàm sine illis: ergo cum in hoc nulla implicatio detur, nulla indecentia, nullumque inconueniens reperiatur, quinimò maximè id decens videatur, vt isto modo propositum ipsorum immobilibus esset, & Deo gratius procul dubio ita eos fecisse credendum est. Et hac ratione vtitur Suarez loco citato ad probandum cœlibatum Ioannis Baptistæ voto firmatum fuisse, vt & immobilius inquit esset, & Deo gratius. Deinde descendendo ad quodlibet ex his votis in particulari id probo tum rationibus, tum Patrum, & authorum authoritate.

§. IV.

In quo ostenditur Eliam fuisse Authorem, & institutorem status monastici, & Religionis Carmelitanæ cum tribus votis essentialibus obedientiæ, paupertatis, & castitatis, probando hoc per singula vota.

SVMMARIVM.

34 *Elias vouit obedientiam Deo.*
35 *In eo fuit status religiosus eminentre.*
36 *Habuit obedientiam in præparatione animi.*
37 *Probatur habuisse obedientiam ex voto, ex eius sanctitate.*
38 *Elisæus perfectissimam habuit obedientiam.*
39 *Habuit obedientiam ex voto, vt Apostoli, sed cum minori perfectione.*
40 *Habuit necessitatem sequendi Eliam ex voto, & præcepto Eliæ.*
41 *Recabitæ habuerunt votum obedientiæ.*
42 *Probatur authoritate Concilij Senonensis.*
43 *Recabitæ fuere discipuli Eliæ & Elisæi.*
44 *Recabitæ etiam in minimis obediebant Recab.*
45 *Hæc obligatio oriebatur in illis ex voto.*
46 *Non datur præceptum naturale, vel positiuum de rebus consilij.*
47 *Parentes non possunt filijs præcipere consiliorum.*
48 *Esseni habuerunt votum obedientiæ confirmatum iuramento.*
49 *Esseni fuerunt filij, & discipuli Eliæ.*
50 *In lege veteri fuit verum votum obedientiæ.*
51 *In quo consistat votum obedientiæ.*
52 *Elias, & Elisæus fuere primi homines, qui fecerunt votum obedientiæ.*
53 *Elias fuit exemplar voti paupertatis.*
54 *Elias reliquit omnia, quæ possidebat ex voto paupertatis, vt fecere Apostoli, sed cum minori perfectione.*
55 *Non poterat relinquere omnia propter Deum absque voto.*
A Spir. Sanct. Primatus Eliæ.
56 *Probatur authoritate D. Thomæ.*
57 *Probatur ex paupertate Elisæi & exemplo Apostolorum.*
58 *Probatur ex præcepto Recabitarum.*
59 *Probatur ex supplicio Giesi.*
60 *Elias habuit votum castitatis.*
61 *Quid per Eunuchos intelligatur, tam in veteri quam nouo testamento.*
62 *Esaias locutus fuit de illis Eunuchis spiritualibus, de quibus loquitur Christus in Euangelio.*
63 *Elias, & Elisæus fuere Eunuchi spirituales.*
64 *Eunuchi spirituales obseruant castitatem ex voto.*
65 *Christus vocauit Eunuchos, qui castitatem ex voto obseruabant.*
66 *Christus non solum locutus fuit de Eunuchis legis gratiæ, seu de Eunuchis legis veteris.*
67 *Stando in verbis Christi plures fuere in lege veteri, qui castitatem ex voto obseruarunt.*
68 *In lege veteri votum castitatis magnum nuncupabatur.*
69 *Nazaræi obseruabant castitatem ex voto.*
70 *Votum castitatis Nazaræorum fuit perpetuum.*
71 *Elias, & Elisæus virginitatem perpetuò seruarunt.*
72 *Virginitatem seruarunt ex voto.*
73 *Elias dicitur à Patribus virgo consecratus propter votum castitatis.*
74 *In lege veteri venerata fuit virtus continentiæ.*
75 *Multi Patres legis veteris continentiam seruarunt ex voto.*

SVperiori §. id probauimus in communi de prædictis 34
votis, nunc maioris claritatis gratia ad vnumquodque particulari descendemus. Et in primis suppono, Eliam solum vouisse obedientiam Deo iuxta illud, abijt Elias vbi eum ferebat voluntas, & fecit iuxta verbum Dei; Nam cum Elias fuisset supremus pater, & institutor Religionis, semper in ea fuit superior, & sic in ea non habuit superiorem, cui promisisset actualem obedientiam, nisi soli Deo. Vnde de eo dicere possumus id quod Suarez *tom. 4. de relig. trt. 9. lib. 1. capit. 2. numer.* 12. ait. de D. Paulo primo Anachoreta, & alijs qui tempore illo anti-
quo in deserta recedebant; nam sicut Suarez ibi ait, *In* 35
eis fuisse statum religiosum quasi eminenter, ex eo quod non haberent cui, nisi Deo promitterent obedientiam, ita nos
idem dicimus de Elia: vel dicimus Eliam habuisse obedien- 36
tiam prælato in præparatione animi, vouendo se obedientiam præstitutum summo sacerdoti Synagogæ, quem ille vt superiorem eligeret, quod sufficit saluo iure ecclesiastico ad constituendum verum statum religiosum, vt ait D. Thomas 2. 2. *quæst.* 186. *artic.* 5. *ad* 3. & *artic.* 8. *ad* 3. Suarez *tom.3. de relig. lib.1. cap.12. nu.10. & lib. 2. cap.4. num.* 14. & *lib.10. cap.2. num.10.*

Confirmatur: Quia cum sanctitas Eliæ fuerit magna, vt 37
apud omnes indubitatum est, & egregia ipsius miracula, & gesta, & quæ in fine mundi facturus est, sufficienter ostendunt, non est credendum ignorasse, vel neglexisse aliquid, quod ad perfectam Dei sequelam necessariò requiritur: sed ad perfectam sequelam Domini necessariò requiritur votum obedientiæ, vt ait Bellarm. *lib. 2. de monachis capit.* 11. vbi ait, *Perfecta sequela Domini, quæ in abnegatione sui ipsius, idest, in perfecta obedientia consistit, necessariò includit votum, quo quis ita se abneget, vt non possit retrocedere, non enim perfecta est abnegatio sui obedire alteri ad tempus*; Ergo cum Elias fuerit in sequela Domini perfectissimus, vt patet ex illis verbis 3. *reg.* 17. Et abijt, & fecit iuxta verbum Domini, & ex illius verbis *capit.* 18. Iuxta præceptum tuum feci omnia verba hæc, euidenter sequitur, illum tantam perfectionem voto obedientiæ confirmasse.

De Eliseo autem id clarius constat, tum ex facto Eli- 38
sæi, qui vocatus ab Elia statim relictis bobus cucurrit post Eliam, in quo perfectissima cernitur obedientia, sicut in discipulis Christi, quamuis non cum tanta perfectione, vt ait Chrysostomus *homil.* 14. *in Matthæum*, vbi loquendo, de Apostolis ait. *Perpende obedientiam vocatorum, cuncta illicò relinquentes fecerunt, quod Eliseus quoque sub Elia le-
gitur implesse, talem quippe obedientiam à nobis Christus ef-* 39
flagitat, sed obedientia Apostolorum, & quam Christus à nobis efflagitat, est cum voto, vt omnes patres astruunt: ergo si Eliseus sequendo Eliam id impleuit, vt ait Chrysostomus obedientiam ex voto, vt Apostoli licet non cum tanta perfectione obseruauit. Confirmatur ex licentia, quam petiuit ab Elia osculandi patrem, & ex responsione Eliæ, vade & reuertere. Vbi ait Abulensis 3. *Reg.* 19. *quæst.*24. *reuertere
quia si veneris, aut moratus fueris, peccabis*. Et Salianus an- 40
no mundi 3127. *num.*26. ait. *Postulatio ista significat iniectam à Deo nouo Prophetæ necessitatem sequendi Eliam*. Atqui si non præcederet votum obedientiæ nulla esse culpa

in Elisæo, & si non reuerteret, siquidem reuersio ad Eliam se-
cluso voto ei erat voluntaria; ergo si hi, & alij Patres & Au-
thores dicunt Eliseum peccaturum, nisi esset reuersus,
ideò est, quia in Elisæo præcesserat votum obedien-
tiæ.
41 De Recabitis verò id etiam liquet. Nam Concilium Seno-
nense in Decreto 19. de votis monasticis proponit pro exemplo
Religiosis legis gratiæ votum obedientiæ Recabitarum his
verbis: *Si quis votum aliquid huiusmodi vouerit Domino,*
42 *etiam si perpetuum fuerit, non faciat irritum verbum suum,*
sed Deiparæ Virginis, Annæ Samuelis matris, & Recabita-
rum exempla, omne quod promisit implebit. Ex quo loco sic
conficio argumentum. Concilium ad compellendum mo-
nachos legis gratiæ ad obseruantiam voti obedientiæ pro-
ponit eis exemplum B. Virginis, Annæ, & Recabitarum;
ergo sicut Beata Virgo obseruauit obedientiam ex voto, ita
& Anna, Recabitæ: patet consequentia, quia si Anna,
& Recabitæ non obseruarent ex voto obedientiam, vt fe-
cit Beata Virgo, ineptè à Concilio illorum obedientiæ
obseruantia proponeretur, vt exemplar imitandum à mo-
nachis legis gratiæ; siquidem illi ex voto illam obseruant: er-
go ne dicamus Concilium exemplum monachis legis gratiæ
extra rem adduxisse, dicendum est Annam, & Recabitas, obe-
dientiam ex voto obseruasse, vt fecit B. Virgo quamuis cum mul-
ta minori perfectione.
Hos autem Recabitas fuisse discipulos Eliæ, & Elisei nul-
43 lum est dubium, vt ait D. Hieronymus *in Epistola ad Pau-*
linum, vbi loquens de filijs Prophetarum Eliæ, & Elisei,
addit, *De his sunt & illi filij Recab, qui per Ieremiam voce*
laudantur: & Boulducas *lib. 3. de Ecclesia ante legem capit. 6.*
ait *Eliæ, & Eliseo successit in officio Ionadab, qui passim in*
scripturis dicitur filius Recab. Ergo si Recabitæ qui discipuli
fuere Eliæ, & Elisei votum obedientiæ emiserunt, vt suppo-
nit Concilium Senonense, multo à fortiri Elias, & Eliseus
illud emiserunt, qui fuere ipsorum Patres, & Archimandri-
tæ, & à quibus ipsi Recabitæ votum illud acceperunt, vt
patet ex *illo Ieremiæ 35. v. 8.* vbi Recabitæ dixerunt, obediui-
mus voci Patris nostri in omnibus, quæ præcepit nobis, vn-
de ait Valentia *2. 2. d. 10. quæst. 4. pa. 1. §. 1.* sine controuersia
constat, Recabitas exactam obedientiam suis superioribus præ-
stitisse.
Confirmatur, quia Recabitæ in omnibus rebus etiam mini-
44 mis obediebant patri suo Ionadab filio Recab, vt patet ex illo
loco *Ieremiæ 35.* Non bibimus vinum, quia Ionadab filius
Recab pater noster præcepit nobis dicens, non bibetis vi-
num vsque in sempiternum; obediuimus ergo cæci Ionadab
filij Racab patris nostri in omnibus quot præcepit nobis;
sed hæc obligatio non poterat procedere nisi ex voto,
45 quod Recabitæ fecerant Ionadab filio Recab, ei in omni-
bus obediendi; ergo filij Recab, & discipuli Eliæ in lege
veteri habebant votum veræ obedientiæ. Minor probatur,
quia hæc obligatio, quam Recabitæ in se ipsis agnoscebant
obediendi in rebus adeò minimis Ionadab non oriebatur ex
aliquo præcepto naturali, vel positiuo humano, vel diuino,
ergo oriebatur ex voto. Patet consequentia, quia talis obli-
gatio ex nullo alio capite, quàm à voto, vel præcepto pote-
rat oriri. Antecedens verò probatur, quia non est præceptum
naturale, vel diuinum de rebus adeò minimis, & quæ sunt
46 de consilio. Præceptum verò humanum de rebus tantùm
consilij dari etiam non potest non solum à principe supre-
mo, sed nec etiam à proprio parente respectu filij, vt ait
47 Cornelius super hunc locum his verbis: *Respondeo secundò*
parentem tam ardua non posse præcipere filio, sicut non potest
præcipere Religionis ingressum, ergo si Recabitæ in se agnosce-
bant obligationem obediendi, & hæc obligatio non prouenicbat
ex præcepto naturali, vel diuino, aut positiuo humano, eui-
denter sequitur fuisse ex voto; cum ex alio capite oriri non
posset, quare Abraham Bzobio *in Thes. Deiparæ serm. 34.* con-
cludit loquendo de hoc præcepto Recab. *Quod verum præceptum*
votum fuerit, quo illos ligauerat pater suus, apud patres plusquam
certissimum est.
Confirmatur 1. Quia Esseni idem votum iuramento firma-
48 tum emittebant, vt ait Iosephus *lib. 2. de bello Iudaico capit. 7.*
& clarius Cedrenus *in compend. histor. in Claudio Imperatore*,
vbi loquens de Essenis ait: *Iurant huic diuinæ Religioni vnicè*
vsque ad sanguinem se pio, ac reuerenter operam nauaturos.
Quod votum Essenorum admittunt etiam Beauxamis *in*
Harmon. Euang. tom. 1. ad capit. 3. Matthæi, Lucæ 3. &
49 *Marcij 1.* Suarez *tom. 3. de relig. lib. 6. capit. 1. num. 3.* Sed
Esseni fuerunt filij, & discipuli Elisæi, vt ait Genebrardus
libr. Chronolog. circa ann. mundi 3272. vbi ait: *Elisæus con-*
struxit cellas Prophetis in Ierecuntis solitudine, manauit in-
stitutum, & loci religio ad posteros fuit quod desertum hoc
vsque ad Engaddi ab Essenis habitatum hominibus continentia
incredibilis. Idem ait Adrianus Iesuita *in lib de vita Mona-*
stica origine cap. 2. vbi ait: *Essenos esse ex filiis Prophetarum me-*
liores Eliæ, & Elisæi discipulos. Cartagena 4. *tom. homil.*
lib. 17. homil. 2. obiect. 8. vbi ait: *Essenos vitam propheticam*
æmulatos esse, eam scilicet, quam Elias, & Elisæus, filijque
prophetarum coluere. Grauina in libro de ore *Turturis par. 2. cap.*
15. ait: *Successerunt eis illi qui supra Eliæ institutiones alias su-*
perrogauerunt forte ab Elisæo propheta eorum magistro, & autho-
re acceptas, hi fuerant Esseni. Et Onuphrius Marcscal. tom. 1.
in Concione B. Mariæ de monte Carmeli loquens de religione
Eliæ inquit, *Continuata est per prophetarum filios, vt per re-*
ligiosos, qui Esseni vel Eliseni ab Eliseo appellati sunt. Er-
go cum hi Esseni votum prædictum obedientiæ iuramento fir-
matum emiserint, à fortiori eorum pater, & magister Elias,
& Elisæus illud emiserunt. 50
Secundò probatur, quia in lege veteri fuit verum votum
obedientiæ; sed non erant in illa lege, quibus proprius hoc
votum conueniret, quam Eliæ, & Eliseo, & filijs prophe-
tarum, Recabitis & Essenis; ergo omnes illi habuerunt præ-
dictum votum obedientiæ religiosæ. Maior probatur, quia
votum obedientiæ consistit in eo; quod homo ita animam 51
suam sacrificet Deo, vt non propria, sed Dei, & prælati
loco eius voluntate, & nutu dirigatur, vt ait D. Thomas,
2. 2. quæst. 186. art. 7. his verbis: *Tertium bonum est anima,*
quod aliquis totaliter offert Deo per obedientiam, Sed in lege ve-
teri dabatur votum; per quod homo offerebat Deo animam
suam, vt patet ex illo loco *Numerorum 30.* Si quis virorum
votum Domino vouerit. Vbi Septuaginta legunt: Homo ho-
mo, quicunque vouerit votum Domino, aut iurauerit iu-
ramentum, aut definierit definitione de anima sua. Hoc
est animam suam Deo per votum obedientiæ dedicauerit,
vt ex Augustino, & Origene explicat Vualdensis tom. 1. lib.
3. doctrinalis fidei art. 1. cap. 3. his verbis. *Et ideò notatur*
ab vtroque Doctore, quod hæc voti professio contingit in animam
hominis, quando animam suam, & voluntatis arbitrium per
voti professionem, Domino dedicauit, quod proprium est obe-
dientiæ. Ergo cum in lege veteri iuxta translationem LXX. &
intelligentiam Augustini, Origenis, & Vualdensis, daretur
votum obedientiæ, & in ea lege non fuerint alij, quibus pro-
prius adaptari posset, quam Eliæ, & Elisæo, & filijs Prophe-
tarum euidenter sequitur tale votum fuisse apud illos.
Confirmatur ex eodem loco iuxta translationem LXX. Ho- 52
mo homo, quicunque vouerit de anima sua. Nam licet iste
locus intelligatur de duplici homine, interiori scilicet & ex-
teriori, vt ait D. Augustinus hic intelligi etiam potest de
Elia, qui homo in sacris literis dicebatur, vt patet ex illo
Ecclesiastici: Elias homo erat, facitque hunc sensum, Elias
purus homo, fuit primus homo, qui in lege veteri votum
de anima sua Deo fecit: vel dicito, illa verba homo ho-
mo, intelligit de Eliseo, quia erat duplex homo, vnus ra-
tione sui spiritus, & alius ratione spiritus Eliæ, qui in eo re-
quieuerat, iuxta illud: Requieuit spiritus Eliæ, super Eli-
sæum; iste ergo homo homo, hoc est Elias & Elisæus fuere
primi, qui tam arduum obedientiæ votum in lege adeò imper-
fecta emiserunt.
De voto vero paupertatis, id etiam euidentius probatur.
Nam vt ait D. Isidorus *lib. 2. de offic. cap. 9. Vnde ad monachos* 53
studium fluxit paupertatis, vel quis huius conuersationis extitit
Author quantum attinet ad authoritatem veterum sanctorum,
huius propositi princeps est Elias; Si ergo in sententia Isidori,
Elias, fuit exemplaris paupertatis, quo ad monachos legis
gratiæ, si author fuit paupertatis eorum, cum hæc apud illos
obseruetur ex voto, euidenter sequitur talem debere inueni-
ri in authore, & exemplari illius.
Confirmatur ex illo loco 3. *Reg. 17.* vbi Deus dixit Eliæ:
Recede hinc & vade contra orientem & abscondere in torren- 54
te Carith, vbi ait Ioannes Ierosolymitanus dicto lib. capit. 9.
Recessit nutu Dei de terra, & cognatione sua, relinquens mun-
danas diuitias, non solum mente, sed etiam opere. Ex quo
loco sic argumentor. Omnes DD. & sancti PP. concedunt
in illo loco. Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus
te, includi votum paupertatis, vt ait D. Ambrosius *lib. de*
offic. cap. 30. Tum quia, vt ait Bellarminus *lib. 2. de monachis* 55
cap. 21. Perfecta sequela Domini necessariò includit votum. Sed
Elias audita voce Domini recessit in Torrentem Carith, re-
lictis diuitiis, patria, & gente sua; ergo in hac rerum om-
nium demissione, & perfecta sequela Domini emisit votum
paupertatis; nam, vt supradiximus ex Bellarmino, perfecta
sequela Domini, qualis fuit hæc Eliæ, necessariò inclu-
dit votum.
Confirmatur 2. ex eisdem verbis: Recede hinc, & vade con-
tra orientem. Nam in prædictis verbis consuluit Deus Eliæ,
vt relinqueret domum, patriam, & parentes, & omnia,
quæ possidebat, vt ait Ioannes Ierosolymitanus supra; sed
hoc consilium non potest stare sine voto paupertatis: ergo
Deus præcipiendo Eliæ, vt recedente ab omnibus, quæ pos-
sidebat, & in torrente Carith, absconderetur suppeditando
à coruis victum ei consuluit votum paupertatis: maior est cer-
ta, & supponitur à Ioanne Ierosolimitano loco citato, vbi
ait: *Recessit nutu Dei de terra, & cognatione sua, de*
domo.

domo patris in solitudinem relinquens de cætero mundanas diuitias non solam mente, sed etiam opere. Minus verò probatur à Suar. *tom.3. de relig lib.8. cap.2. num.14.* vbi ait, *Ex eisdem locis & verbis, quibus Christus Dominus paupertatem consuluit, votum hoc, etiam consuluisse colligendum est; quia si paupertatem consuluit, ergo & paupertatem eius: ergo & immobilitatem seu firmitatem, propter quam votum adhibetur*. Quæ confirmatur ex verbis D. Thomæ *2.2.qu.186.art.6.ad 2.* vbi ait: *Non aliter potest homo totam vitam suam Deo exhibere, nisi per voti obligationem*. Deinde consequentia rectè refert, nam si ex eo quod Christus consuluit paupertatem, necessariò consuluit votum, vt ait Suarez, & D. Thomas euidenter sequitur, quod consulendo Deus ipse Eliæ paupertatem, eodem modo consuluisse votum, nam vt ait idem Suarez *tom.3. de relig. lib.2. capit.3. numer.2.* cum hoc sit de re valde difficili, & de se non necessaria, sed voluntaria, nisi aliquo morali vinculo firmata sit, facilè fluctuabitur.

56

57

Secundò probatur; quia omnes DD. astrunt in illis verbis *Matthæi 19. v.21.* Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia, quæ habes; & da pauperibus, & veni & sequere me, consuluisse Christum illi adolescenti votum paupertatis: Sed eisdem verbis *3. reg. cap.19.* vsus fuit Elias cum Elisæo mittens pallium suum super illum, qui statim relictis, & in eleemosynis mactatis bobus cucurrit post Eliam; ergo sicut in illis verbis Christi includitur consilium voti paupertatis, ita & in his verbis Eliæ respectu Elisæi. Vnde S. Hieronymus Ecclef. iubar. *epist.18.* ait. *Elisæus boues, & iuga prioris operis vertit in vota*. Et Hugo Cardinalis *cap.9. Lucæ* ait: *Elisæus in aratro coxit carnes, mactauit boues, religionis fecit votum*.

58 Tertiò probatur ex præcepto Recabitarum, quod non solum erat obediendi, vt diximus de voto obedientiæ, sed etiam de non habendi vineas, domos, &c. quæ obligatio, vt ibi diximus, cum fuerit de rebus consilij à præcepto Ionadab non poterat oriri, nisi supposito voto paupertatis, ex parte Recabitarum, vt ex argumento ibi facto euidenter concluditur. Confirmatur ex pœna, qua Elisæus puniuit Giesi 4. *Reg. 5.* Nam ex eo probat Suarius *tomo 3. de relig. lib. 8. capit. 2. num. 17.* fuisse votum paupertatis in primitiua Ecclesia, quia Anania, & Sapphira *act. 5.*

59 *grauissima pœna, & modo miraculoso puniti sunt, eo quod de pretio agri quem vendiderant clam sibi reseruarunt*. Sed etiam Giesi punitus fuit grauissima pœna, lepræ scilicet perpetuæ, quæ morti æquiualebat & modo miraculoso ob pecuniam & vestes sibi à Naaman datas clam reseruat: ergo sicut illa inflictio pœnæ respectu Ananiæ & Sapphiræ in primitiua Ecclesia arguebat votum paupertatis, & ita hæc pœna Giesi in lege veteri. Patet consequentia, quia sicut occultatio pretij in Anania, & Sapphira non erat peccatum, sublato voto, quia erat dispositio de re propria, ita receptio, & occultatio pecuniæ à Giesi non erat peccatum, sublato voto paupertatis, cum eam liberè donaret Naaman.

60 Quod ad votum verò Castitatis, in quo est cardo totius difficultatis, & quod est petra scandali Neotericorum, hoc euidentissimè probatur ex illo loco Isaiæ *cap.56. v.3. Non dicat Eunuchus, vel ego lignum aridum, quia hæc dicit Dominus Eunuchis, qui custodierint sabbata mea, & elegerint quæ ego volui, & tenuerint fœdus meum, dabo eis domo mea, & in muris meis locum, & nomen melius à filijs, & filiabus, nomen sempiternum dabo eis quod non peribit*. In quo loco loquitur Esaias de Eunuchis spiritualibus, illis scilicet qui castitatem voluntariam ex voto obseruabant, vt docent D. Hieronymus, & Cyrillus ibi, & D. Augustinus *de sancta Virginitate cap.24.*

61 D. Basilius *in lib. de vera Virginitate*. D. Ambrosius *in exhort. ad Virg.* & D. Greg. *3. parte pastor. cap.29.* quos refert, & sequitur Bellarminus *lib.2. de monachis cap.9.* Medina *in quodlibeto 4. exposit. num.5.* Suarez *tom.3. de relig. cap.1. num.3. & lib.9. cap.1. nu.17.* Basilius de Leone *lib.1. de matrim. cap.19. nu.2.* Spinellus *lib. Deipara cap.32.*

62 Et ratio est, quia vt ait Michael de Medina *de sacrorum hominum continentia, lib. 3. capit. 32.* Communis sensus Patrum est, Isaiam de eisdem Eunuchis locutum fuisse de quibus Christus *Matthæi 19.* Sunt Eunuchi qui se ipsos castrauerant propter regnum cœlorum, quem locum de Eunuchis spiritualibus, eis scilicet, qui voto aliquo castitatis ligati sunt, intelligendum docet Glossa interlinearis, quæ hunc locum intelligit de eis, qui voluntariè deuouerunt se castitati. Et Glossa ordinaria intelligit eundem locum de eis, qui propter Christum continent. Et idem probat Bellarminus *dicto lib. cap.23.* ex Epiphanio hæresi 58. & ex Hieronymo ibi, ex & D. August. *de sancta Virginit. cap. 30.* & Fulgentio *lib. de fide ad Petrum capit. 3.* Pro quo refert etiam Suarius Tertullianum *lib. de pænit. capit. 73.* Clementem Alexandrinum *lib. 2. stromat. circa principium*. Fulgentium *epist. 3. ad Probum*. Et ratio est, quia vt ait Bellarminus *ibidem*, ipsa Eunuchorum appellatio præcipuè indicat votum; non enim est Eunuchus, qui solum continet, sed qui non potest non continere: quemadmodum enim Eunuchus corporalis est ille, qui in carne habet aliquod impedimentum ad coniunctionem carnalem, sic Eunuchus spiritualis erit ille, qui in spiritu, & voluntate habet illud, nempè votum. Legatur Pamelius in Tertullianum *in scholijs ad cap. 9. lib. de cult. fœmin. & ad cap. 6. lib. 1. ad vnum.*

Ex hac ergo doctrina sic formo meam rationem. In lege veteri fuere Eunuchi spirituales, ex quibus illustriores fuere Elias, & Elisæus, vt ait Epiphanus *hæresi 58.* & Anastasius Synaita *in quæst. Scrip. sacr. qu.66.* Robertus Athoricensis, *tom. 1. de cœlibatu*, & Franciscus Tumnius *in Demonstr. tract. 12. capit. 5.* Quibus addit Recabitas, & Essenos, & multos Prophetarum filios, Bouldus *in lib. de Ecclesia post legem capit. 12. §. nihil igitur*; Sed Eunuchi spirituales sunt, qui castitatem seruant ex voto; ergo in lege veteri Elias, & Elisæus, & multi filij Prophetarum fuere Eunuchi spirituales seruantes ex voto castitatem. Maior patet ex prædicto loco Isaiæ, & interpretatione sanctorum Patrum, quibus consonant illa verba Sapientiæ, *cap. 3. v.14 Felix spado*. Minor verò probatur ex Eunuchis legis gratiæ, ex interpretatione sanctorum Patrum, qui omnes dicunt illos Eunuchos, de quibus loquitur Christus esse illos, qui ex voto castitatem seruant: ergo in lege veteri Elias, & Elisæus. & multi filij Prophetarum, & aliæ personæ castitatem seruarunt ex voto. 63 64

Confirmatur; Quia in sententia sanctorum Patrum, quos *suprà* retulimus, Christus in illo loco *Matthæi 19.* Eos vocat Eunuchos, & qui castitatem ex voto obseruant; sed Christus non solùm loquebatur de Eunuchis, qui futuri erant in lege gratiæ, sed etiam de illis, qui actu existebant, & tempore antecedenti extiterant, vt ait Salianus *tom. 3. annalium anno mundi 3031. in scholio 1.* dicens. *Videtur Dominus non de re tantùm futura, sed iam visitata loqui, nam octingentis, & amplius annis dixerat Isaias capit. 56. & non dicat Eunuchus*: Ergo non solùm locutus fuit de Eunuchis legis gratiæ, sed etiam legis veteris: maior est certa apud sanctos Patres, vt suprà monstrauimus: Minor verò quod scilicet Christus loquatur non solùm de Eunuchis futuris, sed etiam de illis, qui actu exstabant, & antea extiterant, probatur ex eisdem verbis Christi. *Sunt Eunuchi, qui se ipsos castrauerunt*. Quæ verba referuntur ad tempus præsens, & præteritum, consequentia verò rectè infert, nam eo tempore, quo Christus loquebatur, nulli alij erant, nec extiterant Eunuchi, nisi Eunuchi legis veteris, cum pro eo tempore, adhuc lex vetus vigeret, & lex Euangelica solùm post Christi mortem cœperit obligare: ergo si hunc & antea erant Eunuchi, vt ait Christus *Sunt Eunuchi qui se ipsos castrauerunt*. Hi ad legem veterem pertinebant: ergo in illa lege ex verbis Christi euidenter colligitur fuisse Eunuchos spirituales: ergo Christus non solùm locutus fuit de Eunuchis legis gratiæ; sed etiam de Eunuchis legis veteris; Sed hi Eunuchi, de quibus loquitur Christus, sunt illi qui castitatem ex voto obseruant, vt etiam ipsi aduersarij admittunt; ergo stando in verbis Christi, in lege veteri plurimi fuere, qui castitatem ex voto obseruabant; sed ex his principaliores, & magis noti fuere Elias, & Elisæus, & Recabitæ, Esseni, & Assidei, & alij filij Prophetarum, vt suprà diximus: ergo Elias & Elisæus & multi filij Prophetarum in lege veteri castitatem ex voto obseruarunt, non ea perfectione & solemnitate, quæ in lege gratiæ; sed ea, quæ illi legi conueniens erat. 65 66 67

Secundò probatur *ex Numerorum 6. v.2.* Ibi enim vbi Vulgata dicit, vir siue mulier cum fecerit votum, vt sanctificetur, &c. Legunt Septuaginta, qui magno vouerit Domino, vt sanctificetur sanctificationem coram Domino, seu vt alij dicunt magnum vouerit votum purificandi puritatem Domino: Sed hoc magnum votum, quod Chrysostomus *tom. 2. homil. 4. de vigilia Epiphaniæ*, insigne, & Damascenus *lib. 4. de fide ortodoxa capit. 25.* ingens appellant, est votum castitatis, vt ait Chrysostomus *loco citato* his verbis. *Nazaræi secundum legem nuncupabantur, qui castitatem Deo insigni voto mancipabant*, quod etiam docuit Damascenus *loco citato his verbis*. An non denique lex ingens votum castitatem nuncupauit. Quod etiam ait Cornelius *in capit. 4. Threnorum v. 7. ex Epiphanio hæresi 29.* & ex Augustino *sermone 107.* Quod etiam colligitur ex Vgone Cardinali; qui *num. 6.* loquens de Nazaræorum voto inquit *in voto eorum erant multi articuli religionis, inter quos amplexibus mulierum non vacabant*; Ergo in lege veteri iuxta mentem sanctorum Patrum fuit votum insigne, seu ingens castitatis, quod propter sui magnam arduitatem his nominibus nuncupabatur. Vnde Claudius Spinceus *lib. 1. de continentia cap. 1.* expresse ait: *Nazaræi quoque castitatis Deo magni, insignique voto consecrati ac emancipati*. Et Augustinus Eugubinus *in recogn. veter. testam. cap. 6.* idem amplectitur, nec dissentit Lorinus ibi: Fuisse autem quorundam ex illis votum perpetuum, & non tantùm ad tempus docent expresse Liranus, Vgo adductus, Abulensis ibi *qu. 2. & 3. & in Iudic. 13. qu. 12. & 17. & 18.* quos plures alij sequuntur specia- 68 69 70

specialiter Thena ad Hebræos 11. *diff.* 17. imò ex eo quod perpetuo aliqui se Deo in Nazaræorum ordinem obtulissent, colligi potest id ex voto fecisse, nam vt ait, S. Thomas 2. 2. *quæst.* 176. *art.* 6. *ad* 2. *Non aliter homo potest totam vitam suam Deo exhibere, nisi per voti obligationem: ergo in lege veteri fuit insigne votum castitatis.*

Tertiò probatur, quia Elias, & Elisæus virginitatem perpetuò seruarunt, vt suprà diximus, & clarè ait Hieronymus ad Eustochium dicens. *Virgo Elias, virgo Elisæus, virgines multi*
71 *filij Prophetarum.* Et quod hæc sit sententia sanctorum Patrum testatur Sanches 3. *reg. num.* 6. vbi ait, *Eliam perpetuò coluisse virginitatem communis est veterum Patrum, constansque sententia, quod idem de discipulis illius dicendum est.* Ergo id fecerunt ex voto; patet consequentia: quia vt ait D. Thomas 2. 2. *quæst.* 152. *art.* 3. *ad* 4. *Virginitas secundum quod est virtus importat*
72 *propositum voto firmatum integritatis perpetuò seruandum.* Sed virginitas, quam coluit Elias, & Elisæus, & alij filij Prophetarum erat virtus. [Contrarium enim asserere solum insensati, & maleuoli possunt asserere.] Ergo eorum virginitas perpetuo voto erat consecrata.

Confirmatur 1. Quia Patres ipsum Eliam virginem consecratum, aut dedicatum, vel virginitatis sacræ, aut sacratæ authorem agnoscunt, inter quos est vnus S. Isidorus *lib.* 2. *offic. ca-*
73 *pit.* 17. vbi ait: *Quæ sit sacra virginitatis integritas, vel à quo tam sancti propositi studium sit exortum breuiter intimabo, quantum attinet ad vetus testamentum, Elias Ieremias, & Daniel, castitatis, & continentiæ bono primi studuisse noscuntur.* Et Altelmus *in lib.* 1. *de laudib. virginit.* ait: *Elias vates, quem terna volumina Regum insignem memorant virtutum virgo sacer fuerat fama per sæcula notus.* Sed hæ locutiones denotant Eliam virginem ex perpetuo voto fuisse; votum enim est quod Deo sacrat, seu dedicat rem; sic enim sanctimoniales nostræ ob votum Deo sacræ aut dedicatæ stilo Ecclesiæ dicuntur; ergo Elias & Elisæus, & multi filij Prophetarum castitatem suo virginitatem suam voto consecrarunt.

Confirmatur 2. Ratione: quia in lege veteri venerata fuit
74 continentiæ virtus, vt videri est apud Chrysostomum *homil.* 75. *in Matthæum*, & patet *ex illo loco Sapientiæ capit.* 13. *numer.* 14. *Fœlix Spado;* & ex illis locis in quibus mul-
75 tæ benedictiones Eunuchis permittuntur; sed incredibile est nullum ex tot sanctis Patribus ex illa lege eum veneratum fuisse voto; ergo dicendum est ex illis continentiam voto consecrasse.

§. V.

In quo ostenditur authoritate sanctorum Patrum, & grauium Doctorum in lege veteri fuisse votum castitatis.

SVMMARIVM.

76 *Elias, Elisæus, Nazaræi, Recabitæ, & Esseni, & Assidei, obseruabant castitatem ex voto.*
77 *Probatur authoritate sanctorum Patrum.*
78 *Probatur authoritate grauium Doctorum.*

CVm hucusque rationibus probauerimus in lege veteri fuisse ingens, & insigne votum castitatis, primò in Elia, & Elisæo, & deinde in Nazaræis, Recabitis, Essenis, Assideis, & alijs filijs Prophetarum, restat ad maiorem
76 firmitatem, vt id ostendamus authoritatibus sanctorum Patrum, & grauium Doctorum, qui expressè dicant in lege ve-
77 teri fuisse hoc insigne votum castitatis: Sit igitur primus S. Hieronymus *Ecclesiæ iubar Epistola* 28. quæ est ad Lucinum, vbi ait: *Elisæus boues, & iuga prioris operis vertit in vota.* Secundus sit S. Ioannes Chrysostomus *tom.* 2. *homil.* 4. *de vigilia Epiphaniæ*, vbi ait: *Nazaræi secundum legem nuncupabantur, qui castitatem Deo insigni voto mancipabant.* Tertius sit Sanctus Ioannes Damascenus *lib.* 4. *de Orthodoxa fide cap.* 25. vbi ait: *An non denique lex ingens votum castitatis nuncupauit*, mitto alios, qui non tam expressè loquuntur, licet idem sentiant.

Quartus sit Hugo Cardinalis *Numerorum* 6. vbi ait: loquens de Nazareis: *in voto eorum erant multi articuli Religionis, inter*
78 *quos amplexibus mulierum non vacabant.* Quintus sit Concilium Senonense *in decreto quæstion. de votis monasticis*, vbi ait: *Si quis votum aliquid huiusmodi vouerit Domino, etiam si perpetuum sit, non faciet irritum verbum suum, sed Deiparæ Virginis, Annæ Samuelis Matris, & Recabitarum exemplo, omne quod promisit implebit.* Constat autem Recabitas fuisse filios, & discipulos Eliæ, vt *suprà* diximus. Sextus sit Vualdensis de sacramentalibus, vbi ait: *de Beata Virgine hæc verba. Quæ virgo fœmina prima Prophetæ scilicet Eliæ in Virginitatis perpetuo voto successit.* Intellige quo ad tempus. Septimus sit Tritemius *de laudibus Carmelitarum capit.* 2. vbi ait: *Fratres autem Carmelitæ sancti principis Eliæ exemplo instructi ad perpetuam castitatem voto religionis se obligant.* Octauus sit Iodocus Clitoueus *tom.* 2. *homil.* 2. vbi ait: *Virginitatis perpetuæ seruandæ votum ab Elia ortum habet.* Nonus sit Cartagena *tom.* 6. *homil. lib.* 17. *homil.* 2. *obiect.* 7. vbi ait: *Elias tria vota substantialia religionis emisit.*

Decimus sit Franciscus Costerus in Euangelia Dominica 1. *post Christi natiuitatem*, vbi ait: *intelligebant quoque Iudæi opus pium ex voto factum longè melius esse, Deoque placere magis, quam sine voto, & quidem hoc sciebant viduæ veteris testamenti, & pudicitiam suam vouebant Deo, vt totæ eius essent.* Vndecimus sit Abulensis *numer.* 30. *quæst.* 11. & 12. vbi ait: *Licet votum de castitate, vel virginitate rarò esset in veteri testamento, aliquando tamen erat.* Duodecimus sit Lorinus *capit.* 30. *numerorum vers.* 3. & 4. vbi ait: *Si esset sui iuris, siue vir siue fœmina continentiam vouere potuisset.* Decimus tertius sit Ouandus *in* 4. *dist.* 3. *proposit.* 8. vbi ait: *Notum erat Iudæis quod opus factum ex voto erat laudabilius, notum erat eis Deo placere virginitatem, quare igitur ante aduentum Messiæ non se confirmarent per votum.* Decimus quartus sit Robertus Arboricensis *de cælibatu filio mihi* 3. vbi ait: *Huic Catalogo eorum, qui virginitatem vouerunt, Elias, & Elisæus inscribendi sunt, etiamsi rumpantur ilia stupido Iuueniano.* Decimus quintus sit Alphonsus Mendoza *Quodlib. quæst.* 2. *opposit. num.* 5. vbi ait: *Virgines illas, quæ templo Salomoncio vacabant ex voto id fecisse.*

Decimus sextus sit Thomas Ferrarius Iesuatus in Historia imaginis B. Virginis Mariæ nuncupatæ *del monte de la Guardia cap.* 1. vbi ait: *Elias ad honorem B. Virginis emisit votum in Carmelo virginitatis perpetuæ.* Decimus septimus sit Claudius Spinceus *libr. primo de continentia capit. primo* vbi ait: *Nazaræi quoque castitatis Deo magni, insignique voto consecrati, ac emancipati.* Decimus octauus sit Ægidius Camartus *de Rebus Eliæ c.* 6. *sect.* 8. vbi ait: *Elias omnium Monachorum parens fuit, qui tria essentialia vota religionis primus ipse opere impleuit.* Decimus nonus sit Ioann. Suares Episc. Conimbricensis super Matt. *capit.* 2. *tit.* 1. vbi ait in nomine sanctissimæ virginis respondendo Angelo, qui ei mysterium Incarnationis nunciauit. *Etsi sim desponsata votum habeo virginitatis, habebat enim exemplum in Elia, & Elisæo*, & concludit, *licebat igitur prout ex præcedentibus liquet vota emittere, & castitatem seruare, quod semper laudabile fuit.* Vigesimus sit Fernandus Vellosillus *in aduent. theolog.* Ad S. Ambrosium *quæst.* 3. vbi ait: *Licet aliqui ex Iudæis vouerent castitatem ad prouidentiam spectabat, ne linea per quam descendere debebat, Christus deficeret.* Vigesimus primus sit Suarius *tom* 3. *de religion. cap.* 1. *art.* 3. vbi ait: *Ante legem nouam in vsu fuisse tria vota, in quibus substantia religiosi status consistit verissimi le. videtur.*

Vigesimus secundus sit Onufrius Saltus Valentinus in vita S. Onufrij regis *cap.* 18. vbi ait: *Fraile foi Elias, y el primero que entre os homhres iso voto de Castidad.* Vigesimus tertius sit Iacobus Salianus *tom.* 4. *annal. ad annum* 3139. *num.* 12. vbi: *Eliam tanquam à Cathedra Moisis loquentem audietis, & in eius manibus vota vestra offeretis.* Vigesimus quartus sit Iosephus Syguenca *lib.* 2. *disc.* 2. *de la castidad.* vbi ait: *Ni de los hijos de los prophetas, que en la escuela de Elias, è Eliseo viuian sin mugeres, sin azandas, donde tan claramente estan calificados los tres votos.* Vigesimus quintus sit Valdorama *in Theatro Religios. Serm. de S. Propheta Elia*, vbi ait: *Pero con su voto sin duda Elias fue el primero que votò virginidad, è la ensenho à guardar en el testamento vejo à sus religiosos.* Vigesimus sextus sit Ludouicus Tena *in serm. S. Theresiæ Matriti anno* 1615. vbi ait: *La Sagrada Religion del Carmen tiene su principio en Elias, que fue el primer hombre que voto castidad.* Vigesimus septimus sit Petrus de Ribeira *in serm. S. Theresiæ Matriti excuso anno* 1637. vbi ait: *Elias fue el primero de los mortales, que en carne humana se consagro à Deo spontanea voluntaria mente en perpetua virginidad.* Ex nostris verò.

Vigesimus octauus sit Paliniodorus *lib.* 1. *de origine ordinis Carmelitarum cap.* 1. vbi ait: *Elias propheta sacrum Carmelitarum ordinem in tribus substantialibus punctis voluntaria paupertate, obedientia, & castitate instituit.* Vigesimus nonus sit Didacus Coria *in Chronic. Carmelit. lib.* 1. *cap.* 7. vbi ait: *Elias reformauit Samuelis ordinem trium votorum essentialium religionis in eum introducens obseruantiam.* Trigesimus sit Petrus Sarracenus *in Monologio Carmelitar. in vita S. Eliæ* vbi ait: *Theologi nostri tuentur monasticæ disciplinæ formam trium votorum nexu à magno parente nostro Elia primordialiter promanasse.* Trigesimus primus sit Corneius *in Conclusionibus Romæ habitis, & impressis anno* 1613. *conclusione* 10. vbi ait: *Forma monasticæ disciplinæ sub obseruantia trium votorum ab Elia primordialiter emanauit.* Trigesimus secundus sit Ioannes de Molina *lib. de institutione Carmelitarum capit.* 1. vbi loquendo de Elia, & Carmelitis ait: *Ad imitationem eius castitatem Deo vouentes.* Trigesimus tertius sit Petrus Muños *in propugnaculo Eliæ lib.* 2. *tit.* 1. *cap.* 2. *art.* 5. *numer.* 4. vbi ait; *Elias & Elisæus casti, obedientes, & pauperes ex instituto voti disciplinam monasticam à Deo traditam induxe-*

duxerunt. Qui liber approbatus fuit Romæ à Magistro sacri Palacij Nicolao Richardo.

His accedunt Ioannes Hierosolymitanus *in toto suo libro de institutione monachorum*, Thomas de Iesu *in lib. antiquitate ordinis*, & super *Regulam Carmelit. cap. 1. §. 1.* Valerius Ximenes Embun *in stimulo de voto ad ordin. Carmelit. 1. part. capit. 2. §. 4.* Thomas Aquinas *de Patriarchatu Eliæ 3. part. sect. 3.* N. P. Franciscus à sancta Maria *in historia prophetica sæpè*. Ioannes Sylueira *lib. 2. in Matthæum capit. 9. num. 2.* Lezana approbatus Romę à Magistro sacri Palatij *in apparatu ad annales Carmelit. capit. 4. num. 20.* Marcus Antonius Alegre *in paradiso Carmelitici decoris præambulatione*, 4. Ego ipse *in nostro Directorio Regularium part. 2. tract. 3. d. 1. num. 33.* Et tandem ex nostris cuncti historici, & Theologi, qui prælo opera sua mandarunt, quos breuitatis causa omitto.

§. VI.

Proponuntur plures obiectiones contra Votum castitatis in lege scripta, & resoluuntur.

S V M M A R I V M.

79 *In lege veteri non fuit præceptum de non obseruanda castitate.*
80 *Proponitur, & soluitur casus filiæ Iephte.*
81 *Christus adimpleuit omnia præcepta legis.*
82 *Virginitas Beatæ Virginis Mariæ plurimis encomijs sanctorum Patrum extollitur, quæ ibi referuntur.*
83 *Virginitas in Maria, & Christo eminentissimo modo super omnes alias creaturas.*
84 *Beata Virgo Maria fuit prima, quæ vouit castitatem in nouo testamento.*
85 *Fuit prima etiam in lege veteri ordine dignitatis, non tamen temporis.*
86 *Virginitas Mariæ fuit causa exemplaris voti castitatis in lege veteri.*
87 *Quod ante B. Virginem nullus prius vouerit castitatem, id ad illius prærogatiuam non refert.*
88 *B. Maria fuit prima in vouenda virginitate, non ordine temporis, sed ordine dignitatis, eminentiæ, & perfectionis.*
89 *In quo consistat hæc eminentia virginalis Mariæ super omnes creaturas.*
90 *Beata Maria fuit prima, quæ vouit virginitatem inter faminas.*
91 *Quomodo fuerit prima, quæ Deo placuit sine exemplo.*
92 *Ad specialem dignitatem Ecclesiæ Euangelicæ non pertinet, vt ante ipsam non fuerit votum castitatis.*
93 *Pertinet ad authoritatem Ecclesiæ Euangelicæ, quod ante illam hæc vota non fuerint perfecta, vt modo sunt.*
94 *In lege veteri perfectissima charismata prophetiæ miraculorum, Martyrij, &c. fuere.*
95 *Perfectius est martyrium, quam status religiosus.*
96 *In lege veteri vota solum fuere simplicia.*
97 *Solemnitas votorum cæpit ab Apostolis.*
98 *Votum castitatis in lege veteri non dirimebat matrimonium rapto præcedens, nec impediebat subsequens.*
99 *Quomodo lex vetus fuerit figura legis gratiæ.*
100 *Tempore legis naturæ fuit status religiosus adumbratus.*
101 *Tempore Samuelis fuit delineatus.*
102 *Tempore Eliæ fuit incoheatus cum tribus votis.*
103 *Christus perfecit statum religiosum.*
104 *Enoch, de quo loquuntur Pontifices in suis bullis fuit quidam discipulus Christi.*
105 *Proponitur quoddam argumentum aduersariorum contra monachatum Eliæ.*

Aliqui neoterici videntes vim, & pondus huius nostræ sententiæ, & illius eximiam probabilitatem, cum eam nescio ob quid, non possint deglutire, cum tamen adeò deglutibilis sit, & à probatissimis Doctoribus, & sanctis Patribus nimio sapore deglutiatur, plura argumenta congerunt contra votum castitatis, hoc enim est illis petra scandali, quam non possunt dentibus conterere, quasi hoc votum maiorem excellentiam, vel impossibilitatem haberet in illa lege, ac alia vota obedientiæ, & paupertatis. Sed nos absolutè sustinendi sumus in lege veteri fuisse votum castitatis. & si vt ait Robertus Arborisens. *de cælibatu, folio mihi 3. Rumpantur ilia stupido Inueniano.*

Obijciunt ergo primò: In lege veteri extitit præceptum Diuinum de non seruanda castitate, & per consequens multò magis de non vouenda; ergo non est credibile Eliam virum sanctum hoc præceptum legis non obseruasse; sed oppositum illius fecisset. Antecedens patet *ex Exod. 23. v. 26.* vbi dicitur. *Non erit infæcunda, nec sterilis in terra tua.* Et rursus Deut. 7. v. 14. *Non erit apud te sterilis vtriusque sexus.* Propterea etiam filia Iephte dum se virginem morituram audiuit *Iudic. 11. v. 37.* dixit ad patrem. *Demitte me vt duobus mensibus plagam virginitatem meam*: ergo in lege veteri non fuit votum castitatis.

Respondetur negando antecedens, nullum enim præceptum fuit in lege veteri de non seruanda castitate, ita enim docent non solum S. Ignatius martyr, S. Hieronymus, Epiphanius, Damascenus, Isidorus, & alij Patres in superioribus relati, dum plures cœlibes in ea lege commendant, sed ex posterioribus Abulensis *in Leuit. cap. 30. q. 32.* Sotus *in 4. dist. 30. qu. 2. art. 1.* Molina *3. p. qu. 28. art. 4.* Et ibi Siluius, & Suarius *d. 6. sect. 1.* Vasquis *d. 124. cap. 3.* Basilius de Leone *lib. 1. de matrim. c. 19. n. 2.* Mendosa *q. 2. positiua* D. Thom. *in 4. dist. 33. q. 3. art. 2. ad 2.* Neque oppositum docuit *3. part. q. 28 art. 4. ad 1.* Quia ibi solum dicit quod videbatur, intellige iuxta mores illius temporis prohibitum. Vnde *verba illa Exodi 23.* Non erit infœcunda, nec sterilis in terra tua, solum continent benedictionem Dei illi populo promissam, si custodiret legem illi datam, & ita immediate subiungitur, numerum dierum tuorum implebo, quod etiam significat benedictionem longæuæ ætatis. Clarius hoc cernitur *in illo Deuter. 7* Non erit apud te sterilis vtriusque sexus, subiungitur enim tam in hominibus, quàm in gregibus tuis, quo euidenter demonstratur, non præceptum, cum illius capacia non sint pecora, & greges, sed benedictionem, ac promissionem Dei illis verbis contineri. 79

Ad illud de filia Iephte facile respondetur cum Abulensi ibi, planctum illum non fuisse, nisi de eo, quod cum in tam teneris annis mortem subitura esset. Dato tamen, quod ipsa plorasset Virginem mori, non ideo erat, quia esset præceptum de non seruanda virginitate, sed quia desiderabat, sicut & totus ille populus filios procreare, vt Messias desideratus ex semine suo nasceretur. Imo aliqui Hebrei apud Abulensem *in Iudic. 11. qu. 36.* dicunt, quod mors, quam Iephte filiæ dedit, non fuit corporalis, sed spiritualis, & ciuilis, includendo illam in collegio fœminarum, vt ibi virginitatem seruaret cum alijs virginibus Tabernaculi, vel templi, quod non omninò reprobat Suar. *tom. 2. in 3. part. d. 6. sect. 3.* Vasq. *d. 1. 24. cap. 5.* Thena *in cap. 11. ad Hebræos diffic. 1. numer. 14.* Ouandus *in 4. dict. 3.* Sed quidquid de hoc sit, certum est in lege non fuisse tale præceptum, quod clarius hoc exemplo confirmatur, nam si tale præceptum esset in lege magnam difficultatem, paterentur illa verba Christi, non veni soluere legem, sed adimplere; nam cum Christus castitatem, & virginitatem seruaret, & illum ex voto consuluerit, iam eius verba non verificarentur, siquidem hoc præceptum non obseruauit, sed contrarium, & fecit, & docuit: cum ergo Christus legem non soluerit, sed adimpleuerit, vt ipse ait, sequitur euidenter in lege veteri tale præceptum non fuisse. 80 81

Obijcies 2. Prima persona, quæ in mundo seruauit virginitatem ex voto fuit B. Virgo Maria, hæc enim est specialis prærogatiua illius, vt ante illam nullus alius siue vir, siue fœmina id fecerit, post eam verò, qui primus seruauit Virginitatem fuit Christus Iesus eius filius, id enim indicant S. Patres S. Ambros. namque *lib. 1. de instit. virgin. cap. 5.* loquens de Beata Maria ait: *Sacræ Virginitatis signum extulit, & intemeratæ virginitatis primum Christo vexillum leuauit.* Origenes verò *cap. 13.* Matth. ait. *Virilis quidem puritatis in castitate primitias fuisse Iesum.* Et Epiphan. *hæresi 87.* Mariam appellat *Initium & principium virginitatis.* Et August. *serm. 146.* eam vocat. *Reginam Virginum.* Et Damasc. *Reginam, matrem, & gloriam virginum.* Et Isid *Virginum caput.* Bernard. vero. *Signum magnum virginitatis primicerium.* Et Idiota *Virginitatis primipilam* Et S. Iacob in lithurgia eam appellat *Virginum gloriam.* Et Cyril. Alexand. *Virginitatis Coronam.* Et S. Ildephonsus *Fastigium omnium Virginum, caput, & exemplar virginitatis.* Et S. Petrus Chrysol. *Reginam totius castitatis.* Et S. Ephrem *Coronam Virginum, & sanctorum omnium.* Et S. Anselm. *Matrem virginitatis.* Et S. Bonau. *Signiferum, florem & decus virginum.* Albert. Magnus. *Virginum matrem.* Et tota ipsa Dei Ecclesia eam appellat *Virginem, Virginum.* Mitto alia loca sanctorum Patrum, quorum aliqua referunt Suarez *tom. 2. in 3. part. d. 6. sect. 2.* Et Ioan. Baptist. Nouatus *in lib. de eminentia B. Virginis capit. 7. quæst. 30.* Francisc. Salinas. *2. tom. super Ionam Prophetam quæst. 33. & sequentibus.* Qui similibus encomijs, & titulis eam appellant, quæ omnia recensere esset prolixum, & nullo modo necessarium, cum ea omnia, & alia habeant eandem solutionem:) ergo Elias & Elisæus ante Virginem sanctissimam & eius filium Iesum Christum non vouerunt castitatem seu virginitatem in lege veteri & hoc est præcipuum argumentum & Achilles contrariorum. 82

Respondetur tamen, quod si Patrum encomia, quibus Christi, & Deiparæ Virginis virtutes celebrant sedulò attendantur proculdubio constabit similia epitheta alijs eiusdem Christi, & Virginis donis, & charismatibus, obedientiæ videlicet, humilitatis, & præsertim charitatis tribuere; cum ergo pro comperto cunctis sit has virtutes in aliis iustis præcessisse, manifestum erit ea solum de causa ita Patres locutos, quod in Christo Domino præcipuè, deinde in Deipara Virgine eminentissimo, & perfectissimo modo super alios quoscun- 83

cunque cernerentur: pari ergo modo in præsenti de epithetis . virginitatis ipsi concessis existimandum.

Addendum secundò, quod Patrum testimonia vel solum loquuntur de non de veteri. Propterea enim Isidorus *lib. 1. de*
84 *offic. Eccles. capit. 17.* dixit *quantum pertinet ad vetus testamentum Elias, Ieremias, & Daniel castitatis, & continentiæ bono primi studuisse dignoscuntur, quæ non vero ad nomen virorum Virginum caput est Christus fœminarum virginum caput est Maria.* Vel eatenus intelligenda erunt, quatenus licèt ordine temporis alij ante Christum, & Deiparam virgi-
85 nitatem seruauerint, ordine tamen dignitatis, & excellentiæ, Christi, & Deiparæ virginitas aliorum omnium virginitati præfertur, Christi namque virginitas causa finalis, efficiens, moralis, seu meritoria, & exemplaris fuit virginitatis aliorum, etiam in lege veteri, Mariæ quoque virginitas, causa etiam exemplaris fuit, & speculum virginatis sanctorum cunctorum, etiam in lege veteri, & aliquo modo finalis, & moralis, de qua solutione Suar. *tom. 2. in 3 p. d. 6. sect. 3.* in-
86 quit. Hunc primatum Mariæ in virginitate seruanda sufficienter saluari in eminentia, & speciali prærogatiua, qua in ipsa eluxit hæc virtus, de quo Nicol. Richard *serm. 1. super letanias.*

Ad illud verò quod addit argumentum hanc esse specialem
87 prærogatiuam Deiparæ. Respondeo cum Suario, *suprà. Quod B. Virgo perfectum votum virginitatis emiserit ad perfectionem eius pertinet, quod verò ante ipsam nullus hoc fecerit, ad eius commendationem non admodum refert.* Adde secundò cum eodem Suario ibi. *Deinde etiam dici potest qua proposita est tanquam dux, & exemplar huiusmodi voti, & hunc existimo es-*
88 *se sensum sanctorum Patrum.* Esse ergo in sententia Suarij mentem Patrum asserentium B. Virginem primam fuisse in vouenda castitate, seu virginitate non esse de ordine temporis, sed solum de ordine dignitatis, eminentiæ, & perfectionis, quia scilicet vt inquit Suares *Proposita est vt dux, & exemplar huiusmodi voti.*

Quod si quæres, in quo consistat huiusmodi maior dignitas, eminentia, & perfectio virginitatis, & voti Deiparæ? Id ex-
89 plicat inferius statim Suares his verbis. *Virginitas Mariæ, quoad propositum, & animum fuit tantò efficacior, & vehementior, quantò ex maiori charitate, & gratia procedebat, quo ad immobilitatem habuit hoc propositum perfectissimo voto confirmatum, quo ad intentionem ex perfectissimo Dei, & puritatis amore hoc fecit. Quoad executionem verò tam perfectè illud seruauit, vt omni prorsus motu contrario, repugnante caruerit, imò alios ad castitatem prouocauerit, &c.* In prærogatiuas speciales voti Mariæ sanctissimæ, quas nec Eliæ ipsi, nec Elisæo, aut alijs tribuere possumus.

90 Tandem addo testimonia sanctorum Patrum, etiam intelligi posse, Beatam Virginem fuisse primam quæ castitatem inter fœminas vouit, nam nos id non contradicimus, nam inde nihil derogatur Eliæ, & discipulis eius, cui solutioni clarè fauet Bonau. *in 4. dist. 30. qu. 2.* Canisius *lib. 2. de Deipara cap. 12.* Rupertus *in cantic. 3.* & alij, qui solum dicunt B. Virginem fuisse primam in emittendo hoc voto inter fœminas, quod nihil facit contra nos, sed potius iuuat, vt diximus, quos etiam sensu intelligi debent D. Antoninus, Richardus, & quidam alij à Salinas citatis: Quamuis probabile etiam sit in lege veteri fuisse fœminas, quæ castitatem ex voto seruauerint, vt patet ex illa Anna matre Samuelis, de qua loquitur Concilium Senonense, & de S. Emerentiana, matre S. Annæ de qua dicit S. Cyril. *in lib. de ortu B. Annæ* habuisse votum castitatis, si id Deo placuisset, quod etiam colligitur *ex illo Numerorum 3. Mulier, si quippiam vouerit*, super quem locum S. Augusti. q. 57. ait: *Meritò quæritur, hoc loco, etiam de voto virginitatis, mulieres enim in scripturis, etiam virgines solent appellari, & Rubertus Abbas, super eundem locum, Mulier si quippiam vouerit ait.* Id est si continentiam vouerit, mitto alia loca, quæ in probationem huius sententiæ afferri poterant, id est illud *nu. 6.* vir, siue mulier cum fecerit votum, vt sanctificetur, & alia quæ probando voto castitatis virorum attulimus, quæ hic etiam possent deseruire, cum sub masculino fœmineum comprehendatur, præsertim quando res est fauorabilis Religioni, vt ait Suar. *tom. 4. de relig. tit. 9. lib. 1. cap. 11. nu. 3.* de quibus vide Apologiam N. Francisci à sancta Maria *propositione 2. per totam.* In hac igitur sententia solutio data habet locum; in contraria tamen sententia, quam etiam probabilem reputamus, siquidem hoc votum non tam expressum est in fœminis, quàm viris, optime procedit.

Dices has explicationes esse oppositas sensui Ecclesiæ, quæ de B. Virgine canit. Tu sola sine exemplo placuisti Domino nostro Iesu Christo, patet assertum, quia si Elias, & Elisæus, & alij prius vouerunt, quam illa castitatem, iam non posset de ea dici, tu sola sine exemplo placuisti, quia iam illa haberet exemplum in illis sanctis patribus; ergo ne dicimus Ecclesiam errasse, dicendum est, ante Mariam non fuisse votum castitatis. Confirmatur ex testimonio S. Bartholomæi Apostoli relato ab Abdia Babylonico in vita huius sancti Apostoli vbi ait: *Hæc virgo seruandæ virginitatis votum prima Deo vouit; primam autem ideò dixi, quia ex quo homo factus est ab initio sæculi, nulla hoc votum Deo obtulit; Virgo hoc constituit in corde suo cum hoc à nullo homine, nec verbo didicisset, nec exemplo.* Sed si aliquis homo ante illam vouisset castitatem iam ab eo didicisset verbo, & exemplo; ergo ne hoc dicamus contra aperta verba S. Apostoli, & sensum totius Ecclesiæ, dicendum est ante B. Virginem nullam creaturam, siue marem, siue fœminam vouisse castitatem.

Respondetur ad argumentum, illam Ecclesiæ locutionem 91
posse intelligi de perfectione gratiæ, & omnium virtutum, quibus super omnes creaturas hæc sanctissima Virgo Deo placuit. Dato tamen quod intelligatur de voto castitatis, vt contendunt aduersarij, respondetur sanctissimam Virginem ad nullius exemplum emisisse votum castitatis, sed potius Eliam, & alios patres veteris testamenti ad illius exemplum illud emisisse, vnde licèt votum Virginale B. Virginis fuere posterius in tempore, fuit tamen primum in causalitate, dignitate, excellentia, & perfectione. Tum quia coniunctum fuit cum fœcunditate, quod tanquam visum est, nec habuit exemplum, nec habebit sequentem. Et in hoc eodem sensu debet explicari illa D. Bartholomæi Apostoli authoritas relata ab Abdia, præter quam quod non est certum talem authoritatem esse D. Bartholomæi, cum liber ille Abdiæ sit apocriphus, admisso tamen tali testimonio respondetur, Virginem dici ab Apostolo primam, quæ vouit castitatem, id est, inter mulieres, vt colligitur ex verbis ipsius Apostoli; *Nulla hoc votum Deo obtulit.* Hoc est fœmina. Vel dicito, intelligi de prioritate excellentiæ, causalitatis, dignitatis, & perfectionis, illud vero quod addit, quod hoc à nullo homine didicit, nec verbo, nec exemplo Respondeo, ita fuisse, nam ipsa B. Virgo omnibus fuit exemplar virginitatis, nam illius virginitas reuelata illis sanctis patribus veteris testamenti fuit motiuum, vt ipsi etiam votum emiserint castitatis, vnde licet in tempore B. Virgo non fuerit prima, quæ votum castitatis emisit, hoc ab ea non tollit prærogatiuam primæ, sicut non tollit à Christo quod sit primogenitus omnis creaturæ, eo quod post multas creaturas in tempore natus esset, vt suprà diximus.

Obijcies 3. Ad specialem dignitatem Ecclesiæ Euangelicæ pertinet, vt ante ipsam non fuerit votum virginitatis, nec status religiosus, sed quod Apostoli fuerint primi religiosi; ergo in lege veteri non fuit votum castitatis, nec status religiosus, antecedens patet *ex illo Matthæi 16. v. 24. Si quis vult post me venire, abneget semetipsum.* Nam in hoc loco statum Religiosum Christus consuluit, vt plures DD. astruunt; ergo in lege veteri nullo modo fuit status religiosus. Respondetur 92
negando antecedens. Nam quemadmodum ad specialem dignitatem legis Euangelicæ non spectat, quod ante ipsam non fuerint in lege veteri vera Sacramenta, vera sacrificia, verusque cultus Dei, quo ad essentiam, & substantiam ipsorum, 93
sed solùm quod ante illam non fuerint perfecta, & consummata, multo minus ad eandem Euangelicæ legis dignitatem spectabit, quod ante ipsam non fuerit verus status religiosus cum tribus votis, sed solum quod ante illam non fuerint perfecta, & consummata, neq; illis priuilegijs ornata, quibus decoratur in lege Euangelica.

Nec assignari potest ratio, cur in hominibus perfectis illius legis fuerint perfectissima dona, & charismata Prophetiæ, miraculorum, martyrij, & similium, non tamen aliqualis 94
religionis, etiam imperfectæ status, & cui hoc solum reseruatum si legi Euangelicæ, & non alia, præsertim cum martyrem esse perfectius quid videatur, quàm religiosum esse, iuxtà 95
illud; maiorem charitatem nemo habet, vt animam suam ponat, &c. Dicendum igitur est, in lege veteri vota illa solum fuisse simplicia, & non cum ea solemnitate, quæ modo viget in Ecclesia, & quæ ab Apostolis cœpit, *vt habet S. Thom. 2. 2. quæst.* 96
88. art. 7. & cum traditione sub potestate superioris habentis iurisdictionem spiritualem clauium in subditos, quæ non fuit in le- 97
ge veteri: Tum quia tunc vota non habebant eas prærogatiuas, quæ hodie habent per professionem religiosam, siquidem tunc 98
non soluebant matrimonium ratum præcedens, nec irritabant matrimonium subsequens, non alijs priuilegijs. De hoc igitur statu perfecto religioso intelligendi sunt Patres, Doctores, qui dicunt Christum primò ad illum homines inuitasse, & Apostolos fuisse primos religiosos, sicut etiam dicuntur Christus, & Apostoli fundamenta fuisse Ecclesiæ, cum tamen certum sit Ecclesiam fuisse ante illos, etsi non cum ea perfectione, ac excellentia, quam ab ipsis accepit.

Obijcies 4. Tota lex vetus figura fuit legis Euangelicæ iuxta illud *1. ad Corint. 10. v. 11. Omnia in figura contingebant illis;* Nihil ergo in ea lege fuit perfectum, iuxta illud ad Hebræos *7. v. 19. Nihil ad perfectum adduxit lex.* Ergo contra rationem videtur ponere in illa verum statum religiosum, & non solum figuram ipsius: Eliæ ergo institutum non vera religio, 99
sed figura Religionis fuit. Respondetur concedendo antecedens, deinde negatur consequentia. Ratio est, quia sicut obedientia Isaac, castitas Ioseph patientia Iob, & aliæ
vir-

virtutes in antiquis Patribus repertæ fuere figuræ similium virtutum in Christo Domino, & ob eminentiam, & perfectionem maiorem, qua in ipso effulserunt; per hoc tamen non desierunt esse virtutes, quoad essentiam, sic ratio religiosi status in lege veteri, licet fuerit figura status religiosi legis Euangelicæ ob prærogatiuas, & excellentias quas ex Christi, & Apostolorum institutione participat, vt dictum est, non tamen ob id desiit esse verus status religiosus, etiam in ea lege, licet imperfectus, quo sensu tota ipsa lex vetus, Sacramenta, & sacrificia ipsius dici possunt figura legis gratiæ, Sacramentorum, & sacrificij illius, quantumuis illa rationem, & essentiam talium participauerint, etsi imperfectè, quia gratiam non continebant, vt docet D. Thom. 1.2. *qu.* 98. *art.* 1.

Obijcies 5. Pari etiam ratione posset dici statum religiosum incepisse ab Enoch in lege naturæ, quàm à tempore Eliæ. Nam de Enoch dicitur Genes. 4. iste cœpit inuocare nomen Domini, quod fuit, vt plures volunt, quia vniuersitatem instituit ad veram Dei scientiam docendam, vt propterea filij Seth inter quos vnus erat Enoch, appellarentur filij Dei, id est, Religiosi, super alios communiter viuentes. Tam quia ab Enoch æqualiter à summis Pontificibus dicitur procedere Carmelitas per hæreditariam successionem, ac ab Elia, vt patet *ex Bulla Iulij II.* vbi ait: *Non igitur ordini ipsum, illasque personas, tanquam religionis exemplar speciali charitate fulgentes, sanctorumque Patris Eliæ & Elisæi, & Enoch, qui montem sanctum Carmeli iuxta fontem Eliæ inhabitarunt hæreditariam successionem tenentes*. Quod etiam meritò possent dicere de Samuele; nam de eo habetur 1. *Reg.* 1. *&* 19. fecisse cum eos Prophetarum quorum Author fuit ipse Samuel, vt patet *ex actibus Apostolorum capit.* 5. ex illis verbis Petri *Omnes Prophetæ à Samuele & deinceps*: Et tamen nec Enoch, aut Samuel verum statum religiosum cum tribus votis instituerunt, etiam in nostra sententia, aliàs iam Elias primus author status monastici non esset: ergo licet Carmelitæ dicantur successionem hæreditariam trahere ab Elia, non ideò dicendum est Eliam statum religiosum cum tribus votis, & vero monachatu instituisse, sicut non dicitur de Enoch, aut Samuele.

100 Respondetur hoc argumentum solùm probare tempore legis naturæ fuisse statum religiosum de longè adumbratum, quatenus Enoch instituit aliquem peculiarem cultum Dei, & sublimiorem, quàm erat religio vulgi, & veluti præludium, & initium vitæ religiosæ, & monasticæ, vt ait Laurentius Begerlinck. *in Thom. vir. hum. tom. 6. libr. 16. verbo Religiosus, §. de Enoch.* Bouldueus *de Eccl. ante legem lib.* 1. *cap.* 13. vbi ait: Hunc Enoch fundasse quandam sodalitatem Prophetarum qui dicebantur Enoscei, & postea Esseni, vel Assei, quod etiam confirmari potest *ex Gen. 6. numer.* 4. vbi enim Vulgat. legit. isti sunt potentes à sæculo viri famosi, ex He-
101 bræo legi potest, si sunt illi hæroes, à sæculo Enoscei nomine. Tempore verò Samuelis clarius fuit delineatus status religiosus, quia tunc fuerunt ab eo instituta cœnobia, seu collegia Prophetarum, vt patet *ex 1. reg. 19. v. 20.* vbi dicitur in Naitoh Ramata fuisse cuneum prophetarum, & Samuelem stantem super eos, id est, vt exponit Lira, præsidentem eis.

102 Quia tamen tempore Eliæ, vltra hoc, quod est in Carmelo, & aliis locis congregari tria puncta religionis ex voto obseruari cœperunt, quod antea non fecerat Enoch, aut Samuel, ideò dicimus verum statum religiosum non ab Enoch, vel Samuele, sed ab Elia sumpsisse exordium; possumus tamen dicere, quod Enoch statum religiosum adumbrauit, Samuel
103 delineauit, Elias inchoauit, & Christus consummauit, quod & Bellarminus eisdem ferè verbis expressit *tomo* 2. *libr.* 2. *cap.* 5. *§. nos ergo*, vbi ait: *Diximus itaque primam vitam religiosam adeò esse antiquam, vt quædam eius adumbratio fuerit in lege naturæ, ante diluuium, maior quædam expressio in lege Moysis, perfectio autem Apostolorum tempore*. Ergo expressio maior Religionis, etsi non perfectio, Eliæ tempore potuit esse, etiam ex mente Bellarmini eminentissimi Cardinalis, & eximij Doctoris.

Et ex his colliges illum Enoch, de quo loquitur Iulius II.
104 in prædicta bulla non fuisse illum Enoch Patriarcham, qui cœpit inuocare nomen Domini, vt clarè patet ex verbis ipsius bullæ; Non enim dicit sanctorumque Patrum Enoch, Eliæ, & Elisæi, vt ordo antiquitatis inter ipsos postulabat, sed prius posuit Eliam, & Elisæum, & postea Enoch, quia prædictus Enoch fuit quidam Christi Discipulus, qui cum esset ex ordine prophetico, & audisset Ioannem Baptistam de regno Dei disputantem, & monstrantem digito Christum, aliis se Ioannis discipulis iungens Authorem vitæ cum S. Andrea, & S. Ioanne Euangelista, & aliis discipulis secutus est, & fuit septimus discipulus Christi & successor in generalatu ordinis Carmelitici, & Prophetici, S. Ioann. Baptistæ, vt infra dicemus, & docet Marcus Antonius Alegre de Cassanate in Paradiso Carmelitici decoris, *cap.* 22. *anno Christi* 64. Lezana *in apparatu ad annales capit.* 6. *numer.* 9. & Ioannes Paleonidorus *libr.* 2. *cap.* 2. Didacus Coria *de laudibus Carmelitarum libr.* 13. *& libr.* 7. *cap.* 1. & alij.

Obijcies 6. Licet in lege veteri fuerint tria vota obedientiæ, 105
paupertatis, & castitatis, adhuc dici non potest in ea lege fuisse verum monachatum: ergo licet Elias tria vota emiserit, & eius discipuli, non ideò dici potest author status monastici. Antecedens patet, quia ad verum monachatum vltra tria vota requiritur traditio; & donatio perpetua, & acceptatio à persona habente potestatem spiritualem acceptandi prædicta vota, & traditionem; Et insuper requiritur approbatio illius modi viuendi, vt est certum apud Theologos: Atqui in lege veteri, nec fuit, qui statum illum, & modum viuendi approbaret, nec qui vota, & traditionem reciperet: ergo in ea lege nec fuit, nec potuit esse verus status monasticus.

§. VII.

In quo ostenditur Eliam fuisse authorem, & institutorem status verè monastici, seu monachatus in lege veteri.

SVMMARIVM.

Argumentum positum *in fine §. præcedentis nos cogit*, vt ostendamus tempore legis scriptæ fuisse verum monachatum ab Elia parente nostro institutum cum omnibus requisitis, quæ ad verum monachatum requiruntur; quod sic probo. Ex eo colligunt AA. & Sancti PP. in Apostolis fuis- 106
se verum Monachatum; quia consulente eis Christo, vt omnia relinquerent, & sequerentur eum, iuxta illud veni, & sequere me, Apostoli relictis omnibus secuti sunt eum, vt dixit Petrus, ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te; Nam in Christi vocatione inuenitur approbatio 107
illius status, & acceptio votorum, & traditionis, in facto verò Apostolorum inueniuntur obedientia in sequela Domini, paupertas in derelictione bonorum, & castitas in sequela Christi; Atqui hæc omnia inuenta sunt in vocatione Eliæ. Nam Deus 3. *Reg.* 17. ei dixit: *Recede hinc, & vade contra Orientem & abscondere in torrente Carith, coruisque præcepit vt pascant te ibi*, ille autem abiit, & fecit iuxta verbum Domini; Vbi vt vides, in Dei iussu inuenitur approbatio

batio illius status, & acceptio traditionis, & promissionis ex parte Dei, in sequela verò Eliæ inuenitur obedientia; in recessu in Torrentem Caribt invenitur paupertas, siquidem non solùm ei præcepit, vt iret in torrentem Caribt, in quo est obedientia; sed quod secum nihil deferret, vt colligitur ex promissione prouidentiæ coruorum, nam si Elias secum aliquid deferret, non indigeret coruorum eleemosynis, castitas verò inuenitur in illis verbis, abscondere in Torrente Caribt, vbi non solùm à mulieribus consuluit recessum, sed etiam fugam illarum visus, & conspectus: ergo cum Elias hæc omnia fecerit; Abiit ergo & fecit iuxta verbum Domini, euidenter sequitur quod sicut ex illa vocatione Christi, & sequela Apostolorum colligitur in eis fuisse verum monachatum, etsi ibi nulla fiat expressio votorum, ita & in vocatione Dei facta Eliæ, & in sequela Eliæ, non enim apparet maior ratio.

Secundò probatur; quia multi S. PP. dicunt Eliam fuisse
108 Principem, fundatorem, & principium status monastici, etiam in lege gratiæ, sed non cum eadem perfectione: ergo in lege veteri fuit verus status monasticus, cum omni perfectione essentiali, quæ ad illum requiritur, antecedens probatur, omnibus illis Patrum authoritatibus quibus §. 1. probauimus, Eliam fuisse authorem, & fundatorem Carmelitanæ Religionis, quibus adde Iodocum *super Egleg.* 10. vbi ait: *Monasticæ vitæ Princeps est Elias, cuius filij primi fuerunt, qui religiosorum more simul viuere, & monasticam vitam in Carmelo agere cœperunt*. Secundus sit D. Fr. Didacus à Iepes Episcopus Tarraconensis in vita S. M. nostræ Theresiæ *cap.* 20. vbi ait: *Nacio esta Religion en el monte Carmelo, tuuo por Padres à los sanctos Elias è Eliseo*. Tertius sit Ludouicus Tenas, *in sermone S. Theresiæ Matriti impresso anno* 1615. vbi ait, *El instituto monastico de la sagrada Religion del Carmen tiene su principio en el Propheta Elias*. Quartus sit S. Cyrillus *de gestis Carmelitarum ad Abbatem Ioachim, qui habetur in speculo ordinis libr.* 8. *capit.* 1. vbi ait: *Inducebat ad perfectionem acquirendam secundum propheticam disciplinam vitæ monasticæ per Eliam institutæ*. Quintus sit venerabilis Ioannes Soret. *in præambulo regulæ*, vbi ait: *Elias cœpit facere, & docere regulam huius sacræ religionis, & quidem perfectè, scilicet quod suum esse essentiale diuina reuelatione ductus*. Consequentia verò probatur, nam si omnes hi Authores, & alij quos §. 1. retulimus; dicunt Eliam fuisse authorem, principium, & principem status monastici, euidenter sequitur monachatum Eliæ habuisse omne illud, quod essentialiter ad verum monachatum requiritur; ergo cum non possit dari verus monachatus sine tribus votis, sine approbatione, traditione, & acceptatione, euidenter sequitur hæc omnia reperiri in monachatu Eliæ.

Confirmatur ex *D. Thoma* 2. 2. *quæst.* 184. *art.* 3. vbi quærit, An status parochorum sit perfectior statu religiosorum. Et postquam respondit negatiuè, sibi obijcit quandam authoritatem D. Ioannis Chrysostomi, *tom.* 5. *in Dialog. lib.* 6. vbi ait Chrysostomus, *si talem mihi adducas monachum, qualis* [*vt secundum exaggerationem dicam*] *Elias fuit, non tamen illi comparandus est, qui traditus populis, & multorum peccata ferre*. Cui authoritati respondet D. Thomas. *Ad primum ergo dicendum, quòd non loquitur de sacerdote curato minoris ordinis, sed de Episcopo, qui dicitur summus sacerdos*. Ex quo loco sic argumentor. Diuus Thomas ex Chrysostomo ait statum monachalem Eliæ perfectiorem fuisse statu sacerdotali parochi, non verò Episcopi, ergo sentit Eliam verum fuisse monachum cum tribus votis, patet consequentia, quia si Elias non haberet verum statum monachalem cum tribus votis, esset ridicula comparatio, comparare hominem mere laicum sine vllo voto, nec statu religioso, cum statu sacerdotali, qui status proculdubio perfectior est statu mere laico, & non religioso cum tribus votis, siquidem presbyteratus includit votum, vel præceptum continentiæ quod tamen aduersarij negant in Elia: ergo vel dicendum est solutionem D. Thomæ non esse ad rem, quod est ridiculum, vel dicendum D. Thomam existimasse Eliam esse, non solùm qualemcunque monachum cum tribus votis, & vero monachatu, sed perfectissimum monachum, vt etiam ait Chrysostomus eodem loco.

Dices prædictos sanctos Patres, & Authores solùm velle dicere Eliam fuisse authorem status monastici, quoad aliquas obseruantias, non verò quoad vota, & alia essentialia status monastici. Sed contra, quia hoc est miserum aduersariorum
109 effugium. Nam idem possent hæretici respondere illis, qui dicunt monachatum incepisse ab Apostolis, vnde ad eos conuincendos sumpsit Guillelmus Esengrenus *in histor. Ecclesiast. centuria* 1. *tit. de relig.* argumentum ab Elia dicens. *Elias Propheta primus Carmelita, en hæreticæ, Eliæ posteritatem dici monachos Carmelitas*. Tum quia locutiones patrum, & doctorum propriè accipiendæ sunt, quando inde nullum inconueniens sequitur, sed ex hoc quod in vero, & rigoroso sensu accipiantur, nullum inconueniens sequitur, sed potiùs hoc nostro monachatu facilè conuincuntur hæretici huius temporis, qui dicunt monachatum esse quid nouum inuen-
tum in Ecclesia; ergo non est, cur in sensu improprio acci- 110
piantur; maior est certa. Minor verò probatur, quia inconueniens quod aduersarij assignant, est, quia hoc aufert à Christo excellentiam essendi primum fundatorem status monastici; sed hoc inconueniens est nullum, ergo probatur minor. Quia per hoc quod Christus non fuerit primus in tempore, qui instituit statum monasticum, quoad suam essentiam nulla ab eo tollitur perfectio primatiæ in dignitate, & causalitate, vt patet ex illo Pauli ad Colossenses. 1. vbi vocat Christum, primogenitum omnis creaturæ, non obstanti, quod ille fuerit post innumerabiles creaturas in tempore natus, vnde D. Hieronymus explicando hunc locum ait: *Christum fuisse primogenitum omnis creaturæ, non tempore, sed honore*; sic ergo dicimus Christum fuisse primum institutorem, & authorem status monastici, non tempore sed honore, quia Christus per fidem à sanctis illis patribus cognitus fuit causa exemplaris, & motiua omnium virtutum, quas exercuerunt, iuxta illud Pauli *ad Hebræos* 11. & iuxta illud *Ioannis* 8. Abraham pater vester exultauit, vt videret diem meum, vidit & gauisus est, & iuxta illud *Iob.* 23. Vestigia eius secutus est pes meus: ergo per hoc quod Elias in lege veteri in tempore instituisset statum verè monasticum, nulla à Christo tollitur excellentia, cum Elias id fecerit sequendo vestigia Christi cogniti per fidem, & per eius gratiam illum imitauit, imò potiùs augetur gloria Christi, quem facimus causam motiuam, & exemplarem, non solùm omnium virtutum, quæ fuere & sunt in lege gratiæ, sed & in lege scripta, & naturali.

Dices id repugnasse imperfectioni illius legis, nam vt ait 111
D. Paulus *ad Hebræos* 7. nihil ad perfectum adduxit lex; Sed contra, quia hi Patres licet viuerent in lege imperfecta, non sunt operati secundum illum, sed secundum legem Euangelicam, nam vt *ait* ex Augustino Angelicus Doctor 1. 2. *quæst.* 107. *art.* 1. *ad* 2. *fuerunt aliqui in statu veteris testamenti habentes charitatem, & gratiam Spiritus sancti, qui prin-* 112
cipaliter spectabant promissiones spirituales, & externas, & secundum hoc pertinebant ad legem nouam; ergo licet Elias, & eius discipuli viuerent in lege imperfecta, poterant operari, & de facto operati sunt, secundum perfectionem legis euangelicæ, vnde Suarez *libr.* 19. *de legibus cap.* 2. ait *perfectionem voti castitatis non repugnare cum imperfectione status legis ve-*
teris. Nec inde sequitur nos æquare legem scriptam cum 113
perfectione legis gratiæ, quia illi sancti Patres, qui fidem, obedientiam, martyrium, & alias insignes virtutes in lege scripta habuere, non id fecerunt, vt quid proprium illius legis, sed habentes Christum vt causam exemplarem, magistralem, meritoriam, & motiuam illarum virtutum: ergo sicut illas virtutes ad Christi imitationem, & ex illius meritis sine vlla diminutione legis gratiæ potuerunt exercere, vt omnes fatentur, ita eodem modo poterant illi sancti Patres obseruare statum monasticum, cum omni essentiali perfectione absque diminutione legis Euangelicæ, cum id non vt proprium illius legis operarentur, sed vt proprium legis gratiæ, & ex Christi meritis, & ex illius gratia, habentes eum cognitum per fidem, tanquam causam exemplarem, & meritoriam.

Tertiò probatur, quia Bellarminus *lib.* 2. *de monachis cap.*
3. Suarez *tom.* 2. *in* 3. *part. d.* 14. *sect.* 6. Baronius *tom.* 1. *ann.* 114
31. *num.* 35. & alij DD. ex eo probant contra hæreticos huius temporis verum monachatum incepisse à Ioanne Baptista, quia Sancti PP. illum vocant principem monachorum, sed eodem contextu, & eisdem verbis, quibus sancti PP. dicunt Ioannem principem monachorum, eodem vocant Eliam principem monachorum, ergo vel argumentum horum Doctorum contra hæreticos nihil probat, vel absolutè dicendum est, monachatum non solùm à Ioanne, sed ab Elia sumpsisse exordium;
consequentia rectè infert; minor verò probatur, ex authori- 115
tate sanctorum Patrum, & primus sit S. Isidorus *lib.* 2. *cap.* 20. *num.* 4. vbi ait: *Quis huius conuersationis extitit author; quantum attinet ad authoritatem veterum scripturarum, huius propositi princeps Elias, huius etiam propositi in Euangelio Baptista Ioannes auctor extitit*. Secundus S. Odilon Abbas *in vita S. Maiol apud Lipomanum* vbi ait: *Tempore Apostolorum cœpit monasticus ordo postulare, seu vt melius dicam reuiuiscere, quem à beato Elia, & Ioanne Baptista nouimus processisse*. Vbi nota obiter, tempore Apostolorum non incepisse statum monasticum, sed renouatum fuisse, quod etiam ait S. Antoninus 3. *part. tit.* 16. §. 4. vbi ait: *Monachi videntur exorti sub Elia, & fuerunt renouati à Christo, qui discipulos habuit pariter in communi viuentes*. Tertius sit Bernardus *in expositione cap.* 1. *regulæ S. Benedicti* vbi ait: *In veteri testamento Elias, in nouo verò S. Ioannes Baptista horum monachorum inuentores extiterunt*. Quartus sit S. Macharius *in sermone ad monachos*, vbi ait: *Duos viros exordium monastici ordinis protulisse credimus, primus Elias extitit, alter verò Ioannes Baptista*. Quintus sit S. Antoninus 2. *part. summæ tit.* 16. *cap.* 1. §. 4. vbi ait: *Isti ab Elia exordium*

exordium habent, cuius imitator Ioannes Baptista erat. Sextus sit Cassianus *collat.* 18. *cap.* 2. vbi ait: *In veteri testamento professionis huius fundauere primordia Elias, & Elisaus, ac deinceps principes authoresque testamenti noui Ioannes, Petrus, & Paulus cateríque eiusdem ordinis viri*. Septimus sit Cassiodorus, *in vita D. Antonij apud Lipomanum*, vbi ait: *Huius elegantissima philosophia princeps fuit, sicut quidam dicunt, Elias propheta, & Ioannes Baptista*. Octauus sit Baronius, *lib.* 2. *de monachis cap.* 39. vbi ait: *Veteres patres Eliam, & Ioannem Baptistam eremitas, & eremitarum principes faciunt;* Si ergo ex authoritate horum, & aliorum Patrum Baronius, Bellarminus, Suarez, & alij colligunt contra hæreticos Ioannem fuisse authorem veri status monastici, idem necessariò debent dicere de Elia, cum Patres eodem modo loquantur de Ioanne, ac de Elia, aliàs inconsequentiæ conuincentur.

116 Quartò probatur, quia multi Patres recognoscunt Eliam, vt exemplarem vitæ monasticæ in lege gratiæ: ergo necessariò concedendum est Eliam veram vitam monasticam egisse. Patet consequentia, quia si status Eliæ non fuisset verus status monasticus cum tribus votis, & omni illo, quod verum statum monasticum requiritur, iam Elias non posset esse exemplar status monastici in lege gratiæ, in quo hæc omnia reperiuntur, siquidem vt ait D. Thomas *quæst.* 8. *de veritate art.* 8. & 3. *part. quæst.* 59. *art.* 1. *ad* 3. & *tom.* 3. *contra gentes capit.* 19. Exemplar debet esse æqualis, vel maioris perfectionis cum exemplato; ergo vel dicendum est, Eliam non fuisse exemplarem status monastici in lege gratiæ, vel concedendum Eliam verum statum monasticum cum tribus votis habuisse. Antecedens in quo est difficultas, scilicet Eliam fuisse exemplarem

117 vitæ monasticæ in lege gratiæ probatur authoritate multorum Sanctorum Patrum, & primus sit S. Athanasius Alexandrinus, *in vita S. Antonij*, vbi ait: *Igitur S. Antonius secum reputans oportere Dei famulatum, ex instituto Elia exemplum capere, & ad illud speculum vitam suam debere componere*. Secundus sit S. Basilius *homil.* 19. *in Gord. Martyr.* Vbi loquendo de S. Gordio qui ex milite factus est monachus ait: *Elia Prophetæ secutus exemplum ad vasta deserta, & hominibus inuia concessit*. Tertius sit Isidorus, *lib.* 7. *Etymoleg. cap.* 24. vbi ait: *Anachoreta Eliam, & Ioannem Cœnobita apostolos imitantur*. Quartus sit Cassianus, *collatione* 18. *capit.* 2. vbi ait: *Anachoreta ad imitationem Ioannis Baptista, Elia quoque, &c.* Quintus sit Baronius *tom.* 4. *ann.* 440. *num.* 8. vbi ait: *Erat quidem in oriente summum illud viuendi genus instar Elia, & Ioannis Baptista*. Sextus sit Pater Suarez *tom.* 4. *religionis lib.* 2. *cap* 10. *num.* 4. vbi ait: *Patres apertè ponunt Eliam exemplar monachorum*. Si ergo Suarez fatetur Patres ponere Eliam exemplar monachorum, & id tot Patres, & Authores; vt vidimus attestantur, cur in exem-

118 plari deficiet, quod in exemplato inuenitur? Si de ratione exemplaris est, vt ait Diuus Thomas, quod sit ad minus æqualis perfectionis cum exemplato; si in exemplato inueniuntur tria vota, & quidquid ad verum monachatum requiritur, cur non id reperiendum est in exemplari, si non cum tanta perfectione accidentali, ad minus cum omni perfectione essentiali? Fateor me non intelligere consequentias horum Authorum, qui fatentes Eliam exemplarem status monastici in lege gratiæ, negant Eliam verum monachatum cum tribus votis, & aliis ad illud necessariis habuisse.

Nec obstat si dicas, Eliam per nos habuisse Christum, vt Authorem status monastici in lege gratiæ, vt exemplar ad incipiendum statum monasticum in lege veteri, vt *suprà* dixi-

119 mus; ergo Elias non potest esse exemplar status monastici in lege gratiæ; Aliàs simul esset exemplar, & exemplatus. Non obstat inquam, Respondetur namque Eliam habuisse Christum vt exemplar primarium, quoad statum monasticum,

120 quem instituit; ipse tamen Elias exemplatus à Christo fuit exemplar secundarius respectu monachorum in lege gratiæ, sicut Iob, Habraham, & Ioseph, habuere Christum vt exemplar patientiæ, fidei, & castitatis, ipsi tamen exemplati à Christo, fuere in exemplum aliis fidelibus, etiam in lege gratiæ patientiæ, fidei, & castitatis, sed de his vide Apologiam P. Fr. Francisci à sancta Maria, *propositione.* 5 *part.* 2. §. 5. *nu-*

121 *mer.* 36. Tandem probatur hæc veritas omnibus illis authoritatibus sanctorum Patrum, in quibus Elias appellatur Monachus, & Religiosus, siquidem ratio monachi, Religiosi stare non potest sine verò monachatu cum tribus votis, vt latius probauimus, *suprà* §. 3. *num.*

122 Vnde ad Argumentum *in fine* §. 6. *adducti*, respondetur, temporibus legis scriptæ, imò & legis gratiæ ante decreta Innocentij III. & Gregorij X. non requiri ad essentiam status religiosi aliquam approbationem positiuam, sed sufficere negatiuam, quæ consistit in eo, quod Ecclesia talia vota, vel donationem, & traditionem non irritaret, aut eis contradiceret, vt latè probat Basilius de Leone *lib.* 7. *de matrimon. cap.* 11. Bellarminus *tom.* 2. *lib.* 2. *de monachis cap.* 4. Medina

123 *lib.* 4. *de continent. cent.* 7. *cap.* 38. Sanch. *lib.* 7. *de matrimon. d.* 25. *num.* 10. Azor. *tom.* 1. *lib.* 11. *cap.* 13. *quæst.* 1. Tritemius. *de laudibus Carmelitarum cap.* 5. Carthagena *tom.* 3. *homil.* 2. *lib.* 17. Castro Palao *tit.* 16. *d.* 1. *part.* 1. *num.* 7. Atqui in illa lege nec illa traditio irritabatur, nec illi statui, aut votis contrariabatur, vt patet; ergo hoc sufficiebat, vt monachatus in illa quantum est ex hac parte haberet, quidquid requiritur ad verum statum religiosum.

Deinde dato quod requireretur, etiam approbatio positiua, 124 speculatiua, vel practica, hæc etiam fuit in lege veteri. Et ratio est, quia in lege veteri fuit potestas ad determinandas res fidei, vt tenent communiter DD. quos larga manu refert N. Franciscus à S. Maria *in Apologia Historia prophetica propositione* 5. *part.* 1. §. 6. *num.* 29. ergo etiam fuit potestas ad approbandam vt bonam quandam Religionem, vnde Albertus Magnus *in* 4. *dist.* 38. *art.* 13. docet ab initio fuisse modis approbatis a Synagoga, vel Ecclesia vt institutum Recabitarum, & Nazaræorum his verbis. *Ab initio fuere modi approbati à Synagoga*, 125 *vel Ecclesia, sicut modus iuris Nazaræorum, qui votum vouebant perpetuum, & Recabitarum, & huiusmodi illi modi erant loco regula*. Sed huiusmodi Recabitæ, & Nazaræi de quibus loquitur Magnus Albertus erant, eiusdem professionis, ac filij prophetarum, vt infra dicemus; ergo illorum modus viuendi approbatus fuit speculatiuè ab illa Ecclesia.

Quod autem etiam daretur approbatio practica patet, quia in illa Ecclesia erat potestas spiritualis condendi leges de rebus 126 spiritualibus in ordine ad finem supernaturalem, vt cum communi Doctorum probat N. Franciscus à S. Maria, *suprà* §. 7. *numer.* 37. Ergo etiam fuit potestas ad approbandam practicè aliquam religionem dando ei potestatem ad condendas leges, eligendi prælatos, admittendi ad professionem, in qua consistit approbatio practica Religionum. Confirmatur, quia dato, & non concesso, quod in illa lege talis potestas approbatiua, tam speculatiua, quàm practica non daretur, in nostro casu negari non potest, quod sic euidenter probo. Deus præcepit Eliæ, vt ordinem suum Carmeliticum fun- 127 daret, vt patet ex illis verbis; Recede hinc, & vade contra Orientem, & abscondere in Torrente Carith, vt supra probauimus, & clarius patet ex illo loco, Elisæum filium Saphat vnges Prophetam pro te: ergo communicauit Eliæ omne quod necessarium erat, vt religionem veram fundaret, nam secundum ius canonicum, cui iurisdictio data est, ea quoque concessa censentur, sine quibus iurisdictio explicari non potest, vt patet *ex cap. præterea de offic. & potest. iudi. deleg.* & *ex l.* 2. *ff. de iurisdict. omni iudic.* Ergo si hæc approbatio erat necessaria, à Deo facta est immediatè quod est magna Carmelitanæ Religionis prærogatiua, & excellentia. An autem ex hoc sequatur hanc religionem esse de iure Diuino; latè diximus *in nostro Directorio Regularium loco citato*.

Deinde quod in illa lege non solùm fuerint vota, sed 128 etiam donatio, & traditio ex parte religiosi, quæ necessariò requiruntur ad verum statum religiosum, vt ait D. Thomas 2. 2. *quæst.* 184. *art.* 4. Patet, quia ad hanc traditionem acceptandam non requiritur ex parte prælati potestas clauium, vel iurisdictio, ex ea dimanans, sed sufficit potestas 129 dominatiua, & œconomica, quæ prouenit ex traditione perpetua; quam religiosus sui ipsius fecit Religioni, & prælato illam acceptanti, in quem transfert dominium sui ipsius, vt ait Basilius Pontius *lib.* 7. *de matrimonio cap.* 5. *numer.* 22. 130 Sed hæc omnia poterant esse, & de facto fuere in lege veteri; ergo de facto ibi fuit verus status monasticus: vnde concludit Basilius *loco citato; Cur ergo Religiosus status constare* 131 *possit prælato existente merè laico, cui pleno iure subiecti monachi sint, non est cur dicamus eam iurisdictionem deriuari ex potestate clauium, vnde & in lege scripta, quod multi conce-* 132 *dunt, statum Religionis esse posse, nihil est quod impediat*. Et hanc sententiam probabile iudicat Suarez, *tom.* 3. *de religion. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 10.

§. VIII.

Infertur ex hucusque dictis conclusio status monastici cum tribus votis in lege scripta ab Elia fundati.

SVMMARIVM.

133 *Infertur in lege veteri fuisse verum monachatum cum tribus votis, & aliis ad illum necessariis.*
134 *Solùm minus effecti Carmelitis id negare possunt.*
135 *Os insulsi Salinas Decreto sancta Inquisitionis Hispania obtunditur.*
136 *Domini Inquisitores Hispania iudicarunt in iudicio contradictorio in lege scripta fuisse votum castitatis perpetua.*
137 *Fuisse votum obedientia perpetua.*
138 *Fuisse votum paupertatis.*
139 *Fuisse verum monachatum religiosum.*
140 *Monachatus legis scripta non fuit cum ea solemnitate, perfectione, & potestate clauium prout est in lege gratia.*

141 *In*

141 *In lege veteri fuit verus status religiosus cum tribus votis essentialibus.*
142 *Illius Author, & institutor fuit Parens noster Elias.*
143 *Proponitur quædam aduersariorum obiectio.*

SI ergo Amice lector, tot sancti Patres, si tot grauissimi
133 DD. fatentur in lege veteri fuisse statum verè monasticum cum tribus votis essentialibus obedientiæ, paupertatis & castitatis, cum vera traditione, & acceptatione ex parte prælatorum, cum sufficienti ad id potestate, & iurisdictione, cum vera approbatione ipsius status monastici in ea lege, quantum ea lex capax erat, quis hanc sententiam improbabilem iudicabit, quis eam non nimium probabilem confitebitur,
134 nullus equidem, nisi aliquis minus affectus Carmelitano ordini, qualis fuit insulsus Pater ille Salinas, de quo aliqua dixi *in nostro Directorio Regularium loco citato*. Sed vt eius contra statum monachalem Carmelitanum in lege scripta, & eius con-
135 tinuationem, & hæreditariam successionem vsque ad hæc tempora omninò obturetur, obijcio illi Decretum sanctæ Inquisitionis Hispaniæ editum Matriti 9. Decembris anno Domini 1639. coram Illustrissimo Episcopo Inquisitore generali, alijsque iudicibus in supremo illo Senatu fidei censoribus subscribente Sebastiano de Huerta eiusdem Tribunalis secretarij: In eo enim post magnam grauissimorum Theologorum consultationem, & re maturissimè in iudicio contradictorio examinata sequentes propositiones approbantur.
136 Prima. *Que en la lei scrita buuo voto de virginidad è Castidad perpetua.*
137 Secunda. *Que in la lei scrita buuo voto de obedientia perpetua.*
138 Terceira. *Que buuo voto de pobresa voluntaria.*
139 Quarta. *Que buuo en la lei scrita verdadeiro monachato religioso.*

Additur tamen in prædicto Decreto prædictas propositiones ita declarari debere, vt scilicet denotetur, non fuisse mo-
140 nachatum in lege scripta cum ea solemnitate, perfectione, & potestate clauium, prout in lege gratiæ, quod nos etiam dicimus immò ad maiorem cautelam, & vt scrupulis quorundam, vtcumque morem geramus addimus, hunc veteris legis monachatum, illiusque vota talia solùm fuisse, qualia illius legis imperfectio postulabat, & veluti ad formam Monachismi, seu votorum legis Euangelicæ.

Ex quibus omnibus de primo ad vltimum concluditur, in
141 illa lege fuisse verum statum religiosum, quoad substantiam cum tribus votis essentialibus, & illius Authorem fuisse san-
142 ctissimum Patrem nostrum Eliam, & illius successorem Elisæum, & alios filios prophetarum, vsque ad tempus Christi, & inde ad nostrum tempus, vt infra ostendimus, per quod patet ad argumentum, ob quod hæc dicta sunt, solutio; Non enim Elias solùm impropriè est patronus nostræ religionis, sed verus author illius, quia statum illius cum tribus votis essentialibus, & aliis ad verum monachatum necessarijs instituit, vt *suprà* diximus.
143 Obijcies tandem: Quamuis Elias fuerit primus prophetici Ordinis fundator cum verò monachatu, illius tamen institutum non permansit vsque ad Christi æuum: ergo Religio Carmelitana, quæ hodie est in Ecclesia, non ab Elia sumpsit exordium; patet consequentia, quia si ab illo sumeret exordium deberet continuari ab Elia vsque ad Christum, & à Christo vsque ad hæc tempora; sed hoc ostendi non potest, nec est verisimile; ergo: Antecedens verò probatur, quia ille ordo propheticus ab Elia institutus omninò extinctus est tempore quo Hierosolyma à Chaldæis obsidebatur, vt ait Baronius *tom. 1. annal. sub anno 64.*

§. IX.

Refertur continuatio & hæreditataria successio Carmelitarum ab Elia vsque ad Christum.

SVMMARIVM.

144 *Proponitur quam difficile sit successionem Carmelitanæ Religionis ab Elia vsque ad Christum adducere ob temporum varietates.*
145 *Successio Carmelitanæ familiæ ab Elia vsque ad hæc tempora nunquam interrupta fuit.*
146 *Anno mundi 3124. Dedit Elias principium suæ Religionis in Monte Carith.*
147 *Anno mundi 3217. vnxit Elias Elisæum in suum successorem.*
148 *Primi Eliæ discipuli erant ordinis Nazaræi.*
149 *Vocabantur prophetæ, quia Deo psallebant.*
150 *Anno mundi 3139. raptus est Elias in cælum, & ei successit Elisæus in ordinis generalatu.*
151 *Anno mundi 3143. suscepit statum nostræ Religionis Ionadab filius Recab.*
152 *Anno mundi 3159. Recabitæ susceptum institutum Elisæi.*
153 *Recabitæ obedientiam, & paupertatem, obseruabant, castitatem verò non omnes, benè tamen multi illorum.*
154 *Recabitæ ex consilio Elisæi obedientiam, paupertatem, & castitatem obseruarunt ex voto.*
155 *Recabitæ etiam appellabantur scribæ, id est, legis Doctores.*
156 *Ex his scribis multi apostatarunt ab ordine prophetico tempore Christi.*
157 *Anno mundi 3204. die 14. Iunij mortuus est Elisæus.*
138 *Eodem anno ei successit in ordinis generalatus Ionadab filius Recab, vel vt alij dicunt Obed propheta.*
159 *Huic Generali reliquit Elisæus pallium Eliæ, quod adhuc hodie obseruatur in Arca Ouetensi in Hispanijs.*
160 *Anno mundi 3279. Multa Collegia Carmelitarum periere in illa translatione Israelis ad Assyrios.*
161 *Collegium Carmeli speciali prouidentia intactum remansit.*
162 *Carmelitæ translati ad Assyrios ibi multa Collegia construxere.*
163 *Anno mundi 3294. Ingressus fuit Ionadab cum suis filijs prophetarum Ciuitatem Hierusalem fugientes à facie Chaldæorum obsidentes ciuitatem.*
164 *Hoc anno eis fecit Ieremias illam celebrem promissionem quod non deficeret vir de stirpe Ionadab stans in conspectu Dei.*
165 *Quomodo hæc promissio fuerit impleta vsque ad hæc tempora.*
166 *Anno mundi 3447. Translati sunt Carmelitæ cum populo à Chaldæis in Babylonem.*
167 *Aliqui demissi sunt in Hierusalem cum Ieremia.*
168 *Qui Carmelo habitabant immunes permanserunt ab hac translatione, nec eis aliquam iniuriam Chaldæi intulerunt.*
169 *Ex his Carmelitis qui translati sunt cum populo aliqui ad Hispaniam peruenerunt.*
170 *Malachias senior propheta peruenit ad Bracharam, & ibi mortuus & sepultus, postea veniente D. Iacobo Apostolo Bracharam eum à mortuis suscitauit, & constituit primum Bracharæ Episcopum mutato nomine Malachiæ in Petrum.*
171 *Toto tempore captiuitatis non defuere cultores Ordinis prophetici.*
172 *Tempore captiuitatis successit Daniel in generalatu ordinis Ionadab filio Recab, quo autem anno ignoratur.*
173 *Eodem tempore successit Aggæus propheta in generalatu Danieli.*
174 *Anno 3543. Aggæus propheta generalis ordinis in reductione populi in Hierusalem facta à Dario congregauit Carmelitas, qui cum populo dispersi erant, & relicto nomine Recabitarum, & prophetarum eis imposuit nomen Essenorum, vel Assydæorum.*
175 *Eodem Anno mundi 3543. successit Aggæo in generalatu ordinis Malachias propheta.*
176 *Esseni obedientiam, castitatem, & paupertatem obseruabant.*
177 *Esseni idem institutum Eliæ profitebantur, ac Recabitæ.*
178 *Aliqui pseudo-Esseni fuere hæretici, non tamen nostri Esseni.*
179 *Esseni post mortem Aggæi sui generalis relicto nomine Essenorum vocati sunt Assidei.*
180 *Anno mundi 3608. successit in generalatu ordinis Aggæo Esdras.*
181 *Hic reformauit Essenos iam nominatos, Assideos, & imposuit eis nomen scribarum, quod iam antea habuerant.*
182 *Anno mundi 3887. successit in generalatu ordinis Esdræ, Iudas Machabæus.*
183 *Assidei subditi Iudæ fugientes sæuitiam Antiochi habitarunt in syluis, & aliqui in ea persecutione martyrium passi sunt, qui ibi enumerantur.*
184 *Anno mundi 3895. successit in generalatu ordinis Iudæ Machabæo Ionathas frater eius.*
185 *Successit in generalatu ordinis Ionathæ, Iudas non ille Machabæus, sed alius, quo autem anno ignoratur.*
186 *Anno 3976. reuelata fuit incarnatio filij Dei nostris Carmelitis.*
187 *Anno mundi 4037. concepta fuit Virgo Maria sine labe peccati originalis.*
188 *Mysterium immaculatæ conceptionis reuelatum fuerat Eliæ in illa nubecula parua.*
189 *Beata Virgo in die, quo in templo fuit præsentata, fecit votum virginitatis.*
190 *Anno mundi 4051. desponsata fuit B. Virgo Maria S. Patri nostro Iosepho.*
191 *Anno mundi 4052. Incarnatus fuit, & natus filius Dei in vtero B Virginis Mariæ.*
192 *Eodem anno 24. Iunij natus fuit Ioannes Baptista.*
193 *Ioannes Baptista secutus est per omnia vitam Eliæ.*
194 *Ioannes Baptista successit in generalatu ordinis Iudæ, quo autem anno ignoratur.*
195 *Christus non suscepit vitam Essenorum, vt aliqui voluere asserere.*
196 *Beata Virgo multoties Carmelum visitabat, & cum Carmelitis loquebatur.*

197 *An-*

197 *Anno mundi 4081. cœpit Ioannes Baptiſta iam factus ordinis generalis prædicare, & baptizare.*
198 *Eſſeni eius ſubditi ſuſceperunt ab eo baptiſmum.*
199 *Poſt mortem Christi cum plurimi Carmelitæ eſſent in cænaculo cum Apoſtolis ſuper eis deſcendit Spiritus ſanctus.*
200 *Promulgata lege Euangelica multi Carmelitæ illam ſuſceperunt.*

PRæcedens argumentum nos cogit , vt ſucceſſionem Car-
melitanæ Religionis ab Elia vſque ad Ioannem Bapti-
144 ſtam , in lege gratiæ , & inde ad hæc tempora oſtendamus ,
quod quam difficillimum ſit ob temporis vetuſtatem , ob
varias temporum mutationes , nemo eſt qui non videat .
Verùm Deo auxiliante quantum ſat eſt , hanc nunquam in-
terruptam ſucceſſionem per tot ſæcula monſtrabo , ea bre-
uitate , qua materia tam prolixa capax eſt ; Vnde ad argu-
145 mentum in forma , Reſpondeo negando antecedens, Ad pro-
bationem ex Baronio negatur etiam antecedens ; nam ſuc-
ceſſio Carmelitanæ familiæ ab Elia vſque ad hæc tempora
numquam interrupta fuit , quod ſic oſtendo diſcurrendo per
ſingulos annos ab Elia vſque ad hæc tempora , iuxta meliorum,
& magis probatorum Doctorum , tam ex noſtris , quàm ex
extraneis ſententiam.
146 Anno igitur mundi 3124. & ante Chriſtum 929. Factum eſt
verbum Domini Eliæ dicens ; Recede hinc , & vade con-
tra Orientem , & abſcondere in Torrente Caribt . Audito
Elia verbo Domini , ſtatim relictis omnibus , vt Apoſtoli
fecerunt , licet non cum tanta perfectione , receſſit in
Torrentem Caribt . Illuc ſtatim aliqui viri deuoti , & pij ad
Eliam acceſſerunt , & cum his inchoauit Elias in Torrente
Caribt vitam monaſticam cum tribus votis , ita Ioannes Ie-
roſolymitanus, *lib. de inſtit. monachi cap.* & præſertim 10.
Lezana *tom. 1. anno mundi* 3124. *numer.* 2. Anno autem
mundi 3127. ante Chriſtum 916. iuſſit Deus Eliæ , vt egre-
147 deretur de quadam ſpelunca montis Dei Oreb ; quo iuſſu
Dei fugerat metu Iezabel , & quod pergeret in Damaſcum,
& vngeret Eliſæum in prophetam poſt ſe , quod & fecit
Elias , nam cum eum inueniſset in agro arantem , miſit
pallium ſuum ſuper illum , prophetam poſt ſe ipſum de-
clarans , & ſucceſsorem in ſtatu monachali , vt rectè Gaſpar
Sanchez *in* 3. *Regum* 19. *verſ.* 19. Erat autem tunc cum Elia
etiam Ionas Propheta filius viduæ Sareptanæ, quam Deus pre-
cibus Eliæ à mortuis ſuſcitauit, vt tradit Lira *capit.* 1. *in*
Ioann. Hunc autem ad ordinem propheticum receperat Elias,
vt ait Abulenſis , 3. *Regum* 17. *verſ.* 31. Erat etiam cum eo
Michæas filius Semblæ , Abulenſis 3. *Regum cap.* 20. *quæſt.* 6.
& 8. His adde Abdiam. Hi autem primi Eliæ diſcipuli erant
ordinis Nazaræi, vt ait Gloſsa ordinaria 1. *Reg.* 19. *Iſti reli-
gioſi viri erant dicti Nazaræi* . Vocabantur tamen prophetæ ,
148 non quia omnes prophetarent futura , ſed quia Deo pſalle-
bant muſicis inſtrumentis , ita Salianus , *ſub anno mundi*
2962. *num.* 101. Gaſpar Sanchez 3. *Reg. cap.* 10. *num.* 32.
Poſtea iſti diſcipuli Eliæ ſuſceperunt inde vocari filij pro-
149 phetarum , hoc eſt , prophetarum diſcipuli , vt tradit Va-
tablus 4. *Reg.* 3. Theodoretus ibidem.
Cùm igitur Elias per 12. annos ſuam religionem in monte
Carmeli gubernaſset, raptus fuit in cœlum , & gubernium
150 illius tradidit Eliſæo anno 3139. mundi ante Chriſtum vero
914 vt tradunt Abulenſis *quæſt.* 1. *in cap.* 2. *in* 4. *Reg.* &
alij . Eliſæo autem Filij prophetarum dederunt ſtatim obe-
dientiam tanquam ſuo generali , vt ait Abulenſis 4. *Reg.* 4.
quæſt. 15. & 4. *Reg.* 2. *quæſt.* 31. & patet ex iſto textu ; Ado-
rauerunt eum proni in terram . Anno autem mundi 3143.
151 Suſcitauit Eliſæus filium Sunamitidis , quod miraculum vi-
dens Ionadab filius Recab vir inſignis in Iſrael ſuſcepit ſtatum
religioſum Eliſæi , ita Ioannes Ieroſolymitanus *lib. relato cap.*
25. Fr. Franciſcus à ſancta Maria , *in Hiſtoria prophetica lib.*
2. *cap.* 19. Hic autem Recab fuit alio nomine vocatus Ioab
filius Ietro , vnde de eis dicitur *Paralipom.* 2. *v.* 55. Hi
ſunt Sinai , qui venerunt de calore Patris Recab . Hic au-
tem Sinai ſeu Recabitæ anno mundi 3159. ſuſceperunt in-
152 ſtitutum Eliſæi , quod Ionadab filius Recab , & illorum
magiſter iam antea acceperat , ita Lezana *anno mundi* 3154.
Hic autem Ionadab ſucceſſit Eliſæo in generalatu ordinis ,
vt infrà dicemus , vt ait Boulducus *in lib.* 3. *de Eccleſia an-
te legem cap. decimo ſexto* , vbi ait : *Eliæ , & Eliſæo ſuc-
ceſsit in officio Ionadab , qui paſsim in Scriptura dicitur fi-
lius Recab.*
153 Hi autem Recabitæ obedientiam , & paupertatem ſtrictiſ-
ſimam obſeruabant , caſtitatem verò non omnes multi ta-
men inter eos eam obſeruabant , vt ait S. Gregorius Nazian-
zenus in poemate de vita ſua , Valentia 2. 2. *d.* 10. *quæſt.* 4.
part. 1. §. 1. vbi ait : *Inter omnes controuerſias conſtat Reca-
bitas Diuino cultui ſe ipſos obdixiſse , à coniugio abſtinebant ,
exactam obedientiam ſuis ſuperioribus præſtabant* . Has autem
154 obſeruantias ex conſilio Eliſæi voto obſeruabant , vt patet
ex Concilio Senonenſi, vbi pro exemplo proponit monachis
legis gratiæ votum Recabitarum , & ait Lezana *anno mun-
di* 3159. *num.* 5. Hi autem Recabitæ , etiam appellabantur
ſcribæ , hoc eſt legis Doctores , etiam enim præcipui legis
interpretes , vt ait Genebrardus , *in Chronolog. lib.* 1. *ſub
anno mundi* 3272. vbi loquens de Recabitis ait : *Vocantur
Scribæ , ſiue Doctores* . Multi autem iſtorum ſcribarum tem- 155
pore Chriſti adiuncti ſunt Phariſæis, & eorum prorſus mo-
res ebiberunt apoſtatantes ab ordine prophetico , quod non 156
eſt mirum , cum hodie etiam in multis religionibus , & A-
poſtatas , & hæreticos videamus.
Poſtquam ergo Eliſæus per multos annos Religionem 157
propheticam gubernauit, mortuus eſt *anno mundi* 3204. *die*
15. *Iunij* . Ante autem mortem ſuam propoſuit Carmeli-
tis pro Generali eius loco Ionadab filium Recab, vt ſuprà 158
diximus . Alij dicunt propoſuiſſe Obed prophetam , ita
Caietan. *in* 2. *Paralipomen.* 28. Lezana *anno mundi* 3204.
numer. 9. Hinc generali reliquit Eliſæus pallium Eliæ, quod 159
ei ceciderat, quando raptus fuit Elias , quod pallium con-
ſeruatum fuit à Carmelitis vſque ad hæc tempora , nam
vt ait Sebaſtianus Salmanticenſis Epiſcopus in ſua hiſtoria,
huius Pallij pars in Arca Ouetenſi in Hiſpanijs opera S.Ful-
gentij conſeruata , reſeruatur , ita etiam ait Lezana , *ſu-
prà numer.* 10. Pallium autem album fuiſſe conſtat ex Ioan-
ne Ieroſolymitano *lib. relato cap.* 40.
Cùm igitur Religio prophetica plus in dies augeretur , 160
anno mundi 3279. & *ante Chriſtum* 774. Accidit illa Iſrae-
lis tranſlatio in Aſſyrios facta à Rege Aſſyriorum ; vt pa-
tet *ex* 1. *Paralipomen. v.* 26. In qua tranſlatione multa Col-
legia Carmelitarum periere , Speciali tamen prouidentia 161
remanſit Collegium Carmeli , vt ait Ioannes Ieroſolymita-
nus, *capit.* 26. Imò ipſi Religioſi Carmelitæ tranſlati cum 162
populo ad Aſſyrios ibi alia Collegia conſtruxerunt , ſuam
religionem obſeruantes , quibus non nocebant Aſſyrij , vt
ait Aubertus Miræus *in tractatu de origin. Carmelitan. ſub
anno* 3279. Florebat autem adhuc *anno mundi* 3294. Obed
propheta , qui vel immediatè ſucceſſit Eliſæo , ſiue Iona- 163
dab , vt *ſuprà* diximus . Hic autem cum Nabuchodonoſor
Rex Babylonis veniſſet ſuper Iudam , & Hieruſalem in-
greſsus fuit cum alijs filijs prophetarum ciuitatem fugien-
tes à facie Chaldæorum , & cum ibi habitarent, fecit eis
Ieremias illam promiſſionem inſignem nomine Dei , ſcili- 164
cet ; *Non deficiet vir de ſtirpe Ionadab filij Recab ſtans in
conſpectu meo cunctis diebus* ; Quæ prophetia adimpleta eſt 165
in continuatione , & perpetuitate inſtituti Recabitarum
per ipſos Recabitas , Eſsenos , & alios monachos Carme-
litas legis gratiæ , qui ab ipſis emanarunt , vt ſuis locis
dicemus , ita Ioannes Hieroſolymitanus *lib. relato capit.* 17.
Thomas Vvaldenſis , *in doctrinali fidei lib.* 1. *art.* 1. *cap.*
6. Fr. Franciſcus à S. Maria *in hiſtoria prophetica lib.* 2. *cap.*
20. *num.* 11.
Anno igitur mundi 3447. & ante Chriſtum 600. capta
eſt Hieroſolyma à Chaldæis , & omnes habitatores tradu- 166
xerunt in Babylonem cum Sedecia Rege ſuo . Noſtri ta-
men Carmelitæ Recabitæ aliqui dimiſſi ſunt in Hieruſa- 167
lem cum Ieremia à Nabuzardan principe militiæ Chaldæo-
rum . Hi videlicet , qui Hieroſolymis habitabant . Alij 168
verò conuentus tranſlati ſunt cum populo in Babylonem ,
illi tamen qui Carmelum habitabant illic permanſerunt ,
nec eis Chaldæi aliquam iniuriam intulerunt , vt ait Ioan-
nes Hieroſolymitanus *dicto lib. cap.* 26. & ad confuſionem
aliorum Iudæorum , nam eis parcebant inimici , quia ve-
rò Deo ſeruiebant . Ex his autem diſcipulis Eliæ , qui
tranſlati ſunt cum populo poſtea diſperſi ſunt cum populo 169
per totum orbem , vnde aliqui ex his tranſlati ſunt in
Hiſpaniam , vt ait Luitprandus *pagin.* 49. *num.* 263. vbi
ait : *Magna pars eorum, qui ex Iudæa traiecerant in Hiſpa-
niam tempore Nabuchodonoſoris erat ex diſcipulis Sanctorum
Eliæ , & Eliſæi* . Imò Diuus Athanaſius prout refert Pru-
dentius de Sandoual *de antiquitate Tudenſis Eccleſiæ in prin-* 170
cipio , ait hæc verba ; *Ego noui S. Petrum primum Bracha-
renſem Epiſcopum , quem antiquum prophetam ſuſcitauit . S.
Iacob Zebedæi filius magiſter meus , hic venerat cum duodecim
tribus miſſis à Nabuchodonoſor in Hiſpaniam à Hieroſolymis
Duce Nabuzardan , vel Pyrrho Hiſpaniarum præfecto , di-
ctus eſt hic propheta Samuel iunior , vel Malachias ſenior
Vriæ propheta filius , qui factus Epiſcopus multos Iudæorum ad
fidem conuertit dicens eo veniſſe cum eorum maioribus , &
prædicaſſe tranſmigratis , obijſſe verò viginti annos poſt ad-
uentum eorum in Hiſpanias . Hic vir Apoſtolicus , acceptis
à Iacobo inſtitutionibus Apoſtolicis* , &c. Quem caſum mi-
rabilem , etiam refert Barboſa *de poteſtate Epiſcopi* , *tit.* 3.
cap. 8. *num.* 21. & alij.
Toto autem tempore captiuitatis non defuere ordinis 171
prophetici cultores in Iſrael , vt conſtat de Carmeli inco-
lis , quos diximus ibi remanſiſse . Sed etiam de alijs pro-
phetis exiſtentibus in captiuitate , ſcilicet Daniel , qui in
genera-

172 generalatu successit Ionadab filio Recab; Et erat cum eo
Aggæus, Zacharias, Malachias, Habacuc, qui obijt anno
mundi 3514. ante Christum 539. Postquam autem populus
multis annis fuit in captiuitate, restitutus fuit à Dario Re-
ge in Hierosalem anno mundi 3543. ante Christum 519. Et
templum reædificatum fuit ad id instantibus prophetis Ag-
173 gæo, qui iam successerat in generalatu Danieli, cum Za-
charia, qui erat de ordine prophetico, qui etiam curarunt,
vt ordo propheticus, qui multam ruinam passus fuerat, ex-
citaretur, & promoueretur, vt fecerunt, non tam prophe-
tarum, & Recabitarum nomine, vt prius, quam sub Esse-
norum, vel Assidæorum, vt ait Scaliger relatus à Serario
174 *in Minerua li lib. 5. capit.* 10. Lezana *anno mundi* 3535.
numer. 5. Hoc autem tempore successit in generalatu ordinis
Malachias de quo *Esdræ* 3. vt ait Vilalpandus *in apparatu vr-
175 bis, & templi lib. 3. cap.* 1. Fauet Boulducus, *lib. de Eccle-
sia ante legem cap.* 17.
Isti autem Esseni castitatis obseruantissimi erant, vt ait
Iosephus, *lib. 2. de bello Iudaico capit.* 7. vbi etiam ait ipsos
176 paupertatem maximè colere, & obedientiam, sic enim ait
Iosephus *loco citato Venerat io quoque apud eos magna legislato-
ris erat*. Et infra: *Nihil sine præcepto curatores*. Vnde isti
177 Esseni vtpotè filij & successores Recabitarum cum eiusdem
instituti fuerint eodem pari titulo Religiosorum illius legis
potiri debent, vnde illorum institutum Religionem appel-
lant Philastrius de hæresibus vbi ait: *Esseni sunt qui mona-
chorum vitam exercent*. Cassaneus *in catalogo gloriæ mundi
part. 4. consid.* 53. vbi ait: *Esseni ferè in omnibus vitam mo-
nasticam ducebant*. Isti autem Esseni idem institutum pro-
fitebantur Eliæ, ac Recabitæ, siquidem ab eis ortum du-
xerunt, vt *suprà* diximus. Tum quia in Carmelo, & alijs
locis, in quibus antea Recabitæ habitabant, successerunt, ita
Ioannes Ierosolymitanus *in dicto lib. cap.* 11. Tamburinus *de
iure Abbatum d. 2. quæst.* 1. & alij multi, quos refert, &
sequitur Lezana *anno mundi* 3545. *num.* 41. Vnde id quod a-
178 liqui dicunt Essenos fuisse hæreticos, non de nostris Essenis
intelligendum est; sed de aliquibus pseudo-Essenis, vel non
de omnibus, sed de aliquibus, qui doctrinam Christi ample-
cti renuerunt, vt benè Fr. Franciscus à S. Maria *in sua A-
pologia ad historiam propheticam part. 2. §. 11. num.* 99.
179 Perseuerarunt igitur isti Esseni etiam post mortem Aggæi,
& Zachariæ, quos promotores ipsorum supra diximus, qui-
bus successere Assidei, qui ex illis Essenis erant, siquidem
post plures annos illorum commemoratur Scriptura 2. *Ma-
chabæorum* 1. *v.* 42. Tum congregata est ad eos Synagoga
Assideorum, & 1. *Machabæorum* 7. *v.* 12. Item 2. *Macha-
bæorum* 1. *v.* 6. Hos autem Essenos, siue Assideos postea re-
formauit Esdras, qui successit Malachiæ *anno mundi* 3608.
180 & ante Christum 445. imponendo eis nomen scribarum,
quod nomen antea habuerant, vt *suprà* diximus. Ipse ta-
181 men Esdras fuit princeps & veluti generalis religionis pro-
pheticæ, ita Serarius in *Trihæreseo lib. 2. cap.* 7. & latius
Lezana *anno mundi* 3608. Quod autem huiusmodi Assidei,
qui ab assiduitate orandi Assidei dicti sunt, quos postea ap-
pellauit Esdras Scribas, fuerint ex ordine prophetico patet,
quia erant ijdem cum Essenis, vt ait Genebrardus *lib. 2. Chro-
nolog. sub anno mundi* 3911. & alij multi quos refert, & se-
quitur Lezana *anno mundi* 3847. *num.* 5.
182 Esdræ autem successit in generalatu Assideorum *anno mun-
di* 3887. & ante Christum 169. Iudas Machabæus, vt patet
ex 2. *Machabæorum* 14. *v.* 6. vbi impius Alcimus ad Regem
Demetrium veniens dicebat. *Ipsi qui dicuntur Assidei Iudæo-
rum, quibus præest Iudas Machabæus, bella nutriunt, &
seditiones mouent, nec patiuntur Regnum esse quietum*. Quo
loco cum prælatus Assideorum vocetur, clare etiam ipsum
Assideum fuisse denotatur. Vnde meritò eum, & Assideos
ordinis prophetici cultores recensent Serarius *in cap. 7. lib.* 1.
Machabæorum & cap. 14. lib. 2. Et de illis intelligit illud
Apostoli *ad Hebræos* 11. Circuierunt in melotis, in pelli-
bus caprinis, egentes, angustiati, quibus dignus non erat
mundus, in solitudinibus errantes, in montibus, & spelun-
cis, & cauernis terræ. Quorum ratio est, quia hi subditi Iu-
183 dæ fugientes sæuitiam Antiochi habitabant in syluis, & co-
medebant veluti pecora, vt ait Iosephus Gorionides *libr.* 3.
capit. 3. Vnde inter multos, qui in ea persecutione mortui
sunt, vnus fuit Eleazarus, vt patet *ex cap. 6. lib. 2. Macha-
bæorum*. Qui erat Essenus & ex nostra familia Prophetica
& vnus ex principalioribus illius, vt ait Lezana *anno mundi*
3887. *num.* 5. Mortuus etiam fuit Bazias, qui Essenus, siue
Assideus erat, vt patet ex *Machabæorum* 14. vbi ait textus:
*Hic multis temporibus continentiæ propositum tenuit in Iudais-
mo, corpusque, & animam tradere contentus pro perseueran-
tia, quibus verbis denotatur votum quod habebat castitatis.*
184 Anno autem mundi 3895. & ante Christum 138. mortuus
est Iudas Machabæus, Ei successit in generalatu ordinis pro-
phetici Ionathas pater eius, vt ait Genebrardus *lib. 2. Chro-
nolog. sub Ionathæ principatu*, Lezana *anno mundi* 3895. *num.*
5. Mortuo autem Ionatha ei successit in generalatu ordinis
prophetici Iudas, qui Hircani tempore viuebat, de quo Io-
sephus *lib. 1. de bello Iudaico cap.* 3. de quo etiam Salian. *sub
ann.* 3030. *num.* 8. vbi ait: *Eum esse ex secta Essenum, & virum
religione, & prophetia gratia celebrem, ideòque magna apud* 185
*Iudæos omnes Authoritatis, præsertim circa ea, quæ ad Reli-
gionem, & Dei cultum pertinerent*. Non erat autem hic Iudas
Machabæus, sed alius Iudas, vt patet ex 2. *Machab.* 1. &
latè probat Lezana *anno mundi* 3920. *num.* 7. & 3952. *num.*
2. Anno autem mundi 3976. & ante Christum 77. reuelata
fuit incarnatio filij Dei nostris Carmelitis in Carmelo habi-
tantibus, vt testatur Petr. Morales *in Matth. cap. 1. lib. 1.
tract.* 6. & multi alij Authores quos larga manu refert Le- 186
zana, *anno mundi* 3976. *num.* 6. Vbi etiam refert quomodo
id acciderit, quod nos breuitatis causa omittimus.
Rebus sic stantibus & Essenis habitatoribus Carmeli pace
fruentibus toto tempore Imperij Iulij Cæsaris, & Octauia-
ni Augusti, qui anno mundi 4011. Ante Christum verò 42.
suscepit clauum Imperij Romani, & regnante in Iudæa
Herode, anno mundi 4037. & ante Christum 15. Imperij 187
verò Roman. 31. Augusti Cæsaris 26. & Herodis regni 32.
concepta fuit Virgo Maria sanctissima sine labe peccati ori-
ginalis, vt latè probat Lezana, *anno mundi* 4037. *numer.* 6.
Hoc autem mysterium immaculatæ conceptionis antea Patri
nostro Eliæ reuelatum fuerat in Carmelo in illa nubecula
parua, vt ait Ioannes Ierosolymitanus *dicto lib. cap.* 32. Ex
quo tempore inter discipulos Eliæ hoc mysterium purissimæ 188
conceptionis celebratum fuit. Vnde Petrus Oxella Iesuita
*in informatione pro immaculatæ Virginis conceptione fundamen-
to* 1. congratulatur nostræ Religioni Carmelitanæ, quod à
duobus millibus quingentis, & supra annis huius veluti tra-
ditionis testimonium proferre possit, sed de his vide latius
Lezanam *anno mundi* 4037. *num.* 8.
Hæc autem sanctissima Virgo tempore, quo fuit in tem- 189
plo præsentata, votum fecit virginitatis, quod Pontifici, &
Essenis nostris indicauit, vt notat cum aliis Lezana *anno mun-
di* 4042. *num.* 1. & 3. Imò aliqui dicunt sanctissimam Virgi-
nem sumpsisse institutum Essenum, & Elianum, ita Car-
thagena 4. *tom. homil. homil. de Carmel.* Muñosius *in propu-
gnaculo Eliæ lib. 2. titul. 2. cap. 3. num.* 4. Quod tamen ca-
tenus solum accipiendum videtur, quatenus eminentissima
suæ vitæ ratione quidquid in Esseno, & Eliano instituto
probitatis, & perfectionis erat amplexata sit, iuxta modum
quo similiter de Christo dicemus intelligendos eos, qui ip-
sum vitam Essenorum æmulatum fuisse dixerunt, de quo in-
ferius. Anno autem mundi 4051. & ante Christum 2. des- 190
ponsata fuit B. Virgo Maria Ioseph. vt latè probat Lezana
ibi, hoc tempore floruit in Carmelo S. Aggabus, vt ait Dur-
landus *in vita S. Annæ c.* 6.
Anno autem mundi 4052. incarnatus fuit filius Dei in v-
tero B. Virginis Mariæ & eodem anno 24. Iunij natus fuit 191
Ioannes Baptista præcursor Domini, qui venit in spiritu, &
virtute Eliæ, nam vt ait Abulensis 4. *Reg. 1. quæst.* 24. Se-
cutus est per omnia vitam Eliæ, ita vt à Iudæis putaretur 192
esse Eliam, vnde illius institutum accepit, & fuit verus mo-
nachatus Carmelita, & princeps monachorum nostri ordinis 193
in lege gratiæ, vt infra dicemus, & patet ex testimonio Bel-
larm. *lib. 2. de monachis capit.* 5. vbi ait: *Denique Ioannem
Baptistam monachatum, & Eremitarum principem fuisse sub-
scribunt ferè omnes Patres*. Cum ergo tempore Ioannis nulli
fuissent monachi, vel eremitæ, quàm Carmelitæ, dare cui- 194
denter sequitur Ioannem Baptistam fuisse in lege gratiæ pri-
mum illorum principem, & generalem, & relictis innume-
ris testimoniis, quos possem efferre, accipe vnum tantum
Dominici Soti *in 4. sentent. quæst. 2. art.* 1. vbi ait: *Ante
Christi aduentum Essenorum collegium in deserto Iudææ more
nostrorum anachoretarum sanctissimam degisse vitam, ab vxori-
bus prorsus & omni fœmineo conspectu semotissimam, quarum
institutum secutus est Ioannes Baptista*. Vide alia multa pro
probanda hac veritate apud Lezanam *anno mundi* 4052. *nu-
mer.* 21.
Addunt aliqui, etiam Christum Essenum vocari posse,
quia vita Ipsius Essenorum institutum sapiebat, ita multi quos
refert Lezana *anno mundi* 4065. *num.* 5. Verum cum com- 195
munis sensus Ecclesiæ sit, Christum communem vitam cum
aliis hominibus fuisse secutum, vtpotè omnium magistrum
nullo modo est dicendum vitam Essenorum, tam à commu-
ni vita hominum separatam egisse, quamuis quidquid in Es-
seno instituto probitatis, & perfectionis erat, eminenter in
vita Christi, etiam contineretur, vt diximus de Beata Vir- 196
gine. Hæc autem Sanctissima Virgo multoties ad Montem
Carmelum venierat, & cum Carmelitis sæpè sæpius conuer-
sabatur, vt patet ex lectionibus Festi commemorationis so-
lemnis eiusdem Beatissimæ Virginis de monte Carmelo, vbi
dicitur. *Ipsius colloquijs, & familiaritate frui potuere*. Quæ
sectiones approbatæ sunt à Congregatione Rituum. Tum
quia ita docent Ioannes Hierosolymitanus *in dicto lib. capit.*
23. vbi

53. vbi ait : *Dei genitrix à professoribus huius religionis multoties fuit visa* . Et Ioannes Grossus *in suo viridario clauf.* 1. ait : *Ipsa virgo gloriosa mater , tanquam suos ipsos filios Prophetarum visitauit sæpius , vt fratres , & ipsi primi ad honorem gloriosæ Virginis Capellam fabricarunt* , mitto alia testimonia , quæ affert Lezana *ann.* 4065. *num.* 7.

Anno autem mundi 4081. & Christi 27. cœpit Ioannes Ba-
197 ptista iam factus ordinis Carmelitani Generalis prædicare, & baptizare , & inter eos, qui eius prædicatione baptismum susceperunt , fuere Esseni, vt patet *ex lectionibus officij B. Virgi-*
198 *nis de monte Carmeli* , vbi dicitur : *Viri plurimi , qui vestigijs sanctorum Prophetarum Eliæ , & Elisæi institerant Ioannis Baptistæ præconio ad Christi aduentum comparati fuerant* . Mor-
199 tuo igitur Domino nostro Iesu Christo, in die Pentecostes sequenti , multi Carmelitæ erant in cœnaculo cum Apostolis; super quos descendit Spiritus Sanctus, vt patet *ex Actor.* 2. *v.* 5. *Erant autem in Ierusalem habitantes Iudæi viri religiosi ex omni natione quæ sub cælo est* . Vt latè probat Lezana *anno mundi* 4086. Hæc igitur fuit successio Carmelitarum ab Elia vsque ad finem legis veteris . Promulgata autem lege Euangelica , multi Carmelitæ secuti sunt illam , vt patet *ex officio commemorationis solemnis à B. Virginis lectione* 4. vbi dicitur . *Viri*
200 *plurimi qui vestigijs sanctorum Patrum Eliæ & Elisæi institerunt verum veritate perspecta , atque probata , Euangelicam fidem confestim amplexi sunt* . Et latè probat Lezana *anno mundi* 4086. & *Christi* 34. Quomodo autem Carmeliticus ordo ex tunc processerit , & quæ fuerit illius continuatio iam explico.

§. X.

Refertur hæreditaria successio Religionis Carmelitanæ in lege gratiæ à Ioanne Baptista vsque ad S. Bertoldum.

SVMMARIVM.

201 *Anno Christi 64. successit Ioanni Baptistæ in generalatu Ordinis Carmelitanæ S. Enoch ab Amatim.*
202 *Anno Christi 110. successit S. Enoch S. Ignatius martyr.*
203 *Anno Christi 168. successit S. Frontonius.*
204 *Anno Christi 179 successit S. Serapionus.*
205 *Anno Christi 190. successit S. Elanus martyr.*
206 *Anno Christi 264. successit S. Samonius.*
207 *Anno Christi 272. successit S. Dionysius.*
208 *Anno Christi 276. successit S. Speredion.*
209 *Anno Christi 357. successit S. Antonius Abbas.*
210 *Anno Christi 380. successit S. Euthicius.*
211 *Anno Christi 386. successit S. Cyrillus.*
212 *Anno Christi 432. successit Ioannes Hierosolymitanus.*
213 *Anno Christi 455. successit S. Carpasius.*
214 *Anno Christi 520. successit S. Sabbas.*
215 *Anno Christi 536. successit S. Theotitus.*
216 *Anno Christi 540. successit S. Theodosius.*
217 *Anno Christi 556. successit S. Ioannes Sylenciarius.*
218 *Anno Christi 557. successit S. Quiriacus.*
219 *Anno Christi 600. successit S. Ioannes Calebita.*
220 *Anno Christi 615 successit S. Alypius.*
221 *Anno Christi 635 successit S. Melito.*
222 *Anno Christi 714. successit S. Theodorus.*
223 *Anno Christi 780. successit S. Nicetas.*
224 *Anno Christi 854. successit S. Petrus.*
225 *Anno Christi 990. successit S. Simon Armenus.*

EXplicata iam continuata successione Religionis prophetiæ in lege veteri superest, vt explicemus successionem , & continuationem in lege Euangelica . Primus igitur Generalis in lege gratiæ fuit S. Ioannes Baptista, etiam ante Christi mortem ita Paleonydorus *lib.* 2. *cap.* 1. vbi ait : *Tunc primum, & præcipuum Carmelitarum caput Ioannes apparuit Baptista* . Ita etiam Ioannes Hierosolymitanus, & alij, quos lata manu refert Cassanate in Paradiso Carmelitici decoris anno Christi 1. *cap.* 2.
201 Secundus generalis fuit S. Enoch ab Amatim anno Christi 64. ita ex Coria Cassanate, *ætate* 2. *post Christum cap.* 12. Tertius ge-
202 neralis fuit S. Ignatius martyr, anno Christi 110. ita Cassanate , *ætate* 3. *post Christum cap.* 24. Quartus generalis fuit S. Frontonius anno Christi 168. ita ex Coria Cassanate, *ætate* 3. *post Chri-*
203 *stum cap.* 27. Quintus generalis, fuit S. Serapionus anno Christi
204 179. ita ex Coria Casanate , *ætate* 3. *post Christum cap.* 30. Sextus
205 generalis fuit S. Elanus martyr anno Christi 190. ita Casanate , *ætate* 3. *post Christum cap.* 31. Septimus generalis fuit S. Samonius
206 natione Græcus anno Christi 264. ita Casanate, *ætate* 4. *post Christum cap.* 38.
Octauus generalis fuit S. Dionysius natione Syrus, anno Chri-
207 sti 272. ita ex Coria Casanate, *ætate* 4. *post Christum cap.* 39. Nonus generalis fuit S. Spiridion anno Christi 276. ita Casanate ,
208 *ætate* 4. *post Christum cap.* 40. Decimus generalis fuit S. Anto-
209 nius Abbas magnus nuncupatus anno Christi 357. ita Casanate,
210 *ætate* 5. *post Christum cap.* 77. Vndecimus generalis fuit S. Eu-
thicius Græcus anno Christi 380. ita Casanate, *ætate* 5. *post Christum cap.* 102. Duodecimus generalis fuit S. Ciryllus na- 211
tione Græcus, anno Christi 386. ita Casanate , *ætate* 5. *post Christum cap.* 115. Decimus tertius generalis fuit Ioannes Hierosolymitanus anno Christi 432. ita Casanate , *ætate* 6. *post Christum cap.* 1. Decimus quartus generalis fuit S. Carpasius anno Christi 212
455. ita Casanate , *ætate* 6. *post Christum cap.* 15. Decimus quin- 213
tus generalis fuit S. Sabbas anno Christi 520. ita Casanate , *ætate* 7. *post Christum cap.* 13. Decimus sextus generalis fuit S. Theo- 214
tistus Græcus anno Christi 536. ita Casanate; *ætate* 7. *post Christum cap.* 36. 215

Hic Casanate *ætate* 13. *post Christum cap.* 1. ait se non inuenire in authoribus sequentes Generales, & ideò suspicari per illud tempus gubernasse religionem Patriarchas Hierosolymitanos facultate ad id à summis Pontificibus, quod posse esse admittit Vasquez 1.2. *quæst.* 6. *art.* 4. *d.* 195. & nullam habet difficultatem , cum id hodie in monialibus subiectis Episcopis videamus. Verum ergo non contentus hac solutione, licet eam improbabilem non reputem, præquirendo in nostris Authoribus continuationem huius successionis inuenio, quod Theotisto successit S. Theodosius in generalatu anno Christi 540. qui vixit 216
140. annus ita Coria *lib.* 9. *cap.* 22. Theodosio vero successit S. Ioannes Sylenciarius, anno Christi 556. ita Coria *ibi*: Huic ve- 217
ro successit S. Quiriacus anno Christi 557. ita Coria *eodem loco* . 218
Huic successit S. Ioannes Calabita anno Christi 600. ita Coria 219
eodem loco . Huic successit S. Alypius anno Christi 615. ita Co- 220
ria *ibidem*. Huic successit S. Theodorus Studita anno Christi 221
714. ita Lippomanus *tom.* 5. Antonius de Iepe *tom.* 3. *historia S.* 222
Benedicti anno 826. Huic successit S. Nicetas Græcus anno 223
Christi 780. ita S. Angelus *Catalog.* 85. Huic successit S. Petrus 224
anno Christi 854. ita Coria Delucid. *lib.* 9. *cap.* 29. Huic succes-
sit S. Simon Armenus anno Christi 990. ita Fr. Marcus à Gua- 225
dalaxara in *Catalogo Sanctorum Carmelitarum*.

§. XI.

Refertur hæreditaria successio Religionis Carmelitanæ in lege gratiæ à S. Bertoldo primo Generali Latinorum vsque ad hæc tempora.

SVMMARIVM.

226 *Anno 1096. Almericus reduxit Eremitas Carmelitas ad vitam cœnobialem, extra tamen ciuitates.*
227 *Ædificauit cœnobium in Carmelo , & illi posuit generalem S. Bertoldum, qui successit Simoni Armeno anno Christi 1121. & fuit primus generalis Latinorum.*
228 *Anno Christi 1166. successit S. Brocardus.*
229 *Anno Christi 1171. S. Brocardus petijt regulam à S. Alberto.*
230 *Anno Christi 1225. successit in generalatu ordinis S. Cyrillus Græcus.*
231 *Anno Christi 1229. successit S. Bertoldus.*
232 *Anno Christi 1237. successit S. Albanus.*
233 *Anno Christi 1250. successit S. Simon Stokio.*
234 *Anno Christi 1266. successit Nicolaus Gallicus.*
235 *Anno Christi 1272. successit Venerabilis Redulphus Tudescus.*
236 *Anno Christi 1275. successit Petrus de Emiliano.*
237 *Anno Christi 1297. successit Raymondus de Insulis.*
238 *Anno Christi 1307. successit Gerardus à Bononia.*
239 *Anno Christi 1317. successit Simon de Spiera.*
240 *Anno Christi 1318. successit Guidus de Terrena.*
241 *Anno Christi 1321. successit Ioannes de Merlo.*
242 *Anno Christi 1342. successit Petrus Raymondus.*
243 *Anno Christi 1356. successit Ioannes Balistarius.*
244 *Anno Christi 1375. successit Bernardus Oliuarius.*
245 *Anno Christi 1381. successit Michael Angrianus.*
246 *Anno Christi 1387. successit Ioannes à Raide.*
247 *Anno Christi 1405. successit Matthæus à Bolonia.*
248 *Anno Christi 1412. successit Ioannes Grossus.*
249 *Anno Christi 1425. successit Fartholomæus Racolius.*
250 *Anno Christi 1430. successit Ioannes Faco.*
251 *Anno Christi 1451. successit B. Ioannes Soretus.*
252 *Anno Christi 1472. successit Christophorus Brixiensis.*
253 *Anno Christi 1482. successit Pontius Raymondus.*
254 *Anno Christi 1503. successit Petrus Terraza.*
255 *Anno Christi 1513. successit Baptista Mantuanus.*
256 *Anno Christi 1517. successit Bernardus Landucius.*
257 *Anno Christi 1524. successit Nicolaus Auditbius.*
258 *Anno Christi 1564. successit Ioann. Bapt. Rosso.*
259 *Hic generalis anno Christi 1567. dedit facultatem S. M. nostræ Theresiæ erigendi conuentus monialium , & Religiosorum discalceatorum sub regula primitiua.*
260 *Anno Christi 1580. successit Ioannes Baptista Gafardus.*
261 *Anno Christi 1593. successit Ioannes Stephanus Ghyzola.*
262 *Eodem anno in Capitulo generali Cremonæ facto sub eodem Gene-*

Generali separati sunt excalceati ab obseruantibus.
263 *Anno Christi 1593. Electus fuit primus generalis discalceatorum Congregationis Hispaniæ, Nicolaus à Iesu Maria.*
264 *Anno Christi 1594 successit Elias à S. Martino.*
265 *Anno Christi 1600. successit Franciscus à Matre Dei.*
266 *Anno Christi 1607. successit Ildephonsus à Iesu Maria.*
267 *Anno Christi 1613. successit Iosephus à Iesu Maria.*
268 *Anno Christi 1619. successit Ildephonsus à Iesu Maria secunda vice.*
269 *Anno Christi 1625 succesit Ioannes à Spiritu Sancto.*
270 *Anno Christi 1631. succesit Stephanus à S. Ioseph.*
271 *Anno Christi 1637. succesit Ioannes à Spiritu Sancto secunda vice.*
272 *Anno Christi 1643. succesit Ioannes Baptista.*
273 *Anno Christi 1649 succesit Hieronymus à Conceptione.*
274 *Anno Christi 1655. succesit Didacus à Præsentatione.*
275 *Anno Christi 1661. succesit Gabriel à Matre Dei.*
276 *Anno Christi 1664. succesit Stephanus à S. Ioseph.*
277 *Carmelitana Religio, quæ hodie viget est ipsamet, quam parens Elias in Carmelo instituit sine vlla interruptione.*
278 *Solum differt ab ea quam parens Elias instituit accidentaliter ob solemnitatem, quam ex Christi institutione habet.*
279 *In re nimis antiqua sufficiunt scriptorum testimonia ad probandam antiquitatem.*
280 *Probatur Carmelitana succesio ex varijs iuris regulis.*

FLorescente igitur toto hoc tempore Carmelitano ordine
in Tebaida, Egypto, & Palestina, Carmelo, & aliis E-
226 remis, anno Christi 1096. Almericus Patriarcha Antioche-
nus videns Carmelitanum ordinem in Eremis habitare, non
tam commodum esse populis, ad cœnobialem vitam, extra
tamen ciuitates, qua populo essent vtiliores reducere instituit
& in Carmelo celebre cœnobium ædificauit, quo collegiali-
ter in vnum intra claustra, & dormitoria communia, com-
munem diu, noctuque vitam monasticam more Latinorum
peragerent, & ei præposuit anno Christi 1121. S. Bertol-
dum, qui erat monachus Carmeli, quem ipsi Carmelitæ
more Latinorum generalem appellarunt. antea namque Abba
227 nomine more Græcorum prælatus generalis appellabatur. Vo-
luit tamen Almericus hanc monachorum Ecclesiæ Latinæ
consuetudinem nostrates habere quapropter vetustissima ordi-
nis omnia monimenta S. Bertoldum primum priorem genera-
lem ordinis inter Latinos annumerant; Ex quo facto aliqui
voluere asserere, Almericum fuisse institutorem nostræ Reli-
gionis, quod quidem falsum est: Almericus enim nunquam
dedit regulam Carmelitis, sed tantum collegialiter viuere in-
stituit, ita cum multis Casanate, *ætate 13. post Christum cap. 5.* & alij scriptores nostri ordinis, & multi exteri, à quibus re-
ferendis breuitatis causa abstineo.
Secundus generalis Latinorum fuit S. Brocardus Hierosoly-
mitanus anno Christi 1166. ita Casanate, *ætate 13. post Christum cap. 111.* Hic generalis videns nouam sibi viuendi regu-
228 lam necessariam esse, siquidem Ioannis Patriarchæ regula,
iam pridem in ordine suscepta, non sufficere tunc iudicabat,
cum anachoreticæ vitæ propositum, de quo ipsa ferebat iam
esset absolutum, Albertum Patriarcham addit, vt sibi iuxta
nouum vitæ propositum, nouam viuendi traderet normam,
quod equidem fecit ipse Albertus Patriarcha Hierosolymita-
229 nus anno Christi 1171. eam reducens ex illa regula Ioannis
Hierosolymitani, & satis indicant priora verba regulæ Al-
berti. *Verum quia requiritis à nobis, vt iuxta propositum vestrum tradamus vobis vitæ formulam, quam tenere in posterum debeatis &c.* Cæteros generales qui sequuntur cum de eis non
sit dubium inter Authores suo ordine proponam, sicut illos pro-
ponit Casanate, *in suo paradiso Carmelitico decoris ad ann. Christi 1225. ætate 24. post Christum.*
230 Tertius igitur generalis inter Latinos fuit S. Cyrillus Græ-
231 cus anno Christi 1225. Quartus B. Bertoldus anno Christi 1229.
232 Quintus S. Albanus Britonus anno Christi 1237. Sextus S. Sy-
233 mon Stokio anno Christi 1250. Septimus Nicolaus Gallicus
234 anno Christi 1266. Octauus V. Redulphus Tudescus anno
234 Christi 1272. Nonus Petrus de Emiliano anno Christi 1275.
236 Decimus Raimundus de Insulis anno Christi 1297. Vndeci-
737 mus Gerardus à Bononia anno Christi 1307. Duodecimus
238 Simon de Spiera anno Christi 1317. Decimus tertius Guidus
239 de Terrena anno Christi 1318. Decimus quartus Ioannes de
240 Alerho anno Christi 1321. Decimus quintus Petrus Ray-
241 mundus anno Christi 1342. Decimus sextus Ioannes Balista-
242 rius anno Christi 1356. Decimus septimus Bernardus Olle-
243 rius anno Christi 1375. Decimus octauus Michael Angtianus
244 anno Christi 1381. Decimus nonus Ioannes à Raide anno
245 Christi 1387. Vigesimus Matthæus à Bolonia anno Christi
246 1405. Vigesimus primus Ioannes Grossius anno Christi 1412.
247 Vigesimus secundus Bartholomæus Raccolius anno Christi
248 1425. Vigesimus tertius Ioannes Faco anno Christi 1430.
249 Vigesimus quartus B. Ioannes Soretus anno Christi 1451.
250 Vigesimus quintus Christophorus Brixiensis anno Christi
1472. Vigesimus sextus Pontius Raymundus anno Christi 251
1482. Vigesimus septimus Petrus Terræza anno Christi 252
1503. Vigesimus octauus Baptista Mantuanus anno Chri- 253
sti 1513. Vigesimus nonus Bernardinus Lauducius anno 254
Christi 1517. Trigesimus Nicolaus Audithius anno Christi 255
1524. Trigesimus primus Ioannes Baptista Rosso anno 256
Christi 1564. Hic generalis veniens Hispaniam, & visi- 257
tans sanctissimam Matrem nostram Theresiam dedit ei 258
facultatem erigendi conuentus monialium Carmelitarum
excalceatarum Abulæ die 27. Aprilis anni 1567. & po-
stea ei dedit facultatem pro patribus Carmelitis discal- 259
ceatis erigendis, in conuentu Valentiæ. Trigesimus se- 260
cundus fuit Ioann. Baptista Gaffardus anno Christi 1580. Tri-
gesimus tertius fuit Ioannes Stephanus Chyzola anno Chri- 261
sti 1593. qui solum post suam electionem per duas horas vi-
xit in generalatu.
Tempore huius generalis in Capitulo generali Cremonæ 262
inito anno Christi 1593. communi Patrum applausu Discal-
ceatorum nostrorum felicissima Congregatio omninò se ab
antiqua Carmeli obseruantia congregauit annuente diplo-
mate Clem. VIII. in duos nobilissimos, & fertilissimos
palmites multiplicata est, illa Carmeli arbor antiqua
numquam tantorum temporum procellis labefactata, sed
semper inconcussa manens quasi arbor vitæ in medio Para-
disi situata, quæ Eliæ fonte irrigata taliter in dies pullula-
uit, vt & tertium palmitem procreauerit fertilissimum,
scilicet Congregationem nostrorum Carmelitarum Discal-
ceatorum Congregationis Italiæ; Verum quia hi tres nobi-
lissimi Palmites, hi tres huius arboris rami, hæc tria Eliæ
fontis flumina, infinitos ferunt fructus odoris, nec ergo in
tam breui fasciculo tot heroas, tot insignes viros possum con-
texere, successionem generalium, tam Obseruantium, quam
nostræ Congregationis discalceatorum Italiæ suis relinquo
Authoribus, qui illorum memoriam in suis scriptis in Ec-
clesiæ viridario proponent, ergo verò solùm nostræ congre-
gationis Hispaniæ Carmelitarum discalceatorum, quæ pri-
ma fuit quæ arborem illam antiquam Carmeli nouo decore,
nouis virgultis, pomis, & fructibus decorauit è qua postea
congregatio discalceatorum Italiæ pullulauit incompto cala-
mo priores generales enumerabo.
Primus igitur huius Carmelitanæ excalceatæ familiæ Ge-
neralis post separationem factam anno Christi 1593. fuit P.
Fr. Nicolaus à Iesu Maria cognomine Doria, quem Cle- 263
mens VIII. eodem anno suo diplomate ex motu proprio om-
nibus Hispaniæ Excalceatis generalem proposuit. Secundus 264
fuit Elias à S. Martino anno Christi 1594. Tertius fuit 265
Franciscus à Matre Dei anno Christi 1600. Quartus fuit Il- 266
dephonsus à Iesu Maria anno Christi 1607. Quintus fuit Io- 267
sephus à Iesu Maria anno Christi 1613. Sextus fuit Al- 268
phonsus à Iesu Maria, secunda vice, anno Christi 1619. Sep-
tibus fuit Ioannes à Spiritu Sancto, anno Christi 1625. O- 269
ctauus fuit Stephanus à S. Ioseph anno Christi 1631. Nonus 270
Ioannes à Spiritu Sancto secunda vice, anno Christi 1637. 271
Decimus Ioannes Baptista anno Christi 1643. Vndecimus 272
Hieronymus à Conceptione anno Christi 1649. Duodeci- 273
mus Didacus à Præsentatione anno Christi 1655. Decimus 274
tertius Gabriel à Matre Dei anno Christi 1661. Decimus 275
quartus Stephanus à S. Ioseph. anno Christi 1664. Qui ho- 276
die nostrum excalceatum, Carmelum Hispanum singulari
vigilantia, & speciali sapientia, & charitate quasi è cœ-
lo elapsus dirigit, tuetur, & regit, cuius gubernium,
hæc nostra Lusitana familia nimium exoptat; sed pro do-
lor! bella inter Iberos, & Lusitanos hac nos felicitate peni-
tus priuant, faxit Deus, vt pace cuncta composita, prout
vtraque nobilissima natio summe exoptat, bella remouean-
tur, vt hæc nostra Lusitana prouincia suo capiti, à quo
abhinc viginti & septem annis est separata authoritate Pon-
tificia iterum annectatur, quod si fuisset sub illo genera-
li, magni facerent nostri Lusitani Carmelitæ, audio etiam
illum maximè diligere Lusitanos; est enim natione Nauar-
rus, vir literis, & virtute eximia præditus, sit leo ab alijs
huius insignis Patris virtutibus, & dotibus referendis, ne ip-
sius venustatem offendam, & ne nostris Lusitanis fidelitatis
Lusitanæ appaream suspectus, quod absit.
Hæc igitur fuit Carmelitani ordinis nunquam interrupta
successio ab Elia vsque ad hoc nostrum tempus. Exeat
nunc ne[…]io quis mendosus ille P. Salinas, & dicat, quia
Carmelitana Religio ab Elia non sumpsit exordium. Quo-
modo potest fieri, vt Religio Carmelitana ab Elia non pro-
cesserit, si tot sacri textus testimonia, si tot Sancti Patres,
si tot Pontifices, si tot Authores omnium Religionum, &
etiam suæ societatis id proclamant, si Ratio, & ipsamet
continuata successio id demonstrant? crede ergo, si non
Sanctis Patribus, vt soles, & Pontificibus, ad minus sacri tex-
tibus, & authoribus tuæ ipsius societatis; ipsi enim sunt præ-
cipui patroni, qui hanc nostram veritatem defendunt, vel
hucusque monstramus. Per quod responsum manet argumento,
ob

ob quod hæc adducta sunt, nam si ostensum manet ex tot gra-
uissimis Authoribus, & Patrum testimonijs, Ordinem Prophe-
ticum sine interruptione continuatum fuisse ab Elia vsque ad
S. Ioann. Bapt. primum legis gratiæ Carmelitarum Genera-
lem. Et inde vsque ad S. Brocardum secundum generalem La-
tinorum, qui Alberti regulam recepit. Et inde vsque ad hæc
tempora, vt ipsi etiam aduersarij fatentur, quis poterit dubi-
277 tare hanc eandem Religionem Carmelitarum, quæ hodie
cum tam eximio decore floret in Ecclesia Dei, esse ipsissimam
cum ea, quæ floruit in lege veteri ab Elia parente sanctissimo vs-
que ad Ioannem Baptistam, & solum ab ea differre accidentali-
278 ter, ob perfectiones, quas illi Christus, & Apostoli addiderunt,
vt suprà diximus.

Anno quia in tanta temporum varietate, de aliquibus Præ-
positis generalibus dubitatur, An qui proponuntur, vel alij
loco ipsorum fuerint, ideò Religio desijt esse, cum alias tan-
tos, & tot eximios asseclas in omnibus ætatibus ostendamus,
& Religionis continuationem in Carmelo, & in omnibus
locis, in quibus priora collegia ab Elia, & Elisæo fuere
primitùs in lege veteri fundata? Absit. In re enim tam ob-
scura, & antiquissima, & de qua nulla extant vetusta mo-
279 numenta, cum Carmelus ipse, qui erat veluti commune Prom-
ptuarium sub Barbarorum manibus sæpiùs venerit, qui ora-
torium, cuncta, quæ in eo erant combusserunt, & fratres ibi
assistentes interfecerunt, non requiritur maior demonstra-
tio, quam ea, quæ per testimonia relatu nos adduximus,
præcipuè cum in tot rationibus non contemnendis, & in
ipsa possessione & præscriptione Religionis fundatur, quæ
patent ex pluribus dogmatibus iuris prudentum, quæ re-
fert Bertachinus *in Repertorio parte 4. verbo possessio*, præci-
pua sunt hæc.

Primum est. Possessio præsumitur ex titulo præcedenti. Se-
280 cundum Possessio continuata probatur, probatis extremitatibus
temporis, quia medio tempore præsumitur. Tertium Possessio
præsumitur continuata per eum, qui in præteritum possedit,
nisi contrarium probetur, scilicet quod alius posteà possederit.
Quartum Possessio Authoris, & successoris præsumitur conti-
nuata. Quintum Possessio præsumitur continuata tempore tur-
bationis, & litis contestationis, quando Author probat de anti-
quiori. Atqui hæc omnia in hac nostra causa concurrunt, vt
hucusque latè ex tot patrum Authoritatibus, & possessione ipsa
& præscriptione probauimus, & statim ex communi & antiqua
ordinis traditione monstrabimus, & nemo est, qui non videat;
ergo solum ille, qui non viderit, probabilitatem huius nostræ
sententiæ non introspiciet.

§. XII.

Probatur hæc successio hæreditaria Religionis Carmelitanæ cum vero statu monachali cum tribus votis obedientiæ, paupertatis, & castitatis ab Elia parente nostro vsque ad hæc tempora per Religionis Carmelitanæ Traditionem.

SVMMARIVM.

281 *Continuata successio Ordinis Carmelitana cum vero monachatu ab Elia vsque hac tempora probatur Religionis traditione.*
282 *Hac traditio sine magno fundamento negari non potest.*
283 *Hac traditio probatur plurimorum summorum Pontificum authoritate.*
284 *Probatur authoritate Clementis VIII.*
285 *Probatur authoritate multorum SS. Patrum Religionis.*
286 *Probatur authoritate Doctorum exteriorum præcipuè societatis Iesu.*
287 *Pater Salinas refellitur.*
288 *Os illius obtruditur testimonio Academia Cantabrigensis in Anglia.*
289 *Dubitare an ordo Carmeli descenderit ab Elia est dubium puerile.*
290 *Propositio damnata in aliqua Academia catholica potest haberi suspecta de haresi.*
291 *Traditiones particularium prouinciarum habent eximiam authoritatem.*
292 *Traditio Diuum Iacobum venisse ad Hispaniam est vera, & ab Vrbano VIII. vt talis fuit recepta.*
293 *Nostra traditio est vera, & à Pontificibus recipitur.*
294 *Nostra traditio maximè fauet fidei contra hareticos huius temporis.*
295 *Testimonium domesticorum admittitur in causis suorum religiosorum, & communitatum.*
296 *In canonizatione sanctorum alicuius religionis, Religiosi eiusdem Religionis assumuntur vt testes.*
297 *Argumentum contrarium contra hanc nostram traditionem possunt haretici facere contra aliquas traditiones Ecclesiasticas in ordine ad plures articulos fidei.*
298 *Proponitur quoddam cuiusdam Anonimi argumentum contra hucusque dicta.*

A Spir. Sanct. Primatus Elia.

Qvamuis quæ hucusque diximus, satis ostendunt hanc cele-
brem continuationem, & non interruptam successionem
Religionis Carmelitanæ ab Elia Parente auctore, & fundatore
cum vero statu monachali, cum tribus votis obedientiæ, pau-
pertatis & castitatis, id tamen tandem confirmo ex constanti,
& perpetua Ordinis traditione, qua semper quæ dicta hucusque
manent, fuere in illo recepta, quod solùm argumentum, ad
totum hoc consilium probandum sufficiebat, siquidem tra-
ditio in rebus quæ consistunt in facto, & vetustissimis,
est irrefragabile argumentum. Probatur igitur nostra asser-
tio.

Constans traditio est in tota religione Carmelitana à tem- 281
poribus immemoralibus, Eliam, & Elisæum fundasse hanc
Carmelitanam religionem, cum vero monachatu, cum tri-
bus votis essentialibus obedientiæ, paupertatis, & castitatis,
& sic ab Elia fundatam continuatam fuisse per filios Propheta-
rum, per Recabitas, Essenos, & Assideos vsque ad mortem
Christi, & inde in lege gratiæ per ipsos Essenos, qui legem
Euangelicam susceperunt, & per alios sanctos eremitas, qui
vsque ad tempus Brocardi in Eremis habitarunt, & inde per
ipsos Carmelitas, qui cœnobiticè in conuentibus vixerunt, 282
vsque ad hæc tempora; sed huiusmodi traditio, sine aliquo
magno fundamento in contrarium negari non potest; ergo di-
cendum est Religionem Elianam ab Elia vsque ad hæc
tempora prædicto modo continua successione perdurasse.

Maior præterquam quod sit certa, vt patet ex testimonijs 283
tantorum Patrum, & Doctorum, quæ hucusque retulimus,
probatur, non solùm authoritate septem summorum Pontifi-
cum, qui de hac hæreditaria successione testantur, quæ su-
prà retulimus, & ex concessione officiorum in toto Ordi-
ne Carmelitarum recitandorum pro prædictis Sanctis, tan-
quam de Fundatoribus, & Patronis, sed etiam authoritate 284
Clementis VIII. in quadam Epistola, quam scripsit ad Re-
gem potentissimum Persarum anno 1604. in recommenda-
tionem priorum Carmelitarum, qui ad conuersionem illius
Regni abierunt, vbi ait Pontifex: *Habuerunt olim Religionis
huius professores, sicut à Romanis Pontificibus prædecessoribus
nostris memoria proditum est, sui instituti Authores Sanctos
Prophetas Eliam, & Elisæum, omnibus nationibus, & gen-
tibus notos.*

Deinde probatur authoritate Ioannis Hierosolymitani *in* 285
lib. institutionis Monachorum per totum, qui vixit circa an-
num Domini 400. & authoritate Sancti Cyrilli Constantino-
politani Epistola ad Abbatem Ioachim, qui vixit per annos
Domini 1200. Et authoritate Vvaldensis in suis scriptis
contra Vviclefum hæreticum, cuius doctrina fuit approbata
à Sanctissimo Papa Martino V. cum decreto suo, & totius
Congregationis Cardinalium in Bulla eiusdem sanctissimi
quæ incipit, Placuit nobis, vt refert Coria de antiquitate
Ordinis Carmelitani *lib. 1. cap. 12.* versu Non par. Sed ne
aliquis dicat huiusmodi Authores, etsi grauissimos esse pro-
prios. Probatur authoritate multorum etiam extraneorum; 286
& primus sit Pater Suarius *tom. 3. de relig. lib. 2. cap. 10.*
vbi ait: *Est autem valdè recepta traditio Religionem hanc à
temporibus Prophetarum, & signatim ab Elia institutione
suam ducere originem, & quasi hæreditariam successionem in
monte Carmelo, à qua nomen etiam accepit, quam traditionem
vt veram suscipimus.*

Et Gaspar Sanchez *lib. 3. reg. cap. 17. num. 12.* ait: *Ab
Elia opinor ortum habuerunt antiquum & nobilem, qui nostro
æuo Carmelitæ dicuntur, viri Religionis gloria, & vita san-
ctitate conspicui, quod, vt credam, facit non solùm illius Or-
dinis, sed omnium penè gentium constans, & perpetua traditio,
& quidem si pro hac mea cogitatione nihil staret præter traditio-
nem, omni memoria superiorem, satis putaretur habere præsi-
dij, quia communis, conspiransque consensio nullo interrupta
tempore eam habet authoritatem, quàm nulla, nisi magnæ fi-
dei infirmare possit.* Quid illustrius poterat hic grauissimus
Author dicere? Vbi ergo ista magna fides in contrarium, qua
hæc communis omnium gentium traditio infirmetur? Erit ne 287
fides Patris Salinas, qui hanc traditionem suis fallacijs, & men-
dacijs intendit infirmare, vt dixi in nostro Directorio Regula-
rium *part. 2. tract. 3. d. num.* Absit: illius enim fallaciæ, &
mendacia, clarissimo testimonio totius Academiæ Cantabri-
gensis in Anglia eliduntur, & conteruntur.

Hæc enim Academia anno Domini 1374. vt habetur in spe-
culo ordinis fol. 81. & testatur Lezana in Apparatu ad Anna- 288
les *cap. 6. num. 8.* cum in ea esset dissidium inter scholasticos
(hoc enim dubium puerorum est.) An ordo Carmelitarum 289
descenderit ab Elia per hæreditariam successionem, conuo-
catis per illius Cancellariam Academię Doctoribus, in Iudi-
cio contradictorio, in claustro pleno, hoc decretum edidit:
*Auditis allegationibus, visisque priuilegijs, eorum regula,
& alijs huiusmodi monimentis, & antiquis scripturis, ac
diligenter rimatis, & discussis, de consilio discretorum,
& iurisperitorum dictæ Vniuersitatis nobis assistentium*

V decidi-

decidimus, & declaramus prædictos Patres dicti ordinis B. Mariæ de monte Carmelo, prout sufficienter apparuit per præmissa exhibita, producta, & allegata, Eliæ & Elisæi Sanctorum Prophetarum fore imitatores, & successores, &c.

Quod illustrius testimonium pro probanda hac traditione afferri potest. Nam vt ex *cap.* ad abolendum extra de hæ-
290 reticis infert Valentia *tomo 1. d.4. quæst. 1. parte 3* suspecta haberi potest de hæresi ea propositio, quæ in aliqua Academia catholica condemnata fuerit. Atqui propositio, quæ asserit Carmelitas non esse veros successores Eliæ, damnata fuit ab hac illustri catholica Academia. Videant ergo ipsius authores, an in opinione Patris Valentiæ, & an ex *cap.* Abolendum extra de hæreticis, dici possit suspecta de hæresi hæc sua propositio: Ego enim non hæc dixi, vt vel leuem aliquam nostris aduersarijs notam inurerem, sed vt maiorem firmitatem assertionis nostræ inijciam.

Dices, hanc traditionem esse particularem ipsius Carmelitanæ Religionis, quæ cum ex ea commodum, & interesse recipiat, scilicet gloriam antiquitatis, in hac parte non sunt credendi. Sed contra qui præterquam, quod hæc traditio non
291 est solum particularis Carmelitarum, sed omnium gentium vt testatur Gaspar Sanchez *suprà* traditiones particulares Prouinciarum habent eximiam authoritatem, vt patet ex traditione, qua prouincia Hispaniæ habet venisse ad eam D. Iacobum, quæ traditio, licet à Baronio, & alijs contrarietur, tantæ authoritatis est, vt Vrbanus VIII. iusserit, quod in lectionibus eiusdem sancti Iacobi non ponerentur illa verba, *Mox Hispaniam venisse, Ecclesiarum illius Prouinciæ traditio est, vt anteà ponebantur, sed quod absolutè diceretur: Mox*
292 *Hispaniam profectus; ibi aliquos ad fidem conuertit.* Et Baronius *tomo 1. annalium anno 54. num. 54.* vt certum asserit beatum Bernabitum venisse in Italiam, & prædicasse in Lithurgia in ciuitate Mediolanensi, eo quod: vt ipse ait, fidæ traditiones, eiusdemque Ecclesiæ monimenta fidem certam, atque indubitatam faciunt; Atqui huiusmodi traditiones sunt ipsarum Prouinciarum, quæ interesse recipiunt gloriæ habendi tales patronos, & fundatores, si ergo ipsis habitatoribus illarum prouinciarum tanta fides adhibetur, non ob-
293 stanti illorum interesse, illorum testimonium, & traditio ab Vrbano VIII. vera, & indubitata habetur, & ab ipso Baronio, cur nostra traditio ita non erit, cum habeat in suum fauorem tantorum Pontificum approbationem, & authoritatem, quæ resultat ex officijs approbatis à sacra rituum Congregatione.

Nunquid hanc firmam traditionem labefactabit aliquorum inuidorum contrariatio? Absit, vt ait D. Hieronymus Episto-
294 la ad Lucinum Bethiuam his verbis. *Sed ego illud breuiter admonendum puto, traditiones Ecclesiasticas præsertim, quæ fidei non officiunt ita obseruandas, vt à maioribus traditæ sunt, nec aliorum consuetudinem aliorum contrario more subuerti.* Sed hæc nostra traditio tantum abest, vt officiat fidei, quin potiùs maximè ei fauet contra hæreticos huius temporis, qui sacrilege dicunt, statum religiosum nouum quid inuentum esse in Ecclesia Dei: ergo licet aliqui inferioris notæ Authores contrarium autument, non ideò talis traditio, vt falsa, sed vt probabilissima reputanda est.

Nec etiam obstat, si dicas testes de hac traditione testan-
295 tes esse domesticos. Nam idem possumus dicere de traditione prædicationis sancti Iacobi in Hispania, & S. Barnabæ Mediolani. Tum quia etiam habemus testes extraneos, vt sunt Suarez, & Sanchez, & testimonium vnius Acamediæ Catholicæ. Tum quia etiam testimonium domesticorum admittitur in causis ipsorum collegiorum, & communitatum, vt habetur *cap.* insuper *cap.* cum uuntius de testibus, & est commune inter DD. vt notat Conrado in Praxi *§. 2. de testibus num. 55.* Quod de religiosis in causis suorum conuentuum, & Religionis clarius patet ex Glossa *in authentic. de monach. §. cogitandum & in l. idonei, ff. de testibus*, & tenet Decius super cap. *citatum numero 20.* Quod clarius patet ex *c. veniens 2. de testibus &c. Abbas cap. superprudentiam* 14 *quæst. cap.* & si Christus de iure-
296 iurando, & sic videmus, quod in canonizationibus sanctorum alicuius Religionis, religiosi ipsius religionis assumuntur vt testes, vt resoluunt Auditores Rotæ in canonizatione S. Therefiæ matris nostræ *Relat. 1. de miraculis in vita art. 2. fol. 8.* & in canonicatione sanctæ Franciscæ Romanæ *p. 1. art. 7.* si ergo Religiosi eiusdem Ordinis ad canonizationem sanctorum, vt testes idonei assumuntur, cur non assumuntur ad testificandum de hac traditione? Tandem concludo, & dico, quod idem possunt
297 hæretici dicere de traditionibus Ecclesiasticis in ordine ad plura articula fidei, cum testes huius traditionis sint ipsi catholici Romani. Vt ergo eis non detur ausa tam sacrilegæ propositionis, nullus catholicus hanc nostram traditionem negare debet, eo quod ab ipsis Carmelitis testificetur, per quod patet ad argumentum, ob quod hæc adducta sunt.

Obijcies tamen: Dato quod Elias fuerit fundator Religionis Carmelitanæ cum tribus votis, & vero monachatu, & quod eadem religio hucusque ab Elia continua successione perseuerauerit, adhuc Carmelitæ non possunt singulis mensibus prima die festo nouem lectionum non impedita, tanquam 298
de suo fundatore recitare: ergo omnia quæ hucusque dicta sunt, ad hoc intentum corruunt: Antecedens patet, quia non datur bulla, aut Pontificium priuilegium, ex quo constet Carmelitas posse de S. Elia recitare, tum quia Elias adhuc viuus persistit; sed Ecclesia non solet cultu publico sanctos viuos celebrare: tum quia Elias in loco in quo est non audit eum deprecantes nec scit quæ fiunt in mundo; ergo non potest officio canonico, & publico ab Ecclesia deprecari; patet consequentia, quia talis deprecatio esset inanis, & vacua, cum ab ipso non possit exaudiri. Vnde & ipse Elias eludebat prophetis Baal, eo quod Baal, qui eos, nec audiebat, nec audire poterat exorabant, vt mitteret ignem super sacrificium dicens, clamate voce maiori, si ergo Elias, nec audit, nec exaudire potest eum deprecantes, ridiculum erit illum saltem cultu publico deprecari: ergo de Elia non potest officium Diuinum recitari: ergo multò minus poterit semel in mense de eo tanquam de fundatore à Carmelitis recitari.

§. XIII.

In quo attenditur Carmelitis posse recitare Diuinum officium de suo Patriarcha Elia non obstanti, quod adhuc sit viuus.

SVMMARIVM.

299 *Senes non sunt vocandi in iudicium, sine venia.*
300 *Aliqui Neoterici huius ætatis, nec ipsis sanctis canonizatis parcunt.*
301 *Facultas recitandi D. officium de S. Elia concessa ab Ecclesia Carmelitis immemorialis est.*
302 *Probatur Pontificum priuilegijs.*
303 *Probatur ex varijs sacræ congregationis approbationibus.*
304 *Probatur authoritate plurium missalium antiquorum, in quibus missa de S. Elia reperitur.*
305 *Solus hæreticus potest dubitare de sanctitate magni patris Eliæ.*
306 *Quælibet religio iuxta rubricas potest recitare de suo Patrono, etsi non sit in Calendario.*
307 *Festum Eliæ in omnibus Calendarijs reperitur.*
308 *Carmelitæ ex antiqua consuetudine possunt hodie de S. Elia recitare, etsi non daretur alius titulus.*
309 *Consuetudo antiqua habet vim legis, & priuilegij.*
310 *Sacra Congregatio vltimo declarauit Carmelitas posse de S. Elia recitare, & quæstioni in contrarium factæ perpetuum silentium imposuit.*
311 *Elias est confirmatus in gratia.*
312 *Et ab Spiritu sancto canonizatus.*
313 *Potest ab Ecclesia venerari, etsi sit viuus.*
314 *Aliquibus sanctis adhuc viuis aliquæ Ecclesiæ, & aræ dedicatæ sunt à fidelibus.*
315 *Probabile non esse de fide S. Ioannem Euangelistam non esse mortuum.*
316 *Ecclesia cum celebrat cultu publico, & cur.*
317 *Elias canonizatus est ab Ecclesiastico.*
318 *Cognoscit per reuelationes orationes, quæ ei fiunt.*
319 *In Elia datur specialis ratio ad hoc, vt viuus ab Ecclesia colatur, quæ non inuenitur in alijs sanctis.*
320 *Beati in cœlo quomodo cognoscant orationes ad eos factas.*
321 *Ad statum Eliæ pertinet orationes ad eum factas cognoscere.*
322 *Ecclesia certo supponit Eliam cognoscere preces ad eum factas.*
323 *Elias in loco in quo est habet curam de suis deuotis.*
324 *Elisæus inuocauit Auxilium Eliæ.*
325 *Synagoga tenuit Eliam posse inuocari.*
326 *Theologi, & SS. PP. supponunt Eliam inuocari & intercedere posse pro hominibus.*

Argumentum positum in fine §. præcedentis nos cogit 299
ostendere titulos quibus Carmelitana Religio abhinc tot annis festum S. Eliæ cum officio canonico, cum octaua, & Missa celebrat. Nam licet senes in ius siue venia 300
non debeant vocari iuxta l. *Generaliter, ff. de in ius voc.* hoc ab aliquibus Neotericis huius ætatis non solet obseruari, qui non solum contra Carmelitanam Religionem non verentur opponi, sed & ipsum sanctissimum, & venerabilissimum senem Eliam, longæuum, annosum, probatum, quasi in ius vocant, quæ cum sit causa Paterna, de illa cura habenda est à nobis vsque ad vltimum spiritum, vt ait Chrisostom. *homil. 24. in Ioannem.*

Dico igitur antiquissimam immemorialem, & venerabilem, sæpiusque confirmatam esse facultatem ab Ecclesia 301
factam Patribus Carmelitis recitandi officium S. Prophetæ Eliæ, per quod euanescit præcipuum argumentum huius Anonimi; sumitur autem prima probatio huius veritatis à Bulla Gregorij XIII. quæ incipit vt Breuiarij, in qua Pontifex approbat omnia officia contenta in Breuiario Carmelitano

rio edito à Generali Ordinis Ioanne Baptista Gaphardo anno 1584. in quo breuiario continetur officium S. Eliæ tanquam de 302 patrono Religionis cum octaua, verba autem bullæ sunt hæc. *Nos prædictum Breuiarium, sicut perfertur recognitum, & reformatum authoritate apostolica tenore præsentium approbamus.* Sed hoc modo omnia alia sanctorum officia approbantur ab Ecclesia in breuiario Romano, siquidem nullius sancti in particulari approbatur officium contentum in breuiario; ergo per hanc approbationem officium S. Eliæ in tali breuiario contentum censetur approbatum.

Secunda approbatio sumitur ex bulla Sixti V. quæ incipit *Eximium, quod in vobis* anno 1589. die 27. Iunij, in qua Pontifex concedit nostris Excalceatis Carmelitanis, vt possint de sanctis ordinis Carmelitarum recitare. *Dummodo tam missa, quàm in recitandis horis canonicis diurnis, & nocturnis modum & formam descriptam in quinternio, seu libello per prædictos filios nostros Antonium Sanctorum Ioannis, & Pauli Garrafam, & Vincentium S. Mariæ in via titulorum presbyteros Cardinales montis regalis nuncupatos de mandato nostro reuiso, correcto, & approbato inde obseruetis, & nihil penitus addatis, vel diminuatis.* At qui in prædicto quinternio, seu libello, officium S. Patris Eliæ, vt patroni reperitur, fol. 38. ergo prædictum officium à Sixto V. approbatum est, vtpotè de mandato ipsius reuisum, correctum, & approbatum, vt ipse in prædicta bulla testatur.

Tertia approbatio sumitur ex Bulla Clementis VIII. quæ incipit *Romanus Pontifex* sub datis Ferrariæ die 30. Iulij 1598. in qua concessit, & indulsit presbyteris, & monachis Græcis præsertim, S. Basilij, vt vti possent breuiario quodam Græco in quo officium S. Eliæ Prophetæ pag. 459. continetur, nam cum prædictum breuiarium à Clemente VIII. sit approba-
303 tum, etiam officium S. Eliæ in eo contentum censetur approbatum. Quarto sub Paulo V. anno 1609. sacra Rituum Congregatio pro nostris excalceatis approbauit officia propria sanctorum ordinis Carmelitarum contenta in quodam Libello Romæ impresso de mandato ipsius sacræ Congregationis recognita, & subscripta à Cardinali Bellarmino; cum ergo in eo libello contineatur officium S. Eliæ cum sua octaua, euidenter constat tale officium à sede Apostolica iam iterum probatum, recognitum, reuisum: Quinto ad instantiam. P. Generalis Carmelitarum Gregorij Canalij Veneti, sacra Congregatio rituum iterum approbauit libellum sanctorum ordinis Carmelitarum anno 1628. vt constat ex ipsius sacræ Congregationis decreto subscripto à Cosma Cardinali de Torres, libello pag. 107. continetur idem officium S. Eliæ cum octaua pro die 20. Iulij ergo ex his omnibus constat sæpè sæpius prædictum officium S. Eliæ fuisse ab Ecclesia approbatum, & confirmatum.

Confirmatur, quia præter has sedis Apostolicæ approba-
304 tiones, extant quoque antiquiora missalia, in quibus missa de eodem S. Elia sæpiùs recepta conspicitur, & primùm patet de antiquo missali Carmelitano, quod in Bibliotheca S. Mariæ Transpontinæ de Vrbe reseruatur impresso Venetijs tempore Iulij III. anno 1551. in quo prædicta missa de S. Elia reperitur. Aliud etiam datur antiquum ordinis missale, in quo eadem missa de S. Elia reperitur, vt testatur Lezana *in Consilijs consil.* 3. *num.* 22. Datur etiam aliud antiquissimum missale in sacra Apostolica Bibliotheca Vaticana, in quo missa S. Eliæ reperitur, vt testatur Lezana ibi; quo autem tempore missale hoc descriptum fuerit aut in prædicta Bibliotheca ad custodiam repositum, nec suspicari licèt, certum tamen est, esse antiquissimum, & maximæ authoritatis; ergo cum in tot missalibus, & breuiarijs antiquis de S. Elia officium, & missa reperiatur. credendum est hoc processisse ex aliqua antiqua concessione, & priuilegio sedis Apostolicæ, siue Ecclesiæ Græcæ Antistitum Catholicorum, vt moris antiquitus erat, quod Carmelitana Religio antiquitus habuit celebrandi festum S. Eliæ supposita illius sanctitate, quam solus
305 hæreticus negare potest, cum ex sacra Scriptura sæpissimè, Ecclesiæ traditione, Patrum, Theologorumque testimonio, roborata, liquido cunctis constet.

Confirmatur 2. Quia quælibet Religio potest iuxta rubri-
306 cas breuiarij Romani recitare de suo patrono, etiam si prædictum festum in Calendario non sit scriptum; Atqui festum S. Eliæ scriptum est in Calendario, & Martyrologio Romano 20. die Iulij vbi sic habetur. *In monte Carmelo S. Eliæ Prophetæ.* Quod etiam habetur in Martyrologio Molani,
307 & in Monologio Græcorum, & in Calendario Ruthenorum, quo vtitur Russia, & Moscouia, vt latè probat Lezana *suprà num.* 84. ergo cum aliàs sit Religioni patronus, de illo iuxta rubricas possunt Carmelitæ recitare. Confirmatur tandem ex antiqua ordinis traditione, & consuetudine fundata in vsu Ecclesiæ græcæ, iuxtà quem vsum, qui antiquissimus erat, in illa Ecclesia, & cuius principij memoria non extabat, Gregorius XIII. & Sixtus V. approbarunt Breuiarium ordinis, in quo est officium
308 S. Eliæ, patet ex verbis Bullæ Gregorij XIII. *Vt Breuiarij, quo dilecti filij Fratres Ordinis Beatæ Mariæ Carmelitarum, iuxta Ierosolymitanæ Ecclesiæ consuetudinem, multis sæculis vtuntur, &c.* Atqui hæc antiqua ordinis consuetudo, quamuis alterius Ecclesiæ approbatio non extaret sufficiebat ad recitandum de S. Elia, siquidem vim præscriptionis quasi induit, quæ vt iurisconsultis perspicuum est, excludit omnem actionem contrariam præscriptam, & habet vim assensus superioris, & ipsa est titulus, vel ita efficax, ac si titulus esset, & habet vim priuilegij à principe concessi, præcipuè cum in facie Pontificis prædictum festum S. Eliæ Ro- 309
mæ quotannis solemnissimè à nostratibus celebretur, & de hoc habet ipse Pontifex plenam notitiam, & tota Dei Ecclesia, ergo quamuis nullus alius titulus esset, quam hæc Ordinis antiqua consuetudo, id sufficiebat. Quapropter his, & alijs à Lezana notatis in illo Consulto 3. visis & recognitis à sacra Congregatione rituum, sancitum ab illa fuit, vt præfatum 310
officium S. Eliæ à nostris quotannis more solito celebraretur, imposito perpetuo silentio his, & alijs zelatoribus qui in illud impegerant, vt testatur Lezana *suprà*, *num.* 132. per quod manet solutum primum argumentum nostri Anonymi, & illi impositum perpetuum silentium.

A Spir. Sanct. Primatus Eliæ.

Ad secundum autem in quo dicebat Elia adhuc viuum persistere, & Ecclesiam non solere festiuitates de sanctis viuis celebrare, facilis est Responsio. Et relicta aliquorum DD. sententia asserente Eliæ animam Beatitudine, visione scilicet, fruitioneque Beata gaudere, quam refert Lezana *suprà num.* 44. *vsque ad* 99. vtpotè quæstio ad rem præsentem non necessaria, & cum alijs multi DD. & sacræ paginæ locutiones hominibus ac vita degentibus Dei visionem negent, Christo excepto, qui speciali priuilegio simul viator, & comprehensor 311
fuit, relicta igitur hac sententia, cuius iudicium censoribus fidei remittimus. Respondeo, quod cum Elias [vt communis sensus Ecclesiæ tenet, omnesque Theologi, & si non explicitè, implicitè tamen suffragantur] in altissimo sanctitatis gradu donoque perseuerantiæ, & confirmatione in gratia [prout specialiter tradunt Franc. Suarez, 3. *part. d.* 56. *sect.* 1. *tom.* 2. & Viegas in Apocalypsim *cap.* 11. *sect.* 4. Camart. de gestis Eliæ *cap.* 3. *sect.* 17. Sanch. *lib.* 4. *reg. cap.* 2. *num.* 33. & ante eos Abulensis ibi *quæst.* 15.] constitutus sit, & à Spiritu sancto in sacra pagina sæpiùs ob signa, miracula, portenta, prodigia, 312
ab ipso patrata canonizatus, dubium non est, quod possit ab Ecclesia, non solum coli, venerari; & inuocari sed medio quoque officio canonico eius intercessio apud Deum pro nobis pie postulari; id enim indicant non solum, qui dicunt Eliam vi- 313
sione beata gaudere, sed etiam illi, qui Eliam terrestris paradisi colonum æstimant, siquidem in eo cœlestis quasi statu potiri profitentur, ac proinde quasi cœlestem hominem venerari posse; hi sunt Abulensis 4. *reg. quæst.* 24. Tertulianus de resurrectione carnis *cap.* 58. Irenæus *lib.* 5. *cap.* 5. Dorothæus in *Synopsi*.

Nec obstat id quod argumentum ait Eliam adhuc viuere, & Ecclesiam non solere sanctos viuos cultu publico venerari. 314
Nam contra hoc est, quod vt constat ex pluribus historijs Ecclesiasticis, hominibus sanctis adhuc in hac vita degentibus aliqua templa à fidelibus dedicata sunt, vt patet primo de Ecclesia dedicata in honorem S. Petri Apostoli viuentis Senonis, de qua meminit Lira *in Psalm.* 18. *Matthæi* 24. Et de alia quam Martha, & Maria Magdalena apud Marsiliam extruxere in honorem B. Virginis Mariæ adhuc viuentis, vt notat Canisius *lib.* 5. *de Maria capit.* 23. & de illa celebri Ecclesia de Pilar à S. Iacobo Cæsaraugustæ in Hispanijs in honorem eiusdem B. Virginis adhuc viuentis ædificata, vt cunctis annales Hispani testantur, Deinde S. Marcum primum Alexandriæ Episcopum, in eadem vrbe Ecclesiam nomine S. Petri adhuc viuentis fundasse testatur Gelasius Papa primus in Concilio Romano; quod & de alijs Ecclesijs fundatis in honorem B. Virginis testatur Lezana *suprà num.* 114. ergo falsò asserit argumentum, Ecclesiam non solere sanctos viuos cultu publico venerari, siquidem, & B. Virgini, & D. Petro adhuc viuentibus aræ, & templa declarata sunt, si ergo id Petro, & B. Virgini factum est à fidelibus, cur etiam Eliæ fieri non poterit. 315

Confirmatur 1. Quia probabile est non esse de fide B. Ioannem Euangelistam esse mortuum, vt dicunt multi DD. quos refert Lezana *suprà num.* 116. Ecclesia Dei ei offert sacrificia, & missas credens non esse ad id necessarium illum esse mortuum, & comprehensorem, sed sufficere quod sit sanctus, & in gratia confirmatus, & in tali statu, quo fide- 316
lium præces, quæ ad Deum per eius intercessionem funduntur, exaudire possit; ergo cum hæc omnia Eliæ competant, siquidem ille canonizatus est ab Spiritu sancto per Ecclesiasticum *cap.* 44. vbi de illo, & alijs ibi relatis ait, Laudemus viros gloriosos; & parentes nostros &c. & testatur Bellarminus 317
tom. 1. *lib.* 1. *cap.* 7. ergo cum aliàs Elias sit in statu, quo fide- 318
lium preces exaudire possit, vt statim dicemus, euidenter sequitur, quod potest ab Ecclesia cultu publico, & officio canonico venerari.

Confirmatur 2. Quia dato, quod Ecclesia nullum alium sanctum adhuc viuentem vnquam, cultu publico veneratus esset, hoc non obstaret ad hoc, vt posset venerari Eliam cultu pu-
319 blico, & illum officio canonico implorare: Patet sequela, namque ad id Ecclesiam incitat Ecclesiasticus *cap.44.* dicens laudemus viros gloriosos, quos enumerat, ad quorum laudes prouocat Ecclesiam, vnus est Elias adhuc viuus, ergo licet Ecclesia nullum vnquam viuentem cultu publico veneratus sit, hoc non procedit in Elia, ad cuius laudes Spiritus Sanctus specialiter nos prouocat. Confirmatur tandem. Quia in Elia datur alia ratio specialis, quæ non inuenitur in alijs sanctis viuis ad hoc vt ab Ecclesia cultu publico veneretur, non verò alij sancti. Ratio autem est, quia translatio illa Eliæ in Paradisum, illa à communi consortio separatio, vitæque incorruptio, cum facit quasi ciuiliter, moraliter, & politicè mortuum, quod hucusque nunquam visum fuit in alijs sanctis viuis, vt optimè notauit Abulensis 4. *reg.* 2. *quæst.* 24. & alij, quos congerit Lezana *suprà num.*130. ergo licet Ecclesiæ alios sanctos viuos nunquam cultu publico celebrauit, hoc non procedit in Elia, ergo Elias potest ab Ecclesia cultu publico venerari.

Ad illud verò quod ait argumentum, Eliam non audire preces ad eum factas, ac per consequens ridiculum esse eum inuocare; respondetur negando antecedens. Nam omnia, quæ ab eo postulentur ei fiunt præsentia pèr reuelationem, & illustrationes diuinas; vt ait Maluenda *lib.9. de antichristo cap* 12. vbi sic ait: *Frui frequenter colloquijs Angelorum, diuinis imbui reuelationibus*. Idem ait Suarez 3. *parte d.* 55. *sect.* 2. *tom.*2. Tertiò colligo maximis Dei consolationibus, diuinisque illustrationibus, ac frequentibus reuelationibus gaudere, de his saltem rebus, quæ eorum statui conseruata sunt; *Atqui nihil magis consentaneum Eliæ statui est, quam quod preces ad eum oblatæ exaudiat medijs reuelationibus, & illustrationibus diuinis quibus à Deo decoratur; ergo certum videtur tales orationes exaudire, & preces quæ ad ipsum funduntur cognoscere, ac proinde posse pro illis Deum exorare*, vt optimè ait Sanchez, *super lib.4. reg. cap.* 2. *his verbis:* Satis ergo habent viri illi sanctissimi Enoch, & Elias, dum Angelicis fruuntur colloquiis, mirisque rerum illustrationibus, quod si illi humana curant, adhuc humanarum rerum statu edocentur, ab Angelis, *& statim loquens de Elia*, ait qui licèt abstractus à suis, non tamen de illorum curam abiecit.

320 Confirmatur. Quia plures DD. circa *quæst.*12. 1. *parte*. S. Thomæ asserunt, preces, & orationes, quæ ad beatos in cœlo existentes à nobis viatoribus, funduntur ab ipsis cognosci, non quidem ex visionis beatæ, vt dicitur, quasi id necessariò talis visionis natura exigatur, cum posset benè sine illo consistere, sed vel per particulares reuelationes extra visionem factas, vel per eandem concomitanter visionem, itaut, quæ suaptè natura ad Dei essentiam solum terminabatur, ex voluntate & peculiari Dei concursu, ad tales orationes cognoscendas terminetur, eo quod talium precum, & orationem notitia ad statum beatorum pertineat, Atqui ad statum etiam S. Eliæ spectat pre-
321 ces, quæ ad ipsum funduntur cognoscere: ergo dicendum est illas intelligere ex reuelationibus, quibus à Deo perfruitur; non enim apparet cuius alterius obiecti congruentius diuinæ
322 reuelationes ipsi fiant, nisi de illis, quæ ab ipso per orationes postulantur. Confirmatur, quia Ecclesia in officijs pro ipso à seipsa approbatis preces ad Eliam fundit, sed nunquam Ecclesia preces suas ad eum funderet, nisi eas noscere, & audire certò putaret; ergo Elias in statu in quo est exaudit orationes nostras. Maior patet ex oratione festi S. Eliæ vbi sic ait Ecclesia. *Eodem interueniente ad cœlestia subleuemur, & sanctorum tuorum consortia gaudeamus.*

323 Confirmatur. Quia Elias in loco in quo est habet curam de suis amicis & de eorum necessitatibus: ergo signum est, id per reuelationes Dei cognoscere. Antecedens patet ex *lib.* 2. *Paralipomenon cap.*1. vbi dicitur, quod ad Regem Ioram allatæ sunt litteræ ab Elia Propheta missæ in quibus, vt Hebræi tradunt, quæ ipsi ventum erant explicabat; ergo Elias in statu in quo est habet notitiam, & curam illorum, quæ ad suum statum pertinet, vt optimè ex hoc loco colligit Barradas *tomo* 1. *lib.7. cap.*11. Et Gaspar Sanchez, *lib.*4. *reg.* & Maluenda *suprà*. Confirmatur ex facto Elisæi 4. *reg.* 2. cui cum cecidisset pallium Eliæ reuersus ad Iordanem pallio Eliæ percussit 324
aquas, quæ cum non fuerint diuisæ, dixit Elisæus, vbi est Deus Eliæ etiam nunc, seu vt Chaldæus habet, suscipe petitionem meam Domine Deus Eliæ, etiam ipse, seu vt quidam ex LXX. vertunt, vbi est Deus, & Elias? vbi vt vides, ideò Deum Eliæ compellit, eo quod intercessionem Eliæ apud Deum profuturam non diffidebat, vt ait Carthusianus super hunc locum, & S. Ambrosius *in Psalm.*37. Tostatus *quæst.*28. super hunc locum & Caietan. ibi: ergo, certò credebat Elisæus exaudiri ab Elia, nam si contrarium existimasset, ad quid illius auxilium postulasset. Confirmatur, quia id semper videtur tenuisse illam Ecclesiam Hebræorum, quod non incongruè probari potest ex illa falsa intelligentia, quam dederunt illis verbis Chri- 325
sti Matthæi 27. Eli Eli Lamasabactani, quidam namque dixerunt, Eliam vocat iste, cæteri vero dicebant, sine videamus an veniat Elias liberans eum, ex quo facto satis colligitur illam Ecclesiam semper reputasse Eliam in statu in quo est posse ab hominibus inuocari, & illis in angustia positis suffragari posse, nam si id non existimasset, quomodo diceret, sine videamus an veniat Elias liberans eum? Quod si dicas, id non à populo Iudaico, sed à militibus Romanis dictum fuisse, adhuc remanet eadem suspicio, nam ideò milites illa verba dixerunt, quia videbant Iudæos in suis necessitatibus Eliæ patrocinium inuocare, quod clariùs patet ex illo loco Threnorum 4. Impleta est iniquitas tua filia Sion, non audet vltrà, vt transmigrare te faciat; sic enim vertit Chaldæus; Posteà finire faciat iniquitatem tuam ò Sinagoga Sion, & redimeris per Christum, & Eliam sacerdotem magnum; ergo tota illa Ecclesia existimabat, Eliam & habere curam illius, & ab ea posse orari, & exaudiri. Confirmatur tandem quia DD. & SS. Patres supponunt Eliam posse 326
intercedere pro illis, qui eum implorant, vt patet ex ijs, quæ asserit Maluend. *lib.*9. *de Antichristo cap.* 12. & ex Patribus D. Basilius *homil.*40. & S. Gregorius *in cap.7. Iob cap.* 12. vbi ait; *qui furorem Dei placat, alijsque intercessionem*, idem dicunt Metaphrastes in sermone de Elia apud Surium die 20. Iulij & alij; ergo prædicti Patres, & Theologi supponunt Eliam cognitionem habere eorum precum, quæ ad eum ab Ecclesia fiunt, per quod manet solutum argumentum nostri Anonymi; nam Baal de quo irridebat Elias, nec exaudiebat preces ad eum missas, nec eas exaudire poterat, siquidem erat quoddam simulachrum Idoli, quod nec aures habebat ad audiendum, nec Dei prædictas illustrationes, vt patet. Elias verò in statu in quo est, licet non exaudiat immediatè orationes ad eum fusas, eas cognoscit per Dei reuelationes; non ergo est ridiculum ad eum orationes etiam officio canonico fundere, sed sanctissimum, vt semper Religio Carmelitana fecit, tum innixa antiquæ ordinis consuetudini, tum Ecclesiæ concessionibus, in quo Ecclesia errare non potest, & hæc sufficiant de toto hoc Eliæ primatu, sine principatu ad laudem omnipotentis Dei, & B. Virginis Mariæ, S. Iosephi, S. Matris nostræ Theresiæ, quod siquid in hoc primatu dictum sit quod non sit conforme doctrinæ Sanctæ Matris Ecclesiæ, quasi dictum non sit, vnde omnia quæ dicta sunt subijcio Censuræ S Inquisitionis, & S. Matris Ecclesiæ, cuiusuis correctioni vsque ad sanguinis effusionem, & spiritus exhalationem semper insistam.

Laus Deo & Beatæ Virgini de Monte Carmelo.

F I N I S.

INDEX RERVM NOTABILIVM,

quæ in hoc Primatu, siue Principatu Eliæ, continentur.

Littera N, numerum; P, paginam significat in Primatu.

Vir-

Mona-

T

Theologi.

Theresia.

Traditio.

V

Votum.

FINIS.